

ΝΙΚΟΣ Π. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος} αι.

Τόμος Α΄
Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση

Δ Ι Δ Α Κ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Δ Ι Α Τ Ρ Ι Β Η

Επόπτης
Ευάγγελος Πρόντζας, Καθηγητής
Μέλη
Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια
Σπυρίδων Ρουκανάς, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα, Νοέμβριος 2016

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος} αι.

Τόμος Α΄
Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση

ΝΙΚΟΣ Π. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος}

Τόμος Α΄
Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση

Δ Ι Δ Α Κ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Δ Ι Α Τ Ρ Ι Β Η

Επόπτης
Ευάγγελος Πρόντζας, Καθηγητής
Μέλη
Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια
Σπυρίδων Ρουκανάς, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα 2016

Στη μητέρα μου

Περιεχόμενα Α' Τόμου

Εισαγωγή	13
ΜΕΡΟΣ Α'	
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
<i>Παγκοσμιοποίηση: Ιδέα και Πρόσληψη</i> σ. 21-92	
1.1 Ο όρος της παγκοσμιοποίησης στη διεθνή βιβλιογραφία	21
1.2 Ο όρος της παγκοσμιοποίησης στα αρχεία του GATT	46
1.3 Ένα μικρό χρονικό	81
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
<i>Η Θεωρία των Μακρών Κυμάτων</i> σ. 93-136	
2.1 Οι καταβολές των οικονομικών διακυμάνσεων	93
2.2 Πρώιμες συμβολές	96
2.3 Ο Κοντράτιεφ και η μεσοπολεμική αποδοχή	105
2.4 Η μεταπολεμική υπαναχώρηση και η επιστροφή	119
2.5 Ο τύπος των ροών ως αποτύπωση των μακρών κυμάτων	127
2.6 Μακρά κύματα και διεθνές εμπόριο	133
ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
<i>Έθνος-Κράτος και οι Δομές του Διεθνούς Εμπορίου</i> σ. 137-166	
3.1 Η χωροθέτηση της αυθεντίας	137
3.2 Η έννοια του εμπορικού εταίρου	150
3.3 Οι χάρτες των εμπορικών εταίρων	153
3.3.1 Η κατασκευή των χαρτών	155
3.3.2 Αριθμητικά Παραδείγματα	157
3.3.3 Δύο σημαντικά προβλήματα	163

ΜΕΡΟΣ Β΄

Εισαγωγή στο Μέρος Β΄	169
ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ <i>Το Διεθνές Εμπόριο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα</i> σ. 177-246	
4.1 Εισαγωγή	177
4.2 Η δομή των εμπορικών εταίρων βάσει των εισαγωγών του 1896	179
4.2.1 Μερικά στατιστικά αποτελέσματα	181
4.2.2 Οι κυριότεροι εξαγωγείς για το 1896	184
4.3 Διαπεριφερειακό Εμπόριο (Εισαγωγές 1896)	189
4.3.1 Αμερική	190
4.3.2 Ευρώπη	191
4.3.3 Ανατολική Ασία	192
4.3.4 Αυστραλία	193
4.3.5 Νοτιοανατολική Ασία	193
4.3.6 Νότια Ασία	194
4.3.7 Αφρική	194
4.4 Η δομή των εμπορικών εταίρων βάσει των εξαγωγών του 1896	196
4.5 Διαπεριφερειακό Εμπόριο	200
4.6 Το εμπορικό ισοζύγιο για το 1896	203
4.7 Η δομή των εμπορικών εταίρων βάσει των εισαγωγών του 1906	205
4.8 Διαπεριφερειακό Εμπόριο (Εισαγωγές 1906)	213
4.8.1 Αμερική	213
4.8.2 Ευρώπη	215
4.8.3 Ανατολική Ασία	215
4.8.4 Αυστραλία	216
4.8.5 Νοτιοανατολική Ασία	216
4.8.6 Νότια Ασία	216
4.8.7 Αφρική	217

4.9 Η δομή των εμπορικών εταίρων βάσει των εξαγωγών του 1906	218
4.10 Διαπεριφερειακό εμπόριο (Εξαγωγές 1906)	225
4.10.1 Αμερική	226
4.10.2 Ευρώπη	227
4.10.3 Ανατολική Ασία	227
4.10.4 Αυστραλία	228
4.10.5 Νοτιοανατολική Ασία	228
4.10.6 Νότια Ασία	228
4.10.7 Αφρική	229
4.11 Το εμπορικό ισοζύγιο των χωρών, 1896-1906	229
4.12 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο και Σφαίρες Επιρροής	233
4.12.1 Αμερική	234
4.12.2 Ευρώπη	235
4.12.3 Ασία	239
4.12.4 Αφρική	241
4.13 Συμπεράσματα	243

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στα Μέσα του 20^{ου} αιώνα

σ. 247-324

5.1 Εισαγωγή	247
5.2 Η δομή των εμπορικών εταίρων το 1965	249
5.2.1 Μερικά στατιστικά αποτελέσματα	249
5.2.2 Οι κυριότεροι εξαγωγείς	251
5.2.3 Οι κυριότεροι εισαγωγείς	255
5.3 Το διαπεριφερειακό εμπόριο το 1965	259
5.3.1 Αμερική	259
5.3.2 Ευρώπη	262
5.3.3 Ρωσία	263
5.3.4 Ανατολική Ασία	263
5.3.5 Αυστραλία	264

5.3.6 Νοτιοανατολική Ασία	264
5.3.7 Νότια Ασία	266
5.3.8 Μέση Ανατολή	267
5.3.9 Αφρική	268
5.4 Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο το 1965	269
5.4.1 Αμερική	269
5.4.2 Ευρώπη	271
5.4.3 Ρωσία	272
5.4.4 Αν. Ασία – Αυστραλία – ΝΑ Ασία – Ν. Ασία	272
5.4.5 Μέση Ανατολή	274
5.4.6 Αφρική	274
5.5 Η δομή των εμπορικών εταίρων το 1980	275
5.5.1 Μερικά στατιστικά αποτελέσματα	276
5.5.2 Οι κυριότεροι εξαγωγείς	284
5.5.3 Οι κυριότεροι εισαγωγείς	296
5.6 Το διαπεριφερειακό εμπόριο το 1980	304
5.6.1 Αμερική	304
5.6.2 Ευρώπη	306
5.6.3 Ρωσία	308
5.6.4 Αν. Ασία – Αυστραλία – ΝΑ Ασία	309
5.6.5 Νότια Ασία	310
5.6.6 Μέση Ανατολή	311
5.6.7 Αφρική	312
5.7 Το Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο το 1980	314
5.7.1 Αμερική	314
5.7.2 Ευρώπη	315
5.7.3 Ρωσία	317
5.7.4 Ανατολική Ασία	317
5.7.5 Αυστραλία	318
5.7.6 Νοτιοανατολική Ασία	319
5.7.7 Νότια Ασία	319

5.7.8 Μέση Ανατολή	320
5.7.9 Αφρική	321
5.8 Συμπεράσματα	322

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στα Τέλη του 20^{ου} αιώνα

σ. 325-366

6.1 Εισαγωγή	325
6.2 Η δομή των εμπορικών εταίρων το 1995	326
6.2.1 Μερικά στατιστικά αποτελέσματα	326
6.2.2 Οι κυριότεροι εξαγωγείς	334
6.2.3 Οι κυριότεροι εισαγωγείς	339
6.3 Διαπεριφερειακό εμπόριο	344
6.3.1 Αμερική	344
6.3.2 Ευρώπη	348
6.3.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία	349
6.3.4 Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Νότια Ασία	350
6.3.5 Μέση Ανατολή	354
6.3.6 Αφρική	355
6.4 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο	358
6.4.1 Αμερική	358
6.4.2 Ευρώπη	359
6.4.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία	360
6.4.4 Αν. Ασία – Ωκεανία– ΝΑ Ασία – Νότια Ασία	361
6.4.5 Μέση Ανατολή	363
6.4.6 Αφρική	364
6.5 Συμπεράσματα	365

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στις Αρχές του 21^{ου} αιώνα

σ. 367-412

7.1 Εισαγωγή	367
7.2 Η δομή των εμπορικών εταίρων το 2006	368
7.2.1 Μερικά στατιστικά αποτελέσματα	368
7.2.2 Οι κυριότεροι εξαγωγείς	380
7.2.3 Οι κυριότεροι εισαγωγείς	384
7.2.4 Η κατανομή των υψηλών εμπορικών μεριδίων	388
7.3 Διαπεριφερειακό εμπόριο	390
7.3.1 Αμερική	390
7.3.2 Ευρώπη	394
7.3.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία	397
7.3.4 Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Νότια Ασία	399
7.3.5 Μέση Ανατολή	401
7.3.6 Αφρική	403
7.4 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο	405
7.4.1 Αμερική	406
7.4.2 Ευρώπη	406
7.4.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία	407
7.4.4 Αν. Ασία – Ωκεανία– ΝΑ Ασία – Νότια Ασία	408
7.4.5 Μέση Ανατολή	409
7.4.6 Αφρική	409
7.5 Συμπεράσματα	410

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο Χώρος του Διεθνούς Εμπορίου ως Οικονομικό Πεδίο

σ. 413-448

8.1 Εισαγωγή	413
8.2 Οι αδυναμίες της κλασικής θεωρίας	415
8.3 Τεχνολογία και διεθνές εμπόριο	418
8.4 Ο ρόλος του κράτους στο διεθνές εμπόριο	423

8.4.1 Στρατηγική εμπορική πολιτική	424
8.4.2 Το κράτος ως ενεργητική οντότητα	427
8.4.3 Το κράτος ως διαπραγματευτής	431
8.5 Το Διεθνές Εμπόριο ως Οικονομικό Πεδίο	434
8.5.1 Η δομή του πεδίου	438
8.5.2 Η δυναμική του πεδίου	441
8.5.3 Δομή και ανταγωνισμός	445
8.6 Ένα νέο κράτος	446
Επιλογικό σημείωμα	449
Βιβλιογραφία	455

Συνοπτικά Περιεχόμενα Β' Τόμου

Παράρτημα

Παράρτημα Κεφαλαίου 1	1
Παράρτημα Κεφαλαίου 2	3
Παράρτημα Κεφαλαίου 3	4
Παράρτημα Κεφαλαίου 4	5
Παράρτημα Κεφαλαίων 5 – 7 (Χάρτες – Πίνακες – Επεξεργασίες)	51
Παράρτημα Κεφαλαίου 5 – 7 (Δεδομένα 1965-1980)	102
Παράρτημα Κεφαλαίου 5 – 7 (Δεδομένα 1995-2006)	166

Abstract

This thesis aims to study the structural aspect of foreign trade related to the notion of the nation-state in the context of a globalizing economy. In economic studies of foreign trade we seldom encounter the nation-state as a functional variable, although much of the data on which all trade analyses are based are obtained from national statistics. In the case of international trade studies, the notion of trade partner has received little attention and the role of the state is limited to a protectionist/antiprotectionist guard in a world of horizontal corporate trade networks, downgrading thus the important aspect of nation-structure within the international economic field. But the notion of trade-partner is not only an economic concept, but a political and a sociological one as well.

Using trade share data, we disentangle the web of all trade partners for each country for whom the trade share exceeds 1% and work out the global trade structure at the meso-level of the nation-state. We analyze how these structures, which do not necessarily constitute a network, evolve through time and what the implications are for the economic relations between nation-states. We depict trade shares similarly to a world trade-partner map, and include multilateral imports and exports for 1896, 1906, 1965, 1980, 1995, 2005. We compare structures across this time horizon taking into consideration historical specificities.

Some of our findings are that in a century's time international trade structures shift only gradually and so it is plausible that they could be situated in a long-wave perspective. At the same time, they correlate to shifts in power and hegemony in the international economy relating to specific nation-states. Regionalism in international trade appears to be a field structured by the gravitational force of specific nation-states, elaborating thus the argument of Neil Fligstein that global trade refers to a well established trade between the leading regional economies. Structurally the change in trading patterns seems to fit a theory of an international economic field similar to that of Pierre Bourdieu where the nation-state replaces the firm as an agent. In addition, each nation-state seems to have a gravity effect in the international economic field. But not all nation-states' gravity effect and dynamics seem to have the same effects on international trade structure. Nevertheless, this combination of long wave theory and economic field theory clears a path for constructing a component of a temporal-structural non-deterministic model of economic change.

Εισαγωγή

«Οι πράξεις ανδρείας φέρνουν την ευημερία σε κάθε λαό»¹

Ανώνυμος Ποιητής

Μία διατριβή για την παγκοσμιοποίηση θα αποτελούσε για πολλούς σήμερα έργο μάλλον της οικονομικής ιστορίας. Οι οικονομικές πραγματικότητες των τελευταίων ετών θα έχουν πείσει ακόμα και τον πιο δύσπιστο παρατηρητή ότι έχουμε πλέον εισέλθει σε μία περίοδο της ιστορίας όπου τέτοιες δυνάμεις αρχίζουν να έχουν όλο και μικρότερη σημασία παρά τις προσπάθειες που γίνονται για την συντήρηση μίας κατάστασης που κάποτε πιστευόταν ότι θα σηματοδοτούσε το «τέλος της ιστορίας». Αντίθετα, η ιστορία έχει και πάλι τον πρώτο λόγο και μας διδάσκει ότι δεν υπάρχει δύναμη που να είναι μη αναστρέψιμη, πολύ περισσότερο όταν αυτή πηγάζει από τον ίδιο τον άνθρωπο και το κοινωνικό του περιβάλλον.

Κάθε ερευνητική προσπάθεια συνήθως ξεκινά από την σημασία του όρου όπου εξετάζει. Στη δική μας περίπτωση, η προσπάθεια για μία αρχική κατανόηση της «παγκοσμιοποίησης» οδήγησε στην πρόσληψη σημαντικών αμφιβολιών για το τι ακριβώς υποδηλώνει χωρίς να ξεχνάμε ότι η ίδια η έρευνα αποτελεί μέρος της

¹ «lofdaédum sceal in maéþa gehwaére man geþéon.», στ. 24-25. Κείμενο από το Fulke, Robert D., Robert E. Bjork και John D. Niles (επ.), *Klaeber's Beowulf*, University of Toronto Press, Τorónton, 2008. Δική μας μετάφραση από τα αρχαία Αγγλικά.

διαδικασίας ορισμού. Η μείωση της γεωγραφικής απόστασης, η εξαΰλωση του χώρου, οι νέες τηλεπικοινωνίες που συρρικνώνουν τον κόσμο, οι αστραπιαίες τραπεζικές συναλλαγές, η εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου στις πιο απομακρυσμένες γεωγραφικές περιοχές μας οδήγησαν όχι στο θαυμασμό για έναν νέο κόσμο, αλλά στις διαδικασίες διαμόρφωσης και στερεοποίησης ιδεών και αντιλήψεων καθώς και τον ρόλο που μπορεί να έχουν τόσο τα ακαδημαϊκά ιδρύματα όσο και οι διεθνείς φορείς για το τι είναι αυτό που συνιστά το ριζοσπαστικά διαφορετικό και νέο.

Σε αυτό το πλαίσιο σκέψης στο πρώτο κεφάλαιο προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τη γένεση της λέξης τόσο βιβλιογραφικά όσο και σε επίσημο επίπεδο μέσα από τα έγγραφα της GATT μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1980 όπου η σημασία του όρου στερεοποιείται και λίγο έως πολύ αποκτά την ίδια διάσταση που του αποδίδουμε και εμείς σήμερα. Διαπιστώνουμε ότι η λέξη «παγκοσμιοποίηση» έχει εντελώς διαφορετικό περιεχόμενο μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1980 χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα θέματα στα οποία εμφανίζεται είναι εντελώς άσχετα με την μεταγενέστερή της σημασία. Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ότι πολλές μελέτες στις οποίες δεν εμφανίζεται, έχουν άμεση σχέση με το μετέπειτα περιεχόμενό της. Η σύνδεση έννοιας και περιεχομένου όπως την αντιλαμβανόμαστε εμείς σήμερα ξεκινά στα μέσα της δεκαετίας του 1980 από όπου εντοπίζεται και η οικοδόμησή της που σχετίζεται με ένα διεθνές οικονομικό περιβάλλον, πρωτίστως εμπορικό και χρηματοοικονομικό, και ένα στενά νεοφιλελεύθερο οικονομικό πλαίσιο. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 αντιπροσωπεύει πλέον όλο το οπλοστάσιο μίας νεοφιλελεύθερης ρητορικής.

Από το σημείο εκείνο που συνδέεται η έννοια με το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και ειδικότερα με το διεθνές εμπόριο μπορεί να διερωτάται κανείς που ακριβώς βρίσκεται το καινοτομικό στοιχείο. Η νέα οικονομική πραγματικότητα, μας λέει η οικονομική ιστορία, δεν διαφέρει σε όρους όγκου αλλά μάλλον ταχύτητας, αφού ήδη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα είχε παρατηρηθεί ακριβώς ένα αντίστοιχο φαινόμενο, το πρώτο τέτοιο «κύμα» παγκοσμιοποίησης, δηλαδή αυξανόμενης έντασης των διεθνών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των εθνών-κρατών. Συνεπώς έχουμε να κάνουμε με επανεμφάνιση ενός φαινομένου σε διαφορετικές ωστόσο συνθήκες.

Για το λόγο αυτό στο δεύτερο κεφάλαιο στρεφόμαστε στη θεωρία μακρών κυμάτων προς αναζήτηση ενός πλαισίου ένταξης των δύο αυτών «κυμάτων» της

παγκοσμιοποίησης και ανίχνευση άλλων πιθανών συνδέσεων. Μία αναδρομή στην ίδια την θεωρία μακρών κυμάτων είναι αρκετή για να μας διαφωτίσει σχετικά με το αντικείμενο της έρευνάς μας: η καπιταλιστική οικονομία αποτελεί ένα δυναμικό φαινόμενο που διέρχεται από φάσεις οι οποίες εάν ιδωθούν στον τόπο των ροών ως χρονολογικές απεικονίσεις τότε προκύπτει κάτι σαν ιστορική επανάληψη αν και όχι με κάποια ισχυρή περιοδικότητα και όχι για όλες τις χώρες. Η επανεμφάνιση αυτή φυσικά περιορίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις στον τόπο των ροών αν και εμείς στο τέλος του κεφαλαίου 2 τολμούμε να τοποθετήσουμε τις ροές αυτές σε ένα περισσότερο ένσαρκο αλλά αρκετά γενικό ακόμα, πλαίσιο.

Εκ φύσεως η θεωρία των μακρών κυμάτων περιορίζεται στον τόπο των ροών και συνεπώς δεν λαμβάνει υπόψη όχι μόνο οικονομικές δομές αλλά και πολλά άλλα στοιχεία που συνδέονται στενά με τις οικονομικές πραγματικότητες, όπως θεσμικές δομές, πολιτικές κυριαρχίες, κοινωνική συγκρότηση, εθιμικές πρακτικές, συνήθειες και εκείνο που για εμάς είναι το κυριότερο, τις σχέσεις μεταξύ εθνών-κρατών. Η διεθνής οικονομική πραγματικότητα δεν είναι τίποτε άλλο από έναν κοινωνικά συγκροτημένο χώρο, εντός του οποίου τα έθνη-κράτη δρουν και αντιδρούν. Πολύ περισσότερο αποτελεί ένα χώρο όπου οι επιδράσεις γίνονται αισθητές και οδηγούν σε αντιδράσεις χωρίς να χρειάζεται μία κρατική οντότητα να έχει εμπλακεί σε κάποιου είδους ειρηνική σύγκρουση.

Η όλη συζήτηση περί παγκοσμιοποίησης, ενώ πολλές φορές έχει ως αντικείμενο το έθνος-κράτος μόνο και μόνο για να το καταρρίψει μέσα από τις νέες δυνάμεις των διεθνών αγορών, κάτι που σημαίνει ότι το λαμβάνει υπόψη ως παθητικό παράγοντα, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν του αναγνωρίζει κάποιο ρόλο πέρα από εκείνον της απλής παραμέτρου. Και όμως, παρά τα όσα γράφονται και λέγονται, φαίνεται ότι ξεχνάμε ότι οι παράμετροι της δικής μας ζωής καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από το έθνος-κράτος του οποίου εμείς αποτελούμε μέλη και άρα από τον τόπο των χώρων σε αντίθεση με τον τόπο των ροών. Ξεχνάμε επίσης ότι η γένεση της έννοιας της παγκοσμιοποίησης έγινε δυνατή ακριβώς επειδή υπάρχουν έθνη-κράτη, ο ακριβής προσδιορισμός των οποίων είναι δυνατός μόνο εντός των γεωγραφικών συνόρων στα οποία περικλείονται, και ακριβώς επειδή τα έθνη-κράτη επιβάλλουν το δικό τους ρυθμό στις οικονομικές πραγματικότητες. Υπό αυτή την έννοια το έθνος-κράτος αποτελεί μία κορυφή προς κατάκτηση για τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης, οι

οποίες θα επιθυμούσαν να είναι απλά ένας φρουρός – μία παράμετρος δηλαδή - σε έναν κόσμο οριζόντιων επιχειρηματικών συνδέσεων και όχι μία μεταβλητή – μία ενεργητική οντότητα – που μπορεί να ρυθμίζει και να θέτει εμπόδια στις αχαλίνωτες δυνάμεις της αγοράς.

Με αυτές τις σκέψεις οδηγηθήκαμε στην αναζήτηση ενός τρόπου σύνδεσης των εθνών-κρατών και των μεταξύ τους οικονομικών σχέσεων σε ένα χρονολογικό πλαίσιο το οποίο θα έχει ως άκρα τα δύο κύματα της παγκοσμιοποίησης. Το ερώτημα που θέσαμε είχε περισσότερο να κάνει με οικονομικές σχέσεις σε επίπεδο έθνους-κράτους που είναι πιθανόν να αντανακλούν περιεχόμενο πέραν του στενά οικονομικού, όπως για παράδειγμα πολιτικές σχέσεις που αντανακλώνται σε εμπορικές. Θα έπρεπε επίσης οι σχέσεις αυτές να μπορούν να απεικονιστούν στο χρόνο για να έχουμε μία εικόνα της εξέλιξής τους. Το κυριότερο όμως ήταν ότι θα έπρεπε να έχουμε μία εποπτική εικόνα αυτής της εξέλιξης καθώς μία εικόνα μόνο μεταξύ κυρίαρχων ή μη κυρίαρχων εθνών-κρατών δεν θα οδηγούσε σε μία καθολική οπτική. Ο περιορισμός φυσικά εδώ είναι ότι ανοίγοντας την οπτική μας σε τέτοιο εύρος αναγκαστικά θα χάναμε σε αναλυτικό βάθος, αφού θα ήταν αδύνατο να διατρέξουμε όλες αυτές τις σχέσεις και να εντοπίσουμε ιδιαιτερότητες. Από την άλλη όμως θα μπορούσαμε να δούμε τη σημασία της γενικότερης δομής για τις οποιεσδήποτε διμερείς ή πολυμερείς σχέσεις.

Στο πλαίσιο των διεθνών οικονομικών σχέσεων δύο είναι οι σταθερότεροι πυλώνες έρευνας: το διεθνές εμπόριο και οι διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Θεωρήσαμε ότι το πεδίο του διεθνούς εμπορίου είναι πιο πρόσφορο για μία τέτοια μελέτη καθώς οι διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές είναι αρκετά ολισθηρές ως αντικείμενο έρευνας, και μάλιστα της μεγέθυνσης που επιθυμούσαμε. Προτιμήσαμε την παραδοσιακή οδό του διεθνούς εμπορίου όχι μόνο γιατί είναι λιγότερο ολισθηρό αλλά γιατί επίσης είναι η δομή εκείνη όπου εμφανίζονται συνήθως οι πρωταρχικές τάσεις της οικονομίας και οι αγορές χρήματος και κεφαλαίου λειτουργούν ως ένα βαθμό υποστηρικτικά.

Όλοι αυτοί οι στόχοι και περιορισμοί μας οδήγησαν στην απάντηση: έπρεπε να μελετήσουμε τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ εθνών-κρατών όπου η κύρια μεταβλητή είναι το ίδιο το έθνος-κράτος και όχι ο όγκος του εμπορίου του ή οι τιμές. Ο χρονικός ορίζοντας που θέσαμε ήταν επίσης απαγορευτικός για την ανάλυση της σύνθεσης του διεθνούς εμπορίου. Συνεπώς εκείνο που μπορούσαμε να κάνουμε ήταν

να μελετήσουμε την δομή των εμπορικών εταίρων και την διαχρονική της εξέλιξη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι και τις αρχές του 20^{ου}.

Για να το πετύχουμε αυτό αναπτύξαμε ένα εργαλείο, ουσιαστικά έναν πίνακα εμπορικών εταίρων το οποίο ονομάσαμε Χάρτη Εμπορικών Εταίρων, στον οποίο απεικονίζονται για κάθε χρονιά που επιλέξαμε όλες οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ εθνών-κρατών σε επίπεδο εμπορικού μεριδίου μεγαλύτερου του 1%. Κατασκευάσαμε δώδεκα τέτοιους πίνακες για τα έτη 1896, 1906, 1965, 1980, 1995 και 2006, έναν κάθε φορά για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές. Εκείνο που έγινε αντιληπτό κατά την διάρκεια της κατασκευής των πινάκων είναι ότι μπορούσαμε από έναν πίνακα εισαγωγών να εντοπίσουμε τους κυριότερους εξαγωγείς και από έναν πίνακα εξαγωγών τους κυριότερους εισαγωγείς, αντιστρέφοντας έτσι τους όρους που αντιμετωπίζει το κάθε έθνος-κράτος το χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Με αυτό τον τρόπο καταφέραμε να ξεπεράσουμε τους όρους ανάλυσης των εξαγωγικών και εισαγωγικών προφίλ, τα οποία περιορίζονται το ανώτερο σε τριάντα εμπορικούς εταίρους, και πολύ περισσότερο να εντοπίσουμε την εμπορική στατιστική σημαντικότητα κάθε χώρας για όλες τις υπόλοιπες με τις οποίες έχει εμπορικές σχέσεις. Η αντίστροφη αυτή σχέση είναι στρατηγικής σημασίας για τον χώρο του διεθνούς εμπορίου καθώς αποτυπώνει εμπορικές εξαρτήσεις οι οποίες όμως έχουν την δυνατότητα να λάβουν μία άλλη διάσταση σε ένα γενικότερο διαπραγματευτικό πλαίσιο μεταξύ εθνών-κρατών. Αυτό μας οδήγησε σε μία κατάταξη των σημαντικότερων εξαγωγέων/εισαγωγέων από χάρτες εισαγωγών/εξαγωγών που απεικονίζουν ακριβώς αυτή την δυναμική.

Επιπλέον, εντάσσοντας τις χώρες σε περιφέρειες ή ηπείρους και συγκρίνοντας τους πίνακες μεταξύ τους, τόσο ως εικόνες και σχήματα όσο και αναλυτικά, μπορέσαμε να δούμε από μία άλλη όψη το διαπεριφερειακό εμπόριο και να συμπεράνουμε ότι απαρτίζεται σε μεγάλο βαθμό από εμπορικές σχέσεις κυρίαρχων χωρών ενώ μικρότερες χώρες έχουν συμπληρωματικούς μόνο ρόλους σε αυτό. Μέρος του διαπεριφερειακού εμπορίου αποτελεί φυσικά και το ενδοπεριφερειακό εμπόριο ως μία αμφίδρομη εμπορική σχέση του υποκειμένου με τον εαυτό του. Συνεπώς αφιερώσαμε μία ξεχωριστή ενότητα για τον «αυτισμό» αυτού του είδους που από ότι φαίνεται βαίνει αυξανόμενος.

Με την ολοκλήρωση της αποτύπωσης της διαχρονικής εξέλιξης των εμπορικών δεσμών είχαμε φτάσει σε κάποια συμπεράσματα τα οποία καλούσαν για μία διαφορετική από την οικονομική ορθοδοξία ερμηνεία, καθώς όχι μόνο συμφωνούσαν με τα πλέον ενοχλητικά για κάποιους, συμπεράσματα επιστημόνων όπως ο Ιμάνιουελ Βάλερσταϊν, αλλά μας έδειχναν ότι ο μόνος τρόπος για να κάνει μία χώρα την διαφορά στην διεθνή οικονομική ζωή είναι να μην ακολουθεί τους κανόνες.

Στην έρευνά μας εντοπίσαμε ότι η διεθνής οικονομική ζωή σίγουρα δεν ακολουθεί την παραδείσια τροχιά που προδιαγράφει γι' αυτήν η οικονομική θεωρία, ωστόσο έγινε επίσης εμφανές ότι η κάθε χώρα δεν είναι καταδικασμένη σε αιώνια δεσμά. Η μελλοντική της πορεία δεν προδιαγράφεται πάντα από την θέση που έχει τώρα στην διεθνή οικονομική δομή, αρκεί να βρει τον τρόπο να εξέλθει από την μειονεκτική της θέση εκμεταλλευόμενη με τον καλύτερο τρόπο το συνολικό της κεφάλαιο, ανθρώπινο και μη.

Σε αυτό το πλαίσιο μας έγινε αντιληπτό ότι ο χώρος του διεθνούς εμπορίου, του οποίου ο ρόλος άλλες φορές είναι συμπληρωματικός και άλλες πρωταρχικής σημασίας για την εθνική οικονομία, λειτουργεί σαν ένα είδος πεδίου όπως αυτό αναπτύχθηκε από τον Πιερ Μπουρντιέ. Το πεδίο αυτό δομείται από τις δυνάμεις που ασκούνται σε αυτό, που είναι ουσιαστικά οι δυνάμεις των εθνών-κρατών, αλλά ασκεί μία βαρυστική επίδραση σε όλες τις χώρες ακόμα και σε αυτές που το διαμορφώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό. Συνεπώς, η δομή του πεδίου έχει μία δυναμική η οποία γίνεται αντιληπτή από τα έθνη-κράτη ως μορφή πίεσης που ασκείται σε αυτά και αναπροσαρμόζει τις σχετικές τους – και όχι απόλυτες – θέσεις μέσα σε αυτό και συνεπώς και την σχετική κατανομή του κεφαλαίου τους.

Η αισιόδοξη οπτική του θεωρητικού αυτού υποδείγματος είναι ότι εάν η διεθνής οικονομία γίνει αντιληπτή με έναν τέτοιο τρόπο, τότε το κάθε έθνος-κράτος μπορεί με τον κατάλληλο βαθμό «εθνικής οικονομικής αυτογνωσίας» να εντοπίσει τις ιδέες και πρακτικές εκείνες που θα το οδηγήσουν σε μία επιθυμητή σχετική θέση στη διεθνή οικονομική δομή όχι μόνο ως προς την δική του ευημερία αλλά και ως προς τα υπόλοιπα έθνη-κράτη. Ένας τέτοιος κόσμος θα είναι σίγουρα καλύτερος από εκείνον του συγκριτικού πλεονεκτήματος και πολύ καλύτερος από εκείνον της τυφλής υπακοής σε μονοκαλλιεργικές οικονομικές πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη τους αριθμούς, αλλά όχι τους ανθρώπους.

* * *

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που στάθηκαν δίπλα μου στην μακρόχρονη αυτή πορεία έρευνας και αφομοίωσης γνώσης που πολλές φορές θεωρείται και εκείνη έρευνα. Αρχικά το Ιόνιο Πανεπιστήμιο για το εκπληκτικό του περιβάλλον ως χώρος εργασίας και ειδικότερα τους συναδέλφους μου σε αυτό οι οποίοι όλα αυτά τα χρόνια μου έχουν δείξει μοναδική κατανόηση και υποστήριξη σε όλους τους τομείς. Το φίλο Σπύρο Σκλαβενίτη ο οποίος είναι ο μάλλον υπαίτιος για την έναρξη αυτής της έρευνας και τον συνάδελφο Αντώνη Μασωνίδα που ποτέ δεν σταμάτησε να με ωθεί (να με πιέζει είναι ο σωστός όρος) προς τη σωστή κατεύθυνση παρά τους δικούς μου δισταγμούς. Επίσης, ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στο συνάδελφο Κωνσταντίνο Δουκάκη που η υποστήριξή του ήταν αμέριστη για όλη την μακρά διάρκεια της έρευνας και συγγραφής καθώς στις όχι λίγες φορές αποπροσανατολισμού αποτελούσε τη μοναδική λογική φωνή επιστροφής στην πραγματικότητα.

Τον Καθηγητή και επιβλέποντα της διατριβής κ. Ευάγγελο Πρόντζα, ο οποίος μου έδειξε μοναδική ακαδημαϊκή εμπιστοσύνη και ελευθερία οδηγώντας με τελικά με τον ήπιο τρόπο του και το άμεμπτο ήθος του στον ξεχωριστό δρόμο που επιθυμούσα.

Ευχαριστώ την οικογένειά μου για την υποστήριξη και ανοχή της στις πολλές φορές παράλογες απαιτήσεις μου και ιδιαίτερα τη μητέρα μου, Βασιλική, στην οποία θέλω και να αφιερώσω αυτή την διατριβή καθώς εκτός από εκείνη δεν μπορώ να σκεφτώ κανέναν άλλο τόσο ουσιαστικό παράγοντα συνδρομής σε ότι έχω πετύχει μέχρι τώρα, τόσο σε χρονική διάρκεια όσο και σε ανιδιοτελή βοήθεια. Σε ευχαριστώ πολύ.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Χριστίνα Σταυράτη για την ατελείωτη υπομονή της καθώς και για την απαραίτητη εκείνη μοναδική υποστήριξη που οδηγεί τέτοιου είδους εγχειρήματα σε επιτυχία.

Λάθη, ελλείψεις και ασάφειες στη μελέτη αυτή βαρύνουν αποκλειστικά και μόνο τον συντάκτη.

Ν. Κοσκινάς

Νοέμβριος 2016

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Παγκοσμιοποίηση: Ιδέα και Πρόσληψη

«It is an achievement the world as a whole can be proud of - but not one we can afford to rest on. History doesn't take holidays.»

Ο Πήτερ Σάδερλαντ για την δημιουργία του ΠΟΕ

1.1 Ο όρος της παγκοσμιοποίησης στη διεθνή βιβλιογραφία

Ο όρος της παγκοσμιοποίησης (*globalization* ή *globalisation*) αποτελεί έναν αρκετά νέο όρο στην Αγγλική γλώσσα παρότι ο όρος *globe*, ο οποίος προέρχεται από το λατινικό *globus* και σημαίνει μία σφαιρική αναπαράσταση της γης², συναντάται από τον 16^ο αιώνα.³ Το επίθετο *παγκόσμιος* (*global*) ξεκίνησε να χρησιμοποιείται πιο ευρέως τον 17^ο αιώνα ενώ η σημασία του ως «σε παγκόσμια κλίμακα» καθιερώθηκε τον 19^ο αιώνα σε συνδυασμό με την προγενέστερη σημασία του «σφαιρικός».⁴ Το ρήμα

² Merriam-Webster Dictionary (www.m-w.com/cgi-bin/dictionary) και Oxford English Dictionary, <http://oxforddictionaries.com>.

³ Robertson, Roland, 'Globality', στο Smelser J. Neil και P. B. Baltes (επ.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, σ. 6254–8, Oxford: Elsevier/Pergamon, 2001.

⁴ Scholte, Jan Aart, «Defining Globalisation», *The World Economy*, τ. 31-11, 2008, σ. 1471-1502.

παγκοσμιοποιώ, (*globalise*) εμφανίστηκε στην δεκαετία του 1940 μαζί με τον όρο «*globalism*»⁵ που στα ελληνικά θα μπορούσε να αποδοθεί ως *παγκοσμισμός*.⁶

Όλες οι παραπάνω εμφανίσεις του όρου αποτελούν μία γενική αναφορά στην αντίληψη του κόσμου ως ενιαία σφαιρική δομή και κυρίως μετά τις ανακαλύψεις του Κοπέρνικου στις φυσικές επιστήμες και την περίοδο της όψιμης αναγέννησης γενικότερα, η χρήση όρων που εκφράζουν την ολότητα του κόσμου γίνεται όλο και πιο συχνή. Ο κόσμος όμως ως ολότητα υπάρχει ήδη από την Αρχαία Ελλάδα στον όρο *οικουμένη*⁷ όπως και αργότερα στον τίτλο του Ρωμαίου Αυτοκράτορα *Rex Mundi* τον οποίο κληρονόμησε και ο Βυζαντινός του διάδοχος. Η έννοια λοιπόν της ολότητας του κόσμου αποτελεί σημείο αναφοράς πολλών πολιτισμών και μάλιστα με μία μεταφυσική-φιλοσοφική σημασία.

Έναν οραματισμό τέτοιας φύσεως αποτελεί και η τοποθέτηση του ανθρωπολόγου Άλφρεντ Κρέμπερ όπου αντιλαμβάνεται την ανθρωπότητα στην ολότητά της ως ένα δίκτυο σχέσεων μεταξύ ποικιλόμορφων κοινωνιών και πολιτισμικών περιοχών, με κύρια αναφορά στην κουλτούρα.⁸ Με την ίδια έννοια ο Μακ Λούαν συζητά το πλανητικό χωριό (*global village*), μία κάπως επιφανειακή έννοια η οποία είχε τρομερή επίδραση στην δεκαετία του 1960 με την εμφάνιση των νέων μέσων επικοινωνίας των τελευταίων δεκαετιών (ραδιόφωνο) και κυρίως την τότε πρόσφατη ακόμα τηλεόραση.⁹

Όσον αφορά τώρα τις ανθρωπιστικές επιστήμες και πιο συγκεκριμένα την οικονομική επιστήμη και τις γενικότερες συζητήσεις περί οικονομικών, ο όρος της παγκοσμιοποίησης συναντάται από την δεκαετία του 1950 και έκτοτε χρησιμοποιείται σταθερά. Θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε μερικές από τις χρήσεις του όρου μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και να δούμε αν η χρήση του όρου με το πέρασμα των χρόνων υπόκειται σε κάποια αλλαγή.

⁵ Scholte, *ό.π.*, σ. 1471, ο οποίος παραπέμπει στο Reiser, O. L. and B. Davies, *Planetary Democracy: An Introduction to Scientific Humanism*, New York: Creative Age Press, 1944.

⁶ Κατ' αντιστοιχία με το *futurism*, *φουτουρισμός* κ.ο.κ.

⁷ Robertson, Roland, *ό.π.*, σ. 6254.

⁸ Kroeber Alfred, «The ancient Oikoumene as an historical cultural aggregate», *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 75, 1947, σ. 9–20.

⁹ McLuhan, Marshall, *Understanding Media*, McGraw-Hill, New York, 1964.

Να σημειώσουμε εδώ ότι ο όρος «παγκοσμιοποίηση» (globalization ή globalisation) συναντάται σε ελάχιστους τίτλους άρθρων σε ακαδημαϊκά περιοδικά για την περίοδο 1950-1979. Σε μία έρευνα κάποιων εκ των κυριότερων ηλεκτρονικών κόμβων ακαδημαϊκής αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας συναντήσαμε τον όρο παγκοσμιοποίηση στον τίτλο του άρθρου μόνο σε τρία άρθρα για την ίδια περίοδο.¹⁰ Για την επόμενη δεκαετία (1980-1989) οι αναφορές αυξάνονται (πάλι για τον τίτλο) αλλά δεν ξεπερνάνε τις τριάντα. Μόνο στην δεκαετία του 1990 οι αναφορές πληθαίνουν ξεπερνώντας τις επτακόσιες ενώ στην επόμενη δεκαετία (2000-2010) ο αριθμός των άρθρων ξεπερνά τις τρεις χιλιάδες.

Ωστόσο, μία αναζήτηση στο περιεχόμενο των άρθρων για την περίοδο 1950-1979 αναδεικνύει μία διαφορετική εικόνα. Υπάρχει πλήθος άρθρων που χρησιμοποιούν τον όρο στο κείμενό τους και αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να δούμε την χρήση του όρου σε κάποια από αυτά τα άρθρα και άλλου είδους έγγραφα. Στις επόμενες δεκαετίες μέχρι και σήμερα η εμφάνιση του όρου στο περιεχόμενο των κειμένων είναι πραγματικά μη μετρήσιμη. Θα περιοριστούμε στα αντικείμενα των ανθρωπιστικών σπουδών με έμφαση στο πεδίο της οικονομίας χωρίς όμως να παρακάμψουμε τις σημαντικές αναφορές στην κοινωνιολογία και την πολιτική επιστήμη. Η παράθεση θα είναι χρονολογική έτσι ώστε να εντοπίσουμε τις εντός-χρόνου αλλαγές που σημειώνονται στην έννοια του όρου.

Θα ξεκινήσουμε την παράθεση των άρθρων από εκείνα στα οποία εμφανίζεται ο όρος της παγκοσμιοποίησης στον τίτλο και στη συνέχεια θα προχωρήσουμε και σε εκείνα που εμφανίζεται στο περιεχόμενο για την περίοδο 1950-1979. Η εμφάνιση ενός όρου στον τίτλο του άρθρου αποκτά άμεσα δομική σημασία καθώς ο τίτλος περιγράφει το υπό συζήτηση θέμα και έτσι ο όρος αποκτά κεντρική σημασία για την εξέλιξη της μελέτης ενώ ταυτόχρονα σηματοδοτεί την γενικότερη πρόσληψη του όρου.

Υπάρχουν μόνο τρεις περιπτώσεις στις οποίες εμφανίζεται ο όρος της παγκοσμιοποίησης στον τίτλο του θέματος για την προαναφερθείσα περίοδο, το 1968, το 1975 και το 1976. Στην τελευταία από αυτές η χρήση του όρου δεν είναι σχετική με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας ή με κάποιο σχετικό με τα θέματα αυτά ζήτημα αλλά με την παγκοσμιοποίηση της κοινωνιολογίας των Η.Π.Α. και την επίδραση που

¹⁰ Κάποια από αυτά τα άρθρα και βιβλία, κυρίως τα πρωιμότερα, θα τα εξετάσουμε στο παρόν τμήμα καθώς και αυτά που αναφέρουν στον τίτλο τους τον συγκεκριμένο όρο.

έχει στις εθνικές κοινωνιολογικές σχολές.¹¹ Ο συγγραφέας αναφέρεται στην εξάπλωση της κοινωνιολογίας των Η.Π.Α. και προσπαθεί να εντοπίσει τις συνέπειες που έχει μία τέτοια εξέλιξη. Χρησιμοποιεί τον όρο της παγκοσμιοποίησης με την έννοια της παγκόσμιας εξάπλωσης, χρήση περισσότερο λειτουργική παρά εννοιολογική.

Στην πρώτη αναφορά¹² βρισκόμαστε στον χώρο των πολιτικών επιστημών και στη σχέση του Κομμουνιστικού πολιτικού συστήματος με την παγκόσμια πολιτική καθώς και με τα υπόλοιπα συστήματα του δυτικού κόσμου. Ο συγγραφέας αναφέρει ότι η απογοήτευσή του από την μελέτη του Κομμουνισμού αλλά και των υπόλοιπων διεθνών πολιτικών συστημάτων απορρέει από το μοντέλο παγκόσμιας πολιτικής που φαίνεται να υπονοούν, ότι δηλαδή χρησιμοποιούν το έθνος-κράτος ως βασικό σημείο προσανατολισμού.¹³ Αναφερόμενος σε έναν νέο τρόπο οργάνωσης της πολιτικής σε παγκόσμια κλίμακα απορρίπτει την ιδέα του έθνους-κράτους ως μοναδικό τρόπο οργάνωσης της πολιτικής και προτείνει ως βασική οργανωτική μονάδα μορφές πολλαπλής-αυτονομίας (multiple-autonomy), μία σωρεία ευέλικτων οργανισμών, οι οποίοι για να αναδυθούν είναι απαραίτητη η ανάπτυξη μίας διαδραστικότητας σε παγκόσμιο-υπερεθνικό επίπεδο, αρκετά σημαντικοί για να υποστηρίξουν μία διαρκή και διαφοροποιημένη θεσμοθέτηση. Ορίζει την διαδικασία αυτή ως παγκοσμιοποίηση και την θεωρεί αποτέλεσμα της αύξησης του μεγέθους, της πολυπλοκότητας και της εκλέπτυνσης της παγκόσμιας κοινωνίας. Η παγκόσμια τάξη σε ένα τέτοιο σύστημα θα ήταν το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης αυτών των οργανισμών και η παγκόσμια πολιτική μία προσπάθεια ρύθμισης αυτών των αλληλεπιδράσεων.¹⁴

Στη συνέχεια σημειώνει ότι η διαδικασία αυτή έχει ήδη τεθεί σε κίνηση και αναφέρει την δημιουργία διαφόρων παγκόσμιων οργανισμών, παγκόσμιων εταιρειών, παγκόσμιων επιστημονικών ιδρυμάτων και πιστεύει πως πρόκειται να αναπτυχθεί ακόμα περαιτέρω. Ωστόσο η κατάσταση αυτή δεν είναι μη αναστρέψιμη καθώς οι πόλεμοι και οι οικονομικές κρίσεις (αναφέρει την κρίση χρυσού-δολαρίου του 1968) μπορούν να αντιστρέψουν αυτήν την κατάσταση. Συνεχίζει το άρθρο του

¹¹ Lamy, Paul, «The Globalization of American Sociology: Excellence or Imperialism», *The American Sociologist*, τ. 18:2, 1975, σ. 104-114.

¹² Modelski, George, «Communism and Globalization of Politics», *International Studies Quarterly*, τ. 12:4, 1968, σ. 380-393.

¹³ Modelski, George, *ό.π.*, σ. 386.

¹⁴ Modelski, George, *ό.π.*, σ. 388-389.

διερωτώμενος και αναλύοντας τις συνέπειες που θα είχε μία τέτοια κατάσταση για τον κομμουνισμό.¹⁵

Από τα παραπάνω γίνεται εμφανές ότι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τον όρο της παγκοσμιοποίησης εν μέρει ως μία διαδικασία εν ισχύ η οποία πυροδοτείται από την ανάπτυξη παγκόσμιων οργανισμών και εν μέρει θεωρητικοποιεί το πλαίσιο στο οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει θεωρώντας τη σημαντική εναλλακτική του διεθνούς πολιτικού συστήματος. Το σημαντικό στοιχείο όμως που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι θεωρεί το έθνος-κράτος μία μορφή πολιτικής οργάνωσης ασύμβατη με την διαμόρφωση της παγκόσμιας πολιτικής, (άποψη που αποτελεί βασικό κόμβο της μεταγενέστερης συζήτησης περί παγκοσμιοποίησης της οικονομίας) η οποία νομιμοποιείται από την πραγματικότητα που μας περιβάλλει, καθώς το έθνος-κράτος εκ φύσεως ενδιαφέρεται για τα δικά του εσωτερικά συμφέροντα. Επίσης ακόμα και εάν κάποιο έθνος-κράτος βρισκόταν σε θέση να κυβερνήσει, τα υπόλοιπα έθνη-κράτη δεν θα δέχονταν μία τέτοια κατάσταση.¹⁶

Η δεύτερη αναφορά εντοπίζεται σχεδόν μία δεκαετία αργότερα και αναφέρεται στην σχέση παγκοσμιοποίησης και οικονομικής πολιτικής.¹⁷ Ο συγγραφέας αντιλαμβάνεται τον όρο της παγκοσμιοποίησης ως την εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα. Η οικονομική πολιτική γίνεται αναποτελεσματική αφού οι πολυεθνικές επιχειρήσεις λειτουργούν διαφορετικά από τις εθνικές και συνεπώς οι συμπεριφορικές υποθέσεις της κλασικής οικονομικής θεωρίας δεν βρίσκονται πλέον σε ισχύ. Χρειάζεται ένα νέος είδος σχεδιασμού από τη μεριά των κυβερνήσεων για να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο το οποίο θα έχει αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις στις οικονομίες των χωρών αυτών.

Ο όρος της παγκοσμιοποίησης συνδέεται στενά λοιπόν με την εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων και αυτό ακριβώς είναι και το φαινόμενο που περιγράφει. Σε αντίθεση με τον Μόντελσκι που αναφέρεται στην παγκοσμιοποίηση της πολιτικής, ο Μιούλερ περιορίζει το πεδίο έκφρασης του όρου στις πολυεθνικές επιχειρήσεις· έχουμε έτσι δύο χρήσεις του όρου που ενώ στην γενικότερή τους έννοια σημαίνουν το

¹⁵ Modelski, George, *ό.π.*, σ. 389-390.

¹⁶ Modelski, George, *ό.π.*, σ. 389.

¹⁷ Müller, Ronald E., «Globalization and the Failure of Economic Policy», *Challenge*, τ. 18:2, 1975, σ. 57-61.

ίδιο – την παγκόσμια κλίμακα δράσης – η στενότερή τους σημασία αποκτά διαφορετική έννοια. Μόνο ο Μιούλερ ωστόσο φαίνεται να αντιμετωπίζει την παγκοσμιοποίηση ως υπαρκτό οικονομικό φαινόμενο καθώς ο Μόντελσκι μάλλον θεωρητικοποιεί μέσω περιορισμένων παρατηρήσεων.

Η χρήση του όρου της παγκοσμιοποίησης εντός του κειμένου σε μελέτες οικονομικών και ανθρωπιστικών επιστημών μας γυρνά σχεδόν δύο δεκαετίες πίσω σε σχέση με την πιο πρώιμη αναφορά στον τίτλο του άρθρου.¹⁸ Στην πρώτη αυτή αναφορά ο συγγραφέας αναφέρεται στην «παγκοσμιοποίηση» της κουλτούρας της βιομηχανικής εποχής σε αντίθεση με την μοναδικότητά της στις προβιομηχανικές εποχές. Στη βιομηχανική κοινωνία ένα νέο πολιτισμικό σύστημα έχει εμφανιστεί σε όλες τις εθνικές κοινωνίες. Η παγκόσμια διάχυσή του είναι αρχόμενη και διαπερνά κάθε τοπικό ήθος. Αντικαθιστώντας τον κεντρικό μύθο της μεσαιωνικής εκκλησίας, το νέο αυτό πολιτισμικό μοτίβο είναι σε διαδικασία «παγκοσμιοποίησης», δηλαδή παγκόσμιας εξάπλωσης.¹⁹ Βλέπουμε ότι ο συγγραφέας αντιλαμβάνεται τον όρο όπως θα έκανε και ένας διανοητής του παρόντος, αν και χρησιμοποιεί εισαγωγικά, δηλαδή γράφει “globalization” καθώς θεωρεί ότι η χρήση του όρου με την έννοια που της προσδίδει δεν είναι ευρεία. Ωστόσο, η ευστοχία στη χρήση του όρου συνάδει με το γενικότερο αντικείμενο της μελέτης του που είναι η σχέση πολιτισμικής θεωρίας και βιομηχανικού πολιτισμού.

Στην δεύτερη αναφορά ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τον όρο στο κείμενό του μόνο μία φορά και του προσδίδει την έννοια της γενίκευσης.²⁰ Είναι ειρωνικό το γεγονός ότι παρότι στη μελέτη του έχει ως κύριο θέμα την «διεθνή» εταιρεία ως τεχνική διεθνούς διοίκησης, όπου αναφέρεται στην καλύτερη εκμετάλλευση των δημόσιων πόρων που μπορεί να γίνει από τις ιδιωτικές εταιρείες, ένα θέμα που σχετίζεται με την έννοια της παγκοσμιοποίησης όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, η αναφορά του όρου και η χρήση του γίνεται με έναν γενικό τρόπο που καμία σχέση δεν έχει με το περιεχόμενο του κειμένου του.

¹⁸ Meadows, Paul, «Culture Theory and Industrial Analysis», *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, τ. 274, 1951, σ. 9-16. Η αναφορά στη σ. 11.

¹⁹ Meadows, Paul, *ό.π.*, σ. 11.

²⁰ Timberg, Sigmund, «The Corporation as a Technique of International Administration», *The University of Chicago Law Review*, Τεύχος 19:4, 1952, σ. 739-758. Η αναφορά στη σ. 747.

Την επόμενη αναφορά την συναντάμε μερικά χρόνια αργότερα σε μία επισκόπηση των συνεδριάσεων διαφόρων σωμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.²¹ Συγκεκριμένα στην επισκόπηση μίας συνεδρίασης του Συμβουλίου των Υπουργών της ΕΟΚ στις 3 Δεκεμβρίου 1958 στις Βρυξέλλες αναφέρεται ότι για να απομακρύνουν τους φόβους άλλων χωρών του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας σχετικά με την κατάρρευση των συζητήσεων περί ελεύθερου εμπορίου αποφάσισαν να κάνουν τα πρώτα πρακτικά βήματα από 1^{ης} Ιανουαρίου 1959 προς τον στόχο της Κοινής Αγοράς. Ένα από αυτά τα βήματα είναι και η «παγκοσμιοποίηση των ποσοστώσεων» («globalization of quotas»), έννοια που θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται στις συζητήσεις περί σταδιακής απελευθέρωσης του εμπορίου ακόμα και τριάντα χρόνια αργότερα. Η χρήση του όρου γίνεται και εδώ με την έννοια της γενίκευσης μίας ιδιότητας και όχι με τον χαρακτηρισμό κάποιου φαινομένου.

Παρά τον διεθνή χαρακτήρα που είχε ήδη αποκτήσει η οικονομική ζωή κατά τη δεκαετία του 1960, λίγες είναι οι χρήσεις του όρου σε οικονομικό πλαίσιο. Σε μία από αυτές συναντούμε και πάλι την έννοια της γενίκευσης και πιο συγκεκριμένα της γενίκευσης του σχεδιασμού της παραγωγής των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε μία μόνο εκτίμηση για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.²²

Τις περισσότερες χρήσεις του όρου την ίδια περίοδο τις συναντάμε σε πολιτικής φύσεως κείμενα και μάλιστα σε εκείνα των διεθνών σχέσεων που αναμειγνύουν το πολιτικό και το οικονομικό στοιχείο. Φαίνεται ότι αμέσως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο διαχωρισμός του κόσμου σε δύο πολιτικά συστήματα και ο αγώνας σε παγκόσμιο επίπεδο για την επικράτησή τους, είχαν οδηγήσει το πεδίο των διεθνών σχέσεων και πολιτικών επιστημών στο ζήτημα της παγκόσμιας κοινωνίας και της «παγκοσμιοποίησης» της πολιτικής.²³ Ένα διεθνές πολιτικό σύστημα είναι πλέον πραγματικότητα με κυρίαρχη την έννοια της «παρακμής του συνοριακού κράτους» να οδηγεί ένα μέρος των σύγχρονων πολιτικών θεωριών.²⁴ Η παγκοσμιοποίηση των

²¹ «European Communities», *International Organization*, τ. 13:1, 1959, σ. 174-178. Η αναφορά στην σελίδα 176.

²² Uri, Pierre, «Planning at the International Level for the Construction of Europe», *Annals of Public and Cooperative Economics*, τ. 34:1, 1963, σ. 57-70.

²³ Snyder, Richard C., «International Relations Theory», *World Politics*, τ. 13:2, 1961, σ. 300-312.

²⁴ Brecher, Michael, «International Relations and Asian Studies: The Subordinate State System of Southern Asia», *World Politics*, τ. 15:2, 1963, σ. 215-216.

διεθνών σχέσεων περιγράφεται τόσο από την αύξηση του αριθμού των κρατών που δημιουργήθηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο όσο και από την συνεχώς αυξανόμενη τάση για συμμετοχή τους σε διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη.²⁵

Η παγκοσμιοποίηση φαίνεται ότι είναι ένα φαινόμενο που τουλάχιστον στον τομέα των πολιτικών επιστημών την δεκαετία του 1960 συνδέεται στενά με την αποδυνάμωση του εθνικού κράτους. Ο Αουρέλιο Πέτσει παρατηρώντας τις τεράστιες τεχνολογικές αλλαγές της δεκαετίας του 1960, βρίσκει ότι στο μέλλον η σταδιακή αποδυνάμωση της εθνικής αυτοδυναμίας θα συμβεί παράλληλα με την ενδυνάμωση άλλων πολυεθνικών ή περιφερειακών σφαιρών ισχύος και όλα θα εξαρτηθούν από την στάση των ανεπτυγμένων εθνών απέναντι στη νέα κατάσταση. Ονομάζει την διαδικασία αυτή παγκοσμιοποίηση και της αποδίδει το χαρακτηριστικό της *idée-force*.²⁶

Ο μόνος τρόπος για να αποφευχθεί η κατάρρευση του συστήματος είναι ο κόσμος να οργανωθεί με μία νέα τάξη και νέους κανόνες και αυτό θα μπορούσε να γίνει μόνο από εκείνους που θα είχαν την δυνατότητα, και την ευθύνη, να το κάνουν, δηλαδή τις τέσσερις μεγάλες δυνάμεις (G4): Η.Π.Α., Ε.Ο.Κ., Ε.Σ.Σ.Δ. και Ιαπωνία. Είναι ενδιαφέρον να παραθέσουμε ένα μέρος του χωρίου:

«Let me be brutal, just for a moment. Once they [G4] reach an agreement among themselves, they have the power to impose it and there is no other alternative for the vast majority of the other peoples but to accept it»²⁷

Στο πεδίο των πολιτικών επιστημών ο όρος αναδύθηκε πολύ νωρίς για να περιγράψει μία νέα διεθνή πολιτική πραγματικότητα. Η χρήση του όρου ωστόσο δεν γίνεται μόνο για να χαρακτηρίσει τη νέα αυτή κατάσταση ως φαινόμενο αλλά έχει και μία πιο λειτουργική έκφανση, εκείνη της γενίκευσης μίας ιδιότητας σε παγκόσμια κλίμακα,

²⁵ Inis, Claude L., «Implications and Questions for the Future», *International Organization*, Τεύχος 19:3, 1965, σ. 837-838.

²⁶ Peccei, Aurelio, *The Chasm Ahead*, The Macmillan Company, Λονδίνο, 1969, σ. 148-149.

²⁷ Peccei, Aurelio, *ό.π.*, σ. 279.

όπως την «παγκοσμιοποίηση της εξωτερικής πολιτικής της Σοβιετικής Ένωσης».²⁸ Γενικότερα όμως είναι σημαντική η σύνδεση του όρου της παγκοσμιοποίησης με την απώλεια της εθνικής αυτοδυναμίας και την αδυναμία του έθνους-κράτους να ανταπεξέλθει στις συνθήκες της σύγχρονης ζωής. Στενά συνδεδεμένο με αυτό το θέμα είναι και οι νέοι πολιτικοί θεσμοί που θα αντικαταστήσουν ή θα επικαλύψουν το εθνικό κράτος καθώς και το ζήτημα της κυβερνητικής αυτών των θεσμών.

Ο όρος της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται και σε γαλλικές δημοσιεύσεις της δεκαετίας του 1960, με μία ωστόσο περισσότερο λειτουργική έννοια.²⁹ Ήδη από το 1960 εμφανίζεται με την έννοια της γενίκευσης των ποσοστώσεων στο πλαίσιο των συζητήσεων για το εμπόριο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.³⁰ Μερικά χρόνια αργότερα συναντούμε τον όρο με την έννοια της γενίκευσης μίας κατάστασης, χρήση καθαρά λειτουργική, και συγκεκριμένα της γενίκευσης της έννοιας της επένδυσης σε εθνικό επίπεδο που οι συγγραφείς βρίσκουν επικίνδυνη καθώς όπως αναφέρουν,

«*L'investissement n'est pas une fin en soi*» («*Η επένδυση δεν είναι αυτοσκοπός*»)

και λίγο πιο κάτω,

«*Cette globalisation porte des risques de confusion*» («*Αυτή η παγκοσμιοποίηση ενέχει κινδύνους σύγχυσης*»).³¹

Σύγχυση σίγουρα αφού η χρήση του όρου *globalisation* στην Γαλλική γλώσσα δεν αντιστοιχεί στο Αγγλικό *globaliz(s)ation*. Η χρήση του στα ανωτέρω παραδείγματα γίνεται με τη συνήθη έννοια του όρου στα Γαλλικά που σημαίνει γενίκευση μίας ιδιότητας, διάχυση του μέρους στο όλο εκτός από το πρώτο παράδειγμα που εκεί

²⁸ Aspaturian, Vernon V., «Soviet Foreign Policy at the Crossroads: Conflict and/or Collaboration?», *International Organization*, τ. 23:3, 1969, σ. 589-620.

²⁹ Εδώ με την ευρωπαϊκή του όψη, *globalisation*.

³⁰ Leonard, Pierre, «Les fluctuations cycliques dans les transports maritimes», *Revue économique*, τ. 11:1, 1960, σ. 25, Landry, Albert, «Le marché international et la situation de l'industrie automobile», *Revue économique*, τ. 12:5, 1961, σ. 709.

³¹ Gaillard, Yann και Thuillier, Guy, «Qu'est-ce qu'un investissement ?», *Revue économique*, Τεύχος 19:4, 1968, σ. 610.

έχουμε μεταφορά του ακριβούς όρου των συζητήσεων που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.³² Για να εντοπίσουμε τον αντίστοιχο όρο στα γαλλικά πρέπει να αναζητήσουμε τον όρο *mondialisation*, που βρίσκεται σε ευρύτατη χρήση από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Η τάση για μία ενιαία Ευρώπη πυροδοτεί θεωρητικές προεκτάσεις που φτάνουν σε μία παγκόσμια οικονομία με μία παγκόσμια κυβέρνηση, κάτι που ο Αντρέ Μαρσάλ εντοπίζει ως ένα από τα ψευδή δόγματα της Ευρωπαϊκής οργάνωσης.³³ Σε αυτό το πλαίσιο παγκοσμιοποίηση σημαίνει εξάπλωση του μοντέλου της Ευρώπης σε όλο τον κόσμο με την όλο και μεγαλύτερη απορρόφηση εθνών-κρατών, με τελικό στόχο την δημιουργία μίας τεράστιας παγκόσμιας οικονομικής μονάδας, ουσιαστικά ένα μόνο έθνος, κάτι που συνεπάγεται και την ύπαρξη μίας παγκόσμιας κυβέρνησης.³⁴

Μερικά χρόνια νωρίτερα ο Φρανσουά Περού είχε αναφερθεί στην παγκοσμιοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης καθώς και στον εξευρωπαϊσμό ή την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας γύρω από τα κέντρα ανάπτυξης στην θεωρία του για τους «πόλους ανάπτυξης».³⁵ Για τον Περού η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας είναι κάτι διαφορετικό από την διεθνή οικονομία και ταυτίζεται με την ίδια την έννοια της «ειρηνικής συνύπαρξης» των εθνών.³⁶ Ωστόσο η δυναμική της βιομηχανικής ανάπτυξης σε τέτοια κλίμακα σηματοδοτεί μία νέα οικονομική τάξη στην οποία

³² Και σε όλη την δεκαετία του 1970 στις συζητήσεις περί οικονομίας οι αναφορές του όρου συναντώνται με την ίδια έννοια, βλ. ενδεικτικά Bonnaud, Jean-Jacques, «Les instruments d'exécution du Plan utilisés par l'Etat à l'égard des entreprises. A la recherche des instruments d'une nouvelle politique industrielle.», *Revue économique*, τ. 21:4, 1970, σ. 554-596, Delilez, Jean-Pierre, «Accumulation, capital financier, monopolisme», *Revue économique*, τ. 21:5, 1970, σ. 799-827, Aglietta, Michel, «Brunhoff-Etat et Capital», *Revue économique*, τ. 28:4, 1977, σ. 651-655, του ίδιου, «Castells- La crise économique et la société américaine», *Revue économique*, τ. 28:3, 1977, σ. 479-483, του ίδιου, «Panorama sur les théories de l'emploi», *Revue économique*, τ. 29:1, 1978, σ. 80-119 και Boyer, Robert, «Régulation des économies capitalistes et inflation», *Revue économique*, τ. 30:3, 1979, σ. 397-441.

³³ Marchal, André, «De quelques faux dogmes en matière d'organisation européenne», *Revue économique*, τ. 11:5, 1960, σ. 673-704.

³⁴ Marchal, André, *ό.π.*, σ. 696.

³⁵ Perroux, Francois, *La coexistence pacifique*, τ. 1, Presses universitaires de Grenoble, 1992, σσ. 21, 45.

³⁶ Halperin, Jean, «Une économie totale : lucidité et action», *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations*, τ. 16:2, 1961, σσ. 364-366. Ωστόσο χρησιμοποιεί τον όρο και με την ευρύτερη έννοια, όπως για παράδειγμα η παγκοσμιοποίηση των μέσων μεταφοράς και της πληροφορίας, βλ. Perroux, Francois, *ό.π.* σ. 419.

τίθεται σε αμφισβήτηση το ζήτημα της «εθνικής οικονομίας»: ο οικονομικός χώρος δεν περιορίζεται πλέον σε εκείνον των εθνικών συνόρων.³⁷

Λίγα χρόνια αργότερα και ενώ συνεχίζει στις μελέτες του να καταπιάνεται με την παγκοσμιοποίηση την οποία θεωρεί βασικό χαρακτηριστικό του β' μισού του 20^{ου} αιώνα,³⁸ αναφέρει ότι η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας είναι ένας όρος με πολλές διαστάσεις αλλά προς το παρόν η πρακτική του διάσταση σχετίζεται με τις σύγχρονες τεχνολογίες που έχουν οδηγήσει τις επιχειρήσεις σε οικονομικό ενδιαφέρον παγκόσμιας κλίμακας.³⁹ Δεν ξεφεύγει από τον συγγραφέα η ραγδαία ανάπτυξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων, που την ίδια περίοδο εντοπίζει και πλήθος άλλων παρατηρητών, και προσπαθεί να τη συνδέσει με την θεωρία του των πόλων ανάπτυξης και πόλων ολοκλήρωσης.⁴⁰

Συζητώντας την πιθανή σχέση της Ευρώπης σε ένα τέτοιο σύστημα, πιστεύει ότι η Ευρώπη υποστηρίζει μία παγκόσμια οικονομία (*économie mondiale*) και εξετάζει τη συμβατότητα της παγκοσμιοποίησης με την περιφερειακή ολοκλήρωση. Βρίσκει τις δύο αυτές έννοιες αντίθετες καθώς η περιφερειακή ολοκλήρωση συσχετίζεται περισσότερο με την εθνική οικονομία στην πορεία προς μία «αυτόνομη ανάπτυξη» (*«Développement autonome»*) όπου ο τελευταίος όρος απεγκλωβισμένος από τις εθνικιστικές του καταβολές σημαίνει την δυνατότητα προσανατολισμού και οργάνωσης της ανάπτυξης προς όφελος του αυτόχθονα πληθυσμού μίας χώρας.⁴¹

Από το σημείο αυτό και έπειτα η παρουσία της πολυεθνικής επιχείρησης στην διεθνή οικονομία γίνεται τόσο αισθητή ώστε ο όρος της παγκοσμιοποίησης βρίσκει την πρώτη του πρακτική έκφραση σε αυτόν τον τομέα για ολόκληρη την δεκαετία του 1970.⁴²

³⁷ Halperin, Jean, *ό.π.*, σ. 366.

³⁸ Perroux, Francois, «Le désarmement et la déstabilisation de l'économie de marché par les industries atomique et spatiale», *Tiers-Monde*, τ. 6:24, 1965, σ. 863-872.

³⁹ Perroux, Francois, «L'économie planétaire», *Tiers-Monde*, τ. 5:20, 1964, σ. 843-853.

⁴⁰ Perroux, Francois, «Les investissements multinationaux et l'analyse des rôles de développement et des pôles d'intégration», *Tiers-Monde*, τ. 9:34, 1968, σ. 239-265.

⁴¹ Perroux, Francois, *ό.π.*, σ. 258.

⁴² Χωρίς να λείπουν φυσικά οι αναφορές στην παγκοσμιοποίηση της πολιτικής που είδαμε και για την δεκαετία του 1960. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικές από αυτές, Modelski, George, «The World's Foreign Ministers: A Political Elite», *The Journal of Conflict Resolution*, τ. 14:2, 1970, σ. 135-175, Senghaas, Dieter, «Conflict Formations in Contemporary International Society», *Journal of Peace Research*, τ. 10:3, 1973, σ. 163-184. Ο όρος συνεχίζει να χρησιμοποιείται με την έννοια της γενίκευσης

Στις αρχές κιάλας της δεκαετίας του 1970 ο γενικός διευθυντής της εταιρείας χημικών των Βρυξελλών Solvay εντείνει την προσοχή των διεθνών και πολυεθνικών επιχειρήσεων προς μία τάση που ο ίδιος ονομάζει «παγκοσμιοποίηση» των πόρων και αγορών πρώτων υλών εξαιτίας της συνεχούς μείωσης του μεταφορικού κόστους.⁴³

Άλλοι παρατηρητές έχουν ήδη δει στην εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων της δεκαετίας του 1960 την παγκοσμιοποίηση της αγοράς και της οικονομίας⁴⁴ η οποία προκαλεί δομικές αλλαγές στις οικονομίες ανά τον κόσμο.⁴⁵ Κάποιοι περιγράφουν το ίδιο φαινόμενο χωρίς ωστόσο να χρησιμοποιούν τον συγκεκριμένο όρο, κείμενοι θετικά σε αυτή την εξέλιξη,⁴⁶ ενώ άλλοι το συσχετίζουν με την απώλεια εθνικής αυτοδυναμίας.⁴⁷

Όλες αυτές οι οπτικές συγκεντρώνονται σε μία δημοσίευση η οποία μας παρέχει και ένα χρονολογικό πλαίσιο του φαινομένου. Πληροφορούμαστε ότι από το 1966 και έπειτα έχουμε μία επιτάχυνση της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης μέσα από την εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων των Η.Π.Α. η οποία έχει αρνητικά αποτελέσματα για την εθνική τους οικονομία.⁴⁸ Η διαδικασία αυτή προκαλεί έναν δομικό μετασχηματισμό στην παγκόσμια οικονομία ο οποίος υποσκάπτει την ισχύ του έθνους-κράτους στο θέμα της διατήρησης πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας εντός των συνόρων.⁴⁹

Στην κριτική ματιά του Ρόναλντ Μιούλερ έχουμε ουσιαστικά την πρώτη συμπύκνωση όλων των χαρακτηριστικών της παγκοσμιοποίησης στο οικονομικό

και μάλιστα πιο έντονα από ότι στο παρελθόν αλλά δεν θεωρούμε απαραίτητο να αναφερθούμε σε αυτές τις χρήσεις.

⁴³ Knoepfel, R.W., «Establishing Corporate Objectives at Solvay», *Long Range Planning*, τ. 2:4, 1970, σ. 11-22.

⁴⁴ Ajami, Fouad, «Corporate Giants: Some Global Social Costs», *International Studies Quarterly*, τ. 16:4, 1972, σ. 511-529, Krosigk, Friedrich Von, «Marx, Universalism, and Contemporary World Business», *International Studies Quarterly*, τ. 16:4, 1972, σ. 530-548.

⁴⁵ Levinson, Charles, *Capital Inflation and the Multinationals*, Allen and Unwin, Λονδίνο, 1971, σ. 26.

⁴⁶ Drucker, Peter, *The Age of Discontinuity*, Harper & Row, Νέα Υόρκη, 1971, ο οποίος μάλιστα ονομάζει την παγκόσμια οικονομία «Παγκόσμιο Εμπορικό Κέντρο» («Global Shopping Center»), σ. 77-101.

⁴⁷ Vernon, Raymond, *Sovereignty at Bay: The Multinational Spread of U.S. Enterprises*, Basic Books, Νέα Υόρκη, 1971.

⁴⁸ Barnett, Richard J. και Ronald E. Müller, *Global Reach: The Power of the Multinational Corporations*, Simon and Schuster, Νέα Υόρκη, 1974, σ. 258.

⁴⁹ Barnett, Richard J. και Ronald E. Müller, *ό.π.*, σ. 302.

πεδίο όπως γινόταν αντιληπτός ο όρος την δεκαετία του 1970. Η παγκοσμιοποίηση για τον Μιούλερ είναι ουσιαστικά η εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα. Η επέκταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων έγινε δυνατή λόγω τεχνολογικών μεταβολών που εκμεταλλεύτηκαν οι εταιρείες αυτές για την δική τους αποδοτικότητα ενώ στο δημόσιο τομέα το σύστημα του Μπρέτον Γούντς, που εξασφάλιζε την σχετικά ελεύθερη κίνηση του κεφαλαίου και την σταθερότητα των ισοτιμιών, και ο οργανισμός GATT (ΓΣΔΕ) που εξασφάλιζε σχετικά ελεύθερο εμπόριο, αποτελούσαν τους διεθνείς θεσμούς που νομιμοποίησαν την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης.⁵⁰

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και ο ανταγωνισμός Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών πολυεθνικών επιχειρήσεων, προκάλεσαν κάποιες δομικές μεταβολές στην παγκόσμια οικονομία. Ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας, η αποδυνάμωση της εθνικής «ορθόδοξης» οικονομικής πολιτικής, η διάχυση κρίσεων από μία χώρα στις υπόλοιπες, η αποσταθεροποίηση του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος λόγω της ταχύτητας και του όγκου των συναλλαγών (πέρα από την κατάρρευση του συστήματος σταθερών ισοτιμιών) αποτελούν μερικές από τις σημαντικότερες.

Δεν είναι τυχαίο που συναντάμε τον όρο της παγκοσμιοποίησης σε συνδυασμό με τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και στις γαλλικές μελέτες της ίδιας περιόδου. Το ζήτημα της ομοιογενούς ή της διαφοροποιημένης παραγωγής των πολυεθνικών επιχειρήσεων λύνεται υπέρ της ομοιογενούς παραγωγής σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης της αγοράς.⁵¹ Για κάποιον άλλο συγγραφέα ο γιγαντισμός, η παγκοσμιοποίηση και η πολυεθνικότητα που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες επιχειρήσεις φαίνεται να δικαιολογούν μία νέα διαίρεση του βιομηχανικού κόσμου, μόνο όμως αν τα κριτήρια και οι αρχές οργάνωσης των εταιρειών αυτών τεθούν σε σωστές βάσεις που είναι και το κύριο θέμα της μελέτης.⁵²

Για τον Αντρέ-Λουί Βεμπέρ ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό πρόγραμμα των εταιρειών αυτών ως μέσο

⁵⁰ Müller, Richard, «Nation-State Instability and the Global Corporation: The Quest of Control and Accountability», *Peace & Change*, τ. 3:4, 1976, σ. 14-23.

⁵¹ Bertin, Gilles-Y., «Expansion à l'étranger et diversification des firmes plurinationales», *L'Actualité économique*, τ. 46:4, 1971, σ. 637-650.

⁵² Karpik, Louis, «Multinationales et grandes entreprises technologiques», *Revue économique*, τ. 23:4, 1972, σ. 563-591.

αντιμετώπισης του ανταγωνισμού, κάτι που είναι απαραίτητο σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης της αγοράς. Προχωρά να αναλύσει τη σημασία των εθνικών συμφωνιών καθώς θεωρεί ότι τα φαινόμενα αυτά είναι ήδη γνωστά και δεν χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη.⁵³

Το ζήτημα της διάβρωσης του έθνους-κράτους μέσω των δραστηριοτήτων των πολυεθνικών επιχειρήσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο και στην γαλλική βιβλιογραφία. Η έννοια της παγκόσμιας οικονομίας έρχεται σε αντίθεση με την διεθνή οικονομία, ενώ σε συνδυασμό με την μετατόπιση του παραγωγικού κεφαλαίου, τον διεθνή καταμερισμό της εργασίας και την διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών δικτύων έχουμε μία νέα κατάσταση που δεν σηματοδοτεί την εξαφάνιση του έθνους-κράτους αλλά μάλλον την μεταβολή της φύσης του.⁵⁴

Αξιοσημείωτο είναι ότι για τρεις δεκαετίες (1950-1980) δεν υπάρχει ούτε μία χρήση του όρου σε πλαίσιο σχετικό με τις διεθνείς χρηματοοικονομικές σχέσεις ή την κινητικότητα του κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα, παρότι οι σχετικές μελέτες υπάρχουν χωρίς όμως να κάνουν αναφορά στον όρο⁵⁵. Όπως είδαμε οι περισσότερες χρήσεις του όρου της παγκοσμιοποίησης συνδέονται με την έννοια της πολυεθνικής επιχείρησης και κυρίως με τον τομέα της παραγωγής και αυτό συμβαίνει ακόμα και σε μελέτες που αφορούν πρωτίστως την διεθνοποίηση του κεφαλαίου.⁵⁶

⁵³ Weber, André-Paul, «Entreprise multinationale et pratiques restrictives», *Revue économique*, τ. 23:4, 1972, σ. 669-694.

⁵⁴ Michalet, Charles-Albert, «États, nations, firmes multinationales et capitalisme mondial», *Sociologie et sociétés*, τ. 11:2, 1979, σ. 39-58.

⁵⁵ Όπως για παράδειγμα Krause, Lawrence, «Private International Finance», *International Organization*, τ. 25:3, 1971, σ. 523 – 540 όπου αναφέρεται το εξής: «The world is experiencing a growing degree of economic integration between all countries, but particularly between industrial countries. This is true of all phases of economic life. Integration of financial markets is of particular concern because private international financial activities have seriously infringed on governmental sovereignty.» Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και το Keohane, Robert O. και Joseph S. Nye Jr., (εκ), *Transnational Relations and World Politics*, Κάιμπριτζ, 1972. Το ίδιο συμβαίνει και με μελέτες που καταπιάνονται με διάφορες όψεις της παγκοσμιοποίησης χωρίς όμως να δηλώνουν ρητά κάτι τέτοιο, όπως για παράδειγμα Rosenau, James N., *The Study of Global Interdependence: Essays on the Transnationalization of World Affairs*, Pinter, Λονδίνο, 1990 και μία μελέτη ορόσημο στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις Folker Fröbel, Jürgen Heinrichs, και Otto Kreye, *The New International Division of Labour: Structural Unemployment in Industrialised Countries and Industrialisation in Developing Countries*, Cambridge University Press, Κάιμπριτζ, 1980 η αρχική έκδοση του οποίου έγινε στα Γερμανικά το 1977.

⁵⁶ Hawley, Jim, «The Internationalization of Capital: Banks, Eurocurrency and the Instability of the World Monetary System», *Review of Radical Political Economics*, τ. 11:4, 1979, σ. 78-90.

Η τάση αυτή αντιστρέφεται στις αρχές της δεκαετίας του 1980, περίοδο καθοριστικής σημασίας για την κύρια διαμόρφωση της παγκοσμιοποίησης ως φαινομένου τόσο στην ακαδημία όσο και στην πραγματική οικονομική ζωή. Την περίοδο αυτή παρατηρείται η εκλαΐκευση του όρου κυρίως μέσα από το τεράστιο επίδρασης άρθρο του Θίοντορ Λέβιτ, «The Globalization of Markets».⁵⁷

Ο Λέβιτ μεταφέρει την έννοια της παγκοσμιοποίησης από το πεδίο των πολυεθνικών επιχειρήσεων και την παγκόσμια εξάπλωσή τους στο θεσμό της αγοράς. Αυτό που παγκοσμιοποιείται είναι η ίδια η αγορά – η νέα εμπορική πραγματικότητα της παγκόσμιας αγοράς όπως ο ίδιος αναφέρει - μέσα από την εξέλιξη της τεχνολογίας των μεταφορών και των επικοινωνιών η οποία αποτελεί μία ισχυρή δύναμη που οδηγεί τον κόσμο σε κοινές πρακτικές μέσα από την ομοιομορφία των προτιμήσεων, έννοια που είναι καθοριστική για τον Λέβιτ. Με την πάροδο του χρόνου οι εθνικές προτιμήσεις εξαφανίζονται και στη θέση τους βρίσκουμε την ομοιομορφία προτιμήσεων.

Η ομοιομορφία των προτιμήσεων με τη σειρά της οδηγεί σε τυποποίηση των προϊόντων, τυποποίηση των παραγωγικών τύπων και των θεσμών του εμπορίου με αποτέλεσμα την ακόμα μεγαλύτερη σύγκλιση των καταναλωτικών προτύπων. Οι συνθήκες αυτές οδηγούν τον πολυεθνικό κόσμο στο τέλος του και μαζί του την πολυεθνική επιχείρηση την οποία αντικαθιστά η παγκόσμια επιχείρηση. Η βασική τους διαφορά είναι ότι η παγκόσμια επιχείρηση αντιμετωπίζει τον κόσμο σαν μία ενιαία αγορά και πουλά ένα τυποποιημένο προϊόν με τον ίδιο τρόπο παντού ενώ η πολυεθνική επιχείρηση λειτουργεί σε πολλές χώρες αλλά προσαρμόζει το προϊόν της στις εκάστοτε εθνικές προτιμήσεις. Παραθέτει την παραβολή του σκαντζόχοιρου και της αλεπούς για να τονίσει την βασική τους διαφορά καθώς και το κλειδί της επιτυχίας: η πολυεθνική επιχείρηση γνωρίζει πάρα πολλά για πολλές χώρες και τις προτιμήσεις τους έτσι ώστε να προσαρμόζει ανάλογα και το προϊόν της. Η παγκόσμια επιχείρηση όμως, σαν τον σκαντζόχοιρο, γνωρίζει τα πάντα για ένα μόνο σπουδαίο ζήτημα: για την απόλυτη ανάγκη να είναι ανταγωνιστική σε παγκόσμια κλίμακα όσο και εθνικά και προσπαθεί συνεχώς να μειώνει τις τιμές μέσα από την τυποποίηση του

⁵⁷ Levitt, Theodore, «The Globalization of Markets», *Harvard Business Review*, Μάιος-Ιούνιος 1983, σσ. 1-20.

προϊόντος και των διαδικασιών λειτουργίας της. Αντιμετωπίζει τον κόσμο ως αποτελούμενο από λίγες τυποποιημένες αγορές, παρά πολλές εξατομικευμένες.

Ο Λέβιτ αναγνωρίζει τον οικονομικό εθνικισμό (εννοώντας τον προστατευτισμό του εμπορίου) ως εμπόδιο στην παγκοσμιοποίηση χωρίς όμως να πιστεύει ότι θα επικρατήσει και αναφέρει ως αντιπαράδειγμα την σχεδόν ολοκληρωτικά ομαλή διεθνοποίηση του επενδυτικού κεφαλαίου. Την τελευταία θεωρεί μία από τις πιο ισχυρές αλλά λιγότερο διάσημες δυνάμεις που οδηγούν το εμπόριο προς την παγκόσμια τυποποίηση μαζί με το νομισματικό σύστημα αφού το χρήμα σήμερα είναι απλά ταχύτερες ηλεκτρονικές ώσεις με τρομερή επίδραση στον τρόπο που λειτουργούν σήμερα οι επιχειρήσεις.⁵⁸

Το άρθρο αυτό του Λέβιτ είχε τεράστια επίδραση στους επιχειρηματικούς κύκλους, κυρίως για την νέα προοπτική που άνοιγε στις μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις αλλά και μέσω του ενθουσιασμού που δείχνει για ένα νέο, γεμάτο ευκαιρίες οικονομικό περιβάλλον.⁵⁹ Δεν αποτελεί μελέτη, αλλά μάλλον ένα μανιφέστο της παγκοσμιοποίησης των αγορών, ένα πιθανό και επιθυμητό μέλλον: με την τυποποίηση των προϊόντων και τις οικονομίες κλίμακας που θα επιφέρει μία τέτοια παραγωγική διαδικασία η επιχείρηση πλέον μπορεί να γίνει πραγματικά παγκόσμια και να ξεπεράσει τον σκόπελο των εθνικών προτιμήσεων. Σημειώνει με κάπως χιουμοριστικό τρόπο ότι τα περισσότερα από αυτά που περιγράφει με κάπως προκλητικό τρόπο δεν έχουν συμβεί στην πραγματικότητα,⁶⁰ αλλά ίσως με τη σχετική στασιμότητα που χαρακτήριζε την Αμερικανική – και όχι μόνο - δεκαετία του 1970 να ήθελε να δώσει μία πιθανή διέξοδο μέσα από τον διανοητικό επαναπροσανατολισμό.⁶¹

Ο Λέβιτ δεν παρατηρεί ένα διαφορετικό οικονομικό περιβάλλον από εκείνο του Μιούλερ, αλλά μάλλον προσπαθεί να το ερμηνεύσει, παρά να σταθεί κριτικά απέναντί του, μέσα από την παρατήρηση περιορισμένων εμπειρικών δεδομένων κυρίως γύρω

⁵⁸ Levitt, Theodore, *ό.π.*, σ. 17.

⁵⁹ Να σημειώσουμε ότι το περιοδικό στο οποίο δημοσιεύτηκε το άρθρο του Λέβιτ απευθυνόταν κυρίως σε μάντζερ επιχειρήσεων.

⁶⁰ Levitt, Theodore, *ό.π.*, σ. 19.

⁶¹ Tedlow, Richard S. και Rawi Abdelal, «Theodore Levitt's "The Globalization of Markets" An Evaluation After Two Decades» σσ. 11-30, στο Quelch, John A. και Rohit Deshpandé (επ.), *The Global Market: Developing a Strategy to Manage Across Borders*, Jossey-Bass, Σαν Φρανσίσκο, 2004.

από το χώρο του μάρκετινγκ.⁶² Υπάρχει όμως μία διαφορά ουσιαστικής φύσεως αν και περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική: το πέρασμα από μία πολυεθνική οικονομία σε μία παγκόσμια έχει να κάνει με την ομοιομορφία των προτιμήσεων. Συνεπώς παγκοσμιοποίηση για τον Λέβιτ δεν είναι η εξάπλωση των μεγάλων επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα αλλά η εξάπλωση της ομοιομορφίας στις προτιμήσεις, ομοιομορφία την οποία θα εντείνει και θα ολοκληρώσει η νέα μορφή επιχείρησης, η παγκόσμια και όχι η πολυεθνική η οποία πεθαίνει μαζί με τον κόσμο της δεκαετίας του 1970.

Ουσιαστικά η οπτική του Λέβιτ είναι μία στρατηγική μάρκετινγκ της μεγάλης επιχείρησης – η στρατηγική της ομοιομορφίας - που έρχεται σε αντίθεση με την στρατηγική της διαφοροποίησης, ένα θέμα που δεν έμεινε ασχολίαστο στους κύκλους του μάρκετινγκ. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που την επόμενη αναφορά του όρου την συναντάμε σε σχετικά περιοδικά όπου χρησιμοποιείται με αυτήν ακριβώς την έννοια για αρκετά χρόνια.⁶³

Την ίδια ακριβώς περίοδο και σε έναν διαφορετικό ακαδημαϊκό χώρο ο όρος της παγκοσμιοποίησης προσλαμβάνει άλλες διαστάσεις. Αν και δεν σχετίζονται καθαρά με το οικονομικό πεδίο οι μελέτες του κοινωνιολόγου Ρόλαντ Ρόμπερτσον θα μπορούσαν εύκολα να θεωρηθούν οι πρώτες που αναπτύσσουν την παγκοσμιοποίηση ως πολυεπίπεδο και σύνθετο φαινόμενο αλλά κυρίως ως σημαντική αναλυτική έννοια.⁶⁴ Ο Ρόμπερτσον εστιάζει στον τομέα της θρησκείας, αλλά ως τόπο έκφρασης των ζητημάτων του «μοντερνισμού» επηρεασμένος από τους κλασικούς κοινωνιολόγους

⁶² Είναι διαφωτιστική η συνέντευξή του ως προς αυτό το ζήτημα, βλ. Greyser, Stephen A., «“The Globalization of Markets” A Retrospective with Theodore Levitt», στο Quelch, John A. και Rohit Deshpandé (επ.), *ό.π.*, σσ. 31-36.

⁶³ Baker, Michael J., «Globalisation versus Differentiation as International Marketing Strategies», *Journal of Marketing Management*, τ. 1:1-2, 1985, σ. 145-155, Galbraith, Jay R. και Robert K. Kazanjian, «Organizing to implement strategies of diversity and globalization: The role of matrix designs», *Human Resource Management*, τ. 25:1, 1986, σ. 37-54, Wind, Yoram και Susan Douglas, «Le Mythe de la Globalisation», *Recherche et Applications en Marketing*, τ. 1:3, 1986, σ. 5-26 και Halliburton, Chris και Reinhard Hunerberg, «The Globalisation Dispute in Marketing», *European Management Journal*, Τεύχος 5:4, 1987, σσ. 243-249.

⁶⁴ Robertson, Roland και Jo Ann Chirico, «Humanity, Globalization and Worldwide Religious Resurgence: A Theoretical Exploration», *Sociological Analysis*, τ. 46:3, 1985, σ. 219-242, Robertson, Roland και Frank Lechner, «Modernization, Globalization and the Problem of Culture in World-Systems», *Theory, Culture and Society*, τ. 2:3, 1985, σ. 103-117.

του τέλους του 19^{ου} αιώνα. Δεν τον ενδιαφέρει η θρησκεία αυτή καθαυτή αλλά η σχέση της θρησκείας με άλλες όψεις των ανθρώπινων κοινωνιών.⁶⁵

Ο Ρόμπερτσον με τον όρο «παγκοσμιοποίηση» αναφέρεται σε όλες εκείνες τις διαδικασίες μέσω των οποίων ο κόσμος μετατρέπεται ή μάλλον «συμπιέζεται» σε έναν ενιαίο χώρο με συστημικές ιδιότητες. Έτσι τα άτομα, τις κοινωνίες και το παγκόσμιο σύστημα τα μεταχειρίζεται σε ένα συνεπές αναλυτικό πλαίσιο αλλά απορρίπτει τον αναγωγισμό και κυρίως την φανξιοναλιστική, ωφελμιστική ή υλιστική του μορφή την οποία αποφεύγει ακόμα και όταν καταπιάνεται με τις αναλυτικές διαστάσεις της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης.⁶⁶ Σε μεταγενέστερη δημοσίευση αντικαθιστά τον όρο «παγκόσμιο σύστημα» με τον όρο «παγκόσμιο-ανθρώπινο» («global-human») έτσι ώστε να απορρίψει την ντετερμινιστική – και «οικονομίστικη» όπως λέει – όψη των αυτοαποκαλούμενων θεωρητικών του παγκόσμιου συστήματος και να προωθήσει την πολιτισμική όψη του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης.⁶⁷ Ωστόσο δεν απορρίπτει την οικονομική της όψη αλλά πιστεύει ότι πρέπει να συνδεθεί με τα γενικότερα δομικά και πραγματικά χαρακτηριστικά του παγκόσμιου συστήματος.⁶⁸

Είναι σημαντικό ότι αναφέρεται στην παγκοσμιοποίηση ως συμπύκνωση του κόσμου και ταυτόχρονα εντατικοποίηση της συνείδησης του κόσμου ως ολότητας. Επίσης προσδίδει στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης ιστορική διάσταση, πολύ πιθανόν επηρεασμένος από την θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων του Ιμάνιουελ Βάλερσταϊν και ταυτόχρονα το αντιμετωπίζει σαν βάση για μία νέα ερμηνευτική της παγκόσμιας ιστορίας. Πιστεύει ότι η παγκοσμιοποίηση ως αναλυτική οπτική σχετικοποιεί και «εξισώνει» όλα τα κοινωνικοπολιτισμικά μορφώματα αλλά αντιλαμβάνεται ότι η εμπειρική οπτική μέσα από αυτό το αξίωμα θα οδηγήσει στην κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων των πολιτισμών όσο και στην τόνωσή τους.⁶⁹

⁶⁵ Robertson, Roland, *Globalization: Social Theory and Global Culture*, Sage Publications, Λονδίνο, 1992, σ. 1.

⁶⁶ Robertson, Roland και Frank Lechner, *ό.π.*, σ. 1.

⁶⁷ Robertson, Roland, «Globalization Theory and Civilization Analysis», *Comparative Civilizations Review*, Τεύχος 17, 1987, σ. 23. Την ίδια άποψη έχει εκφράσει και στο Robertson, Roland και Frank Lechner, *ό.π.*

⁶⁸ Robertson, Roland, «Mapping the Global Condition», *Theory, Culture and Society*, τ. 17, 1990, σ. 15-30.

⁶⁹ Robertson, Roland, «Globalization Theory and Civilization Analysis», *Comparative Civilizations Review*, Τεύχος 17, 1987, σ. 22.

Με την πρόσληψη της παγκοσμιοποίησης ως σημαντικής αναλυτικής έννοιας καθώς και σε ένα άλλο επίπεδο ως συνόλου διαδικασιών και την απόδοση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, ο Ρόμπερτσον γίνεται κατά κάποιον τρόπο ο θεμελιωτής της θεωρίας της παγκοσμιοποίησης στην ευρύτερή της μορφή ως ανάλυσης του κόσμου ως ενιαίας αλλά μη ομοιόμορφης μονάδας.

Στο οικονομικό πεδίο μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1980 δεν είχε εμφανιστεί κάποια μελέτη που να προσλαμβάνει με αυτό τον τρόπο τον όρο της παγκοσμιοποίησης. Από εκεί και έπειτα φαίνεται ότι δημιουργείται ένας πυρήνας γύρω από τον οποίο περιστρέφονται διάφορα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στο συγκεκριμένο όρο αν και οι αναφορές με την έννοια που έως τώρα ήταν γνωστή – την έννοια της εξάπλωσης των μεγάλων επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα ή κλάδων όπως οι τεχνολογίες της πληροφορίας και το λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών – συνεχίζουν να είναι και οι περισσότερες.⁷⁰

Θα εστιάσουμε και πάλι στις δημοσιεύσεις που ο όρος της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται στον τίτλο των μελετών και το περιεχόμενό τους σχετίζεται στενά με το οικονομικό πεδίο πέρα από την επέκταση των επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα.

Μία σχετική αναφορά που κινείται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού ανταγωνισμού αποδίδει στον όρο της παγκοσμιοποίησης επιπλέον περιεχόμενο.⁷¹ Ο συγγραφέας θεωρεί τον όρο παράξενο και άβολο στη χρήση του αλλά με την σωστή ερμηνεία περιγράφει επακριβώς αυτό που συμβαίνει στις παγκόσμιες αγορές τα τελευταία τρία ή τέσσερα χρόνια (δηλαδή από το 1984) και συλλαμβάνει την ουσία των συνθηκών ανταγωνισμού που πρέπει να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε επιχείρηση στην επόμενη δεκαετία. Αμέσως μετά όμως αναφέρει ότι η παγκοσμιοποίηση έχει διάφορες όψεις και προσπαθεί να τις προσδιορίσει. Αυτές είναι α) η παγκόσμια έκταση των αγορών, β) οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού που έχουν γίνει πλέον παγκόσμιες καθώς νέες

⁷⁰ Nakakita, Toru, «The Globalization of Japanese Firms and its Influence on Japan's Trade with Developing Countries», *The Developing Economies*, τ. 26:4, 1988, σ. 306-322, Hallwood, Paul C., «Host Regions and the Globalization of the Offshore Oil Supply Industry: The Case of Aberdeen», *International Regional Science Review*, τ. 11:2, 1988, σ. 155-166, Kim, Chai, Stu Westin και Nikhilish Dholakia, «Globalization of the Software Industry: Trends and Strategies», *Information and Management*, τ. 17:4, 1989, σ. 197-206, Brown, Clarence, «The Globalization of Information Technologies», *The Washington Quarterly*, τ. 11:1, 1988, σ. 89-101.

⁷¹ Means, Grady, «Globalization of World Markets: The CEO Response», *The Washington Quarterly*, τ. 11:1, 1988, σ. 151-157.

χώρες εισέρχονται στην βιομηχανική παραγωγή, γ) η «εμπορευματοποίηση» εννοώντας τον μικρότερο κύκλο ζωής των προϊόντων και τον ανταγωνισμό στις τιμές και δ) η ολοένα αυξανόμενη σημασία των διεθνών ζητημάτων στον προσδιορισμό της επιχειρησιακής ανταγωνιστικότητας. Αν και η μελέτη του σχετίζεται στενά με τον επιχειρησιακό κλάδο, ο συγγραφέας αντιλαμβάνεται την παγκοσμιοποίηση σαν ένα ευρύτερο και πολυεπίπεδο οικονομικό φαινόμενο που εμπλέκει όλους τους οικονομικούς παράγοντες.

Την ίδια πρόσληψη εντοπίζουμε και σε μία άλλη μελέτη.⁷² Εδώ όμως ο συγγραφέας αναλύει τις νέες συνθήκες παραγωγής και εμπορίου από την οπτική της εθνικής οικονομίας. Βρίσκει ότι η παγκοσμιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, που την αντιλαμβάνεται ως διεθνή καταμερισμό της παραγωγής και ως παγκόσμια αγορά, είναι μία ρευστή δύναμη με ευκαιρίες και ρίσκο που μπορούν να την εκμεταλλευτούν όλες οι επιχειρήσεις και όχι μόνο εκείνες με οικονομίες κλίμακας. Η επιτυχία στην εκμετάλλευση της δύναμης αυτής κρύβεται στην εθνική οικονομική πολιτική η οποία πρέπει να είναι δεκτική στην παγκοσμιοποίηση και ο τρόπος επίτευξης μίας τέτοιας ευελιξίας είναι η απομάκρυνση δυσκαμψιών από τον εθνικό ορίζοντα.

Ωστόσο αντιλαμβάνεται ότι για να είναι δυνατόν αυτή η δύναμη να γίνει εκμεταλλεύσιμη από όλους πρέπει να διευρυνθεί το επίπεδο της διεθνούς συνεργασίας αφού οι συνεδριάσεις των επτά μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου εκφράζουν περιορισμένα ενδιαφέροντα. Η καλύτερη αντιπροσώπευση στους διεθνείς οργανισμούς, η επέκταση της πληροφορίας και της γνώσης, η ανάληψη διαρθρωτικών πολιτικών που απομακρύνουν ακαμψίες από τις οικονομικές συνθήκες είναι τρία κύρια σημεία τα οποία πρέπει να μελετηθούν. Ειδικότερα το ζήτημα των διαρθρωτικών πολιτικών το βρίσκει τόσο επιθυμητό όσο και αναπόφευκτο καθώς η παγκοσμιοποίηση «ενδυναμώνει τις διαρθρωτικές ακαμψίες ως πολιτικές απαντήσεις στην απομόνωση της εγχώριας οικονομίας από τους ανέμους της αλλαγής».⁷³

⁷² Helliwell, John F., «From Now Till Then: Globalization and Economic Co-operation», *Canadian Public Policy / Analyse de Politiques*, Τεύχος 15, Παράρτημα, *Macroeconomic Co-ordination and the Summit Le Sommet / Ententes sur les politiques macro-economiques*, 1989, σσ. S71-S77. Οι αναφορές στην παγκοσμιοποίηση στις σελίδες S73-S77.

⁷³ Helliwell, John, F., *ό.π.*, σ. S75, «It is inevitable because globalization encourages structural rigidities as political answers to insulate the domestic economy from the winds of change...»

Μία δημοσίευση της Παγκόσμιας Τράπεζας προσδίδει μία οπτική στον όρο της παγκοσμιοποίησης που έως τώρα δεν έχουμε συναντήσει.⁷⁴ Στην μελέτη αυτή όχι μόνο εντοπίζεται η συσχέτιση της παγκοσμιοποίησης με τις χρηματοοικονομικές αγορές αλλά προσδιορίζεται χρονολογικά το φαινόμενο, διακρίνονται τα αίτια που οδήγησαν στην παγκοσμιοποίηση των αγορών κεφαλαίου και οι συνέπειες από την νέα αυτή κατάσταση.

Αρχικά πρέπει να δούμε πως προσλαμβάνει ο συγγραφέας τον όρο της παγκοσμιοποίησης. Η παγκοσμιοποίηση των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων είναι η ανάδυση μίας πραγματικά παγκόσμιας αγοράς κεφαλαίου που παρέχει συνεχείς εικοσιτετράωρες συναλλαγές όπου η δραστηριότητα μετατοπίζεται μεταξύ οικονομικών κέντρων σύμφωνα με τις παγκόσμιες χρονικές ζώνες.

Προσδιορίζει ως αίτιο αυτής της κατάστασης την απορύθμιση των χρηματοοικονομικών αγορών καθώς και τις χρηματοοικονομικές καινοτομίες των πρόσφατων χρόνων που οδήγησαν σε μία εκρηκτική μεγέθυνση στον όγκο των καθαρά χρηματοοικονομικών συναλλαγών και σε μία αύξηση της αποτελεσματικότητας των χρηματοοικονομικών αγορών και των αντιδράσεών τους στις οικονομικές συνθήκες.⁷⁵ Σε συνδυασμό με την απορύθμιση των αγορών τονίζει τον παράγοντα της τεχνολογίας ο οποίος έχει συμβάλλει σημαντικά στην ρευστότητα των αγορών κεφαλαίου και στην διεθνή κινητικότητα των κεφαλαιακών ροών καθώς υπάρχει συνεχής ανατροφοδότηση μεταξύ απορύθμισης των αγορών, τεχνολογικής προόδου και χρηματοοικονομικής καινοτομίας.⁷⁶

Ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων έχει οδηγήσει στην δημιουργία μίας πολυπολικής παγκόσμιας χρηματοοικονομικής αγοράς με κύρια κέντρα την Νέα Υόρκη, το Λονδίνο και το Τόκυο των οποίων οι χρονικές ζώνες και οι ώρες συναλλαγών επικαλύπτονται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει δυνατότητα συνεχών συναλλαγών σε ολόημερη βάση.

Οι συνέπειες από την απορύθμιση των αγορών κεφαλαίου και κατά συνέπεια από την παγκοσμιοποίηση της χρηματοοικονομικής δραστηριότητας είναι εξαιρετικά

⁷⁴ Versluysen, Eugene L., «Financial Deregulation and the Globalization of Capital Markets», *World Bank Working Papers*, 1988, σ. 1-55.

⁷⁵ Versluysen, Eugene, L., *ό.π.*, σ. 25.

⁷⁶ Versluysen, Eugene, L., *ό.π.*, σ. 42.

σημαντικές καθώς μεταβάλλουν σημαντικά το περιβάλλον λειτουργίας των οικονομιών. Οι συνέπειες αυτές είναι:⁷⁷

α) η αποσύνδεση των χρηματοοικονομικών αγορών από τους πραγματικούς τομείς της οικονομίας. Ο όγκος των καθαρά χρηματοοικονομικών συναλλαγών υπερβαίνει εξαιρετικά εκείνον του διεθνούς εμπορίου σε εμπορεύματα και υπηρεσίες. Με άλλα λόγια ένα αυξανόμενο μερίδιο συναλλαγών σε χρηματοοικονομικά προϊόντα λαμβάνει χώρα αποκλειστικά μεταξύ χρηματοοικονομικών οργανισμών και οδηγείται από την κερδοσκοπία και βραχυχρόνιους κερδοσκοπικούς στόχους παρά από ευρύτερες οικονομικές δραστηριότητες. Από τη στιγμή που λαμβάνονται αποφάσεις που δεν σχετίζονται με εξελίξεις στην πραγματική οικονομία αυξάνεται το επίπεδο της οικονομικής αβεβαιότητας.

β) ανταπόκριση σε ψευδή σήματα και οικονομική αστάθεια. Η τεράστια καθημερινή ροή πληροφοριών κάνει δύσκολη την διάκριση σημάτων που δείχνουν αλλαγές σε θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη. Έτσι, οι χρηματοοικονομικές αγορές είναι εκτεθειμένες στον κίνδυνο δημιουργίας αλυσιδωτών αντιδράσεων από ανταπόκριση σε ψευδή σήματα. Γενικά η ικανότητα των χρηματαγορών να ανταποκρίνονται και να προσαρμόζονται σε συνεχώς μεταβαλλόμενα δεδομένα αυξάνει την μεταβλητότητα του επιτοκίου αλλά και την λανθασμένη αντιστοιχία των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

γ) μεγαλύτερη δυσκολία στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής. Η ευρύτατη χρήση βραχυπρόθεσμων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σε συνδυασμό με την υψηλή ρευστότητα, το χαμηλό ρίσκο και το χαμηλό κόστος συναλλαγής (άμεση μετατρεψιμότητα) προσδίδουν χαρακτηριστικά χρήματος σε αυτά. Έτσι η ζήτηση χρήματος είναι απρόβλεπτη και η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος έχει μειωθεί ενώ ταυτόχρονα τα όργανα της νομισματικής πολιτικής γίνονται αναποτελεσματικά αφού ουσιαστικά η νομισματική βάση πρέπει να επαναπροσδιοριστεί με βάση τα νέα δεδομένα.

δ) τα όρια του χρηστού ήθους των τραπεζών. Η μείωση των κερδών των εμπορικών τραπεζών σε συνδυασμό με την παύση του διαμεσολαβητικού τους ρόλου και την αύξηση της αγοραπωλησίας τίτλων (securities) αναδεικνύουν ζητήματα χρηστού ελέγχου. Τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών περιέχουν χαμηλότερης ποιότητας

⁷⁷ Versluysen, Eugene, L., *ό.π.*, σ. 44-49.

περιουσιακά στοιχεία και ταυτόχρονα οι υποχρεώσεις τους σε νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα τις έχουν οδηγήσει σε μεγάλα χρηματοοικονομικά ρίσκα. Ο συνδυασμός των παραγόντων αυτών κάνει δύσκολη την επιτήρηση των τραπεζών και εντείνει την ανάγκη για περαιτέρω ενδυνάμωση του κεφαλαιακού λόγου των τραπεζών και την εναρμόνιση των οδηγιών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια.

ε) *δημοσιονομική χαλαρότητα.* Η δυνατότητα των αγορών να απορροφούν τεράστιες ποσότητες χρηματοοικονομικών προϊόντων χρέους, όπως κυβερνητικά γραμμάτια και ομόλογα, έχει οδηγήσει σε δημοσιονομική χαλαρότητα και έχει επιτρέψει στις ΗΠΑ να δημιουργήσουν εξωτερικά ελλείμματα και χρέος που ανέρχονται σε μη βιώσιμα επίπεδα.

Όσον αφορά το χρονολογικό πλαίσιο που έλαβε χώρα η απορύθμιση που οδήγησε στην παγκοσμιοποίηση των αγορών κεφαλαίου ο συγγραφέας βρίσκει ότι αυτή ήταν μία διαδικασία που ξεκίνησε σταδιακά από την δεκαετία του 1960 και έπειτα βάσει όσων συνέβαιναν στην διεθνή οικονομία.⁷⁸ Τελευταίο στάδιο είναι η δεκαετία του 1980 όπου η αλλαγή της μακροοικονομικής πολιτικής στις βιομηχανικές χώρες ήταν γενική και περιελάμβανε ως μέτρο την απορύθμιση των αγορών έτσι ώστε οι κυβερνήσεις μειζόνων βιομηχανικών χωρών να καταφέρουν να χρηματοδοτήσουν τα χρέη τους με χαμηλότερο κόστος το οποίο θα προέκυπτε από την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των χρηματαγορών.⁷⁹

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και μία ακόμη μελέτη αν και με κάπως διαφοροποιημένο περιεχόμενο.⁸⁰ Ενώ ο συγγραφέας στον τίτλο του άρθρου του αναφέρεται στην παγκοσμιοποίηση των χρηματαγορών αντιλαμβάνεται τον όρο πρωτίστως μέσα από την διεθνή επέκταση των επιχειρήσεων που προμηθεύονται πρώτες ύλες από μία εθνική αγορά, κεφάλαιο από μία άλλη, η παραγωγή προϊόντων και κεφαλαιουχικού εξοπλισμού γίνεται σε μία τρίτη ενώ η πώληση των προϊόντων γίνεται σε πολλές εθνικές αγορές. Αναφέρει ότι η παγκοσμιοποίηση δεικνύει διεθνής ολοκλήρωση η οποία στη δεκαετία του 1980 έλαβε χώρα και στις διεθνείς κεφαλαιακές αγορές μέσω των πρακτικών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από μείζονα χρηματοοικονομικά

⁷⁸ Versluysen, Eugene, L., *ό.π.*, σ. 5-8.

⁷⁹ Versluysen, Eugene, L., *ό.π.*, σ. 12-13.

⁸⁰ Resnick, Bruce G., «The Globalization of World Financial Markets», *Business Horizons*, τ. 32:6, 1989, σ. 34-41.

κέντρα ανά τον κόσμο, ενώ ο ίδιος ο όρος αποτελεί «τσιτάτο» των επιχειρησιακών πρακτικών της δεκαετίας του 1980 και μάλλον θα αποτελέσει και τη λέξη κλειδί της δεκαετίας του 1990.

Στη συνέχεια επιδίδεται στην περιγραφή των διαφόρων χρηματοοικονομικών μορφών αγοράς και της εξέλιξής τους τις οποίες χωρίζει σε αγορά ευρωδολαρίων, αγορά ομολόγων, αγορά μετοχών και αγορά συναλλάγματος. Από τις αγορές αυτές η λιγότερο «παγκοσμιοποιημένη» είναι η αγορά μετοχών ενώ η μεγαλύτερη και πιο αποτελεσματική είναι η αγορά συναλλάγματος.⁸¹ Οι υπόλοιπες δύο αγορές παρουσίασαν εντυπωσιακή μεγέθυνση την δεκαετία του 1980 αν και καμία δεν έφτασε το μέγεθος της αγοράς συναλλάγματος η οποία μετά την κατάρρευση του Μπρετόν Γουντς το 1973 μεγεθύνθηκε με αλματώδεις ρυθμούς με μέση ημερήσια συναλλαγή 150\$ δις το 1984, 300\$ δις το 1986, 425\$ δις το 1987 ενώ για το 1989 οι εκτιμήσεις φτάνουν τα 1.000\$ δις την ημέρα.⁸²

Οι τηλεπικοινωνίες και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες συνδέονται στενά ιδιαίτερα μετά την απορρόφηση των καινοτομιών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών από τον τομέα των χρηματοοικονομικών. Σε έναν παρατηρητή φαίνεται ότι δεν έχει δοθεί η απαραίτητη σημασία σε αυτό το φαινόμενο κάτι που αποτελεί σημαντικό κενό στο φως της παρούσας ραγδαίας σύνδεσης των εθνικών αγορών χρήματος μεταξύ τους, μία διαδικασία που ονομάζει παγκοσμιοποίηση.⁸³ Αναφέρει ότι στροφή προς την παγκοσμιοποίηση έχει ήδη αναλυθεί ως προς το εμπόριο και την βιομηχανία αλλά όχι ως προς το χρηματοδοτικό κεφάλαιο παρά το γεγονός ότι η τραπεζική, ο ασφαλιστικός τομέας και η τιτλοποίηση αποτελούν ήδη σημαντικές βιομηχανίες.

Βρίσκουμε εδώ την ίδια αιτιότητα που συναντήσαμε και νωρίτερα. Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί φαινόμενο που εκτυλίχθηκε έπειτα από την απορύθμιση των αγορών καθώς και τις τεχνολογικές μεταβολές της δεκαετίας του 1970. Όλες αυτές οι εξελίξεις αποτελούν συνέπεια της κατάρρευσης του συστήματος σταθερών ισοτιμιών του Μπρέτον Γουντς και της αντικατάστασής του με ένα σύστημα που οι

⁸¹ Resnick, Bruce G., *ό.π.*, σ. 37, «However, the equity markets have, to a great extent, remained outside the globalization process of international financial markets.»

⁸² Resnick, Bruce G., *ό.π.*, σ. 40.

⁸³ Warf, Barney, «Telecommunications and the Globalization of Financial Services», *The Professional Geographer*, τ. 41:3, 1989, σ. 257-271. Η αναφορά στη σ. 257.

ελεύθερες διεθνικές κεφαλαιακές ροές υπονόμειναν τους ρυθμιστικούς κανόνες που είχαν σχεδιαστεί για να προστατέψουν τα εθνικά νομίματα. Η διαδικασία της απορύθμισης συνεχίστηκε και στην δεκαετία του 1980, κυρίως στις ΗΠΑ αλλά με αντίκτυπο στην Ευρώπη, στον Καναδά, στην Αυστραλία και την Ιαπωνία με αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού, την απελευθέρωση νέων πηγών επενδυτικού κεφαλαίου, την αύξηση της διακύμανσης των τιμών και τελικά την αύξηση των ενδοσυνοριακών κεφαλαιακών ροών.⁸⁴

Στα τέλη λοιπόν της δεκαετίας του 1980 ο όρος της παγκοσμιοποίησης φαίνεται να συνδέεται στενά και με τον χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας παρά το γεγονός ότι οι εξελίξεις σε αυτό τον τομέα είχαν ήδη γίνει αισθητές και νωρίτερα. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο όρος της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται στον τίτλο δημοσιευμάτων από το 1985 και έπειτα ενώ πρωτίτερα εμφανίζεται στον τίτλο σε λίγες μόνο δημοσιεύσεις. Αυτό δεν σημαίνει φυσικά ότι δεν υπήρχαν αναλύσεις που νοηματοδοτικά δεν εξέταζαν το ίδιο φαινόμενο αλλά η σύνδεση των φαινομένων με τον όρο έγινε πιο στενή σε αυτή τη χρονική περίοδο και πρωτίστως στον τομέα των επιχειρήσεων και του μάρκετινγκ ενώ μόνο ως συνέπεια του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα εμφανίζεται το διεθνές εμπόριο συνδεδεμένο με τον όρο της παγκοσμιοποίησης, μία σύνδεση που αργότερα θα κυριαρχήσει στην ανάλυση του φαινομένου.

Συνοψίζοντας, βλέπουμε τον όρο της παγκοσμιοποίησης μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980 να συνδέεται με συγκεκριμένα οικονομικά φαινόμενα τα οποία είναι τα εξής: ανάπτυξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων, δημιουργία μίας παγκόσμιας αγοράς εμπορευμάτων και σύνδεση των εθνικών χρηματοπιστωτικών αγορών σε μία παγκόσμια χρηματοοικονομική αγορά. Κύρια αίτια του φαινομένου αποτελούν η τεχνολογική μεταβολή και η απορύθμιση των αγορών από την δεκαετία του 1970 και έπειτα με συνέπειες τον διεθνή καταμερισμό της εργασίας, την μείωση της διαπραγματευτικής δύναμης του έθνους κράτους και την αστάθεια αν και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Θα περάσουμε τώρα στην αναζήτηση των συνισταμένων του όρου της παγκοσμιοποίησης στα αρχεία του

⁸⁴ Warf, Barney, *ό.π.*, σ. 258.

οργανισμού GATT, θεμελιώδους θεσμού για την απελευθέρωση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμια κλίμακα στην μεταπολεμική εποχή.

1.2 Ο όρος της παγκοσμιοποίησης στα αρχεία του GATT⁸⁵

Ο οργανισμός General Agreements on Tariffs and Trade (GATT) ή Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) δημιουργήθηκε το 1948, αρχικά με 23 μόνο μέλη, ως ο διεθνής οργανισμός προώθησης της σταδιακής απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου από εθνικούς περιορισμούς όπως δασμούς, ποσοστώσεις, επιδοτήσεις και άλλες περιοριστικές πρακτικές, ενώ ανέλαβε και το ρόλο του ρυθμιστή για τις περιπτώσεις επίλυσης διαφορών στον ίδιο τομέα μέσω διαπραγματεύσεων. Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 και με το τέλος των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης μετονομάστηκε σε World Trade Organization (WTO) ή Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) καθώς θεωρήθηκε ότι ο προσανατολισμός και οι πρακτικές του προηγούμενου οργανισμού πλέον δεν συμβάδιζαν με το νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.⁸⁶

Αν και κατά γενική ομολογία ως οργανισμός ο ΓΣΔΕ δεν ήταν τόσο αποτελεσματικός όσο θα ήθελαν κάποια κράτη-μέλη κυρίως των αναπτυσσόμενων χωρών, αποτελούσε το κύριο όργανο διαπραγματεύσεων και συντονισμού των ζητημάτων του διεθνούς εμπορίου και ιδίως του ζητήματος της σταδιακής εξάλειψης των δασμών. Αυτό είχε ως συνέπεια να αποτελεί ένα είδος φόρουμ συζητήσεων των διεθνών οικονομικών εξελίξεων.

⁸⁵ Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα του Παν/μίου του Στάνφορντ, <http://gatt.stanford.edu>, που βρίσκονται αναρτημένα τα αρχεία του ΓΣΔΕ και ένα μεγάλο μέρος τους είναι διαθέσιμο στο κοινό, αν και όχι ολόκληρο το σώμα των αρχείων. Για να περιορίσουμε κάπως την έρευνα αναζητήσαμε την εμφάνιση του όρου *globalization* και εναλλακτικά *globalisation* χωρίς τις παραλλαγές τους (όπως π.χ. *globalize*, *globalizing*) ή άλλους όρους με πιθανές όμοιες νοηματοδοτήσεις (όπως π.χ. *world economy*, *internationalization*, *global economy*) και βρήκαμε συνολικά εκατόν τριάντα δύο (132) αναφορές με βάση αυτά τα κριτήρια. Οι είκοσι τέσσερις (24) από αυτές είχαν διαφορετική έννοια από αυτήν που αναζητούμε και ο τρόπος με τον οποίο είναι διαφορετικές θα γίνει φανερός από την ανάλυση που ακολουθεί. Στην βιβλιογραφία βρίσκονται όλες οι αναφορές του όρου και για συντομία θα αναφερόμαστε στα σχετικά έγγραφα με τον κωδικό αριθμό τους παραλείποντας τον τίτλο ο οποίος υπάρχει στο τμήμα των Πηγών.

⁸⁶ Για την ίδια την συμφωνία βλ. *The General Agreement on Tariffs and Trade*, GATT, Γενεύη, 1986. Για την δημιουργία και λειτουργία του οργανισμού βλ. Irwin, Douglas A., Petros C. Mavroidis και Alan O. Sykes, *The Genesis of the GATT*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2008.

Πότε πρωτοεμφανίστηκε ο όρος της παγκοσμιοποίησης σε αυτές τις διεθνείς συζητήσεις, σε ποιο πλαίσιο και πότε φαίνεται να αποκτάται μία νέα συνείδηση σχετικά με την νέα διεθνή οικονομική κατάσταση της παγκοσμιοποίησης; Πιο συγκεκριμένα, πότε η νέα διεθνής οικονομική κατάσταση κατονομάστηκε με τον συγκεκριμένο όρο; Σε όλα αυτά τα ερωτήματα θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μία απάντηση μέσα από την έρευνα του αρχειακού υλικού του ΓΣΔΕ σχετικά με την εμφάνιση και την έννοια του όρου της παγκοσμιοποίησης σύμφωνα και με τα κριτήρια που έχουμε αναφέρει στην ενότητα 1.1. Η πορεία που θα ακολουθήσουμε θα είναι χρονολογική και όχι θεματική αφού σε μία πρώτη φάση μας ενδιαφέρει ιδιαιτέρως η χρονική περίοδος που εμφανίζεται ο όρος κυρίως με την έννοια που του αποδίδεται έως και σήμερα. Στόχος μας είναι να εντοπίσουμε πότε ο όρος «παγκοσμιοποίηση» απέκτησε μία χειροπιαστή και περισσότερο συγκεκριμένη ερμηνεία καθώς και ποια ήταν αυτή.

Στα αρχεία της ΓΣΔΕ ο όρος ξεκινά να εμφανίζεται στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Το έγγραφο αναφέρεται Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής του ΓΣΔΕ σχετικά με την Συνθήκη που καθιερώνει την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) συζητώνται τα θέματα της αγροτικής εμπορικής πολιτικής της ΕΟΚ και αναφέρεται ότι:⁸⁷

«Parallel with the long-term contract system Article 33(1) provided for the globalization of national quotas and their rapid increase. As for some products such as wheat, bilateral quotas inside the Community were already large – their globalization and annual increase could only occur at the expense of third countries».

Τρία χρόνια αργότερα τα μέλη-κράτη του ΕΦΤΑ (European Free Trade Association) υποβάλλονται σε ερωτήματα πάνω στο ίδιο ζήτημα των ποσοστώσεων. Η απάντηση για το ζήτημα των ποσοστώσεων εκ μέρους των κρατών μελών της ΕΟΚ είναι η εξής:⁸⁸

⁸⁷ CRT/SR.3/12-11-1957.

⁸⁸ L/1167/14-04-1960.

«The Member States have felt justified in providing for the globalization of quotas, applied to imports from other Member States, while remaining free to maintain, if they so wish, for imports from other sources, separate quotas applied...»

Λίγους μήνες αργότερα βρίσκουμε μία αναφορά της Επιτροπής του ΓΣΔΕ σχετικά με το ισοζύγιο πληρωμών της Νορβηγίας. Στην εισαγωγική ανακοίνωσή του, ο αντιπρόσωπος της Νορβηγίας αναφέρει:⁸⁹

«During 1960 Norway has taken not insignificant steps in the direction of complete liberalization in the form of free-listing, quota increases and globalization of the quotas».

Σε αντίστοιχο έγγραφο για την περίπτωση της Ισπανίας βρίσκουμε την εξής απάντηση του αντιπροσώπου της Ισπανίας:⁹⁰

«17. A member of the Committee expressed his regret that Spain still relied on a basically bilateral commercial policy; he regretted still more that hundreds of his own country's exports to Spain were still subject to discriminatory treatment. In reply, the representative of Spain pointed out that discriminatory treatment in question was applied in accordance with the provisions of Article XXXV of the GATT. Moreover, he said, a trade agreement involving liberalization and globalization of imports from that country had been signed on 22 February 1966 and that, apart from 303 items subject to import licences [sic] and Spanish market disruption provisions, only forty-nine imports from that country remained prohibited. He reaffirmed that his country's policy was oriented towards free multilateral trade and adherence to GATT».

Στην ενδέκατη σύσκεψη του Συμβουλίου της ΓΣΔΕ υπό την Προεδρία του Κάρλος Μπέσα αναφέρεται το θέμα σχετικά με την επέκταση του προγράμματος του διεθνούς εμπορίου.⁹¹

⁸⁹ L/1349/11-11-1960.

⁹⁰ BOP/R/27/24-09-1968.

⁹¹ SR. 27/11/25-11-1971.

«He suggested that an objective assessment be made of the implications of those regional developments for the trading system as a whole. Perhaps there had been too much regionalization; what was needed now was to generalize trading benefits on a world-wide basis. In his view, it was a matter of interest to every country including those which were members of regional trading groups, that the basic obligation to grant most-favoured-nation [sic] treatment to all should continue to be the general rule for trade relations. What was especially needed was to balance the advantages of regionalism and globalization».

Στην έκθεση προς την Επιτροπή της Γεωργίας σχετικά με τις τεχνικές που στοχεύουν στην υιοθέτηση ενός κώδικα αρχών για την περαιτέρω εξάλειψη των περιορισμών στο εμπόριο των αγροτικών αγαθών, αναφέρεται η εξής τεχνική:⁹²

«(2) rules on the progressive globalization of all bilateral quotas;»

Ο όρος στα αρχεία του ΓΣΔΕ δεν συναντάται παρά μόνο περίπου δέκα χρόνια αργότερα, το καλοκαίρι του 1981. Ο αντιπρόσωπος της Κολομβίας μιλώντας εκ μέρους όλων των αναπτυσσόμενων εξαγωγικών χωρών σχετικά με τη συμφωνία για το διεθνές εμπόριο ειδών ρουχισμού αναφέρει:⁹³

«3. As I have stated, Mr. Chairman, we have once again heard concepts like reduced growth, growth tied to consumption, globalization, cumulative market disruption, arbitrary standards of differentiation among developing countries, subjective and therefore unacceptable parameters of market disruption and other ideas. We have again been subjected to pleas of "industry in crisis". We continue to find these ideas unacceptable and our views and arguments regarding these concepts are already recorded in the minutes of earlier meetings».

⁹² COM.AG/W/88/4-8-1972.

⁹³ COM.TEX/W/107/21-7-1981.

Σε μία πρόχειρη αναφορά της Επιτροπής των Ειδών Ρουχισμού για τις σχετικές διαπραγματεύσεις αναφέρεται ότι ο αντιπρόσωπος της Τσεχοσλοβακίας διατυπώνει τις αντιρρήσεις του για κάποια από τα μέτρα και αντιπροτείνει,⁹⁴

«to discontinue the application of the "globalization" concept;»

ενώ σε μία λίγο μεταγενέστερη αντίστοιχη αναφορά για το ίδιο θέμα βρίσκουμε το εξής:⁹⁵

«94. The aim of the developing country proposal tabled in July relating to new entrants, small suppliers and cotton based textile exporters was to ensure market access for these countries. Such access had been eroded by the use of concepts such as cumulative market disruption and globalization.»

Η συζήτηση συνεχίζεται και πέντε χρόνια αργότερα στην αναφορά της Επιτροπής των Ειδών Ρουχισμού.⁹⁶ Ο αντιπρόσωπος του Μπαγκλαντές αναφέρει ότι οποιαδήποτε μελλοντική συμφωνία σχετικά με τα είδη ρουχισμού θα πρέπει να λάβει υπόψη μία σειρά από στοιχεία, ένα εκ των οποίων είναι:

«(iv) Concepts like globalization, cumulative market disruption, automatic triggering and presumption of market disruption should be eliminated.»

Σε μία διαφορετική συζήτηση στην 21^η ετήσια αναφορά της Ελβετικής Κυβέρνησης υπό την παράγραφο 4 του Πρωτοκόλλου του σχετικού με την συμμετοχή της Ελβετίας στον ΓΣΔΕ συζητώνται οι εμπορικοί περιορισμοί των εισαγωγών της⁹⁷ στα προϊόντα που υπόκεινται σε ποσοτικούς περιορισμούς συμπεριλαμβάνεται και το κρασί για το οποίο αναφέρεται:

⁹⁴ COM.TEX/W/108/6-8-1981.

⁹⁵ COM.TEX/W/117/14-10-1981.

⁹⁶ COM.TEX/45/16-05-1986.

⁹⁷ L/6229/27-10-1987.

«In order, among other things, to meet the wishes of some exporting countries, the Swiss authorities introduced, as from 1 January 1986, the globalization of all the separate adjustments of the contractual quotas for red wine in casks so as to allow market forces more room to operate.»

Η συζήτηση αυτή για τους περιορισμούς στο κρασί θα διαρκέσει άλλα τρία χρόνια όπως αποδεικνύει μία σειρά εγγράφων στα οποία εμφανίζεται το ίδιο ζήτημα.⁹⁸ Ο όρος της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται σε αυτά τα έγγραφα στο ίδιο πλαίσιο με το πρώτο έγγραφο και έχει να κάνει με το ίδιο ακριβώς ζήτημα, δηλ. τους ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών του κρασιού της Ελβετίας.

Για την περίοδο 1987-1990 η μόνη εμφάνιση του όρου της παγκοσμιοποίησης με την ίδια σημασία σε όλα τα ανωτέρω έγγραφα εμφανίζεται στο έγγραφο MTN.GNG/NG4/W/30/11-12-1989 στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης και αφορά σε ένα σημείωμα της Φινλανδίας εκ μέρους των Σκανδιναβικών χωρών για το ζήτημα των περιορισμών του εμπορίου των ειδών ρουχισμού:

«The Nordic countries suggest a uniform phase-out method for the elimination of MFA and other restrictions. In order to ensure a rapid integration process, the application of such a method should have existing restrictions as the point of departure, rather than be based on tariffication or globalization of quotas.»

Από το σημείο αυτό και μετά δεν έχουμε καμία άλλη εμφάνιση του όρου της παγκοσμιοποίησης στα αρχεία του ΓΣΔΕ με την ίδια έννοια. Από τις πρώτες λοιπόν αναφορές στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και μέχρι και το 1989 ο όρος της παγκοσμιοποίησης που συναντάται σηματοδοτεί μία ευρύτερη έννοια που αφορά την «παγκοσμιοποίηση» των ποσοστώσεων. Σε αυτό το πλαίσιο ο όρος υπονοεί την γενίκευση, την καθολίκευση των ποσοστώσεων από μία μόνο ομάδα προϊόντων σε

⁹⁸ Τα έγγραφα αυτά είναι τα εξής: Spec (88)11/11-03-1988, Spec(88)11/Rev.1/08-04-1988, Spec(88)27/20-05-1988, Spec(88)11/Rev.2/23-08-1988, Spec(88)11/Rev.3/27-10-1988, L/6454/24-01-1989, Spec (89)34/30-06-1989, Spec(88)11/Rev.4/23-11-1988 και L/6632/10-01-1990.

ολόκληρο το φάσμα των εμπορικών εισαγωγών έτσι ώστε να προωθηθεί περισσότερο η λειτουργία της αγοράς μέσω της ομοιομορφίας των μέτρων, δηλαδή της ομοιομορφίας των συνθηκών υπό των οποίων γίνονται οι εμπορικές συναλλαγές. Έτσι, η έννοια που έχει ο όρος σε αυτά τα έγγραφα σχετίζεται περισσότερο με την γενικότερη έννοια που συναντά κανείς και στην επιστήμη των μαθηματικών την ίδια περίοδο, η οποία αναφέρεται στην γενίκευση μίας ιδιότητας και στη διάχυσή της από ένα μέρος ενός συνόλου σε ολόκληρο το σύνολο παρά με την παγκοσμιοποίηση ως ιδιότυπο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο.

Κάνοντας μία μικρή στροφή προς τα πίσω στο 1986 ο όρος της παγκοσμιοποίησης συναντάται για πρώτη φορά σε ένα διαφορετικό πλαίσιο όταν ο Πολ Λόιτεν (Paul Luyten), Διευθυντής των Εξωτερικών Σχέσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κάνει μία δήλωση εκ μέρους της ΕΚ σχετικά με την κατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας και τη θέση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε αυτήν. Εκεί μεταξύ άλλων σημαντικών χαρακτηριστικών της παγκόσμιας οικονομίας και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει αναφέρει ότι:⁹⁹

«Interdependence in the economic field has increased. One of the manifestations of this interdependence is the huge increase in cross-border capital movements and the globalization of financial markets. This is an irreversible reality and it represents a formidable challenge. Governments have been losing control over some of their most important domestic policy instruments and have become more exposed to policies adopted in other countries over which they have no say».

Γίνεται φανερό από το συγκεκριμένο απόσπασμα ότι ο όρος έχει προσλάβει μία έννοια εντελώς διαφορετική σε σχέση με τις προηγούμενες εμφανίσεις της. Τι ακριβώς εννοεί ο Λόιτεν όταν αναφέρεται στην «παγκοσμιοποίηση των χρηματαγορών»; Σύμφωνα με τη χρήση του όρου στο προηγούμενο πλαίσιο των ποσοστώσεων είναι πιθανό να εννοεί ότι οι χρηματαγορές αποτελούν μία ιδιότητα των οικονομιών η οποία έχει πλέον καθολικευθεί. Πολύ πιθανότερο είναι να εννοεί την ολοένα αυξανόμενη ολοκλήρωση των χρηματαγορών σε μία μόνο ενιαία αγορά χρήματος. Ας σημειώσουμε

⁹⁹ SR.42/ST/36/22-12-1986.

ότι είναι σημαντικό το γεγονός ότι ο Λόιτεν, στην πρώτη εμφάνιση του όρου σε ένα διαφορετικό πλαίσιο από εκείνο των ποσοτώσεων στα αρχεία του ΓΣΔΕ, αναφέρεται αποκλειστικά στην παγκοσμιοποίηση των χρηματαγορών και όχι στην παγκοσμιοποίηση του εμπορίου ή της οικονομίας γενικότερα. Επίσης, υποδεικνύει ότι η παγκοσμιοποίηση των αγορών αποτελεί εκδήλωση, δηλαδή σύμπτωμα, της έντονης πλέον αλληλεξάρτησης των χωρών και διαχωρίζει την παγκοσμιοποίηση από τις διασυνοριακές κεφαλαιακές ροές. Κατά τον Λόιτεν λοιπόν, η παγκοσμιοποίηση των χρηματαγορών, χωρίς να ταυτίζεται με την διασυνοριακή ροή κεφαλαίων, αποτελεί μία ένδειξη της εντονότερης οικονομικής αλληλεξάρτησης χωρίς ωστόσο να αναφέρει κάποιο αίτιο για το φαινόμενο αυτό.

Την άνοιξη του 1987 σε συζήτηση για θέματα διεθνούς εμπορίου των υπηρεσιών στο πλαίσιο των εργασιών του κύκλου της Ουρουγιάς, ο Βραζιλιάνος Πάολο Νογκουέιρα Μπατίστα χρησιμοποιώντας στατιστικά στοιχεία του ΔΝΤ σχετικά με το εμπόριο των εμπορευμάτων συγκριτικά με το εμπόριο των υπηρεσιών αναφέρει ότι:¹⁰⁰

«Indeed, such figures can make one ponder the validity of such statements as the one that the goods sector is no longer the centre of economic development or that the world economy has already entered an irreversible process of internationalization or globalization where services would play a leading role».

Ο βραζιλιάνος αντιπρόσωπος φαίνεται όχι μόνο να αμφισβητεί το ρόλο του εμπορίου των υπηρεσιών στην υπάρχουσα και μελλοντική παγκόσμια οικονομία αλλά και θεωρεί ταυτόσημους τους όρους της διεθνοποίησης και της παγκοσμιοποίησης.¹⁰¹ Μάλιστα, εναντιώνεται στην άποψη που υποστηρίζει ότι η παγκόσμια οικονομία έχει εισέλθει σε μία φάση μη αναστρέψιμης παγκοσμιοποίησης. Δεν γίνεται βέβαια

¹⁰⁰ MTN.GNS/W/3/11-03-1987.

¹⁰¹ Ο αντιπρόσωπος της Βραζιλίας φαίνεται ότι απαντά σε κάποια προγενέστερη συζήτηση και ο τρόπος του υποδηλώνει ότι η πρόταση η σχετική με την παγκοσμιοποίηση έχει αναφερθεί ξανά. Δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε το συγκεκριμένο έγγραφο στα αρχεία της GATT κάτι που σημαίνει ότι πιθανότατα υπάρχουν και άλλα έγγραφα που σχετίζονται με το θέμα μας, αλλά τουλάχιστον την περίοδο που διεξήχθη η παρούσα έρευνα δεν ήταν διαθέσιμα από τον ιστότοπο των αρχείων της GATT.

ξεκάθαρο εάν η εναντίωσή του αναφέρεται στο «μη αναστρέψιμη», στο «παγκοσμιοποίηση» ή στο ρόλο των υπηρεσιών σε μία τέτοια οικονομία.

Από το σημείο αυτό και έπειτα ο όρος της παγκοσμιοποίησης στα έγγραφα του ΓΣΔΕ φαίνεται να γίνεται πολύ συχνός και χρησιμοποιείται με μία έννοια διαφορετική αλλά με θολό ακόμα περίγραμμα. Το 1988 εμφανίζεται σε πέντε έγγραφα όπως και το 1989 ενώ το 1990 εμφανίζεται σε δεκαεννέα. Το 1991 σε έντεκα έγγραφα, το 1992 σε εννέα, το 1993 σε έξι, ενώ το 1994, το τελευταίο έτος λειτουργίας του ΓΣΔΕ εμφανίζεται σε τριάντα τρία έγγραφα. Θα προχωρήσουμε τώρα σε μία εξέταση κάποιων εκ των εγγράφων για να δούμε τις γενικότερες συντεταγμένες της εμφάνισης του όρου της παγκοσμιοποίησης προσδιορίζοντας το πλαίσιο της χρήσης του όρου στα έγγραφα του ΓΣΔΕ μέχρι και τον μετασχηματισμό του σε Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 1995 μετά τη λήξη των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης.

Σε ένα μεμοράντουμ σχετικά με το καθεστώς του διεθνούς εμπορίου της Βουλγαρίας, ο Υφυπουργός Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων της χώρας αναφέρει ότι:¹⁰²

«Such a reorientation of economic policy is necessitated also by the requirements of the new international economy and the globalization of competition resulting from the revolution in science and technology».

Στο παρόν έγγραφο αντιμετωπίζουμε την «παγκοσμιοποίηση του ανταγωνισμού» σε αντίθεση με την «παγκοσμιοποίηση των χρηματαγορών» του Λόιτεν. Ο βούλγαρος υφυπουργός προσδίδει στον όρο της παγκοσμιοποίησης την γνωστή έννοια του ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα που προήλθε από την επέκταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων με αίτιο την επανάσταση στην τεχνολογία των επικοινωνιών και της πληροφορίας.

Το έγγραφο Spec (88) 51/7-10-1988, με τίτλο «Trade Policy in an Evolving Global Economy», παρουσιάζει την ετήσια Έκθεση της Γραμματείας του ΓΣΔΕ σχετικά

¹⁰² L/6364/22-06-1988.

με το διεθνές εμπόριο για την περίοδο 1987-1988. Εκεί, στην ενότητα με τίτλο «Technology is Globalizing Markets» βρίσκουμε το εξής:¹⁰³

«Coupled with the competitive search for profitable investment projects, the new technologies are promoting the globalization of markets and greatly increasing the scope for international trade.»

Είναι η πρώτη φορά που συναντάμε στα αρχεία του ΓΣΔΕ ένα έγγραφο που παρουσιάζει απόλυτη συνειδητοποίηση της νέας κατάστασης της παγκόσμιας οικονομίας, κάτι που φαίνεται τόσο από τον τίτλο του εγγράφου όσο και από το περιεχόμενό του το οποίο εκτενώς περιγράφει κάποιες από τις σημαντικότερες αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία. Συγκεκριμένα, η Γραμματεία του ΓΣΔΕ αναφέρεται στην «παγκοσμιοποίηση των αγορών», η οποία έχει προκληθεί από την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών στη μικροηλεκτρονική. Ακόμα πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι θέτει σε πρώτο πλάνο την παγκοσμιοποίηση των αγορών και τοποθετεί την μεγέθυνση του διεθνούς εμπορίου ως πιθανή συνέπεια της πρώτης, που εδώ μπορεί να εκληφθεί ως διεύρυνση των πιθανών αγορών, και όχι ως αίτιο. Ως αίτιο αναφέρει ξεκάθαρα τις καινοτομίες και την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών που επιδρούν στην ολοκλήρωση των αγορών.¹⁰⁴

Η ανωτέρω έκθεση, της οποίας η προηγούμενη αναφορά βρισκόταν στο τρίτο μέρος, αποτέλεσε έναυσμα για σχολιασμό και περαιτέρω συζητήσεις. Συγκεκριμένα ο προεδρεύων του Συμβουλίου του ΓΣΔΕ στην επισκόπησή του των εξελίξεων στο διεθνές σύστημα εμπορίου,¹⁰⁵ σχολιάζει εκτενέστατα την προαναφερθείσα έκθεση της Γραμματείας της οποίας τις προτάσεις βρίσκει κάπως ασυνήθιστες και επιδεχόμενες προσεκτικής σκέψης, πάραυτα όμως σημαντικές. Η δική του άποψη είναι ότι σημαντικός είναι και ο ταχύς ρυθμός των αλλαγών της παγκόσμιας οικονομίας και όχι

¹⁰³ Στο ίδιο έγγραφο έχουμε άλλες δύο παρόμοιες αναφορές για την «παγκοσμιοποίηση των αγορών», στις σ. 4 και 11, και οι δύο στο ίδιο πλαίσιο με την αναφερθείσα.

¹⁰⁴ Το ζήτημα της τεχνολογίας ως παράγοντας παγκοσμιοποίησης των αγορών αναφέρεται και στο έγγραφο L/6419/28-10-1988. Αυτό το έγγραφο όμως είναι απλά μία σύνοψη του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων των κύκλων εργασίας των προηγούμενων ετών η οποία περιλαμβάνει και την Έκθεση της Γραμματείας που αναφέραμε.

¹⁰⁵ C/M/225/02-11-1988.

μόνο οι δυνάμεις που οδηγούν σε αυτές. Σχολιάζοντας το ζήτημα της παγκοσμιοποίησης, αναφέρει:

«With respect to technology as a factor of market globalization, the Secretariat [sic] had somewhat timidly referred to the factors which reinforced the services component of trade in goods.»

Βρίσκει ότι δεν έχουν τόσο σημασία ως συστατικό οι υπηρεσίες που υπάρχουν ως υποστήριξη του εμπορίου των εμπορευμάτων αλλά αυτές οι ίδιες οι υπηρεσίες οι οποίες αποτελούν μία ολοένα αυξανόμενη μερίδα του παγκόσμιου εμπορίου.

Στην αντίστοιχη επισκόπηση των εξελίξεων του συστήματος του διεθνούς εμπορίου της περιόδου 09/1988-02/1989 ο αντιπρόσωπος της Αιγύπτου στρέφει την προσοχή στην μη τήρηση των όρων του συστήματος του ΓΣΔΕ και αναφέρει ότι:¹⁰⁶

«In a world of globalization of the economy, interdependence was essential to greater growth.»

Εδώ πρώτη φορά συναντάμε τη φράση «παγκοσμιοποίηση της οικονομίας» η οποία μάλλον χρησιμοποιείται με μία γενικότερη έννοια, ίσως για να προσδώσει έμφαση, που λίγα χρόνια αργότερα θα αποτελέσει μία από τις σημαντικότερες κοινοτοπίες.

Στην σύνοψη της έκθεσης για το διεθνές εμπόριο για την περίοδο 1988/89 τονίζεται ο κεντρικός ρόλος των υπηρεσιών στο διεθνές εμπόριο εμπορευμάτων και στην ανάπτυξη των παγκόσμιων αγορών. Εκεί αναφέρεται ότι:¹⁰⁷

«Other private services and income - telecommunications, banking, management, professional and technical services, for instance - which are playing an important role in the globalization of markets have been the star performers in services.»

και λίγο πιο κάτω,

¹⁰⁶ C/M/233/31-08-1989.

¹⁰⁷ GATT/1453/05-09-1989.

«The greater the availability and the lower the costs of the needed services, the faster the pace of globalization of markets.»

Γίνεται αναφορά λοιπόν στην παγκοσμιοποίηση των αγορών και στη σύνδεσή της με τον κόμβο τεχνολογίας-υπηρεσιών. Να σημειώσουμε εδώ ότι για πρώτη φορά σε έγγραφο του ΓΣΔΕ αναφέρεται ρητά και η τραπεζική ως σημαντικός παράγοντας προώθησης της παγκοσμιοποίησης των αγορών πέρα από την απόδοσή της γενικότερα ως μέρος του τομέα των υπηρεσιών.

Στις 19 Οκτωβρίου 1989, ο Άρθουρ Ντιούνκελ (Arthur Dunkel), Γενικός διευθυντής του ΓΣΔΕ, παραδίδει μία ομιλία στο Wharton Business School του Παν/μίου της Πενσυλβάνια σχετικά με ζητήματα πολιτικής εμπορίου και το ρόλο των Η.Π.Α. στο διεθνές σύστημα εμπορίου.¹⁰⁸ Αναφερόμενος στο ενδιαφέρον που έχουν προξενήσει οι αλλαγές της διεθνούς οικονομίας, παραθέτει μερικά παραδείγματα αυτών των αλλαγών:

«Attempts by China to rejoin the GATT, developments in the Soviet Union and Eastern Europe, the movement towards economic reform, deregulation, and open markets in developed and developing countries, the emergence of the service economy, increasing interdependence among nations and firms, the globalization of capital markets, the demand for technology and investment, are cited as examples of these changes.»

Ουσιαστικά μία μικρογραφία των σημαντικότερων ζητημάτων της παγκόσμιας οικονομίας, εντός των οποίων και η «παγκοσμιοποίηση των αγορών κεφαλαίου». Στο χωρίο όμως αυτό ο Ντιούνκελ αναφέρεται μόνο στην παγκοσμιοποίηση των αγορών κεφαλαίου χωρίς να συνδέει τον όρο με τα υπόλοιπα φαινόμενα με τα οποία πιθανώς σχετίζεται η παγκοσμιοποίηση όπως την απορύθμιση των αγορών ή την αλληλεξάρτηση των εθνών-κρατών και των επιχειρήσεων ενώ δεν γίνεται λόγος για την σχέση παγκοσμιοποίησης και εμπορίου.¹⁰⁹

¹⁰⁸ GATT/1465/19-10-1989.

¹⁰⁹ Σε μία επόμενη ομιλία του την 1^η Ιουνίου 1990 στο Τόκυο (έγγραφο GATT/1483/13-06-1990), ο Άρθουρ Ντιούνκελ εξετάζει τη βιωσιμότητα του συστήματος διεθνούς εμπορίου μέσα σε έναν

Στα δύο τελευταία έγγραφα του 1989, τα οποία σχετίζονται με τον Κύκλο διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης, στα οποία αναφέρεται ο όρος της παγκοσμιοποίησης συναντούμε διαφορετικές τοποθετήσεις του φαινομένου σε σχέση με τις προηγούμενες αναφορές, αν και συγγενείς μεταξύ τους:¹¹⁰

«Experience shows that the increasing globalization of production and trade...»

και

«First, the Code needs to be updated to take into account aspects of modern business practices and behaviour that stem from such developments as the continuing globalization of manufacturing operations.»

Προστίθεται στον κατάλόγό μας λοιπόν και η «παγκοσμιοποίηση της παραγωγής» μαζί με τις υπόλοιπες εκφάνσεις της, ένα χαρακτηριστικό της παγκόσμιας οικονομίας το οποίο αναφέρεται στο μεσο-επίπεδο των επιχειρήσεων αυτή τη φορά και όχι στο μακροεπίπεδο της εθνικής οικονομίας. Κυρίως όμως εμφανίζεται ο όρος «παγκοσμιοποίηση του εμπορίου» κάτι που έως τώρα δεν είχαμε συναντήσει στα αρχαιακά έγγραφα του ΓΣΔΕ παρότι και εδώ είναι συνδεδεμένος με τις πρακτικές των πολυεθνικών επιχειρήσεων από τις οποίες πηγάζει το διεθνές εμπόριο και όχι με μία γενικότερη αναγνώριση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης όπου το διεθνές εμπόριο έχει καταλυτικό ρόλο.

Στα έγγραφα του έτους 1990 ο όρος της παγκοσμιοποίησης εμφανίζεται είκοσι φορές, δύο εκ των οποίων έχουν την προγενέστερη έννοια της γενίκευσης των ποσοστώσεων.¹¹¹ Στα περισσότερα από τα υπόλοιπα έγγραφα εμφανίζεται με μία γενικότερη έννοια χωρίς ιδιαίτερες συντεταγμένες, με τον ίδιο τρόπο που αργότερα ο

ραγδαία μεταβαλλόμενο νέο οικονομικό περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις, μία από τις οποίες είναι «...the globalization of capital markets...».

¹¹⁰ MTN.GNG/NG8/W/63/20-12-1989 και MTN.GNG/NG8/W/59/Add.1/20-12-1989.

¹¹¹ Το ένα από αυτά το συναντήσαμε στο θέμα των περιορισμών στις εισαγωγές κρασιού της Ελβετίας και είναι το έγγραφο L/6632/10-01-1990. Το δεύτερο είναι το MTN.GNG/NG4/18/23-02-1990 και αφορά τους περιορισμούς στο εμπόριο των ειδών ρουχισμού στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης με την ίδια ακριβώς έννοια της γενίκευσης των ποσοστώσεων.

Μπάρι Άικενγκριν θα αναφερόταν στην παγκοσμιοποίηση ως «the by-word of the 1990's». Μερικές από αυτές τις γενικόλογες αναφορές είναι οι εξής: «παγκοσμιοποίηση των αγορών», «παγκοσμιοποίηση των οικονομικών σχέσεων», ενώ πολύ συχνά εμφανίζεται και η φράση «παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας» («globalization of the world economy»).¹¹²

Ωστόσο, ξεχωρίζουν μερικά έγγραφα που δεν αναφέρουν απλά τον όρο της παγκοσμιοποίησης σε ένα γενικότερο πλαίσιο, αλλά το προσδιορίζουν ως φαινόμενο με αίτια και συνέπειες, μας βοηθούν δηλαδή στην αποκρυπτογράφηση της έννοιας της παγκοσμιοποίησης μέσα από τη χρήση της. Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης η Ευρωπαϊκή Κοινότητα τοποθετείται σχετικά με τους τρόπους υψηλότερης συνοχής μεταξύ εμπορικής, νομισματικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής. Εκεί αναφέρεται ότι:¹¹³

«The globalization of the world economy, as shown by the continuous expansion of trade and capital flows, has led to ever-growing interactions between the economic policies pursued by individual countries, as well as between the trade, monetary and financial aspects of economic policy-making.»

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης λοιπόν είναι εκείνη που μπορεί να περιγραφεί μέσω της επέκτασης ροών εμπορίου και κεφαλαίου χωρίς αυτές όμως να αποτελούν απαραίτητα και το αίτιό της. Σημαντική παρατήρηση αφού μας δίνει μία ιδέα σχετικά με τη διαφοροποίηση αιτίου-διαδικασίας-αποτελέσματος. Μία εκ των συνεπειών της διαδικασίας αυτής είναι και η αλληλεπίδραση των εθνικών οικονομικών πολιτικών και των εμπορικών, νομισματικών ή χρηματοοικονομικών όψεών τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι η ΕΚ θεωρεί την παγκοσμιοποίηση εξωγενή παράγοντα που επηρεάζει την οικονομική πολιτική και όχι το αντίστροφο. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης λοιπόν κατά τη γνώμη της ΕΚ έχει προέλθει από παράγοντες άλλους από την οικονομική πολιτική.

¹¹² MTN.GNG/NG13/W/36/18-01-1990, MTN.TNC/MIN(90)/ST/42/04-12-1990,

MTN.TNC/W/33/21-11-1990, MTN.GNG/NG14/W/46/22-10-1990, MTN.TNC/MIN(90)/4/03-12-1990.

¹¹³ MTN.GNG/NG14/W/40/13-03-1990.

Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο η οικονομική αλληλεξάρτηση έχει δημιουργήσει μία πρόκληση στην οποία πρέπει να ανταπεξέλθουν όχι μόνο οι εθνικές οικονομικές πολιτικές αλλά και εκείνες παγκόσμιων οργανισμών όπως η ΓΣΔΕ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Αξίζει να παραθέσουμε ολόκληρο το απόσπασμα:

«the GATT is being called to consider a growing number of policies and practices that go beyond the traditional concept of border measures; IMF surveillance is increasingly focusing on domestic monetary and budgetary policies as key elements for the proper functioning of the international monetary system; structural reforms are an important component of the multilateral surveillance exercise, as well as of the lending programmes undertaken by the IMF and the W[orld] B[ank]. Meeting these challenges requires a strengthening of the multilateral institutions. For such a multilateral approach to work, all countries have to accept greater disciplines over domestic economic policy-making.»

Η τόσο σημαντική για τον 19^ο αιώνα έννοια του συνόρου υπερσκελίζεται ενώ ταυτόχρονα τονίζεται ο ρόλος του ΔΝΤ ως παγκόσμιου ελεγκτή και ρυθμιστή των ενδοσυνοριακών πολιτικών. Σε συνδυασμό με την εθνική πειθαρχία και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν το μείγμα για την αντιμετώπιση-οργάνωση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης.

Εάν αποδεχόμαστε ως αίτιο της παγκοσμιοποίησης, ή τουλάχιστον ως ένα από τα αίτια, την οικονομική πολιτική τότε θα είχαμε να κάνουμε με ένα καθαρό φαινόμενο ανατροφοδότησης ή ανάδρασης (feedback): η οικονομική πολιτική οδηγεί στην διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, η οποία μέσω της επέκτασης των ροών εμπορίου και κεφαλαίου μεταβάλλει το οικονομικό περιβάλλον και απαιτεί εκ νέου αλλαγή στα σχέδια της οικονομικής πολιτικής. Η ΕΚ όμως δεν αναφέρεται στο αίτιο της παγκοσμιοποίησης παρά μόνο στην εξάπλωση των ροών εμπορίου και κεφαλαίου που έχουν δημιουργήσει ένα νέο οικονομικό περιβάλλον. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σταθερότητά του είναι η χάραξη εναρμονισμένης οικονομικής πολιτικής με τον έλεγχο και την επίβλεψη διεθνών οργανισμών όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το οποίο αναλαμβάνει τον ρόλο του ρυθμιστή των βασικών εθνικών μακροοικονομικών μεγεθών όσο και τον φορέα διαρθρωτικής αλλαγής.

Το επόμενο έγγραφο αποτελεί σταθμό στην ιστορία του εμπορίου: το παγκόσμιο εμπόριο εμπορευμάτων περνά για πρώτη φορά τα 3 τρις δολάρια.¹¹⁴ Από λιγότερο από 2 τρις δολάρια το 1985, στο 1989 αντιστοιχούν 3,1 τρις δολάρια. Μετά από την παράθεση διαφόρων στατιστικών στοιχείων και περιγραφής του διεθνούς εμπορίου για την δεκαετία του 1980, η Γραμματεία του ΓΣΔΕ φτάνει στο συμπέρασμα:

«The period since 1983 has seen the best record of prolonged growth in the volume of output and trade since the 1960s.»

Στην τελευταία παράγραφο της αναφοράς βρίσκουμε το εξής:

«In addition to dealing with these specific policy challenges, there is the broader need to support and strengthen two related forces that have played key roles in the prolonged expansion since 1983 - the ongoing globalization of the world economy and the spread of industrialization in the developing countries.»

Σύμφωνα με την αναφορά της Γραμματείας του ΓΣΔΕ η δεκαετία του 1980 αποτέλεσε μία περίοδο οικονομικής μεγέθυνσης και μάλιστα παρατεταμένης. Κύριο αίτιο της μεγέθυνσης ήταν η παγκοσμιοποίησης της διεθνούς οικονομίας πέρα από την εκβιομηχάνιση των αναπτυσσόμενων χωρών. Φτάνουμε λοιπόν σε ένα χρονολογικό προσδιορισμό του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης ενώ ταυτόχρονα μαθαίνουμε ότι είναι μία δύναμη η οποία πρέπει να υποστηριχθεί και να ενδυναμωθεί αφού προωθεί την οικονομική μεγέθυνση. Ο τρόπος που θα γίνει αυτό καθορίζεται στη συνέχεια της παραγράφου:

«Judging from the experience of the past decade, this effort should include policy changes which continue the process of giving increased scope to market forces, competition and the entry of new traders in world markets.»

¹¹⁴ GATT 1477/14-03-1990, με τίτλο «World Trade passes the \$3 trillion mark for the first time – New Report by GATT Secretariat».

Βλέπουμε και πάλι όπως και στο προηγούμενο έγγραφο ότι ο τρόπος διατήρησης και ενδυνάμωσης του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης είναι η οικονομική πολιτική και μάλιστα εκείνη που προωθεί τις δυνάμεις της αγοράς, τον ανταγωνισμό και την είσοδο νέων επιχειρήσεων στις παγκόσμιες αγορές.

Φαίνεται ότι το ζήτημα της παγκοσμιοποίησης στις αρχές της δεκαετίας του 1990 είχε ήδη γίνει κοινός τόπος στις περισσότερες συζητήσεις. Τα έντεκα σχετικά έγγραφα του 1991 αναφέρονται στην διαδικασία της παγκοσμιοποίησης ως ένα από τα δεδομένα της νέας οικονομικής πραγματικότητας, χωρίς να γίνεται κάποιος ιδιαίτερος λόγος για το ίδιο το φαινόμενο.¹¹⁵

Τρία έγγραφα σχετίζονται με συζητήσεις που αφορούν τη σχέση εμπορίου-περιβάλλοντος¹¹⁶. Στο δεύτερο από αυτά απλά αναφέρεται η «παγκοσμιοποίηση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης»:

«...for tackling the problems of the globalization and cross-border movement of environmental degradation,...»

Στο πρώτο όμως η αντιπροσωπεία της Ελβετίας υποστηρίζει ότι οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές πρέπει να ενσωματωθούν στο πλαίσιο του ΓΣΔΕ. Είναι κάτι αναγκαίο να γίνει έτσι ώστε να μην μπορούν οι εθνικές κυβερνήσεις να χρησιμοποιούν την περιβαλλοντική πολιτική ως προκάλυψη για προστατευτικά εμπορικά μέτρα και από την άλλη η πλατφόρμα του ελεύθερου εμπορίου να μην αποβεί αρνητική για το περιβάλλον:

«Environmental measures certainly fall in this category. That is a consequence of the globalization of trade and the economy.»

Λίγα όμως είναι εκείνα τα έγγραφα της ίδιας χρονιάς που μπορούν να φωτίσουν την έννοια της παγκοσμιοποίησης μέσα από τη χρήση της. Στο πρώτο από αυτά ο μόνιμος αντιπρόσωπος του Περού αναφέρει ότι για τη λήξη της αντιπαράθεσης Δύσης-

¹¹⁵ C/RM/G/12/18-03-1991, L/6893/05-08-1991, C/RM/G/17/23-08-1991, MTN.TNC/W/87/30-09-1991, MTN.GNG/RM/W/8/26-11-1991, SR.47/ST/6/20-12-1991.

¹¹⁶ Spec(91)32/12-06-1991, Spec(91)45/17-06-1991, C/M/250/28-06-1991.

Ανατολής χρειάστηκαν σαράντα χρόνια έντασης μέσα από τον Ψυχρό Πόλεμο καθώς και την τεράστια πολιτική και ιδεολογική αλλαγή των αρχών της δεκαετίας του 1990.¹¹⁷ Αντίθετα, σχετικά με το ζήτημα της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου,

«In the case of the globalization and interdependence of world trade, however, we have sought to arrive at equally radical results in only four years. This is unrealistic. The political will to progress towards liberalization exists; but we must not force the results.»

Η παγκοσμιοποίηση συνδέεται και εδώ με την πολιτική της οικονομικής απελευθέρωσης των αγορών από περιορισμούς. Ο αντιπρόσωπος του Περού βρίσκει ότι η πίεση που ασκείται προς την απελευθέρωση των αγορών είναι τεράστια, κάπως αφύσικη και μη ρεαλιστική.

Το δεύτερο έγγραφο που εξετάζουμε είναι μία επισκόπηση της εμπορικής πολιτικής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.¹¹⁸ Ένα από τα ερωτήματα που απευθύνεται στον αντιπρόσωπο των ΕΚ είναι το εξής:

«37. My last set of questions and comments relate to the Communities' institutional framework. It becomes clear from reading the reports before this meeting that the Communities' decision-making operates on the basis of a complex set of "checks and balances" where the competing forces of regional integration, globalization and national specificities are occupying the playing field.»

Από το ερώτημα προκύπτει ότι η περιφερειακή ολοκλήρωση, η παγκοσμιοποίηση και οι εθνικές ιδιαιτερότητες αποτελούν ανταγωνιστικές δυνάμεις, δηλαδή τρία επίπεδα ασύμβατου σχεδιασμού τα οποία συναποτελούν το γενικότερο πεδίο λήψης αποφάσεων. Ο τρόπος που τίθεται το ερώτημα μας οδηγεί να σκεφτούμε ότι η δύναμη της παγκοσμιοποίησης ξεπερνά τόσο την εθνική ιδιομορφία όσο και την περιφερειακή ολοκλήρωση, αποτελεί δηλαδή μία δύναμη που οδηγεί προς μία μόνον κατεύθυνση όσον αφορά το ζήτημα της ολοκλήρωσης (integration): ολοκλήρωση των εθνικών

¹¹⁷ SR.46/ST/3/04-01-1991.

¹¹⁸ C/RM/M/10/02-07-1991.

οικονομιών, που αποτελούν την ελάχιστη μονάδα ομοιογενούς διαχωρισμού, σε μία ενιαία παγκόσμια οικονομία.

Το διαχωρισμό περιφερειακής ολοκλήρωσης και παγκοσμιοποίησης τονίζει με ιδιαίτερο τρόπο ο Άρθουρ Ντιούνκελ, στην ομιλία του στις 2 Απριλίου 1992 στο Παρίσι στο συνέδριο της International Herald Tribune σε συνεργασία με τη Διεθνή Επιτροπή Εμπορίου (International Chamber of Commerce):¹¹⁹

«I began by stressing the background of rapid and dramatic change against which we are operating. The dynamics of these changes also inevitably alter the way we have traditionally looked at regional cooperation. For example the technology revolution drives us in the direction of globalization rather than regionalism.»

Η παγκοσμιοποίηση λοιπόν είναι μία δύναμη που δεν δέχεται την περιφερειακή συνεργασία αλλά μόνο την πολυμερή (multilateral) η οποία κατά μία έννοια αποτελεί την υλοποίηση της ιδέας της παγκοσμιοποίησης στον τομέα της πολιτικής του εμπορίου. Υπονοείται εδώ ότι όσον αφορά την εμπορική πολιτική, η περιφερειακή συνεργασία (regional cooperation) αποτελεί μία περίπτωση πολυμερούς συνεργασίας με κριτήριο τη γεωγραφική προσέγγιση. Από την άλλη η πολυμερής συνεργασία αυτή καθ' εαυτή έχει ως κριτήριο την καλύτερη κατανομή των πόρων. Η τεχνολογική επανάσταση των επικοινωνιών και των πληροφοριακών συστημάτων οδηγεί μόνο στο δρόμο της παγκοσμιοποίησης.

Σε μία επισκόπηση της εμπορικής πολιτικής των ΗΠΑ αναφέρεται:¹²⁰

«15. This year's report reveals clearly the progressive globalization of the United States economy and all of our major industries.»

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας των ΗΠΑ εκφράζεται μέσα από το διεθνές εμπόριο εμπορευμάτων το οποίο από 6% το 1959 έφτασε το 17% το 1992. Σε αντίστοιχη επισκόπηση της εμπορικής πολιτικής της Ιαπωνίας το αυξανόμενο εμπόριο της

¹¹⁹ GATT/1540/03-04-1992.

¹²⁰ C/RM/M/23/12-05-1992.

τελευταίας φαίνεται να οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση όπως και η κεφαλαιακή κινητικότητα.¹²¹

«The rapid globalization of Japan's economy has served to expand and promote trade - in services as well as goods - and the movement of capital.»

Δεν εξηγείται τι ή ποια είναι ακριβώς η παγκοσμιοποίηση εκείνη που έφερε αυτά τα αποτελέσματα για τη χώρα της Ιαπωνίας αλλά μάλλον υπονοείται η τάση των Ιαπωνικών επιχειρήσεων να διεισδύουν σε ξένες αγορές. Ωστόσο σε ένα άλλο σημείο της ίδιας αναφοράς, η παγκοσμιοποίηση εκφράζεται μέσω του εμπορίου, αυτή τη φορά των εισαγωγών:

«As a result of this policy, Japan was able to substantially increase its manufactured imports ratio while promoting the globalization of its economy.»

Με την αύξηση λοιπόν των εισαγωγών, η Ιαπωνία προωθεί την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της. Την ίδια στιγμή συνεχίζονται οι γενικόλογες αναφορές σε έγγραφα του ΓΣΔΕ,¹²²

«...together with the progressive globalization of the world economy,...»

ενώ ο παρατηρητής της χώρας του Ισημερινού στο αίτημα της χώρας για είσοδο στον ΓΣΔΕ ανέφερε ότι τους καιρούς χαρακτηρίζει,¹²³

«...the globalization of the world economy, and the increasing importance of trade liberalization as a mechanism for expanding that economy...»

¹²¹ C/RM/G/30/14-09-1992.

¹²² COM.TD/W/498/23-10-1992.

¹²³ C/M/259/27-10-1992.

Η σύνδεση της παγκοσμιοποίησης με το διεθνές εμπόριο πραγματοποιείται μέσα από έναν άξονα οικονομικής πολιτικής: την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου.

Στις αρχές του 1993, στον νεοσύστατο «Μηχανισμό Ανασκόπησης Εμπορικής Πολιτικής» («Trade Policy Review Mechanism») του ΓΣΔΕ, βρίσκουμε μία σημαντική ανασκόπηση για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στο τρίτο μέρος της εργασίας γίνεται μία προσπάθεια αξιολόγησης του οικονομικού πλαισίου εμπορικής στρατηγικής και πιο συγκεκριμένα του εξωτερικού οικονομικού περιβάλλοντος. Εκεί αναλύεται «η τάση προς την παγκοσμιοποίηση».¹²⁴ Διαβάζουμε,

« 17. The rapid globalization of economic activity which has been occurring in recent years and the ensuing reinforcement of interdependence between economies is one of the most important developments of the second half of this century.»

Η αλληλεξάρτηση των οικονομιών είναι λοιπόν μία από τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης η οποία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις του δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα. Ο συγγραφέας αναγνωρίζει ότι η αλληλεξάρτηση των οικονομιών υπήρχε πάντα σε κάποιο βαθμό αλλά,

«...the technological advances of the last forty years or so and the ensuing increasingly global nature of production have resulted in a quantitative and qualitative change in the degree and nature of this interdependence. Sustained economic growth has become increasingly dependent on freedom to engage in economic exchange and other activities across national boundaries.»

Η τεχνολογία είναι αυτή που άλλαξε την φύση της οικονομικής αλληλεξάρτησης καθώς και η από αυτήν απορρέουσα παγκόσμια φύση της παραγωγής η οποία, όπως γίνεται κατανοητό στη συνέχεια του εγγράφου αναφέρεται στην εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων καθώς και της ξένης άμεσης επένδυσης (Foreign Direct

¹²⁴ C/RM/G/36/26-03-1993. Η παράθεση που ακολουθεί βρίσκεται στις σσ. 62-64. Οι υπόλοιπες αναφορές εγγράφων στην παγκοσμιοποίηση για το 1993 δεν προβάλλουν κάποια ιδιαίτερη έννοια του όρου. Τα έγγραφα αυτά είναι τα εξής: SR.48/2/05-01-1993, C/RM/M/35/08-07-1993, C/RM/OV/M/4/05-08-1993, C/RM/G/40/17-09-1993, C/RM/G/42/20-12-1993.

Investment ή FDI). Σύμφωνα με την ανασκόπηση το διεθνές εμπόριο αποτελεί μία από τις κινητήριες δυνάμεις ενώ ταυτόχρονα αντανακλά και την ίδια την ανατροφοδοτική διαδικασία της παγκοσμιοποίησης παρότι η φύση του έχει αλλάξει. Το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου σε εμπορεύματα πραγματοποιείται μέσω πολυεθνικών επιχειρήσεων σε ενδιάμεσα προϊόντα ενώ το εμπόριο των υπηρεσιών αυξάνεται ραγδαία.

Ταυτόχρονα συναντάμε και έναν άξονα σκέψης, ένα «πιστεύω» για την συνεχή οικονομική μεγέθυνση: η τελευταία είναι δυνατή μόνο εάν υπάρχει ελευθερία οικονομικών συναλλαγών και άλλων δραστηριοτήτων διαμέσου των εθνικών συνόρων. Λίγο πιο κάτω αναλύεται περαιτέρω η σκέψη αυτή:

«22. The increasing globalization of economic activity has, in practice, invalidated traditional concepts of national interest, a fact that governments have been slow or reluctant to recognize. It has also placed severe limitations on the effectiveness of national policies and regulations.»

Η παγκοσμιοποίηση είναι μία δύναμη που ουσιαστικά απειλεί την παραδοσιακή οικονομική πολιτική αν και ο συγγραφέας δεν την εκλαμβάνει με αυτό τον τρόπο. Θεωρεί δεδομένη την νέα οικονομική πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης και συνεπώς η εθνική οικονομική πολιτική πρέπει να καθοριστεί βάσει των νέων συνθηκών, δηλαδή ουσιαστικά πρέπει να προσαρμοστεί στις ιδέες της ελεύθερης αγοράς και όχι να περιοριστεί απλά στην διατήρηση ανοικτών αγορών:

«Furthermore, liberalization in this context means much more than maintaining an open trade regime. It means assuring a liberal regime for the whole range of transnational economic activity.»

Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με το διεθνές εμπόριο ο στόχος πρέπει να είναι πλέον η πολυμερής συνεργασία έτσι ώστε να αντληθούν τα πλεονεκτήματα της οικονομικής απελευθέρωσης σε εθνική κλίμακα καθώς και ο επιτυχής μακροοικονομικός συντονισμός:

«24. It seems clear that increasingly ambitious forms of multilateral cooperation will have to be developed. Deriving the full benefits of economic liberalisation at the national level requires the establishment of effective multilateral ground rules for the various forms of international economic activity, as well as more successful macroeconomic coordination.»

Την ίδια άποψη έχει και ο Πήτερ Σάδερλαντ, Πρόεδρος του ΓΣΔΕ την ίδια περίοδο και ουσιαστικά εισηγητής του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, όπου τον Μάρτιο του 1994, μερικούς μήνες μετά την λήξη των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης, απευθύνει ένα λόγο στην Καναδική Λέσχη (Canadian Club) με τίτλο «Εδραιώνοντας την Οικονομική Παγκοσμιοποίηση» («Consolidating Economic Globalization»).¹²⁵ Ο λόγος του Σάδερλαντ έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς διαπραγματεύεται όλες τις όψεις τις σχετικές με την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και παρέχει έναν άξονα σκέψης σχετικά με την μελλοντική εξέλιξη του φαινομένου.

Ξεκινά την ομιλία του αναφέροντας ότι ο κόσμος έχει αλλάξει δραστικά κατά την προηγούμενη δεκαετία καθώς με τις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην Ανατολική Ευρώπη, στην Ασία και στην Λατινική Αμερική έχει δημιουργηθεί μία πραγματικά παγκόσμια αγορά που αποτελείται από πέντε δις ανθρώπους. Οι λαοί αυτοί έχουν το ίδιο δικαίωμα στην οικονομική ευημερία που μέχρι τώρα αποτελούσε προνόμιο μίας μειονότητας. Ο κύκλος διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης αποτέλεσε μία ευκαιρία να ακουστούν οι απαιτήσεις τους η οποία δεν πήγε χαμένη, ενώ ο προστατευτισμός αποτελεί φαινόμενο πλέον για εκείνες τις χώρες που στο παρελθόν κήρυτταν τα πλεονεκτήματα μίας παγκόσμιας ανταγωνιστικής οικονομίας.

Στη συνέχεια προσπαθεί να περιγράψει το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Αναφέρει ότι η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μία σχεδιασμένη διαδικασία. Είναι η κατάληξη της αυθόρμητης οικονομικής μεταρρύθμισης σε εθνικό επίπεδο:

«Globalization of markets is not a planned process. It is the culmination of spontaneous economic reform at the national level.»

¹²⁵ NUR 083/22-03-1994. Όλα τα αποσπάσματα από το ίδιο.

Όσον αφορά τον τομέα του διεθνούς εμπορίου η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης είναι η ενδυνάμωση και η επέκταση του πλαισίου πολυμερούς οικονομικής συνεργασίας έτσι ώστε να καλλιεργηθεί ο οικονομικός μετασχηματισμός και να διευκολυνθεί η σωστή παγκοσμιοποίηση των αγορών και όχι να εμποδιστεί.

Κατά τον Σάδερλαντ η απελευθέρωση των διεθνών κεφαλαιακών ροών αποτέλεσε την εμπροσθοφυλακή της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης των αγορών:

«Liberalisation of international capital flows was in the vanguard of the current process of globalization of markets.»

Το επίτευγμα του Κύκλου της Ουρουγουάης είναι η επέκταση της απελευθέρωσης και στις διεθνείς αγορές για εμπορεύματα, υπηρεσίες και τεχνολογία με τελικό αποτέλεσμα τον ελεύθερο και δίκαιο ανταγωνισμό σε διεθνές επίπεδο, την οικονομική μεγέθυνση και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου σε όλο τον κόσμο.

Επίσης, η οικονομική συνεργασία θα ενδυναμώσει την δημοκρατία και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Καθώς στο παρελθόν η οικονομική ανασφάλεια ήταν εκείνη που οδήγησε στην εθνική πολιτική αστάθεια και την διεθνή πολιτική ένταση, η ενδυνάμωση των εμπορικών σχέσεων αποτελεί μία από τις καλύτερες πολιτικές απέναντι στον εθνικισμό και την ξενοφοβία και της πολιτικής αναξιπιστίας που αυτές δημιουργούν.

Για τον Σάδερλαντ η παγκόσμια οικονομία πλησίασε να γίνει πραγματικότητα με το τέλος των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης αλλά παραμένουν ακόμα πολλοί οι αχρείαστοι και καταστροφικοί περιορισμοί στο διεθνές εμπόριο οι οποίοι βέβαια θα αντιμετωπιστούν τα επόμενα χρόνια με τα νέα προγράμματα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Ωστόσο, στο νέο διεθνές οικονομικό τοπίο υπάρχουν κίνδυνοι που πρέπει να αντιμετωπιστούν πριν,

«...we declare victory over protectionism,...»

οι οποίοι μπορούν να θέσουν τέλος και εν τέλει να αναστρέψουν την διαδικασία της απελευθέρωσης των αγορών.

Ο πρώτος κίνδυνος είναι ότι η παγκόσμια ανάπτυξη των αγορών υπονοεί την παγκόσμια οικονομική αναδιάρθρωση η επιτυχία της οποίας για τον Σάδερλαντ είναι μέγιστης σημασίας:

«The importance of that process cannot be exaggerated.»

Η έννοια της οικονομικής αναδιάρθρωσης σχετίζεται με την απελευθέρωση πόρων που είναι αφιερωμένοι σε μη παραγωγικές και μη ανταγωνιστικές δραστηριότητες,

«Releasing resources tied up at present in unproductive and uncompetitive activities and reducing the deadweight loss of economic inefficiency...»

Αλλά ενώ στον βιομηχανικό κόσμο τα αποτελέσματα του Κύκλου της Ουρουγουάης θα προκαλέσουν απευθείας τις αλλαγές αυτές, υπάρχουν χώρες που δεν θα προχωρήσουν σε αυτές τις απαραίτητες προσαρμογές.

Σε αυτό το σημείο βρίσκεται ακριβώς και ο δεύτερος κίνδυνος. Ενώ τα παλιά μεταπολεμικά οικονομικά όρια επεκτείνονται συνεχώς

«...with the enlargement of the market-based economic system,...»

τα μέλη αυτού του συστήματος είναι πολύ λιγότερο ομοιογενή σε σχέση με παλαιότερα. Οι προκλήσεις που θα δημιουργήσει η παγκόσμια προσφορά παραγωγικών πόρων, όπως η εξειδικευμένη εργασία για παράδειγμα, - ένα φαινόμενο που η Δυτική Ευρώπη αντιμετώπισε επιτυχώς μέσα από την επέκταση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και την δημιουργία της Κοινής Αγοράς και η Βόρεια Αμερική μέσα από την NAFTA - δεν θα μπορούν πλέον να αντιμετωπιστούν με ολοκλήρωση σε περιφερειακό επίπεδο αλλά σε παγκόσμιο, που σημαίνει προσαρμογή σε πρωτοφανή κλίμακα.

Ο δεύτερος κίνδυνος λοιπόν κρύβεται στην επιστροφή πολιτικών προστατευτισμού που αποτελούν και την εύκολη λύση για πολλές χώρες. Για τον Σάδερλαντ η αποδυνάμωση των κοινωνιών προέρχεται από την άρνηση

πραγματοποίησης των διαρθρωτικών αλλαγών στη βάση απαξιωμένων θεωριών όπως της θεωρίας «pauper labour»:

«Its moral repugnance as a theory is self-evident.»

Εκείνο που είναι αναγκαίο για την διατήρηση υψηλού βιοτικού επιπέδου είναι,

«...steady, non-inflationary real economic growth.»

και θα προέλθει μέσω

«...improving productivity and competing openly and vigorously for a larger share of the global marketplace.»

Αν στις παραπάνω στρατηγικές ενδυνάμωσης της παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών προσθέσουμε και τον ρόλο του διεθνούς εμπορίου,

«The growth of world trade and the increased prosperity it generates has confirmed the validity of the economic principle that the welfare of trading nations will increase if each plays to its specific area of comparative advantage.»

τότε συναντάμε ουσιαστικά το credo του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού.

Συνοψίζοντας τις ιδέες του Σάδερλαντ βρίσκουμε την σύνδεση της παγκοσμιοποίησης, ή μάλλον την ταυτοποίησή της, με τον οικονομικό φιλελευθερισμό δηλαδή με το άνοιγμα των αγορών σε παγκόσμια κλίμακα και τις διαρθρωτικές αλλαγές που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση μιας ενιαίας αγοράς. Για τον Σάδερλαντ η ίδια η παγκοσμιοποίηση είναι η διαδικασία των δομικών αλλαγών που οδηγεί ουσιαστικά στον τελικό στόχο της επικράτησης της οικονομίας της αγοράς ως βασικό θεσμό λειτουργίας των κοινωνιών ως η μόνη δύναμη που μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική ευημερία και πολιτική σταθερότητα.

Παρόμοιες απόψεις επικρατούν και σε άλλους εκπρόσωπους των χωρών που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις του Κύκλου της Ουρουγουάης ο οποίος

ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 1993 στο Μαρακές. Με το πέρας των διαπραγματεύσεων οι εκπρόσωποι των κρατών προέβησαν σε δηλώσεις.

Ο εκπρόσωπος της Παραγουάης αναφέρει ότι η χώρα του μετά από μία ιστορική διαδικασία πολιτικού εκδημοκρατισμού και σημαντικών δομικών οικονομικών αλλαγών στόχευσε στην είσοδό της στον ΓΣΔΕ σε συμφωνία με την πολιτική της ανοικτού εμπορίου καθώς και με την φιλοσοφία του οικονομικού φιλελευθερισμού¹²⁶

«...the philosophy of economic liberalism established by the national Government,...»

ενώ ταυτόχρονα συμμετείχε και στην κοινή αγορά της Ν. Αμερικής, την Mercosur. Οι αλλαγές αυτές σηματοδοτούν μία πορεία η οποία είναι συνεπής με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας:

«...is consistent with the globalization of the economy and the internationalization of trade, which are the dominant themes in current world relations.»

Ομοίως ο αντιπρόσωπος του Ισημερινού βρίσκει ως ζωτικό παράγοντα της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών την έννοια της δομικής προσαρμογής:¹²⁷

«For one vital factor in the globalization of economies is structural adjustment,...»

την οποία όμως μόνο οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν εφαρμόσει παρά τις θυσίες που απαιτούν ενώ οι πλούσιες χώρες έχουν υπαναχωρήσει φοβούμενες τον ανταγωνισμό.

Ο Τούρκος εκπρόσωπος αναφέρει ότι ολοκληρώθηκε επιτυχώς ο κύκλος διαπραγματεύσεων καθώς και ότι,

«the outcome will have enormous impact on the world economy, and will give further impetus to globalization.»

¹²⁶ MTN.TNC-MIN(94)-ST-84/14-04-1994.

¹²⁷ MTN.TNC/MIN(94)/ST/32/12-04-1994.

Ωστόσο πιστεύει ότι η Συμφωνία του Κύκλου της Ουρουγουάης δίνει ήδη την εντύπωση ότι

«most of the benefits form [sic] this Round will go to industrialized countries.»

ενώ ελπίζει οι εργασίες να συνεχιστούν με στόχο ένα πιο ισότιμο και ισορροπημένο πακέτο.¹²⁸

Παρόμοια διττή στάση έχει και ο εκπρόσωπος της Αλγερίας.¹²⁹ Οι διαπραγματεύσεις του Κύκλου της Ουρουγουάης οδήγησαν σε ένα αποτέλεσμα που αποτελεί σημαντικό βήμα προς τα εμπρός στην

«...in the further globalization of trade»

ενώ για την αξιοπιστία του αποτελέσματος αυτού είναι σημαντική η δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου:

«...the creation of the World Trade Organization for the credibility of this outcome...»

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις υπάρχει ακόμα ο κίνδυνος για την περιθωριοποίηση των αναπτυσσόμενων οικονομιών:

«It must, however, be said that uncertainties and the danger of a further marginalization continue to weigh upon the future of the developing countries,...»

Ο Καναδός αντιπρόσωπος θεωρεί ότι η περίοδος αναμονής ήταν μεγάλη αλλά σίγουρα άξιζε τον κόπο αφού οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν με επιτυχία:¹³⁰

¹²⁸MTN.TNC/40/ST/25/21-01-1994.

¹²⁹ MTN.TNC/MIN(94)/ST/50/13-04-1994.

¹³⁰ MTN.TNC/MIN(94)/ST/2/12-04-1994.

«We have changed the world for the better by changing the world's trading system for the better.»

Οι αποφάσεις που οι χώρες έπρεπε να πάρουν ήταν σκληρές αλλά τελικά τα κατάφεραν όχι για αλτρουιστικούς λόγους αλλά στην βάση ότι οι οικονομίες του κόσμου

«...would be better off embracing market liberalization and halting the growth of debilitating and wasteful subsidies. This is a major breakthrough.»

Το επιστέγασμα ωστόσο της επιτυχίας ήταν η δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου καθώς έτσι θεσμοθετήθηκε το διεθνές εμπόριο και ολοκληρώθηκε η παγκόσμια οικονομική δομή θέτοντας τον τρίτο της πυλώνα:

«The new World Trade Organization will finally put international trade on a firm institutional basis by becoming the third pillar of the world's economic and financial structure, along with the World Bank and the International Monetary Fund.»

Ο εκπρόσωπος της Βενεζουέλας έχει την ίδια άποψη καθώς η οργανωσιακή δομή που κληρονομήθηκε από τον οργανισμό ΓΣΔΕ του 1947 δεν μπορεί να αντιμετωπίσει ικανοποιητικά τις πολυπλοκότητες που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση:¹³¹

«...resulting from the current globalization of the world economy...»

Σε όλα αυτά συμφωνεί απόλυτα η αντιπρόσωπος του ΔΝΤ στις συζητήσεις:¹³²

«It is also fitting that we, of the International Monetary Fund, can salute, in this our 50th anniversary year, our sister institution, the World Trade Organization (WTO).»

¹³¹ MTN.TNC/MIN(94)/ST/57/13-04-1994.

¹³² MTN.TNC/MIN(94)/ST/27/12-04-1994. Όλα τα αποσπάσματα από το ίδιο.

αφού οι στόχοι του ΔΝΤ εκ γεννήσεώς του ήταν αλληλένδετοι με την επιτυχή λειτουργία ενός πολυμερούς μηχανισμού που στόχευε συμπληρωματικά στην απεμπόληση των εμποδίων του διεθνούς εμπορίου:

«...at achieving freedom from impediments in international trade as the Fund seeks to achieve with respect to international payments.»

Ο στόχος του ΠΟΕ είναι να καθοδηγεί την διαδικασία της οικονομικής μεταρρύθμισης στην οποία

«...trade liberalization figures prominently.»

Πριν τον Κύκλο της Ουρουγουάης ήταν δυνατό να προφυλαχθούν τα εσωτερικά συμφέροντα από τις εξωτερικές εισβολές. Τώρα πια όμως με την παγκοσμιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας,

«This fiction has been swept away; globalization of economic activities is here to stay and efforts to deny this only lead to marginalization.»

Στο περιθώριο λοιπόν, όπως τόνισε και ο εκπρόσωπος της Αλγερίας, θα βρεθεί όποια χώρα δεν εναρμονίσει τις εθνικές της πολιτικές με εκείνες των τριών διεθνών οργανισμών, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του ΔΝΤ και του ΠΟΕ, που στοχεύουν στην συνοχή των χρηματοοικονομικών και εμπορικών πολιτικών παγκοσμίως,

«Indeed, successful cooperation between our organizations would help achieve better coherence of financial and trade policies globally,...»

Η συνοχή αυτή και η βιωσιμότητα θα καθορίσουν το αποτέλεσμα των εθνικών πολιτικών,

«...their success or otherwise.»

Ο στόχος των τριών διεθνών οργανισμών ανάγεται λοιπόν στο εξής:

«...to help assure that the "otherwise" becomes a fading eventuality in a world economy that accepts globalization as a positive challenge.»

Ομοίως ο εκπρόσωπος της Ιρλανδίας βρίσκει ότι η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των οικονομιών κάνει αναγκαία την συνοχή στην οικονομική πολιτική:¹³³

«...is making the need for cohesion in world economic policy more necessary.»

Ο εκπρόσωπος της Ισπανίας πιστεύει ότι η συνοχή στην διαμόρφωση των εθνικών οικονομικών πολιτικών επιβάλλεται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας:¹³⁴

«The growing globalization of the economy imposes the need for coherence in the formulation of economic policies,...»

αλλά ως προς τη νομισματική τους όψη με τη μορφή των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών η οποία πιστεύει ότι δεν έλαβε την σημασία που έπρεπε στις διαπραγματεύσεις:

«...especially with regard to achieving greater stability in exchange rates as a means of expanding trade flows, thereby stimulating growth and development.»

Την ίδια ένσταση έχει και ο εκπρόσωπος της Τυνησίας.¹³⁵ Για εκείνον η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας ωθεί σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση στα προβλήματα και τις προκλήσεις με κοινό ενδιαφέρον από όλους.

¹³³ MTN.TNC/MIN(94)/ST/52/13-04-1994.

¹³⁴ MTN.TNC/MIN(94)/ST/76/14-04-1994.

¹³⁵ MTN.TNC/MIN(94)/ST/20/12-04-1994.

«The globalization of the economy prompts us to make a global and integrated approach to the problems and challenges which we have to deal with together,...»

Ένα από τα θέματα αυτά είναι και η ανάγκη σταθερότητα στις συναλλαγματικές ισοτιμίες:

«...the need for stable exchange rates to ensure the predictability and balance of trade.»

Ο εκπρόσωπος των ΗΠΑ συνεχίζοντας την θριαμβολογία του Κύκλου της Ουρουγουάης αποδίδει την επιτυχία στο ότι οι δεσμοί που δένουν τις συμμετέχουσες χώρες είναι πιο δυνατοί από τις αποσχιστικές δυνάμεις. Αναφέρει ότι τώρα πια ζούμε σε μία παγκόσμια οικονομία όπου τα εμπορεύματα, οι υπηρεσίες και το κεφάλαιο διασχίζουν τα σύνορα με ιλιγγιώδεις ταχύτητες. Και όμως η εθνική αυτοδυναμία δεν θα επηρεαστεί:¹³⁶

«The forces of globalization will not erase the sovereignty of our individual nations or our distinctive cultures, but they do require us to recognize that our prosperity is bound up together;»

Οι δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης απαιτούν την καθάρηση των εμποδίων για την αποτελεσματική οικονομική μεγέθυνση και όχι τη δημιουργία τους καθώς και ένα

«... international trading system to make that growth possible.»

Σύμφωνα με το Νορβηγό εκπρόσωπο το εμπορικό αυτό σύστημα θα πρέπει να είναι ανοικτό σε συζητήσεις για τα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν και πως αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν σε ένα πολυμερές πλαίσιο συνεργασίας αφού δεν μπορεί να παραβλεφθεί το γεγονός ότι¹³⁷

¹³⁶ MTN.TNC/MIN(94)/ST/107/14-04-1994.

¹³⁷ MTN.TNC/MIN(94)/ST/97/14-04-1994.

«...the increasing globalization of trade and investment has a growing effect on domestic issues and constituencies.»

Σύμφωνα με τον Ινδό εκπρόσωπο άλλο ένα πρόβλημα που χρειάζεται να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας είναι η κίνηση των φυσικών προσώπων και η επίδρασή τους στο διεθνές εμπορικό σύστημα.¹³⁸ Η σημασία μετακίνησης των παραγωγικών συντελεστών στην παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών, και συνεπώς του εμπορίου,

«...presents itself obviously as a priority area for attention in the WTO.»

Το ζήτημα της μετακίνησης φυσικών προσώπων φαίνεται να βρίσκεται στο περιθώριο της συζήτησης περί παγκοσμιοποίησης και απελευθέρωσης του εμπορίου παρά την σημασία του στο διεθνές εμπόριο τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη.

Από την άλλη το περιβαλλοντικό ζήτημα ενέχει ιδιαίτερη θέση στις δηλώσεις σχεδόν όλων των εκπροσώπων των χωρών που εξετάσαμε ακόμα και εάν δεν αναφέρεται ρητά σε σχέση με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.¹³⁹ Το καλοκαίρι του 1994, και συγκεκριμένα στις 10-11 Ιουνίου 1994, πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη ένα *Συμπόσιο για το Εμπόριο, το Περιβάλλον και την Βιώσιμη Ανάπτυξη (Symposium on Trade, Environment and Sustainable Development)* όπου συνδέεται η έννοια της παγκοσμιοποίησης με την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.¹⁴⁰

Κατά την Ριμπέιρο πριν από το τρέχων κυρίαρχο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης υπήρχαν και άλλες κουλτούρες με μορφές παραγωγής που υποβάθμιζαν το περιβάλλον. Αλλά το χαρακτηριστικό της εποχής μας, είναι η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, ένα πρωτοφανές φαινόμενο:

¹³⁸ MTN.TNC/MIN(94)/ST/38/13-04-1994.

¹³⁹ Για την ίδια σχέση βλ. και εδώ, σ. 50.

¹⁴⁰ TE 009/28-07-1994, Ribeiro, Silvia, «Trade Liberalization and Unsustainable Development», *Papers presented at the GATT Symposium on Trade, Environment and Sustainable Development*, Γενεύη, σ. 23-26.

«...is the globalization process. We find ourselves facing new phenomena in the history of humanity.»

Για πρώτη φορά ο άνθρωπος παρεμβαίνει όχι μόνο στον ιστορικό χρόνο αλλά στον οικολογικό χρόνο με μη αναστρέψιμες αλλαγές και απρόβλεπτες συνέπειες για τον ίδιο τον πλανήτη. Η χρονική διάσταση είναι σημαντική γιατί η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης,

«...which began with the industrial revolution, accelerated rapidly in the last fifty years, provoking the most serious negative consequences within this period.»

Με την βραχυπρόθεσμη οπτική ενός οικονομολόγου η παγκοσμιοποίηση για την Ριμπέιρο φαίνεται να είναι ιστορικό φαινόμενο αφού ξεκίνησε δύο αιώνες πριν αλλά επιταχύνθηκε τα τελευταία πενήντα χρόνια. Συνεπώς αντιλαμβάνεται την παγκοσμιοποίηση μαρξιστικά, ως ενδογενές φαινόμενο της ίδιας της λειτουργίας του καπιταλισμού. Και πραγματικά, βρίσκει ως αίτια αυτών των αλλαγών την εκβιομηχάνιση και την παγκοσμιοποίηση των αγορών:

«Industrialization, and above all, the globalization of the market and trade liberalization, have been the fundamental motivators of this development.»

Ο παράγοντας κλειδί στην διαδικασία της παγκοσμιοποίησης είναι η διεθνοποίηση των αγορών.

«The internationalization of the market is the key factor in this process,...»

Η αγορά όμως είναι ένας μηχανισμός μη κατάλληλος για την σωστή κατανομή των πόρων καθώς οι τιμές αγοράς μετρώνται σε σχέση με την απόδοση του κεφαλαίου σε χρηματικούς όρους και με έναν χρονικό ορίζοντα τριάντα χρόνων. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι πιθανό η επένδυση δεν πραγματοποιείται. Συνεπώς συμπεραίνει η Ριμπέιρο, η

οικονομία της αγοράς είναι μία εντροπική ροή ενέργειας και υλικών σε ένα μονόδρομο σύστημα και όχι ένα αυτορυθμιζόμενο καρουζέλ προσφοράς και ζήτησης:¹⁴¹

«...the market economy is an entropic flow of energy and materials in a one way system and not a self regulated carrousel of supply and demand.»

Από τις παραπάνω αναφορές γίνεται αντιληπτό ότι ο όρος της παγκοσμιοποίησης συνδέεται περισσότερο από οτιδήποτε άλλο με την έννοια της δομικής προσαρμογής προς την απελευθέρωση των αγορών και κυρίως με την εναρμόνιση των εθνικών οικονομικών πολιτικών κάτω από την επίβλεψη των τριών παγκόσμιων οργανισμών, την Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τον νεοϊδρυθέν Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Ειδικότερα για τα κριτήρια επιτυχίας του τελευταίου στο ίδιο πλαίσιο κάνει αναφορά ο Διευθυντής του νέου πλέον οργανισμού, Πήτερ Σάδερλαντ, σε μία ομιλία του απευθυνόμενος σε υψηλόβαθμους εκπροσώπους μέσω μιας μαζικής επικοινωνίας. Αξίζει να παραθέσουμε ολόκληρο το απόσπασμα καθώς είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικό:

«The full potential of the WTO as a cornerstone of cooperation will only be realized if Governments come to grips with the fact that the globalization of the world economy has led to evergrowing interactions between the economic policies pursued by individual countries, including interactions between the structural, macroeconomic, trade, financial and development aspects of economic policy-making. The coherence of these policies internationally is also an important and valuable element in increasing their effectiveness at the national level.»

Σε αυτές τις λίγες γραμμές βρίσκουμε τη σύνοψη του νέου οικονομικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας έχει

¹⁴¹ Το έγγραφο ΤΕ 008/28-07-1994 στο οποίο εμφανίζεται και πάλι ο όρος της παγκοσμιοποίησης σε σχέση με το περιβάλλον είναι απλά μία σύνοψη των ομιλητών του συμποσίου. Η γραμματεία του ΓΣΔΕ συνοψίζει πολύ όμορφα τη θέση της Ρωμπίερο: *«The market mechanism was inadequate to distribute resources, since market prices took no account of social inequality or inter-generational equity.»* βλ., ΤΕ 008/28-07-1994, *Report on the GATT Symposium on Trade, Environment and Sustainable Development*, σ. 9.

οδηγήσει σε τεράστια αλληλεπίδραση μεταξύ των εθνικών οικονομικών πολιτικών σε όλα τα επίπεδα της οικονομίας. Εάν συντονιστούν οι πολιτικές αυτές τότε θα έχουμε ικανοποιητικά αποτελέσματα και σε εθνικό επίπεδο. Για να επιτευχθεί όμως κάτι τέτοιο πρέπει οι εθνικές κυβερνήσεις να αποδεχθούν πρώτα αυτή την πραγματικότητα της οποίας η μόνη σωστή διαχείριση είναι η συνοχή στις εθνικές οικονομικές πολιτικές. Ουσιαστικά λοιπόν η επιτυχία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου εξαρτάται από το αν θα καταφέρει να οδηγήσει τις εθνικές κυβερνήσεις πάνω σε αυτόν τον άξονα σκέψης και πράξης.

1.3 Ένα μικρό χρονικό

Ο εντοπισμός του όρου της παγκοσμιοποίησης στο πλαίσιο της διεθνούς βιβλιογραφίας καθώς και στα αρχεία του οργανισμού ΓΣΔΕ μας δίνει την δυνατότητα να εκθέσουμε την «παγκοσμιοποίηση» με τη μορφή ενός μικρού χρονικού. Το χρονικό αυτό προέρχεται από την πρόσληψη του όρου της παγκοσμιοποίησης έτσι όπως παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες καθώς και από συμπληρωματική βιβλιογραφία.

Με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ξεκίνησε η οικονομική ανοικοδόμηση της Ευρώπης η οποία οδήγησε στην διαμόρφωση των οικονομικών θεσμών που θα διασφάλιζαν την – περιορισμένη όπως υπολογιζόταν αρχικά – οικονομική ελευθερία στις διεθνείς σχέσεις. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η GATT, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Η Παγκόσμια Τράπεζα και το καθεστώς των σταθερών ισοτιμιών συνιστούσαν τον άξονα πάνω στον οποίο θα βάδιζε η διεθνής οικονομία στις επόμενες δεκαετίες.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 η Ευρώπη στερούνταν των απαραίτητων κεφαλαιουχικών πόρων για την οικονομική της ανοικοδόμηση. Το κενό αυτό καλύφθηκε εν μέρει από την επέκταση επιχειρήσεων των ΗΠΑ όπου οι περιοριστικοί αντιμονοπωλιακοί νόμοι έθεταν ένα όριο στην γιγάντωση των επιχειρήσεων. Το κεφάλαιο αυτό βρήκε διέξοδο στην Ευρωπαϊκή αγορά με αποτέλεσμα στα μέσα της δεκαετίας του 1960 να έχει γίνει αισθητή η επέκταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων και μάλιστα να αποτελέσει το οικονομικό φαινόμενο της εποχής μέχρι και τα τέλη της

δεκαετίας του 1970.¹⁴² Η κεφαλαιακή αυτή ροή δεν ήταν μονόδρομη. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που επιζητούσαν μία περισσότερο ανθηρή αγορά στράφηκαν με τη σειρά τους στις αγορές της Αμερικανικής ηπείρου, με κύριο στόχο τις ΗΠΑ με τελικό αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς κεφαλαίου που έλαβε το όνομα «αγορά ευρώδολαρίου». Το ίδιο συνέβη και με τις Ιαπωνικές επιχειρήσεις που την ίδια περίοδο προσπαθούσαν να προσαρμοστούν στο νέο *status quo* με τρόπους αύξησης της παραγωγικότητας και μία επιθετική πολιτική εξαγωγών κυρίως προς την αγορά των ΗΠΑ.

Την δεκαετία του 1960 σημάδεψε και άλλο ένα φαινόμενο τραπεζικής αυτή τη φορά φύσης. Οι αντιμονοπωλιακοί νόμοι των ΗΠΑ σε συνδυασμό με τους περιορισμούς στο κατατεθέν κεφάλαιο των τραπεζών και στις απολαβές που αυτό θα μπορούσε να έχει, οδήγησαν τις επιχειρήσεις του τραπεζικού τομέα να βρουν εναλλακτικούς τρόπους εξυπηρέτησης των πελατών τους. Επιχειρήσεις με συσσωρευμένες καταθέσεις δεν μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές από το τραπεζικό σύστημα με αποτέλεσμα ένας τεράστιος όγκος κεφαλαίου να μένει ανενεργός ή να εμφανίζεται αναγκαστικά στα αποθεματικά των επιχειρήσεων. Ο τραπεζικός τομέας για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό δημιούργησε ξεχωριστά παρακλάδια σε χώρες που ήταν πρόθυμες λόγω κεφαλαιακής ανεπάρκειας να δεχθούν τις σχετικές επενδύσεις και στράφηκε με υψηλή ένταση προς αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση. Σε αυτούς τους κόμβους – όπως στην Καραϊβική - συγκεντρώθηκε ένας τεράστιος όγκος κεφαλαίου ο οποίος μπορούσε πλέον νόμιμα είτε να επαναπατριστεί, είτε να ακολουθήσει μία νέα πορεία προς νέες επενδύσεις.¹⁴³

¹⁴² Τα Ηνωμένα Έθνη ολόκληρη την δεκαετία του 1970 και του 1980 ασχολήθηκαν ενεργά με την εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων και τις συνέπειές της με πλήθος δημοσιεύσεων, βλ. United Nations, *Multinational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1973, United Nations, *The Impact of Multinational Corporations on Development and on International Relations*, UN, Νέα Υόρκη, 1974, United Nations, *Transnational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1983, United Nations, *Transnational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1988, United Nations, *Foreign Direct Investment and Transnational Corporations in Services*, UN, Νέα Υόρκη, 1989.

¹⁴³ Aliber, Robert Z., «The Integration of the Offshore and Domestic Banking System», *Journal of Monetary Economics*, τ. 6, 1980, σ. 509-526 και ειδικά για τις ΗΠΑ βλ. Darby, Michael R., «The Internationalization of American Banking and Finance: Structure, Risk and World Interest Rates», *Journal of International Money and Finance*, τ. 5, 1986, σ. 403-428 και Mizruchi, Mark S. και Gerald F. Davis, «The Globalization of American Banking, 1962-1981», σ. 95-126 στο Dobbin, Frank (επ.), *The Sociology of the Economy*, Russell Sage Foundation, Νέα Υόρκη, 2004.

Οι πολιτικές εξελίξεις ήταν επίσης σημαντικές σε αυτή την συγκυρία. Με το τέλος του πολέμου ένα μεγάλο γεωγραφικό μέρος του κόσμου που πριν βρισκόταν στη σφαίρα επιρροής λίγων μόνο δυτικών δυνάμεων ανεξαρτητοποιήθηκε, μία διαδικασία που έμεινε γνωστή ως αποαποικιοποίηση. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε μία σωρεία νέων κρατών και επίδοξων «δημοκρατιών» - άρα και νέων αγορών - που προσδοκούσαν την αφομοίωσή τους από το διεθνές σύστημα εάν και αρχικά ή τουλάχιστον μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η πολιτική που ακολούθησαν αυτά τα κράτη φαίνεται να ήταν ανεξάρτητη από τις συνιστώσες που είχε θέσει ο δυτικός κόσμος. Ωστόσο οι εμπορικές και χρηματοοικονομικές αγορές τους έμειναν έως κάποιο βαθμό ανοικτές με τελικό αποτέλεσμα την συσσώρευση υψηλού χρέους για την εξυπηρέτηση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κάτι που έγινε ιδιαίτερα εμφανές την δεκαετία του 1970.¹⁴⁴

Μέχρι τότε όμως οι τρεις αυτές συνδυασμένες δυνάμεις των πολυεθνικών επιχειρήσεων, της διεθνούς τραπεζικής και των νέων αγορών με βάση τους το διεθνές εμπόριο ως αφορμή, είχαν ήδη δημιουργήσει τις συνθήκες για ένα οικονομικό σύστημα που πλέον ολοένα και περισσότερο αποκτούσε παγκόσμια υπόσταση. Η εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε όλη αυτή τη νέα γήινη μάζα και η συνακόλουθη εξάπλωση του τραπεζικού τομέα πρέπει να ιδωθούν ως συμπληρωματικές δυνάμεις καθώς οι τράπεζες για να εξυπηρετήσουν τους πελάτες τους έπρεπε να ιδρύσουν και αυτές παρακλάδια στις αντίστοιχες χώρες. Συνεπώς δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι την ίδια περίοδο έλαβε χώρα η δημιουργία του κλάδου της «διεθνούς τραπεζικής» («international banking»). Φυσικά, η τραπεζική είναι ένας κλάδος που τουλάχιστον από τον όψιμο μεσαίωνα (13^{ος} αιώνας) έχει δείξει ότι δεν είναι αυστηρά εθνικός αλλά οι ραγδαίες εξελίξεις του μεταπολεμικού κόσμου έδωσαν άλλο χρώμα και πρόσληψη στο ίδιο το φαινόμενο.

Το στοιχείο που έθεσε τις δυνάμεις αυτές σε κίνηση, οδήγησε στην συγκόλλησή τους και τελικά στην ταχύτατη εξάπλωσή τους δεν ήταν άλλο από την τεχνολογία. Οι εξελίξεις στον τομέα της ηλεκτρονικής και στην τεχνολογία της πληροφορίας ήταν ραγδαίες – μία εξέλιξη που έμεινε γνωστή ως «η επανάσταση της πληροφορίας» («the

¹⁴⁴ United Nations, *Transnational Banks and the International Debt Crisis*, UN, Νέα Υόρκη, 1991 και United Nations, *Transnational Banks and the External Indebtedness of Developing Countries*, UN, Νέα Υόρκη, 1992.

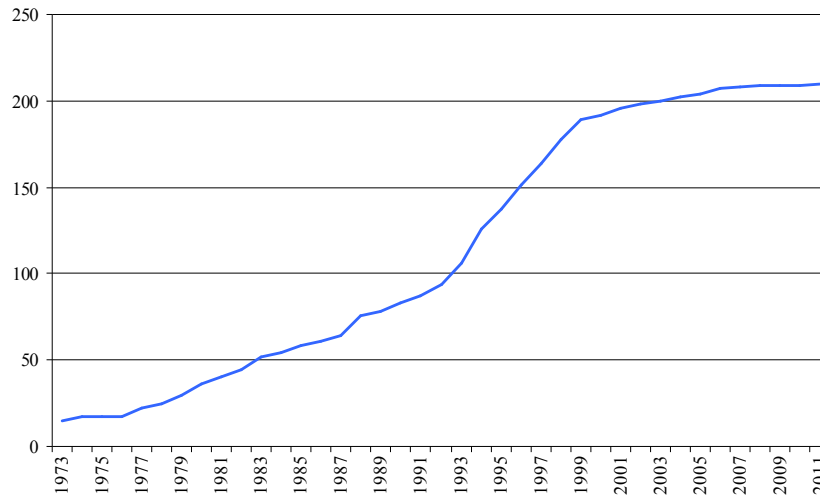
information revolution») - και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επένδυσαν άμεσα στις νέες τεχνολογίες που τους έδιναν την δυνατότητα της από απόστασης συγκέντρωσης στοιχείων και διοικητικού ελέγχου.¹⁴⁵

Κάτι αντίστοιχο συνέβαινε και στον τραπεζικό τομέα όπου με τη βοήθεια της επιστήμης της πληροφορικής και την ευρεία χρήση των υπολογιστών μπορούσαν να συνδεθούν απομακρυσμένα μεταξύ τους συστήματα και να πραγματοποιηθούν συναλλαγές σε λίγα μόνο λεπτά. Καθώς ο χρόνος ολοκλήρωσης των συναλλαγών ξεκίνησε να μειώνεται, αυξήθηκε αντίστοιχα ο όγκος των συναλλαγών ο οποίος αφορούσε κυρίως πολυεθνικές επιχειρήσεις. Στα διαγράμματα 1.1 και 1.2 παρουσιάζουμε δεδομένα από την Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT), όπου το 1973 ιδρύεται από 239 τράπεζες και 15 χώρες με σκοπό μία κοινή γλώσσα για τις διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

Από το Διάγραμμα 1.1 βλέπουμε ότι η συμμετοχή των χωρών είναι σταθερά αύξουσα αλλά ειδικά από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά ο ρυθμός συμμετοχής των χωρών γίνεται αύξων. Το ίδιο συμβαίνει και με τα μηνύματα, όπου για τα τέσσερα πρώτα χρόνια δεν υπάρχει καμία δραστηριότητα και τα 500 εκ μηνύματα το χρόνο επιτυγχάνονται το 1994. Δεν χρειάζεται πάνω από πέντε έτη για την ίδια ανάπτυξη σε 1.000 εκ μηνύματα ενώ μέσα σε μία δεκαετία (2010) ο όγκος έχει τετραπλασιαστεί. Όπως φαίνεται από τα Διαγράμματα 1.1 και 1.2, η περίοδος αύξουσας μεγέθυνσης είναι τα έτη 1993-2000.

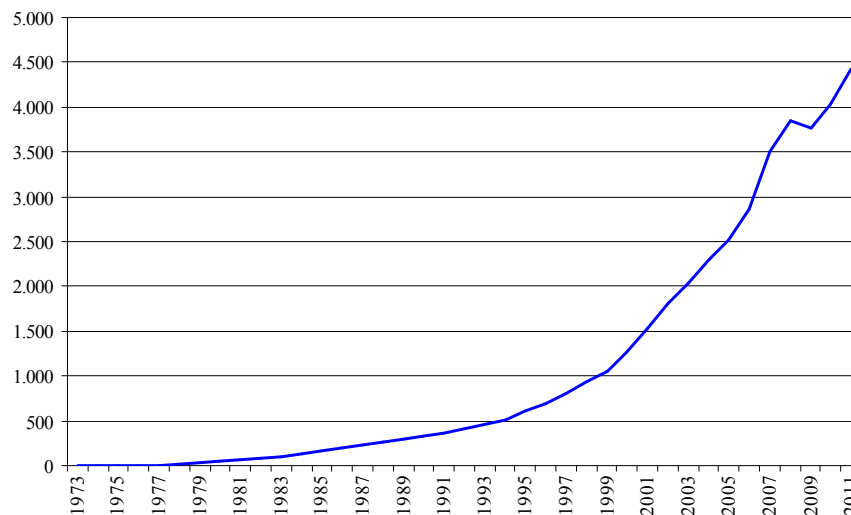
Διάγραμμα 1.1. Αριθμός Χωρών που Συμμετέχουν στη Swift ανά έτος

¹⁴⁵ United Nations, *Transnational Corporations and Transborder Data Flows: A Technical Paper*, UN, Νέα Υόρκη, 1982.

Πηγή: SWIFT, http://www.swift.com/about_swift/company_information/swift_history.page?. Τα δεδομένα βρίσκονται στο Παράρτημα, Π.1.1.

Διάγραμμα 1.2. Μηνύματα (σε εκ) της Swift ανά έτος

Πηγή: SWIFT, http://www.swift.com/about_swift/company_information/swift_history.page?. Τα δεδομένα βρίσκονται στο Παράρτημα, Π.1.1.

Με τη σειρά τους τα συστήματα τροφοδοσίας και μεταφορών άρχισαν να γίνονται περισσότερο αποτελεσματικά και εύστοχα, καθιερώνοντας έτσι την αξιοπιστία τους και προωθώντας την ευρύτερη χρήση τους. Όλες αυτές οι εξελίξεις είχαν ήδη πραγματοποιηθεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και το σύστημα βρισκόταν σε κατάσταση σταθερής, αν και μικρής ακόμα, μεγέθυνσης.

Ο συνδυασμός αυτός πολυεθνικής βιομηχανικής παραγωγής που επηρέασε άμεσα το εμπόριο και την αγορά εργασίας σε συνδυασμό με την επέκταση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, δημιούργησαν ένα μοντέλο οικονομικής επέκτασης και λειτουργίας, αλλά όχι ανάπτυξης, που αποτέλεσε τον πυρήνα όλων των μεταγενέστερων οικονομικών δραστηριοτήτων (παραγωγή και υπηρεσίες) για τις επόμενες δεκαετίες και συνιστούσε μία νέα παγκόσμια κατανομή της εργασίας. Το φαινόμενο αυτό είχε λάβει τέτοιες διαστάσεις ώστε ακόμα και διεθνείς οργανισμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη έφτασαν να αφιερώσουν αρκετά συνέδρια και δημοσιεύσεις στο ίδιο θέμα μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1970.¹⁴⁶

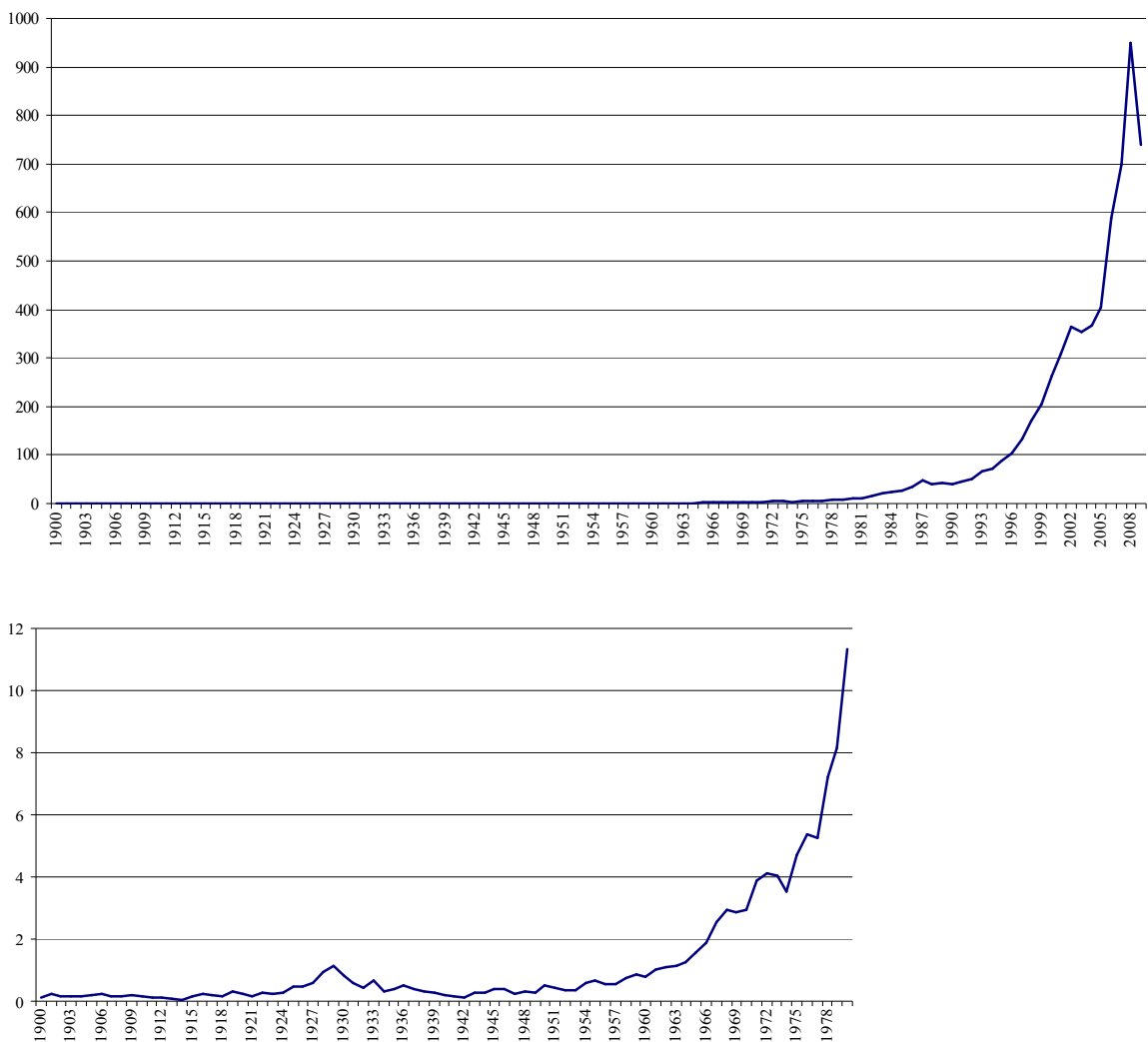
Ο όρος της παγκοσμιοποίησης μέχρι τότε ήταν κυρίως συνδεδεμένος με αυτές τις εξελίξεις και ειδικότερα με την παραγωγή και το επακόλουθο «διεθνές» εμπόριο των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Ακόμα και για το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1980 οι περισσότερες αναφορές στην παγκοσμιοποίηση είναι με αυτήν ακριβώς την έννοια η οποία τώρα μετακινήθηκε στο χώρο του μάρκετινγκ καθώς μία μεταβολή λάβαινε χώρα: ο μετασχηματισμός της πολυεθνικής επιχείρησης σε παγκόσμια, αν όχι στην πραγματικότητα, τουλάχιστον στις συνειδήσεις των οικονομικών υποκειμένων πυροδοτώντας συζητήσεις που περιστρέφονταν γύρω από τη *δομή* πλέον των επιχειρήσεων, δηλαδή την ποιοτική τους μεταβολή (το πώς θα οργανωθούν οι δραστηριότητές τους) και όχι την ποσοτική (τις ίδιες τις δραστηριότητές τους). Αν και ακόμα και σήμερα η πολιτική δομή των εθνών-κρατών είναι τέτοια που δεν θα μπορούσαμε εύκολα να βρούμε τα χαρακτηριστικά που μία πολυεθνική επιχείρηση μετασχηματίζεται σε παγκόσμια αφού λειτουργεί εντός ενός εθνικού πλαισίου, μπορούμε να πούμε ότι το ίδιο το ζήτημα είναι δευτερεύουσας σημασίας. Το μείζον ζήτημα είναι οι συνέπειες που έχει η ποιοτική αλλαγή των επιχειρήσεων στην εθνική οικονομική δομή των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται.

Η συνείδηση του παγκόσμιου είχε γίνει πραγματικότητα στα μέσα της δεκαετίας του 1980 η οποία ήταν πολύ απομακρυσμένη από τις θεωρητικές αναζητήσεις ουτοπικού τύπου των μέσων της δεκαετίας του 1960. Την ίδια περίοδο στην οικονομική σφαίρα φαίνεται να αναπτύσσεται και μία διαφορετική αντιμετώπιση του όρου της παγκοσμιοποίησης η οποία σχετίζεται με τις αγορές εμπορευμάτων και

¹⁴⁶ United Nations, *Transnational Banks: Operations, Strategies and their Effects in Developing Countries*, UN, Νέα Υόρκη, 1981.

κεφαλαίου και οδηγεί στην καθιέρωση της παγκοσμιοποίησης ως διαδικασία ολοκλήρωσης των εθνικών αγορών σε μία ενιαία παγκόσμια αγορά. Η συζήτηση αυτή ήταν συνδεδεμένη εν μέρει με εκείνη των πολυεθνικών επιχειρήσεων καθώς οι τελευταίες θεωρούνταν υπαίτιες για το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου που λάβαινε χώρα παγκοσμίως. Σχετική με αυτή την εξέλιξη ήταν και η μεγέθυνση των χρηματοοικονομικών αγορών η οποία ήδη στα μέσα της δεκαετίας του 1980 είχε ξεκινήσει μία νέα πορεία μεγέθυνσης εάν θεωρήσουμε το δείκτη Dow-Jones αντιπροσωπευτικό των εξελίξεων.

Διάγραμμα 1.3.Ετήσιος Δείκτης Dow-Jones 1900-2009 (δισ μετοχές ανά έτος)

Πηγή: New York Stock Exchange. Τα δεδομένα στο Παράρτημα.

Η μεγέθυνση αυτή των δύο συμπληρωματικών δυνάμεων του εμπορίου και του κεφαλαίου ήταν το αποτέλεσμα των συνδέσεων που πραγματοποιήθηκαν στην δεκαετία του 1970. Ποια ήταν όμως η δύναμη που οδήγησε σε αυτό τον υδροκεφαλισμό μία δεκαετία αργότερα; Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 ο όρος της παγκοσμιοποίησης άρχισε να συνδέεται όλο και πιο στενά με έννοιες όπως η απελευθέρωση των αγορών εμπορίου και κεφαλαίου, δομική μεταβολή ή δομική προσαρμογή και όπως είδαμε και από τις αναφορές στα αρχεία του ΓΣΔΕ επικράτησε τελικά η σύνδεση του όρου με την πολιτική του νεοφιλελευθερισμού ο οποίος επικράτησε ως κυρίαρχη ιδεολογία στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού. Το στοιχείο λοιπόν που πρέπει να ακολουθήσουμε είναι η οικονομική πολιτική καθώς όλες αυτές οι ευνοϊκές ως προς την λειτουργία της αγοράς μεταρρυθμίσεις εμπίπτουν στο πεδίο χάραξης της εθνικής πολιτικής.

Ο υδροκεφαλισμός των αγορών εμπορευμάτων και χρήματος στηρίχθηκε στην αλλαγή πλεύσης στην οικονομική πολιτική που πραγματοποιήθηκε όχι στα τέλη της δεκαετίας του 1980 αλλά στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Το σημείο «αλλαγής φάσης» δεν είναι η κατάρρευση ενός συστήματος και η επικράτηση ενός άλλου, αλλά η γέννηση του εν τέλει κυρίαρχου. Καθώς ο όρος της παγκοσμιοποίησης συνδέθηκε στενά στις επόμενες δεκαετίες με τις πολιτικές της ανοικτής αγοράς μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η παγκοσμιοποίηση μπήκε σε νέα τροχιά με τις δομικές μεταβολές στην οικονομία που πραγματοποιήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970 με την εκλογή φιλελεύθερων κυβερνήσεων στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η κρίση των σταθερών ισοτιμιών στις αρχές της δεκαετίας του 1970 έδωσε χώρα στην πρώτη απορύθμιση του διεθνούς συστήματος με την επικράτηση των κυμαινόμενων ισοτιμιών στις δυτικές οικονομίες. Αν και η τάση των Ευρωπαϊκών χωρών προς σταθερές ισοτιμίες συνεχίστηκε με τη δημιουργία του «φιδιού» και αργότερα με την θέση των βάσεων για την δημιουργία κοινού νομίσματος, οι κυμαινόμενες ισοτιμίες αποτέλεσαν τον κανόνα παρά την εξαίρεση. Τις επόμενες δεκαετίες όλο και περισσότερες χώρες θα εισέρχονταν στο καθεστώς των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών. Με τον αποπροσανατολισμό των οικονομιών την ίδια περίοδο και την θεωρούσα ως αποτυχία του κεϋνσιανού μοντέλου άρχισε να εμφανίζεται ως σοβαρή εναλλακτική λύση το μοντέλο της ανοικτής

ελεύθερης αγοράς, οι εκπρόσωποι του οποίου άρχισαν να κυριαρχούν ως κύριο ρεύμα σκέψης στην οικονομική θεωρία και πρακτική. Η δυσφορία που επικρατούσε στις ΗΠΑ αλλά και σε άλλες δυτικές χώρες για την επικρατούσα οικονομική κατάσταση οδήγησε τις φιλελεύθερες πολιτικές δυνάμεις σε μεγαλύτερη αποδοχή εκ μέρους του εκλογικού σώματος, και στην αντίστοιχη περιθωριοποίηση των υπολοίπων, και τελικά στα τέλη της δεκαετίας του 1970 στην επικράτηση των δυνάμεων αυτών στο κοινοβουλευτικό σώμα.

Μερικές από τις πολιτικές που ακολούθησαν οι δυνάμεις αυτές ως προς την οικονομία ήταν η μείωση των άμεσων φόρων, η αύξηση των επιτοκίων για την μείωση του πληθωρισμού, περιορισμοί των δημοσίων δαπανών και κάθετη μείωση των κοινωνικών δαπανών, ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων επιχειρήσεων προς αύξηση της παραγωγικότητας καθώς και μείωση της διαπραγματευτικής δύναμης των εργατικών συνδικάτων, πολιτικές που αντηχούσαν τις μονεταριστικές θεωρίες φιλελεύθερων οικονομολόγων κυριότερος εκπρόσωπος των οποίων την ίδια περίοδο ήταν ο Μίλτον Φρίντμαν.

Στις ΗΠΑ συγκεκριμένα μία από τις σημαντικότερες ρυθμίσεις ήταν η απελευθέρωση του χρηματοοικονομικού τομέα από οποιουδήποτε περιορισμούς – κυρίως περιορισμούς κινητικότητας του κεφαλαίου - με αποτέλεσμα να εκτιναχθεί στα ύψη ο όγκος των συναλλαγών. Επίσης, η (από)ρύθμιση αυτή είχε ως συνέπεια να επενδύονται τεράστια ποσά βραχυπρόθεσμα με σκοπό το άμεσο κέρδος και σε αυτό ιδιαίτερη σημασία είχε η άνοδος της αγοράς συναλλάγματος που σε συνδυασμό με τις κυμαινόμενες ισοτιμίες έδωσε την βάση πάνω στην οποία οργανώθηκε αργότερα ο τρόπος λειτουργίας των λεγόμενων «παράγωγων» χρηματοοικονομικών προϊόντων (derivatives). Με αυτές τις εξελίξεις συνδέθηκε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο ο όρος της παγκοσμιοποίησης στα τέλη της δεκαετίας του 1980.

Επίσης, η κατάργηση του αντιμονοπωλιακού νόμου στις ΗΠΑ οδήγησε σε μία γιγάντωση των επιχειρήσεων καθώς τα συσσωρευμένα προβλήματα της δεκαετίας του 1970 οδήγησαν πολλές επιχειρήσεις να προτιμήσουν την συγχώνευση – ή καλύτερα θα λέγαμε απορρόφηση – από τον οικονομικό θάνατο. Ένας επιχειρηματικός κλάδος με σημαντικές συνέπειες ήταν ο τραπεζικός τομέας όπου η πληθώρα των τραπεζών και άλλων χρηματοοικονομικών οργανισμών όπως τα πιστωτικά ταμεία για παράδειγμα, μία ιδιαιτερότητα των ΗΠΑ, που είχαν δημιουργηθεί τις προηγούμενες

δεκαετίες ως αποτέλεσμα της κρατικής προστασίας της αγοράς, τώρα εξαφανίσθηκαν μέσα σε μία δεκαετία στο πλαίσιο του «ανταγωνισμού» με τελικό αποτέλεσμα την συγκέντρωση και ολιγοπωλιακή μορφή μίας τεράστιας αγοράς.¹⁴⁷

Η στροφή αυτή στην οικονομική πολιτική είχε αντανάκλαση και στους διεθνείς οργανισμούς που είχαν κατοχυρωθεί στο Μπρετόν Γούντς το 1944 και μέσω αυτών στις εθνικές οικονομικές πολιτικές. Ο οργανισμός ΓΣΔΕ (GATT) που είχε ως στόχο την σταδιακή εξάλειψη των εθνικών δασμών και άλλων περιορισμών στο διεθνές εμπόριο έθεσε σε κίνηση την ίδια περίοδο τις διαπραγματεύσεις του Κύκλου της Ουρουγουάης όπως έμειναν γνωστοί, που κράτησαν συνολικά επτά χρόνια, από το 1987 έως το 1994 με σκοπό να ακολουθήσουν τις εξελίξεις στις χρηματαγορές οι οποίες είχαν δημιουργήσει ένα παγκόσμιο σύστημα πολύ νωρίτερα. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο άλλαξε τον προσανατολισμό του από έναν οργανισμό βοήθειας χωρών μέσω δανεισμού και παρατήρησης των μακροοικονομικών μεγεθών των οικονομιών τους σε οργανισμό δανεισμού με αντάλλαγμα δομικές οικονομικές αλλαγές, έναν ρόλο που πρώτη εφάρμοσε η Παγκόσμια Τράπεζα αλλά που από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 μοιράστηκαν και οι δύο οργανισμοί με ξεκάθαρα ορισμένες αρμοδιότητες και την πρωτεύουσα θέση να έχει το ΔΝΤ.¹⁴⁸ Με την εκλογή φιλελεύθερων δυνάμεων στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, τον επαναπροσανατολισμό των διεθνών οργανισμών (ΔΝΤ, ΠΤ, ΓΣΔΕ) και την σταδιακή κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» η παγκοσμιοποίηση πλέον είχε μπει σε τροχιά.

Ο οικονομικός κόσμος της δεκαετίας του 1990 ήταν κατά μεγάλο μέρος «δάνειο» της δεκαετίας του 1980. Με την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» φάνηκε ότι η μοναδική κυρίαρχη ιδεολογία είναι αυτή της ελεύθερης αγοράς και πλέον οι πιέσεις προς τις εθνικές δομές ήταν καταφανείς, ιδιαίτερα προς τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Ρωσία.

Υπό αυτές τις συνθήκες το διεθνές εμπόριο συνέχισε να αυξάνεται με αλματώδεις ρυθμούς, πολύ πιο γρήγορα από το ΑΕΠ των περισσότερων χωρών και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990 είχε ξεπεράσει σε όγκο το αντίστοιχο μέγεθος του τέλους του

¹⁴⁷ Amihud, Yakov και Geoffrey Miller (επ.), *Bank Mergers and Acquisitions*, Springer, Νέα Υόρκη, 1998.

¹⁴⁸ Boughton, James M., *Silent Revolution. The International Monetary Fund 1979-1989*, International Monetary Fund, Ουάσιγκτον, 2001, ιδιαίτερα το Μέρος III.

19^{ου} αιώνα, την προηγούμενη κορυφή στις διεθνείς συναλλαγές.¹⁴⁹ Η τάση γιγάντωσης και συγχώνευσης των επιχειρήσεων συνεχίστηκε ενώ ο σταδιακός εναγκαλισμός νέο-φιλελεύθερων οικονομικών πολιτικών από ολοένα και περισσότερες χώρες, κυρίως με το άνοιγμα των αγορών εμπορευμάτων και χρήματος υπό την εποπτεία του ΔΝΤ, συντέλεσε στην μεγαλύτερη κινητικότητα εμπορευμάτων και κεφαλαίου με πολλές φορές αποσταθεροποιητικά αποτελέσματα όπως έγινε φανερό από την σωρεία κρίσεων την ίδια δεκαετία (Μεξικό, Αργεντινή, ΝΑ Ασία, Ρωσία). Και όμως η απελευθέρωση των κεφαλαιακών αγορών συνέχισε να πραγματοποιείται και στη δεκαετία του 2000 παρά τις αποσταθεροποιητικές τάσεις που είχε δείξει η ίδια αγορά και πρωτύτερα (το 1987) ενώ ο όγκος των διασυνοριακών κεφαλαιακών συναλλαγών έφτασε σε μία κορύφωση που έκανε τα αντίστοιχα μεγέθη της προηγούμενης δεκαετίας να φαίνονται ασήμαντα.

Για μία σύντομη χρονική περίοδο στα μέσα της δεκαετίας του 1990 φάνηκε ότι όλα τα οικονομικά προβλήματα *μπορούσαν* να λυθούν κάτι που αντηχούσε το «τέλος της ιστορίας» όπως το αποκάλεσε ένας απερίσκεπτος παρατηρητής μερικά χρόνια νωρίτερα.¹⁵⁰ Όροι όπως ανταγωνιστικότητα, δομική προσαρμογή, παραγωγικότητα αποτέλεσαν τον οικονομικό κανόνα και η παγκοσμιοποίηση ήταν πλέον ο όρος που συμπύκνωνε όλες αυτές τις θεωρίες και - τώρα πια - πρακτικές της ελεύθερης αγοράς σε μία μοναδική ιδεολογική κατασκευή καλύπτοντας έτσι το ιδεολογικό-υπαρξιακό κενό της μεταψυχροπολεμικής εποχής.

¹⁴⁹ Findlay, Ronald και Kevin O' Rourke, *Power and Plenty. Trade, War and the World Economy in the Second Millenium*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2007, Κεφάλαιο 9.

¹⁵⁰ Fukuyama, Francis, *The End of History and the Last Man*, Free Press, Νέα Υόρκη, 1992.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η Θεωρία των Μακρών Κυμάτων

2.1 Οι καταβολές των οικονομικών διακυμάνσεων

Οι κρίσεις στην οικονομική ιστορία αποτελούσαν ανέκαθεν ένα από τα φαινόμενα εκείνα η επανεμφάνιση των οποίων δεν ήταν μη αναμενόμενη.¹⁵¹ Στην προβιομηχανική εποχή τα αίτια αποδίδονταν συνήθως στα αποτελέσματα του πολέμου και σε εξωτερικές διαταραχές ή σε ατυχείς συγκυρίες ή σε λάθη και κακή συνεννόηση. Στο πλαίσιο όμως λειτουργίας του καπιταλιστικού συστήματος και ιδιαίτερα το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα η οικονομική κρίση ως φαινόμενο προσέλκυσε την προσοχή ακόμα και των πιο ακαδημαϊκών οικονομολόγων.¹⁵²

Το ζήτημα των οικονομικών κρίσεων, ως ανάλυση και ερμηνεία, αποτέλεσε το έναυσμα για τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων. Η θεωρία των οικονομικών κύκλων όμως δεν προήλθε από το κύριο ρεύμα της οικονομικής σκέψης καθώς οι ερμηνείες αυτές αντιμετώπιζαν την κρίση ως τυχαίο παράγοντα που μόνο εξωγενώς επηρέαζε το μηχανισμό της αγοράς ο οποίος τελούσε υπό ισορροπία.

¹⁵¹ Abel Wilhelm, *Agricultural Fluctuations in Europe*, Methuen and Co., Λονδίνο, 1980 (ανατύπωση Routledge, 2005).

¹⁵² Μέρος του τμήματος αυτού βασίζεται στο Schumpeter, Joseph A., *History of Economic Analysis*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 1954, σ. 738-750.

Ο Ρικάρντο έβλεπε στις κρίσεις μια διαταραχή που προερχόταν από μια απότομη μεταβολή στα κανάλια του εμπορίου.¹⁵³ Η σκέψη του ανήκε στη Δυσαναλογική Θεωρία των Κρίσεων σύμφωνα με την οποία οι κρίσεις εμφανίζονται γιατί υπάρχει μια δυσαναλογία στην παραγωγή αγαθών σε σχέση με τα συμπληρωματικά τους ή αλλιώς λόγω μιας ανισορροπίας στο ίδιο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας. Η θεωρία αυτή με τη σειρά της ανήκε στον J.B. Say στόχος της οποίας ήταν να ξεκαθαρίσει το θέμα των κρίσεων σχετικά με τις δημοφιλείς αλλά άστοχες κατά τη γνώμη του μονεταριστικές ερμηνείες ή εκείνες που στηρίζονταν στην υπερπαραγωγή. Παρά τη σωστή του τοποθέτηση η δική του ερμηνεία ήταν μερικώς μια θεωρία υπερπαραγωγής που δεν μπορούσε να αποδεσμευτεί από τον δομικό πυρήνα της Δυσαναλογικής Θεωρίας των Κρίσεων.

Ο Μάλθους κράτησε απόσταση από τις θεωρίες της υπερπαραγωγής και τόνισε την πλευρά της κατανάλωσης.¹⁵⁴ Η δική του θεωρία ήταν μια θεωρία υποκατανάλωσης του τύπου της υπεραποταμίευσης:¹⁵⁵ η στασιμότητα προκύπτει όταν η αποταμίευση και η επένδυση πραγματοποιούνται σε βαθμό που δεν δημιουργούν κίνητρα για μια περαιτέρω αύξηση της παραγωγής με τελικό αποτέλεσμα την πτώση των τιμών και των κερδών. Η λογική της όμως παραπέμπει περισσότερο σε μια θεωρία στασιμότητας και παρατεταμένης ανεργίας παρά μια θεωρία κρίσεων.

Κάποιοι παρατηρητές που είτε δε συμφωνούσαν με το κύριο ρεύμα, είτε απλά το αγνοούσαν, έδωσαν μια διαφορετική οπτική στο θέμα των κρίσεων. Πίστευαν ότι η κρίση δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια φάση ενός μεγαλύτερου φαινομένου που ξεδιπλωνόταν σε εκτενέστερο χρονικό εύρος. Για να το δείξουν αυτό προσδιόρισαν την κρίση ως την οριακή εκείνη φάση στην κίνηση ενός θεμελιώδους κύματος ή κύκλου το οποίο αποτελούνταν από διαδοχικές φάσεις ευημερίας και ύφεσης. Η κατανόηση των κρίσεων θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με την ένταξή τους σε αυτό

¹⁵³ Ricardo, David, *The Works and Correspondence of David Ricardo: On the Principles of Political Economy and Taxation*, τ.1, Cambridge University Press, 1951 (ανατύπωση Liberty Fund, Ινδιανάπολη, 2004), σ. 263-272.

¹⁵⁴ Στο Malthus, Thomas R., *Principles of Political Economy*, John Murray, Λονδίνο, 1820.

¹⁵⁵ Σύμφωνα με τον Schumpeter, Joseph A., *ό.π.*, σ. 740.

το ευρύτερο πλαίσιο. Με τον τρόπο αυτό εισήχθη στην οικονομική σκέψη η έννοια της οικονομικής διακύμανσης.

Οι πρώτοι ερευνητές των οικονομικών κύκλων δεν αναφέρονταν στην «περιοδικότητα» των κύκλων ως επανεμφάνιση σε σταθερά χρονικά διαστήματα αλλά μάλλον σε μια αλλαγή συγκεκριμένων φάσεων ανεξαρτήτως διάρκειας.¹⁵⁶ Η παρατήρηση αυτή είναι σημαντική αφού πολλές παρανοήσεις σχετικά με το πρώιμο στάδιο της έρευνας σχετίζονται με το πώς μεταγενέστεροι ερευνητές εκλάμβαναν την έννοια της περιοδικότητας η οποία είχε λάβει έναν πιο αυστηρό ορισμό.

Πιο συγκεκριμένα, δεν προέβησαν σε κάποια αυστηρή περιοδολόγηση του οικονομικού κύκλου. Πουθενά δεν αναφέρονται σε κάποια συγκεκριμένη χρονική διάρκεια των φάσεων του κύκλου αλλά παρουσιάζουν μόνο διακριτές φάσεις υπονοώντας όμως κύκλους με δεκαετή διάρκεια χωρίς ποτέ αυτό να δηλώνεται ρητά. Το γεγονός και μόνο ότι από τη δεκαετία του 1830, ιδιαίτερα οι J.S. Lloyd και Thomas Tooke, παρατήρησαν κυκλική συμπεριφορά στις επιχειρηματικές πρακτικές αποτελεί θεμελιώδες επίτευγμα. Αυτό που μάλλον ήταν πιο σημαντικό ήταν ο εντοπισμός της επανεμφάνισης συγκεκριμένων συνθηκών χωρίς απαραίτητα να επαναλαμβάνονται σε ίσες χρονικά περιόδους.

Η δουλειά τους αποτέλεσε τις πρώτες ενδογενείς θεωρίες των κρίσεων με την έννοια ότι η κάθε φάση του κύκλου βρίσκει τα αίτιά της στην αμέσως προηγούμενη. Κανείς όμως από τους συγγραφείς αυτούς δεν έκανε κάποια προσπάθεια να συνδέσει τις φάσεις που είχε προσδιορίσει με γενικά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να δώσουν μια τυπική εικόνα του οικονομικού κύκλου ανεξαρτήτως της διάρκειάς του.

Η προσπάθεια αυτή έπρεπε να περιμένει τη δουλειά του Clement Juglar¹⁵⁷ η οποία ήταν καθοριστική όχι μόνο για την ανάλυση των οικονομικών κύκλων αλλά και για την αποδέσμευση της θεωρίας των κύκλων από το φαινόμενο των κρίσεων. Η συστηματική χρήση στατιστικών σειρών για την ανάλυση συγκεκριμένων φαινομένων, η ανακάλυψη στα στοιχεία ενός δεκαετούς κύκλου και η γενικότερη

¹⁵⁶ Εκτός από τον Wade, John, *History of the Middle and Working Classes*, Effingham Wilson, Λονδίνο, 1833, σ. 255 όπου προκύπτει μία μέση διάρκεια πέντε με επτά χρόνων η οποία αναφέρεται ως «περιοδική κανονικότητα» (periodic regularity) στις υπόλοιπες γνωστές εργασίες της περιόδου δε γίνεται αναφορά σε αυστηρώς χρονικά προσδιορισμένη κυκλική δραστηριότητα.

¹⁵⁷ Juglar, Clement, *Des Crises commerciales et leur retour periodique en France, en Angleterre, et aux Etats-Unis*. Guillaumin, Παρίσι, 1862.

μορφολογία στην οποία προχώρησε με την οποία αναγνώριζε τρεις φάσεις κατά τη διάρκεια ενός κύκλου – ευημερία, κρίση, ύφεση (*prospérité, crise, liquidation*) αποτέλεσαν στοιχεία που καθιέρωσαν έναν τρόπο έρευνας και άνοιξαν το δρόμο για τους επόμενους αφήνοντας πίσω το θέμα των κρίσεων και χρησιμοποιώντας πια το δεκαετή κύκλο σε συνδυασμό με τη στατιστική μεθοδολογία σαν μοντέλο για περαιτέρω οικονομική έρευνα.

Οι δεκαετείς κύκλοι που έμειναν γνωστοί ως κύκλοι *Juglar* ή επιχειρηματικοί κύκλοι προσέλκυσαν το ενδιαφέρον των περισσότερων ερευνητών. Από τη στιγμή που είχε γενικευτεί η χρήση στατιστικών στοιχείων, μεγάλο μέρος της έρευνας προσανατολίστηκε στον εντοπισμό επιχειρηματικών κύκλων στην οικονομική δραστηριότητα αφού πρόσφεραν όχι μόνο ένα μοντέλο βάσει του οποίου μπορούσαν να χωρίσουν την οικονομική δραστηριότητα σε συγκεκριμένες φάσεις στον ιστορικό χρόνο αλλά μπορούσαν να ερμηνεύσουν και διάφορα οικονομικά φαινόμενα τοποθετώντας τα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

Μέχρι και το 1913 είχε δημιουργηθεί το κύριο μεθοδολογικό σώμα έρευνας στη θεωρία των οικονομικών κύκλων βραχείας διάρκειας. Οι συνεισφορές των Jevons, Marx, Tugan-Baranowsky και σε μια πρώιμη μορφή το έργο του W.C. Mitchell¹⁵⁸ είχαν δημιουργήσει το έδαφος που στην περίοδο του μεσοπολέμου θα καλλιεργούσαν με ιδιαίτερη προσοχή οι Kuznets, Schumpeter, Mitchell και πληθώρα άλλων ερευνητών αναδεικνύοντας το ζήτημα των οικονομικών κύκλων από περιθωριακή έννοια του επιστημονικού υπόκοσμου σε θεμελιώδη έννοια της οικονομικής επιστήμης.¹⁵⁹

2.2 Πρώιμες συμβολές

Το ζήτημα των κρίσεων δεν αποτέλεσε έναυσμα μόνο για τη θεωρία των επιχειρηματικών κύκλων. Κάποιοι παρατηρητές αντιμέτωποι με το ίδιο πρόβλημα έστρεψαν το βλέμμα τους σε ακόμα μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα για να λάβουν

¹⁵⁸ Η πρώτη έκδοση του έργου του ήταν το Mitchell, Wesley C., *Business Cycles*, University of California Press, Μπέρκλι, 1913 το οποίο στην επόμενη διάσημη έκδοση είχε πλήρως αναθεωρηθεί.

¹⁵⁹ Για ένα σύντομο ιστορικό χρονικό της θεωρίας των επιχειρηματικών κύκλων στο πλαίσιο των εξωγενών-ενδογενών ερμηνειών βλ. Reijnders, Jan, «Impulse or Propagation? How the Tides turned in Business Cycles Theory», *Tjalling C. Koopmans Research Institute*, Ιανουάριος 2007, Discussion Papers Series nr. 07-07.

μια πιο μακροπρόθεσμη οπτική. Η στάση αυτή μέσα από τη μελέτη κυρίως τιμών εμπορευμάτων που αποτελούσαν τα ευρέως διαθέσιμα στοιχεία, οδήγησε στον εντοπισμό κυκλικής οικονομικής δραστηριότητας με μια διάρκεια 50-54 ετών η οποία διακρίνεται σε εναλλασσόμενες φάσεις ανάπτυξης και στασιμότητας (ή ύφεσης) με μέση διάρκεια κάθε φάσης 20-25 έτη. Οι κύκλοι αυτοί ονομάστηκαν και μακρά κύματα ή κύκλοι Κοντράντιεφ (Κ-κύκλοι) χάρη στον οικονομολόγο που οφείλουν και τη φήμη τους αν και όχι την ανακάλυψή τους.

Η πρώτη αναφορά σε οικονομικούς κύκλους μεγάλης διάρκειας εντοπίζεται στον Hyde Clarke¹⁶⁰ ο οποίος οφείλει τη φήμη του στο γεγονός ότι τον αναφέρει ο Jevons¹⁶¹ ως το δημιουργό της υπόθεσης μακρών κύκλων στην οικονομική δραστηριότητα. Ο Clarke είναι ο πρώτος που προσπαθεί να ερμηνεύσει το φαινόμενο της σιτοδείας του 1847 ως επαναληπτικό φαινόμενο εντάσσοντάς το σε ένα χρονικό πλαίσιο κίνησης της οικονομίας 54 ετών, το οποίο χωρίζει σε δεκαετείς κύκλους και χρησιμοποιεί τις συνθήκες των εσοδειών αλλά και τις καιρικές συνθήκες ως ερμηνευτικό παράγοντα.¹⁶²

Ξεκινώντας από την κρίση του 1793 και καταλήγοντας στην κρίση του 1847 παρεμβάλλει τις κρίσεις των ετών 1804, 1815, 1826 και 1837 που παραπέμπουν σε περίπου δεκαετείς διάρκειες. Πιστεύει ότι το φαινόμενο δεν είναι τυχαίο και αναζητά κάποιο φυσικό αίτιο το οποίο πρέπει να αναζητηθεί με τη βοήθεια μιας επιστήμης που ο ίδιος ονομάζει «φυσική οικονομία». Χρησιμοποιεί τις προβλέψεις του Mackenzie σχετικά με τις τιμές των σιτηρών και τις αντιπαραβάλλει με τις πραγματικές τιμές για να αποδείξει την αιτιότητα των καιρικών φαινομένων και την αντιστοιχία των οικονομικών και των μετεωρολογικών κύκλων των 54 ετών χωρίς όμως η προσπάθειά του να φτάνει σε κάποια αποτελέσματα. Ωστόσο ο συνειδητοποιημένος προσανατολισμός του προς την επανεμφάνιση και την περιοδικότητα των κρίσεων, η

¹⁶⁰ Clarke, Hyde, «Physical Economy», *The British Railway Register*, Ιανουάριος 1847, σ. 155-169. Το κείμενο βρίσκεται στην ιστοσελίδα www.googlebooks.com. Υπάρχει επίσης και ένα φυλλάδιο του ίδιου στο Louca, Francisco και Jan Reijnders (επ.), *The Foundations of Long Wave Theory: Models and Methodology*, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar, Νέα Υόρκη, 1999.

¹⁶¹ W. S. Jevons, Stanley W., *Investigations in Currency and Finance*, MacMillan, Λονδίνο, 1884, σ. 222-224. Ο Jevons αναφέρει ότι η περίοδος των 54 ετών του Clarke χρειάζεται περισσότερη διερεύνηση αλλά ο ίδιος ενδιαφέρεται μόνο για τους κύκλους με δεκαετή διάρκεια.

¹⁶² Ως προς αυτό φαίνεται ότι είχε επηρεαστεί από τη δουλειά ενός ερευνητή με όνομα Mackenzie που ανέλυε μάλλον μετεωρολογικές χρονολογικές σειρές και είχε φτάσει σε μια περίοδο επανεμφάνισης των καιρικών φαινομένων 54 ετών, Clarke, Hyde, *ό.π.*, σ. 157-159.

μη αποδοχή τους ως τυχαία φαινόμενα, η πιθανότητα ενός κύκλου 54 ετών και η αναζήτηση φυσικής αιτίας τον κατατάσσουν ως έναν από τους πρωιμότερους συντελεστές της θεωρίας των μακρών κυμάτων.

Ο W.S. Jevons ασχολήθηκε περισσότερο με τον οικονομικό κύκλο δεκαετούς διάρκειας αλλά και με τις περιοδικές διακυμάνσεις μεγαλύτερων περιόδων και ειδικότερα των τιμών των αγαθών.¹⁶³ Μελετώντας την κίνηση των τιμών από το 1792 έως και το 1865 βρίσκει ότι η περίοδος αυτή θα μπορούσε να χωριστεί σε τρεις υποπεριόδους (ανοδική 1782-1810, καθοδική 1810-1849, ανοδική 1850-1865) χωρίς όμως να καταφέρει να εντοπίσει με βεβαιότητα κάποιο συγκεκριμένο αίτιο για τις μεταβολές αυτές.

Η συνεισφορά του Μαρξ στη θεωρία των μακρών κυμάτων είναι αποσπασματική. Τόσο αυτός όσο και ο Ένγκελς στράφηκαν περισσότερο προς τους δεκαετείς κύκλους χωρίς όμως και εκεί να διαμορφώσουν μια ολοκληρωμένη θέση.¹⁶⁴ Η πρόταση του Μαρξ σχετικά με τους μακρούς κύκλους συνοψίζεται στη διάρκεια ανανέωσης του πάγιου κεφαλαίου όσον αφορά τις υποδομές και βλέπει σε αυτήν τον κύριο παράγοντα δημιουργίας μακρών οικονομικών κύκλων χωρίς όμως να ερευνά το θέμα στενότερα.¹⁶⁵

Ο Ένγκελς στην προσπάθειά του να κατανοήσει τους λόγους της Μεγάλης Ύφεσης της περιόδου 1870-1890 βρίσκεται μπροστά στο ερώτημα των μακρών περιόδων. Βρίσκει ότι από το 1825 έως και το 1847 υπάρχει μια διακριτή φάση πτωτικής γενικής οικονομικής δραστηριότητας ενώ η κρίση του 1847 αποτελεί την «αυγή μιας νέας εποχής» η οποία όμως θα λήξει με την κρίση του 1866-67 καταλήγοντας σε μια περίοδο οικονομικής στασιμότητας από το 1873 έως και το 1885. Ο Ένγκελς βέβαια δεν είχε ως στόχο μέσα από αυτήν την ανάλυση τη δημιουργία κάποιας θεωρίας μακρών κύκλων αλλά την πρόβλεψη μιας ακόμα πιο έντονης και καταστροφικής κρίσης.¹⁶⁶

¹⁶³ Jevons, Stanley W., *ό.π.*, σ. 119-150.

¹⁶⁴ Schumpeter, Joseph, A., *ό.π.*, σ. 747-750.

¹⁶⁵ Kuczynski, Thomas, «Marx and Engels on Long Waves», σ. 35-45 στο Vasko, Tibor (επ.), *The Long Wave Debate: Selected Papers*, Springer-Verlag, Βερολίνο, 1987. Η θεωρία του αυτή θα αποτελούσε βάση για κάποιες από τις θεωρίες μακρών κύκλων την περίοδο του μεσοπολέμου, κυρίως των Arthur Spiethoff και Salomon de Wolff.

¹⁶⁶ Kuczynski, Thomas, *ό.π.*, σ. 39.

Ο Μαρξ, ως αντιπρόσωπος των δυναμικών θεωριών στην οικονομική ζωή, αντιμετώπιζε τις κρίσεις ως φυσιολογική συνέπεια του καπιταλιστικού συστήματος. Κατά συνέπεια είχε παρατηρήσει την κανονικότητα στην εναλλαγή περιόδων επέκτασης και συρρίκνωσης καθώς και τις δομικές αλλαγές που συνόδευαν την καπιταλιστική ανάπτυξη.¹⁶⁷ Τις ίδιες παρατηρήσεις είχαν κάνει και άλλοι συγγραφείς σχετικά με το δυναμικό χαρακτήρα των οικονομιών.¹⁶⁸

Ο πρώτος που βασίστηκε στη σκέψη του Μαρξ για μια ερμηνεία των περιοδικών αλλαγών ήταν ο Alexander Helphand γνωστός και ως Parvus από το ψευδώνυμο με το οποίο υπέγραφε τα γραπτά του. Το 1901 εξέδωσε ένα σύντομο κείμενο¹⁶⁹ στο οποίο αναφέρεται στο έτος 1896 ως αρχή μιας νέας φάσης ανόδου της διεθνούς οικονομίας. Εκεί αναφέρει τρεις παράγοντες που κατά τη γνώμη του οδήγησαν στη νέα αυτή φάση ανάπτυξης και τους κατηγοριοποιεί ως εξής: 1) το άνοιγμα νέων αγορών από την επέκταση των εδαφών 2) την αύξηση της παραγωγής χρυσού και 3) τη διάχυση των νέων τεχνολογιών του ηλεκτρισμού, χωρίς ωστόσο να παραθέτει εμπειρικά στοιχεία.

Στη συνέχεια προτείνει ότι υπάρχουν μακρές περίοδοι στην οικονομική δραστηριότητα που χαρακτηρίζονται από κεφαλαιακή επέκταση (*Sturm und Drang*) οι οποίες ακολουθούνται από συρρίκνωση χωρίς όμως να δίνει τελικά μια εξήγηση γιατί συμβαίνει αυτό. Η περιοδολόγηση που προτείνει είναι καθαρά ενστικτώδης και ούτε εξηγεί πως πραγματοποιούνται οι μεταβολές στα ακραία σημεία παρά με έναν αρκετά γενικό τρόπο.¹⁷⁰ Η συμβολή του ωστόσο ήταν καθοριστική αφού παρατήρησε την εναλλαγή των μακρών περιόδων επέκτασης και συρρίκνωσης, τις έντονες διαφορές από το πέρασμα της μιας φάσης στην άλλη καθώς και ανέπτυξε την υπόθεση ότι είναι

¹⁶⁷ Freeman, Christopher και Francisco Louca, *As Time Goes By*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2001, σ. 73.

¹⁶⁸ Clark, John B., *The Distribution of Wealth: A Theory of Wages, Interest and Profits*, Augustus M. Kelley, Νέα Υόρκη, 1899, σ. 426-430. Είναι ενδιαφέρουσα η περιγραφή του βίου και του έργου του στο Σίδερικ, Αριστοτέλης Δ., «John Bates Clark», *Αρχείον Δ. Καλιτσουνάκι*, 1940, τ.20, Τ. Δ', σ. 265-288.

¹⁶⁹ Parvus (Alexander Helphand), «Die Handelskrisen und die Gewerkschaften», στο Parvus κ.α., *Die Langen Wellen der Konjunktur: Beitrage zur Marxistischen Konjunktur und Krisentheorie*, Prinkipo, Βερολίνο, (1901) 1972, σ. 25-31.

¹⁷⁰ van Duijn, Jaap J., *The Long Wave in Economic Life*, Allen and Unwin, Λονδίνο, 1983 (ανατύπωση Routledge, Λονδίνο, 2010), σσ. 60-61 και σ. 72.

οι ενδογενείς μηχανισμοί στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής που παράγουν περιόδους ευημερίας και ύφεσης.¹⁷¹

Μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα η πεποίθηση ότι μακρές περιόδους ανάπτυξης εναλλάσσονται με μακρές περιόδους ύφεσης ή στασιμότητας είχε αρχίσει να γίνεται βεβαιότητα. Το ίδιο ισχύει και για τη χρονολόγηση των φάσεων ειδικότερα μετά την ύφεση των ετών 1870-1896 και την επόμενη φάση ευημερίας που θα διαρκούσε μέχρι και τις αρχές του Α΄ παγκοσμίου πολέμου.¹⁷² Κανείς ωστόσο δεν είχε δώσει μια ακριβής περιοδολόγηση βάσει αυστηρών αποδείξεων ούτε και υπήρχε κάποια πειστική εξήγηση σχετικά με τα αίτια του φαινομένου.

Η μελέτη των μακρών κυμάτων μπήκε σε διαφορετική τροχιά με τη δουλειά του van Gelderen. Ο Ολλανδός οικονομολόγος, στη μοναδική του δουλειά για τα μακρά κύματα¹⁷³ δημοσιευμένη σε τρεις συνέχειες στο περιοδικό του Ολλανδικού σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, αναζητά αυστηρές αποδείξεις και χρησιμοποιεί στατιστικές τεχνικές για την αναγνώριση των μακρών κυμάτων.¹⁷⁴ Αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά του Parvus σχετικά με την εναλλαγή περιόδων ευημερίας (*Sturm und Drang*) και ύφεσης (*hausse*) προχωρά στην ανάλυση χρονολογικών σειρών για στατιστική υποστήριξη. Οι σειρές αυτές περιλαμβάνουν εκτός από τιμές εμπορευμάτων και στατιστικές παραγωγής, διεθνούς εμπορίου, μεταφορών και χρηματοοικονομικών μεγεθών.

Μετά τη μελέτη αυτών των σειρών για έναν αριθμό δυτικών χωρών¹⁷⁵ σημειώνει μια εναλλαγή μακρών περιόδων αυξανόμενων και μειούμενων τιμών

¹⁷¹ Kuczynski, Thomas, *ό.π.* σ. 40.

¹⁷² Tugan-Baranowsky, Mikhail, *Theorie und Geschichte der Handelskrisen in England*, Fisher, Ιένα, 1901, σ. 47-64.

¹⁷³ van Gelderen, Jacob (ψευδώνυμο J. Fedder), «Springvloed Baschouwingen over Industrielle Outwikkalieng en Prijsbeweging», *De Nieuwe Tijd*, 1913, τ. 18-4, σ. 253-277, τ. 5, σ. 371-394 και τ. 6, σ. 445-464, (Αγγλική μετάφραση στο Freeman, Christopher (επ.), *The Long Wave in the World Economy*, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar, Aldershot, 1996, σ. 3-56). Η περιγραφή του άρθρου του που γίνεται εδώ στηρίζεται στα Freeman, Christopher και Francisco Louca, *ό.π.*, σ. 74-75 και van Duijn Jaap J., *ό.π.*, σ. 61-62.

¹⁷⁴ Χρησιμοποιεί τεχνικές εξομάλυνσης (κινητούς μέσους όρους) για τους δεκαετείς κύκλους της περιόδου 1845-1911 σύμφωνα με τον Maddison, Angus, «Fluctuations in the Momentum of Growth within the Capitalist Epoch», *Cliometrica*, 2007, τ.1, σ. 145-175.

¹⁷⁵ Αυστροουγγαρία, Βέλγιο, Καναδάς, Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία και ΗΠΑ σύμφωνα με τον Maddison, Angus, «Fluctuations in the Momentum of Growth within the Capitalist Epoch», *Cliometrica*, Φεβρουάριος 2007, τ. 1, σ. 145-175.

μεγαλύτερων από τον επιχειρηματικό κύκλο: «Πέρα από τις κατά μέσο όρο δεκαετίες διακυμάνσεις του γενικού επιπέδου των τιμών, οι καμπύλες αποκαλύπτουν μια μακρά κυματοειδής κίνηση που κατά τη διάρκεια της ανόδου και της καθόδου της διαπερνά πολλές δεκαετίες»¹⁷⁶. Ο van Gelderen συνδέει την κίνηση αυτή με μεταβολές στη γενική οικονομική δραστηριότητα και καταλήγει σε μια περίοδο επέκτασης (1850-1873), σε μια περίοδο συρρίκνωσης (1873-1895) και σε μια νέα περίοδο επέκτασης από το 1896 και έπειτα.

Αποφεύγοντας τη χρήση του όρου *κύκλος*, περιορίζει τον εαυτό του σε μια ιστορικό-στατιστική ανάλυση αναζητώντας οικονομικούς παράγοντες που θα μπορούσαν να αποτελούν αίτια για την περιοδική εναλλαγή. Παρατηρεί ότι για την περίοδο 1850-1873 είναι σημαντικός ο ρόλος της μείωσης του μεταφορικού κόστους καθώς και η ζήτηση για μέταλλα, κυρίως για χρυσό. Πέρα όμως από τους παράγοντες που επηρεάζουν τις κινήσεις των τιμών, σημειώνει την επίδραση διαρθρωτικών μεταβολών στη βιομηχανική δραστηριότητα που προκύπτει από την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων και από την επέκταση του καπιταλισμού σε νέα εδάφη και αγορές.

Η θεωρία του για τις περιόδους ευημερίας (*springtide*) στηρίζεται στην αύξηση της ζήτησης που προκαλείται από την αύξηση στην παραγωγή. Ο γρήγορος ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγής σε συνδυασμό με τις πληθωριστικές πιέσεις στο κόστος των πρώτων υλών οδηγούν σε μείωση της ζήτησης αφού η αγορά δεν αντέχει τις συνεπαγόμενες αυξήσεις στις τιμές των τελικών προϊόντων. Τελικό αποτέλεσμα είναι η μείωση των κερδών και η δημιουργία συνθηκών για την επερχόμενη φάση ύφεσης (*ebbtide*).

Η ερμηνεία του κατώτερου σημείου του κύκλου ή το πέρασμα από την ύφεση σε μια νέα περίοδο ευημερίας και ενδεχομένως ενός νέου μακρού κύματος, έχει αποδειχθεί δύσκολο εγχείρημα για τους οικονομολόγους των μακρών κυμάτων χωρίς ο van Gelderen να αποτελεί εξαίρεση. Η μόνη του εξήγηση για την περιοδικότητα των μακρών κυμάτων κείται στην «ποσοτικά και ποιοτικά μη ελεγχόμενη φύση της καπιταλιστικής παραγωγικής διαδικασίας»¹⁷⁷. Παρά το γεγονός αυτό η συμβολή του

¹⁷⁶ Μεταφράζουμε από τα Αγγλικά το απόσπασμα που παραθέτουν οι Freeman, Christopher και Francisco Louca, *ό.π.*, σ. 74.

¹⁷⁷ Μεταφράζουμε από τα Αγγλικά το απόσπασμα που παραθέτει ο van Duijn, Jaap J., *ό.π.*, σ. 62.

van Gelderen είναι σημαντική όχι μόνο για τη χρήση στατιστικών τεχνικών στην ανάλυση χρονολογικών σειρών αλλά και για την προσπάθεια ερμηνείας της εξέλιξης του καπιταλιστικού συστήματος σε ένα καθαρά ιστορικό πλαίσιο. Υπό αυτήν την έννοια η δουλειά του αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της θεωρίας των μακρών κυμάτων.

Η εργασία του van Gelderen έτυχε ευρύτερης αποδοχής σε σχέση με άλλους συγγραφείς αφού ο Ολλανδός μαρξιστής οικονομολόγος Salomon de Wolff τον ανέφερε στη μία από τις δύο εργασίες του για τα μακρά κύματα η οποία αποτελούσε μέρος ενός τιμητικού τόμου για τον Karl Kautsky.¹⁷⁸ Ο de Wolff ακολουθεί τον van Gelderen στην αναγνώριση των φάσεων και βασίζεται στη μαρξιστική ερμηνεία των επιχειρηματικών κύκλων αποδίδοντας την μακρόχρονη κυκλική δραστηριότητα στο χρόνο αναπαραγωγής των κεφαλαιακών αγαθών μακράς διάρκειας που έχουν να κάνουν με τις υποδομές.¹⁷⁹ Ειδικότερα στο βιβλίο του για τα μακρά κύματα θέτει σε αντιστοιχία 1:2 ½ το μακρό κύμα με τον επιχειρηματικό κύκλο ενώ αναφέρεται σε εξωγενείς παράγοντες (τεχνολογικές καινοτομίες) που θέτουν το καπιταλιστικό σύστημα σε μια ενδογενή κυκλική κίνηση.¹⁸⁰

Την ίδια περίοδο με τον van Gelderen διάφοροι άλλοι συγγραφείς στην ηπειρωτική Ευρώπη είχαν στρέψει το βλέμμα τους σε συγγενικά ζητήματα. Ο Constantino Bresciani-Turroni εξετάζει κινήσεις τιμών και επιτοκίων για την περίοδο 1850-1913 και αναφέρει τον σχεδόν τέλειο παραλληλισμό τιμών και επιτοκίων φτάνοντας στα ίδια συμπεράσματα με τον van Gelderen σχετικά με τη χρονολόγηση των διαφόρων φάσεων.¹⁸¹ Η ερμηνεία του βασίζεται σε συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο και προσανατολίζεται προς τη μεταβολή των ποσοστών κέρδους η οποία

¹⁷⁸ de Wolff, Salomon, «Prosperitäts und Depressionsperioden», στο Jentsen, Otto (επ.), *Der Lebendige Marxismus, Festgabe zum 70-en Geburtstag von Karl Kautzky*, Thüringer Verlagsanstalt, Ιένα, 1924, σ. 13-43, (Αγγλική μετάφραση στο Louca, Francisco και Jan Reijnders (επ.), *The Foundations of Long Wave Theory*, 2 τόμοι, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar, Cheltenham, 1999, σ. 25-44).

¹⁷⁹ van Duijn, Jaap J., *ό.π.*, σ. 62-63.

¹⁸⁰ de Wolff, Salomon, *Het economisch getij*, J. Emmering, Άμστερνταμ, 1929.

¹⁸¹ Bresciani-Turroni, Costantino, «Movimenti di Lunga Durata dello Sconto e dei Prezzi», *Giornale degli Economisti e Revista di Statistica*, 1917, τ. 55, σ. 1-11. (Εδώ επικαλούμαστε την Αγγλική μετάφραση «Long Term Movements of Discount and Prices», στο Pasinetti, Luigi, L. (επ.), *Italian Economic Papers*, τ. III, Oxford University Press, Μπολόνια, 1998, σ. 79-88).

προήλθε από την απόκτηση νέων εδαφών και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών (ηλεκτρισμού) που δημιουργούν νέες ευκαιρίες επενδύσεων¹⁸².

Ο επίσης Ιταλός Alfonso Pietri-Tonelli έδωσε μια πολύ ξεχωριστή κατεύθυνση για την ερμηνεία των μακρών κυμάτων.¹⁸³ Αναφέρει ότι χρησιμοποιεί τις επιστημονικές διαδικασίες της φυσικής και μελετά την οικονομία ως ελαστικό σώμα (εκκρεμές για την ακρίβεια) στο οποίο διοχετεύεται ενέργεια από εξωτερικούς παράγοντες. Η δική του χρονολόγηση βρίσκει μια περίοδο επέκτασης (1852-1873), μια περίοδο συρρίκνωσης (1873-1897) που τη διαδέχεται μια νέα περίοδος επέκτασης (1897-1913).

Υπάρχει όμως μια αξιοσημείωτη διαφοροποίηση. Ενώ για τη χρονολόγηση που προτείνει η εμπειρική του έρευνα βασίζεται στην ανάλυση τιμών, όσον αφορά τη μετάβαση από τη μια φάση στην επόμενη στρέφεται σε ένα συνδυασμό πολιτικής και οικονομικών.¹⁸⁴ Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τονίζει τον θεσμικό και πολιτικό παράγοντα για την περίοδο της αλλαγής φάσης, εισάγοντας έτσι στη θεωρία των μακρών κυμάτων ένα δομικό χαρακτηριστικό που λειτουργεί εξωγενώς, αποτελώντας έτσι τον πρόδρομο των μεταγενέστερων θεωριών των σχολών Κοινωνικών Δομών Συσσώρευσης (SSA) και Ρυθμιστικής θεωρίας (Régulation theory). Στηρίζει τη θέση του, σε συμφωνία με τον Pareto, ότι μια εξήγηση των μακρών κυμάτων που να στηρίζεται εξ' ολοκλήρου σε ενδογενείς οικονομικούς μηχανισμούς είναι αδύνατη. Εξωγενείς παράγοντες κοινωνικού και πολιτικού περιεχομένου είναι εξίσου σημαντικοί για την κατανόηση των μακρών κυμάτων.¹⁸⁵ Τονίζει το γεγονός ότι όσο μεγαλύτερη είναι η υπό εξέταση περίοδος, τόσο πιο δύσκολο είναι να δοθεί μια ερμηνεία που να στηρίζεται σε ενδογενείς παράγοντες αφού η πολυπλοκότητα και η διάδραση οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων είναι τέτοια που δεν επιτρέπει μια μονομερή ερμηνεία.

¹⁸² Bresciani-Turroni, Costantino, *ό.π.*, σ. 86.

¹⁸³ de Pietri-Tonelli, Alfonso, «Le Onde Economiche», *Rivista Italiana di Sociologia*, 1911, τ. 15, σ. 220-225.

¹⁸⁴ Togati, Teodoro D., «Analisi dinamica e onde lunghe nei manuali e nel dibattito economico italiano (1840-1930)», σ. 165-192 στο Augello, Massimo M. και Marco Guidi (επ.), *L' Economia Divulgata: Stili e Percorsi Italiani (1840-1922)*, Vol. 2, FrancoAngeli, Μιλάνο, 2007.

¹⁸⁵ Togati, Teodoro D., *ό.π.*, σ. 177-178.

Ταυτόχρονα με αυτές τις εξελίξεις, δημοσιεύτηκαν στη Γαλλία τρεις εργασίες που περιελάμβαναν τη μελέτη κινήσεων τιμών μεγάλης διάρκειας. Οι Jean Lescure, Marcel Lenoir και Albert Aftalion εντοπίζουν το ίδιο φαινόμενο παραθέτοντας την ίδια χρονολόγηση ανοδικών και καθοδικών περιόδων. Ο Lescure¹⁸⁶ χρησιμοποιεί διάφορα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνουν όχι μόνο τιμές αλλά και μισθούς, βιομηχανική παραγωγή, εξωτερικό εμπόριο για να φτάσει στο διαχωρισμό των φάσεων. Στη συνέχεια αφού παραθέσει τη μονεταριστική ερμηνεία και την αντίθεσή του με αυτή, μελετά τις τρεις περιόδους και συσχετίζει τις μεταβολές των τιμών με τις αλλαγές στους βιομηχανικούς κλάδους με έναν όχι τόσο αυστηρό τρόπο· τις μεγάλες επενδύσεις στους σιδηρόδρομους για την περίοδο 1850-1873, στον ηλεκτρισμό και την αυτοκίνηση για την περίοδο μετά το 1896 ενώ βρίσκει ως αίτιο για τη στασιμότητα της περιόδου 1873-1896 τις ελάχιστες επενδυτικές ευκαιρίες.

Η εργασία του Lenoir¹⁸⁷ έκανε χρήση μεγάλου όγκου στατιστικών στοιχείων και προσπαθούσε να ερμηνεύσει τις διακυμάνσεις των τιμών μέσω μεταβολών στην παραγωγή αλλά και άλλων μεταβλητών. Στην πραγματικότητα ήταν μια προσπάθεια εμπειρικής επαλήθευσης του νόμου της ζήτησης και μια από τις πιο σημαντικές συμβολές τόσο στη θεωρητική οικονομετρία όσο και στην πρώιμη εφαρμογή οικονομετρικών τεχνικών.¹⁸⁸ Ο Albert Aftalion μελέτησε το δείκτη τιμών του Sauerbeck καταλήγοντας στην ίδια χρονολόγηση με τους υπόλοιπους συγγραφείς (1849-1873, 1873-1896, 1896-1908) και προσπάθησε να ανακαλύψει τη σχέση των μακρών κύκλων με τους δεκαετείς.¹⁸⁹ Αργότερα τάχθηκε υπέρ της Μαρξικής έννοιας της αναπαραγωγής του πάγιου κεφαλαίου ως παράγοντα δημιουργίας των μακρών κυμάτων.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Lescure, Jean, «Hausse et baisse générale des prix», *Revue d' Economie Politique*, 1912, τ. 26, σ. 452-490.

¹⁸⁷ Lenoir, Marcel, *Études sur la formation et le mouvement des prix*, Giard et Brière, Παρίσι, 1913.

¹⁸⁸ Για το ζήτημα αυτό βλ. Le Gall, Philippe, *A History of Econometrics in France*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2007, σ. 207-254.

¹⁸⁹ Aftalion, Albert, *Les Crises Périodiques de Surproduction*, (2 τόμοι), Marcel Riviere, Παρίσι, 1913, σ. 5-7 και σ. 13-14. Στην εισαγωγή του έργου του (σ. VII) αναφέρει ότι η μελέτη των μακρών κύκλων τον ενδιαφέρει μόνο στο πλαίσιο που είναι πιθανό να επηρεάζουν τις δεκαετείς κυκλικές διακυμάνσεις που είναι και το κύριο θέμα εξέτασης.

¹⁹⁰ Aftalion, Albert, «The Theory of Economic Cycles based on the Capitalistic Technique of Production», *The Review of Economics and Statistics*, Οκτώβριος 1927, τ. 9, σ. 165-170.

Όλοι αυτοί οι συγγραφείς μελέτησαν τις δυτικές οικονομίες για την περίοδο 1850-1913 και έφτασαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον, σε κοινά συμπεράσματα σχετικά με την κίνηση βασικών οικονομικών μεγεθών και κυρίως τιμών που ήταν και τα πιο ευρέως διαθέσιμα. Κατά συνέπεια μελέτησαν κυρίως οικονομικές ροές χωρίς απαραίτητα να εμβαθύνουν σε διαρθρωτικά ζητήματα τα οποία όμως δεν έλειπαν. Το σημείο αυτό δεν αποτέλεσε εμπόδιο για να προχωρήσουν σε μια περιοδολόγηση της οικονομικής δραστηριότητας των κύριων βιομηχανικών χωρών η οποία σε αδρές γραμμές φαίνεται ότι και μέχρι το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου είχε κοινές συνισταμένες: μια περίοδο ανάπτυξης 1850-1873, μία περίοδο ύφεσης 1873-1896 και μία νέα περίοδο ανάπτυξης 1896-1913.

Τα γραπτά τους ωστόσο βρίσκονταν έξω από τον πυρήνα των εξελίξεων με συνέπεια να μην γίνουν ιδιαίτερος γνωστά. Παρά το χαμηλό ρυθμό διάδοσης, μέχρι και την τρίτη δεκαετία του 20^{ου} αι. είχε δημιουργηθεί μια κοινή βάση πάνω στην οποία μεταγενέστεροι συγγραφείς θα μπορούσαν να βασιστούν για μελλοντική έρευνα χρησιμοποιώντας αυστηρότερες τεχνικές μεθόδους. Ιδιαίτερα η δεκαετία του 1920 θα ήταν καθοριστική για τη φήμη των μακρών κυμάτων αφού οι τότε εξελίξεις οδήγησαν στη διάχυση της θεωρίας στην ηπειρωτική Ευρώπη, την Αγγλία και στην απέναντι πλευρά του Ατλαντικού.

2.3 Ο Κοντράτιεφ και η μεσοπολεμική αποδοχή

Η συνεισφορά του Ρώσου οικονομολόγου Nikolai Kondratieff στη θεωρία των μακρών κυμάτων έμελλε να είναι καθοριστική.¹⁹¹ Μέρος της φήμης του οφειλόταν στην αντίδραση που προκάλεσαν οι εργασίες του στους Σοβιετικούς κύκλους με συνέπεια να διαδοθούν από τις Ευρωπαϊκές χώρες μέχρι και την απέναντι όχθη του Ατλαντικού.

Η δική του έρευνα όμως ήταν πιο ολοκληρωμένη σε σχέση με προηγούμενους συγγραφείς όχι μόνο για τις στατιστικές μεθόδους που εφάρμοσε, που εξάλλου τις είχε

¹⁹¹ Ας σημειώσουμε εδώ ότι ο ίδιος ο Kondratieff δε χρησιμοποιούσε τη λέξη «κύμα», αλλά «κύκλος». Η παρατήρηση στο Garvy, George, «Kondratieff's Theory of Long Cycles», *The Review of Economics and Statistics*, Νοέμβριος 1943, 25/4, σ. 203-220. Το «κύμα» αποτελούσε ένα χαρακτηρισμό που απέδιδε στην περιγραφή των μεταβλητών, βλ. και Escudier, J. L., «Long Term Movement of the Economy: Terminology and Theoretical Options», σ. 239-260, στο Vasko, Tibor, Robert Ayres και Louis Fontvieille (επ.), *Life Cycles and Long Waves*, Springer-Verlag, Βερολίνο, 1990.

χρησιμοποιήσει και ο van Gelderen, αλλά και γιατί έκανε ένα σαφή διαχωρισμό της εμπειρικής από τη θεωρητική μελέτη χωρίς να προχωρήσει στη δημιουργία της τελευταίας με έναν επιφανειακό και επιπόλαιο τρόπο. Επιπλέον, τα μεθοδολογικά ερωτήματα τάσης-κύκλου, στατικής-δυναμικής, ισορροπίας-ανισορροπίας, αναστρεψιμότητας - μη αναστρεψιμότητας και στατιστικής πρόβλεψης βρήκαν όλα τη θέση τους στη δική του θεωρία των μακρών κυμάτων που πολύ απείχε ως συνολική εμπειρική και θεωρητική κατασκευή από εκείνες όλων των προκατόχων του. Τέλος, το περιθώριο που άφησε για την εισαγωγή της ιστορικο-συγκριτικής μεθόδου ως μιας από τις κύριες μεθόδους έρευνας μακροπρόθεσμων δυναμικών στην καπιταλιστική οικονομία, δείχνει μια επιστημονική αντιμετώπιση της οικονομικής πραγματικότητας πολύ ευρεία και ολιστική χωρίς όμως να αναιρεί το αυστηρό τεχνικό-επιστημονικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να λαβαίνει χώρα η οποιαδήποτε έρευνα.

Η πρώτη αναφορά του σε μακρόχρονη κυκλική δραστηριότητα γίνεται στο βιβλίο του 1922 το οποίο προκαλεί άμεσες αντιδράσεις.¹⁹² Εκεί ο Kondratieff βασισμένος σε ιστορικά στατιστικά στοιχεία διατύπωσε με αρκετή επιφύλαξη την πιθανή κυκλική (ανοδική και καθοδική) δραστηριότητα των καπιταλιστικών οικονομιών σε διαστήματα μεγαλύτερα του επιχειρηματικού κύκλου τα οποία καλύπτουν μέχρι και 50 έτη. Η σημαντικότερη αντίδραση ήταν αυτή του Trotsky ο οποίος τόνιζε την επίδραση εξωγενών παραγόντων, κυρίως πολιτικών στη διαμόρφωση των διαφόρων φάσεων της οικονομίας.¹⁹³ Επίσης, σήμανε και την έναρξη μιας έντονης (Σοβιετικής) συζήτησης που θα διαρκούσε μέχρι το τέλος της δεκαετίας, η οποία περιελάμβανε και μεθοδολογικά ζητήματα που είχαν να κάνουν με την έννοια

¹⁹² Βλ. το παράρτημα Π.1 με όλες τις δημοσιεύσεις του Nikolai Kondratieff για τα μακρά κύματα όπως αυτές αναφέρονται στη βιβλιογραφία.

¹⁹³ Trotsky, Leo D., «Ο Krivoi Kapitalisticheskono Razvitya», *Vestnik Sotsialisticheskoi Akademii*, Απρίλιος - Ιούνιος 1923, τ. 4, σ. 3-12 το οποίο βρίσκεται μεταφρασμένο στο *Fourth International*, N.Y., Μάιος 1941, τ. 2-4, σ. 111-114 και αναρτημένο στην ιστοσελίδα http://www.trotsky.net/trotsky_year/curve_of_development.html. Ο Trotsky ήθελε να τονίσει τη συνειδητή κοινωνική επιλογή ως παράγοντα αλλαγής καθώς η παρατήρηση του Kondratieff σχετικά με τις περιοδικές εναλλαγές των καθοδικών και ανοδικών τάσεων έδειχνε προς την ενδογενή αντιμετώπιση της εξέλιξης της καπιταλιστικής κοινωνίας και συνεπώς τη συνεχή της ανανέωση, κάτι που ερχόταν σε προφανή αντίθεση με τη μαρξιστική θεωρία περί καπιταλισμού.

της ισορροπίας και τη σχέση τάσης-κύκλου, ένα ζήτημα που παραμένει ανοικτό ακόμα και σήμερα στην ερευνητική ατζέντα.¹⁹⁴

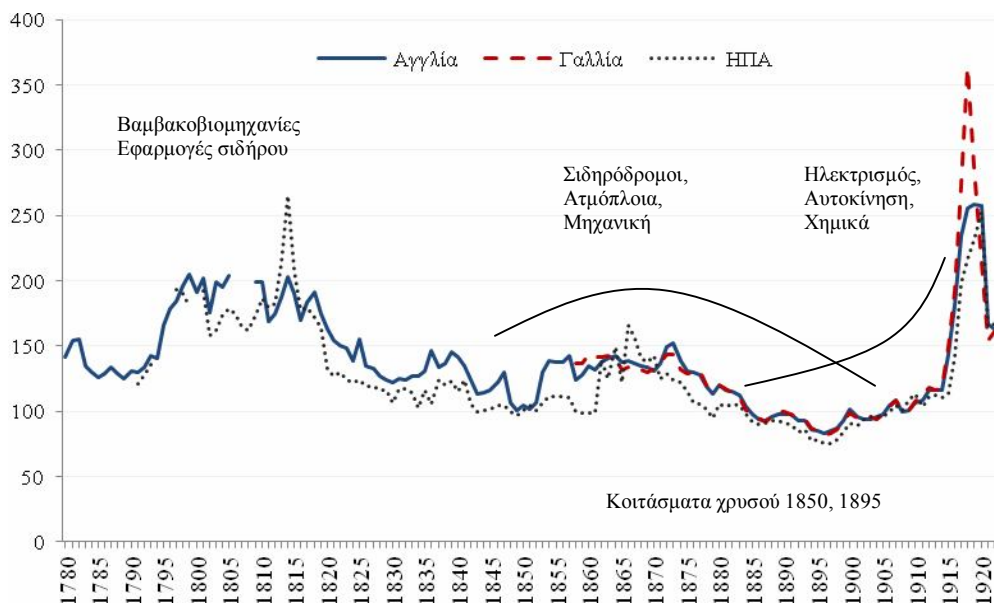
Τα επόμενα χρόνια (1923, 1924 βλ. Π.1) ο Kondratieff προσπάθησε να απαντήσει στην κριτική που του ασκήθηκε παρουσιάζοντας τα πρώτα του αποτελέσματα το 1925 από μια περισσότερο εμπειριστατωμένη στατιστική έρευνα.¹⁹⁵ Σε αυτό το άρθρο, το οποίο αποτέλεσε και το κέντρο της διαμάχης, μελέτησε χρονολογικές σειρές στατιστικών στοιχείων οι οποίες περιελάμβαναν σειρές τιμών εμπορευμάτων, τιμές επιτοκίων ομολόγων, αποταμιεύσεις, μισθούς αγροτικών και βιομηχανικών εργατών, και αρκετές σειρές ποσοτήτων παραγωγής και διεθνούς εμπορίου. Τα συμπεράσματά του σχετικά με τους κύκλους μακρών περιόδων προήλθαν, όπως και στους προηγούμενους συγγραφείς, κυρίως από τη μελέτη της κίνησης των τιμών ενώ όσον αφορά τον τομέα των ποσοτήτων μόνο οι έντεκα από τις είκοσι δύο σειρές που μελέτησε ταίριαζαν με το σχήμα που στόχευε να αποκαλύψει.

Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζονται σε γραφική μορφή οι σειρές δεικτών τιμών του Kondratieff. Χρησιμοποίησε πολυώνυμα α' και β' βαθμού τα οποία ονόμασε «θεωρητικές σειρές» για να αφαιρέσει την τάση και στη συνέχεια εξομάλυνε την καμπύλη του εφαρμόζοντας έναν κυλιόμενο μέσο εννέα περιόδων για να εξαλείψει τους μικρότερους επιχειρηματικούς κύκλους. Το τελικό του αποτέλεσμα ήταν μια κυκλική δραστηριότητα με περίοδο επανεμφάνισης τα 45-54 έτη γύρω από μια οριζόντια γραμμή με κλίση μηδέν. Την τελευταία αυτή καμπύλη χρησιμοποίησε ως βάση για να εδραιώσει εμπειρικά την ύπαρξη των μακρών κύκλων παρά το γεγονός ότι τη χρονολόγηση των περιόδων των μακρών κυμάτων την έκανε με βάση τις μη εξομαλυμένες σειρές όπως αυτές φαίνονται στο διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 2.1. Οι χρονολογικές σειρές δεικτών τιμών του Kondratieff

¹⁹⁴ Για την αντίδραση των Σοβιετικών κύκλων βλ., Garvy, George, *ό.π.*, σ. 209-216 και για τα μεθοδολογικά ζητήματα Louca, Francisco, *ό.π.*, σ. 83-86.

¹⁹⁵ Kondratieff, Nikolai D., «Bol' schije Cykly Konjunktury» (The Major Economic Cycles), *Voprosy Konjunktury*, 1925, τ. 1, σ. 28-79 (εμείς επικαλούμαστε την αγγλική μετάφραση «The Long Waves in Economic Life», *The Review of Economics and Statistics*, 1935, τ. 17, σ. 105-115).

Πηγή: βλ. Π.2

Ο Kondratieff πίστευε – χωρίς όμως να το αποδείξει - ότι η κυκλική αυτή κίνηση των τιμών συνδέεται με το γενικό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας και βάσει αυτού του αποτελέσματος πρότεινε μια χρονολόγηση των μακρών κύκλων:

- 1^{ος} Κύκλος: Ανοδική φάση 1790/1795 – 1810-1817, Καθοδική φάση 1810/1817 – 1844/1851
- 2^{ος} Κύκλος: Ανοδική φάση 1844/1855 – 1870/1875, Καθοδική φάση 1870/1875 – 1890/1896
- 3^{ος} Κύκλος: Ανοδική φάση 1891/1896 – 1914/1920, Καθοδική φάση 1914/1920 κ.ε.

Για να ισχυροποιήσει τα συμπεράσματά του τοποθέτησε τους κύκλους αυτούς στο ιστορικό τους πλαίσιο και κατέληξε σε τέσσερα εμπειρικά σχήματα:

α) Κατά τη διάρκεια της καθοδικής φάσης γίνονται σημαντικές τεχνολογικές εφευρέσεις οι οποίες βρίσκουν την εφαρμογή τους στην ανοδική φάση του κύκλου.

β) Κατά τη διάρκεια της ανοδικής φάσης οι κοινωνικές ταραχές και οι δραστικές κοινωνικές αλλαγές είναι πιο έκδηλες και με μεγαλύτερη συχνότητα.

γ) Κατά τη διάρκεια της καθοδικής φάσης παρατηρείται μια μακροπρόθεσμη ύφεση στη γεωργία.

δ) Κατά τη διάρκεια του μεγάλου κύκλου παρατηρείται η ύπαρξη μικρότερων με τις δικές τους φάσεις ανόδου, κρίσης και ύφεσης. Η ένταση των φάσεων των μικρότερων κύκλων εξαρτάται από το σημείο που βρίσκεται η οικονομία στο μακρό κύκλο.

Σε αυτό το στάδιο ο Kondratieff δεν είχε ακόμα εκθέσει τη θεωρία του για τους μακρούς κύκλους. Κλείνει το άρθρο του γράφοντας «... στο προηγούμενο σχεδιάγραμμα δεν είχαμε καμία πρόθεση να θέσουμε τις βάσεις για μια κατάλληλη θεωρία των μακρών κυμάτων»¹⁹⁶ και μένει κανείς με την εντύπωση ότι δεν υπάρχει κάποια θεωρία η οποία να εξηγεί το φαινόμενο των μακρών κύκλων. Το σημείο αυτό δέχθηκε και την πιο έντονη κριτική ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το σύνολο των ιδεών του αντιμετωπίστηκε αρνητικά. Παρά τις αντιδράσεις που συνάντησε συνέχισε να δουλεύει στο ίδιο θέμα και το 1928 εξέδωσε ένα βιβλίο το οποίο ήταν ουσιαστικά το άρθρο του 1925 αλλά με ένα επιπλέον τμήμα που περιελάμβανε τη θεωρία του για τους μακρούς κύκλους.¹⁹⁷

Η κριτική που του επιφυλάχτηκε ήταν ακόμα πιο έντονη αυτή τη φορά και σύμφωνα με τον Garvy αναφερόταν συνολικά σε τέσσερα κύρια σημεία:

1. τη λογική της απομάκρυνσης της τάσης.
2. τη σημασία των αποτελεσμάτων της έρευνάς του.
3. την κανονικότητα των μακρών κυμάτων.
4. τη θεωρία του για την ερμηνεία των μακρών κυμάτων.

Σχετικά με τα δύο πρώτα σημεία το ζήτημα ήταν καθαρά μεθοδολογικό. Έθεσαν υπό αμφισβήτηση τόσο την τεχνική της απομάκρυνσης της τάσης όσο και τις ίδιες τις στατιστικές σειρές από τις οποίες ο Kondratieff έφτασε στα συμπεράσματά του. Όσον

¹⁹⁶ Μεταφράζουμε από τα αγγλικά, Kondratieff, Nikolai D., *ό.π.*, σ. 115, τελευταία παράγραφος.

¹⁹⁷ Ωστόσο, η φήμη του διαδόθηκε με το άρθρο του 1925 το οποίο μεταφράστηκε στα Γερμανικά (1926) ενώ ο Αγγλόφωνος κόσμος έπρεπε να περιμένει μέχρι και το 1935 για να μελετήσει την εργασία του. Στο αγγλικό άρθρο όμως, εκτός του ότι αποτελούσε μετάφραση από το γερμανικό του 1926, έλειπε και ένα σημαντικό μέρος του αφού οι εκδότες είχαν προχωρήσει σε περιλήψεις αρκετών σημείων ενώ κάποια μέρη από το πρωτότυπο εξέλιπαν εντελώς. Η πλήρης δημοσίευση του ρωσικού άρθρου του 1925 έγινε το 1979 στο περιοδικό του Κέντρου Fernand Braudel ως Kondratieff, Nikolai D., «The Long Waves in Economic Life», *Review (Fernand Braudel Centre)*, τ. 2-4, 1979, σ. 519-562, δηλαδή πέντε δεκαετίες αργότερα, ενώ το βιβλίο που εξέδωσε το 1928 μεταφράστηκε πλήρως στην αγγλική μόνο το 1984 ως Kondratieff, Nikolai, *The Long-Wave Cycle*, Richardson and Snyder, Νέα Υόρκη, 1984. Συνεπώς, μόνο μετά το 1984 οι ιδέες του έγιναν γνωστές στο σύνολό τους στον Αγγλόφωνο κόσμο, βλ. Tarascio, Vincent, «Kondratieff's Theory of Long Cycles», *Atlantic Economic Journal*, Δεκέμβριος 1988, τ. 16-4, σ. 1-10.

αφορά το τρίτο σημείο, η θεωρία του Kondratieff υποστήριζε καθαρά ότι την ύφεση στην οποία είχε περιέλθει η παγκόσμια οικονομία στην περίοδο του μεσοπολέμου, θα ακολουθούσε μια φάση ανάπτυξης. Η τελευταία αυτή πρόβλεψη ερχόταν σε αντίθεση με την πίστη των Σοβιετικών κύκλων ότι η τότε παρούσα περίοδος αποτελούσε την τελευταία φάση της καπιταλιστικής οικονομίας.

Επίσης όλοι αρνήθηκαν τον κυκλικό χαρακτήρα σε τόσο μεγάλα χρονικά διαστήματα αφού σύμφωνα με τη γνώμη τους η καπιταλιστική οικονομία είναι ένα σύστημα που βρίσκεται σε διαρκή αλλαγή και κατά συνέπεια η κυκλική δραστηριότητα δεν απεικονίζει απολύτως τίποτα αν αφαιρεθεί η ίδια η τάση. Απ' την άλλη δέχθηκαν ότι υπάρχουν διαφορετικές φάσεις ανάπτυξης, χωρίς όμως να επανεμφανίζονται με κάποια αυστηρή περιοδικότητα, οι οποίες χαρακτηρίζονται από διαφορές όχι μόνο ποσοτικού αλλά και ποιοτικού χαρακτήρα.

Το σημείο που δέχθηκε την ισχυρότερη κριτική ήταν η θεωρία του για την ερμηνεία των μακρών κυμάτων την οποία με συντομία θα περιγράψουμε εδώ.¹⁹⁸ Ο Kondratieff έθεσε ως βάση της θεωρίας του την αναπαραγωγή του κεφαλαίου εκείνου που είναι απαραίτητο για κατασκευαστικά έργα μεγάλης κλίμακας όπως γέφυρες, δρόμοι, σιδηρόδρομοι, το οποίο χρειάζεται μεγάλα χρονικά διαστήματα για να αναπαραχθεί. Χρησιμοποίησε δηλαδή μια υλιστική βάση η οποία είχε να κάνει με αγαθά κεφαλαιουχικού χαρακτήρα που έχουν μεγάλο χρόνο αναπαραγωγής, η οποία βασιζόταν καθαρά στον Μαρξ.

Ξεκινά την ανάλυσή του με την ανοδική φάση του κύκλου και υποθέτει κάποιες αρχικές συνθήκες: 1) την ύπαρξη αποταμιεύσεων, 2) ο ρυθμός συσσώρευσης-αποταμίευσης είναι μεγαλύτερος από το ρυθμό επένδυσης, 3) το χρηματοπιστωτικό σύστημα παρέχει κινητικότητα του κεφαλαίου και ρευστότητα και 4) υπάρχει φθινό και αδέσμευτο (μη-επενδυμένο) κεφάλαιο. Από τη στιγμή που υπάρχουν αυτές οι προϋποθέσεις θα έρθει κάποια στιγμή που θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις σε έργα μεγάλης κλίμακας που θα προκαλέσουν αλλαγές στις παραγωγικές σχέσεις και θα οδηγήσουν σε κερδοφορία. Στο στάδιο αυτό την ώθηση θα δώσουν οι εφαρμογές των τεχνολογικών καινοτομιών που είχαν πραγματοποιηθεί την προηγούμενη φάση της ύφεσης. Καθώς αυτοί οι τομείς θα αναπτύσσονται θα έχουν ανάγκη τις δικές τους

¹⁹⁸ Ακολουθώντας το Tarascio, Vincent, *ό.π.*, σ. 4-6.

υποδομές και υποστήριξη με τελικό αποτέλεσμα να συμπαρασυρθούν και οι υπόλοιποι τομείς της οικονομίας. Με τη συνέχιση της επέκτασης, νέες περιοχές και χώρες θα αντιληφθούν τη νέα κατάσταση μέσα από τα κανάλια του εμπορίου.

Η οικονομική άνοδος θα επιφέρει και μη-οικονομικές συνέπειες. Η επέκταση σε νέες περιοχές θα οδηγήσει στην πόλωση των διεθνών πολιτικών σχέσεων με πιθανό αποτέλεσμα τη σύγκρουση καθώς τα έθνη-κράτη θα προσπαθήσουν να προστατέψουν τις περιοχές τους από τους ανταγωνιστές τους. Με τον τρόπο αυτό θα επηρεαστεί έμμεσα η οικονομική ανάπτυξη αφού η πιθανότητα ενός πολέμου θα οδηγήσει σε επιπρόσθετη κεφαλαιακή ζήτηση αλλά και σε καταστροφή φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο.¹⁹⁹

Καθώς η επέκταση θα συνεχίζεται, όλο και περισσότερο κεφάλαιο θα επενδύεται σε σταθερές (πάγιες) επενδύσεις και η επενδυτική κεφαλαιακή ζήτηση θα ξεπεράσει την αποταμιευτική δυνατότητα. Τότε θα αρχίσουν οι τιμές των κεφαλαιακών αγαθών να αυξάνονται όπως και τα επιτόκια αφού το διαθέσιμο κεφάλαιο προς επένδυση θα μειώνεται. Το αποτέλεσμα των αυξανόντων τιμών και επιτοκίων θα κάνει αισθητή την παρουσία του και τότε θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την επερχόμενη ύφεση. Ωστόσο, χρειάζεται ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα για να πραγματοποιηθεί αυτή η αλλαγή. Καθώς οι επενδύσεις σε έργα μεγάλης κλίμακας μειώνονται, γίνονται αισθητές οι συνέπειες σε όλη την οικονομία με αποτέλεσμα η γενική οικονομική δραστηριότητα να μειώνεται και οι τιμές να ακολουθούν καθοδική πορεία.

Οι νέες συνθήκες ύφεσης της οικονομίας οδηγούν τον επιχειρηματικό κόσμο να αναζητήσει λύσεις μείωσης του κόστους παραγωγής και για να πετύχουν το στόχο αυτό οι επιχειρηματίες θα στραφούν στις τεχνολογικές καινοτομίες. Κατά τη διάρκεια της φάσης αυτής τα επιτόκια θα αρχίσουν να μειώνονται καθώς οι επενδύσεις μειώνονται, ενώ οι αποταμιεύσεις θα αυξάνονται, αφού όσοι έχουν σταθερά εισοδήματα θα κερδίσουν από τη μείωση των τιμών.

¹⁹⁹ Σε αυτό το σημείο φαίνεται ξεκάθαρα ότι ο Kondratieff θεωρούσε την πολεμική σύρραξη αποτέλεσμα της λειτουργίας του καπιταλιστικού συστήματος και άρα ενδογενές φαινόμενο και όχι πιθανό αίτιο δημιουργίας των μακρών κύκλων ως εξωγενής παράγοντας, τοποθέτηση που ακολούθησαν αρκετοί συγγραφείς εκείνη την περίοδο (Wagemann, Hansen, Bernstein).

Η καθοδική τάση της οικονομίας θα επηρεάσει όλους τους τομείς της οικονομίας σε διαφορετικούς βαθμούς και με διαφορετικές ταχύτητες. Ο αγροτικός τομέας θα επηρεαστεί πιο βαθιά από το βιομηχανικό καθώς ο τελευταίος μπορεί να προσαρμόζεται πιο εύκολα σε μεταβολές ενώ η μείωση των τιμών των αγροτικών αγαθών θα μειώσει την αγοραστική δύναμη των αγροτών. Αποτέλεσμα είναι μια αναδιανομή του εισοδήματος από τον αγροτικό προς το βιομηχανικό τομέα. Τελικά όμως η ύφεση θα περάσει από τον αγροτικό και στο βιομηχανικό τομέα.

Με την κάθοδο του αγροτικού και του βιομηχανικού τομέα ξεκινά η μείωση των επενδύσεων η οποία επιφέρει πτώση του επιτοκίου δανεισμού και το κεφάλαιο γίνεται φθηνότερο. Έτσι αρχίζουν να σχηματίζονται οι συνθήκες για την επόμενη φάση ανόδου αφού δημιουργούνται συνθήκες ρευστότητας (μη επενδυμένο κεφάλαιο). Επίσης η αυξημένη παραγωγή χρυσού (μια ιστορικά προσδιορισμένη μεταβλητή) οδηγεί στα ίδια αποτελέσματα αφού στην περίοδο της ύφεσης το χαμηλότερο κόστος παραγωγής κάνει την αναζήτηση και εξόρυξη χρυσού κερδοφόρα.

Η αυξημένη ρευστότητα και τα χαμηλά επιτόκια δεν είναι ικανά από μόνα τους για να προκαλέσουν την επερχόμενη ανοδική φάση· απλά δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις. Η σπίθα που θέτει το οικονομικό σύστημα σε ανοδική πορεία είναι η εφαρμογή στην παραγωγική διαδικασία των καινοτομιών που εφευρέθηκαν στην προηγούμενη περίοδο της ύφεσης και τα νέα προϊόντα που θα δημιουργηθούν. Τα νέα προϊόντα με τη σειρά τους αποτελούν τεράστια πηγή ζήτησης για τις απαραίτητες νέες υποδομές.

Κλείνει τη θεωρητική του έκθεση με δύο παρατηρήσεις: 1) η φάση του κάθε κύκλου είναι το σωρευτικό αποτέλεσμα του προηγούμενου χρονικού διαστήματος και ο κάθε νέος κύκλος ακολουθεί τον προηγούμενο με την ίδια συνέπεια που η κάθε φάση του ίδιου κύκλου ακολουθεί την προηγούμενη. Τονίζει όμως ότι ο κάθε νέος κύκλος λαμβάνει χώρα κάτω από νέες συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες σε ένα νέο επίπεδο όσον αφορά την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και σε καμία περίπτωση δεν είναι μια απλή επανάληψη του προηγούμενου.

Στη δεύτερη παρατήρηση αναφέρει ότι δεν έλαβε υπόψη του τους μικρότερους επιχειρηματικούς κύκλους καθώς και άλλες διακυμάνσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Τα φαινόμενα αυτά που πραγματοποιούνται στη διάρκεια του

μακρού κύκλου, είναι απαραίτητα για μια πλήρη κατανόηση των οικονομικών συνθηκών αλλά κάτι τέτοιο ήταν έξω από τους στόχους της εργασίας του.

Η θεωρία του Kondratieff δεν αναφερόταν σε μια μηχανιστική επανάληψη των οικονομικών συνθηκών, αλλά στον τρόπο κίνησης των οικονομικών μεγεθών. Ακόμα και ο ίδιος τόνισε την ανάγκη εισαγωγής της ιστορικής εξειδίκευσης για την πληρέστερη κατανόηση της κίνησης των οικονομικών μεγεθών καθώς το μακρό διάστημα που τοποθετούσε την έρευνά του θα ήταν πολύ δύσκολο να ερμηνευθεί από ένα μόνο αίτιο. Ωστόσο η προσπάθειά του είχε συγκεντρωθεί στην ενδογενεποίηση όλων των μεταβλητών και αυτό ήταν ένα σημείο που δεν μπορούσαν να δεχθούν οι κριτικοί της θεωρίας του, αφού όντας μαρξιστές δεν έβλεπαν μια θεωρία τελεολογικής φύσης αλλά μια μηχανιστική θεωρία διαρκούς ανανέωσης του καπιταλιστικού συστήματος παρά τις μαρξιστικές της καταβολές.

Επιπλέον, η θεωρία του δεν εξηγούσε γιατί θα έπρεπε η εφαρμογή των τεχνολογικών καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία αλλά και η επένδυση σε έργα υποδομών μεγάλης κλίμακας να εμφανίζεται κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα και όχι συνεχώς. Τέλος η ανεπάρκεια της θεωρίας του να εξηγήσει πως πραγματοποιούνταν η μετάβαση από το χαμηλότερο σημείο του κύκλου σε μια νέα περίοδο ανάπτυξης αποτέλεσε ένα ακόμη χαρακτηριστικό με αρνητικές συνέπειες για την αποδοχή της θεωρίας. Ακόμα και ο πιο ήπιος Garvy στην περιγραφή και κριτική της θεωρίας του Kondratieff καταλήγει ότι είναι εντελώς μη ρεαλιστική χωρίς όμως να την απορρίπτει σαν οδό σκέψης αφού και ο ίδιος βρίσκει ότι υπάρχουν φάσεις στην εξέλιξη των οικονομικών με διακριτά χαρακτηριστικά, κυρίως όσον αφορά το ρυθμό μεγέθυνσης και υποστηρίζει την αναζήτηση των δυναμικών των μεταβολών αυτών.²⁰⁰

Η συνεισφορά του Kondratieff έγκειται σε αυτό ακριβώς το σημείο. Με τη φήμη που απέκτησε η θεωρία του και την προβληματική που έθετε, τοποθετούσε την ίδια την οικονομική μεταβολή σε κύριο πεδίο έρευνας. Από τη στιγμή που προσπαθούσε να πετύχει το στόχο του μέσω ενός συνδυασμού στατιστικών μεθόδων και ιστορικής περιγραφής προσέλκυσε την προσοχή και πολλών άλλων πεδίων οικονομικής έρευνας. Τελική συνέπεια ήταν να εκδηλωθεί έντονο ενδιαφέρον στην περίοδο του μεσοπολέμου για τις μείζονες δομικές αλλαγές και τις εξελικτικές μορφές στην ιστορία

²⁰⁰ Garvy, George, *ό.π.*, σ. 219. Την περίοδο που έγραφε ο Kondratieff βέβαια δεν είχαν ακόμα δημιουργηθεί οι δείκτες μέτρησης της συνολικής παραγωγικής δραστηριότητας (ΑΕΠ).

του βιομηχανικού καπιταλισμού και μάλιστα από κυρίαρχες τάσεις στην οικονομική σκέψη.

Πολλοί σύγχρονοι του Kondratieff συγγραφείς αποδέχτηκαν τη θεωρία του για τους μακρούς κύκλους τουλάχιστον όσον αφορά την εναλλαγή περιόδων ευημερίας και ύφεσης σε μακρά χρονικά διαστήματα χωρίς απαραίτητα να αποδέχονται και τους λόγους για τους οποίους συνέβαινε αυτό. Μια ομάδα συγγραφέων²⁰¹ τόνιζε τη νομισματική όψη του φαινομένου είτε εξωγενώς μέσα από τις ανακαλύψεις χρυσού που είχαν πραγματοποιηθεί στα πρώτα έτη των ανοδικών φάσεων²⁰², είτε ενδογενώς μέσα από τη νομισματική οικονομική πολιτική που μπορούσε με την αύξηση ή τη μείωση της προσφοράς χρήματος να επηρεάσει αναλόγως και την οικονομική δραστηριότητα.

Η ίδια διάκριση μεταξύ εξωγενών και ενδογενών μεταβλητών αντιστοιχούσε και στο ρόλο των πολεμικών επιχειρήσεων. Ο Kondratieff τοποθετούσε τον πόλεμο σε ένα ενδογενές πλαίσιο και με την έννοια αυτή ήταν απλά μια συνέπεια της ανοδικής φάσης του μακρού οικονομικού κύκλου αφού στο αποκορύφωμα της ανόδου δημιουργούνται πολιτικές εντάσεις που βρίσκουν την αποσυμφόρησή τους στις πολεμικές συρράξεις. Την ίδια άποψη είχαν και άλλοι συγγραφείς²⁰³ αλλά ταυτόχρονα ο πόλεμος αντιμετωπιζόταν και ως εξωγενές φαινόμενο και υπό αυτό το πρίσμα αποτελούσε το αίτιο των μακρών κύκλων.²⁰⁴

Ο Kondratieff μαζί με τους Salomon de Wolff και C. Clark ανήκε στην κατηγορία της αναπαραγωγής του κεφαλαίου ανεξάρτητα από το αν αυτή λάβαινε χώρα στη μεγέθυνση του πάγιου κεφαλαίου (Clark) ή στην ηχώ-αντικατάσταση (echo-replacement) του βασικού κεφαλαίου.

²⁰¹ J. Kitchin, W. Woytinski-Lorenz, G. Cassel, F. Simiand, L. H. Dupriez, G.F. Warren και F. A. Pearson. Αναφορά στο van Duijn, Jaap J., *ό.π.*, σ. 70.

²⁰² Πιο συγκεκριμένα τις ανακαλύψεις χρυσού στην Καλιφόρνια και την Αυστραλία (1850) και στη Νότια Αφρική και την Αλάσκα (1895).

²⁰³ Οι Alvin Hansen, E. Wagemann και E. M. Bernstein όπως αναφέρονται στο van Duijn, Jaap J., *ό.π.*, σ. 70, Πίνακας 4.1.

²⁰⁴ Όπως στην περίπτωση του Sigfried von Ciriacy-Wantrup, στο ίδιο, σ. 69.

Μια διαφορετική οπτική έδινε ο Siroi²⁰⁵ που θεωρούσε ως αίτιο των μακρών κύκλων τις δυσκολίες προσαρμογής της αγροτικής παραγωγής και των πρώτων υλών γενικότερα. Σύμφωνα με αυτόν στην ανοδική φάση του κύκλου η ζήτηση αγροτικών αγαθών θα ξεπερνά την προσφορά αλλά μόνο σε μεγάλο χρονικό διάστημα θα καταφέρει η αγροτική παραγωγή να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες ζήτησης. Μέχρι τότε η ζήτηση θα έχει μειωθεί με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών και την αρχή της καθοδικής φάσης του κύκλου.

Η θεωρία του Kondratieff προκάλεσε και το ενδιαφέρον ερευνητών που δεν επικέντρωναν το ενδιαφέρον τους αποκλειστικά στους μακρούς κύκλους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Mitchell²⁰⁶ που αναγνωρίζει όχι μόνο τη συνεισφορά του Kondratieff αλλά και των προγενεστέρων του van Gelderen και de Wolff. Επίσης ο Kuznets²⁰⁷ την ίδια περίοδο ασχολείται εντατικά με τα ίδια ζητήματα παρά την αλλαγή προσανατολισμού αργότερα και τη δική του θεωρία για τις μακρές περιόδους. Στην Ευρώπη οι Tinbergen και Frisch υποστηρίζουν τη θέση του Kondratieff χωρίς μάλιστα να χάνουν το ενδιαφέρον τους για το θέμα ακόμα και μεταπολεμικά.

Καθοριστική για την εξέλιξη της θεωρίας υπήρξε η επιρροή του Kondratieff στον Αυστριακό οικονομολόγο Joseph Schumpeter. Ο Schumpeter από την πρώτη κιόλας δεκαετία του 20^{ου} αιώνα είχε αρχίσει να διαμορφώνει τη δική του θεωρία περί οικονομικής ανάπτυξης στην οποία βρίσκονται οι πρώτες ιδέες του σχετικά με το φαινόμενο της κυκλικής δραστηριότητας. Με την εμφάνιση του Kondratieff γίνεται από τους πιο θερμούς υποστηρικτές του καθώς εκεί αναγνωρίζει τη δική του σκέψη αναφορικά με την εισαγωγή της τεχνολογικής καινοτομίας και την επιρροή της στην οικονομική δραστηριότητα.

Όπως και ο Kondratieff έτσι και ο Schumpeter αναζητούσε μια ενδογενή λύση στο πρόβλημα της κυκλικότητας της οικονομικής δραστηριότητας. Πίστευε ότι η κίνηση της οικονομίας αποτυπώνει πάντα μια τάση προς την ισορροπία η οποία όμως

²⁰⁵ Siroi, Jean, *Le role de l' agriculture dans les fluctuations economiques*, Sirey, Παρίσι, 1942. Την οπτική αυτή ανέπτυξε αργότερα ο Walter Rostow στο μοντέλο του για τους μακρούς κύκλους, βλ. Rostow Walter W. και M. Kennedy, «A Simple Model of the Kondratieff Cycle», σ. 1-36 στο Uselding, Paul (επ.), *Research in Economic History*, τ. 4, JAI Press, Κονέκτικατ, 1979.

²⁰⁶ Mitchell, Wesley C., *Business Cycles: The Problem and its Settings*, NBER, NY, 1927.

²⁰⁷ Kuznets, Simon, *Secular Movements in Production and Prices*, Houghton Mifflin, Βοστώνη, 1930.

δεν επιτυγχάνεται λόγω της ρευστότητας του οικονομικού συστήματος. Κάθε διαταραχή οδηγεί σε μια νέα ρευστή κατάσταση η οποία βρίσκει κάθε φορά τη δική της ισορροπία. Οι διαταραχές αυτές είναι οι νέοι συνδυασμοί παραγωγικών δυνάμεων ή καινοτομίες που οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη και μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές: 1) εισαγωγή ενός νέου αγαθού, 2) εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής, 3) άνοιγμα νέων αγορών 4) νέες πηγές προσφοράς πρώτων υλών 5) νέοι τρόποι οργάνωσης της παραγωγής. Οι μορφές αυτές σχετίζονται με την έννοια της καινοτομίας αλλά και του επιχειρηματία, ο οποίος δεν είναι αυτός που αναλαμβάνει να καλύψει το κεφαλαιακό κόστος της εφαρμογής των τεχνολογικών καινοτομιών αλλά αυτός που εντοπίζει και προωθεί τους νέους παραγωγικούς συνδυασμούς στην οικονομική ζωή.

Ο Schumpeter θα αναγάγει την εφαρμογή της τεχνολογικής καινοτομίας σε συνδυασμό με την επιχειρηματικότητα ως κύριο παράγοντα ερμηνείας της οικονομικής κυκλικής δραστηριότητας. Ο ρόλος της καινοτομίας δεν περιορίζεται στην αρχική φάση του κύκλου αλλά εντοπίζεται σε όλη τη διάρκειά του ως θεμελιώδης παράγοντας στη διαμόρφωση της οικονομικής συμπεριφοράς και πολύ περισσότερο χρησιμεύει για να ερμηνεύσει το κατώτατο σημείο του κύκλου το οποίο παραδοσιακά αποτελούσε προβληματικό σημείο για τους αναλυτές των οικονομικών κύκλων. Η θεωρία του μπορεί να συνοψιστεί σε τέσσερις προτάσεις:

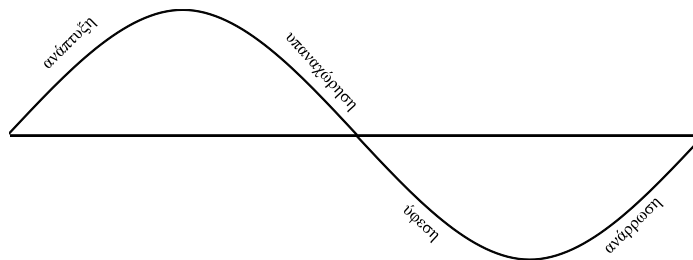
- Η καινοτομία αποτελεί το θεμελιώδη παράγοντα που θέτει σε κίνηση την καπιταλιστική μηχανή.
- Οι καινοτομίες δεν κατανέμονται ομοιόμορφα στο χρόνο αλλά εμφανίζονται κατά διαστήματα σε δέσμες και κατά συνέπεια
- η οικονομική ανάπτυξη είναι μια κυκλική διαδικασία.
- Οι καινοτομίες έχουν διαφορετικές επιδράσεις. Για το λόγο αυτό παρατηρούμε το φαινόμενο της ταυτόχρονης ύπαρξης κύκλων διαφορετικού μήκους. Το μακρό κύμα προκαλείται από βασικές καινοτομίες όπως τους σιδηροδρόμους και τον ηλεκτρισμό.

Στόχος της πρώιμης θεωρίας οικονομικής ανάπτυξης του Schumpeter ήταν η ερμηνεία των επιχειρηματικών κύκλων ή κύκλων Juglar. Στη δεκαετία του 1920 που γνώρισε τη δουλειά του Kondratieff επέκτεινε τη θέση του και στις μεγαλύτερους κύκλους την οποία ανέπτυξε στο κύριο έργο του για την κυκλική οικονομική

δραστηριότητα *Business Cycles* (1939). Σε αυτό εφάρμοσε τον ίδιο βασικό πυρήνα της τεχνολογικής καινοτομίας την οποία ενέταξε σε ένα πολύπλοκο σχήμα ταυτόχρονης λειτουργίας και των τριών ειδών κύκλων (Juglar, Kitchin, Kondratieff) διατυπώνοντας και την περιοδική σχέση που τους συνδέει ως $1 \text{ Kondratieff} = 6 \text{ Juglar} = 18 \text{ Kitchin}$.

Στο πρώτο του σχεδιάσμα αναγνώριζε δύο μόνο φάσεις του οικονομικού κύκλου όπως και οι υπόλοιποι συγγραφείς. Στο βασικό όμως έργο του ανέπτυξε περαιτέρω τη σκέψη του και αναγνώρισε τέσσερις φάσεις: ανάπτυξη, υπαναχώρηση, ύφεση και ανάρρωση οι οποίες σχηματικά αναπαριστώνται ως κυκλικές διακυμάνσεις γύρω από μια οριζόντια γραμμή.

Σχήμα 2.1. Ο οικονομικός κύκλος του Schumpeter

Βάσει του διαχωρισμού αυτού προχωρά στην περιοδολόγηση της οικονομικής δραστηριότητας σε ιστορική προοπτική. Αναφέρεται στους μακρούς κύκλους ως κύματα Kondratieff και εντοπίζει μέχρι και το 1939 τρία κύματα: το πρώτο από το 1780 έως το 1842, το δεύτερο από το 1842 έως το 1897 και το τρίτο από το 1897 έως το 1939. Σε αναλυτικότερη μορφή τα τρία κύματα αποτελούνται από τις φάσεις αυτές όπως φαίνονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 2.1. Η χρονολόγηση του Schumpeter

	Ανάπτυξη	Υπαναχώρηση	Ύφεση	Ανάρρωση
1ο Κύμα Kondratieff Βαμβακερά, σίδηρο, ατμός	1787-1800	1801-1813	1814-1827	1828-1842
2ο Κύμα Kondratieff Σιδηρόδρομοι	1843-1857	1858-1869	1870-1884/5	1886-1897
3ο Κύμα Kondratieff Ηλεκτρισμός, αυτοκίνηση	1898-1911	1912-1924/5	1925/6-1939	

Πηγή: Kuznets, Simon, «Schumpeter's business cycles», *American Economic Review*, 1940, τ. 30, σ. 250-271.

Η θεωρία του Schumpeter δεν έγινε γενικότερα αποδεκτή αφού δεν έδινε ικανοποιητικές απαντήσεις στα ερωτήματα: α) γιατί οι καινοτομίες εμφανίζονται σε δέσμες, β) γιατί οι καινοτομίες δημιουργούν κύκλους με τέσσερις φάσεις και γ) γιατί εμφανίζονται αναγκαστικά στη φάση της ύφεσης έτσι ώστε αμέσως μετά να ακολουθεί η φάση της ανάρρωσης. Επίσης, η εισαγωγή ποιοτικών μεταβλητών με σημαντική επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα όπως η έννοια του επιχειρηματία και η οικονομική του συμπεριφορά κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων του κύκλου, οικοδομούσαν ένα μοντέλο με προφανή αντίσταση σε οποιαδήποτε προσπάθεια ποσοτικής τυποποίησης και άρα με μειωμένο ρυθμό διάχυσης στην άμεση μεταπολεμική περίοδο που η αλγεβροποίηση θα επικρατούσε ως κύριος άξονας δημιουργίας οικονομικών υποδειγμάτων.

Παρά τις σοβαρές αμφιβολίες για την ερμηνευτική δύναμη της θεωρίας του, ο Schumpeter αποτέλεσε δημιουργό ξεχωριστών οδών σκέψης που στη μεταπολεμική εποχή θα ήταν καθοριστικές για τη δημιουργία νέων μοντέλων μακρών κύκλων με κύριο άξονα την τεχνολογική καινοτομία μακριά από το νεοκλασικό υπόδειγμα. Την εποχή όμως που δημοσιεύτηκε το κύριο έργο του (1939) είχε ήδη μειωθεί το ενδιαφέρον για τα κύματα Kondratieff μια τάση που ξεκάθαρα είχαν ακολουθήσει διανοητές που αρχικά είχαν υποστηρίξει ή τουλάχιστον είχαν στραφεί σε αυτού του είδους την έρευνα όπως ο Simon Kuznets, ή ο θεωρητικός του διεθνούς εμπορίου Haberler.

Το αποτέλεσμα αυτό δεν ήταν συνέπεια μόνο της αλλαγής κατεύθυνσης στη μελέτη των οικονομικών αλλά και δείγμα μιας εσωτερικής ανωμαλίας. Η θεωρία των μακρών κυμάτων δεν αποτελούσε ένα συμπαγές σώμα προτάσεων, αξιωμάτων και μεθοδολογίας για τη διερεύνηση της οικονομικής αλλαγής αλλά ένα σώμα θεωριών που η δομή τους αντανάκλούσε την ασυμφωνία των ίδιων των ερευνητών. Πέρα από την χρονολόγηση των οικονομικών περιόδων που σε γενικές γραμμές ακολουθούσε μια κοινή συνισταμένη, την αναγνώριση διακριτών χαρακτηριστικών στην οικονομική ιστορία όσο και την ανάγκη να ερμηνευθούν τα τελευταία μέσω μιας θεωρίας, δεν υπήρχε κάποιο άλλο επίπεδο συμφωνίας. Τα προβλήματα προσδιορισμού της φύσης των οικονομικών μεταβλητών (εξωγενείς-ενδογενείς), ο καθορισμός των αιτιών και των συνεπειών, η σχέση αίτιου-αιτιατού, η σχέση τάσης-κύκλου, η μεθοδολογική

αντιμετώπιση των χρονολογικών σειρών και οι αντιφάσεις της, όλα αυτά ήταν χαρακτηριστικά που οδηγούσαν στη διάσπαση και στη μείωση του κύρους της. Μέχρι και τις αρχές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η θεωρία των μακρών κυμάτων είχε χάσει ένα μεγάλο σώμα υποστηρικτών που είχε δημιουργηθεί με τη δουλειά του Kondratieff και τη φήμη που απόκτησε στον υπόλοιπο κόσμο.

Η θεωρία του Kondratieff όμως παρείχε ένα πλαίσιο με το οποίο θα μπορούσαν να χρονολογηθούν, να συζητηθούν και να ερμηνευτούν οι μείζονες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που είχαν προκληθεί τον τελευταίο αιώνα. Ο ίδιος κράτησε μια επιφυλακτική στάση σχετικά με το ζήτημα της επανάληψης φαινομένων: δεν υπάρχει σχεδόν καμία πιθανότητα να επαναληφθούν ακριβώς οι ίδιες αιτιώδεις συνθήκες - κάθε ιστορικό γεγονός είναι ξεχωριστό. Υπάρχει όμως μια σταθερή αιτιώδης δομή η οποία επιτρέπει στα φαινόμενα να επανεμφανίζονται με κάποια κανονικότητα, όχι αναγκαστικά περιοδική. Κάθε ολότητα αντιπροσωπεύει κάτι νέο, κάτι ιδιαίτερο και δεν μπορεί να αναχθεί σε πρωταρχικά αίτια και άρα ο μόνος τρόπος να κατανοήσουμε τα φαινόμενα είναι ένας συνδυασμός στατιστικών και ιστορικο-συγκριτικών μεθόδων.

Τόσο ο Kondratieff όσο και ο Schumpeter προσέγγισαν την οικονομική ιστορία ως κοινωνική εξέλιξη μέσα στο χρόνο και πρότειναν την εισαγωγή πρόσθετων μεθόδων έρευνας πέρα από τα μοντέλα γενικής ισορροπίας και τη στατιστική. Η επίδραση και των δύο ήταν καθοριστική: του Kondratieff γιατί τόνισε το ζήτημα των μακρών περιόδων με διακριτά χαρακτηριστικά ως κύριο χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού συστήματος και του Schumpeter γιατί εντόπισε έναν κύριο παράγοντα της οικονομικής ζωής καθώς και το πλαίσιο στο οποίο μπορεί να λειτουργήσει, αποτελώντας έτσι πρόδρομο των νεότερων μοντέλων μακρών κύκλων που θα χρησιμοποιούσαν την τεχνολογική καινοτομία ως φορέα δομικών αλλαγών στις οικονομίες.

2.4 Η μεταπολεμική υπαναχώρηση και η επιστροφή

Στα χρόνια που ακολούθησαν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η θεωρία των μακρών κυμάτων βρέθηκε στην αφάνεια. Από τη μία η αλματώδης ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών

οικονομιών των δεκαετιών του '50 και του '60 με την αισιοδοξία που δημιούργησε δεν άφηνε περιθώρια για τα ζητήματα του οικονομικού κύκλου. Απ' την άλλη η επικράτηση του νεοκλασικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο τώρα είχε λάβει νέα πνοή με την εξέλιξη της οικονομετρίας και της νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας γενικότερα, επεκτάθηκε σε κλάδους παραδοσιακά συνυφασμένους με εναλλακτικές μεθόδους ανάλυσης, όπως η οικονομική ιστορία.²⁰⁸

Η δομική κρίση της παγκόσμιας οικονομίας στη δεκαετία του 1970, η οποία είχε αρχίσει να γίνεται εμφανής από τα τέλη του 1960, και οι μειωμένοι ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης των δυτικών οικονομιών, επανέφεραν το θέμα των μακρών κύκλων στην ακαδημαϊκή οικονομική ζωή. Ένας από τους πρώτους που παρατήρησαν το τέλος της μεταπολεμικής ανοδικής φάσης ήταν ο Ernest Mandel ²⁰⁹ στον οποίο κατά μία έννοια οφείλεται η αναβίωση της θεωρίας των κυμάτων Kondratieff.

Ο Mandel αναφερόταν σε μακρούς κύκλους της διεθνούς οικονομίας, μήκους περίπου πενήντα ετών, που προκαλούνται από τεχνολογικές μεταβολές χωρίς όμως να υποστηρίζει μια αυστηρή κανονικότητα στην εναλλαγή τους. Η βάση της θεωρίας του είναι μαρξιστική και εξηγεί τις ανοδικές και καθοδικές φάσεις από το ρυθμό μεταβολής του κέρδους. Η κάθε περίοδος χωρίζεται σε δύο φάσεις όπου στην πρώτη έχουμε ανάπτυξη και αυξανόμενα κέρδη από την εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών ενώ στη δεύτερη παρουσιάζονται μειωμένα κέρδη καθώς οι επενδυτικές ευκαιρίες εξαφανίζονται.

Η χρονολόγησή του δε διαφέρει από των άλλων συγγραφέων· ²¹⁰ βρίσκει το πρώτο κύμα από το 1789 έως το 1848 (ανοδική φάση 1789-1825, καθοδική 1826-1848) αποδίδοντάς το στη βιομηχανική επανάσταση, το δεύτερο από το 1848 έως το 1893 (αν. 1848-1873, καθ. 1873-1893) λόγω της νέας τεχνολογικής επανάστασης των μηχανών και του ατμού και το τρίτο από το 1893 έως το 1940 (αν. 1893-1913, καθ. 1914-1940) με κύριο αίτιο την τεχνολογία του ηλεκτρισμού και των κινητήρων. Εντοπίζει το τέταρτο κύμα από το 1940 και έπειτα προς μία ακαθόριστη ημερομηνία

²⁰⁸ Η νέα οικονομική ιστορία ή κλιομετρία, ουσιαστικά δημιουργήθηκε με το συνέδριο του NBER στην Ινδιάνα των ΗΠΑ το Σεπτέμβριο του 1957, βλ. *Journal of Economic History*, Δεκέμβριος 1957, τ. 17-4, σ. 1-611.

²⁰⁹ Mandel, Ernest, «L' apogee du neo-capitalisme et ses lendemains», *Temps Modernes*, 1964, σ. 193-210.

²¹⁰ Η χρονολόγησή του στο Mandel, Ernest, *Long Waves of Capitalist Development*, Cambridge University Press, Καίμπριτζ, 1980 (αναθεωρημένη έκδοση, Verso, Λονδίνο 1995), σ. 82.

σημειώνοντας ότι η ανοδική του φάση τελείωσε το 1967 και από το 1968 η παγκόσμια οικονομία έχει εισέλθει στην καθοδική φάση.

Εκτός όμως από τα «κύματα» ο Mandel αναγνωρίζει και «στάδια» στην εξέλιξη του καπιταλισμού τα οποία δεν βρίσκονται σε άμεση σύνδεση με τα πρώτα.²¹¹ Ο λόγος που προχωρά σε αυτό το διαχωρισμό είναι γιατί στα «κύματα» αναγνωρίζει ένα άχρονο επαναλαμβανόμενο σχήμα το οποίο προκαλείται από την εξωγενή τεχνολογική μεταβολή ενώ χρησιμοποιεί το χαρακτηρισμό «στάδια» για να υποδηλώσει τις ποιοτικές μεταβολές και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν μια ιστορική περίοδο από μια άλλη. Έτσι, στην μεταπολεμική εποχή αναγνώριζε ένα όψιμο καπιταλισμό ο οποίος αποτελούσε ένα εξελικτικό στάδιο της ιμπεριαλιστικής περιόδου και όχι μια νέα εποχή του καπιταλισμού. Τονίζει ότι τα μακρά κύματα είναι κάτι πολύ περισσότερο από ρυθμικούς κύκλους ανοδικών και καθοδικών τάσεων της οικονομικής μεγέθυνσης: αντιπροσωπεύουν ιστορικές πραγματικότητες, μέρη ολόκληρης της ιστορίας του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής με διακριτά χαρακτηριστικά. Για τον ίδιο λόγο η διάρκειά τους είναι μη-κανονική ή απεριοδική.²¹²

Την ίδια περίοδο με τον Mandel ένας άλλος αναβιωτής της θεωρίας των μακρών κυμάτων, ο Gerhard Mensch, είχε στρέψει το ενδιαφέρον του στην καινοτομία ως αίτιο των μακρών κύκλων ακολουθώντας τη Σουμπετεριανή γραμμή. Ο δικός του στόχος όμως ήταν να συμπληρώσει τα κενά της θεωρίας του Schumpeter σχετικά με την εμφάνιση των καινοτομιών σε δέσμες πριν από μία ανοδική φάση του μακρού κύκλου και για να το πετύχει συνέταξε έναν κατάλογο με διαφορετικούς τύπους καινοτομιών.

Ο Mensch θεωρεί την τεχνολογική καινοτομία υπεύθυνη για το ρυθμό της καπιταλιστικής εξέλιξης. Προσδιορίζει τις καθοδικές φάσεις ως περιόδους έλλειψης καινοτομιών εντάσσοντας και τη δεκαετία του 1970 σε αυτές, με ταυτόχρονη εξάντληση των δυνατοτήτων εκμετάλλευσης των καινοτομιών της προηγούμενης ανοδικής φάσης.²¹³ Έτσι, οι καθοδικές φάσεις ερμηνεύονται ως «τεχνολογικό αδιέξοδο» (stalemate in technology) ή έλλειψη βασικών καινοτομιών. Η επόμενη

²¹¹ Maddison, Angus, *ό.π.*, σ. 159.

²¹² Mandel, Ernest, *Long Waves, ό.π.*, σ. 76.

²¹³ Mensch, Gerhard, *Stalemate in Technology*, Ballinger, Κάμπριτζ, 1979.

ανοδική φάση θα έλθει όταν οι επενδυτές δεν εντοπίσουν άλλη διέξοδο εκτός από την ανάληψη του ρίσκου που συνδέεται με την εισαγωγή βασικών καινοτομιών. Ωστόσο ο Mensch δε συνδράμει με το μοντέλο του Kondratieff το οποίο εισάγει μια ντετερμινιστική επανεμφάνιση των αλλαγών φάσεων. Το δικό του μοντέλο είναι το «μοντέλο μεταμορφώσεων των κύκλων δομικών αλλαγών» βάσει του οποίου οι «οικονομίες εξελίσσονται μέσα από μια σειρά διαλειπτόμενων καινοτομικών ωθήσεων που παίρνουν τη μορφή διαδοχικών κύκλων με μορφή S».²¹⁴

Η επιρροή του Schumpeter είναι εμφανής σε όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου και γίνεται ακόμα πιο έντονη τη δεκαετία του 1980 όπου η αναζήτηση των μακρών κύκλων συνδυάζεται αποκλειστικά με την τεχνολογική καινοτομία. Ο Alfred Kleinknecht προσπαθεί να ελέγξει με οικονομετρικές μεθόδους την σημαντικότητα των καινοτομιών και τη βρίσκει συνεπή με τα γεγονότα²¹⁵ όχι όμως και ο van Ewijk²¹⁶ ο οποίος χρησιμοποιεί φασματική ανάλυση για τους ίδιους σκοπούς. Στο ίδιο μοτίβο ο J.J. van Duijn χρησιμοποιεί την καινοτομία ως ερμηνευτική μεταβλητή και παραθέτει εμπειρικά στοιχεία για τις τεχνολογικές καινοτομίες και τη σχέση τους με την παραγωγική δραστηριότητα.²¹⁷ Από μια εντελώς διαφορετική οπτική ο J. Forrester δημιουργεί μοντέλα υπολογιστή (εξομοίωσης) εντάσσοντας σε αυτά την τεχνολογική καινοτομία και προσπαθεί με την κατάλληλη παραμετροποίηση να μιμηθεί κάποια χαρακτηριστικά πραγματικών χρονολογικών σειρών²¹⁸ ενώ το ζήτημα των πολέμων στη δημιουργία μακρών κύκλων βρίσκει τη δική του αναβίωση με τον Goldstein.²¹⁹

Άλλοι ερευνητές όπως ο Christopher Freeman και ο J. Clark εστιάζουν στη σχέση των τεχνολογικών αλλαγών και της καινοτομίας με τις ευρύτερες εξελίξεις στην οικονομία, προσπαθώντας να εντοπίσουν εμπειρικά στοιχεία εφαρμογής των

²¹⁴ Μεταφράζουμε το παράθεμα από το van Duijn, Jaap J., *ό.π.*, σ. 106.

²¹⁵ Kleinknecht, Alfred, «Observations on the Schumpeterian Swarming of Innovations», *Futures*, 1981, τ. 13, σ. 293-307.

²¹⁶ van Ewijk, Casper, «A Spectral Analysis of the Kondratieff Cycle», *Kyklos*, Αύγουστος 1982, τ. 35-3, σ. 469-499 και του ίδιου «The Long Wave – A Real Phenomenon», *De Economist*, 1981, τ. 129-3, σ. 324-372.

²¹⁷ van Duijn, Jaap J., *ό.π.*

²¹⁸ Forrester, Jay, «Growth Cycles», *De Economist*, 1977, τ. 125, σ. 525-543 και του ίδιου, «Innovation and Economic Change», *Futures*, 1981, τ. 13-4, σ. 323-331.

²¹⁹ Goldstein, Joshua S., *Long Cycles. Prosperity and War in the Modern Age*, Yale University Press, Νιου Χέιβεν, 1988.

καινοτομιών στην παραγωγική δραστηριότητα και οδηγούνται στη χρήση εξελικτικών-οργανικών οικονομικών μοντέλων που δεν εννοούνται απαραίτητα με τη βιολογική έννοια.²²⁰ Η πραγματοποίηση διεθνών συνεδρίων με τη συμμετοχή κορυφαίων ερευνητών μαρτυρεί την έκταση της εκ νέου αποδοχής του αινίγματος των μακρών κύκλων η οποία συνεχίστηκε και τις επόμενες δεκαετίες με νέες συμβολές²²¹ και οδήγησε σε νέα πεδία εφαρμογής της θεωρίας με διαφορετικό περιεχόμενο· από τη θεωρία του Modelski σχετικά με τους ηγεμονικούς πολιτικούς κύκλους μέχρι και τη σύγχρονη θεωρία των γενεαλογικών κύκλων ως αίτια μακρών περιόδων διακυμάνσεων²²², η θεωρία των μακρών κύκλων φαίνεται να επιδρά με διαφορετικούς τρόπους στη σύγχρονη ακαδημαϊκή ζωή.

Σε όλες αυτές τις νεότερες προσπάθειες ανάλυσης του φαινομένου των μακρών κύκλων, είναι αξιοσημείωτη η έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς στο ρόλο της κυβέρνησης και των θεσμικών δομών των οικονομιών ως παράγοντες επίδρασης στην οικονομική δραστηριότητα. Η στενή σύνδεση των μοντέλων με την τεχνολογική καινοτομία και η προσπάθεια ενδογενοποίησής της ως κεντρικό αίτιο της οικονομικής αλλαγής, δεν άφησε περιθώρια για την εισαγωγή και άλλων παραγόντων κοινωνικής ή πολιτικής φύσης ως δραστικά αίτια οικονομικής μεταβολής.²²³ Ο προσανατολισμός αυτός γίνεται ακόμα πιο προβληματικός αν σκεφτεί κανείς ότι ένας από τους κύριους στόχους της θεωρίας των μακρών κυμάτων είναι η ίδια η χρονολόγηση της οικονομικής ιστορίας και όχι μόνο η ανάλυση εντός καθιερωμένων περιοδολογήσεων.

Μια ιδιόμορφη περίπτωση που προσπαθεί να συνδυάσει την τεχνολογική καινοτομία με μεταβολές στην θεσμική δομή των οικονομιών βρίσκεται στη δουλειά

²²⁰ Freeman, Christopher, J. Clark και Luc Soete, *Unemployment and Technical Innovation*, Pinter, Λονδίνο, 1982.

²²¹ Tylecote, Andrew *The Long Wave in the World Economy: The Present Crisis in Historical Perspective*, Routledge, Λονδίνο, 1992 και Kleinknecht, Alfred, Ernest Mandel και Immanuel Wallerstein (επ.), *New Findings in Long Wave Research*, St. Martin's Press, Νέα Υόρκη, 1992.

²²² Modelski, George., «The long cycle of global politics and the nation-state», *Comparative Studies in Social History*, 1978, τ. 20, σ. 214–235, και του ίδιου, *Long Cycles in World Politics*, MacMillan, Λονδίνο, 1987. Για τους γενεαλογικούς κύκλους βλ. Devezas, Tesselano C. και James T. Corredine, «The Biological Determinants of Long Wave Behavior in Socioeconomic Growth and Development», *Technological Forecasting and Social Change*, 2001, τ. 68, σ. 1-57.

²²³ Αν εξαιρέσουμε ίσως τον Mandel που κρατά μια θέση για πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες στη στροφή από τη φάση της ύφεσης προς τη φάση της ανάρρωσης.

της Carlotta Perez.²²⁴ Η Perez δέχεται την έννοια των κυμάτων Kondratieff και προσπαθεί να εντοπίσει τις απαραίτητες συνθήκες υπό τις οποίες η τεχνολογική καινοτομία οδηγεί στη δημιουργία μακρών κύκλων. Υιοθετεί την έννοια της Σουμπετεριανής τεχνολογικής καινοτομίας ως αίτιο δημιουργίας κυκλικής συμπεριφοράς της οικονομίας αλλά αποκλίνει τόσο από τον Kondratieff όσο και από τον Schumpeter.

Όσον αφορά τον πρώτο δε δέχεται τον δευτερεύοντα ρόλο που αποδίδει στην τεχνολογική καινοτομία και τη χρήση της ως φαινομένου που απλά αποδεικνύει την ύπαρξη των μακρών κυμάτων. Σχετικά με τον δεύτερο διαφέρει ως προς το πλαίσιο το οποίο εντάσσει την καινοτομία. Για τον Schumpeter η τεχνολογική καινοτομία αποτελεί το κύριο αίτιο κυκλικής συμπεριφοράς της καπιταλιστικής οικονομίας τόσο για τους κύκλους Kitchin, τους κύκλους Juglar όσο και για τους Kondratieff. Επίσης η συστημική διαδικασία ξεδιπλώνεται μόνο εντός της οικονομικής σφαίρας την οποία αντιλαμβάνεται ως αυτορυθμιζόμενο μηχανισμό που προκαλεί τις δικές του διαταραχές (καινοτομίες) και απορροφά τις επιδράσεις τους, κινούμενος συνεχώς προς υψηλότερα επίπεδα ισορροπίας. Η υπόλοιπη κοινωνία, η οποία αποτελεί απλώς ένα περιβάλλον, διαμορφώνεται αργά και βαθιά κάτω από αυτήν την επανεμφανιζόμενη διαδικασία «δημιουργικής καταστροφής». Οι κοινωνικές συνθήκες και το θεσμικό πλαίσιο επηρεάζουν και επηρεάζονται από την οικονομική διαδικασία χωρίς όμως ποτέ να δημιουργούν μια συνολική δομή.²²⁵

Για την Perez τα μακρά κύματα δεν είναι ένα καθαρά οικονομικό φαινόμενο, αλλά η αποτύπωση της αρμονικής ή όχι συμπεριφοράς του συνόλου των κοινωνικοοικονομικών και θεσμικών συστημάτων. Αντιλαμβάνεται δηλαδή το καπιταλιστικό σύστημα ως μια πολύπλοκη δομή όπου η οικονομία αποτελεί μόνον ένα υποσύστημα το οποίο κινείται από την τεχνολογική καινοτομία, η αρμονική συνέχεια του οποίου όμως εξαρτάται από το συντονισμό ή τη συμπληρωματικότητα με τα υπόλοιπα κοινωνικά υποσυστήματα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Όλα τα υποσυστήματα αντιμετωπίζουν διαφορετικούς ρυθμούς μεταβολής. Όταν οι τάσεις του οικονομικού υποσυστήματος συμπλέουν με το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο, τότε

²²⁴ Perez, Carlotta, «Structural Change and Assimilation of New Technologies in the Economic and Social Systems», *Futures*, Οκτώβριος 1983, τ. 15, σ. 357-375.

²²⁵ Perez, Carlota *ό.π.*, σ. 359.

δημιουργείται μια ανοδική φάση ενώ μια δομική κρίση (ύφεση) είναι το αποτέλεσμα της απόκλισης των τάσεων των δύο κύριων συστημάτων.

Τα μακρά κύματα αποτελούν διαδοχικές φάσεις της εξέλιξης του ολικού συστήματος, τις οποίες ονομάζει «τρόπους ανάπτυξης», δηλαδή ένα γενικό σχήμα μεγέθυνσης που βασίζεται σε ένα σύνολο αποδεκτών κοινωνικών και θεσμικών μηχανισμών, εθνικών και διεθνικών, επηρεάζοντας τη λειτουργία και την εξέλιξη των αγορών εργασίας, εμπορευμάτων και κεφαλαίων. Η ρίζα της δυναμικής του συστήματος είναι το κίνητρο του κέρδους, που σπρώχνει τους επιχειρηματίες στην ενσωμάτωση των εφευρέσεων στην παραγωγική σφαίρα.

Ο κάθε τρόπος ανάπτυξης διαμορφώνεται υπό την επίδραση ενός «τεχνολογικού ύφους» (technological style) το οποίο αποτελεί ένα είδος νέου παραδείγματος για την αποτελεσματικότερη οργάνωση της παραγωγής και οδηγεί σε νέες μορφές παραγωγικών σχέσεων.²²⁶ Η ιστορική μορφή ενός τέτοιου παραδείγματος ξεπηδά μέσα από συγκεκριμένες τεχνολογικές εξελίξεις που δίνουν νέες δυνατότητες επένδυσης και εκμετάλλευσης και η συνέχειά του εξασφαλίζεται από την υπάρχουσα αύξουσα παραγωγικότητα και τη δημιουργία κερδών. Σε αυτήν την κίνηση προστίθεται και η ανατροφοδότηση με την κοινωνική και θεσμική σφαίρα που οδηγεί σε μια δυναμική σύμπλευση η οποία έχει ως κέντρο το νέο τεχνολογικό ύφος.

Όταν οι νέες τεχνολογίες εξαντλήσουν τα περιθώριά τους, τότε ξεκινά η καθοδική φάση του κύκλου. Στην αρχή της νέας φάσης ένα νέο τεχνολογικό ύφος θα ξεκινήσει να δημιουργείται έτσι ώστε να ξεπεραστούν τα διαρθρωτικά εμπόδια ανάπτυξης. Οι νέες όμως αυτές δυναμικές δε θα συμπληρώνονται από το κοινωνικό και θεσμικό πλαίσιο το οποίο διατηρεί τα χαρακτηριστικά της προηγούμενης φάσης με ένα υψηλό βαθμό φυσικής ακαμψίας που έχει δημιουργηθεί από τις προηγούμενες επιτυχίες. Έτσι, θα αρχίσουν να δημιουργούνται διασπάσεις στην κοινωνική και οικονομική δομή με αποτέλεσμα κοινωνικούς μετασχηματισμούς που έρχονται σε αντίθεση με το πλέον εξασθενημένο κοινωνικοθεσμικό πλαίσιο. Μόνο όταν πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες αλλαγές στο θεσμικό ιστό για να συμπλεύσει με το

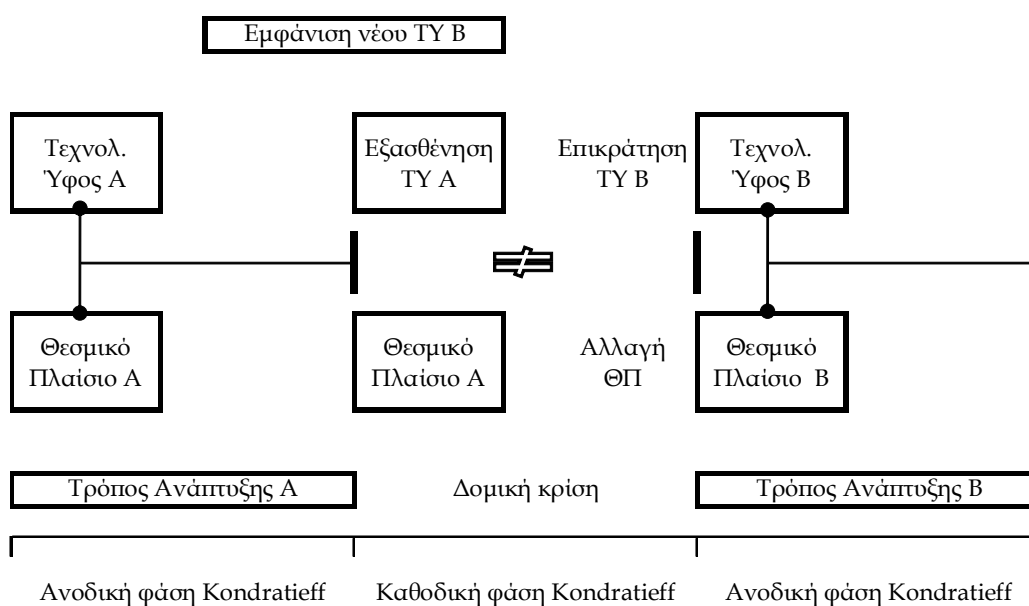
²²⁶ Για τις συγκεκριμένες μεταβλητές που επιλέγει η Perez καθώς και για τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος σχετικά με την τεχνολογία και την παραγωγή, βλ. Perez, Carlota, *ό.π.*, σ. 361-363.

νέο τεχνολογικό ύφος, θα βρεθεί η οικονομία σε μια ανοδική φάση του κύκλου Kondratieff.

Με αυτόν τον τρόπο η δομική κρίση δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της διαδικασίας «δημιουργικής καταστροφής» στην οικονομική σφαίρα αλλά και στην κοινωνικοθεσμική. Η κρίση οδηγεί στην αναδιοργάνωση της θεσμικής σφαίρας, με αλλαγές που είναι συμβατές με το νέο τεχνολογικό ύφος. Η τελική μορφή που θα έχει η νέα δομή δεν εξαρτάται λοιπόν μόνο από την τεχνολογική καινοτομία και τις νέες παραγωγικές σχέσεις που προτείνει αλλά από τα συμφέροντα, τις πράξεις και τη σχετική ισχύ των κοινωνικών δυνάμεων.

Έτσι η ανοδική φάση ενός κύματος Kondratieff ξεκινά όταν έχει επιτευχθεί η αρμονική συμπληρωματικότητα ανάμεσα στο «τεχνικοοικονομικό παράδειγμα» που αναπτύχθηκε στην καθοδική φάση του κύματος Kondratieff, και του νέου κοινωνικοθεσμικού περιβάλλοντος. Από τη στιγμή αυτή και έπειτα η οικονομία κινείται σε ένα σχετικά σταθερό πλαίσιο όπου η οικονομική ανάπτυξη λαμβάνει μια συγκεκριμένη μορφή, ένας συγκεκριμένος τρόπος ζωής αναδύεται για διαφορετικές μερίδες του πληθυσμού, ένα νέο σύνολο διεθνών επενδυτικών και εμπορικών σχέσεων καθιερώνεται.

Σχήμα 2.2. Απεικόνιση του τεχνικοοικονομικού υποδείγματος

Το «τεχνικοοικονομικό υπόδειγμα» είναι ένας συνδυασμός του μοντέλου του Kondratieff για τους μακρούς κύκλους, που η κύρια δυναμική του στηρίζεται στη Σουμπετεριανή καινοτομία, με περιορισμένο όμως εύρος εφαρμογής· δηλαδή αντί η λειτουργία του να αναφέρεται σε ολόκληρο το σύστημα και οι συνέπειές του να αντανακλώνται με την ίδια δύναμη και ομοιομορφία, περιορίζεται στο οικονομικό υποσύστημα του κοινωνικού όλου με ανακλαστικές ιδιότητες. Ουσιαστικά αποτελεί ένα πρώτο δομικό υπόστρωμα που λείπει από τη θεωρία των μακρών κυμάτων, το οποίο εντοπίζεται στην τεχνολογική αλλαγή. Κατά τη διάρκεια εκτύλιξης του μακρού κύκλου που μπορεί να ιδωθεί ως ένας δείκτης γενικής οικονομικής δραστηριότητας, σε ένα παράλληλο επίπεδο εκτυλίσσεται ως δομικό αυτή τη φορά στοιχείο η τεχνολογική αλλαγή. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένα άχρονο ντετερμινιστικό μοντέλο που σε κάθε ιστορική περίοδο βρίσκει τις ίδιες αιτίες με τις ίδιες συνέπειες ακόμα και αν αυτές εκδηλώνονται με διαφορετικές και συγκεκριμένες μορφές, δομικού όμως αυτή τη φορά χαρακτήρα.

Η διαφοροποίησή του συνίσταται στο ότι αφήνει ανοικτή μια δίοδο επικοινωνίας με εναλλακτικές προσεγγίσεις στο θέμα της καπιταλιστικής εξέλιξης και κυρίως με τα ζητήματα του θεσμικού πλαισίου των οικονομιών. Η τεχνολογική αλλαγή δεν είναι το μόνο χαρακτηριστικό που μετασχηματίζει τις οικονομίες αλλά ο συνδυασμός με το θεσμικό πλαίσιο και τις κοινωνικές συμπεριφορές είναι που καθορίζει την κατεύθυνση της οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής. Υπό αυτή την έννοια το τεχνικοοικονομικό υπόδειγμα μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός μεγαλύτερου ερευνητικού προγράμματος χωρίς να χάσει καθόλου την ερμηνευτική του δύναμη για τα φαινόμενα με τα οποία καταπιάνεται. Αποτελεί ένα εννοιακό «αντικείμενο» με δυνατότητα προσαρμογής σε μια ευρύτερη θεωρητική δομή που μπορεί να χρησιμεύσει για τη μελέτη διαφορετικών κάθε φορά στόχων είτε αυτοί περιορίζονται σε μια συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, είτε επεκτείνονται σε μια συγκριτική οπτική δύο διαφορετικών μεταξύ τους περιόδων.

2.5 Ο τόπος των ροών ως αποτύπωση των μακρών κυμάτων

Ακόμα και αν απορρίψουμε τη θεωρία των μακρών κυμάτων ως χρήσιμη σε επίπεδο πρόβλεψης ή ως θεωρία που ερμηνεύει επιτυχώς την κυκλική δραστηριότητα της καπιταλιστικής οικονομίας, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε κάποια πλεονεκτήματα που μας δίνουν τη δυνατότητα να την εκμεταλλευτούμε ως μεθοδολογικό εργαλείο για την εξειδίκευση προβλημάτων που εκτείνονται στον ιστορικό χρόνο.

Η θεωρία των μακρών κυμάτων προέκυψε μέσα από την εμπειρική παρατήρηση και την ποσοτική απεικόνιση οικονομικών μεταβλητών. Με αυτόν τον τρόπο κατάφερε να φτάσει σε μια περιοδολόγηση της οικονομικής δραστηριότητας η οποία είναι χρήσιμη καθ' εαυτή. Η συζήτηση δεν περιστράφηκε τόσο πολύ γύρω από τον καθορισμό αυτών των περιόδων που σε γενικές γραμμές συμφωνούσε το μεγαλύτερο μέρος των ερευνητών όπως φαίνεται και από τον πίνακα 2, αλλά στην αναζήτηση των αιτίων και των συνεπειών των μακρών κύκλων. Συνεπώς, υπάρχουν διακριτές φάσεις στην εξέλιξη του οικονομικού συστήματος οι οποίες μπορούν να απομονωθούν εντός σχετικά συγκεκριμένων χρονολογικών ορίων για να εξεταστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια. Ακόμα και αν δεν είναι δυνατό να αποκαλυφθεί η σχέση αίτιου-αιτιατού, η θεωρία των μακρών κυμάτων προσφέρει ένα πρότυπο ελέγχου του μακρού ιστορικού χρόνου και την κατάτμησή του σε μικρότερες χρονικές μονάδες για μεγαλύτερη αναλυτική ευκολία.

Επίσης, σε κάθε μια από αυτές τις περιόδους αποδόθηκαν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία επίσης προέκυψαν από την εμπειρική παρατήρηση. Η σύνδεση της κάθε φάσης του κύκλου με συγκεκριμένα ιστορικά χαρακτηριστικά, αποτελούσε το επόμενο λογικό βήμα για μια προσπάθεια ερμηνείας των μακρών κύκλων μέσα από υπαρκτούς ανά περίοδο παράγοντες που θα μπορούσαν στη συνέχεια να αναχθούν σε αφηρημένες δυνάμεις. Η ίδια η ερμηνεία και ο τρόπος σύνδεσης των χαρακτηριστικών διέφερε από παρατηρητή σε παρατηρητή, αλλά ο προσδιορισμός τους ήταν συνεπής. Η κάθε φάση λοιπόν είναι διαφορετική και σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να βρούμε δύο φάσεις που να μοιάζουν απολύτως μεταξύ τους.

Το συμπέρασμα αυτό όμως συνοδεύεται και από μια ακόμα σημαντική συνεισφορά της θεωρίας. Η θεωρία των μακρών κυμάτων εντοπίζει κανονικότητες στη μακροπρόθεσμη οικονομική συμπεριφορά βρίσκοντας έτσι τη σταθερά που είναι

Πίνακας 2.2. Περιοδολόγηση των μακρών κυμάτων

	1ο Κοντράντιεφ		2ο Κοντράντιεφ		3ο Κοντράντιεφ		4ο Κοντράντιεφ	
	Άνοδος	Κάθοδος	Άνοδος	Κάθοδος	Άνοδος	Κάθοδος	Άνοδος	Κάθοδος
Engels	-	1825-1842	1842-1868	1868-...	-	-	-	-
Pietri-Tonelli	-	-	1852-1873	1873-1897	1897-1913	-	-	-
Bresciani-Turroni	-	-	1852-1873	1873-1897	1897-1913	-	-	-
van Gelderen	-	-	1850-1870	1870-1895	1895-...	-	-	-
de Wolff	-	1825-1849	1850-1873	1873-1895	1896-1913	-	-	-
Trotsky		1781-1851	1851-1873	1873-1894	1894-1913	1913-...	-	-
Kondratieff	1780/90-1810/17	1810/17-1844/5	1844/5-1870/5	1870/5-1891/6	1891/6-1914/20	1920-...	-	-
Schumpeter	1787-1813/14	1813/14-1842/43	1842/43-1869/70	1869/70-1897/98	1897/98-1924/25	1924/25-...	-	-
Clark	-	-	1850-1875	1875-1900	1900-1929	1929-...	-	-
Dupriez	1789/92-1808/14	1808/14-1846/51	1846/51-1872/73	1872/73-1895/96	1895/96-1920	1920-1939/46	1939/46-1974	1974-...
Rostow	1790-1815	1815-1848	1848-1973	1873-1896	1896-1920	1920-1935	1935-1951	1951-...
Mandel	1789-1825	1826-1848	1848-1873	1873-1893	1893-1913	1914-1940	1940-1967	1967-...
van Duijn	-	-	1845-1872	1872-1892	1892-1929	1929-1948	1948-1973	1973-...

Πηγή: C. FREEMAN, F. LOUCA, *ό.π.*, σ. 82 και J.J. van DUIJN, *ό.π.*, σ. 163.

απαραίτητη σε οποιαδήποτε ερευνητική δραστηριότητα. Η χρήση ενός ομοιόμορφου κυκλικού μοντέλου που αποτελείται από ανοδικές και καθοδικές φάσεις δημιουργεί ένα πρότυπο με μακρά μνήμη στον ιστορικό χρόνο. Αυτό που έχει σημασία δεν είναι η ακριβής επανάληψη των ανοδικών ή καθοδικών φάσεων αφού κάθε μία έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, αλλά η επανεμφάνιση φαινομένων σε διαφορετικές περιόδους. Η επανεμφάνιση φαινομένων δείχνει μια υφέρπουσα αιτιώδη δομή και δίνει τη δυνατότητα στην ανθρώπινη νόηση να αναλύει, να ελέγχει και τελικά να προβλέπει μια συμπεριφορά χρησιμοποιώντας το αποτέλεσμα προς δικό της όφελος.

Ο συνδυασμός και των τριών παραπάνω χαρακτηριστικών μας οδηγεί σε μια μεθοδολογική θεώρηση της θεωρίας σχετικά με το μακρό ιστορικό χρόνο. Χρησιμοποιώντας τη θεωρία των μακρών κυμάτων ως μακροπρόθεσμο πλαίσιο δημιουργίας οικονομικών συμπεριφορών, μπορούμε να προχωρήσουμε στη σύγκριση συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων, όπως αυτές έχουν καθοριστεί από την ίδια τη θεωρία και να εντοπίσουμε τα κοινά και μη-κοινά τους χαρακτηριστικά ακόμα και αν αυτές είναι απομακρυσμένες μεταξύ τους. Το γεγονός ότι η επανεμφάνιση φαινομένων μπορεί να είναι περιορισμένη δεν σημαίνει ότι μια σύγκριση είναι αδικαιολόγητη. Αντιθέτως, αν η τοποθέτηση του προβλήματος γίνει σε μια σωστή βάση και με κάποιους περιορισμούς τότε είναι δυνατόν να αποφύγουμε την παγίδα των ρομαντικών αναζητήσεων ή των ιμπρεσιονιστικών παραλλήλων.

Το πρόβλημα με τη θεωρία των μακρών κυμάτων δημιουργείται με τον «τόπο» στον οποίο πραγματοποιείται. Παρά το γεγονός της ιστορικής διαφοροποίησης η ίδια η μεθοδολογία εντοπισμού των μακρών κυμάτων επικεντρώνεται περισσότερο σε ποσοτικούς παράγοντες και χρονολογικές μετρήσεις. Κατά συνέπεια η αποτύπωσή της γίνεται σε έναν «τόπο ροών» που μελετά ποσοτικές μεταβολές και άρα αδυνατεί να διαχωρίσει τους μακρούς κύκλους με οποιοδήποτε άλλο κριτήριο πέρα από την ανοδική ή καθοδική τάση. Επίσης, η ενδογένεια των υποδειγμάτων δεν αφήνει περιθώρια εισαγωγής εξωτερικών παραγόντων που πολλές φορές είναι αποφασιστικής σημασίας για τον ρου της ιστορίας.

Χρήσιμες όσο και αν είναι οι χρονολογικές ποσοτικές μετρήσεις, δεν μπορούν να μας βοηθήσουν στην κατανόηση ενός κόσμου που η θεσμική αλλαγή και η δομική μεταβολή αποτελούν μάλλον τον κανόνα παρά την εξαίρεση ακόμα και αν ο ρυθμός αλλαγής είναι πιο αργός από άλλα συστήματα. Οι ποσοτικές μετρήσεις μπορούν να

περιγράψουν τις ανθρώπινες συμπεριφορές εντός ενός προκαθορισμένου πλαισίου και μας βοηθούν ακόμα να εντοπίσουμε και το σημείο πραγμάτωσης της ίδιας της αλλαγής. Δεν μπορούν όμως να μας βοηθήσουν να εξετάσουμε το πώς πραγματοποιήθηκε η μεταβολή από ένα θεσμικό πλαίσιο σε ένα νέο και πολύ περισσότερο να εξηγήσουν πως το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο και οι διάφορες ρυθμίσεις αλληλεπιδρούν με την οικονομική συμπεριφορά ως ποσοτική αποτύπωση.

Αν θεωρήσουμε τη θεωρία των μακρών κυμάτων υπό το πρίσμα του τεχνικοοικονομικού υποδείγματος θα προχωρήσουμε ένα βήμα μακρύτερα προς τη δημιουργία ενός πιο διαδραστικού μοντέλου. Αφού η θεωρία αντιμετωπίζει την οικονομία ως ένα υποσύστημα του κοινωνικού όλου, αυτομάτως αναγνωρίζει και την επίδραση άλλων παραγόντων στη διαμόρφωση συγκεκριμένων συμπεριφορών μέσα από το μηχανισμό της ανατροφοδότησης. Με αυτήν την έννοια δημιουργεί ένα σύνδεσμο με άλλους μηχανισμούς που επηρεάζουν την οικονομία οι οποίοι δεν είναι αναγκαστικά μετρήσιμοι και που οι επιδράσεις τους δεν μπορούν να τυποποιηθούν μέσω ενός μαθηματικού φορμαλισμού.

Το τεχνικοοικονομικό υπόδειγμα αποτελεί μία δομική επέκταση της θεωρίας των μακρών κυμάτων. Υποθέτει ότι η εκτύλιξη του κύματος Kondratieff συνοδεύεται από μια αντίστοιχη κίνηση στο υπόστρωμα των τεχνολογικών συστημάτων, που είναι καθοριστικά για τις γενικότερες κοινωνικές μεταβολές. Δεν υποστηρίζει όμως ότι είναι η μόνη αιτία αλλαγής με την έννοια ότι το τελικό αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από τη συμπεριφορά των κοινωνικών οντοτήτων και την αλληλεξάρτησή τους με το ρυθμιστικό πλαίσιο εντός του οποίου καλούνται να πάρουν τις αποφάσεις τους. Συνεπώς, η θεσμική δομή των κοινωνιών είναι το ίδιο σημαντική με την τεχνολογική αλλαγή και ο συνδυασμός τους θα καθορίσει την τελική μορφή της νέας κοινωνικής δομής. Το τεχνικοοικονομικό υπόδειγμα μας παρέχει την απαραίτητη οδό διαφυγής προς την αντιμετώπιση της δομικής αλλαγής φάσης και την αναζήτηση άλλων θεωρητικών εργαλείων για την επίτευξη του νέου στόχου.

Η χρησιμότητα της θεωρίας των μακρών κυμάτων σε συνδυασμό με το τεχνικοοικονομικό υπόδειγμα φτάνουν σε ένα τέλος από τη στιγμή που η οποιαδήποτε σύγκριση ιστορικών περιόδων επεκταθεί στην ανάλυση των οικονομικών θεσμικών δομών ή και των οικονομικών δομών γενικότερα. Σε αυτό πλέον το επίπεδο, οι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών δεν βρίσκονται εντός-χρόνου αλλά αποτελούν εξωχρονικά

αντικείμενα τα οποία αλληλεπιδρούν δυναμικά με τα υπόλοιπα υποσυστήματα του κοινωνικού όλου.

Το υπόδειγμα της Perez δεν είναι το μόνο που προσπάθησε να δώσει μια διαφορετική απόχρωση κοινωνικοπολιτικής φύσεως στο ζήτημα των μακρών κύκλων. Η δομική κρίση της δεκαετίας του 1970 αποτέλεσε έναυσμα και για μια ολότελα διαφορετική προσέγγιση στα ζητήματα της οικονομικής ανάπτυξης και μεταβολής τοποθετώντας το ζήτημα των δομικών κρίσεων ή δομικών προσαρμογών στο επίκεντρο της έρευνας. Η δυναμική φύση των οικονομιών οδήγησε μια μερίδα ερευνητών μακριά από τα υποδείγματα γενικής ισορροπίας και νεοκλασικής ερμηνείας της οικονομικής πραγματικότητας που φαινόταν ανίκανη να συλλάβει τους βαθύτερους μηχανισμούς λειτουργίας του οικονομικού συστήματος. Η σχολή των κοινωνικών δομών συσσώρευσης (SSA), η ρυθμιστική θεωρία (*Régulation theory*), η εξελικτική όψη της οικονομικής θεωρίας (Nelson, C. Freeman), η νέα οικονομική κοινωνιολογία, αποτέλεσαν κάποιες από τις νέες σχολές σκέψης που φαίνεται ότι κέρδισαν έδαφος έναντι του νεοκλασικού υποδείγματος. Τα κοινά χαρακτηριστικά των θεωριών αυτών εντοπίζονται στον τρόπο με τον οποίο οι θεσμικές δομές των εθνικών οικονομιών και της διεθνούς οικονομίας επηρεάζουν την οικονομική ζωή. Η μακροχρόνια εξέλιξη των παραγωγικών σχέσεων, το διεθνές νομισματικό σύστημα, η θεσμική λειτουργία του χρήματος, ο τρόπος διάχυσης της γνώσης και της κουλτούρας είναι μερικά από τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούν για να ερμηνεύσουν την μακροχρόνια εξέλιξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, ως ιστορικά προσδιορισμένο υπό-σύστημα εντός της κοινωνικής ολότητας.

Η θεωρία των μακρών κυμάτων μπορεί να μας βοηθήσει στην περιοδολόγηση της οικονομικής δραστηριότητας σε μακροπρόθεσμη οπτική τροφοδοτώντας μας με ένα ενιαίο πλαίσιο. Επίσης, οι εναλλασσόμενες ανοδικές και καθοδικές τάσεις ως χαρακτηρισμοί της κυκλικής δραστηριότητας, περιλαμβάνουν την έννοια της επανεμφάνισης φαινομένων με έναν κάπως επιφανειακό αλλά σταθερό ποιοτικό χαρακτηρισμό. Η τοποθέτηση της θεωρίας των μακρών κυμάτων προσφέρει μια διαφορετική προοπτική έρευνας καθώς η επανεμφάνιση φαινομένων δεν απαιτεί την έρευνα των οικονομιών σε ένα ιστορικό και χρονικό συνεχές αλλά επιτρέπει την εφαρμογή μιας συγκριτικής οπτικής σε απομακρυσμένα μεταξύ τους χρονικά διαστήματα που ο κύριος άξονας σύνδεσης δημιουργείται από την ίδια τη θεωρία.

Για να λάβει χώρα όμως μια τέτοιου είδους σύγκριση με αποτελεσματικό τρόπο απαιτείται η εξέταση των δομών των οικονομικών χώρων έτσι ώστε τα συμπεράσματα από την οποιαδήποτε σύγκριση να μπορούν να ενταχθούν σε ένα κατ' αναλογία πλαίσιο. Σε αυτό το σημείο πρέπει να εγκαταλείψουμε τη θεωρία των μακρών κυμάτων και να υιοθετήσουμε θεωρητικά εργαλεία που να επιτρέπουν μια τέτοιου είδους δομική ανάλυση.

2.6 Μακρά Κύματα και Διεθνές Εμπόριο

Η θεωρία των μακρών κυμάτων μας παρέχει ένα πλαίσιο για να εντάξουμε τις δύο φάσεις της παγκοσμιοποίησης του βιομηχανικού καπιταλισμού όπως αυτές έχουν γίνει αντιληπτές γενικότερα. Η πρώτη φάση εντοπίζεται στα τέλη του 19^{ου} από το 1870 έως το 1913 με αύξηση της έντασης από τη δεκαετία του 1890 και έπειτα. Η δεύτερη φάση ξεκινά από το 1950 και έπειτα αλλά οι δυνάμεις τίθενται σε ισχυρότερη κίνηση μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1970 με αποκορύφωμα την περίοδο 1990 – 2006.²²⁷ Σύμφωνα με ότι έχουμε δει έως τώρα η πρώτη φάση της ενίσχυσης της διεθνούς οικονομίας συμπίπτει με την ανοδική φάση ενός κύκλου Κοντράτιεφ. Η δεύτερη φάση της πύκνωσης των διεθνών σχέσεων πάλι συμπίπτει με μία ακόμη ανοδική φάση ενός κύκλου Κοντράτιεφ, συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1990 όπου αντιμετωπίζεται ως μία δεκαετία ανάπτυξης κυρίως της διεθνούς οικονομίας όπως είδαμε και στο Κεφάλαιο 1 από τα έγγραφα του ΓΣΔΕ. Επίσης πρόσφατες μελέτες προσπαθούν να εντάξουν τις τελευταίες δύο δεκαετίες σε ένα κύμα Κοντράτιεφ και βρίσκουν μία ανοδική φάση την περίοδο 1990/1994-2006/2010 και έπειτα μία υπαναχώρηση ή κρίση που θα διαρκέσει μέχρι και το 2020.²²⁸

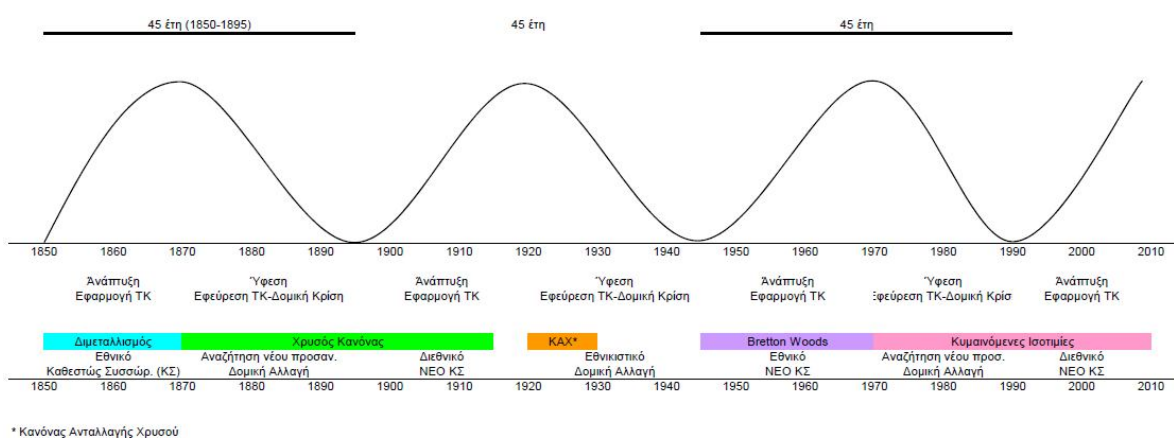
Εάν προσπαθούσαμε να απεικονίσουμε σχηματικά τους κύκλους αυτούς θα βλέπαμε ότι οι δύο φάσεις της παγκοσμιοποίησης, συμπίπτουν με δύο ανοδικές φάσεις Κοντράτιεφ χωρίς όμως αυτό να είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό. Σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι και οι δύο αυτές φάσεις εμφανίζονται έπειτα από

²²⁷ Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *Globalization in Historical Perspective*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2003.

²²⁸ Grinin, Leonid, Korotayev, Andrey και Arno Tausch, *Economic Cycles, Crises and the Global Periphery*, Springer, Ελβετία, 2016.

μία περίοδο δομικής κρίσης η οποία αποτελεί συνέχεια μίας περιόδου οικονομικής ανάπτυξης εθνικού τύπου όπως φαίνεται και από το Σχήμα 2.1. Στην πρώτη φάση της παγκοσμιοποίησης μετά το διεθνικό πλαίσιο ακολούθησε ένας οικονομικός εθνικισμός που είχε ως συνέπεια την τραγική κατάληξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.²²⁹ Η ακολουθία αυτή ισχύει τόσο για τον 19^ο όσο και για τον 20^ο αιώνα χωρίς φυσικά αυτό να σημαίνει ότι ισχύει για όλες τις χώρες. Το πιθανότερο είναι ότι ισχύει κυρίως για τις βιομηχανικές χώρες και ιδιαίτερα τη διεθνή οικονομία όπως βρίσκει και ο JJ van Duijn.

Σχήμα 2.1. Σχηματική απεικόνιση της κίνησης της διεθνούς οικονομίας

Το διεθνές εμπόριο όπως και οι διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου φαίνεται ότι έχουν ακολουθήσει αυτή την τροχιά αν και τα αίτια και οι συνέπειες είναι διαφορετικά για την κάθε ιστορική περίοδο καθώς διαφορετικές είναι και οι οικονομικές συνθήκες.²³⁰ Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα υπήρχε καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών υπό τον Κανόνα Χρυσού ενώ στα τέλη του 20^{ου} οι ισοτιμίες είναι βασικά κυμαινόμενες αν και υπάρχουν πολλές χώρες που σμίγουν το νόμισμά τους στο δολάριο ή την Αγγλική λίρα. Επίσης, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα το εμπορικό καθεστώς

²²⁹ Περισσότερα για τον οικονομικό εθνικισμό στο Πρόντζας, Ευάγγελος, *Οικονομικός Εθνικισμός*, University Studio Press, Αθήνα, 1999.

²³⁰ Findlay, Ronald και Kevin O' Rourke, *Power and Plenty. Trade, War and the World Economy in the Second Millenium*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2007 και Estevadeordal, Antoni, Brian Frantz και Alan M. Taylor, «The Rise and Fall of World Trade, 1870-1939», *The Quarterly Journal of Economics*, τ. 118-2, 2003, σ. 359-407. Η ίδια ακριβώς περιοδολόγηση ισχύει και για τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, βλ. Obstfeld, Maurice και Alan Taylor, *Global Capital Markets: Integration, Crisis and Growth*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2004.

ήταν μάλλον προστατευτικό με εντεινόμενο προστατευτισμό την περίοδο 1890-1913 ενώ αντίθετα σε όλο το δεύτερο μισό του 20^{ου}, υπό την καθοδήγηση της GATT, το εμπόριο τείνει προς το φιλελευθερισμό.²³¹ Το μεταφορικό κόστος εμφανίζεται μειούμενο για όλο τον 19^ο αιώνα ενώ κάτι τέτοιο δεν ισχύει για τον 20^ο.²³² Η οικονομική μετανάστευση έλαβε μοναδικές διαστάσεις στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ενώ στα τέλη του οι δυνάμεις της ανθρώπινης κινητικότητας δεν είχαν ούτε το ίδιο μέγεθος ούτε την ίδια επίδραση.²³³ Οι κεφαλαιακές ροές του 19^{ου} αιώνα ήταν μακροπρόθεσμες και επενδυτικές ενώ του 20^{ου} βραχυπρόθεσμες και κερδοσκοπικές.²³⁴

Εκείνο που ουσιαστικά είναι όμοιο και στις δύο περιόδους είναι ο όγκος των εμπορικών και χρηματοοικονομικών συναλλαγών, δηλαδή ο τόπος των ροών, χωρίς αυτό να αποτελεί δείκτη οικονομικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης ή οικονομικής σύγκλισης. Το αντίθετο μάλλον, αφού μία ομάδα βιομηχανικών χωρών συγκλίνει προς κάποιο σημείο ενώ άλλες ομάδες απομακρύνονται από την πρώτη και συγκλίνουν στο δικό τους.²³⁵ Οι ροές όμως αυτές δεν έχουν κανένα νόημα εάν δεν μάθουμε τι δομές αντιπροσωπεύουν και τι επίδραση έχουν σε αυτές ειδικά στην περίπτωση των οικονομικών σχέσεων μεταξύ εθνών-κρατών. Για να το πετύχουμε αυτό πρέπει να εγκαταλείψουμε τον τόπο των ροών και να μεταβούμε στον τόπο των χώρων. Εκεί θα

²³¹ Bairoch, Paul, «European Trade Policy», σ. 1-160, στο Mathias, Peter και Sidney Pollard, *The Cambridge Economic History of Europe*, τ. 8, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1989 και Bairoch, Paul, *Economics and World History. Myths and Paradoxes*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1993, το Μέρος Ι.

²³² Για τον 19^ο αιώνα βλ. Findlay, Ronald και Kevin H. O'Rourke, «Commodity Market Integration, 1500–2000», σ. 13-62 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *ό.π.* Για τον 20^ο αιώνα βλ. Hummels, David, «Transportation Costs and International Trade in the Second Era of Globalization», *The Journal of Economic Perspectives*, τ. 21-3, 2007, σ. 131-154.

²³³ Hatton, Timothy J. και Jeffrey G. Williamson, *Global Migration and the World Economy*, MIT Press, Κέμπριτζ, 2005. Για εθνικές περιπτώσεις στο 19^ο αιώνα βλ. Hatton, Timothy J. και Jeffrey G. Williamson, *Migration and the International Labor Market, 1850-1939*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1994 ενώ για μία γενικότερη σύνοψη Chiswick, Barry R. και Timothy J. Hatton, «International Migration and the Integration of Labor Markets» σ. 65-120 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *ό.π.*

²³⁴ Για μία σύνοψη των ομοιοτήτων και των διαφορών, βλ. Baldwin, Richard E. και Philippe Martin, «Two Waves of Globalisation: Superficial Similarities, Fundamental Differences», Working Paper 6904, National Bureau of Economic Research, 1999.

²³⁵ Dowrick, Steve και J. Bradford DeLong, «Globalization and Convergence», σ. 191-226 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *ό.π.*, Bairoch, Paul και Richard Kozul-Wright, «Globalization Myths: Some Historical Reflections on Integration, Industrialization and Growth in the World Economy», *UNCTAD Discussion Papers*, No. 113, 1996.

πραγματοποιήσουμε τομές στο χρόνο σε έτη που αναμένουμε να δούμε σημαντικές αλλαγές στη δομή του διεθνούς εμπορίου, κυρίως ως προς τη γεωγραφική του έκταση και τον αριθμό των συμμετεχόντων στο διεθνές εμπόριο και θα προσπαθήσουμε να συνδέσουμε τις μεταβολές στις ροές με τις μεταβολές στις δομές, δηλαδή εν τέλει ποια είναι η σχέση του τόπου των ροών με τον τόπο των χώρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Έθνος-Κράτος και οι Δομές του Διεθνούς Εμπορίου

3.1 Η Χωροθέτηση της Αυθεντίας

Φαίνεται απίθανο που μεγάλο μέρος των συζητήσεων για την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας παρακάμπτουν στην ανάλυσή τους την έννοια του έθνους-κράτους. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι στο τέλος του 19^{ου} αιώνα - δηλαδή στην πρώτη φάση της παγκοσμιοποίησης στο πλαίσιο του μοντέρνου καπιταλισμού - υπήρχαν μόλις 60 κράτη ενώ στο τέλος του 20^{ου} - την δεύτερη φάση - στον ίδιο γεωγραφικό χώρο υπήρχαν πάνω από διακόσια και η πολιτική οργάνωση του μεγαλύτερου, μέρους της γης γίνεται αμέσως εμφανής.²³⁶

Επίσης έχουμε την τάση να ξεχνάμε ότι όλες οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές είναι διεθνείς ακριβώς λόγω της ύπαρξης των εθνών-κρατών, δηλαδή χωρικά προσδιορισμένων οντοτήτων που έρχονται σε οικονομικές επαφές. Οι μετρήσεις του διεθνούς οικονομικού χώρου, που η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ουσιαστικά μία προέκτασή του, βασίζονται σε ροές εμπορίου, κεφαλαίου ή ανθρώπων που διαπερνούν τα εθνικά σύνορα.

Η μέτρηση του εξωτερικού εμπορίου στο πλαίσιο της μελέτης της παγκοσμιοποίησης, συνδέεται με την ύπαρξη του έθνους-κράτους. Μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας περί παγκοσμιοποίησης όπου το άυλο έχει σημαντική θέση ιδιαίτερα όσον αφορά τον (νέο) κοινωνικό χώρο και την κινητικότητα που παρατηρείται σε αυτόν, μας έχει οδηγήσει και στη νοητική εξαΰλωση του γεωγραφικού χώρου και

²³⁶ Niall Ferguson, *The Cash Nexus. Money and Power in the Modern World, 1700-2000*, Penguin, Λονδίνο, 2002, σ. 380, Πίνακας 24.

ιδιαίτερα του έθνους-κράτους.²³⁷ Ενώ οι μεταμοντέρνοι αυτοί κοινωνικοί – και όχι μόνο - χώροι συνεχώς εξελίσσονται διαμορφώνοντας ουσιαστικά ξεχωριστές υπερεθνικές (ή και υποεθνικές) οντότητες με δούρειο ίππο την τεχνολογία, εμείς στη δική μας μελέτη του εμπορίου περιοριζόμαστε από την ύπαρξη του κράτους και των γεωγραφικών περιορισμών που αυτό επιβάλλει. Περιορισμός ο οποίος σημειολογικά σηματοδοτεί ίσως και την σημασία που έχει ο γεωγραφικός χώρος για τις γενικότερες πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις, παρελθούσες και μέλλουσες. Η θεμελιώδης συνιστώσα η οποία κάνει δυνατή την μέτρηση των παραμέτρων του διεθνούς εμπορίου και των δομών του, όπως ποσότητα, αξία, σύνθεση και κατεύθυνση είναι το αυστηρά περιγεγραμμένο γεωγραφικό σύνορο δια του οποίου οριοθετείται η εθνική πολιτική ισχύς αποτελώντας έτσι έναν καθοριστικό διαμορφωτικό παράγοντα του σύγχρονου έθνους-κράτους.

Η ύπαρξη του συνόρου αποτελεί αναγκαία, αν και όχι ικανή, συνθήκη για την συγκρότηση του εθνικού χώρου και την διαμόρφωσή του σε οικονομικό. Πράγματι, οι χειροπιαστές απαρχές του σύγχρονου έθνους-κράτους βρίσκονται ακριβώς σε αυτήν την ιστορική διαδικασία χάραξης των συνόρων και των συσχετισμένων με αυτήν μακροχρόνιων διαδικασιών διαμόρφωσης και ενοποίησης του εθνικού οικονομικού χώρου.²³⁸

Στο σημερινό διεθνές πολιτικό σύστημα όλες οι πολιτικές μονάδες αποτελούν κυρίαρχα χωρικά προσδιορισμένα κράτη που προσδιορίζονται από γραμμικά σύνορα εντός των οποίων περικλείεται, τουλάχιστον θεωρητικά, η κυριαρχία της πολιτικής αυθεντίας. Αυτό ουσιαστικά αποτελεί τη βάση του διεθνούς δικαίου και της αντίστοιχης διεθνούς πρακτικής, δηλαδή οι θεμελιώδεις όροι βάσει των οποίων πραγματοποιούνται οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών. Το σύστημα αυτό αποτελεί μία σύγχρονη σχετικά πραγματικότητα η οποία προέκυψε από ένα σύνθετο σύνολο διαδικασιών εντός και εκτός της πρώιμης σύγχρονης Ευρώπης. Μία αναγκαία

²³⁷ Για τον κοινωνικό χώρο βλ. Urry, John. *Sociology Beyond Societies: mobilities for the twenty-first century*, Routledge, Λονδίνο, 2000. Για το κράτος Walker, Rob, B. J., *Inside/Outside: international relations as political theory*, Cambridge University Press, Καίμπριτζ, 1993 και Thrift, Nigel, *Spatial Formations*, Sage, Λονδίνο, 1996. Για την υπέρβαση του χώρου ως προσπάθεια ορισμού της παγκοσμιοποίησης βλ. Scholte, Jan Aart, *Globalization. A critical introduction*, Palgrave Macmillan, Λονδίνο, 2000.

²³⁸ Bayly, Christopher A., *Birth of the Modern World*, Blackwell, Οξφόρδη, 2004, κυρίως τα Κεφάλαια 4,6 και 7.

παράμετρος, όχι όμως και ικανή, για την εδραίωση του συστήματος αποτέλεσε η χαρτογράφηση, με την έννοια της προσεκτικής διαγράμμισης των γεωγραφικών συνόρων. Σε αυτό το σημείο ας μας επιτραπεί μία χρονολογική αναδρομή.²³⁹

Στο Αγγλοσαξονικό χρονικό για το έτος 1085 υπάρχει η εξής εγγραφή:

«Αργότερα ο Βασιλιάς [Ουίλιαμ ο Κατακτητής] είχε μία συνάντηση και βαθιά σύσκεψη με το συμβούλιό του, σχετικά με αυτή την γη· ποια ήταν η κατοχή της και από ποιους ανθρώπους. Έπειτα έστειλε τους άνδρες του σε κάθε επαρχία σε όλη την Αγγλία αναθέτοντάς τους να εντοπίσουν 'πόσες εκατοντάδες στρέμματα (hides) βρίσκονταν στην επαρχία, ποια ήταν η γη που κατείχε ο ίδιος ο βασιλιάς και τι ζώα υπήρχαν σε αυτή τη γη καθώς και τι ετήσια έσοδα θα έπρεπε να έχει από την επαρχία'. Τους ανέθεσε επίσης να καταγράψουν 'πόση γη είχαν οι αρχιεπίσκοποι και οι αντίστοιχοί τους επίσκοποι, οι αβάδες και οι κόμηδες (earls)' και παρότι μπορεί να ακούγομαι φλύαρος και ανιαρός [τους ανέθεσε να εντοπίσουν] 'τι και πόσο είχε ο κάθε άντρας που ήταν κάτοχος γης στην Αγγλία, είτε σε γη είτε σε ζώα και πόσο άξιζαν σε χρήμα'. Πράγματι, τόσο αυστηρά ήθελε να εντοπιστούν αυτά και να καταγραφούν ώστε δεν υπήρξε ούτε ένα στρέμμα (hide), ούτε μία γνάρδα γης (είναι ντροπιαστικό να το λες ωστόσο εκείνος δεν το θεώρησε ντροπή να το πράξει), ούτε ακόμα και ένα γουρούνι, μία αγελάδα ή ένας χοίρος που να μην απλώσει χέρι. Και στη συνέχεια όλες οι συγκεκριμένες καταγραφές εστάλησαν σε αυτόν.»²⁴⁰

Στο απόσπασμα αυτό απεικονίζεται η μεσαιωνική παράδοση της εφαρμογής της πολιτικής ισχύος σε ένα διαφοροποιημένο σύνολο ανθρώπων και τόπων, αποτυπωμένων στην συγκεκριμένη περίπτωση σε μία λεπτομερή καταγραφή. Η κυριαρχία δεν βασιζόταν στην έκταση του χώρου πάνω σε έναν χάρτη αλλά αφορούσε στο τι και ποιος βρισκόταν υπό την κυριαρχία του μονάρχη.

²³⁹ Τα επόμενα δανείζονται βαριά από το Branch, Jordan, *The Cartographic State*, Cambridge University Press, Καίμπριτζ, 2014.

²⁴⁰ Δική μας μετάφραση από τα σύγχρονα αγγλικά στο Ingram, James (μτφ), *The Anglo-Saxon Chronicle*, Everyman Press Edition, Λονδίνο, 1912, σ. 140-141. Το Αγγλικό κείμενο καθώς και το πρωτότυπο από τα Αρχαία Αγγλικά στο Παράρτημα. Κείμενο στα Αρχαία Αγγλικά από το Irvine, Susan (επ.), *The Anglo-Saxon Chronicle (MS E). A Collaborative Edition*, τ. 7, D.S. Brewer, Καίμπριτζ, 2004.

Στο τέλος του 15^{ου} αιώνα οι χάρτες ως τόπος εφαρμογής της πολιτικής ισχύος βρίσκονταν πλέον σε ευρεία χρήση. Το αποτέλεσμα αυτό σχετιζόταν σε μεγάλο βαθμό με την λεγόμενη «Αναγέννηση» του πνεύματος στο πλαίσιο της οποίας ανακαλύφθηκε η *Γεωγραφία* του Πτολεμαίου στις αρχές κιόλας του 15^{ου} αιώνα και κατά συνέπεια το σύστημα των συντεταγμένων και η απόδοση των τελευταίων στο χαρτί συντελώντας έτσι στην γεωμετρική απεικόνιση του χώρου η οποία αποτελεί μέχρι και σήμερα την κύρια μέθοδο χαρτογράφησης. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ανακάλυψη της τυπογραφίας και την δημιουργία μίας ευρύτερης αγοράς πλέον για βιβλία, οδήγησε σε μία έκρηξη παραγωγής και χρήσης των χαρτών, διαχέοντας έτσι σε ολόκληρη την Ευρώπη τον γεωμετρικό τρόπο απεικόνισης του χώρου.

Στο σύνολο αυτών των γεγονότων πρέπει να προστεθεί και ένας μάλλον καθοριστικός παράγοντας που οδήγησε στην γεωμετρικότητα του χώρου. Το δεύτερο μισό του 15^{ου} αιώνα είδε την αποικιακή επέκταση της Ευρώπης τόσο στον Ατλαντικό όσο και στον Ινδικό Ωκεανό. Στον Νέο Κόσμο της Αμερικανικής ηπείρου δεν είχε επιβληθεί ακόμα καμία πολιτική αυθεντία και ένας από τους τρόπους για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο, τουλάχιστον γεωγραφικά, ήταν η χρήση των χαρτών και η χάραξη γραμμών πάνω σε αυτούς. Η αποικιακή επέκταση λοιπόν πρόσφερε τα πρώτα κίνητρα και ευκαιρίες για την χαρτογραφική απεικόνιση χωροθέτησης της αυθεντίας ακόμα και εάν στο εσωτερικό της Ευρώπης στο τέλος του 15^{ου} αιώνα κυριαρχούσαν οι μεσαιωνικές καταγραφές ως κοινός τύπος απεικόνισης ισχύος. Ισπανο-Πορτογαλικές συμφωνίες της δεκαετίας του 1490, βορειοαμερικανικά καταστατικά του 17^{ου} αιώνα και διαφωνίες μεταξύ αποικιακών δυνάμεων του 18^{ου} αιώνα, όλα πλέον προσδιορίζονταν από γραμμικούς ορισμούς του χώρου.

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα η χαρτογράφηση των συνόρων είναι ακριβής και αποτυπώνει όχι απλά μία γενική γεωγραφία αλλά συγκεκριμένα σημεία στο χώρο από τα οποία διέρχεται η συνοριακή γραμμή. Ενδιαφέρον έχει το παρακάτω απόσπασμα από την Συνθήκη της Βιέννης του 1815 (άρθρο 2):

II. La Partie du Duché de Varsovie que Sa Majesté le Roi de Prusse possédera en toute souveraineté et propriété pour lui et ses Successeurs, sous le titre de Grand Duché de Poseu, sera comprise dans la Ligne suivante : ...

[ART. II. *The part of the duchy of Warsaw which his majesty the King of Prussia shall possess in full sovereignty and property, for himself, his heirs, and successors, under the title of the Grand Duchy of Posen, shall be comprised within the following line :...]*

και συνεχίζει αναφέροντας όλα τα χωριά και τις πόλεις από τις οποίες διέρχεται η συνοριακή γραμμή.²⁴¹ Με τον τρόπο αυτό η πολιτική κυριαρχία ανατίθεται αποκλειστικά και ολοκληρωτικά πάνω σε ένα χώρο που ορίζεται από χαρτογραφικές γραμμές. Οι γραμμές αυτές υπάρχουν και τους προηγούμενους αιώνες, με την διαφορά όμως ότι τώρα η χαρτογράφιση του συνόρου απεικονίζει γεωγραφικές πραγματικότητες, πόλεις, χωριά, ποτάμια και όχι απλά μία γραμμή σε ένα χάρτη. Έχουμε πλέον φτάσει στην χαρτογραφική πραγματικότητα του χώρου.²⁴² Η ακριβής χαρτογράφιση του συνόρου αποτυπώνει πλέον τον γεωγραφικό χώρο επιβολής της πολιτικής αυθεντίας.

Το ίδιο το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, δηλαδή ο χάρτης, αποτελεί όχι μόνο ένα εργαλείο στα χέρια του κράτους αλλά πολύ περισσότερο ένα εθνικό-πολιτικό σύμβολο. Κατά την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα βλέπουμε τις περισσότερες χώρες να επιδίδονται στην δημιουργία χαρτών οι οποίοι αποτυπώνουν προσεκτικά και με ακρίβεια τις συνοριακές τους γραμμές ακόμα και εάν μέσα σε αυτές περιλαμβάνονται ετερόκλητες πραγματικότητες που σε καμία περίπτωση δεν εκφράζουν την ομοιογένεια που προσπαθεί να επιβάλλει ή να παρουσιάσει η πολιτική αρχή.²⁴³

Η αυστηρή γεωγραφική οριοθέτηση προσδιόρισε το χώρο εντός του οποίου ασκούνταν η εθνικά κυρίαρχη πολιτική και έκανε δυνατή την συγκέντρωση και στη συνέχεια την καλύτερη προώθηση των εργαλείων του κράτους. Έδωσε την δυνατότητα στο κράτος να οργανωθεί εσωτερικά, να φορολογήσει, να κόψει νόμισμα, να τοποθετήσει στρατεύματα και να μπει στον αγώνα του εξωτερικού ανταγωνισμού με τα υπόλοιπα έθνη-κράτη, ανταγωνισμός ο οποίος δεν εξαντλείται σε μιμητικές μορφές εσωτερικής οργάνωσης, όπως π.χ. ο εκμοντερνισμός του στρατιωτικού

²⁴¹ Το κείμενο του πρωτοτύπου στο *British and Foreign State Papers, 1814-1815*, James Ridgway and Sons, Λονδίνο, 1839, σ. 7-56. Αγγλική μετάφραση στο *The Parliamentary Debates from the Year 1803 to the Present Time*, τ. 32, Λονδίνο, 1816, σ. 71-113, ενώ η συγκεκριμένη αναφορά στη σ. 76.

²⁴² Για το ζήτημα χάρτη και της πραγματικότητας που απεικονίζει, βλ. Strandsbjerg, Jeppe, *Territory, Globalization and International Relations*, Palgrave Macmillan, 2010, κυρίως το Κεφάλαιο 4.

²⁴³ Bayly, Christopher A., *ό.π.*, Κεφάλαια 4 και 7.

σώματος λόγω εξελίξεων στην πολεμική τεχνολογία, αλλά εκφράζεται και δυναμικά μέσω υπερ-εθνικών δομών όπως το διεθνές εμπόριο.

Η ύπαρξη του γεωγραφικού συνόρου έπαιξε καθοριστικό ρόλο σε αυτές τις εξελίξεις καθώς τώρα πια ήταν δυνατό να μετρηθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι διάφορες παράμετροι και να αποκτήσουν πλέον χαρακτήρα εθνικό. Έτσι το εξωτερικό εμπόριο μπορούσε να αποτυπωθεί και να προσδιοριστεί η σημασία του τόσο για τον εσωτερικό χώρο του συνόρου όσο και για το διεθνές περιβάλλον το οποίο τώρα απαρτιζόταν από τις εξωστρεφείς στατιστικές ροές. (Με την έννοια ότι ο χώρος του διεθνούς δεν είναι τίποτε άλλο από την εκ-ροή του εθνικού.)

Όπως φαίνεται από το άρθρο 8 της Συνθήκη της Βιέννης όπου ο αυτοκράτορας της Αυστρίας ορίζει την Ποντγκόριτσα πόλη ελεύθερου εμπορίου, τα τελωνεία βρίσκονται στα άκρα των γεωγραφικών συνόρων:²⁴⁴

VIII. Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, voulant contribuer en particulier de son côté à ce qui pourra faciliter les relations de Commerce et de bon voisinage entre la Gallicie et la Ville Libre de Cracovie. accorde à perpétuité à la Ville Riveraine de Podgorze les privilèges d'une Ville Libre de Commerce, tels qu'en jouit la Ville de Brody. Cette liberté de commerce s'étendra à un rayon de ' 500 toises, à prendre de la barrière des Fauxbourgs de la Ville de Podgorze.

Par suite de cette concession perpétuelle, qui cependant ne doit point porter atteinte aux droits de souveraineté de Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique, les Douanes Autrichiennes ne seront établies que dans des endroits situés au dehors dudit rayon. Il n'y sera formé de même aucun établissement militaire, qui pourrait menacer la neutralité de Cracovie, ou gêner la liberté de commerce dont Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique veut faire jouir la Ville et le rayon de Podgorze.

²⁴⁴ *British and Foreign State Papers, 1814-1815*, James Ridgway and Sons, Λονδίνο, 1839, σ. 13 και Αγγλική μετάφραση στο *The Parliamentary Debates from the Year 1803 to the Present Time*, τ. 32, Λονδίνο, 1816, σ. 78.

[ART. VIII. His majesty the Emperor of Austria, wishing particularly to facilitate as much as possible on his part, the commercial relations and good neighbourhood between Galicia and the free towns of Cracow, grants for ever to the town of Podgorze, the privileges of a free commercial town, such as are enjoyed by the town of Brody. This liberty of commerce shall extend to a distance of 500 toises from the barrier of the suburbs of the town of Podgorze. In consequence of this perpetual concession, which nevertheless shall not affect the rights of sovereignty of his Imperial and Royal Apostolic Majesty, the Austrian custom-houses shall be established only in places situated beyond that limit. No military establishment shall be formed that can menace the neutrality of Cracow, or obstruct the liberty of commerce which his Imperial and Royal Apostolic Majesty grants to the town and district of Podgorze.]

ενώ στο άρθρο 115 της ίδιας συνθήκης μαθαίνουμε ότι τα τελωνεία χωρών που συνορεύουν με ποτάμια είναι αρκετά κοντά σε αυτά τα σύνορα με αποτέλεσμα οι τελωνειακοί υπάλληλοι να προβαίνουν σε παρασπονδίες:²⁴⁵

CXV. Les Douanes des Etats Riverains n'auront rien de commun avec les droits de navigation. On empêchera par des dispositions reglementaires, que l'exercice des fonctions des Douaniers ne mette pas d'entraves à la navigation, mais on surveillera par une Police exacte sur la rive, toute tentative des habitans de faire la contrebande à l'aide des bateliers.

[ART. CXV. The custom-houses belonging to the states bordering on rivers shall not interfere in the duties of navigation. Regulations shall be established to prevent officers of the customs, in the exercise of their functions, throwing obstacles in the way of the navigation ; but care shall be taken, by means of a strict police on the bank, to preclude every attempt of the inhabitants to smuggle goods, through the medium of boatmen.]

²⁴⁵ *British and Foreign State Papers, 1814-1815*, James Ridgway and Sons, Λονδίνο, 1839, σ. 53 και Αγγλική μετάφραση στο *The Parliamentary Debates from the Year 1803 to the Present Time*, τ. 32, Λονδίνο, 1816, σ. 111.

Ο γεωγραφικός προσδιορισμός του έθνους-κράτους αποτελεί μέχρι και σήμερα μία από τις περισσότερο ευαίσθητες εθνικές παραμέτρους. Ωστόσο, η εθνική αυτή περιχαράκωση, η οποία έχει πλέον παγκοσμιοποιηθεί ως σημαντικό συστατικό της αυτοδιάθεσης των λαών, έχει κάνει δυνατή όχι μόνο την με ακρίβεια καθορισμένη εθνική οικονομική πολιτική αλλά και την δημιουργία διεθνών οργανισμών όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ο οποίος, ονομαστικά τουλάχιστον, ελέγχει και ρυθμίζει τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις και τις πολυποίκιλες παραμέτρους τους.

Οποιαδήποτε λοιπόν μέτρηση του διεθνούς εμπορίου βασίζεται στη σημαντική αυτή παράμετρο του συνόρου και κατ' επέκταση στο έθνος-κράτος. Εάν λοιπόν εμείς πρέπει να μελετήσουμε την παγκοσμιοποίηση ως προς την εμπορική της όψη πρέπει να αντιληφθούμε ότι η ολότητα την οποία προσπαθούμε να συλλάβουμε έχει ως βάση της τον ηθελημένο κατακερματισμό σε μικρές γεωγραφικές ενότητες. Ο τελευταίος είναι που κάνει δυνατή την εμφάνιση της «παγκοσμιοποίησης» ως φαινόμενο, δηλαδή της ολότητας, της ενιαίας κίνησης αν και με ετερογενή χαρακτηριστικά για κάθε επιμέρους ενότητα.

Ο γεωγραφικός χώρος εντός των συνόρων αποτέλεσε το πλαίσιο διαμόρφωσης και ενοποίησης του εθνικού εσωτερικού οικονομικού χώρου, δηλαδή του οικονομικού πεδίου σύμφωνα με τον Πιερ Μπουρντιέ.²⁴⁶ Ενώ γεωγραφικά η εθνική οικονομική ολοκλήρωση επιτεύχθηκε μέσα από την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου,²⁴⁷ της υιοθέτησης της ανερχόμενης τότε τεχνολογίας των επικοινωνιών αλλά και της ευρείας λειτουργίας υπηρεσιών επικοινωνίας όπως τα ταχυδρομεία,²⁴⁸ συμβολικά επιτεύχθηκε το ίδιο μέσα από μία σειρά θεσμών όπως η επιβολή εθνικού νομίσματος και δημιουργίας τράπεζας – όχι ακόμη κεντρικής στα περισσότερα κράτη - για την κοπή και την κυκλοφορία του.²⁴⁹

²⁴⁶ Bourdieu, Pierre, *Social Structures of the Economy*, Polity Press, Κέμπριτζ, 2005, σ. 223.

²⁴⁷ Το οποίο λειτούργησε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο προς αυτήν την κατεύθυνση, βλ. Berend, Ivan T., *An Economic History of Nineteenth-Century Europe*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2013, Κεφάλαιο 3 και Παπαγιαννάκης, Λευτέρης, *Οι Ελληνικοί Σιδηρόδρομοι, 1882-1910*, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 1990. Για τον διαφορετικό ρόλο που είχε το κράτος στην ανάπτυξη των σιδηροδρόμων βλ. Dobbin, Frank, *Forging Industrial Policy: The United States, Britain and France in the Railway Age*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1994.

²⁴⁸ Για μία συνολική προσέγγιση στις Ευρωπαϊκές χώρες βλ. Berend, Ivan T., *ό.π.*

²⁴⁹ Πρόντζας, Ευάγγελος, *Η Αυθεντία του Νομίσματος στην Νεοελληνική Κοινωνία*, Εταιρεία Μελέτης του Νέου Ελληνισμού, Αθήνα, 1995.

Σε αυτή την καινοτόμα δομή του 19ου αιώνα έπρεπε να ενσωματωθεί πλέον η εμπορική δραστηριότητα ως βασική κινητήρια δύναμη ενοποίησης του οικονομικού πεδίου. Ο χώρος του εμπορίου και ο χώρος του νομίματος γίνονται πια ένα σώμα και σταδιακά προσπαθούν να εκτοπίσουν παραγωγικές δραστηριότητες που δεν μπορούν να ενσωματωθούν στο σύστημα, κυρίως εκείνες που σχετίζονται με τοπικές νοοτροπίες ημι-αυτάρκειας αλλά και δραστηριότητες εμπορευματικής ανταλλαγής οι οποίες δεν υπόκεινται στον χρηματικό παράγοντα, με τελικό στόχο την οικονομική ομοιογένεια σε ολόκληρο τον εθνικό γεωγραφικό χώρο.

Απαραίτητος συνεργάτης σε αυτές τις εξελίξεις, ο χρηματοδοτικός τομέας, καθρέφτης της ισχύος του εθνικού νομίματος και απαραίτητος παράγοντας ομαλής εξέλιξης του διεθνούς εμπορίου από πολλούς αιώνες νωρίτερα. Ωστόσο, το διεθνές εμπόριο αποτελεί για το κεφάλαιο μόνο μία αφορμή. Σε διαφορετικές συνθήκες και με διαφορετικά κάθε φορά κριτήρια η κεφαλαιακή επένδυση είναι δυνατόν να αποκοπεί από τον παραγωγικό και εμπορικό ιστό της οικονομίας και να αποτελέσει μέσα από την στοχοποίηση του εαυτού της δύναμη απερίσκεπτη και ανεξέλεγκτη, όπως γνωρίζουμε τόσο από τα τέλη του 20^{ου} και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα όσο και από προγενέστερες ιστορικές περιόδους.²⁵⁰

Η διαμόρφωση του εθνικού εσωτερικού οικονομικού χώρου ο οποίος στον πυρήνα των Ευρωπαϊκών χωρών της Αγγλίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας βρήκε την έκφρασή του στην εξειδίκευση της παραγωγής μέσα από την βιομηχανική επανάσταση, είχε ως αναπόφευκτη συνέπεια όχι μόνο την δημιουργία του εθνικού εξωτερικού οικονομικού χώρου αλλά και την ανάδειξη της σπουδαιότητας του χώρου αυτού ως αναγκαίας και ικανής συνθήκης για την ανάπτυξη του πρώτου. Όπως δείχνει και ο Καρλ Πολάνυι η ανάδυση των εθνικών αγορών δεν αποτελούσε μηχανικό προϊόν της επέκτασης της οικονομικής συναλλαγής αλλά το αποτέλεσμα στοχευμένης μερκαντιστικής κρατικής πολιτικής με τελικό στόχο την ανάπτυξη του εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου μέσα από την εμπορευματοποίηση της γης, της εργασίας και του χρήματος.²⁵¹

²⁵⁰ Strange, Susan, *Casino Capitalism*, Blackwell, Νέα Υόρκη, 1985, Galbraith, John Kenneth, *The Great Crash 1929*, Penguin, Λονδίνο, 2009 [1954].

²⁵¹ Polanyi, Karl, *The Great Transformation*, Beacon Press, Βοστώνη, 2001².

Η εντεινόμενη εξειδίκευση στην παραγωγή κατά την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και η αντίστοιχη ανάπτυξη του διεθνούς οικονομικού χώρου την ίδια περίοδο συνδυάζονται στο πλαίσιο του έθνους-κράτους σε ένα ανατροφοδοτικό σύστημα όπου το οικονομικό επιδρά στο πολιτικό και δημιουργούν σχέσεις μεταξύ κρατών οι οποίες δεν είναι απλά διαδραστικές ή δικτυακές αλλά βαθιά δομικές.²⁵² Με την έννοια δομικές δεν αναφερόμαστε μόνο στο σύνολο των οριζοντίων σχέσεων μεταξύ εθνών-κρατών (π.χ. εμπόριο μεταξύ κρατών) αλλά και σε κάποια πιθανή δομή ισχύος που ξεχωρίζει ορισμένα έθνη-κράτη έναντι άλλων και δημιουργεί τις οριζόντιες αυτές σχέσεις, δηλαδή αποτελούν συνέπειες μίας ιεραρχικής δόμησης των κρατών.

Η σπουδαιότητα του διεθνούς οικονομικού χώρου γίνεται τόσο μεγαλύτερη, όσο πιο έντονη γίνεται η οικονομική αλληλεξάρτηση των κρατών. Την αύξηση της σημασίας του χώρου αυτού την συνοδεύει και μία αντίστοιχη τάση για ρύθμιση των κανόνων και των διαφόρων ρυθμίσεων που τον διέπουν με στόχο, τουλάχιστον επιφανειακά, την ομαλότητα των συναλλαγών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται τόσο η δημιουργία θεσμών όπως ο Κανόνας Χρυσού τον 19^ο όσο και η δημιουργία υπερεθνικών οργανισμών το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα ή ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και οι κανόνες που επιβάλλουν.

Το σύνολο των θεσμών αυτών ανήκει εκ πρώτης όψευς σε έναν υπερεθνικό χώρο και ασκεί πιέσεις με διάφορους τρόπους στο έθνος-κράτος, ακόμα και σε ένα συμβολικό ή ψυχολογικό επίπεδο. Για παράδειγμα η συμμετοχή στον Κανόνα Χρυσού στον 19^ο αιώνα δεν ήταν υποχρεωτική για ένα έθνος-κράτος· δύσκολα όμως το τελευταίο θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί μία διεθνή οικονομική ευνοϊκή συγκυρία χωρίς να συμμετέχει στο σύστημα ακόμα και εάν έπρεπε να θυσιάσει την νομισματική του πολιτική στο βωμό της σταθερότητας της συναλλαγματικής του ισοτιμίας με την

²⁵² Για την επίδραση του οικονομικού παράγοντα στη δημιουργία των εθνών-κρατών βλ. Teichova, Alice και Herbert Matis (επ.), *Nation, State and the Economy in History*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2003 όπου ερευνάται το ερώτημα αυτό για μία σειρά κρατών από τον 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα.

Αγγλική λίρα. Η υιοθέτηση του Κανόνα Χρυσού από ένα έθνος-κράτος αποτελούσε κατά κάποια έννοια μία «σφραγίδα γνησιότητας».²⁵³

Οι πιέσεις των υπερεθνικών οργανισμών εκφράζονται επίσης και μέσα από προτεινόμενες οικονομικές πολιτικές είτε σε επίσημο επίπεδο συνεργασίας, είτε σε ανεπίσημο ως συμβουλές επίλυσης οικονομικών ζητημάτων. Ωστόσο η δυνατότητα συνδρομής της βοήθειας των οργανισμών αυτών σε οποιοδήποτε επίπεδο προϋποθέτει πρωθύστερα την συμμετοχή ενός κράτους σε αυτούς και άρα την αποδοχή εκ μέρους της εκάστοτε κυβέρνησης των όρων που επιβάλλει η συμμετοχή αυτή.

Οι λόγοι για τους οποίους τα κράτη συμμετέχουν σε αυτούς τους οργανισμούς ποικίλλουν και μπορούν να γίνουν εμφανείς μόνο με ειδικότερη έρευνα. Σε ένα γενικότερο επίπεδο όμως είναι εμφανές ότι οι οργανισμοί αυτοί αποτελούν πόλο έλξης για τις μικρότερες χώρες μόνο εφόσον οι τελευταίες θέλουν να αποκτήσουν πρόσβαση σε πόρους που διαφορετικά δεν θα τους ήταν διαθέσιμοι. Η συμμετοχή προϋποθέτει όχι μόνο αποδοχή αλλά και εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνονται στους οργανισμούς αυτούς οι οποίες δεν είναι πάντα ωφέλιμες για τα διάφορα μέλη τους, όπως για παράδειγμα η μη αποδοχή αλλά εν τέλει η εφαρμογή των μέτρων του Κύκλου της Ουρουγουάης της GATT για τις χώρες της Νοτίου Αμερικής. Η ανάγκη πολλών χωρών για συμμετοχή σε υπερεθνικούς οργανισμούς ήταν τόσο ζωηρή που πολλές από αυτές αναγκάστηκαν να αποδομήσουν τις κοινωνικοοικονομικές τους δομές και να τις υποκαταστήσουν στην συνέχεια με νέους – φτωχούς πια - θεσμούς που ήταν αποδεκτοί από τον υπερεθνικό φορέα. Το σημείο λοιπόν που πρέπει να εστιάσουμε είναι ότι ο βασικός αγωγός δια μέσου του οποίου οι αποφάσεις των θεσμών αυτών επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική ζωή είναι μόνο το έθνος-κράτος.

Υπάρχει μία μορφή πίεσης που ασκείται στα έθνη-κράτη η οποία φανερώνει ξεκάθαρα τον σημαντικό ρόλο του έθνους-κράτους ως προς τον εξωτερικό τομέα: είναι η λεγόμενη απορύθμιση (deregulation). Η μορφή αυτή επιβάλλεται από υπερεθνικούς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα ως μέτρα εξυγίανσης της οικονομίας και οικονομικής ανάπτυξης με τις περισσότερες φορές

²⁵³ Βλ. Eichengreen, Barry, *Globalizing Capital. A History of the International Monetary System*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2008, Κεφάλαιο 1.

τραγικές βραχυπρόθεσμες συνέπειες.²⁵⁴ Έχει πολύ μεγάλη σημασία να αντιληφθούμε ότι δεν υπάρχει καμία απορύθμιση αλλά είναι απλώς ένας άλλος τρόπος ρύθμισης, ένας άλλος τρόπος λειτουργίας, ένας διαφορετικός τρόπος ύπαρξης του κράτους. Το ίδιο το κυρίαρχο έθνος-κράτος είναι που λαμβάνει τις αποφάσεις και θέτει στον εαυτό του έναν άλλο ρόλο, διαφορετικό ίσως, αλλά εξίσου κυρίαρχο. Εκείνο που αλλάζει είναι η μορφή της κυριαρχίας και ο τρόπος με τον οποίο δημιουργούνται, αναπτύσσονται και στερεοποιούνται οι νέες αυτές σχέσεις εξουσίας.

Το έθνος-κράτος δεν δέχεται μόνο εξωτερικές πιέσεις αλλά και εσωτερικές. Συνδικαλιστικές οργανώσεις, ενώσεις βιομηχάνων, οικολογικοί οργανισμοί, ενώσεις καταναλωτών, μικροβιοτέχνες και σωρεία άλλων οργανώσεων θέλουν να έχουν τον δικό τους λόγο και προσπαθούν να στρέψουν την οπτική των διαφόρων οικονομικών πολιτικών προς τη δική τους κατεύθυνση. Οι σχέσεις που δημιουργούνται με την πολιτική εξουσία σε αυτό το επίπεδο την επηρεάζουν και πολλές φορές την φέρνουν σε αντίθεση με όχι μόνο με αντίστοιχες αλλά αντίθετες πολιτικές που πηγάζουν εκ των άνω και εκφράζονται ως εξωτερικές πιέσεις αλλά ακόμα και με αντίστοιχες εσωτερικές δυνάμεις που για τους δικούς τους λόγους επιθυμούν μία άλλη πορεία.

Οι δυνάμεις αυτές που περιγράψαμε έως τώρα είναι εκείνες που συναντά συνήθως κανείς όταν εξετάζει το θέμα της παγκοσμιοποίησης. Διεθνές εμπόριο, διεθνές κεφάλαιο και ανθρώπινη κινητικότητα αποτελούν τις βασικές κινητήριες δυνάμεις του διεθνούς οικονομικού χώρου οι οποίες αντικατοπτρίζονται τόσο στο εσωτερικό εθνικών οικονομιών όσο και στον εξωτερικό οικονομικό χώρο μέσω υπερεθνικών θεσμών. Σημείο σύγκλισης και πιθανής σύγκρουσης όλων αυτών των δυνάμεων είναι μόνο το κυρίαρχο έθνος-κράτος, διαμέσου του οποίου επικοινωνούν, αντιμάχονται και διεκδικούν μερίδιο η κάθε δύναμη για τους δικούς της λόγους.

Επιχειρήσαμε εδώ μία συσχέτιση του έθνους-κράτους με την δημιουργία – χαρτογραφική ή πραγματική – των γεωγραφικών συνόρων. Πως όμως συνέδεε τα δύο αυτά μεγέθη ο Δυτικός άνθρωπος του τέλους του 19^{ου} αιώνα ή της αρχής του 20ού; Ήταν πράγματι αλληλένδετα ή μήπως επιβάλλουμε τις δικές μας προσλήψεις στο δικό

²⁵⁴ Για παράδειγμα στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες των Βαλκανίων, βλ. Berend, Ivan, *From the Soviet Bloc to the European Union. The Economic and Social Transformation of Central and Eastern Europe since 1973*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2009 κυρίως το Κεφάλαιο 2.

τους νου κάτι που απεχθάνεται ο Πιερ Μπουρντιέ στους ανθρωπολόγους που εισάγουν στο νου των «αγρίων» εκείνα που οι ίδιοι θέλουν να αποδείξουν;

Μία απάντηση μπορούμε να πάρουμε από το διαβιβαστικό σημείωμα που στέλνει ο Διευθυντής του Στατιστικού Γραφείου του Τμήματος Εμπορίου και Εργασίας O. P. Austin προς τον Γραμματέα Εμπορίου και Εργασίας των ΗΠΑ, Charles Nagel για την παρουσίαση του τόμου *Statistical Abstract for the Foreign Countries* που δημοσιεύτηκε το 1909 από το Τμήμα Εμπορίου και Εργασίας των ΗΠΑ και θα χρησιμοποιήσουμε ως πηγή δεδομένων για την ανάλυση που θα πραγματοποιηθεί στο Κεφάλαιο 4.²⁵⁵

Από την αρχή κιόλας του κειμένου φαίνεται έμμεσα ο στρατηγικός στόχος μίας τέτοιας έκδοσης που είναι η καταγραφή των εμπορικών κινήσεων του κόσμου (“...*in view of the purpose of the chapter to give a comprehensive view of the world’s commercial movements.*”). Ωστόσο, ο κόσμος στον οποίο αναφέρεται ο Austin είναι ο χώρος των γεωγραφικών συνόρων των εθνών-κρατών καθώς δεν θεωρεί σκόπιμο να συμπεριλάβει σε μία τέτοια έκδοση στατιστικά στοιχεία εμπορίου για «εκείνες τις γεωγραφικές μονάδες οι οποίες σε αργότερα χρόνια αποτέλεσαν τα παρόντα έθνη-κράτη ή χωρικούς διαμερισμούς». Είναι αξιοσημείωτο ότι ταυτίζει τα έθνη-κράτη με τον χωρικό διαμερισμό δίνοντας έτσι έμφαση στην έννοια του γεωγραφικού συνόρου καθώς ταυτόχρονα μας πληροφορεί ότι τα στατιστικά μεγέθη έγιναν δυνατά για τις περισσότερες χώρες μόνο μετά την εθνική τους στερεοποίηση (national consolidation) ή ανεξαρτησία (independence), δηλαδή ουσιαστικά μετά τον ακριβή γεωγραφικό-χαρτογραφικό προσδιορισμό.

Για τον ιστορικό χρόνο πριν την εθνική εδραίωση της κάθε χώρας κρατά τον όρο γεωγραφικές μονάδες (geographical units) και για τα αντίστοιχα στοιχεία του εμπορίου υποστηρίζει ότι «εν τέλει έχουν μόνο ιστορικό ενδιαφέρον». Φυσικά με τον τρόπο αυτό άμεσα οριοθετεί τον πρακτικό και στρατηγικό στόχο της στατιστικής αυτής έκδοσης και έμμεσα μας πιστοποιεί ότι στον κόσμο του τέλους του 19^{ου} αιώνα δεν έχουν θέση σε στατιστικές εκδόσεις γεωγραφικοί σχηματισμοί που δεν είναι χωρικά διαμερισμένοι και άρα δεν αποτελούν έθνη-κράτη. Το πλαίσιο λοιπόν στο οποίο βασίζεται η ανάλυσή μας αλλά και η μελέτη της παγκοσμιοποίησης γενικότερα

²⁵⁵ *Statistical Abstract of Foreign Countries, Parts I-III – Statistics of Foreign Commerce, Department of Commerce and Labor, Government Printing Office, Ουάσιγκτον, 1909, σ. 7-12.*

εξαρτάται από την ύπαρξη του έθνους-κράτους και του συνεπαγόμενου γεωγραφικού συνόρου, που η υπέρβασή του με διάφορους τρόπους (εμπόριο, κεφάλαιο, άνθρωποι, ιδέες, αρρώστιες) οριοθετεί και την ίδια την έννοια της παγκοσμιοποίησης.

3.2 Η Έννοια του Εμπορικού Εταίρου

Το σύνολο των εμπορικών ροών μεταξύ των εθνών-κρατών, τις οποίες εδώ εκλαμβάνουμε είτε ως αίτια είτε ως συνέπειες, και οι οποίες συνιστώνται από την ποσότητα, την τιμή, την αξία, την σύνθεση και την κατεύθυνση διαμορφώνουν έναν χώρο με τα συγκεκριμένα αυτά χαρακτηριστικά, τον χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Τα τέσσερα πρώτα χαρακτηριστικά είναι καθαρά οικονομικού χαρακτήρα και αποτυπώνουν την πλεονασματική παραγωγική δομή μίας εθνικής οικονομίας σε ένα συγκεκριμένο χρόνο χωρίς όμως συγκεκριμένο χώρο.²⁵⁶ Οι περισσότερες πληροφορίες που μας δίνουν αφορούν την εξαγωγική δομή μίας εθνικής οικονομίας χωρίς όμως να λαμβάνουν υπόψη την δομή του ευρύτερου χώρου του οποίου αποτελούν μέρος. Την δομή αυτή μπορεί να την απεικονίσει μόνο το πέμπτο χαρακτηριστικό, δηλαδή η κατεύθυνση του εθνικού εξωτερικού εμπορίου.

Η κατεύθυνση του εξωτερικού εμπορίου μίας εθνικής οικονομίας είναι εκείνο το χαρακτηριστικό το οποίο αποτελεί αναγκαία και ικανή συνθήκη για την ολοκληρωμένη μελέτη του διεθνούς εμπορίου όχι μόνο μίας εθνικής οικονομίας αλλά και για το σύνολο των εθνικών οικονομιών. Αυτό συμβαίνει γιατί στην κατεύθυνση μπορούν να ενσωματωθούν όλα τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά χωρίς να αλλοιωθεί ο χαρακτήρας τους και μάλιστα μπορούν να αποκτήσουν και μεγαλύτερη αξία αφού πλέον προσδιορίζεται ο χώρος που ανήκει η δομή του εξωτερικού εμπορίου μίας εθνικής οικονομίας.

Ακόμα πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι η μελέτη της κατεύθυνσης του εμπορίου όλων των εθνικών οικονομιών θα μας δώσει ως αποτέλεσμα τον χώρο του διεθνούς εμπορίου όπως αυτός εκφράζεται μέσα από το σύνολο των σχέσεων όλων

²⁵⁶ Φυσικά με τον όρο πλεονασματική δεν θέλουμε να δώσουμε μόνο την έννοια της περισσευούμενης πληρότητας που προέρχεται από κάποια επιτυχούσα μυθική αυτάρκεια αλλά πολύ περισσότερο την εξειδίκευση της παραγωγής που οδηγεί σε αύξουσες αποδόσεις με το αναγκαστικό κόστος της εισαγωγής αγαθών για την επιτυχία της επιβίωσης, χαρακτηριστικό του βιομηχανικού καπιταλιστικού συστήματος.

των εθνών-κρατών. Ο χώρος αυτός συνήθως εξετάζεται είτε υπό το πρίσμα των διμερών σχέσεων (χώρα Α με χώρα Β) και μάλιστα μεταξύ των κυριότερων εμπορικών εταίρων είτε ως περιφερειακή ροή (π.χ. Ευρώπη-Ασία, Ευρώπη-Αμερική). Αυτή όμως η μείωση σε διμερείς σχέσεις από την μία και η συγχώνευση σε περιφέρειες από την άλλη, απορρίπτει εκ φύσεως το βασικό δομικό συστατικό του χώρου του διεθνούς εμπορίου που είναι το έθνος-κράτος. Με τον τρόπο αυτό η έρευνα καταλήγει είτε σε μία σμίκρυνση (διμερείς σχέσεις) είτε σε μία μεγέθυνση (περιφέρειες) με τελικό αποτέλεσμα να παρακάμπτεται η βασική κλίμακα μέτρησης του διεθνούς χώρου που είναι οι εθνικές εμπορικές ροές.

Επίσης, η απεικόνιση της κατεύθυνσης του διεθνούς εμπορίου σε όρους του έθνους-κράτους μας δίνει την δυνατότητα να ερευνήσουμε και άλλους παράγοντες διαμόρφωσης του διεθνούς οικονομικού χώρου πέρα από τους καθαρά οικονομικούς. Ο πρώτος που έρχεται στο νου είναι φυσικά ο πολιτικός και πως το διεθνές εμπόριο αποτελεί αίτιο ή συνέπεια πολιτικών σχέσεων. Και άλλοι όμως παράγοντες όπως ο γεωγραφικός ή ακόμα και ο ιδεολογικός υπεισέρχονται στο οικονομικό πεδίο που ο χαρακτήρας τους απεικονίζεται μέσα από τις εθνικές εμπορικές σχέσεις. Μία τέτοια ερμηνεία είναι φυσικά καθαρά πλαίσιακή (contextual) ως μας επιτραπεί ο όρος, αποφεύγοντας έτσι τον όρο «ιστορικό» που παραπέμπει σε ένα κοντύτερο ή μακρύτερο παρελθόν, καθώς βασίζεται σε πλήθος παραγόντων πέρα από τους στενά οικονομικούς την συγκεκριμένη χρονική στιγμή της μελέτης, όπως η πολιτική δομή μίας χώρας, η συμμετοχή της σε διεθνείς οργανισμούς, η σύνθεση του πληθυσμού, η κατανομή της εργασίας κ.ο.κ.

Η σημασία λοιπόν της κατεύθυνσης του εθνικού εμπορίου είναι καθαρά δομική, με την έννοια ότι απεικονίζει ένα μέρος μόνο μίας ευρύτερης δομής διεθνών σχέσεων την οποία συνιστούν τουλάχιστον στον οικονομικό χώρο, το κεφάλαιο με όλα τα συστατικά του (ποσότητα, τιμή, αξία, είδος και κατεύθυνση), και η ανθρώπινη μετακίνηση, φαινόμενο ακόμα πιο δύσκολο να γίνει αντιληπτό καθώς εσωκλείει αίτια που δεν είναι δυνατό πάντα να αποτυπωθούν ακριβώς. Με την παράμετρο της κατεύθυνσης ο χώρος των ροών, ο όγκος του εμπορίου, οι τιμές, η αξία τους και η σύνθεσή τους βρίσκουν το δομικό τους συμπλήρωμα στο χώρο των τόπων, δηλαδή στο χώρο των εθνών-κρατών.

Η κατεύθυνση του εξωτερικού εμπορίου μίας εθνικής οικονομίας δεν είναι τίποτε άλλο από την σύνθεση των εμπορικών της εταίρων, δηλαδή εμπορικές ροές προς συγκεκριμένους προορισμούς, που στο πλαίσιο μίας μελέτης για τον ύστερο 19^ο και 20^ο αιώνα είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους άλλες εθνικές οικονομίες. Η μελέτη της κατεύθυνσης μπορεί να γίνει είτε σε αξίες εμπορικών ροών, είτε σε κλάδους αγαθών, είτε σε ποσότητα, είτε σε τιμές. Σε οποιαδήποτε μορφή όμως και εάν πραγματοποιηθεί μία τέτοια μελέτη και ανεξαρτήτως των συμπερασμάτων της, υπάρχει μία πολύ σημαντική συνέπεια: σε έναν κόσμο εθνών-κρατών το έθνος-κράτος επιστρέφει στην ανάλυση ως μεταβλητή πλέον και όχι ως παράμετρος, δηλαδή ως απλός θεατής ή ρυθμιστής ή προστατευτικός/αντιπροστατευτικός φρουρός σε έναν κόσμο οριζοντίων επιχειρηματικών συνδέσεων. Επανέρχεται ως δομική μονάδα η οποία πιθανόν προσδιορίζει σε κάποιο βαθμό τον ίδιο αυτό χώρο των διεθνών οικονομικών σχέσεων μέσα από τις επιλογές της, τις ρυθμίσεις της, το δικαιικό πλαίσιο που επιβάλλει και τις αποφάσεις της.

Τι θα συνέβαινε λοιπόν εάν σε αυτό το μέσο-επίπεδο μελέτης απεικονίζαμε όλες τις σχέσεις των εμπορικών εταίρων για κάθε χώρα σε μία δεδομένη χρονική στιγμή με δυνατότητα ανάλυσης; Τι θα μας έλεγε μία τέτοια απεικόνιση; Θα είχε νόημα; Και που θα μας οδηγούσε μία σύγκριση με μία αντίστοιχη απεικόνιση σε μεταγενέστερη ή προγενέστερη χρονική στιγμή; Πως θα σχετίζονταν τα αποτελέσματα μίας τέτοιας έρευνας με τα συμπεράσματα που έχουν ήδη εξαχθεί για το διεθνές εμπόριο του τέλους του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα; Σε εμβάθυνση της πρότασης του Neil Fligstein ότι το διεθνές εμπόριο αποτελεί περιφερειακή υπόθεση, μήπως αποδεικνυόταν ότι είναι εθνική υπόθεση, ότι δηλαδή ο ρόλος ορισμένων εθνών κρατών είναι πολύ σημαντικός για την δόμηση του χώρου του διεθνούς εμπορίου και τι συνέπειες θα είχε ένα τέτοιο συμπέρασμα;²⁵⁷

Στο αποτέλεσμα που θα παίρναμε θα μπορούσαμε στην συνέχεια να μεγεθύνουμε και να εντοπίσουμε διμερείς ή και πολυμερείς εμπορικές σχέσεις και να εξετάζαμε την σχετική βαρύτητα της κάθε χώρας απέναντι σε οποιανδήποτε άλλη αρκεί τα κριτήρια σύγκρισης να ήταν ομοιογενή και συνεπή. Στο πλαίσιο αυτό θα είχαμε την δυνατότητα να εντάξουμε και την περιφερειακή ανάλυση ως αθροιστικό

²⁵⁷ Fligstein, Neil, *The architecture of markets: An economic sociology of twenty-first-century capitalist societies*. Princeton University Press, Πρίνστον, 2001.

αποτέλεσμα των εθνών-κρατών και να ερευνήσουμε σε αυτόν τον ευρύτερο χώρο πάλι την σχετική βαρύτητα της κάθε χώρας αυτή τη φορά σε σχέση με την περιφέρεια στην οποία ανήκει και να εντοπίσουμε έτσι συνθήκες σχετικής σημαντικότητας από περιφέρεια σε περιφέρεια και τον ρόλο των εθνών-κρατών σε αυτές.

Εάν πράγματι συνέβαινε κάτι τέτοιο, ακόμα και στον περιορισμένο αυτό χώρο του διεθνούς εμπορίου που μελετάμε, τότε θα οδηγούμαστε σε μία θεωρία του οικονομικού πεδίου όπως εκείνη που ανέπτυξε ο Πιερ Μπουρντιέ για τον επιχειρηματικό-παραγωγικό κόσμο του έθνους-κράτους.²⁵⁸ Πιο συγκεκριμένα, η βαρύτητα των κρατών αυτών που προσδιορίζουμε ως σημαντικά θα «αλλοιώνε» τον γεωγραφικό χώρο ή καλύτερα θα διαμόρφωνε το οικονομικό υποπεδίο του διεθνούς εμπορίου μόνο και μόνο με την ύπαρξή τους και τη σχετική τους βαρύτητα. Ο χώρος αυτός θα ανέπτυξε μία δυναμική, ως δύναμη οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής και θα είχε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό είναι ότι θα επέτρεπε να γίνουν εμφανείς συνέπειες του διεθνούς εμπορίου στα έθνη-κράτη που δημιουργούνται από την ίδια την δυναμική του πεδίου χωρίς να είναι απαραίτητη η ύπαρξη αλληλεπίδρασης μεταξύ δύο μονάδων.

3.3 Οι Χάρτες των Εμπορικών Εταίρων

Για να διερευνήσουμε τη δομή των εμπορικών εταίρων σε εποπτικό επίπεδο πρέπει να απαντήσουμε στο εξής ερώτημα:

Για πόσες χώρες είναι στατιστικά σημαντικό το εμπόριο της κάθε μίας άλλης χώρας και σε ποιο βαθμό;

Το ερώτημα αυτό είναι σημαντικό γιατί μία ενδεχόμενη απάντηση θα μας δώσει τη δυνατότητα να διερευνήσουμε την σχετική σημαντικότητα του εμπορίου της κάθε χώρας σε σχέση με οποιεσδήποτε άλλες. Επίσης, ο όγκος του εμπορίου, οι τιμές και οι

²⁵⁸ Bourdieu, Pierre, «Principles of an Economic Anthropology», σ. 75-89 στο Smelser, Neil και Richard Swedberg, *The Handbook of Economic Sociology*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2005. Αναδημοσίευση στο Bourdieu, Pierre, *Social Structures of the Economy*, Polity Press, Κέμπριτζ, 2005, σ. 193-223.

αξίες θα μπουν πλέον σε μία πρακτική βάση ανάλυσης στρατηγικής σημασίας τόσο σε επίπεδο παραγωγικών τομέων όσο και σε γεωγραφικό ή πολιτικό.

Εάν παρατηρήσει κανείς τα εισαγωγικά εξαγωγικά προφίλ της κάθε χώρας π.χ. από τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών δεν πρόκειται να λάβει απάντηση στο ερώτημα καθώς θα δει ότι οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές/εξαγωγές της κάθε χώρας περιορίζονται στο ανώτερο σε 25-30 εμπορικούς εταίρους. Επίσης, από το προφίλ αυτό δεν μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τη στατιστική σημαντικότητα του εμπορίου της συγκεκριμένης χώρας στις υπόλοιπες, που ουσιαστικά είναι το ερώτημα που θέλουμε να απαντήσουμε. Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι οι εξαγωγές π.χ. της Γερμανίας δεν είναι σημαντικές μόνο για τις χώρες στις οποίες εξάγει βάσει του εξαγωγικού της προφίλ, όπου στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν ξεπερνούν τις 30, αλλά για πολύ περισσότερες, μάλιστα για όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου.

Την απάντηση λοιπόν στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος που θέσαμε μπορούμε να την πάρουμε μόνο εάν βρούμε ένα εργαλείο που να μας επιτρέπει να δούμε το εμπόριο μίας χώρας μέσα από την οπτική όλων των υπόλοιπων χωρών που έχουμε εντάξει στην ανάλυσή μας. Το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος, που αφορά το βάθος της σχέσης, προκύπτει από το εμπορικό μερίδιο που έχει η κάθε χώρα στο εμπόριο οποιασδήποτε άλλης. Σε αυτή την περίπτωση το εμπορικό μερίδιο αποκτά ένα πιο σημαντικό ρόλο αφού φανερώνει την σχετική εξάρτηση που έχει η κάθε χώρα από τους εταίρους της. Όταν μάλιστα η εμπορική σχέση μεταξύ δύο χωρών ιδωθεί τόσο ως εισαγωγή της μίας και ταυτόχρονα ως εξαγωγή της άλλης, τότε έχουμε και τους όρους της σχετικής σημαντικότητας του εμπορίου των δύο χωρών.

Σε μία παγκόσμια οικονομία που οδεύει προς τη σύγκλιση και την ολοκλήρωση θα έπρεπε να παρατηρήσουμε την γεωγραφική διασπορά των εισαγωγών και των εξαγωγών της, δηλαδή την αύξηση των εμπορικών εταίρων και την εξομάλυνση των εμπορικών μεριδίων προς αυτούς αφού θεωρητικά οι οικονομίες συγκλίνουν και άρα και τα εισοδήματα. Εάν λοιπόν η παγκόσμια οικονομία οδηγείται σε μία σύγκλιση τότε θα πρέπει οποιαδήποτε ανισοκατανομή υπάρχει στη γεωγραφική διασπορά του εμπορίου καθώς και στα υψηλά εμπορικά μερίδια να εξαλείφεται με την πάροδο του χρόνου. Πως θα εντοπίσουμε εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο;

3.3.1 Η Κατασκευή των Χαρτών

Για να πετύχουμε μία απάντηση στο ερώτημα που θέσαμε πρέπει να δημιουργήσουμε ένα αναλυτικό εργαλείο που να μας επιτρέπει να παρατηρήσουμε αυτές τις συμπεριφορές, δηλαδή την σημαντικότητα των εισαγωγών / εξαγωγών της κάθε χώρας ως προς οποιαδήποτε άλλη χώρα που επιθυμούμε να συμπεριλάβουμε στην ανάλυσή μας.

Το εργαλείο αυτό είναι μία τετραγωνική μήτρα N διαστάσεων όπου N είναι ο αριθμός των χωρών που θέλουμε να διερευνήσουμε. Στις γραμμές και τις στήλες καταχωρούνται οι χώρες ακριβώς με την ίδια σειρά που θα επιλέξουμε, στην δική μας περίπτωση βάσει, όσο αυτό είναι δυνατό, της γεωγραφικής γειτνίασης. Στις γραμμές της μήτρας καταχωρούμε το εισαγωγικό / εξαγωγικό εμπόριο της κάθε χώρας και σημειώνουμε το εμπορικό μερίδιο που έχει με την κάθε άλλη χώρα. Όταν ολοκληρώσουμε τις καταχωρήσεις μας τότε θα πάρουμε έναν τετραγωνικό πίνακα $N \times N$ η διαγώνιος του οποίου είναι κενή στοιχείων αφού απεικονίζει την εμπορική σχέση της κάθε χώρας με τον εαυτό της.

Με αυτό τον τρόπο σε μία μόνο απεικόνιση που στο εξής θα ονομάζουμε *Χάρτη των Εμπορικών Εταίρων* ή απλά *Χάρτη*, μπορούμε να καταγράψουμε τόσο το εξαγωγικό / εισαγωγικό προφίλ της κάθε χώρας (Γραμμές της Μήτρας) και ταυτόχρονα να πάρουμε αποτελέσματα για την σχετική σημαντικότητα οποιασδήποτε άλλης χώρας (Στήλη Μήτρας) ως προς τις χώρες-γραμμές. Έτσι οι γραμμές θα απεικονίζουν για παράδειγμα το εισαγωγικό προφίλ ενώ οι στήλες θα απεικονίζουν το στατιστικά σημαντικό εξαγωγικό προφίλ για τις υπόλοιπες χώρες αφού οι εισαγωγές της κάθε χώρας που έχουμε καταχωρήσει είναι ουσιαστικά οι εξαγωγές μίας άλλης με κάποιες διαφορές φυσικά που οφείλονται στα μεταφορικά κόστη και τους σχετικούς φόρους του εμπορίου.

Συμβολικά ο Χάρτης αυτός θα έχει την εξής μορφή σε μία μήτρα εισαγωγών:

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6
Χώρα 1	$\alpha 1$	$\alpha 2$	$\alpha 3$	$\alpha 4$	$\alpha 5$	$\alpha 6$
Χώρα 2	$\beta 1$	$\beta 2$	$\beta 3$	$\beta 4$	$\beta 5$	$\beta 6$
Χώρα 3	$\gamma 1$	$\gamma 2$	$\gamma 3$	$\gamma 4$	$\gamma 5$	$\gamma 6$
Χώρα 4	$\delta 1$	$\delta 2$	$\delta 3$	$\delta 4$	$\delta 5$	$\delta 6$
Χώρα 5	$\epsilon 1$	$\epsilon 2$	$\epsilon 3$	$\epsilon 4$	$\epsilon 5$	$\epsilon 6$
Χώρα 6	$\zeta 1$	$\zeta 2$	$\zeta 3$	$\zeta 4$	$\zeta 5$	$\zeta 6$

Όπου $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon, \zeta$ τα μερίδια της κάθε χώρας ως προς τις υπόλοιπες. Το άθροισμα όλων των α θα μας δίνει το καταχωρημένο εμπόριο της Χώρας 1, το άθροισμα όλων των β θα μας δίνει το καταχωρημένο εμπόριο της Χώρας 2 κ.ο.κ. και φυσικά βάσει των όσων έχουμε πει για την διαγώνιο $\alpha 1 = 0, \beta 2 = 0$, κ.ο.κ.

Η κάθε γραμμή αποτελεί τις εισαγωγές της κάθε χώρας όπως αυτές καταγράφονται στο εισαγωγικό της προφίλ ενώ η κάθε στήλη μας δείχνει για την χώρα που μας ενδιαφέρει κάθε φορά, για πόσες και ποιες χώρες είναι στατιστικά σημαντικές οι εξαγωγές της, ανεξάρτητα εάν για την ίδια οι εξαγωγές αυτές είναι στατιστικά ασήμαντες.

Εάν τώρα οργανώσουμε τις χώρες ανά περιφέρειες, π.χ. Βόρειος Αμερική, Νότιος Αμερική, Ευρώπη, Αν. Ασία κλπ τότε θα έχουμε άμεσα μία εικόνα των διαπεριφερειακών σχέσεων σε επίπεδο έθνους-κράτους. Ταυτόχρονα θα έχουμε και την αναλυτική εικόνα του ενδοπεριφερειακού εμπορίου. Η μήτρα τότε θα έχει την εξής μορφή.

	Περ. 1	Περ. 2	Περ. 3	Περ. 4	Περ. 5	Περ. 6
Περ. 1	$\alpha 1$	$\alpha 2$	$\alpha 3$	$\alpha 4$	$\alpha 5$	$\alpha 6$
Περ. 2	$\beta 1$	$\beta 2$	$\beta 3$	$\beta 4$	$\beta 5$	$\beta 6$
Περ. 3	$\gamma 1$	$\gamma 2$	$\gamma 3$	$\gamma 4$	$\gamma 5$	$\gamma 6$
Περ. 4	$\delta 1$	$\delta 2$	$\delta 3$	$\delta 4$	$\delta 5$	$\delta 6$
Περ. 5	$\epsilon 1$	$\epsilon 2$	$\epsilon 3$	$\epsilon 4$	$\epsilon 5$	$\epsilon 6$
Περ. 6	$\zeta 1$	$\zeta 2$	$\zeta 3$	$\zeta 4$	$\zeta 5$	$\zeta 6$

Βλέπουμε ότι είναι πολύ εύκολο να μελετήσουμε τις διαπεριφερειακές σχέσεις οποιωνδήποτε δύο ή περισσότερων περιοχών επιθυμούμε. Επίσης μπορούμε να μελετήσουμε και το ενδοπεριφερειακό εμπόριο, δηλαδή ποια είναι η κατανομή των εμπορικών εταίρων εντός μίας περιφέρειας και ποιες μεταβολές επιδέχεται εντός χρόνου, για παράδειγμα το ζεύγος Περ. 1 – Περ. 1 μας δείχνει το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Περιοχής 1. Εάν έχουμε στοιχεία για αρκετά έτη μπορούμε με διαδοχικές μήτρες και τους σχετικούς υπολογισμούς πολύ εύκολα να εξάγουμε τη δομική μεταβολή των εμπορικών σχέσεων των χωρών της περιοχής.

3.3.2 Αριθμητικά Παραδείγματα

Οι Χάρτες των Εμπορικών Εταίρων έχουν και μερικές άλλες ιδιότητες τις οποίες όμως θα εντοπίσουμε καλύτερα εάν δημιουργήσουμε μερικά απλοποιημένα αριθμητικά παραδείγματα. Οι υποθέσεις μας είναι ότι οι χώρες είναι όμοιες, δηλαδή έχουν την ίδια τεχνολογία, το ίδιο εισόδημα και αναπτύσσονται με τον ίδιο ρυθμό. Επίσης δεν υπάρχουν φόροι ούτε άλλοι περιορισμοί στο εξωτερικό εμπόριο το οποίο είναι ελεύθερο. Εμπλέκονται δε σε αυτό λόγω διαφοροποίησης των αγαθών που παράγουν.

α. Πλήρης Ισοκατανομή – Τέλειος Ανταγωνισμός

Εάν υποθέσουμε ότι ο φανταστικός μας κόσμος αποτελείται από έξι χώρες όπου έχουν το ίδιο ύψος εισοδήματος, κατανέμουν το εμπόριό τους ισομερώς και ταυτόχρονα τα μερίδια απεικονίζουν και τις ίδιες αξίες (δηλαδή η κάθε χώρα εισάγει/εξάγει 100 μονάδες προϊόντος με μοναδιαία τιμή, άρα έχουν αξία 100) τότε ο χάρτης των εμπορικών εταίρων π.χ. των εισαγωγών θα είναι ο εξής:

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1		20	20	20	20	20	100
Χώρα 2	20		20	20	20	20	100
Χώρα 3	20	20		20	20	20	100
Χώρα 4	20	20	20		20	20	100
Χώρα 5	20	20	20	20		20	100
Χώρα 6	20	20	20	20	20		100
Σύνολο	100	100	100	100	100	100	600

Σε έναν κόσμο όπου όλες οι χώρες έχουν τα ίδια εισοδήματα και μοιράζουν το εμπόριο ισομερώς η κάθε χώρα κατέχει το ίδιο εμπορικό μερίδιο με όλες τις υπόλοιπες το οποίο απεικονίζει την ίδια αξία. Παρατηρούμε ότι τότε το σύνολο της κάθε γραμμής και το σύνολο της κάθε στήλης είναι ίσο με 100 που είναι το ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου. Επίσης η κάθε χώρα εισάγει το ακριβές αντίστοιχο αυτού που εξάγει αφού η κάθε στήλη αθροίζει πάλι σε 100 και έχουμε υποθέσει ότι τα εμπορικά μερίδια απεικονίζουν ίδιες αξίες.

Επίσης βλέπουμε ότι ο ίδιος χάρτης των εισαγωγών είναι ταυτόχρονα και χάρτης των εξαγωγών κάτι που προκύπτει από τις στήλες της μήτρας. Από τη στιγμή που έχουμε υποθέσει ότι όλα είναι ισομετρικά οι γραμμές και οι στήλες συμπίπτουν και άρα έχουμε την απεικόνιση τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών σε ένα μόνο πίνακα.

β. Πλήρης Ανισοκατανομή - Μονοπώλιο

Ας υποθέσουμε τώρα ότι σε μία δεδομένη χρονική στιγμή μόνο η Χώρα 3 είναι ο μοναδικός εμπορικός εταίρος όλων των υπόλοιπων χωρών. Σε αυτή την περίπτωση θα παίρναμε την εξής μήτρα:

Μήτρα Εισαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1			100				100
Χώρα 2			100				100
Χώρα 3	20	20		20	20	20	100
Χώρα 4			100				100
Χώρα 5			100				100
Χώρα 6			100				100
Σύνολο	20	20	500	20	20	20	600

Πάλι το άθροισμα της κάθε γραμμής είναι 100 αφού η κάθε χώρα καταχωρεί το σύνολο των εισαγωγών της. Η μόνη διαφορά είναι ότι τώρα η Χώρα 3 συγκεντρώνει το εισαγωγικό εμπόριο όλων των χωρών και εμφανίζει συνολικές εισαγωγές 500 μονάδων. Εάν λοιπόν το συνολικό εμπόριο των χωρών είναι 600 μονάδες εμπορικών μεριδίων (ή μονάδων προϊόντων με μοναδιαία τιμή) τότε η Χώρα 3 συγκεντρώνει το 83% του συνόλου τους ως εξαγωγέας, δηλαδή το μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς του διεθνούς εμπορίου που κατέχει ως εξαγωγέας είναι 83%. Οι υπόλοιπες χώρες κατέχουν το 3% η κάθε μία που είναι το μερίδιο που προέρχεται από τις εισαγωγές που πραγματοποιεί η Χώρα 3 από αυτές.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι στήλες μας δείχνουν αποτελέσματα σχετικής σημαντικότητας αφού η Χώρα 3 παρουσιάζεται ως εξαγωγέας σε 5 χώρες ενώ οι υπόλοιπες χώρες έχουν αριθμό εμφάνισης ως εξαγωγείς σε 1 χώρα η κάθε μία (τη Χώρα 3). Μάλιστα, η μήτρα των εισαγωγών προδιαγράφει κάποιους περιορισμούς για την μήτρα των εξαγωγών εφόσον φυσικά είναι καταχωρημένο το 100% του εισαγωγικού εμπορίου της κάθε χώρας. Πιο συγκεκριμένα η στήλη 1 της μήτρας των εισαγωγών μας πληροφορεί ότι η Χώρα 1 εξάγει μόνο στη Χώρα 3. Τότε στην μήτρα των εξαγωγών πρέπει να δούμε μόνο μία καταχώρηση για τη Χώρα 1 που θα αντιστοιχεί στο 100% των εξαγωγών της. Ομοίως για τις χώρες 2,4,5 και 6.

Μήτρα Εξαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1			100				100
Χώρα 2			100				100
Χώρα 3							
Χώρα 4			100				100
Χώρα 5			100				100
Χώρα 6			100				100
Σύνολο			500				500

Η στήλη 3 της μήτρας των εισαγωγών μας πληροφορεί ότι η Χώρα 3 εξάγει σε πέντε χώρες. Αν η κατανομή των εξαγωγών της Χώρας 3 είναι ισομερής τότε πρέπει να δούμε πέντε μερίδια με 20% το καθένα και άρα η μήτρα εξαγωγών που θα πάρουμε θα είναι η ίδια με εκείνη των εισαγωγών.

Μήτρα Εξαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1			100				100
Χώρα 2			100				100
Χώρα 3	20	20	100	20	20	20	100
Χώρα 4			100				100
Χώρα 5			100				100
Χώρα 6			100				100
Σύνολο	20	20	500	20	20	20	600

Η μήτρα των εξαγωγών με τη σειρά της μας δίνει τα μερίδια αγοράς των κυριότερων εισαγωγέων που προκύπτουν από το άθροισμα των στηλών. Για παράδειγμα η Χώρα 3 κατέχει το 83% των εισαγωγών της παγκόσμιας αγοράς του διεθνούς εμπορίου ενώ η κάθε χώρα από τις υπόλοιπες κατέχει μόνο το 3%.

Οι δύο αυτές μήτρες των εισαγωγών και των εξαγωγών μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά για να μελετήσουμε τη σχετική σημαντικότητα των εισαγωγών και των εξαγωγών μεταξύ οποιουδήποτε ζεύγους χωρών επιθυμούμε

αλλά το κυριότερο είναι ότι μπορούμε να εξετάσουμε τη σχετική σημαντικότητα του εμπορίου της κάθε χώρας ξεχωριστά σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες.

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα βλέπουμε από τη Στήλη 3 της μήτρας των εισαγωγών ότι η Χώρα 3 εξάγει σε πέντε χώρες όπου στην κάθε μία κατέχει το 100% των εισαγωγών της. Πηγαίνοντας τώρα στην μήτρα των εξαγωγών της βλέπουμε ότι τα εμπορικά αυτά μερίδια αντιστοιχούν μόλις στο 20% για την κάθε χώρα από τις υπόλοιπες. Με αυτό τον τρόπο λοιπόν εντοπίζουμε την σχετική σημαντικότητα των εξαγωγών της Χώρας 3 όχι για την ίδια αλλά για τις υπόλοιπες χώρες. Είναι εμφανές ότι η διαπραγματευτική δύναμη της Χώρας 3 είναι αυξημένη έναντι της κάθε μίας χώρας ξεχωριστά. Η δομή του εμπορίου της διαμορφώνει το χώρο του διεθνούς εμπορίου με τελικό αποτέλεσμα να επιβάλλει περιορισμούς στην διαπραγματευτική δύναμη των άλλων χωρών ακόμα και εκείνων που πιθανόν να μην εμπλέκονταν άμεσα σε εμπόριο μαζί της.

γ. Μέση Ανισοκατανομή – Ολιγοπώλιο (Δυοπώλιο)

Ας υποθέσουμε τώρα ότι σε μία μεταγενέστερη χρονική στιγμή η Χώρα 5 έχει γίνει σημαντικός ανταγωνιστής της Χώρας 3 και απορροφά σημαντικό μέρος των μεριδίων αγοράς από τις άλλες χώρες, δηλαδή η κάθε χώρα εισάγει από τις Χώρες 3 και 5 το σύνολο των εισαγωγών της π.χ. ισομερώς, ενώ οι δύο κυρίαρχες χώρες μοιράζουν ισομετρικά σε όλες τις υπόλοιπες το δικό τους εισαγωγικό εμπόριο. Η μήτρα τότε των εισαγωγικών εμπορικών μεριδίων θα είναι η εξής:

Μήτρα Εισαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1			50		50		100
Χώρα 2			50		50		100
Χώρα 3	20	20		20	20	20	100
Χώρα 4			50		50		100
Χώρα 5	20	20	20	20		20	100
Χώρα 6			50		50		100
Σύνολο	40	40	220	40	220	40	600

Από τη μήτρα των εισαγωγών προκύπτει ότι το εξαγωγικό μερίδιο αγοράς των Χωρών 3 και 5 είναι 37% ενώ η κάθε μία από τις υπόλοιπες χώρες περιορίζεται στο 7%. Επίσης βλέπουμε από τις στήλες της μήτρας εισαγωγών ότι οι Χώρες 1,2,4 και 6 εξαγουν σε δύο μόνο χώρες ενώ οι Χώρες 3 και 4 εξαγουν σε πέντε. Οι περιορισμοί αυτοί είναι δεσμευτικοί για την μήτρα των εξαγωγών της συγκεκριμένης περίπτωσης. Δηλαδή δεν μπορούμε για παράδειγμα στη μήτρα των εξαγωγών να βρούμε τη Χώρα 1 να εξαγει σε περισσότερες από δύο χώρες.

Μήτρα Εξαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1			50		50		100
Χώρα 2			50		50		100
Χώρα 3	23	23		23	8	23	100
Χώρα 4			50		50		100
Χώρα 5	23	23	8	23		23	100
Χώρα 6			50		50		100
Σύνολο	46	46	208	46	208	46	600

δ. Μέση Ανισοκατανομή – Ολιγοπώλιο – Τρεις Χώρες

Εάν αντί για δύο είχαμε τρεις κυρίαρχες χώρες (Χώρα 1, Χώρα 3 και Χώρα 5) πως θα άλλαζαν τα αποτελέσματα; Τότε θα παίρναμε τότε την εξής μήτρα εισαγωγών:

Μήτρα Εισαγωγών

	Χώρα 1	Χώρα 2	Χώρα 3	Χώρα 4	Χώρα 5	Χώρα 6	Σύνολο
Χώρα 1		20	20	20	20	20	100
Χώρα 2	34		33		33		100
Χώρα 3	20	20		20	20	20	100
Χώρα 4	33		34		33		100
Χώρα 5	20	20	20	20		20	100
Χώρα 6	33		33		34		100
Σύνολο	140	60	140	60	140	60	600

Βλέπουμε ότι καθώς αυξάνεται ο αριθμός των κυρίαρχων χωρών του διεθνούς εμπορίου, το άθροισμα των στηλών τείνει προς σύγκλιση με το άθροισμα των γραμμών και άρα οδηγούμαστε προς την ισοκατανομή. Δηλαδή η στατιστικά σημαντική κατανομή των εμπορικών μεριδίων της κάθε χώρας συγκλίνει με τη σχετική στατιστική σημαντικότητα που έχει το εμπόριό της για τις υπόλοιπες.

Εάν λοιπόν ο φανταστικός μας κόσμος σε ένα αρχικό χρονικό σημείο διακρινόταν από την πλήρη ανισοκατανομή τότε με την πάροδο του χρόνου και την ανάπτυξη των εξωτερικών τομέων των υπόλοιπων χωρών θα οδηγούμαστε στην πλήρη ισοκατανομή που έχουμε ήδη περιγράψει στο παράδειγμα α. Εάν όμως δεν συμβεί κάτι τέτοιο τότε σημαίνει ότι υπάρχουν προβλήματα δομικής φύσης στο σύστημα που δεν του επιτρέπουν να βρεθεί σε μία τέτοια κατάσταση.

Πιο συγκεκριμένα ο μόνος τρόπος για να διατηρηθεί η ιεραρχική δομή του διεθνούς εμπορίου σε αυτά τα παραδείγματα είναι η απόκτηση μεριδίων αγοράς από τους ανταγωνιστές αφού σε πιθανό ανταγωνιστικό περιβάλλον χωρίς κατάκτηση μεριδίων αγοράς οδηγούμαστε στην πλήρη ισοκατανομή που υποδηλώνει την έλλειψη κυριάρχου στο χώρο του διεθνούς εμπορίου. Με τα λόγια του Bertil Ohlin, «trade thus evokes forces which counteract its own cause», με την έννοια ότι με την εξίσωση των παραγωγικών συντελεστών μειώνονται οι ευκαιρίες κέρδους.²⁵⁹

3.3.3 Δύο Σημαντικά Προβλήματα

Ο πραγματικός κόσμος δεν λειτουργεί με τις απλουστευμένες υποθέσεις του φανταστικού μας κόσμου και συνεπώς δημιουργείται σωρεία προβλημάτων στην λειτουργία των χαρτών ως αναλυτικά εργαλεία όπως εκείνα που σχετίζονται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες ή τους δείκτες πληθωρισμού οι οποίοι δεν είναι πάντα εύστοχοι ως προς τα αγαθά που αποτελούν αντικείμενο διεθνών συναλλαγών. Υπάρχουν όμως δύο προβλήματα στα οποία θεωρούμε ότι πρέπει να αναφερθούμε πιο αναλυτικά.

Το πρώτο πρόβλημα σχετίζεται με το γεγονός ότι σπάνια το καταχωρημένο εμπόριο της κάθε χώρας προσεγγίζει το 100% και όταν αυτό γίνεται περιέχει πολλές

²⁵⁹ Το αναφέρει ο Findlay, Ronald, *Factor Proportions, Trade and Growth*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1995, σ. 6.

εμπορικές σχέσεις κάτω του 1% οι οποίες θεωρούνται στατιστικά ασήμαντες. Είδαμε όμως ότι ένα εμπορικό μερίδιο, οποιασδήποτε τάξης, μπορεί να μην είναι στατιστικά σημαντικό για μία χώρα αλλά μπορεί πολύ καλά να είναι για μία άλλη, δηλαδή να ξεπερνά κατά πολύ το 1%. Σε αυτή την περίπτωση θα υπάρχουν καταχωρημένα δεδομένα π.χ. σε έναν χάρτη εισαγωγών τα οποία δεν θα βρίσκουν το αντίστοιχό τους στο χάρτη των εξαγωγών και έτσι διμερείς σχέσεις λόγω της στατιστικής σημαντικότητας / ασημαντότητας δεν θα απεικονίζονται αλλοιώνοντας έτσι κατά μικρά ποσοστά το αποτέλεσμα του μεριδίου αγοράς.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος εν μέρει επιτυγχάνεται μέσα από τη συμπληρωματική λειτουργία των χαρτών των εισαγωγών και των εξαγωγών, όπου είτε στον ένα χάρτη, είτε στον άλλο θα κάνουν την εμφάνισή τους τα μερίδια αυτά και άρα θα έχουμε έναν οδηγό για μία πιο ειδική ανάλυση. Η άλλη λύση είναι να καταχωρηθούν και τα μερίδια κάτω του 1%, αλλά λόγω της εντυπωσιακής ανόδου του διεθνούς εμπορίου του 20^{ου} αιώνα και της αύξησης αυτού του είδους των σχέσεων, υπάρχει η πιθανότητα να αλλοιωθεί σημαντικά το σχήμα της δομής των εμπορικών εταίρων και άρα η χρησιμότητα των χαρτών να εκμηδενιστεί. Ως τελευταία λύση μπορούμε απλά να υποθέσουμε ότι η διαφορά των καταχωρημένων εμπορικών μεριδίων από το ακέραιο (100) οφείλεται ολόκληρη σε αυτά τα μερίδια. Στην τελευταία αυτή περίπτωση έχουμε μία εικόνα του όγκου του εμπορίου που βρίσκεται κάτω του 1% για κάθε χώρα αλλά είναι πολύ δύσκολο να συνδυαστούν οι εισαγωγές με τις εξαγωγές καθώς δεν υπάρχουν αναλυτικότερα στοιχεία και κυρίως να προσδιοριστεί η σχετική στατιστική σημαντικότητα.

Εφόσον εμείς καταχωρούμε όλα τα εμπορικά μερίδια άνω του 1% μπορούμε απλά να κινηθούμε στο πλαίσιο της εμφάνισης / εξαφάνισης δεδομένων στις αντίστοιχες περιοχές των χαρτών εισαγωγών / εξαγωγών, οπτικοποιώντας έτσι το πρόβλημα ενώ ταυτόχρονα μας δίνεται η δυνατότητα να έχουμε αναλυτικά συγκριτικά στοιχεία καθώς και μία όψη της σχετικής στατιστικής σημαντικότητας. Πιστεύουμε ότι αυτή η συνολική λύση έχει τα περισσότερα οφέλη για το είδος της ανάλυσης που επιχειρούμε εδώ.

Το δεύτερο και πιο σημαντικό πρόβλημα είναι ότι τα καταχωρημένα εμπορικά μερίδια της κάθε χώρας αντανακλούν διαφορετικές αξίες με αποτέλεσμα το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων ανά στήλη, το οποίο υπό άλλες συνθήκες μπορεί να

χρησιμοποιηθεί για την εξαγωγή του μεριδίου αγοράς όπως είδαμε από τα αριθμητικά παραδείγματα, να μην έχει συνέπεια. Μπορούμε μόνο συμβολικά να χρησιμοποιήσουμε το ολισθηρό αυτό μέτρο και μάλιστα σε συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις.

Το πρόβλημα αυτό έχει δύο πιθανές λύσεις. Η πρώτη είναι να μετατρέψουμε τα μερίδια στα πραγματικά τους μεγέθη και όταν πραγματοποιούμε την κατάταξη να αθροίζουμε αξίες οι οποίες είναι μεταξύ τους συγκρίσιμες αφού τα δεδομένα των Ηνωμένων Εθνών που χρησιμοποιούμε έχουν ήδη μετατραπεί με βάση το δολάριο και τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες ενώ έχει εφαρμοστεί και ο προβληματικός αποπληθωριστής στον οποίο αναφερθήκαμε νωρίτερα. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να βρούμε το σύνολο της αξίας των εισαγωγών της παγκόσμιας αγοράς και άρα και τα μερίδια που έχει η κάθε χώρα σε αυτή.

Η χρονοβόρα αυτή διαδικασία μπορεί να παρακαμφθεί όταν συντρέχουν κάποιες προϋποθέσεις. Στην περίπτωση που η εμφάνιση δύο χωρών ως εισαγωγείς ή ως εξαγωγείς είναι καθολική, δηλαδή εντοπίζεται σε όλο το φάσμα των καταχωρημένων χωρών, τότε μπορούμε ελέγχοντας την ομοιογένεια της κατανομής των μεριδίων να κάνουμε προσεκτική χρήση των αποτελεσμάτων που μπορούμε να πάρουμε. Το ίδιο ισχύει φυσικά και για οποιοδήποτε ζεύγος χωρών θέλουμε να εξετάσουμε αλλά η χρήση του μέτρου αυτού σταματά εκεί και ακόμα και τότε χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή.

Μία ακόμη περίπτωση όπου η χρήση του μέτρου είναι εφικτή είναι στην περίπτωση μελέτης του διαπεριφερειακού εμπορίου όπου μελετάμε ένα ομοιογενές σώμα χωρών που αποτελούν μία περιφέρεια. Εάν σε μία τέτοια περίπτωση η πυκνότητα των καταχωρήσεων είναι υψηλή, τότε μπορούμε συμβολικά να χρησιμοποιήσουμε το άθροισμα των μεριδίων ως μέτρο σύγκρισης μεταξύ δύο περιοχών αρκεί η κατανομή τους να είναι ομοιογενής στο χώρο.

Ανεξάρτητα όμως από τα προβλήματα αυτά πρέπει να σημειώσουμε ότι τα εμπορικά μερίδια υποδεικνύουν και βαθμούς εξάρτησης στην σχέση των εμπορικών εταίρων. Έτσι ακόμα και όταν η εμπορική σχέση μίας χώρας με μία άλλη περιγράφεται από ένα υψηλό εμπορικό μερίδιο πάντα πρέπει να εξετάζουμε και το μερίδιο στην αντίστροφη διεύθυνση για να εντοπίζουμε την σχετική του σημασία. Υπό αυτή την έννοια το άθροισμα των στηλών των εμπορικών μεριδίων συμβολικά μας παρέχει ένα

μέτρο συμμετοχής μίας χώρας στο παγκόσμιο εμπόριο. Όσο υψηλότερο είναι αυτό το άθροισμα σε σχέση με τον αριθμό των χωρών που εμφανίζεται μία χώρα ως εισαγωγέας ή εξαγωγέας, τόσο μεγαλύτερη είναι η επίδραση της χώρας αυτής στο χώρο του διεθνούς εμπορίου, ανεξάρτητα εάν τα μερίδια αυτά αντιστοιχούν σε μικρές ή μεγάλες εμπορικές αξίες.

Μία χώρα με εξάρτηση 60% του εξωτερικού της εμπορίου από έναν μόνο εμπορικό εταίρο, ακόμα και εάν το μερίδιο αυτό αντιστοιχεί σε πολύ χαμηλή εμπορική αξία, έχει μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη ως προς την άλλη αφού το εμπόριο που πραγματοποιεί είναι για εκείνη σημαντικό. Εάν τώρα το μερίδιο αυτό αντιστοιχεί στο 2% της άλλης χώρας, τότε η σχετική σημαντικότητα του εμπορίου για τις δύο χώρες γίνεται αμέσως εμφανής.

Μπορούμε σε αυτό το σημείο να προχωρήσουμε στην διερεύνηση των δομών των εμπορικών εταίρων και στη εξέλιξή τους στο χρόνο. Όλες οι τεχνικές πληροφορίες που σχετίζονται με την ανάλυση παρατίθενται στην εισαγωγή του Β' Μέρους.

ΜΕΡΟΣ Β'

Εισαγωγή στο Μέρος Β΄

Στο Β΄ Μέρος θα εξετάσουμε την δομή του διεθνούς εμπορίου όπως αυτή προκύπτει από τις εμπορικές-γεωγραφικές σχέσεις των εμπορικών εταίρων και θα παρατηρήσουμε τις μεταβολές της δομής αυτής στο χρόνο. Για το σκοπό αυτό έχουμε δημιουργήσει χάρτες εισαγωγών και εξαγωγών των εμπορικών εταίρων για τα έτη 1896, 1906, 1965, 1980, 1995 και 2006.²⁶⁰

Πηγές των Δεδομένων

Για τα έτη 1896 και 1906 χρησιμοποιήσαμε τα στοιχεία του τόμου *Statistical Abstract of the Foreign Countries* τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση της εξέλιξης του Ευρωπαϊκού εμπορίου από τον Paul Bairoch.²⁶¹

Για τον 20^ο αιώνα χρησιμοποιήσαμε τη βάση δεδομένων διεθνούς εμπορίου των Ηνωμένων Εθνών, UNcomtrade αλλά για τα έτη 1995 και 2006 χρησιμοποιήσαμε τη σχετική έκδοση των στατιστικών στοιχείων των Ηνωμένων Εθνών *International Trade Statistics Yearbook* για να έχουμε την εικόνα του εμπορίου όπως εκείνη εκφράστηκε τότε μέσα από τους τόμους των συγκεκριμένων ετών.²⁶² Η βάση αυτή

²⁶⁰ Για την περίοδο του μεσοπολέμου δυστυχώς δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε τα στοιχεία της Κοινωνίας των Εθνών τα οποία φαίνεται ότι είναι κατάλληλα για μία τέτοια ανάλυση, *Le Reseau du Commerce Mondial*, League of Nations, Γενεύη, 1942. Οι τόμοι *International Statistical Yearbook* της Κοινωνίας των Εθνών είναι διαθέσιμοι (<http://digital.library.northwestern.edu/league/>) αλλά δεν περιλαμβάνουν αναλυτικά δεδομένα για το εξωτερικό εμπόριο χώρα προς χώρα.

²⁶¹ *Statistical Abstract of Foreign Countries*, Parts I-III – Statistics of Foreign Commerce, Department of Commerce and Labor, Government Printing Office, Ουάσιγκτον, 1909. Η σχετική μελέτη είναι Bairoch, Paul, «Geographical Structure and trade Balance of European Foreign Trade from 1800 to 1970», *Journal of European Economic History*, τ. 3-3, 1974, σ. 557-608.

²⁶² *United Nations*, <http://comtrade.un.org/db/>. Έχουμε χρησιμοποιήσει μόνο δεδομένα εμπορευμάτων (merchandise trade) της κατηγορίας SITC1 καθώς μόνο αυτού του τύπου είναι διαθέσιμα και για τα παλαιότερα χρόνια. Έχουμε επίσης δημιουργήσει χάρτες εισαγωγών – εξαγωγών των εμπορικών εταίρων και για το έτος 2014 με τη σχετική ανάλυση, στην οποία όμως δεν θα αναφερθούμε εδώ καθώς έχουμε χρησιμοποιήσει την πιο πρόσφατη κατηγορία SITC4 που έχει διαφορές με τις

περιλαμβάνει δεδομένα εμπορικών εταιρών για μεγάλο αριθμό χωρών από το 1965 μέχρι και τα πρόσφατα έτη. Καταχωρούνται επίσης όλα τα εμπορικά μερίδια ακόμα και εκείνα που βρίσκονται κάτω του 1% παρέχοντας έτσι μία ολοκληρωμένη εικόνα των εμπορικών προφίλ των εμπορικών εταιρών. Τα συνήθη προβλήματα που παρουσιάζονται στην μετατροπή των δεδομένων για σύγκριση παρουσιάζονται και στα στοιχεία του διεθνούς εμπορίου και περιγράφονται στην εισαγωγή των σχετικών τόμων των Ηνωμένων Εθνών.

Χάρτες των Εμπορικών Εταιρών

Με τα δεδομένα των πηγών μπορούμε να δημιουργήσουμε τους σχετικούς χάρτες του εμπορίου. Οι Χάρτες των Εμπορικών Εταιρών έχουν δομηθεί με συγκεκριμένο τρόπο που είναι ο ίδιος για όλους.²⁶³

Στις γραμμές και στις στήλες έχουν τοποθετηθεί οι χώρες για τις οποίες υπάρχουν επαρκή δεδομένα. Η τοποθέτηση των χωρών έχει γίνει με κύριο όρο την γεωγραφική γειτνίαση όσο αυτό είναι δυνατό στην απεικόνιση μίας ελλειψοειδούς σφαίρας στο δισδιάστατο χώρο. Η λογική της τοποθέτησης των χωρών και των ηπείρων ακολουθεί την ανάγνωση ενός γεωγραφικού χάρτη από την Ευρωπαϊκή οπτική, δηλαδή στα Δυτικά απεικονίζεται η Αμερική, πιο ανατολικά εμφανίζεται η Ευρώπη, μετά η Ρωσία και η Κεντρική Ασία, η Αν. Ασία, η Ωκεανία, η ΝΑ και Νότια Ασία, η Μέση Ανατολή και η Αφρική. Φυσικά, έχουμε ακολουθήσει ένα είδος ελικοειδούς κίνησης ή σπείρας, στην οποία δεσμευόμαστε από την περιοχή που

υπόλοιπες. Για το 1995 και το 2006 έχουμε χρησιμοποιήσει τους τόμους *International Trade Statistics Yearbook 1999, Vol. 1: Trade by Country*, United Nations, Νέα Υόρκη 2000 και *International Trade Statistics Yearbook 2008, Annex I: Country Pages*, United Nations, Νέα Υόρκη 2009 αντίστοιχα. Επίσης για το 2006 κάναμε χρήση και του τόμου *International Trade Statistics Yearbook 2008, Annex I: Country Pages*, United Nations, Νέα Υόρκη 2011 καθώς πολλές χώρες που δεν είχαν δεδομένα για το 2006 στον τόμο του 2008, αναφέρονται στον τόμο του 2010. Επίσης, για μικρό αριθμό χωρών που δεν υπήρχαν δεδομένα ούτε στον τόμο του 2008 ή του 2010 έχουμε χρησιμοποιήσει στοιχεία για το 2005. Τα στοιχεία αναλυτικά φαίνονται στο Παράρτημα του Β΄ Μέρους καθώς και οι χρονιές στις οποίες αναφέρονται.

²⁶³ Όλοι οι Χάρτες βρίσκονται σε ξεχωριστό ένθετο – κύλινδρο για μεγαλύτερη ευκολία στην ανάγνωση του κειμένου έτσι ώστε να αποφευχθούν οι παλινδρομήσεις μεταξύ κυρίως κειμένου και παραρτήματος. Η αναφορά στους χάρτες είναι συνεχής καθώς η ανάλυση βασίζεται κυρίως στους χάρτες και τα δεδομένα που περιλαμβάνουν. Όλες οι επεξεργασίες αναφέρονται στα δεδομένα που έχουν καταχωρηθεί στους σχετικούς χάρτες.

συνορεύει κάθε φορά με την αμέσως προηγούμενή της καθώς και από τις χώρες που περιέχει η κάθε περιοχή όπως αυτές αναφέρονται από τα Ηνωμένα Έθνη.²⁶⁴ Υπάρχει φυσικά και ο αναπόφευκτος βαθμός αυθαιρεσίας.

Εντός του χάρτη καταχωρούνται στις χώρες-γραμμές όλες οι εμπορικές σχέσεις (εισαγωγές ή εξαγωγές) σε μορφή εμπορικών μεριδίων που έχει η κάθε χώρα με οποιαδήποτε άλλη για ένα συγκεκριμένο έτος βάσει του τύπου:

Εμπορικό Μερίδιο Χώρας i με χώρα j = Εμπόριο Χώρας i με Χώρα j / Συνολικό Εμπόριο Χώρας i

Η κάθε γραμμή του χάρτη αποτελεί ουσιαστικά το προφίλ εισαγωγών / εξαγωγών της συγκεκριμένης χώρας. Τα ονόματα των χωρών βρίσκονται σε όλες τις πλευρές της μήτρας για ευκολία αλλά με συντομογραφίες στο ανατολικό και νότιο μέρος.²⁶⁵

Να σημειώσουμε εδώ ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για όλες τις χώρες που βρίσκονται στο χάρτη αλλά τις περιλαμβάνουμε γιατί μπορεί να αποτελούν σημαντικούς εμπορικούς εταίρους άλλων χωρών και άρα υπάρχει πιθανότητα να εμφανιστούν ως σημαντικές χώρες-στήλες.²⁶⁶ Με αυτό τον τρόπο διατηρείται η τετραγωνική μορφή των χαρτών που είναι χρήσιμη για τις ιδιότητες αντιμετάθεσης καρκινικού τύπου που έχει και άρα παρέχει ευκολία στην επεξεργασία των δεδομένων από υπολογιστικά προγράμματα. Επίσης, παρέχει ευκολία και συνέπεια στην απεικόνιση και τη σύγκριση συγκεκριμένων περιοχών μεταξύ τους αφού διατηρείται το σχήμα τους προς όλες τις κατευθύνσεις. Πληροφορίες για τον αριθμό των χωρών παρέχονται στο βορειοδυτικό μέρος των χαρτών.

²⁶⁴ *Composition of macro geographical (continental) regions, geographical sub-regions, and selected economic and other groupings*, United Nations, <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm>.

²⁶⁵ Οι συντομογραφίες των χωρών όπως αναφέρονται στα Ηνωμένα Έθνη, βλ. *Country List*, United Nations, <http://comtrade.un.org/db/mr/rfReportersList.aspx>.

²⁶⁶ Όπως για παράδειγμα η περίπτωση της Ε.Σ.Σ.Δ. για τα έτη 1965 και 1980. Δεν υπάρχουν στοιχεία για την ίδια τη χώρα, αλλά εμφανίζεται ως σημαντικός εμπορικός εταίρος πολλών άλλων χωρών. Συνεπώς, μπορούμε να φτιάξουμε εν μέρει το προφίλ της από τις εμπορικές σχέσεις των υπόλοιπων χωρών με αυτήν και τη σχετική καταγραφή τους. Με αυτό τον τρόπο οι χάρτες μπορούν να χρησιμεύσουν ως εργαλείο ανασύστασης εμπορικών σχέσεων για χώρες που δεν υπάρχουν καθόλου δεδομένα για μεγάλο αριθμό ετών.

Εργαλεία Ανάλυσης

Έξω τώρα από την ίδια την μήτρα των δεδομένων συγκεντρώνονται κάποιες πληροφορίες οι οποίες αποτελούν λίγες μόνο – αλλά βασικές - επεξεργασίες των καταχωρημένων δεδομένων.

Συχνότητα Εμφάνισης: Στο νότιο μέρος του κάθε χάρτη κάτω ακριβώς από τη μήτρα υπολογίζεται ο αριθμός των εμφανίσεων της κάθε χώρας-στήλης στις χώρες-γραμμές. Το αποτέλεσμα αυτό οδηγεί στην κατάταξη των χωρών βάσει του αριθμού των χωρών για τις οποίες το εμπόριό τους είναι στατιστικά σημαντικό. Έτσι για παράδειγμα στο Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006) η σχετική τιμή της Στήλης 2 μας πληροφορεί ότι οι εξαγωγές των ΗΠΑ είναι στατιστικά σημαντικές ως εισαγωγές για 129 χώρες.

Οι περισσότερες πληροφορίες συγκεντρώνονται στο ανατολικό μέρος των χαρτών και αποτελούνται από τα εξής:

Στήλη 1: Στην πρώτη στήλη δίπλα ακριβώς από τις συντομογραφίες των χωρών φαίνεται το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων της κάθε χώρας, δηλαδή το ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου σε σχέση με το συνολικό εμπόριο της κάθε χώρας. Για παράδειγμα η πρώτη γραμμή του Χάρτη 11 εμφανίζει τιμή 83,61% που σημαίνει ότι για τον Καναδά έχουν καταχωρηθεί ως εμπορικά μερίδια εισαγωγών το 83,61 % των συνολικών εισαγωγών.²⁶⁷

Στήλη 2: Στην δεύτερη στήλη εμφανίζεται ο αριθμός των χωρών στις οποίες αναφέρεται το σύνολο των καταχωρημένων μεριδίων. Έτσι πάλι στην περίπτωση του Καναδά βλέπουμε ότι έχουν καταχωρηθεί 11 εμπορικά μερίδια που αντιστοιχούν στο 83,61%.

Στήλη 3: Στην τρίτη στήλη έχει υπολογιστεί ο Δείκτης Συγκέντρωσης εισαγωγών και εξαγωγών Herfindahl-Hirschman Index (HHI) όπως αυτός καθορίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη.²⁶⁸ Ο δείκτης αυτός αποτελεί ουσιαστικά ένα δάνειο από την

²⁶⁷ Κάποιες φορές στο εισαγωγικό / εξαγωγικό προφίλ των χωρών δεν αναφέρεται συγκεκριμένη χώρα ως προορισμός αλλά περιοχή. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν έχουμε προχωρήσει σε καταχώρηση των εν λόγω μεριδίων.

²⁶⁸ *International Trade Statistics Yearbook 2014, Volume I: Trade by Country, United Nations, Νέα Υόρκη, 2015, σ. XV.*

θεωρία βιομηχανικής οργάνωσης η οποία επηρέασε την ανάλυση του διεθνούς εμπορίου – και όχι μόνο – σε πολλούς τομείς. Εκείνο που δείχνει δεν είναι ακριβώς η συγκέντρωση των εισαγωγών / εξαγωγών σε λίγους ή πολλούς εμπορικούς εταίρους αλλά η ομαλή ή όχι κατανομή τους βάσει των καταχωρημένων κάθε φορά δεδομένων. Για παράδειγμα μπορεί δύο χώρες να έχουν καταχωρημένο το ίδιο ποσοστό των συνολικών τους εισαγωγών, τον ίδιο αριθμό εμπορικών εταίρων αλλά η τιμή του δείκτη HHI να διαφέρει σημαντικά. Αυτό συμβαίνει γιατί ο δείκτης μετράει πόσο εξομαλυμένο είναι το εμπόριο στους εταίρους με τελική συνέπεια μία χώρα να έχει υψηλό δείκτη ακόμα και εάν έχει μεγάλο αριθμό εταίρων εφόσον πραγματοποιεί τον κύριο όγκο των διεθνών της εμπορικών συναλλαγών με έναν μόνο από αυτούς ενώ οι υπόλοιποι περιορίζονται σε πολύ χαμηλότερα μερίδια. Ο δείκτης HHI λειτουργεί λοιπόν συμπληρωματικά ως προς τις δύο άλλες στήλες.

Στο πλέον ανατολικό μέρος των χαρτών υπάρχουν έξι αντικείμενα:

1. *Κατανομή Δεδομένων.* Η συνολική κατανομή των δεδομένων της μήτρας με τάξεις μεριδίων όπως απεικονίζονται εκεί και είναι ίδιες για όλους τους χάρτες. Περιλαμβάνουν τον αριθμό των παρατηρήσεων κάθε τάξης, το μερίδιο της κάθε τάξης σε σχέση με το σύνολο των παρατηρήσεων, την αθροιστική κατανομή και την σχετική αθροιστική κατανομή των παρατηρήσεων.

2. *Δείκτης HHI.* Ακριβώς νότια της κατανομής υπάρχει ένας πίνακας που ομαδοποιεί τα αποτελέσματα του δείκτη HHI ανά αριθμό χωρών στις κατηγορίες των κριτικών του τιμών, δηλαδή $HHI < 0,15$ που δείχνει χαμηλή συγκέντρωση, $0,15 < HHI < 0,25$ που δείχνει μέση συγκέντρωση και $HHI > 0,25$ που δείχνει υψηλή συγκέντρωση.²⁶⁹

3. *Χώρες με HHI...* Στον πίνακα που βρίσκεται ακριβώς από κάτω παρουσιάζονται οι χώρες που σχηματίζουν την κάθε φορά χαμηλότερη κατηγορία, δηλαδή οι εξαιρέσεις. Έτσι π.χ. για το 1896 και το 1906 ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει τις χώρες που έχουν $HHI < 0,15$ ενώ για τον 20^ο αιώνα περιλαμβάνει τις χώρες με $HHI > 0,25$.

4. *Χώρες με ποσοστά > 10%.* Στον επόμενο πίνακα εμφανίζονται οι χώρες-στήλες που συγκεντρώνουν υψηλά εμπορικά μερίδια που τα ορίζουμε ως εκείνα που

²⁶⁹ Για τα κριτήρια αυτά βλ. εδώ, υποσ. 9. Το άνω άκρο της κάθε κατηγορίας περιλαμβάνεται στην επόμενη, δηλαδή οι χώρες που έχουν $HHI = 0,15$ περιλαμβάνονται στην κατηγορία $0,15 < HHI < 0,25$.

είναι μεγαλύτερα του 10%. Έτσι για παράδειγμα ο σχετικός πίνακας του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006) μας πληροφορεί ότι οι ΗΠΑ εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας με μερίδια άνω του 10% σε 37 χώρες. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να συνδυαστεί με τον γενικότερο αριθμό εμφάνισης των ΗΠΑ ως εξαγωγέας για τη συγκεκριμένη χρονιά, που είναι 129 και έτσι να εξαχθεί ένα σχετικό μέτρο βαρύτητας του εμπορίου των ΗΠΑ. Στην περίπτωση λοιπόν των ΗΠΑ λέμε ότι το 1/3 των εμπορικών τους εταίρων έχουν εξάρτηση από το δικό της εμπόριο άνω του 10%.

5. *Κατανομή Ποσοστών >10% ανά Χώρα.* Στον πίνακα αυτόν απεικονίζεται η ανάλυση των υψηλών εμπορικών μεριδίων ανά τάξεις ποσοστών, δηλαδή 10-30%, 30-50% και > 50%.²⁷⁰ Στο τέλος του σχετικού πίνακα υπάρχει η εγγραφή «Rest» όπου υποδηλώνει ότι ο αριθμός των χωρών που εμφανίζεται εκεί ανήκει μόνο στην τάξη 10-30%. Συνεπώς όποια χώρα του πίνακα της κατηγορίας 4 δεν εμφανίζεται, σημαίνει ότι έχει ενταχθεί σε αυτή την συγκεντρωτική εγγραφή.

6. *Στατιστικά Συνόλων.* Ο τελευταίος πίνακας απλά εξάγει το μέσο όρο, την διάμεσο και την τυπική απόκλιση των στηλών 1 και 2.

Στα εργαλεία ανάλυσης περιλαμβάνονται επίσης η κατάταξη βάσει συχνότητας εμφάνισης (κατάταξη των χωρών-στηλών) με το αντίστοιχο συμβολικό άθροισμα εμπορικών μεριδίων καθώς και οι πίνακες του διαπεριφερειακού εμπορίου όπου για κάθε χώρα αθροίζουμε τα μερίδιά της ανά περιφέρεια και παίρνουμε τον σχετικό πίνακα. Εντός αυτού του πίνακα υπάρχει φυσικά και η δομή του ενδοπεριφερειακού εμπορίου. Όλοι αυτοί πίνακες εμφανίζονται στο Παράρτημα.

Δομή των Κεφαλαίων και Πορεία Ανάλυσης

Το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης ακολουθεί μία πορεία που μένει περίπου η ίδια για όλα τα κεφάλαια του Μέρους Β'. Στην κάθε ενότητα ή η υποενότητα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

A. Δομή των Εμπορικών Εταίρων

²⁷⁰ Όπως και στο δείκτη ΗΗΙ το άνω άκρο των τιμών περιλαμβάνεται στην επόμενη κατηγορία.

A.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

- Στατιστικά Συνόλων
- Δείκτες ΗΗΙ
- Κατανομή Δεδομένων

A.2 Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς

- Κατάταξη βάσει συχνότητας εμφάνισης (Κατάταξη χωρών στηλών)
- Χώρες με ποσοστά > 10%
- Κατανομή ποσοστών > 10% ανά χώρα
- Γενική ανάλυση βάσει του Χάρτη

A.3 Οι Κυριότεροι Εισαγωγείς

- Κατάταξη βάσει συχνότητας εμφάνισης (Κατάταξη χωρών στηλών)
- Χώρες με ποσοστά > 10%
- Κατανομή ποσοστών > 10% ανά χώρα
- Γενική ανάλυση βάσει του Χάρτη

B. Διαπεριφερειακό Εμπόριο

- Πίνακες Διαπεριφερειακού Εμπορίου
- Ανάλυση Χαρτών

Γ. Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο

- Πίνακες Διαπεριφερειακού Εμπορίου
- Ανάλυση Χαρτών

Όλες οι σχετικές επεξεργασίες των δεδομένων εμφανίζονται στο Παράρτημα ακόμα και εκείνες που υπάρχουν ήδη στους Χάρτες των Εμπορικών Εταίρων.

Ειδικό Λογισμικό

Για μία διαφορετική ματιά στους Χάρτες των Εμπορικών Εταίρων, έχουμε δημιουργήσει μία εφαρμογή λογισμικού στο πρόγραμμα *Mathematica* όπου όλοι αυτοί οι Χάρτες για όλα τα έτη οπτικοποιούνται σε δισδιάστατη και τρισδιάστατη μορφή με χρωματικές διαβαθμίσεις. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα εισαγωγής οποιουδήποτε εύρους εμπορικών μεριδίων και της σχετικής τους απεικόνισης είτε σε 2D είτε σε 3D. Τέλος, για τις τρισδιάστατες απεικονίσεις υπάρχει η δυνατότητα πλοήγησης στο χώρο των χαρτών και φυσικά μεγέθυνσης και εστίασης.

Η χρήση του λογισμικού φωτίζει εκδοχές των χαρτών που δεν μπορούν να γίνουν εμφανείς με μία πρώτη ματιά. Θεωρούμε ότι η εξέλιξη του είναι δυνατή σε πολλά επίπεδα κυρίως όσον αφορά την ανάλυση δεδομένων που σχετίζονται με τη δομική θέση των εθνών-κρατών στο διεθνές εμπόριο και την εξέλιξη τους στο χρόνο, παρέχοντάς μας με αυτό τον τρόπο μοναδικές οπτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στα τέλη του 19^ο αιώνα

4.1 Εισαγωγή

Η τελευταία δεκαετία του 19^{ου} αιώνα εισάγει ένα νέο κόσμο στην Ευρωπαϊκή Ζωή. Η οικονομική κάθοδος που για πολλές δεκαετίες αργότερα ζούσε στις μνήμες των Ευρωπαίων ως η Μεγάλη Ύφεση μέχρι να εκτοπιστεί και αυτή με τη σειρά της από τα γεγονότα της δεκαετίας του 1930, είχε υπό πολλές έννοιες ανασταλεί. Τώρα ένα νέο κύμα ανόδου και οικονομικής ευημερίας λάμβανε χώρα που τα ίχνη του γίνονταν αισθητά από έτος σε έτος. Η βιομηχανική παραγωγή είχε μπει πάλι σε ανοδική τροχιά με νέους κλάδους τον ηλεκτρισμό και τα χημικά, ο όγκος του εμπορίου αυξανόταν με ταχείς ρυθμούς και παρά τις περιστασιακές «κρίσεις» στον τραπεζικό ή άλλο τομέα (όπως για παράδειγμα οι αυξανόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις και διαδηλώσεις) η περίοδος από το 1890 έως και την αυγή του πολέμου τον Αύγουστο του 1914 διατηρούσε και συνεχίζει να διατηρεί μία ξεχωριστή απόχρωση στην Ευρωπαϊκή και όχι μόνο μνήμη.

Στην περίοδο αυτή ξεκινά μία νέα φάση ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής οικονομίας η οποία στην Ευρωπαϊκή συνείδηση συνδέεται με το άνοιγμα της Ευρώπης στον κόσμο, με την πληθωρικότητα των σχέσεων, με μία νέα λατρεία για το αντικείμενο-εμπόρευμα, με την επικοινωνία κόσμων διάφορων μέχρι τότε. Ο Κέινς παρατήρησε ότι πλέον με μία απλή κίνηση μπορεί να βρεθεί οποιοδήποτε προϊόν στην πόρτα του μέσα σε λίγες ημέρες και από τις πολύ μακρινές αποστάσεις σε λίγους μήνες. Ο ίδιος παραδέχτηκε όμως με έναν προβληματισμό, ότι τη σύγχρονη του εποχή διείπε η

ανεργία, η ανασφάλεια, και η κοινωνική ένταση παρά την επιφάνεια της οικονομικής ευημερίας.

Τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ήταν μία περίοδος αντικρουόμενων τάσεων αν και για το διεθνές εμπόριο που μας ενδιαφέρει εδώ φαινομενικά η κατάσταση είναι πιο ομαλή. Την περίοδο αυτή διακρίνονται οι υψηλότερες διεθνείς εμπορικές και χρηματοοικονομικές συναλλαγές, με τον όγκο αυτό των συναλλαγών να ξεπερνιέται μόνο στις αρχές της δεκαετίας του 1990, δηλαδή εκατό χρόνια αργότερα. Η πληθωρικότητα αυτή των οικονομικών σχέσεων που διακρίνει την συγκεκριμένη περίοδο ισχύει άραγε στις δομές των εμπορικών εταιρών; Εάν δηλαδή αποτυπώσουμε τις εμπορικές αυτές σχέσεις σε μία προγενέστερη και σε μία ύστερη χρονική στιγμή, σαν δύο τομές Πουανκαρέ, θα καταφέρουμε να εντοπίσουμε κάποιες αλλαγές στη συγκεκριμένη δομή και σε ποιο επίπεδο θα τις εντοπίζαμε;

Το ερώτημα που ουσιαστικά προσπαθούμε να απαντήσουμε είναι εάν τελικά έχει νόημα η μελέτη της μεγέθυνσης του όγκου του διεθνούς εμπορίου χωρίς την αντίστοιχη μελέτη της ισοκατανομής του. Γιατί εάν ο όγκος του εμπορίου γίνεται πενταπλάσιος αλλά το μερίδιο κάποιων χωρών στη διεθνή αγορά είναι απλά διπλάσιο, μπορούμε τότε να μιλάμε για επιτυχή ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου ή έχουμε ένα είδος σχετικής οπισθοχώρησης αυτών των χωρών προς όφελος άλλων;

Εάν η αρχική δομή που μελετάμε είναι ολιγοπωλιακού χαρακτήρα στην περίπτωση της ισοκατανομής του εμπορίου θα περιμέναμε ως αποτέλεσμα την μείωση των μεγάλων εμπορικών μεριδίων και την αντίστοιχη αύξηση των μικρότερων και ταυτόχρονα αν όχι την κατάρρευση τότε την ομαλή διάβρωση μίας ιεραρχίας προς όφελος των χαμηλότερων βαθμίδων της δομής των εμπορικών εταιρών. Επίσης, θα περιμέναμε η αύξηση του διεθνούς εμπορίου να μην είναι αναλογική, καθώς τότε η στρεβλή αυτή δομή θα διατηρούσε την ιεραρχία της και άρα δεν θα προχωρούσαμε σε μία δικαιότερη διανομή. Αυτός είναι ο βασικός άξονας σκέψης πάνω στον οποίο θα κινηθούμε.

4.2 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων βάσει των Εισαγωγών του 1896

Στον Χάρτη 1 απεικονίζουμε τις εμπορικές σχέσεις των εισαγωγών όπως αυτές έχουν προκύψει με βάση τα δεδομένα της πηγής μας. Το 1896 επιλέχτηκε ως το έτος εκκίνησης των απεικονίσεων καθώς τόσο στη βιβλιογραφία των μακρών κυμάτων όσο και στη γενικότερη βιβλιογραφία τα μέσα της τελευταίας δεκαετίας του 19^{ου} αιώνα εμφανίζονται ως η αρχή μίας νέας περιόδου οικονομικής ανάπτυξης/μεγέθυνσης. Επίσης είναι το έτος που εμφανίζεται η καλύτερη πληρότητα των δεδομένων για την ανάλυση του τύπου που θα επιχειρήσουμε εδώ.²⁷¹ Οι καταχωρήσεις έχουν πραγματοποιηθεί μέσω των γραμμών, δηλαδή στην κάθε γραμμή καταχωρούνται οι εισαγωγές της κάθε χώρας που ξεπερνούν το 1% για την οποία υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την συγκεκριμένη χρονιά. Συμπληρώνοντας τις γραμμές προκύπτει ένας τετραγωνικός πίνακας 62 X 62 με στοιχεία για 61 χώρες.²⁷² Στις στήλες του πίνακα εμφανίζονται οι ίδιες χώρες με εκείνες των γραμμών. Στις χώρες αυτές ανάλογα με τις καταχωρήσεις των γραμμών, εμφανίζονται τα μερίδια που είναι στατιστικά σημαντικά (εμπορικά μερίδια δηλαδή μεγαλύτερα του 1%) για τις πρώτες. Το κάθετο λοιπόν αποτέλεσμα του τετραγωνικού πίνακα μας δείχνει τους στατιστικά σημαντικούς εξαγωγείς για τις χώρες-γραμμές. Το αντίστοιχο αποτέλεσμα παίρνουμε και στον πίνακα των εξαγωγών για το 1896: οι στήλες του πίνακα μας δείχνουν τους στατιστικά σημαντικούς εισαγωγείς σε όρους των εξαγωγικών χωρών.

Το αποτέλεσμα αυτό είναι σημαντικό σαν απεικόνιση γιατί μας δείχνει την εξαγωγική/εισαγωγική δύναμη των χωρών σε όρους των εισαγωγικών/εξαγωγικών χωρών. Εάν για παράδειγμα κάποιος ενδιαφέρεται για τις εξαγωγές των ΗΠΑ και κοιτάξει τα δεδομένα των εξαγωγών των ΗΠΑ θα δει ότι σύμφωνα με την γραμμή 3 του Χάρτη 2 (Εξαγωγές 1896) το 87,55 % των εξαγωγών των ΗΠΑ μοιράζεται σε έντεκα χώρες. Πράγματι σε όρους των ΗΠΑ αυτές είναι οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές. Εάν όμως θέλουμε να πάρουμε μία περισσότερο ολοκληρωμένη εικόνα της εξαγωγικής δύναμης των ΗΠΑ τότε συμπληρωματικά θα πρέπει να κοιτάξουμε τη

²⁷¹ Οι προ του 1896 χρονιές δεν έχουν στοιχεία κατεύθυνσης του εμπορίου για τις περισσότερες χώρες.

²⁷² Το Χονγκ Κονγκ είναι η χώρα για την οποία δεν υπάρχουν στοιχεία αλλά εμφανίζεται στις εισαγωγές των υπόλοιπων χωρών γι' αυτό και συμπεριλαμβάνεται στις γραμμές καθώς και για λόγους πληρότητας και ιδιοτήτων της τετραγωνικής μήτρας.

στήλη 3 του Χάρτη 1 στην οποία εμφανίζονται οι εξαγωγές των ΗΠΑ που είναι στατιστικά σημαντικές και για τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου και οι οποίες λόγω της μικρής (όχι πάντα) σημασίας που έχουν για τις ΗΠΑ δεν εμφανίζονται στις εξαγωγές των ΗΠΑ όπως αυτές εμφανίζονται στην γραμμή 3 του Χάρτη 2. Βλέπουμε λοιπόν ότι η στήλη 3 του Χάρτη 1 μας πληροφορεί ότι οι εξαγωγές των ΗΠΑ είναι στατιστικά σημαντικές για σαράντα έξι χώρες σε διάφορους βαθμούς με εμπορικά μερίδια που κυμαίνονται από 1% στην Αλγερία έως και 59% στον Καναδά.

Η σύγκριση αυτών των πινάκων μας δίνει επίσης σχετικά αποτελέσματα για ζεύγη χωρών για τα οποία επιθυμούμε να δούμε τη σχέση τους. Για παράδειγμα στο ζεύγος ΗΠΑ-Καναδάς βλέπουμε ότι οι εισαγωγές του Καναδά από τις ΗΠΑ ανέρχονται στο 59% των συνολικών εισαγωγών του Καναδά. Για τις ΗΠΑ όμως ο ίδιος όγκος του εμπορίου αποτελεί μόνο το 6% των εξαγωγών τους.²⁷³ Γίνεται φανερό ότι τέτοιες ανισότητες σχετίζονται με το μέγεθος των οικονομιών αλλά ας μην ξεχνάμε επίσης ότι αποτελούν και στρατηγικό πλεονέκτημα/μειονέκτημα. Με μία τέτοια ανισότητα στην εμπορική τους σχέση η διαπραγματευτική δύναμη του Καναδά θα είναι προφανώς πολύ μειωμένη απέναντι σε εκείνη των ΗΠΑ εκτός και εάν οι εξαγωγές των ΗΠΑ είναι τελείως ελαστικές για τον Καναδά και μπορούν εύκολα να υποκατασταθούν (π.χ. από μία συμφωνία με την Αγγλία). Το παράδειγμα αυτό είναι διαφωτιστικό για τις πληροφορίες που μπορούμε να πάρουμε από τέτοιου είδους απεικονίσεις οι οποίες μάλιστα είναι στρατηγικού χαρακτήρα. Θα προσπαθήσουμε να είμαστε όσο αναλυτικοί γίνεται σχετικά με τον τρόπο μελέτης του Χάρτη 1 και πολλές φορές ίσως το κείμενο να γίνεται κουραστικό καθώς δεν υπάρχει εύκολος τρόπος διαφυγής από την επανάληψη λόγω της φύσης της εργασίας της συγγραφής και της φύσης της ανάλυσης που επιχειρούμε. Το κάνουμε αυτό εδώ έτσι ώστε σε μεταγενέστερους χάρτες να αποφύγουμε αυτό το πρόβλημα. Εάν κάτι δεν γίνεται κατανοητό αργότερα θα πρέπει κάποιος να ανατρέξει σε αυτό ακριβώς το Κεφάλαιο για περισσότερες επεξηγήσεις.

²⁷³ Τα απόλυτα ποσά συνήθως δεν είναι τα ίδια όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει από την σύγκριση των απόλυτων τιμών (βλ. Παράρτημα). Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό έχει να κάνει με μεταφορικά και άλλα κόστη όπως και αποκλίσεις/λάθη στις μετρήσεις των εκάστοτε τελωνείων και σχετικών υπηρεσιών. Ωστόσο, φαίνεται ότι αυτές οι αποκλίσεις περιορίζονται γύρω στο 0,5%.

4.2.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

Ας εξετάσουμε τώρα τα στατιστικά αποτελέσματα που προκύπτουν από την απεικόνιση των δεδομένων και ας αφήσουμε την ανίχνευση του Χάρτη 1 για τη συνέχεια. Δίπλα ακριβώς από τον Χάρτη 1 (Εισαγωγές 1896) εμφανίζεται το άθροισμα των μεριδίων των χωρών-γραμμών. Βλέπουμε ότι το καταχωρημένο μέρος των εισαγωγών της κάθε χώρας βρίσκεται κοντά στο 90% των συνολικών της εισαγωγών. Τα Στατιστικά Συνόλων στο κάτω δεξιά μέρος του Χάρτη 1 μας δείχνει το μέσο όρο, την διάμεσο και την τυπική απόκλιση της συγκεκριμένης στήλης και βλέπουμε ότι κυμαίνεται μεταξύ 89-92 %. Η τυπική απόκλιση είναι υψηλή γιατί υπάρχουν χώρες όπως η Μαδαγασκάρη και η Ταϊλάνδη που ο κύκλος των καταχωρημένων εισαγωγών τους αθροίζει στο 55 και στο 35% των συνολικών εισαγωγών αντίστοιχα. Επίσης υπάρχουν πολλές χώρες που το αντίστοιχο άθροισμα ξεπερνά των 95%. Ο συνδυασμός των ακραίων αυτών τιμών δημιουργεί την υψηλή τυπική απόκλιση. Πέρα από αυτά βλέπουμε ότι για τις περισσότερες χώρες κινούμαστε στο 85 – 95 % που είναι ένα πολύ υψηλό ποσοστό.

Δίπλα ακριβώς από αυτή τη στήλη υπάρχει ο αριθμός των χωρών στις οποίες κατανέμεται το σύνολο των χωρών για κάθε χώρα-γραμμή. Στα Στατιστικά Συνόλων βλέπουμε ότι ο μέσος όρος και η διάμεσος συγκλίνουν στις οκτώ χώρες με 4,16 τυπικές αποκλίσεις από το μέσο. Πάλι η τυπική απόκλιση είναι μεγάλη γιατί υπάρχουν χώρες-γραμμές που συνολικά εισάγουν από 3 ή 4 χώρες ενώ άλλες χώρες, κυρίως οι Ευρωπαϊκές και οι ΗΠΑ, μοιράζουν το εισαγωγικό τους εμπόριο σε διψήφιο αριθμό χωρών που φτάνουν και τις είκοσι στην περίπτωση της Γαλλίας.

Ο συνδυασμός των δύο αυτών αποτελεσμάτων που περιγράψαμε μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι περισσότερες χώρες του κόσμου για το 1896 μοιράζουν σχεδόν το σύνολο του εισαγωγικού τους εμπορίου σε τέσσερις έως δέκα χώρες ενώ μόνο οι Ευρωπαϊκές χώρες και οι ΗΠΑ το μοιράζουν σε πάνω από δέκα χώρες. Πιο αναλυτικά τα συμπεράσματα αυτά φαίνονται στον Πίνακα 4.1 όπου το 70% των χωρών έχουν μέχρι 10 εμπορικούς εταίρους ενώ με 14 εταίρους βρισκόμαστε στο 90% των χωρών.

Πίνακας 4.1 Κατανομή των Εμπορικών Εταίρων σε Τάξεις

Εισαγωγές 1896				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	15	15	24,59	24,59
5 - 9	27	42	44,26	68,85
10 - 14	14	56	22,95	91,80
15 - 19	4	60	6,56	98,36
20 - 24	1	61	1,64	100,00
25 - 30	0	61	0,00	100,00

Στο ίδιο αποτέλεσμα συγκλίνει και ο δείκτης ΗΗΙ που είναι δείκτης συγκέντρωσης του εμπορίου ή καλύτερα θα λέγαμε δείκτης ίσης κατανομής του εμπορίου. Για παράδειγμα η Ελλάδα η οποία μοιράζει το 94,82% των συνολικών της εισαγωγών σε δέκα χώρες εντάσσεται οριακά στις χώρες με χαμηλό δείκτη ΗΗΙ (0,149). Η Ινδία όμως που έχει σχεδόν τα ίδια στατιστικά χαρακτηριστικά (ή και το Νατάλ) με την Ελλάδα, δηλαδή μοιράζει το 91,90 % των συνολικών της εισαγωγών πάλι σε δέκα χώρες, έχει δείκτη ΗΗΙ 0,496 και εντάσσεται στις χώρες με υψηλό δείκτη ΗΗΙ. Αυτό συμβαίνει γιατί η Ινδία εισάγει το 68% των εισαγωγών της από μία μόνο χώρα, το Ηνωμένο Βασίλειο, και άρα έχει υψηλή συγκέντρωση στις εισαγωγές της ανεξαρτήτως του αριθμού των χωρών στις οποίες το μοιράζει. Βλέπουμε λοιπόν ότι ο δείκτης ΗΗΙ λειτουργεί συμπληρωματικά ως τα Στατιστικά Συνόλων και μας βοηθά να αντιλαμβανόμαστε καλύτερα την ίση ή όχι διανομή των εμπορικών συναλλαγών.

Σύμφωνα λοιπόν με τον δείκτη ΗΗΙ το 43% των χωρών που έχουμε καταχωρήσει έχει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης των εισαγωγών τους και το 77% των χωρών έχει μέση-υψηλή συγκέντρωση. Μόνο το 23% των χωρών έχει χαμηλή συγκέντρωση και οι χώρες αυτές είναι κυρίως ο σκληρός Ευρωπαϊκός πυρήνας, δηλαδή η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και το Βέλγιο, η Ιταλία, η Ισπανία ενώ από την άλλη μεριά του Ατλαντικού οι ΗΠΑ. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η Βολιβία και οριακά η Ουρουγουάη.²⁷⁴ Σαν γενικότερο συμπέρασμα προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος του εισαγωγικού εμπορίου για το 1896 έχει υψηλή συγκέντρωση

²⁷⁴ Η Ταϊλάνδη έχει χαμηλό ποσοστό καταχωρημένων εισαγωγών (54,64%) όπως και τα Στενά του Μαλάκκα (SS, 56,92%). Η Μαδαγασκάρη έχει μόνο μία χώρα καταχωρημένη.

και εξάρτηση από ένα μικρό αριθμό χωρών χωρίς ακόμα να έχουν αυτές προσδιοριστεί και χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι οι ίδιες για κάθε χώρα.

Μπορούμε τώρα να προχωρήσουμε στην συνολική κατανομή των εμπορικών μεριδίων για τις εισαγωγές του 1896 ακόμα και εάν αυτά αντανakλούν διαφορετικά ποσά σε απόλυτες τιμές. Ο λόγος για τον οποίο επιτρέπουμε κάτι τέτοιο είναι γιατί όπως είδαμε το εμπορικό μερίδιο μίας χώρας αντιπροσωπεύει έναν βαθμό εξάρτησης από μία άλλη. Στη βάση αυτή μπορούμε να διαφύγουμε της απόλυτης τιμής (του όγκου δηλαδή) του εμπορίου και να επικεντρωθούμε στα εμπορικά μερίδια ως καθρέπτες εμπορικών ή άλλων σχέσεων (π.χ. πολιτικές σχέσεις) είτε μικρών είτε μεγάλων. Η κάθε χώρα μελετά το δικό της εξωτερικό εμπόριο σε σχέση με τα δικά της δεδομένα (το δικό της ΑΕΠ, τις δικές της ελαστικότητες, τους δικούς της παραγωγικούς συντελεστές, κ.ο.κ.). Συνεπώς δεν ενδιαφέρει – τουλάχιστον άμεσα – την Ιταλία εάν το δικό της 1% των εισαγωγών της από την Γερμανία αντιπροσωπεύει διαφορετικό όγκο εμπορίου του αντίστοιχου 1% της Γαλλίας ενώ αυτό είναι κάτι που ίσως ενδιαφέρει την Γερμανία. Μελετώντας την συνολική κατανομή των δεδομένων βλέπουμε ακριβώς πόσα είναι τα ποσοστά σε κάθε τάξη και τι αντιπροσωπεύουν σε σχέση με το παγκόσμιο εμπόριο. Θα προσπαθήσουμε έτσι να μάθουμε εάν υπάρχει συνέπεια στην κατανομή και τι επιπρόσθετες πληροφορίες μας δίνει.

Στο βορειοανατολικό μέρος του Χάρτη 1 υπάρχει η κατανομή των δεδομένων για τις εισαγωγές του 1896. Βλέπουμε ότι μόλις το 21% των παρατηρήσεων είναι συγκεντρωμένο στην τάξη 1 – 2% ενώ ακόμα και στην τάξη μεγέθους 9-10% βλέπουμε ότι το σύνολο των καταχωρημένων δεδομένων φτάνει το 67%. Εάν τώρα θεωρήσουμε ότι το 10% είναι ένα μεγάλο μεν αλλά σχετικά φυσιολογικό ποσοστό εμπορικών μεριδίων για τη συγκεκριμένη περίοδο απομένει να δούμε πως κατανέμεται το υπόλοιπο 33% των παρατηρήσεων που είναι μεγαλύτερο από 10%. Τα αποτελέσματα είναι εκπληκτικά: στην τάξη 10 – 20 βλέπουμε ότι έχει κατανεμηθεί μόλις ένα επιπρόσθετο 16% ενώ απομένουν ακόμη 83 παρατηρήσεις σε σύνολο 488 (δηλαδή το υπόλοιπο 17%) που ξεπερνούν το 20%. Είναι εμφανές από αυτή την πρώιμη ανάλυση χωρίς ακόμα συγκεκριμένες κατευθύνσεις ότι υπάρχει τεράστια συγκέντρωση του εμπορίου για το 1896.

4.2.2 Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς για το 1896

Ως τώρα μελετήσαμε τα στοιχεία που προέκυψαν από τις χώρες γραμμές. Τώρα, θα προσπαθήσουμε να εξάγουμε διάφορα συμπεράσματα που σχετίζονται με την κάθετη μορφή του Χάρτη 1. Η κάθετη δομή του Χάρτη 1 προκύπτει από την καταχώρηση των δεδομένων των χωρών-γραμμών. Βλέπουμε ότι υπάρχουν χώρες που κάθετα συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό εμπορικών μεριδίων, άλλες που συγκεντρώνουν μικρότερο αριθμό και άλλες καθόλου. Το τι ακριβώς σημαίνει αυτό θα προσπαθήσουμε να το διερευνήσουμε.

Σύμφωνα με τον πίνακα κατάταξης των χωρών που εμφανίζονται ως βασικοί εξαγωγείς από τα αποτελέσματα του Χάρτη 1 βλέπουμε ότι τέσσερις χώρες είναι εκείνες με την μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης: το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Γερμανία με αριθμό χωρών 57, 46, 44 και 44 αντίστοιχα. Στην κλάση 30-40 δεν υπάρχει καμία χώρα ενώ στην αμέσως επόμενη κλάση (20-30) εμφανίζονται μόνο τρεις χώρες, το Βέλγιο, η Ρωσία και η Ιταλία. Στην κλάση 10-20 την μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης ως εξαγωγέας έχει η Ινδία με δεκαεπτά χώρες.

Από τις 62 χώρες οι 48 εμφανίζονται ως εξαγωγείς από καμία έως και δέκα χώρες. Σε αυτό το υποσύνολο σαράντα από αυτές εμφανίζονται έως εξαγωγείς από καμία έως και πέντε χώρες. Με βάση αυτά τα στοιχεία οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το 77% των χωρών που εξετάζουμε για το 1896 δεν εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς για περισσότερες από δέκα χώρες, δηλαδή το 16% του συνόλου των χωρών. Αντιθέτως μία μικρή μειοψηφία, τέσσερις χώρες ή το 6% του συνόλου των χωρών εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς για το 70% - 90% των χωρών του κόσμου. Φυσικά το Ηνωμένο Βασίλειο έχει την πρώτη θέση σε αυτή την κατάταξη αφού εμφανίζεται ως εξαγωγέας σε 57 από τις 62 χώρες, δηλαδή το 92% του συνόλου των χωρών για τις οποίες έχουμε διαθέσιμα στοιχεία για το 1896.

Η αμέσως επόμενη μεγάλη κατηγορία, του Βελγίου, της Ρωσίας και της Ιταλίας, είναι σημαντικοί εξαγωγείς για το 32% - 47% του συνόλου των χωρών. Αν τώρα σε αυτή την κατηγορία εντάξουμε οριακά και την Ινδία με ποσοστό 27%, η οποία την περίοδο αυτή αποτελεί αποικία του Ηνωμένου Βασιλείου, γίνεται αμέσως εμφανές ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης του διεθνούς εμπορίου για το 1896.

Η συχνότητα εμφάνισης όμως των χωρών ενώ είναι αναγκαίο δεν αποτελεί και επαρκές κριτήριο για να διεξάγουμε με ασφάλεια τέτοιου είδους συμπεράσματα. Μπορεί το Ηνωμένο Βασίλειο να εμφανίζεται ως εξαγωγέας σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου αλλά έχει σημασία και το βάθος αυτής της σχέσης, δηλαδή θα πρέπει να κοιτάξουμε τον ίδιο τον χάρτη και να ανιχνεύσουμε το ύψος των εμπορικών μεριδίων που έχει σε κάθε χώρα. Μόνο ο συνδυασμός των δύο αυτών παραμέτρων θα μας οδηγήσει σε ασφαλέστερα συμπεράσματα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να κάνουμε μία υπέρβαση ή καλύτερα παράβαση πειραματικού χαρακτήρα. Που θα οδηγούμαστε εάν αθροίζαμε τα εμπορικά μερίδια της κάθε μίας χώρας-στήλης; Τα εμπορικά μερίδια που αναφέρονται σε κάθε χώρα-στήλη αναφέρονται σε διαφορετικές χώρες-γραμμές και έτσι δεν είναι μεταξύ τους άμεσα συγκρίσιμα. Επίσης, είναι πολλές φορές παραπλανητικά: εισαγωγές 1% των ΗΠΑ από το Ηνωμένο Βασίλειο είναι μεγαλύτερες σε απόλυτη αξία από τις εισαγωγές του 10% της Βουλγαρίας από την ίδια χώρα. Αυτό σημαίνει ότι η άθροιση των εμπορικών μεριδίων και η σύγκριση των συνόλων που προκύπτουν για τις διάφορες χώρες-στήλες μπορεί να είναι εντελώς παραπλανητικές. Αξίζει πιστεύουμε όμως να διερευνήσουμε σε ποιο βαθμό υπάρχει μία τέτοια παραπλάνηση. Εν τέλει, γνωρίζουμε και τις απόλυτες αξίες των εμπορικών μεριδίων οπότε θα μπορούσαμε να αθροίσουμε και αυτές για να έχουμε ένα στέρεο αποτέλεσμα.

Στον Πίνακα 1 (Αριθμός Χωρών) δίπλα ακριβώς από την στήλη συχνότητας εμφάνισης της κάθε χώρας ως εξαγωγέα (I1896), βρίσκεται η στήλη SI1896 (Scoring Imports) η οποία απεικονίζει για την κάθε χώρα-στήλη το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων των διαφόρων χωρών στις οποίες εμφανίζεται ως εξαγωγέας. Παρατηρούμε αμέσως ότι η τάξη κλίμακας μεγέθους που υπάρχει στην στήλη I1896 διατηρείται σε μεγάλο βαθμό και για την στήλη SI1896. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη κατηγορία των τεσσάρων χωρών του Ηνωμένου Βασιλείου, των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Γερμανίας διατηρείται με την ίδια ιεραρχία αλλά εδώ με μία πολύ σημαντική διαφορά: τα εμπορικά μερίδια του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν άθροισμα σχεδόν διπλάσιο από εκείνα των υπόλοιπων χωρών της ίδιας κατηγορίας όταν μάλιστα ο αριθμός των χωρών δεν είναι και τόσο μεγαλύτερος (έντεκα με δεκατρείς χώρες περισσότερες). Οι υπόλοιπες τρεις χώρες-στήλες δεν έχουν τόσο μεγάλες διαφορές για τον αριθμό των χωρών που αναφέρονται, αν και οι ΗΠΑ σε σχέση με την Γερμανία έχουν μία

απόσταση διακοσίων μονάδων. Εάν θέλουμε να γίνουμε ακόμα πιο προκλητικοί θα μπορούσαμε να πούμε ότι κατά μέσο όρο το Ηνωμένο Βασίλειο έχει βαθμό διείσδυσης σε κάθε χώρα από τις 57 στις οποίες εμφανίζεται ως εξαγωγέας ίσο με $1.573/57 = 27,60\%$. Οι ΗΠΑ έχουν $739/46 = 16,07\%$, η Γαλλία $645/44 = 14,66\%$ και η Γερμανία $561/44 = 12,75\%$. Με αυτό τον τρόπο φυσικά αλλοιώνεται εν μέρει η πραγματικότητα καθώς με μία ματιά στον ίδιο το χάρτη βλέπει κανείς ότι οι αποκλίσεις είναι τόσο μεγάλες από τον μέσο όρο που δεν έχει καμία έννοια η σύσταση ενός τέτοιου μέτρου. Παραμένει ωστόσο γεγονός ότι για την πρώτη αυτή κατηγορία, το Ηνωμένο Βασίλειο διαφέρει πολύ από τις υπόλοιπες τρεις χώρες.

Ας χρησιμοποιήσουμε τον ίδιο άξονα σκέψης για να αναλύσουμε και τις επόμενες κατηγορίες. Είναι εμφανές ότι η πρώτη αυτή κατηγορία απέχει πολύ από τα αποτελέσματα που παίρνουμε για τις υπόλοιπες χώρες τα οποία μάλιστα έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της στήλης I1896. Από τα αποτελέσματα που παίρνουμε προκύπτει ότι η συχνότητα εμφάνισης μίας χώρας ως εξαγωγέα μπορεί να είναι εντελώς παραπλανητική εάν δεν συνδυαστεί με την μελέτη των εμπορικών μεριδίων *per se*, τόσο στο άθροισμά τους όσο και στην συνεπαγόμενη ανάλυσή τους. Για παράδειγμα, το Βέλγιο με εμφάνιση σε 29 χώρες έχει σύνολο εμπορικών μεριδίων 105. Το χαμηλό αυτό άθροισμα σε συνδυασμό με τον αρκετά υψηλό αριθμό χωρών υποδεικνύει ότι ο μέσος όρος του $105/29 = 3,62\%$ για κάθε χώρα είναι σχετικά αληθινός για το Βέλγιο το οποίο μόνο σε μία περίπτωση έχει ποσοστό που ξεπερνά το 10% ενώ δύο ή τρεις περιπτώσεις μόνο έχει με ποσοστά της τάξης του 7 ή 8%.

Αντιθέτως η Ολλανδία που βρίσκεται πολύ χαμηλότερα στην κατάταξη του αριθμού των χωρών με δώδεκα μόνο χώρες έχει άθροισμα εμπορικών μεριδίων 120, ξεπερνώντας εκείνο του Βελγίου. Το αποτέλεσμα όμως είναι πλασματικό: το σύνολο των 120 μονάδων δημιουργείται κυρίως από δύο πολύ σημαντικές εμπορικές σχέσεις της Ολλανδίας με τις αποικίες της. Πρώτη περίπτωση είναι η Ολλανδική Γουιάνα με ποσοστό 54% και δεύτερη περίπτωση αποτελούν οι Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες με 34%. Τα δύο αυτά ποσοστά αθροίζουν στο 88% δηλαδή στο 73% του συνόλου των μεριδίων. Οι υπόλοιπες δέκα χώρες συμπληρώνουν το 27% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων της Ολλανδίας.

Από το απλό αυτό παράδειγμα προκύπτει ένα βασικό συμπέρασμα το οποίο έχει να κάνει με τον τρόπο λειτουργίας της κάθε χώρας σχετικά με το εξωτερικό της

εμπόριο και φυσικά με την στρατηγική της συμπεριφορά. Το αποτέλεσμα αυτό δεν προκύπτει εάν κοιτάξει κανείς το εξαγωγικό προφίλ της Ολλανδίας ή του Βελγίου όπως αυτό απεικονίζεται στα δεδομένα αλλά μόνο από τον Χάρτη 1. Με βάση το προφίλ προκύπτει ότι οι κύριοι εξαγωγικοί προορισμοί της Ολλανδίας είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με 22% και η Γερμανία με το 52% των συνολικών Ολλανδικών εξαγωγών (τα παραπάνω ποσοστά για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Γερμανία είναι 7% και 4% αντίστοιχα). Πουθενά δε βλέπει κανείς εξαγωγές προς τις Ολλανδικές αποικίες πολύ απλά γιατί η απόλυτη αξία τους είναι μικρότερη του 1% για να συμπεριληφθεί εκεί. Για τις αποικίες όμως τα ποσοστά του 34% και 54% είναι πάρα πολύ υψηλά και έτσι φτάνουμε σε μία σχέση μονόδρομης εξάρτησης (η οποία φυσικά είναι κυρίως πολιτική αφού έχουμε να κάνουμε με αποικίες). Ενώ λοιπόν οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της Ολλανδίας έχουν μικρή μόνο σημασία για το εμπόριο του Η.Β. και της Γερμανίας, οι στατιστικά ασήμαντες εξαγωγές της Ολλανδίας (μικρότερες του 1%) είναι στατιστικά σημαντικές για τις ίδιες τις αποικίες. Με τη χρήση του Χάρτη 1 ανιχνεύουμε σημαντικές εμπορικές σχέσεις τις οποίες διαφορετικά θα είχαμε προσπεράσει.

Το Βέλγιο έχει ακριβώς την ίδια δομή στο εξαγωγικό του προφίλ. Το κύριο μέρος των εξαγωγών του προορίζεται για το Η.Β., την Γερμανία και την Γαλλία (με 19%, 22% και 18% αντίστοιχα) όπως περίπου και της Ολλανδίας και εάν κάποιος εξέταζε μόνο τα εξαγωγικά προφίλ δε θα έβρισκε κάτι ιδιαίτερο. Ανιχνεύοντας όμως το Χάρτη 1 βλέπουμε ότι το Βέλγιο έχει μία πολύ πιο εξομαλυμένη κατανομή των εξαγωγών του, δηλαδή οι χώρες για τις οποίες οι εξαγωγές του Βελγίου είναι στατιστικά σημαντικές είναι πολύ περισσότερες – είναι σχεδόν όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες μαζί με τις χώρες της Νοτίου Αμερικής – αλλά με μικρότερα ποσοστά. Τώρα εάν θεωρούσαμε ότι το εμπορικό μερίδιο έχει κάποια διαπραγματευτική δύναμη είναι εμφανές ότι η Ολλανδία μπορεί να χρησιμοποιήσει την δύναμη που της δίνουν οι αποικίες της, ωστόσο είναι πολύ πιο άκαμπτη σε σχέση με το Βέλγιο που μπορεί να στραφεί σε ένα πλήθος χωρών με τα οποία να μην δεν υπάρχει εμπορική σχέση μεγάλου βαθμού εξάρτησης, ωστόσο είναι στατιστικά σημαντικές. Το Βέλγιο υπό αυτή την οπτική είναι πολύ πιο ευέλικτο στην εμπορική του συμπεριφορά παρά την προφανή εξάρτηση των εξαγωγών του από δύο ή τρεις χώρες από τις οποίες εμφανίζει υψηλή εξάρτηση επίσης και η Ολλανδία.

Επιστρέφοντας στην αρχική μας ανάλυση, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι μόνο ο συνδυασμός του αριθμού των χωρών εμφάνισης με τα εμπορικά μερίδια και την κατανομή τους μπορούν να μας οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα. Πολλές φορές και αναλόγως με την κατεύθυνση που επιθυμούμε να στρέψουμε την ανάλυσή μας, ίσως χρειαστεί να λάβουμε υπόψη και τις απόλυτες αξίες που απεικονίζουν τα εμπορικά μερίδια. Σαν παράδειγμα εδώ μπορούμε να φέρουμε τον Καναδά ο οποίος εμφανίζεται σε τέσσερις μόνο χώρες ως εξαγωγέας με άθροισμα εμπορικών μεριδίων 41 μονάδων. Από αυτές οι 27 μονάδες προέρχονται από τη Νέα Γη και αντανακλούν μία αξία της τάξης του 1.594.000 \$. Οι 5 μονάδες που προέρχονται από τις ΗΠΑ είναι ωστόσο πολύ πιο σημαντικές καθώς αντανακλούν μία αξία της τάξης των 34 εκ. δολαρίων.

Για να ολοκληρώσουμε την περιγραφή των στατιστικών αποτελεσμάτων ας δούμε τις χώρες-στήλες στις οποίες εμφανίζονται ποσοστά μεγαλύτερα του 10%. Τα ποσοστά που είναι μεγαλύτερα από 10% φτάνουν τις 163 παρατηρήσεις, δηλαδή το ένα τρίτο των συνολικών δεδομένων. Μόνο τέσσερις χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γερμανία και η Γαλλία αριθμούν τις 115 από αυτές, δηλαδή το 71%. Οι υπόλοιπες είκοσι ένα χώρες μοιράζονται το υπόλοιπο 29% από 1 έως 7 παρατηρήσεις. Μόνο του το Ηνωμένο Βασίλειο αριθμεί το 1/3 αυτών των παρατηρήσεων.

Στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 1 εμφανίζεται η κατανομή των ποσοστών αυτών ανά χώρα. Βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των παρατηρήσεων και συγκεκριμένα οι 112 από αυτές κυμαίνονται στην κλάση 10-30%. Στην αμέσως επόμενη κλάση, 30-50% εντοπίζουμε 35 παρατηρήσεις οι 28 εκ των οποίων σχετίζονται με τις τέσσερις χώρες-πυρήνες, δηλαδή το Η. Β., τις ΗΠΑ, την Γερμανία και την Γαλλία. Στην τελευταία και μεγαλύτερη κλάση οι 14 εκ των 16 παρατηρήσεων σχετίζονται πάλι με τις ίδιες χώρες ενώ οι υπόλοιπες δύο παρατηρήσεις σχετίζονται με την Ινδία και την Ολλανδία και τις σχέσεις τους με την Κεϋλάνη (σημερινή Σρι Λάνκα) και την Ολλανδική Γουιάνα αντίστοιχα.

Το σύνολο αυτών των αποτελεσμάτων μας οδηγεί στο γενικότερο συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου για το 1896 περιστρέφεται γύρω από μερικές μόνο χώρες οι οποίες έχουν ένα βαθμό διεξόδου πολύ μεγαλύτερο από τους υπόλοιπους διεθνείς «παίκτες». Ωστόσο το μονοπώλιο της συζήτησης γύρω από αυτές τις χώρες-πυρήνες του διεθνούς εμπορίου είναι πιθανό να μη μας επιτρέπει να

πάρουμε μία πιο ισορροπημένη εικόνα σχετικά με το διεθνές εμπόριο την ίδια περίοδο. Για το λόγο αυτό θα ανιχνεύσουμε εμπειρικά πια τον χάρτη για να εντοπίσουμε ποιες είναι οι περιφερειακές εμπορικές σχέσεις που προκύπτουν και ποιος είναι ο ρόλος των μεγάλων δυνάμεων σε αυτές.

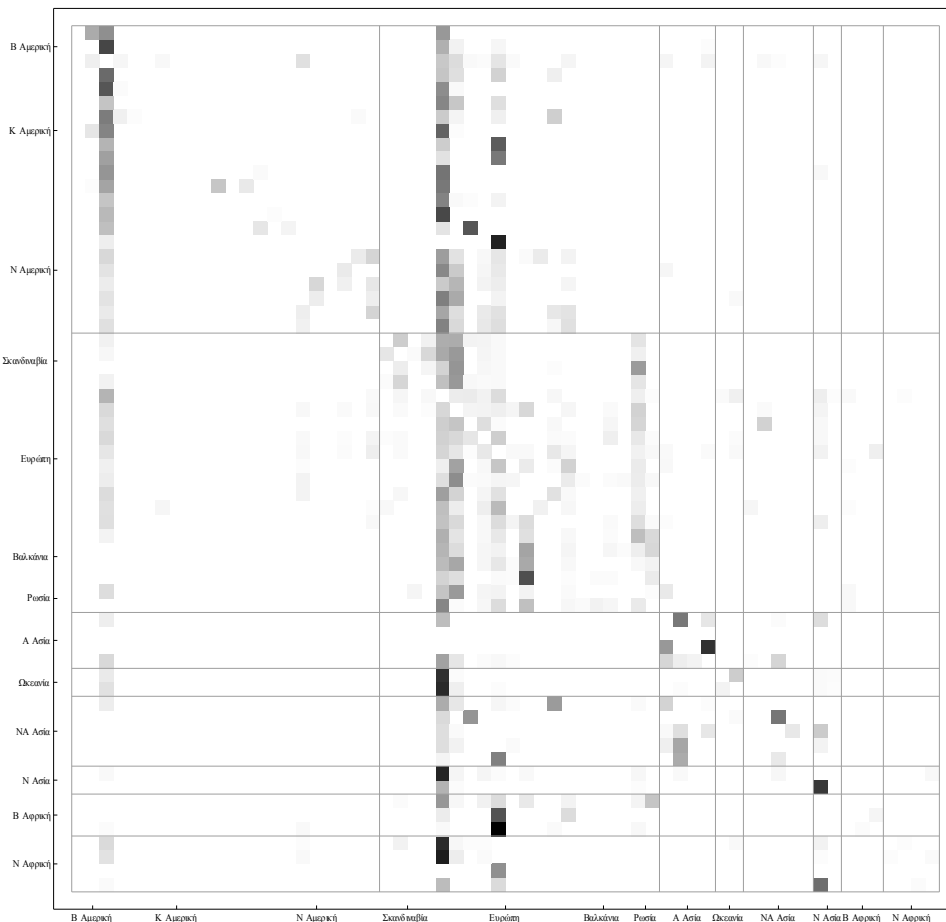
4.3 Διαπεριφερειακό Εμπόριο (Εισαγωγές 1896)

Ο Χάρτης 1 είναι διαμορφωμένος ανά περιοχή. Συνολικά χωρίσαμε τις χώρες σε επτά περιοχές όπως αυτές εμφανίζονται στον χάρτη: Αμερική, Ευρώπη και Ρωσία, Ανατολική Ασία, Αυστραλία, Νοτιοανατολική Ασία και Αφρική. Ο διαχωρισμός αυτός είναι κάπως αυθαίρετος αν και πιστεύουμε ότι θα αποδειχθεί πιο πρόσφορο να μην προβούμε σε ευρύτερο τεμαχισμό των περιοχών αυτών έτσι ώστε να είναι πιο εύκολο να εντοπιστούν εμπορικές εξαρτήσεις. Εξαιτίας του γεγονότος ότι ο πίνακας είναι τετραγωνικός (62 X 62) η διαγώνιος δεν περιέχει στοιχεία. Τα τετράγωνα που σχηματίζονται κατά μήκος της διαγώνιου μας αποκαλύπτουν τις εμπορικές σχέσεις που έχει η κάθε περιφέρεια με τον εαυτό της και άρα είναι εύκολο να εντοπίσουμε τις γειτονικές εμπορικές σχέσεις όσο αυτό είναι φυσικά δυνατό στην καρτεσιανή απεικόνιση μίας ελλειπτικής σφαίρας. Έτσι συνολικά έχουμε επτά γραμμές και επτά στήλες, όμοια διατεταγμένες που μας οδηγούν σε μία μήτρα 7 X 7 σχετικά με τις περιοχές-περιφέρειες. Έτσι εάν κάποιος θέλει να εντοπίσει την εμπορική σχέση Αμερικής-Ευρώπης θα οδηγηθεί στη θέση Γραμμή 1 – Στήλη 2 (Θέση 12 για ευκολία) και μπορεί να διερευνήσει από ποιες Ευρωπαϊκές χώρες προέρχονται οι εισαγωγές της Αμερικανικής ηπείρου. Φυσικά εδώ μπορούν εύκολα να αθροιστούν τα ποσοστά και να εντοπιστεί ποιο είναι συνολικά το εμπορικό μερίδιο της Ευρώπης σαν περιοχή για οποιαδήποτε χώρα της Αμερικανικής ηπείρου. Για να διευκολύνουμε την ανάγνωση του χάρτη παρέχουμε εδώ και μία συμβολική χρωματική απεικόνιση, ουσιαστικά ένα αντίγραφο του Χάρτη 1 ανά περιοχές. Τα σκούρα χρώματα υποδεικνύουν υψηλότερα εμπορικά μερίδια.

Ας γίνει εδώ και μία τελευταία παρατήρηση. Οι χώρες έχουν καταχωρηθεί στην κάθε περιοχή του χάρτη με κριτήριο την γεωγραφική γειτνίαση όσο αυτό είναι δυνατό. Συνεπώς στις περισσότερες περιπτώσεις δεδομένα που εμφανίζονται γύρω

από τη διαγώνιο αντανακλούν γειτονικές γεωγραφικά εμπορικές σχέσεις. Το στοιχείο θα είναι πολύ χρήσιμο όταν θα εξετάζουμε το εμπόριο εντός των περιφερειών. Συνεπώς, εμπορικές σχέσεις που βρίσκονται μακριά από τη διαγώνιο απεικονίζουν – υπό περιορισμούς πάντα – μακρινές γεωγραφικά εμπορικές σχέσεις.

Χάρτης 1. Εισαγωγές 1896

4.3.1 Αμερική

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις μπορούμε τώρα να προχωρήσουμε σε μία περιφερειακή ανάλυση του διεθνούς εμπορίου για το 1896. Ξεκινώντας από την Αμερική βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών της σχέσεων είναι με την ίδια και με την Ευρώπη. Οι υπόλοιπες περιοχές εμφανίζουν πολύ μικρή συμμετοχή στις εισαγωγές της Αμερικανικής ηπείρου ενώ η Αφρική δεν έχει καμία συμμετοχή που να ξεπερνά το στατιστικά σημαντικό 1%.

Μία απλή ματιά στα ποσοστά της Αμερικής και της Ευρώπης μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ευρώπη έχει πολύ μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια στο εμπόριο της Αμερικανικής ηπείρου με βασικό κορμό το Ηνωμένο Βασίλειο. Μία άθροιση των ποσοστών μας δείχνει ότι η Αμερική έχει συνολικά μερίδια 730 μονάδων εκ των οποίων τις 536 κατέχουν μόνο οι ΗΠΑ ενώ η Ευρώπη έχει συνολικά εμπορικά μερίδια 1.215 μονάδων εκ των οποίων τα 652 έχει μόνο του το Ηνωμένο Βασίλειο. Γίνεται προφανές λοιπόν ότι στο εσωτερικό εμπόριο της περιφέρειας της Αμερικής πρωταρχικό ρόλο έχουν οι ΗΠΑ ενώ στην εμπορική σχέση Αμερικής-Ευρώπης τον αντίστοιχο ρόλο έχει μόνο του το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο εμπορικός ανταγωνισμός για την Αμερική έγκειται ουσιαστικά μεταξύ δύο χωρών, των ΗΠΑ και του Η.Β.

4.3.2 Ευρώπη

Επόμενη περιφέρεια αποτελεί η Ευρώπη στην οποία έχουμε συμπεριλάβει την Ρωσία και την Τουρκία. Η Ευρωπαϊκή περιφέρεια έχει εμπορικές σχέσεις κυρίως με τον εαυτό της. Σε σύνολο εμπορικών μεριδίων 1.850 μονάδων οι 1.589 αναφέρονται στην ίδια την Ευρωπαϊκή περιφέρεια. Από αυτά τα μερίδια τα 737 τα μοιράζονται εξίσου το Η.Β. και η Γερμανία ενώ αμέσως μετά κατατάσσονται η Αυστροουγγαρία με 180, η Ρωσία με 170 και η Γαλλία με 144 μονάδες εμπορικών μεριδίων. Ωστόσο η Αυστροουγγαρία συγκεντρώνει τον υψηλό αριθμό μονάδων από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που έχουν χαμηλότερο όγκο συναλλαγών. Από την άλλη η Ρωσία φαίνεται ότι ισοδυναμεί της Γαλλίας στην Ευρώπη αφού κατέχει μερίδια κεντρικών Ευρωπαϊκών χωρών μεγαλύτερων από τα αντίστοιχα της Γαλλίας όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Γερμανίας όπου η Γαλλία κατέχει μόνο το 5% των εισαγωγών της ενώ η Ρωσία ένα σημαντικό 15%. Η Γαλλία βέβαια κατέχει ένα 11% των εισαγωγών του Η.Β. ενώ η Ρωσία ένα 5%.

Δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό εμπορικών μεριδίων στην Ευρώπη σε επίπεδο περιφέρειας έχει η Αμερική με 177 μερίδια εκ των οποίων τα 136 κατέχουν μόνες τους οι ΗΠΑ. Οι υπόλοιπες πέντε περιοχές σχεδόν μοιράζονται τις υπόλοιπες 84 μονάδες. Από αυτά τα εμπορικά μερίδια το μεγαλύτερο είναι το 15% των Ολ. Αν. Ινδίων με την Ολλανδία ενώ όλα τα υπόλοιπα κυμαίνονται από 1 έως 7%. Βλέπουμε λοιπόν ότι όπως και στο προηγούμενο ζεύγος έτσι και εδώ αντίστοιχα την κυριαρχία διατηρούν δύο

ουσιαστικά χώρες, το Η.Β. και η Γερμανία ενώ εισάγοντας και την Αμερικανική περιφέρεια βλέπουμε ότι στις παραπάνω χώρες προστίθενται και οι ΗΠΑ ως η κυρίαρχη χώρα της συγκεκριμένης ηπείρου.

4.3.3 Ανατολική Ασία

Επόμενη περιφέρεια αποτελεί η Ανατολική Ασία. Εδώ έχουμε ένα συνολικό αριθμό 282 εμπορικών μεριδίων. Ωστόσο τα 99 από αυτά προέρχονται από την Κορέα η οποία έχει πολύ μικρό κύκλο εργασιών διεθνούς εμπορίου ενώ ταυτόχρονα εξαρτάται κυρίως από την Ιαπωνία και την Κίνα. Για το λόγο αυτό είναι καλύτερα να επικεντρωθούμε στην Κίνα και την Ιαπωνία. Η Κίνα εισάγει κυρίως από το Η.Β. το Χονγκ Κονγκ και την Ινδία οι οποίες είναι βρετανικές αποικίες. Για την Κίνα λοιπόν σχεδόν το σύνολο των εισαγωγών προέρχεται από μία μόνο χώρα, το Η.Β. εάν εξαιρέσουμε ένα 6% των εισαγωγών της που προέρχεται από τις ΗΠΑ.

Η Ιαπωνία έχει εμπορικές σχέσεις με την Ευρώπη της τάξης του 50% του συνόλου σχεδόν των εισαγωγών της. Ωστόσο βλέπουμε ότι ένα σημαντικό μέρος των τελευταίων προέρχεται από την Κίνα και από την Αν. Ασία. Ίσως για τα τέλη του 19^{ου} αιώνα οι σχέσεις αυτές να μην φαντάζουν ιδιαίτερες αφού πολλές από τις χώρες αυτές – όπως στα Στενά του Μελάκκα (SS) - βρίσκονταν τότε σε Ευρωπαϊκά χέρια και άρα απεικονίζουν μία παραλλαγή ουσιαστικά του Ευρωπαϊκού εμπορίου. Πρέπει όμως να κρατήσουμε την εικόνα αυτή της εμπορικής σχέσης της Ανατολικής Ασίας με τον εαυτό της γιατί θα μας χρειαστεί αργότερα όταν μελετήσουμε την εξέλιξη αυτών των σχέσεων.

Πράγματι σε περιφερειακό επίπεδο η Ανατολική Ασία έχει εμπορικές σχέσεις κυρίως με τον εαυτό της. Σε σύνολο 282 μονάδων οι 173 προέρχονται από την ίδια την περιφέρεια ενώ η Ευρώπη έχει μόνο 64 μονάδες σε αυτό το σύνολο από τις οποίες οι 51 ανήκουν στο Η.Β. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι η Αν. Ασία έχει ισχυρούς δεσμούς με την ΝΑ Ασία αλλά και με την Αμερική όσο και με τη Ν. Ασία. Φαίνεται ότι το εμπόριο είναι πιο ισομετρικά κατανομημένο σε σχέση την περιφέρεια της Ευρώπης ή της Αμερικής ακόμα και εάν πίσω από αυτό το, προς το παρόν, πλασματικό συμπέρασμα κρύβεται ουσιαστικά η κυριαρχία του Η.Β. Ωστόσο, σαν γενικότερο συμπέρασμα προκύπτει και εδώ ότι το περιφερειακό εμπόριο της Αν. Ασίας αποτελεί ουσιαστικά

άξονα κυριαρχίας μερικών μόνο χωρών: του Η.Β. σε όλες σχεδόν τις περιφέρειες (Χονγκ Κονγκ, ΣΣ, Ινδία ως αποικίες) και των ΗΠΑ στην Αμερική.

4.3.4 Αυστραλία

Για την περίπτωση της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας δεν αλλάζουν και πολλά πράγματα. Κυρίαρχο ρόλο έχει πάλι η Ευρώπη μέσω του Η. Β. και πολύ χαμηλότερα στην επιρροή βρίσκονται οι ΗΠΑ. Αυτό που μπορούμε να τονίσουμε εδώ είναι η γειτονική εμπορική σχέση Νέας Ζηλανδίας-Αυστραλίας η οποία είναι πολύ χαμηλή. Μόνο το 16% των εισαγωγών της Ν. Ζηλανδίας προέρχονται από την Αυστραλία. Θα περίμενε κανείς η Αυστραλία να έχει μεγαλύτερη επιρροή στο εξωτερικό εμπόριο της Ν. Ζηλανδίας ακόμα και σε αυτή την πρώιμη φάση όμως η κεντρική σχέση με το Η.Β. φαίνεται να υπερισχύει. Όπως θα δούμε και αργότερα στην ανάλυση του 20^{ου} αλλά και 21^{ου} αιώνα είναι μία σχέση η οποία δεν θα προχωρήσει πολύ περισσότερο σε επίπεδο εμπορικού μεριδίου παρά την αύξηση του όγκου των συναλλαγών. Σαν γενικότερο συμπέρασμα του περιφερειακού εμπορίου ισχύει και εδώ ότι πίσω από κάθε εμπορική σχέση με μία περιφέρεια κυριαρχούν συνήθως λίγες μόνο δυνάμεις.

4.3.5 Νοτιοανατολική Ασία

Περνώντας στην περιφέρεια της ΝΑ Ασίας παρατηρούμε μία ομοιότητα σχέσεων όπως της Αν. Ασίας. Σημαντικό εμπόριο της ΝΑ Ασίας με τον εαυτό της αλλά και με την Ευρώπη, την Αν. Ασία και την Νότια Ασία. Φυσικά και εδώ κεντρικό ρόλο έχει η Ευρώπη με το Η.Β. να κυριαρχεί εκτός ίσως από τις περιοχές που αποτελούν ευρωπαϊκές αποικίες άλλων χωρών όπως για παράδειγμα η Γαλλική Ινδοκίνα και οι Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες. Η ίδια ακριβώς εικόνα επαναλαμβάνεται και στις υπόλοιπες περιφέρειες: στην περίπτωση της Αν. Ασίας κυρίαρχο ρόλο έχει το Χονγκ Κονγκ, στην ΝΑ Ασία τα Στενά του Μελάκκα και στη Ν. Ασία η Ινδία. Και σε αυτή την περιφέρεια λοιπόν φαίνεται ότι τον έλεγχο έχει κυρίως το Ηνωμένο Βασίλειο αν και πλασματικά φαίνεται ότι έχουν δημιουργηθεί ισχυροί δεσμοί με τις περιφέρειες της Ασίας, αποτέλεσμα που ίσως προδιαγράφει την εμπορική πορεία της συγκεκριμένης

περιφέρειας για τον επόμενο αιώνα. Η ειδοποιός διαφορά για την ΝΑ Ασία σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες είναι ότι δεν έχει στενή εμπορική σχέση με τον εαυτό της.

4.3.6 Νότια Ασία

Η περιφέρεια της Νότιας Ασίας η οποία περιλαμβάνει ουσιαστικά μόνο την Ινδία και την Κεϋλάνη για το 1896 είναι εμφανώς εξαρτημένη από την Ευρώπη και συνακόλουθα από το Η.Β. Οι εμπορικές σχέσεις με τις υπόλοιπες περιφέρειες είναι πολύ περιορισμένες και όσες εμφανίζονται είναι αποικιοκρατικού τύπου, όπως για παράδειγμα η εμπορική σχέση με τον Μαυρίκιο ή το Χονγκ Κονγκ που αποτελούν βρετανικές αποικίες.

4.3.7 Αφρική

Ερχόμαστε τέλος στην Αφρική η οποία αποτελεί την περιφέρεια με τα πιο προφανή βάσει όσων γνωρίζουμε αλλά και πιο παράξενα αποτελέσματα. Βάσει των χωρών που έχουν συμπεριληφθεί και για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία η Αφρική χωρίζεται σε ένα βόρειο μέρος με την Αίγυπτο, την Τυνησία και την Αλγερία και ένα νότιο μέρος που περιλαμβάνει το Νατάλ, το Ακρ. Κ. Ελπίδας, τη Μαδαγασκάρη και το Μαυρίκιο. Με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται για τις χώρες αυτές παρατηρούμε ότι το εμπόριο μεταξύ των χωρών αυτών είναι πολύ περιορισμένο. Κανένα ποσοστό δεν ξεπερνά το 3% ενώ ακόμα και στις υπόλοιπες περιφέρειες πλην Ευρώπης και Αμερικής το μεγαλύτερο εμπορικό μερίδιο έχει η Ινδία προς το Μαυρίκιο, δύο χώρες που αποτελούν Βρετανικές αποικίες. Δεν προκύπτουν άμεσες εμπορικές σχέσεις της Αφρικής με την Αν. Ασία ή τη ΝΑ Ασία καθώς αυτές εμπίπτουν ολοκληρωτικά στην σφαίρα επιρροής κυρίως της Ευρώπης εάν εξαιρέσουμε μερικές εμπορικές σχέσεις του νοτίου μέρους της Αφρικής με την Αμερική που εκφράζονται κυρίως από τις ΗΠΑ.

Το σύνολο σχεδόν των εμπορικών σχέσεων αυτής της τεράστιας ηπείρου απορροφά η ευρωπαϊκή περιφέρεια. Τα αποτελέσματα όμως είναι διαφορετικά σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες που κυριαρχούν αποικιοκρατικά οι Ευρωπαϊκές χώρες. Η κάθε Αφρικανική χώρα έχει μία άμεση εμπορική σχέση με την δύναμη που κυριαρχεί σε αυτήν χωρίς ωστόσο να αποκλείονται μικρότερα εμπορικά μερίδια με

άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί τόσο το Νατάλ όσο και το Ακρωτήριο Καλής Ελπίδας. Αλλά και στη Βόρεια Αφρική, στις μεσογειακές Αφρικανικές χώρες ισχύει ακριβώς το ίδιο.

Εκείνο που προκαλεί εντύπωση στην περίπτωση της Αφρικής είναι ότι σε σχέση με την Αν. Ασία ή ακόμα και με την ΝΑ Ασία, δεν υπάρχουν εμπορικές σχέσεις μεταξύ των αποικιών. Ακόμα και εάν ο κυρίαρχος φαίνεται σε τελική ανάλυση να είναι μία ευρωπαϊκή δύναμη, σε όλη την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής και νότιας Ασίας φαίνεται να έχουν δημιουργηθεί ισχυροί δεσμοί μεταξύ των αποικιοκρατούμενων χωρών. Δε συμβαίνει το ίδιο και στην Αφρική. Ίσως όλα αυτά φυσικά να σχετίζονται με την έλλειψη δεδομένων για την συγκεκριμένη ήπειρο αλλά δεν μπορούμε να αποφύγουμε να θέσουμε το ερώτημα εάν αργότερα στον 20^ο αιώνα θα διατηρηθούν αυτές οι δομές ή εάν θα αλλάξουν, και για ποιους λόγους. Μήπως αυτές οι πρώιμες εμπορικές σχέσεις διαμόρφωσαν μία κατάσταση η οποία άλλαξε πολύ δύσκολα ή και καθόλου;

Κλείνοντας αυτή την ανάλυση για τις εισαγωγές του 1896 ας συνοψίσουμε τα συμπεράσματα στα οποία φτάσαμε. Το διεθνές εμπόριο φαίνεται να συνδέεται με μερικές μόνο χώρες, κυρίως το Η.Β., την Γερμανία, την Γαλλία και τις ΗΠΑ. Οι περισσότερες χώρες του κόσμου έχουν εμπορικές σχέσεις με τον κεντρικό αυτό κορμό ο οποίος ουσιαστικά κινεί το διεθνές εμπόριο σε παγκόσμια κανάλια μέσα από δίκτυα αποικιών και από τις μεταξύ τους σχέσεις. Στο εσωτερικό της κάθε περιφέρειας υπάρχει μία κυρίαρχη χώρα που απορροφά μεγάλο μέρος του εμπορίου της, όπως για παράδειγμα στην Αμερική οι ΗΠΑ φαίνεται να έχουν κυρίαρχο ρόλο αν και γειτονικές εμπορικές σχέσεις δεν αποκλείονται, λειτουργούν ωστόσο σε μικρότερο βαθμό με εξαίρεση ίσως τη Νότιο Αμερική όπου η Αργεντινή έχει έναν εξίσου κυρίαρχο ρόλο με τις ΗΠΑ. Το ίδιο συμβαίνει και στο εσωτερικό της Ευρώπης με το Η.Β., την Γερμανία, την Γαλλία και τη Ρωσία να κυριαρχούν στο σύνολο σχεδόν των εισαγωγών της κάθε χώρας. Για τις υπόλοιπες περιφέρειες του κόσμου ο ρόλος του Η.Β. είναι κομβικός, είτε άμεσα, είτε έμμεσα μέσω των αποικιών του με πολύ μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις.

Το διαπεριφερειακό εμπόριο εμφανίζει τα ίδια αποτελέσματα. Η Ευρωπαϊκή περιφέρεια είναι κυρίαρχη σε όλες τις περιφέρειες, είτε άμεσα, είτε έμμεσα μέσω της επιρροής των αποικιών της και αποτελεί τον κεντρικό περιφερειακό άξονα του

διεθνούς εμπορίου. Πίσω από την Ευρώπη ωστόσο κρύβεται η ισχύς μερικών μόνο δυνάμεων με παγκόσμια επιρροή όπως το Η.Β., η Γερμανία και η Γαλλία. Έτσι το διαπεριφερειακό εμπόριο αποτελεί ουσιαστικά μία ετικέτα μόνο και λειτουργεί αρνητικά στην κατανόηση του διεθνούς εμπορίου και φυσικά στη διαπίστωση ότι μόνο τέσσερις είναι οι παγκόσμιες ζωτικές δυνάμεις για την συγκεκριμένη περίοδο: το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γερμανία και η Γαλλία.

4.4 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων βάσει των Εξαγωγών του 1896

Σύμφωνα με τα όσα έχουμε ήδη αναφέρει στο Κεφάλαιο 3, ο χάρτης των εξαγωγών αποτελεί μία αντανάκλαση του χάρτη των εισαγωγών αρκεί να ισχύει η εξής προϋπόθεση: η κάθε χώρα-γραμμή να έχει καταχωρημένο το 100% του εμπορίου της. Αυτό δεν συμβαίνει αφού δεν έχουν καταχωρηθεί ποσοστά μικρότερα του 1%. Για το λόγο αυτό ο χάρτης των εξαγωγών δεν μπορεί να είναι μία ακριβής αντανάκλαση του χάρτη των εισαγωγών αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς αυτόν όπως είδαμε και στο παράδειγμα της Ολλανδίας ή του Βελγίου. Επίσης μας δίνεται η δυνατότητα να εντοπίσουμε την ισορροπία μεταξύ κύριων εξαγωγέων που προέκυψαν από το χάρτη εισαγωγών του 1896 με τους κύριους εισαγωγείς που προκύπτουν από το χάρτη εξαγωγών του ίδιου έτους.

Η γενική εικόνα που προκύπτει από το Χάρτη 2 (Εξαγωγές 1896) είναι η ίδια με εκείνη του Χάρτη 1. Μία μικρή ομάδα χωρών-στηλών αποτελούν τους κύριους προορισμούς των εξαγωγών όλων των χωρών του κόσμου. Συγκεκριμένα το Η.Β., οι ΗΠΑ, η Γερμανία και η Γαλλία αποτελούν τους κυριότερους εξαγωγικούς προορισμούς με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες χώρες. Η δομή για τις υπόλοιπες χώρες είναι παρόμοια με εκείνη των εισαγωγών: μία ομάδα χωρών στην κλάση 20-30, συγκεκριμένα το Βέλγιο, η Ιταλία και η Ολλανδία και στην συνέχεια εάν εξαιρέσουμε την Ισπανία όπου προκύπτει ως βασικός εισαγωγέας 15 χωρών όλες οι υπόλοιπες χώρες έχουν συχνότητα εμφάνισης από μηδέν έως και 12 χώρες με σχεδόν παρόμοια χαρακτηριστικά.

Ωστόσο η δομή δεν είναι ακριβώς όμοια με εκείνη των εισαγωγών. Ενώ τα γενικά χαρακτηριστικά συμπίπτουν υπάρχει μία μικρή απόκλιση. Θα περίμενε κανείς

ότι εκ του τρόπου κατασκευής του Χάρτη 2, αφού καταχωρούνται οι εξαγωγές των χωρών-γραμμών, οι κεντρικές χώρες να απορροφούν μεγάλο μέρος των εξαγωγών δεδομένης της μειωμένης εξαγωγικής δυνατότητας των περισσοτέρων χωρών του κόσμου και του μικρού κύκλου εργασιών τους. Και όμως τα αποτελέσματα με ελάχιστες εξαιρέσεις είναι αντίθετα. Οι κεντρικοί παίκτες στο διεθνές εμπόριο εμφανίζουν ελαφρώς μειωμένη συχνότητα εμφάνισης ως τόποι προορισμού εξαγωγών άλλων χωρών σε σχέση με προορισμούς εισαγωγών. Το Η.Β. εμφανίζει συχνότητα εμφάνισης μειωμένη κατά τρεις χώρες σε σχέση με το Χάρτη 1, οι ΗΠΑ επτά χώρες, η Γερμανία τέσσερις χώρες ενώ μόνο η Γαλλία έχει αυξημένη συχνότητα εμφάνισης κατά μία χώρα. Το φαινόμενο αυτό όμως δεν περιορίζεται σε αυτές τις χώρες αλλά εμφανίζεται και στην επόμενη μεγάλη κατηγορία βασικών εισαγωγών. Το Βέλγιο εμφανίζει μείωση πέντε χωρών, η Ρωσία επτά, η Ινδία πέντε ενώ αύξηση προκύπτει για την Ιταλία με τρεις χώρες, την Ισπανία για δύο χώρες και την Ολλανδία με οκτώ χώρες. Επανάληψη του φαινομένου έχουμε και στις πιο χαμηλές κατηγορίες όπως γίνεται φανερό από τον πίνακα κατάταξης των χωρών.²⁷⁵

Στο ίδιο συμπέρασμα μας οδηγεί και ο Δείκτης ΗΗΙ των εξαγωγών για το 1896. Σύμφωνα με αυτόν η κατηγορία της υψηλής συγκέντρωσης του δείκτη ΗΗΙ περιλαμβάνει 33 χώρες (έναντι 26 στις εισαγωγές) ενώ η κατηγορία μέσης συγκέντρωσης 16 χώρες (έναντι 21). Η κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης για τις εξαγωγές του 1896 περιλαμβάνει 12 χώρες έναντι 14 για τις εισαγωγές. Αυτό δείχνει ότι το εξαγωγικό εμπόριο των χωρών εμφανίζεται περισσότερο άκαμπτο αφού μέρος των χωρών που ανήκαν στην μέση κατηγορία του δείκτη ΗΗΙ στις εισαγωγές έχουν μετακινηθεί προς την υψηλή κατηγορία. Ο δείκτης ΗΗΙ δεν σχετίζεται μόνο με τον αριθμό των χωρών ως χώρες προορισμού εξαγωγών αλλά με την ισόμετρη ή όχι κατανομή αυτών των εξαγωγών. Για παράδειγμα, οι ΗΠΑ εξάγουν το 87,55% των εξαγωγών τους σε έντεκα χώρες που είναι αρκετά μεγάλος αριθμός χωρών. Και όμως ο

²⁷⁵ Ένα μέρος των διαφορών αυτών οφείλεται στην μη καταχώρηση των εμπορικών μεριδίων μικρότερων του 1% και άρα απεικονίζουν αυτές ακριβώς τις σχέσεις. Ωστόσο, αφήνουμε ανοικτό το ενδεχόμενο να οφείλονται και σε άλλους λόγους, όπως η διαφορετική φορολόγηση του εμπορίου σε κάθε χώρα ή τα λάθη/διαφορές στις ίδιες τις μετρήσεις αλλά και στην διαδικασία μέτρησης. Ο ίδιος ο εκδότης των στοιχείων καλεί τον αναγνώστη να λαμβάνει υπόψη περισσότερο τις εισαγωγές παρά τις εξαγωγές των χωρών, βλ. *Statistical Abstract of Foreign Countries, Parts I-III – Statistics of Foreign Commerce, Department of Commerce and Labor, Government Printing Office, Ουάσιγκτον, 1909, σ. 11.*

δείκτης ΗΗΙ είναι 0,226, τείνει δηλαδή προς την κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης. Αυτό συμβαίνει γιατί το 44% των εξαγωγών τους προορίζονται για το Ηνωμένο Βασίλειο που είναι ένα πολύ υψηλό ποσοστό. Εάν εξαιρέσουμε τη Γερμανία που κατέχει ένα 13% των εξαγωγών των ΗΠΑ οι υπόλοιπες εννέα χώρες έχουν όλες εμπορικά μερίδια μικρότερα του 8%. Αυτή ακριβώς η ασυμμετρία στα εμπορικά μερίδια οδηγεί σωστά το δείκτη ΗΗΙ στην υψηλή κατηγορία και φυσικά είναι απαγορευτική για την εισαγωγή μέτρων όπως ο μέσος όρος στην κατανομή των εμπορικών μεριδίων καθώς οι αποκλίσεις είναι τεράστιες.

Σε αντίθεση με τις ΗΠΑ έρχεται η Γαλλία με τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά, δηλαδή κατανομή του 85,90 % των εξαγωγών της σε 12 χώρες. Εδώ ο δείκτης ΗΗΙ είναι 0,138, οριακά δηλαδή ανήκει στην χαμηλή κατηγορία συγκέντρωσης αλλά με μεγάλη διαφορά από τον αντίστοιχο δείκτη για τις ΗΠΑ. Και η Γαλλία έχει ένα μεγάλο μέρος των εξαγωγών της να κατευθύνεται σε έναν μόνο προορισμό (30% στο Η.Β.), αλλά έχει επίσης και άλλους μεγάλους προορισμούς όπως τη Γερμανία ή το Βέλγιο και έτσι μειώνει το δείκτη συγκέντρωσης ωστόσο όχι σε βαθμό τέτοιο που να επιτρέπει τη μετάβαση στα χαμηλά στρώματα της πρώτης κατηγορίας.

Η επιτυχία αυτή παραμένει στο Η.Β. όπου δεν εμφανίζει ούτε έναν προορισμό με εμπορικό μερίδιο μεγαλύτερο του 13%. Με το 85,75 % των συνολικών εξαγωγών της να κατευθύνονται σε 23 προορισμούς με όλα τα εμπορικά μερίδια μικρότερα του 13% αποτελεί τη χώρα με τη χαμηλότερη συγκέντρωση. Η αμέσως επόμενη χώρα είναι η Γερμανία με δείκτη συγκέντρωσης εξαγωγών 0,088 που είναι διπλάσιος από του Η.Β. Πραγματικά η Γερμανία εξάγει το 89,77% των εξαγωγών της σε 18 χώρες (δηλαδή υψηλότερο ποσοστό και λιγότερες χώρες σε σχέση με το Η.Β.) και ταυτόχρονα έχει ένα 20% των εξαγωγών της να προορίζεται προς το Η.Β. Παρόμοιες περιπτώσεις αποτελούν τόσο η Αργεντινή όσο και η Ιταλία με παρόμοια ακριβώς δομή στους προορισμούς των εξαγωγών τους.

Το γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει από τα Στατιστικά Συνόλων μαζί με τα αποτελέσματα του Δείκτη ΗΗΙ είναι ότι ενώ πολλές χώρες κατευθύνουν τις εξαγωγές τους σε μεγάλο αριθμό χωρών, η συγκέντρωση είναι υψηλή, δηλαδή μόνο λίγες από τις χώρες προορισμού των εξαγωγών έχουν υψηλά εμπορικά μερίδια με μεγάλη απόκλιση από τις υπόλοιπες.

Στο ίδιο συμπέρασμα θα οδηγηθούμε και εάν εξετάσουμε τον πίνακα κατανομής των δεδομένων για τις εξαγωγές του 1896 και τον συγκρίνουμε με τον αντίστοιχο των εισαγωγών. Ουσιαστικά η κατανομή μοιάζει με το σχήμα U. Στις πρώτες κλάσεις η κατανομή των εξαγωγών εμφανίζει ποσοστιαία μεγαλύτερη συγκέντρωση δεδομένων σε σχέση με εκείνη των εισαγωγών. Ειδικότερα στην κλάση 1-2 % εμφανίζεται σχεδόν το 25% των παρατηρήσεων σε αντίθεση με το 21% των εισαγωγών που σημαίνει ότι υπάρχει μεγαλύτερη συγκέντρωση στη συγκεκριμένη κλάση. Για τις επόμενες όμως κλάσεις εμφανίζει ελαφρώς μεγαλύτερη συγκέντρωση η κατανομή των εισαγωγών μέχρι και την κλάση 10-11 όπου εξισώνονται. Από το σημείο αυτό και έπειτα οι δύο κατανομές κινούνται σχετικά συμμετρικά μέχρι και την κλάση 20-25 όπου ξεκινά η απόκλιση των δεδομένων και οδηγούμαστε έτσι στο συμπέρασμα που αναφέραμε: η αθροιστική κατανομή % αλλά και η απλή αθροιστική κινείται πολύ πιο γρήγορα για τις εισαγωγές στις τάξεις 25-45. Από εκεί και έπειτα μεγαλύτερη ταχύτητα έχει η κατανομή των εξαγωγών με τεράστιες ποσοστιαίες διαφορές στις υψηλές κατηγορίες όπως 70-80, 80-90 ή 90-100. Για τις εξαγωγές του 1896 το 3,12 % των συνολικών παρατηρήσεων είναι μεγαλύτερες από 50% ενώ για τις εισαγωγές το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις 1,84%. Σε απόλυτες τιμές οι παρατηρήσεις αυτές είναι 25 και 16 αντίστοιχα. Προκύπτει λοιπόν ότι ενώ ο αριθμός των χωρών-προορισμών εξαγωγών δεν διαφέρει τόσο πολύ από εκείνους των εισαγωγών (παρά μία ελαφρά μείωση όπως μας δείχνουν και τα Στατιστικά Συνόλων), τα εμπορικά μερίδια κινούνται σε σχετικά υψηλότερες κατηγορίες, δηλαδή έχουμε μεγαλύτερη συγκέντρωση των εξαγωγών.

Θα προσπαθήσουμε τώρα να δούμε που εντοπίζεται αυτή η συγκέντρωση. Και στις δύο κατανομές δεδομένων, τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών, το 1/3 των συνολικών δεδομένων είναι μεγαλύτερες από 10%. Τα ποσοστά που είναι μεγαλύτερα από 10% φτάνουν τις 144 παρατηρήσεις και όπως και στις εισαγωγές, μόνο τέσσερις χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γερμανία και η Γαλλία αριθμούν τις 93 από αυτές, δηλαδή το 65%. Οι υπόλοιπες είκοσι πέντε χώρες μοιράζονται το υπόλοιπο 35% από 1 έως 6 παρατηρήσεις με μία ή δύο παρατηρήσεις να κυριαρχούν στις περισσότερες χώρες. Μόνο του το Ηνωμένο Βασίλειο αριθμεί το 1/3 αυτών των παρατηρήσεων.

Προχωρώντας στην κατανομή των ποσοστών αυτών ανά χώρα φτάνουμε στα ίδια ακριβώς συμπεράσματα όπως και στις εισαγωγές. Οι τέσσερις αυτές κυρίαρχες χώρες έχουν το μεγαλύτερο μέρος παρατηρήσεων σε κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες ανάλυσης. Ειδικότερα στην τρίτη κατηγορία όπου εμφανίζονται εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 50% βλέπουμε ότι αντιστοιχούν 25 παρατηρήσεις, δηλαδή το 17% των παρατηρήσεων των μεγαλύτερων του 10%, ενώ μόνο μία από αυτές αφορά χώρα εκτός δυτικού κόσμου, συγκεκριμένα την Ιαπωνία η οποία αποτελεί προορισμό για το 93% των εξαγωγών της Κορέας.

Από τις μεγάλες δυνάμεις τα μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια στη συγκεκριμένη κατηγορία κατέχει η Γαλλία που δεν απεικονίζουν μεγάλο όγκο καθώς αφορούν τις αποικίες της στην Κεντρική Αμερική όπως η Γουαδελούπη και η Μαρτινίκα ή η Γαλλική Γουιάνα με 97, 99 και 98% αντίστοιχα. Η Γερμανία εντάσσεται οριακά σε αυτή την κατηγορία με 52% τόσο για την Ολλανδία όσο και για την Αυστροουγγαρία ενώ οι ΗΠΑ εμφανίζουν απορρόφηση εξαγωγών 76% για το Μεξικό και 77% για την Κούβα. Κυρίαρχη δύναμη αναδεικνύεται όπως και στις εισαγωγές το Ηνωμένο Βασίλειο με πραγματικά τεράστια εμπορικά μερίδια στις μικρές αποικίες του όπως το Ακρωτήριο Καλής Ελπίδας με 97% ή τη Γρενάδα με 92%, ενώ χαμηλότερα εμπορικά μερίδια αλλά μεγαλύτερης αξίας εμφανίζει στις εμπορικές του σχέσεις με την Νέα Ζηλανδία (81%), με τον Καναδά (70%), με την Χιλή (72%), με την Αυστραλία (66%) και με την Δανία (60%).

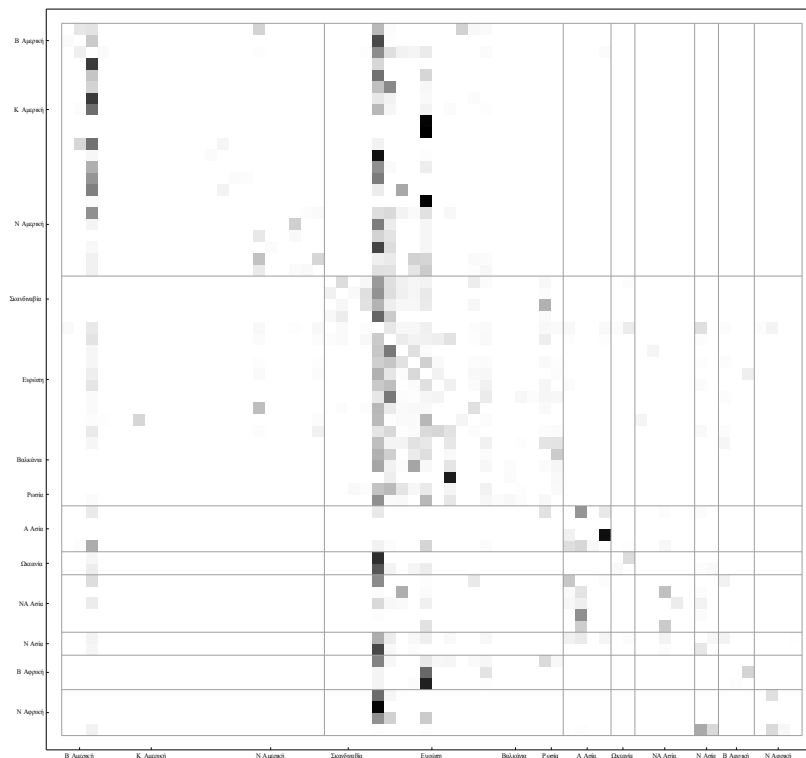
4.5 Διαπεριφερειακό Εμπόριο

Τα όσα είπαμε για το διαπεριφερειακό εμπόριο στις εισαγωγές ισχύουν σε γενικές γραμμές και εδώ. Λόγω της μεγαλύτερης συγκέντρωσης ωστόσο των εξαγωγών, το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων που εμφανίζουν συγκεκριμένες χώρες είναι μεγαλύτερο. Έτσι, το Η.Β. με S11896 1.573 μονάδων σε 57 χώρες, εμφανίζει εμπορικά μερίδια εξαγωγών SX1896 1.739 μονάδων σε 54 χώρες. Ανεξαρτήτως ποσού η μεγάλη αυτή διαφορά υπό προϋποθέσεις απεικονίζει και την υψηλότερη συγκέντρωση των εξαγωγικών εμπορικών μεριδίων. Το ίδιο συμβαίνει και με τη Γαλλία όπου από 645

μονάδες με 44 χώρες έχει ανέλθει στις 797 μονάδες με 45 χώρες αλλά και με το Βέλγιο, την Ολλανδία, την Ιαπωνία και το Χονγκ Κονγκ.

Αυτή φυσικά η αύξηση αντανακλάται στο άθροισμα εμπορικών μεριδίων άλλων χωρών όπως στις ΗΠΑ, τη Γερμανία, τη Ρωσία, την Ιταλία ή την Αυστροουγγαρία καθώς και άλλες. Σε όλες αυτές τις χώρες παρατηρούμε ότι το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων των εξαγωγών είναι μειωμένο σε σχέση με εκείνο των εισαγωγών τους. Αυτό δυνητικά – γιατί χρειάζεται ιδιαίτερο έλεγχο – σημαίνει ότι το εμπορικό ισοζύγιο των τελευταίων με τις χώρες από τις οποίες δέχονται εξαγωγές είναι πλεονασματικό, δηλαδή για παράδειγμα οι ΗΠΑ εξάγουν πολύ μεγαλύτερο όγκο εμπορευμάτων στον Καναδά σε σχέση με εκείνον που εισάγουν – σύμφωνα πάντα με όρους του Καναδά - κάτι που επαληθεύεται από τον πίνακα των δεδομένων.²⁷⁶

Χάρτης 2. Εξαγωγές 1896

²⁷⁶ Η εικόνα αυτή που μας δίνουν τα ποσοστά δεν ισχύει πάντα και πρέπει συνήθως να επαληθεύεται από τα δεδομένα. Εκείνο όμως που θεωρούμε στρατηγικά σημαντικό είναι η δυνατότητα που δίνει ο Χάρτης να εντοπίζονται με ευκολία αυτού του είδους οι σχέσεις που διαφορετικά δεν θα γίνονταν αντιληπτές. Στη συνέχεια φυσικά πρέπει να ακολουθήσει ο συγκεκριμένος έλεγχος.

Το γενικότερο πλαίσιο για το διαπεριφερειακό εμπόριο ωστόσο παραμένει το ίδιο με εκείνο των εισαγωγών. Όλες οι περιφέρειες έχουν εμπορικές σχέσεις με την Ευρώπη και τον εαυτό τους ενώ η Ευρώπη έχει συνδέσεις κυρίως με τον εαυτό της. Οι υπόλοιπες περιφερειακές της σχέσεις με εξαίρεση της Αμερικανικής ηπείρου είναι σποραδικές και περιστρέφονται γύρω από τις διάφορες αποικίες των ευρωπαϊκών χωρών όπως η Ινδία. Όσον αφορά την Αμερικανική ήπειρο η Ευρώπη ως περιφέρεια εμφανίζει τρεις άξονες σύνδεσης: στη Βόρειο Αμερική με τις ΗΠΑ που είναι και ο σημαντικότερος άξονα εκ των τριών και στη Νότιο Αμερική με τη Βραζιλία και την Αργεντινή με πολύ χαμηλότερα εμπορικά μερίδια για κάθε ευρωπαϊκή χώρα.²⁷⁷

Βλέπουμε πάλι εδώ την παγίδα του διαπεριφερειακού εμπορίου: σε μία γενικότερη οπτική θα έλεγε κανείς ότι υπάρχει ζωνρό εμπόριο μεταξύ π.χ. Ευρώπης και Νότιας Αμερικής (βλ. Χάρτη 2, Περιοχή 2-1 και Χάρτη 1, Περιοχή 1-2). Και όμως το στατιστικά σημαντικό εμπόριο μεταξύ των δύο αυτών περιφερειών συγκεντρώνεται γύρω από δύο μόνο χώρες, την Βραζιλία και την Αργεντινή, ενώ αντίθετα όλες οι υπόλοιπες σημαντικές στατιστικά εμπορικές σχέσεις για τις χώρες της Νοτίου Αμερικής δεν είναι σημαντικές για τις ευρωπαϊκές χώρες (βρίσκονται δηλαδή κάτω του 1%) παρά μόνο ίσως σωρευτικά ή υπό άλλη οπτική, για παράδειγμα ως εδαφική κτήση μέσω πολιτικής εξάρτησης.

Το συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση των εισαγωγών σχετικά με την Ασία ισχύει και εδώ. Οι διάφορες περιφέρειες της Ασίας διατηρούν πολύπλοκες αλλά και έντονες πολλές φορές μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις. Πέρα από το γεγονός ότι πολλές από αυτές σχετίζονται με αποικίες, όπως στην περίπτωση του Χονγκ Κονγκ ή των Στενών του Μελάκκα, δείχνουν ότι στην Ασία από νωρίς διαμορφώνεται μία ιδιαίτερη κατάσταση σε σχέση με άλλες περιφέρειες όπως για παράδειγμα της Ν. Αφρικής.

Όπως και στις εισαγωγές έτσι και εδώ οι περιφέρειες της Αφρικής, Βόρειας και Νότιας, είναι εξαρτημένες εμπορικά από τις ευρωπαϊκές χώρες ή τις αποικίες τους όπως στην περίπτωση του Μαυρίκιου όπου ένα 48% κατευθύνεται προς την Ινδία και την Κεϋλάνη και αποτελεί μία καθαρή περίπτωση τριγωνικής συναλλαγής. Οι εμπορικές μεταξύ τους σχέσεις είναι λιγοστές αν και τα εμπορικά μερίδια είναι

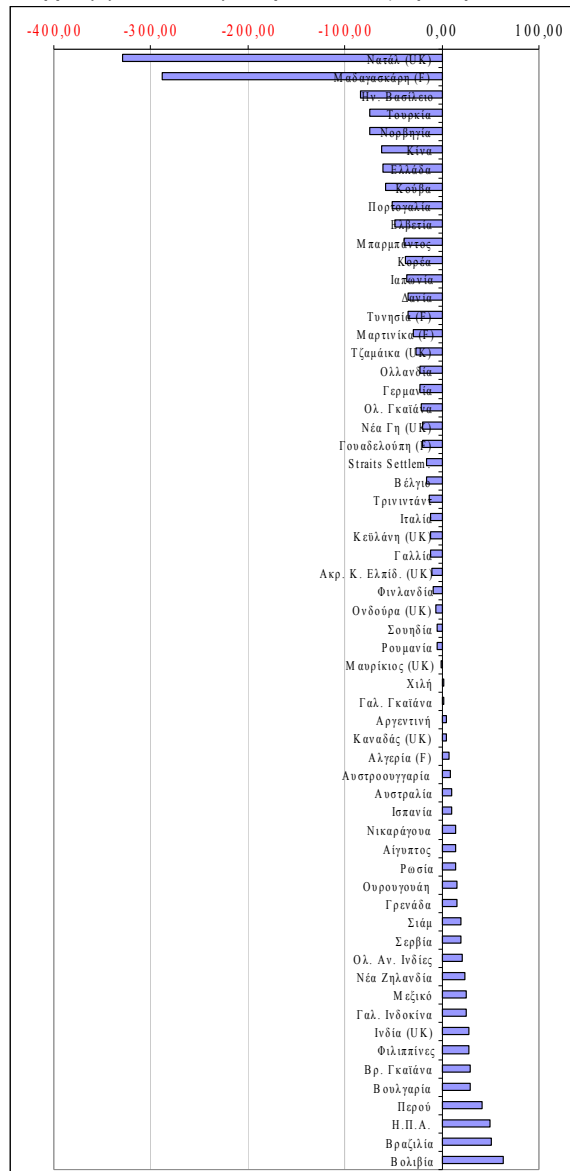
²⁷⁷ Εξαίρεση αποτελεί η Πορτογαλία όπου εξάγει το ¼ των εξαγωγών της στη Βραζιλία.

μεγαλύτερα σε σχέση με τις εισαγωγές όπως γίνεται αντιληπτό από την Περιοχή 7-7 του Χάρτη 2. Η Αφρική και ιδιαίτερα το νότιο μέρος σύμφωνα με τις χώρες που έχουμε περιλάβει εδώ, αποτελεί μία πολύ ιδιαίτερη περίπτωση που έρχεται σε προφανή αντίθεση με την αντίστοιχη στάση των Ευρωπαϊκών δυνάμεων στις χώρες της Ασίας.

4.6 Το Εμπορικό Ισοζύγιο για το 1896

Σαν κλείσιμο αυτού του μέρους θα εξετάσουμε τα ισοζύγια των χωρών για το 1896. Σε σύνολο 61 χωρών έχουμε 27 χώρες με πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο και 34 με ελλειμματικό. Αν αποδώσουμε το πλεόνασμα/έλλειμμα της κάθε χώρας ως ποσοστό του συνόλου των εξαγωγών της θα πάρουμε το ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα 4.1. Εμπορικό Ισοζύγιο για το 1896

Βλέπουμε ότι οι χώρες με τα μεγαλύτερα πλεονάσματα στο εξωτερικό εμπόριο είναι η Βολιβία, η Βραζιλία, οι ΗΠΑ και το Περού όπου το πλεόνασμα φτάνει ή και ξεπερνά το 50% των συνολικών τους εξαγωγών. Οι χώρες με ελλειμματικά ισοζύγια περιλαμβάνουν το σύνολο σχεδόν των ευρωπαϊκών χωρών. Ειδικότερα το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εμπορικό έλλειμμα που φτάνει το 85% των συνολικών εξαγωγών του και ταυτόχρονα οι βρετανικές αποικίες με εξαίρεση την Ινδία και τον Καναδά εμφανίζουν εμπορικό έλλειμμα με το Νατάλ να φτάνει το 330% των συνολικών του εξαγωγών. Άλλες μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις όπως η Γερμανία ή η Γαλλία έχουν ένα διαχειρίσιμο εμπορικό έλλειμμα της τάξης του 22% ή 11% των εξαγωγών τους αντίστοιχα. Προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι σχεδόν το σύνολο των χωρών με ελλειμματικά εμπορικά ισοζύγια είναι οι ευρωπαϊκές χώρες και οι αποικίες τους καθώς και χώρες υψηλής στρατηγικής σημασίας για τις ευρωπαϊκές δυνάμεις όπως η Κίνα που το εμπορικό της έλλειμμα φτάνει το 61% των εξαγωγών της. Οι εθνικά ανεξάρτητες χώρες με κάποιες εξαιρέσεις όπως και οι αποικίες με μεγαλύτερη ανεξαρτησία – όπως ο Καναδάς – εμφανίζουν πλεονασματικά εμπορικά ισοζύγια.

Θα μπορούσαμε με βάση όσα γνωρίζουμε για τις μεγαλύτερες δυνάμεις να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι τα μεγάλα αυτά ελλείμματα στο εμπορικό ισοζύγιο χρηματοδοτούνται από μία βαθιά εθνική χρηματοοικονομική αγορά αλλά και μία εξίσου οργανωμένη διεθνική αγορά χρήματος και κεφαλαίων στην οποία οι μικρότερες χώρες δεν είχαν πάντα πρόσβαση. Οι αποικίες με εμπορικά ελλείμματα είναι ίσως λογικό να εντάσσονται στη χρηματοοικονομική σφαίρα επιρροής των κυριάρχων τους και για αυτό μπορούν να χρηματοδοτούν τα ελλείμματά τους. Μικρότερες όμως χώρες όπως η Ελλάδα, η Νορβηγία, η Δανία ή η Κορέα με μεγάλο έλλειμμα ουσιαστικά εξαρτώνται από μία διεθνή αγορά χρήματος με έμμεσο τρόπο, δηλαδή ουσιαστικά από τα δανειακά κεφάλαια των μεγάλων δυνάμεων με τελικό αποτέλεσμα η φύση της εθνικής οικονομικής εξάρτησης να είναι διφυής, δηλαδή ταυτόχρονα με μία εμπορική να υπάρχει και μία χρηματοοικονομική εξάρτηση.

Γίνεται αμέσως φανερό ότι η ολοκληρωμένη μελέτη του διεθνούς εμπορίου περιλαμβάνει αναγκαστικά και την αγορά χρήματος και κεφαλαίου που είναι αναγκαίος όσο και ικανός παράγοντας για την χρηματοδότηση των ελλειμμάτων. Στο ίδιο δηλαδή πλαίσιο μελέτης της δομής του διεθνούς εμπορίου όπως έχει πραγματοποιηθεί εδώ θα πρέπει να υπάρχει και μία αντίστοιχη μελέτη για τα μερίδια

των χρηματοοικονομικών ροών και την κατεύθυνση που αυτές λαμβάνουν στον παγκόσμιο χάρτη. Η συσχέτιση των δύο αυτών δομών και η εξέλιξή τους στο χρόνο θα είναι αποκαλυπτική όχι μόνο για τις διεθνείς εμπορικές και χρηματοοικονομικές σχέσεις αλλά και για την θεσμική ισχύ και την δυνατότητα αξιοποίησης των εθνικών και διεθνών πόρων από κάθε χώρα.

4.7 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων βάσει των Εισαγωγών του 1906

Καθώς προσδιορίσαμε την δομή του παγκόσμιου εμπορίου για το 1896 επιλέγουμε τώρα ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο, το 1906, για να δούμε εάν και πως έχει αλλάξει η συγκεκριμένη δομή. Μία δεκαετία ίσως να μην αποτελεί ικανό χρονικό διάστημα για να εντοπίσουμε μεταβολές στη δομή του διεθνούς εμπορίου αλλά σίγουρα θα έχουν προκύψει αλλαγές σε κάποιες τουλάχιστον εμπορικές σχέσεις. Αξίζει λοιπόν να διερευνήσουμε, αυτή τη φορά μέσω σύγκρισης, ποιες είναι οι κατευθύνσεις που ακολούθησε το εξωτερικό εμπόριο στη διάρκεια μίας δεκαετίας αν και δεν θα μπορούμε πάντα με ασφάλεια να εξάγουμε συμπεράσματα αφού ο παράγοντας της τύχης και των απρόβλεπτων γεγονότων να έχουν οδηγήσει σε όχι μόνιμες μεταβολές για τις οποίες υπάρχει ο κίνδυνος να προσλάβουμε ως τέτοιες.

Για το 1906 έχουμε καταχωρήσει συνολικά 516 εμπορικά μερίδια αντί 488 μεριδίων για το 1896 για τις ίδιες χώρες. Ξεκινώντας από τα Στατιστικά Συνόλων στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 3 (Εισαγωγές 1906) βλέπουμε ότι ο μέσος όρος των ποσοστών που έχουμε καταχωρήσει είναι ίδιος και για τις δύο χρονιές, η διάμεσος όμως όπως και η τυπική απόκλιση είναι κατά δύο περίπου ποσοστιαίες μονάδες μικρότερες. Ο αριθμός των χωρών έχει αυξηθεί κατά μία ενώ η τυπική απόκλιση είναι ελαφρώς αυξημένη.²⁷⁸ Από το συνδυασμό των παραπάνω αποτελεσμάτων λαμβάνουμε μία ένδειξη σε ένα γενικότερο επίπεδο για χαμηλότερη συγκέντρωση του εμπορίου. Πράγματι όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 4.2 και μία απευθείας σύγκρισή του με τον Πίνακα 4.1 βλέπουμε ότι έχει αυξηθεί ελαφρώς ο αριθμός των χωρών που ανήκουν σε υψηλότερες κατηγορίες εμπορικών εταίρων.

²⁷⁸ Οι λόγοι για τους οποίους έχουμε υψηλές τυπικές αποκλίσεις περιγράφονται στην προηγούμενη ενότητα.

Πίνακας 4.2 Κατανομή των Εμπορικών Εταίρων σε Τάξεις

Εισαγωγές 1906				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	12	12	19,67	19,67
5 - 9	28	40	45,90	65,57
10 - 14	16	56	26,23	91,80
15 - 19	4	60	6,56	98,36
20 - 24	1	61	1,64	100,00
25 - 30	0	61	0,00	100,00

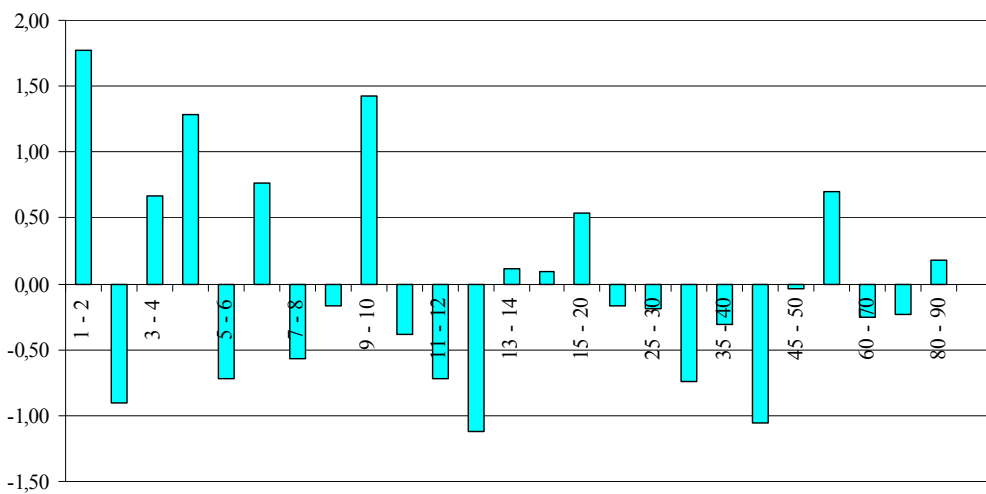
Ο Δείκτης ΗΗΙ μας οδηγεί στο ίδιο συμπέρασμα. Βλέπουμε ότι η κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης έχει μειωθεί κατά τέσσερις χώρες σε σχέση με το 1896 με τις τρεις από αυτές να έχουν μετακινηθεί στην κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης ενώ η μία από αυτές έχει μετακινηθεί προς τις χώρες με υψηλή συγκέντρωση. Συνολικά, η κατηγορία της χαμηλής συγκέντρωσης είναι αυξημένη κατά τρεις χώρες σε σχέση με το 1896 και η κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης έχει αυξηθεί κατά μία. Οι χώρες που έχουν μετακινηθεί στην χαμηλή συγκέντρωση είναι η Τρινιντάντ, η Ιαπωνία, η Πορτογαλία και η Βραζιλία ενώ η Ουρουγουάη μετακινήθηκε στην κατηγορία μέσης συγκέντρωσης αν και η μεταβολή της ήταν ουσιαστικά οριακή. Όλες οι υπόλοιπες χώρες της ίδιας κατηγορίας βλέπουμε ότι έχουν μειώσει το δείκτη ΗΗΙ σε σχέση με την αντίστοιχη τιμή του 1896 και κάποιες από αυτές όπως π.χ. η Ελλάδα ή η Ισπανία εμφανίζουν σημαντικές μειώσεις.

Εντός των υπολοίπων κατηγοριών βλέπουμε ότι υπάρχει γενικά μία μείωση του Δείκτη ΗΗΙ χωρίς αυτό να αποτελεί πάντα γενικό κανόνα. Για παράδειγμα ο Καναδάς δεν πραγματοποιεί καμία ουσιαστική μεταβολή στη δομή του εισαγωγικού του εμπορίου και το Μεξικό εμφανίζει σημαντική αύξηση στο δείκτη ΗΗΙ από 0,296 το 1896 σε 0,462 το 1906. Η αύξηση αυτή απεικονίζει την επίδραση κυρίως των ΗΠΑ στο εξωτερικό εμπόριο αυτής της χώρας καθώς από ένα εμπορικό μερίδιο της τάξης του 48% των εισαγωγών από τις ΗΠΑ το 1896, φτάνει στο 66% το 1906.

Η κατανομή των δεδομένων για τις εισαγωγές του 1906 πιστοποιεί τα παραπάνω συμπεράσματα. Η τάξη 1-2 % βλέπουμε ότι έχει αυξηθεί κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με του 1896 και άρα έχει υπάρξει μία μετακίνηση υψηλότερων εμπορικών μεριδίων προς αυτή την κατηγορία. Πράγματι μέχρι και την

τάξη του 4-5% βλέπουμε ότι έχει συγκεντρωθεί το 51% των συνολικών παρατηρήσεων σε αντίθεση με το 48% του 1896. Προχωρώντας στις επόμενες κατηγορίες η απόκλιση μεταξύ των δύο ετών γίνεται ακόμα μεγαλύτερη αφού στην τάξη 9-10% για το 1906 έχει συγκεντρωθεί το 70,16 % των παρατηρήσεων σε αντίθεση με το 67% για το 1896. Στις επόμενες κατηγορίες και μέχρι την τάξη 45-50% η απόκλιση αυτή των 3,56 ποσοστιαίων μονάδων σταδιακά μειώνεται ώσπου στην τάξη 45-50% οι δύο τιμές σχεδόν εξισώνονται.

Διάγραμμα 4.1 Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εισαγωγών, 1906-1896

Στις τάξεις τις μεγαλύτερες του 50% σημειώνεται το ίδιο ακριβώς φαινόμενο: τα ποσοστά συγκεντρώνονται στην χαμηλότερη τάξη του 50-60% για το 1906 ενώ στις επόμενες κατηγορίες τα ποσοστά κατανομής για το 1906 είναι μικρότερα του 1896. Ωστόσο η έκφραση των μεριδίων αυτών σε ποσοστά για τις κατηγορίες αυτές που οι παρατηρήσεις είναι λίγες είναι παραπλανητική. Ο αριθμός των παρατηρήσεων που είναι μεγαλύτερος του 50% είναι μεγαλύτερος για το 1906 σε σχέση με το 1896 συνολικά ενώ για κάθε τάξη τα αποτελέσματα είναι ανομοιόμορφα. Ο λόγος για τον οποίο μπαίνουμε σε αυτού του είδους την ανάλυση για αυτή την κατηγορία είναι διότι δεν πρέπει να μας οδηγεί ο μικρός αριθμός των παρατηρήσεων αλλά οι εμπορικές σχέσεις και πιθανές εξαρτήσεις που τα ποσοστά αυτά εκφράζουν. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για τα μερίδια της τάξης του 1-2% που για τη συγκεκριμένη κατηγορία έχει μεγαλύτερη σημασία πιστεύουμε η μαζική κατανομή

τους και όχι η ένα-προς-ένα σχέση. Για τους λόγους αυτούς είναι πρόσφορο να προχωρήσουμε στην ειδικότερη ανάλυση των ποσοστών μεγαλύτερων του 10% και σε αυτό το πλαίσιο θα διερευνήσουμε και την ανωτέρω κατηγορία ενώ ταυτόχρονα θα φωτίσουμε και τις ενδιάμεσες τάξεις του 10-50%.²⁷⁹

Ο αριθμός των παρατηρήσεων μεγαλύτερων του 10% είναι 154 ή το 30% των συνολικών παρατηρήσεων των εισαγωγών για το 1906, τρεις ποσοστιαίες μονάδες λιγότερες από το αντίστοιχο μέγεθος για το 1896 (33%). Οι χώρες που εμφανίζουν ποσοστά μεγαλύτερα του 10% φτάνουν τις 25 όπως και για το 1896. Δεν υπάρχει πια η Βραζιλία, η Δανία και τα νησιά Μπαρμπάντος – με οριακά ποσοστά του 10% - και τη θέση τους έχουν πάρει το Μεξικό, η Χιλή και το Σιάμ με ποσοστά 14, 12 και 10% αντίστοιχα.

Ιεραρχικά το άνω άκρο της κατάταξης είναι το ίδιο με του 1896 με το Η.Β., τις ΗΠΑ, τη Γερμανία και τη Γαλλία να κατέχουν τις πρώτες θέσεις με τη σειρά αναφοράς τους και 48, 29, 24 και 13 παρατηρήσεις αντίστοιχα ενώ η απόσταση από τις υπόλοιπες χώρες είναι τεράστια. Παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ και η Γερμανία έχουν αυξήσει τον αριθμό των εμπορικών τους μεριδίων από 24 σε 29 και από 22 σε 24 αντίστοιχα ενώ το Η.Β. και η Γαλλία εμφανίζουν μείωση από 51 σε 48 και από 18 σε 13 παρατηρήσεις αντίστοιχα. Για τις υπόλοιπες χώρες παρατηρούμε μία μείωση γενικά του αριθμού των παρατηρήσεων με εξαίρεση ίσως την Ιαπωνία (από μία σε δύο παρατηρήσεις) όπου αυξάνει την συμμετοχή της στο εμπόριο της Κίνας από 8% σε 14% των εισαγωγών της τελευταίας ενώ η ίδια η Κίνα ως σημαντική μεταβολή έχει την αύξηση της συμμετοχής της στις Ρωσικές εισαγωγές από 7% σε 12%.

Είναι εμφανές ότι σε αυτή την ανάλυση κυρίαρχο ρόλο έχουν οι τέσσερις χώρες-πυρήνες όπως έχουμε ήδη δει και από το 1896. Για το 1906 το σύνολο των παρατηρήσεων για τις χώρες αυτές προσεγγίζει το 74% του συνόλου των 154 παρατηρήσεων ή το 22% των συνολικών παρατηρήσεων για τις εισαγωγές του 1906 (σε αντίθεση με το 24% το αντίστοιχο μέγεθος για το 1896), τρεις ποσοστιαίες δηλαδή μονάδες περισσότερο από το 1896 αφού εκεί ναι μεν ο απόλυτος αριθμός των παρατηρήσεων ήταν σχεδόν ο ίδιος (δηλαδή 115 παρατηρήσεις για τέσσερις χώρες),

²⁷⁹ Να υπενθυμίσουμε ότι το συγκεκριμένο είδος ανάλυσης το προσεγγίζουμε βάσει των χωρών-στηλών και όχι των χωρών-γραμμών. Τα στατιστικά αποτελέσματα δηλαδή που προκύπτουν αφορούν τις χώρες-στήλες και όχι τις χώρες-γραμμές.

ήταν όμως περισσότερες και οι παρατηρήσεις που αντιστοιχούσαν στις υπόλοιπες χώρες. Βλέπουμε λοιπόν ότι ενώ για τις υπόλοιπες χώρες τα μεγάλα ποσοστά έχουν μειωθεί, για τις τέσσερις μεγάλες δυνάμεις έχουμε μόνο εσωτερικές ανακατατάξεις αν και όχι συνολική αύξηση. Απομένει να δούμε πως κατανέμεται η συγκεκριμένη κατηγορία εμπορικών μεριδίων.

Στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 3 (Εισαγωγές 1906) υπάρχει η κατανομή των μεριδίων των μεγαλύτερων του 10% ανά χώρα. Βλέπουμε ότι και στις τρεις κατηγορίες κατανομής σε απόλυτους αριθμούς οι δύο χαμηλότερες εμφανίζονται μειωμένες ενώ μόνο η υψηλή κατηγορία (δηλαδή εκείνη του >50%) παρουσιάζει αύξηση τριών παρατηρήσεων. Η συγκεκριμένη κατηγορία εμφανίζει διαφορές μόνο στις ΗΠΑ και τη Γαλλία, χώρες που έχουν αυξήσει τα μερίδια αυτά κατά δύο παρατηρήσεις η κάθε μία. Οι ΗΠΑ περιλαμβάνουν τις χώρες Καναδά, Μεξικό, Ονδούρα και Νικαράγουα με ουσιαστική προσθήκη να είναι η Νικαράγουα καθώς το Μεξικό είχε ήδη από το 1896 ένα ποσοστό 48%, οριακό δηλαδή για την συγκεκριμένη κατηγορία. Η Γαλλία προσθέτει στην ομάδα της την Μαδαγασκάρη και την Μαρτινίκα με ποσοστά 90% και 56% αντίστοιχα. Από τις υπόλοιπες χώρες μόνο η Ιαπωνία έχει μία μεταβολή στο μερίδιο με την Κορέα που από 66% φτάνει στο 77%, αναμφισβήτητα λόγω της ταχύτατης ανάπτυξης της πρώτης.

Το Ηνωμένο Βασίλειο διατηρεί τον ίδιο αριθμό παρατηρήσεων μεγαλύτερων του 50% με το 1896. Τα μερίδια αυτά σχετίζονται και για τα δύο έτη με βρετανικές αποικίες, επίσημες ή ανεπίσημες, όπως π.χ. η βρετανική Γουιάνα και η Τζαμάικα ή η Νέα Ζηλανδία. Για τις υπόλοιπες δύο κατηγορίες το Η.Β. εμφανίζει μία μεταβατική μείωση θα μπορούσαμε να πούμε, δηλαδή μείωση επτά παρατηρήσεων στη μεσαία κατηγορία και αύξηση τεσσάρων παρατηρήσεων στη χαμηλή σε σχέση με το 1896. Οι υπόλοιπες τρεις παρατηρήσεις του 1896 έχουν μεταβεί σε ποσοστό μικρότερο του 10%.

Η αύξηση του αριθμού των εμπορικών μεριδίων των ΗΠΑ από 24 σε 29 εμφανίζεται στη χαμηλή και στην υψηλή κατηγορία ενώ στη μεσαία κατηγορία υπάρχει μείωση κατά μία παρατήρηση. Οι ΗΠΑ αποτελεί τη χώρα με τη μεγαλύτερη μετάβαση σε υψηλότερα εμπορικά μερίδια σε σχέση με το 1896 τα οποία διασκορπίζονται σε όλες τις ηπείρους. Από την αύξηση των μεριδίων σχεδόν σε ολόκληρη την Αμερικανική ήπειρο και κυρίως στη Νότιο Αμερική με το μερίδιο του

Περου να εκτινάσσεται από το 9% το 1896 στο 22% το 1906 και της Αργεντινής από το 10% στο 15%, μέχρι την αύξηση των ευρωπαϊκών της μεριδίων στη Σουηδία, τη Δανία, την Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία και τη Ρωσία και σε αντίστοιχες μεταβολές σε Ανατολική και Νοτιοανατολική Ασία αλλά και Νότιο Αφρική, οι ΗΠΑ αποτελεί μία από τις χώρες με την ταχύτερη ανάπτυξη και σημαντική διεύρυνση του κύκλου εργασιών της ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται σε υπερδύναμη με αδιάκοπη πορεία ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Τα ίδια συμπεράσματα μπορεί κανείς να εξάγει και για τη Γερμανία η οποία αυξάνει τα εμπορικά της μερίδια της τάξης του άνω του 10% κατά δύο παρατηρήσεις, ενώ ακόμα και όλα τα υπόλοιπα μερίδια στις περισσότερες περιπτώσεις αυξάνονται. Η διαφορά με τις ΗΠΑ είναι ότι οι αυξήσεις της Γερμανίας εντοπίζονται κυρίως σε όλες τις χώρες του κόσμου εκτός της Βορείου και Κεντρικής Αμερικής όπου είναι εμφανές ότι η κυριαρχία των ΗΠΑ αποκτά μία μονοπωλιακή χροιά. Ωστόσο η υπεροχή της Γερμανίας στην Ευρώπη είναι αδιαμφισβήτητη και βρίσκει μόνο αντίπαλο το Η.Β. που ακόμα κυριαρχεί στον κόσμο αλλά όχι και στην Ευρώπη.

Για να διασαφηνίσουμε τι ακριβώς συμβαίνει πρέπει να μελετήσουμε τον πίνακα κατάταξης για το 1906 για να πάρουμε μία γενικότερη εικόνα. Ο πίνακας αυτός μας δείχνει ποιες χώρες εμφανίζονται ως κύριοι εξαγωγείς για το 1906, δηλαδή ποια είναι τα στατιστικά σημαντικά για το διεθνές εμπόριο έθνη-κράτη. Όπως και για το 1896 έτσι και εδώ τα αποτελέσματα χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι χώρες που έχουμε ήδη αναφέρει ως το σκληρό πυρήνα του κόσμου, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Γερμανία όπου η συχνότητα εμφάνισής τους ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς είναι 57, 48, 48 και 45 χώρες αντίστοιχα.

Η δεύτερη κατηγορία χωρών περιλαμβάνει το Βέλγιο, τη Ρωσία, την Ιταλία και την Ινδία. Οι χώρες αυτές εμφανίζουν αύξηση στη συχνότητα εμφάνισης εκτός της Ρωσίας που έχει μία μείωση τριών χωρών καθώς χάνει τις στατιστικά σημαντικές της σχέσεις στη ΝΑ και Νότια Ασία αλλά ξεπερνά το 1% στη σχέση της με τις ΗΠΑ. Μία τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας και επίσης την Βραζιλία, την Κίνα, την Αυστραλία και την Αργεντινή με συχνότητα εμφάνισης από δέκα μέχρι και δεκατέσσερις χώρες. Η τελευταία κατηγορία, η οποία εδώ μπορεί να χωριστεί σε δύο μέρη, περιλαμβάνει όλες εκείνες τις χώρες που η συχνότητα

εμφάνισής τους είναι μονοψήφιος αριθμός όπου οι μισές και παραπάνω σε σχέση με το σύνολο των χωρών δεν έχουν συχνότητα εμφάνισης μεγαλύτερη των τριών παρατηρήσεων, δηλαδή το εξωτερικό τους εμπόριο είναι στατιστικά σημαντικό για τρεις το πολύ χώρες. Το άνω σκέλος αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνει χώρες με συχνότητα εμφάνισης από πέντε έως και δέκα παρατηρήσεις και συνολικά αριθμεί οκτώ χώρες.

Μόνη της η γενική αυτή επισκόπηση δίνει μία εικόνα ιεράρχησης και διαστρωμάτωσης. Για να αντιληφθούμε το μέγεθός της αρκεί να αναλογιστούμε ότι τέσσερις μόνο χώρες κατέχουν το 38% των συνολικών 516 παρατηρήσεων του Χάρτη 2. Και δεν σταματάμε εκεί: Το Η.Β. εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας σε 57 χώρες. Στις 48 από αυτές έχει ποσοστά μεγαλύτερα του 10%, δηλαδή το 84%. Αλλά και για τις υπόλοιπες τρεις κεντρικές χώρες ισχύουν σχεδόν τα ίδια: τα αντίστοιχα μεγέθη για τις ΗΠΑ και τη Γερμανία είναι 60% και 53% ενώ για την Γαλλία ο συντελεστής αυτός είναι μειωμένος στο 27% το οποίο όμως είναι και πάλι υψηλό.

Άλλη μία αντίστοιχη ιεράρχηση προκύπτει με βάση το άθροισμα των μεριδίων, το οποίο είναι μεν ολισθηρό, αλλά με σωστό έλεγχο μας οδηγεί σε ένα καλό αποτέλεσμα. Έχουμε 62 χώρες που για κάθε χώρα δεν μπορεί να ξεπεραστεί το 100%, άρα έχουμε μέγιστο $62 \times 100 = 6.200$. Το νούμερο αυτό απεικονίζει ποσοστά και αποτελεί το σύνολο του παγκόσμιου εμπορίου σε μερίδια. Συνεπώς η διανομή του μας δείχνει και την διανομή του παγκόσμιου εμπορίου σε μερίδια. Το πρόβλημα είναι ότι τα μερίδια αυτά απεικονίζουν διαφορετικά ποσά και επίσης τα μικρά μερίδια μεγέθους π.χ. 5% μίας ανεπτυγμένης οικονομικά χώρας μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερα από το 40% μίας μικρής οικονομίας. Για τις τέσσερις κεντρικές χώρες αυτό δεν αποτελεί μεγάλο πρόβλημα καθώς η συχνότητα εμφάνισής τους όπως είδαμε περιλαμβάνει σχεδόν το σύνολο των χωρών. Ακόμα και εάν η κατανομή αυτών των συχνοτήτων είναι στρεβλή, είναι πολύ μεγάλος ο αριθμός των παρατηρήσεων για να είναι το αποτέλεσμα παραπλανητικό και ακόμα και τότε είναι κάτι που μπορεί να ελεγχθεί.

Το άθροισμα όλων των καταχωρημένων εμπορικών μεριδίων είναι 5.403 μονάδες που σε σχέση με το ολικό των 6.200 (62 χώρες \times 100 ανά χώρα) αποτελεί το 87%, ένα νούμερο πολύ κοντά όπως είναι φυσικό με τα Στατιστικά Συνόλων. Οι τέσσερις κεντρικές χώρες για το 1906 συγκεντρώνουν άθροισμα εμπορικών μεριδίων

3.610 μονάδων, δηλαδή το 67% του καταχωρημένου παγκόσμιου εμπορίου σε αντίθεση με το 65% το 1896. Έχει αυξηθεί λοιπόν η συγκέντρωση των μεριδίων του εμπορίου κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες μέσα σε μία δεκαετία στον σκληρό αυτό πυρήνα χωρών χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι έχει αυξηθεί και η συγκέντρωση του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου.

Σε αυτή την κατηγορία το Ηνωμένο Βασίλειο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο άθροισμα μεριδίων με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες κεντρικές χώρες ωστόσο παρατηρούμε μία πολύ σημαντική διαφορά σε σχέση με το 1896. Το SI1906 για το Η.Β. είναι μειωμένο κατά 198 μονάδες που δείχνει ότι το Η. Β. έχει χάσει σημαντικό μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς. Δεν χρειάζεται να οδηγηθούμε μακριά για να εντοπίσουμε το χαμένο αυτό κομμάτι: οι υπόλοιπες τρεις χώρες στην πρώτη κατηγορία απορροφούν σίγουρα μεγάλο μέρος αυτής της μείωσης και όχι μόνο. Συνολικά και οι τρεις αυξάνουν τα εμπορικά τους μερίδια κατά 289 μονάδες που υπερβαίνουν τη μείωση του Η.Β. Πράγματι η αύξηση αυτή περιλαμβάνει και τη μείωση στα εμπορικά μερίδια άλλων χωρών που συνολικά αγγίζουν τις είκοσι οκτώ. Πολλές από αυτές τις χώρες εμφανίζουν δραματικές μειώσεις όπως η Ρωσία, η Αυστροουγγαρία, η Ισπανία και το Χονγκ Κονγκ. Άλλες μειώσεις κινούνται σε χαμηλότερα επίπεδα των 10 ή 11 μεριδίων που όμως πάλι υποδηλώνουν τη μετακίνηση των εμπορικών μεριδίων σε άλλα χέρια.

Οι χώρες που εμφανίζουν μία σημαντική αύξηση στα εμπορικά τους μερίδια εκτός των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Γερμανίας, είναι η Ολλανδία, η Κίνα, η Αυστραλία, η Ιαπωνία, ο Καναδάς και το Μεξικό με αύξηση από δέκα έως και είκοσι ένα μονάδες. Οι μεταβολές αυτές αν και σημαντικές δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να συγκριθούν με τις αυξήσεις των 138, 73 και 79 μονάδων των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Γερμανίας αντίστοιχα που είναι από 3,5 φορές έως και επτά φορές μεγαλύτερες. Δε σημαίνει φυσικά ότι η αύξηση αυτή των εμπορικών μεριδίων αντανακλά και μεγαλύτερο όγκο εμπορίου. Δεν παύει όμως να μας δείχνει ότι στο επίπεδο των εμπορικών εταιρών όπου το μερίδιο έχει τη σημασία του, οι χώρες αυτές κατέχουν ένα τεράστιο κομμάτι της παγκόσμιας αγοράς και η κατοχή αυτή αυξάνεται αντί να οδηγείται προς μία περισσότερο ισόμετρη κατανομή.

Αν θέλαμε να δούμε αυτή τη μεταβολή συνολικά σε όρους μεταβολής μεριδίων θα λέγαμε ότι μία μείωση 446 μονάδων καλύφθηκε από μία αύξηση 439 μονάδων. Το 66% της αύξησης αυτής το απορρόφησαν τρεις μόνο χώρες και το υπόλοιπο 44%

μοιράστηκε σε άλλες 25 ενώ αντίστοιχα το 44% της μείωσης προήλθε από μία μόνο χώρα, το Η.Β., και το υπόλοιπο 66% μοιράστηκε σε 27 χώρες. Η μεγάλη μεταβολή λοιπόν στο παγκόσμιο εμπόριο για το 1896 είναι ουσιαστικά η άνοδος των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Γαλλίας εις βάρος του Η.Β. και των αποικιών του καθώς και άλλων μικρότερων δυνάμεων όπως η Αυστροουγγαρία, η Ισπανία, ή η Βραζιλία. Χώρες όπως η Ιαπωνία, η Αυστραλία και ο Καναδάς φαίνεται ότι αποτελούν δυναμικούς παίκτες στο διεθνές εμπόριο και όπως θα δούμε έχουν έναν ευρύτερο στρατηγικό ρόλο στο διαπεριφερειακό εμπόριο.

4.8 Διαπεριφερειακό Εμπόριο (Εισαγωγές 1906)

Περνώντας στην ανάλυση του διαπεριφερειακού εμπορίου για το 1906 βλέπουμε ότι δεν αλλάζει η γενική εικόνα σε σχέση με το 1896. Η γενικότερη παγκόσμια δομή παραμένει η ίδια αν και υπάρχουν μικρές διαφοροποιήσεις οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο που ήδη έχουμε εξετάσει. Αυτό που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι να εξετάσουμε τις μικρές αυτές διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο μίας χρονικής κίνησης της δομής του διεθνούς εμπορίου.

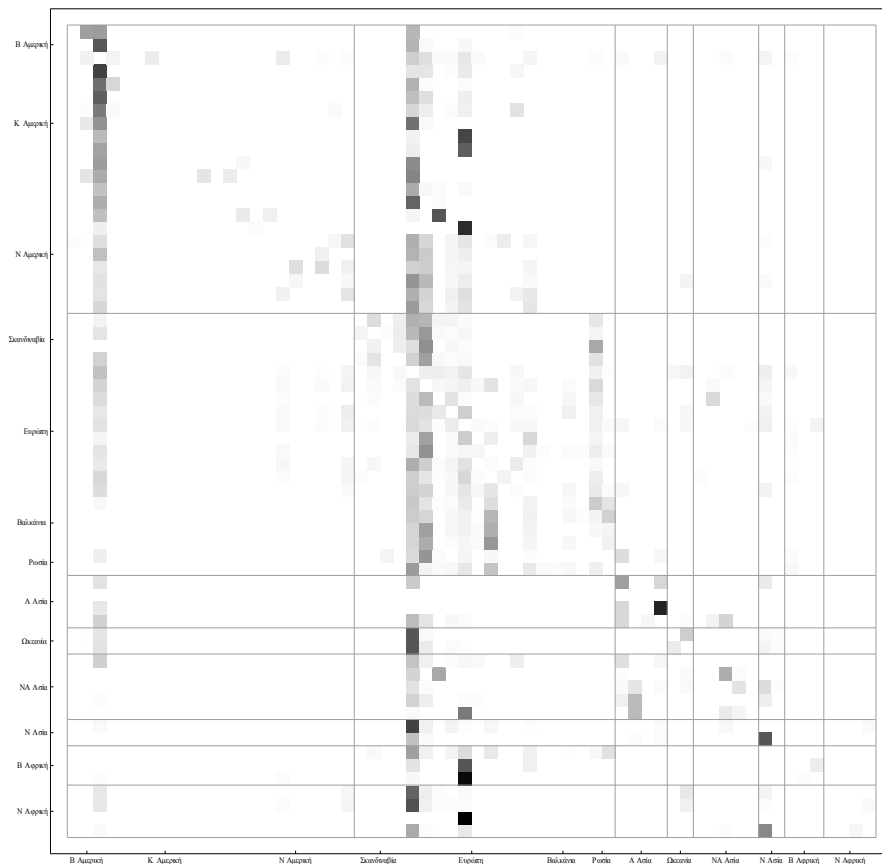
4.8.1 Αμερική

Η αμερικανική ήπειρος έχει εμπορικές σχέσεις κυρίως με τον εαυτό της και την Ευρώπη. Η συμμετοχή των υπόλοιπων περιοχών είναι ελάχιστη έως και καθόλου όπως στην περίπτωση της Αφρικής, αποτελέσματα που ήδη συναντήσαμε για το 1896. Ακόμα και εάν ο όγκος του εμπορίου έχει αυξηθεί όπως πολύ καλά γνωρίζουμε, η διανομή του τελευταίου παραμένει σχεδόν η ίδια, δηλαδή το 1% των εισαγωγών της Αμερικής προέρχεται από όλο τον υπόλοιπο κόσμο εκτός Ευρώπης και της ίδιας.

Στη σχέση Αμερικής-Ευρώπης παρατηρείται μία σημαντική διαφορά σε σχέση με το 1896. Η συμμετοχή της Ευρώπης μειώνεται από το 62% στο 57% των συνολικών εισαγωγών της Αμερικανικής ηπείρου. Δίχως άλλο η μεταβολή αυτή οφείλεται στην άνοδο των ΗΠΑ και την κυριαρχία της στο εμπόριο της Αμερικής. Πράγματι το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αμερικής έχει φτάσει από το 37% το

1896 στο 42% το 1906 του συνόλου των εισαγωγών της, πάντα σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων. Βάσει των όσων έχουμε ήδη δει, δηλαδή της αύξησης των εμπορικών μεριδίων των ΗΠΑ, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της μεταβολής οφείλεται στις ΗΠΑ η οποία ουσιαστικά περιφράσσει έτσι την Αμερική ως τη δική της σφαίρα επιρροής. Αυτό γίνεται φανερό και από μία απλή ματιά στην περιοχή 1-1 στους Χάρτες 1 και 3. Στατιστικά η συμμετοχή των ΗΠΑ στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αμερικής βρισκόταν το 1896 στο 73% ενώ το 1906 στο 76%, παρατηρείται δηλαδή αύξηση τριών ποσοστιαίων μονάδων. Ως τελικό συμπέρασμα για την Αμερική προκύπτει ότι η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα οδήγησε σε αύξηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και όχι του διαπεριφερειακού.

Χάρτης 3. Εισαγωγές 1906

4.8.2 Ευρώπη

Προχωρώντας στην Ευρώπη παρατηρούμε ότι η συμμετοχή όλων των χωρών του κόσμου εκτός της Αμερικής και της ίδιας της Ευρώπης περιορίζεται στο 5% τόσο για το 1896 όσο και για το 1906. Η συμμετοχή της Αμερικής στις συνολικές εισαγωγές της Ευρώπης έφτασε από 10% το 1896 σε 12% το 1906, αύξηση δηλαδή δύο μονάδων ενώ το ενδοπεριφερειακό εμπόριο στην Ευρώπη μειώθηκε κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες από 86% σε 83%. Η αύξηση αυτή μάλιστα κατευθύνεται κυρίως στη Νότιο Αμερική αφού η Ευρώπη εντείνει τις εμπορικές της σχέσεις τόσο με τη Βραζιλία όσο και με την Αργεντινή ενώ η συμμετοχή των ΗΠΑ εμφανίζεται μειωμένη κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 1896.

4.8.3 Ανατολική Ασία

Η περιοχή της Αν. Ασίας συνδέεται πιο στενά με την Αμερική μέσω των ΗΠΑ αφού η συμμετοχή των ΗΠΑ σχεδόν διπλασιάζεται στις συνολικές εισαγωγές της περιοχής από ένα 6% το 1896 σε 13% το 1906 ενώ και η συμμετοχή της ευρύτερης περιοχής της Ασίας – με εξαίρεση τη Νότια Ασία, δηλαδή την Ινδία - και της Αυστραλίας αυξάνεται κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Η αύξηση αυτή βρίσκει την εν μέρει αντίθετή της κίνηση στη μείωση της συμμετοχής του ευρωπαϊκού εμπορίου στην Αν. Ασία από 23% το 1896 σε 20% το 1906. Η υπόλοιπη διαφορά καλύπτεται από την μείωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της Αν. Ασίας από 61% το 1896 σε 57% το 1906. Η Αφρική δεν έχει στατιστικά σημαντική συμμετοχή στο εισαγωγικό εμπόριο της Αν. Ασίας. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι στην περίπτωση της Αν. Ασίας έχουμε μία περίπτωση ενδυνάμωσης των σχέσεων με τις γειτονικές της ηπείρους όσο και περιοχές ενώ ταυτόχρονα εμφανίζεται μία αντίθετη κίνηση με περισσότερο απομακρυσμένες περιοχές όπως η Ευρώπη ή θα μπορούσαμε εναλλακτικά να πούμε ότι το μερίδιο της Ευρώπης στην Αν. Ασία μειώνεται και κατευθύνεται προς άλλες περιοχές.

4.8.4 Αυστραλία

Τα ίδια συμπεράσματα προκύπτουν και για την Ωκεανία. Η συμμετοχή της Αμερικής στο εισαγωγικό εμπόριο της περιοχής έχει αυξηθεί από 9% το 1896 σε 11% το 1906 μέσω των ΗΠΑ. Αντίθετα η Ευρώπη εμφανίζει μειωμένη συμμετοχή, αν και ακόμα υψηλή, από 76% το 1896 σε 71% το 1906. Οι ενδοπεριφερειακές σχέσεις γίνονται πιο έντονες ενώ οι εισαγωγές από την Αφρική και Ανατολική και Νότια Ασία εξακολουθούν να είναι σχεδόν μηδαμινές. Πάλι βλέπουμε εδώ μία μετακίνηση εμπορικών μεριδίων ενδοπεριφερειακά και προς την Αμερική μέσω των ΗΠΑ.

4.8.5 Νοτιοανατολική Ασία

Στην περιοχή της ΝΑ Ασίας φτάνουμε στα ίδια συμπεράσματα. Η Αμερική μέσω των ΗΠΑ αυξάνει τη συμμετοχή της στο εμπόριο της ΝΑ Ασίας από 2% το 1896 σε 5% το 1906 ενώ της Ευρώπης μειώνεται από 51% σε 49% όπως και της Ανατολικής Ασίας από 26% σε 24%. Η Νότια Ασία εμφανίζει μείωση στη συμμετοχή της κατά μία ποσοστιαία μονάδα ενώ το ενδοπεριφερειακό εμπόριο παρά το γεγονός ότι παραμένει σταθερό στο 15% έχει μία καλύτερη κατανομή αφού πλέον το Σιάμ εμφανίζει κάποια δραστηριότητα ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας. Όπως και παραπάνω βλέπουμε μία σημαντική μετακίνηση προς την Αμερική μέσω του σημαντικού αυτού πόλου έλξης που αποτελούν οι ΗΠΑ.

4.8.6 Νότια Ασία

Η περιοχή της Νότιας Ασίας η οποία εδώ περιορίζεται ουσιαστικά στην Ινδία δεν εμφανίζει σημαντικές αλλαγές στην δομή των εμπορικών μεριδίων ανά περιοχή. Όλες οι περιοχές διατηρούν τα ίδια εμπορικά μερίδια με εκείνα του 1896 εκτός από το ενδοπεριφερειακό εμπόριο που μειώνεται κατά μία μονάδα και ουσιαστικά εκφράζει την σχέση Ινδίας-Κεϋλάνης η οποία μειώνεται κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες.

4.8.7 Αφρική

Τέλος στην περίπτωση της Αφρικής δεν έχουμε κάποια δομική μεταβολή των εμπορικών μεριδίων. Μόνο στο εσωτερικό των περιφερειών παρουσιάζεται μία διαφορετική κατανομή όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Αμερικής παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ έχουν μειώσει τα εμπορικά τους μερίδια ενώ την αντίθετη κίνηση παρουσιάζει η Αργεντινή όπου σε δύο χώρες της Νοτίου Αφρικής εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας με 3 και 4%. Στην περίπτωση της Ευρώπης παρατηρούμε ότι η Γαλλία αυξάνει τα εμπορικά της μερίδια στις αγορές των Αφρικανικών χωρών με ακραία περίπτωση την Μαδαγασκάρη που από μία συμμετοχή 30% το 1896 το αντίστοιχο μερίδιο γίνεται 90% το 1906. Με τις υπόλοιπες περιοχές οι εμπορικές σχέσεις της Αφρικής παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα.

Με μια πρώτη ματιά τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση του περιφερειακού εμπορίου και την σύγκρισή του με την αντίστοιχη δομή του 1896 δεν διαφέρουν σημαντικά. Οι περιφέρειες με εξαίρεση την Αφρική, διατηρούν σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τον εαυτό τους και την Ευρώπη ή/και την Αμερική. Η δομή αυτή ισχύει τόσο για το 1896 όσο και για μία δεκαετία αργότερα. Μπροστά σε αυτή την φαινομενικά στάσιμη δομικά κατάσταση, υπάρχουν μικρές αλλαγές στην κατεύθυνση του εμπορίου που για την πλεονεκτική θέση *ex post* στην οποία εμείς βρισκόμαστε, μπορούμε να πούμε ότι δείχνουν το μέλλον.

Πιο συγκεκριμένα η Ευρώπη και η Αμερική ως περιοχές διατηρούν τον έλεγχο του μεγαλύτερου μέρους του διεθνούς εμπορίου. Επίσης αποτελούν τις περιοχές με την πιο έντονη εμπορικά σχέση. Ωστόσο όπως και για το 1896 έτσι και για το 1906 πίσω από αυτό το επιφανειακά διαπεριφερειακό εμπόριο υποκρύπτονται μερικές μόνο μεγάλες χώρες οι οποίες σχεδόν μονοπωλούν το εμπόριο στην δική τους περιφέρεια. Οι ΗΠΑ στην Αμερική και το Η.Β., η Γερμανία και η Γαλλία στην Ευρώπη γενικά και αμέσως μετά η Ρωσία και η Αυστροουγγαρία με την τεράστια επίδρασή τους στο εμπόριο της νοτιοανατολικής Ευρώπης αναδεικνύονται σε εμπορικούς κόμβους διαμέσου των οποίων περιστρέφεται σχεδόν όλο το διεθνές εμπόριο. Έτσι η έννοια της περιφέρειας παύει να έχει τόσο σημαντικό ρόλο και πρωτεύουσα σημασία προκύπτουν να έχουν συγκεκριμένα έθνη-κράτη και το δικό τους στατιστικά σημαντικό εμπόριο.

Ειδικότερα στο σημείο της μετάβασης από το 1896 στο 1906 προκύπτει ότι ουσιαστικά έχει δημιουργηθεί ένας πόλος έλξης στην Αμερική, οι ΗΠΑ και μόνο μέσω αυτής της χώρας εντείνονται οι διαπεριφερειακές σχέσεις, αποκόπτοντας ουσιαστικά τα ευρωπαϊκά μερίδια. Στην περιφέρεια της Ευρώπης μερίδια αγοράς αποσπώνται από το Η.Β. και μεταφέρονται κυρίως στη Γερμανία και την Γαλλία χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν μικρότερες χώρες που να ωφελούνται από την μεταβολή αυτή. Η άνοδος ωστόσο των τριών αυτών δυνάμεων, δηλαδή των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Γαλλίας είναι πολύ πιο σημαντική από εκείνη μικρότερων χωρών καθώς τόσο σε βάθος όσο σε εύρος, δηλαδή τόσο σε όγκο όσο και σε εδαφική επέκταση, αποτελούν τις χώρες με τη μεγαλύτερη εξάπλωση και αύξηση των εμπορικών τους μεριδίων στις άλλες χώρες.

4.9 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων βάσει των Εξαγωγών του 1906

Ο Χάρτης 4 απεικονίζει τις εξαγωγές των χωρών-γραμμών για το 1906. Είδαμε ότι για το 1896 τα υψηλά εξαγωγικά εμπορικά μερίδια που εμφανίζουν οι χώρες-στήλες του Χάρτη 1 (Εισαγωγές 1896) δεν διατηρούνταν στον Χάρτη 2 (Εξαγωγές 1896) όταν οι ίδιες χώρες αποτελούσαν εξαγωγικό προορισμό άλλων χωρών. Μελετώντας το Χάρτη 4 (Εξαγωγές 1906) θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε εάν έχει αλλάξει κάτι σε αυτά τα μεγέθη ενώ γενικότερα θα προσπαθήσουμε να συσχετίσουμε τις δύο δομές εξαγωγών των δύο ετών. Όπως και στις εισαγωγές θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε μικρές αλλαγές και μεταβάσεις από τη μία δομή στην άλλη καθώς με μία άμεση παρατήρηση στους δύο Χάρτες των εξαγωγών δεν διακρίνονται μεγάλες μεταβολές.

Για το 1906 έχουμε καταχωρήσει συνολικά 489 εμπορικά μερίδια εξαγωγών αντί 449 για το 1896 για τις ίδιες χώρες. Ξεκινώντας από τα Στατιστικά Συνόλων στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 4 (Εξαγωγές 1906) βλέπουμε ότι ο μέσος όρος των ποσοστών που έχουμε καταχωρήσει είναι ίδιος και για τις δύο χρονιές, η διάμεσος όμως όπως και η τυπική απόκλιση είναι κατά μία και δύο περίπου ποσοστιαίες μονάδες μικρότερες αντίστοιχα. Ο αριθμός των χωρών όπως και στις εισαγωγές έτσι και εδώ, έχει αυξηθεί κατά μία χώρα ενώ η τυπική απόκλιση είναι ελαφρώς αυξημένη.

Από το συνδυασμό των παραπάνω αποτελεσμάτων λαμβάνουμε μία ένδειξη σε ένα γενικότερο επίπεδο για χαμηλότερη συγκέντρωση των εξαγωγών. Από τον Πίνακα 4.3 προκύπτει ότι όσον αφορά τις εξαγωγές η μεταβολή είναι μεγαλύτερη από εκείνη που είδαμε στους Πίνακες 4.1 και 4.2 των εισαγωγών αφού εδώ έχουμε σημαντική μείωση των χαμηλών κατηγοριών και αύξηση ακόμα και των υψηλότερων, δηλαδή υπάρχει ουσιαστικά μία μετακύλιση προς μεγαλύτερες τάξεις εμπορικών εταιρών.

Πίνακας 4.3 Κατανομή των Εμπορικών Εταιρών σε Τάξεις

Εξαγωγές 1896				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	22	22	35,48	35,48
5 - 9	22	44	35,48	70,97
10 - 14	14	58	22,58	93,55
15 - 19	3	61	4,84	98,39
20 - 24	1	62	1,61	100,00
25 - 30	0	62	0,00	100,00

Εξαγωγές 1906				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	19	19	31,15	31,15
5 - 9	19	38	31,15	62,30
10 - 14	17	55	27,87	90,16
15 - 19	4	59	6,56	96,72
20 - 24	2	61	3,28	100,00
25 - 30	0	61	0,00	100,00

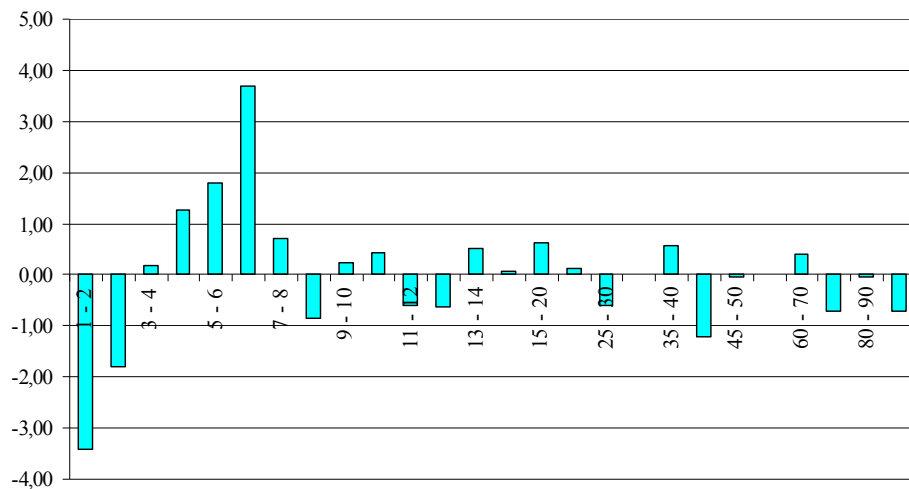
Από τα αποτελέσματα που παίρνουμε από το Δείκτη ΗΗΙ μπορούμε να επαληθεύσουμε ως ένα βαθμό αυτό το γενικότερο συμπέρασμα. Η κατηγορία της χαμηλής συγκέντρωσης εμφανίζει αύξηση έξι χωρών σε σχέση με το 1896 ενώ ταυτόχρονα η κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης εμφανίζει μείωση επτά χωρών οι οποίες μετακυλίνουν στην κατηγορία μέσης συγκέντρωσης. Η κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης του 1906 περιλαμβάνει όλες τις χώρες του 1896 με πρόσθετες τη Νέα Γη, την Βουλγαρία, τη Ρωσία, την Ουρουγουάη, την Πορτογαλία και τις ΗΠΑ. Όλες αυτές οι χώρες με την εξαίρεση των ΗΠΑ και της Βουλγαρίας είχαν οριακή μεταβολή που τις οδήγησε στην εισαγωγή τους στη χαμηλή κατηγορία. Οι δύο τελευταίες

μετέβησαν από το 0,226 και 0,191 του Δείκτη ΗΗΙ στο 0,145 και 0,121 αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα όσα είπαμε για την επέκταση των ΗΠΑ στην προηγούμενη ενότητα είναι λογικό ότι οι εξαγωγές της εξομαλύνθηκαν αφού ο όγκος των εξαγωγών τους μοιράστηκε σε έξι επιπλέον χώρες σε ποσοστό μεγαλύτερο του 1%. Η περίπτωση της Βουλγαρίας φαίνεται επίσης εξαιρετική αφού κατάφερε να αποκτήσει δύο νέους εξαγωγικούς προορισμούς με ταυτόχρονη εξομάλυνση των υψηλών εμπορικών μεριδίων της από το Η.Β και τη Γερμανία.

Αξιοσημείωτο είναι ότι όλες σχεδόν οι χώρες μείωσαν από λίγο έως πολύ το δείκτη ΗΗΙ. Μόνο δώδεκα χώρες συνολικά παρουσιάζουν αυξημένο δείκτη ΗΗΙ και με την εξαίρεση της Κούβας, της Μαδαγασκάρης και του Μαυρίκιου δεν παρουσιάζουν κάποια σημαντική μεταβολή. Αντιθέτως η μείωση του δείκτη ΗΗΙ για πολλές χώρες συνοδεύεται και από μεγάλη μεταβολή. Χώρες όπως ο Καναδάς, η Γρενάδα, η Χιλή, η Σερβία, η Κορέα, η Αυστραλία και η Αλγερία αποτελούν παραδείγματα με πάνω από δέκα δεκαδικές μονάδες μεταβολής στο δείκτη ΗΗΙ. Είναι σημαντικό όμως ότι ακόμα και για τις χώρες που δεν υπάρχει τέτοια σημαντική μείωση, σαν μία γενική τάση φαίνεται ότι η συγκέντρωση των εξαγωγών έχει εξομαλυνθεί χωρίς όμως να σταματά να είναι υψηλή, δηλαδή οι εξαγωγές της κάθε χώρας κατανέμονται περισσότερο ομαλά στους εξαγωγικούς τους προορισμούς σε σχέση με το 1896 ακόμα και εάν αυτή η συγκέντρωση παραμένει υψηλή.

Η κατανομή των δεδομένων των εξαγωγών του 1906 έχει μία ιδιαίτερη απόχρωση. Βλέπουμε ότι στην τάξη 1-2% για το 1906 υπάρχει μία μείωση 3,42 ποσοστιαίων μονάδων που δείχνει ότι υπάρχει μία τάση για αύξηση της συγκέντρωσης των εξαγωγών σε αυτές τις χαμηλές κατηγορίες. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την μείωση της συγκέντρωσης που προέκυψε από το δείκτη ΗΗΙ. Εάν όμως προχωρήσουμε και στις επόμενες τάξεις θα δούμε ότι η αθροιστικά η διαφορά αυτή κλείνει στην τάξη του 6-7% ενώ στην αμέσως επόμενη τάξη του 7-8% οι εξαγωγές για το 1906 εμφανίζουν αύξηση σε σχέση με το 1896.

Διάγραμμα 4.2 Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εξαγωγών, 1906-1896

Από εκεί και έπειτα η απόκλιση αυτή διατηρείται αλλά μειούμενη μέχρι και το τέλος της κατανομής επιτρέποντας μας να συμπεράνουμε ότι σε γενικό επίπεδο για τις εξαγωγές του 1906 έχουμε μία μείωση των υψηλών εμπορικών μεριδίων και την ταυτόχρονη τους αντανάκλαση σε μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια χαμηλότερων κατηγοριών, όπως π.χ. από την τάξη 1-2% σε μία μεγαλύτερη. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται να συμπληρώσει εκείνο των εισαγωγών του 1906 όπου είχαμε μείωση υψηλών εμπορικών μεριδίων και ταυτόχρονη αύξηση κάποιων χαμηλότερων που υποδεικνύουν ότι κάποιες δυνάμεις έχουν χάσει σημαντικό μερίδιο της αγοράς και τη θέση τους έχουν καταλάβει άλλες νεότερες.²⁸⁰

Θα περάσουμε τώρα να εξετάσουμε καλύτερα την κατανομή των ποσοστών των μεγαλύτερων των 10% και να δούμε την συμπεριφορά τους σε σχέση με την εμφάνισή τους στις χώρες-στήλες. Συνολικά για το 1906 έχουμε 148 παρατηρήσεις ή το 30% του συνόλου των παρατηρήσεων που εκφράζουν εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% τα οποία μοιράζονται σε 26 χώρες, σε αντίθεση με 144 παρατηρήσεις (32% του συνόλου) για 29 χώρες το 1896. Οι χώρες λοιπόν που εμφανίζουν υψηλά εμπορικά μερίδια έχουν μειωθεί κατά τρεις.

²⁸⁰ Το φαινόμενο αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό των εξαγωγών όπως θα δούμε και στα επόμενα κεφάλαια. Γενικά δείχνει την διαφοροποίηση των εισαγωγών των χωρών αλλά την αναζήτηση υψηλών εμπορικών μεριδίων σε συγκεκριμένες αγορές.

Η κατανομή των παρατηρήσεων αυτών στην ίδια κατηγορία παρουσιάζει κάποιες μη δομικές μεταβολές. Η ιεραρχία στην κατανομή παραμένει η ίδια όπως και του 1896, δηλαδή οι τέσσερις κεντρικές δυνάμεις απορροφούν πλέον το 70% των συνολικών παρατηρήσεων από το 65% του 1896. Ο λόγος για την αύξηση αυτή οφείλεται περισσότερο στις ΗΠΑ και την Γερμανία οι οποίες όπως φαίνεται απορροφούν μεγαλύτερα μερίδια εξαγωγών από έξι και πέντε πρόσθετες χώρες αντίστοιχα ενώ η Γαλλία προσθέτει μία μόνο χώρα στην ίδια κατηγορία. Το Η.Β. εμφανίζει μείωση μίας χώρας.

Από τις υπόλοιπες χώρες η κίνηση είναι μικτή. Άλλες εμφανίζουν αύξηση όπως ο Καναδάς, η Ιαπωνία, η Χιλή, η Ελβετία και η Ιαπωνία ενώ άλλες εμφανίζουν μείωση όπως το Χονγκ Κονγκ ή η Βραζιλία. Ωστόσο οι μεταβολές αυτές είναι μικρής κλίμακας αν και σε γενικό επίπεδο προδιαγράφουν μία τάση για κίνηση ολόκληρου του κάτω σκέλους της κατανομής (δηλαδή κάτω από το Βέλγιο και τις έξι χώρες) προς τα κάτω. Εάν συνδυάσουμε αυτό το γενικότερο συμπέρασμα με το γεγονός ότι οι τέσσερις κεντρικές χώρες συγκεντρώνουν μεγαλύτερο αριθμό παρατηρήσεων της ίδιας κατηγορίας τότε οδηγούμαστε σε ένα γενικότερο συμπέρασμα συγκέντρωσης του εξαγωγικού εμπορίου σε λιγότερες χώρες αλλά περισσότερο εξομαλυμένο όπως έχουμε ήδη δει από το Δείκτη ΗΗΙ.

Η μικτή αυτή εικόνα μας οδηγεί με τη σειρά της να προτείνουμε ότι όπως και στις εισαγωγές του 1906, υπάρχει εξομάλυνση των εξαγωγών της κάθε χώρας μέσα από την μετακύλιση μεγάλων εμπορικών μεριδίων σε άλλους μεγάλους ή και μικρότερους εμπορικούς εταίρους που έχουν εμφανίσει κάποια άνοδο όπως η Ιταλία ή η Ιαπωνία. Μόνο με αυτή την εξήγηση η παραπάνω εικόνα μπορεί να έχει κάποια λογική. Για να το επαληθεύσουμε αυτό θα εξετάσουμε τώρα την κατανομή των ποσοστών των μεγαλύτερων του 10% ανά χώρα και θα τη συγκρίνουμε με την αντίστοιχη του 1896.

Ξεκινώντας από το δεξιό άκρο της κατανομής βλέπουμε ότι η κατηγορία μεγαλύτερη του 50% έχει μειωθεί κατά τρεις παρατηρήσεις, μία μείωση που οφείλεται κυρίως στην απώλεια εμπορικών μεριδίων του Η.Β. και της Γερμανίας ενώ αύξηση παρουσιάζουν οι ΗΠΑ και η Γαλλία με μία παρατήρηση η κάθε μία. Στην επόμενη τάξη του 30-50% οι μεταβολές είναι οριακές αλλά πάλι με κίνηση προς την τετράδα και απώλεια μεριδίου εξαγωγών της Ολλανδίας.

Στην πρώτη κατηγορία του 10-30% παρουσιάζεται η σημαντικότερη μεταβολή. Φαίνεται ότι έχει υπάρξει μία μείωση των υψηλών εμπορικών μεριδίων, δηλαδή μία μετακίνηση προς την τάξη 10-30% αφού η συγκεκριμένη κατηγορία από τις 94 παρατηρήσεις και το 65% του συνόλου του 1896 φτάνει τώρα τις 102 παρατηρήσεις και το 69%. Η εσωτερική κατανομή αυτής της τάξης κλίνει υπέρ της κεντρικής τετράδας των χωρών αφού από 52 παρατηρήσεις το 1896 (το 55% της κατηγορίας 10-30%) φτάνουν τις 65 παρατηρήσεις το 1906 (το 64% της κατηγορίας 10-30%) και συνεπώς απορροφούν τον κύριο όγκο της μετακίνησης των εμπορικών μεριδίων στη συγκεκριμένη τάξη. Και οι τέσσερις χώρες εμφανίζουν αυξημένο αριθμό παρατηρήσεων στην τάξη 10-30% σε σχέση με το 1896.

Χρησιμοποιώντας τον πίνακα κατάταξης για το 1906 θα εντάξουμε αυτά τα αποτελέσματα για τα υψηλά εμπορικά μερίδια στο γενικότερο πλαίσιο των εξαγωγών. Ξεκινώντας από την συχνότητα εμφάνισης του αριθμού των χωρών διαπιστώνουμε μία σημαντική μεταβολή σε σχέση με το 1896. Μόνο δέκα χώρες παρουσιάζουν μείωση του αριθμού των χωρών στις οποίες εμφανίζονται ως εισαγωγείς και σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις η μείωση είναι κατά μία μόνο χώρα. Το ζήτημα είναι ότι όλες αυτές οι χώρες-στήλες είχαν ήδη χαμηλή συχνότητα εμφάνισης από μία έως περίπου τρεις χώρες και κατά συνέπεια η εν λόγω μείωση να είναι σημαντική για αυτές.

Σχετικά με την αύξηση της συχνότητας αυτή αφορά στο μεγαλύτερο της μέρος χώρες με ήδη υψηλή συχνότητα εμφάνισης ως εισαγωγείς που ταυτόχρονα απορροφούν και το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης. Τόσο οι τέσσερις κεντρικές χώρες όσο και οι χώρες στην αμέσως επόμενη κατηγορία όπως το Βέλγιο, η Ρωσία, η Ιταλία, ο Καναδάς και η Ολλανδία παρουσιάζουν αυξήσεις από δύο μέχρι και πέντε χώρες. Βλέπουμε λοιπόν ότι σύμφωνα και με τα προηγούμενα η κατεύθυνση στατιστικά σημαντικών εμπορικών εξαγωγικών μεριδίων κατευθύνεται προς τις μεγαλύτερες συγκριτικά χώρες.

Παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ από τις 42 χώρες όπου εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς, στις 22 έχουν εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10%, δηλαδή στο 52% των χωρών ενώ το 1896 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 41%. Ομοίως η Γερμανία από 43% των χωρών το 1896 φτάνει το 50% το 1906 όπως και η Γαλλία από το 40% εμφανίζει αύξηση μίας ποσοστιαίας μονάδας σε 41%. Οι αυξήσεις αυτές αντανακλώνται σε μικρό βαθμό μόνο στην μείωση των αντίστοιχων ποσοστών του

Η.Β. που από 78% το 1896 φτάνει το 76% το 1906 εάν και όπως είδαμε το Η.Β. αντιμετώπισε μειώσεις στις κατηγορίες τις μεγαλύτερες του 30% με κάρπωμα των μεριδίων αυτών από τις υπόλοιπες κεντρικές χώρες.

Πράγματι τα αποτελέσματα αυτά απεικονίζονται και στο άθροισμα των εξαγωγικών μεριδίων για το 1906 σε σχέση με τα αντίστοιχο μέτρο του 1896. Το Η.Β. εμφανίζει μία τεράστια μείωση των εμπορικών του μεριδίων κατά 334 μονάδες όταν η συνολική μείωση όλων των μεριδίων είναι 550 μονάδες, δηλαδή το 61% της μείωσης όλων των εξαγωγικών μεριδίων προκύπτει μόνο από το Η.Β. Άλλες χώρες με σημαντικές μειώσεις είναι η Αυστροουγγαρία με 72 μονάδες και η Βραζιλία με 40 μονάδες. Οι τρεις αυτές χώρες μετρούν το 81% της μείωσης. Από τις υπόλοιπες χώρες με μειώσεις είναι το Χονγκ Κονγκ με 16 μονάδες και τα Στενά του Μελάκκα με 14 μονάδες, περιοχές που αποτελούν αποικίες του Η.Β.

Οι μειώσεις αυτές ωστόσο δεν βρίσκουν τις αντίστοιχες τους αυξήσεις στις υπόλοιπες κεντρικές χώρες οι οποίες απορροφούν μόνο ένα 36% των συνολικών αυξήσεων. Τις μεγαλύτερες μεταβολές παρουσιάζουν όπως είναι λογικό οι ΗΠΑ και η Γερμανία με 106 και 66 μονάδες αντίστοιχα ενώ η Γαλλία εμφανίζει αύξηση μόνο 22 μονάδων. Ως προορισμοί εξαγωγών με αυξημένα εμπορικά μερίδια για το 1906 εμφανίζονται και άλλες χώρες όπως ο Καναδάς με μία σημαντική αύξηση 63 μονάδων, η Ιταλία με 55 μονάδες, η Ινδία, η Ολλανδία και το Βέλγιο με 45, 37 και 28 μονάδες αντίστοιχα αλλά και η Χιλή με 20 μονάδες. Βλέπουμε λοιπόν ότι η τεράστια μείωση στα εμπορικά μερίδια του Η.Β. μοιράζεται πολύ πιο εξομαλυμένα σε σχέση με την αντίστοιχη μεταβολή των εισαγωγών.

Ενώ δομικά δεν έχει αλλάξει ουσιαστικά η ιεράρχηση της κατεύθυνσης των εξαγωγικών μεριδίων με την κυριαρχία των τεσσάρων κεντρικών εμπορικών δυνάμεων, παρατηρείται το φαινόμενο της περισσότερο ισόμετρης διανομής και σε μεγαλύτερο αριθμό χωρών ενώ οι μικρότερες σε μέγεθος χώρες – με την εξαίρεση της Ελλάδας – δεν αποτελούν σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς κάτι που διευκολύνει

Η μεταβολή αυτή που περιγράψαμε είχε να κάνει με τη μετάβαση από ένα χρονικό σημείο σε ένα άλλο και συγκεκριμένα από τη δομή των εξαγωγών του 1896 σε εκείνη των εξαγωγών του 1906. Τώρα πρέπει να δούμε τη σχέση εισαγωγών-εξαγωγών για το 1906. Για την ίδια σχέση του 1896 είχαμε καταλήξει στο συμπέρασμα

ότι οι χώρες που εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς δεν εμφανίζονται και ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς στον ίδιο βαθμό με την εξαίρεση του Η.Β. και της Γαλλίας. Θα κάνουμε εδώ ένα σχόλιο και για το 1906.

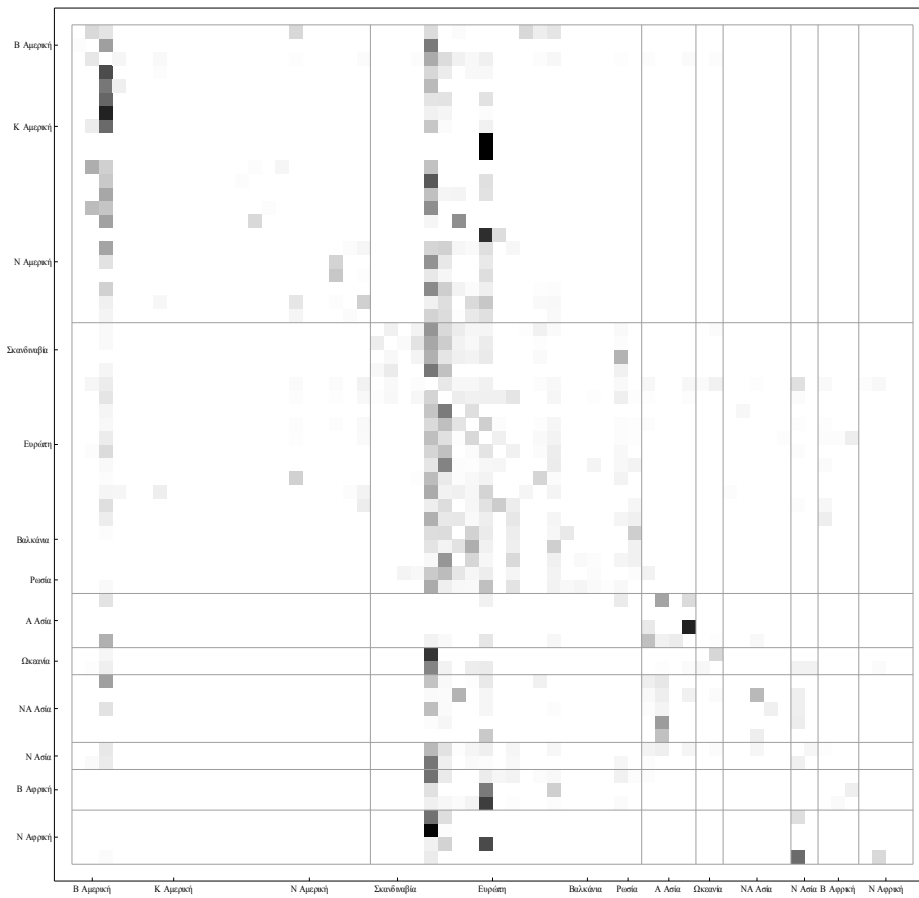
Σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων το Η.Β. εμφανίζει εμπορικά μερίδια ως εισαγωγέας μεγαλύτερα κατά 30 μονάδες από ότι ως εξαγωγέας. Το ίδιο συμβαίνει και με τη Γαλλία ενώ οι ΗΠΑ και η Γερμανία εμφανίζουν μικρότερο άθροισμα μεριδίων ως εισαγωγείς. Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη το συνδυασμό αριθμού χωρών – άθροισμα μεριδίων συγκριτικά για τις δύο δομές προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι περισσότερες χώρες εμφανίζουν μειωμένη συχνότητα εμφάνισης ως εισαγωγείς ενώ πολλές φορές το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων είναι μεγαλύτερο όπως στην περίπτωση του Η.Β., της Γαλλίας, του Βελγίου, της Κίνας ή της Αιγύπτου. Αυτό μας δείχνει ότι ναι μεν οι εξαγωγικοί προορισμοί έχουν εξομαλυνθεί σε σχέση με το παρελθόν, σε σχέση ωστόσο με τη δομή των εισαγωγών είναι γεωγραφικά πιο περιορισμένοι αναφερόμενοι πάντα στις στατιστικά σημαντικές μεταβολές όπως αυτές τις έχουμε προσδιορίσει.

Αν εξετάσουμε και το βάθος αυτών των σχέσεων θα δούμε ότι το Η.Β. στις εξαγωγές του 1906 εμφανίζεται σε 54 χώρες ως εισαγωγέας με αριθμό παρατηρήσεων μεγαλύτερων του 10% να φτάνουν τις 41, δηλαδή το 76% των χωρών σε σχέση με το 84% των χωρών για τον χάρτη των εισαγωγών. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις ΗΠΑ είναι 52% για το χάρτη των εξαγωγών και 60% για το χάρτη των εισαγωγών. Αντίθετα για τη Γερμανία τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 52% και 50% ενώ η Γαλλία εμφανίζει ποσοστά της τάξης του 41% για τις εξαγωγές και 27% για τις εισαγωγές και είναι η μόνη από τις μεγάλες δυνάμεις που εμφανίζεται ως καθαρός εισαγωγέας.

4.10 Διαπεριφερειακό Εμπόριο (Εξαγωγές 1906)

Έχουμε ήδη εξετάσει τη δομή του διαπεριφερειακού εμπορίου για τις εισαγωγές του 1906. Η εικόνα που πρέπει να πάρουμε για τις εξαγωγές δεν πρέπει να διαφέρει πολύ βάσει των όσων έχουμε πει έως τώρα αλλά και βάσει της θεωρητικής κατασκευής που έχουμε εκθέσει, η οποία δεν επιτρέπει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ εισαγωγών-εξαγωγών για το ίδιο έτος.

Χάρτης 4. Εξαγωγές 1906

4.10.1 Αμερική

Ξεκινώντας από την Αμερική βλέπουμε ότι οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη και την ίδια την Αμερικανική ήπειρο. Η συμμετοχή των υπόλοιπων περιοχών όπως φαίνεται από τον Χάρτη 3 (Εισαγωγές 1906) περιορίζεται σε εξαγωγές μικρότερες του 1% αλλά στατιστικά σημαντικές για τις χώρες προορισμού. Ωστόσο, η σχέση της Αμερικής με τον υπόλοιπο κόσμο είναι πραγματική μόνο μέσω των ΗΠΑ και του Καναδά. Οι υπόλοιπες χώρες της Αμερικής δεν έχουν καμία απολύτως εμπορική σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο.

Η συμμετοχή της Ευρώπης σε επίπεδο ανάλυσης εμπορικών μεριδίων ως τόπος προορισμού Αμερικανικών εξαγωγών φτάνει το 59%. Το υπόλοιπο 41% απεικονίζει τις εμπορικές σχέσεις εντός της Αμερικής με την κυριαρχία των ΗΠΑ να φτάνει το 72% εντός Αμερικής. Σε σχέση τώρα με το 1896 βλέπουμε ότι η συμμετοχή της Ευρώπης έχει μειωθεί αφού το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 66%. Στο εσωτερικό της ηπείρου η συμμετοχή των ΗΠΑ είναι και αυτή μειωμένη αφού το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 77% αλλά εδώ διακρίνουμε την αύξηση των μεριδίων του Καναδά και άρα συνολικά η Βόρειος Αμερική είναι αυτή που λαμβάνει τα εμπορικά μερίδια καθώς η Νότιος Αμερική έχει σχεδόν το ίδιο άθροισμα εμπορικών μεριδίων.

4.10.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη διατηρεί τον κύριο όγκο των εξαγωγών με τον εαυτό της. Αν και η Αμερική εμφανίζει μία αύξηση μίας ποσοστιαίας μονάδας κυρίως μέσω των ΗΠΑ όπως και ο υπόλοιπος κόσμος ως τόποι προορισμού των εξαγωγών της ηπείρου, το ποσοστό της ίδιας είναι 88% και άρα οι σημαντικότεροι τόποι προορισμού εξαγωγών της Ευρώπης είναι οι ίδιες οι χώρες της. Η δυσαναλογία της σχέσης με τον υπόλοιπο κόσμο φωτίζεται κατά προσέγγιση και από τον Χάρτη 3 (Εισαγωγές 1906) όπου στις εισαγωγές του υπόλοιπου κόσμου (εκτός Ευρώπης και Αμερικής) από την Ευρώπη, βλέπουμε τα τεράστια ποσοστά που έχει κυρίως το Η.Β. ενώ και τα μερίδια των άλλων ευρωπαϊκών χωρών διαφέρουν σημαντικά από την αντιστοιχία τους στο Χάρτη 4 (Εξαγωγές 1906).

4.10.3 Ανατολική Ασία

Η περιοχή της Ανατολικής Ασίας για άλλη μία φορά φαίνεται ότι δημιουργεί ένα στενό δίκτυο σχέσεων με τον εαυτό της. Το 69% των εξαγωγών της κατευθύνεται προς την ίδια σε αντίθεση με το 65% για το 1896. Αύξηση μίας ποσοστιαίας μονάδας εμφανίζει η Αμερική, από 15% σε 16% ενώ η συμμετοχή της Ευρώπης μειώνεται από 16% το 1896 σε 13% το 1906 και ουσιαστικά αποτελεί την πηγή αυτής της μεταβολής. Η συμμετοχή του υπόλοιπου κόσμου περιορίζεται στο 2%.

4.10.4 Αυστραλία

Η περιοχή της Αυστραλίας, που ουσιαστικά εκπροσωπείται από την ίδια την Αυστραλία εμφανίζει εμπορικές σχέσεις κυρίως με την Ευρώπη. Εντός της τελευταίας ωστόσο η πιο σημαντική σχέση είναι με το Η.Β. αφού το ποσοστό εξαγωγών φτάνει 47%. Οι υπόλοιπες τρεις ευρωπαϊκές χώρες φτάνουν μόλις το 20% μαζί. Όσον αφορά τον υπόλοιπο κόσμο οι σχέσεις της περιορίζονται σε οκτώ χώρες με ποσοστά εύρους από 1% έως 6%. Τα ίδια συμπεράσματα προκύπτουν για τη Νέα Ζηλανδία σε ένα ακόμα πιο περιορισμένο πλαίσιο.

4.10.5 Νοτιοανατολική Ασία

Η περιοχή της ΝΑ Ασίας εξάγει κυρίως προς την Ευρώπη και την Ανατολική Ασία. Οι δύο αυτές περιοχές καλύπτουν το 69% του εξαγωγικού της εμπορίου με την Ευρώπη να έχει το κυρίαρχο 39% του συνόλου μειωμένο ωστόσο κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 1896. Η Αν. Ασία εμφανίζει και εκείνη μειωμένο το εμπορικό της μερίδιο από 34% το 1896 σε 30% το 1906. Η Αμερική αντιθέτως εμφανίζει αύξηση στο μερίδιο των εξαγωγών της ΝΑ Ασίας από 6% σε 14%. Η σχέση της με την Αμερική είναι μόνο μέσω των ΗΠΑ όπου τα στατιστικά σημαντικά ποσοστά του 36% και 11% για το 1906 αντιστοιχούν σε 1% και λιγότερο για τις ΗΠΑ όπως μπορεί κανείς να δει από την περιοχή 1-5 του Χάρτη 3 (Εισαγωγές 1896). Ενδοπεριφερειακά σημειώνεται εδώ μόνο μία σημαντική σχέση της τάξης του 27% μεταξύ Ολλανδικών Αν. Ινδιών και SS η οποία πιθανόν να αντανάκλα μία εμπορική σχέση Η.Β. – Ολλανδίας.

4.10.6 Νότια Ασία

Η περιοχή της Νότιας Ασίας η οποία όπως και η περιοχή της Αυστραλίας αντιπροσωπεύεται εδώ από μία μόνο χώρα, την Ινδία, δεν εμφανίζει μεγάλες διαφορές από την ΝΑ Ασία. Η Ευρώπη ως εξαγωγικός προορισμός απορροφά το 71% των εμπορικών μεριδίων, ποσοστό που δεν εμφανίζει καμία μεταβολή σε σχέση με το 1896. Η Αμερική από την άλλη, πάλι μόνο μέσω των ΗΠΑ, εμφανίζει σημαντική αύξηση στην κατανομή των εξαγωγικών μεριδίων της Ινδίας αφού από 5% το 1896 έχει

ανέλθει στο 11% το 1906. Οι υπόλοιπες περιοχές του κόσμου αναλογούν στο 14% του εξαγωγικού της εμπορίου με εμφανή μείωση από το 17% του 1896 ενώ η σχέση με την περιοχή της μειώνεται στο 6% σε σχέση με το 7% του 1896.

4.10.7 Αφρική

Τέλος η περιοχή της Αφρικής για τις εξαγωγές της εξαρτάται σχεδόν ολοκληρωτικά από την Ευρώπη με ένα ποσοστό που αγγίζει το 85% με μία αύξηση δύο ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με το 83% του 1896. Οι εμπορικές της σχέσεις με άλλες περιοχές ως εξαγωγικούς προορισμούς είναι ελάχιστες και ένα μεγάλο μέρος του υπόλοιπου 15% του εξαγωγικού της εμπορίου αποτελούν οι εξαγωγές του Μαυρίκιου και του Νατάλ προς την Ινδία που αγγίζουν το 11%, και οι τρεις αυτές περιοχές αποικίες του Η.Β.

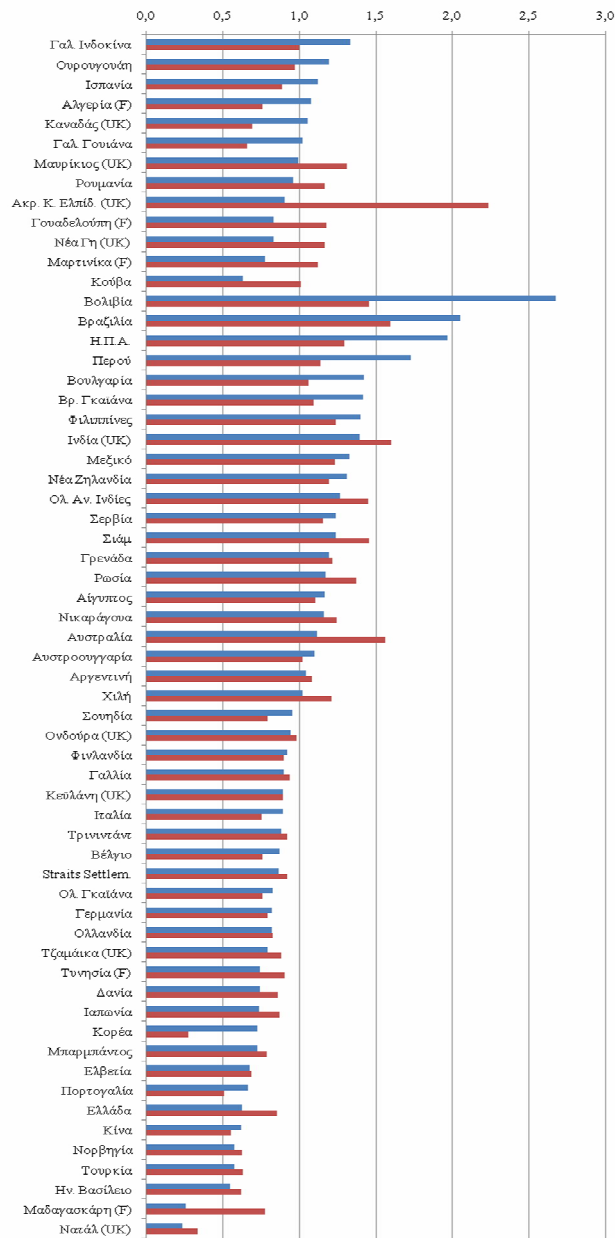
Το συμπέρασμα που προκύπτει από την επισκόπηση αυτών των σχέσεων είναι ότι η Αμερική κατακτά όλο και μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια ως τόπος προορισμού εξαγωγών σε σχέση με το πλήθος των περιοχών. Η κυριαρχία της Ευρώπης σαν περιοχή τη συγκεκριμένη περίοδο είναι αδιαμφισβήτητη με στατιστικά σημαντική παρουσία σε όλες τις περιοχές του κόσμου. Εκείνο που πιστεύουμε ότι πρέπει να αναδειχθεί μέσα από αυτή την ανάλυση είναι ότι στις εμπορικές διαπεριφερειακές σχέσεις αλλά και στις ενδοπεριφερειακές τον σημαντικότερο ρόλο έχει μία μικρή ομάδα χωρών η οποία κατευθύνει ουσιαστικά τα κανάλια του εμπορίου προς δικό της όφελος. Πίσω από την περιφέρεια κρύβεται η χώρα και πολλές φορές η αδυναμία να αναδειχθεί αυτός ο ρόλος οδηγεί σε στρεβλωμένα συμπεράσματα για το διεθνές εμπόριο με διάφορες προεκτάσεις.

4.11 Το Εμπορικό Ισοζύγιο των Χωρών 1896-1906

Τα εμπορικά ισοζύγια των χωρών για το 1906 παρουσιάζουν μία εικόνα παρόμοια με του 1896, δηλαδή από τις 61 χώρες οι 33 έχουν ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο και οι 28 πλεονασματικό. Φυσικά έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες μεταβολές τόσο στις κατηγορίες όσο και στο βάθος τους. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσουμε τις χώρες που είχαν πλεονασματικό ισοζύγιο το 1896 και ελλειμματικό αργότερα. Σε αυτή την

κατηγορία ανήκουν έξι χώρες οι οποίες με την εξαίρεση της Ισπανίας και της Ουρουγουάης έχουν υποστεί σημαντική μετάπτωση στο πλεόνασμά τους. Ο Καναδάς έχει τη μεγαλύτερη μεταβολή καθώς έχει σχεδόν διπλασιάσει τις εξαγωγές του (1,86 λόγος εξαγωγών 1906/1896) αλλά τριπλασιάσει τις εισαγωγές του (2,84 λόγος εισαγωγών 1906/1896) μία μεταβολή η οποία οφείλεται κυρίως στην επιρροή των ΗΠΑ.

Διάγραμμα 4.2. Εμπορικά Ισοζύγια σε Κατηγορίες

Αντίστοιχες μεταβολές έχουν πραγματοποιηθεί και στις χώρες αυτής της κατηγορίας που αποτελούν Γαλλικές αποικίες. Οι εξαγωγές τους έχουν αυξηθεί αλλά όχι με τον ίδιο

ρυθμό που έχουν αυξηθεί οι εισαγωγές τους. Η περίπτωση της Ισπανίας είναι ιδιαίτερη καθώς έχει περάσει από πλεόνασμα σε έλλειμμα χωρίς ωστόσο να έχουν αυξηθεί σημαντικά οι εξαγωγές της οι οποίες έχουν λόγο 1,15 ενώ οι εισαγωγές της 1,46, αποτελέσματα που αποτυπώνουν μία στασιμότητα ή τουλάχιστον μία αργή κίνηση.

Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι χώρες που ακολούθησαν την αντίστροφη πορεία, δηλαδή από ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο το 1896, βρίσκονταν σε εμπορικό πλεόνασμα το 1906. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν επτά χώρες: η Νέα Γη από τη Βόρειο Αμερική, τρεις χώρες από την Κεντρική Αμερική, η Ρουμανία και δύο χώρες από το Νότο της Αφρικής. Με την εξαίρεση της Γουαδελούπης και της Μαρτινίκας το πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο σε όλες τις υπόλοιπες χώρες προήλθε από αύξηση των εξαγωγών και φθίνουσα αύξηση των εισαγωγών, δηλαδή η μεγέθυνση των εξαγωγών παρουσιάζεται μεγαλύτερη από εκείνη των εισαγωγών. Η περίπτωση της Κούβας είναι εκπληκτική: με ένα λόγο εξαγωγών 1906/1896 στο 2,33 που υποδηλώνει τουλάχιστον διπλασιασμό των τελευταίων και ένα λόγο εισαγωγών 1906/1896 στο 1,46 είναι η αντανάκλαση του Καναδά με την πιο ακραία βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου για τη συγκεκριμένη περίοδο.

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι χώρες που το εμπορικό τους ισοζύγιο ήταν πλεονασματικό τόσο το 1896 όσο και το 1906. Εδώ ανήκουν είκοσι ένα χώρες εκ των οποίων οι μισές είναι από την Αμερική. Από την περιοχή της Ευρώπης υπάρχουν μόνο η Αυστροουγγαρία, η Βουλγαρία, η Σερβία και η Ρωσία δηλαδή το Ανατολικό της μέρος ενώ όλες οι υπόλοιπες χώρες με την εξαίρεση της Αιγύπτου προέρχονται από την περιοχή της Ν-ΝΑ Ασίας και την Αυστραλία.

Εντός αυτής της κατηγορίας υπάρχουν χώρες που εμφανίζουν σημαντικές μειώσεις στο εμπορικό τους πλεόνασμα από το 1896 στο 1906. Την μεγαλύτερη μεταβολή δείχνουν οι ΗΠΑ όπου ο λόγος X/M από 1,97 το 1896 έφτασε 1,29 δέκα χρόνια αργότερα. Το αίτιο για την μεταβολή αυτή ήταν η αύξηση της ταχύτητας των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές. Ο λόγος των εξαγωγών 1906/1896 για της ΗΠΑ είναι 1,53 ενώ των εισαγωγών 2,33. Υπερδιπλασιασμός δηλαδή των εισαγωγών που δε συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των εξαγωγών αν και το εμπορικό πλεόνασμα σε απόλυτες τιμές παραμένει τεράστιο.

Χώρες που εμφανίζουν πιο σημαντική πτώση του εμπορικού τους πλεονάσματος λόγω μεγαλύτερης ταχύτητας αύξησης των εισαγωγών σε σχέση με τις

εξαγωγές είναι η Βραζιλία, το Περού, η Βουλγαρία, η Σερβία και η Νέα Ζηλανδία. Στις υπόλοιπες χώρες οι ταχύτητες μεταβολής είναι ανάλογες με εξαίρεση την Χιλή, την Ρωσία, την Αυστραλία, τις Ολ. Ανατολικές Ινδίες, το Σιάμ και την Ινδία, όλες χώρες που το εμπορικό τους πλεόνασμα αυξάνεται μέσα από την ταχύτερη αύξηση των εξαγωγών σε σχέση με τις εισαγωγές. Τα πιο αξιόλογα παραδείγματα εδώ αποτελούν η Αυστραλία με λόγο εξαγωγών 2,12, έπειτα η Ινδία με 1,73 και η Ρωσία με 1,58 οι οποίες συνδυάζουν υψηλό όγκο εμπορίου με υψηλή ταχύτητα εξαγωγών.

Στην τέταρτη και τελευταία κατηγορία ανήκουν οι χώρες με ελλειμματικά εμπορικά ισοζύγια τόσο το 1896 όσο και το 1906 και αριθμεί 27 χώρες. Όπως και το 1896 παραπάνω από τις μισές αυτές χώρες είναι Ευρωπαϊκές. Με την εξαίρεση των τεσσάρων ευρωπαϊκών χωρών της κατηγορίας Γ και τη Ρουμανία που από ελλειμματικό εμφάνισε πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο, όλες οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες ανήκουν σε αυτή την κατηγορία με ποικίλο βάθος στη μεταβολή των ελλειμμάτων τους.

Το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθεί να έχει το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και σε σχετικές αφού φτάνει το 62% των εξαγωγών του. Αμέσως μετά η Γερμανία όπου το εμπορικό έλλειμμα φτάνει το 26%. Η Ολλανδία, το Βέλγιο και η Ιταλία εμφανίζουν επίσης τεράστιο εμπορικό έλλειμμα με του Βελγίου και της Ιταλίας να φτάνουν το 32% και 33% των συνολικών τους εξαγωγών αντίστοιχα ενώ η Γαλλία όχι μόνο το μειώνει σε απόλυτες τιμές αλλά αποτελεί και πολύ μικρό ποσοστό των εξαγωγών της, μόλις το 7%. Εκτός Ευρώπης σημαντικό εμπορικό έλλειμμα τόσο σε απόλυτες όσο και σε σχετικές τιμές έχει μόνο η Κίνα όπου φτάνει το 81% των συνολικών της εξαγωγών σε σχέση με το 62% του 1896 απεικονίζοντας έτσι όχι τόσο πολύ κάποια εξαγωγική αδυναμία – ο λόγος των εξαγωγών 1906/1896 είναι 1,83 – αλλά την τεράστια αύξηση των εισαγωγών με λόγο 1906/1896 στο 2,05.

Από τις 27 αυτές χώρες, οι 10 έχουν φέρει σε δυσμενέστερη θέση το λόγο X/M (εξαγωγών/εισαγωγών) μέσα από την ταχύτερη αύξηση των εισαγωγών τους σε σχέση με τις εξαγωγές τους. Οι χώρες αυτές είναι η Γερμανία, η Σουηδία, η Φινλανδία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία και η Ιταλία από την Ευρώπη. Εκτός Ευρώπης είναι η Ολλανδική Γουιάνα, η Κίνα, η Κορέα και η Κεϋλάνη, όλες τους ευρωπαϊκές αποικίες με την εξαίρεση της Κορέας που η εξάρτησή της από την Ιαπωνία ωστόσο σχεδόν την εντάσσει στην ίδια κατηγορία: ο λόγος των εισαγωγών της 1906/1896 φτάνει τις 4,67

μονάδες - τετραπλασιασμός δηλαδή των εισαγωγών - με το λόγο των εξαγωγών να είναι στο 1,63.

Οι υπόλοιπες 17 χώρες έχουν βελτιώσει το λόγο αυτό με αξιοσημείωτη περίπτωση την Ελλάδα όπου ο λόγος εισαγωγών διατηρείται χαμηλά στο 1,27 ενώ ο λόγος των εξαγωγών ανέρχεται στο 1,71. Με τον τρόπο αυτό μειώνονται τα ελλείμματα αν όχι σε απόλυτο βαθμό, τουλάχιστον σε ποσοστά ως προς την εξαγωγική ικανότητα των χωρών.

4.12 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο και Σφαίρες Επιρροής

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι στους Χάρτες μπορούμε πολύ εύκολα να εντοπίσουμε το γειτονικό εμπόριο στο βαθμό όπου διατηρείται η γειτνίαση μέσω της διαγωνίου. Εντός μίας περιοχής, π.χ. της Αμερικής, μπορούμε πολύ εύκολα να κινηθούμε κατά μήκος της διαγωνίου και να εντοπίσουμε ένα υπάρχουν και σε ποιο βαθμό γειτονικές εμπορικές σχέσεις. Η ίδια η διαγώνιος δεν περιέχει στοιχεία αφού σε έναν τετραγωνικό πίνακα η διαγώνιος απεικονίζει το εμπόριο της κάθε χώρας με τον εαυτό της.

Μία ιδιαιτερότητα της εξέτασης του γειτονικού εμπορίου είναι ότι πρέπει για κάθε ομάδα χωρών να εξετάζουμε τόσο τον Χάρτη των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών για κάθε έτος έτσι ώστε να βλέπουμε την σχετική βαρύτητα των εμπορικών μεριδίων. Μόνον έτσι είναι δυνατόν να αντιληφθούμε την σημαντικότητα των εμπορικών μεριδίων σε μία αμφίδρομη σχέση από τη στιγμή μάλιστα που ένα μέρος του εμπορίου (είτε των εισαγωγών, είτε των εξαγωγών) δεν είναι αποτυπωμένο στους σχετικούς Χάρτες.

Ως γειτονικό εμπόριο γίνονται αντιληπτές όλες οι εμπορικές εκείνες σχέσεις που έχει η κάθε χώρα με τις υπόλοιπες χώρες που συνορεύει. Για παράδειγμα η εμπορική σχέση Ελλάδας-Ελβετίας (1.400 km) δεν είναι τόσο γεωγραφικά απομακρυσμένη από την σχέση Ελλάδας - (Βόρειας) Ιταλίας, ωστόσο δεν την αντιμετωπίζουμε ως γειτονική. Αντίθετα η εμπορική σχέση Ελλάδας-Συρίας (1.600 km) είναι εν μέρει γειτονική καθώς οι δύο αυτές χώρες χωρίζονται μόνο από την θάλασσα χωρίς ενδιάμεσα να παρεμβάλλεται άλλη ηπειρωτική χώρα.

4.12.1 Αμερική

Ξεκινώντας από την Αμερική διαπιστώνουμε με μία ματιά στον Χάρτη 1 ότι οι γειτονικές εμπορικές σχέσεις της περιοχής περιορίζονται στις σχέσεις Νέας Γης-Καναδά-ΗΠΑ-Μεξικού και στις εμπορικές σχέσεις της Νοτίου Αμερικής. Κατά μήκος της διαγωνίου οι μόνες πρόσθετες εμπορικές σχέσεις εντοπίζονται στην περιοχή της Γουιάνας στο εύρος 1-8% και στην περιοχή των Μπαρμπάντος. Ειδικότερα στις εμπορικές σχέσεις της Βόρειας Αμερικής οι εξαρτήσεις των περιοχών γύρω από τις ΗΠΑ είναι πολύ υψηλές με μεγάλη δυσαναλογία από τη μεριά των ΗΠΑ όπου οι εξαγωγές του Καναδά προς τις ΗΠΑ στο 21% μεταφράζονται σε ένα 5% για τις ΗΠΑ για το 1896. Το 1906 ο Καναδάς εξάγει το 37% των συνολικών του εξαγωγών με μία αντιστοιχία στο 5% των ΗΠΑ. Αντίθετα οι εξαγωγές της τάξης του 5% των ΗΠΑ προς τον Καναδά αντιστοιχούν σε ένα 59% των συνολικών εισαγωγών του Καναδά.

Το ίδιο συμβαίνει και στη γειτονική εμπορική σχέση ΗΠΑ-Μεξικού όπου το 76% των εξαγωγών του Μεξικού αντιστοιχεί στο 5% των εισαγωγών των ΗΠΑ (συντελεστής 15,20), που είναι βέβαια ένα στατιστικά σημαντικό εμπορικό μερίδιο αλλά δεν μπορεί στρατηγικά να συγκριθεί η μεταξύ τους σχέση. Δέκα χρόνια αργότερα όπως μας δείχνουν οι Χάρτες 3 και 4 η γειτονική αυτή κυριαρχία των ΗΠΑ γίνεται πιο έντονη καθώς σε εξαγωγές του Μεξικού στο 69% αντιστοιχούν εισαγωγές των ΗΠΑ 4% (συντελεστής 17,25) ενώ οι εξαγωγές των ΗΠΑ προς το Μεξικό της τάξης του 4% αντιστοιχούν σε 66% των συνολικών εισαγωγών του Μεξικού. Σε όλη αυτή την περιοχή οι ΗΠΑ έχουν ένα στρατηγικό εμπορικό πλεονέκτημα το οποίο μειώνεται μόνο όταν κινηθούμε στο νότιο μέρος της ηπείρου όπου η συμμετοχή των ΗΠΑ φαίνεται πιο περιορισμένη αν και πάλι κινείται στο εύρος του 5-10%.

Στη Νότια Αμερική εντοπίζονται σημαντικές γειτονικές εμπορικές σχέσεις αν και ο κύριος όγκος του εμπορίου κατευθύνεται προς την Ευρώπη. Σημαντικός εμπορικός εταίρος προκύπτει να είναι η Αργεντινή αλλά και οι υπόλοιπες χώρες φαίνεται ότι διατηρούν εμπορικές σχέσεις εύρους 5-8% αν και εδώ υπάρχουν δυσανάλογες αντιστοιχίες όπως μεταξύ Περού-Χιλής (19%-6%) ή μεταξύ Ουρουγουάης-Βραζιλίας (24%-7%). Το 1906 παρατηρούμε στους Χάρτες 3-4 ότι τα εμπορικά αυτά μερίδια έχουν μειωθεί κατά μία με δύο περίπου μονάδες ενώ ταυτόχρονα βλέπουμε ότι τα εμπορικά μερίδια των ΗΠΑ έχουν γίνει διψήφια. Εδώ

έχουμε μία περίπτωση επικράτησης ενός σχετικά απομακρυσμένου παράγοντα σε γειτονικό εμπόριο.

Εάν συνδυάσουμε τα αποτελέσματα της Νότιας Αμερικής με εκείνα της Βόρειας προκύπτει ότι στην περιοχή της Αμερικής το γειτονικό εμπόριο έχει υποχωρήσει μπροστά στην επιρροή μίας εν γενέσει υπερδύναμης. Η Νότιος Αμερική αποτελεί την κατεξοχήν σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ κάτι που απεικονίζεται στους Χάρτες με την δημιουργία μίας κάθετης δομής, η οποία υποδηλώνει μονοπωλιακή επικράτηση όταν τα εμπορικά μερίδια είναι ιδιαιτέρως υψηλά. Βλέπουμε ταυτόχρονα ότι οι σχέσεις κατά μήκος τη διαγωνίου, εκτός της άμεσης γειτονιάς των ΗΠΑ, είναι μικρού μεγέθους και περισσότερο περιορισμένες ενώ ταυτόχρονα η μικρή γεωγραφική σφαίρα επιρροής που είχε δημιουργηθεί από την Αργεντινή συρρικνώνεται.

4.12.2 Ευρώπη

Οι εμπορικές σχέσεις στην Ευρώπη όπως φαίνεται από το Χάρτη 1 είναι ιδιαίτερα έντονες. Για να είμαστε περισσότερο αποτελεσματικοί στην ανάλυσή μας θα χωρίσουμε την Ευρώπη σε τρία μέρη: τις Σκανδιναβικές χώρες που περιλαμβάνουν τη Νορβηγία, την Σουηδία, την Φινλανδία και την Δανία, την Δυτική Ευρώπη που περιλαμβάνει όλες τις χώρες που έχουν καταχωρηθεί στο Χάρτη από το Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι και την Ιταλία και ένα τρίτο μέρος που περιλαμβάνει τις χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης μαζί με τη Ρωσία και την Τουρκία. Μπορεί ο διαχωρισμός αυτός να είναι κάπως αυθαίρετος με την έννοια ότι σε κάθε ένα από αυτά τα μέρη λειτουργούν διάφορες σημαντικές δυνάμεις που έχουν χαρακτήρα γεωγραφικής γειτνίασης, όπως για παράδειγμα η περίπτωση της Αυστροουγγαρίας στα Βαλκάνια, ή η περίπτωση της Γερμανίας στις Σκανδιναβικές χώρες. Η διαίρεση αυτή δεν αποτελεί εμπόδιο στην ανάλυση, απλά περιορίζει τον γεωγραφικό χώρο για τον ευκολότερο εντοπισμό εμπορικών σχέσεων. Οι επιδράσεις που θα προκύψουν θα αναφερθούν ανεξαρτήτως εάν μία σχετικά κοντινή χώρα δεν έχει συμπεριληφθεί στην ομάδα ανάλυσης.

Σύμφωνα με τον Χάρτη 1 οι Σκανδιναβικές χώρες το 1896 παρουσιάζουν εμπορικές σχέσεις της τάξης του 15%-23% με εξαίρεση την Φινλανδία η οποία περιορίζεται σε ένα 9% αλλά εισάγει το 32% από τον ανατολικό της γείτονα, τη

Ρωσία. Η Γερμανία εμφανίζεται ως βασικός εμπορικός εταίρος αυτών των χωρών με μερίδια που φτάνουν στο 1/3 των εισαγωγών τους και αποτελούν μερικά από τα υψηλότερα που κατέχει ως εξαγωγέας σε όλες τις εμπορικές της σχέσεις ξεπερνώντας και τα αντίστοιχα μερίδια του Η.Β. στις χώρες αυτές.

Από τον Χάρτη 3 βλέπουμε ότι το 1906 τα εμπορικά αυτά μερίδια έχουν μειωθεί από μία έως και πέντε ποσοστιαίες μονάδες και ταυτόχρονα τα μερίδια της Γερμανίας είναι ελαφρώς αυξημένα όπως και εκείνα της Ολλανδίας ή στην περίπτωση της Σουηδίας και της Δανίας των ΗΠΑ. Η μεγαλύτερη μείωση στο γειτονικό αυτό εμπόριο εντοπίζεται στη Σουηδία η οποία από το 23% το 1896 πέφτει στο 12% δέκα χρόνια αργότερα. Η Δανία από το 15% μειώνει τις γειτονικές της εισαγωγές στο 11% και η Νορβηγία από το 21% στο 18%. Μόνο η Φινλανδία παρουσιάζει μία μικρή αύξηση από το 9% στο 11%. Βλέπουμε λοιπόν ότι όπως και στην Αμερική, τα γειτονικά εμπορικά μερίδια συρρικνώνονται σε μία πορεία σύνδεσης με τις κεντρικές δυνάμεις του παγκόσμιου εμπορίου.

Στη Βρετανία και την ηπειρωτική Ευρώπη οι γειτονικές εμπορικές σχέσεις ξεκινούν από ένα χαμηλό 31% του Η.Β. και φτάνουν στις περισσότερες περιπτώσεις σε ένα 65-70%. Ο κύριος όγκος του εμπορίου της ομάδας αυτής περιορίζεται στις ίδιες τις χώρες της ομάδας αν και ένα 30-40% οφείλεται μόνο στο Η.Β. και τη Γερμανία όπως ακριβώς συμβαίνει και με τις περισσότερες χώρες εκτός της συγκεκριμένης ομάδας. Η μεγαλύτερη πυκνότητα των σχέσεων αυτών εντάσσεται στο βόρειο και κεντρικό μέρος της περιοχής ενώ ο νότος που περιλαμβάνει εδώ την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιταλία δεν εμφανίζει τόσο σημαντικές γειτονικές σχέσεις - στην περίπτωση Ισπανίας-Ιταλίας καμία σχέση - εκτός του ζεύγους Πορτογαλίας-Ισπανίας με μερίδια 5-10%. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στην περίπτωση Ελβετίας-Αυστροουγγαρίας όπου το γειτονικό εμπόριο περιορίζεται σε ένα 3-7% ενώ οι δύο υποομάδες του νότου και της Ελβετίας εμφανίζουν μη αμφίδρομες σχέσεις της τάξης του 10-15% με την εξαίρεση της Ιταλίας. Τόσο η Πορτογαλία όσο και η Ισπανία δεν έχουν στατιστικά σημαντικές εισαγωγές από την Ελβετία ή την Αυστροουγγαρία.

Η μεγαλύτερη πυκνότητα γειτονικών εμπορικών σχέσεων εμφανίζεται στην υποομάδα της βορειοδυτικής Ευρώπης που αποτελείται από το Η.Β., την Γερμανία, την Ολλανδία, το Βέλγιο και τη Γαλλία. Μπορούμε εύκολα να δούμε ότι στην τετραγωνική αυτή υπομήτρα διαστάσεων 5X5 με την εξαίρεση της διαγωνίου καλύπτονται όλες οι

διμερείς εμπορικές σχέσεις κάτι που ως τώρα δεν έχουμε δει να συμβαίνει κατά μήκος της διαγωνίου. Τα συνολικά μερίδια σε αυτή την υποομάδα κυμαίνονται από 25 έως και 50% και μας δείχνουν ότι ο σκληρός αυτός πυρήνας χωρών που έχει σημαντική παρουσία στο παγκόσμιο εμπόριο έχει τις πιο σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τον ίδιο του τον εαυτό εάν εξαιρέσουμε τα υψηλά μερίδια των ΗΠΑ.

Συνολικά η ομάδα αυτή εμφανίζει έντονες γειτονικές εμπορικές σχέσεις με ένα σημαντικό βαθμό διαφοροποίησης στα εμπορικά μερίδια από χώρα σε χώρα λόγω του μεγέθους του κύκλου εργασιών. Το 1906 βλέπουμε ότι οι σχέσεις της υποομάδας της βορειοδυτικής Ευρώπης έχουν μειωθεί κατά μία έως τρεις ποσοστιαίες μονάδες καθώς οι χώρες αυτές επεκτείνουν το εμπόριό τους σε παγκόσμια κλίμακα. Το ίδιο συμβαίνει και στην περιοχή του νότου όπου υπάρχει μία μικρή μείωση στα μερίδια του γειτονικού εμπορίου αλλά και στις εμπορικές σχέσεις των χωρών του νότου με την Ελβετία και την Αυστροουγγαρία. Εδώ ταυτόχρονα παρατηρείται και μία επέκταση των σχέσεων με περισσότερο ισόμετρη κατανομή καθώς κάθε μία από τις χώρες του νότου περιλαμβάνει στο εισαγωγικό της εμπόριο είτε την Ελβετία είτε την Αυστροουγγαρία χωρίς όμως αυτές οι σχέσεις να είναι αμφίδρομες.

Για την δεύτερη Ευρωπαϊκή ομάδα χωρών βλέπουμε λοιπόν ότι ενδυναμώνονται οι σχέσεις των χωρών μέχρι το 1906 με την εμφάνιση διμερών σχέσεων που δεν υπήρχαν το 1896. Παραμένει γεγονός όμως και εδώ ότι οι εμπορικές σχέσεις της άμεσης γειτνίασης είναι πολύ πιο περιορισμένες σε σχέση με εκείνες του κεντρικού κορμού του παγκόσμιου εμπορίου οι οποίες και διατηρούν τον κύριο όγκο του.

Αυτό θα γίνει ακόμα πιο ξεκάθαρο εάν εξετάσουμε την τελευταία Ευρωπαϊκή ομάδα των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης. Στο πλαίσιο των στενών διμερών γειτονικών σχέσεων βλέπουμε ότι τα εμπορικά μερίδια περιορίζονται σε ένα εύρος 1-7%. Μόνες εξαιρέσεις είναι οι περιπτώσεις της Ελλάδας και της Βουλγαρίας με την Τουρκία όπου έχουμε εμπορικά μερίδια της τάξης του 12% και 13% αντίστοιχα και η σχέση Ελλάδας-Ρωσίας στο 21%. Από τις χώρες αυτές μόνο η Ελλάδα φαίνεται ότι έχει κατανείμει το εισαγωγικό της εμπόριο περισσότερο ομοιόμορφα στις μεγάλες δυνάμεις της ευρύτερης περιοχής της Ευρώπης ελαχιστοποιώντας την επίδραση τόσο της Γερμανίας όσο και της Αυστροουγγαρίας.

Πράγματι, η περιοχή των Βαλκανίων παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα. Ενώ οι εμπορικές της σχέσεις με το Η.Β. και τη Γερμανία είναι οι αναμενόμενες όπως και των περισσότερων χωρών, εμφανίζει πολύ υψηλά εισαγωγικά εμπορικά μερίδια από την Αυστροουγγαρία. Το χαμηλότερο από αυτά είναι με την Ελλάδα στο 10% των εισαγωγών ενώ η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία και η Τουρκία έχουν 29, 27, 56 και 20% αντίστοιχα μερίδια. Ακόμα και χωρίς καμία ιστορική γνώση για την περιοχή, είναι εμφανές ότι η Αυστροουγγαρία προσπαθεί να δημιουργήσει τη δική της μικρογραφική σφαίρα επιρροής εντός της Ευρώπης που κυριαρχούν το Η.Β., η Γερμανία και η Γαλλία. Στο Χάρτη 1 είναι φανερό ότι η μόνη άλλη χώρα στην οποία η Αυστροουγγαρία εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εμπορικός εταίρος είναι η Γερμανία η οποία εισάγει από εκεί το 13% των συνολικών της εισαγωγών. Οι εμπορικές αυτές σχέσεις υποδηλώνουν τις επεκτατικές βλέψεις της Αυστροουγγαρίας οι οποίες εκφράζονται στρατηγικά τόσο μέσω της εμπορικής συνεργασίας με την Γερμανία όσο και με το μονοπωλιακό χαρακτήρα του εμπορίου με την περιοχή των Βαλκανίων. Ας σημειωθεί εδώ ότι οι εισαγωγές της Αυστροουγγαρίας από το Η.Β. στο 10% είναι το δεύτερο χαμηλότερο εμπορικό μερίδιο που παρουσιάζει το Η.Β. στην Ευρώπη το οποίο υποδηλώνει και το χαρακτήρα της σχέσης των δύο χωρών.

Το 1906 οι γειτονικές εμπορικές σχέσεις της τρίτης ευρωπαϊκής ομάδας διατηρούνται δομικά αλλά παρουσιάζουν μία ελαφρά μείωση των εμπορικών μεριδίων. Αντίθετα, εάν παρατηρήσουμε τα εμπορικά μερίδια της Γερμανίας σε αυτή την ομάδα θα δούμε ότι έχουν αυξηθεί κατά μέσο όρο πέντε με έξι ποσοστιαίες μονάδες και στην περίπτωση της Σερβίας ειδικότερα δεκαοκτώ ποσοστιαίες μονάδες με ταυτόχρονη μείωση του μεριδίου της Αυστροουγγαρίας για τη συγκεκριμένη χώρα. Στις υπόλοιπες χώρες τα μερίδια της Αυστροουγγαρίας αυξάνονται ελαφρά όπως στην περίπτωση της Ελλάδας από το 10% στο 12% ή στη Ρουμανία από 27% σε 28%. Η Ιταλία επίσης εμφανίζει αυξημένα εμπορικά μερίδια στην περιοχή σχεδόν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες σε κάθε χώρα.

Η αύξηση των μεριδίων της Γερμανίας και της Ιταλίας μόνο κατά μέρος οφείλεται στην υποχώρηση του γειτονικού εμπορίου. Ο κύριος παράγοντας είναι οι σημαντικές μειώσεις των μεριδίων του Η.Β. στις εισαγωγές των χωρών αυτών και η υποκατάστασή τους από τις Γερμανικές εξαγωγές. Ταυτόχρονα βλέπουμε και την

μείωση των εμπορικών μεριδίων της Ρωσίας και της Τουρκίας στην περιοχή οι οποίες εντάσσονται πολύ εύκολα στο πλαίσιο μεγέθυνσης της Γερμανίας και της Ιταλίας.

Συνοψίζοντας για την περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης συμπεραίνουμε ότι υπάρχει συρρίκνωση του γειτονικού εμπορίου ως μερίδια αγοράς με ταυτόχρονο όφελος για τις μεγαλύτερες δυνάμεις της Ευρώπης οι οποίες στο πλαίσιο του ανταγωνισμού τους με το Η.Β. φαίνεται ότι προσπαθούν να αποκομίσουν μερίδια από τις σχετικά γειτονικές τους χώρες. Και γενικότερα όμως το γειτονικό εμπόριο ως μερίδια αγοράς υποχωρεί σε όλη την Ευρώπη και εντάσσεται στην προσπάθεια ανόδου και επέκτασης των κεντρικών Ευρωπαϊκών δυνάμεων και την ταυτόχρονη τους προσπάθεια για δημιουργία μικρών σφαιρών επιρροής όπως της Γερμανίας στις Σκανδιναβικές χώρες ή της Αυστροουγγαρίας στα Βαλκάνια.

4.12.3 Ασία

Για τις διάφορες περιοχές της Ασίας θα ήταν περισσότερο πρόσφορο να τις αντιμετωπίσουμε ως μία ευρύτερη περιοχή και σε αυτό το πλαίσιο να προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τις γειτονικές εμπορικές σχέσεις καθώς με την εξαίρεση της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας οι υπόλοιπες δύο περιοχές της Ωκεανίας και της Νότιας Ασίας αντιπροσωπεύονται από δύο βασικά χώρες, την Αυστραλία και την Ινδία.

Η περιοχή της ΝΑ Ασίας είναι από εκείνες με τις πιο έντονες γειτονικές εμπορικές σχέσεις. Η κάθε χώρα για το 1896 εισάγει από την περιοχή της το 22% με 100% των εισαγωγών της. Στην περιοχή αυτή κυριαρχούν οι διμερείς σχέσεις Κίνας - Χονγκ-Κονγκ και Ιαπωνίας-Κορέας χωρίς όμως να αποκλείονται οι υπόλοιπες διμερείς σχέσεις που κινούνται σε ένα εύρος 4% με 33%. Το 1906 οι εμπορικές αυτές σχέσεις ακόμη κυριαρχούν με εμπορικά μερίδια της τάξης του 14% στο τρίπτυχο Κίνα-Κορέα-Ιαπωνία, έχοντας όμως συρρικνωθεί κατά πέντε με έξι ποσοστιαίες μονάδες οι οποίες πιθανότατα όπως είδαμε και στο διαπεριφερειακό εμπόριο για το 1906 έχουν μετακινηθεί προς τις ΗΠΑ η οποία έχει εντείνει τις σχέσεις της με όλες τις χώρες της Ανατολικής Ασίας. Παρατηρούμε και εδώ την μείωση της έντασης των γειτονικών εμπορικών σχέσεων χάριν της εμπορικής σύνδεσης με μία ανερχόμενη υπερδύναμη, τις ΗΠΑ.

Δεν συμβαίνει το ίδιο και στις σχέσεις Αυστραλίας-Νέας Ζηλανδίας όπου τα μεταξύ τους εμπορικά μερίδια αυξάνονται την συγκεκριμένη δεκαετία. Εδώ με ταυτόχρονη μεγέθυνση των μεταξύ τους εμπορικών σχέσεων έχουμε ταυτόχρονα και μετακίνηση μεριδίων αγοράς από το Η.Β. στη Γερμανία, στο Βέλγιο, τις ΗΠΑ και την Ινδία. Παρατηρούμε και εδώ μία μεταβολή στα κανάλια του εμπορίου παρόμοια με εκείνη πολλών άλλων χωρών και περιοχών η οποία σηματοδοτείται από την αφαίρεση μεριδίου αγοράς από τον παραδοσιακό ηγέτη και την ταυτόχρονη κάρπωσή του από ανερχόμενες δυνάμεις του παγκόσμιου χώρου.

Στην περιοχή της ΝΑ Ασίας το ποσοστό του εμπορίου που έχει καταχωρηθεί είναι αρκετά μειωμένο σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές και έτσι δεν είναι εύκολο να εξάγουμε συμπεράσματα για το γειτονικό εμπόριο το οποίο όπως έχουμε ήδη δει περιορίζεται γενικότερα σε χαμηλότερα εμπορικά μερίδια. Βλέπουμε για παράδειγμα ότι οι Φιλιππίνες δεν πραγματοποιούν καθόλου εισαγωγές από την περιοχή της ΝΑ Ασίας ούτε το 1896, ούτε το 1906 κάτι που είναι πολύ παράξενο καθώς πολιτισμικά τουλάχιστον οι Φιλιππίνες εντάσσονται στο δίκτυο σχέσεων της ΝΑ Ασίας. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με το Σιάμ το οποίο ωστόσο εμφανίζεται το 1896 ως στατιστικός σημαντικός εξαγωγέας στα Στενά του Μελάκκα στο 8% και δέκα χρόνια αργότερα εμφανίζεται σε δύο ακόμη χώρες με αρκετά υψηλά μερίδια.²⁸¹ Αναμφίβολα τα μερίδια αυτά απεικονίζουν μέρος των εμπορικών σχέσεων του υπόλοιπου ακαταχώρητου 45% του εξωτερικού εμπορίου του Σιάμ.

Οι γειτονικές σχέσεις των υπόλοιπων χωρών της περιοχής περιστρέφονται γύρω από τις Ολλανδικές, τις Γαλλικές και τις Βρετανικές αποικίες με τα μερίδια των Βρετανικών αποικιών στην περιοχή, δηλαδή ουσιαστικά των Στενών, να μειώνονται σημαντικά, κάτι που θα δούμε και στην περίπτωση του Χονγκ Κονγκ. Σε ένα πιο ευρύτερο επίπεδο σχέσεων όλη η περιοχή αυτή έχει σημαντικές εμπορικές σχέσεις τόσο με την Ανατολική όσο και με τη Νότια Ασία.

Από τους Χάρτες προκύπτει και ένα άλλο συμπέρασμα που σχετίζεται με το Χονγκ Κονγκ για το οποίο δεν υπάρχουν καθόλου δεδομένα. Συγκεκριμένα από το Χάρτη 1 βλέπουμε ότι το Χονγκ Κονγκ εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας σε οκτώ από τις δώδεκα χώρες της περιοχής της Ασίας και μάλιστα με

²⁸¹ Βλέπουμε λοιπόν εδώ πως ο Χάρτης των εμπορικών εταίρων μπορεί να μας βοηθήσει να ανασυστήσουμε εμπορικές σχέσεις που δεν προκύπτουν από το εμπορικό προφίλ μίας χώρας.

πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια που στην περίπτωση της Κίνας φτάνουν το 43%. Δέκα χρόνια αργότερα βλέπουμε από το Χάρτη 3 ότι εμφανίζεται μόνο σε τρεις χώρες με μειωμένα μάλιστα μερίδια.

Οι πίνακες των εξαγωγών δεν εμφανίζουν κάποια τέτοια αναντιστοιχία. Τόσο ο Χάρτης 2 για το 1896 όσο και ο Χάρτης 4 για το 1906 εμφανίζουν το Χονγκ Κονγκ ως στατιστικά σημαντικό εισαγωγέα για επτά περίπου χώρες (πέντε το 1906) με μόνο αυξημένο μερίδιο της Γαλλικής Ινδοκίνας από 19% σε 24%. Όλα τα υπόλοιπα εμπορικά μερίδια εμφανίζουν μειώσεις της τάξης των πέντε και έξι ποσοστιαίων μονάδων και πιθανόν να συνδέονται με την αντίστοιχη πτώση των εμπορικών μεριδίων του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η Ινδία έχει την αναμενόμενη εμπορική σχέση με την Κεϋλάνη στο 64% το 1896 το οποίο μειώνεται σε 59% το 1906. Οι εισαγωγές ωστόσο της Ινδίας από την ευρύτερη περιοχή της Ασίας περιορίζονται σε ένα 4-5% που ακόμα και αυτό σχετίζεται με τις υπόλοιπες Βρετανικές αποικίες στην περιοχή, δηλαδή το Χονγκ-Κονγκ και τα Στενά. Η δυσανάλογη αυτή σχέση μεταξύ Ινδίας και ευρύτερης Ασίας εντοπίζεται στο γεγονός ότι η Ινδία χρησιμοποιείται πιθανόν σαν τόπος προώθησης προς την Ασία των Βρετανικών εξαγωγών. Σε αυτό μας οδηγεί και η εξέταση των Χαρτών 2-4 που βλέπουμε ότι οι εξαγωγές της Ινδίας στην περιοχή της Ασίας ανέρχονται σε ένα 23% το 1896 με μία μείωση δύο ποσοστιαίων μονάδων δέκα χρόνια αργότερα.

Αν θέλαμε να συνοψίσουμε για την περιοχή της Ασίας θα λέγαμε ότι οι πιο έντονες γειτονικές εμπορικές σχέσεις εντοπίζονται στην Ανατολική Ασία. Τόσο για την Ανατολική όσο και για την ΝΑ ή Νότια Ασία, οι εμπορικές σχέσεις με τις Ευρωπαϊκές χώρες των οποίων αποτελούν αποικίες δημιουργούν ένα πολύπλοκο δίκτυο σχέσεων που χρειάζεται μία ειδική εκτεταμένη ανάλυση καθώς φυσικά δεν μας βοηθά και η ελλιπής παρουσία στατιστικών δεδομένων. Συνεπώς τα συμπεράσματα στα οποία φτάνουμε δεν είναι ασφαλή.

4.12.4 Αφρική

Το γειτονικό εμπόριο στην Αφρική έχει πολύ μικρή παρουσία. Στη Βόρεια Αφρική εμφανίζεται μία σχέση Αλγερίας-Τυνησίας τύπου 1%-17% ενώ η Αίγυπτος δεν έχει

καμία εμπορική σχέση με τις δύο αυτές χώρες αλλά κυρίως με την Ιταλία και την Τουρκία. Το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου της Βόρειας Αφρικής κατευθύνεται προς τις κυρίαρχες ευρωπαϊκές δυνάμεις και είναι αποικιοκρατικού χαρακτήρα χωρίς κάτι να αλλάζει σημαντικά το 1906 όπως βλέπουμε από τους Χάρτες 3 και 4.

Για τη Νότια Αφρική τα συμπεράσματα δεν διαφέρουν πολύ. Το γειτονικό εμπόριο μεταξύ των χωρών που απεικονίζονται εμφανίζεται πολύ περιορισμένο αν και το δείγμα μας είναι μικρό. Υπάρχει μία σχέση Μαυρίκιου - Ακρ. Καλής Ελπίδας της μορφής 2%-15% το 1896 η οποία παραμένει ως έχει δέκα χρόνια αργότερα χωρίς όμως κάποια άλλη σημαντική εμπορική σχέση. Το στατιστικά σημαντικό εμπόριο της γειτονίας αυτής των χωρών πραγματοποιείται κυρίως με τις ευρωπαϊκές χώρες και με την Ινδία όπως μπορεί κανείς πολύ εύκολα να παρατηρήσει από τους Χάρτες 1-4. Αναμφίβολα οι συναλλαγές αυτές είναι τριγωνικές και εξυπηρετούν σε σημαντικό βαθμό το εξωτερικό εμπόριο του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και τις σχέσεις του με την περιοχή της ΝΑ Ασίας, η οποία φαίνεται να αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό κόμβο διαμετακομιστικού εμπορίου.

Η Αφρική φαίνεται ότι αποτελεί μία ακραία περίπτωση επικράτησης των ευρωπαϊκών δυνάμεων, οι οποίες ανάλογα με τις αποικίες τους προσπαθούν να δημιουργήσουν τις δικές τους σφαίρες επιρροής. Από τα εμπορικά μερίδια και μόνο προκύπτει ότι το εμπόριο των χωρών αυτών δεν είναι στατιστικά σημαντικό για τις ευρωπαϊκές χώρες. Εκείνο που φαίνεται να είναι σημαντικό είναι η εδαφική κυριαρχία μέσα από την απορρόφηση σχεδόν ολόκληρου του εξωτερικού εμπορίου της κάθε Αφρικανικής χώρας από την αντίστοιχη αποικιοκρατική δύναμη.

Φυσικά εδώ δεν έχουμε να κάνουμε μόνο με εδαφική εκμετάλλευση ή εκμετάλλευση άλλων πόρων αλλά κυρίως με ιδεοπλασίες. Η κυριαρχία στο εξωτερικό εμπόριο των χωρών αυτών αποτελεί σύμβολο εδαφικής κυριαρχίας και υλικό δημιουργίας αυτοκρατορικής νοοτροπίας με τις συνέπειες, οικονομικές ή όχι, που αυτό έχει. Η γενικότερη επικράτηση στην Αφρική σχετίζεται πολύ περισσότερο με μη οικονομικά φαινόμενα από οποιαδήποτε άλλη δράση των κυρίαρχων ευρωπαϊκών δυνάμεων.

4.13 Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή οικονομία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα βρίσκεται σε μία νέα φάση ανάπτυξης η οποία θα διαρκέσει μέχρι και την αυγή του πολέμου και για κάποιες χώρες και αργότερα. Στη φάση αυτή έχει παρατηρηθεί ένας υψηλός όγκος διεθνούς εμπορίου παρά την φαινομενικά προστατευτική πολιτική που υιοθετούν οι περισσότερες χώρες την συγκεκριμένη περίοδο και ταυτόχρονα πραγματοποιείται μία ταχύτατη επέκταση των Ευρωπαϊκών χωρών. Πως κατανέμεται όμως το διεθνές εμπόριο και ποια είναι η μεταβολή αυτής της κατανομής σε σχέση με την μεγέθυνση της διεθνούς αγοράς;

Εμείς μελετήσαμε την δομή των εμπορικών εταίρων και ουσιαστικά την πολιτική κατανομή του εμπορίου εντός αυτής της περιόδου μεταξύ δύο σημείων στο χρόνο, το 1896 και το 1906. Ίσως η χρονική διάρκεια μίας δεκαετίας να μην αρκετός χρόνος για να εντοπιστούν οι μεταβολές σε μία δομή αλλά αφού εμείς εξετάζουμε τις δομές αυτές εκ των υστέρων, μπορούμε να εντοπίσουμε την τάση ή καλύτερα την τροχιά στην οποία εισέρχονται. Πράγματι, σε αυτή την κίνηση από το ένα χρονικό σημείο σε ένα άλλο με βάση την ανάλυση που πραγματοποιήσαμε μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα τα οποία αφορούν το εμπόριο σε παγκόσμια κλίμακα, το περιφερειακό και το διαπεριφερειακό εμπόριο και το εμπόριο μεταξύ γειτονικών χωρών.

Σε παγκόσμιο επίπεδο διαπιστώνουμε την ηγετική παρουσία τεσσάρων μόνο χωρών, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γερμανίας, της Γαλλίας και στην άλλη άκρη του Ατλαντικού των ΗΠΑ. Οι τέσσερις αυτές χώρες με την ηγεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, εμφανίζουν εμπορικές σχέσεις με όλες τις χώρες που έχουμε εξετάσει και αποτελούν τον πυρήνα γύρω από τον οποίο περιστρέφονται τα κανάλια του διεθνούς εμπορίου. Καμία άλλη χώρα δεν έχει τέτοια ισχύ και μόνες τους ολιγοπωλούν σχεδόν το εξωτερικό εμπόριο κάθε χώρας.

Στο ίδιο επίπεδο βλέπουμε ότι στη διάρκεια μίας δεκαετίας έχει αυξηθεί η συμμετοχή και άλλων χωρών στο διεθνές εμπόριο, αύξηση όμως που εντοπίζεται σε εμπορικά μερίδια της τάξης του 1-2%. Η μεγέθυνση της διεθνούς αγοράς βρίσκει τις μεγάλες δυνάμεις να απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών μεριδίων ενώ

στην ίδια κίνηση παρατηρείται το Ηνωμένο Βασίλειο να χάνει μερίδια τα οποία καρπώνονται οι υπόλοιπες τρεις κεντρικές δυνάμεις. Η δομή και η ιεραρχία που εντοπίζεται το 1896 διατηρείται εξ' ολοκλήρου το 1906 με τις μετακινήσεις των μεριδίων της αγοράς να οδηγούν στην άνοδο των ΗΠΑ και της Γερμανίας οι οποίες ανταγωνίζονται το Η.Β. πλέον σε εμπορικά μερίδια και επέκταση σε νέα εδάφη.

Η τάση αυτή φαίνεται ακόμα πιο ξεκάθαρα στο περιφερειακό επίπεδο. Οι ΗΠΑ και η Γερμανία προσπαθούν να δημιουργήσουν η κάθε μία τις δικές της σφαίρες επιρροής, η πρώτη στην Αμερικανική ήπειρο όπου τα εμπορικά της μερίδια εμφανίζονται αυξημένα και η δεύτερη στην ηπειρωτική Ευρώπη.

Ταυτόχρονα επεκτείνονται και σε άλλες περιφέρειες, όπως π.χ. οι ΗΠΑ στην Ανατολική Ασία ή η Γερμανία στην Αφρική, και έτσι δημιουργούνται φαινομενικές διαπεριφερειακές σχέσεις οι οποίες ουσιαστικά υποκρύπτουν την ηγετική παρουσία των μεγαλύτερων δυνάμεων. Έτσι το διαπεριφερειακό εμπόριο είναι σε μεγάλο βαθμό δι-εθνικό αφού ο μεγαλύτερος όγκος του περιστρέφεται γύρω από τις μεγάλες δυνάμεις που λειτουργούν ως πόλοι έλξης τόσο του εισαγωγικού όσο και του εξαγωγικού εμπορίου. Οι σχέσεις μικρότερων χωρών μεταξύ περιφερειών είναι σποραδικές και περιορισμένες με αποτέλεσμα η συγκολλητική ουσία των περιφερειών να αποτελείται μόνο από μερικές χώρες.

Η δημιουργία των σφαιρών επιρροής σε περιφερειακό επίπεδο έχει τον αντίκτυπό της και στο εμπόριο μεταξύ γειτονικών χωρών το οποίο εμφανίζεται ήδη περιορισμένο το 1896. Εντός των περιφερειών υπάρχουν χώρες που προσπαθούν να δημιουργήσουν το δικό τους δίκτυο εμπορικών σχέσεων, θα μπορούσαμε να πούμε μία μικρογραφική σφαίρα επιρροής, όπως για παράδειγμα η Αργεντινή στη Νότιο Αμερική ή η Αυστροουγγαρία στην περιοχή των Βαλκανίων στην Ευρώπη καθώς και η Ρωσία. Και στις δύο περιπτώσεις από το 1896 στο 1906 παρατηρούμε τον μερικό εκτοπισμό τους από τις μεγαλύτερες δυνάμεις των αντίστοιχων περιφερειών, δηλαδή των ΗΠΑ στην Αμερική και της Γερμανίας στην Ευρώπη.

Η προσπάθεια των μεγάλων δυνάμεων να επιβληθούν στις περιφέρειές τους όχι μόνο εκτοπίζει μικρότερες φιλόδοξες δυνάμεις αλλά απορροφά και ένα ακόμη μέρος του ήδη περιορισμένου γειτονικού εμπορίου. Σχεδόν πουθενά δεν διαπιστώνουμε πιο στενές σχέσεις μεταξύ γειτονικών χωρών καθώς η πίεση

μεγαλύτερων δυνάμεων για επικράτηση στις σφαίρες και μικροσφαίρες επιρροής διαβρώνουν αυτές τις σχέσεις.

Η γενικότερη λοιπόν κίνηση που παρατηρείται σε αυτή την περίοδο της μεγέθυνσης του διεθνούς εμπορίου είναι ότι τη μεγέθυνση της διεθνούς αγοράς δεν φαίνεται να τη συνοδεύει και η αντίστοιχη ισοκατανομή της. Ενώ αυξάνεται ελαφρά η συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο για τις περισσότερες χώρες στις χαμηλότερες τάξεις κατανομής των εμπορικών μεριδίων, το μεγαλύτερο μερίδιο της διεθνούς αγοράς το καρπώνονται οι μεγάλες δυνάμεις με αποτέλεσμα η βασική ιεραρχική δομή να διατηρείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στα μέσα του 20^{ου} αιώνα

«Japan has now arrived to take a place after the United States and the Soviet Union on the same level with Great Britain and the EEC»

Takeo Miki, Υπουργός Εξωτερικών της Ιαπωνίας, 1967²⁸²

5.1 Εισαγωγή

Ο μεταπολεμικός κόσμος έχει πια εγκαταλείψει το παλαιό σύστημα ισορροπίας δυνάμεων που στηριζόταν στην ηγεσία του Ηνωμένου Βασιλείου και τώρα πια εισέρχεται στην ηγετική σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ η οποία διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις. Η δημιουργία υπερεθνικών οργανισμών με εποπτικό και βοηθητικό ρόλο, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ και η GATT, στοχεύουν στην ανασύσταση, ανάπτυξη και ομαλή λειτουργία των διεθνών οικονομικών σχέσεων ενώ σε αυτό το πλαίσιο οι Ευρωπαϊκές χώρες συστήνουν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως κοινό πεδίο δράσης που στοχεύει στην εν μέρει εξάλειψη των ανταγωνιστικών τάσεων μεταξύ τους με κύριο κίνητρο την αποφυγή ενός ακόμη πολέμου γενικευμένης κλίμακας.

²⁸² Miki, Takeo «Nichi-Bei ampo ga gaikō no kichō», στο *Gikai seiji to tomo ni: Enzetsu hatsugenshū*, [Η Ζωή μου στην Κοινοβουλευτική Πολιτική: Συλλογή Λόγων και Δηλώσεων], jōken, Tokyo: Miki Takeo shuppan kinenkai, 1984 [1967], σ. 292. Η αναφορά στο Korhonen, Pekka, *Japan and the Pacific Free Trade Area*, Routledge, Λονδίνο, 1994, σ. 145.

Η περίοδος αυτή βρίσκει τις χώρες του δυτικού κόσμου να ανοικοδομούν τις οικονομίες τους μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και να εμφανίζουν ταχύτατους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης η οποία στηρίζεται στην μεταξύ τους αλληλεγγύη αλλά και στην εντός των ευρωπαϊκών χωρών ανανεωμένη κοινωνική σύμβαση που βρίσκει τις σχέσεις της δημόσιας και της ιδιωτικής σφαίρας να συμπλέουν. Ταυτόχρονα ξεκινά η αποαποικιοποίηση του κόσμου κάτω από το διστακτικό και καχύποπτο βλέμμα των δυτικών δυνάμεων ενώ ένα άλλο μεγάλο μέρος του πλανήτη αποφασίζει να ακολουθήσει διαφορετική πορεία από το κύριο ρεύμα αποκόπτοντας ουσιαστικούς πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς. Στο διαιρεμένο αυτό κόσμο οι δεσμοί του εμπορίου συνεχίζουν να κυριαρχούν και να κρύβουν πίσω από το οικονομικό τόσο το πολιτικό όσο και το πολιτισμικό. Η μεταπολεμική περίοδος είναι η κατεξοχήν ιστορική φάση όπου η δομή των εμπορικών εταίρων αντανακλά τόσο τη σύμπλευση νοοτροπιών, αντιλήψεων, ιδεολογιών όσο και τη ρήξη τους καθώς χώρες με κοινό ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν καλούνται τώρα πια να δράσουν σε διαφορετικά πλαίσια και άνθρωποι με κοινές ζωές, αντιλήψεις και συστήματα αξιών βρίσκονται αντιμέτωποι με κατηγορίες επιλογών ο αποκλειόμενος διαχωρισμός των οποίων είναι ψευδής και πειραματικός.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσουμε την δομή των εμπορικών εταίρων για το 1965 και το 1980. Σε αντίθεση με τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, η ανάλυση των εισαγωγών και των εξαγωγών για κάθε χρονιά θα γίνεται ταυτόχρονα έτσι ώστε για οποιαδήποτε εμπορική σχέση σε οποιοδήποτε επίπεδο να έχουμε άμεσα πιο ολοκληρωμένη εικόνα. Η ανάλυση για το 1965 θα γίνει σε όρους σύγκρισης σε σχέση με τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και στη συνέχεια θα προχωρήσουμε στο 1980 για να εξετάσουμε εάν υπάρχει και ποια είναι η μετάβαση σε ένα διαφορετικό σημείο δομής και ιεραρχίας. Κύριος στόχος μας όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο είναι η ανάδυση της κατανομής του διεθνούς εμπορίου.

5.2 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων το 1965

Στους Χάρτες 5 και 6 απεικονίζονται οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις εισαγωγών και εξαγωγών για το 1965. Ο αριθμός των χωρών που εμφανίζονται είναι 101 με καταχωρημένα δεδομένα για 89 από αυτές στον Χάρτη 5 (Εισαγωγές 1965) και 88 στον Χάρτη 6 (Εξαγωγές 1965). Οι περισσότερες από τις χώρες που δεν έχουν δεδομένα εντάσσονται στη σφαίρα επιρροής της Ρωσίας ή ΕΣΣΔ για την περίοδο αυτή αλλά τις περιλαμβάνουμε για να ανακαλύψουμε και τους εμπορικούς τους εταίρους όπως προκύπτουν από τις καταχωρήσεις των υπόλοιπων χωρών. Η δυνατότητα αυτή να ανασυσταθούν εμπορικές σχέσεις χωρών χωρίς άμεσα δεδομένα είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας δημιουργίας των χαρτών των εμπορικών εταίρων.

5.2.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

Το καταχωρημένο ποσοστό του εμπορίου της κάθε χώρας για τις εισαγωγές του 1965 φτάνει κατά μέσο όρο το 88% με την διάμεσο πολύ κοντά στο 89%. Για τις εξαγωγές τα αντίστοιχα ποσοστά είναι λίγο χαμηλότερα στο 87,5% και 88% αντίστοιχα. Τα ποσοστά αυτά αντιστοιχούν κατά μέσο όρο σε 15 χώρες για τις εισαγωγές και 14 για τις εξαγωγές. Και μόνο από αυτά τα γενικά αποτελέσματα προκύπτει ότι σαν γενική εικόνα η συγκέντρωση του εμπορίου φαίνεται ότι έχει μειωθεί σε σχέση με το 1906, τουλάχιστον όσον αφορά την συμμετοχή περισσότερων χωρών στο εμπόριο της κάθε χώρας αφού το 1906 βρισκόμαστε στο 89-90% με 9 χώρες κατά μέσο όρο.

Εξετάζοντας την τυπική απόκλιση βλέπει κανείς ότι τα αποτελέσματα αυτά ποικίλλουν από χώρα σε χώρα καθώς υπάρχουν χώρες όπως η Ν. Κορέα για παράδειγμα όπου εισάγει το 87% των εισαγωγών της από έξι μόνο εταίρους. Αυτές οι περιπτώσεις είναι πιο περιορισμένες σε σχέση με το παρελθόν και εμφανίζονται σε χώρες με χρόνιες πολιτικές κυρίως εξαρτήσεις όπως η περίπτωση του Καναδά όπου τα στατιστικά του μεγέθη είναι ακριβώς ίδια με της Κορέας με τις ΗΠΑ τον σημαντικότερο εμπορικό του εταίρο με μερίδιο 70% στις εισαγωγές αλλά μόνο 58% στις εξαγωγές. Από αυτές τις ακραίες περιπτώσεις έχει δημιουργηθεί η υψηλή τυπική απόκλιση στα Στατιστικά Συνόλων.

Θα πάρουμε μία καλύτερη εικόνα για την ισόμετρη κατανομή του εμπορίου εάν εξετάσουμε το Δείκτη ΗΗΙ. Σε σύνολο 89 χωρών οι 43, δηλαδή περίπου οι μισές, εμφανίζουν χαμηλή συγκέντρωση του εισαγωγικού τους εμπορίου. Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες με την εξαίρεση της Αυστρίας και της Ιρλανδίας οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την Δυτική Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αντίστοιχα. Η χώρα με το χαμηλότερο δείκτη εξακολουθεί να είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με 0,03 τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές. Αντιθέτως στην Αμερική μόνο οι ΗΠΑ, η Βραζιλία, η Παραγουάη και η Αργεντινή έχουν χαμηλό δείκτη ενώ οι υπόλοιπες δεκαοκτώ χώρες της ηπείρου εμφανίζουν μέση ή υψηλή συγκέντρωση. Μάλιστα οι γειτονικοί εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ, ο Καναδάς και το Μεξικό εμφανίζουν πολύ υψηλή συγκέντρωση εισαγωγών λόγω της εξάρτησής τους από τις ΗΠΑ στο 0,498 και 0,443 αντίστοιχα ενώ στις εξαγωγές ο αντίστοιχος δείκτης είναι λίγο χαμηλότερος στο 0,353 και 0,407 αντίστοιχα.

Οι χώρες που βρίσκονται υπό την Ρωσική επιρροή και για τις οποίες διαθέτουμε στοιχεία εμφανίζουν οριακά χαμηλό δείκτη με εξαίρεση την Γιουγκοσλαβία η οποία εμφανίζει πολύ χαμηλό δείκτη στο 0,063 στις εισαγωγές και 0,076 στις εξαγωγές. Από τις υπόλοιπες χώρες που δεν έχουμε εξετάσει εκείνες με τους υψηλότερους δείκτες είναι η Κορέα η οποία εξαρτάται σχεδόν στον ίδιο βαθμό (περίπου 40%) από ΗΠΑ και Ιαπωνία στις εισαγωγές της και οι χώρες της Αφρικής που ουσιαστικά τελούν υπό Γαλλική κυριαρχία, η Αλγερία, η Μαυριτανία, η Σενεγάλη, η Ακτή Ελεφαντοστού, το Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Καμερούν, Γκαμπόν, ΚΑΔ και Μαδαγασκάρη όλες με δείκτη ΗΗΙ μεγαλύτερο του 0,3 με μέγιστο την περίπτωση της Αλγερίας όπου ο δείκτης φτάνει το 0,48.

Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με εκείνα του 19^{ου} αιώνα καθώς οι χώρες με χαμηλή συγκέντρωση ήταν οι λιγότερες. Εντοπίζουμε τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές συρρίκνωση της συγκέντρωσης του εμπορίου και ευρύτερη κατανομή του σε περισσότερες χώρες αν και σε αρκετές από αυτές υπάρχουν ακόμη οι εξαρτήσεις του παρελθόντος. Γενικότερα είναι εμφανής η σταδιακή μετάβαση από την κατηγορία υψηλής στην κατηγορία της χαμηλής συγκέντρωσης με την κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης να περιέχει ποσοστιαία τον ίδιο αριθμό χωρών.

Καθώς δεν έχουμε μελετήσει ένα ενδιάμεσο χρονικό σημείο την περίοδο του μεσοπολέμου, παραμένει ανοικτό το ερώτημα εάν η συρρίκνωση αυτή επιτελέστηκε μεταπολεμικά ή μεσοπολεμικά, κάτι που θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς η περίοδος του μεσοπολέμου βιβλιογραφικά αντιμετωπίζεται ως χαλάρωση των δεσμών του διεθνούς εμπορίου κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα του δείκτη ΗΗΙ. Εάν πράγματι συνέβη μεσοπολεμικά τότε οι συντεταγμένες της ανάλυσης του διεθνούς εμπορίου όπως και η οικονομική θεωρία που τη συνοδεύει θα χρειάζονται πλέον σημαντικές αναπροσαρμογές.

Η αντίθεση στα αποτελέσματα εμφανίζεται επίσης και στην κατανομή των συνολικών δεδομένων, δηλαδή των εμπορικών μεριδίων. Παρατηρούμε ότι η τάξη του 1-2% περιλαμβάνει το 40% των συνολικών δεδομένων σε αντίθεση με το 23% το 1906. Η διαφορά αυτή είναι αυξημένη όταν περνάμε στην τάξη του 4-5% όπου έχουμε το 72% των δεδομένων για το 1965 σε σχέση με το 50% του 1906. Το μέγεθος αυτού του σημείου μετάβασης που σχετίζεται με την προς τις κάτω τάξεις συγκέντρωση των παρατηρήσεων γίνεται αντιληπτό όταν αναλογιστεί κανείς ότι το 80% των παρατηρήσεων του 1965 εμφανίζεται αθροιστικά στην τάξη 6-7% ενώ το 1906 το αντίστοιχο ποσοστό εμφανιζόταν στην τάξη του 14-15%.

Στις επόμενες τάξεις φαίνεται να μειώνεται η εν λόγω διαφορά ακόμα όμως και στην τάξη 12-13% όπου για το 1965 έχουμε το 90% των παρατηρήσεων, για το 1906 το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις στο 75%. Η μικρότερη διαφορά είναι των δύο ποσοστιαίων μονάδων όπου εμφανίζεται στην τάξη του 35-40% και διατηρείται μέχρι και την τάξη του 40-50%. Τα αντίστοιχα αποτελέσματα παίρνουμε και από τους Χάρτες των εξαγωγών αν και εκεί στην τάξη 1-2% τα αρχικά αθροιστικά ποσοστά είναι κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα και για τις δύο χρονιές κάτι που υποδηλώνει ότι οι εξαγωγές διατηρούν ελαφρώς μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια σε σχέση με τις εισαγωγές ειδικότερα στις χαμηλότερες συγκριτικά τάξεις προ του 15-20%.

5.2.2 Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς για το 1965

Η γενική εικόνα της κατανομής των δεδομένων θα συμπληρωθεί εάν εξετάσουμε ταυτόχρονα και τον πίνακα κατάταξης των χωρών που εμφανίζονται ως στατιστικά

σημαντικοί εξαγωγείς έτσι όπως προκύπτουν από τον Χάρτη 5. Σύμφωνα με τον Πίνακα Κατάταξης για τις εισαγωγές του 1965 βλέπουμε ότι βάσει του αριθμού των χωρών εμφανίζονται οκτώ χώρες ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς για 62-87 χώρες. Η ομάδα αυτή αποτελείται από τις μεγαλύτερες χώρες της Δύσης με την προσθήκη της Ιαπωνίας η οποία εμφανίζεται ήδη ως μεγάλη δύναμη στο χώρο του εμπορίου. Εντός της ομάδας αυτής κυριαρχούν οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και αμέσως μετά η Ιαπωνία ενώ οι υπόλοιπες τέσσερις παρά τον υψηλό αριθμό χωρών στον οποίο εμφανίζονται, έχουν πολύ χαμηλότερο άθροισμα εμπορικών μεριδίων κάτι που δείχνει ότι τα εμπορικά μερίδια που κατέχουν κυμαίνονται κατά μέσο όρο στο 1-5% με εξαίρεση περιστασιακά υψηλά μερίδια όπως της Ολλανδίας στο Σουρινάμ και στο Βέλγιο ή της Ιταλίας στη Λιβύη ή σε μία ακραία περίπτωση της Γαλλίας στις Αφρικανικές χώρες.

Το συνολικό άθροισμα των εμπορικών μεριδίων για όλες τις χώρες είναι 7.854, δηλαδή 89 χώρες με περίπου 89% του καταχωρημένου εμπορίου για κάθε χώρα. Από αυτό το σύνολο τα 4.797 μερίδια, δηλαδή το 61%, το κατέχουν πέντε μόνο χώρες: οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιαπωνία. Ένα ακόμη 20% το έχουν οκτώ χώρες (η Ολλανδία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Σουηδία, ο Καναδάς, η ΕΣΣΔ, η Κίνα και η Βενεζουέλα) και το υπόλοιπο 19% μοιράζεται σε άλλες 75 χώρες.

Εάν συνδυάσουμε τον αριθμό των χωρών με το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων θα διαπιστώσουμε ότι ουσιαστικά έχουμε τρεις μεγάλες κατηγορίες: στην πρώτη έχουμε ένα εύρος 800-1700 μονάδες με τις ΗΠΑ πλέον να έχουν την ηγετική θέση που το Ηνωμένο Βασίλειο είχε μερικές δεκαετίες νωρίτερα. Σε μία παρένθεση που υποδηλώνει μεγάλη ανάπτυξη του εξαγωγικού τομέα ανήκει μόνο η Ιαπωνία με 514 μερίδια ενώ η δεύτερη κατηγορία έχει εύρος 100-300 μερίδια και εκεί ανήκουν χώρες όπως η Ιταλία, το Βέλγιο, η ΕΣΣΔ, η Βενεζουέλα, ο Καναδάς και η Σουηδία. Στην τρίτη και τελευταία κατηγορία ανήκουν όλες οι υπόλοιπες χώρες που τα εμπορικά του μερίδια βρίσκονται στο εύρος 1-100. Συμπεραίνουμε ότι η δομή των εμπορικών εταίρων δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα σε σχέση με το 1906 αλλά εντοπίζονται σημαντικές αλλαγές εντός των κατηγοριών. Πάλι έχουμε μία ηγετική δύναμη που προπορεύεται με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες χώρες και στη συνέχεια δημιουργείται μία ιεραρχία η οποία δεν σχετίζεται άμεσα με το μέγεθος των χωρών αλλά με το μέγεθος

των οικονομιών. Συνεπώς το μέγεθος μίας οικονομίας έχει σημαντικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο και δεν θα πρέπει να εγκαταλείπεται ως αναλυτική παράμετρος.

Το υψηλό άθροισμα εμπορικών μεριδίων και οι διαφορές που προκύπτουν δεν σημαίνουν υποχρεωτικά υψηλότερο όγκο εμπορίου. Δείχνουν όμως την υψηλή εξάρτηση που έχουν πολλές χώρες στις εισαγωγές τους από λίγες μόνο μεγάλες δυνάμεις. Αυτό μπορεί να γίνει πιο ξεκάθαρο εξετάζοντας τα εμπορικά μερίδια που είναι μεγαλύτερα του 10%.

Όπως προκύπτει από τον Χάρτη 5 συνολικά έχουμε 180 εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% για τις εισαγωγές του 1965 σε σύνολο 1358 καταχωρημένων μεριδίων, δηλαδή το 13% των παρατηρήσεων σε αντίθεση με το 30% του 1906, τα οποία μοιράζονται σε 25 χώρες. Μόνο οι πέντε από αυτές, οι ΗΠΑ, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ιαπωνία κατέχουν τα 142 δηλαδή σχεδόν το 80% και μόνες τους οι ΗΠΑ έχουν σχεδόν το ένα τρίτο του συνόλου. Οι υπόλοιπες είκοσι χώρες κατέχουν από ένα μέχρι και πέντε εμπορικά μερίδια της κατηγορίας αυτής όπου τα πέντε ανήκουν στην ΕΣΣΔ.

Η κατανομή των μεριδίων εντός αυτής της κατηγορίας εμφανίζεται στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 5. Στην μεγαλύτερη κατηγορία (> 50%) η Γαλλία εμφανίζει την υψηλότερη συχνότητα με δέκα παρατηρήσεις που όλες προέρχονται από τις Αφρικανικές χώρες. Οι ΗΠΑ εμφανίζουν τρεις παρατηρήσεις που προέρχονται από τον Καναδά, το Μεξικό και την Βενεζουέλα με την εξάρτηση των εισαγωγών του Καναδά στο 70% των συνολικών του εισαγωγών να αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό μερίδιο όλου του χάρτη για το 1965. Το πρώτο κατέχει η Βενεζουέλα με 77% που είναι οι εισαγωγές των Ολλανδικών Αντίλλων ενώ το Η.Β. εμφανίζει μόνο μία παρατήρηση που προέρχεται από την Ιρλανδία στο 50%.

Στην δεύτερη κατηγορία 30-50% οι μισές παρατηρήσεις αναφέρονται στις ΗΠΑ και στα μερίδια που κατέχουν στην Αμερική που φτάνουν το 47%. Εκτός Αμερικής εμφανίζουν μερίδια στην Νότια Κορέα (41%), στις Φιλιππίνες (35%), στο Βιετνάμ (45%), στην Ινδία και στο Πακιστάν από 35%. Ενδιαφέρον είναι ότι για την Γερμανία τα μερίδια αυτής της κατηγορίας εντοπίζονται στην Ευρώπη και αναφέρονται στην Αυστρία (42%) και στην Ελβετία (30%). Για την Γαλλία όπως και για το Βέλγιο πάλι η Αφρική είναι η περιοχή όπου εντοπίζονται οι δικές τους αναφορές ενώ η Ιαπωνία εμφανίζεται στην Νότιο Κορέα (37%) και στην Ταϊλάνδη (32%). Τέλος οι

παρατηρήσεις που σχετίζονται με την ΕΣΣΔ αναφέρονται στους δορυφόρους της, την Ουγγαρία (36%) και την Τσεχοσλοβακία (34%) ενώ μία παρατήρηση αναφέρεται και στο Αφγανιστάν (47%).

Ο κύριος όγκος των παρατηρήσεων στα εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% εντοπίζεται στην πρώτη κατηγορία, 10-30% και αναφέρονται στις χώρες που ήδη έχουμε εξετάσει. Για το λόγο αυτό μπορούμε να εντάξουμε την ανάλυση αυτής της κατηγορίας σε μία συγκεντρωτική ανάλυση για κάθε μία από αυτές τις κεντρικές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου.

Οι ΗΠΑ εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς συνολικά σε 87 χώρες, δηλαδή σε όλες τις χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα εκτός της Τσεχοσλοβακίας. Στις 54 από αυτές εμφανίζουν εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% και σε 20 από αυτές μεγαλύτερα του 30%. Τα υψηλότερα εμπορικά μερίδια εμφανίζονται στην Αμερική χωρίς όμως αυτό να αποκλείει υψηλά μερίδια χαμηλότερης κατηγορίας και σε άλλες περιοχές του κόσμου. Με SI1965 στις 1.657 μονάδες, συγκεντρώνει τον υψηλότερο αριθμό εμπορικών μεριδίων και το 21% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων. Οι ΗΠΑ αποτελούν τον αδιαμφισβήτητο ηγέτη του εξαγωγικού εμπορίου για την συγκεκριμένη περίοδο.

Το Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζεται σε 87 χώρες όπως και οι ΗΠΑ και σε 30 από αυτές εμφανίζει εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10%. Με SI1965 στις 796 μονάδες, υποδιπλάσιο δηλαδή των ΗΠΑ (σε κάτι που παραδόξως συμφωνούν και τα απόλυτα μεγέθη των εξαγωγών με 27 δις δολάρια για τις ΗΠΑ και 13 δις δολάρια για το Η.Β.), δείχνει ότι όχι μόνο έχει χάσει την ηγετική του θέση στο διεθνές εμπόριο αλλά ακόμη και στις περιφέρειες με εξαίρεση την περιοχή της Αυστραλίας-Νέας Ζηλανδίας δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ούτε τις ΗΠΑ, ούτε την Δ. Γερμανία.

Στην ίδια ακριβώς θέση βρίσκεται και η Γαλλία η οποία παρά την εμφάνισή της σε μεγάλο αριθμό χωρών, δεν εμφανίζει πολύ σημαντικά ποσοστά ως εξαγωγέας σε σύγκριση πάντα με τις ΗΠΑ ή την Γερμανία. Τα περισσότερα εμπορικά της μερίδια κυμαίνονται σε ένα εύρος της τάξης του 1-5% και το υψηλό SI1965 προέρχεται κυρίως από τις πρώην-νυν αποικίες της στην Αφρική. Τα μόνα στατιστικά σημαντικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% είναι με το Βέλγιο (16%), με την Ελβετία (14%) και οριακά με την Ισπανία (11%) και την Ιταλία (10%).

Η Δ. Γερμανία αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη δύναμη στον κόσμο του διεθνούς εμπορίου. Με εξαγωγές σε 86 χώρες από τις οποίες στις τριάντα κατέχει εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% (μόνο στο Μαλάουι δεν εξάγει στατιστικά σημαντικά) και SI στις 810 μονάδες αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη βιομηχανική δύναμη στην Ευρώπη. Την παρουσία που έχει στη Νότιο Αμερική την ξεπερνά μόνο οι ΗΠΑ ενώ κυριαρχεί τόσο στη Σκανδιναβία όσο και στην ηπειρωτική Ευρώπη.

Φαίνεται ότι στις πρώτες δυνάμεις πρέπει να ενταχθεί πλέον και η Ιαπωνία η οποία με στατιστικά σημαντικές εξαγωγές σε 70 χώρες και SI1965 στις 514 μονάδες βρίσκεται στο στάδιο της μετάβασης σε κεντρική χώρα του διεθνούς εμπορίου. Αν και τα μερίδια που έχει σε πολλές χώρες είναι σχετικά χαμηλά, έχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην περιοχή της ΝΑ Ασίας και πολύ πιθανόν μέσα από τον εξαγωγικό της προσανατολισμό να επηρεάζει την παραγωγική δομή αυτών των χωρών σε ποικίλους βαθμούς.

Πέρα από αυτό τον κεντρικό εξαγωγικό πυρήνα χωρών, οι υπόλοιπες χώρες ακολουθούν σε μεγάλη απόσταση. Σημαντική παρουσία έχουν και η Ιταλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, ο Καναδάς και η Σουηδία των οποίων η ισχύς στο διεθνές εμπόριο δημιουργείται περισσότερο από τον αριθμό των χωρών στον οποίο εμφανίζονται ως εξαγωγείς παρά σε ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς το οποίο στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις κυμαίνεται σε ένα εύρος της τάξης του 1-4%. Άλλες χώρες όπως η ΕΣΣΔ, η Κίνα και η Βενεζουέλα εμφανίζονται σε μικρότερο αριθμό χωρών αλλά έχουν σημαντικά εμπορικά μερίδια και έτσι εμφανίζουν υψηλότερη τιμή SI1965.

Για όλες τις υπόλοιπες χώρες που έχουν καταχωρηθεί εδώ η αναλογία αριθμού χωρών-SI1965 είναι σχετικά ομαλή με μέση αναλογία 2-3% το εμπορικό μερίδιο ανά χώρα παρουσίας.

5.2.3 Οι Κυριότεροι Εισαγωγείς

Η δομική εικόνα που πήραμε από τις εισαγωγές δεν αλλάζει για τις εξαγωγές. Εκείνο που διαφέρει είναι το βάθος στο οποίο εντοπίζονται οι σχέσεις καθώς οι κύριοι εξαγωγείς φαίνεται ότι δεν αποτελούν και τους κύριους εισαγωγείς στον ίδιο βαθμό. Το συνολικό άθροισμα των εμπορικών μεριδίων για όλες τις χώρες είναι 7.703, δηλαδή 88 χώρες με περίπου 87% του καταχωρημένου εμπορίου για κάθε χώρα. Από αυτό το

σύνολο τα 4.323 μερίδια, δηλαδή το 56%, το απορροφούν πέντε μόνο χώρες: οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιαπωνία έναντι του 61% για τις εισαγωγές. Ένα ακόμη 18% το έχουν οκτώ χώρες (η Ολλανδία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Σουηδία, ο Καναδάς, η ΕΣΣΔ, η Σιγκαπούρη και η Μαλαισία) και το υπόλοιπο 26% μοιράζεται σε άλλες 75 χώρες σε αντίθεση με το 19% των εισαγωγών. Βλέπουμε ότι σε ένα γενικό επίπεδο η εδαφική κατανομή είναι πιο ευρύτερη όσον αφορά τις χώρες ως τόπους προορισμού εξαγωγών και ειδικότερα το βάθος του εισαγωγικού τους εμπορίου.

Σύμφωνα με τον Πίνακα Κατάταξης η κυριότερη εισαγωγική χώρα βάσει του αριθμού χωρών είναι η Γερμανία με εισαγωγές από 83 χώρες και άθροισμα εμπορικών μεριδίων 755 μονάδες. Οι ΗΠΑ εμφανίζεται σε 76 χώρες, δηλαδή δέκα χώρες λιγότερες σε σχέση με τον χάρτη των εισαγωγών, και άθροισμα εμπορικών μεριδίων 1.384 που είναι το υψηλότερο της κατάταξης αλλά πάλι υπολείπεται του αντίστοιχου μεγέθους του χάρτη των εισαγωγών. Συνολικά οι πέντε κεντρικές χώρες απορροφούν το 56% των εξαγωγών των χωρών όλου του κόσμου έναντι του 61% των εισαγωγών. Η κάθε μία από αυτές τις χώρες έχει μικρότερη εμφάνιση ως εισαγωγέας και ταυτόχρονα έχει και χαμηλότερο άθροισμα εμπορικών μεριδίων με την εξαίρεση στο τελευταίο του Ηνωμένου Βασιλείου.

Οι χώρες που ανήκουν στη δεύτερη μεγάλη κατηγορία της κατάταξης που αντιστοιχεί σε εκείνη των εισαγωγών, παρουσιάζουν μία ιδιομορφία: ενώ ο αριθμός των χωρών στις οποίες εμφανίζονται ως εισαγωγείς είναι ίδιος ή μικρότερος με εκείνον ως εξαγωγείς, το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων τους είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το αντίστοιχο αποτέλεσμα των εισαγωγών. Αυτό γενικότερα σημαίνει ότι χώρες όπως η Ιταλία, η Ολλανδία, η ΕΣΣΔ και το Βέλγιο, οριακά πρέπει να έχουν ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο με πολλές από τις χώρες με τις οποίες συναλλάσσονται.

Από τις υπόλοιπες χώρες μπορούμε να διακρίνουμε μερικές ακόμα περιπτώσεις σημαντικής ανομοιομορφίας ως εισαγωγείς-εξαγωγείς. Η πιο ακραία από αυτές είναι η Βενεζουέλα με εισαγωγές από τρεις χώρες συνολικά πέντε μονάδων ενώ ως εξαγωγέας από τον Χάρτη 5 εμφανίζεται σε 24 χώρες με συνολικό άθροισμα εμπορικών μεριδίων 150 μονάδων. Στην ίδια κατηγορία εντάσσεται και το Ιράν με όμοιες εισαγωγές και εξαγωγές σε 19 χώρες συνολικά 35 εμπορικών μεριδίων.

Στην ακριβώς αντίθετη κατηγορία βρίσκονται χώρες όπου εμφανίζονται σε μεγάλο αριθμό χωρών ως εισαγωγείς και σε μικρό ως εξαγωγείς. Δύο τέτοια παραδείγματα αποτελούν η Ελλάδα και η Ισπανία. Η Ελλάδα με μόνο δύο εμφανίσεις ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας έχει 12 εμφανίσεις ως εισαγωγέας ενώ η Ισπανία εμφανίζεται σε 12 χώρες ως εξαγωγέας με άθροισμα εμπορικών μεριδίων 23 μονάδες αλλά ως εισαγωγέας εμφανίζεται σε 41 χώρες με αντίστοιχη τιμή 91 μονάδες.

Φαίνεται λοιπόν ότι γενικότερα οι χώρες που αποτελούν σημαντικούς εξαγωγείς δεν αποτελούν και σημαντικούς τόπους προορισμού εξαγωγών στον ίδιο βαθμό. Επίσης, είναι πολύ περισσότερες οι χώρες που εμφανίζονται ως εισαγωγείς και μάλιστα απορροφούν και μεγαλύτερα μερίδια σε αυτές τους τις εισαγωγές. Αυτό γίνεται εύκολα κατανοητό εάν εξετάσουμε τις χώρες στις οποίες αντιστοιχούν εμπορικά μερίδια εισαγωγών μεγαλύτερα του 10% καθώς ο αριθμός των χωρών όπου εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς (88) είναι σχεδόν ίδιος με εκείνον των εισαγωγέων (89). Συνεπώς όλες αυτές οι διαφορές που έχουμε εντοπίσει τόσο στις κεντρικές όσο και σε άλλες χώρες, θα εμπίπτουν αναγκαστικά στο βαθμό συγκέντρωσης των εξαγωγών και ταυτόχρονα σε μία ευρύτερη εδαφική κατανομή.

Πράγματι, σύμφωνα με την κατάταξη των χωρών με εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% στον Χάρτη 6 προκύπτει ως άμεσο συμπέρασμα ότι στην κατηγορία αυτή ανήκουν 35 συνολικά χώρες σε αντίθεση με 25 χώρες για τις εισαγωγές του 1965. Δεκαεπτά από αυτές τις χώρες δεν εμφανίζονται καθόλου στα αντίστοιχα αποτελέσματα του Χάρτη 5 τη θέση των οποίων έχουν άλλες επτά χώρες με πιο σημαντικές την Κίνα και την Βενεζουέλα.

Επίσης, η κατανομή σε αυτή την κατηγορία είναι περισσότερο ομαλή από εκείνη των εισαγωγών καθώς ναι μεν υπάρχουν ουσιαστικά δύο ομάδες με μεγάλες διαφορές μεταξύ τους, η μετάβαση όμως από τη μία ομάδα στην άλλη γίνεται με πιο εξομαλυμένο τρόπο. Αυτό οφείλεται σε μία μέση ομάδα βασικών εξαγωγέων που εμφανίζει εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% από 8 έως και 13 χώρες και αποτελείται από την Ιαπωνία, την Ολλανδία, την ΕΣΣΔ και την Ιταλία.

Η πρώτη ομάδα σε αυτή την κατηγορία αποτελείται από τις τέσσερις κεντρικές χώρες, τις ΗΠΑ, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία οι οποίες δεν εμφανίζουν διαφορές ως εισαγωγείς και εξαγωγείς στον αριθμό των υψηλών εμπορικών μεριδίων. Η μόνη χώρα με σημαντική απόκλιση στα αποτελέσματα είναι οι

ΗΠΑ όπου από 54 παρατηρήσεις ως βασικός εξαγωγέας τώρα έχουν συχνότητα εμφάνισης 40 παρατηρήσεων ως εισαγωγέας σε εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10%.

Τόσο η Γερμανία όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν εμφανίζουν διαφορές ούτε στον αριθμό, ούτε στην κατανομή των συγκεκριμένων παρατηρήσεων. Η Γαλλία η οποία ως εξαγωγέας εμφανίζει τόσο υψηλή συγκέντρωση στην τάξη > 50%, ως εισαγωγέας έχει μόνο τέσσερις παρατηρήσεις σε αυτή την κατηγορία από την ίδια περιοχή, την Αφρική. Ακόμα και οι ΗΠΑ διατηρούν ποσοστιαία την κατανομή τους με μόνη διαφορά την τάξη > 50% στην οποία τώρα εμφανίζουν επτά παρατηρήσεις σε αντίθεση με τρεις στις εισαγωγές. Όλες οι παρατηρήσεις των ΗΠΑ σε αυτή την τάξη βρίσκονται στην ήπειρο της Αμερικής και περιλαμβάνουν τόσο τη Βόρεια Αμερική όσο και τη Νότια με το Σουρινάμ και το Εκουαδόρ.

Γενικότερα, οι ΗΠΑ αποτελούν την πιο σημαντική απόκλιση ως εξαγωγέας ειδικά στα υψηλά εμπορικά μερίδια. Ενώ στο Χάρτη 5 προέκυπτε ότι κατείχαν το 30% των παρατηρήσεων των εμπορικών μεριδίων μεγαλύτερων του 10%, το ίδιο ποσοστό για τις εξαγωγές είναι 20%. Από τις 76 χώρες στις οποίες εμφανίζονται ως κύριος εισαγωγέας, στις 40 έχουν εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% δηλαδή ένα 53% που είναι κατά εννέα ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το 62% που έχουν ως κύριος εξαγωγέας. Φαίνεται ότι οι ΗΠΑ στο επίπεδο του εμπορικού μεριδίου υποχωρούν ως εισαγωγείς και απορροφούν μικρότερο κομμάτι της αγοράς των εξαγωγών του υπόλοιπου κόσμου.

Η ευρύτερη εδαφική κατανομή των εξαγωγών, δηλαδή ο μεγαλύτερος αριθμός χωρών που λειτουργούν ως στατιστικά σημαντικοί τόποι προορισμού εξαγωγών καθώς και ορισμένες χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η ΕΣΣΔ, η Ιταλία ή η Ολλανδία που έχουν μεγαλύτερα εμπορικά μερίδια ως εισαγωγείς παρά ως εξαγωγείς, έρχονται να συμπληρώσουν την μείωση των εμπορικών μεριδίων που κατέχουν οι κεντρικές δυνάμεις ως εισαγωγείς.

Η γενικότερη εικόνα των εξαγωγών είναι ότι όπως και στις εισαγωγές, διατηρείται η ανομοιόμορφη και ιεραρχική εικόνα τους. Μία κεντρική ομάδα χωρών κατέχει το μεγαλύτερο μέρος του εισαγωγικού εμπορίου αν και το βάθος δεν είναι το ίδιο καθώς ένα σημαντικό κομμάτι εισαγωγών προορίζεται προς άλλες χώρες. Ειδικότερα οι ΗΠΑ έχουν ηγετική θέση στο εισαγωγικό εμπόριο παρά το γεγονός ότι

είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη απόκλιση στην εμφάνισή της ως εισαγωγέας-εξαγωγέας.

5.3 Το Διαπεριφερειακό Εμπόριο το 1965

Η μελέτη του διαπεριφερειακού εμπορίου για το 1965 περιλαμβάνει ταυτόχρονη ανάλυση των Χαρτών 5 και 6 καθώς οι πληροφορίες που μας δίνουν είναι συμπληρωματικές και δείχνουν τις στατιστικά σημαντικές εμπορικές σχέσεις για κάθε ζεύγος περιοχών που εξετάζουμε. Η μελέτη της κάθε περιοχής με όλες τις υπόλοιπες περιοχές του κόσμου προκύπτει από την αντιπαράθεση της Γραμμής X για τον Χάρτη 5 με την στήλη X του Χάρτη 6. Έτσι για την μελέτη της Αμερικής θα χρησιμοποιήσουμε την Γραμμή 1 της μήτρας 9X9 του Χάρτη 5 με την Στήλη 1 της μήτρας 9X9 του Χάρτη 6. Για το 1965 έχουμε χωρίσει το Χάρτη σε 9 περιοχές και έτσι μειώνουμε το μέγεθος του κάθε χάρτη σε μία μήτρα 9 X 9. Οι περιοχές που έχουν προστεθεί σε σχέση με το 1906 είναι βασικά η Μέση Ανατολή που τότε δεν υπήρχε σαν κατηγορία, και η Ρωσία που λόγω της πολιτικής της φύσης την συγκεκριμένη περίοδο συνιστά ουσιαστικά μία περιοχή αν και πολλές από τις χώρες που περιλαμβάνει εντάσσονται στην Ευρώπη.

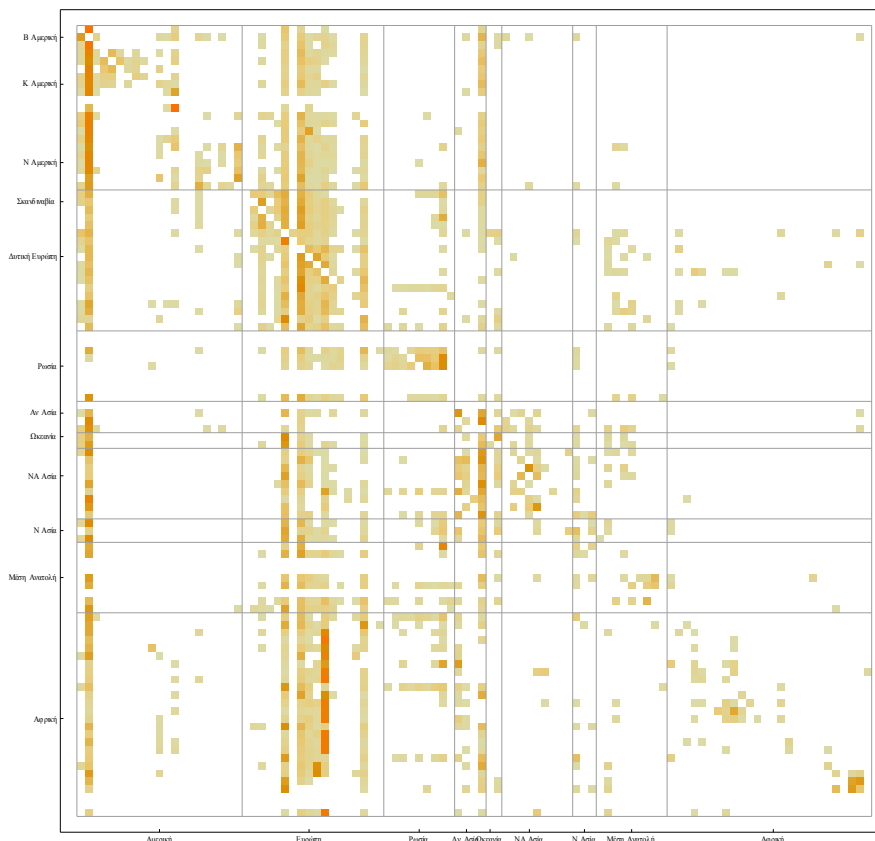
5.3.1 Αμερική

Η περιοχή της Αμερικής έχει στενούς εμπορικούς δεσμούς με τον εαυτό της και με την Ευρώπη. Για όλες τις υπόλοιπες περιοχές οι εμπορικές σχέσεις των περιφερειών ανάγονται στις σχέσεις των περιοχών αυτών με τις ΗΠΑ. Αυτό είναι ένα συμπέρασμα που προκύπτει από μία απλή οπτική αντιπαράθεση της Γραμμής 1 του Χάρτη 5 με τη Στήλη 1 του Χάρτη 6.

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση του ζεύγους Αμερικής-Αφρικής βλέπουμε ότι η Αμερική σαν περιοχή δεν πραγματοποιεί εισαγωγές μεγαλύτερες του 1% για κάθε χώρα με την εξαίρεση της σχέσης ΗΠΑ-NATE στο 1%. Από τη μεριά τους οι Αφρικανικές χώρες πραγματοποιούν εξαγωγές προς την Αμερική όπου ουσιαστικά αποτελούν εξαγωγές προς τις ΗΠΑ εκτός από σποραδικές σχέσεις με τις Ολλανδικές

Αντίλλες, την Χιλή και την Αργεντινή της τάξης του 2% και με τον Καναδά στο 3%. Το πλήθος των περιπτώσεων όμως αφορά μόνο τις ΗΠΑ.

Χάρτης 5. Εισαγωγές 1965

Τα ίδια ακριβώς ισχύουν και για τη σχέση Αμερικής-Μέσης Ανατολής και όλων των υπόλοιπων περιοχών εκτός από την Ευρώπη και την Ανατολική Ασία. Στην τελευταία περιοχή εμφανίζεται η Ιαπωνία ως στατιστικά σημαντικός εταίρος όλης της Αμερικής τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές. Οι εμπορικές σχέσεις των υπόλοιπων χωρών της περιοχής περιορίζονται ουσιαστικά στις ΗΠΑ. Στο ζεύγος Αμερικής-Αν. Ασίας λοιπόν υπερτερούν οι δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας και αποτελούν τον κεντρικό κόμβο/ζεύγος διαμέσου του οποίου διαμορφώνονται οι σχέσεις των δύο περιοχών.

Η σημαντικότερη διαπεριφερειακή σχέση εντοπίζεται στο ζεύγος περιοχών Αμερική-Ευρώπη. Εδώ οι σχέσεις είναι έντονες και πυκνές αλλά και ανομοιόμορφες με σημαντικές διαβαθμίσεις. Συνολικά οι εισαγωγές της Αμερικής αποτελούνται από

1.821 εμπορικά μερίδια. Τα 484 από αυτά (το 27%) εντοπίζονται στην Ευρώπη και τα 1.196 (το 66%) στην ίδια την περιφέρεια της Αμερικής. Τα 792 μερίδια του συνόλου (δηλαδή το 43%) κατέχουν μόνες τους οι ΗΠΑ ενώ για όλες τις υπόλοιπες χώρες της Αμερικής αναλογούν τα 404, λιγότερα δηλαδή από τα Ευρωπαϊκά. Οι εισαγωγές από την Ευρώπη είναι στατιστικά σημαντικές για τις περισσότερες χώρες της Αμερικής. Εάν όμως κοιτάξουμε τον Χάρτη 6 θα δούμε ότι για την Ευρώπη οι στατιστικά σημαντικές της εξαγωγές αφορούν μόνο τις ΗΠΑ και τον Καναδά ενώ οι υπόλοιπες σχέσεις είναι σποραδικές και χαμηλής τάξης.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι η Αμερική αποτελεί μία ήπειρο όπου το διαπεριφερειακό της εμπόριο βασίζεται στις ΗΠΑ και την Ευρώπη η οποία ως περιοχή έχει σημαντική παρουσία στο εμπόριο της Αμερικής με πυκνές εμπορικές σχέσεις για κάθε χώρα. Πέρα από αυτό η μόνη άλλη σημαντική σχέση είναι με την Αν. Ασία μέσω μίας μόνο χώρας, της Ιαπωνίας, ενώ οι ΗΠΑ έχουν πλήρη έλεγχο του εμπορίου ολόκληρης της ηπείρου που μπορεί να ανταγωνιστεί μόνο η Ευρώπη σαν οικονομική οντότητα αλλά όχι κάποια Ευρωπαϊκή χώρα σαν ξεχωριστή δύναμη. Παρατηρείται και εδώ ότι τελικά οι διαπεριφερειακές σχέσεις αποτελούν ουσιαστικά εμπορικές σχέσεις μεταξύ χωρών όπου λειτουργούν ως κόμβοι στην κάθε περιφέρεια.

Αξιοσημείωτη είναι τέλος η μετάβαση των καναλιών του εμπορίου σε σχέση με το 1906. Τότε η Ευρώπη κατείχε ένα 57% του εισαγωγικού εμπορίου της Αμερικής σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων ενώ τώρα το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί στο 27% και οι ΗΠΑ από το 27% το 1906 έχουν ανέλθει στο 42%. Η εκπληκτική αυτή μετάβαση του μεριδίου της αγοράς της Αμερικής στα χέρια των ΗΠΑ αντανακλά όχι μόνο την άνοδο των ΗΠΑ ως υπερδύναμης αλλά ταυτόχρονα και την γενικότερη στρατηγική που έχει υιοθετήσει στην Αμερικανική ήπειρο. Στη διάρκεια μισού αιώνα έχει ουσιαστικά κατακτήσει την Αμερικανική αγορά εκτοπίζοντας τις τότε Ευρωπαϊκές δυνάμεις και μειώνοντας τον ρόλο τους σαν χώρες στην περιοχή. Πλέον η εμπορική στρατηγική της Ευρώπης στην Αμερική για να είναι ανταγωνιστική των ΗΠΑ μπορεί να χαραχθεί μόνο μέσω μίας ενιαίας οντότητας, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

5.3.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη εμφανίζει στατιστικά σημαντικές εμπορικές σχέσεις με άλλες περιφέρειες σε μεγαλύτερο βαθμό από την Αμερική αν και ο κύριος όγκος των εμπορικών μεριδίων κατευθύνεται προς τον ίδιο της τον εαυτό με ένα 73%. Η Αμερική κατέχει ένα 15% με το 11% να βρίσκεται στα χέρια των ΗΠΑ ενώ όλες οι υπόλοιπες περιοχές έχουν μερίδια της τάξης του 1-3%.

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι οι Ευρωπαϊκές χώρες εμφανίζουν εισαγωγές άνω του 1% από τις χώρες της Αφρικής, μερίδια βέβαια που για τις Αφρικανικές χώρες αντιστοιχούν σε πολύ υψηλά ποσοστά όπως φαίνεται και από τη Γραμμή 9 – Στήλη 2 του Χάρτη 6. Πιο πυκνές ακόμα είναι οι σχέσεις Ευρώπης-Μέσης Ανατολής με τις τέσσερις κύριες χώρες της περιοχής, Ιράν, Ιράκ, Κουβέιτ και Σαουδική Αραβία, να εισέρχονται στη σφαίρα του στατιστικά σημαντικού εισαγωγικού εμπορίου των Ευρωπαϊκών χωρών. Η εμπορική σχέση Ευρώπης-N. Ασίας κυριαρχείται από την σχέση Η.Β. – (Ινδίας-Σρι Λάνκα-Πακιστάν) αν και οι εξαγωγές της Ν. Ασίας σε πέντε με έξι άλλες Ευρωπαϊκές χώρες συγκεντρωτικά φτάνουν το 7-13% για κάθε χώρα ωστόσο είναι μη σημαντικές για τις Ευρωπαϊκές χώρες.

Στις σχέσεις Ευρώπης – ΝΑ Ασίας – Αυστραλίας – Αν. Ασίας η Ευρώπη δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντικές εισαγωγές. Από το Χάρτη 6 όμως βλέπουμε ότι το εξαγωγικό εμπόριο αυτών των περιοχών με την Ευρώπη ανέρχεται μέχρι και το 60%. Μόνη εξαίρεση σαν χώρα αποτελεί η Ιαπωνία οι εξαγωγές της οποίας είναι πιο σημαντικές για την Ευρώπη απ' ότι για την ίδια αν και οι καταχωρημένες της εξαγωγές φτάνουν μόλις το 67%.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περιοχή της Ευρώπης παρουσιάζουν οι εμπορικές σχέσεις που έχει με την περιοχή της Ρωσίας με κυρίαρχη δύναμη την ΕΣΣΔ η οποία εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας σε έντεκα Ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης η Γιουγκοσλαβία, η Τσεχοσλοβακία και η Πολωνία έχουν μία παρουσία της τάξης του 1-2% στις Ευρωπαϊκές εισαγωγές και η κάθε μία από αυτές τις χώρες συνολικά εξάγει περίπου το 1/5 των συνολικών της εξαγωγών στην Ευρώπη.

Τέλος στις σχέσεις Αμερικής-Ευρώπης κυριαρχούν οι ΗΠΑ και ο Καναδάς με πρόσθετες παρουσίες της Βενεζουέλας, της Βραζιλίας και της Αργεντινής στις ευρωπαϊκές εισαγωγές. Όπως είδαμε και πιο πάνω οι εξαγωγές των Αμερικανικών

χωρών είναι πολύ πιο έντονες σε δικούς τους όρους με αποτέλεσμα την ανισοκατανομή του εμπορίου μεταξύ των δύο αυτών περιοχών σε αμοιβαίους όρους σημαντικότητας. Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της Ευρώπης περιορίζονται σε μερικές μόνο χώρες εκ των οποίων η σημασία των ΗΠΑ είναι κυρίαρχου χαρακτήρα.

5.3.3 Ρωσία

Για την περιοχή της Ρωσίας έχουμε τις λιγότερες καταχωρήσεις από κάθε άλλη περιοχή. Βάσει όσων μπορούμε να εξετάσουμε η Ρωσία σαν περιοχή εισάγει κυρίως από τον εαυτό της (44%), την Ευρώπη (33%) και την Αμερική (13%) φτάνοντας έτσι το 90% των συνολικών εισαγωγών της περιοχής. Από τις χώρες αυτές είναι σημαντική η σχέση Γιουγκοσλαβίας-ΗΠΑ που φτάνει το 15% των εισαγωγών της πρώτης ενώ για τις ΗΠΑ το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί σε λιγότερο του 1% των εξαγωγών της.

Σε αντίθεση με τις στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της η περιοχή της Ρωσίας προκύπτει ως έναν από τους πιο σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς για όλες σχεδόν τις περιοχές του κόσμου. Με την εξαίρεση της περιοχής της Αυστραλίας και της Ανατολικής Ασίας (όπου δεν έχουμε δεδομένα για την Κίνα) όλες οι υπόλοιπες περιοχές του κόσμου από την Αφρική μέχρι και την Ευρώπη εξάγουν σημαντικά μερίδια των εξαγωγών τους στη μία ή την άλλη χώρα της περιοχής.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τις εξαγωγές της περιοχής όπου ναι μεν οι στατιστικά σημαντικές κατευθύνονται προς την ίδια την περιοχή της Ρωσίας και την Ευρώπη, ουσιαστικά όπως βλέπουμε από την στήλη 3 του Χάρτη 5 κατευθύνονται ως στατιστικά σημαντικές για τις υπόλοιπες περιοχές με τις εξαιρέσεις πάλι της ΝΑ Ασίας, της Αυστραλίας και της Αμερικής όπου στην τελευταία εντοπίζονται σποραδικές σχέσεις.

5.3.4 Ανατολική Ασία

Η περιοχή της Ανατολικής Ασίας είναι η μόνη που έχει κατανεμημένο σχετικά ομαλά το εισαγωγικό της εμπόριο. Με την Αμερική 36%, με την Ευρώπη 11%, με τον εαυτό της 33% και με τη ΝΑ Ασία 8%. Ένα 12% απομένει για τις υπόλοιπες περιοχές του κόσμου. Οι εξαγωγές της περιοχής όμως είναι αυστηρά προσανατολισμένες στις ΗΠΑ που

απορροφούν το 41% των συνολικών εξαγωγών της περιοχής σε όρους εμπορικών μεριδίων ενώ το μερίδιο της Ευρώπης είναι 17%, της ΝΑ Ασίας 15% και της ίδιας της περιοχής της 20%.

Η κυρίαρχη χώρα σε αυτή την περιοχή είναι η Ιαπωνία όπου εμφανίζεται τόσο ως σημαντικός εισαγωγέας όσο και εξαγωγέας με ιδιαίτερη παρουσία και επιρροή στις περιοχές της Αμερικής και της ΝΑ Ασίας. Στην τελευταία είναι επίσης σημαντικό και το Χονγκ Κονγκ και με τις δύο ιδιότητες ενώ η Κίνα προσθέτει σε αυτή την περιοχή και την Αφρική στην οποία εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας, όχι όμως και εισαγωγέας.

5.3.5 Αυστραλία

Η Αυστραλία σαν περιοχή εμφανίζει στατιστικά σημαντικό εμπόριο σχεδόν από όλες τις περιοχές του κόσμου εκτός της Αφρικής. Η συγκέντρωση αυτού του εμπορίου, τόσο του εξαγωγικού όσο και του εισαγωγικού, σχετίζεται με τρεις μόνο χώρες, τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιαπωνία όπου ευθύνονται για μερίδιο μεγαλύτερο του 50% με το Ηνωμένο Βασίλειο να κυριαρχεί σε αυτές τις σχέσεις. Όλες οι υπόλοιπες εμπορικές της σχέσεις είναι της τάξης του 1-5% πέρα από τις εξαγωγές της Αυστραλίας προς την Κίνα στο 6%.

Αν αντιμετωπίσουμε την Αν. Ασία, τη ΝΑ Ασία και τη Ν. Ασία σαν μία ευρύτερη περιοχή βλέπουμε ότι τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές της Αυστραλίας είναι στατιστικά σημαντικές για όλη αυτή την ευρύτερη περιοχή. Μικρότερη σημασία έχει το εμπόριό της για την Ευρώπη ενώ για την Αμερική και την Αφρική το εμπόριο της περιοχής της Αυστραλίας δεν είναι στατιστικά σημαντικό.

5.3.6 Νοτιοανατολική Ασία

Η περιοχή της ΝΑ Ασίας εμφανίζει σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τις περιοχές της Αν. Ασίας (31%), με την Ευρώπη (24%) και την Αμερική (20%) καθώς και με τον εαυτό της (15%). Σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές μοιράζεται το υπόλοιπο 10% του καταχωρημένου εδώ εισαγωγικού εμπορίου από 2% με 3% στην κάθε περιοχή ενώ με την Αφρική, αμοιβαία, δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές σχέσεις. Είναι η μόνη από

τις περιοχές όπου είτε η περιοχή της Αμερικής είτε της Ευρώπης δεν έχει τον μεγαλύτερο αριθμό μονάδων εμπορικών μεριδίων. Η σχέση της με κάθε μία από αυτές τις περιοχές διαμορφώνεται κυρίως μέσα από κομβικές για το εμπόριο χώρες των περιοχών αυτών, όπως με την Ιαπωνία στην Αν. Ασία, με το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία στην Ευρώπη και μόνο με τις ΗΠΑ στην Αμερικανική ήπειρο.

Η εικόνα αυτή που παίρνουμε από τις εισαγωγές δεν αλλάζει με το εξαγωγικό της εμπόριο. Η διαφορά είναι ότι ειδικότερα στις περιπτώσεις της Αμερικής και της Ευρώπης, το στατιστικά σημαντικό εισαγωγικό της εμπόριο είναι κάτω του 1% για τις περιοχές αυτές. Ακόμα και στην περίπτωση της Αν. Ασίας οι σημαντικές εμπορικές σχέσεις για την τελευταία είναι της τάξης του 2-3%.

Είναι αξιοσημείωτο και εδώ το φαινόμενο ότι οι σχέσεις μεταξύ των περιφερειών καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από το εμπόριο με λίγες μόνο μεγάλες δυνάμεις, σε ποσοστά που ξεπερνούν το 50% για την κάθε χώρα της περιοχής και κυρίως κατευθύνονται προς τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Γερμανία. Η μόνη χώρα της ΝΑ Ασίας που ξεφεύγει ελαφρά από αυτό τον κανόνα είναι η Καμπότζη η οποία έχει στενές εμπορικές σχέσεις με τη Γαλλία, την ΕΣΣΔ και την Κίνα ενώ το Βιετνάμ βρίσκεται υπό την επιρροή των ΗΠΑ.

Στο πλαίσιο αυτό να προσθέσουμε ότι στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας, που περιλαμβάνει την Αν. Ασία, τη ΝΑ Ασία και τη Νότια Ασία βλέπουμε σταδιακά να σχηματίζεται ένα πυκνό δίκτυο σχέσεων με στενές γειτονικές σχέσεις. Αν και τα εμπορικά μερίδια που εμφανίζονται στις περισσότερες περιπτώσεις είναι της τάξης του 1-3%, φαίνεται ότι το εμπόριο μεταξύ αυτών των χωρών είναι έντονο και ζωηρό. Ο ρόλος που ξεκινά να έχει η Ιαπωνία στο παγκόσμιο εμπόριο είναι σίγουρα ένας από τους παράγοντες που οδηγούν στην πύκνωση αυτών των σχέσεων, καθώς οι εξαγωγές της στην ευρύτερη περιοχή σε όρους των χωρών αυτών ξεπερνούν συνήθως το 10% και φτάνουν μέχρι και το 37% στην περίπτωση της Νότιας Κορέας. Επίσης στο εισαγωγικό της εμπόριο απορροφά μεγάλο μέρος των εξαγωγών των χωρών αυτών με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα πυκνό δίκτυο σχέσεων γύρω από την εμπορική της λειτουργία.

Αλλά και στις υπόλοιπες χώρες της Ασίας βλέπουμε ότι η κάθε μία από αυτές έχει τουλάχιστον μία σημαντική εμπορική σχέση με μία γειτονική της ή σχετικά γειτονική της χώρα: το Λάος με τη Μαλαισία, η Καμπότζη με την Κίνα και την Ιαπωνία,

η Ταϊλάνδη με την Ιαπωνία, η Μαλαισία με την Σιγκαπούρη και αντίστροφα, η Ινδονησία με την Κίνα και το Χονγκ Κονγκ, οι Φιλιππίνες με την Ιαπωνία.

Σαν μερικό συμπέρασμα βρίσκουμε ότι η δομή που εντοπίσαμε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα όχι απλά συνεχίζει να υπάρχει αλλά έχει γίνει ακόμα πιο πυκνή. Σύμφωνα με τα όσα ξέρουμε από την πλεονεκτική *ex post* θέση στην οποία βρισκόμαστε περιμένουμε στην ανάλυση μεταγενέστερων ετών να δούμε αυτή τη δομή να διατηρείται και να πυκνώνει αλλά και να περιλαμβάνει και την περιοχή της Νότιας Ασίας η οποία προς το παρόν παρουσιάζει εμπορικές σχέσεις της τάξης του 2-3% με τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής πλην της Ιαπωνίας.

Γενικότερα το εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο της ΝΑ Ασίας είναι στατιστικά σημαντικό μόνο για τις περιοχές της Αν. Ασίας και της ίδιας της ΝΑ Ασίας και μπορούμε να προσθέσουμε σε ένα χαμηλότερο βαθμό τις περιοχές της Αυστραλίας και της Νότιας Ασίας. Για τις υπόλοιπες περιοχές και ειδικότερα την Αμερική και την Ευρώπη είναι στατιστικά ασήμαντο.

5.3.7 Νότια Ασία

Η περιοχή της Νότιας Ασίας στο στατιστικά σημαντικό εισαγωγικό της εμπόριο εξαρτάται κυρίως από την Αμερική (29%) και την Ευρώπη (36%). Η Αν. Ασία έχει ένα μερίδιο 13% ενώ με τον εαυτό της διατηρεί μόνο ένα 6%. Οι σχέσεις αυτές καθορίζονται από τις ΗΠΑ στην Αμερική, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Γερμανία στην Ευρώπη και την Ιαπωνία στην Ανατολική Ασία. Με όλες τις υπόλοιπες περιοχές οι σχέσεις είναι της τάξης του 1-3% για το πλήθος των περιπτώσεων ενώ μόνο η ΕΣΣΔ και η Κίνα ξεπερνούν αυτά τα ποσοστά στο εύρος 6-8%. Οι εισαγωγές της Νότιας Ασίας είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για τις περιοχές της ΝΑ Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της ίδιας της Ν. Ασίας σύμφωνα με τον Χάρτη 6 (Εξαγωγές 1965) αποτέλεσμα που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις δικές της στατιστικά σημαντικές εισαγωγές.

Στις εξαγωγές της υπάρχει μία διαφοροποίηση που σχετίζεται κυρίως με την Αμερική η οποία απορροφά μόνο το 18% - ουσιαστικά το μερίδιο των ΗΠΑ είναι πολύ χαμηλότερο. Η Ευρώπη απορροφά το 35%, η Αν. Ασία το 14% και η περιοχή της

Ρωσίας το 12%. Η ίδια η περιοχή της Νότιας Ασίας απορροφά το 6% όπως και στις εισαγωγές. Οι σχέσεις με τις υπόλοιπες περιοχές είναι της τάξης του 4%-5%.

Αντιστρέφοντας την οπτική μας στο Χάρτη 5 (Εισαγωγές 1965) βλέπουμε ότι οι εξαγωγές της περιοχής της Νότιας Ασίας είναι στατιστικά σημαντικές για τις περιοχές της ΝΑ Ασίας, της Νότιας Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Στις υπόλοιπες περιοχές παρουσιάζεται σποραδικά η παρουσία της Ινδίας ενώ σαν περιοχή η Ν. Ασία δεν έχει κάποια σημαντική παρουσία.

5.3.8 Μέση Ανατολή

Για την περιοχή της Μέσης Ανατολής έχουμε στοιχεία μόνο για έξι από τις δέκα χώρες. Βάσει αυτών οι εισαγωγές της προέρχονται από την Αμερική (21%), από την Ευρώπη (43%), από τη Ρωσία (14%), από την Αν. Ασία (7%) και από την ίδια τη Μέση Ανατολή (10%). Η Ευρώπη φαίνεται ότι έχει το σημαντικότερο μερίδιο του εισαγωγικού εμπορίου σαν περιοχή, ωστόσο αυτό μοιράζεται σε επτά έως δέκα χώρες για κάθε χώρα της Μέσης Ανατολής με κυρίαρχες το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία. Πιο σημαντική ως προς αυτό είναι η παρουσία της Αμερικής μέσω των ΗΠΑ όπου τα μερίδια είναι όλα άνω του 10% με τα υψηλότερα να είναι του Ισραήλ και της Σαουδικής Αραβίας με 25% και 23% αντίστοιχα. Πίσω από την περιοχή της Αν. Ασίας βρίσκεται μόνη της σχεδόν η Ιαπωνία όπου ουσιαστικά είναι εκείνη που διαμορφώνει την διαπεριφερειακή σχέση Μ. Ανατολής - Αν. Ασίας.

Από το Χάρτη 6 (Εξαγωγές 1965) βλέπουμε ότι οι εισαγωγές της Μέσης Ανατολής σαν περιοχή είναι στατιστικά ασήμαντες για τις περισσότερες περιοχές του κόσμου με εξαίρεση την ίδια την περιοχή της Μέσης Ανατολής και ίσως την περιοχή της Ν. Ασίας. Με τις υπόλοιπες περιοχές οι εμπορικές σχέσεις είναι σποραδικές και χαμηλής τάξης.

Το εξαγωγικό εμπόριο της Μέσης Ανατολής διαφέρει από τις εισαγωγές της. Οι εξαγωγές της κατευθύνονται προς την Αμερική (10%), την Ευρώπη (37%), τη Ρωσία (10%), την Αν. Ασία (9%), τη Ν. Ασία (7%) και την ίδια τη Μέση Ανατολή (23%). Η Αμερική – δηλαδή οι ΗΠΑ – δεν έχει τον ίδιο ρόλο ως εξαγωγικός προορισμός για τη Μέση Ανατολή και η συμμετοχή της Ευρώπης όπως και της Ρωσίας είναι μειωμένη. Ενισχυμένα εμπορικά μερίδια εμφανίζει η Αν. Ασία τα οποία προέρχονται από την

Ιαπωνία και τις αυξημένες ενεργειακές της ανάγκες ενώ το μερίδιο της ίδιας της Μέσης Ανατολής είναι εξαιρετικά αυξημένο λόγω των αυξημένων εμπορικών μεριδίων εξαγωγών της Ιορδανίας και του Λιβάνου στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες.

Σε αντίθεση με το εισαγωγικό της εμπόριο, η Μέση Ανατολή έχει στατιστικά σημαντικές εξαγωγές για τις περιοχές της Ευρώπης, της Αυστραλίας, της ΝΑ Ασίας, της Αφρικής καθώς και της ίδιας της Μέσης Ανατολής. Ειδικότερα για την Ευρώπη, η παρουσία της τετράδας Ιράν-Ιράκ-Κουβέιτ-Σαουδικής Αραβίας για αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες κυμαίνονται στο εύρος 2-7%. Η ίδια τετράδα είναι που δημιουργεί τους εμπορικούς δεσμούς με το νότιο μέρος της ΝΑ Ασίας ενώ το Ιράν έχει την πιο έντονη εξαγωγική παρουσία σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Μέσης Ανατολής γενικότερα.

5.3.9 Αφρική

Η Αφρική αποτελεί την πιο ιδιόμορφη περίπτωση για την ανάλυσή μας. Το 1906 τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές σαν περιοχή κυριαρχούσε η Ευρώπη ενώ οι υπόλοιπες περιοχές είχαν πολύ περιορισμένο ρόλο. Η εικόνα αυτή έχει μεταβληθεί οριακά αλλά με προοπτική. Τώρα η Ευρώπη κατέχει ακόμα το 65% των εισαγωγών της περιοχής σε όρους εμπορικών μεριδίων αλλά είναι πλέον σημαντική τόσο η παρουσία της Αμερικής (12%) όσο και άλλων περιοχών όπως η Αν. Ασία (6%) ή η Ρωσία (6%). Η πιο σημαντική μεταβολή ωστόσο εντοπίζεται στο εμπόριο που πραγματοποιεί με την ίδια που πλέον φτάνει το 9%, μία κατάσταση που πριν μερικές δεκαετίες - με τα λιγοστά τότε δεδομένα - ήταν ανύπαρκτη.

Από το Χάρτη 6 βλέπουμε ότι οι εισαγωγές της είναι γενικά στατιστικά ασήμαντες για τις περισσότερες περιοχές του κόσμου με την εξαίρεση της Ευρώπης όπου υπάρχει μία σχετική κινητικότητα και της ίδιας της Αφρικής. Στις υπόλοιπες περιοχές μόνο σποραδικά εντοπίζονται κάποιες εμπορικές σχέσεις. Από την περιοχή της Αφρικής η μόνη χώρα που εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εισαγωγέας σε πάνω από δέκα χώρες είναι η Νότιος Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση με συχνότητα εμφάνισης σε 18 χώρες.

Περνώντας στις εξαγωγές βλέπουμε ότι η Ευρώπη έχει σημαντικό ρόλο στην απορρόφησή τους φτάνοντας το 70%. Η Αμερική απορροφά μόνο το 7% των

εξαγωγών το οποίο προορίζεται κυρίως προς τις ΗΠΑ κάτι που δεν ίσχυε για τις εισαγωγές αφού εκεί οι Ολλανδικές Αντίλλες και η Βενεζουέλα είχαν μία σημαντική παρουσία. Η Ρωσία έχει μία παρουσία στην τάξη του 5% ενώ οι υπόλοιπες περιοχές έχουν ένα μερίδιο στο 3-4%. Η ίδια η Αφρική αποτελεί τόπο προορισμού για το 12% των εξαγωγών της περιοχής – και μάλιστα της υπο-Σαχάριας – δημιουργώντας έτσι μία βάση για μελλοντικές στενότερες εμπορικές σχέσεις. Η εικόνα αυτή των εξαγωγών όπως και στις εισαγωγές έχει μεταβληθεί σε σχέση με το 1906 όπου η Ευρώπη είχε εμπορικές σχέσεις μονοπωλιακού χαρακτήρα με την περιοχή της Αφρικής. Τώρα πια η Αφρική φαίνεται ότι αναπτύσσει εμπορικές σχέσεις με άλλες περιοχές και κυρίως αναπτύσσει αργά το δικό της ενδοπεριφερειακό δίκτυο εμπορικών σχέσεων.

Οι εξαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για την Ευρώπη και την ίδια την Αφρική. Για την Ευρώπη φαίνεται ότι στατιστικά σημαντικό είναι προς το παρόν το Βόρειο μέρος της αν και σποραδικά εντοπίζει κανείς και μερίδια στην υποσαχάρια Αφρική. Για την ίδια την Αφρική είναι στατιστικά σημαντική τόσο η Μεσογειακή Αφρική όσο και η Δυτική Ακτή. Βλέπουμε τέλος ότι στην υποσαχάρια Αφρική δημιουργείται δειλά ένα δίκτυο σχέσεων γύρω από τη Νότια Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση.

5.4 Το Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο το 1965

Μελετώντας το διαπεριφερειακό εμπόριο είδαμε ότι η κάθε περιοχή-περιφέρεια έχει σημαντικές εμπορικές σχέσεις με άλλες περιφέρειες αλλά και με τον εαυτό της. Εδώ θα διερευνήσουμε πως διαμορφώνονται οι εμπορικές δομές εντός των περιοχών και τι συμπεράσματα μπορούμε να εξάγουμε. Θα ακολουθήσουμε και εδώ την ίδια στρατηγική ανάλυσης, δηλαδή θα μελετάμε ταυτόχρονα και τους δύο χάρτες για κάθε περιοχή.

5.4.1 Αμερική

Για την περιοχή της Αμερικής έχουν καταχωρηθεί συνολικά 1.821 μονάδες εμπορικών μεριδίων εισαγωγών (δηλαδή είκοσι χώρες με μέσο όρο 91% καταχωρημένου

εμπορίου για την κάθε μία) όπου οι 1.196 από αυτές αναλογούν στην ίδια την Αμερική. Οι ΗΠΑ κατέχουν 775 από αυτές, δηλαδή το 65%, με εμπορικά μερίδια σε όλες τις χώρες της περιφέρειας που ξεπερνούν το 10% και φτάνουν το 70% στην περίπτωση του Καναδά. Σημαντική είναι και η παρουσία του Καναδά αλλά τα περισσότερα εμπορικά μερίδια είναι της τάξης του 1-3% εάν εξαιρέσουμε τη στενή του εμπορική σχέση με τις ΗΠΑ, οι οποίες εισάγουν το 23% των συνολικών τους εισαγωγών από εκεί. Η μόνη άλλη χώρα με σημαντική παρουσία σε όλες τις χώρες της συγκεκριμένης περιφέρειας είναι η Βενεζουέλα με 136 μονάδες μεριδίων ή 11% της περιφέρειας. Οι Ολλανδικές Αντίλλες αν και ευρεία η επιρροή τους σε έκταση, είναι ρηχή σε βάθος με μόνο 21 μονάδες μεριδίων εισαγωγών.

Πέρα από την σημαντική παρουσία των λίγων αυτών χωρών όλες οι υπόλοιπες εμπορικές σχέσεις είναι υποπεριοχικές. Η Βόρεια, η Κεντρική και η Νότια Αμερική αποτελούν τρεις υποπεριοχές στην περιφέρεια όπου εμφανίζουν στατιστικά σημαντικές εμπορικές σχέσεις. Το μπλοκ της Β. Αμερικής περιστρέφεται γύρω από τις ΗΠΑ και εμφανίζει μερικά από τα υψηλότερα εμπορικά μερίδια ολόκληρου του Χάρτη 5. Οι χώρες της Κεντρικής Αμερικής φαίνεται ότι έχουν αναπτύξει στενότερες σχέσεις μεταξύ τους σε σχέση με το 1906 που φτάνουν μέχρι και το Βορρά της Νότιας Αμερικής στην περιοχή της Βενεζουέλας. Η Νότιος Αμερική με τη σειρά της έχει αναπτύξει επίσης ισχυρότερους δεσμούς με τις χώρες της αν και εκεί κυριαρχούν η Βραζιλία και κυρίως η Αργεντινή οι οποίες έχουν δημιουργήσει μικρογραφικές σφαίρες επιρροής. Σε σύγκριση με το 1906 και οι δύο αυτές χώρες έχουν αυξήσει τα μερίδιά τους στην περιοχή χωρίς ωστόσο να αποκλείονται και οι υπόλοιπες χώρες που αντιπροσωπεύονται με χαμηλά εμπορικά μερίδια.

Γενικότερα, όλες οι χώρες της Αμερικής εντάσσονται στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ από τις οποίες έχουν μεγάλη εξάρτηση τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές τους. Μάλιστα οι ΗΠΑ έχουν αυξήσει τα εμπορικά τους μερίδια στην περιοχή σε σχέση με τις αρχές του 19^{ου} αιώνα όπου τα περισσότερα μερίδια βρίσκονταν στο εύρος 20-30% ενώ το 1965 είναι στο 40-50%. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν και άλλες χώρες που προσπαθούν να δημιουργήσουν το δικό τους δίκτυο επίδρασης όπως η Βενεζουέλα, η Βραζιλία ή η Αργεντινή αλλά η δική τους επιρροή είναι ιδιαίτερα μειωμένου μεγέθους.

5.4.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη αποτελεί την περιοχή με τις πιο στενές ενδοπεριφερειακές σχέσεις. Σε σύνολο 1.441 μονάδων εμπορικών μεριδίων, οι 1.119 (δηλαδή το 79%) αφορούν την ίδια την Ευρωπαϊκή περιφέρεια. Πλην μερικών χωρών όπως η Νορβηγία, η Φινλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Μάλτα και η Ελλάδα, όλες οι υπόλοιπες χώρες είναι στατιστικά σημαντικοί εταίροι για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Κυρίαρχες δυνάμεις στην Ευρώπη είναι η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου συγκεντρώνουν 528 μονάδες εμπορικών μεριδίων. Η Γερμανία ωστόσο υπερέχει στο σύνολο της Ευρώπης με μόνες περιοχές ανταγωνισμού με το Ηνωμένο Βασίλειο τις Σκανδιναβικές χώρες και την Ιρλανδία. Σε όλες τις υπόλοιπες χώρες και ειδικά στην κεντρική και δυτική Ευρώπη η Γερμανία υπερέχει σημαντικά.

Στις σχετικά γειτονικές περιοχές της Ευρώπης βλέπουμε να έχουν δημιουργηθεί στενές εμπορικές σχέσεις. Στις Σκανδιναβικές χώρες υπάρχει ένα μερίδιο περίπου 20% των εισαγωγών κάθε χώρας που κατευθύνεται σε αυτή την υποπεριοχή. Το ίδιο συμβαίνει και στην ηπειρωτική Ευρώπη όπου η γειτονία της Γερμανίας, Ολλανδίας, Βελγίου, Γαλλίας, Ελβετίας, Ιταλίας εμφανίζει εμπορικά μερίδια που ξεπερνούν το 20% των εισαγωγών τους. Η μόνη περιοχή που δεν εμφανίζει σημαντικές εμπορικές σχέσεις είναι ο νότος της Ευρώπης με την εξαίρεση της Ιταλίας που είναι σημαντική ως εξαγωγέας σε αυτή την υποπεριοχή. Οι διμερείς σχέσεις Πορτογαλίας, Ισπανίας, Ιταλίας, Μάλτας και Ελλάδας είναι πολύ χαμηλής τάξης.

Η εικόνα των εξαγωγών όπως προκύπτει από τον Χάρτη 6 δεν αλλάζει για το σκληρό πυρήνα της Ευρώπης, ούτε και για τις Σκανδιναβικές χώρες όπου ισχύουν τα ίδια. Ειδικότερα η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο πρωτοστατούν ως τόποι προορισμού εξαγωγών με την διαφορά ότι η Γερμανία απορροφά λιγότερες εξαγωγές κυρίως από τις Σκανδιναβικές χώρες και τη διαφορά αυτή την καρπώνεται το Ηνωμένο Βασίλειο.

Μία ακόμα διαφορά προκύπτει στο νότο της Ευρώπης όπου η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ελλάδα εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς στις μεταξύ τους σχέσεις κάτι που δεν συνέβαινε στο ρόλο τους ως εξαγωγείς. Η Ισπανία φαίνεται ότι έχει σημαντικό ρόλο ως εισαγωγέας σχεδόν σε όλες τις χώρες της περιοχής που εξετάζουμε σε αντίθεση με τον εξαγωγικό της ρόλο και την αντίστοιχη εμφάνισή της

σε τέσσερις μόνο χώρες. Επίσης, η Ελλάδα εμφανίζεται και ως εισαγωγέας – αν και χαμηλής τάξης – στη Γερμανία, στη Γαλλία και στην Ελβετία εκτός της Ιταλίας και της Μάλτας.

Προκύπτει λοιπόν ότι κυρίαρχο ρόλο στο διεθνές εμπόριο της Ευρώπης έχουν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία. Η εξαγωγική δύναμη της Γερμανίας είναι τάξεις μεγέθους μεγαλύτερη από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες και επισκιάζει την άλλη μεγάλη δύναμη της ηπειρωτικής Ευρώπης, τη Γαλλία της οποίας η εξαγωγική ικανότητα στον ευρωπαϊκό χώρο φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα περιορισμένη σε σημείο που να την ανταγωνίζεται μόνη της η Ολλανδία, πόσο μάλλον οι χώρες της Μπενελούξ την ίδια περίοδο. Παραμένει ωστόσο γεγονός ότι σαν περιοχή η Ευρώπη έχει τις στενότερες εμπορικές σχέσεις με τον εαυτό της, και οι χώρες που την αποτελούν κατευθύνουν εκεί πάνω από το 50% του συνολικού τους διεθνούς εμπορίου.

5.4.3 Ρωσία

Οι χώρες που αποτελούν την περιοχή της Ρωσίας εμφανίζουν όπως είναι φυσικό σημαντικούς εμπορικούς δεσμούς μεταξύ τους με κυρίαρχη χώρα την ΕΣΣΔ όπου εμφανίζει πολύ σημαντικά μερίδια άνω του 30% με την εξαίρεση της Γιουγκοσλαβίας. Η κάθε χώρα της περιοχής κατευθύνει πάνω από το 50% του συνολικού της εμπορίου στις υπόλοιπες χώρες ωστόσο διατηρεί και σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τις ευρωπαϊκές χώρες.

Η ίδια εικόνα αναδύεται και στις εξαγωγές αφού τα εμπορικά μερίδια δεν έχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Οι καταχωρήσεις που έχουμε από την περιοχή είναι λιγοστές (μόνο τρεις χώρες) ωστόσο από τη δομή που δημιουργείται είναι πιθανό τα εμπορικά μερίδια των υπόλοιπων χωρών της περιοχής να μην διαφέρουν σημαντικά από τα ήδη υπάρχοντα, ίσως με κάποιες διαφοροποιήσεις.

5.4.4 Αν. Ασία – Αυστραλία – ΝΑ Ασία – Ν. Ασία

Θα ήταν πιο πρόσφορο να αντιμετωπίσουμε την ευρύτερη περιοχή της Ασίας ως περιφέρεια κυρίως γιατί στις περισσότερες περιοχές έχουμε λίγες μόνο χώρες, και

επίσης γιατί όλη αυτή η περιοχή εμφανίζει σημαντικές εμπορικές σχέσεις όπου θα μπορούσαν να ενταχθούν σε ένα γειτονικό πλαίσιο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η ευρύτερη περιοχή της Ασίας όπως την έχουμε ορίσει είναι η δεύτερη μετά την Ευρώπη με το πιο πολύπλοκο και στενό δίκτυο εμπορικών σχέσεων. Τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές κυριαρχεί η Ιαπωνία με εμπορικά μερίδια εύρους 6% με τη Νέα Ζηλανδία και 37% με την Δημοκρατία της Κορέας αλλά και οι υπόλοιπες χώρες έχουν σημαντική παρουσία σαν εισαγωγείς-εξαγωγείς όπως η Κίνα, το Χονγκ-Κονγκ, η Ινδονησία, η Σιγκαπούρη, η Μαλαισία και η Ταϊλάνδη αλλά και η Ινδία. Οι χώρες για τις οποίες δεν μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα είναι η Καμπότζη, το Βιετνάμ, το Λάος λόγω της κλιμάκωσης του πολέμου του Βιετνάμ και η Μιανμάρ αν και στους χάρτες εμφανίζουν εμπορικές σχέσεις με την περιοχή όπως και οι υπόλοιπες χώρες.

Στο γειτονικό εμπόριο της Αν. Ασίας υπερισχύει η επίδραση της Κίνας και της Ιαπωνίας έναντι του Χονγκ Κονγκ και της Δ. της Κορέας αν και όλες αυτές οι χώρες εμφανίζουν μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις. Η γειτονική σχέση Αυστραλίας-Νέας Ζηλανδίας είναι ακόμη περιορισμένη πιθανόν λόγω της επίδρασης του Ηνωμένου Βασιλείου και των ΗΠΑ σε αυτές τις δύο χώρες αλλά και λόγω της εξαγωγικής εμπορευματικής τους δομής σε αμοιβαίως αποκλειόμενους κλάδους (αγροτικά η Ν. Ζηλανδία, αγροτικά και βιομηχανικές πρώτες ύλες η Αυστραλία).

Στη ΝΑ Ασία ιδιαίτερα ισχυρή εμφανίζεται η εμπορική σχέση Μαλαισίας – Σιγκαπούρης (10%-29%) που αποτελεί έναν από τους κεντρικούς εμπορικούς κόμβους στην περιοχή. Την περίοδο αυτή η Σιγκαπούρη ξεκινά ένα πρόγραμμα αναδιαμόρφωσης της οικονομίας της με εξαγωγικό προσανατολισμό και ο ρόλος του κράτους σε αυτή την προσπάθεια είναι καθοριστικός.²⁸³ Η περιοχή της ΝΑ Ασίας γενικότερα αρχίζει να έχει σημαντικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο και ειδικότερα η ομάδα Ινδονησία-Σιγκαπούρη-Μαλαισία-Ταϊλάνδη.

Η Ινδία στη Ν. Ασία αποτελεί σημαντικό προορισμό εισαγωγών και εξαγωγών σε εύρος 1-9% αν και οι περισσότερες παρατηρήσεις περιορίζονται στο 1-2%. Στη Ν. Ασία οι γειτονικές εμπορικές σχέσεις είναι επίσης χαμηλής τάξης καθώς και σε αυτή την περιοχή κυριαρχούν οι ΗΠΑ και οι κεντρικές Ευρωπαϊκές δυνάμεις.

²⁸³ Huff, W.G., *The Economic Growth of Singapore*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1994 ειδικότερα το Κεφάλαιο 11, σ. 299-360.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο βλέπουμε ότι οι γειτονικές σχέσεις της ευρύτερης Ασίας είναι ιδιαίτερα έντονες σε σχέση με άλλες περιοχές. Ο ρόλος της Ιαπωνίας είναι κομβικός για την περιοχή και φαίνεται ότι εκεί σταδιακά στερεοποιείται ένα δίκτυο εμπορικών σχέσεων που αν και χαμηλού εύρους σε εμπορικά μερίδια, είναι σταθερό και συνεργατικό.

5.4.5 Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή εμφανίζεται για πρώτη φορά στους Χάρτες του 1965 καθώς ο ρόλος της στο διεθνές εμπόριο άρχισε να γίνεται πιο σημαντικός την δεκαετία του 1930 όπου αυξήθηκε έντονα η παραγωγή πετρελαίου. Μέχρι τη δεκαετία του 1950 ανταγωνιζόταν και φυσικά υπερίσχυσε της Αμερικής, τόσο της Βόρειας (ΗΠΑ) όσο και της Νότιας (Βενεζουέλα).²⁸⁴

Οι εμπορικές σχέσεις εντός της περιφέρειας και κυρίως οι εξαγωγές είναι περιορισμένες κυρίως λόγω της ομοιογένειας του προϊόντος. Προκύπτει μία δομή στις εισαγωγές η οποία έχει να κάνει κυρίως με το τρίπτυχο Ιορδανίας-Συρία-Λιβάνου, χώρες που εισάγουν και αυτές από την τετράδα των πετρελαιοπαραγωγών Ιράν-Ιράκ-Κουβέιτ-Σαουδική Αραβία. Ο διαχωρισμός αυτός εξηγεί πολύ εύκολα και τη δομή που προκύπτει στον Χάρτη 6 όπου οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς της ομάδας Ιορδανία-Συρία-Λίβανος της τάξης του 20-30%.

5.4.6 Αφρική

Οι χώρες της Αφρικής έχουν αναπτύξει μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις της τάξης του 1-4% με κάποιες εξαιρέσεις. Σε αυτό το επίπεδο οι σημαντικότερες χώρες είναι η Αλγερία στη Βόρειο Αφρική και η Σενεγάλη και η Ακτή Ελεφαντοστού στη Δυτική Αφρική.

²⁸⁴ Abrahamson, Sherman R., «The Shifting Geographic Center of Petroleum Production and Its Effect on Pricing Systems», *Economic Geography*, τ. 28-4, 1952, σ. 295-301 και Stevens, George P. Jr., «Saudi Arabia's Petroleum Resources», *Economic Geography*, τ. 25-3, 1949, σ. 216-225.

Το γειτονικό εμπόριο στη Βόρειο Αφρική είναι εξαιρετικά περιορισμένο αφού οι χώρες αυτές στις σποραδικές μεταξύ τους σχέσεις δεν ξεπερνούν το 1-2% τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές. Εντονότερη είναι η γειτονική δραστηριότητα στο δυτικό μέρος της Αφρικής με εμπορικά μερίδια εύρους 4-6% και σημαντική εκεί παρουσία των Γαλλικών αποικιών της Σενεγάλης και της Ακτής Ελεφαντοστού, χώρες που αποτελούν και στατιστικά σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς για τις γειτονικές τους.

Προχωρώντας προς το νότιο μέρος της Αφρικής οι εμπορικές σχέσεις γίνονται ακόμα πιο σποραδικές μέχρι και την Ζάμπια. Εκεί στο νοτιότερο μέρος της Αφρικής δημιουργείται ένας μικρός εμπορικός κόμβος γύρω από τη Ζιμπάμπουε και τη Νότιο Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση όπου η τελευταία δεν έχει σημαντική παρουσία μόνο τοπικά αλλά και στο διεθνές εμπόριο γενικότερα. Ειδικότερα σαν εισαγωγέας εμφανίζεται σε δεκαοκτώ χώρες σε όλο τον κόσμο ενώ σαν εξαγωγέας η παρουσία της περιορίζεται σε οκτώ.

Γενικότερα η περιοχή της Αφρικής έχει πολύ χαμηλή ανάπτυξη στις γειτονικές εμπορικές σχέσεις όσο και σε επίπεδο περιφέρειας. Η Σενεγάλη και η Ακτή Ελεφαντοστού έχουν σίγουρα δημιουργήσει μία μικρογραφική σφαίρα επιρροής αλλά η κυριαρχία στην Αφρική είναι καθαρά Ευρωπαϊκή.

5.5 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων το 1980

Με το πέρασμα σχεδόν δύο δεκαετιών, την αποτυχία του Κευνσιανισμού, την δομική κρίση της δεκαετίας του 1970 για τις δυτικές χώρες μόνο να επιδεινώνεται, την ανεργία να αυξάνεται, τα χρέη των χωρών να μεγεθύνονται, η επιστροφή στο φιλελευθερισμό φαντάζει σαν η μόνη λύση στα οικονομικά προβλήματα. Πως λοιπόν έχουν επηρεάσει τα γεγονότα αυτά την παγκόσμια εμπορική δομή και ποιες αλλαγές σημειώνονται;

Επιλέγουμε το 1980 ως το επόμενο χρονικό σημείο προσπάθειας εντοπισμού της μετάβασης της εμπορικής δομής του κόσμου, στην αρχή της περιόδου επικράτησης των νεοφιλελεύθερων κυβερνήσεων στις μεγάλες δυτικές δυνάμεις των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η αλλαγή αυτή πλεύσης στην πολιτική η οποία

αντικατοπτρίστηκε και στους υπόλοιπους εποπτικούς οργανισμούς όπως την GATT, το ΔΝΤ ή την Παγκόσμια Τράπεζα, θα έχει τη σημασία της αργότερα όταν θα εξετάζουμε ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο και θα μπορέσουμε να συσχετίσουμε τα αποτελέσματα της δομής του διεθνούς εμπορίου με την γενικότερη οικονομική πολιτική.

5.5.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

Για το 1980 στους χάρτες μας εμφανίζονται 115 χώρες με καταχωρημένα δεδομένα για τις 97 από αυτές. Για τις εισαγωγές (Χάρτης 7) έχουμε ένα μέσο όρο καταχώρησης 86 με 87% που αντιστοιχεί σε μέσο όρο 16 εμπορικών μεριδίων. Τα αποτελέσματα αυτά σε σύγκριση με εκείνα του 1965 μας οδηγούν να συμπεράνουμε ότι έχει πραγματοποιηθεί μία επέκταση του εξωτερικού εμπορίου των χωρών αφού το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων κάθε χώρας είναι ελαφρώς χαμηλότερο και αντιστοιχεί σε ελαφρώς μεγαλύτερο αριθμό χωρών. Στις εξαγωγές έχουμε ακόμα μικρότερο μέσο όρο και διάμεσο – μία ποσοστιαία μονάδα – στο καταχωρημένο εμπόριο ενώ ο αριθμός των εμπορικών μεριδίων μένει ο ίδιος στις 16 χώρες. Δε σημαίνει βέβαια ότι το συμπέρασμα αυτό ισχύει για κάθε χώρα κάτι που πρέπει να εξετάσουμε πιο αναλυτικά μέσα από τους δείκτες ΗΗΙ.

Ο δείκτης ΗΗΙ εμφανίζει μία πολύ σημαντική μεταβολή ιδίως στην περίπτωση των εισαγωγών. Στη διάρκεια δεκαπέντε χρόνων το 73% των χωρών του χάρτη έχουν μεταβεί στην κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης σε αντίθεση με το 48% των χωρών το 1965. Σε απόλυτους όρους ο αριθμός των χωρών της κατηγορίας αυτής σχεδόν διπλασιάστηκε. Στην κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης από 27 χώρες το 1965 τώρα έχουμε 19 που ποσοστιαία αποτελεί μία μεταβολή δέκα μονάδων, από 30% σε 20%. Η μετακύλιση αυτή αντικατοπτρίζεται και στην υψηλή κατηγορία όπου από 21% των χωρών το 1965 τώρα emπίπτει μόνο το 7% με τελικό συμπέρασμα να προκύπτει ότι οι περισσότερες χώρες εμφανίζουν διαφοροποίηση των εισαγωγών τους.

Η μετάβαση αυτή αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον εάν εντοπίσουμε ποιες είναι οι χώρες που δεν την πραγματοποίησαν. Στην υψηλή κατηγορία βλέπουμε ότι οι χώρες που οι εισαγωγές τους έχουν υψηλές εξαρτήσεις είναι δύο χώρες της Βόρειας Αμερικής, ο Καναδάς και το Μεξικό, δύο χώρες της Κεντρικής Αφρικής, η Κεντρική

Αφρικανική Δημοκρατία και η Γκαμπόν, μία Ευρωπαϊκή χώρα, η Ιρλανδία, και δύο νησιωτικές περιοχές της Καραϊβικής και της Νότιας Αμερικής, η Δομινικανή Δημοκρατία και οι Ολλανδικές Αντίλλες αντίστοιχα. Σε κάθε μία από αυτές τις κατηγορίες είναι εμφανής η επίδραση μίας μεγάλης δύναμης: στην πρώτη και τέταρτη κατηγορία των ΗΠΑ, στην δεύτερη της Γαλλίας, στην τρίτη του Ηνωμένου Βασιλείου και στις Ολλανδικές Αντίλλες της Βενεζουέλας.

Στην κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης ανήκουν 19 χώρες εκ των οποίων οι έντεκα είναι χώρες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής ενώ από τις υπόλοιπες οι περισσότερες προέρχονται από την Αφρική. Οι χώρες της Αμερικής έχουν υψηλή εξάρτηση από τις ΗΠΑ όπως ίσχυε και για το 1965, ωστόσο είναι σημαντική και η επίδραση της Βενεζουέλας ιδιαίτερα στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής αλλά και της Βραζιλίας για τις χώρες της Νότιας Αμερικής. Οι χώρες της Αφρικής εντάσσονται στη σφαίρα επιρροής της Γαλλίας με εμπορικά μερίδια που υπερβαίνουν την τάξη 20-30%.

Προκύπτει λοιπόν ότι στις κατηγορίες της μέσης και της υψηλής συγκέντρωσης των εισαγωγών εντάσσονται κυρίως οι χώρες της Αμερικανικής ηπείρου με κάποιες προσθήκες από την Αφρική. Οι δύο αυτές περιοχές φαίνεται ότι έχουν τις μεγαλύτερες εξαρτήσεις στο εξωτερικό τους εμπόριο από λίγες μόνο χώρες. Από τις υπόλοιπες χώρες των δύο αυτών κατηγοριών η πιο σημαντική περίπτωση είναι εκείνη της Αυστρίας όπου με δείκτη εισαγωγών ΗΗΙ 0,186 αποτελεί την μόνη Ευρωπαϊκή χώρα με τόσο σημαντική εξάρτηση από έναν εταίρο, τη Δυτική Γερμανία με εμπορικό μερίδιο ύψους 41%.

Στις εξαγωγές τα αποτελέσματα του δείκτη ΗΗΙ είναι λίγο διαφορετικά. Και εδώ έχουμε μία μετάβαση σε χαλάρωση της συγκέντρωσης των τόπων προορισμού των εξαγωγών αλλά σε μικρότερη κλίμακα. Στην κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης ανήκει τώρα το 69% των χωρών (66 από 96 χώρες) σε αντίθεση με το 51% το 1965, μία μεταβολή 18 μονάδων σε σχέση με τις 25 των εισαγωγών. Στην κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης, η οποία ουσιαστικά αποτελεί έναν μεταβατικό σταθμό από την υψηλή στη χαμηλή κατηγορία συγκέντρωσης, έχουμε μία μεταβολή από το 25% το 1965 στο 18% το 1980, που σημαίνει μείωση δέκα χωρών σε απόλυτες τιμές. Τέλος στην υψηλή κατηγορία έχουμε μία σχεδόν αντίστοιχη μετακίνηση οκτώ χωρών σε σχέση με το 1965, δηλαδή δέκα ποσοστιαίων μονάδων από το 24% του 1965 στο 14% το 1980.

Οι χώρες που βρίσκονται στην υψηλή κατηγορία συγκέντρωσης των εξαγωγών τους προέρχονται κυρίως από την Αμερική όπως και στις εισαγωγές. Οι οκτώ αυτές χώρες εμφανίζουν υψηλή εξάρτηση από τις ΗΠΑ. Οι υπόλοιπες πέντε χώρες, η Συρία, η ΚΑΔ, η Ινδονησία, η Αλγερία και το Ομάν, έχουν υψηλό δείκτη λόγω της εξάρτησής τους από μία μόνο χώρα σε κάθε περίπτωση, όπως η Συρία από την Ιταλία, η ΚΑΔ από τη Γαλλία, η Αλγερία από τις ΗΠΑ και το Ομάν από την Ιαπωνία.

Στην κατηγορία της μέσης συγκέντρωσης ανήκουν 17 χώρες. Από αυτές οι έξι προέρχονται από την Αμερική, λιγότερες από ότι στις εισαγωγές αφού τώρα οι υπόλοιπες ανήκουν στην κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης. Άλλες πέντε χώρες είναι Αφρικανικές (Καμερούν, Νιγηρία, Νίγηρας, Μπουρκίνα Φάσο, και Λιβύη), τρεις Ευρωπαϊκές (η Νορβηγία, η Ιρλανδία και η Μάλτα και οι τρεις με μεγάλη εξάρτηση από το Ηνωμένο Βασίλειο), και οι τρεις τελευταίες είναι η Τσεχοσλοβακία, οι Φιλιππίνες και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με τις δύο πρώτες να εντάσσονται οριακά στην κατηγορία.

Σε επίπεδο μεταβολής του δείκτη εισαγωγών ΗΗΙ από το 1965 στο 1980 βλέπουμε ότι οι περισσότερες χώρες εμφανίζουν μείωση. Λίγες είναι οι χώρες με αύξηση και αυτή είναι πολύ χαμηλής τάξης – μικρότερη των 0,05 μονάδων και ικανή να αλλάξει την κατηγορία ένταξης για μία χώρα μόνο οριακά.²⁸⁵ Μείωση μεγαλύτερη των 0,05 μονάδων που φτάνει μέχρι και 0,38 μονάδες στην περίπτωση της Αλγερίας εμφανίζουν 26 από τις 77 χώρες που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 5.1. και αποτελούν την αιτία για την μετάβαση των περισσότερων χωρών στη χαμηλή κατηγορία.

Για το δείκτη ΗΗΙ των εξαγωγών από το 1965 στο 1980 βλέπουμε από το Διάγραμμα 5.2 ότι έχουμε σχετικά διαφορετικά αποτελέσματα. Ενώ οι μειώσεις του δείκτη ΗΗΙ είναι σημαντικές για τις περισσότερες χώρες που ανήκουν σε αυτή την ομάδα, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός χωρών για τις οποίες ο δείκτης ΗΗΙ έχει αυξηθεί σε σχέση με το 1965. Αυτό δείχνει ότι ακόμα και εάν οι εξαγωγές γενικά έχουν διαφοροποιηθεί τα σημαντικά εμπορικά μερίδια του 1965 έχουν γίνει ακόμα μεγαλύτερα.

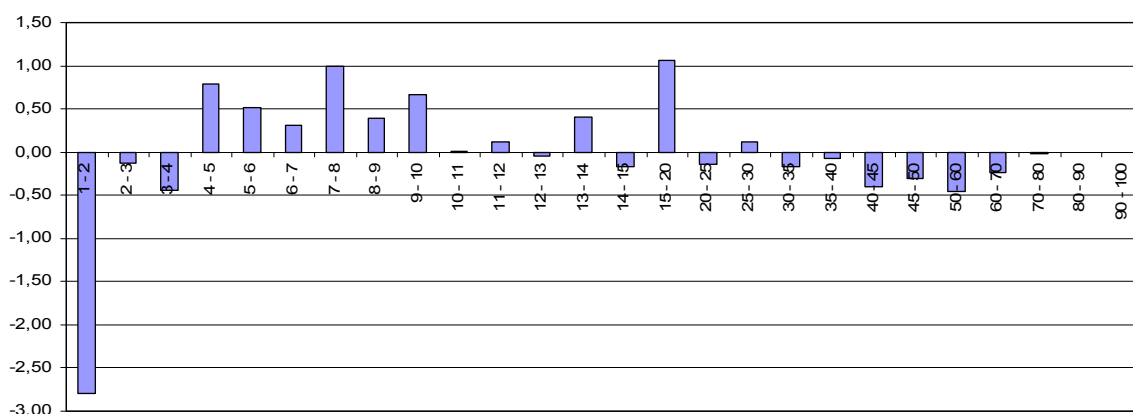
²⁸⁵ Στο διάγραμμα αυτό δεν περιλαμβάνονται συνολικά 38 χώρες για τις οποίες δεν υπήρχαν στοιχεία και για τις δύο χρονιές.

Εάν δειγματοληπτικά εξετάσουμε μερικές από τις χώρες θα βρούμε αυτό το αποτέλεσμα. Ο Καναδάς που το 1965 ήδη είχε υψηλή εξάρτηση στις εξαγωγές του από τις ΗΠΑ, τώρα έχει αυξήσει το μερίδιο αυτής της χώρας στις εξαγωγές του από 58% σε 63% ενώ ο αριθμός των καταχωρημένων εμπορικών του μεριδίων έχει μείνει ίδιος (11 χώρες) με λίγο μικρότερο σύνολο εμπορίου (από 87% το 1965 σε 85% το 1980). Η Νορβηγία που το 1965 ανήκε στις χώρες με χαμηλό δείκτη ΗΗΙ τώρα εμφανίζει μεγάλη εξάρτηση στις εξαγωγές της από το Ηνωμένο Βασίλειο, ύψους 41%. Σε μία άλλη περίπτωση η Ινδονησία από το 29% των εξαγωγών της προς την Ιαπωνία το 1965, φτάνει τώρα το 49% και ταυτόχρονα μειώνει τον αριθμό των εμπορικών της εταίρων από 15 σε 9 με καταχωρημένο εμπόριο 97% για το 1965 και 91% για το 1980.

εικόνα που παίρνουμε έως τώρα δείχνει μεγάλη διαφοροποίηση στους προορισμούς των εισαγωγών με όχι αντίστοιχη μεταβολή στις εξαγωγές. Για να εντοπίσουμε όμως το μέγεθος της μετάβασης θα πρέπει να προχωρήσουμε αρχικά στην γενική κατανομή των δεδομένων και στην άμεση σύγκρισή της με εκείνη του 1965.

Για τις εισαγωγές του 1980 έχουμε καταχωρήσει συνολικά 1.561 εμπορικά μερίδια σε σχέση με τα 1.358 μερίδια του 1965. Εάν πάρουμε την διαφορά του αριθμού παρατηρήσεων % κάθε τάξης της κατανομής δεδομένων του 1980 σε σχέση με το 1965 θα πάρουμε το Διάγραμμα 5.3. Βλέπουμε ότι στις τρεις πρώτες κλάσεις έχουμε μείωση των ποσοστών που υποδηλώνει ότι ποσοστιαία έχουμε μείωση των εμπορικών μεριδίων που αντιστοιχούν σε κάθε τάξη. Η συγκέντρωση δηλαδή των παρατηρήσεων έχει μειωθεί στις συγκεκριμένες κατηγορίες και άρα τα εμπορικά μερίδια του 1980 εμφανίζονται αυξημένα σε σχέση με το 1965.

Διάγραμμα 5.3 Διαφορές στις Κατανομές Δεδομένων, Εισαγωγές 1980-1965

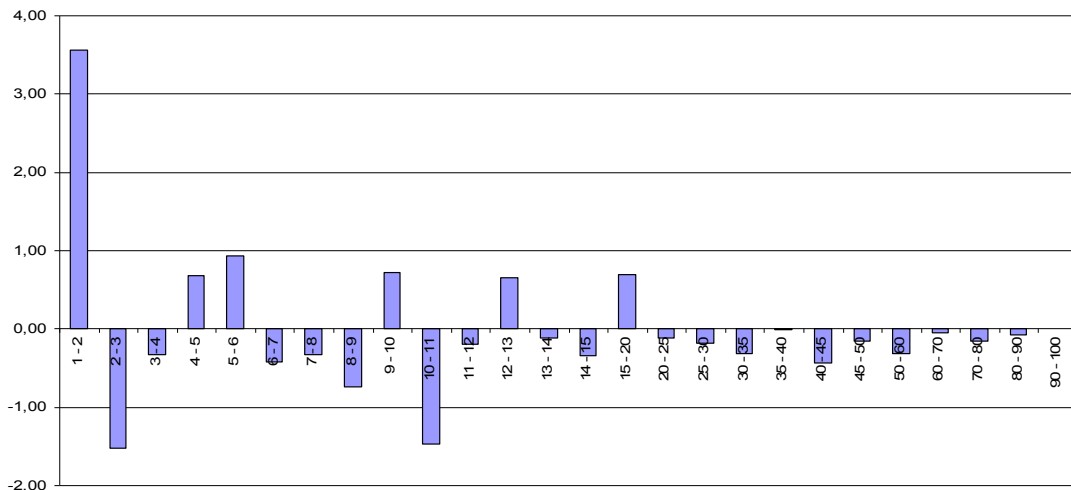

Πράγματι, από την τάξη 4-5% μέχρι και την 9-10% παρατηρούμε αύξηση της συγκέντρωσης των εμπορικών μεριδίων η οποία συνεχίζεται ελαφρώς μέχρι και την τάξη 15-20% εάν εξαιρέσουμε την τάξη 14-15%. Βλέπουμε επίσης ότι στις υψηλές τάξεις της κατανομής έχουμε σημαντικές μειώσεις κάτι που υποδεικνύει ότι έχει πραγματοποιηθεί μία μετακύλιση εμπορικών μεριδίων από τις υψηλότερες τάξεις στις χαμηλότερες. Από τη στιγμή μάλιστα που ο μέσος όρος του αριθμού των χωρών που κάθε χώρα στέλνει τις εισαγωγές της δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά σε σχέση με το 1965 – και τότε μόνο με αύξηση των χωρών - μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η

μείωση στις χαμηλές τάξεις όσο και στις υψηλότερες σχετίζεται με τη μετακίνηση μεριδίων προς το κέντρο της κατανομής. Η μεταβολή που παρουσιάζεται συγκριτικά με το 1965 είναι μία κίνηση των εμπορικών μεριδίων προς την περιοχή 4-14%.

Στην περίπτωση των εξαγωγών έχουμε διαφορετικά αποτελέσματα. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 5.4 παρουσιάζεται μία μεγάλη αύξηση 3,5 ποσοστιαίων μονάδων στην κατηγορία 1-2% με μείωση στις δύο επόμενες τάξεις. Στη συνέχεια έχουμε πάλι αύξηση της συγκέντρωσης των παρατηρήσεων και μείωση στις τρεις επόμενες τάξεις. Το ίδιο μοτίβο συνεχίζεται ανομοιόμορφα μέχρι και την τάξη 15-20%. Από εκεί και μέχρι το τέλος της κατανομής όλες οι τάξεις εμφανίζουν μείωση στη συγκέντρωση των παρατηρήσεων.

Διάγραμμα 5.4 Διαφορές στις Κατανομές Δεδομένων, Εξαγωγές 1980-1965

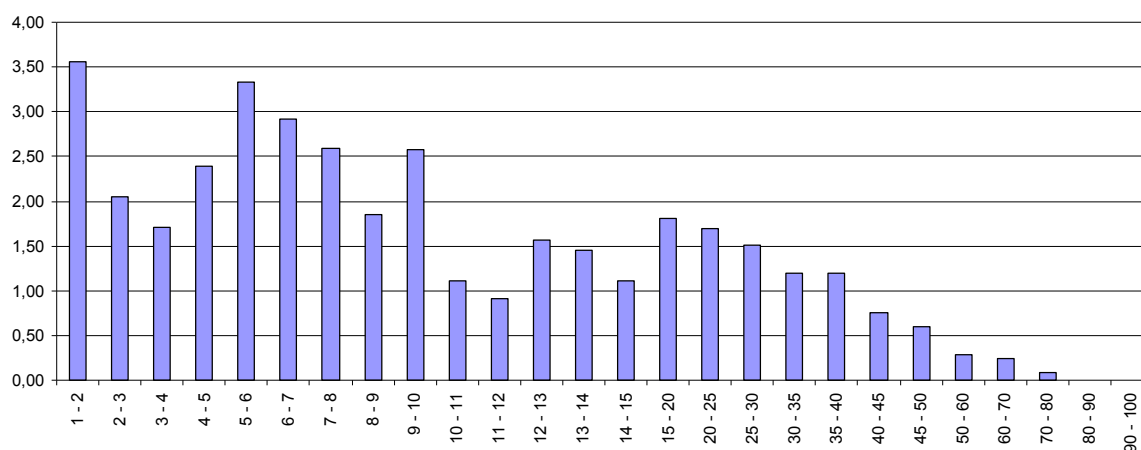

Μία εξήγηση για το μοτίβο που παρουσιάζεται είναι ότι έχουμε σταδιακή μετακύλιση των υψηλότερων εμπορικών μεριδίων σε χαμηλότερες τάξεις με αποτέλεσμα κάθε φορά μία από αυτές τις τάξεις να εμφανίζεται αυξημένη και ταυτόχρονα κατανομή του εμπορίου σε περισσότερες χώρες. Ο αριθμός των χωρών που εξάγει η κάθε χώρα κατά μέσο όρο είναι αυξημένος κατά 2 χώρες σε σχέση με το 1965 και άρα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι αυξήσεις στη συγκέντρωση των παρατηρήσεων αντιστοιχούν ουσιαστικά σε μειωμένα εμπορικά μερίδια (αφού το ίδιο σχετικά ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου μοιράζεται σε περισσότερες χώρες), ουσιαστικά σε μετακυλίσεις εμπορικών μεριδίων από υψηλότερες κατηγορίες, χωρίς αυτό να

αποκλείει το γεγονός της αύξησης των υψηλών εμπορικών μεριδίων κάποιων χωρών όπως είδαμε από το Δείκτη ΗΗΙ για τις εξαγωγές.

Για τις εξαγωγές η κίνηση αυτή φαίνεται καλύτερα εάν απεικονίσουμε τις διαφορές της αθροιστικής κατανομής των δεδομένων. Όπως γίνεται αντιληπτό από το Διάγραμμα 5.5 δεν υπάρχει ούτε ένα σημείο στην κατανομή του 1965 που να ξεπερνά το αντίστοιχο του στην κατανομή του 1980. Αυτό σημαίνει ότι οι δύο κατανομές δεν συναντιούνται σε καμία τάξη και άρα η κατανομή του 1980 εμφανίζει μία κίνηση προς όλο και μικρότερα εμπορικά μερίδια εξαγωγών που έρχεται σε αντίθεση με τις εισαγωγές καθώς εκεί η μείωση σε μικρότερα εμπορικά μερίδια σταματά στο 4-5%.

Διάγραμμα 5.5 Διαφορές στην Αθροιστική Κατανομή Δεδομένων, Εξαγωγές 1980-1965

Στις εξαγωγές η συνολική μεταβολή των 7,26 ποσοστιαίων μονάδων κατανέμεται κατά το μισό (3,57 μονάδες) μόνο στην τάξη του 1-2% και εξίσου στις άλλες πέντε αυξανόμενες κατηγορίες κατά 0,7 μονάδες ενώ στις εισαγωγές η συνολική μεταβολή των 5,41 μονάδων εμφανίζεται ως αύξηση στις τάξεις 4-14% με απορρόφηση των ίδιων μονάδων από τις πολύ υψηλές και πολύ χαμηλές κατηγορίες.

5.5.2 Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς

Ο Χάρτης 7 (Εισαγωγές 1980) στην κάθετη μορφή του μας δείχνει τους κυριότερους εξαγωγείς σε όρους εισαγωγών των χωρών-γραμμών. Στον Πίνακα 2 του Παραρτήματος του Κεφαλαίου 5, βλέπουμε την κατάταξη των χωρών σε όρους

συχνότητας εμφάνισης αριθμού χωρών, αθροίσματος εμπορικών μεριδίων και των μεταβολών αυτών των μεγεθών σε σχέση με το 1965.

Από τον πίνακα προκύπτει ότι πέντε χώρες εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς στο σύνολο σχεδόν των χωρών που έχουμε καταχωρήσει. Οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία, η Δ. Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία είναι οι κυρίαρχες χώρες στο διεθνές εμπόριο κάτι που προκύπτει και από το άθροισμα των εμπορικών τους μεριδίων, με τις ΗΠΑ βέβαια να είναι ακόμη η πρώτη δύναμη. Η Ιταλία και η Ολλανδία έχουν επίσης υψηλή συχνότητα εμφάνισης με 81 χώρες αλλά το SI1980 είναι πολύ χαμηλότερης τάξης. Υπάρχει μία ενδιάμεση ομάδα με εμφάνιση από 40 έως 60 χώρες και SI1980 από 93 έως και 153 μονάδες με την εξαίρεση της Σαουδικής Αραβίας που εμφανίζει 335 μονάδες. Σε αυτό το σημείο είναι καλύτερα να προχωρήσουμε συγκριτικά με το 1965 για να εντοπίσουμε τις μεταβολές που έχουν πραγματοποιηθεί.

Εάν επικεντρωθούμε στις χώρες που έχουν συχνότητα εμφάνισης ως εξαγωγείς σε δέκα χώρες και άνω, βλέπουμε ότι οι περισσότερες από αυτές έχουν παρουσιάσει θετική μεταβολή στη συχνότητα εμφάνισης μεταξύ 1965 και 1980. Τις μεγαλύτερες θετικές μεταβολές τις παρουσιάζουν η Σαουδική Αραβία (36 χώρες), η Ισπανία (29), η Ιαπωνία (24), η Βραζιλία (21) και η Δ. της Κορέας (19). Σημαντικές είναι επίσης και οι μεταβολές της Σιγκαπούρης (14), του Ιράκ (13), της Νιγηρίας (12) και της Γαλλίας (11). Οι μόνες χώρες που έχουν σημαντικές μειώσεις είναι η Τσεχοσλοβακία (10 χώρες) το Βέλγιο (4 χώρες), η ΕΣΣΔ (επτά χώρες), η Ινδία (15 χώρες), το Ιράν και η Πολωνία (9 χώρες). Γενικότερα όμως σε σύνολο 101 χωρών, οι 42 παρουσιάζουν αύξηση στη συχνότητα εμφάνισης, οι 45 μείωση και 14 έχουν μείνει ουδέτερες.

Οι μεταβολές αυτές στη συχνότητα εμφάνισης πρέπει να συσχετιστούν με το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων για να μας οδηγήσουν σε κάποιο συμπέρασμα. Στην ομάδα των χωρών που παρουσιάζουν μειώσεις στη συχνότητα εμφάνισης βλέπουμε ότι υπάρχει και μείωση στο άθροισμα των εμπορικών τους μεριδίων από 26 μονάδες στην περίπτωση της Πολωνίας έως και 63 μονάδες στην περίπτωση του Βελγίου. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι σε αυτές τις χώρες γενικά έχουμε πτώση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας τουλάχιστον σε σχέση με τη μεγέθυνση των αγορών στις οποίες εξάγουν.

Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι η κατανομή της μείωσης αυτής είναι ομοιόμορφη. Θα υπάρχουν περιπτώσεις που οι μειώσεις αυτές μπορεί να έχουν

οδηγήσει σε αύξηση κάποιων εμπορικών μεριδίων όπως στην περίπτωση της ΕΣΣΔ που έχει μειωθεί η παρουσία της σε Αφρική και Μέση Ανατολή αλλά στη σχέση της με τη Φινλανδία εμφανίζει υψηλότερο εμπορικό μερίδιο σε σχέση με εκείνο του 1965, από 14% σε 21%.²⁸⁶ Άρα η μεταβολή αυτή μπορεί να είναι εξαιρετικά σύνθετη τόσο γεωγραφικά, όσο και σε βάθος. Η κάθε χώρα χρειάζεται ξεχωριστή εξέταση τόσο της κατανομής σε βάθος όσο και στο χώρο για να εντοπιστεί η συνολική μεταβολή.

Σε αυτό το πλαίσιο η περίπτωση της Ινδίας είναι η πιο ξεκάθαρη. Η χώρα αυτή μεταξύ 1965 και 1980 έχει σταματήσει να έχει στατιστικά σημαντικές εξαγωγές για τις περισσότερες περιοχές του κόσμου. Τα μερίδιά της έχουν πραγματικά εξαφανιστεί από την Αμερική, την Ευρώπη, τη Ρωσία, την Αν. Ασία, την Αυστραλία και τη ΝΑ Ασία. Στις υπόλοιπες περιοχές που συνεχίζει να έχει μία παρουσία τα εμπορικά της μερίδια εμφανίζονται μειωμένα. Άρα στην περίπτωση της Ινδίας έχουμε ταυτόχρονη μείωση της γεωγραφικής εμφάνισης και των εμπορικών μεριδίων.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στην περίπτωση της Πολωνίας ενώ το αντίθετο ακριβώς βλέπουμε στην περίπτωση του Ιράν. Το Ιράν μειώνει την παρουσία του κατά εννέα χώρες, το άθροισμα των εμπορικών του μεριδίων όμως είναι αυξημένο. Αυτό συμβαίνει γιατί έχει αυξήσει σημαντικά τα μερίδιά του στις αγορές της Τουρκίας, της Ινδίας και της Σρι Λάνκα. Βλέπουμε λοιπόν εδώ μία περίπτωση γεωγραφικής συρρίκνωσης αλλά έντασης στο βάθος της εμπορικής σχέσης.

Θα περάσουμε τώρα στις χώρες εκείνες που εμφανίζουν σημαντικά αυξημένη παρουσία γεωγραφικά αλλά και σε άθροισμα εμπορικών μεριδίων για να εντοπίσουμε τη συμπεριφορά τους. Συνολικά σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται εννέα χώρες. Από αυτές οι πιο σημαντικές περιπτώσεις είναι της Ιαπωνίας, της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράκ όπου υπάρχει σημαντική αύξηση και στις δύο παραμέτρους. Αμέσως μετά έχουμε τις χώρες που έχουν σημαντική αύξηση σε μία μόνο παράμετρο όπως τις περιπτώσεις της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Βραζιλίας, της Ν. Κορέας, της Σιγκαπούρης και της Νιγηρίας.

²⁸⁶ Γενικότερα όλες οι σοσιαλιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης εμφανίζουν μείωση τόσο στην συχνότητα εμφάνισης όσο και στο βάθος των μεριδίων παρά το γεγονός ότι για το 1980 υπάρχουν περισσότερα καταχωρημένα δεδομένα για την περιοχή κάτι που συνάδει με τα γενικότερα οικονομικά προβλήματα της περιοχής την ίδια περίοδο.

Οι περιπτώσεις της Ιαπωνίας, της Σαουδικής Αραβίας, του Ιράκ, της Ισπανίας και της Βραζιλίας είναι ξεκάθαρες. Σε ένα χρονικό διάστημα δεκαπέντε ετών, οι χώρες αυτές έγιναν σημαντικές εξαγωγικές δυνάμεις, η κάθε μία στο δικό της τομέα. Η άνοδος των χωρών αυτών παρουσιάζεται τόσο σε γεωγραφική επέκταση όσο και σε βάθος εμπορικών μεριδίων όπως φαίνεται εύκολα από τους Χάρτες 5 και 7. Η μόνη διαφοροποίηση σχετίζεται με την Ισπανία η οποία παρουσίασε άνοδο κυρίως στη γεωγραφική επέκταση αλλά όχι και στο ύψος των εμπορικών της μεριδίων καθώς τα περισσότερα βρίσκονται στο εύρος 1-3%. Η Βραζιλία μοιάζει περισσότερο με την περίπτωση της Ισπανίας με τη διαφορά ότι στη Νότια Αμερική εμφανίζει πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια που ανέρχονται μέχρι και το 25% στην περίπτωση της Παραγουάης. Η Ιταλία αποτελεί μία περίπτωση όπου απλά τόνωσε τα μερίδιά της σε κάποιες χώρες, κυρίως στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής ενώ σε άλλες περιοχές παρουσιάζει μικτές μεταβολές.

Μία ακόμη ομάδα χωρών εμφανίζονται ως ανερχόμενες εξαγωγικές δυνάμεις, η Νότια Κορέα, η Σιγκαπούρη και η Νιγηρία. Και οι τρεις αυτές χώρες εμφανίζουν αυξημένη γεωγραφική παρουσία και αυξημένα μερίδια. Βάσει συσχέτισης των δύο παραμέτρων πιο σημαντική είναι η Νιγηρία, έπειτα η Σιγκαπούρη και τέλος η Ν. Κορέα. Και οι τρεις αυτές χώρες εντείνουν την παρουσία τους κυρίως στις γειτονικές τους περιοχές.

Οι χώρες με αυξημένη γεωγραφική παρουσία αλλά με μειωμένο άθροισμα εμπορικών μεριδίων αποτελούν την σημαντικότερη ομάδα όχι μόνο γιατί αποτελείται από τις κομβικές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου αλλά γιατί μέσα από τη δική τους μεγάλη απώλεια μεριδίου αγοράς είναι δυνατή η άνοδος άλλων δυνάμεων. Οι χώρες αυτής της ομάδας είναι οι ΗΠΑ, η Δ. Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία. Σε αυτές μπορούμε να προσθέσουμε οριακά τη Σουηδία, τον Καναδά και την Κίνα που εμφανίζουν ωστόσο διαφορετική συμπεριφορά.

Οι χώρες με τις πιο σημαντικές μεταβολές είναι οι ΗΠΑ και η Γαλλία. Και οι δύο αυτές χώρες εμφανίζουν αυξημένη παρουσία γεωγραφικά σε 9-11 χώρες και μείωση του αθροίσματος των εμπορικών τους μεριδίων κατά περίπου 250 μονάδες. Για τις ΗΠΑ η μεγάλη αυτή μείωση προέρχεται από την απώλεια μεριδίων σε όλες σχεδόν τις περιοχές του κόσμου αλλά οι μεγαλύτερες είναι στην περιοχή της Αμερικής, κυρίως της Κεντρικής και Νότιας, και της Ευρώπης. Σημαντικές είναι και οι απώλειες στην

περιοχή της Βόρειας Αφρικής και της Ανατολικής Ασίας. Η κατανομή των εμπορικών μεριδίων της Γαλλίας είναι σχετικά ομαλή όπως και του 1965. Η μόνη διαφορά είναι οι τεράστιες απώλειες εμπορικών μεριδίων στην περιοχή της Αφρικής.

Οι περιπτώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Δ. Γερμανίας δεν είναι τόσο σημαντικές σε μέγεθος καθώς οι μεταβολές τους δείχνουν ότι τα εμπορικά μερίδια που κατέχουν αυτές οι χώρες έχουν γενικά μειωθεί χωρίς να αποκλείεται και το αντίστροφο. Στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι σημαντικό ότι βλέποντας την κατανομή των μεριδίων του, παρουσιάζει αυξήσεις σε αρκετές χώρες της Αφρικής με μείωση μεριδίων σε άλλες περιοχές που υποδηλώνουν μεγαλύτερο όγκο συναλλαγών όπως στη σχέση Ηνωμένου Βασιλείου – Αυστραλίας όπου το μερίδιο που κατέχει το Η.Β. είναι μόνο 9% το 1980 σε αντίθεση με το 26% το 1965. Βάσει αυτών μπορούμε να πούμε ότι η μεταβολή αυτή δεν είναι ομοιόμορφη και δυνητικά φανερώνει μία πτώση της εξαγωγικής ικανότητας της συγκεκριμένης χώρας.

Η Δ. Γερμανία ομοίως παρουσιάζει μειωμένα εμπορικά μερίδια σε όλες σχεδόν τις χώρες με κάποιες εξαιρέσεις. Ιδιαίτερα στην Αμερική τα εμπορικά της μερίδια από διψήφια γίνονται μονοψήφια και πολύ περισσότερο αυτό συμβαίνει στη Νότια Αμερική. Αλλά και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης εμφανίζει πτώση μίας ή δύο μονάδων ενώ στη ΝΑ Ασία έχει απώλεια των σημαντικών της μεριδίων της Ινδονησίας και της Ταϊλάνδης. Μόνο στην περιοχή της Ρωσίας εμφανίζει αυξημένα εμπορικά μερίδια τα οποία δεν μπορούν να αντισταθμίσουν τις σημαντικές μειώσεις των άλλων περιοχών όταν μάλιστα προστεθούν σε αυτές και οι μειώσεις της περιοχής της Αφρικής.

Οι οριακές περιπτώσεις του Καναδά, της Σουηδίας και της Κίνας είναι σχεδόν όμοιες. Και οι τρεις αυτές χώρες εμφανίζουν μειωμένη γεωγραφική παρουσία σε σχέση με το 1965 – ο Καναδάς σχεδόν εξαφανίζεται από την Ευρώπη και η Σουηδία από την Αμερική – και ταυτόχρονα έχουν και μία μικρή μείωση στα εμπορικά μερίδια που κατέχουν. Η εμφάνισή τους σε άλλες περιοχές όπως ο Καναδάς στη ΝΑ Ασία και την Αφρική και η Σουηδία στη ΝΑ Ασία και στη Νότια Ασία, σχεδόν αντισταθμίζονται από τα χαμηλά μερίδια του 1-2% που εμφανίζουν σε αυτές τις περιοχές.

Από τη γενικότερη εικόνα γίνεται εμφανές ότι έχουμε μείωση των εμπορικών μεριδίων που κατέχουν οι παραδοσιακές δυνάμεις, κυρίως εκείνα που είναι

μεγαλύτερα του 10%. Πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε τις μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν σε αυτή την κατηγορία.

Σύμφωνα με το Χάρτη 7 (Εισαγωγές 1980) υπάρχουν 202 εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% σε σύνολο 1.561 μεριδίων, δηλαδή το 13% του συνόλου, που αντιστοιχούν σε 31 χώρες. Το 1965 είχαμε 180 μερίδια σε σύνολο 1.358, πάλι το 13%, σε 25 χώρες. Οι πέντε κεντρικές δυνάμεις κατέχουν το 69% αυτών των παρατηρήσεων σε αντίθεση με το 79% το 1965. Διαπιστώνουμε λοιπόν μία μείωση των υψηλών εμπορικών μεριδίων για τις χώρες αυτές χωρίς όμως προς το παρόν να έχουμε εντοπίσει και το βάθος τους. Το 1980 έχουμε επίσης περισσότερες χώρες που κατέχουν υψηλά μερίδια με πιο σημαντικές τις περιπτώσεις της Σαουδικής Αραβίας και της Βενεζουέλας, χώρες που παρουσιάζουν σημαντική άνοδο.

Εάν μελετήσουμε την κατανομή των μεριδίων αυτών θα εντοπίσουμε μία μετακύλιση προς όλο χαμηλότερα εμπορικά μερίδια των κεντρικών χωρών. Οι ΗΠΑ εμφανίζει μείωση στον αριθμό των εμπορικών μεριδίων στις υψηλές κατηγορίες του 30-50% και >50% όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δ. Γερμανία. Η μόνη περίπτωση καθαρής μεγέθυνσης είναι η Ιαπωνία η οποία έχει αυξήσει σημαντικά τα υψηλά εμπορικά μερίδια της κατηγορίας 10-30%, από 11 το 1965 σε 23 το 1980. Η Γαλλία έχει χάσει τα πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια των χωρών της Αφρικής μετακυλιοντάς τα προς τις κατηγορίες 10-30% και 30-50%. Στην υψηλή κατηγορία του >50% έχει μόνο 2 μερίδια από 10 το 1965.

Από τις υπόλοιπες χώρες σημαντικές μεταβολές εμφανίζει η Βενεζουέλα με αύξηση του αριθμού των μεριδίων στην κατηγορία 10-30% όπως ακριβώς και η Σαουδική Αραβία η οποία το 1965 δεν εμφανιζόταν καθόλου στα μερίδια >10% ενώ τώρα κατέχει 9 τέτοια μερίδια με το ένα από αυτά στην κατηγορία 30-50%. Η ΕΣΣΔ δεν έχει κάποια σημαντική μεταβολή εκτός από την μετακύλιση ενός εμπορικού μεριδίου από την μέση κατηγορία 30-50% στην χαμηλή κατηγορία 10-30% ενώ το Βέλγιο εμφανίζει πτώση από 3 τέτοια μερίδια το 1965 σε 1 μόνο το 1980.

Η κύρια λοιπόν μεταβολή που εντοπίζεται από το 1965 στο 1980 είναι η απώλεια μεριδίων αγοράς των κεντρικών δυνάμεων η οποία αντιστοιχεί σε άνοδο άλλων χωρών και ταυτόχρονη κάρπωση των μεριδίων αυτών. Οι περιπτώσεις που είναι ιδιαίτερα ξεχωριστές είναι εκείνες της Ιαπωνίας, της Σαουδικής Αραβίας, της Βραζιλίας αλλά και της Σιγκαπούρης σε σχέση με το σημείο στο οποίο βρισκόταν το

1965. Οι κεντρικές δυνάμεις των ΗΠΑ, του Η.Β., της Δ. Γερμανίας και της Γαλλίας δεν έχουν απώλειες στον αριθμό των χωρών με τις οποίες συναλλάσσονται, αλλά στο βάθος της εμπορικής τους σχέσης με αυτές, χωρίς ωστόσο αυτό να υποδηλώνει ότι δεν εξακολουθούν να είναι κυρίαρχες. Θα προχωρήσουμε τώρα σε μία περιγραφή της μεταβολής από το 1965 στο 1980 των κυριότερων χωρών.

Οι ΗΠΑ έχουν εμπορικές σχέσεις με όλες τις χώρες του κόσμου τόσο το 1965 όσο και το 1980. Το βάθος των εμπορικών αυτών σχέσεων εμφανίζει μία ξεκάθαρη πτωτική πορεία, δηλαδή τα εμπορικά μερίδια που κατέχουν οι ΗΠΑ εμφανίζονται σημαντικά μειωμένα ιδιαίτερα σε κάποιες χώρες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής αλλά και της Ευρώπης. Μόνη εξαίρεση στη Νότια Αμερική η Αργεντινή που έχει αυξήσει τις εισαγωγές της από τις ΗΠΑ κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες από το 6% το 1965 στο 23% το 1980. Από τις 96 χώρες που εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας στις 47 έχει μερίδια άνω του 10% σε αντίθεση με 54 μερίδια για 87 χώρες το 1965. Εξαιρέσεις για τις ΗΠΑ αποτελούν μόνο οι χώρες της ΝΑ Ασίας και μερικές χώρες της Αφρικής, - Γκάνα, Τόγκο, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο και Νίγηρας - όπου τα εμπορικά της μερίδια αυξάνονται και η Αυστραλία με τη Νέα Ζηλανδία όπου υπάρχει μία σταθερότητα στις εμπορικές τους σχέσεις.

Μέρος της απώλειας των μεριδίων των ΗΠΑ στην Αμερική καρπώνεται η Βενεζουέλα η οποία εμφανίζεται ως σημαντικός εξαγωγέας σε 23 χώρες σε αντίθεση με τις 3 του 1965. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των χωρών βρίσκονται στην Αμερική και ιδιαίτερα στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής η Βενεζουέλα κατέχει υψηλά εμπορικά μερίδια της τάξης του 10-20%. Στην περίπτωση της Βραζιλίας έχουμε μεγέθυνση τόσο στο χώρο όσο στο βάθος των σχέσεων. Από 7 μόνο χώρες το 1965, η Βραζιλία εμφανίζεται ως σημαντικός εξαγωγέας σε 38 χώρες, αρκετά ομαλά κατανομημένες σε όλο τον κόσμο. Σημαντικό ρόλο παίζει και εδώ η Αμερική σαν περιοχή καθώς εκεί τα εμπορικά μερίδια της Βραζιλίας, και ιδίως στη Νότιο Αμερική φτάνουν το 25% στην περίπτωση της Παραγουάης.

Στην Ευρώπη τόσο το Ηνωμένο Βασίλειο όσο και η Δ. Γερμανία εμφανίζουν σημαντικές απώλειες εμπορικών μεριδίων στην Αμερικανική ήπειρο τις οποίες καρπώνονται σε χαμηλά μερίδια οι Σκανδιναβικές χώρες που αυξάνουν την παρουσία τους εκεί. Στην περιοχή της Ευρώπης το Η.Β. συνεχίζει την πτωτική του πορεία σε αντίθεση με τη Γερμανία η οποία έχει πολύ μικρότερες απώλειες ενώ τις αντισταθμίζει

με την αυξημένη παρουσία της στις χώρες της Αν. Ευρώπης. Το ίδιο αυτό μοτίβο συνεχίζεται και για τις περιοχές της Αν. Ασίας, της Αυστραλίας, της ΝΑ Ασίας, της Ν. Ασίας με το Η.Β. να χάνει μερίδια και τη Δ. Γερμανία είτε να έχει μικρότερες απώλειες, είτε να ενισχύει περιστασιακά την παρουσία της. Η εικόνα αυτή αντιστρέφεται μόνο στην περιοχή της Αφρικής όπου το Η.Β. έχει αυξημένη παρουσία στην Δυτική Αφρική ενώ στις χώρες του Νότου εμφανίζει μείωση των υψηλών του εμπορικών μεριδίων. Η ίδια εικόνα προκύπτει και για τη Δ. Γερμανία.

Ανατολικά του κόσμου η Κίνα εμφανίζει σημαντική άνοδο ως εξαγωγέας ειδικά όσον αφορά την γεωγραφική της επέκταση. Από 16 χώρες το 1965 τώρα εμφανίζεται σε 33 χώρες αν και τα εμπορικά μερίδια που κατέχει είναι σχετικά εξομαλυσμένα. Το πιο αξιοσημείωτο στην περίπτωση της Κίνας είναι η συγκέντρωση αυτής της επέκτασης η οποία εντοπίζεται κυρίως στις χώρες της Αφρικής αλλά και γενικά στις περιοχές του Ανατολικού ημισφαιρίου.

Στην ίδια περιοχή μία άλλη χώρα που εμφανίζει σημαντική άνοδο είναι η Δ. της Κορέας η οποία από 2 χώρες το 1965 τώρα έχει παρουσία σε 20. Η γεωγραφική αυτή επέκταση εντοπίζεται κυρίως στις περιοχές της ΝΑ Ασίας, της Ν. Ασίας και της Μέσης Ανατολής καθώς με τις γειτονικές της χώρες είχε πάντα εμπορικές σχέσεις. Όπως και στην περίπτωση της Κίνας τα εμπορικά μερίδια που κατέχει είναι χαμηλής τάξης, 1-4%.

Στην Αν. Ασία η πιο σημαντική μεταβολή παγκόσμιας κλίμακας ήταν η άνοδος της Ιαπωνίας σαν εξαγωγική δύναμη τόσο σε γεωγραφική επέκταση όσο και σε βάθος. Η Ιαπωνία είχε πάντα έναν ιδιαίτερο ρόλο στο παγκόσμιο εμπόριο αλλά την περίοδο αυτή βρίσκεται στο κορυφαίο σημείο της με εξαγωγές σε όλες τις περιοχές και χώρες του κόσμου και το βάθος των εμπορικών αυτών σχέσεων να φτάνει διψήφια μερίδια ακόμα και στις ΗΠΑ (13%). Δεν ήταν εκπληκτική μόνο η άνοδος αλλά και η ταχύτητα με την οποία αυτή συνέβη: μόλις το 1965 η Ιαπωνία είχε σημαντική παρουσία σε 70 από τις 88 χώρες του Χάρτη 5 (Εισαγωγές 1965) με 13 εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% ενώ το 1980 εμφανίζεται στις 94 από τις 97 χώρες με 25 τέτοια μερίδια. Το 1980 όχι έχει μόνο αυξήσει τα εμπορικά της μερίδια σημαντικά στις περιοχές της Α. Ασίας, ΝΑ Ασίας, Ν Ασίας, Μ. Ανατολής και Αφρικής αλλά ακόμη και στην Ευρώπη, την περιοχή με τις πιο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες με μεγάλη απόκλιση από την

Ιαπωνία σε οικονομικό μέγεθος, εμφανίζει αυξήσεις τουλάχιστον δύο ποσοστιαίων μονάδων.

Η άνοδος της Ιαπωνίας δεν πραγματοποιήθηκε μόνο μέσω μίας ελεύθερης αγοράς και άορατων δυνάμεων. Ο ρόλος του κράτους για τον εκμοντερνισμό της Ιαπωνικής οικονομίας ιδιαίτερα μέσω του Υπουργείου Διεθνούς Εμπορίου και Βιομηχανίας (MITI – Ministry of International Trade and Industry) ήταν καθοριστικός κυρίως όσον αφορά κοινωνικές και θεσμικές μεταβολές που πολλές φορές αποτελούσαν πρωτοβουλία του ίδιου του MITI και όχι μία απλή προώθηση. Η πιο σημαντική συμβολή του MITI ήταν να υποστηρίξει τις οικονομικές εκείνες περιοχές για τις οποίες θεωρούσε ότι ο μηχανισμός της αγοράς ήταν ανεπαρκής. Μερικές από αυτές ήταν, σύμφωνα με τα λόγια του Γενικού Διευθυντή του MITI, Shinji Fukukawa, το ζήτημα του κοινωνικού κεφαλαίου και της βιομηχανικής υποδομής, η διατήρηση αρμονικών σχέσεων με τις άλλες χώρες και η άριστη κατανομή των πόρων από μία δυναμική μακροπρόθεσμη οπτική.²⁸⁷

Η συνδρομή του MITI ήταν σημαντική στη διαμόρφωση της μακροπρόθεσμης δομής της Ιαπωνικής οικονομίας και βασιζόταν σε εκτιμήσεις σχετικά με τη μελλοντική κατεύθυνση της τεχνικής αλλαγής και τη σχετική σημαντικότητα των διαφόρων τεχνολογιών. Η οπτική αυτή υιοθετήθηκε μεταπολεμικά αφού πρώτα απορρίφθηκε μία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξη βασισμένη στη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος την οποία αποδέχονταν οι συντηρητικοί οικονομολόγοι της Τράπεζας της Ιαπωνίας. Εκείνοι έβλεπαν ότι η ανάπτυξη της Ιαπωνίας έπρεπε να ακολουθήσει μία φυσική πορεία βάσει των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών, δηλαδή χαμηλά εργατικά κόστη και συγκριτικό πλεονέκτημα σε βιομηχανίες έντασης εργασίας. Ωστόσο οι γραφειοκράτες του MITI απέρριψαν να συμβιβαστούν με ένα μέλλον ως υπανάπτυκτη χώρα με χαμηλή παραγωγικότητα και εισόδημα ανά κεφαλή. Ούτε επίσης ήθελαν να καθοδηγηθούν από το ημίφως της οικονομικής θεωρίας. Σκεπτόμενοι με δυναμικούς όρους, προσπάθησαν να δημιουργήσουν μία οικονομία παρά απλά να εκμεταλλευτούν τους ήδη διαθέσιμους πόρους.

²⁸⁷ Freeman, Christopher, *Technology Policy and Economic Performance. Lessons from Japan*, Pinter Publishers, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1987, σ. 34. Τα επόμενα δανείζονται βαριά από τη συγκεκριμένη πηγή, κυρίως το Κεφάλαιο 2, σ. 31-54.

Από το σημείο αυτό και έπειτα το MITI ανέλαβε σαν κύριο ρόλο την προώθηση των πιο εξελιγμένων τεχνολογιών με τη μεγαλύτερη μακροπρόθεσμη δυναμική στην παγκόσμια αγορά. Ήδη από το 1952 με το Νόμο Εξορθολογισμού των Επιχειρήσεων το κράτος παρείχε επιδοτήσεις για πειραματική και δοκιμαστική λειτουργία νέων μηχανών και εξοπλισμού καθώς και εξαίρεση από όλους τους τοπικούς φόρους σε όλες τις επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης. Επίσης ανέλαβε δημοσία δαπάνη την κατασκευή λιμανιών, σιδηροδρόμων, αυτοκινητοδρόμων, ηλεκτρικών σταθμών, βιομηχανικών πάρκων και τα παρείχε στη διάθεση των εγκεκριμένων επιχειρήσεων.²⁸⁸

Ωστόσο οι τεχνοκράτες του MITI δεν μονοπώλησαν το ρόλο τους ως σχεδιαστές της εισαγωγής της υψηλής τεχνολογίας στην Ιαπωνία. Αντιθέτως, καθιέρωσαν έναν τρόπο εργασίας ο οποίος βασιζόταν στο συνεχή διάλογο σχετικά με ερωτήματα τεχνολογικής ανάπτυξης τόσο με ανθρώπους από τους τομείς της βιομηχανικής έρευνας και ανάπτυξης όσο και με ακαδημαϊκούς επιστήμονες και τεχνολόγους.²⁸⁹ Αυτό σήμαινε ότι ήταν εξαιρετικά καλά ενημερωμένοι για τις τάσεις των εξελίξεων και ταυτόχρονα ικανοί να διατυπώσουν μία ολοκληρωμένη οπτική του τι ήταν αναγκαίο να γίνει.

Αργότερα ο άτυπος αυτός τρόπος εργασίας με την επιστημονική και τεχνολογική κοινότητα συστηματοποιήθηκε χωρίς όμως η άτυπη μορφή του να εξαφανιστεί.²⁹⁰ Αντιθέτως έγινε ακόμη πιο σημαντική αφού οι άτυπες αυτές επαφές ήταν θεμελιώδεις στην καθοδήγηση και προσανατολισμό των ηγετικών επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες μορφές δράσης μέσα από ένα πολύπλοκο σύστημα ανταμοιβών και ποινών.²⁹¹

²⁸⁸ Johnson, Chalmers, *MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925-1975*, Stanford University Press, Στάνφορντ, 1982, ιδιαίτερα τα Κεφάλαια 6 και 7.

²⁸⁹ Ένα παράδειγμα αυτής της συνέργειας ιδιωτικού και δημόσιου τομέα αποτελεί η εισαγωγή των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων στον κλάδο παραγωγής έγχρωμων τηλεοράσεων όπου η κοινή προσπάθεια ξεκίνησε το 1966 μέσα από τη συνεργασία πέντε παραγωγών τηλεοράσεων, επτά παραγωγών ολοκληρωμένων κυκλωμάτων, τεσσάρων πανεπιστημίων και δύο ερευνητικών ιδρυμάτων με την συνολική υποστήριξη του MITI, βλ. Freeman, Christopher, Clark, John και Luc Soete, *Unemployment and Technical Innovation. A Study of Long Waves and Technical Innovation*, Frances Pinter, Λονδίνο, 1982, σ. 105-107 και τις αναφορές που παραπέμπει.

²⁹⁰ Η συστηματοποίηση αυτή περιγράφεται στο Irvine, John H. και Ben R. Martin, *Foresight in Science Policy: Picking the Winners*, Frances Pinter, Λονδίνο, 1982.

²⁹¹ Περιγραφές βρίσκονται στο Vogel, Ezra F., *Japan as No. 1*, Tuttle, Τόκιο, 1980.

Η διαμόρφωση λοιπόν της τεχνολογικής στρατηγικής της Ιαπωνίας οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στο MITI και την Ιαπωνική κυβέρνηση και είχε ένα δυναμικό χαρακτηριστικό: την παρατήρηση της διεθνούς οικονομικής πραγματικότητας και την μεταβολή των πολιτικών του σε σχέση με τις νέες τάσεις. Έτσι, με την κάθε φορά μεταβολή του τεχνολογικού τοπίου, μεταβαλλόταν και η τεχνολογική πολιτική. Με αυτό τον τρόπο η Ιαπωνία μέσα σε τρεις δεκαετίες μετέβαλλε τον κλάδο της υψηλής της τεχνολογίας από απλή βιομηχανία υψηλής παραγωγικότητας σε έντασης γνώσης στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Οι μεταβολές αυτές ήταν οριοθετημένες και καθοδηγημένες από το MITI και ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για την εξαγωγική επιτυχία της Ιαπωνίας την ίδια περίοδο.²⁹²

Στη ΝΑ Ασία έχουμε την άνοδο της Σιγκαπούρης όπου από 4 μόνο χώρες το 1965, εμφανίζεται σε 18 χώρες το 1980. Η παρουσία της είναι χαμηλής τάξης αλλά γεωγραφικά περικλείει όλο τον Ασιατικό κόσμο από τη Μέση Ανατολή μέχρι και την Αν. Ασία. Πρόκειται για μία χώρα η οποία δεν έχει ακόμη φτάσει στο ανώτατο σημείο της αλλά οι μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν τη δεκαετία του 1970 έχουν αρχίσει να αποδίδουν καρπούς.

Όπως και στην περίπτωση της Ιαπωνίας έτσι και εδώ έχουμε μία χώρα στην εξαγωγική ανάπτυξη της οποίας το κράτος έχει παίξει σημαντικό ρόλο αν και όχι με τον ίδιο τρόπο. Στην περίπτωση της Σιγκαπούρης το κράτος ανέλαβε υποστηρικτικό ρόλο μέσα από την δημιουργία υποδομών που θα διευκόλυναν την ανάπτυξη της εξαγωγικής ικανότητας των σχετικών επιχειρήσεων. Επίσης, το ίδιο το κράτος ανέλαβε έναν τεράστιο επιχειρηματικό ρόλο συμπληρώνοντας τις πολυεθνικές επιχειρήσεις που εισήχθησαν από το ίδιο την συγκεκριμένη περίοδο. Με τη διπλή αυτή δυναμική η Σιγκαπούρη από μία χώρα εξαγωγών προϊόντων πρωτογενούς τομέα, μεταμορφώνεται, ουσιαστικά τη δεκαετία του 1970, σε μία βιομηχανική χώρα – χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη την επεξεργασία του πετρελαίου – με εξαγωγικό

²⁹² Για τις διάφορες κατευθύνσεις που έλαβε η πολιτική του MITI από το 1960 έως τις αρχές της δεκαετίας του 1980 βλ. Koshiro, Katsutoshi, «Japan's Industrial Policy for New Technologies», *Centre for International Trade Studies*, Yokohama National University, Γιοκοχάμα, 1985. Για τη σχέση διεθνούς εμπορίου και τεχνολογίας στην περίπτωση της Ιαπωνίας βλ. Freeman, Christopher, *ό.π.*, Κεφάλαιο 4, σ. 91-117.

προσανατολισμό. Αρκεί εδώ να σημειώσουμε ότι το 1980 το 60% όλων των βιομηχανικών προϊόντων προοριζόταν για εξαγωγή σε σχέση με το 32% το 1965.²⁹³

Στην περιοχή της Νότιας Ασίας έχουμε την περίπτωση της Ινδίας όπου η κίνησή της είναι αντίστροφη σε σχέση με τις χώρες που έως τώρα έχουμε εξετάσει. Το 1965 η Ινδία αποτελούσε σημαντικό εξαγωγέα για 28 χώρες ενώ το 1980 μόνο για 13. Τόσο γεωγραφικά όσο και σε βάθος των σχέσεων η Ινδία εμφανίζει πτωτική πορεία σε όλες τις περιοχές, ακόμα και στις γειτονικές της ανατολικά ενώ μόνο στην περίπτωση της Μέσης Ανατολής φαίνεται ότι διατηρεί κάποια χαμηλά εμπορικά μερίδια. Είτε λόγω ανεπαρκούς οικονομικής ανάπτυξης, είτε λόγω δομικών δυσκολιών η Ινδία έχει απώλεια σημαντικών μεριδίων και υπαναχωρεί.²⁹⁴

Στην περιοχή της Μέσης Ανατολής έχουμε την πιο εκρηκτική περίπτωση εξαγωγικής ανόδου σε σύγκριση με το 1965. Η Σαουδική Αραβία είχε παρουσία σε 11 χώρες το 1965 με σχετικά χαμηλά μερίδια και γεωγραφικά σχετικά διεσπαρμένα. Η εικόνα του 1980 είναι εντελώς διαφορετική. Με εμφάνιση σε 47 χώρες, εμπορικά μερίδια που ξεπερνούν το 10% και φτάνουν έως και το 30%, εξαγωγές σε όλες τις περιοχές του κόσμου και έναν πολύ χαμηλό δείκτη ΗΗΙ εξαγωγών στο 0,08, η Σαουδική Αραβία αποτελεί ηγετική δύναμη στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και υπολογίσιμη οικονομική δύναμη σε παγκόσμια κλίμακα. Καμία άλλη χώρα της Μέσης Ανατολής δεν εμφανίζει αντίστοιχα χαρακτηριστικά ειδικά στις περιοχές της Αμερικής και της Ευρώπης. Η περίπτωση της Σαουδικής Αραβίας έτσι όπως προκύπτει από τη μελέτη των χαρτών, είναι εκείνη με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη και απορρόφηση μεριδίων αγοράς από κάθε άλλη χώρα του χάρτη σε σχέση πάντα με το 1965 ως σημείο σύγκρισης.

²⁹³ Huff, *ό.π.*, σ. 320. Ο υπολογισμός δικός μας από τον πίνακα 11.9, σ. 317.

²⁹⁴ Η υπαναχώρηση αυτή αποτελεί πιθανόν και κατεύθυνση προς την εσωτερική αγορά όπως υποδεικνύεται από την αναφορά των Fishlow, Albert, Carriere, Jean και Sekiguchi Sueo, *Trade in Manufactured Products with Developing Countries: Reinforcing North-South Partnership*, The Triangle Papers, τ. 21, 1981, σ. 8.

5.5.3 Οι Κυριότεροι Εισαγωγείς

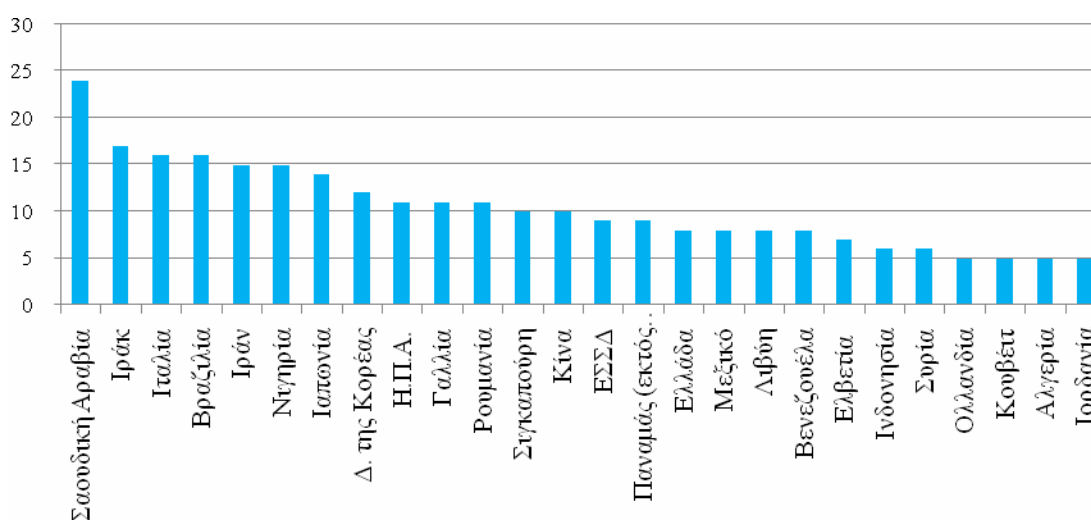
Μελετώντας τα αποτελέσματα του Χάρτη 8 (Εξαγωγές 1980) μπορούμε να φτάσουμε σε μερικά συμπεράσματα για τους στατιστικά σημαντικούς εξαγωγείς το 1980. Θα χρησιμοποιήσουμε τον Πίνακα 2 όπως κάναμε και για το Χάρτη 7 (Εισαγωγές 1980).

Σε σύνολο 101 χωρών που εμφανίζουν κάποια παρουσία ως εισαγωγείς το 1965 και το 1980, οι 58 από αυτές εμφανίζουν αύξηση στη συχνότητα εμφάνισης, 29 μείωση ενώ 14 δεν έχουν κάποια μεταβολή. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με εκείνα της μεταβολής των εισαγωγών αφού εκεί οι χώρες ήταν εξίσου μοιρασμένες σε εκείνες που παρουσίαζαν αύξηση και σε εκείνες που παρουσίαζαν μείωση.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα κατάταξης πολλές από εκείνες τις χώρες που έχουν μειωμένη εμφάνιση ως εξαγωγείς το 1980 σε σχέση με το 1965, έχουν αυξημένη παρουσία ως εισαγωγείς. Μερικές από τις πιο σημαντικές περιπτώσεις είναι το Ιράν (-9, +15), η ΕΣΣΔ (-7,+9), η Βενεζουέλα (-1, +8), η Συρία (-3, +6) και η Αλγερία (-1,+5). Στην αντίστροφη ακριβώς σχέση εντοπίζεται ο Καναδάς (+9, -3) και η Σουηδία (+6,-4).

Από το Διάγραμμα 5.6 φαίνεται ότι οι χώρες με τη μεγαλύτερη αύξηση στη συχνότητα εμφάνισης ως εισαγωγείς είναι εκείνες που συναντήσαμε ως ανερχόμενες εξαγωγικές δυνάμεις όπως η Σαουδική Αραβία, το Ιράκ, η Βραζιλία, η Ιαπωνία ή η Σιγκαπούρη.

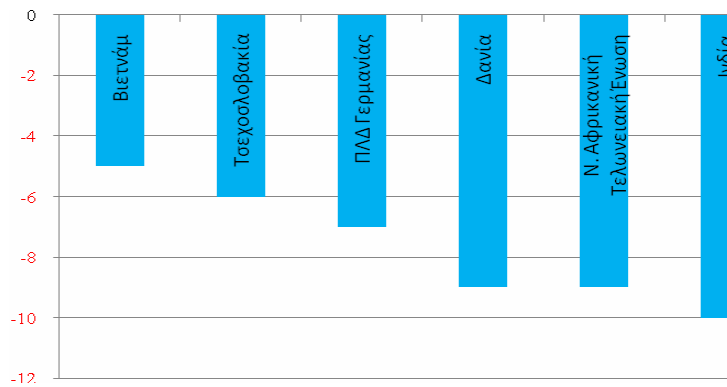
Διάγραμμα 5.6. Μεταβολές στη Συχνότητα Εμφάνισης ως Εισαγωγείς, 1980-1965

Υπάρχουν και μικρότερες χώρες όπως η Ελλάδα που ταυτόχρονα με την εμφάνισή της ως στατιστικά σημαντικός τόπος προορισμού εξαγωγών σε 20 χώρες έχει και αυξημένη παρουσία ως εξαγωγέας σε έξι χώρες το 1980, κυρίως στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική.

Στην περίπτωση της μείωσης της συχνότητας εμφάνισης οι μεταβολές δεν είναι τόσο μεγάλες αφού η Ινδία που παρουσιάζει την μεγαλύτερη μεταβολή, εμφανίζεται σε δέκα χώρες λιγότερες σε σχέση με το 1965. Οι υπόλοιπες σημαντικές αρνητικές μεταβολές παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 5.7.

Διάγραμμα 5.7 Μεταβολές στη Συχνότητα Εμφάνισης ως Εισαγωγείς, 1980-1965

Για να εξετάσουμε το βάθος αυτών των δομικών μεταβολών θα εστιάσουμε στο άθροισμα των εμπορικών μεριδίων και στις μεταβολές του σε σχέση με το 1965. Σε σύνολο 1.518 εμπορικών μεριδίων με άθροισμα 8.191 μονάδων, οι τέσσερις κεντρικές δυνάμεις κατέχουν το 43% έναντι του 51% το 1965. Η σημαντική απόσταση των ΗΠΑ από τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις συνεχίζει να διατηρείται. Από το 17,5% του 1965 τώρα οι ΗΠΑ έχουν φτάσει το 18,5% του συνόλου των μονάδων των εμπορικών μεριδίων και δείχνουν μία κατεύθυνση σημαντικού εισαγωγέα στην οικονομία τους. Από τις τέσσερις μεγάλες δυνάμεις είναι η μόνη χώρα που εμφανίζει μεγέθυνση ως εισαγωγέας καθώς με εξαίρεση μία μικρή αύξηση της Δ. Γερμανίας, τόσο η Γαλλία όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζουν σημαντικές μειώσεις 287 και 275 μονάδων εμπορικών μεριδίων αντίστοιχα.

Κάτι που προκαλεί ενδιαφέρον στις μεταβολές των δομών των εξαγωγών είναι ότι το 1965 υπήρχε μία τεράστια απόσταση των τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων από τις υπόλοιπες χώρες στο άθροισμα των εμπορικών μεριδίων που συγκεντρώνουν. Το χαμηλότερο άθροισμα το είχε η Δ. Γερμανία στις 755 μονάδες και αμέσως μετά βρισκόταν η Ιαπωνία με 390 μονάδες. Το 1980 δεν υπάρχει πια αυτή η απόκλιση καθώς οι μεγαλύτερες δυνάμεις υπέστησαν σημαντικές μειώσεις και ταυτόχρονα χώρες όπως η Ιαπωνία, η Ιταλία ή η Ολλανδία παρουσίασαν σημαντικές αυξήσεις. Έτσι η διαφορά αυτή έκλεισε στις υψηλότερες κατηγορίες.

Και στις χαμηλότερες όμως κατηγορίες παρατηρείται μία σχετική εξομάλυνση αφού οι αυξήσεις αυτές παρατηρούνται και εκεί. Χώρες όπως η Ισπανία, η Σαουδική Αραβία, η Ελβετία, το Ιράν και πολλές άλλες παρουσίασαν αύξηση ως χώρες προορισμού εξαγωγών με τελικό αποτέλεσμα την μείωση των αποκλίσεων των μονάδων των εμπορικών μεριδίων. Η εικόνα απώλειας μεριδίων κάποιων χωρών συμπληρώνεται με την απορρόφηση μεριδίων από ανερχόμενες δυνάμεις του παγκόσμιου εμπορίου.

Η κλίμακα αυτής της μεταβολής ωστόσο είναι περισσότερο σημαντική στη γεωγραφική της όψη παρά στο βάθος των σχέσεων. Σε σύνολο 101 χωρών οι 52 παρουσιάζουν θετική μεταβολή στη σύγκριση SX1980-SX1965 ενώ οι 44 μείωση. Στην περίπτωση των εισαγωγών SI1980-SI1965 είχαμε ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα, δηλαδή 41 χώρες μείωση και 51 αύξηση. Σημαντικά αρνητική μεταβολή, όπως και στις εισαγωγές, έχει το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία με μείωση 287 και 275 μονάδων αντίστοιχα. Δεν υπάρχει αντίστοιχη μεταβολή τέτοιας κλίμακας στις αυξήσεις αφού τη μεγαλύτερη θετική μεταβολή την παρουσιάζει η Ιαπωνία με 160 μονάδες – όπου ως εξαγωγέας είχε αύξηση 244 - και αμέσως μετά η Ιταλία και οι ΗΠΑ με 147 και 138 μονάδες αντίστοιχα. Η Σαουδική Αραβία που είχε αύξηση ως εξαγωγέας 308 μονάδες, ως εξαγωγέας εμφανίζει μόνο 93 μονάδες αύξηση. Στην περίπτωση των εξαγωγών αυτό σημαίνει ότι σε σχέση με το 1965 διαφοροποιούνται πλέον οι τόποι προορισμού των εξαγωγών μέσω γεωγραφικής επέκτασης καθώς πολύ μεγαλύτερος αριθμός χωρών αποτελεί πιθανούς εταίρους. Μία άλλη ερμηνεία μερκαντιλιστικού τύπου για κάποιες τουλάχιστον χώρες, είναι ότι οι χώρες που αποτελούν σημαντικούς εξαγωγείς προσπαθούν να περιορίσουν το ρόλο τους ως εισαγωγείς.

Το φαινόμενο λοιπόν που προκύπτει από τη συνδυασμένη χρήση των μεταβολών IDif – Xdif και SIDif – SXDif για την περίοδο 1965-1980 είναι ότι πραγματοποιήθηκε μία επέκταση του ρόλου των χωρών ως τόποι προορισμού εξαγωγών, στο ρόλο τους δηλαδή ως εισαγωγείς, όχι όμως και στο ρόλο τους ως εξαγωγείς. Το 1965 σε σύνολο 101 χωρών οι 48 είχαν μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης ως εξαγωγείς και 32 χώρες ως εισαγωγείς. Δεκαπέντε χρόνια αργότερα σε σύνολο 101 χωρών οι 33 έχουν μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης ως εξαγωγείς ενώ οι 46 ως εισαγωγείς. Η συγκέντρωση αυτής της μεταβολής είδαμε ότι ήταν μεγαλύτερη στην περίπτωση των σημαντικών εξαγωγέων οι οποίοι δεν είχαν την ίδια συμπεριφορά και ως εισαγωγείς. Στην περίπτωση των εισαγωγών λειτούργησε περισσότερο η γεωγραφική διαφοροποίηση παρά το βάθος της εμπορικής σχέσης καθώς εντάθηκε ο διεθνής εμπορικός ανταγωνισμός.

Το παραπάνω συμπέρασμα δεν έρχεται σε αντίθεση με τη λογική των Χαρτών του εμπορίου, για τους οποίους θεωρητικά ένας μόνο χάρτης – είτε των εισαγωγών, είτε των εξαγωγών – αρκεί για τη μελέτη όλου του εμπορίου εάν ικανοποιούνται δύο συνθήκες. Η μία από αυτές έχει να κάνει με το ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου. Εάν για κάθε χώρα έχουμε το 100% των εισαγωγών/εξαγωγών τα αποτελέσματα δύο χαρτών εισαγωγών-εξαγωγών μίας συγκεκριμένης χρονιάς δεν είναι δυνατόν να διαφέρουν. Εδώ όμως αυτή η συνθήκη δεν ικανοποιείται αφού καταχωρούμε το εμπόριο που είναι μεγαλύτερο του 1% των εισαγωγών/εξαγωγών με αποτέλεσμα να μην περιλαμβάνουμε ένα 15-20% κάθε χώρας που αφορά μικρότερες συναλλαγές αλλά ωστόσο για κάποιες χώρες στατιστικά σημαντικές. Αυτή η διαφορά είναι που μας οδηγεί σε διαφορετικά – ή καλύτερα συμπληρωματικά – συμπεράσματα για τα έτη που μελετάμε. Οι δύο αυτοί χάρτες οδηγούν σε διαφορετικά συμπεράσματα αφού το εμπόριο μίας χώρας κάτω του 1% των εισαγωγών – που δεν καταχωρείται στο χάρτη εισαγωγών – εμφανίζεται στις στατιστικά σημαντικές εξαγωγές του χάρτη εξαγωγών των υπόλοιπων χωρών. Επίσης εμπόριο που δεν είναι στατιστικά σημαντικό για καμία από τις δύο χώρες δεν εμφανίζεται καθόλου και έχουμε συνεπώς απώλεια δεδομένων. Με αυτό τον τρόπο η στατιστικά σημαντική εικόνα του χάρτη των εισαγωγών συμπληρώνεται από την στατιστικά σημαντική εικόνα του χάρτη των εξαγωγών.

Η κατανομή των εμπορικών μεριδίων εξαγωγών που είναι μεγαλύτερα του 10% είναι διαφωτιστική για την παραπάνω τάση. Το 1965 υπήρχαν 196 εμπορικά μερίδια άνω του 10% σε σύνολο 1.239 μεριδίων εξαγωγών σε 35 χώρες (15,5%). Το 1980 έχουμε μόλις 201 μερίδια πάλι σε 35 χώρες (13%). Η πτώση αυτή των δύο ποσοστιαίων μονάδων εμφανίζεται μόνο στις πέντε μεγάλες δυνάμεις των ΗΠΑ, της Δ. Γερμανίας, του Η.Β., της Γαλλίας και της Ιαπωνίας των οποίων η κατανομή ωστόσο διαφέρει σημαντικά.

Οι ΗΠΑ εμφανίζουν αύξηση συνολικά επτά μεριδίων και όλες οι κατηγορίες εκτός εκείνη άνω του 50% απορροφούν αυτή την αύξηση. Οι ΗΠΑ λοιπόν εμφανίζονται ως σημαντικός εισαγωγέας σε όλες τις κατηγορίες εμπορικών μεριδίων. Η Ιαπωνία επίσης εμφανίζει αύξηση των παρατηρήσεων από 13 σε 17 χωρίς όμως να υπάρχει κάποια σημαντική μεταβολή στην κατανομή των παρατηρήσεων.

Αντίθετα η Δ. Γερμανία εμφανίζει μία μικρή μείωση από 30 παρατηρήσεις σε 29 και η Γαλλία έχει μία σημαντική μείωση στις υψηλές κατηγορίες του 30-50% και >50% παρά το γεγονός ότι συνολικά έχει αυξημένο αριθμό παρατηρήσεων το 1980. Τα περισσότερα από αυτά τα μερίδια έχουν μετακυλιθεί στην πρώτη κατηγορία 10-30%. Την μεγαλύτερη μείωση ως εισαγωγέας εμφανίζει το Ηνωμένο Βασίλειο όπου από 30 παρατηρήσεις το 1965 τώρα έχει μόνο 17 και σχεδόν όλες εντάσσονται στην κατηγορία 10-30%.

Από τις υπόλοιπες τριάντα χώρες εκείνες που εμφανίζουν κάποια σημαντική μεταβολή είναι η Ολλανδία με αύξηση 2 παρατηρήσεων, η Βραζιλία με εμφάνιση 4 παρατηρήσεων και η Αργεντινή με αύξηση 2 παρατηρήσεων. Οι υπόλοιπες χώρες είτε έχουν διατηρήσει τον ίδιο αριθμό μεριδίων, είτε έχουν αντικατασταθεί από άλλες, όλες όμως εντάσσονται στο χαμηλό άκρο της κατηγορίας 10-30%.

Μπορούμε σε αυτό το σημείο να περιγράψουμε τις μεταβολές των σημαντικότερων εισαγωγικών δυνάμεων σε σχέση με το 1965. Οι ΗΠΑ έχουν αυξήσει τον αριθμό των χωρών για τις οποίες οι εισαγωγές τους (των ΗΠΑ) είναι στατιστικά σημαντικές από 76 σε 87. Τα εμπορικά μερίδια άνω του 10% αποτελούν το 53% του συνόλου για το 1965 και το 55% για το 1980. Ταυτόχρονα έχει αυξηθεί και το άθροισμα των εμπορικών τους μεριδίων από 1.384 σε 1.522 μονάδες εμπορικών μεριδίων.

Η κατανομή των μεριδίων αυτών διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Παρατηρείται αύξηση στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής σε αντίθεση με τις σημαντικές μειώσεις στη Νότια. Μειώσεις εμφανίζουν οι ΗΠΑ και σε όλες τις εμπορικές τους σχέσεις με τις Ευρωπαϊκές χώρες όπως επίσης και με τις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης. Στην Ανατολική και Νότια Ασία υπάρχουν μικρές μειώσεις όχι όμως και στη ΝΑ Ασία όπου σημειώνεται σημαντική αύξηση των εισαγωγών ιδιαίτερα στις περιπτώσεις της Ταϊλάνδης και της Σιγκαπούρης. Στην περιοχή της Μέσης Ανατολής υπάρχει μία σημαντική αύξηση στο μερίδιο της Σαουδικής Αραβίας (από 3% σε 15%) και μικρότερη αύξηση στα μερίδια του Ισραήλ και της Ιορδανίας. Η Αφρική δίνει μία μικτή εικόνα για τις ΗΠΑ. Η Βόρεια Αφρική στο σύνολό της εμφανίζει αύξηση του μεριδίου των ΗΠΑ, στην περίπτωση της Λιβύης μάλιστα από το 3% το 1965 φτάνουμε στο 35% το 1980. Οι μόνες άλλες σημαντικές αυξήσεις στην Αφρική αφορούν τη Νιγηρία και το Καμερούν όπου τα εμπορικά μερίδια έχουν τουλάχιστον τριπλασιαστεί.

Γενικά οι ΗΠΑ κατέχουν μειωμένα εμπορικά μερίδια εξαγωγών άλλων χωρών σε σχέση με το 1965. Ενώ τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα μας οδηγούν να συμπεράνουμε μία αύξηση στο ρόλο τους ως εισαγωγείς κυρίως ως προς την γεωγραφική έκταση, η ανάλυση δείχνει ότι στην πραγματικότητα έχουν αυξησει το βάθος των εισαγωγών τους από συγκεκριμένες χώρες ή περιοχές, όπως την Κεντρική Αμερική, τη Βόρεια Αφρική και τη ΝΑ Ασία. Σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές τα εμπορικά μερίδια που κατέχουν έχουν μειωθεί.

Στη Νότιο Αμερική η Βραζιλία απορροφά εξαγωγές από 23 χώρες το 1965 σε αντίθεση με 7 μόνο χώρες το 1965 και εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλά εμπορικά μερίδια στις γειτονικές της χώρες. Ομοίως η Αργεντινή εστιάζει στις γειτονικές της χώρες και απορροφά υψηλά μερίδια εξαγωγών κυρίως από τη Βολιβία, την Παραγουάη και την Ουρουγουάη. Ωστόσο ο αριθμός των χωρών που εμφανίζεται ως εισαγωγέας μειώνεται κατά τρεις χώρες. Γεωγραφική συρρίκνωση αλλά μεγέθυνση του βάθους της εμπορικής σχέσης, ουσιαστικά αλλαγή εμπορικών εταίρων.

Το Ηνωμένο Βασίλειο γεωγραφικά δεν εμφανίζει κάποιες αλλαγές στο εισαγωγικό του εμπόριο. Ωστόσο οι μονάδες των εμπορικών του μεριδίων έχουν μειωθεί από 900 το 1965 σε 613 το 1980. Η κατανομή των μεριδίων αυτών το 1980 εμφανίζει σημαντικές μειώσεις σε όλες τις περιοχές του κόσμου με τις πιο σημαντικές

από αυτές να εντοπίζονται στη Νότιο Αμερική, σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης με εξαίρεση τη Νορβηγία, στο Χονγκ Κονγκ, τη Νέα Ζηλανδία, την Αυστραλία και τη Νότια Ασία. Είναι εμφανής μία πολύ σημαντική πτώση του ρόλου του Ηνωμένου Βασιλείου στο διεθνές εισαγωγικό εμπόριο, όπως ακριβώς είδαμε και στο ρόλο του ως εξαγωγέα.

Η περίπτωση της Δ. Γερμανίας είναι μία καθαρή περίπτωση ανακατανομής των εμπορικών της μεριδίων και αλλαγής προσανατολισμού. Ο ίδιος αριθμός χωρών, σχεδόν το ίδιο άθροισμα εμπορικών μεριδίων και όμως έχουν σημειωθεί σημαντικές μετακινήσεις στα μερίδια που κατέχει. Σημαντικές μειώσεις εμφανίζει στην Αμερική, όχι όμως και στην περίπτωση της Παραγουάης όπου απορροφά μερίδια άνω του 10% των εξαγωγών της σε σχέση με ένα μερίδιο της τάξης του 3% το 1965. Σε αντίθεση με το Ηνωμένο Βασίλειο η Δ. Γερμανία μεγεθύνει τα μερίδια εξαγωγών που απορροφά από τις χώρες της Ευρώπης, δραματικά στην περίπτωση της Μάλτας από 3% το 1965 σε 31% το 1980.²⁹⁵ Το ίδιο συμβαίνει και στην περιοχή της Ρωσίας ενώ φαίνεται ότι απομακρύνεται από τις περιοχές της Αυστραλίας, της ΝΑ και Νότιας Ασίας. Στη Βόρεια Αφρική μειώνει την εξάρτησή της από τη Λιβύη και ταυτόχρονα ενισχύει σημαντικά τους δεσμούς της με την Τυνησία και την Αλγερία που φτάνουν το 13%. Στις υπόλοιπες χώρες της Αφρικής μειώνει την παρουσία της αν και χωρίς μεγάλες μεταβολές.

Η Γαλλία επεκτείνει γεωγραφικά τις εισαγωγές που πραγματοποιεί μειώνοντας σημαντικά όμως τα εμπορικά της μερίδια με όλες σχεδόν τις χώρες και περιοχές του κόσμου. Τα ιδιαίτερα υψηλά εμπορικά μερίδια που απορροφούσε από την Αφρική έχουν μειωθεί σημαντικά αν και προσπαθεί να πυκνώσει τις εμπορικές της σχέσεις με τις χώρες της Ευρώπης όπου και παρατηρούνται κάποιες μικρές αυξήσεις εμπορικών μεριδίων.

Στην περίπτωση της Ιταλίας έχουμε τόσο γεωγραφική διαφοροποίηση μέσα από την αύξηση του αριθμού των χωρών για τις οποίες οι εισαγωγές της είναι στατιστικά σημαντικές όσο και αύξηση του συνόλου των μονάδων των εμπορικών μεριδίων. Πράγματι η Ιταλία παρουσιάζει σχετική αύξηση των εμπορικών μεριδίων

²⁹⁵ Στη σχετική σταθερότητα στο χρόνο που εμφανίζουν γενικότερα τα εμπορικά μερίδια, μεταβολές σαν και αυτή υποδηλώνουν αλλαγή πολιτικής και όχι απλά εμπορικές σχέσεις.

εξαγωγών που κατέχει σε όλο σχεδόν τον κόσμο αν και υπάρχουν εξαιρέσεις χαμηλής όμως κλίμακας.

Η χώρα που προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση είναι η ΕΣΣΔ με την γεωγραφική επέκταση των εισαγωγών της καθώς και με την ελαφρά αύξηση των μονάδων εμπορικών μεριδίων. Οι εισαγωγές που πραγματοποιεί είναι πλέον στατιστικά σημαντικές για αρκετές χώρες της Αμερικής και της Ευρώπης. Τα πιο υψηλά μερίδια τα εμφανίζει με τις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες και οι εμπορικές της σχέσεις διατηρούνται σε όλες τις χώρες με αυξητική μάλιστα τάση. Η ΕΣΣΔ το 1980 προκύπτει σχεδόν ως καθαρός εισαγωγέας.

Η Ιαπωνία ξεκάθαρα μεγενθύνει την γεωγραφική της παρουσία και το βάθος των εμπορικών της σχέσεων. Με στατιστικά σημαντικές εισαγωγές για 65 χώρες και αύξηση 160 μονάδων εμπορικών μεριδίων ενισχύει τους δεσμούς της με τις γειτονικές περιοχές της Νότιας και ΝΑ Ασίας αλλά και της Αυστραλίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Η μόνη περιοχή που παρουσιάζει κάποιες μικρές μειώσεις είναι η Αμερική και κυρίως το κεντρικό της μέρος.

Στην ίδια ακριβώς κατηγορία μεταβολών με την Ιαπωνία ανήκει και η Σαουδική Αραβία. Η μεταβολή της σίγουρα μέχρι το 1980 τουλάχιστον, έχει πιο ενισχυμένο τον γεωγραφικό παράγοντα παρά το βάθος των εμπορικών σχέσεων καθώς αυτές κυμαίνονται στο 1-3%. Μόνες εξαιρέσεις αποτελούν οι εμπορικές της σχέσεις με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, την Ιορδανία και το Ιράν που βρίσκονται στην τάξη του 20-25%.

Τέλος από την περιοχή της Αφρικής μία σημαντική περίπτωση είναι η Νιγηρία. Όπως και στην περίπτωση της Σαουδικής Αραβίας, η Νιγηρία βασίζεται περισσότερο στην γεωγραφική επέκταση παρά στο βάθος των εμπορικών σχέσεων που είναι περιορισμένο στο 1-2%. Υπάρχουν και εδώ εξαιρέσεις που αφορούν γειτονικές εμπορικές σχέσεις κυρίως με το Τόγκο και το Νίγηρα, με μερίδια που φτάνουν το 10% και 17% αντίστοιχα.

Στο πλαίσιο της μετάβασης της διεθνούς οικονομίας από υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης σε μία πιο στάσιμη εξέλιξη όπως εκείνη της δεκαετίας του 1970, παρατηρούμε ότι οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις τονώνονται ιδιαίτερα κυρίως μέσα από την εμφάνιση νέων εισαγωγικών/εξαγωγικών δυνάμεων και την απώλεια μεριδίων αγοράς των παραδοσιακών κεντρικών δυνάμεων. Εάν τα συμπεράσματά μας

είναι σωστά τότε περιμένουμε να εντοπίσουμε και κάποιες αλλαγές στη δομή του διαπεριφερειακού και του γειτονικού εμπορίου, κυρίως στην πύκνωση των εμπορικών σχέσεων παρά το γεγονός ότι αυτές μπορεί να είναι χαμηλής κλίμακας.

Τα υψηλά εμπορικά μερίδια φαίνεται ότι σταδιακά μειώνονται αν και έως το 1980 οι κεντρικές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου φαίνεται ότι διατηρούν την κυριαρχία τους. Το τοπίο όμως αλλάζει με την πάροδο του χρόνου ακόμα και εάν αυτή η εξέλιξη είναι σχετικά αργή. Πριν φτάσουμε σε τελικά συμπεράσματα για το χρονικό διάστημα 1965-1980 θα μελετήσουμε το διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό εμπόριο για να εντοπίσουμε και πρόσθετες αλλαγές σε πιο μικρές εμπορικές δυνάμεις που εδώ δεν έχουμε αναφέρει.

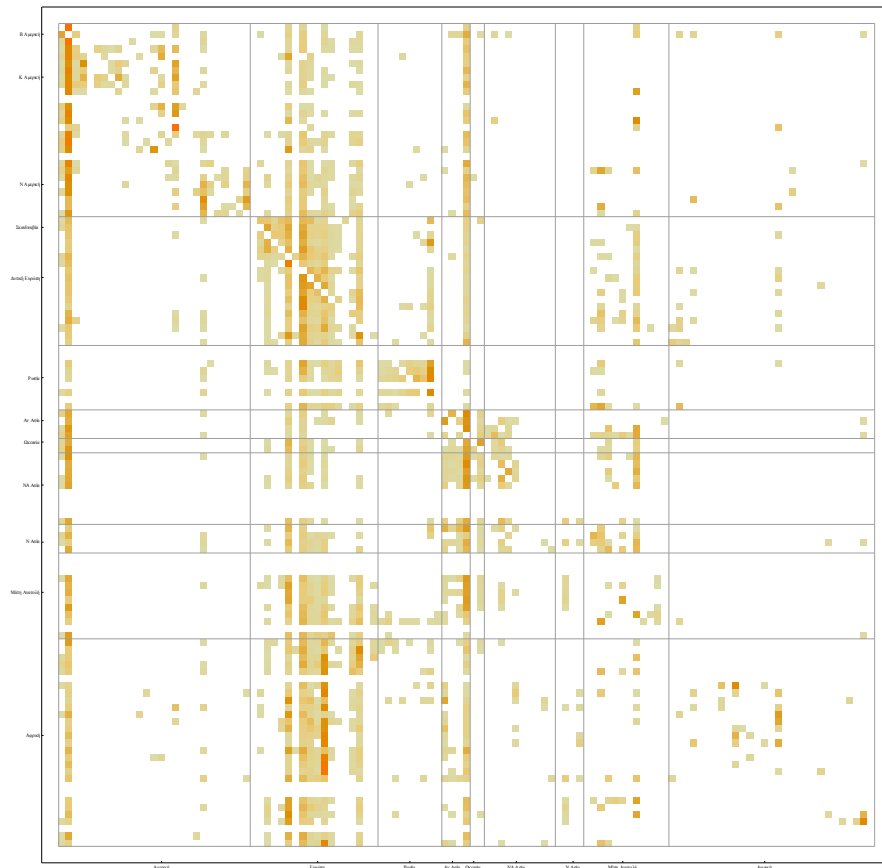
5.6 Το Διαπεριφερειακό Εμπόριο το 1980

Για το 1980 έχουμε μεγαλύτερο αριθμό χωρών, συνολικά 14 χώρες, χωρίς η προσθήκη αυτή να μας οδηγήσει σε αλλαγή των περιοχών όπως τις έχουμε προσδιορίσει και για το 1965. Οι μεταβολές αυτές αφορούν κυρίως την Αμερική, τη ΝΑ Ασία, τη Νότια Ασία και τη Μέση Ανατολή.

5.6.1 Αμερική

Με μία απλή ματιά στους Χάρτες Εισαγωγών 5 και 7 διαπιστώνει κανείς ότι οι διαπεριφερειακές σχέσεις της Αμερικής έχουν αλλάξει σημαντικά όσον αφορά το εισαγωγικό της εμπόριο. Η μεγαλύτερη αλλαγή παρατηρείται στην εμπορική σχέση Αμερικής – Ευρώπης όπου σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων η Ευρώπη κατέχει το 18% των συνολικών μονάδων εμπορικών μεριδίων της Αμερικής σε αντίθεση με το 27% το 1965. Στις περιοχές της Ρωσίας, της Αυστραλίας, της Νότιας και ΝΑ Ασίας δεν εμφανίζονται ιδιαίτερες μεταβολές αλλά έχουμε τρεις περιοχές για τις οποίες έχει μεταβληθεί η εμπορική σχέση.

Χάρτης 7. Εισαγωγές 1980

Η Αν. Ασία κατέχει πλέον το 8% έναντι του 7% του 1965. Η μεταβολή αυτή φυσικά οφείλεται στα μεγαλύτερα μερίδια που έχει η Ιαπωνία με όλες σχεδόν τις χώρες της Αμερικής. Στην περίπτωση της Μέσης Ανατολής υπάρχει μία έντονη σχέση με τη Σαουδική Αραβία που το 1965 δεν εμφανιζόταν καθόλου στον αντίστοιχο χάρτη. Τέλος στην Αφρική όπου το 1965 εμφανιζόταν ως στατιστικά σημαντική μόνο μία εμπορική σχέση, τώρα εντοπίζονται σχέσεις με τη Νιγηρία, το Καμερούν, τη Νότιο Αφρική, τη Λιβύη και την Αλγερία.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η στατιστικά σημαντική μεταβολή που επήλθε στις εμπορικές σχέσεις της Αμερικής με τις υπόλοιπες περιοχές οφείλεται κυρίως σε συγκεκριμένες χώρες που μέσα σε διάστημα δεκαπέντε ετών έχουν καταφέρει να αναπτύξουν έναν εξαγωγικό προσανατολισμό όπως είδαμε και στις προηγούμενες ενότητες. Η διαπεριφερειακή σχέση ανάγεται σε εμπορική σχέση με ανερχόμενες δυνάμεις και εκείνη είναι που προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το εμπόριο των περιοχών αυτών και όχι σε πολυμερείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ των περιοχών.

Στην περιφέρεια της Αμερικής παρατηρείται και μία μικρή μεταβολή στο εμπόριο με τις χώρες της ίδιας της περιοχής. Το 1965 η Αμερική κατείχε το 66% του συνολικού εισαγωγικού της εμπορίου ενώ το 1980 το ποσοστό αυτό έχει φτάσει το 67%. Η πιο σημαντική μεταβολή ωστόσο είναι εντός της περιφέρειας και εντοπίζεται στις ΗΠΑ όπου από 43% το 1965, εμφανίζει πτώση στο 35% του συνόλου των μονάδων των εμπορικών μεριδίων το 1980.

Η μεταβολή λοιπόν για την Αμερική είναι ότι εντείνει σχέσεις με συγκεκριμένες περιοχές, την Αν. Ασία, Μέση Ανατολή και Αφρική ενώ ταυτόχρονα μειώνει την ποσοστιαία εξάρτησή της από την Ευρώπη. Με τις υπόλοιπες περιοχές διατηρείται το ίδιο χαμηλό επίπεδο σχέσεων.

Περνώντας στη στήλη 1 του Χάρτη 7 μπορούμε να εντοπίσουμε για ποιες περιοχές είναι στατιστικά σημαντικές οι εισαγωγές της Αμερικής. Μόνο οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Βραζιλία εμφανίζουν σημαντικά μερίδια στις εξαγωγές των υπόλοιπων χωρών. Η εικόνα αυτή δεν διαφέρει ιδιαίτερα από εκείνη του 1965 με την εξαίρεση της ανόδου της Βραζιλίας. Σύμφωνα με το όριο του 1% που έχουμε θέσει τις σημαντικές διαπεριφερειακές σχέσεις διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό οι ΗΠΑ και η Βραζιλία. Τη μεγαλύτερη αντίθεση παρουσιάζει όπως και για το 1965 η περίπτωση της Ευρώπης όπου οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της αφορούν κυρίως τις ΗΠΑ και την Βραζιλία ενώ για τις περισσότερες χώρες της Αμερικής οι εισαγωγές από τις ευρωπαϊκές χώρες είναι στατιστικά σημαντικές αν και σε σχέση με το 1965 τα εν λόγω εμπορικά μερίδια εμφανίζονται μειωμένα.

Όσον αφορά τις εξαγωγές η γενική εικόνα παραμένει η ίδια όπως και στις εισαγωγές. Η πιο σημαντική διαφορά εντοπίζεται στο εμπόριο της Αμερικής με τον εαυτό της όπου από 58% το 1965 τώρα έχει φτάσει στο 64% των συνολικών της εξαγωγών και παρομοίως έχουμε μία πτώση των ΗΠΑ σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων από 43% σε 38%. Η Αμερική επιλέγει σε μεγάλο βαθμό τις χώρες της ως τόπους προορισμού εξαγωγών.

5.6.2 Ευρώπη

Οι γενικές μεταβολές που εντοπίσαμε στην Αμερική ισχύουν κατ' αναλογία και για την Ευρώπη. Το εισαγωγικό εμπόριο με την Αφρική δεν εντείνεται αλλά στρέφεται πλέον

προς τη Νιγηρία, τη Λιβύη και την Αλγερία. Παρομοίως στη Μέση Ανατολή η Σαουδική Αραβία αποτελεί πόλο έλξης εισαγωγών αν και εντείνονται γενικότερα οι εμπορικές σχέσεις φτάνοντας ένα 8% σε σχέση με το 3% του 1965. Με την Αν. Ασία παρουσιάζεται μία αύξηση που οφείλεται στην άνοδο της Ιαπωνίας από 2% το 1965 στο 4% το 1980.

Οι πτωτικές εμπορικές σχέσεις είναι με την Αυστραλία, τη ΝΑ Ασία και τη Νότια Ασία οι οποίες κυριολεκτικά εξαφανίζονται στο επίπεδο του άνω του 1%. Με την περιοχή της Ρωσίας υπάρχει μία μικρή μείωση γενικά σαν περιφέρεια αλλά εντονότερη εστίαση στις σχέσεις με την ΕΣΣΔ. Τέλος η Αμερική φτάνει από ένα 15% το 1965 στο 11% το 1980. Η ίδια η Ευρώπη εμφανίζει μία μικρή μείωση στο ενδοπεριφερειακό της εμπόριο αν και γενικά αποτελεί τον πιο σημαντικό εμπορικό της εταίρο με πάνω από 70% κατοχή συνολικών μονάδων εμπορικών μεριδίων.

Στην στήλη 2 του Χάρτη 8 βλέπουμε ότι οι εισαγωγές που πραγματοποιεί η Ευρώπη είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις υπόλοιπες περιοχές. Με έναν πολύ γενικό – και κάπως ολισθηρό – υπολογισμό, από τις 8.191 καταχωρημένες μονάδες εμπορικών μεριδίων η Ευρώπη κατέχει τις 3.648, δηλαδή το 45% του συνόλου. Όπως και στην περίπτωση της Αμερικής το εμπόριο της Ευρώπης με τις υπόλοιπες περιοχές διαμορφώνεται μέσα από την στατιστικά σημαντική εμπορική σχέση με συγκεκριμένες χώρες: τις ΗΠΑ στην Αμερική, την ΕΣΣΔ στη Ρωσία, την Ιαπωνία στην Αν. Ασία, τη Σαουδική Αραβία στη Μέση Ανατολή και τη Νιγηρία και τη Λιβύη στην Αφρική.

Σχετικά με τις εξαγωγές η Ευρώπη επιλέγει τον εαυτό της ως τόπο προορισμού στο 80% των συνολικών μονάδων εμπορικών μεριδίων, αύξηση δύο ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με το 1960. Κατά τα υπόλοιπα οι εξαγωγές της Ευρώπης εμφανίζουν τις ίδιες μεταβολές όπως και οι εισαγωγές, δηλαδή πύκνωση σχέσεων με τη Μέση Ανατολή μέσω Σαουδικής Αραβίας και Ιράκ, αλλά και Αφρικής μέσω Νιγηρίας. Η Αμερική εμφανίζει πτώση ως περιοχή προορισμού Ευρωπαϊκών εξαγωγών σε σχέση με το 1965 όπως και η Αυστραλία, η ΝΑ Ασία και η Νότια Ασία.

Ενώ λοιπόν οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της Ευρώπης είναι κυρίως προς τον εαυτό της, για τις υπόλοιπες χώρες και περιοχές του κόσμου φαίνεται ότι καταλαμβάνουν πολύ μεγάλο ποσοστό των εισαγωγών τους. Δεν υπάρχει καμία χώρα στο δείγμα μας που να εισάγει από τις Ευρωπαϊκές χώρες λιγότερο από 10% το 1980 –

εκτός ίσως του Λάος με 8%. Ακόμα και οι «αντίπαλες» πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες πραγματοποιούν εισαγωγές οι οποίες αγγίζουν το 50% στην περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας.

Η Ευρώπη λοιπόν μπορεί να πραγματοποιεί κυριολεκτικά παγκόσμιο εμπόριο, ωστόσο υπό τη μορφή μεριδίων η κατανομή είναι άπειρα άνιση και φαίνεται ότι η τάση αυτή γίνεται εντονότερη καθώς κυλά ο χρόνος.

5.6.3 Ρωσία

Στην περιοχή της Ρωσίας δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές σε σχέση με το 1965. Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της περιοχής αυτής παρέμειναν μοιρασμένες μεταξύ της Ευρώπης και της ίδιας της Ρωσίας με την εξαίρεση της Αμερικής και της Μέσης Ανατολής που εμφανίζουν ελαφρά εντονότερες σχέσεις. Οι εισαγωγές της Ρωσίας παρουσιάζονται στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιοχές που εξετάζουμε στο εύρος του 1-4% αλλά τα εμπορικά μερίδια είναι μειωμένα σε σχέση με το 1965 κυρίως για τις περιοχές της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

Οι εξαγωγές παρουσιάζουν την ίδια εικόνα. Σαν κύριοι τόποι προορισμού επιλέγονται οι ίδιες οι περιοχές της Ρωσίας με 64% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων και η Ευρώπη με 29%. Το υπόλοιπο 7% κατευθύνεται κυρίως προς τη Μέση Ανατολή (6%) ενώ μία μικρή παρουσία έχει η Αμερική μέσω των ΗΠΑ και η Αφρική μέσω Λιβύης. Στην περίπτωση της Ρωσίας μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι εκτός από τα υψηλά εμπορικά μερίδια που απορροφά η ΕΣΣΔ, το συνολικό της εμπόριο είναι σχετικά εξομαλυσμένο καθώς δεν υπάρχουν άλλες χώρες που να έχουν τόσο υψηλά μερίδια με την εξαίρεση ίσως της Γερμανίας που κυμαίνονται στο 9-10%.

Οι εξαγωγές της Ρωσίας είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για τις περιοχές της Ευρώπης, της ίδιας της Ρωσίας και της Αφρικής. Στη Μέση Ανατολή υπάρχει μία παρουσία στη Συρία και την Ιορδανία και πιθανόν στο Λίβανο βάσει των στοιχείων του 1965 αλλά είναι μειωμένη το 1980 όπως και στις άλλες περιοχές. Ειδικότερα στην περιοχή της Ευρώπης όπως φαίνεται από μία σύγκριση των Χαρτών 5 και 7, η παρουσία χωρών εκτός ΕΣΣΔ έχει μειωθεί σημαντικά κάτι που σημαίνει ότι οι πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες δεν κατάφεραν να ακολουθήσουν το ρυθμό ανάπτυξης των Ευρωπαϊκών αγορών.

5.6.4 *Αν. Ασία – Αυστραλία – ΝΑ Ασία*

Ομαδοποιούμε τις τρεις αυτές περιοχές καθώς οι δομικές εξελίξεις είναι κοινές με κάποιες ελάχιστες διαφοροποιήσεις που σχετίζονται κυρίως με τις ΗΠΑ. Και οι τρεις αυτές περιοχές μειώνουν την εισαγωγική τους εξάρτηση από την Ευρώπη ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν σημαντικά τους μεταξύ τους εμπορικούς δεσμούς. Η Ιαπωνία σαν δύναμη είναι κομβικής σημασίας καθώς φαίνεται ότι επηρεάζει την συμπεριφορά των γύρω της χωρών όπως της Δ. της Κορέας αλλά και της Σιγκαπούρης. Οι τρεις αυτές περιοχές από τις στενές σχέσεις που δημιουργούν που οδηγούν σε μία σχεδόν τετραγωνική δομή όπως της Ευρώπης στο Χάρτη 7, ίσως είναι οι μόνες που δημιουργούν ένα δίκτυο εμπορικών σχέσεων με πολυεπίπεδες σχέσεις εξαγωγών-επιανεξαγωγών και κλαδικού εμπορίου.

Το 1980 βλέπουμε ότι η δομή αυτή στερεοποιείται καθώς οι εμπορικοί δεσμοί σταθεροποιούνται γύρω από τις χώρες όπου κάθε μία από αυτές πραγματοποιεί εμπόριο περίπου με όλες τις υπόλοιπες, κάτι που δεν ήταν τόσο έντονο το 1965. Σε αυτό το πλαίσιο ιδιαίτερα στενές είναι οι εμπορικές σχέσεις Αν. Ασίας – ΝΑ Ασίας καθώς η κύρια διαφορά με την περιοχή της Αυστραλίας είναι η εξάρτηση της τελευταίας από τις ΗΠΑ και τον Καναδά η οποία παραμένει στα επίπεδα του 1965, στο 15-25%. Παρά το γεγονός αυτό και η Αυστραλία εντείνει τους δεσμούς της με τις περιοχές της Ανατολικής και ΝΑ Ασίας.

Οι εισαγωγές και των τριών αυτών περιοχών είναι στατιστικά σημαντικές κυρίως για τις ίδιες, τη Νότια Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική όχι όμως και για την Αμερική, την Ευρώπη ή τη Ρωσία. Μόνο η Αν. Ασία εμφανίζει σημαντικά αποτελέσματα σε όλο τον κόσμο κάτι που οφείλεται κυρίως στη διπλή δύναμη της Ιαπωνίας και της Ν. Κορέας. Τόσο η Κίνα όσο και το Χονγκ Κονγκ έχουν μειωμένη εμφάνιση σε Αμερική, Ευρώπη και Ρωσία μία εικόνα που δεν έχει αλλάξει σε σχέση με το 1965.

Οι εξαγωγές των τριών αυτών περιοχών οδηγούν στα ίδια συμπεράσματα τόσο δομικά όσο και στην ένταση των σχέσεων. Τα εξαγωγικά εμπορικά μερίδια προς την Αμερική διατηρούνται, στην Ευρώπη και τη Ρωσία μειώνονται και οι εξαγωγικές σχέσεις μεταξύ των τριών περιοχών γίνονται ιδιαίτερα έντονες και πολυμερείς. Εκτός από την εμπορική τους σχέση με την Ιαπωνία και σε δύο περιπτώσεις με τη

Σιγκαπούρη, καμία από τις υπόλοιπες χώρες δεν έχει εμπορικά μερίδια άνω του 5%. Έχουμε επίσης πύκνωση σχέσεων με τις χώρες της Μέσης Ανατολής ενώ οι εξαγωγές προς την Αφρική παραμένουν στα ίδια επίπεδα αν και τώρα σχετίζονται κυρίως με τη Νιγηρία αντί της NATE.

Οι εξαγωγές των τριών αυτών περιοχών συνολικά είναι στατιστικά σημαντικές κυρίως για τις ίδιες τις περιοχές. Μόνη εξαίρεση όπως και στις εισαγωγές η περιοχή της Αν Ασίας όπου κυριαρχεί η Ιαπωνία με την εκπληκτική άνοδο μεταξύ των δύο αυτών χρονικών σημείων. Συνολικά σαν περιοχή η Αν. Ασία είναι σημαντική επίσης και για τη Νότια Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Ένα επίσης σημαντικό χαρακτηριστικό μεταξύ των ετών 1965 και 1980 είναι μία φαινομενική άνοδος της Κίνας, κυρίως στο ανατολικό μέρος του κόσμου και την Αφρική. Ενώ το 1965 η Κίνα εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός εξαγωγέας σε 25 χώρες τώρα εμφανίζεται σε 33. Η γεωγραφική επέκταση ωστόσο δεν συνοδεύεται και από κάποια αύξηση των εμπορικών μεριδίων που κατέχει αλλά μάλλον παρουσιάζεται και μία μικρή μείωση σε πολλά από αυτά ιδίως σε εκείνα της Αν. και ΝΑ Ασίας που πιθανόν έχουν μετακλιθεί προς τη Δ. της Κορέας και την Ιαπωνία.

5.6.5 Νότια Ασία

Η δομή των εισαγωγών της Νότιας Ασίας μεταβάλλεται σημαντικά σε σχέση με το 1965. Οι πιο έντονες μεταβολές σχετίζονται με το βάθος των σχέσεων που έχει με την Αμερική και την Ευρώπη όπου τα εμπορικά της μερίδια εμφανίζονται σημαντικά μειωμένα. Αντίθετα με τις περιοχές της Αν. Ασίας, της ΝΑ Ασίας και της Μέσης Ανατολής εμφανίζει τόσο νέες εμπορικές σχέσεις αλλά και μεγαλύτερο βάθος στις ήδη υπάρχουσες. Ιδιαίτερα έντονη γίνεται η παρουσία της Μέσης Ανατολής με εισαγωγές από όλες σχεδόν τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες αλλά και η εξάρτηση από την Ιαπωνία στην περιοχή της Αν. Ασίας όπου τα εμπορικά μερίδια εισαγωγών αυξάνονται σημαντικά από την τάξη του 6-10% στην τάξη του 10-20%.

Οι εισαγωγές της Νότιας Ασίας είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για τις χώρες της περιοχής και σποραδικά για τις περιοχές της ΝΑ Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Από το Χάρτη 6 του 1965 είναι εμφανής η πτώση της σημαντικότητας των εισαγωγών των χωρών της Νότιας Ινδίας ως προς τις άλλες περιοχές, φαινόμενο

που υποδεικνύει την συρρίκνωση των οικονομιών αυτών και την μείωση της εισαγωγικής τους ικανότητας σε στατιστικά ασήμαντα επίπεδα.

Περνώντας στις εξαγωγές εντοπίζουμε ακριβώς τις ίδιες μεταβολές. Η Νότια Ασία μεταβάλλει τους τόπους προορισμού των εξαγωγών της προς την Αν. Ασία, την Μέση Ανατολή και την Αφρική. Φυσικά η Αμερική μέσω των ΗΠΑ και η Ευρώπη κατέχουν ακόμη πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια αλλά οι ανερχόμενες δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου προσελκύουν σημαντικά μερίδια των εξαγωγών της περιοχής.

Οι εξαγωγές της Ν. Ασίας είναι στατιστικά ασήμαντες για τις περισσότερες περιοχές του κόσμου το 1980, ένα αποτέλεσμα που έρχεται σε σημαντική αντίθεση με ότι συνέβαινε το 1965 όπου υπήρχε μία μικρή παρουσία, από την Ινδία τουλάχιστον, σε πολλές περιοχές. Το 1980 η παρουσία αυτή περιορίζεται και μάλιστα σε μικρή κλίμακα στις περιοχές της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Η Ν. Ασία αποτελεί μία περιοχή που στο οικονομικό πεδίο του διεθνούς εμπορίου έχει υποστεί σημαντική συρρίκνωση.

5.6.6 Μέση Ανατολή

Οι χώρες της Μέσης Ανατολής εισάγουν κυρίως από την Ευρώπη (47% των μονάδων εμπορικών μεριδίων), την Αν. Ασία (20%), την Αμερική (15%) και την ίδια τη Μέση Ανατολή (10%). Σε σχέση με το 1965 η Ευρώπη έχει παρουσιάσει μία πιο έντονη παρουσία (43%) όχι όμως και η Αμερική (21%). Η Αν. Ασία (7%) έχει μεγενθύνει την παρουσία της ενώ το εμπόριο των χωρών της Μέσης Ανατολής διατηρείται στα ίδια επίπεδα. Η μεταβολή λοιπόν που παρατηρείται είναι μία απομάκρυνση από την Αμερική μέσω της μείωσης της παρουσίας των ΗΠΑ και πιο έντονοι εμπορικοί δεσμοί με τις Ευρωπαϊκές χώρες και την Αν. Ασία.

Η σημαντικότερη μεταβολή για την Μέση Ανατολή εντοπίζεται στη μετάβαση από το 1965 στο 1980. Το 1965 οι εισαγωγές της ήταν στατιστικά ασήμαντες για σχεδόν όλες τις περιοχές του κόσμου, παρά μόνο σποραδικά με εξαίρεση την ίδια τη Μέση Ανατολή όπως φαίνεται από τη στήλη της Μέσης Ανατολής στο Χάρτη 6 (Εξαγωγές 1965). Το 1980 οι εισαγωγές της είναι στατιστικά σημαντικές για όλες σχεδόν τις περιοχές με την Ευρώπη, τη Νότια Ασία και την ίδια τη Μέση Ανατολή να εμφανίζουν πιο έντονη παρουσία. Στην Αμερική η πιο σημαντική σχέση φαίνεται να

είναι εκείνη των ΗΠΑ όπου το 3% των συνολικών τους εισαγωγών απορροφάται από τη Σαουδική Αραβία, διαφορετικά η Αμερική και η Αφρική δεν εμφανίζουν ιδιαίτερη εμπορική εξάρτηση από τη Μέση Ανατολή.

Στον εξαγωγικό τομέα η Αφρική αποτελεί μία στατιστικά μη σημαντική περιοχή για τις εξαγωγές της Μέσης Ανατολής οι οποίες κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη, την Αν. Ασία και την ίδια τη Μέση Ανατολή. Ωστόσο στην περιοχή της Αν. Ασίας ο κύριος όγκος των εμπορικών σχέσεων διαμορφώνεται μέσα από τις εξαγωγές προς την Ιαπωνία που στην περίπτωση του Ομάν φτάνουν και το 49%. Αντίστοιχα και στην Αμερική οι σχέσεις διαμορφώνονται κυρίως μέσω των ΗΠΑ ενώ η Ευρώπη αποτελεί τόπο προορισμού για το 34% των συνολικών μονάδων εμπορικών μεριδίων σχετικά ομοιόμορφα κατανεμημένων με την εξαίρεση της σχέσης Συρίας – Ιταλίας στο 55%.²⁹⁶

Οι εξαγωγές της Μέσης Ανατολής είναι πλέον στατιστικά σημαντικές για όλες τις υπόλοιπες περιοχές. Σαν μία συμβολική ένδειξη, το 1965 σύμφωνα με τη στήλη της Μέσης Ανατολής του Χάρτη 5 το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων ήταν 159 μονάδες ενώ το 1980 έχουν φτάσει τις 670 μονάδες που δείχνει μεγαλύτερη εξάρτηση του κόσμου από τη συγκεκριμένη περιοχή. Ειδικότερα, είναι πολύ έντονη πια η παρουσία της Σαουδικής Αραβίας, του Κουβέιτ και του Ιράκ ενώ το Ιράν έχει μειώσει την γεωγραφική του επιρροή αλλά έχει αυξήσει το βάθος των εμπορικών του σχέσεων. Από την περιοχή της Μέσης Ανατολής είναι οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες εκείνες που δημιουργούν το σημαντικότερο όγκο εμπορικών σχέσεων με τις υπόλοιπες περιοχές.

5.6.7 Αφρική

Η Ευρώπη κατέχει το 63% των συνολικών μονάδων εμπορικών μεριδίων των εισαγωγών της Αφρικής όπως και το 1965. Η Αμερική εμφανίζει μία μικρή πτώση από 12% σε 10% όπως και η Ρωσία από 4% σε 2%. Η Αν. Ασία εμφανίζει αύξηση από 6% σε 8% καθώς και η Μέση Ανατολή από 1% σε 5% που αποτελεί και μία από τις σημαντικότερες μεταβολές στο εισαγωγικό εμπόριο της Αφρικής. Η ίδια η Αφρική διατηρεί ένα 10%.

²⁹⁶ Τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών της Μέσης Ανατολής θα τις δούμε πιο αναλυτικά στην ενότητα του γειτονικού εμπορίου.

Οι εισαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές κυρίως για την περιοχή της Ευρώπης και την ίδια την Αφρική. Στις υπόλοιπες περιοχές εμφανίζονται εμπορικές σχέσεις που συνδέονται με συγκεκριμένες χώρες όπως τη Νιγηρία γενικότερα ή την Αίγυπτο στην περιοχή της Νότιας Ασίας. Στην περιοχή της Αμερικής έχουμε σποραδικές σχέσεις με κάποιες χώρες της Καραϊβικής ενώ η πιο σημαντική εμπορική σχέση απεικονίζεται από το 1% των συνολικών εξαγωγών των ΗΠΑ προς τη Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση. Για μία χώρα όπως οι ΗΠΑ όπου έχουμε καταχωρημένο μόνο το 75,25% των συνολικών της εξαγωγών σε 21 χώρες, το μερίδιο αυτό υποδηλώνει κυρίως μία ιδιόμορφη σχέση.

Η δομή των εξαγωγών της Αφρικής δεν διαφέρει από εκείνη των εισαγωγών. Η μόνη διαφορά είναι σε σχέση με το 1965 όπου οι Ευρωπαϊκές χώρες αποτελούσαν σημαντικότερο τόπο προορισμού εξαγωγών. Το 1980 η Αφρική έχει διαφοροποιήσει τις εξαγωγές της αν και ακόμη η Ευρώπη αποτελεί τον κύριο προορισμό.

Οι εξαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές για την Αμερική, την Ευρώπη και την ίδια την Αφρική. Ωστόσο στην περίπτωση της Αμερικής η σημαντικότητα αυτή περιορίζεται στο ρόλο της Νιγηρίας και της Αλγερίας. Σε σχέση με το 1965 βλέπουμε ότι η Αφρική έχει αυξήσει την παρουσία της στην Αμερική ενώ στην Ευρώπη υπάρχει μία ανακατανομή: η Νιγηρία, η Αλγερία και η Λιβύη απορροφούν μερίδια από άλλες Αφρικανικές χώρες μειώνοντας έτσι την διαφοροποίηση και δημιουργώντας μία λιγότερο ευέλικτη δομή στο στατιστικά σημαντικό εμπόριο.

Ένα από τα βασικά συμπεράσματα που μπορούμε να καταλήξουμε είναι ότι από το 1965 έως το 1980 παρουσιάζεται μία τάση συρρίκνωσης του διαπεριφερειακού εμπορίου καθώς πολλές περιφέρειες αποκτούν μία εσωστρεφή συμπεριφορά. Η Αμερική, η Ευρώπη, η Ρωσία και οι περιοχές της Αν. Ασίας-Αυστραλίας-ΝΑ Ασίας εντείνουν το εμπόριο με τις ίδιες και αποτελούν τις μόνες που το ενδοπεριφερειακό εμπόριο έχει το μεγαλύτερο μερίδιο τόσο στις εισαγωγές τους όσο και στις εξαγωγές τους. Οι υπόλοιπες περιοχές της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, της Νότιας Ασίας ακόμα διατηρούν μεγαλύτερα μερίδια στις διαπεριφερειακές παρά στις ενδοπεριφερειακές τους εμπορικές συναλλαγές και εξαρτώνται από τους τρεις πυλώνες του διεθνούς εμπορίου, την Αμερική, την Ευρώπη και τη ΝΑ Ασία.

5.7 Το Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο το 1980

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο εμφανίζει μία μεγέθυνση από το 1965 έως το 1980 για κάποιες περιοχές ενώ σε άλλες παρά την εξαγωγική ανάπτυξη των χωρών τους δεν εμφανίζεται κάποια ιδιαίτερη πυκνότητα στις γειτονικές τους σχέσεις. Εδώ θα εξετάσουμε ποια είναι η δομή στην κάθε περιφέρεια, πως έχει μεταβληθεί σε σχέση με το 1965 και πως οι νέες δυνάμεις του εμπορίου – εάν υπάρχουν – έχουν αναδιαμορφώσει το τοπίο της κάθε περιφέρειας.

5.7.1 Αμερική

Στην περιοχή της Αμερικής παρατηρούμε μία πύκνωση των εμπορικών δεσμών σε σχέση με το 1965. Η κυριότερη μεταβολή είναι η απώλεια εμπορικών μεριδίων των ΗΠΑ σε όλη σχεδόν την ήπειρο ενώ ταυτόχρονα εμφανίζονται δυνάμεις που αποκτούν στατιστικά σημαντικά μερίδια όπως ο Παναμάς και η Γουατεμάλα αλλά κυρίως η Βενεζουέλα και η Βραζιλία οι οποίες εμφανίζουν και μία γεωγραφική επέκταση σε όλη την περιοχή ενώ η Αργεντινή περιορίζεται στην επίδρασή της στη Νότιο Αμερική.

Το γειτονικό εμπόριο εμφανίζεται περισσότερο έντονο στην περιοχή της Κεντρικής Αμερικής αλλά με χαμηλά σχετικά εμπορικά μερίδια. Από την υπόλοιπη ήπειρο μόνο η Νότιος Αμερική φαίνεται ότι διαμορφώνει ένα μπλοκ πιο έντονων εμπορικών σχέσεων στο οποίο ωστόσο κυριαρχούν η Βενεζουέλα και η Αργεντινή προσπαθώντας να διαμορφώσουν τις δικές τους σφαίρες επιρροής, κάτι που προκύπτει από την αύξηση των εμπορικών μεριδίων που κατέχουν.

Στην Βόρεια Αμερική το εμπορικό τρίγωνο Καναδά-ΗΠΑ-Μεξικό διατηρείται χωρίς σημαντικές μεταβολές εκτός από τα χαμηλότερα εμπορικά μερίδια που κατέχει ο Καναδάς στην απορρόφηση εισαγωγών των ΗΠΑ, αποτέλεσμα της σημαντικής μεγέθυνσης των εισαγωγών της τελευταίας.

Στις εξαγωγές έχουμε ακριβώς την ίδια εικόνα. Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο αυξάνεται σε όρους εμπορικών μεριδίων με τις ΗΠΑ να απορροφούν χαμηλότερα εμπορικά μερίδια σε σχέση με το 1965. Νέοι σημαντικοί εξαγωγικοί προορισμοί είναι ο Παναμάς, η Βενεζουέλα και η Βραζιλία αν και η μεταβολή τους δεν είναι αντίστοιχη με

των εισαγωγών. Αντίθετα η Χιλή έχει μία πιο δυναμική παρουσία σαν εισαγωγέας με εμφάνιση σε 10 από τις 27 χώρες της ηπείρου. Η Αργεντινή συνεχίζει να επικεντρώνεται στη Νότιο Αμερική και απορροφά ένα τεράστιο μερίδιο εξαγωγών της Βολιβίας η οποία μειώνει την εξαγωγική της εξάρτηση από τις ΗΠΑ στο 29% σε σχέση με το 42% το 1965.

Το γειτονικό εμπόριο όπως και στις εισαγωγές εμφανίζει τρεις γειτονίες: το τρίγωνο Καναδά-ΗΠΑ-Μεξικού με την κυριαρχία των ΗΠΑ, την περιοχή της Κεντρικής Αμερικής με στενές εμπορικές σχέσεις – η κάθε χώρα της Κεντρικής Αμερικής εξάγει στην περιοχή τουλάχιστον το 10% των εξαγωγών της – και την περιοχή της Νότιας Αμερικής όπου κάθε χώρα της περιοχής εξάγει στις υπόλοιπες τουλάχιστον το 15% με μέγιστο την Παραγουάη στο 44% των συνολικών της εξαγωγών. Στην τελευταία αυτή περιοχή η μεταβολή σε σχέση με το 1965 είναι σημαντική αφού τότε η κάθε χώρα της περιοχής έστελνε ένα 10% των εξαγωγών της στην περιοχή με μέγιστο την Αργεντινή στο 14%.

Η γενική λοιπόν μεταβολή στην Αμερική είναι η αύξηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου που συνοδεύεται από την ανάδυση νέων εμπορικών δυνάμεων και ταυτόχρονα πιο στενές γειτονικές σχέσεις. Δεν έχουμε ωστόσο πύκνωση των εμπορικών σχέσεων σε όλο το φάσμα της περιφέρειας, π.χ. μεταξύ Βόρειας Αμερικής και Νότιας ή Κεντρικής Αμερικής. Οι σχέσεις αυτές διαμορφώνονται από τις τρεις κυρίαρχες δυνάμεις των ΗΠΑ, της Βενεζουέλας και της Βραζιλίας.

5.7.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη αποτελεί μία περιοχή με πολύ στενές εμπορικές σχέσεις. Η κάθε χώρα της περιοχής συναλλάσσεται με τουλάχιστον εννέα έως και 14 από τις συνολικά 18 χώρες που έχουμε καταχωρήσει όπως φαίνεται και από το Χάρτη 7 (Εισαγωγές 1980). Το σύνολο των εισαγωγών της κάθε χώρας από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ υψηλό, της τάξης του 50-70%.

Οι μεταβολές ωστόσο από το 1965 στο 1980 δεν είναι ομοιόμορφες. Αψηφώντας τις μικρές μεταβολές του 1-3% που ίσως αναπαριστούν προσωρινές μεταβολές, βλέπουμε ότι η Σουηδία, η Ολλανδία, η Αυστρία και η Πορτογαλία, έχουν μειώσει την εξάρτησή τους από τις ευρωπαϊκές εισαγωγές κατά περίπου 5% σε σχέση

με το 1965. Οι περιπτώσεις της Ισπανίας, της Ελλάδας και της Φινλανδίας είναι περισσότερο ακραίες με μεταβολές που κυμαίνονται στις 15 με 20 ποσοστιαίες μονάδες. Οι χώρες που εμφανίζουν αύξηση της εξάρτησης των εισαγωγών τους από την περιοχή είναι η Ισλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία και η Μάλτα με το Η.Β. να έχει τη μεγαλύτερη μεταβολή στην περιφέρεια με αύξηση 15%.

Η σημαντικότερη μεταβολή στην περιφέρεια εντοπίζεται στην πτώση των εμπορικών μεριδίων άλλων χωρών που κατέχει το Η.Β. Μικρή μείωση παρουσιάζει και η Δ. Γερμανία την οποία αντισταθμίζει περιφερειακά με χαμηλής τάξης αυξήσεις εμπορικών μεριδίων. Σε δομικό επίπεδο η περιοχή της Ευρώπης δεν παρουσιάζει κάποια σημαντική μεταβολή σε σχέση με το 1965 εάν εξαιρέσουμε την εξαφάνιση της Δανίας ως στατιστικά σημαντικό εξαγωγέα στο 1% στον Ευρωπαϊκό Νότο καθώς και σε Ελβετία και Αυστρία.

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες εκτός της Ισλανδίας και της Ελβετίας, προτιμούν την Ευρώπη ως περιοχή προορισμού εξαγωγών σε σχέση με τις εισαγωγές τους. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα του Ενδοπεριφερειακού Εμπορίου στο Παράρτημα, τα εμπορικά μερίδια των εξαγωγών προς την Ευρώπη είναι μεγαλύτερα από εκείνα των εισαγωγών και πολλές φορές δραματικά όπως στην περίπτωση της Πορτογαλίας ή της Ισπανίας.

Ωστόσο και στην κατηγορία των εξαγωγών τα αποτελέσματα είναι ανομοιόμορφα σε σχέση με το 1965. Η Ισλανδία, η Ιρλανδία, η Ελβετία και η Ισπανία έχουν μειώσει τα εξαγωγικά εμπορικά τους μερίδια προς την Ευρώπη από 5 έως 8 ποσοστιαίες μονάδες. Εδώ όμως οι αυξήσεις είναι πιο σημαντικές: η Νορβηγία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, η Πορτογαλία και η Μάλτα, είναι χώρες που εμφανίζουν αύξηση από 5 έως και 22 ποσοστιαίες μονάδες στην Ευρώπη ως εξαγωγικό προορισμό. Ειδικά η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου - και συμπληρωματικά της Νορβηγίας - που τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές έχει μεγάλης κλίμακας αύξηση των εμπορικών μεριδίων με την Ευρώπη, φανερώνει μία αλλαγή πλεύσης ταυτόχρονα με μία συνειδητοποίηση της νέας κατάστασης που σταδιακά δημιουργείται στον κόσμο του διεθνούς εμπορίου.

5.7.3 Ρωσία

Για την περιοχή της Ρωσίας δυστυχώς δεν έχουμε πολλές παρατηρήσεις παρά μόνο για τρεις χώρες το 1965 και τέσσερις το 1980. Με τα ελάχιστα αυτά δεδομένα μπορούμε να πούμε ότι οι χώρες αυτές επιλέγουν τόσο για τις εισαγωγές τους όσο και για τις εξαγωγές τους την Ρωσία ως περιοχή με κυρίαρχη δύναμη την ΕΣΣΔ. Η μόνη χώρα που διαφέρει είναι η Γιουγκοσλαβία όπου εισάγει μόνο το 29% των εισαγωγών της από την περιοχή σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες που οι εισαγωγές τους φτάνουν το 50-70%. Σε σχέση με το 1965 παρατηρείται μία μεταβολή στην περίπτωση της Ουγγαρίας όπου μειώνει τις εισαγωγές της από την περιοχή της Ρωσίας κατά 16% και τις εξαγωγές της κατά 14% παραμένοντας ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις στο υψηλό 50-54%.

Είναι εμφανής η επικράτηση της ΕΣΣΔ σε εμπορικά μερίδια τα οποία παραμένουν σταθερά στο χρόνο τόσο για εισαγωγές όσο και για εξαγωγές. Οι χώρες αυτές έχουν πολύ στενές εμπορικές σχέσεις και η δομή που σχηματίζεται αναμφίβολα θα ήταν ένα τέλειο τετράγωνο εάν είχαμε στοιχεία για τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τις υπόλοιπες χώρες.

5.7.4 Ανατολική Ασία

Οι χώρες της Ανατολικής Ασίας σχετίζονται στενά με την Ιαπωνία. Εκτός από τη διμερή σχέση Χονγκ Κονγκ – Κίνας με αρκετά υψηλά εμπορικά μερίδια εισαγωγών οι υπόλοιπες ενδοπεριφερειακές εμπορικές σχέσεις με υψηλά εμπορικά μερίδια περιορίζονται στην Ιαπωνία. Συγκριτικά με το 1965 μόνο η Δ. της Κορέας έχει μειώσει σημαντικά την εισαγωγική της εξάρτηση από την Ιαπωνία ενώ το Χονγκ Κονγκ την έχει αυξήσει. Η Ιαπωνία με τη σειρά της έχει πολύ χαμηλό εμπορικό μερίδιο εισαγωγών από την περιοχή.

Ο ρόλος της Ιαπωνίας είναι πιο περιορισμένος στις εξαγωγές αν και σαν περιοχή δεν έχουν αλλάξει σημαντικά οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών. Συνολικά προκύπτει ότι υπάρχει μία μικρή αύξηση στα εμπορικά μερίδια με την εξαίρεση πάλι της Δ. της Κορέας όπου σαν ανερχόμενη εξαγωγική δύναμη έχει διαφοροποιήσει σημαντικά την γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών της. Σε σχέση

με τις περιφέρειες που έως τώρα έχουμε εξετάσει η Αν. Ασία έχει τα χαμηλότερα μερίδια στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο.

5.7.5 Αυστραλία

Οι δύο χώρες της Νέας Ζηλανδίας και της Αυστραλίας έχουν ενδυναμώσει την εμπορική τους σχέση συγκριτικά με το 1965 κατά μία ή δύο ποσοστιαίες μονάδες όσον αφορά τις μεταξύ τους εισαγωγές. Πιο σημαντική είναι η μεταβολή των εξαγωγών για τη Νέα Ζηλανδία όπου η τελευταία παρουσιάζει αύξηση στο μερίδιο των εξαγωγών της προς την Αυστραλία από το 4% το 1965 στο 13% το 1980. Η μεγέθυνση αυτή πιθανόν να συνδέεται με τον εξαγωγικό προσανατολισμό που ανέπτυξε η Νέα Ζηλανδία την ίδια περίοδο, κυρίως στον πρωτογενή τομέα.

Η εξαγωγική κατεύθυνση αυτή που πήρε η Νέα Ζηλανδία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό όπως και στην περίπτωση της Σιγκαπούρης και της Ιαπωνίας, στο ίδιο το κράτος. Ο ρόλος του κράτους της Νέας Ζηλανδίας ήταν κομβικός τόσο στη συμμετοχή του στην ίδια την παραγωγική διαδικασία αλλά και στην ανάπτυξη της καλλιεργήσιμης γης και τη διανομή της. Ήδη από το 1966 το κράτος εμφανίζεται ως σημαντικός παραγωγός-συνέταιρος σε πολλές φάρμες παραγωγής αγροτικών προϊόντων και ταυτόχρονα δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την αγροτική ανάπτυξη ανεκμετάλλευτης γης. Το πιο σημαντικό στοιχείο ωστόσο είναι η αγορά γης από ιδιώτες που δεν είχαν το κίνητρο να αναπτύξουν την παραγωγή κάτι που ήδη από τη δεκαετία του 1960 αποτελούσε κοινή πρακτική.²⁹⁷ Τη δεκαετία του 1970 επηρέασε τη γεωγραφική κλίμακα λειτουργίας των επιχειρήσεων προωθώντας την ανάπτυξη επιχειρήσεων σε μη μητροπολιτικά κέντρα.²⁹⁸

Η μακρόχρονη αυτή εξαγωγική στρατηγική της Νέας Ζηλανδίας απεικονίζεται σε ένα ελάχιστο βαθμό στους Χάρτες 5 και 7. Στο Χάρτη 5 φαίνεται ότι οι εξαγωγές της Νέας Ζηλανδίας είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Αυστραλία που αποτελούν παραδοσιακούς εταίρους. Το 1980 όμως παρατηρούμε από

²⁹⁷ Stover, L. Stephen, «The Government as Farmer in New Zealand», *Economic Geography*, τ. 45-4, 1969, σ. 324-338.

²⁹⁸ le Heron, Richard B., «Exports and Linkage Development in Manufacturing Firms: The Example of Export Promotion in New Zealand», *Economic Geography*, τ. 56-4, 1980, σ. 281-299.

το Χάρτη 7 ότι οι εξαγωγές της Νέας Ζηλανδίας είναι στατιστικά σημαντικές για τέσσερις συνολικά χώρες στις οποίες δεν ανήκει το Ηνωμένο Βασίλειο. Αντιθέτως οι δύο είναι χώρες της ΝΑ Ασίας, Φιλιππίνες και Μαλαισία, μία της Νότιας Αμερικής, το Περού και η Αυστραλία η οποία αποτελεί γεωγραφικά γειτονικό προορισμό ταυτόχρονα έναν παραδοσιακό εμπορικό εταίρο.

5.7.6 Νοτιοανατολική Ασία

Η ΝΑ Ασία εμφανίζει μικτές τάσεις σχετικά με το ενδοπεριφερειακό της εμπόριο των εισαγωγών. Θετικές μεταβολές παρουσιάζουν η Ινδονησία και η Ταϊλάνδη οι οποίες σε σχέση με το 1965 αυξάνουν τα εμπορικά τους μερίδια από την περιοχή κατά 7 και 5 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες χώρες για τις οποίες έχουμε στοιχεία εμφανίζουν μείωση με την πιο δραματική μεταβολή να είναι εκείνη της Σιγκαπούρης με 18,31%.

Στις εξαγωγές η τάση είναι πιο ξεκάθαρη. Όλες σχεδόν οι χώρες παρουσιάζουν μείωση των ενδοπεριφερειακών τους εξαγωγικών μεριδίων ειδικά η Σιγκαπούρη και η Ταϊλάνδη. Είναι εμφανές ότι οι συγκεκριμένες χώρες αναπτύσσουν έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό αφού διαφοροποιούν σημαντικά την γεωγραφική κατανομή του εξαγωγικού τους εμπορίου με κατεύθυνση τις ΗΠΑ και τις υπόλοιπες περιοχές της Ασίας.

Η ΝΑ Ασία φαίνεται ότι πραγματοποιεί μία μετάβαση σε κόμβο του διεθνούς εμπορίου και ίσως αυτός είναι ο λόγος που το ενδοπεριφερειακό της εμπόριο παρουσιάζει τόσο δραματικές αλλαγές. Σε αυτό το πλαίσιο είναι σημαντική η σύνδεση της περιοχής με το δυναμικό – φιλοδυτικό μέρος του - μπλοκ της Ανατολικής Ασίας και την επίδραση που ασκεί εκεί η Ιαπωνία. Εάν συμπεριλάβουμε και την επιρροή των ΗΠΑ στην περιοχή τότε η ΝΑ Ασία αναδεικνύεται σαν μία σφαίρα διεκδίκησης της διττής δύναμης των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

5.7.7 Νότια Ασία

Στην περιοχή της Νότιας Ασίας διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές εμπορικές σχέσεις εισαγωγών μεταξύ των χωρών. Μόνο η Σρι Λάνκα

εμφανίζει κάποια χαμηλά εμπορικά μερίδια με την Ινδία και το Πακιστάν. Οι ενδοπεριφερειακές σχέσεις της περιοχής ήταν πολύ πιο έντονες το 1965 – ειδικότερα μεταξύ Ινδίας-Πακιστάν - και εμφανίζουν στη συνέχεια μία συρρίκνωση, που πιθανόν τις οδηγεί να βρίσκονται κάτω του 1% και άρα να μην εμφανίζονται στους Χάρτες μας.

Στις εξαγωγές παρατηρείται μείωση γενικά του ενδοπεριφερειακού εμπορίου αν και οι εμπορικές σχέσεις διατηρούνται στατιστικά σημαντικές. Η μόνη περίπτωση αύξησης μεριδίου είναι της Σρι Λάνκα που αυξάνει κατά μία ποσοστιαία μονάδα τις εξαγωγές της σε Ινδία και Πακιστάν. Σε σχέση όμως με τις υπόλοιπες περιφέρειες τα ενδοπεριφερειακά εμπορικά μερίδια βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, για την ακρίβεια τα δεύτερα χαμηλότερα μετά από εκείνα της υποπεριοχής της Βόρειας Αφρικής.

5.7.8 Μέση Ανατολή

Για τη Μέση Ανατολή δεν μας βοηθούν ιδιαίτερα οι καταχωρημένες παρατηρήσεις καθώς αντιστοιχούν για κάθε χρονιά σε σχετικά διαφορετικές χώρες. Καλύτερα αποτελέσματα παίρνουμε για τις εισαγωγές, όπου φαίνεται ότι οι χώρες της περιοχής έχουν πυκνώσει το ενδοπεριφερειακό τους εμπόριο με την εξαίρεση της Σαουδικής Αραβίας που εμφανίζει σημαντική πτώση 14 ποσοστιαίων μονάδων στις εισαγωγές από την περιφέρεια. Η Σαουδική Αραβία έχει ένα διαφορετικό ρόλο αφού ως κυρίαρχη πια δύναμη στο διεθνές εμπόριο, ή τουλάχιστον ανελαστική, είναι κατά μία έννοια υποχρεωμένη στο πλαίσιο της ίσης μεταχείρισης των εταίρων να πραγματοποιεί διμερείς εμπορικές σχέσεις. Έτσι η εκπληκτική εξαγωγική της άνοδος συνοδεύεται και από την αντίστοιχη εισαγωγική παρουσία.

Πράγματι, στις εξαγωγές του ενδοπεριφερειακού εμπορίου η Σαουδική Αραβία δεν πραγματοποιεί στατιστικά σημαντικές εξαγωγές στην περιοχή και έτσι κατά μία έννοια εξισώνονται τα εμπορικά της μερίδια στην περιφέρεια. Για τις υπόλοιπες χώρες με διαθέσιμα στοιχεία βλέπουμε ότι τα Η.Α.Ε. και η Ιορδανία έχουν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια εξαγωγών στην περιφέρεια με την Ιορδανία μάλιστα να παρουσιάζει αύξηση. Δυστυχώς η έλλειψη και η ανομοιογένεια των στοιχείων δεν μας επιτρέπει την συνέχεια της περιγραφής για το ενδοπεριφερειακό εμπόριο.

5.7.9 Αφρική

Στην περιοχή της Βόρειας Αφρικής ήδη το 1965 το ενδοπεριφερειακό εισαγωγικό εμπόριο ήταν εξαιρετικά περιορισμένο σε εμπορικά μερίδια της τάξης του 1-2%. Το 1980 όλες οι εμπορικές σχέσεις των χωρών της Βόρειας Αφρικής βρίσκονται κάτω του 1%. Αντίθετα στην περιοχή της Δυτικής Αφρικής παρατηρούμε μία άνοδο των εμπορικών σχέσεων με εξαιρετικά υψηλά εμπορικά μερίδια της τάξης του 15-25% με την εξαίρεση του Μπενίν και της Μπουρκίνα Φάσο που δείχνουν μία σημαντική μείωση. Στην περιοχή της Νότιας Αφρικής η πιο σημαντική μεταβολή παρατηρείται στη Ζάμπια με μείωση 30 ποσοστιαίων μονάδων, μερίδια που αποκόπτονται από την Ζιμπάμπουε και τη Νότιο Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση. Οι χώρες της Ακτής Ελεφαντοστού και της Νιγηρίας αποτελούν τους κεντρικούς κόμβους γύρω από τους οποίους πραγματοποιείται το ενδοπεριφερειακό εμπόριο με περιορισμένη τη συμμετοχή της Σενεγάλης.

Παρά τη μερική σύσφιξη των εμπορικών σχέσεων, σε ένα γενικότερο επίπεδο τα εμπορικά μερίδια του ενδοπεριφερειακού εμπορίου παραμένουν ακόμα πολύ χαμηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές. Οι περιοχές της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής, της Νότιας και ΝΑ Ασίας έχουν τα χαμηλότερα μερίδια ενδοπεριφερειακού εμπορίου και την μεγαλύτερη εμπορική εξάρτηση από τις χώρες του Δυτικού κόσμου.

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο των εξαγωγών παρουσιάζει την ίδια εικόνα για τις χώρες της Βόρειας Αφρικής. Οι περιορισμένες γειτονικές εμπορικές σχέσεις των χωρών αυτών το 1965, μειώνονται ακόμα περισσότερο με αποτέλεσμα το 1980 να μην εμφανίζονται στατιστικά σημαντικά εμπορικά μερίδια όπως φαίνεται από το Χάρτη 8, εκτός από μία σχέση της τάξης του 2% μεταξύ Τυνησίας – Αλγερίας. Στις υπόλοιπες περιοχές της Αφρικής είναι εμφανής μία αλλαγή προσανατολισμού των εξαγωγών τους αν και η μείωση στις περισσότερες περιπτώσεις είναι χαμηλής κλίμακας. Εξαιρέσεις αποτελούν η Σενεγάλη και το Τόγκο με θετική μεταβολή που φτάνει το 20% και της Ακτής Ελεφαντοστού και του Μπενίν με 5 και 7,5 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα.

Όπως και στις εισαγωγές η Ακτή Ελεφαντοστού και η Νιγηρία αποτελούν κόμβους εμπορίου για τις γειτονικές χώρες με τις προσθήκες του Μάλι, της Γκάνα και του Νίγηρα. Τελικό αποτέλεσμα είναι η περιοχή της Δυτικής Αφρικής να εμφανίζει

έντονες γειτονικές εμπορικές σχέσεις αν και για την περιοχή αυτή όπως και για το σύνολο των χωρών της Αφρικής τα εμπορικά μερίδια του ενδοπεριφερειακού εμπορίου παραμένουν εξαιρετικά χαμηλά σε σχέση με τις χώρες του Δυτικού κόσμου.

5.8 Συμπεράσματα – Η Μεταβολή της Διεθνούς Εμπορικής Δομής

Το 1965 οι χώρες του δυτικού κόσμου εξακολουθούν να είναι κυρίαρχες στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου με την διαφορά ότι τώρα η ηγεμονική δύναμη του κόσμου είναι οι ΗΠΑ. Μέχρι το 1980 η δομή αυτή έχει μεταβληθεί αν και όχι ριζικά. Τα υψηλά εμπορικά μερίδια εμφανίζουν πτώση ενώ τα πολύ χαμηλά εμπορικά μερίδια αυξάνονται με τελικό αποτέλεσμα να υπάρχει μία συγκέντρωση των παρατηρήσεων στο εύρος 10-15%.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα πολύ χαμηλά εμπορικά μερίδια της τάξης του 1-2% εμφανίζουν μείωση το 1980 σε σχέση με το 1965. Εάν λειτουργούσαν οι δυνάμεις του ελεύθερου εμπορίου την περίοδο 1965-1980 θα έπρεπε να δούμε μία αύξηση των μεριδίων αυτής της τάξης. Αντιθέτως, βλέπουμε ότι στην τάξη 1-2% το ποσοστό των παρατηρήσεων το 1965 είναι το υψηλότερο όλων των χαρτών που εξετάζουμε. Υπάρχει φυσικά το κενό στις παρατηρήσεις μας καθώς δεν έχουμε έναν ενδιαμέσο χρονικό σταθμό την περίοδο του μεσοπολέμου για να υποβάλλουμε τη δομή του 1965 σε άμεση σύγκριση και έτσι δεν μπορούμε με ακρίβεια να ξέρουμε πότε συντελέστηκε η εν λόγω μεταβολή, εάν δηλαδή είναι μία μεταβολή που επήλθε μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ή έρχεται από προηγούμενες δεκαετίες.

Κυρίαρχες δυνάμεις εξακολουθούν να είναι οι χώρες της Δύσης με τη διαφορά ότι τώρα εμφανίζουν μία ελαφρά πτώση στα εμπορικά μερίδια που κατέχουν στις εισαγωγές και στις εξαγωγές των άλλων χωρών. Εμφανίζονται νέες δυνάμεις όπως η Ιαπωνία και άλλες ανερχόμενες όπως η Σιγκαπούρη, η Βραζιλία, η Σαουδική Αραβία και η Βενεζουέλα. Κύριο χαρακτηριστικό όλων αυτών των χωρών είναι ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη της εξαγωγικής τους δυναμικής, είτε ως άμεσα εμπλεκόμενο στην παραγωγική διαδικασία, είτε ως φορέας διαχείρισης των πόρων και των υποδομών αναγκαίων για την εξαγωγική κατεύθυνση των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Στο διαπεριφερειακό εμπόριο εμφανίζεται μία χαλάρωση των σχέσεων Αμερικής-Ευρώπης ενώ πύκνωση των σχέσεων έχουμε στις σχέσεις Ευρώπης-Μέσης Ανατολής, Ασίας-ΗΠΑ, Ασίας-Μέσης Ανατολής, Αφρικής-Μέσης Ανατολής. Σε περιφερειακό επίπεδο η περιοχή της Μέσης Ανατολής γίνεται σημαντική για όλες σχεδόν τις περιοχές του κόσμου και αναδιατάσσει τις εμπορικές σχέσεις. Το διεθνές εμπόριο πλέον περιστρέφεται γύρω από τέσσερις σημαντικούς κόμβους: τις ΗΠΑ, τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης με κυρίαρχη τη Γερμανία, την Ιαπωνία και την περιοχή της Μέσης Ανατολής όπου η Σαουδική Αραβία φαίνεται κυρίαρχη.

Γύρω από τους τέσσερις αυτούς κόμβους διαμορφώνονται οι υπόλοιπες σχέσεις τόσο σε διαπεριφερειακό όσο και σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Ειδικά οι περιοχές της ΝΑ Ασίας, της Νότιας Ασίας, της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής έχουν πρωτίστως διαπεριφερειακές σχέσεις αφού ο κύριος όγκος του εμπορίου τους εξαρτάται από τις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Ιαπωνία. Οι περιοχές της Αμερικής, της Ευρώπης, της Ρωσίας είναι οι μόνες που το ενδοπεριφερειακό εμπόριο παρουσιάζει τεράστια εμπορικά μερίδια, άνω του 50%.

Υπάρχουν φυσικά εξαιρέσεις και αφορούν κυρίως τις μη ευρωπαϊκές δυνάμεις που ο ρόλος τους είναι παγκόσμιος, όπως οι ΗΠΑ ή η Ιαπωνία. Ειδικότερα στην περίπτωση των ΗΠΑ, βλέπουμε ότι είναι η μόνη από τις μεγάλες δυνάμεις που ως προς το δικό της εισαγωγικό και εξαγωγικό ενδοπεριφερειακό εμπόριο έχει τόσο χαμηλά εμπορικά μερίδια που μετά βίας αγγίζουν το 30%. Ένα συμπέρασμα όμως που προκύπτει από τη μετάβαση 1965-1980 είναι ότι οι ανερχόμενες δυνάμεις, η Βραζιλία, η Σιγκαπούρη, η Δ. της Κορέας, η Σαουδική Αραβία, η Νιγηρία, είτε έχουν πολύ χαμηλό ενδοπεριφερειακό εμπορικό μερίδιο στις εξαγωγές τους, είτε εμφανίζουν σημαντική μείωση σε αυτό το 1980 σε σχέση με το 1965. Το φαινόμενο αυτό έχει να κάνει κυρίως με την γεωγραφική επέκταση που πραγματοποιούν οι χώρες αυτές βάσει του εξαγωγικού τους προσανατολισμού και συνεπώς τα εμπορικά μερίδια ακολουθούν την ίδια κατεύθυνση.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο συζήτησης βλέπουμε ότι με εξαίρεση την αλλαγή της ηγεμονικής δύναμης, οι ιεραρχίες στο διεθνές εμπόριο διατηρούνται. Η άνοδος και άλλων δυνάμεων όπως η σημαντική εμφάνιση της Ιαπωνίας ή ο ανταγωνισμός ανερχόμενων δυνάμεων δεν οδηγούν σε ριζική μεταβολή της δομής αυτής. Το χρονικό διάστημα των δεκαπέντε ετών που διαφέρουν τα στοιχεία μας ίσως δεν είναι αρκετό

για να εντοπίσουμε τέτοιου είδους μεταβολές που εκτείνονται σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου. Απομένει να δούμε πως έχει διαμορφωθεί το τοπίο του διεθνούς εμπορίου στα τέλη του 20^{ου} / αρχές 21^{ου} αιώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στα τέλη του 20^{ου} αιώνα

6.1 Εισαγωγή

Η κατάρρευση του σοσιαλιστικού κόσμου στα τέλη της δεκαετίας του 1980 άφησε τις καπιταλιστικές χώρες της Δύσης μόνες κυρίαρχες στο οικονομικό πεδίο. Παρά τα σημαντικά προβλήματα της ανεργίας που μάστιζαν Ευρώπη και ΗΠΑ, το καπιταλιστικό σύστημα εισέρχεται σε μία τροχιά ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας και πλέον στη σφαίρα του εντάσσονται και οι πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες με πολλές φορές επώδυνες συνέπειες.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι δυνάμεις της αγοράς φαίνεται ότι κυριαρχούν στην οικονομική λογική και πλέον η παγκοσμιοποίηση εδραιώνεται ως καθημερινός όρος, η έννοια του οποίου είναι στενά συνδεδεμένη με τις δυνάμεις αυτές. Η περίοδος αυτή βρίσκει το ΔΝΤ να αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα ως φορέας επιβολής δομικών αλλαγών στην οικονομία, ξεκινώντας από τις χώρες του πρώην σοσιαλιστικού κόσμου ενώ η Παγκόσμια Τράπεζα περιορίζει το ρόλο της στις μακροοικονομικές ανισορροπίες. Το 1995 βρίσκει την GATT να μεταλλάσσεται σε Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (κ.ε. ΠΟΕ) η συμμετοχή στον οποίο αποτελεί πλέον διακριτικό σημάδι κάθε χώρας που επιθυμεί να έχει μία παρουσία στο διεθνές εμπόριο. Τουλάχιστον για μία δεκαετία οι δυνάμεις αυτές τίθενται σε πλήρη ισχύ και τείνουν να αναδιαμορφώσουν το γενικότερο οικονομικό πεδίο.

6.2 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων το 1995

Για το 1995 έχουμε πλέον πολύ μεγαλύτερο αριθμό χωρών στις καταχωρήσεις των Χαρτών των εμπορικών εταίρων. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να προχωρήσουμε σε άμεση σύγκριση κάποιων παραμέτρων μεταξύ 1980 και 1995. Για το μεγαλύτερο αριθμό χωρών ωστόσο, που είναι και οι πιο σημαντικές στον τομέα της σύγκρισης που μας ενδιαφέρει εδώ, μπορούμε να έχουμε αποτελέσματα και μάλιστα αντιπροσωπευτικά.

Οι Χάρτες που εξετάζουμε σε αυτό το Κεφάλαιο είναι οι Χάρτες 9 και 10 που αφορούν τις εισαγωγές και εξαγωγές για το έτος 1995. Αφού έχουμε διαμορφώσει ήδη μία εικόνα για τα έτη 1965 και 1980, η ανάλυση για το 1995 θα είναι συγκριτική, δηλαδή εντοπίζουμε πως μεταβλήθηκε η εμπορική δομή από το αμέσως προηγούμενο χρονικό σημείο.

6.2.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

Ξεκινώντας από τα Στατιστικά Συνόλων στο νοτιοανατολικό μέρος των Χαρτών 9 (Εισαγωγές 1995) και 10 (Εξαγωγές 1995) διαπιστώνουμε ότι ο μέσος όρος καταχώρησης εμπορικών μεριδίων έχει μειωθεί κατά περίπου μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 1980. Ο αριθμός των χωρών ωστόσο που αντιστοιχεί αυτό το άθροισμα είναι ίδιος για τις εισαγωγές και ελάχιστα μειωμένος για τις εξαγωγές.

Εάν δούμε την κατανομή των εμπορικών μεριδίων σε αριθμούς εμπορικών εταίρων ανά τάξεις θα διαπιστώσουμε δύο αντίθετες τάσεις σε εισαγωγές και εξαγωγές. Σε σχέση με το 1980 οι εισαγωγές μοιράζονται σε μεγαλύτερο αριθμό εταίρων και ειδικά η τάξη 20-24 παρουσιάζει αύξηση τεσσάρων ποσοστιαίων μονάδων αφού το 19% των χωρών εισάγουν από 20 με 24 χώρες. Οι αμέσως προηγούμενες τάξεις 10-14 και 15-19 εμφανίζουν μείωση που υποδεικνύουν μετακύλιση ή αύξηση ανά χώρα των στατιστικά σημαντικών εμπορικών εταίρων όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 6.1.

Πίνακας 6.1. Κατανομή Εμπορικών Εταίρων

Εισαγωγές 1980					Εξαγωγές 1980				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00	0 - 4	0	0	0,00	0,00
5 - 9	3	3	3,09	3,09	5 - 9	9	9	9,38	9,38
10 - 14	28	31	28,87	31,96	10 - 14	31	40	32,29	41,67
15 - 19	50	81	51,55	83,51	15 - 19	28	68	29,17	70,83
20 - 24	15	96	15,46	98,97	20 - 24	26	94	27,08	97,92
25 - 30	1	97	1,03	100,00	25 - 30	2	96	2,08	100,00

Εισαγωγές 1995					Εξαγωγές 1995				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00	0 - 4	2	2	1,48	1,48
5 - 9	7	7	5,15	5,15	5 - 9	17	19	12,59	14,07
10 - 14	35	42	25,74	30,88	10 - 14	46	65	34,07	48,15
15 - 19	68	110	50,00	80,88	15 - 19	53	118	39,26	87,41
20 - 24	26	136	19,12	100,00	20 - 24	16	134	11,85	99,26
25 - 30	0	136	0,00	100,00	25 - 30	1	135	0,74	100,00

Σε αντίθεση με αυτά τα αποτελέσματα οι εξαγωγές για το 1995 παρουσιάζουν μία μείωση των υψηλών τάξεων και κίνηση προς τις χαμηλότερες τάξεις. Η κατηγορία 20-24 που το 1980 συγκέντρωνε το 27% των χωρών, τώρα συγκεντρώνει μόλις ένα 12% με τη διαφορά αυτή να μετακυλιέται στις χαμηλότερες τάξεις του 5-9, 10-14 και 15-19. Αύξηση επίσης παρουσιάζει η τάξη 0-4 όπου πλέον έχουμε δύο χώρες που εξάγουν το μέσο όρο του 84% του εμπορίου τους από 1 έως 4 εμπορικούς εταίρους. Συνολικά φαίνεται ότι η συγκέντρωση των εξαγωγών αυξάνεται ενώ των εισαγωγών μειώνεται, δηλαδή οι χώρες εξάγουν σε λιγότερους προορισμούς σε σχέση με την κατανομή των εισαγωγών τους. Αυτό συμβαίνει γιατί τα στατιστικά σημαντικά εμπορικά μερίδια μιας χώρας είναι στατιστικά ασήμαντα για μία άλλη και εκείνα είναι που δημιουργούν την απόκλιση αυτή μεταξύ εισαγωγών-εξαγωγών που υπό άλλες προϋποθέσεις δεν θα έπρεπε να υπάρχει.

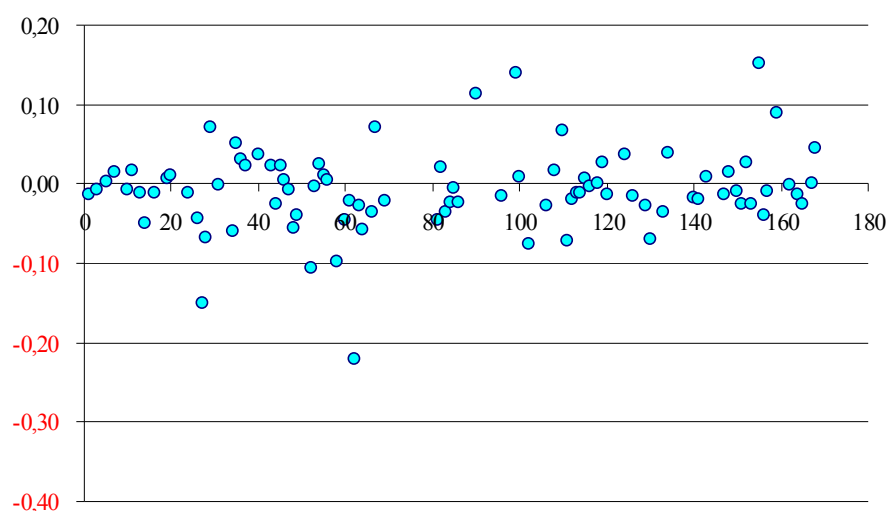
Εξετάζοντας το Δείκτη ΗΗΙ για τις εισαγωγές του 1995 βλέπουμε ότι το 76% των χωρών του δείγματός μας εμφανίζουν χαμηλή συγκέντρωση σε σχέση με το 73% των χωρών του 1980. Η αύξηση αυτή προέρχεται από τη μείωση της κατηγορίας της μέσης συγκέντρωσης από 20% το 1980 σε 18% το 1995 ενώ στην κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης παραμένει το 7% των χωρών και για τις δύο χρονιές.

Στην κατηγορία της υψηλής συγκέντρωσης ανήκουν σταθερά δύο χώρες σε σχέση με το 1980 αλλά και το 1965, ο Καναδάς και το Μεξικό λόγω της υψηλής

εξάρτησής τους από τις ΗΠΑ. Οι δύο αυτές χώρες είναι επίσης από εκείνες με το χαμηλότερο αριθμό εμπορικών εταίρων σε σχέση με το καταχωρημένο ποσοστό του εμπορίου τους που φτάνει το 86-89%. Για τους λόγους αυτούς έχουν από τους υψηλότερους δείκτες ΗΗΙ με 0,452 και 0,560 αντίστοιχα.

Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να εντοπίσουμε το βάθος της μεταβολής του Δείκτη ΗΗΙ σε σχέση με το 1980 για τις χώρες εκείνες που έχουμε στοιχεία. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 6.1 ο χαμηλός δείκτης ΗΗΙ για τις περισσότερες χώρες δεν έχει μία ομοιόμορφη μεταβολή.

Διάγραμμα 6.1 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εισαγωγών, 1980-1995

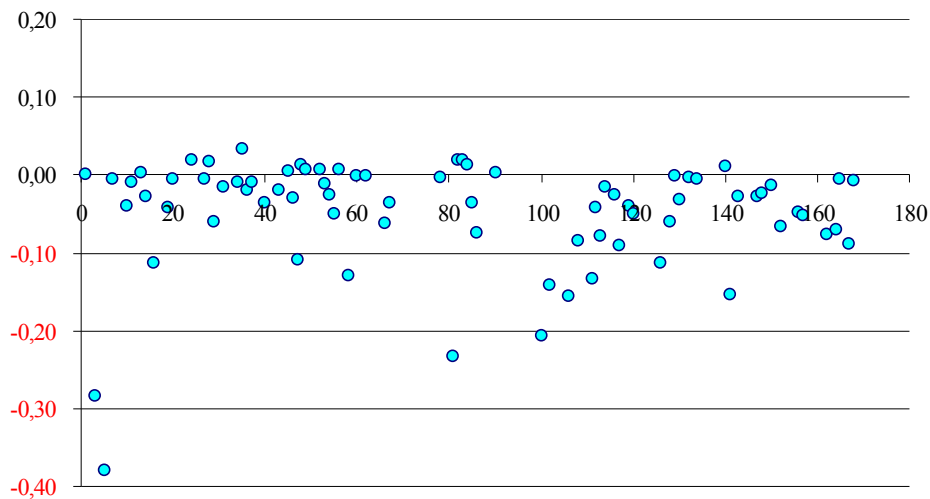

Σε σύνολο 90 χωρών με διαθέσιμα στοιχεία από τις 172 συνολικά και για τις δύο χρονιές, οι 35 έχουν παρουσιάσει αύξηση του δείκτη και οι 55 μείωση. Το βάθος των μεταβολών είναι ομοιόμορφο και εκ διαμέτρου αντίθετο αφού υπάρχουν χώρες με αύξηση του δείκτη πάνω από 0,10 μονάδες και σχεδόν αντίστοιχος αριθμός χωρών με μείωση. Το ίδιο ισχύει και για μεταβολές στην τάξη 0,00 – 0,10 όπου σημαντικός αριθμός χωρών με αυξήσεις βρίσκει το αντίστοιχό του σε αρνητικές μεταβολές του δείκτη ΗΗΙ.

Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με εκείνα του Διαγράμματος 6.2 που αφορούν την περίοδο 1965-1980 όπου η μείωση του δείκτη ΗΗΙ ήταν σχεδόν καθολική λαμβάνοντας βέβαια υπόψη ότι ο δείκτης ΗΗΙ το 1965 ήταν σε υψηλότερα επίπεδα. Την περίοδο 1965-1980 το 80% των χωρών (62 από τις 77 χώρες με

διαθέσιμα στοιχεία) παρουσίασε μείωση του δείκτη ΗΗΙ Εισαγωγών και ταυτόχρονα το βάθος των μειώσεων αυτών έφτανε τις 0,40 μονάδες ενώ οι αυξήσεις (15 από τις 77 χώρες) δεν ξεπέρασαν τις 0,03 μονάδες φανερώνοντας έτσι μία πολύ πιο ομοιόμορφη μεταβολή.

Διάγραμμα 6.2 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εισαγωγών, 1965-1980

Για την περίοδο 1980-1995 οι χώρες με τις πιο σημαντικές αυξήσεις είναι το Μεξικό με 0,113 μονάδες, η Μπελίσε με 0,14 μονάδες και η Τζαμάικα με 0,152 μονάδες. Υπάρχουν και άλλες χώρες με αυξήσεις αλλά όχι σε τέτοια επίπεδα όπως η Τρινιντάντ με 0,089 μονάδες, το Χονγκ Κονγκ με 0,044, το Νεπάλ με 0,067, η Κόστα Ρίκα με 0,07 μονάδες, η Γουατεμάλα με 0,07 και το Ελ Σαλβαδόρ με 0,05 μονάδες. Όλες οι υπόλοιπες χώρες έχουν αυξήσεις χαμηλότερες των 0,03 μονάδων.

Για την ίδια περίοδο οι χώρες με τις πιο σημαντικές μειώσεις είναι η Γκαμπόν (-0,15), η Ιρλανδία (-0,107), το Καμερούν (-0,099) και η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία (-0,22). Σε ένα χαμηλότερο επίπεδο βρίσκουμε το Περού (-0,07), το Νίγηρα (-0,071), την Μπουργκίνα Φάσο (-0,075), την Κίνα (-0,058), την Ινδονησία (-0,055), το Εκουαδόρ (-0,06), την Γκάνα (-0,068) και τη Βενεζουέλα (-0,05).

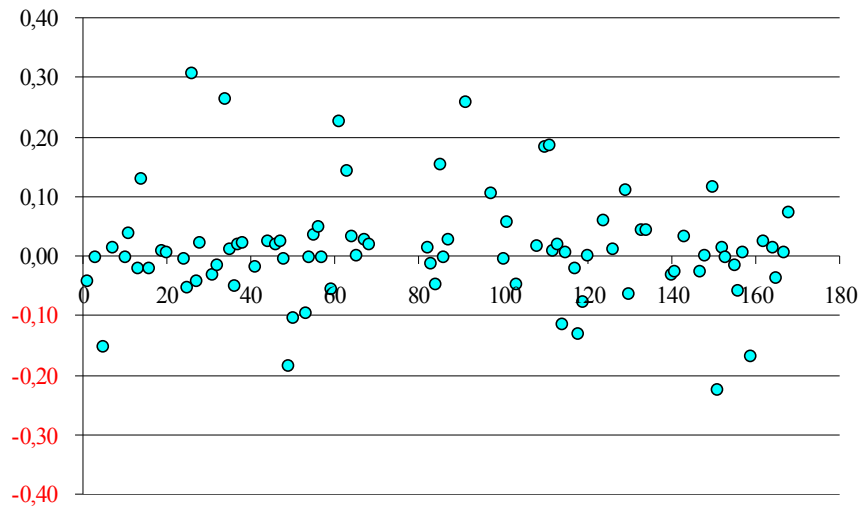
Η συμπεριφορά του Δείκτη ΗΗΙ των εξαγωγών είναι πολύ διαφορετική. Για τις εξαγωγές του 1995 βλέπουμε ότι το 67% των χωρών ανήκουν στην κατηγορία χαμηλής συγκέντρωσης σε αντίθεση με το 69% το 1980. Στην υψηλή συγκέντρωση το 1995 ανήκει το 11% των χωρών σε σχέση με 14% το 1980. Οι δύο αυτές μεταβολές

συγκλίνουν στην κατηγορία μέσης συγκέντρωσης όπου το 1995 ανήκει το 21% των χωρών σε σχέση με το 18% το 1980. Βλέπουμε λοιπόν ότι η κατηγορία της υψηλής συγκέντρωσης μειώνεται όπως και εκείνη της χαμηλής συγκέντρωσης ενώ η κατηγορία μέσης συγκέντρωσης αποτελεί τον τόπο σύγκλισης των δύο ακραίων κατηγοριών όσον αφορά τη μεταβολή του δείκτη ΗΗΙ σε σχέση με το 1980. Παρά λοιπόν το γεγονός ότι οι περισσότερες χώρες εμφανίζουν χαμηλή συγκέντρωση στο εξαγωγικό τους εμπόριο, στην χρονική τους πορεία φαίνεται ότι υπάρχει μία αντίθετη μεταβολή προς μεγαλύτερη συγκέντρωση.

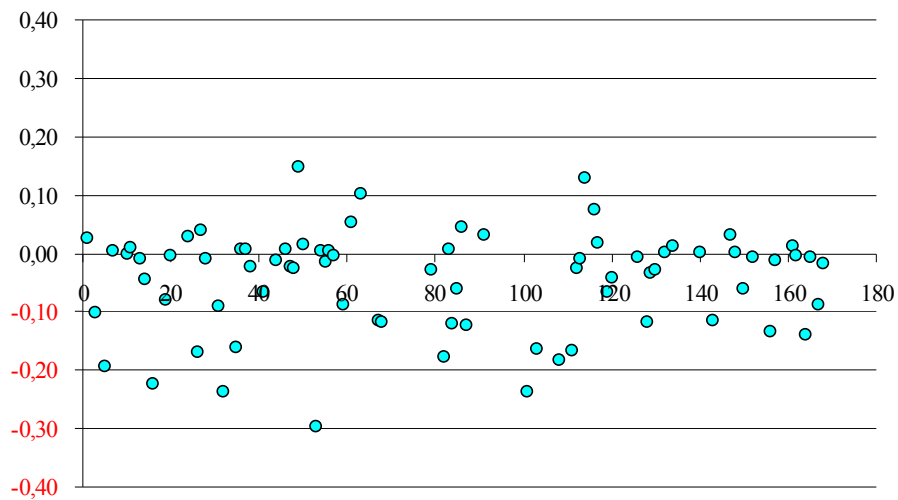
Αποτελεί επίσης γεγονός ότι σε σχέση με τις εισαγωγές, ο απόλυτος αριθμός των χωρών που ανήκουν στην κατηγορία υψηλής συγκέντρωσης είναι σχεδόν διπλάσιος. Το 1995 μάλιστα οι περισσότερες χώρες αυτής της κατηγορίας προέρχονται από την Αφρική και την Κεντρική Αμερική. Οι δύο εξαιρέσεις είναι και πάλι ο Καναδάς και το Μεξικό με την υψηλή εξάρτησή τους από τις ΗΠΑ. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτη είναι η αύξηση που παρουσιάζουν οι δύο αυτές χώρες στο δείκτη ΗΗΙ από 0,405 και 0,439 μονάδες το 1980 σε 0,630 και 0,697 το 1995 αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι την εποχή της απελευθέρωσης και διαφοροποίησης του εμπορίου οι χώρες αυτές περιορίζονται και εστιάζουν στη σχέση τους με τις ΗΠΑ αφού από το 60% των εξαγωγών τους που προοριζόταν για τις ΗΠΑ το 1980, το μερίδιο αυτό έχει φτάσει το 80% το 1995. Ακόμα και ο αριθμός των χωρών που επιλέγουν ως χώρες προορισμού εξαγωγών έχει μειωθεί για τον Καναδά από 11 χώρες το 1980 σε 6 χώρες το 1995 και για το Μεξικό από 7 χώρες το 1980 σε 5 χώρες το 1995.

Το βάθος των μεταβολών του Δείκτη ΗΗΙ για τις εξαγωγές φαίνεται από το Διάγραμμα 6.3. Για τις 88 χώρες για τις οποίες έχουμε διαθέσιμα στοιχεία για την περίοδο 1980-1995, οι 47 (δηλαδή το 53%) εμφανίζουν αύξηση του Δείκτη και οι 41 (το 47%) μείωση. Είναι εμφανές από το Διάγραμμα 6.3 ότι οι αυξήσεις είναι όχι μόνο περισσότερες αλλά και πιο σημαντικές σε βάθος μεταβολής αφού βλέπουμε αυξήσεις που ξεπερνούν τις 0,30 μονάδες κάτι που δεν συμβαίνει με τις μειώσεις, ενώ ακόμα και στα χαμηλότερα επίπεδα οι μειώσεις είναι πιο σημαντικές.

Διάγραμμα 6.3 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών, 1980-1995

Διάγραμμα 6.4 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών, 1965-1980

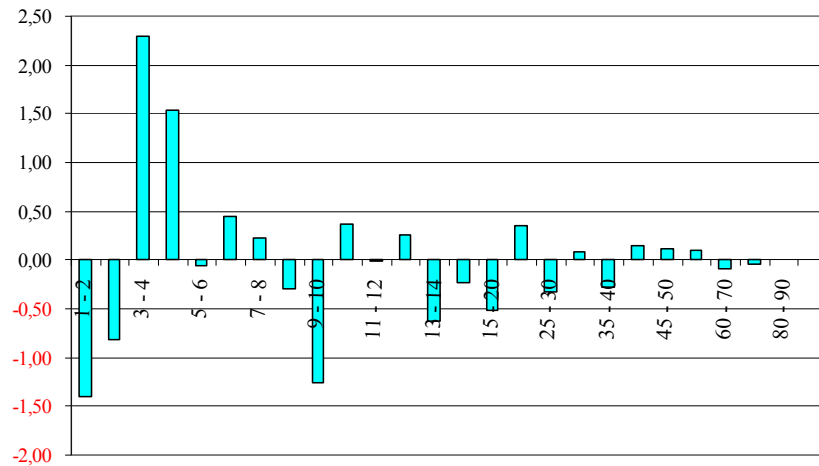
Η μεταβολή του δείκτη ΗΗΙ για το 1980-1995 δεν ακολουθεί μία πορεία ομοιόμορφη σε σχέση με την περίοδο 1965-1980. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 6.4 σε σύνολο 78 χωρών οι 52 παρουσιάζουν μείωση (το 67%) και οι 26 (το 33%) αύξηση.

Για την περίοδο 1965-1980 διαπιστώνουμε ότι οι αρνητικές μεταβολές του δείκτη ΗΗΙ ήταν όχι μόνο περισσότερες αλλά και πιο σημαντικές σε βάθος. Μόνο τρεις είναι οι περιπτώσεις που εμφανίζουν αύξηση πάνω από 0,10 μονάδες (η Ινδονησία, η Νορβηγία και η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία), ενώ αντίθετα υπάρχει πλήθος περιπτώσεων όπου εμφανίζονται μειώσεις μεγαλύτερες από 0,10 μονάδες. Σίγουρα το

1965 οι χώρες ξεκινούσαν από ένα υψηλότερο δείκτη ΗΗΙ ο οποίος το 1980 είχε μειωθεί σημαντικά. Αυτό όμως σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι για την περίοδο 1980-1995 δικαιολογούνται τέτοιες αυξήσεις όταν μάλιστα η περίοδος αυτή προβάλλεται ως η κατεξοχήν περίοδος σταδιακής απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου. Παρατηρούμε ότι στη χρονική αυτή οπή η αύξηση της συγκέντρωσης των εξαγωγών είναι αναπάντεχη, όταν θα έπρεπε σύμφωνα με τη θεωρία αλλά και τις εξαγγελίες των διεθνών οργανισμών, η συγκέντρωση αυτή να μειώνεται ειδικά όσον αφορά τις εξαγωγές. Αντίθετα βλέπουμε ότι η μεταβολή του δείκτη ΗΗΙ εισαγωγών 1980-1995 είναι πιο ήπια σε ύψος συγκριτικά με τη μεταβολή των εξαγωγών. Τυπικά αυτό σημαίνει ότι οι χώρες διαφοροποιούν τις εισαγωγές τους ενώ περιορίζουν τις εξαγωγές τους σε λιγότερους εταίρους, φαινόμενο που συνδέεται με την οικονομική ανισότητα των χωρών, τα μη-αμοιβαία στατιστικά σημαντικά εμπορικά μερίδια ενώ ταυτόχρονα αποκαλύπτει και την γενικότερη στρατηγική πολλών χωρών.

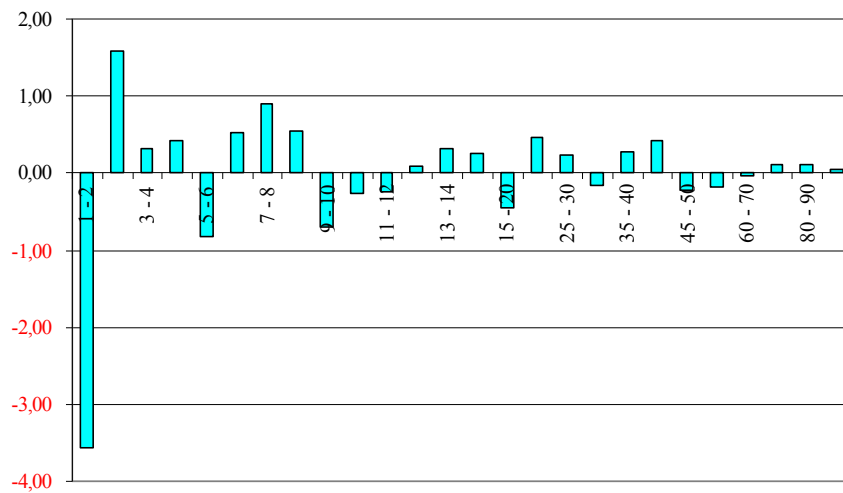
Η συνολική κατανομή των δεδομένων συμφωνεί με αυτά τα αποτελέσματα. Στο διάγραμμα 6.5 απεικονίζεται η μεταβολή της κατανομής δεδομένων μεταξύ 1995-1980. Όπως γίνεται φανερό οι χαμηλές τάξεις του 1-2% και 2-3% παρουσιάζουν μείωση που υποδηλώνει αυξημένη συγκέντρωση σε μεγαλύτερες κατηγορίες. Πράγματι οι τάξεις 3-8% παρουσιάζουν αυξημένη συγκέντρωση των παρατηρήσεων η οποία επίσης συνδέεται και με τις μειώσεις των τάξεων 8-10%. Στις υψηλότερες κατηγορίες βλέπουμε ότι οι μειώσεις είναι σημαντικότερες και γενικά υπάρχει μία μετακύλιση προς χαμηλότερα εμπορικά μερίδια. Παρά το γεγονός αυτό, φαίνεται ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια σε περίπου δέκα περιπτώσεις.

Διάγραμμα 6.5. Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εισαγωγών, 1995-1980

Η εικόνα που παίρνουμε από τις μεταβολές των εξαγωγών δείχνει όπως και για το Δείκτη ΗΗΙ, αύξηση της συγκέντρωσης όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 6.6.

Διάγραμμα 6.6. Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εξαγωγών, 1995-1980

Εδώ έχουμε μία σημαντική μείωση στην τάξη του 1-2% η οποία το 1995 βρίσκεται το κατώτατο σημείο της στο 35,56 % των παρατηρήσεων. Να σημειώσουμε ότι σε σχέση με το 1965 υπάρχει μία μείωση πέντε ποσοστιαίων μονάδων και μάλιστα σε μία τάξη μεγέθους που θα έπρεπε οι μεταβολές να είναι θετικές σύμφωνα με το άνοιγμα των αγορών. Η μείωση αυτή αντανακλάται στις υψηλότερες κατηγορίες από 2-10% ενώ

είναι αξιοσημείωτο ότι έχουμε αυξήσεις σε υψηλές τάξεις εμπορικών μεριδίων οι οποίες δεν φαίνεται να συνοδεύονται από τις αντίστοιχες τους μειώσεις.

Το πιο σημαντικό στις υψηλές κατηγορίες είναι ότι έχουμε αύξηση των παρατηρήσεων τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και σε σχετικές. Το 1980 υπήρχαν οκτώ παρατηρήσεις μεγαλύτερες του 50% οι οποίες περιορίζονταν στις τάξεις 50-70%. Το 1995 έχουμε έντεκα τέτοιες παρατηρήσεις εκ των οποίων οι οκτώ εντάσσονται στις τάξεις τις μεγαλύτερες του 70%. Προκύπτει λοιπόν μία αύξηση των υψηλών εμπορικών μεριδίων κάτι που ισχύει και για τις χαμηλότερες τάξεις του 20-45%. Γενικά η μεταβολή από το 1980 στο 1995 βρίσκει τον τομέα των εξαγωγών να αυξάνει την συγκέντρωση των εμπορικών μεριδίων.

6.2.2. Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς

Μελετώντας το Χάρτη 9 (Εισαγωγές 1995) και τον ενοποιημένο πίνακα κατάταξης εισαγωγών μπορούμε να εξάγουμε μερικά συμπεράσματα σχετικά με τους σημαντικότερους εξαγωγείς και τις μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με το 1980.

Οι στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς για το 1995 παραμένουν οι τέσσερις σημαντικότερες Ευρωπαϊκές δυνάμεις, οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία αν και υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις σε αυτή την κατάταξη. Οι ΗΠΑ και η Γερμανία αποτελούν την πιο σημαντική υποομάδα των κυριότερων εξαγωγέων όσον αφορά τον αριθμό των χωρών στις οποίες εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς, με τις ΗΠΑ να απέχουν από τη Γερμανία σχεδόν πεντακόσιες μονάδες εμπορικών μεριδίων. Πράγματι εάν κοιτάξει κανείς το Χάρτη 9 θα εντοπίσει ότι εκτός των άμεσων περιφερειών τους όπου η κάθε μία από αυτές τις χώρες είναι πολύ σημαντική εμπορικά, σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές οι ΗΠΑ υπερέχουν.

Μετά τις δύο αυτές δυνάμεις έχουμε την Ιαπωνία, τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία όπου εμφανίζονται σε περίπου 118 χώρες. Οι δύο πρώτες όμως απέχουν σημαντικά από τις δεύτερες στα εμπορικά μερίδια που συγκεντρώνουν καθώς τόσο η Ιαπωνία όσο και η Γαλλία εμφανίζουν εξαιρετικά υψηλά εμπορικά μερίδια στις περισσότερες περιοχές της Ασίας και Αφρικής αντίστοιχα. Ιδιαίτερα σημαντική φαίνεται να είναι η βελτίωση της θέσης της Γαλλίας το ίδιο διάστημα αφού

σε σχέση με το 1980 φαίνεται ότι έχει τονώσει τον εξαγωγικό της προσανατολισμό και ανακάμπτει τουλάχιστον προσωρινά ενώ η Ιταλία συνεχίζει την ανοδική της πορεία στο διεθνή χώρο. Μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο φαίνεται να έχει μία καθοδική πορεία καθώς ενώ εμφανίζεται στον ίδιο αριθμό χωρών με τις άλλες δυνάμεις, έχει εμφανή πτώση των εμπορικών μεριδίων που τους αντιστοιχούν.

Μία μικρή ομάδα από τρεις χώρες, το Βέλγιο, η Ολλανδία και η Κίνα αποτελούν την αμέσως επόμενη κατηγορία στην κατάταξη με μέσο όρο εμφάνισης σε 85 χώρες και περίπου τριακόσιες μονάδες εμπορικών μεριδίων. Για το Βέλγιο και την Ολλανδία η θέση σε αυτή την ομάδα είναι αναμενόμενη σύμφωνα και με τα προηγούμενα έτη όπως έχουμε ήδη δει όχι όμως και για την Κίνα όπου αποτελεί μία νέα δύναμη στο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Η Κίνα τόσο το 1965 όσο και το 1980 εμφανίζεται σε περίπου 30 χώρες με 130 μονάδες εμπορικών μεριδίων κατά μέσο όρο. Το 1995 εμφανίζεται σε 86 χώρες με 300 μονάδες εμπορικών μεριδίων, εμφανίζεται δηλαδή σε 57 χώρες περισσότερες και έχει αύξηση εμπορικών μεριδίων σχεδόν διακόσιες μονάδες. Αναμφισβήτητα πρόκειται για μία ανερχόμενη δύναμη η οποία ακόμα δεν έχει φτάσει το αποκορύφωμά της αν και η μεταβολή αυτή είναι ήδη πολύ σημαντική. Η άνοδος της Κίνας ανατρέπει την έως τώρα ισορροπία στο διεθνές εμπόριο, κυρίως γιατί είναι μία χώρα που μπήκε τροχιά οικονομικής ανάπτυξης πολύ αργότερα σε σχέση με τις υπόλοιπες καθώς και γιατί το μέγεθος της μεταβολής είναι πολύ σημαντικό για το χρόνο που έχει αφιερώσει σαν χώρα στη νέα αυτή πορεία της.

Στην ίδια κατηγορία με τις παραπάνω χώρες βρίσκονται και η Ελβετία, η Νότια Κορέα, η Ισπανία, η Ρωσία, η Σουηδία και η Βραζιλία, όλες χώρες με εμφάνιση σε τουλάχιστον πενήντα χώρες ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς. Ιδιαίτερη ωστόσο περίπτωση αποτελεί η Ρωσία όπου με εμφάνιση σε 52 χώρες συγκεντρώνει 585 μονάδες εμπορικών μεριδίων όταν οι άλλες χώρες της ομάδας αυτής συγκεντρώνουν 150 με 200 μονάδες. Το υψηλό αυτό αποτέλεσμα για τη Ρωσία προέρχεται από την συνέχεια της εξάρτησης όλων των παραδοσιακών της εμπορικών εταίρων και πολιτικών κτήσεων από τις δικές της εξαγωγές. Οι περισσότερες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, της Βαλτικής, των πρώην σοσιαλιστικών δημοκρατιών των Βαλκανίων και ένα σημαντικό κομμάτι της Κεντρικής Ασίας, παρουσιάζουν πολύ

υψηλά εμπορικά μερίδια εισαγωγών από τη Ρωσία και αποτελούν ουσιαστικά – τουλάχιστον προσωρινά – την γειτονική γεωγραφικά σφαίρα επιρροής της Ρωσίας.

Από τις υπόλοιπες 133 χώρες που ανήκουν στο δείγμα μας οι 86 εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς από καμία έως και πέντε χώρες. Άλλες 18 εμφανίζονται από πέντε έως και δέκα χώρες ενώ οι υπόλοιπες 26 εμφανίζονται από 11 έως και 42 χώρες. Γίνεται φανερό έτσι ότι η δομή και η ιεραρχία του διεθνούς εμπορίου διατηρείται το 1995 με μόνες σημαντικές μεταβολές την άνοδο της Κίνας και άλλων χωρών της Ανατολικής Ασίας (Νότια Κορέα) και ΝΑ Ασίας (Ταϊλάνδη, Μαλαισία). Για να το δούμε αυτό καλύτερα, θα μελετήσουμε τη μεταβολή της διεθνούς εμπορικής δομής από το 1980 στο 1995.

Για τις δύο αυτές χρονιές έχουμε κοινά στοιχεία για 106 χώρες. Από αυτές οι 58 έχουν παρουσιάσει αύξηση στον αριθμό των χωρών στον οποίο εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς, 26 μείωση και 22 έχουν μείνει ουδέτερες. Στην περίπτωση των μειώσεων έχουμε μερικές μόνο χώρες που η μεταβολή τους είναι σημαντική καθώς οι περισσότερες δείχνουν μεταβολές που θα μπορούσαν να παρατηρηθούν και από τη μία χρονιά στην επόμενη. Συνεπώς οι χώρες αυτές δεν αποτελούν δείγμα δομικής μεταβολής.

Οι χώρες με τις σημαντικότερες μειώσεις είναι η Σαουδική Αραβία, η Βενεζουέλα, η Νιγηρία, το Κουβέιτ και η Γιουγκοσλαβία. Όλες αυτές οι χώρες δεν εμφανίζουν μειώσεις μόνο στον αριθμό των χωρών αλλά και στο σύνολο των μονάδων των εμπορικών μεριδίων που συγκεντρώνουν. Πιο συγκεκριμένα η Σαουδική Αραβία με μείωση 14 χωρών χάνει 213 μονάδες εμπορικών μεριδίων που σημαίνει κατά μέσο όρο 15% ανά χώρα (-14,-213). Ομοίως η Βενεζουέλα έχει μειώσεις της τάξης του (-7,-145) δηλαδή σχεδόν 21% ανά χώρα ενώ η Νιγηρία εμφανίζει μικρότερη πτώση με (-5,-38).²⁹⁹

Οι χώρες με τις σημαντικότερες αυξήσεις είναι όλες οι μεγάλες Ευρωπαϊκές δυνάμεις, οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία. Μαζί με αυτές έχουμε και την εμφάνιση της Κίνας, της Ν. Κορέας, της Σιγκαπούρης, της Ινδίας, της Τουρκίας και αρκετών χωρών της ΝΑ

²⁹⁹ Τα αποτελέσματα στην περίπτωση της Βενεζουέλας είναι εν μέρει παραπλανητικά καθώς οφείλονται σε έλλειψη δεδομένων. Το 1995 δεν περιλαμβάνονται οι Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα οι οποίες πραγματοποιούσαν εισαγωγές από τη Βενεζουέλα στο 70% των συνολικών τους εισαγωγών. Ακόμα και χωρίς αυτές όμως υπάρχει μία μείωση 80 περίπου μονάδων για την περίπτωση της Βενεζουέλας που σχετίζεται με τη μείωση των μεριδίων όλων των εμπορικών της εταίρων.

Ασίας όπως η Μαλαισία και η Ταϊλάνδη. Παρά την αυξημένη συμμετοχή πολλών χωρών σε αυτή τη θετική συνολικά μεταβολή, παραπάνω από την μισή αύξηση των μονάδων των εμπορικών μεριδίων απορροφούν οι κύριες δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου, δηλαδή οι μεγάλες Ευρωπαϊκές δυνάμεις και οι ΗΠΑ.³⁰⁰ Μόνη περίπτωση επεκταμένης γεωγραφικής εμφάνισης με μείωση εμπορικών μεριδίων είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με μεγέθη (+24, -121), δείγμα και αυτό της πτώσης του Ηνωμένου Βασιλείου στον τομέα του διεθνούς εμπορίου.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι στη μετάβαση από το 1980 στο 1995 οι μεγάλοι κερδισμένοι είναι οι κύριες Ευρωπαϊκές χώρες και οι ΗΠΑ. Η κίνηση αυτή δεν μοιάζει με εκείνη της προηγούμενης δεκαετίας όπου οι σημαντικότερες δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου υπέστηκαν μειώσεις τις οποίες καρπώθηκε μία τότε ανερχόμενη δύναμη, η Ιαπωνία. Τώρα την μεγέθυνση του διεθνούς εμπορίου καρπώθηκαν αναλογικά οι σημαντικότερες δυνάμεις του χώρου σε σχέση με τις ανερχόμενες ενώ σύμφωνα με τη θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης θα περίμενε κανείς οι ανερχόμενες χώρες με τη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα πόρων να υπερνικήσουν τη θετική μεταβολή των κατεστημένων δυνάμεων.

Η κατάσταση αυτή είναι εμφανής εάν μελετήσει κανείς και την κατανομή των υψηλών εμπορικών μεριδίων και πως αυτή αντανακλάται στις κατανομές των χωρών. Το 1995 έχουμε συνολικά 269 εμπορικά μερίδια > 10%, δηλαδή το 12% των συνολικών παρατηρήσεων ενώ το 1980 είχαμε το 13%. Τα μερίδια αυτά αντιστοιχούν σε 47 χώρες το 1995 (δηλαδή στο 32% των χωρών) σε σχέση με τις 31 χώρες του 1980 (δηλαδή στο 27% των χωρών). Βλέπουμε λοιπόν ότι επιφανειακά έχει αυξηθεί ο αριθμός των χωρών που συγκεντρώνουν εμπορικά μερίδια > 10% αν και σε σχέση με τις συνολικές παρατηρήσεις υπάρχει μία μικρή μείωση. Ωστόσο από τα μερίδια αυτά το 68% σχετίζεται με τις κύριες δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου για το 1980, μία κατάσταση που δεν μεταβάλλεται καθόλου μέχρι και το 1995 με την εξαίρεση ίσως ότι τώρα συμπεριλαμβάνεται σε αυτή την ομάδα και η Ιταλία. Όλες οι μεταβολές που αφορούν άλλες χώρες συγκεντρώνονται στο υπόλοιπο 32%.

Η εσωτερική κατανομή των υψηλών εμπορικών μεριδίων σε χώρες δείχνει μία αύξηση της συγκέντρωσης με κάποιες εξαιρέσεις. Οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Γαλλία, η

³⁰⁰ Η Ιαπωνία δεν εμφανίζει μεγάλες αυξήσεις στα εμπορικά μερίδια παρά τον αυξημένο αριθμό χωρών που συγκεντρώνει.

Ρωσία και η Ιταλία παρουσιάζουν αύξηση σε απόλυτους όρους του αριθμού των εμπορικών μεριδίων που κατέχουν αν και ποσοστιαία, δηλαδή σε σχέση με τον αριθμό των χωρών που εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς, υπάρχει σημαντική μείωση.³⁰¹ Οι μόνες χώρες στην πρώτη αυτή ομάδα που εμφανίζουν μείωση σε απόλυτους όρους είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιαπωνία αν και του πρώτου η μείωση είναι πιο σημαντική από τις 23 στις 14 παρατηρήσεις.

Και σε άλλες χώρες του πίνακα βλέπουμε ότι υπάρχουν σημαντικές αυξήσεις, όπως στη Σιγκαπούρη, στο Βέλγιο και την Ακτή Ελεφαντοστού όπου τα υψηλά εμπορικά μερίδια έχουν ανέλθει στα 5 από 1 που ήταν το 1980. Το ίδιο συμβαίνει σχεδόν με όλες τις χώρες που υπήρχαν το 1980 στην ίδια κατάταξη ενώ υπάρχουν και νέες εμφανίσεις όπως η Ελλάδα, η Ελβετία, το Μεξικό, η Νορβηγία και η Αυστρία. Σημαντικές μειώσεις εμφανίζουν μόνο η Σαουδική Αραβία και η Βενεζουέλα από 9 και 6 παρατηρήσεις αντίστοιχα σε μόνο μία το 1995.

Εάν μελετήσουμε τώρα την κατανομή αυτών των μεριδίων σε τάξεις θα γίνει εμφανής η συγκέντρωση που παρουσίασε το διεθνές εμπόριο τη συγκεκριμένη περίοδο. Τα εμπορικά μερίδια που είναι μεγαλύτερα του 50% είναι 8 για το 1995 (δηλαδή το 3%) σε σύγκριση με τα 6 του 1980 (3%). Η μεταβολή παρατηρείται ουσιαστικά στο πως κατανέμονται σε χώρες: το 1980 τα μερίδια αυτά αντιστοιχούσαν σε τέσσερις χώρες με αρκετή ομοιογένεια όπως φαίνεται από το σχετικό πίνακα του Χάρτη 7 (Εισαγωγές 1980). Το 1995 παραπάνω από τα μισά εμπορικά μερίδια αυτής της κατηγορίας απορροφούνται από τις ΗΠΑ.

Τη δεύτερη κατηγορία συνιστούν τα εμπορικά μερίδια από 30% έως 50% και εμφανίζεται αυξημένη τόσο σε απόλυτους όσο και σε σχετικούς όρους. Η αύξηση σε αυτή την κατηγορία προέρχεται περισσότερο από αύξηση του αριθμού των χωρών που συμμετέχουν παρά από αύξηση της συγκέντρωσης σε κάποιες χώρες. Οι ΗΠΑ αποτελούν τη μόνη σημαντική για το διεθνές εμπόριο χώρα που δεν εμφανίζει μείωση σε αυτή την κατηγορία σε απόλυτους όρους με δέκα παρατηρήσεις τόσο το 1980 όσο και το 1995.

Οι περισσότερες παρατηρήσεις όπως είναι αναμενόμενο εντοπίζονται στην πρώτη κατηγορία που περιλαμβάνει εμπορικά μερίδια από 10% έως 30% και

³⁰¹ Ωστόσο ένα υψηλό εμπορικό μερίδιο έχει τη σημασία του ανεξάρτητα τι γίνεται με τις υπόλοιπες χώρες και για αυτό του αποδίδουμε ιδιαίτερη σημασία.

συγκεντρώνει και τις δύο χρονιές το 85% των παρατηρήσεων. Η μόνη από τις μεγάλες δυνάμεις του εμπορίου που παρουσιάζει μείωση σε αυτή την κατηγορία είναι το Ηνωμένο Βασίλειο. Όλες οι υπόλοιπες χώρες έχουν αυξήσει τα μερίδια της κατηγορίας αυτής, και μάλιστα κάποιες σημαντικά όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία, ενώ άλλες έχουν παραμείνει στα ίδια επίπεδα.

Η γρήγορη αυτή ματιά στην κατανομή των υψηλών εμπορικών μεριδίων μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι για την περίοδο από το 1980 στο 1995 αυξήθηκε ο αριθμός των χωρών που εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς με υψηλά μερίδια. Ωστόσο η ιεραρχική δομή συνεχίζει να διατηρείται και μάλιστα στις υψηλότερες κατηγορίες εμπορικών μεριδίων φαίνεται ότι υπάρχει και μία μικρή αύξηση προς όφελος των μεγάλων δυνάμεων, παρά το γεγονός ότι ως ποσοστό προς το σύνολο, οι παρατηρήσεις αυτές έχουν μειωθεί.

Εξακολουθούν να υπάρχουν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια και αυτό απεικονίζει όχι μόνο την οικονομική απόσταση μεταξύ των χωρών αλλά και την συνεχόμενη αύξησή της. Ειδικά στις περιπτώσεις της Γερμανίας και των ΗΠΑ, τόσο για το 1980 όσο και για το 1995, αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι με βάση πάντα το δείγμα μας, από το σύνολο των χωρών στις οποίες εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς βάσει του Χάρτη 9 (Εισαγωγές 1995), τουλάχιστον στο 1/3 από αυτές – στην περίπτωση των ΗΠΑ σχεδόν στις μισές – κατέχουν εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% και σε επτά συνολικά περιπτώσεις και για τις δύο χώρες τα εμπορικά αυτά μερίδια ξεπερνούν το 50%.

6.2.3 Οι Κυριότεροι Εισαγωγείς

Από τον Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995) μπορούμε να εντοπίσουμε τους κυριότερους εισαγωγείς για το 1995 βάσει του αριθμού χωρών στις οποίες εμφανίζονται και του συνόλου των εμπορικών μεριδίων που συγκεντρώνουν. Η δομή δεν αλλάζει σχεδόν καθόλου σε σχέση με το χάρτη των εισαγωγών πέρα από λίγες εξαιρέσεις αλλά είναι πιο συμπυκνωμένη με την έννοια ότι οι περισσότερες χώρες έχουν χαμηλότερο αριθμό εμφάνισης ως εισαγωγείς απ' ό,τι ως εξαγωγείς.

Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στις ηγετικές χώρες του διεθνούς εμπορίου όπου έχουν αριθμό εμφάνισης από 100 έως 112 χώρες σε αντίθεση με τις εισαγωγές που ο

αριθμός αυτός έφτανε τις 132. Στο ίδιο συμπέρασμα μας οδηγεί και το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων όπου με την εξαίρεση των ΗΠΑ και της Γερμανίας όλες οι υπόλοιπες κυρίαρχες δυνάμεις συγκεντρώνουν πολύ μικρότερο αριθμό εμπορικών μεριδίων κατά περίπου διακόσιες μονάδες.

Πίνακας 6.2 Διαφορά στην εμφάνιση εξαγωγέα / εισαγωγέα για το 1995

Εμφάνιση ως εξαγωγείς	53
Εμφάνιση ως εισαγωγείς	62
Ουδέτερες	30
Σύνολο Χωρών	145

Από τον Πίνακα 6.2 βλέπουμε ότι φαινομενικά στην απόκλιση της εμφάνισης μίας χώρας ως εξαγωγέας / εισαγωγέας, οι εισαγωγείς υπερισχύουν που σημαίνει ότι από τις 145 χώρες οι 62 έχουν αριθμό εμφάνισης ως εισαγωγείς μεγαλύτερο από ότι ως εξαγωγείς. Στην πραγματικότητα εάν δε λάβουμε υπόψη τις αποκλίσεις από μία έως και πέντε χώρες που είναι δυνατό να αλλάζει από έτος σε έτος θα πάρουμε πολύ διαφορετικά αποτελέσματα. Στην περίπτωση αυτή μόνο οκτώ χώρες ανήκουν στην δεύτερη κατηγορία (Πορτογαλία, Ολλανδία, Φιλιππίνες, Ισραήλ, Περού, Λίβανος, Πολωνία, Ελλάδα) ενώ 23 χώρες ανήκουν στην πρώτη όπου συμπεριλαμβάνονται η Ιαπωνία (41 χώρες), η Κίνα (35 χώρες), η Ν. Κορέα (31 χώρες), η Γερμανία (25 χώρες), οι ΗΠΑ (17 χώρες) και η Ιταλία (15 χώρες) μεταξύ άλλων. Στο σύνολό τους όλες οι ηγετικές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου έχουν μεγαλύτερο αριθμό εμφάνισης σε άλλες χώρες ως εξαγωγείς παρά ως εισαγωγείς ακόμα και εάν οι αποκλίσεις αυτές είναι μικρότερες όπως στην περίπτωση της Γαλλίας (9 χώρες) ή του Ηνωμένου Βασιλείου (8 χώρες).

Η μεγαλύτερη διαφορά σε σχέση με τις εισαγωγές εντοπίζεται στην Ιαπωνία η οποία εμφανίζεται μόνο σε 77 χώρες όταν στις εισαγωγές της ίδιας χρονιάς εμφανίζεται σε 118 χώρες, δηλαδή 41 χώρες λιγότερες. Είναι εμφανές ότι η Ιαπωνία ακολουθεί μία επιθετική πολιτική στις εξαγωγές της ενώ στις εισαγωγές έχει περιορισμένη δραστηριότητα. Το ζήτημα αυτό της Ιαπωνίας αποτελούσε ένα από τα φλέγοντα θέματα διεθνών συζητήσεων ολόκληρη τη δεκαετία του 1980 με κύριο κόμβο τις εμπορικές σχέσεις ΗΠΑ – Ιαπωνίας με ιδιαίτερη εστίαση στις αγροτικές

σχέσεις, αφού οι ΗΠΑ αποτελούσαν την κυριότερη εξαγωγική αγορά της Ιαπωνίας.³⁰² Ειδικότερα στα μέσα της δεκαετίας του 1990 το πρόβλημα του περιορισμού των εισαγωγών της Ιαπωνίας είχε φτάσει στο αποκορύφωμά του και οι πιέσεις που ασκούσαν στην ιαπωνική κυβέρνηση είχαν ως αποτέλεσμα την χαλάρωση των εμπορικών περιορισμών.³⁰³

Στο σύνολο των 145 χωρών οι 82 (το 57% των χωρών) εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς από καμία έως και πέντε χώρες, επτά χώρες εμφανίζονται από 50 μέχρι και 100 χώρες και πέντε χώρες (το 3% των χωρών) εμφανίζονται ως εισαγωγείς σε περισσότερες από εκατό. Οι τεράστιες αυτές αποκλίσεις στον αριθμό των χωρών και κατά συνέπεια στα εμπορικά μερίδια που συγκεντρώνει η κάθε χώρα αποτυπώνουν την ιεραρχία και διεθνή δυναμική στο χώρο του εμπορίου.

Στο πλαίσιο της μετάβασης από το 1980 στο 1995 βλέπουμε ότι από τις 108 χώρες με κοινά δεδομένα για τα δύο έτη, οι 54 έχουν αυξήσει την εμφάνισή τους ως εισαγωγείς, οι 36 την έχουν μειώσει ενώ 18 έχουν παραμείνει ουδέτερες. Στην περίπτωση της μείωσης οι περισσότερες χώρες δεν εμφανίζουν κάποια σημαντική απόκλιση πέρα από το εύρος των 1 με 3 χωρών. Τις πιο σημαντικές αποκλίσεις εμφανίζει η Γιουγκοσλαβία (-18, -39), η Νιγηρία (-16,-24) και η Σαουδική Αραβία (-10,-52) χώρες που είδαμε ότι είχαν μία πτώση και ως εξαγωγείς.

Αντίθετα στην περίπτωση των θετικών μεταβολών από τις 54 χώρες οι 18 παρουσιάζουν αύξηση σε εύρος 10-30 χωρών, κατηγορία στην οποία συμπεριλαμβάνονται και όλες οι ηγετικές δυνάμεις. Οι υπόλοιπες 36 χώρες έχουν θετικές μεταβολές που είναι στατιστικά μη σημαντικές. Αυτό δείχνει ότι οι ίδιες χώρες που είναι στατιστικά σημαντικοί εξαγωγείς για το παγκόσμιο εμπόριο είναι και στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς.

³⁰² Sato Ryuzo και Julianne Nelson (επ.), *Beyond Trade Frictions. Japan-U.S. Economic Relations*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1989 και Porges, Amelia, "U.S.-Japan Trade Negotiations: Paradigms Lost" στο Krugman, Paul (επ.), *Trade with Japan*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1992. Για τα ζητήματα του αγροτικού τομέα βλ. Meyerson, Christopher C., *Domestic Politics and International Relations in US-Japan Trade Policymaking. The GATT Uruguay Round Agriculture Negotiations*, Palgrave Macmillan, Νέα Υόρκη, 2004.

³⁰³ Kunkel, John, *America's Trade Policy Towards Japan. Demanding Results*, Routledge, Λονδίνο 2003 και Uriu M. Robert, *Clinton and Japan. The Impact of Revisionism on US Trade Policy*, Oxford University Press, Οξφόρδη, 2009.

Στην πραγματικότητα αυτό ο συνδυασμός των δεδομένων των εισαγωγών και των εξαγωγών για την μετάβαση από το 1980 στο 1995 μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τη συγκεκριμένη περίοδο η κυριαρχία της Δύσης στο παγκόσμιο εμπόριο είναι ολοκληρωτική. Δεν υπάρχει καμία απώλεια εμπορικών μεριδίων για τις χώρες του δυτικού κόσμου, όπως για παράδειγμα συνέβη στο πλαίσιο της μετάβασης από το 1965 στο 1980, παρά μόνο αύξηση των μεριδίων, τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές.

Δεν πρέπει να μας παραπλανά η εμφάνιση των ίδιων δυνάμεων ως εξαγωγέων και εισαγωγέων ως διεθνές εμπόριο με ίσους όρους. Η διμερής εμπορική σχέση μίας ηγετικής δύναμης με μία μικρή σχετικά χώρα, δημιουργεί τεράστια ανισορροπία στο διεθνή χώρο όταν μάλιστα το εμπόριο της μικρότερης χώρας είναι υψηλό και ανελαστικό ενώ για την ηγετική δύναμη το ίδιο αυτό εμπόριο είναι στατιστικά ασήμαντο και ελαστικό εκτός και εάν πρόκειται για την ίδια τη φύση του προϊόντος, π.χ. τα προϊόντα ενέργειας που το κάνει ανελαστικό. Έχουμε δει ότι οι περισσότερες εμπορικές σχέσεις είναι ακριβώς αυτής της φύσης κάτι που φαίνεται εξάλλου και από τη δομή των Χαρτών του εμπορίου που έχουμε κατασκευάσει. Σε αυτή την περίπτωση η διαπραγματευτική δύναμη μιας μικρής χώρας μειώνεται σημαντικά στις διεθνείς συζητήσεις, ιδιαίτερα όταν αυτές αφορούν απελευθέρωση αγορών σε σημαντικούς και ευαίσθητους ίσως τομείς της οικονομίας.

Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται εάν αναλύσουμε τα εμπορικά μερίδια που είναι μεγαλύτερα του 10%. Τα εμπορικά αυτά μερίδια το 1980 αποτελούσαν το 13% των παρατηρήσεων (201 παρατηρήσεις σε σύνολο 1.518) και αντιστοιχούσαν σε 35 χώρες (δηλαδή το 30% των συνολικών χωρών που εμφανίζονται στο Χάρτη 8) ενώ το 1995 παρουσιάζουν αύξηση μίας ποσοστιαίας μονάδας στο 14% (275 παρατηρήσεις σε σύνολο 1.963) και αντιστοιχούν σε 58 χώρες (το 40% των χωρών που εμφανίζονται στο Χάρτη 10). Υπάρχει μία αύξηση σε απόλυτες τιμές 23 χωρών όπου κάνουν την εμφάνισή τους σε αυτή την κατηγορία κάτι που σε ποσοστιαίες μονάδες αντιστοιχεί σε 10% αύξηση. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των χωρών οι εισαγωγές των οποίων είναι στατιστικά σημαντικές για τις υπόλοιπες χώρες και επιπλέον δείχνει ότι στον εξαγωγικό τους προσανατολισμό πολλές χώρες επιλέγουν λιγότερους εξαγωγικούς προορισμούς με υψηλότερα μερίδια σε αντίθεση με τις εισαγωγές τους όπου προσπαθούν να τις διαφοροποιήσουν.

Οι πέντε μεγάλες δυνάμεις του 1980, δηλαδή οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιαπωνία κατείχαν το 65% αυτών των παρατηρήσεων και αποτελούσαν τους κυριότερους εισαγωγείς παγκοσμίως. Το 1995 το ποσοστό που κατέχουν είναι 51%, πολύ χαμηλότερο από του 1980 εξίσου όμως σημαντικό. Στην πραγματικότητα το 1995 έχουμε την εμφάνιση της Ρωσίας όπου επηρεάζει ιδιαίτερα το αποτέλεσμα αφού όλες οι χώρες της πρώην ΕΣΣΔ αποτελούν πλέον χώρες-δορυφόρους της Ρωσίας όσον αφορά το διεθνές εμπόριο και συνεπώς έχουν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια με τη Ρωσία.

Σε απόλυτους όρους η πιο σημαντική μεταβολή παρουσιάζεται στη Γερμανία όπου από 29 παρατηρήσεις το 1980 φτάνει τις 39 το 1995. Για τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις ο αριθμός των παρατηρήσεων είναι σταθερός ή ελαφρά μειωμένος παρότι βέβαια ποσοστιαία είναι εμφανές ότι υπάρχει μείωση σε σχέση με τον εξαιρετικά αυξημένο αριθμό των χωρών στο δείγμα του 1995 (σχεδόν 40 χώρες περισσότερες).

Παρά τη μείωση αυτή δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ότι στο συνολικό αριθμό χωρών στις οποίες οι μεγάλες δυνάμεις εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς, τα υψηλά εμπορικά μερίδια εξακολουθούν να κατέχουν σημαντική θέση. Στις ΗΠΑ το 1980 τα μερίδια αυτά αποτελούσαν το 54% ενώ το 1995 το ποσοστό αυτό είναι στο 42%. Για τη Γερμανία τα αντίστοιχα ποσοστά εμφανίζουν αύξηση από 33% σε 36%, για την Ιαπωνία παραμένουν σταθερά στο 26%, ενώ για τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζουν μείωση από το 26% στο 18% και από το 21% στο 15% αντίστοιχα. Κατά συνέπεια από το 1/5 μέχρι και το μισό των παρατηρήσεων των εξαγωγών που συγκεντρώνουν οι κύριες δυνάμεις αποτελείται από εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 10% αν και φαίνεται ότι στο πέρασμα του χρόνου ο αριθμός των μεριδίων αυτών εμφανίζεται μειούμενος.

Εάν τώρα αναλύσουμε τη μεταβολή της κατανομής των υψηλών εμπορικών μεριδίων από το 1980 στο 1995 θα δούμε ότι ενώ η κατηγορία > 50% εμφανίζεται σταθερή, έχουμε μία αύξηση της συγκέντρωσης των παρατηρήσεων στη μέση κατηγορία των μεριδίων 30-50%. Η κατηγορία αυτή το 1980 συγκέντρωνε το 11% των παρατηρήσεων ενώ το 1995 συγκεντρώνει το 13%, μία μεταβολή που βρίσκει την συμπληρωματική της μείωση στην πρώτη κατηγορία του 10-30% και οφείλεται κυρίως στα υψηλά μερίδια που συγκεντρώνει η Ρωσία, η Γερμανία και οι ΗΠΑ, οι οποίες εμφανίζουν αύξηση από 11 σε 15 παρατηρήσεις στη μεσαία κατηγορία. Το

υπόλοιπο μέρος της αύξησης οφείλεται στον αυξημένο αριθμό των χωρών που συμπεριλαμβάνονται πλέον σε αυτή την κατηγορία.

Σαν ένα γενικότερο συμπέρασμα σχετικά με την διεύθυνση και την κατανομή των εξαγωγών μπορούμε να πούμε ότι οι περισσότερες χώρες στοχεύουν σε λιγότερους εξαγωγικούς προορισμούς προσπαθώντας να κερδίσουν υψηλότερα εμπορικά μερίδια. Στις εισαγωγές είδαμε ότι παρατηρείται η ακριβώς αντίθετη κίνηση για το χρονικό πλαίσιο μετάβασης 1980-1995, δηλαδή οι χώρες προσπαθούν να διαφοροποιήσουν τις εισαγωγές τους επιλέγοντας να εισάγουν από περισσότερους προορισμούς αυξάνοντας έτσι την ελαστικότητα των εισαγωγών τους και μειώνοντας την εισαγωγική τους εξάρτηση. Αυτό φυσικά αποτελεί μία γενικότερη τάση και μπορεί να μην ισχύει για την κάθε χώρα ξεχωριστά κάτι που χρειάζεται ειδικότερη ανά χώρα ανάλυση αλλά ωστόσο φαίνεται να επικρατεί μία νεομερκαντιστική στρατηγική στον τομέα του διεθνούς εμπορίου.

6.3 Διαπεριφερειακό Εμπόριο

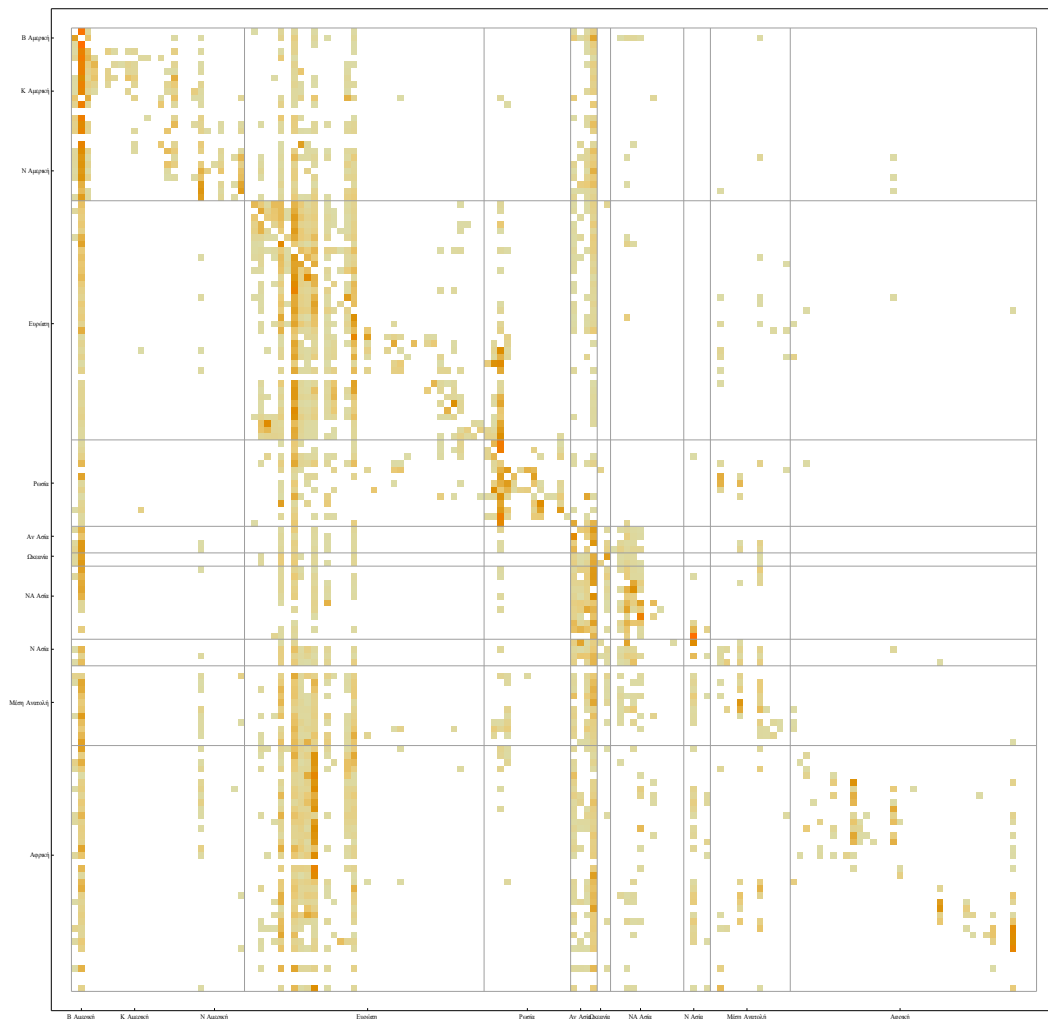
Στη μετάβαση από το 1965 στο 1980 παρατηρήσαμε μία σχετική πτώση της συμμετοχής της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης και μία ελαφρά άνοδο της Νότιας Αμερικής, της Ανατολικής Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Στην επόμενη δεκαπενταετία παρατηρούνται διαφορετικές τάσεις με κύρια χαρακτηριστικά την πτωτική πορεία της Βόρειας Αμερικής, μία πτώση της Νότιας Αμερικής, μία ελαφρά άνοδο της Ευρώπης και της ΝΑ Ασίας ενώ σταθερό είναι το μερίδιο της Αν. Ασίας και της Αφρικής.

6.3.1 Αμερική

Σε περιφερειακό επίπεδο η δομή των στατιστικά σημαντικών εισαγωγών της Αμερικής δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά σε σχέση με το 1980. Σημαντικότεροι προορισμοί εξακολουθούν να είναι η ίδια η Αμερική, η Ευρώπη και η Ανατολική Ασία ενώ υπάρχει μία σημαντική πτώση στις σχέσεις της Αμερικής με τη Μέση Ανατολή και την Αφρική.

Η πιο αξιοσημείωτη αλλαγή παρατηρείται στο μέγεθος των μεταβολών μεταξύ των παραδοσιακών εμπορικών σχέσεων Αμερικής-Ευρώπης και Αμερικής-Ανατολικής Ασίας καθώς και στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της ίδιας της ηπείρου. Πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση της Ευρώπης παρατηρείται μία πτώση των εμπορικών μεριδίων σχεδόν όλων των χωρών της Αμερικής με την εξαίρεση της Βραζιλίας, ενώ σημαντικές είναι οι αυξήσεις των μεριδίων που έχει πλέον η Αν. Ασία ειδικά στην περίπτωση των ΗΠΑ που φτάνουν σχεδόν το 11%.

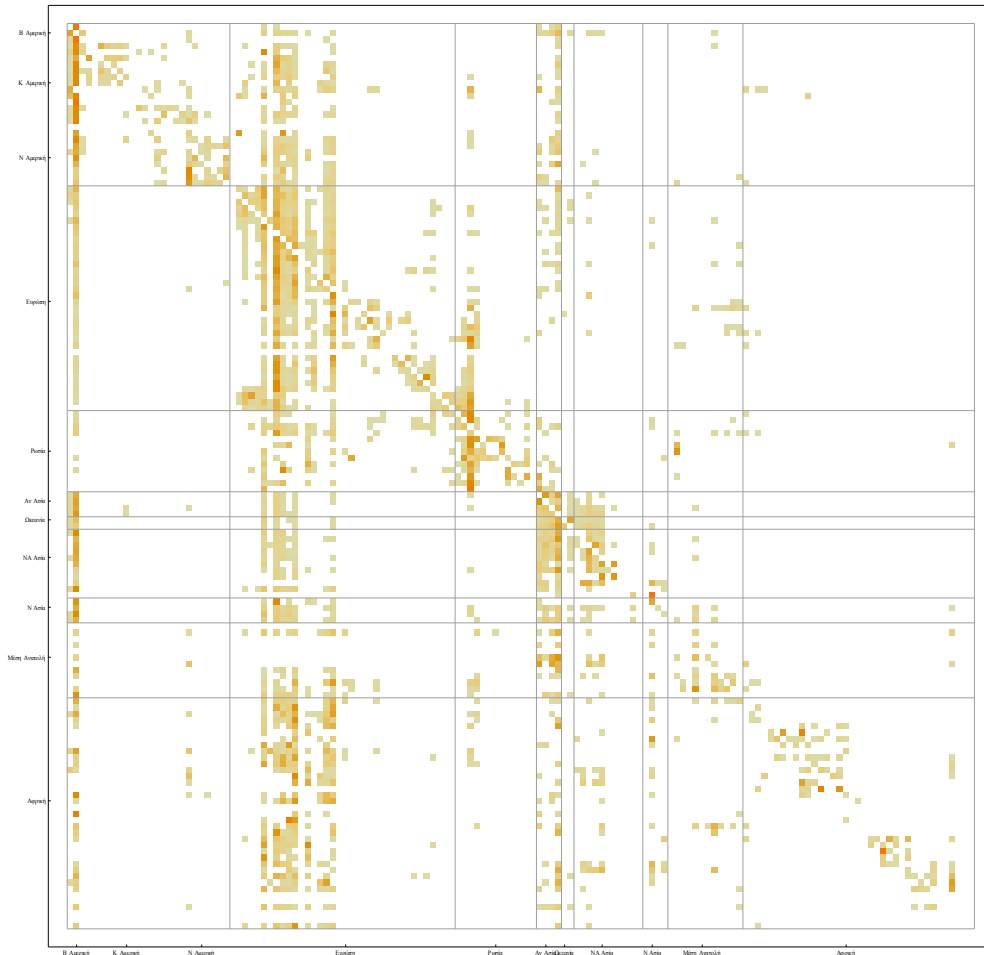
Χάρτης 9. Εισαγωγές 1995

Η μεταβολή αυτή συμπληρώνεται από την αύξηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της Αμερικής το οποίο χωρίζεται σε δύο συνιστώσες: η Βόρειος Αμερική παρουσιάζει αύξηση των εισαγωγικών μεριδίων των περισσότερων χωρών της Αμερικής με

σημαντική εξαίρεση να αποτελεί μόνο το Περού, ενώ η Νότιος Αμερική παρουσιάζει αυξημένα εμπορικά μερίδια μόνο από τις χώρες της περιοχής της. Οι χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Αμερικής παρουσιάζουν σημαντική πτώση των εισαγωγών τους από τη Νότιο Αμερική.

Χάρτης 10. Εξαγωγές 1995

Από τη στήλη 1 (Αμερική) του Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995) βλέπουμε ότι οι εισαγωγές της Αμερικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για την ίδια την Αμερικανική ήπειρο με την σημαντική εξαίρεση των ΗΠΑ ενώ εκείνες του Καναδά και της Βραζιλίας εμφανίζονται σε έναν αριθμό χωρών χωρίς ωστόσο να προσεγγίζουν την ισχύ των ΗΠΑ. Γενικότερα στο περιφερειακό επίπεδο στην περίπτωση της Αμερικής διαπιστώνουμε μία εσωστρέφεια στις εισαγωγές οι οποίες ουσιαστικά συσπειρώνονται γύρω από τη Βόρειο Αμερική και πιο συγκεκριμένα τις ΗΠΑ. Οι μόνες

άλλες σημαντικές θετικές μεταβολές σχετίζονται με την Ανατολική Ασία, μία περιφέρεια της οποίας οι χώρες δείχνουν έναν πολύ δυναμικό χαρακτήρα στο εξωτερικό τους εμπόριο με σημαντικότερη μεταβολή εκείνη της Κίνας όπου η ανάπτυξή της είναι ήδη αλματώδης.

Σχετικά με τις εξαγωγές η εικόνα παρουσιάζεται μικτή. Σε σχέση με το 1980 η δομική αλλαγή σε ένα γενικότερο επίπεδο μοιάζει με εκείνη των εισαγωγών με σημαντική πτώση των σχέσεων της Αμερικής με τη Ρωσία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική ενώ μία ελαφρά άνοδος παρατηρείται στη σχέση με τη ΝΑ Ασία. Με τις υπόλοιπες περιφέρειες δεν διαμορφώνεται κάποια ομοιόμορφη μεταβολή αφού υπάρχουν σημαντικές θετικές αλλά και αρνητικές μεταβολές.

Στην περίπτωση της Βόρειας Αμερικής είναι ξεκάθαρος ένας εσωτερικός προσανατολισμός αφού οι εμπορικές σχέσεις της περιοχής εμφανίζονται μειωμένες με όλες σχεδόν τις υπόλοιπες περιφέρειες. Σημαντικές αυξήσεις εμφανίζονται μόνο μεταξύ τους που φτάνουν το 16% και 20%, αυξήσεις που απορροφούν οι ΗΠΑ οδηγώντας έτσι σε ακόμα μεγαλύτερη σύσφιξη σχέσεων των χωρών της Β. Αμερικής. Μόνο οι ΗΠΑ εμφανίζουν αύξηση στα εξαγωγικά τους μερίδια στις περιοχές της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας της τάξης του 4-5%.

Οι υπόλοιπες χώρες της Αμερικής εμφανίζουν αυξημένα εμπορικά μερίδια στη σχέση τους με την Αν. Ασία και ειδικότερα εκείνες της Ν. Αμερικής όπου οι θετικές μεταβολές φτάνουν μέχρι και το 10% στην περίπτωση της Χιλής. Η Ευρώπη στις περισσότερες περιπτώσεις απορροφά λιγότερες εξαγωγές σε σχέση με το 1980 εμφανίζει ωστόσο σημαντικές αυξήσεις σε κάποιες χώρες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής (Εκουαδόρ και Περού). Στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αμερικής παρατηρείται η ίδια τάση με τις εισαγωγές, δηλαδή σύσφιξη σχέσεων μεταξύ των χωρών της Β. Αμερικής και αντίστοιχα για τη Νότια Αμερική με πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια. Διαπιστώνεται λοιπόν και στις εξαγωγές μία εσωστρέφεια και τόνωση των ενδοπεριφερειακών παρά των διαπεριφερειακών εμπορικών σχέσεων.

Όπως και για τις εισαγωγές έτσι και για τις εξαγωγές της Αμερικής προκύπτει ότι είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για την ίδια την αμερικανική ήπειρο με την εξαίρεση των ΗΠΑ, του Καναδά και της Βραζιλίας όπου υπάρχει μία διευρυμένη παρουσία. Ωστόσο μόνον οι ΗΠΑ έχουν εξαγωγές που είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιοχές και χώρες του κόσμου.

6.3.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη σχετίζεται εμπορικά με όλες σχεδόν τις περιφέρειες αν και οι σημαντικότερες σχέσεις είναι με την Αμερική μέσω των ΗΠΑ, με τη Ρωσία και την Ανατολική Ασία. Με τις υπόλοιπες περιφέρειες οι εμπορικές της σχέσεις είναι σποραδικές και χαμηλής τάξης ενώ το ενδοπεριφερειακό Ευρωπαϊκό εμπόριο είναι πολύ πιο σημαντικό από όλες μαζί τις περιφερειακές της σχέσεις αφού σε σύνολο 3.000 μονάδων εμπορικών μεριδίων τα 2/3 σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Σε σχέση με το 1980 η Ευρώπη διαγράφει μία ξεκάθαρη τροχιά παρουσιάζοντας μείωση των εισαγωγικών εμπορικών της μεριδίων από όλες τις περιφέρειες πλην της Ανατολικής Ασίας και της ίδιας της Ευρώπης όπου οι αυξήσεις ξεκινούν από το ελάχιστο του 1% και φτάνουν μέχρι και το 32% στην περίπτωση της Ισπανίας. Πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια έχουν και οι πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες όπου είναι εμφανές ότι πλέον υπεισέρχονται στη σφαίρα επιρροής της Ευρώπης παρά τις σημαντικές σχέσεις που διατηρούν ακόμα με τη Ρωσία.

Το υπόλοιπο μέρος των μειώσεων των μεριδίων των περιφερειών το απορροφά η Ανατολική Ασία όπου εμφανίζει σημαντικές αυξήσεις στο Ευρωπαϊκό εμπόριο. Με την εξαίρεση της Ελλάδας, όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες έχουν αυξήσει σημαντικά τις εισαγωγές τους από την περιοχή με τις μεγαλύτερες αυξήσεις να εμφανίζονται στη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ολλανδία και τη Φιλανδία που φτάνουν μέχρι και το 6%.

Ενώ οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της Ευρώπης αφορούν κυρίως την ίδια την Ευρωπαϊκή ήπειρο, την Ανατολική Ασία και τις ΗΠΑ, οι εισαγωγές της Ευρώπης είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιφέρειες του κόσμου όπως φαίνεται από μία σύγκριση της γραμμής 2 της Ευρώπης του Χάρτη 9 (Εισαγωγές 1995) με τη στήλη της Ευρώπης του Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995), μία κατάσταση που δομικά δεν έχει αλλάξει σχεδόν καθόλου από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Ακόμα όμως και σε βάθος των εμπορικών σχέσεων η διπρόσωπη αυτή κατάσταση της στατιστικής σημαντικότητας μαρτυρά ότι υπάρχει πολύ μεγάλη ανισορροπία μεταξύ των χωρών στα επίπεδα οικονομικής μεγέθυνσης και συνεπώς και στα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη που επηρεάζουν άμεσα το διεθνές εμπόριο

καθώς το σχήμα που παίρνουμε ως αποτέλεσμα δεν μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια του χρόνου, τουλάχιστον για τα έτη που έως τώρα έχουμε μελετήσει.

Σχετικά με τις Ευρωπαϊκές εξαγωγές η δομή το 1995 είναι ακριβώς ίδια με των εισαγωγών και δεν χρειάζεται ως προς αυτό να αναφερθούμε σε κάτι περισσότερο. Κύριος προορισμός των Ευρωπαϊκών εξαγωγών είναι η ίδια η Ευρώπη, κάτι που όχι μόνο δεν έχει αλλάξει καθόλου σε σχέση με το 1980 αλλά έχει ενταθεί για τις περισσότερες χώρες χωρίς να αποκλείονται και περιπτώσεις που υπάρχει εμφανώς μία μείωση όπως εκείνη της Δανίας όπου εμφανίζει μείωση των εξαγωγών της στην Ευρώπη κατά 8%.

Ωστόσο σε σχέση με το 1980 έχουν πραγματοποιηθεί μεταβολές στο βάθος των σχέσεων. Όπως και στις εισαγωγές τα μερίδια που κατευθύνονται στην Ανατολική Ασία έχουν αυξηθεί σημαντικά με αυξήσεις που κυμαίνονται από 2% μέχρι και 10%. Σε αντίθεση με τις εισαγωγές, οι εξαγωγές προς την Αμερική έχουν αυξηθεί αν και ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις που σε μέγεθος ξεπερνούν το 2% ενώ σημαντική είναι η πτώση των μεριδίων στις υπόλοιπες περιφέρειες ιδιαίτερα στις περιπτώσεις της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής.

Παρά τις μεταβολές αυτές οι εξαγωγές της Ευρώπης παραμένουν στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιφέρειες του κόσμου. Εάν αυτό το συμπέρασμα το συνδυάσουμε με την στατιστική σημαντικότητα των εισαγωγών οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης αποτελούν έναν πυρήνα του διεθνούς εμπορίου, όχι όμως και οι υπόλοιπες χώρες που ανήκουν σε αυτή την περιφέρεια.

6.3.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία

Στην περιοχή της Ρωσίας έχουμε εντάξει χώρες που γεωγραφικά αλλά και κατηγορικά ανήκουν στην Κεντρική Ασία. Οι χώρες αυτές όμως έχουν ουσιαστικές πολιτικές και οικονομικές σχέσεις με τη Ρωσία γι' αυτό και εντάσσονται στην ευρύτερη περιοχή της Ρωσίας. Δυστυχώς για τις χώρες αυτές δεν υπάρχουν δεδομένα για το 1980 και γι' αυτό θα αρκεστούμε στα στοιχεία του 1995 χωρίς να μπορούμε να περιγράψουμε τη μεταβολή σε σχέση με το 1980.

Οι εισαγωγές της περιοχής της Ρωσίας προέρχονται κυρίως ενδοπεριφερειακά από τη Ρωσία και την Ευρώπη. Μεταξύ των δύο κύριων πηγών εισαγωγών εμφανώς

υπερτερεί η Ρωσία με εμπορικά μερίδια που φτάνουν το 60% ενώ η Ευρώπη φαίνεται πιο περιορισμένη στο 24%. Οι υπόλοιπες περιφέρειες κατέχουν ένα 16% συνολικά σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων και ιεραρχικά οι πιο σημαντικές είναι η Αμερική, η Ανατολική Ασία και η Μέση Ανατολή.

Ενώ οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της περιοχής της Ρωσίας προέρχονται από τη Ρωσία, την Ευρώπη και την Αμερική (βασικά τις ΗΠΑ), οι εισαγωγές της περιοχής της Ρωσίας είναι στατιστικά σημαντικές μόνο ενδοπεριφερειακά και για το κομμάτι εκείνο της Ευρώπης που ανήκουν πλέον οι πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες. Στις υπόλοιπες περιφέρειες μόνο σποραδικά διαπιστώνει κανείς κάποια σημαντικότητα και αυτές οι περιπτώσεις σχετίζονται κυρίως με κάποιες χώρες της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής Αμερικής και τις χώρες της Βορείου Αφρικής όπως διαπιστώνει κανείς από τη στήλη της Ρωσίας του Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995).

Η εικόνα δεν αλλάζει για τις εξαγωγές της περιοχής της Ρωσίας όπου κύριοι προορισμοί είναι πάλι η ίδια η Ρωσία και η Ευρώπη με το 87% των συνολικών εμπορικών μεριδίων. Μόνη διαφορά είναι ότι η Αμερική απορροφά χαμηλότερο επίπεδο εξαγωγών το οποίο ουσιαστικά μετακυλιέται στην Ανατολική Ασία και τη Μέση Ανατολή. Οι εξαγωγές της περιοχής της Ρωσίας εμφανίζουν στατιστική σημαντικότητα όπως και οι εισαγωγές, με τη μόνη διαφορά ότι οι εξαγωγές της Ρωσίας έχουν μία παρουσία και στις περιοχές της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας.

6.3.4 Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Ν. Ασία

Ο λόγος για τον οποίο αναλύουμε αυτές τις περιοχές μαζί είναι γιατί εμφανίζουν μία εκπληκτική ομοιότητα στη δομή του εμπορίου τους αν και οι μεταβολές σε σχέση με το 1980 είναι ποικίλλες με μόνο κοινό χαρακτηριστικό την πτώση των εμπορικών μεριδίων που σχετίζονται με τη Μέση Ανατολή. Επίσης οι περιοχές αυτές έχουν τόσο στενές εμπορικές σχέσεις με αποτέλεσμα να εμφανίζονται στον Χάρτη σαν μία περιοχή με την εξαίρεση ίσως της Νότιας Ασίας η οποία έχει σημαντικές εμπορικές σχέσεις μόνο ενδοπεριφερειακά.

Πιο συγκεκριμένα οι εισαγωγές της ευρύτερης αυτής περιοχής που καθορίσαμε είναι «ενδοπεριφερειακές» μέσα από ένα πυκνό δίκτυο εισαγωγικών εμπορικών σχέσεων. Σαν εμπορικά μερίδια οι περιοχές της Ανατολικής και ΝΑ Ασίας υπερτερούν όπως είναι φυσικό και λόγω δυναμικότητας σε σχέση π.χ. με την Ωκεανία αλλά στο σύνολό της η διευρυμένη αυτή περιφέρεια κατέχει το 70% των δικών της εισαγωγών σε όρους εμπορικών μεριδίων. Η συμμετοχή της Αμερικής σε αυτό το εμπόριο περιορίζεται στο βόρειο μέρος ενώ η Ευρώπη καταλαμβάνει ακόμη χαμηλότερη θέση σε αυτή την ιεραρχία. Οι υπόλοιπες περιφέρειες έχουν ελάχιστο ρόλο στο εισαγωγικό εμπόριο της περιοχής με μόνη εξαίρεση ίσως τη Μέση Ανατολή που έχει μία σημαντική παρουσία στην περιοχή της Νότιας Ασίας. Κύριο ρόλο στη διευρυμένη περιφέρεια έχει η περιοχή της Ανατολικής Ασίας η οποία στις εισαγωγές της απορροφά πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια.

Σε σχέση με το 1980 οι ομοιόμορφες μεταβολές αφορούν την ουδετερότητα της Νότιας Αμερικής και της Αφρικής καθώς και την πτώση της Μέσης Ανατολής αναμφίβολα λόγω της πτώσης της τιμής του πετρελαίου. Επίσης από τις μεταβολές της περιοχής της Ρωσίας όλες περιφέρονται γύρω από το 1,5% και δεν είναι σημαντικές σε μέγεθος. Τέλος η περιοχή της Νότιας Ασίας δεν εμφανίζει κάποια μεταβολή παρά μόνο ενδοπεριφερειακά όπου παρουσιάζεται μία τόνωση.

Στις εισαγωγικές εμπορικές σχέσεις με την Βόρειο Αμερική στις περισσότερες περιπτώσεις έχουμε πολύ υψηλές μειώσεις από 10 έως και 17% ενώ σημαντικές αυξήσεις παρουσιάζουν μόνο η Ιαπωνία και η Νέα Ζηλανδία. Στην περίπτωση της Ευρώπης η κατάσταση αντιστρέφεται και πιο σημαντικές είναι οι αυξήσεις που παρουσιάζουν στις εισαγωγές τους η Ν. Κορέα και η Ιαπωνία, ενώ οι σημαντικές μειώσεις περιορίζονται στις περιπτώσεις του Μπαγκλαντές, του Νεπάλ και του Χονγκ Κονγκ.

Ενδοπεριφερειακά η περιοχή της ΝΑ Ασίας φαίνεται ότι αυξάνει την παρουσία της στις εισαγωγές της περιφέρειας με τις ελάχιστες μειώσεις να περιορίζονται στο 1,5% με μόνη εξαίρεση τη Νέα Ζηλανδία όπου παρατηρείται μείωση της τάξης του 3%. Οι αυξήσεις ωστόσο είναι πιο σημαντικές με τις περιπτώσεις της Κίνας, της Μαλαισίας και των χωρών της ΝΑ Ασίας να εμφανίζουν αυξήσεις έως και 29%.

Αρκετές χώρες της διευρυμένης περιφέρειας φαίνεται ότι μειώνουν τις εισαγωγές τους από την περιοχή της Ωκεανίας χωρίς ωστόσο η μείωση αυτή να είναι

σημαντική σε μέγεθος, ενώ ταυτόχρονα οι χώρες της Νότιας Ασίας παρουσιάζουν αύξηση από την ίδια περιοχή. Τέλος στην περιοχή της Αν. Ασίας υπερτερούν οι αυξήσεις τόσο σε αριθμό όσο και σε μέγεθος καθώς είναι εμφανής μία άνοδος της Αν. Ασίας στο εμπόριο της περιοχής. Υπάρχουν περιπτώσεις ωστόσο όπως εκείνη της Μαλαισίας όπου σημειώνεται σημαντική μείωση που φτάνει το 20% χωρίς όμως να αλλάζουν τη γενικότερη εικόνα της θετικής μεταβολής της περιοχής με συνδέσεις κομβικής σημασίας για το ενδοπεριφερειακό εμπόριο.

Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της διευρυμένης περιφέρειας που εξετάζουμε προέρχονται όπως είδαμε από τρεις κυρίως περιοχές, τη Βόρειο Αμερική, την Ευρώπη και ενδοπεριφερειακά. Ωστόσο, οι εισαγωγές της περιφέρειας είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιφέρειες του κόσμου με την εξής διαφορά: ότι μόνο οι εισαγωγές της Αν. Ασίας είναι σημαντικές για την Αμερική, την Ευρώπη και τη Ρωσία κάτι που φαίνεται από το Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995). Είναι εμφανές ότι η περιοχή της Αν. Ασίας έχει έναν ιδιαίτερο ρόλο σε όλη την περιφέρεια και το εμπόριο που πραγματοποιεί οδηγεί σε σύσφιξη των σχέσεων των χωρών της ευρύτερης περιοχής της Ασίας.

Δομικά οι εξαγωγές της διευρυμένης περιφέρειας της Ασίας είναι ίδιες με τις εισαγωγές, με τη Βόρειο Αμερική, την Ευρώπη και την ενδοπεριφέρεια να αποτελούν τους κύριους τόπους προορισμού εξαγωγών. Ωστόσο, ως προς τη μεταβολή σε σχέση με το 1980 πρέπει να διαχωρίσουμε τη Νότια Ασία από τις υπόλοιπες περιοχές αφού διαγράφει μία διαφορετική και ξεκάθαρη τάση. Πιο συγκεκριμένα η Νότια Ασία σαν περιφέρεια εμφανίζει πτώση των εξαγωγικών της μεριδίων προς όλες σχεδόν τις περιφέρειες ενώ στη Νότια Αμερική και την Ωκεανία κυριαρχεί μία ουδέτερη κατάσταση. Οι μειώσεις αυτές καλύπτονται από τις σημαντικές αυξήσεις της Αμερικής και της Ευρώπης ως τόποι προορισμού των εξαγωγών της χερσονήσου.

Οι μεταβολές των υπόλοιπων περιοχών της Ασίας είναι μικτές αν και όπως και στις εισαγωγές υπάρχουν μερικές ομοιόμορφες περιπτώσεις. Η Μέση Ανατολή, η Αφρική και η Ρωσία αποτελούν περιοχές όπου οι μειώσεις είναι σχεδόν απόλυτες ενώ οι περιοχές της Νότιας Αμερικής και της Νότιας Ασίας καταλαμβάνουν ουδέτερο έδαφος.

Η πιο μικτή περίπτωση είναι εκείνη της Β. Αμερικής όπου μειώσεις και αυξήσεις είναι σχεδόν ισάριθμες, αλλά οι αυξήσεις είναι πιο σημαντικές σε βάθος με

σημαντικότερη την αύξηση των εξαγωγών της Κίνας κατά 7%. Στην περίπτωση της Ευρώπης οι μειώσεις υπερτερούν τόσο σε αριθμό όσο και σε βάθος με την εξαίρεση των περιπτώσεων της Κίνας και της Ινδονησίας όπου αυξάνουν τις εξαγωγές τους προς την Ευρώπη κατά 4% και 9% αντίστοιχα.

Οι μειώσεις αυτές βρίσκουν το αντίστοιχό τους στις αυξήσεις που παρουσιάζουν οι περιοχές της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας ως τόποι προορισμού εξαγωγών. Οι χώρες της διευρυμένης περιφέρειας που εξετάζουμε έχουν αυξήσει τις εξαγωγές τους ενδοπεριφερειακά κατά μέσο όρο 8% με κάποιες περιπτώσεις να φτάνουν το 29% όπως το Χονγκ Κονγκ ή οι εξαγωγές της Ταϊλάνδης προς την ΝΑ Ασία όπου σε σχέση με το 1980 έχουν αυξηθεί κατά 44%.

Οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της Ασίας είναι εκείνες με κατεύθυνση προς τη Β. Αμερική, την Ευρώπη καθώς και οι ενδοπεριφερειακές. Οι εξαγωγές της περιοχής είναι στατιστικά σημαντικές για τις περιοχές της Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Μόνον οι εξαγωγές της Ανατολικής Ασίας είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιφέρειες συμπεριλαμβανομένων της Αμερικής και της Ευρώπης. Όπως προέκυψε και από τη σχετική ανάλυση των εισαγωγών, η Ανατολική Ασία είναι η περιοχή που δίνει το βηματισμό στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας και αποτελεί την αιτία για την δημιουργία των στενών εμπορικών σχέσεων της περιοχής ακόμα και αν οι ΗΠΑ κατέχουν εκεί πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια.

Η γενικότερη τροχιά που διαγράφεται για την ευρύτερη περιοχή της Ασίας είναι η τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και η συγκόλληση με τον κεντρικό κορμό του διεθνούς εμπορίου που αποτελούν η Ευρώπη και οι ΗΠΑ παρά κάποιες αποκλίσεις. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι και για το 1995 όπως και για τα προηγούμενα έτη που έχουμε εξετάσει οι συνδέσεις σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο είναι μονομερείς, δηλαδή μία διμερής εμπορική σχέση δεν είναι το ίδιο σημαντική και για τα δύο μέρη και αυτό έχει ως αποτέλεσμα λίγες μόνο χώρες να καθορίζουν τις κατευθύνσεις και να προσδιορίζουν τα κανάλια του διεθνούς εμπορίου. Η άνοδος της Ανατολικής Ασίας, η μόνη περιοχή με μία κινητικότητα στην ιεραρχική δομή του εμπορίου, τη δεκαετία του 1960 με την Ιαπωνία και τη δεκαετία του 1990 με την Κίνα, αλλάζει τα δεδομένα του διεθνούς εμπορίου με ταχύ ρυθμό και μαζί της έλκει και ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή της Ασίας.

6.3.5 Μέση Ανατολή

Η δομή του εμπορίου της Μέσης Ανατολής μοιράζεται ιεραρχικά ανάμεσα σε Ευρώπη, Βόρειο Αμερική και ΝΑ Ασία που κατέχουν το 73% των εισαγωγικών εμπορικών της μεριδίων με μεγαλύτερο μερίδιο εκείνο της Ευρώπης στο ύψος του 43%. Η ίδια η Μέση Ανατολή εμφανίζει ενδοπεριφερειακό εμπόριο της τάξης του 12% ενώ οι υπόλοιπες έξι περιφέρειες δεν ξεπερνούν το ποσοστό της Βορείου Αμερικής, δηλαδή το 14%.

Σε σχέση με το 1980 οι έξι λιγότερο σημαντικές περιφέρειες εμφανίζουν είτε αύξηση στα εισαγωγικά μερίδια της Μέσης Ανατολής, είτε έχουν μία σταθερή σχέση. Οι μειώσεις δεν είναι στατιστικά σημαντικές με μόνη εξαίρεση την σημαντική πτώση του εισαγωγικού μεριδίου της Συρίας από τη Ρωσία, ενώ οι αυξήσεις φαίνεται να είναι σημαντικές στις σχέσεις με τη Νότιο Αμερική και τη ΝΑ Ασία, κυρίως στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες.

Στις τρεις σημαντικές περιφέρειες διακρίνεται μία σημαντική πτώση κυρίως στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες ενώ άλλες όπως η Συρία, η Ιορδανία και το Ισραήλ εμφανίζουν αύξηση των εισαγωγικών τους μεριδίων κυρίως στην περιοχή της Αν. Ασίας. Στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Μέσης Ανατολής παρουσιάζεται μία σημαντική αύξηση με εξαιρέσεις την Ιορδανία και τη Συρία όπου η πτώση είναι της τάξης του 14-18%.

Δυστυχώς τα δεδομένα για τις εξαγωγές της περιοχής είτε δεν υπάρχουν, είτε είναι ατελή, δηλαδή απεικονίζουν μικρό ποσοστό του συνολικού εμπορίου της κάθε χώρας και ως εκ τούτου τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν δεν είναι ασφαλή. Φαίνεται ότι δομικά οι εξαγωγές της Μέσης Ανατολής αντιστοιχούν στη δομή των εισαγωγών με την εξής διαφορά: η Ευρώπη δεν είναι ο σημαντικότερος τόπος προορισμού εξαγωγών καθώς από τα υπάρχοντα δεδομένα προκύπτει ότι η Αν. Ασία είναι εξίσου σημαντική για τις χώρες της Μέσης Ανατολής. Υπάρχει μάλιστα ένας διαχωρισμός στην κατεύθυνση ανάλογα με το αν η χώρα της Μέσης Ανατολής που εξετάζουμε είναι κυρίως πετρελαιοπαραγωγός ή όχι. Οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες έχουν πιο σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τη ΝΑ Ασία παρά με την Ευρώπη με την εξαίρεση της Σαουδικής Αραβίας όπου τα εξαγωγικά της μερίδια είναι σχεδόν ίσα μοιρασμένα μεταξύ Β. Αμερικής, Ευρώπης και ΝΑ Ασίας αλλά και του Ιράν όπου οι

εξαγωγές του στην Ευρώπη φτάνουν το 40%. Η Συρία, ο Λίβανος και το Ισραήλ σχετίζονται περισσότερο με την Ευρώπη και την ίδια τη Μέση Ανατολή.

Σε σχέση με το 1980 η πιο σημαντική μεταβολή φαίνεται να είναι η πτώση των εξαγωγικών μεριδίων της Μέσης Ανατολής που κατευθύνονται προς την Ευρώπη και τη Ρωσία. Περιφέρειες όπως η Ν. Αμερική, η Ωκεανία και η Αφρική δεν παρουσιάζουν σημαντικές μεταβολές ενώ οι υπόλοιπες περιφέρειες παρουσιάζουν μικτές τάσεις με μόνη εξαίρεση την τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου.

Οι εξαγωγές της Μέσης Ανατολής έχουν κάποια στατιστική σημαντικότητα για όλες τις περιφέρειες του κόσμου αν και η μεγαλύτερη συγκέντρωση των παρατηρήσεων εμφανίζεται στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας και στην Αφρική. Για την περιοχή της Ευρώπης πιο σημαντικές φαίνεται να είναι οι εξαγωγές του Ιράν και της Σαουδικής Αραβίας ενώ στην περίπτωση της Ρωσίας προστίθενται και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

6.3.6 Αφρική

Η δομή των εισαγωγών της Αφρικής έχει κύριους άξονες την Ευρώπη (51%), την Αν. Ασία (12%), τη Β. Αμερική (9%) και την ίδια την Αφρική (19%) με όλες αυτές τις περιφέρειες μαζί να μετρούν το 91% των εισαγωγικών εμπορικών μεριδίων της περιοχής. Η επικράτηση της Ευρώπης είναι εμφανής αν και δεν μπορεί να μην παρατηρήσει κανείς το αξιοσημείωτο μερίδιο που έχουν οι ενδοπεριφερειακές σχέσεις καθώς και το γεγονός ότι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της Αφρικής προέρχονται από όλες τις περιφέρειες, κάτι που δείχνει φυσικά ότι οι Αφρικανικές χώρες είναι και οι λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένες.

Σε μία τεράστια και διαφοροποιημένη ήπειρο όπως η Αφρική είναι δύσκολο να παρατηρηθούν ομοιόμορφες τάσεις στις εντός-χρόνου μεταβολές. Πράγματι οι μεταβολές από το 1980 έως το 1995 είναι μικτές αν και φαίνεται ότι υπάρχουν κάποιες δυνάμεις που επικρατούν. Πιο συγκεκριμένα υπάρχει μία σύσφιξη των σχέσεων με την Ανατολική και τη Νότια Ασία που παρά κάποιες σημαντικές μειώσεις εισαγωγικών μεριδίων όπως στις περιπτώσεις της Νιγηρίας, του Καμερούν και της Νοτίου Αφρικής που αγγίζουν το 12%, 8% και 9% αντίστοιχα, οι αυξήσεις υπερτερούν τόσο σε αριθμό όσο και σε βάθος.

Το αντίστροφο ακριβώς συμβαίνει στις περιπτώσεις της Ευρώπης, της Ρωσίας και της Μέσης Ανατολής, όπου παρά κάποιες αυξήσεις επικρατεί πτωτική τάση στα εμπορικά μερίδια. Ειδικότερα στις ευρωπαϊκές χώρες, οι μειώσεις αυτές είναι πολύ υψηλές και σε πολλές περιπτώσεις βρίσκονται στο εύρος του 30-50%. Στις περιφέρειες της Αμερικής και της ΝΑ Ασίας η τάση είναι μικτή με αυξήσεις που συνοδεύονται από μειώσεις αν και στην περίπτωση της Β. Αμερικής η διακύμανση των μεταβολών αυτών είναι πολύ μεγαλύτερη με μειώσεις της τάξης του 16% και αυξήσεις της τάξης του 10%. Η πιο σημαντική μεταβολή σε σχέση με το 1980 σημειώνεται στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο όπου τα εμπορικά μερίδια με ελάχιστες εξαιρέσεις εμφανίζονται σημαντικά αυξημένα σε όλες τις υποπεριοχές της Αφρικής.

Παρά την διασπορά αυτή των στατιστικά σημαντικών Αφρικανικών εισαγωγών, οι εισαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο ενδοπεριφερειακά. Πέρα από τις χώρες της Μεσογειακής Βόρειας Αφρικής που οι εισαγωγές τους είναι στατιστικά σημαντικές για κάποιες χώρες της Αμερικής, της Ευρώπης και της Ρωσίας, οι εισαγωγές των υπόλοιπων χωρών της Αφρικής έχουν στατιστική σημαντικότητα μόνο για τις γειτονικές τους.

Οι εξαγωγές της Αφρικής κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη (53%), την Β. Αμερική (9%) και την Ανατολική Ασία (6%) με το ενδοπεριφερειακό εμπόριο να καταλαμβάνει ένα 21%. Οι υπόλοιπες περιφέρειες μοιράζονται το υπόλοιπο 11% αν και οι σημαντικότερες περιοχές είναι η Νότια και Νοτιοανατολική Ασία και η Μέση Ανατολή.

Συγκριτικά με το 1980 οι περισσότερο ομοιόμορφες μεταβολές παρουσιάζονται στις περιοχές της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας, της Ρωσίας και της Β. Αμερικής αν και με αντίθετα μεταξύ τους αποτελέσματα. Οι εξαγωγές προς την περιοχή της Ρωσίας και τη Β. Αμερική είναι πτωτικές ενώ στις άλλες δύο περιοχές διαπιστώνεται μία σημαντική άνοδος και ενδυνάμωση των σχέσεων. Στις περιφέρειες της Ν. Αμερικής, της Ωκεανίας και της Μέσης Ανατολής επικρατεί μία ουδέτερη κατάσταση αν και στην πρώτη υπάρχουν σημαντικές μειώσεις στα εξαγωγικά μερίδια της Νιγηρίας και της Γκαμπόν.

Στις περιφέρειες της Ευρώπης και της Αν. Ασίας η κατάσταση είναι μικτή. Και στις δύο περιφέρειες ωστόσο το μέγεθος των μειώσεων είναι πολύ σημαντικότερο από εκείνο των ανοδικών περιπτώσεων και πολλές φορές φτάνει διψήφια ποσοστά

της τάξης του 20-30%. Ειδικά στην περίπτωση της Ευρώπης οι μειώσεις αυτές αγγίζουν το 30-50% όπως στις περιπτώσεις του Νίγηρα, της Γκαμπόν και της Ζάμπια.

Οι σημαντικές αυτές μειώσεις βρίσκουν το αντίστοιχό τους στην άνοδο του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της Αφρικής το οποίο μπορούμε να πούμε ότι πέρα από ελάχιστες εξαιρέσεις κινείται ανοδικά στην τάξη του 5-10% αν και υπάρχουν μεταβολές που ξεπερνούν το 50% όπως εκείνες του Νίγηρα και του Μάλι. Ωστόσο οι εξαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο ενδοπεριφερειακά όπως ακριβώς και οι εισαγωγές της, με μόνη εξαίρεση και πάλι τις χώρες της Β. Αφρικής όπου έχουν κάποια μικρή παρουσία στην Αμερική και την Ευρώπη. Παρά την επικράτηση της Ευρώπης ως τόπο προορισμού των Αφρικανικών εξαγωγών, το ενδοπεριφερειακό εμπόριο είναι το δεύτερο πιο σημαντικό για την Αφρική σαν ήπειρο με πολλές δυνατότητες εξέλιξης.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο στο χρονικό πλαίσιο 1980-1995 βλέπουμε ότι η κινητικότητα σε περιφερειακό επίπεδο περιορίζεται στην άνοδο της Ανατολικής και εν μέρει της ΝΑ Ασίας. Οι δύο αυτές περιοχές αποτελούν πλέον άλλον ένα σημαντικό κόμβο στο διεθνές εμπόριο με την έννοια ότι τώρα πια η Δύση δεν μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις και τα όρια μίας τόσο σημαντικής συμβολής ειδικά όσο με το πέρασμα του χρόνου αυτή γίνεται όλο και σημαντικότερη. Πέραν αυτής της αλλαγής η δομή του διεθνούς εμπορίου δεν παρουσιάζει μεταβολές και η Βόρειος Αμερική και η Ευρώπη αποτελούν ακόμη τους κεντρικούς άξονες που καθορίζουν την κατεύθυνση του διεθνούς εμπορίου.

Ένα ακόμη αξιοσημείωτο γεγονός που προκύπτει από την ανάλυση του διαπεριφερειακού εμπορίου είναι η ενδυνάμωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και η ισχύς λίγων μόνο χωρών από κάθε περιφέρεια που αποτελούν ουσιαστικά τη συγκολλητική ουσία του διεθνούς εμπορίου. Το συμπέρασμα αυτό αποτελεί το έναυσμα για την μελέτη της μεταβολής του ενδοπεριφερειακού εμπορίου για την ίδια χρονική περίοδο.

6.4 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο

Πέρα από την άνοδο της Αν. Ασίας το ενδοπεριφερειακό εμπόριο φαίνεται ότι αποτέλεσε τον κύριο άξονα μεταβολών την περίοδο 1980-1995. Στο εσωτερικό όμως των περιφερειών ποιες είναι οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν και ποια μεταβολή παρατηρήθηκε στην κατανομή του εμπορίου το χρονικό αυτό διάστημα ;

6.4.1 Αμερική

Στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αμερικής πραγματοποιήθηκε μία μεταβολή που σχετίζεται με την αύξηση της συγκέντρωσης των εμπορικών μεριδίων από τη Βόρειο Αμερική. Εάν μελετήσει κανείς ανά χώρα τις μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν θα εντοπίσει ότι οι χώρες της Βορείου και Κεντρικής Αμερικής μείωσαν σημαντικά τις εισαγωγές τους από το νότιο μέρος της ηπείρου και ταυτόχρονα μεγέθυναν τις εισαγωγές τους από τον ίδιο τον Βορρά και την Κεντρική Αμερική. Ταυτόχρονα παρατηρείται ότι ορισμένες χώρες της Νότιας Αμερικής έχουν αυξήσει τις εισαγωγές τους από το Βορρά ενώ άλλες όπως η Αργεντινή, η Ουρουγουάη και η Βολιβία εμφανίζουν σημαντικές πτώσεις μέχρι και 16%. Οι τάσεις αυτές έχουν ως τελικό αποτέλεσμα οι χώρες της Β. Αμερικής και κυρίως οι ΗΠΑ να συγκεντρώνουν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια.

Σε επίπεδο χωρών οι ΗΠΑ κατέχουν πολύ υψηλότερα εμπορικά μερίδια εισαγωγών κυρίως των χωρών της Κεντρικής Αμερικής σε σχέση με το 1980 ενώ άλλες σημαντικές χώρες της Αμερικής όπως η Βενεζουέλα εμφανίζουν σαφώς μειωμένη παρουσία. Η Βραζιλία και η Αργεντινή δείχνουν αυξημένη παρουσία που περιορίζεται στη Ν. Αμερική η οποία αποτελεί και την επιθυμητή σφαίρα επιρροής τους. Έξι χώρες της ηπείρου, ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, το Μεξικό, η Βενεζουέλα, η Βραζιλία και η Αργεντινή, αποτελούν τις κύριες δυνάμεις στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο συντελώντας έτσι σε μειωμένες γειτονικές εμπορικές σχέσεις όπως φαίνεται πολύ καθαρά και από μία σύγκριση της περιοχής A1-A1 των Χαρτών 7 και 9 όπου οι κάθετες δομές υπερισχύουν της διαγωνίου στο μέγεθος των εμπορικών μεριδίων.

Σχετικά με τις εξαγωγές ισχύει η ίδια τάση που περιγράψαμε με τη μόνη διαφορά ότι η Βόρειος Αμερική εμφανίζεται να απορροφά μεγαλύτερες εξαγωγές μόνο από τις χώρες της περιοχής της και όχι την Κεντρική ή Νότια Αμερική. Μόνο στις περιπτώσεις της Κολομβίας, της Βενεζουέλας και του Εκουαδόρ σημειώνονται σημαντικές αυξήσεις από τη Βόρειο Αμερική. Η ίδια ακριβώς κατάσταση ισχύει και για τη Νότιο Αμερική η οποία απορροφά αυξημένα εξαγωγικά μερίδια από τις χώρες της περιοχής της όχι όμως και από τη Βόρειο ή την Κεντρική Αμερική. Διαπιστώνεται λοιπόν ένας ακόμη περιφερειακός διαχωρισμός στο εμπόριο της Αμερικής με τη Βόρειο και τη Νότιο Αμερική να απομακρύνονται εμπορικά και συγκεκριμένες χώρες-ηγέτες εντός των μικροπεριφερειών να χαράζουν τις δικές τους σφαίρες επιρροής και ισχύος.

6.4.2 Ευρώπη

Η Ευρώπη αποτελεί την πιο ακραία περίπτωση διεθνούς εμπορίου καθώς πάνω από το 50% τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών είναι ενδοπεριφερειακό. Φαίνεται ακόμα πιο απίστευτο το γεγονός ότι σε ένα γενικότερο επίπεδο η τάση φαίνεται να είναι αυξητική για την περίοδο 1980-1995.

Στην περίπτωση των εισαγωγών μόνο η Δανία, η Ιρλανδία και η Μάλτα δείχνουν μείωση του εκτός Ευρώπης μεριδίου ενώ για όλες τις υπόλοιπες χώρες οι αυξήσεις του ποσοστού αυτού είναι πάνω από 10% και φτάνουν μέχρι και 30% όπως στην περίπτωση της Γαλλίας ή της Ισπανίας. Είναι επίσης σημαντικές οι αυξήσεις των πρώην σοσιαλιστικών δημοκρατιών, κυρίως των χωρών-δορυφόρων της Γερμανίας (Ουγγαρία, Τσεχία-Σλοβακία, Πολωνία) που είναι της τάξης του 35-55%.

Στις εξαγωγές ισχύει η ίδια τάση μόνο που υπάρχουν και άλλες χώρες πέραν της Δανίας ή της Μάλτας που έχουν μεταβάλλει ελαφρώς το μερίδιο των εκτός Ευρώπης εξαγωγών όπως η Νορβηγία και το Βέλγιο. Οι πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες έχουν αυξήσει δραματικά τις εξαγωγές τους προς την Ευρώπη όπως και η Γιουγκοσλαβία με αντίστοιχη μείωση ως προορισμού της Ρωσίας.

Εάν κοιτάξουμε την περιοχή B2-B2 των Χαρτών 9 και 10 θα διαπιστώσουμε μία σημαντική αντίθεση. Ενώ οι χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης έχουν εισαγωγές/εξαγωγές στατιστικά σημαντικές για τις περισσότερες χώρες της

περιφέρειας και ταυτόχρονα διατηρούν πολύ στενές εμπορικές σχέσεις μεταξύ τους, δε συμβαίνει το ίδιο και για τα Βαλκάνια ή την Ανατολική Ευρώπη. Στην περιοχή αυτή οι εμπορικές σχέσεις περιορίζονται στις γειτονικές τους και μόνο ίσως στις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες διακρίνει κανείς ένα πυκνότερο δίκτυο εμπορικών σχέσεων.

Η διαφορά αυτή απεικονίζει δίχως άλλο το διαφορετικό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης που έχουν μεταξύ τους οι ευρωπαϊκές χώρες, δείχνει όμως και τις προτιμήσεις τους σε επίπεδο εμπορικών εταίρων. Οι εισαγωγές/εξαγωγές των πιο πλούσιων χωρών της Δυτικής Ευρώπης με τα Βαλκάνια ή την Ανατολική Ευρώπη δεν απεικονίζονται αφού η στατιστική σημαντικότητά τους βρίσκεται κάτω από το 1%. Πόσο όμως διαφορετικές είναι οι οικονομίες των Βαλκανίων σε σχέση με τις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες ώστε να μην μπορεί κανείς να εντοπίσει μία έστω μονομερή εμπορική σχέση μεταξύ οποιωνδήποτε δύο χωρών από αυτές τις υποπεριοχές σε οποιοδήποτε εμπορικό μερίδιο; Ακόμα και όταν αυτά υπάρχουν, όπως στην περίπτωση των εισαγωγών/εξαγωγών των Βαλκανίων, περιορίζονται στο 1-3%. Φαίνεται ότι οι σχέσεις αυτές είναι ακόμη υπό διαμόρφωση και στην ανάλυσή μας θα τις συναντήσουμε σε ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο.

6.4.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία

Η Ρωσία αποτελεί ακόμα μία περιφέρεια όπου το ενδοπεριφερειακό εμπόριο κυριαρχεί και φτάνει το 60% σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων. Με την εξαίρεση της Τουρκίας - η οποία ανήκει εδώ μόνο ονομαστικά - και της Ρωσίας, όλες οι χώρες της περιοχής εισάγουν κυρίως από τη Ρωσική περιφέρεια ακόμα και η Μογγολία που παραδοσιακά έχει μία δυνατή εμπορική σχέση με την Κίνα. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τις εξαγωγές όπου η Ρωσία λειτουργεί ως ο κύριος τόπος προορισμού των εξαγωγών των υπόλοιπων χωρών.

Παρά την επικράτηση της Ρωσίας οι δεσμοί μεταξύ των χωρών αυτών της Κεντρικής Ασίας είναι ισχυροί και είναι πραγματικά σημαντικός ο αριθμός και το βάθος των σχέσεων που έχει η κάθε χώρα της περιοχής με τις υπόλοιπες.

6.4.4 *Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Νότια Ασία*

Παρά τις διαφορές των περιοχών αυτών είδαμε στην ανάλυση του διαπεριφερειακού εμπορίου ότι τόσο στη δομή όσο και στη συμπεριφορά υπάρχουν πολλές ομοιότητες. Συνεπώς δεν είναι παράλογο να τις αντιμετωπίσουμε όλες σαν μία περιφέρεια ενώ όπου είναι αναγκαίο θα κάνουμε τους απαραίτητους διαχωρισμούς.

Οι περιφέρειες αυτές σχηματίζουν στους Χάρτες 9 και 10 ένα τετράγωνο το οποίο θα αποκαλούμε Ασία και θα το συμβολίζουμε με Δ4. Έτσι η περιοχή Γραμμή Δ4 - Στήλη Δ4 αποτελείται από εκείνες τις γραμμές και στήλες που διαμορφώνουν το ενδοπεριφερειακό εμπόριο των περιοχών που επιλέξαμε. Βλέπουμε αμέσως ότι το ενδοπεριφερειακό εμπόριο των περιοχών αυτών είναι πολύ πυκνό σε σχέσεις αφού η κάθε χώρα εισάγει/εξάγει σχεδόν από όλες τις υπόλοιπες με εξαιρέσεις να αποτελούν η Νέα Ζηλανδία και οι Φιλιππίνες ενώ οι χώρες του βόρειου μέρους της ΝΑ Ασίας (Βιετνάμ, Λάος, Μιανμάρ) και της Δυτικής Νότιας Ασίας (Μπαγκλαντές, Μπουτάν) δεν εμφανίζουν καμία παρουσία στο διεθνές εμπόριο. Η κατάσταση αυτή θυμίζει την Ευρώπη όπου υπάρχει ένας διαχωρισμός μεταξύ των βορειοδυτικών και νοτιοανατολικών χωρών.

Η περιοχή της Ασίας είναι η μόνη περιοχή με τόσο πολλά ανεξάρτητα κράτη που έχει καταφέρει να δημιουργήσει τόσο στενές και πυκνές εμπορικές σχέσεις οι οποίες μάλιστα είναι και σημαντικές σε μέγεθος. Σίγουρα ο κεντρικός κόμβος είναι οι χώρες της Αν. Ασίας και για το 1995 που εξετάζουμε, η Ιαπωνία η οποία απορροφά πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια εισαγωγών αλλά πραγματοποιεί ακόμα μεγαλύτερες εξαγωγές. Η Αν. Ασία γενικότερα κατέχει μόνη της το 33% των εισαγωγικών εμπορικών μεριδίων όλης της Ασίας ενώ όλες αυτές οι περιοχές μαζί κατέχουν το 67% αφήνοντας στην Ευρώπη και την Αμερική από 14% στην κάθε μία.

Ακόμα και στην περίπτωση της ΝΑ Ασίας υπερισχύει το ενδοπεριφερειακό εμπόριο που φτάνει το 35% ενώ ο συνδυασμός Ανατολικής και ΝΑ Ασίας φτάνει το 71%. Στην περιοχή της Ασίας τα ευρωπαϊκά μερίδια βρίσκουν το κατώτατο όριό τους ενώ ακόμη και συνδυασμένα δεν ξεπερνούν πολλές φορές τα αντίστοιχα μερίδια των ΗΠΑ στην περιοχή.

Σε σχέση με το 1980 εντός της κάθε περιοχής βλέπουμε το εισαγωγικό ενδοπεριφερειακό εμπόριο να αυξάνεται με την εξαίρεση της Ωκεανίας και κάποιες

περιπτωσιακές αλλά σημαντικές μειώσεις στην Αν. Ασία όπως οι περιπτώσεις της Ινδονησίας και της Μαλαισίας. Εάν ωστόσο αντιμετωπίσουμε όλες αυτές τις περιοχές σαν μία μόνο περιφέρεια παίρνουμε τα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 6.3 Μεταβολές στις Εισαγωγές των Χωρών της Ασίας, 1980-1995 (%)

Χώρα	Δύση	Ασία	Χώρα	Δύση	Ασία
Κίνα	-5,30	-0,49	Φιλιππίνες	-5,78	12,31
Χονγκ Κονγκ	-8,73	7,97	Ινδονησία	5,61	-3,48
Ν. Κορέα	9,99	4,32	Σιγκαπούρη	2,90	12,41
Ιαπωνία	13,37	9,07	Μαλαισία	-1,51	4,99
Νέα Ζηλανδία	2,57	5,55	Ταϊλάνδη	-3,91	13,32
Αυστραλία	-2,85	6,81	Καμπότζη		
Μπαγκλαντές	-24,01	17,29	Βιετνάμ		
Μπουτάν			Λάος		
Νεπάλ	-25,43	26,03	Μιανμάρ		
Ινδία	2,86	11,38			
Σρι Λάνκα	-6,34	23,92			
Πακιστάν					

Όλες σχεδόν οι κομβικές για το διεθνές εμπόριο χώρες της περιοχής παρουσιάζουν πολύ σημαντικές αυξήσεις στα ενδοπεριφερειακά εισαγωγικά τους εμπορικά μερίδια. Ουσιαστικά υπάρχουν αυξομειώσεις στα εμπορικά μερίδια των χωρών εντός της περιφέρειας της Ασίας για κάθε χώρα της περιοχής, αλλά στο σύνολό τους οι μεταβολές αυτές αποτελούν ουσιαστικά μετακυλίσεις του εμπορικού μεριδίου στην μία ή την άλλη υποπεριοχή.

Περνώντας τώρα στις εξαγωγές διαπιστώνουμε ακριβώς την ίδια δομή στις εξαγωγές για το 1995 όπως και στις εισαγωγές. Η μεταβολή σε σχέση με το 1980 είναι και εδώ αποκαλυπτική.

Πίνακας 6.4 Μεταβολές στις Εξαγωγές των Χωρών της Ασίας, 1980-1995 (%)

Χώρα	Δύση	Ασία	Χώρα	Δύση	Ασία
Κίνα	6,92	-1,70	Φιλιππίνες	4,61	-5,75
Χονγκ Κονγκ	-18,93	21,58	Ινδονησία	0,06	-7,20
N. Κορέα	-7,14	16,03	Σιγκαπούρη	5,90	3,17
Ιαπωνία	1,88	13,03	Μαλαισία	-1,87	-2,44
Νέα Ζηλανδία	-16,51	18,02	Ταϊλάνδη	-10,50	6,91
Αυστραλία	-13,02	21,48	Καμπότζη		
Μπαγκλαντές	36,35	-12,50	Βιετνάμ		
Μπουτάν			Λάος		
Νεπάλ	17,32	-8,41	Μιανμάρ		
Ινδία	-6,36	12,64			
Σρι Λάνκα	34,08	-8,05			
Πακιστάν	17,95	-5,64			

Η στροφή προς την Ασία είναι ξεκάθαρη τουλάχιστον όσον αφορά τις σημαντικές για το διεθνές εμπόριο χώρες. Θα περίμενε κανείς οι χώρες αυτές να προσανατολιστούν εξαγωγικά προς τις χώρες της Δύσης αλλά το δίκτυο του εμπορίου στην Ασία είναι τόσο περίπλοκο με τις επανεισαγωγές/επανεξαγωγές, (processing trade) που θα πρέπει να βρει κανείς την τελευταία αναχώρηση του εμπορεύματος προς τη Δύση για να ξεκαθαρίσει το τοπίο καθώς είναι σαφές ότι το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών αυτών έχει τις χώρες της Δύσης ως τελικό προορισμό. Πέρα από όλα αυτά οι αυξήσεις που απεικονίζονται προς την Ασία δείχνουν μία σαφή στροφή στις περιοχές αυτές ως προορισμούς εξαγωγών, ενδυναμώνοντας τις εμπορικές σχέσεις της περιοχής.

6.4.5 Μέση Ανατολή

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Μέσης Ανατολής είναι από τα λιγότερο ανεπτυγμένα, κάτι που οφείλεται εν μέρει στη φύση του προϊόντος που εξάγεται. Όπως είναι φυσικό επικρατούν οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες και κυρίως τα Η.Α.Ε. και η Σαουδική Αραβία ενώ ένα δίκτυο γειτονικών εμπορικών σχέσεων χαμηλής τάξης εντοπίζεται μεταξύ της Ιορδανίας, της Συρίας και του Λίβανου. Η ίδια αυτή ενδοπεριφερειακή δομή διατηρείται και στις εξαγωγές.

Σε σύγκριση με το 1980 διαπιστώνεται ότι οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες έχουν εμφανίσει σημαντική αύξηση των εισαγωγικών μεριδίων με τις χώρες της

περιοχής τους ενώ αντίθετα η Ιορδανία και η Συρία σημαντικές μειώσεις. Στις εξαγωγές συμβαίνει ακριβώς το ίδιο τουλάχιστον για τις χώρες που έχουμε στοιχεία καθώς υπάρχει σημαντική ατέλεια στα συγκριτικά δεδομένα ενώ αύξηση εμφανίζει και η Συρία της τάξης του 13%. Φαίνεται ότι και στη Μέση Ανατολή το ενδοπεριφερειακό εμπόριο έχει τονωθεί αν και το επίπεδό του όπως παρουσιάζεται από τα δεδομένα είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σχέση με εκείνα των υπόλοιπων περιφερειών.

6.4.6 Αφρική

Η Αφρική έχει ένα ενδοπεριφερειακό εμπόριο που αντιστοιχεί στο 1/5 του συνόλου των εμπορικών της μεριδίων τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών. Είναι η δεύτερη περιφέρεια με το χαμηλότερο ποσοστό ενδοπεριφερειακού εμπορίου και εάν λάβουμε υπόψη τον αριθμό των χωρών όσο και τη γεωγραφική έκταση της ηπείρου τότε το ποσοστό αυτό γίνεται πολύ χαμηλότερο.

Παρά την απογοητευτική απόδοση και τα μερίδια που κατέχουν η Β. Αμερική και η Ευρώπη στο εμπόριο της ηπείρου, συγκριτικά με το 1980 το ενδοπεριφερειακό εμπόριο εμφανίζει σημαντική αύξηση η οποία προέρχεται από την αντίστοιχη μείωση της επίδρασης της Ευρώπης. Η θετική αυτή μεταβολή είναι σχεδόν καθολική με ελάχιστες εξαιρέσεις για όλες τις χώρες που έχουμε δεδομένα και για τις δύο χρονιές όσο και η αντίστοιχη αρνητική μεταβολή για τις ευρωπαϊκές χώρες.

Είναι σαφές από τους Χάρτες 9 και 10 ότι κομβικό ρόλο για το ενδοπεριφερειακό εισαγωγικό εμπόριο της Αφρικής έχουν η Ακτή Ελεφαντοστού και η Νιγηρία για την κεντρική Αφρική καθώς και η Νότια Αφρική κυρίως για το κομμάτι της υποσαχάριας Αφρικής. Για τις εξαγωγές η κατάσταση είναι περισσότερο πλουραλιστική και όπως φαίνεται και από το Χάρτη 10 δεν έχουν αυξηθεί μόνο τα εξαγωγικά μερίδια αλλά και ο αριθμός των γειτονικών εμπορικών σχέσεων σε σχέση με το 1980. Ωστόσο το βόρειο μέρος της ηπείρου δεν συνδέεται με κανένα τρόπο με το νότιο, εκτός ίσως της περίπτωσης της Νοτίου Αφρικής.

Οι χώρες της Αφρικής φαίνεται ότι επιλέγουν τις ενδοπεριφερειακές εμπορικές σχέσεις καθώς μόνο η Ευρώπη απορροφά μερίδιο του εμπορίου της Αφρικής μεγαλύτερο από το ενδοπεριφερειακό. Σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων το

ενδοπεριφερειακό εμπόριο είναι διπλάσιο από το μερίδιο της Β. Αμερικής στην Αφρική και τριπλάσιο από το μερίδιο της Αν. Ασίας ενώ ταυτόχρονα είναι αρκετές οι Αφρικανικές χώρες που το εμπόριό τους με την Αφρική γίνεται πιο έντονο, αναπόφευκτα ίσως λόγω της σημαντικής πτώσης που παρουσίασε τη συγκεκριμένη περίοδο σαν εισαγωγικός και εξαγωγικός προορισμός για τις υπόλοιπες περιφέρειες.

6.5 Συμπεράσματα

Εάν προσλάβουμε τα αποτελέσματα του διεθνούς εμπορίου ως συμπτώματα μίας κατάστασης, τότε θα συμπεράνουμε πολύ εύκολα ότι εάν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα είχε ήδη δημιουργηθεί μία οικονομική απόσταση μεταξύ των χωρών, εκατό χρόνια αργότερα η κατάσταση αυτή διατηρείται ακέραιη και μας δείχνει ποιο είναι το φαινόμενο που πρέπει να ερμηνεύσουμε τουλάχιστον για το συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα: όχι οι σχέσεις του διεθνούς εμπορίου αλλά η μη μεταβολή της ιεραρχικής του δομής.

Πιο συγκεκριμένα, η δομή του εμπορίου μεταβάλλεται με πολύ αργούς ρυθμούς και με τέτοιο τρόπο που δεν επιτρέπει να καλυφθεί η απόσταση και οι διαφορές μεταξύ των χωρών σε έναν εύλογο χρονικό ορίζοντα. Στο χρονικό πλαίσιο της μετάβασης από το 1980 στο 1995 είδαμε ότι η κυριότερη μεταβολή στη δομή του εμπορίου ήταν η άνοδος της Ανατολικής και εν μέρει της Νοτιοανατολικής Ασίας, η οποία τη συγκεκριμένη περίοδο δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Η Ευρώπη και η Αμερική επιλέγουν την εσωστρέφεια με μόνο χαρακτηριστικό να διαφέρει την συγκόλλησή τους με την Ανατολική Ασία ενώ αποκολλήσεις διαπιστώνονται στις σχέσεις με τη Μέση Ανατολή και την Αφρική.

Το ίδιο χρονικό διάστημα η Ιαπωνία έφτασε στην ακμή της και αυτό δημιούργησε πολύ συγκεκριμένα προβλήματα πλεονασματικού ισοζυγίου που οδήγησαν σε ένα μακρύ διάλογο κυρίως με τις ΗΠΑ, τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Ιαπωνίας, σχετικά με την απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς της Ιαπωνίας σε εισαγωγές. Οι χώρες της ΝΑ Ασίας μόλις που είχαν εισέλθει σε τροχιά ανάπτυξης του εξωτερικού τους τομέα και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχαν

διανύσει μία σημαντική απόσταση χωρίς ωστόσο να «απειλήσουν» τις βιομηχανικές χώρες της Δύσης.

Η Κίνα και η Νότια Κορέα είναι οι μόνες χώρες οι οποίες εμφάνισαν σημαντική κινητικότητα στην κατάταξη του διεθνούς εμπορίου σε ένα τόσο μικρό χρονικό διάστημα φτάνοντας να αποτελούν κεντρικούς παράγοντες στο παγκόσμιο εμπόριο. Η σημαντικότερη από αυτές τις χώρες είναι αναμφισβήτητα η Κίνα, όχι μόνο λόγω της διαδρομής που διένυσε αλλά κυρίως λόγω των επιδράσεων που έχει για την παγκόσμια οικονομία η ανάπτυξή της, κυρίως η προσδοκώμενη. Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 η ανοδική της κίνηση βρίσκεται ακόμα υπό εξέλιξη η οποία θα λάβει ακόμα πιο δραματικές διαστάσεις μετά την ένταξή της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου στις αρχές του 21ου αιώνα.

Το γενικότερο ωστόσο χαρακτηριστικό στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου στο χρονικό πλαίσιο που εξετάσαμε είναι η μεγέθυνση της οικονομικής απόστασης των βιομηχανικών χωρών της Δύσης από τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Οι μεταβολές των κεντρικών χωρών για το διεθνές εμπόριο υπερέρασαν την ανοδική κίνηση χωρών όπως η Τουρκία, η Ινδονησία, η Ταϊλάνδη, η Μαλαισία ή η Σιγκαπούρη οι οποίες παρά την μεγέθυνση του εξωτερικού τους τομέα δεν πέτυχαν και την γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας τους παραμένοντας πολύ χαμηλά στην κατάταξη βάσει του εισοδήματός τους. Η διπλή αυτή ανοδική κίνηση με αύξοντα όμως ρυθμό για τις βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης και τις ΗΠΑ, είχε ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της αναλογίας της δομής του διεθνούς εμπορίου υποδεικνύοντας έτσι όχι την σύγκλιση των οικονομιών αλλά την απόκλισή τους. Η κατεξοχήν περίοδος της παγκοσμιοποίησης βρίσκει τις γεωγραφικές αποστάσεις να συρρικνώνονται και τις οικονομικές να μεγεθύνονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Το Διεθνές Εμπόριο στις αρχές του 21^{ου} αιώνα

7.1 Εισαγωγή

Η δεκαετία 1995–2006 βρίσκει την παγκόσμια οικονομία να εισέρχεται στην τροχιά της παγκοσμιοποίησης και την οικονομική σφαίρα να γεμίζει με αντιφάσεις: οι κρίσεις διαδέχονται η μία την άλλη σε όλες τις περιοχές του κόσμου, είτε αυτές είναι νομισματικές, δημοσιονομικές ή τραπεζικές, τα κινήματα εναντίον της παγκοσμιοποίησης φτάνουν στο ανώτατο σημείο τους με κορυφαία εξέλιξη την συγκέντρωση του Σιάτλ το 1999 έξω από την υπουργική συνεδρίαση που διοργάνωσε ο ΠΟΕ, η συγκέντρωση του κεφαλαίου αποκτά πολύ υψηλούς ρυθμούς με μαζικές συγχωνεύσεις στον επιχειρηματικό και τραπεζικό τομέα και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να εξαφανίζονται από το χάρτη των εθνικών οικονομιών.

Στον ίδιο οικονομικό κόσμο οι ΗΠΑ φτάνουν ρυθμούς ανάπτυξης που είχαν να γνωρίσουν από τη δεκαετία του 1960, οι χώρες της ΝΑ Ασίας γνωρίζουν μία πρωτόγνωρη αύξηση του εισοδήματός τους και βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, η τεχνολογία αναπτύσσεται ραγδαία κυρίως μέσα από την ώθηση των τηλεπικοινωνιών και του διαδικτύου, οι Ευρωπαϊκές χώρες φαίνεται ότι για λίγο καταπολεμούν αποτελεσματικά την ανεργία, οι θέσεις εργασίας σε εξειδικευμένες εργασίες έντασης γνώσης αυξάνονται δραματικά κυρίως εκείνες που σχετίζονται με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και γενικά στα τέλη της δεκαετίας του 1990 επικρατεί ένα κλίμα ευημερίας.

Το Νοέμβριο του 2001 στο 4^ο Υπουργικό Συμβούλιο του ΠΟΕ στην Ντόχα του Κατάρ ξεκινά νέος κύκλος διαπραγματεύσεων εμπορίου με σκοπό τη μείζονα μεταρρύθμιση του διεθνούς εμπορικού συστήματος μέσω της εισαγωγής χαμηλών εμποδίων εισόδου και αναθεωρημένων εμπορικών κανόνων. Το 2008 καταρρέουν οι συνομιλίες λόγω διαφωνιών που σχετίζονταν με το διεθνές εμπόριο αγροτικών προϊόντων μεταξύ Ευρώπης-ΗΠΑ και αναπτυσσόμενων οικονομιών (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία και Νότιο Αφρική). Μέχρι και σήμερα οι συνομιλίες δεν έχουν ανακάμψει.

7.2 Η Δομή των Εμπορικών Εταίρων το 2006

Επιλέγουμε το 2006 ως επόμενο σταθμό για την μελέτη της μεταβολής της δομής του διεθνούς εμπορίου καθώς είναι μία σχετικά σταθερή χρονιά λίγο πριν ξεσπάσει η κρίση στις ΗΠΑ, και ταυτόχρονα απέχει μία δεκαετία από το προηγούμενο έτος μελέτης μας, διάστημα ικανό για σημαντικές μεταβολές και στο πλαίσιο του επιχειρηματικού κύκλου.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μελετήσουμε τους Χάρτες 11 (Εισαγωγές 2006) και 12 (Εξαγωγές 2006) κυρίως ως προς τη μεταβολή σε σχέση με το 1995. Για το 2006 έχουμε δεδομένα σχεδόν για τον ίδιο αριθμό χωρών με το 1995 κάτι που μας δίνει τη δυνατότητα μίας γενικευμένης σύγκρισης για πολλές χώρες σε αντίθεση με το προηγούμενο ζεύγος ετών 1980-1995. Όπως και στα προηγούμενα κεφάλαια, όλοι οι πίνακες και τα διαγράμματα προέρχονται από ίδια επεξεργασία των δεδομένων που έχουν συμπεριληφθεί στους Χάρτες 11 και 12.

7.2.1 Μερικά Στατιστικά Αποτελέσματα

Ξεκινώντας από τα Στατιστικά Συνόλων στο Νοτιοανατολικό μέρος των Χαρτών 11 και 12 βλέπουμε ότι το ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου φτάνει για τις εισαγωγές το 83-84% με αντιστοιχία 17-18 χωρών, μειωμένο δηλαδή κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 1995 κάτι που αποτελεί ένδειξη για ακόμη πιο μειωμένη συγκέντρωση των εισαγωγών σε σχέση με προηγούμενα έτη. Ωστόσο στην περίπτωση των εξαγωγών από το Χάρτη 12, βλέπουμε ότι τα μεγέθη έχουν μείνει ίδια

συγκριτικά με το 1995 αφού τόσο το ποσοστό του καταχωρημένου εμπορίου όσο και ο αριθμός των χωρών στο οποίο αυτό αντιστοιχεί για την κάθε χώρα είναι ακριβώς τα ίδια. Λαμβάνουμε λοιπόν την ένδειξη ότι η διαφοροποίηση των εισαγωγών έχει συνεχιστεί ενώ η δομή των εξαγωγών παραμένει σταθερή. Τονίζουμε ότι η διαφορά αυτή πιθανόν να σχετίζεται με εκείνο το μέρος του εμπορίου που είναι κάτω του 1% και συνεπώς είναι μη καταχωρημένο στα στοιχεία μας.

Μία καλύτερη εικόνα μας δίνει η κατανομή των εμπορικών εταίρων ανά τάξη για την κάθε χώρα που φαίνεται στον Πίνακα 7.1. Για ευκολία στη σύγκριση παρουσιάζουμε και τους αντίστοιχους Πίνακες για το 1995.

Πίνακας 7.1. Κατανομή Εμπορικών Εταίρων

Εισαγωγές 1995					Εξαγωγές 1995				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00	0 - 4	2	2	1,48	1,48
5 - 9	7	7	5,15	5,15	5 - 9	17	19	12,59	14,07
10 - 14	35	42	25,74	30,88	10 - 14	46	65	34,07	48,15
15 - 19	68	110	50,00	80,88	15 - 19	53	118	39,26	87,41
20 - 24	26	136	19,12	100,00	20 - 24	16	134	11,85	99,26
25 - 30	0	136	0,00	100,00	25 - 30	1	135	0,74	100,00

Εισαγωγές 2006					Εξαγωγές 2006				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	4	4	2,88	2,88	0 - 4	5	5	3,60	3,60
5 - 9	6	10	4,32	7,19	5 - 9	21	26	15,11	18,71
10 - 14	24	34	17,27	24,46	10 - 14	33	59	23,74	42,45
15 - 19	64	98	46,04	70,50	15 - 19	54	113	38,85	81,29
20 - 24	41	139	29,50	100,00	20 - 24	26	139	18,71	100,00
25 - 30	0	139	0,00	100,00	25 - 30	0	139	0,00	100,00

Ως προς τις εισαγωγές βλέπουμε ότι σε σχέση με το 1995 έχουν διαμορφωθεί δύο αντίθετες μεταξύ τους τάσεις. Από τη μία έχουμε μία πολύ υψηλή αύξηση στην κατηγορία 20-24, όπου από το 19% των χωρών το 1995 έχουμε φτάσει σχεδόν στο 30% των χωρών όπου παρουσιάζουν στο καταχωρημένο τους εμπόριο από 20 έως 24 εμπορικούς εταίρους. Η αύξηση αυτή προκύπτει κυρίως από τη μετακύλιση ποσοστών από τις κατηγορίες 10-14 και 15-19 προς την κατηγορία 20-24. Ένα μέρος ωστόσο της μεταβολής των τελευταίων έχει μεταφραστεί σε αυξημένη συγκέντρωση εμπορικών

εταίρων καθώς η τάξη 0-4 εμφανίζει ένα ποσοστό της τάξης του 3% σε αντίθεση με το 1995 όπου το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μηδέν.³⁰⁴ Καμία χώρα δεν έχει αριθμό εταιρών που να ξεπερνά τους 25 σε καταχωρημένα μερίδια μεγαλύτερα του 1%.

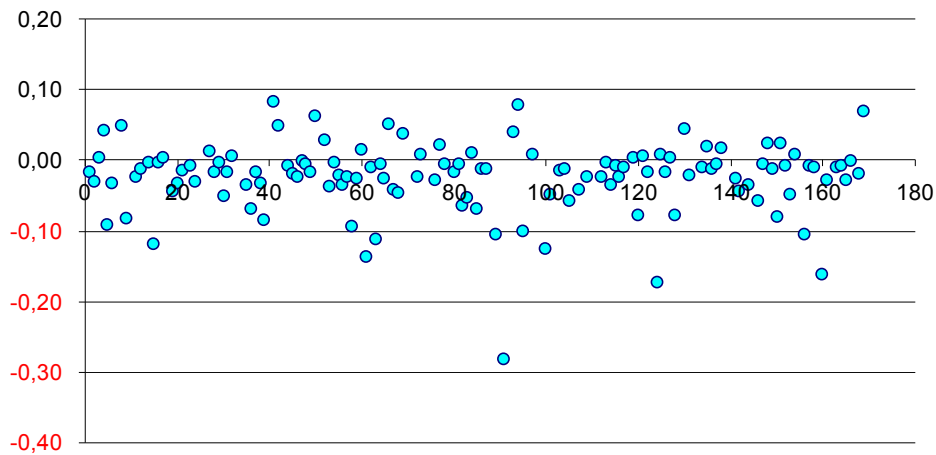
Για τις εξαγωγές ισχύουν ακριβώς οι ίδιες δομικές μεταβολές αν και το μέγεθος των μεταβολών αυτών όπως μπορεί κανείς να δει από τους παραπάνω πίνακες είναι λίγο χαμηλότερο. Είναι εμφανές όμως ότι σε σχέση με τις εισαγωγές, οι εξαγωγές έχουν χαμηλότερα ποσοστά στις υψηλές τάξεις αριθμού εμπορικών εταιρών ενώ έχουν μεγαλύτερα στις χαμηλότερες. Η πιο σημαντική διαφορά είναι στην τάξη 5-9 όπου στις εισαγωγές ανήκει το 4% των χωρών ενώ στις εξαγωγές το 15%. Τα αποτελέσματα αυτά ενδυναμώνουν την ένδειξη ότι πολλές χώρες προτιμούν την διαφοροποίηση των εισαγωγών τους αλλά την στοχοποίηση των εξαγωγών τους.

Ένα ακόμη μέτρο συγκέντρωσης του εμπορίου μας παρέχει ο δείκτης HHI. Για τις εισαγωγές του 2006 βλέπουμε από τον σχετικό πίνακα στον Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006) ότι το 79% των χωρών (110 χώρες από σύνολο 139) παρουσιάζουν χαμηλή συγκέντρωση, το 14% μέση και το 7% υψηλή συγκέντρωση. Τα ποσοστά αυτά είναι αρκετά μειωμένα σε σχέση με τα αντίστοιχα του 1995 που είναι 76%, 18% και 7% αντίστοιχα. Η μόνη κατηγορία που έχει το ίδιο ποσοστό είναι εκείνη της υψηλής συγκέντρωσης αλλά όχι και τις ίδιες χώρες. Μόνο ο Καναδάς, το Μεξικό, το Μπουτάν και η Λευκορωσία παραμένουν σε αυτή την κατηγορία, αλλά ακόμη και αυτές οι χώρες με την εξαίρεση της Λευκορωσίας εμφανίζουν μειωμένο δείκτη HHI. Ιδιαίτερα για τον Καναδά και το Μεξικό η μείωση αυτή απεικονίζει την μειωμένη τους εξάρτηση από τις ΗΠΑ παρά το γεγονός ότι σαν εμπορικό μερίδιο είναι υπερβολικά υψηλό αφού ξεπερνά και στις δύο χώρες το 50%. Οι υπόλοιπες χώρες είναι όλες νέες προσθήκες κυρίως από την περιοχή της Αφρικής.

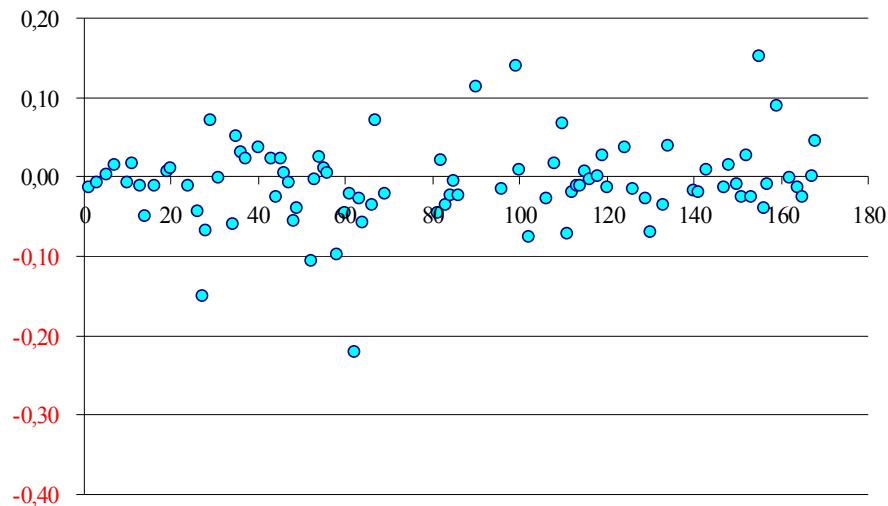
Είναι σημαντικό να διερευνήσουμε και το βάθος της μεταβολής του δείκτη HHI εισαγωγών στη δεκαετία 1995-2006. Για ευκολία στη σύγκριση και διεξαγωγή συμπερασμάτων περιλαμβάνουμε εδώ και την αντίστοιχη μεταβολή για την περίοδο 1980-1995.

³⁰⁴ Όλες οι χώρες της τάξης αυτής είναι Αφρικανικές και έχουν καταχωρημένα ποσοστά εμπορίου μεγαλύτερα του 85% εκτός του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε με ποσοστό 69%.

Διάγραμμα 7.1 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εισαγωγών, 1995-2006

Διάγραμμα 7.2 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εισαγωγών, 1980-1995

Σε σύνολο 128 χωρών για τις οποίες έχουμε διαθέσιμα στοιχεία και για τα δύο έτη, οι 98 έχουν μειώσει το δείκτη ΗΗΙ (δηλαδή σχεδόν το 77%) ενώ 30 από αυτές τον έχουν αυξήσει (33%). Το βάθος της μεταβολής αυτής είναι μεγαλύτερο για τις μειώσεις αφού δέκα χώρες παρουσιάζουν μείωση μεγαλύτερη από 0,10 μονάδες, μεταβολή ικανή να μεταφέρει μία χώρα από την υψηλή στη χαμηλή κατηγορία. Πιο συγκεκριμένα οι χώρες που παρουσιάζουν τις υψηλές αυτές μεταβολές είναι αναπτυσσόμενες οικονομίες ή χώρες μη ανεπτυγμένες οικονομικά όπως η Τρινιντάντ, η Τζαμάικα, η Ουκρανία, η Μπελίσε, η Μολδαβία, η Μαυριτανία και η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία ή το Μεξικό. Η μόνη οικονομικά ανεπτυγμένη χώρα που εντάσσεται σε

αυτή την κατηγορία είναι ο Καναδάς ο οποίος έχει μειώσει σημαντικά το μερίδιο των εισαγωγών του από τις ΗΠΑ.

Οι χώρες που παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις στο δείκτη ΗΗΙ είναι η Ακτή Ελεφαντοστού (0,041 μονάδες), η Αργεντινή (0,047), η Ζάμπια (0,082), η Ζιμπάμπουε (0,047), η Ιορδανία (0,062), το Κιργιστάν (0,051), η Μογγολία (0,04), η Μοζαμβίκη (0,077), η Παραγουάη (0,044) και το Χονγκ Κονγκ (0,069).

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι οι οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες παρά τον ήδη χαμηλό δείκτη που εμφανίζουν το 1995 συνεχίζουν να τον μειώνουν. Όλες οι G8 χώρες παρουσιάζουν μείωση του δείκτη ΗΗΙ από το 1995 στο 2006. Εάν σκεφτεί κανείς ότι ήδη το 1995 οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιαπωνία έχουν εμπορική παρουσία σε όλες σχεδόν τις χώρες που έχουμε καταχωρήσει, τότε αναρωτιέται κανείς πως προκύπτει η μείωση του δείκτη. Συνεπώς η απάντηση βρίσκεται είτε στην απόκλιση που έχουν αυτές οι χώρες από εκείνες της «περιφέρειας» και την συνεχιζόμενη αύξησή της, είτε στην δημιουργία εμπορικών δεσμών με ακόμη περισσότερες χώρες στο επίπεδο κάτω του 1% που έχει ως τελική συνέπεια την εξομάλυνση των άνω του 1% εμπορικών μεριδίων.³⁰⁵

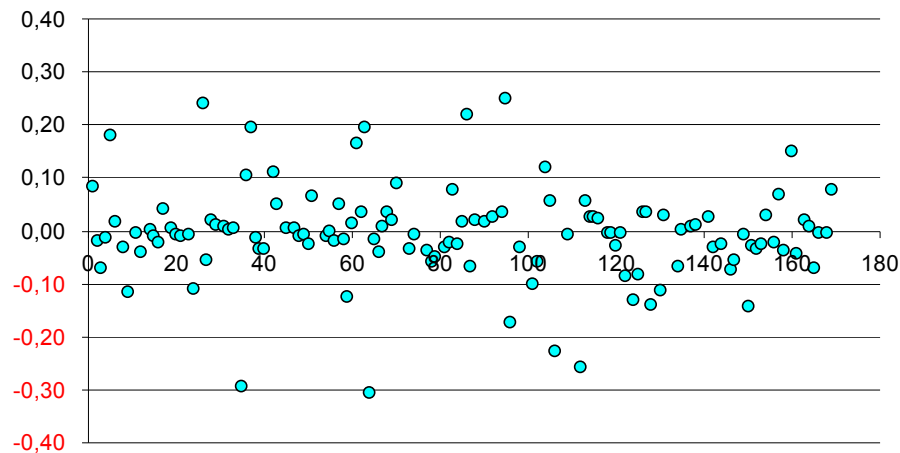
Η δραματική αυτή μεταβολή μέσα σε μία δεκαετία έρχεται σε πλήρη σχεδόν αντίθεση με τη μεταβολή της περιόδου 1980-1995 όπου εκεί το εύρος μεταβολής ήταν πολύ μεγαλύτερο για τις αυξήσεις και ταυτόχρονα οι αυξήσεις εμφανίζονταν σε περισσότερες χώρες.³⁰⁶ Τώρα φαίνεται ότι το διεθνές εμπόριο αποκτά μεγαλύτερη διασπορά και αυξάνεται ο αριθμός των σχέσεων μεταξύ των χωρών, γεγονός που καθιστά τις ήδη υπάρχουσες ως περισσότερο εύθραυστες και άρα η παγκόσμια δομή του εμπορίου ενώ φαίνεται ότι πυκνώνει τις σχέσεις σε αριθμό, τις αραιώνει σε ένταση.

Η μεταβολή του δείκτη ΗΗΙ για τις εξαγωγές της συγκεκριμένης περιόδου μας δίνει μία πολύ διαφορετική εικόνα όπως πολύ άμεσα προκύπτει από τα διαγράμματα 7.3 και 7.4.

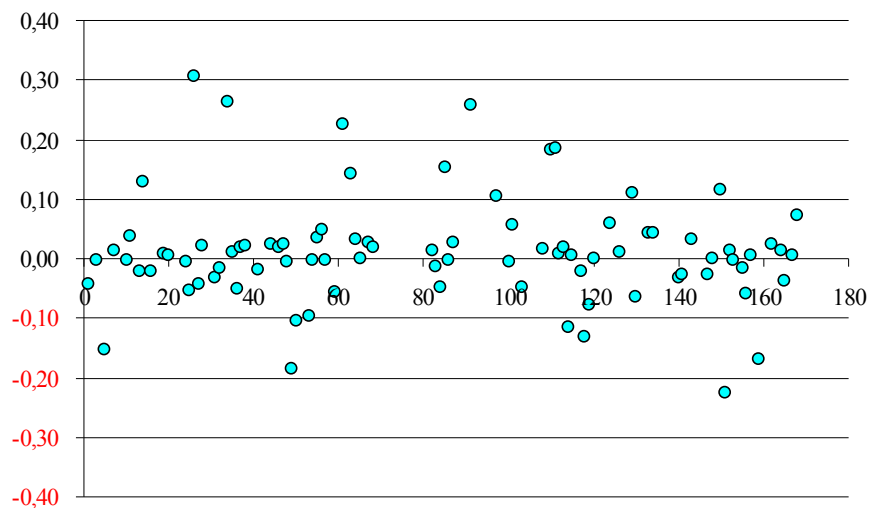
³⁰⁵ Οι πιο παράξενες περιπτώσεις είναι δειγματοληπτικά των ΗΠΑ και της Γερμανίας όπου τόσο το 1995 όσο και το 2006 παρουσιάζουν τον ίδιο αριθμό εμπορικών εταίρων με το ίδιο ποσοστό καταχωρημένου εμπορίου ενώ ο δείκτης ΗΗΙ εμφανίζεται μειωμένος. Είναι προφανές ότι σε τέτοιου είδους περιπτώσεις η μείωση του δείκτη προέρχεται από την εξομάλυνση των μεριδίων μεταξύ των εταίρων τους. Κανένας δηλαδή εταίρος τους δεν έχει ένα υψηλό εμπορικό μερίδιο στην αγορά των ΗΠΑ ή της Γερμανίας ή τουλάχιστον εάν υπήρχε αυτό είναι πια μειωμένο.

³⁰⁶ Το 61% των χωρών εμφάνιζαν μείωση του δείκτη και το 39% αύξηση.

Διάγραμμα 7.3 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών, 1995-2006

Διάγραμμα 7.4 Μεταβολή του Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών, 1980-1995

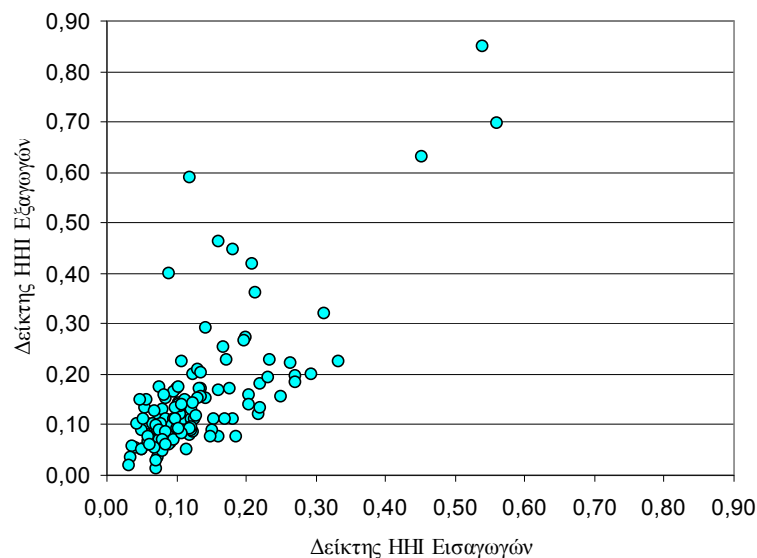
Σε σύνολο 127 χωρών με δεδομένα και για τα δύο έτη, οι 71 έχουν παρουσιάσει μείωση του δείκτη (56%) και 56 αύξηση (44%). Το εύρος των μεταβολών αυτών φτάνει τις 0,30 μονάδες τόσο για τις αυξήσεις όσο και για τις μειώσεις αν και για τις περισσότερες χώρες η μεταβολή κυμαίνεται στις +/- 0,10 μονάδες, καθόλου ανάξια λόγου. Οι μεγαλύτερες ωστόσο αυξήσεις εμφανίζονται σε χώρες της Αφρικής και της Κεντρικής Αμερικής χωρίς να αποκλείονται και άλλες περιπτώσεις όπως του Κατάρ ή της Καμπότζης. Οι αυξήσεις αυτές σηματοδοτούν μία στροφή στην κατεύθυνση του εμπορίου και ειδικά για τις χώρες της Αφρικής σημαίνουν την αυξανόμενη ένταση των

ενδοπεριφερειακών εμπορικών σχέσεων με κεντρικό κόμβο τη Νότιο Αμερική όπως θα δούμε και στη σχετική ενότητα.

Στην περίπτωση των υψηλών μειώσεων αυτές αναφέρονται κυρίως σε χώρες της Αφρικής, της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής καθώς και στις χώρες της Κεντρικής Ασίας όπως η Αρμενία, το Καζακστάν, η Γεωργία οι οποίες μειώνουν την εξάρτησή τους από τη Ρωσία. Στην κατηγορία των μειώσεων ανήκουν επίσης και όλες οι οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες του Δυτικού κόσμου με τις εξαιρέσεις της Νορβηγίας, του Καναδά και του Ισραήλ.³⁰⁷

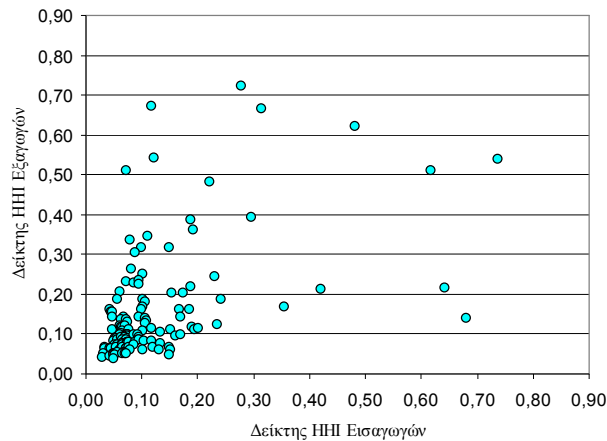
Η διαφορά στη συμπεριφορά του δείκτη ΗΗΙ για τις εξαγωγές σε σχέση με τις εισαγωγές, τόσο για περίοδο αναφοράς το 1995-2006 όσο και για το 1980-1995 μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι η συμπεριφορά κάποιων χωρών είναι πολύ διαφορετική στις εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές τους. Για να το εξετάσουμε αυτό μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα διάγραμμα διασποράς των δεικτών ΗΗΙ των εισαγωγών και των εξαγωγών για τις δύο χρονιές που μας ενδιαφέρουν εδώ. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται στα Διαγράμματα 7.5 και 7.6 για το 1995 και το 2006 αντίστοιχα.

Διάγραμμα 7.5. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 1995

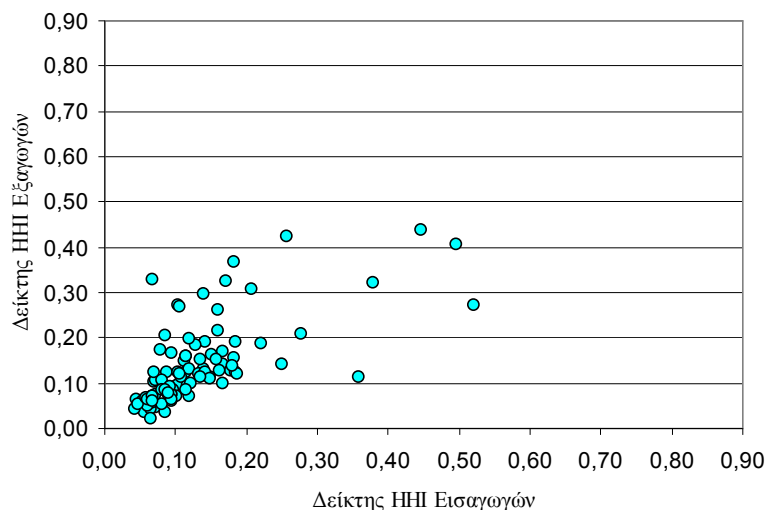
³⁰⁷ Οι περιπτώσεις των ΗΠΑ και του Ην. Βασιλείου παρουσιάζουν αύξηση του δείκτη της τάξης του 0,003-0,005.

Διάγραμμα 7.6. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 2006

Βλέπουμε ότι οι αποκλίσεις από την ευθεία των 45^ο αυξάνονται από το 1995 στο 2006. Ενώ οι περισσότερες παρατηρήσεις είναι συγκεντρωμένες στο τετράγωνο (x,y) (0.30 , 0.30) το οποίο ουσιαστικά περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες συγκέντρωσης από την χαμηλότερη μέχρι και 0,5 μονάδες από την υψηλότερη, υπάρχει ένας αριθμός χωρών που βρίσκεται έξω από το τετράγωνο και κυρίως προς τις γωνιακές θέσεις του διαγράμματος που υποδηλώνουν πολύ διαφορετική συμπεριφορά εισαγωγών-εξαγωγών.

Διάγραμμα 7.7. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 1980

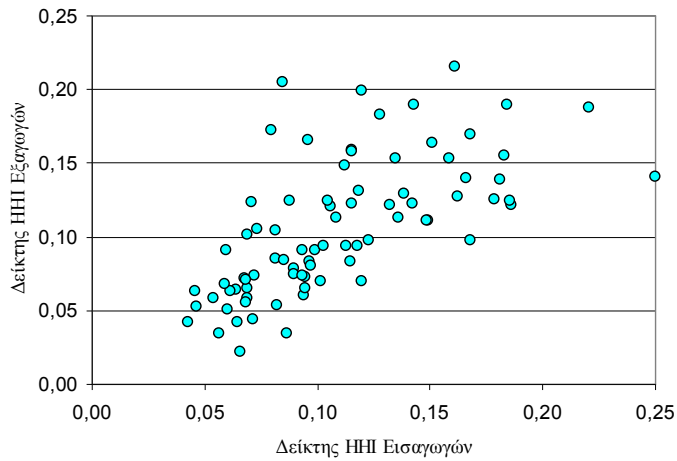
Επιπλέον βλέπουμε ότι αυτή η συμπεριφορά τείνει να αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου αφού μεγάλος αριθμός χωρών αποκλίνει από την ευθεία ισοκατανομής και

κινείται είτε προς τον άξονα των εισαγωγών, είτε προς τον άξονα των εξαγωγών, κάτι που υποδηλώνει ότι είτε οι εισαγωγές, είτε οι εξαγωγές είναι πολύ συγκεντρωμένες σε σχέση με την αντίθετη κάθε φορά ροή. Εάν προσθέσουμε και την εικόνα του 1980 όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 7.7 τότε μπορούμε πολύ εύκολα να συμπεράνουμε ότι οι ανομοιότητες και οι αποκλίσεις μόνο αυξάνονται με το πέρασμα του χρόνου.

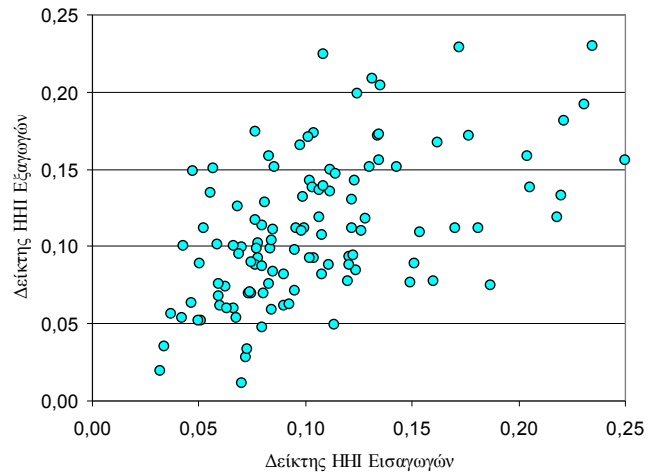
Οι χώρες που παρουσιάζουν αυτή τη συμπεριφορά φαίνεται ότι δεν ξεπερνούν το $1/5$ όλων των καταχωρημένων μας χωρών και πιθανόν να αποτελούν ακραίες περιπτώσεις όσο και μεμονωμένες καθώς οι τιμές των δεικτών είναι υπερβολικά υψηλές. Εάν όμως μεγεθύνουμε την περιοχή $(0.25, 0.25)$ που βρίσκεται η πλειονότητα των χωρών τότε θα διαπιστώσουμε ότι αυτή η συμπεριφορά επαναλαμβάνεται σε ένα χαμηλότερο επίπεδο τιμών των δεικτών HHI όπως φαίνεται από τα διαγράμματα 7.8, 7.9 και 7.10.

Με την πάροδο του χρόνου ο αριθμός των χωρών που εμφανίζουν τέτοια συμπεριφορά αυξάνεται ανεξάρτητα της κατηγορίας συγκέντρωσης στην οποία αυτές ανήκουν. Ενώ δηλαδή μπορεί να εμφανίζουν χαμηλό δείκτη HHI εισαγωγών, που σημαίνει αρκετά εξομαλυμένες εισαγωγές με χαμηλά μερίδια των εμπορικών εταιρών, ο δείκτης HHI εξαγωγών μπορεί να είναι πολύ υψηλός αφού οι εξαγωγικοί προορισμοί μπορεί μεν να είναι πολλοί, αλλά λίγοι είναι εκείνοι που απορροφούν πολύ υψηλά εμπορικά μερίδια εξαγωγών. Αντίστοιχα υπάρχουν χώρες όπου τα μεγέθη αυτά αντιστρέφονται και εμφανίζουν χαμηλό δείκτη HHI εξαγωγών και υψηλό δείκτη εισαγωγών που σημαίνει ότι έχουν εξομαλυμένες εξαγωγές αλλά όχι και εισαγωγές. Συνολικά, η διαφοροποίηση των εισαγωγών και η διαφοροποίηση των εξαγωγών είναι δύο καταστάσεις που δεν συγκλίνουν εκτός από μία ομάδα χωρών που βρίσκονται στην περιοχή $(0.10, 0.10)$ στην οποία μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι αποκλίσεις είναι αρκετά μικρές.

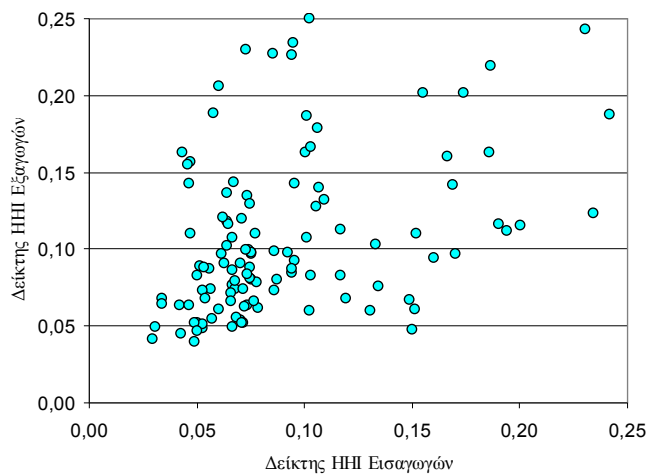
Διάγραμμα 7.8. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 1980 (απόσπασμα)

Διάγραμμα 7.9. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 1995 (απόσπασμα)

Διάγραμμα 7.10. Συσχέτιση Δεικτών ΗΗΙ Εισαγωγών / Εξαγωγών, 2006 (απόσπασμα)

Εάν θεωρήσουμε ως σημαντική μεταβολή του δείκτη ΗΗΙ τις +/- 0,05 μονάδες τότε συνολικά υπάρχουν 59 χώρες για το 2006 όπου υπάρχει αυτή η απόκλιση στους δείκτες εισαγωγών-εξαγωγών. Οι 19 από αυτές εμφανίζουν αυξημένη συγκέντρωση εισαγωγών και σχετικά διαφοροποιημένο εξαγωγικό εμπόριο ενώ οι υπόλοιπες 40 το αντίθετο. Ουσιαστικά το 43% των χωρών που έχουμε καταχωρήσει για το 2006 εμφανίζουν αυτή τη συμπεριφορά. Αντίθετα για το 1995 το σύνολο των χωρών αυτών είναι 46, όπου 16 ανήκουν στην πρώτη κατηγορία και 40 στην δεύτερη. Φυσικά το εύρος των διαφορών για την κάθε χρονιά είναι πολύ διαφορετικό. Για το 1995 οι μεγαλύτερες μεταβολές στη διαφορά Εισαγωγών - Εξαγωγών είναι 0,112 και -0,471 ενώ για το 2006 τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 0,541 και -0,559. Η μετάβαση προς το 2006 τόνωσε λοιπόν αυτές τις διαφορές.

Άξιο παρατήρησης είναι το γεγονός ότι τόσο ο μεγαλύτερος αριθμός των παρατηρήσεων όσο και οι πολύ υψηλές μεταβολές παρατηρούνται στην περίπτωση της συγκέντρωσης των εξαγωγών και διαφοροποίησης των εισαγωγών, κάτι που συμφωνεί με τα όσα έχουμε ήδη πει κάπως επιφανειακά από τα προηγούμενα μεγέθη. Δηλαδή διαχρονικά οι χώρες επιλέγουν συγκεκριμένους εταίρους για τις εξαγωγές τους από τους οποίους προσπαθούν να απορροφήσουν υψηλά μερίδια αγοράς ενώ οι ίδιες χώρες προσπαθούν να διαφοροποιήσουν τις εισαγωγές τους και να εξομαλύνουν την *σχετική* κατανομή των μεριδίων μεταξύ των εταίρων.

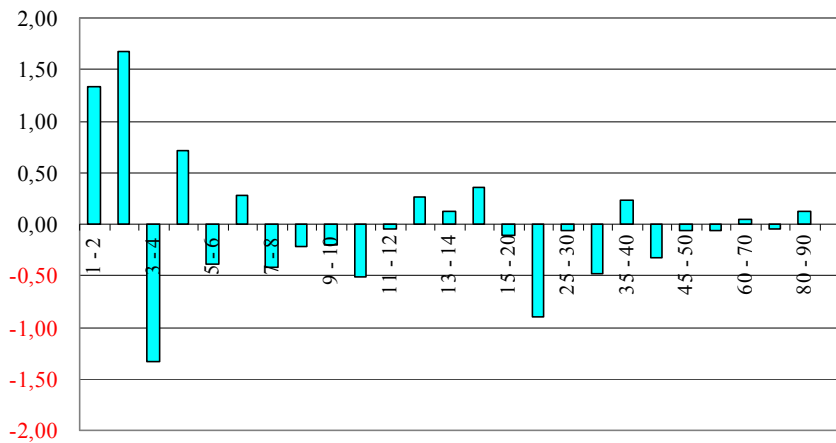
Το γεγονός ότι το γενικότερο φαινόμενο της απόκλισης των δεικτών ΗΗΙ εισαγωγών-εξαγωγών συμβαίνει διαχρονικά αλλά και σε όλες τις κατηγορίες συγκέντρωσης μας οδηγεί σε μία δομή αυτομοιότητας ή μορφοκλασματική (fractal). Εφόσον συμβαίνει σε όλες τις κατηγορίες συγκέντρωσης τότε για την ερμηνεία του απορρίπτονται παράγοντες που σχετίζονται με συγκεκριμένες χώρες ή συγκεκριμένες θεσμικές δομές ή εν τέλει χώρες που έχουν κάποιες ιδιομορφίες ή ακόμα ανεπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και αυτοί οι παράγοντες δεν έχουν τη δική τους σημασία.

Αντιθέτως, η γενίκευση του φαινομένου είναι πιθανόν να σχετίζεται με ολόκληρη την δομή του παγκόσμιου εμπορίου και τις δυνάμεις που αναπτύσσονται σε αυτό τον χώρο και κυρίως με τη στροφή προς το ελεύθερο εμπόριο και τις ανοικτές αγορές, μία πολιτική που υιοθετήθηκε έντονα τις τελευταίες δεκαετίες από πολλές

χώρες και προκηρυσσόταν ευαγγελικά από παγκόσμιους οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ ή το ΔΝΤ.

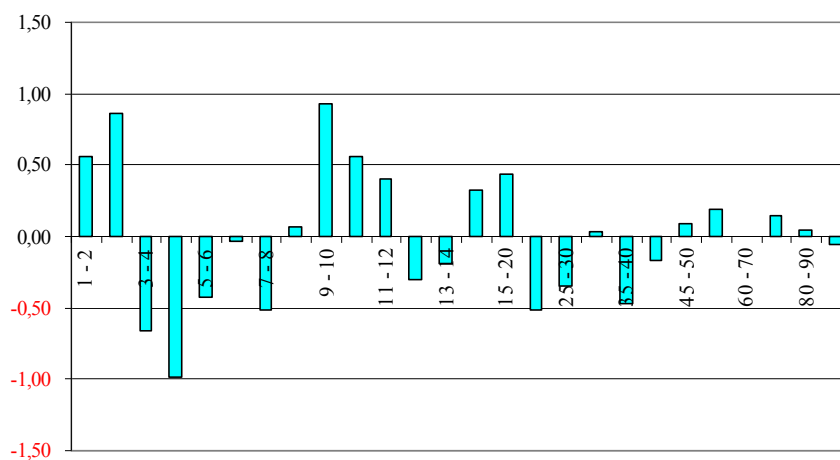
Για να κλείσουμε αυτό το τμήμα θα εξετάσουμε την συνολική κατανομή των δεδομένων των Χαρτών 11 και 12 και κυρίως τη μεταβολή τους σε σχέση με το 1995. Στο διάγραμμα 7.11 απεικονίζονται οι μεταβολές όλων των τάξεων δεδομένων σε σχέση με το 1995. Βλέπουμε ότι υπάρχει μία πολύ σημαντική αύξηση στις τάξεις 1-3, ενώ μικρότερες αυξήσεις εμφανίζονται στις τάξεις 4-5, 6-7 και 12-15. Οι αυξήσεις αυτές προέρχονται από τις μειώσεις όλων των τάξεων μέχρι και την τάξη 14-15%. Στις ανώτερες τάξεις παρατηρούμε ότι επίσης υπάρχουν μικρές αυξήσεις όπως στην 35-40 και 80-90 όπου στην τελευταία το 1995 ήταν μηδενική. Όλες οι υπόλοιπες όμως τάξεις εμφανίζουν μείωση κάτι που υποδεικνύει την μετακύλιση (ουσιαστικά την μείωση) των υψηλών εμπορικών μεριδίων σε χαμηλότερες τάξεις. Ωστόσο τα εμπορικά μερίδια μεγαλύτερα του 50% εμφανίζονται αυξημένα για το 2006 κατά δύο παρατηρήσεις με την συγκέντρωση των παρατηρήσεων στα επίπεδα του 70-90%.

Διάγραμμα 7.11. Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εισαγωγών, 1995-2006

Στο Διάγραμμα 7.12 απεικονίζονται οι μεταβολές της κατανομής δεδομένων εξαγωγών για το 2006 και όπως είναι αναμενόμενο με βάση τα όσα έχουμε ήδη δει η κατάσταση εδώ είναι πολύ διαφορετική.

Διάγραμμα 7.12. Μεταβολές στην Κατανομή Δεδομένων Εξαγωγών, 1995-2006

Πάλι στις πρώτες τάξεις έχουμε μία αύξηση η οποία εν μέρει απεικονίζει την μείωση των αμέσως μεγαλύτερων κατηγοριών. Το σύνολο όμως των μειώσεων σε καμία περίπτωση δεν αντιστοιχεί στις αυξήσεις αυτές και συνεπώς μπορούμε να συμπεράνουμε ότι έχει πραγματοποιηθεί μία μετακύλιση προς τις ανώτερες τάξεις, κυρίως εκείνες του 9-12% όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 7.12. Η τάση που είδαμε για την περίοδο 1980-1995 συνεχίζεται εδώ με τελικό αποτέλεσμα την συγκέντρωση των δεδομένων στις τάξεις 9-20% και σημαντικές αυξήσεις στις πολύ υψηλές κατηγορίες τις μεγαλύτερες του 50%. Στις τελευταίες το 2006 συγκεντρώνονται 18 παρατηρήσεις ενώ για το 1995 είχαμε μόνο 11.³⁰⁸ Η τάση αυτή δείχνει, σε συμφωνία με το φαινόμενο των αποκλίσεων των δεικτών ΗΗΙ, την αντίθετη συμπεριφορά που ακολουθούν οι χώρες στη διαφοροποίηση των εισαγωγών και των εξαγωγών τους. Μπορούμε σε αυτό το σημείο να προχωρήσουμε στην κατάταξη των εισαγωγέων και εξαγωγέων σύμφωνα με τους Χάρτες 11 και 12.

7.2.2 Οι Κυριότεροι Εξαγωγείς

Από το Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006) μπορούμε να δημιουργήσουμε την κατάταξη των εξαγωγέων βάσει του αριθμού των χωρών που εμφανίζεται η κάθε χώρα. Από τις 146

³⁰⁸ Ποσοστιαία η κατανομή είναι ακριβώς η ίδια, ωστόσο τα υψηλά εμπορικά μερίδια έχουν μία απόλυτη σημασία πέρα από τη σχετική καθώς απεικονίζουν πολύ υψηλές εμπορικές εξαρτήσεις.

χώρες που εμφανίζονται στις στήλες του Χάρτη 11, οι 100 εμφανίζουν μία παρουσία από 0 έως και 10 χώρες με τις 50 από αυτές να εμφανίζονται ως εξαγωγείς σε 0 και 1 χώρα. Μόνο οι 25 από τις 100 έχουν μία παρουσία σε 5-10 χώρες. Οι υπόλοιπες 25 εμφανίζονται σε 2-4 χώρες. Δηλαδή το 68% όλων των χωρών που έχουμε καταχωρήσει έχουν χαμηλή έως και πολύ χαμηλή παρουσία στο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Στο αντίθετο άκρο της κατάταξης βρίσκονται επτά χώρες με μεγαλύτερο αριθμό εμφάνισης ως εξαγωγέας να είναι η Κίνα σε 137 χώρες.³⁰⁹ Είναι η πρώτη φορά που η Κίνα εμφανίζεται πρώτη στην κατάταξη των δεδομένων μας ξεπερνώντας ελαφρά άλλες δυνάμεις όπως η Γερμανία ή οι ΗΠΑ. Αμέσως μετά ακολουθούν η Γερμανία, οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία, η Γαλλία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Όλες αυτές οι χώρες που και το 2006 αποτελούν τους κυριότερους εξαγωγείς, εμφανίζονται σε 100 με 137 χώρες. Ωστόσο η ομάδα αυτή χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο μέρη με ηγέτες την Κίνα, την Γερμανία και τις ΗΠΑ ενώ οι υπόλοιπες χώρες αποτελούν μία υποομάδα. Αυτό προκύπτει γιατί εάν εξετάσουμε συμβολικά το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων που κατέχουν (που στον πίνακα φαίνεται ως SI) βλέπουμε ότι υπάρχει μία τεράστια απόσταση μεταξύ τους αφού η πρώτη ομάδα κινείται στο επίπεδο των 1.000-1.200 μονάδων εμπορικών μεριδίων ενώ οι υπόλοιπες βρίσκονται στο εύρος 382-638 μονάδων.³¹⁰ Με βάση αυτό το συμβολικό κατά μία έννοια μέτρο, πρώτη χώρα ως εξαγωγέας εξακολουθούν να είναι οι ΗΠΑ με την πρόσθετη παρατήρηση ότι ο αριθμός των χωρών που εμφανίζεται είναι μικρότερος της Κίνας κατά οκτώ χώρες. Αυτό φυσικά σημαίνει ότι τα μερίδια που απορροφούν οι ΗΠΑ κατά μέσο όρο είναι μεγαλύτερα από εκείνα της Κίνας.

Στο μέσο της κατάταξης έχουμε δύο ακόμα ομάδες με την πρώτη να περιλαμβάνει τις χώρες εκείνες που εμφανίζονται ως εξαγωγείς σε πάνω από 50 χώρες. Στην ομάδα αυτή ανήκουν από την Ευρώπη η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Ισπανία, η Ελβετία και η Σουηδία ενώ οι υπόλοιπες χώρες είναι οι αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ινδίας, της Βραζιλίας και της Ρωσίας. Σε αυτή την ομάδα συμπεριλαμβάνεται και η

³⁰⁹ Ουσιαστικά η Κίνα δεν εξάγει μόνο στον εαυτό της και στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε.

³¹⁰ Φυσικά το μέτρο αυτό είναι ολισθηρό αλλά στην περίπτωση χωρών που εμφανίζονται ως εξαγωγείς σε όλες σχεδόν τις χώρες των χαρτών των εμπορικών εταιρών έχει το δικό του νόημα, αφού ληφθεί υπόψη βέβαια η κατανομή σε αυτές τις χώρες η οποία πρέπει να είναι σχετικά ομοιογενής.

Νότια Κορέα η οποία από το 1965 έχει επιδείξει μία εκπληκτική πορεία συνεχούς ανόδου.

Η τελευταία ομάδα περιλαμβάνει 28 χώρες που εμφανίζονται ως εξαγωγείς από 10 έως και 50 χώρες. Οι χώρες σε αυτή την ομάδα που έχουν την εντονότερη παρουσία είναι η Τουρκία, η Σαουδική Αραβία, η Ταϊλάνδη, η Ουκρανία, η Μαλαισία, τα Η.Α.Ε., η Σιγκαπούρη, ο Καναδάς, η Νότιος Αφρική και η Πολωνία. Πρόκειται για χώρες που αποτελούν δευτερογενείς κόμβους σε περιοχές που κυριαρχούν ηγετικές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου με την εξαίρεση των πετρελαιοπαραγωγών χωρών και της Νοτίου Αφρικής όπου είναι οι ίδιες κυρίαρχες στις γειτονικές τους περιοχές.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η μεταβολή της δομής σε σχέση με το 1995, δηλαδή η διερεύνηση της κινητικότητας σε αυτή την κατάταξη. Από τις 143 χώρες με κοινά δεδομένα για τα έτη 1995 και 2006 οι 113 παρουσίασαν μεταβολή από -3 έως και +3 χώρες, η οποία είναι σημαντική μόνο εφόσον αλλάζει και το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων στις οποίες αναφέρεται. Πράγματι, στις περιπτώσεις της Γερμανίας, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Γαλλίας συναντάμε τις σημαντικότερες μεταβολές όπου ενώ η εμφάνισή τους ως εξαγωγέας δεν μεταβάλλεται ως προς τον αριθμό χωρών (εκτός από την περίπτωση της Γαλλίας), μειώνεται σημαντικά το άθροισμα των εμπορικών μεριδίων που αναφέρονται σε αυτό τον αριθμό κατά 171, 422, 268 και 247 μονάδες εμπορικών μεριδίων αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι έχουν χάσει ένα σημαντικό μερίδιο στην αγορά του διεθνούς εμπορίου το οποίο το έχουν καρπωθεί άλλες ανερχόμενες δυνάμεις του χώρου όπως η Κίνα και η Νότιος Αφρική όπως θα δούμε σε λίγο.

Μία ομάδα χωρών έχει σημαντική μείωση στον αριθμό των χωρών όπου εμφανίζονται ως εξαγωγείς και αποτελείται από οκτώ χώρες (Δανία, Ιταλία, Ολλανδία, Καναδάς, Χονγκ Κονγκ, Βέλγιο, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο). Όλες αυτές οι παραδοσιακές δυνάμεις του εμπορίου φαίνεται ότι μειώνουν την παρουσία τους από 5 χώρες στην περίπτωση της Δανίας έως και 21 χώρες στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου. Όλες αυτές οι χώρες χάνουν συνεπώς σημαντικά μερίδια αγοράς αλλά οι σημαντικότερες μεταβολές είναι εκείνες της Ιταλίας με μειωμένη παρουσία σε 10 χώρες και απώλεια 96 μονάδων εμπορικών μεριδίων και του Ηνωμένου Βασιλείου με μειωμένη παρουσία σε 21 χώρες και συνολική απώλεια 216 μονάδων εμπορικών μεριδίων.

Γίνεται αμέσως φανερό ακόμα και από αυτή τη συμβολική ανάλυση των εμπορικών μεριδίων ότι οι μειώσεις αυτές πρέπει να βρουν τα σχετικά τους αντίστοιχα σε αυξήσεις. Υπάρχει μία ομάδα 22 χωρών οι οποίες εμφανίζουν αυξημένη παρουσία σε αριθμό χωρών μεγαλύτερων των 10. Οι χώρες αυτές είναι η Κίνα, η Ινδία, η Τουρκία, η Ουκρανία, η Βραζιλία, η Πολωνία, η Νότιος Αφρική, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Ρωσία. Από αυτές η Ουκρανία και η Ρωσία συνοδεύουν την αυξημένη τους παρουσία από μειωμένο άθροισμα εμπορικών μεριδίων κατά 12 και 27 μονάδες αντίστοιχα, κάτι που υποδηλώνει ότι η εντονότερη γεωγραφική παρουσία δεν συνοδεύτηκε από ανάλογες αυξήσεις των εμπορικών σχέσεων. Ακόμα και η Τουρκία με αυξημένη παρουσία σε 17 χώρες, ανέβασε μόνο κατά 7 μονάδες εμπορικών μεριδίων το συνολικό της άθροισμα.

Οι υπόλοιπες όμως χώρες αυτής της κατηγορίας παρουσιάζουν σημαντική αύξηση τόσο σε αριθμό χωρών όσο και σε εμπορικά μερίδια. Οι σημαντικότερες μεταβολές σχετίζονται με την Κίνα, την Νότιο Αφρική, την Βραζιλία, τα ΗΑΕ και την Ινδία. Η Κίνα εμφανίζεται σε επιπλέον 51 χώρες σε σχέση με το 1995 και αυξάνει τα εμπορικά της μερίδια κατά 738 μονάδες, ουσιαστικά απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των μειώσεων των κύριων Ευρωπαϊκών χωρών και φυσικά των ΗΠΑ. Αναμφισβήτητα, η μεταμόρφωση της Κίνας μέσα σε δύο δεκαετίες αποτελεί ουσιαστικά την πρόκληση προς την ηγεσία των ΗΠΑ και της Ευρώπης στο χώρο του διεθνούς εμπορίου. Ο ρυθμός μεταβολής της δεκαετίας 1995-2006 είναι δραματικός ιδιαίτερα εάν σκεφτεί κανείς ότι τα αντίστοιχα μεγέθη για την περίοδο 1980-1995 ήταν αυξημένη παρουσία σε 53 χώρες και 179 μονάδες εμπορικών μεριδίων. Δηλαδή η γεωγραφική επέκταση συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό αλλά το βάθος των εμπορικών σχέσεων εντάθηκε σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό κάτι που απεικονίζει εν μέρει τα αποτελέσματα από την είσοδο της Κίνας στον ΠΟΕ αλλά και την μεταβολή στην παραγωγική της δομή κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 όπου διαπιστώνεται μία ριζική αναδιάρθρωση της παραγωγικής της δομής στρεφόμενη προς παραγωγικούς κλάδους με πιο έντονο το τεχνολογικό στοιχείο.³¹¹

³¹¹ Για τις μεταρρυθμίσεις στην Κίνα την δεκαετία του 1980 βλ. Lardy, Nicholas R., *Foreign Trade and Economic Reform in China, 1978-1990*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1992. Για την άνοδο της Κίνας μέχρι και το 1995 βλ. Zhang, Xiao-guang, *China's Trade Patterns and International Comparative Advantage*, MacMillan Press, Λονδίνο, 1999. Για την εισαγωγή της Κίνας στον ΠΟΕ, βλ. Ostry, Sylvia, Alan S. Alexandroff και Rafael Gomez (επ.), *China and the Long March to Global Trade*,

Στην περίπτωση της Νοτίου Αφρικής βλέπουμε από το Χάρτη 11 ότι η μεταβολή αυτή σχετίζεται με την επικράτησή της ως εμπορική δύναμη ενδοπεριφερειακά στο κομμάτι της υποσαχάριας Αφρικής με μερίδια που φτάνουν και το 86%. Η Βραζιλία αυξάνει την παρουσία της εξαγωγικά στην Ευρώπη και κυρίως στο άνω μισό της Αφρικής ενώ η Ινδία κάνει πιο έντονη την παρουσία της στις ίδιες γεωγραφικές περιοχές με το 1995 χωρίς όμως να επεκτείνεται ιδιαίτερα προς την Ευρώπη ή την Αμερική προς το παρόν. Τέλος η Πολωνία καθιερώνει την παρουσία της στο Ευρωπαϊκό εμπόριο με μία εκπληκτική πορεία τη συγκεκριμένη δεκαετία ενώ τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα κάνουν πιο έντονη την παρουσία τους στις περιοχές της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Ασίας με περιορισμένη εμφάνιση στις αγορές της Ευρώπης και της Αμερικής.

Βλέπουμε λοιπόν μία τεράστια αντιστροφή μεταξύ 1980 και 2006. Ενώ την περίοδο 1980-1995 οι Ευρωπαϊκές χώρες μεγεθύνουν τον κύκλο εργασιών τους και έχουν σημαντικά κέρδη στα μερίδια της αγοράς του εμπορίου, την επόμενη δεκαετία 1995-2006 εκτοπίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις ανερχόμενες δυνάμεις και κυρίως από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι έχουμε κατάρρευση της δομής ή μεταβολή της αλλά σημαντικές μεταβολές στα μεσαία στρώματα και μία ηγετική αλλαγή στην περίπτωση της Κίνας όπου πλέον αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες δυνάμεις μαζί με τις ΗΠΑ και την Γερμανία στο διεθνές εμπόριο.

7.2.3 Οι Κυριότεροι Εισαγωγείς

Από τις στήλες του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006) μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα για την κατάταξη των εισαγωγέων για την συγκεκριμένη χρονιά. Σε σύνολο 146 χωρών οι 104 από αυτές εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικοί εισαγωγείς από 0

Routledge, Λονδίνο, 2002. Για μία περίληψη της οικονομίας μετά την εισαγωγή στον ΠΟΕ βλ. Chen, Chunlai, «China's economy after WTO accession: an overview.», σ. 1-18 και για το διεθνές εμπόριο συγκεκριμένα Li Kunwang και Xiaosong Wang, «China's foreign trade: trends and issues after WTO accession», σ. 19-36 και τα δύο στο Chen, Chunlai (επ.), *China's Integration with the Global Economy*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 2009. Για το ρόλο της κυβέρνησης στην εισαγωγή στον ΠΟΕ και τους λόγους γι' αυτό βλ. Zeng, Ka, «State, Business Interests and China's Use of Legal trade Remedies», σ. 118-142 στο Zeng, Ka (επ.), *China's Foreign Trade Policy*, Routledge, Λονδίνο, 2007. Για μία συνολική οπτική σε όλους τους τομείς βλ. Feenstra, Robert C. και Shang-Jin Wei (επ.), *China's Growing Role in Trade*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2010 ιδιαίτερα τους τομείς I και III που αναφέρονται στην μικροδομή του εμπορίου, στις μεταβολές της καθώς και στα θέματα του ΠΟΕ αντίστοιχα.

έως και 10 χώρες με τις 30 από αυτές να εμφανίζονται από καμία έως και μία μόνο χώρα. Οι 40 από αυτές έχουν μία παρουσία από 5 έως και 10 χώρες ενώ οι υπόλοιπες 34 εμφανίζονται από 2 έως και 4 χώρες. Συνολικά το 71% των χωρών (68% για τις εισαγωγές) έχουν χαμηλή έως πολύ χαμηλή εμφάνιση ως εισαγωγείς στο χώρο του διεθνούς εμπορίου σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο.

Στο άνω άκρο της κατάταξης ανήκουν πέντε μόνο χώρες: οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ιταλία με παρουσία ως εισαγωγείς από 89 έως και 117 χώρες, αριθμός πολύ χαμηλότερος από εκείνο των εισαγωγών που το εύρος του ήταν 97 με 137 χώρες. Από την πρώτη αυτή ομάδα ξεχωρίζουν οι ΗΠΑ με παρουσία σε 117 χώρες και άθροισμα μονάδων εμπορικών μεριδίων τις 1.811 μονάδες, αποτελώντας έτσι τον μεγαλύτερο εισαγωγέα του διεθνούς εμπορίου και ταυτόχρονα την χώρα με την μικρότερη απόκλιση στην παρουσία της ως εξαγωγέας/εισαγωγέας μαζί με το Ηνωμένο Βασίλειο. Από τις υπόλοιπες χώρες αυτής της ομάδας καμία δεν ξεπερνά την παρουσία σε 100 χώρες και ταυτόχρονα το άθροισμα των εμπορικών τους μεριδίων κινείται στο εύρος 508-794 μονάδων. Παρατηρούμε δηλαδή μία μειωμένη παρουσία ως εισαγωγείς παρά ως εξαγωγείς ως προς την γεωγραφική έκταση, όχι όμως απαραίτητα και ως προς το βάθος των σχέσεων κάτι που συνάδει με ότι έχουμε ήδη πει για την συγκέντρωση των εξαγωγών.

Η Κίνα που εμφανίζεται ως ο No. 1 εξαγωγέας το 2006 δεν έχει την αντίστοιχη παρουσία και ως εισαγωγέας. Με παρουσία μόλις σε 81 χώρες και άθροισμα μονάδων εμπορικών μεριδίων 617 μονάδες αποτελεί μαζί με την Ιαπωνία την χώρα με την μεγαλύτερη απόκλιση στους δύο αυτούς ρόλους. Φαίνεται ότι ακολουθεί μία προστατευτική πολιτική ως προς τις εισαγωγές της όπως ακριβώς και η Ιαπωνία στις δεκαετίες του 1960 και του 1970 κάτι που ενδυναμώνει ακόμα πιο πολύ την θέση της στον χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Στην ίδια ομάδα με την Κίνα ανήκουν ακόμα πέντε χώρες: το Βέλγιο, η Ισπανία, η Ιαπωνία, η Ελβετία και η Ρωσία με εμφάνιση από 50 έως και 80 χώρες και άθροισμα εμπορικών μεριδίων τις 300 με 400 μονάδες. Σε αυτή την ομάδα ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η Ιαπωνία η οποία στους δύο ρόλους της ως εξαγωγέας και εισαγωγέας εμφανίζει μία θετική απόκλιση 58 χωρών χωρίς ωστόσο σημαντική διαφορά στο άθροισμα των εμπορικών της μεριδίων. Εν μέρει τα αποτελέσματα αυτά μας δείχνουν τον μεγαλύτερο έλεγχο που θέλουν να έχουν οι χώρες στις εισαγωγές τους ενώ

ταυτόχρονα επιθυμούν υψηλά μερίδια αγοράς στους εξαγωγικούς τους προορισμούς. Αυτό έχει ως τελικό αποτέλεσμα οι εισαγωγές να φαίνονται διαφοροποιημένες ενώ οι εξαγωγές περισσότερο συγκεντρωμένες.

Στην τελευταία ομάδα ανήκουν οι χώρες που εμφανίζουν παρουσία ως εξαγωγείς από 10 έως και 50 χώρες. Εδώ ανήκουν 30 χώρες με τους κυριότερους εισαγωγείς να είναι οι χώρες της αντίστοιχης κατηγορίας των εξαγωγέων, δηλαδή ο Καναδάς, η Τουρκία, η Ν. Κορέα, η Ινδία, τα ΗΑΕ, η Σιγκαπούρη, η Πολωνία και η Νότιος Αφρική.

Η μεταβολή της δομής σε σχέση με το 1995 βρίσκει συνολικά 20 περίπου χώρες να έχουν δείξει κάποια σημαντική κινητικότητα σε όρους αυξημένης γεωγραφικής παρουσίας. Από τις 144 χώρες που υπάρχουν δεδομένα και για τα δύο έτη, οι 117 έχουν δείξει μία μεταβολή του εύρους (-4, +4) στον αριθμό των χωρών όπου εμφανίζονται. Ωστόσο σε πολλές από αυτές τις χώρες η μεταβολή του συνόλου των εμπορικών μεριδίων είναι αρκετά σημαντική για τον μικρό αριθμό χωρών που έχουν μεταβάλλει την παρουσία τους. Για παράδειγμα η Ρωσία εμφανίζει αυξημένη παρουσία ως εξαγωγέας σε 4 χώρες αλλά τα μερίδιά της έχουν μειωθεί κατά 294 μονάδες. Αντίθετα η Ελβετία και η Ολλανδία έχουν μειώσει τη παρουσία τους σε 2 και 4 χώρες αντίστοιχα, αλλά τα εμπορικά μερίδια που συγκεντρώνουν έχουν αυξηθεί κατά 72 και 42 μονάδες αντίστοιχα.

Δώδεκα χώρες αποτελούν την ομάδα εκείνη όπου εμφανίζει μειωμένη γεωγραφική παρουσία από 5 έως και 17 χώρες. Οι σημαντικότερες περιπτώσεις αυτής της ομάδας είναι η Γερμανία και η Ιαπωνία με μειωμένη παρουσία σε 9 και 17 χώρες αντίστοιχα και μείωση εμπορικών μεριδίων κατά 291 και 149 μονάδες αντίστοιχα. Αμέσως μετά ακολουθούν η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Βραζιλία με μειώσεις 13, 11 και 8 χωρών και μειώσεις εμπορικών μεριδίων 73, 28 και 61 μονάδων αντίστοιχα. Οι περιπτώσεις της Γερμανίας και της Ιαπωνίας δείχνουν μία προστατευτική στροφή του εξωτερικού τους τομέα ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία φαίνεται ότι παρουσιάζουν μία πτωτική πορεία όπως γίνεται φανερό από το Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006).

Στο θετικό μέρος της δομικής αυτής μεταβολής ανήκουν 15 χώρες. Οι σημαντικότερες μεταβολές εντοπίζονται στην περίπτωση των ΗΠΑ, της Νοτίου Αφρικής και της Κίνας ως προς το σύνολο των εμπορικών τους μεριδίων. Η Κίνα

εμφανίζει την μεγαλύτερη μεταβολή με αυξημένη παρουσία ως εισαγωγέας σε 30 χώρες και εμπορικά μερίδια αυξημένα κατά 369 μονάδες. Χώρες όπως τα ΗΑΕ, η Ισπανία και η Ινδία εμφανίζουν αυξημένη παρουσία ως εισαγωγείς γεωγραφικά αλλά τα εμπορικά τους μερίδια δεν αυξάνονται πέρα των 80 μονάδων.

Ιδιαίτερες περιπτώσεις σε αυτή την ομάδα αποτελούν οι ΗΠΑ και η Νότιος Αφρική όπου με αυξημένη γεωγραφική παρουσία μόλις σε 5 και 7 χώρες αντίστοιχα, εμφανίζουν αυξημένα εμπορικά μερίδια 144 και 193 μονάδων αντίστοιχα. Ειδικά η περίπτωση των ΗΠΑ δείχνει ότι η χώρα αυτή αποτελεί και διαχρονικά το μεγαλύτερο εισαγωγέα καθώς ο ρυθμός μεταβολής της παρουσίας της ως εισαγωγέας εμφανίζεται αύξων ως προς τα εμπορικά μερίδια αφού γεωγραφικά ήδη από την ανάλυση για το 1995 είχαμε διαπιστώσει παρουσία σε 112 από τις 139 χώρες.

Γενικότερα οι δομικές μεταβολές των χωρών ως εξαγωγείς παραλληλίζονται με την παρουσία της ως εισαγωγείς αν και το βάθος των ρόλων αυτών παραμένει διαφορετικό. Πράγματι εάν μετρήσουμε τις χώρες που εμφανίζουν σημαντικές διαφορές στους δύο αυτούς ρόλους θα λάβουμε τα αποτελέσματα που φαίνονται στον Πίνακα 7.2.

Πίνακας 7.2 Διαφορά στην εμφάνιση εξαγωγέα / εισαγωγέα για το 2006

Εμφάνιση ως εξαγωγείς	55
Εμφάνιση ως εισαγωγείς	71
Ουδέτερες	20
Σύνολο Χωρών	146

Από τον Πίνακα 7.2 προκύπτει ότι το 49% των χωρών έχουν πιο σημαντικό ρόλο ως εισαγωγείς παρά ως εξαγωγείς σύμφωνα πάντα με τον αριθμό των χωρών στις οποίες εμφανίζονται ως τέτοιοι. Όμως από τις 146 χώρες οι 110 εμφανίζουν μεταβολές του εύρους (-5,+5) που δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι είναι δομικής μορφής καθώς υπάρχει ένας αριθμός χωρών που εμφανίζεται/εξαφανίζεται από τα δεδομένα με μερίδια που κυμαίνονται γύρω από το 1%. Θα είμαστε πιο ασφαλείς εάν μελετήσουμε τις πιο υψηλές μεταβολές και μάλιστα εκείνες που ξεπερνούν τις 10 χώρες.

Στο κάτω άκρο της κατανομής αυτής, δηλαδή χώρες που έχουν πιο έντονη γεωγραφική παρουσία ως εισαγωγείς, ανήκουν επτά μόνο χώρες: η Ολλανδία (16

χώρες), ο Καναδάς (15), η Πορτογαλία (11), το Ισραήλ (11), η Ισπανία (10) και το Βέλγιο (10). Αντίθετα στο άνω άκρο της κατανομής ανήκουν 17 χώρες οι επτά εκ των οποίων εμφανίζουν απόκλιση πάνω από 20 χώρες. Πιο συγκεκριμένα αυτές είναι η Ιαπωνία (58 χώρες), η Κίνα (56), η Ν. Κορέα (45), η Βραζιλία (43), η Γερμανία (34), η Σουηδία (26) και η Σαουδική Αραβία (20).

Βλέπουμε λοιπόν ότι στις πιο υψηλές μεταβολές κυριαρχεί ο ρόλος του εξαγωγέα έναντι εκείνου του εισαγωγέα και μας δίνει μία εικόνα της πραγματικότητας των επιτυχιών του εμπορίου όπου έχουν οι παραπάνω χώρες. Ίσως η στρατηγική που ακολουθούν να μην είναι νεομερκαντιστική, δεν είναι όμως δυνατόν να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι όσον αφορά τις εισαγωγές τους οι ανερχόμενες αλλά και παραδοσιακές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου είναι τουλάχιστον επιφυλακτικές εάν όχι προστατευτικές και το συμπέρασμα αυτό δεν σχετίζεται με το εάν οι δυνάμεις αυτές έχουν πλεονασματικό ή ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο αφού η δυσαναλογία στις διμερείς τους σχέσεις είναι μεγάλης κλίμακας. Φυσικά, δεν πρέπει να παραβλέψουμε ότι οι διαφορές αυτές μπορεί να μην υπήρχαν εάν συμπεριλαμβάναμε στην ανάλυσή μας και τα εμπορικά μερίδια τα μικρότερα του 1%, αλλά και σε εκείνη την περίπτωση φαίνεται πάλι η άνιση κατανομή του εμπορίου ακόμα και σε διμερείς σχέσεις.

7.2.4 Η Κατανομή των Υψηλών Εμπορικών Μεριδίων

Τα εμπορικά μερίδια εισαγωγών του 2006 άνω του 10%, αποτελούνται από 256 παρατηρήσεις που αντιστοιχούν σε 51 χώρες και αποτελούν το 11% των συνολικών παρατηρήσεων.³¹² Σε σχέση με το 1995 διαπιστώνεται μία μείωση της τάξης του 1% αν και σε απόλυτα μεγέθη είναι σημαντική η διατήρηση του αριθμού τους μία δεκαετία αργότερα.

Το 63% αυτών των μεριδίων το κατέχουν οι κυρίαρχες χώρες του διεθνούς εμπορίου, δηλαδή οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Κίνα, η Γαλλία, η Ρωσία, η Ιαπωνία και η Ιταλία. Μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι σε αυτή την ομάδα καθώς τα 14 τέτοια

³¹² Η κατανομή τους φαίνεται στο νοτιοανατολικό μέρος του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006).

μερίδια που είχε το 1995 έχουν μεταβληθεί σε 3 μόνο το 2006, κάτι που δείχνει και μία σχετική κάμψη της χώρας αυτής. Φυσικά οι μειώσεις στα υψηλά μερίδια εμφανίζονται και στις υπόλοιπες χώρες όπως στη Γαλλία ή την Ιαπωνία αλλά οι μεταβολές δεν είναι τόσο μεγάλες με την εξαίρεση των ΗΠΑ όπου από 50 μερίδια το 1995 τώρα εμφανίζουν μόνο 37.

Η σημαντικότερη διαφορά με το 1995 είναι ότι το 2006 έχει αυξηθεί ο αριθμός των χωρών που συγκεντρώνουν περισσότερα τέτοια μερίδια. Ενώ το 1995 πέρα από τις κυρίαρχες χώρες όλες οι υπόλοιπες εμφάνιζαν από 5 παρατηρήσεις και κάτω, τώρα βλέπουμε χώρες που συγκεντρώνουν 7 ή 8 ή 9 παρατηρήσεις και αυτές είναι κυρίως οι αναπτυσσόμενες οικονομίες που προσπαθούν να αποκτήσουν μία θέση στο διεθνές εμπόριο όπως η Νότιος Αφρική, η Βραζιλία ή τα ΗΑΕ. Άραγε είναι ίδιον της διεθνούς εμπορικής κινητικότητας η συγκέντρωση υψηλών εμπορικών μεριδίων;

Επίσης είναι περισσότερες και οι χώρες που συγκεντρώνουν 1, 2 ή και 4 τέτοια μερίδια σε σχέση με το 1995.³¹³ Η κατάσταση αυτή υποδηλώνει την αύξηση της συγκέντρωσης του εμπορίου στα υψηλότερα εμπορικά μερίδια παρά το γεγονός ότι η βάση της συνολικής κατανομής των δεδομένων είναι πιο ευρεία σε σχέση με οποιαδήποτε στιγμή στο παρελθόν.

Το 4% των μεριδίων αυτών είναι πάνω από 50% και το 9% βρίσκεται μεταξύ 30-50%. Συνολικά λοιπόν το 13% των 256 παρατηρήσεων είναι πάνω από το 30%. Η αναλυτική κατανομή φαίνεται στον Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Εάν συγκρίνουμε τον πίνακα του Χάρτη 11 με τον αντίστοιχο του Χάρτη 9 (Εισαγωγές 1995) θα διαπιστώσουμε την μετακύλιση των υψηλών εμπορικών μεριδίων σε χαμηλότερες κατηγορίες και ουσιαστικά από το 1995 στο 2006 σημειώνεται η συγκέντρωση των μεριδίων στην κατηγορία 10-30% με πάνω από τις μισές παρατηρήσεις της τελευταίας να αναφέρονται στις ΗΠΑ, την Γερμανία, την Κίνα, τη Γαλλία και τη Ρωσία.

Όπως έχουμε ήδη δει η συγκέντρωση των εξαγωγών είναι μεγαλύτερη εκείνης των εισαγωγών. Είναι αναμενόμενο λοιπόν το συμπέρασμα ότι τα υψηλά εμπορικά μερίδια των εξαγωγών για το 2006 είναι 289 έναντι 256 των εισαγωγών και αποτελούν το 14% των συνολικών δεδομένων των εξαγωγών αντιστοιχώντας σε 62

³¹³ Όπου και εκεί είδαμε την ίδια ακριβώς κατάσταση σε σχέση με το 1980.

χώρες. Σε σχέση με το 1995 ο αριθμός των παρατηρήσεων τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε σχετικά είναι ο ίδιος και μάλιστα παρουσιάζει και μία μικρή αύξηση.

Η δομή των μεριδίων αυτών είναι ίδια όπως και των εισαγωγών και παρουσιάζει τις αντίστοιχες τάσεις με τη μόνη διαφορά ότι η κατηγορία μεριδίων άνω του 50% φανερώνει αύξηση που οφείλεται κυρίως στον εισαγωγικό ρόλο των ΗΠΑ όπου οι παρατηρήσεις αυτές αυξάνονται από 5 για το 1995 σε 10 για το 2006. Σε γενικό επίπεδο όλες οι κατηγορίες φανερώνουν μία τάση για συγκέντρωση στην κατηγορία 10-30% η οποία δείχνει αύξηση τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε σχετικά συγκριτικά με το 1995. Η παρατήρηση αυτή συμφωνεί με το συμπέρασμα ότι οι εξαγωγές στο διεθνές εμπόριο είναι περισσότερο στοχευμένες και επιζητούν υψηλά μερίδια αγοράς ενώ οι εισαγωγές έχουν την τάση να διαφοροποιούνται.

7.3 Διαπεριφερειακό Εμπόριο

Για το διαπεριφερειακό εμπόριο του 2006 θα μελετήσουμε τη μεταβολή σε σχέση με το 1995. Συνολικά έχουμε 128 χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα και για τα δύο έτη και θα μελετήσουμε σε επίπεδο περιφέρειας τις μεταβολές της κάθε καταχωρημένης χώρας ως προς την περιφέρεια με την οποία σχετίζεται εμπορικά. Η ανάλυση θα γίνει στην ίδια ενότητα τόσο για τις εισαγωγές όσο και για τις εξαγωγές.

7.3.1 Αμερική

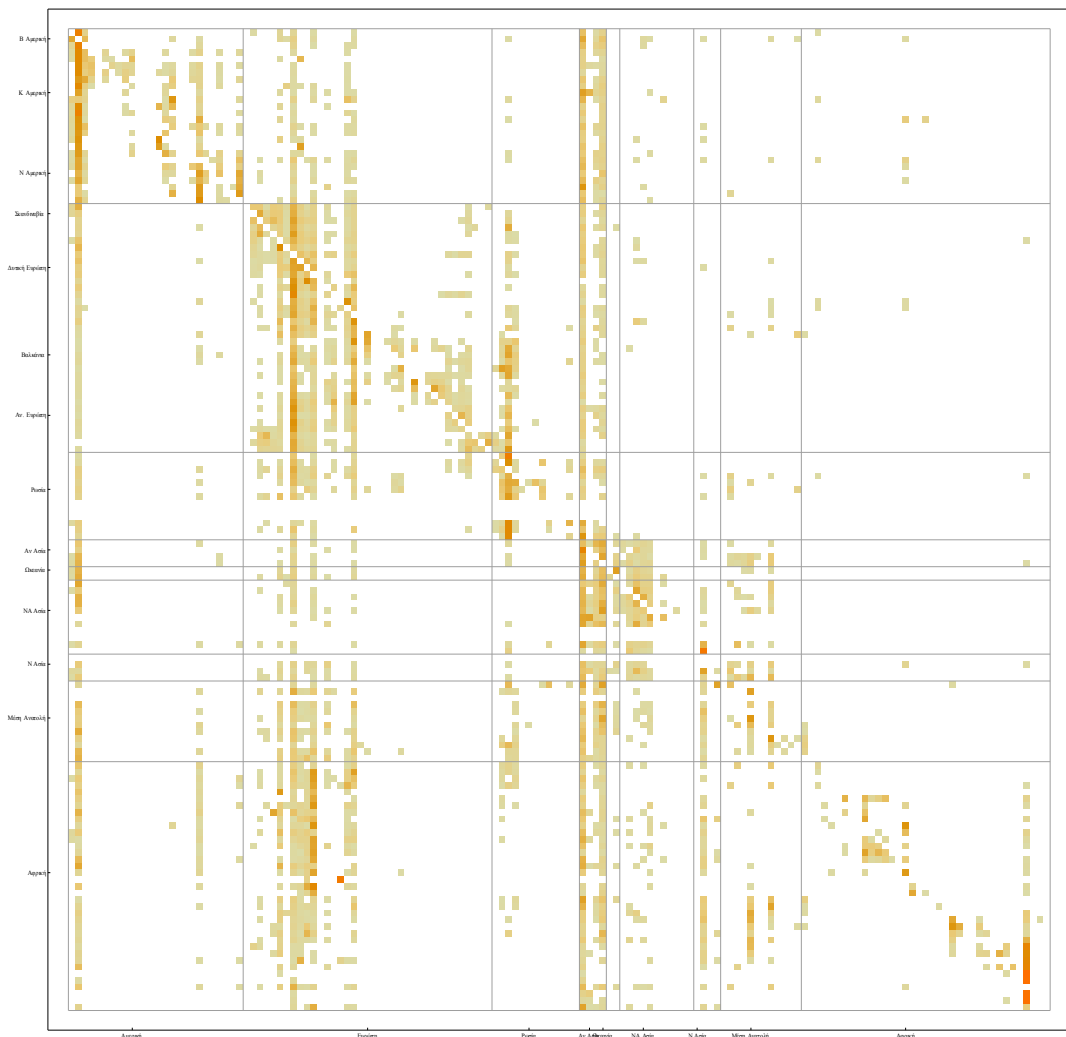
Γενικά, οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της Αμερικής σχετίζονται με την ίδια την Αμερική, την Ευρώπη και την Αν. Ασία. Σημαντικότερος εταίρος της Αμερικής αποδεικνύεται η Αν. Ασία ξεπερνώντας την Ευρώπη αφού με ελάχιστες εξαιρέσεις η Αν. Ασία συγκεντρώνει μεγαλύτερα μερίδια για κάθε Αμερικανική χώρα παρά η Ευρώπη.

Από την άλλη, οι εισαγωγές της Αμερικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για την ίδια την Αμερικανική ήπειρο με την εξαίρεση των ΗΠΑ, του Καναδά και της Βραζιλίας όπου δείχνουν μία σημαντική παρουσία – κυρίως οι ΗΠΑ – σε όλες τις

καταχωρημένες χώρες κάτι που φαίνεται πολύ εύκολα από την Στήλη 1 (Αμερική) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006).

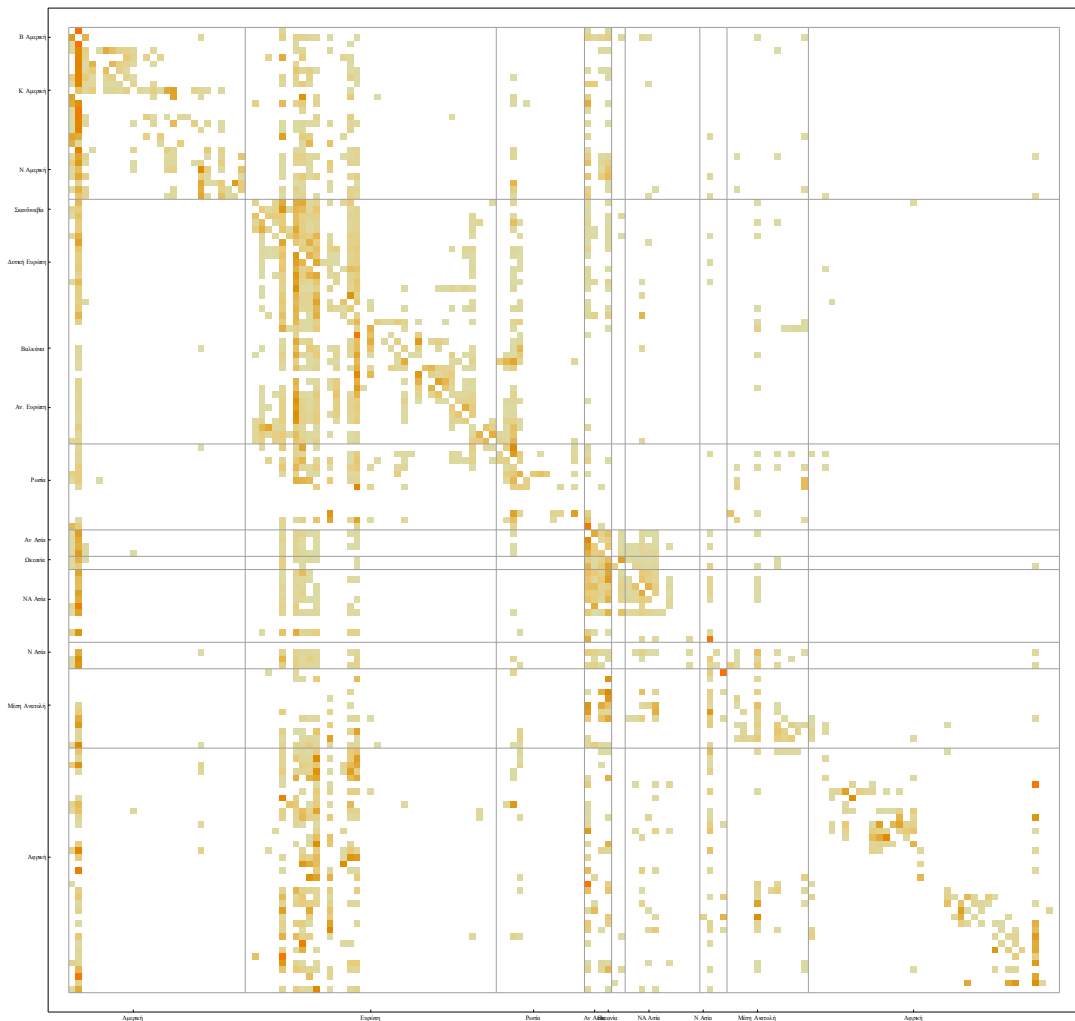
Η Αμερική τόσο η Βόρεια όσο και η Νότια δεν παρουσιάζει καμία σχεδόν μεταβολή συγκριτικά με το 1995 στο εμπόριο με τις περιοχές της Ρωσίας, την ΝΑ Ασία, τη Νότια Ασία και την Αφρική πέρα από κάποιες αυξήσεις του 1-2% λίγων μόνο χωρών της ηπείρου. Οι εμπορικές σχέσεις των περιοχών αυτών παραμένουν στα ίδια χαμηλά επίπεδα που είδαμε και για το 1995, δηλαδή σποραδικές εμπορικές σχέσεις της τάξης του 1-3%. Αν υπάρχει πύκνωση αυτών των σχέσεων τότε θα εντοπιστεί σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας κάτω του 1% και θα πρέπει την συναντήσουμε στη μελέτη των υπόλοιπων περιφερειών.

Χάρτης 11. Εισαγωγές 2006

Οι κυριότερες μεταβολές για την Αμερική εντοπίζονται σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, δηλαδή στις σχέσεις Βόρειας και Νότιας Αμερικής, με την Ευρώπη και την Αν. Ασία. Η Αμερική σαν ήπειρος έχει μειώσει σημαντικά τα μερίδια των εισαγωγών της από την Ευρώπη, ιδίως οι χώρες της Νότιας Αμερικής όπου συναντούμε μειώσεις της τάξης του 7-16%. Ο Καναδάς, οι ΗΠΑ και το Μεξικό δεν έχουν μεταβάλλει σε κάποιο σημαντικό βαθμό το εμπορικό τους μερίδιο ως προς την Ευρώπη ενώ και οι χώρες της Κεντρικής Αμερικής δείχνουν μικρή μόνο μεταβολή είτε θετική, είτε αρνητική.

Χάρτης 12. Εξαγωγές 2006

Σημαντικότερη είναι η μεταβολή που παρατηρείται στις εμπορικές σχέσεις με την Αν. Ασία όπου η αύξηση είναι καθολική αν και διαφορετικού εύρους για ομάδες χωρών. Το Μεξικό, ο Παναμάς, η Κούβα και η Παραγουάη παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις άνω του 10% που στην περίπτωση του Παναμά φτάνουν και το 32% ενώ οι υπόλοιπες χώρες της Αμερικής δείχνουν μία χαλαρή αύξηση της τάξης του 1-5% στις περισσότερες περιπτώσεις. Στο κομμάτι του ενδοπεριφερειακού εμπορίου διαμορφώνεται μία ξεκάθαρη δομική αλλαγή: τα εμπορικά μερίδια που σχετίζονται με τη Βόρειο Αμερική μειώνονται δραματικά για τις περισσότερες χώρες της ηπείρου ενώ εκείνα της Νότιας Αμερικής αυξάνονται, ιδίως εκείνα που προέρχονται από τις χώρες της Νότιας Αμερικής υποδεικνύοντας έτσι μία εσωστρεφή συμπεριφορά.

Περνώντας στις εξαγωγές μπορούμε να πούμε ότι δομικά δεν παρουσιάζεται καμία αλλαγή σε σχέση με τις εισαγωγές. Οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της Αμερικής κατευθύνονται προς την ίδια την ήπειρο, την Ευρώπη και την Αν. Ασία ενώ οι υπόλοιπες περιοχές περιορίζονται σε σποραδικές εμπορικές σχέσεις της τάξης του 1-3%. Σε αντίθεση με την περίπτωση των εισαγωγών, στις εξαγωγές της η Αμερική έχει σαν κύριο εταίρο – εκτός από την ίδια την Αμερική - την Ευρώπη αφού με την εξαίρεση μερικών χωρών της Νότιας Αμερικής τα μερίδια που απορροφά η Ευρώπη είναι καθολικά μεγαλύτερα από της Αν. Ασίας και σε πολλές περιπτώσεις φτάνουν το 30%.

Οι εξαγωγές της Αμερικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο για την ίδια την Αμερικανική ήπειρο με την εξαίρεση των ΗΠΑ, του Καναδά και της Βραζιλίας όπου υπάρχει μία διεθνής σημαντική παρουσία κάτι που φαίνεται από τη Στήλη 1 του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Είναι εμφανής από το Χάρτη 11 η κυριαρχία των ΗΠΑ και στο εξαγωγικό εμπόριο χωρίς να παραβλέπεται και η σημαντική παρουσία της Βραζιλίας ιδιαίτερα στην Αφρική.

Η μεταβολή ως προς το 1995 παραμένει μηδενική για τις σχέσεις της Αμερικής με την Ωκεανία, τη ΝΑ Ασία, τη Ν. Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική ενώ μία μικρή αύξηση εντοπίζεται στις σχέσεις με τη Ρωσία (χώρα). Πάλι οι σημαντικές μεταβολές παρουσιάζονται στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αμερικής, με την Ευρώπη και την Αν. Ασία. Στην εμπορική σχέση με την Ευρώπη η τάση είναι ίδια με εκείνη που είδαμε στις εισαγωγές, δηλαδή η Ευρώπη παρουσιάζει μία καθολική μείωση ως εξαγωγικός προορισμός για όλες τις χώρες της Αμερικής, κυρίως της

Κεντρικής και της Νότιας καθώς με τον Καναδά, τις ΗΠΑ και το Μεξικό δεν παρατηρείται καμία απολύτως μεταβολή.

Την μείωση των εξαγωγικών εμπορικών μεριδίων προς την Ευρώπη δεν την απορροφά η Αν. Ασία η οποία εμφανίζει και αυτή μείωση στην απορρόφηση των εξαγωγών των Αμερικανικών χωρών. Με την εξαίρεση της Κόστα Ρίκα, της Τζαμάικα, της Βολιβίας και της Αργεντινής, όλες οι υπόλοιπες χώρες της Αμερικής εμφανίζουν είτε μείωση, είτε μηδενική μεταβολή.

Το ζήτημα της κατεύθυνσης των «χαμένων εμπορικών μεριδίων» εξηγείται μόνο ενδοπεριφερειακά μέσα από την εμπορική σχέση Βόρειας και Νότιας Αμερικής. Ενώ και οι δύο περιοχές της ηπείρου εμφανίζουν μία μικτή κατάσταση μεταβολών, είναι ξεκάθαρο ότι το μεγαλύτερο μέρος των αυξήσεων το απορροφά η Βόρειος Αμερική χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και η Νότιος Αμερική δεν έχει μία σημαντική συμμετοχή. Εκείνο όμως που προκαλεί μεγαλύτερη εντύπωση είναι ότι η εμπορική σχέση της Βόρειας Αμερικής με τον εαυτό της έχει κινηθεί ανοδικά κάτι που δεν προκύπτει τόσο καθαρά για τη Νότιο Αμερική.³¹⁴

Η γενικότερη τάση στο διαπεριφερειακό εμπόριο για την Αμερική είναι η τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και μία θετική μεταβολή στις σχέσεις με την Αν. Ασία. Αντίθετα η Ευρώπη φαίνεται να χάνει σημαντικό έδαφος στην εμπορική της σχέση με την Αμερική μέσα σε μία δεκαετία ενώ οι υπόλοιπες περιοχές του κόσμου ουσιαστικά δεν συμμετέχουν στο εμπόριο με την Αμερική παρά μόνο μέσω των ΗΠΑ. Πράγματι, οι ΗΠΑ αποτελούν τη μόνη χώρα που έχει δεσμούς με όλες τις χώρες και περιφέρειες και αποτελεί ουσιαστικά τον στατιστικά σημαντικό κόμβο για το εμπόριο της Αμερικανικής ηπείρου.

7.3.2 Ευρώπη

Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της Ευρώπης για το 2006 προέρχονται από τη Βόρειο Αμερική, τη Ρωσία, την Αν. Ασία και κυρίως την ίδια την Ευρώπη όπου συγκεντρώνει εμπορικά μερίδια άνω του 50% σχεδόν από κάθε χώρα της περιοχής. Με τις υπόλοιπες περιφέρειες οι σχέσεις είναι σποραδικές και δεν εμφανίζουν

³¹⁴ Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο εξετάζεται πιο αναλυτικά στην ενότητα 7.4.1.

ιδιαίτερη πύκνωση όπως γίνεται εμφανές από την Γραμμή 2 (Ευρώπη) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ευρώπης είναι οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Τουρκία και οι χώρες της Αν. Ασίας.

Ωστόσο οι εισαγωγές της Ευρώπης είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιοχές και χώρες του κόσμου. Η διαφορά βρίσκεται στο γεγονός ότι αυτή η σημαντικότητα περιορίζεται στις χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης καθώς η συμμετοχή των υπόλοιπων χωρών, δηλαδή της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων, είναι σημαντική μόνο για την ίδια την Ευρωπαϊκή περιφέρεια και εν μέρει την Ρωσία. Τη σχετική απεικόνιση μπορεί να δει κανείς στην Στήλη 2 (Ευρώπη) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006).

Σε σχέση με το 1995 οι σημαντικότερες μεταβολές έχουν πραγματοποιηθεί μόνο σε σχέση με τη Βόρειο Αμερική, τη Ρωσία, την Αν. Ασία και την ίδια την Ευρώπη. Με τις υπόλοιπες περιοχές οι μεταβολές είναι μη σημαντικές στατιστικά αφού όλες κυμαίνονται στο εύρος του 3-4% και είναι σποραδικές, δηλαδή δεν αφορούν ολόκληρες περιφέρειες αλλά μόνο λίγες χώρες εντός των περιφερειών αυτών. Σε καθολικό επίπεδο οι μεταβολές είναι σημαντικές σε σχέση με τη Ρωσία όπου παρουσιάζεται η τάση της πύκνωσης των σχέσεων με τις χώρες της Δυτικής, και Βόρειας Ευρώπης ενώ αντίθετα οι χώρες των Βαλκανίων, της Βαλτικής και της Αν. Ευρώπης εμφανίζουν μία αποκόλληση από παλαιότερους δεσμούς.

Στην περίπτωση της Βόρειας Αμερικής έχουμε εμφανώς μία καθολική πτώση των εμπορικών σχέσεων η οποία ωστόσο κυμαίνεται στα χαμηλά επίπεδα του 2-5% κατά μέσο όρο. Ομοίως εμφανίζει πτώση και το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Ευρώπης εκτός από κάποιες χώρες των Βαλκανίων και της Βαλτικής που ενισχύουν τους δεσμούς τους με την Ευρώπη. Οι μειώσεις αυτές βρίσκουν το σχετικό τους αντίστοιχο στην άνοδο που εμφανίζει η Αν. Ασία στις εμπορικές της σχέσεις με την Ευρώπη η οποία έχει ένα εύρος της τάξης του 2-9%. Η γενικότερη εικόνα που προκύπτει είναι μία πτώση των εμπορικών σχέσεων Ευρώπης-Αμερικής καθώς και πτώση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου με αντίστοιχη άνοδο των σχέσεων με τις περιοχές της Ρωσίας και της Αν. Ασίας. Με τις υπόλοιπες περιφέρειες δεν εμφανίζονται στατιστικά σημαντικές μεταβολές τόσο σε ένταση όσο και σε έκταση.

Περνώντας στις εξαγωγές της Ευρώπης για το 2006 βλέπουμε ότι δεν υπάρχει κάποια σημαντική διαφορά στη δομή σε σχέση με τις εισαγωγές. Ο σημαντικότερος

εμπορικός εταίρος της Ευρώπης είναι η ίδια η περιφέρεια με εμπορικά μερίδια από κάθε χώρα της περιοχής να φτάνουν μέχρι και το 90% ενώ όλες οι εξαγωγές των Ευρωπαϊκών χωρών προς την Ευρώπη ξεπερνούν το 50%. Κύριοι εμπορικοί εταίροι είναι όπως και στις εισαγωγές η Βόρειος Αμερική, η Ρωσία και η Αν. Ασία.

Οι εξαγωγές της Ευρώπης είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιφέρειες και χώρες του κόσμου όπως φαίνεται από τη Στήλη 2 (Ευρώπη) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Η σημαντικότητα, όπως και στις εισαγωγές, περιορίζεται στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης ενώ η «σκιώδης Ευρώπη» συμμετέχει μόνο στο ενδοπεριφερειακό κομμάτι του εμπορίου.

Σε σχέση με το 1995 οι σημαντικές μεταβολές περιορίζονται στις σχέσεις με την Βόρειο Αμερική, την Ευρώπη, τη Ρωσία και την Αν. Ασία. Με όλες τις υπόλοιπες περιοχές οι μεταβολές δεν είναι σημαντικές αν και εμφανίζεται μία ελαφρά πτώση στις σποραδικές στατιστικά σημαντικές σχέσεις με τη Νότιο Αμερική, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Οι σχέσεις με την Βόρειο Αμερική και την Αν. Ασία εμφανίζουν μεταβολές μικρού βεληνεκούς και μικτού χαρακτήρα αν και υπερισχύει ο ανοδικός χαρακτήρας ιδιαίτερα στην περίπτωση της Β. Αμερικής. Διαφορετικά οι μεταβολές είναι μικρού εύρους της τάξης του 1-3%.

Η σημαντικότερη μεταβολή για την Ευρώπη τη δεκαετία 1995-2006 εντοπίζεται στη σχέση της με την περιοχή της Ρωσίας και Κεντρικής Ασίας, όπου εμφανίζονται δύο αντίθετες τάσεις με συμπληρωματικό χαρακτήρα. Οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης πυκνώνουν τις σχέσεις τους με τη Ρωσία σχεδόν καθολικά μειώνοντας τον ενδοπεριφερειακό χαρακτήρα του εμπορίου τους ενώ αντίθετα οι χώρες των Βαλκανίων και της Αν. Ευρώπης μειώνουν το μερίδιο των εξαγωγών τους προς την Ρωσία εντείνοντας τον ενδοπεριφερειακό χαρακτήρα των εμπορικών τους σχέσεων.

Η μεταβολή της δομής των εξαγωγών της Ευρώπης είναι λοιπόν διαφορετική από εκείνη των εισαγωγών. Ενώ η Ευρώπη διαφοροποιεί τις εισαγωγές της μέσα την τόνωση του εμπορίου με την Ρωσία και την Αν. Ασία, στις εξαγωγές της προσπαθεί να διατηρήσει μία εξωστρέφεια προς όλες τις κατευθύνσεις. Φυσικά η συμπεριφορά αυτή δεν ισχύει για την κάθε χώρα που έχουμε συμπεριλάβει στην Ευρώπη αλλά κυρίως για τις χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης οι οποίες έχουν μία σημαντική – κυρίαρχη θα λέγαμε - παρουσία στο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

7.3.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία

Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της περιοχής της Ρωσίας προέρχονται από την Βόρειο Αμερική, την Ευρώπη, την Αν. Ασία και την ίδια την περιφέρειά της. Με τη Νότιο Αμερική, τη ΝΑ Ασία, τη Ν. Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική οι εισαγωγές της είναι σποραδικές και χαμηλού μεγέθους. Όπως και στις περιπτώσεις της Αμερικής και της Ευρώπης ο κύριος όγκος των σχέσεων είναι ενδοπεριφερειακός με την κυριαρχία της Ρωσίας σε αυτό. Ωστόσο η συμμετοχή της Ευρώπης είναι πολύ σημαντικότερη από της Αμερικής με μερίδια άνω του 20% για τις περισσότερες χώρες της περιοχής όταν η Αμερική εμφανίζει μέγιστο εμπορικό μερίδιο το 8%. Αντίθετα με την Αμερική, η Αν. Ασία έχει πολύ πιο ισχυρούς δεσμούς με τις χώρες της περιοχής της τάξης του 8-20%.

Οι εισαγωγές της περιοχής της Ρωσίας είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες αλλά η σημαντικότητα αυτή περιορίζεται στις περιπτώσεις της Ρωσίας, της Τουρκίας και μερικά της Ουκρανίας με ποικίλες ωστόσο διαβαθμίσεις ανά περιοχή όπως φαίνεται από την Στήλη 3 (Ρωσία) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006). Πίσω από την επίδραση της περιφέρειας υποκρύπτεται η επίδραση μερικών μόνο χωρών όπως ακριβώς και στις περιπτώσεις της Αμερικής και της Ευρώπης που έχουμε δει έως τώρα.

Σε σχέση με το 1995 καθολική ενίσχυση των σχέσεων έχουμε μόνο με την περιοχή της Αν. Ασίας με εύρος 2-17%. Άλλες σημαντικές μεταβολές είναι με τη Β. Αμερική και την Ευρώπη όπου επικρατεί μία μικτή κατάσταση ενώ με τις υπόλοιπες περιοχές οι μεταβολές είναι πολύ μικρού βεληνεκούς και όχι καθολικές. Μόνη εξαίρεση στις τελευταίες αποτελεί η πτώση των εισαγωγικών μεριδίων της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν από τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Η σημαντικότερη ωστόσο μεταβολή εντοπίζεται στην σημαντική πτώση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της περιοχής της Ρωσίας, η οποία είναι σχεδόν καθολική με την εξαίρεση της Τουρκίας όπου εμφανίζει τόνωση των σχέσεων με την περιοχή. Η πτώση αυτή αντικατοπτρίζεται κατά ένα μικρό μόνο μέρος στην άνοδο της Β. Αμερικής ενώ πιο ισχυρή είναι η μετακύλιση των μεριδίων προς την Ευρώπη με τις εξαιρέσεις της Τουρκίας και της Γεωργίας.

Οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της περιοχής της Ρωσίας για το 2006 κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη, την ίδια την περιφέρεια, την Β. Αμερική, τη Μέση Ανατολή και την Αν. Ασία. Η δομή τους είναι διαφορετική από εκείνη των εισαγωγών αφού η Ευρώπη αποτελεί κυρίαρχο εμπορικό προορισμό ενώ το ενδοπεριφερειακό εμπόριο ακολουθεί. Επίσης, η Αν. Ασία δεν απορροφά τις εξαγωγές της περιοχής αντίστοιχες των εισαγωγών αφού αυτό το ρόλο έχει η περιοχή της Μέσης Ανατολής ξεπερνώντας ακόμα και την Β. Αμερική. Με τις υπόλοιπες περιοχές οι εμπορικές σχέσεις είναι αμελητέες σε επίπεδο περιφέρειας.

Η δομή της στατιστικής σημαντικότητας των εξαγωγών της περιοχής της Ρωσίας είναι ίδια ακριβώς με των εισαγωγών όπως μπορεί κανείς να δει από την Στήλη 3 (Ρωσία) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Η Ρωσία, η Τουρκία και η Ουκρανία είναι εκείνες οι χώρες που έχουν διεθνή παρουσία ενώ οι υπόλοιπες χώρες περιορίζουν την εμφάνισή τους στο ενδοπεριφερειακό εμπόριο.

Στο πλαίσιο της μεταβολής με το 1995 διαπιστώνουμε μία εκπληκτική εξωστρέφεια των χωρών της περιοχής η οποία προκύπτει από την εντυπωσιακή καθολική μείωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου εύρους 13-60%. Η πτώση αυτή ωστόσο βρίσκει το αντίστοιχό της στην άνοδο της Ευρώπης ως κύριου εξαγωγικού προορισμού των εξαγωγών των χωρών της περιοχής μαζί με την Β. Αμερική στην οποία βέβαια η άνοδος περιορίζεται στο 1-11%. Η μόνη χώρα που παρεκκλίνει μερικώς από την τάση αυτή είναι η Μογγολία η οποία εστιάζει περισσότερο στην περιοχή της Αν. Ασίας και στη Β. Αμερική. Επίσης, μία ελαφρά άνοδος παρουσιάζεται ως προς τη Μ. Ανατολή ενώ οι σημαντικές μεταβολές με την Αν. Ασία είναι κυρίως πτωτικές. Όλες οι υπόλοιπες περιοχές δεν εμφανίζουν σημαντικές μεταβολές.

Συνοψίζοντας την συμπεριφορά της περιοχής μπορούμε να πούμε ότι εμφανίζει διαφοροποίηση και εξομάλυνση των εισαγωγών της ενώ η μείωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου των εξαγωγών της στοχεύει κυρίως στην Ευρωπαϊκή αγορά και σε μικρότερο βαθμό στις αγορές της Μέσης Ανατολής και της Β. Αμερικής ενώ όλες οι υπόλοιπες περιοχές δεν παρουσιάζουν κάποια εμπορική σχέση σημαντική για την περιοχή της Ρωσίας.

7.3.4 *Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Ν. Ασία*

Όπως και για το 1995 έτσι και εδώ θα αντιμετωπίσουμε όλες αυτές τις περιοχές σαν μία περιφέρεια καθώς οι σχέσεις μεταξύ τους είναι πυκνές και φαίνεται ότι αυτή η τάση συνεχίζεται. Πιο συγκεκριμένα, το τετράγωνο που σχηματίζουν στο Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006) και στο Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006) οι γραμμές 3,4,5, και 6 με τις αντίστοιχες στήλες, έχει την ιδιαιτερότητα να παρουσιάζει καταχωρημένα στοιχεία σε όλα τα μέρη που τον αποτελούν κάτι που δεν συμβαίνει σε κανέναν άλλον τέτοιο σχηματισμό σε επίπεδο πυκνότητας.³¹⁵ Επίσης είναι εκπληκτική η ομοιότητα που έχουν οι περιοχές αυτές στην δομή των εισαγωγών και των εξαγωγών τους.

Οι στατιστικά σημαντικές εισαγωγές της ευρύτερης περιοχής της Ασίας για το 2006 προέρχονται κυρίως από την ίδια την Ασία σε επίπεδο που προσεγγίζει το 70% σε μονάδες εμπορικών μεριδίων. Η Β. Αμερική (δηλαδή οι ΗΠΑ), η Ευρώπη και η Μέση Ανατολή μετρούν περίπου το 10% η κάθε μία, ενώ η Αφρική, η Ν. Αμερική και η Ρωσία εμφανίζουν ελάχιστες εμπορικές σχέσεις με την περιοχή.

Οι εισαγωγές της Ασίας είναι στατιστικά σημαντικές για όλες τις περιοχές του κόσμου με τις εξής διαφοροποιήσεις: η Αν. Ασία επικρατεί ως κυρίαρχη περιοχή σε Αμερική, Ευρώπη και Ρωσία ενώ στις περιπτώσεις της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής είναι δυναμικές ταυτόχρονα και οι παρουσίες των χωρών της ΝΑ Ασίας και της Ινδίας. Σε παγκόσμιο επίπεδο ωστόσο κυριαρχούν η Κίνα και η Ιαπωνία όπως βλέπουμε από την Στήλη 4 (Αν. Ασία) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006).

Σε σχέση με το 1995 διαγράφεται μία ξεκάθαρη τάση. Οι εισαγωγές της Ασίας μειώνονται καθολικά από την Δύση, δηλαδή την Ευρώπη και Β. Αμερική, με ποσοστά από 2 έως 13%. Η Ν. Αμερική, η Ρωσία και η Αφρική εμφανίζουν αμελητέες μεταβολές εκτός ίσως από μία αύξηση των εισαγωγών από τη Ρωσία στις περιπτώσεις του Μπαγκλαντές και του Μπουτάν. Η Μέση Ανατολή εμφανίζει καθαρά άνοδο στο εισαγωγικό εμπόριο της Ασίας ενώ την σημαντικότερη άνοδο σημειώνει η ίδια η περιοχή της Ασίας με μερίδια από 6 έως 13% όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 7.3.

³¹⁵ Εάν επεκτείνουμε το τετράγωνο αυτό κατά μία γραμμή περιλαμβάνοντας και τη Μέση Ανατολή, θα δούμε ότι ισχύει το ίδιο συμπέρασμα. Παρατηρώντας την ίδια περιοχή του Χάρτη 9 (Εισαγωγές 1995) εντοπίζουμε ότι οι σχέσεις των δύο αυτών ευρύτερων περιοχών έχουν ενταθεί κυρίως στο κομμάτι της Ανατολικής και ΝΑ Ασίας με τη Μέση Ανατολή.

Πίνακας 7.3 Μεταβολές στις Εισαγωγές των Χωρών της Ασίας, 1995-2006 (%)

Χώρα	Δύση	Ασία	Χώρα	Δύση	Ασία
Κίνα	-11	6	Μαλαισία	-10	5
Χονγκ Κονγκ	-7	11	Ταϊλάνδη	-11	7
Ν. Κορέα	-19	6	Καμπότζη	-18	10
Ιαπωνία	-16	9	Βιετνάμ	-1	4
Νέα Ζηλανδία	-14	9	Μπαγκλαντές	-1	-8
Αυστραλία	-13	13	Μπουτάν	-6	-3
Φιλιππίνες	-6	4	Ινδία	-15	6
Ινδονησία	-17	10	Σρι Λάνκα	-4	6
Σιγκαπούρη	-5	1	Πακιστάν	-12	0

Οι στατιστικά σημαντικές εξαγωγές της Ασίας έχουν ως προορισμό τη Β. Αμερική και την Ευρώπη που μαζί μετρούν το 42% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων κάτι που έρχεται σε εντυπωσιακή αντίθεση με το 20% των εισαγωγών. Η Ασία λοιπόν κάνει χρήση των δυναμικών αγορών της Δύσης χωρίς όμως να εισάγει το ισομερές μίας περιφερειακής διμερούς εμπορικής σχέσης. Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Ασίας αγγίζει το 55%, πολύ χαμηλότερο από το 72% των εισαγωγών, ενώ οι εξαγωγές προς τις υπόλοιπες περιοχές είναι αμελητέες.

Η στατιστική σημαντικότητα της δομής των εξαγωγών της Ασίας είναι ακριβώς όμοια με εκείνη των εισαγωγών. Η Αν. Ασία είναι κυρίαρχη σε όλες τις περιφέρειες ενώ οι υπόλοιπες περιοχές της Ασίας έτσι όπως τις έχουμε ομαδοποιήσει εδώ έχουν σημαντική παρουσία μόνο σε Μέση Ανατολή και Αφρική. Η διαφορά με τις εισαγωγές κείται στο γεγονός ότι το βάθος των εμπορικών σχέσεων είναι πολύ πιο ισχυρό στις εξαγωγές όπως είδαμε από τα μερίδια αγοράς βάσει του συνόλου των μονάδων των εμπορικών μεριδίων. Ειδικότερα στις περιοχές της Β. Αμερικής και της Ευρώπης οι εξαγωγές και μόνο της Αν. Ασίας ξεπερνούν στις περισσότερες περιπτώσεις το 10%.

Σε σχέση με το 1995 βλέπουμε ότι οι εξαγωγές της Ασίας δεν έχουν κάποια σημαντική μεταβολή ως προς τη Ν. Αμερική, τη Ρωσία και την Αφρική. Οι σημαντικότερες μεταβολές είναι πάλι σε σχέση με την Ευρώπη και τη Β. Αμερική όπου είναι ξεκάθαρη μία πτωτική τάση με την σημαντική εξαίρεση της Κίνας καθώς και τις λιγότερο σημαντικές περιπτώσεις της Καμπότζης και του Βιετνάμ οι οποίες δείχνουν έναν επίσης εξωστρεφή προσανατολισμό. Με τη Μέση Ανατολή υπάρχει μία ελαφρά ανοδική κίνηση από όλες τις υποπεριοχές της Ασίας όπως την έχουμε ορίσει εδώ.

Πίνακας 7.4 Μεταβολές στις Εξαγωγές των Χωρών της Ασίας, 1995-2006 (%)

Χώρα	Δύση	Ασία	Χώρα	Δύση	Ασία
Κίνα	10	-15	Μαλαισία	-5	5
Χονγκ Κονγκ	-8	11	Ταϊλάνδη	-7	7
Ν. Κορέα	-6	3	Καμπότζη	48	-49
Ιαπωνία	-6	3	Βιετνάμ	21	-12
Νέα Ζηλανδία	5	-6	Μπαγκλαντές	1	0
Αυστραλία	-1	-2	Μπουτάν	0	1
Φιλιππίνες	-18	18	Ινδία	-9	-2
Ινδονησία	-7	7	Σρι Λάνκα	-5	2
Σιγκαπούρη	-11	12	Πακιστάν	6	-12

Η σημαντικότερη μεταβολή και εδώ είναι εκείνη που σχετίζεται με το ενδοπεριφερειακό εμπόριο το οποίο εμφανίζεται ενισχυμένο όχι όμως όπως στην περίπτωση των εισαγωγών όπου η αύξηση είναι καθολική και φαίνεται στον Πίνακα 7.4. Φυσικά, η λειτουργία της περιοχής της Ασίας είναι περίπλοκη με σημαντικούς κόμβους εξαγωγών και επανεξαγωγών που οδηγούν στην άποψη ότι η περιοχή αυτή λειτουργεί ως δίκτυο, κάτι που δε συμβαίνει με άλλα έθνη-κράτη. Μάλιστα από τη συγκεκριμένη μεταβολή στη δομή που εμφανίζεται εδώ τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές προκύπτει το συμπέρασμα ότι η περιοχή της Ασίας χρησιμοποιεί την Ευρώπη και τη Β. Αμερική ως σημαντικούς προορισμούς των εξαγωγών της, ενώ για τις εισαγωγές στηρίζεται περισσότερο στις ενδοπεριφερειακές της σχέσεις. Εάν προσπαθούσαμε να κάνουμε μία γενίκευση θα λέγαμε ότι η συμπεριφορά ολόκληρης αυτής της περιοχής μοιάζει με συμπεριφορά ενός κυρίαρχου έθνους-κράτους που προσπαθεί να προωθήσει τους στρατηγικούς του παραγωγικούς τομείς και να διαφυλάξει τις ευάλωτες περιοχές του.

7.3.5 Μέση Ανατολή

Οι εισαγωγές της Μέσης Ανατολής προέρχονται κυρίως από την Ευρώπη και την Αν. Ασία με τις δύο αυτές περιοχές να μετρούν περίπου το 50% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων. Το 1/3 από το υπόλοιπο μισό προέρχεται ενδοπεριφερειακά ενώ τα υπόλοιπα εμπορικά μερίδια προέρχονται σχεδόν ισόμετρα από την Β. Αμερική, τη

Ρωσία και τη Ν. Ασία. Η Αφρική και η Ν. Αμερική δεν εμφανίζουν σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τη Μέση Ανατολή.

Οι εισαγωγές της περιοχής είναι στατιστικά σημαντικές έως ένα βαθμό για όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες χωρίς όμως να εμφανίζουν κάποια ιδιαίτερη πυκνότητα πέρα από την περιοχή της Ν. Ασίας και της Ρωσίας με ελάχιστα εμπορικά μερίδια να ξεπερνούν το 5%. Υπό αυτή την οπτική μόνο το ενδοπεριφερειακό εμπόριο είναι στατιστικά σημαντικό κάτι που μας δείχνει η Στήλη 8 (Μέση Ανατολή) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006).

Σε σχέση με το 1995 η Μέση Ανατολή εμφανίζει σημαντική πτώση των εισαγωγικών εμπορικών μεριδίων από την Αμερική, τη ΝΑ Ασία και κυρίως την Ευρώπη όπου οι μειώσεις φτάνουν το 25%. Αντίθετα είναι εμφανές ότι τονώνεται το ενδοπεριφερειακό εμπόριο, οι σχέσεις με την Αφρική, οι σχέσεις με την Ρωσία όσο και με την ευρύτερη περιοχή της Ασίας όπου πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν η Αν. Ασία και η Ν. Ασία αν και στην τελευταία οι μεταβολές είναι χαμηλής τάξης του 1-3%. Γενικά παρατηρείται μία αποκόλληση από την Ευρώπη και την Αμερική παρά το γεγονός ότι η Ευρώπη εξακολουθεί να είναι κυρίαρχος εμπορικός εταίρος της περιοχής.

Η δομή των εξαγωγών της Μέσης Ανατολής διαφέρει από εκείνη των εισαγωγών για το 2006. Κύριοι εξαγωγικοί προορισμοί είναι ουσιαστικά οι περιφέρειες της Ασίας με κυρίαρχο προορισμό την Αν. Ασία αν και η ΝΑ Ασία και η Νότια έχουν επίσης σημαντικά μερίδια σε συγκεκριμένες χώρες. Τα μερίδια που απορροφούν αυτές οι περιοχές σχετίζονται κυρίως με τις αραβικές πετρελαιοπαραγωγές χώρες ενώ το σημαντικό ενδοπεριφερειακό εμπόριο εξαγωγών της περιοχής διαμορφώνεται κυρίως από τις εμπορικές σχέσεις που έχουν η Συρία, ο Λίβανος και η Ιορδανία με τις υπόλοιπες χώρες.

Οι εξαγωγές της Μέσης Ανατολής διαφέρουν και σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας σε σχέση με τις εισαγωγές. Για τις εξαγωγές διαπιστώνουμε ότι είναι στατιστικά σημαντικές για όλη την περιοχή της Ασίας αλλά και της Αφρικής όπως είδαμε και στην ανάλυση του διαπεριφερειακού εμπορίου της Ασίας. Στην Αμερική και στην Ευρώπη οι εμπορικές σχέσεις που εμφανίζονται είναι σποραδικές και χαμηλής τάξης του 1-4%. Ο κύριος όγκος σημαντικών εξαγωγών συγκεντρώνεται στο αναπτυσσόμενο μέρος του κόσμου όπως φαίνεται από τη Στήλη 8 (Μέση Ανατολή) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006).

Η μεταβολή των εξαγωγών σε σχέση με το 1995 είναι γενικά μικτή και δεν προκύπτει κάποια ξεκάθαρη τάση σε καθολικό επίπεδο περιφέρειας ούτε καν εάν εστιάσουμε σε ομάδες χωρών της Μέσης Ανατολής.³¹⁶ Ωστόσο για κάποιες περιφέρειες οι μειώσεις των μεριδίων υπερσχύουν όπως στις περιπτώσεις της Ν. Αμερικής και της Ρωσίας ενώ στην περίπτωση της Ν. Ασίας φαίνεται ότι οι σχέσεις γίνονται πιο έντονες για τις περισσότερες χώρες της Μέσης Ανατολής τις εξαιρέσεις του Ιράν και της Ιορδανίας όπου παρουσιάζεται μία πτώση της τάξης του 2%.

Δυστυχώς λόγω ανεπάρκειας στη συνέπεια των συγκριτικών στοιχείων δεν μπορούμε να επεκταθούμε περισσότερο για την περίπτωση της Μέσης Ανατολής. Το γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει βάσει των στοιχείων που έχουμε είναι ότι η Μέση Ανατολή στρέφεται προς τις περιοχές της Ασίας και της Αφρικής ακόμα και εάν σε επίπεδο όγκου συναλλαγών η Ευρώπη και η Αμερική υπερτερούν.

7.3.6 Αφρική

Τα 2/3 του εισαγωγικού εμπορίου της Αφρικής το 2006 προέρχονται ισομερώς από την Ευρώπη και ενδοπεριφερειακά από την ίδια την Αφρική. Από το υπόλοιπο 1/3 η σημαντικότερη συμβολή είναι της Αν. Ασίας όπου φτάνει το 15% του συνόλου των εμπορικών μεριδίων ενώ οι υπόλοιπες περιοχές περιορίζονται σε ένα 2% με την Β. Αμερική και τη Μέση Ανατολή να έχουν από ένα 5%.

Όντας η λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένη περιοχή, η Αφρική παρουσιάζει στατιστικά σημαντικές εισαγωγές από όλες τις περιφέρειες όχι όμως και από πολλές χώρες. Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν συγκεκριμένες χώρες πίσω από τις περιφέρειες που εμπορεύονται τον πλούτο της Αφρικανικής γης: οι ΗΠΑ, η Βραζιλία, ο σκληρός Ευρωπαϊκός πυρήνας, η Κίνα, η Ιαπωνία, η Ινδία, τα ΗΑΕ και η Σαουδική Αραβία. Μόνο από τις χώρες της ΝΑ Ασίας δεν προκύπτει κάποια εμπορική σχέση κυριαρχικού χαρακτήρα όπως φαίνεται από την Γραμμή 9 (Αφρική) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006). Ακόμα και ενδοπεριφερειακά φαίνεται ότι η Νότιος Αφρική προσπαθεί να έχει κυρίαρχο ρόλο στο εμπόριο της Αφρικής.

³¹⁶ Υπάρχει και το πρόβλημα της μη ύπαρξης δεδομένων για πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής και για τα δύο έτη, όπως τα ΗΑΕ, το Κουβέιτ ή το Ομάν.

Από την Στήλη 9 (Αφρική) του Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006) προκύπτει ότι οι εισαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές μόνο ενδοπεριφερειακά. Η μόνη χώρα που φαίνεται να έχει μία ελάχιστη παρουσία πέρα από την περιοχή είναι η Νότιος Αφρική με μερικά εμπορικά μερίδια της τάξης του 1-2% διεσπαρμένα σε Μέση Ανατολή, Νότια Ασία, Ωκεανία και Νότιο Αμερική. Η απόκλιση αυτή στην πυκνότητα δεδομένων μεταξύ Γραμμών-Στηλών δείχνει και την σχετική θέση που έχει η κάθε περιοχή στο χώρο του διεθνούς εμπορίου. Ως προς αυτό η Αφρική αποτελεί την περιοχή με την μεγαλύτερη εμπορική εξάρτηση και την πιο μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη εκτός ίσως της ιδιαιτερότητας των προϊόντων της όπου της δίνει τη δυνατότητα να βελτιώσει τη θέση της σημαντικά.

Συγκριτικά με το 1995 διαγράφονται μερικές ξεκάθαρες τάσεις στις εισαγωγές της περιοχής: σημαντική πτώση στα μερίδια της Β. Αμερικής και ιδιαίτερα της Ευρώπης, ενίσχυση των σχέσεων με τη Ν. Αμερική, τη Νότια Ασία και τη Μέση Ανατολή, με την σημαντικότερη άνοδο να είναι εκείνη του ενδοπεριφερειακού εμπορίου όπου αρκετές μειώσεις υπερνικούνται εύκολα από τις σημαντικές αυξήσεις τόσο σε αριθμό όσο και σε βάθος. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και στην περίπτωση της Αν. Ασίας όπου κάποιες σημαντικές μειώσεις δεν αλλάζουν την γενικότερη εικόνα που δείχνει ενίσχυση των εμπορικών δεσμών μεταξύ των συγκεκριμένων περιοχών.

Οι κυριότεροι εξαγωγικοί προορισμοί για το 2006 είναι η Ευρώπη και η ίδια η Αφρική που μαζί μετρούν πάνω από το 70% των συνολικών εξαγωγών. Μερίδια γύρω στο 10% έχουν τόσο η Β. Αμερική όσο και η Αν. Ασία ενώ όλες οι υπόλοιπες περιοχές εμφανίζουν συμμετοχή κάτω του 3% με κυρίαρχο στην τελευταία ομάδα την Μέση Ανατολή. Η κύρια διαφορά με τη δομή των εισαγωγών είναι ότι η Β. Αμερική, δηλαδή οι ΗΠΑ, έχουν σημαντικότερο ρόλο ως προορισμός των εξαγωγών της Αφρικής σε σχέση με τις εισαγωγές τους κάτι που ισχύει σε ένα μικρότερο βαθμό και για την Ευρώπη.

Οι εξαγωγές της Αφρικής είναι στατιστικά σημαντικές κυρίως για το ενδοπεριφερειακό της εμπόριο. Ωστόσο, σε σχέση με την αντίστοιχη οπτική των εισαγωγών εδώ εντοπίζονται και σποραδικές περιπτώσεις στην Αμερική και την Ευρώπη που σχετίζονται κυρίως με τη Νιγηρία όπως φαίνεται από την Στήλη 9 (Αφρική) του Χάρτη 11 (Εισαγωγές 2006).

Η κυριότερη μεταβολή σε σχέση με το 1995 είναι η άνοδος των μεριδίων της Αν. Ασίας στο εξαγωγικό εμπόριο της Αφρικής με ποσοστά που φτάνουν το 23%. Υπάρχουν και κάποιες πτώσεις μεριδίων κυρίως χωρών της υπό-σαχάριας Αφρικής τα οποία ουσιαστικά αποτελούν μετακλίσεις προς τη Νότιο Αφρική στην οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και η εκπληκτική άνοδος του ενδοπεριφερειακού εμπορίου όπως μπορούμε να δούμε συγκρίνοντας το Χάρτη 12 (Εξαγωγές 2006) με το Χάρτη 10 (Εξαγωγές 1995). Θετικές μεταβολές βλέπουμε και στην περίπτωση της Ρωσίας, της Μέσης Ανατολής, της Νότιας Ασίας ενώ στη Β. Αμερική η κατάσταση παρουσιάζεται μικτή.

Η σημαντικότερη αρνητική μεταβολή παρουσιάζεται στην Ευρώπη η οποία ουσιαστικά είναι η περιοχή που «τροφοδοτεί» τις μετακινήσεις μεριδίων προς τις άλλες περιοχές. Στις περισσότερες χώρες της Αφρικής εμφανίζεται μείωση των εξαγωγών τους προς την Ευρώπη που πολλές φορές φτάνουν το 30-40%. Υπάρχουν φυσικά και περιπτώσεις χωρών της Αφρικής όπου εμφανίζουν σημαντική άνοδο των εξαγωγών τους προς την Ευρώπη όπως η Μοζαμβίκη, η Ζάμπια ή η Ρουάντα, ωστόσο οι μειώσεις υπερτερούν τόσο αριθμητικά όσο και σε βάθος σχέσης.

Γενικά στην περίπτωση της Αφρικής βλέπουμε ότι οι παραδοσιακές δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου έχουν ακόμα κυρίαρχο ρόλο. Φαίνεται όμως ότι η κατάσταση αυτή μεταβάλλεται αν και με αργό ρυθμό. Η επίδραση της Ανατολικής και Νότιας Ασίας καθώς και της Μέσης Ανατολής στρέφουν τα κανάλια του εμπορίου μακριά από την Ευρώπη και την Β. Αμερική, μία εξέλιξη η οποία πιθανόν να έχει καθοριστικό ρόλο για τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις του 21^{ου} αιώνα.

7.4 Ενδοπεριφερειακό Εμπόριο

Αφού αποκτήσαμε μία γενικότερη εικόνα για τη δομή του εμπορίου μεταξύ περιφερειών, μέρος της οποίας αποτελεί και το ενδοπεριφερειακό εμπόριο, θα προχωρήσουμε τώρα στην ανάλυση της δομής του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και στην αποτύπωση της μεταβολής της εσωτερικής του δομής σε σχέση με το 1995.

7.4.1. Αμερική

Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο έχουμε μία μετακύλιση σημαντικών εμπορικών μεριδίων από την Βόρεια στη Νότια Αμερική κάτι που συμβαίνει μόνο για τις εισαγωγές. Στην περίπτωση των εισαγωγών προκύπτει ξεκάθαρα μία άνοδος της Ν. Αμερικής μέσα από την ενίσχυση των εμπορικών δεσμών όλων των χωρών της ηπείρου με τη Χιλή, την Αργεντινή αλλά κυρίως την Βραζιλία. Φυσικά η Β. Αμερική επικρατεί στο εμπόριο της ηπείρου με την κυριαρχία των ΗΠΑ αλλά η επίδραση της σε επίπεδο εμπορικών μεριδίων έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με το 1995. Η μετατόπιση αυτή προέρχεται από την μείωση των Ευρωπαϊκών μεριδίων στο εμπόριο της Αμερικής και την μετακύλισή τους σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο.

Παρατηρούμε ότι στις εξαγωγές δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Δηλαδή, η Βραζιλία, η Χιλή και η Αργεντινή που προκύπτουν ως σημαντικοί εξαγωγείς δεν έχουν τον ίδιο ρόλο για την απορρόφηση των εξαγωγών των χωρών της Αμερικής. Αντιθέτως, το ρόλο του βασικού εισαγωγέα αναλαμβάνει η Βόρειος Αμερική, ιδιαίτερα ο Καναδάς, οι ΗΠΑ και το Μεξικό που σημαίνει ότι τη μείωση των εξαγωγικών μεριδίων προς την Ευρώπη την αντικαθιστά η αύξηση προς τη Βόρειο Αμερική οδηγώντας στρέφοντας έτσι τις χώρες της ηπείρου προς την περιφέρειά τους.

Στην περίπτωση της Αμερικής τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές είναι εμφανής η τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου εις βάρος των διαπεριφερειακών σχέσεων. Στο εσωτερικό της ηπείρου υπάρχουν χώρες που εισέρχονται δυναμικά στο πεδίο των εξαγωγών με μία μάλλον προστατευτική συμπεριφορά όσον αφορά τις εισαγωγές τους όπως γίνεται φανερό από την περιοχή Γραμμή 1- Στήλη 1 των Χαρτών 11 (Εισαγωγές 2006) και 12 (Εξαγωγές 2006).

7.4.2 Ευρώπη

Στην περίπτωση της Ευρώπης το ενδοπεριφερειακό εμπόριο αποτελεί την κύρια συνιστώσα του εξωτερικού της εμπορίου με εμπορικά μερίδια της κάθε Ευρωπαϊκής χώρας να ξεπερνούν πολλές φορές το 60% αν και η τάση της μεταβολή σε σχέση με το 1995 παρουσιάζεται μικτή. Οι χώρες των Βαλκανίων και της Βαλτικής ενισχύουν τους δεσμούς τους με την Ευρώπη μέσω των αυξημένων εισαγωγικών μεριδίων, οι

περισσότερες όμως χώρες της Ευρώπης δείχνουν έναν εξωστρεφή προσανατολισμό. Ενδοπεριφερειακά εκείνο που είναι πιο σημαντικό είναι η ανοδική κινητικότητα των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα η Ουγγαρία, η Σλοβακία, η Τσεχία και η Πολωνία, χώρες που σε μία δεκαετία έχουν ενισχύσει τους δεσμούς τους με την Γερμανία, την Αυστρία αλλά και τη Βόρεια Ευρώπη.

Η περιοχή των Βαλκανίων δεν έχει ακόμα καταφέρει να ισχυροποιήσει τους εσωτερικούς της δεσμούς και ουσιαστικά αποτελεί την μόνη περιοχή της Ευρώπης που για τον ένα ή τον άλλο λόγο, αρνείται να «ολοκληρωθεί» όπως για παράδειγμα έχουν καταφέρει οι Σκανδιναβικές χώρες όπου έχουν στέρεους και ισχυρούς δεσμούς με τον σκληρό πυρήνα της Ευρώπης.

Οι κυρίαρχες αυτές χώρες για το διεθνές εμπόριο έχουν φυσικά και κυρίαρχο ρόλο εντός της Ευρώπης. Η διαφορά με το παρελθόν όμως εντοπίζεται στην ταυτόχρονη πτώση του Ηνωμένου Βασιλείου ως εξαγωγική δύναμη και την σχετική ανοδική κίνηση της Γερμανίας στον ευρωπαϊκό χώρο ενώ άλλες παραδοσιακές δυνάμεις όπως η Γαλλία και η Ιταλία ή η Ολλανδία έχουν χαμηλή παρουσία σε σχέση με τη Γερμανία η οποία αναδεικνύεται κυρίαρχος στο χώρο του εμπορίου. Δεν υπάρχει καμία χώρα στην Ευρώπη που να μπορεί να ανταγωνιστεί την Γερμανία σε ενδοπεριφερειακά μερίδια αγοράς εκτός από την περίπτωση της Ιταλίας όπου κυριαρχεί στην αγορά των Βαλκανίων με εμπορικά μερίδια που φτάνουν μέχρι και 28% στις περιπτώσεις των εισαγωγών της Αλβανίας και της Μάλτας και δημιουργεί έτσι ουσιαστικά τη δική της μικρο-σφαίρα επιρροής.

Βλέπουμε λοιπόν και εδώ όπως και στην περίπτωση της Αμερικής, ότι πίσω από την περιφέρεια εντοπίζονται συγκεκριμένες δυνάμεις, έθνη-κράτη, που έχουν κυρίαρχη παρουσία που ουσιαστικά αποτελούν και τους κόμβους του διαπεριφερειακού εμπορίου.

7.4.3 Ρωσία και Κεντρική Ασία

Και για τις περιοχές της Ρωσίας και της Κεντρικής Ασίας το ενδοπεριφερειακό εμπόριο εισαγωγών αποτελεί την σημαντικότερη συνιστώσα. Ενδοπεριφερειακά η Ρωσία αποτελεί την κυρίαρχη χώρα συγκεντρώνοντας τα υψηλότερα εμπορικά μερίδια από κάθε χώρα ξεχωριστά ενώ σημαντική είναι και η παρουσία της Ουκρανίας και της

Τουρκίας με χαμηλότερα όμως εμπορικά μερίδια. Σε σχέση ωστόσο με το 1995 είναι καθολική η μείωση του ενδοπεριφερειακού εισαγωγικού εμπορίου της περιοχής και κυμαίνεται σε εύρος 4-25%.

Στις εξαγωγές οι ενδοπεριφερειακές εμπορικές σχέσεις είναι πάλι σημαντικές χωρίς όμως να είναι κυρίαρχες καθώς εδώ υπερισχύει η Ευρώπη ως κύριος τόπος προορισμού εξαγωγών. Και εδώ η Ρωσία έχει κομβικό ρόλο για τις χώρες της περιοχής με μεγάλη όμως απώλεια μεριδίων συγκριτικά με το 1995. Είναι εμφανής ένας εξωστρεφής προσανατολισμός στις εξαγωγές που στοχεύει κυρίως στην ευρωπαϊκή αγορά αφού η Ευρώπη είναι ο χώρος όπου μετακυλίνουνται διαχρονικά οι απώλειες των ενδοπεριφερειακών εμπορικών μεριδίων.

7.4.4 Αν. Ασία – Ωκεανία – ΝΑ Ασία – Νότια Ασία

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της διευρυμένης αυτής περιοχής είναι ιδιαίτερα έντονο και πυκνό με την εξαίρεση των χωρών της Νότιας Ασίας όπου κυριαρχεί η Ινδία. Το δομημένο αυτό τετράγωνο που απεικονίζεται στους Χάρτες 11 και 12 δείχνει ότι ολόκληρη αυτή η περιοχή λειτουργεί κατά μία έννοια σαν δίκτυο αν και η Κίνα και η Ιαπωνία αποτελούν τις κυρίαρχες χώρες συγκεντρώνοντας διψήφια εμπορικά μερίδια τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές.

Συνολικά το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της περιοχής αποτελεί την κύρια συνιστώσα του εμπορίου της περιοχής ξεπερνώντας και τη συνδυασμένη επίδραση Ευρώπης και Β. Αμερικής τόσο για τις εισαγωγές όσο και για τις εξαγωγές. Η κάθε χώρα της περιοχής πραγματοποιεί το εισαγωγικό και εξαγωγικό της εμπόριο ενδοπεριφερειακά σε ποσοστά που ξεπερνούν το 50% και στην περίπτωση του Χονγκ Κονγκ φτάνει το 74%.

Ειδικά στην περίπτωση των εισαγωγών η μεταβολή σε σχέση με το 1995 είναι αποκαλυπτική αφού φανερώνει την απώλεια σημαντικών εμπορικών μεριδίων για τη Δύση (Ευρώπη και Β. Αμερική) και την ενίσχυση των ενδοπεριφερειακών. Στις εξαγωγές κυριαρχεί η ίδια τάση γενικότερα αλλά είναι σαφής και ένας προσανατολισμός προς τη Δύση όσον αφορά τους προορισμούς των εξαγωγών της περιοχής.

Η πυκνότητα των ενδοπεριφερειακών εμπορικών σχέσεων είναι μοναδική και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διευρυμένη περιοχή της Ασίας θα αποτελέσει τον κύριο ανταγωνιστή της Δύσης τις επόμενες δεκαετίες με την συνδυασμένη επίδραση στο διεθνές εμπορικό πεδίο των ισχυρών δεσμών που φαίνεται να αναπτύσσονται ταυτόχρονα με τη Μέση Ανατολή και την Αφρική.

7.4.5 Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή αποτελεί την μόνη περιοχή όπου το ενδοπεριφερειακό εμπόριο είναι τόσο χαμηλό, αναμφισβήτητα λόγω της ιδιαιτερότητας του προϊόντος αν και διαχρονικά το εμπόριο αυτό ενισχύεται. Βλέπουμε ότι και σε αυτή την περιοχή κυριαρχούν λίγες μόνο χώρες, η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ, κυρίως στην περίπτωση των εισαγωγών.

Τα ίδια αυτά συμπεράσματα ισχύουν και για τις εξαγωγές με τη διαφορά ότι το ενδοπεριφερειακό εμπόριο τώρα δείχνει μία μείωση αν και τα δεδομένα δεν είναι επαρκή για να έχουμε μία καλύτερη εικόνα. Πολλές χώρες για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία για το 1995 δεν υπάρχουν για το 2006 ενώ ακόμη και στις καταχωρημένες το καταγεγραμμένο εμπόριο δεν ξεπερνά κάποιες φορές το 67%.

7.4.6 Αφρική

Η Αφρική αποτελεί ακόμα μία περιοχή όπου το ενδοπεριφερειακό εμπόριο δεν είναι τόσο σημαντικό σε σχέση με άλλες περιοχές. Αυτό όμως φαίνεται να αλλάζει διαχρονικά αφού σε σχέση με το 1995 έχουμε σχεδόν καθολική ενίσχυση των εμπορικών δεσμών των Αφρικανικών εθνών-κρατών τόσο σε επίπεδο εισαγωγών όσο και εξαγωγών.

Μία ιδιαιτερότητα του ενδοπεριφερειακού εμπορίου της Αφρικής είναι ότι η μόνη δύναμη που έχει παρουσία σε όλη την ήπειρο είναι η Νότιος Αφρική η οποία από το 1995 έχει ενισχύσει ακόμα πιο πολύ την παρουσία της. Διαφορετικά οι εμπορικές σχέσεις της τεράστιας αυτής ηπείρου περιορίζονται στις γειτονικές κάτι που βλέπουμε πολύ εύκολα στους Χάρτες 11 και 12. Βλέπουμε επίσης ότι στην περίπτωση της βόρειας μη μεσογειακής Αφρικής επικρατούν η Ακτή Ελεφαντοστού και η Νιγηρία

δημιουργώντας μία μικρή εμπορική γειτονία με εντεινόμενες εμπορικές σχέσεις κυρίως στην περίπτωση των εξαγωγών.

Γενικότερα ωστόσο, το ενδοπεριφερειακό εμπόριο της Αφρικής κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα για τον αριθμό των εθνών-κρατών που περιέχει και αποτελεί τη μόνη περιοχή με τόσο μεγάλη εξάρτηση από τις αγορές άλλων περιοχών και κυρίως εκείνων της Δύσης.

7.5 Συμπεράσματα

Η διερεύνηση της δομής του διεθνούς εμπορίου για το 2006 και της μεταβολής της σε σχέση με το 1995 ολοκληρώνει το αναλυτικό μέρος της έρευνάς μας και μπορεί να μας οδηγήσει σε ορισμένα συμπεράσματα:

α) Η γενικότερη δομή του διεθνούς εμπορίου παραμένει ως έχει, κάτι που σημαίνει ότι εάν το διεθνές εμπόριο μεγεθύνεται τότε οι κυρίαρχες χώρες καταφέρνουν να κατακτούν μερίδια αγοράς αντίστοιχα με το ρυθμό μεγέθυνσης της παγκόσμιας αγοράς αν και μικρές μεταβολές κάνουν την εμφάνισή τους.

β) η κινητικότητα περιορίζεται σε ορισμένες μόνο χώρες και είναι ηγεμονικού χαρακτήρα όπως στην περίπτωση της Κίνας, ενώ οι υπόλοιπες αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ινδίας, της Βραζιλίας και της Ρωσίας φανερώνουν έντονη παρουσία αν και όχι υψηλή κινητικότητα στο διάστημα μίας δεκαετίας,

γ) Διαχρονικά είδαμε ότι αυξάνεται η διασπορά του δείκτη συγκέντρωσης εισαγωγών / εξαγωγών κάτι που υποδεικνύει από τη μία πρακτικές προστατευτισμού ορισμένων εθνών-κρατών και από την άλλη σημαντικές εμπορικές εξαρτήσεις, αποτελέσματα κάθετα αντίθετα με λειτουργίες μίας ελεύθερης αγοράς.

δ) Το διαπεριφερειακό εμπόριο και για το 2006 περιορίζεται στις στατιστικά σημαντικές εμπορικές σχέσεις ηγεμονικών κρατών των σχετικών περιφερειών ενώ οι μικρότερες χώρες της κάθε περιφέρειας συνήθως προσκολλώνται ή εξαρτώνται από τις ηγεμονικές δυνάμεις της περιοχής.

ε) Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο αυξάνεται εις βάρος του διαπεριφερειακού εμπορίου και άρα η κίνηση είναι αντίθετη από εκείνη που θα αναμέναμε σε μία περίοδο ισχυρών

δυνάμεων ολοκλήρωσης των παγκόσμιων αγορών. Η εικόνα που παίρνουμε είναι εκείνη της σφαίρας επιρροής σε μία ομάδα γειτονικών (ή όχι) κρατών, πεδίο που αποτελεί ορμητήριο για την επέκταση στην παγκόσμια αγορά.

Γενικότερα, οι δομές του διεθνούς εμπορίου έχουν μία ιεραρχική δομή όπου μία ομάδα λίγων μόνο χωρών επικρατεί στο χώρο ως κυρίαρχη ενώ για τις υπόλοιπες υπάρχει μία πολύ πιο ευρεία διαστρωμάτωση. Βάσει του αριθμού των εμφανίσεων όπου έχει μία χώρα είτε στις εισαγωγές είτε στις εξαγωγές των άλλων χωρών προκύπτει ότι έχουμε συνολικά τέσσερις ομάδες χωρών που δημιουργούν μία πυραμιδική διαστρωμάτωση με λίγες μόνο να βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας και τις περισσότερες να αποτελούν τη βάση της.

Παρά τις σχετικές μεταβολές που παρατηρούνται στο χώρο του διεθνούς εμπορίου, η δομή και η ιεραρχία του διαχρονικά διατηρούνται. Η κινητικότητα προς οποιαδήποτε κατεύθυνση είναι πολύ χαμηλή και μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις διαπιστώνουμε μία σημαντική αλλαγή όπως στις περιπτώσεις της Ιαπωνίας, της Κίνας, της Βραζιλίας ή της Ινδίας, δηλαδή χωρών όπου όχι μόνο έχουν ένα σημαντικό μέγεθος σε πληθυσμό και πόρους, αλλά έχουν κυρίαρχο ρόλο στην πολιτική των περιοχών όπου ανήκουν. Χώρες που έχουν μία σημαντική παρουσία στο διεθνές εμπόριο όπως η Σιγκαπούρη ή η Ν. Κορέα τυγχάνουν περιορισμένης κινητικότητας λόγω του μικρού μη οικονομικού τους μεγέθους. Συνεπώς στην ηγετική κυριαρχία στο χώρο του διεθνούς εμπορίου το μη οικονομικό μέγεθος της χώρας έχει κάποια σημασία και άρα δεν πρέπει στις αναλύσεις μας να ανάγουμε το μέγεθος σε κατά κεφαλήν μέγεθος εξαφανίζοντας έτσι τη συγκεκριμένη παράμετρο. Οι πόροι που μπορεί να κινητοποιήσει μία μεγάλη χώρα δεν είναι οι ίδιοι με των μικρότερων κάτι που είναι καθοριστικής σημασίας για τον ανταγωνισμό στο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Ένα ακόμη συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι το διαπεριφερειακό εμπόριο είναι σχετικά μόνο σημαντικό. Πιο συγκεκριμένα, το στατιστικά σημαντικό κομμάτι του συγκεντρώνεται γύρω από συγκεκριμένα έθνη-κράτη, κυρίως εκείνα που ανήκουν στην ηγεμονική ομάδα του χώρου του διεθνούς εμπορίου τα οποία είναι και εκείνα που δημιουργούν τους όρους συγκόλλησης μεταξύ των περιφερειών. Το αποτέλεσμα αυτό προκύπτει από την χρήση των χαρτών των εμπορικών εταίρων ως εργαλεία απεικόνισης και ανάλυσης των εμπορικών σχέσεων που καταγράφονται. Εάν μέναμε

σε συγκεντρωτικά στατιστικά αποτελέσματα μεταξύ των περιφερειών δεν θα προέκυπτε η εικόνα αυτή και ούτε φυσικά τα συμπεράσματα που απορρέουν. Το διαπεριφερειακό εμπόριο σε μεγάλο του μέρος οφείλεται στις εμπορικές σχέσεις ηγεμονικών δυνάμεων και εκείνες είναι που δημιουργούν τον παγκόσμιο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Η ακαμψία στη δομή του διεθνούς εμπορίου που εκφράζεται μέσα από τη χαμηλή κινητικότητα και τη διατήρηση του ιεραρχικού σχήματος ή τον αργό ρυθμό πραγματοποίησης μεταβολών προκαλεί την ανάγκη μελέτης συγκεκριμένων χωρών όπου εμφανίζεται σημαντική κινητικότητα όπως η Ιαπωνία, η Σιγκαπούρη, η Ν. Κορέα και η Κίνα. Σε όλες αυτές τις χώρες είδαμε επιφανειακά ότι η κυβέρνηση είχε καθοριστικό ρόλο κυρίως μέσα από την διερεύνηση στρατηγικής σημασίας δομών του διεθνούς εμπορίου και την ανάπτυξη κατάλληλων κάθε φορά πολιτικών ανάπτυξης.

Επίσης, ο ρόλος της κυβέρνησης ήταν σημαντικός και στην προστασία των ήδη υπάρχοντων παραγωγικών δομών, κυρίως εκείνων που η κάθε χώρα θεωρεί σημαντικές για την δική της οικονομία που τις περισσότερες φορές σχετίζονται με τον ευάλωτο αγροτικό τομέα. Εκεί τόσο οι αναπτυσσόμενες όσο και οι ανεπτυγμένες χώρες πραγματοποιούν την πιο σκληρή διαπραγμάτευση κάτι που δεν φαίνεται πουθενά καλύτερα από την θριαμβολογία των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών μετά το κλείσιμο του κύκλου εμπορικών διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης – όπου οι χώρες αυτές κατάφεραν να διαφυλάξουν τα συμφέροντα του αγροτικού τους τομέα και ταυτόχρονα να απελευθερώσουν τις αντίστοιχες αγορές των υπολοίπων – και από την αποτυχία συνέχειας του κύκλου διαπραγματεύσεων της Ντόχα το 2008 όπου οι αναπτυσσόμενες χώρες αρνήθηκαν να συνεχίσουν τη συζήτηση εφόσον δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν στους όρους απελευθέρωσης των αγροτικών τους τομέων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Ο Χώρος του Διεθνούς Εμπορίου ως Οικονομικό Πεδίο

«Those who don't obey the rules win»

Paul Bairoch³¹⁷

8.1 Εισαγωγή

Η διερεύνηση της εξέλιξης της δομής του διεθνούς εμπορίου μας οδήγησε σε κάποια συμπεράσματα που μπορούμε εδώ να τα συνοψίσουμε ως εξής:

- η αρχική ιεραρχική δομή του διεθνούς εμπορίου διατηρείται,
- η σχετική θέση των χωρών διατηρείται
- η κινητικότητα στην κατάταξη των δυνάμεων στο συγκεκριμένο χώρο είναι περιορισμένη αφού περιορίζεται σε λίγες μόνο χώρες (Ιαπωνία, Ν. Κορέα, Σιγκαπούρη, Κίνα) και είναι ηγεμονικού τύπου (Κίνα)
- το διαπεριφερειακό εμπόριο συγκροτείται σε μεγάλο βαθμό από συγκεκριμένα έθνη-κράτη δίπλα στα οποία συσπειρώνονται άλλα μικρότερης ισχύος δημιουργώντας έτσι σφαίρες επιρροής,

Το φαινόμενο που πρέπει συνεπώς να ερμηνεύσουμε είναι η ιεραρχική δομή του διεθνούς εμπορίου, η σχετική της ακαμψία και η περιορισμένη κινητικότητα εντός

³¹⁷ Bairoch, Paul, *Economics and World History. Myths and Paradoxes*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1993.

αυτής της δομής. Το φαινόμενο αυτό το έχουν εντοπίσει και άλλες έρευνες κυρίως εκείνες που σχετίζονται με την θεωρία δικτύων και τις σχέσεις πυρήνα-περιφέρειας (blockmodelling) στο πλαίσιο της θεωρίας του συστήματος-κόσμου του Ιμάνιουελ Βάλερσταιν.³¹⁸

Μερικά από τα συμπεράσματα αυτών των μελετών είναι ότι από το 1965 έως το 2000 οι σχέσεις των χωρών μπορούν να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο πυρήνα-περιφέρειας, η κινητικότητα στο χώρο του διεθνούς εμπορίου περιορίζεται σε λίγες μόνο χώρες, η τεχνολογική υπεροχή έχει σημασία για την δομική ανισότητα ενώ η σχετική θέση των χωρών είναι ουσιαστικά αμετάβλητη.³¹⁹ Επίσης βρίσκουν ότι ο πυρήνας των οικονομικά ισχυρών χωρών έχει μεταβληθεί προς την κατεύθυνση της πολυπολικότητας ενώ η σχετική ανοδική κινητικότητα χωρών όπως η Μαλαισία, η Ινδονησία ή η Φινλανδία στηρίζονται στους ενδοπεριφερειακούς εμπορικούς δεσμούς τους.³²⁰

Παρά την ομοιότητα με τα δικά μας συμπεράσματα, η θεωρία πυρήνα-περιφέρειας που προσπαθεί να τα ερμηνεύσει εντάσσει τις χώρες σε συγκεκριμένες ζώνες όπου δομικά πλέον καθορίζεται η μετέπειτα οικονομική τους εξέλιξη, ανάλογα δηλαδή με την περιοχή (πυρήνα, περιφέρεια, ημιπεριφέρεια) όπου ανήκει η κάθε μία. Από τη στιγμή που ενταχθεί μία χώρα σε συγκεκριμένη κατηγορία πρέπει να ακολουθήσει την προδιαγεγραμμένη τροχιά της κατηγορίας αυτής. Η κατηγοριοποίηση αυτή φυσικά δεν επιτρέπει στις χώρες την κινητικότητα προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, είτε ανοδική, είτε καθοδική. Υπό αυτή την έννοια το

³¹⁸ Snyder, David and Edward L. Kick, «Structural Position in the World System and Economic Growth, 1955-1970: A Multiple-Network Analysis of Transnational Interactions», *American Journal of Sociology*, τ. 84-5, 1979, σ. 1096-1126 και Breiger, Ronald, «Structures of Economic Interdependence Among Nations», σ. 353-379, στο Blaue, Peter M. και Robert K. Merton (επ.), *Continuities in Structural Inquiry*, Sage, Λονδίνο, 1981, Arrighi, Giovanni και Jessica Drangel, «The Stratification of the World-Economy.» *Review*, τ.10, 1986, σ. 9-74.

³¹⁹ Mahutga, Matthew C., «The Persistence of Structural Inequality? A Network Analysis of International Trade», *Social Forces*, τ. 84-4, 2006, σ. 1863-1889, Nemeth, Roger J. και David A. Smith, «International Trade and World System Structure: A Multiple Network Analysis», *Review*, τ. 8-4, 1985, σ. 517-160, Smith, David A., και Roger J. Nemeth, «Research Note: An Empirical Analysis of Commodity Exchange in the International Economy: 1965-1980», *International Studies Quarterly*, τ. 32, 1988, σ. 227-240, Smith, David A., και Douglas R. White, «Structure and Dynamics of the Global Economy: Network Analysis of International Trade 1965-1980», *Social Forces*, τ. 70-4, 1992, σ. 857-893.

³²⁰ Blanton, Robert G., «Structure and Behavior in the World Trading System», *International Interactions*, 1999, τ. 25-2, σ. 119-144, Clark, Rob, «World-System Mobility and Economic Growth, 1980-2000», *Social Forces*, τ. 88-3, 2010, σ. 1123-1151.

θεωρητικό πλαίσιο είναι ανεπαρκές για να εξηγήσει την πορεία χωρών όπως η Ν. Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Ταϊβάν και πολύ περισσότερο τις ηγεμονικές περιπτώσεις της Ιαπωνίας και της Κίνας.

8.2 Οι Αδυναμίες της Κλασικής Θεωρίας

Στον κόσμο της οικονομικής θεωρίας τόσο του εμπορίου όσο και της οικονομικής μεγέθυνσης, οι χώρες οδηγούνται σε σύγκλιση τιμών των παραγωγικών συντελεστών όσο και εισοδημάτων. Γενικότερα οι φτωχές χώρες θα πρέπει να εμφανίζουν υψηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης καθώς εκμεταλλεύονται τις αποδόσεις από τον χαμηλό λόγο κεφαλαίου/εργασίας που έχουν μειώνοντας έτσι το χάσμα της παραγωγικότητας.³²¹ Ειδικότερα η ιδέα της ταχείας ανάπτυξης των μικρότερων χωρών οι οποίες εκμεταλλεύονται την ελεύθερη διάχυση της τεχνολογίας που με κόπο και χρόνο ανέπτυξαν οι πιο ανεπτυγμένες είναι από τις πιο δημοφιλείς θεωρίες.³²² Εάν ίσχυε κάτι τέτοιο τότε μακροπρόθεσμα δεν θα υπήρχε κανενός είδους κυριαρχία στο διεθνές εμπόριο και συνεπώς τα σχήματα που θα έπρεπε να πάρουμε από τους χάρτες μας θα έπρεπε να είναι πολύ διαφορετικά.³²³ Επίσης ακόμα και άλλες μελέτες έχουν δείξει ότι υπάρχει μάλλον απόκλιση μεταξύ των χωρών και όχι σύγκλιση που ισχύει μόνο για τις ήδη οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, κάτι που σημαίνει ότι οι αποστάσεις αυξάνονται αντί να μειώνονται κάτι που εντοπίσαμε και εμείς κυρίως την περίοδο 1980-1995.³²⁴

³²¹ Barro, Robert J., και Xavier Sala-I-Martin, *Economic Growth*, McGraw Hill, Κέμπριτζ, 1995.

³²² Gerschenkron, Alexander, *Economic Backwardness in Historical Perspective, a Book of Essays*, Frederick A. Praeger, Νέα Υόρκη, 1962.

³²³ Όπως ανέφερε και ο Bertil Ohlin, η ίδια η λειτουργία του διεθνούς εμπορίου λειτουργεί εναντίον του με την έννοια ότι με την εξίσωση των παραγωγικών συντελεστών μειώνονται οι ευκαιρίες κέρδους, «trade thus evokes forces which counteract its own cause». Το αναφέρει ο Findlay, Ronald, *Factor Proportions, Trade and Growth*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1995, σ. 6.

³²⁴ Pritchett, Lant, «Divergence, Big Time», *The Journal of Economic Perspectives*, τ. 11-3, 1997, σ. 3-17, Abramovitz, Moses, «Catching Up, Forging Ahead and Falling Behind», *The Journal of Economic History*, τ. 46-2, 1986, σ. 385-406 και Durlauf, Steven N. και Paul A. Johnson, «Local versus global convergence across national economies», *National Bureau of Economic Research*, Working Paper No. 3996, 1992. Για την περίπτωση του ενδοκλαδικού εμπορίου η κλασική μελέτη είναι Grubel, Herbert και Peter J. Lloyd, *Intra-industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade in Different Products*, Macmillan, Λονδίνο, 1975.

Η ακαμψία του χώρου του διεθνούς εμπορίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί εύκολα από τη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος αφού η άνοδος χωρών όπως η Ιαπωνία, η Ν. Κορέα, η Κίνα και η Σιγκαπούρη, χώρες που παρουσίασαν την εξαίρεση στη μεταβολή της δομής του διεθνούς εμπορίου, δεν εκμεταλλεύτηκαν κάποιο συγκριτικό τους πλεονέκτημα.³²⁵ Εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο τότε σύμφωνα και με την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την μεταπολεμική ανάπτυξη της Ιαπωνίας, στην περίπτωση αυτή θα αποτελούσε μία χώρα χαμηλών εισοδημάτων και παραγωγής βιοτεχνικών αγαθών. Αντίθετα η Ιαπωνία προσπάθησε να ενταχθεί στο σύστημα μέσω του ανταγωνισμού σε στρατηγικές περιοχές του διεθνούς εμπορίου όπως η τεχνολογία. Όχι μόνο λοιπόν δεν στράφηκε προς κάποιο συγκριτικό πλεονέκτημα αλλά απέρριψε τη θεωρία αυτή στο σύνολό της και ακολούθησε την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή σχεδιασμό αναπτυξιακού τύπου.³²⁶ Το ίδιο ακριβώς έκανε και η Νότια Κορέα με τα λόγια του Κεντρικού Τραπεζίτη Park:

*«Don't listen to "comparative advantage" advice. Whenever we wanted to do anything the advocates of comparative advantage said, "We don't have comparative advantage". In fact, we did everything we wanted, but whatever we did, we did well.»*³²⁷

Επίσης, στις αρχές της δεκαετίας του 1950 με την έρευνα του Λεόντιεφ διαπιστώθηκε ότι οι ΗΠΑ, που θεωρητικά το συγκριτικό τους πλεονέκτημα ήταν η παραγωγή αγαθών έντασης κεφαλαίου ή τεχνολογίας, εξήγαν κυρίως αγαθά έντασης εργασίας σε σχέση με τις εισαγωγές τους.³²⁸ Έπειτα από αυτό ήταν πολύ δύσκολο να διατηρηθούν ερμηνείες εμπορικής απόδοσης χωρών όπως οι ΗΠΑ ή η Δ. Γερμανία σε όρους σχετικού

³²⁵ Ακόμα και στην περίπτωση της Κίνας το βασικό της ανταγωνιστικό πλεονέκτημα βάσει της κατανομής των πόρων της εντοπιζόταν στον αγροτικό τομέα και όχι στο βιομηχανικό ο οποίος δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε ουσιαστικά από το ίδιο το κράτος, βλ. Zhang, Xiao-guang, *China's Trade Patterns and International Comparative Advantage*, MacMillan Press, Λονδίνο, 2000.

³²⁶ Johnson, Chalmers, *MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925-1975*, Stanford University Press, Στάνφορντ, 1982. Η σχετική αναφορά στη σ. 19 αλλά ολόκληρο το Κεφάλαιο 2 είναι εξαιρετικά αναλυτικό ως προς αυτή την εκδοχή. Επίσης βλ. Shinohara, Miyohei, *Industrial Growth, Trade and Dynamic Patterns in the Japanese Economy*, University of Tokyo Press, Τόκιο, 1982.

³²⁷ Στο Wade, Robert, «East Asia's Economic Success. Conflicting Perspectives, Partial Insights, Shaky Evidence», *World Politics*, τ. 44, 1992, σ. 270-320.

³²⁸ Leontief, Wassily, «Domestic Production and Foreign Trade; The American Capital Position Re-Examined», *Proceedings of the American Philosophical Society*, τ. 97-4, 1953, σ. 332-349.

κόστους εργασίας και κεφαλαίου. Ακόμα και υπέρμαχοι της θεωρίας όπως ο Harry Johnson αναγκάστηκαν να παραδεχθούν ότι λόγω των μεταβολών που έχουν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό των οικονομιών, η κλασική θεωρία συγκριτικού πλεονεκτήματος ίσως δεν είναι επαρκής.³²⁹

Ακόμα πιο σημαντικές ήταν οι εμπειρικές έρευνες που έδειχναν ότι οι τιμές αποτελούσαν το λιγότερο σημαντικό παράγοντα σε πολλές περιπτώσεις δυναμικών εξαγωγών έναντι άλλων παραγόντων. Σε μελέτη για την ανταγωνιστικότητα των τιμών στο διμερές εμπόριο Δ. Γερμανίας-ΗΠΑ αποδείχθηκε ότι μόνο το 28% των Αμερικανών εξαγωγέων απέδιδαν την επιτυχία τους στις χαμηλές τιμές ενώ το 37% ανέφερε ότι ο κύριος παράγοντας ήταν η υπεροχή του προϊόντος και ακόμα ένα 10% ανέφερε τη μοναδικότητα του προϊόντος. Μόνο το 7% των Γερμανών εισαγωγέων ανέφερε τις χαμηλές τιμές ως κίνητρο εμπορίου ενώ το 63% ανέφερε ως αίτιο την μη διαθεσιμότητα των σχετικών αγαθών.³³⁰

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η ακαμψία της δομής που εντοπίσαμε οφείλεται στο μέγεθος των οικονομιών. Σύμφωνα με τη θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης θα έπρεπε να υπάρξει κάποια σύγκλιση σε εισοδηματικούς όρους ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων οικονομιών, ιδιαίτερα στην περίοδο του ενός αιώνα που εξετάσαμε, και να απεικονίζεται έως ένα βαθμό στις καρκινικές περιοχές των χαρτών των εμπορικών εταιριών. Η σύγκλιση αυτή ωστόσο δεν επιτεύχθηκε παρά μόνο όταν χώρες όπως η Ιαπωνία απέρριψαν την θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος και τη γενικότερη οικονομική λογική της ελεύθερης αγοράς με την έννοια ότι η Ιαπωνία δεν αποτελούσε ούτε σχεδιασμένη οικονομία ούτε όμως και ελεύθερη αγορά αφού είχε σημαντικούς περιορισμούς στο εξωτερικό εμπόριο αλλά

³²⁹ Johnson, Harry, «The State of Theory in Relation to the Empirical Analysis», σ. 9-21 στο Vernon, Raymond (επ.), *The Technology Factor in International Trade*, National Bureau of Economic Research, Νέα Υόρκη, 1970. Στο ίδιο πνεύμα είναι και το σχόλιο του Bhagwati, Jagdish N., «Comment», στο ίδιο, σ. 22-24.

³³⁰ Kravis, Irving B., και Robert E. Lipsey, *Price Competitiveness in World Trade*, NBER, Νέα Υόρκη, 1971. Η μελέτη του Rothwell, Roy, «Innovation in Textile Machinery», σ. 125-141, στο Pavitt, Keith (επ.), *Technical Innovation and British Economic Performance*, The MacMillan Press, Λονδίνο, 1980 έδειξε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση σε άλλους παράγοντες εκτός των τιμών όπως «καλύτερη απόδοση», «τεχνολογικά εξελιγμένα προϊόντα» ή «μη εναλλακτική διαθεσιμότητα». Η έμφαση μόνο στη μέτρηση τιμών χωρίς άλλες τεχνικές, π.χ. ερωτηματολόγια ή συνεντεύξεις χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σύμφωνα με τους Lipsey, Robert E., Linda Molinari και Irving B. Kravis, «Measures of Prices and Price Competitiveness in International Trade in Manufactured Goods», σ. 144-199, στο Hooper, Peter και David J. Richardson (επ.), *International Economic Transactions: Issues in Measurement and Empirical Research*, University of Chicago Press, Σικάγο, 1991.

και στην εσωτερική κατανάλωση. Ο κύριος τρόπος λειτουργίας της ήταν η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μία τακτική η οποία δεν εντάσσεται ούτε στο πλαίσιο της σχεδιασμένης οικονομίας ούτε όμως και στο πλαίσιο της αγοράς ως τρόπο άριστης κατανομής των πόρων.

Επίσης, το μέγεθος της χώρας έχει μόνο σχετική σημασία για το σχήμα που προκύπτει από τους χάρτες των εμπορικών εταίρων, αφού είδαμε ότι μικρές χώρες όπως η Σιγκαπούρη ή η Νότιος Κορέα εμφάνισαν ανοδική κινητικότητα κάτι που δεν θα έπρεπε να εντοπίσουμε σε μία διαφορετική περίπτωση. Περισσότερη σημασία για την διεθνή ανταγωνιστικότητα φαίνεται να έχει το τι παράγει μία χώρα - ο τύπος του αγαθού - κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την θεωρία περί συγκριτικού πλεονεκτήματος.³³¹

Οι παραδοσιακές τοποθετήσεις όπως αυτή του συγκριτικού πλεονεκτήματος έχουν νόημα σε έναν κόσμο όπου το διεθνές εμπόριο λαμβάνει χώρα κυρίως σε αγαθά που βασίζονται σε φυσικούς πόρους, π.χ. πρώτες ύλες. Στο σημερινό κόσμο όπου το παγκόσμιο εμπόριο κυριαρχείται από βιομηχανικά αγαθά η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι εν μέρει ανεδαφική. Ποια είναι η χώρα εκείνη που έχει τους κατάλληλους παραγωγικούς συντελεστές σε αφθονία για να παράγει οποιοδήποτε βιομηχανικό αγαθό, για παράδειγμα οπτικές ίνες υψηλής ποιότητας; Οι επιλογές της παραγωγής και των εξαγωγών δεν μπορούν να εξαχθούν από μία απλή οπτική φυσικών πόρων ή δεδομένων παραγωγικών συντελεστών. Αντίθετα, το συγκριτικό πλεονέκτημα σε έναν τέτοιο κόσμο δημιουργείται και δεν είναι δεδομένο.

8.3 Τεχνολογία και Διεθνές Εμπόριο

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις στην κλασική θεωρία του διεθνούς εμπορίου αποτέλεσε η συνειδητοποίηση ότι ο τεχνολογικός παράγοντας και η καινοτομία είναι καθοριστικής σημασίας. Η έρευνα του Michael Posner άνοιξε το δρόμο για την ανάπτυξη ενός διαφορετικού παραδείγματος όπου ξεκινώντας από την αυτονόητη υπόθεση ότι μία εταιρεία που εισάγει ένα νέο προϊόν (καινοτομία) απολαμβάνει

³³¹ Hausmann, Ricardo, Jason Hwang και Dani, Rodrik, «What you export matters», *Journal of Economic Growth*, 2007, τ. 12, σ. 1-25.

μονοπώλιο στις εξαγωγές της από την χώρα που εδρεύει, τουλάχιστον μέχρι την εμφάνιση μιμητών στην αγορά, ανέπτυξε ένα σύνολο εννοιών που αποτέλεσαν τη βάση για τις θεωρίες «τεχνολογικής υστέρησης» του διεθνούς εμπορίου.³³² Από τη στιγμή που το χρονικό διάστημα μίμησης είναι μικρότερο της περιόδου ζήτησης τότε η τεχνολογική υστέρηση στο εμπόριο μπορεί να διατηρηθεί.

Με μία σειρά μελετών που έγιναν τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και χώρας, αποδείχθηκε ότι οι καινοτομίες αυτές σχετίζονταν κυρίως με την βαριά επένδυση στους τομείς έρευνας και ανάπτυξης κάτι που ίσχυε τόσο για τις εταιρείες των ΗΠΑ όσο και της Δ. Γερμανίας και αποτελούσαν το κύριο αίτιο συγκριτικής επίδοσης στο διεθνές εμπόριο χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι ήταν και το μόνο. Άλλα αίτια που λήφθηκαν υπόψη ήταν οι εταιρικές στρατηγικές, η εκπαίδευση αλλά και θεσμικοί παράγοντες όπως ο ρόλος του κράτους στους τομείς έρευνας και ανάπτυξης.³³³

Το συμπέρασμα που προέκυπτε από τις έρευνες ήταν ότι εάν οι εταιρείες αυτές μπορούσαν να διατηρήσουν την ροή των καινοτομιών είτε σε σχεδιασμό είτε σε νέα προϊόντα, τότε η τεχνολογική υστέρηση μεταξύ ηγετών και μιμητών μπορούσε να διατηρηθεί για μεγάλες χρονικές περιόδους κάτι που επαληθεύτηκε αργότερα για την περίπτωση των ημιαγωγών, ένας εξαιρετικά ανταγωνιστικός τομέας την δεκαετία του 1980 μεταξύ Ιαπωνίας-ΗΠΑ τις κύριες χώρες παραγωγής ημιαγωγών.³³⁴

Ωστόσο σε επίπεδο ερμηνείας δι-εθνικών επιδόσεων στο εμπόριο μέσω τεχνολογίας, σημαντικότερη ήταν η μελέτη του Luc Soete όπου μελετώντας 22 χώρες του ΟΟΣΑ σε 40 βιομηχανικούς τομείς έδειξε τον αποφασιστικό ρόλο της τεχνολογικής καινοτομίας. Τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα αφορούσαν είκοσι περιπτώσεις βιομηχανίας έντασης έρευνας και ανάπτυξης ενώ τομείς όπως ρουχισμός ή τρόφιμα,

³³² Posner, Michael V., «International Trade and Technical Change», *Oxford Economic Papers*, τ. 13-3, 1961, σ. 323-341. Εμπειρική επαλήθευση της θεωρίας για την Δ. Γερμανία και τις ΗΠΑ στο Hufbauer, Gary C., *Synthetic Materials and the Theory of International Trade*, Harvard University Press, 1966.

³³³ Freeman, Christopher, J.K. Fuller και A. Young, «The Plastics Industry: A Comparative Study of Research and Innovation», *National Institute Economic Review*, τ. 26, 1963, σ. 22-60 (περιλαμβάνει και τα παραρτήματα), Freeman, Christopher κ.α., «Research and Development in Electronic Capital Goods», *National Institute Economic Review*, τ. 34, 1965, σ. 40-91 και Freeman, Christopher κ.α., «Chemical Process Plant: Innovation and the World Market», *National Institute Economic Review*, τ. 45, 1968, σ. 29-57.

³³⁴ Dosi, Giovanni, *Technical Change and Industrial Transformation: The Theory and an Application to the Semiconductor Industry*, MacMillan, Λονδίνο, 1984.

πετρέλαιο, γυαλί, πηλός όπου έχουν σημασία τα αποθέματα φυσικών πόρων, αποδείχθηκαν στατιστικά μη σημαντικοί για την επίδοση των χωρών αυτών.³³⁵

Μεταγενέστερες εμπειρικές μελέτες έδειξαν ότι η μεγέθυνση των εμπορικών μεριδίων αγοράς δεν οφείλεται μόνο στις τιμές αλλά σε τεχνολογική ανταγωνιστικότητα με διαφορές ωστόσο ανάμεσα στους διάφορους βιομηχανικούς κλάδους.³³⁶ Σε εμπειρική έρευνα σε επίπεδο κρατών προς αναζήτηση των δυναμικών παραγόντων διεθνούς ανταγωνιστικότητας, όπου η τελευταία προσεγγίζεται με μεταβολές στα εξαγωγικά μερίδια, αποδείχθηκε ότι οι διαφορές στην καινοτομία έχουν σημαντικές μακροχρόνιες συνέπειες για την επίδοση στο διεθνές εμπόριο.³³⁷

Όλες αυτές οι μελέτες, οι οποίες έχουν ως βάση τους τη θεωρία της τεχνολογικής καινοτομίας του Τζόσεφ Σουμπέτερ, αποδεικνύουν ότι η τεχνολογία έχει πολύ σημαντικό ρόλο στις επιδόσεις του διεθνούς εμπορίου και ειδικότερα ο ρυθμός συσσώρευσης διαχρονικά του τεχνολογικού πλεονεκτήματος.³³⁸

Τα αποτελέσματα αυτά προκύπτουν ωστόσο και από την νέα θεωρία του εμπορίου της δεκαετίας του 1980 όπου εισάγεται ενδογενώς η τεχνική αλλαγή σε νεοκλασικά υποδείγματα μέσω της απόκτησης γνώσης (learning-by-doing) η οποία οδηγεί σε συσσώρευση γνώσης διαχρονικά και οδηγεί έτσι τις χώρες να ακολουθούν συγκεκριμένες πορείες ανάπτυξης. Η τεχνολογία σε αυτά τα μοντέλα είναι μόνο εν μέρει αποκλειστική αφού τελικά διαχέεται σε ένα είδος συλλογικής γνώσης.³³⁹

Αντίθετα, στα νεοσουμπετεριανά υποδείγματα δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στη σωρευτική φύση της καινοτομίας, δηλαδή στον μερικό αποκλεισμό της χρήσης της από ανταγωνιστές, με αποτέλεσμα να μπορεί να οδηγήσει σε σωρευτικό τεχνολογικό

³³⁵ Soete, Luc L.G., «A General Test of Technological Gap Theory», *Weltwirtschaftliches Archiv*, τ. 117-4, 1981, σ. 638-666.

³³⁶ Greenhalgh, Christine, «Innovation and Trade Performance in the United Kingdom», *Economic Journal*, τ. 100, 1990, σ. 105-118, Magnier, Antoine και Joël Toujas-Bernate, «Technology and trade: Empirical evidence for the major five industrialized countries», *Review of World Economics*, τ. 130-3, 1994, σ. 494-520 και Amable, Bruno και Bart Verspagen, «The Role of Technology in Market Shared Dynamics», *Applied Economics*, τ. 27, 1995, σ. 197-204.

³³⁷ Amendola, Giovanni, Giovanni Dosi και Erasmo Papagni, «The Dynamics of International Competitiveness», *Weltwirtschaftliches Archiv*, τ. 129, 1993, σ. 451-471.

³³⁸ Τα αποτελέσματα αυτά συνοψίζονται στο Wakelin, Katherine, *Trade and Innovation*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 1997.

³³⁹ Krugman, Paul, «A model of innovation technology transfer and the world distribution of income», *Journal of Political Economy*, τ. 87-2, 1979, σ. 253-266 και Krugman, Paul, *Rethinking International Trade*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1990.

πλεονέκτημα διαχρονικά, προκαλώντας «ενάρετους» και «φαύλους» κύκλους ανάπτυξης παρά το γεγονός ότι σε όρους στατικού συγκριτικού πλεονεκτήματος η κατανομή των πόρων μπορεί να είναι άριστη. Η διατήρηση σε αυτή την περίπτωση των τεχνολογικών υστερήσεων έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την διαδικασία σύγκλισης μεταξύ κρατών που βασίζεται στην διάχυση της καινοτομίας από τις ανεπτυγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες και άρα στην διάβρωση του τεχνολογικού πλεονεκτήματος.³⁴⁰

Τα αποτελέσματα όλων αυτών των μελετών δείχνουν ότι οι εταιρείες (και οι χώρες στις οποίες ανήκουν) έχουν υψηλές επιδόσεις όταν είναι πιο επιτυχημένες από τους ανταγωνιστές τους στην ανάπτυξη και σχεδιασμό νέων προϊόντων ή στην βελτίωση των παλαιότερων ή στην ανάπτυξη/βελτίωση των τεχνικών παραγωγής. Εκείνο όμως που δεν δείχνουν είναι γιατί σε συγκεκριμένες περιόδους, συγκεκριμένες χώρες τείνουν να έχουν πολύ υψηλή εξαγωγική επίδοση όχι σε έναν ή δύο τομείς αλλά σε όλους μαζί ταυτόχρονα και μάλιστα σε εκείνους που δεν κυριαρχούνται από την διαθεσιμότητα φυσικών πόρων.

Στη μελέτη μας είδαμε ότι τον 19^ο αιώνα η Γερμανία και οι ΗΠΑ υπερκέρασαν το Ηνωμένο Βασίλειο σε επιδόσεις στο διεθνές εμπόριο. Κάτι παρόμοιο συνέβη και την δεκαετία του 1960 στην περίπτωση της Ιαπωνίας όπου μέσα σε δύο δεκαετίες είχε γίνει μία από τις μεγαλύτερες δυνάμεις. Η ανοδική κινητικότητα ηγεμονικού τύπου εμφανίστηκε σε άλλη μία περίπτωση, εκείνη της Κίνας, ενώ σημαντική εξαγωγική επίδοση παρουσίασαν και μικρότερες χώρες, κυρίως η Ν. Κορέα, το Χονγκ Κονγκ και η Σιγκαπούρη ενώ η Ινδία, η Βραζιλία και άλλες χώρες της Νότιας Αμερικής αποτελούν πιο προβληματικές περιπτώσεις. Συνολικά λοιπόν στην διάρκεια ενός αιώνα έχουν πραγματοποιηθεί δύο ή τρεις κινήσεις ηγεμονικού τύπου στο χώρο του διεθνούς εμπορίου και πολύ λίγες χαμηλότερου βεληνεκούς, τουλάχιστον για τον αριθμό των χωρών που εμείς μελετήσαμε.

Όλες αυτές οι χώρες στηρίχθηκαν στον ένα ή τον άλλο βαθμό στην ανάπτυξη του τεχνολογικού τους κεφαλαίου. Ωστόσο, μία τέτοια ανάπτυξη δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσα από την εστίαση στον τεχνολογικό παράγοντα αλλά χρειάζεται συμπληρωματικά χαρακτηριστικά, όπως θεσμική ευελιξία, δομές

³⁴⁰ Dosi, Giovanni, Keith Pavitt και Luc Soete, *The Economics of Technical Change and International Trade*, New York University Press, Νέα Υόρκη, 1990.

εκπαίδευσης, γενικότερες υλικοτεχνικές υποδομές, δηλαδή εξωτερικότητες που πολλές φορές δεν μπορούν να αναπτυχθούν από τις δυνάμεις της αγοράς αφού δεν υπάρχει κίνητρο για κάτι τέτοιο. Επίσης όταν αναπτυχθούν οι κατάλληλες τεχνολογίες ακόμα και όταν αποτελούν μίμηση, είναι απαραίτητη η παρέμβαση των κυβερνήσεων για την προστασία από τον διεθνή ανταγωνισμό, ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που φαίνεται ότι συνήθως παραβλέπεται ακόμα και σε ερευνητές που παραδοσιακά δεν αντιμετωπίζουν την αγορά ως άριστο μηχανισμό κατανομής των πόρων.

Πιο συγκεκριμένα, στην βιβλιογραφία των Εθνικών Συστημάτων Καινοτομίας, μία εξαιρετικά ευρεία έννοια που μπορεί να περιλάβει κυριολεκτικά τα πάντα, η οποία αναπτύχθηκε για να δείξει την σημασία του έθνους-κράτους ως γεωγραφικό, οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό παράγοντα στην ανάπτυξη τεχνολογικών καινοτομιών, το ίδιο το κράτος δεν αναφέρεται πουθενά ως ενεργητικός παράγοντας παρά μόνο με την έννοια της παρέμβασης Κευνσιανού ή και μετα-Κεϋνσιανού τύπου.³⁴¹ Σίγουρα, δεν αντιμετωπίζεται ως απλός ρυθμιστής ή παρατηρητής, αλλά από την άλλη ο ρόλος του περιορίζεται στο να αναπτύξει μία σωστή και αποτελεσματική πολιτική που θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ικανού για την γέννηση και ανάπτυξη της καινοτομίας από ιδιωτικούς φορείς.

Η οπτική αυτή είναι εξαιρετικά περιοριστική και αβαθής, ειδικά σε μία περίοδο όπου η παγκοσμιοποίηση της οικονομικής κρίσης φαίνεται να αποτελεί τον κανόνα παρά την εξαίρεση και όταν μάλιστα οι κύριοι υπαίτιοι είναι οι ιδιωτικοί και όχι οι δημόσιοι φορείς. Επίσης, ο ρόλος του κράτους στην προστασία των επιχειρήσεων ή στην ανάπτυξη καινοτομιών ερευνητικά βρίσκεται στο περιθώριο των εξελίξεων αν και οι συμβολές του είναι πολλές φορές καθοριστικής σημασίας όπως έχουμε ήδη δει για την περίπτωση της Ιαπωνίας. Στην επόμενη ενότητα λοιπόν θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τον γενικότερο ρόλο του κράτους και σε άλλες περιπτώσεις χωρών που εμφάνισαν σημαντική ανοδική κινητικότητα στο διεθνές εμπόριο αλλά και των ηγετικών χωρών του ίδιου χώρου που όπως φαίνεται έχουν την δυνατότητα να συντηρούν τις οικονομικές αποστάσεις.

³⁴¹ Nelson, Richard (επ.), *National Innovation Systems*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 1993 και Lundvall, Bengt-Ake, *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Pinter, Λονδίνο, 1992.

8.4 Ο Ρόλος του Κράτους στο Διεθνές Εμπόριο

Στη μελέτη μας έχουμε εστιάσει στο μέσο-επίπεδο του έθνους-κράτους και την εικόνα που παίρνουμε στο χώρο του διεθνούς εμπορίου από μία τέτοια οπτική. Οι έως τώρα ερμηνείες που έχουμε παρουσιάσει αποκλείουν το ίδιο το κράτος από την ανάλυσή τους και συνεπώς είναι ανεπαρκείς για ένα φαινόμενο που εμείς έχουμε παρατηρήσει στο ίδιο επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι ερμηνείες αυτές δεν μας δείχνουν γιατί ορισμένες χώρες διατηρούν τις οικονομικές αποστάσεις ενώ άλλες που εμφανίζονται ως ανταγωνιστές έχουν σημαντική παρουσία στο διεθνές εμπόριο όταν μάλιστα οι τελευταίες από τα εμπειρικά αποτελέσματα που εξετάσαμε, προέκυψε ότι η υπεροχή τους βασιζόταν σε συγκεκριμένους τομείς που αποτελούν μέρος μόνο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας τους.

Ο ρόλος του κράτους έχει παραμεριστεί ακόμα και εάν ο 20^{ος} αιώνας, ιδιαίτερα το δεύτερο μισό του, είναι η κατεξοχήν περίοδος του έθνους-κράτους ενώ ακόμα και ερευνητές όπως ο Michael Porter που επηρέασε με πολλούς τρόπους την εξέλιξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων, υποστηρίζει ότι το περιβάλλον του έθνους-κράτους έχει αυξανόμενη σημασία ειδικά την σημερινή περίοδο όπου οι περιορισμοί στο εμπόριο χαλαρώνουν.³⁴²

Η πραγματικότητα της ελεύθερης αγοράς και της λειτουργίας της είναι και αυτή αποτέλεσμα των θεσμικών δομών του κράτους. Για τον Καρλ Πολάνυι η κατασκευή της ελεύθερης αγοράς ήταν μία θεσμική καινοτομία που προϋπέθετε ως αναγκαία και ικανή συνθήκη τον ενεργητικό ρόλο του κράτους.³⁴³ Υπό αυτή την

³⁴² Porter, Michael, *The Competitive Advantage of Nations*, Free Press, Νέα Υόρκη, 1990. Πιο συγκεκριμένα γράφει: «While globalization of competition might appear to make the national less important, instead it seems to make it more so. With fewer impediments to trade to shelter uncompetitive domestic firms and industries, the home nation takes on growing significance because it is the source of the skills and technology that underpin competitive advantage».

³⁴³ «The road to the free market was opened and kept open by an enormous increase in continuous, centrally organized and controlled interventionism». Η ελεύθερη αγορά για τον Πολάνυι είναι συνώνυμη με το ελεύθερο εμπόριο, «The expansion of the market system in the nineteenth century was synonymous with the simultaneous spreading of international free trade, competitive labor

οπτική η αυξανόμενη «απορρύθμιση» (deregulation) των οικονομιών από την δεκαετία του 1980 και έπειτα, η οποία παρουσιάζεται ως μία απεμπλοκή της οικονομίας από το κράτος, αποτελεί στην πραγματικότητα μία συνειδητή διαδικασία θεσμικής ρύθμισης από μέρους των κυβερνήσεων βάσει των πεποιθήσεών τους ότι μία τέτοια ρύθμιση θα είναι αποτελεσματική σε σχέση με τους οικονομικούς στόχους που θέτουν.

Δεν θέλουμε φυσικά να υποστηρίξουμε ότι οι εξελίξεις στο διεθνές εμπόριο είναι αποτέλεσμα των κυβερνήσεων αλλά ότι το κράτος αποτελεί έναν παράγοντα με κομβικό ρόλο στις διεθνείς οικονομικές συναλλαγές μίας χώρας.³⁴⁴ Η επιτυχία του ή όχι σε αυτό τον ρόλο είναι εν μέρει δεσμευτική και για τη δική του επιβίωση και αυτός ακριβώς είναι ένας από τους λόγους που η δραστηριότητά του οδηγεί πολλές φορές σε αρνητικά αποτελέσματα.³⁴⁵

Εστιάζοντας στον τομέα του διεθνούς εμπορίου μπορούμε να προτείνουμε τρεις ενεργούς ρόλους που αναλαμβάνει το κράτος με διάφορες διαβαθμίσεις απάθειας στον κάθε ρόλο. Οι ρόλοι αυτοί είναι οι εξής:

1. Παθητικός Ρόλος: Επιδοτήσεις, δασμοί, προστασία επιχειρήσεων, ποσοτώσεις, (Στρατηγική εμπορική πολιτική).

2. Ενεργητικός Ρόλος: Ανάπτυξη καινοτομιών, χρηματοδότηση για έρευνα και ανάπτυξη, έρευνα νευραλγικών τομέων του διεθνούς εμπορίου, στρατηγικές συμφωνίες, ζώνες ελεύθερων συναλλαγών, ειδικές εμπορικές συμφωνίες.

3. Προώθηση των δύο ρόλων σε επίπεδο διαπραγμάτευσης στους διεθνείς οργανισμούς, π.χ. στον ΠΟΕ.

market, and gold standard; they belonged together.». Και τα δύο αποσπάσματα στο Polanyi, Karl, *The Great Transformation*, Beacon Press, Βοστώνη, 2001², σ. 145-146.

³⁴⁴ Αλλά και για την εσωτερική οικονομία φυσικά. Για μία συνεργατική οπτική μεταξύ κράτους, οικονομίας και πολιτικής κοινωνίας, βλ. Block, Fred και Peter Evans, «The State and the Economy», σ. 505-526 στο Smelser, Neil J. και Richard Swedberg (επ.), *The Handbook of Economic Sociology*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2008².

³⁴⁵ Για μία στρέβλωση του οικονομικού χώρου στα Ιόνια Νησιά του 19^{ου} αιώνα που δεν δημιούργησε η Αγγλική Προστασία, αλλά σίγουρα διατήρησε για την δική της επιβίωση, βλ. Κοσκινάς, Νίκος, «Κράτος και Οικονομία στα Ιόνια Νησιά την περίοδο της Αγγλικής Προστασίας» στο *Πρακτικά του Ι΄ Πανιωνίου Συνεδρίου*, τ. Α΄, Κερκυραϊκά Χρονικά, Κέρκυρα, 2015, σ. 235-248 και του ίδιου, «Εμποροι και Εμπορικό Δίκτυο των Ιόνιων Νησιών, 1815-1864», *Πρακτικά του Θ΄ Πανιωνίου Συνεδρίου*, τ. Α΄, Εταιρεία Παξινών Μελετών, Παξοί, 2014, σ. 411-440.

8.4.1 Στρατηγική Εμπορική Πολιτική

Η αδυναμία της κλασικής θεωρίας του διεθνούς εμπορίου στην ερμηνεία οικονομικών φαινομένων την μεταπολεμική εποχή, οδήγησε στην ανάπτυξη νέων θεωριών όπου κυριαρχούσαν οι αύξουσες αποδόσεις κλίμακας και συνεπώς ατελώς ανταγωνιστικές μορφές αγοράς.³⁴⁶ Από αυτή την δραστικά διαφορετική αφετηρία, η θεωρία του εμπορίου έφτανε σε μία πληθώρα συμπερασμάτων το πιο αμφιλεγόμενο εκ των οποίων ήταν η στρατηγική εμπορική πολιτική (strategic trade policy)³⁴⁷ όπως έγινε γνωστό, δηλαδή η απόδειξη ότι υπάρχουν συγκεκριμένες καταστάσεις όπου το ελεύθερο εμπόριο υπό συγκεκριμένες μορφές αγοράς δεν έχει αριστοποιητική συμπεριφορά αλλά η κυβερνητική παρέμβαση είναι απαραίτητη για αυτό το σκοπό.³⁴⁸ Ακόμα και εάν τα αποτελέσματα αυτά αντιμετωπίζονταν με σκεπτικισμό από πολλούς ακαδημαϊκούς του ελεύθερου εμπορίου,³⁴⁹ απεδείκνυαν ότι οι πολιτικές αυτές αποτελούσαν μία πραγματικότητα που έπρεπε να ερμηνευθεί.³⁵⁰

Ιδιαίτερη σημασία είχε το γεγονός ότι τα υποδείγματα αυτά είχαν κατασκευαστεί στη βάση επιδοτήσεων έρευνας και ανάπτυξης (RnD) των επιχειρήσεων ως εναλλακτική λύση στις άμεσες εξαγωγικές επιδοτήσεις οι οποίες

³⁴⁶ Για μία εισαγωγή, βλ. Helpman, Elhanan και Paul Krugman (επ.), *Market Structure and Foreign Trade*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1985.

³⁴⁷ Να σημειώσουμε εδώ ότι με τον όρο «στρατηγική» σε αυτή τη βιβλιογραφία ορίζεται εκείνη η εμπορική πολιτική που μεταβάλλει τη στρατηγική σχέση μεταξύ επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου (όχι όμως της ίδιας χώρας), όπου με τον όρο στρατηγική σχέση εννοείται μία αμοιβαία αναγνωρισμένη στρατηγική αλληλεξάρτηση. Τα κέρδη μιας επιχείρησης επηρεάζονται άμεσα από τις στρατηγικές επιλογές των άλλων επιχειρήσεων, βλ. Brander, James A., «Strategic Trade Policy», σ. 1395-1455, στο Grossman, Gene M. και Kenneth Rogoff, *Handbook of International Economics*, Elsevier Science, τ. 7, 1995. Η αναφορά στη σ. 1397.

³⁴⁸ Spencer, Barbara J. και James Brander, «International R & D Rivalry and Industrial Strategy», *Review of Economic Studies*, τ. 50-4, 1983, σ. 707-725.

³⁴⁹ Για παράδειγμα ο Arthur Dixit, βλ. Dixit, Arthur, «Trade Policy: an agenda for research», στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986 αλλά και ο ίδιος ο Krugman στο Helpman, Elhanan και Paul, Krugman (επ.), *Trade Policy and Market Structure*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1989. Η αναφορά στις σ. 2, 6-7.

³⁵⁰ Οι Spencer και Brander αναφέρουν «This is a view of the world that is displayed prominently, perhaps too prominently, in business and financial magazines. This paper is a step toward understanding such a world», στο Spencer, Barbara J. και James Brander, *ό.π.*, σ. 717. Επίσης «The paper is built around what seems to us an important part of the modern international environment: countries perceive themselves as being in competition with each other for profitable international markets.», στο Brander, James και Barbara J. Spencer, «Export Subsidies and International Market Share Rivalry», *Journal of International Economics*, τ. 18, 1985, σ. 83-100.

απαγορεύονταν από την GATT και συνεπώς συνδέονταν με την τεχνολογική ανάπτυξη η οποία είναι επίσης μία διαδικασία που βασίζεται σε αύξουσες αποδόσεις κλίμακας και ατελώς ανταγωνιστικές αγορές. Με αυτό τον τρόπο δεν ήθελαν να υποδείξουν κάποια κυβερνητική πολιτική αλλά μάλλον να ερμηνεύσουν μία διεθνή εμπορική πραγματικότητα η οποία είχε λάβει μερκαντιλιστικό χαρακτήρα με την έννοια του σκληρού ανταγωνισμού ιδιαίτερα στους κλάδους υψηλής τεχνολογίας.

Φυσικά τα ουσιαστικά ενοχλητικά αυτά υποδείγματα για τους υπέρμαχους του ελεύθερου εμπορίου, οι οποίοι έκαναν ότι μπορούσαν για να χαλαρώσουν την ισχύ των αποτελεσμάτων τους,³⁵¹ δεν θα αναδεικνύονταν τόσο πολύ εάν δεν είχε αλλάξει το πολιτικό κλίμα των ΗΠΑ προς τον προστατευτισμό ύστερα από πιέσεις δεκαετιών.³⁵² Σε αυτό συνετέλεσε και η εκπληκτική άνοδος της Ιαπωνίας, η ιστορία επιτυχίας της περιόδου 1960-1980, όπου αντιμετωπιζόταν ότι είχε πραγματοποιηθεί εις βάρος των ΗΠΑ ενώ η σχετική πτώση των ΗΠΑ αντιμετωπιζόταν μέσα από το πρίσμα των «άδικων μέσων» που χρησιμοποιούν οι άλλες χώρες για να ενισχύσουν τους βιομηχανικούς τους κλάδους.³⁵³ Ανεξάρτητα όμως εάν κάτι τέτοιο ίσχυε ή όχι, ήταν ξεκάθαρο ότι η άνοδος της Ιαπωνίας βασιζόταν όχι στο ελεύθερο εμπόριο, αλλά σε συντονισμένες ενέργειες στρατηγικής εμπορικής πολιτικής που περιλάμβαναν μεταξύ άλλων προστασία νέων επιχειρήσεων από τον ξένο ανταγωνισμό.³⁵⁴

Μία άλλη σημαντική οικονομική επίδοση που πραγματοποιήθηκε μέσω επιδοτήσεων αποτελεί και η μετάβαση της Κίνας σε βιομηχανικούς κλάδους έντασης κεφαλαίου. Με μία σειρά επιδοτήσεων σε διάφορους βιομηχανικούς τομείς (γυαλί, σίδηρος, χαρτί) που φτάνουν μέχρι και το 30% της συνολικής παραγωγής, η Κίνα κατάφερε να εδραιώσει και να κυριαρχήσει σε αυτές τις αγορές χωρίς σε πρώτη φάση

³⁵¹ Βλ. για παράδειγμα την εισαγωγή στο Krugman, Paul και Alastair Smith (επ.), *Empirical Studies of Strategic Trade Policy*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1994.

³⁵² Destler, I.M., *American Trade Politics*, Institute for International Economics, Ουάσινγκτον, 2005⁴ ιδίως τα Κεφάλαια 6 και 7.

³⁵³ Richardson, David J., «The New Political Economy of Trade Policy», σ. 259-270 στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986.

³⁵⁴ Borrus, Michael, Laura D' Andrea Tyson και John Zysman, «Creating Advantage: How Government Policies Shape International Trade in the Semiconductor Industry», σ. 91-114 στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986.

να έχει σχετικά συγκριτικά πλεονεκτήματα είτε σε τιμές, είτε σε απόδοση παραγωγικών συντελεστών.³⁵⁵

Ακόμα, στους τομείς υψηλής τεχνολογίας το φαινόμενο επιδοτήσεων στους «εθνικούς πρωταθλητές» είναι γενικευμένο και δεν περιορίζεται σε μερικές μόνο χώρες, αλλά σε όλες εκείνες που εμπλέκονται στους σχετικούς κλάδους. Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό είναι ότι επιδοτούνται τα μέρη της παραγωγής όπου μένουν εντός των εθνικών συνόρων, αποδεικνύοντας ότι οι εξωτερικότητες που δημιουργούνται είναι σημαντικές για την ενίσχυση των εσωτερικών οικονομιών.³⁵⁶

Ωστόσο η παρουσία αυτών των μέτρων δεν έχει πάντα τόσο σημαντική επίδραση όσο πιστεύεται αφού στα τέλη του 19^{ου} αιώνα όπου οι φραγμοί στο εμπόριο κλιμακώνονταν από προστατευτικές κυβερνητικές πολιτικές, ο όγκος των ροών έφτανε σε ύψη που δεν είχαν παρατηρηθεί ποτέ ξανά.³⁵⁷ Το ίδιο ακριβώς συνέβαινε και στα τέλη του 20^{ου} αιώνα όπου ενώ το διεθνές εμπόριο προσέγγιζε τα μεγέθη του 19^{ου} αιώνα, υπήρχαν ακόμη πολλοί περιορισμοί σε επίπεδο δασμών και άλλων μέτρων.³⁵⁸ Ειδικότερα στις περιπτώσεις επιτυχίας όπως η Ν. Κορέα και η Ταϊβάν, ο προστατευτισμός ήταν πολύ υψηλός ενώ ταυτόχρονα ήταν σημαντικό και το μανάτζμεντ των εισαγωγών.³⁵⁹ Συνεπώς η άνοδος ή η πτώση της διεθνούς εμπορικής δραστηριότητας δεν εξαρτάται τόσο από το ελεύθερο ή όχι εμπόριο αλλά ταυτόχρονα και από άλλες μεταβλητές οι οποίες συνδέονται με την ίδια την φύση της καπιταλιστικής διαδικασίας και συνεπώς με τον τρόπο οικονομικής ανάπτυξης που επιλέγουν τα έθνη-κράτη.

8.4.2 Το Κράτος ως Ενεργητική Οντότητα

³⁵⁵ Usha, Haley C.V. και George T. Haley, *Subsidies to Chinese Industry: State Capitalism, Business Strategy and Trade Policy*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2013.

³⁵⁶ Busch, Mark L., *Trade Warriors. States, Firms and Strategic-Trade Policy in High-Technology Competition*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1999.

³⁵⁷ Bairoch, Paul, «European Trade Policy», στο Mathias, Peter και Sidney Pollard, *The Cambridge Economic History of Europe*, τ. 8, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1989.

³⁵⁸ Findlay, Ronald και Kevin O' Rourke, *Power and Plenty. Trade, War and the World Economy in the Second Millenium*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2007 στο Κεφάλαιο 9.

³⁵⁹ Wade, Robert, *ό.π.*

Η συμβολή του κράτους δεν περιορίζεται μόνο στην επιδότηση ή σε άλλα μέτρα προώθησης των επιχειρήσεων και δημιουργίας εμποδίων στον ξένο ανταγωνισμό. Η ενεργητική συμβολή του κράτους στην διαμόρφωση συγκεκριμένων οικονομικών συνθηκών αλλά και η λειτουργία του ως ενεργητική οντότητα στο παραγωγικό μέρος της οικονομίας, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνολογίας όπου όπως είδαμε βασίζονται τα περισσότερα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των χωρών όπου εμφάνισαν ανοδική κινητικότητα, είναι πολλές φορές αποφασιστικής σημασίας για την μετέπειτα εξέλιξη των εθνικών οικονομιών.

Πολύ πριν από την συμβολή του κράτους στην Ιαπωνική οικονομία, ο ρόλος του κράτους είχε αποδειχθεί ήδη καθοριστικός. Οι φόβοι του Friedrich List ότι η Γερμανία δεν θα καταφέρει να φτάσει ποτέ την Αγγλία δεν αποδείχθηκαν καθόλου βάσιμοι. Το Πρωσικό κράτος αντιλαμβανόμενο ότι για να ανταγωνιστεί την Αγγλία έπρεπε να στραφεί στην ανάπτυξη τεχνολογιών στην παραγωγή πήρε δραστικά μέτρα με τη μορφή υποδομών, εκπαίδευσης, τεχνικής βοήθειας και συμβουλών, διευκολύνσεις σε εφευρέτες και γενικά ακολούθησε μία μακροχρόνια στρατηγική σχεδιασμού που δεν μπορούσε να την αναλάβει κανένας ιδιωτικός φορέας.³⁶⁰

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα με την ανάδυση των χημικών και ηλεκτρικών τεχνολογιών οι κυβερνήσεις επέκτειναν το εύρος των τεχνικών και επιστημονικών τους δραστηριοτήτων. Δημιουργήθηκαν εργαστήρια με σκοπό την έρευνα και την εγκαθίδρυση βιομηχανικής μετρολογίας όπως το *Bureau of Standards* στις ΗΠΑ, το *Physikalische und Technische Reichsanstalt* στη Γερμανία και το *National Physical Laboratory* στην Αγγλία ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν σχολές τεχνικής εκπαίδευσης με σημαντικότερη την «*Technische Hochschulen*» στη Γερμανία που οδήγησε σε υπεροχή στην τεχνολογία και ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.³⁶¹

Οι κρατικές αυτές επεμβάσεις δημιούργησαν το κατάλληλο περιβάλλον για την ανάπτυξη επιχειρήσεων στους σχετικούς τομείς έχοντας ως τελική συνέπεια στις αρχές του 20^{ου} αιώνα την επικράτηση της Γερμανίας και των ΗΠΑ απέναντι στην Βρετανία και στερώντας τη όπως είδαμε στο Κεφάλαιο 4 από σημαντικά μερίδια της

³⁶⁰ Landes, David, *Unbound Prometheus: Technological and Industrial Development in Western Europe from 1750 to the Present*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1969.

³⁶¹ Freeman, Christopher, *Technology Policy and Economic Performance. Lessons from Japan*, Pinter Publishers, Λονδίνο, 1987 σ. 101.

διεθνούς αγοράς. Οι δύο περιπτώσεις σημαντικής ανοδικής κινητικότητας του 19^{ου} αιώνα, η Γερμανία και οι ΗΠΑ, βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στην κρατική πρωτοβουλία η οποία ήταν μόνη ικανή για την θέση των κατάλληλων βάσεων οικονομικής ανάπτυξης, αφού οι ιδιωτικοί φορείς δύσκολα θα μπορούσαν να συντηρήσουν ένα μακρόχρονο σύστημα εκπαίδευσης και έρευνας και ανάπτυξης.³⁶²

Οι χώρες αυτές όχι μόνο διατήρησαν τον ίδιο άξονα ανάπτυξης και στον 20^ο αιώνα, αλλά τον μεγέθυναν. Οι καινοτομίες του μεσοπολέμου και κυρίως τα μεγάλα έργα στο μεταπολεμικό ψυχροπολεμικό κλίμα, έδωσαν ώθηση σε πλήθος τεχνολογικών εξελίξεων που είχαν ως αποτέλεσμα την διατήρηση της οικονομικής θέσης των βιομηχανικών χωρών. Δεν έκανε λάθος ο Daniel Bell όταν είκαζε ότι οι ΗΠΑ οδεύουν προς ένα σύστημα όπου οι σημαντικότερες οικονομικές αποφάσεις θα λαμβάνονται σε πολιτικό επίπεδο, σε όρους συνειδητά οριζόμενων «στόχων» και «προτεραιοτήτων».³⁶³ Ακόμα και εάν στα μέσα του 20^{ου} αιώνα η ισχύς των ΗΠΑ βασιζόταν στις τεχνολογικά προωθημένες επιχειρήσεις τους, η χρηματοδότηση της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας ήταν κυρίως δημόσια, μία τάση η οποία εντάθηκε τον επόμενο μισό αιώνα για την συγκεκριμένη χώρα.³⁶⁴ Και σε άλλες περιπτώσεις όπως της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας αλλά και στις ΗΠΑ, το κράτος έχει στηρίξει μερικές από τις σημαντικότερες τεχνολογικές καινοτομίες από την ηλεκτρονική και τα τρανζίστορ μέχρι και την ανάπτυξη του διαδικτύου, τη βιοτεχνολογία και τις τηλεπικοινωνίες.³⁶⁵

Η σημαντικότερη εξέλιξη ωστόσο στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα ήταν το αναπτυξιακό κράτος, το οποίο ουσιαστικά αναφέρεται τόσο στην Ιαπωνία, όσο και στην Ν. Κορέα και την Ταϊβάν, σε χώρες δηλαδή που είδαμε ότι πραγματοποίησαν σημαντική ανοδική κινητικότητα στους χάρτες του διεθνούς εμπορίου. Ειδικότερα στην περίπτωση της Ν. Κορέας η κρατική καθοδήγηση ήταν στενά συνδεδεμένη με μία

³⁶² Freeman, Chris και Luc Soete, *The Economics of Industrial Innovation*, Pinter, Λονδίνο, 1997³.

³⁶³ Bell, Daniel, *The Coming of Post-Industrial Society*, Basic Books, Νέα Υόρκη, 1973.

³⁶⁴ Block, Fred και Matthew R. Keller, «Where do Innovations Come From? Transformations in the U.S. Economy, 1970-2006», σ. 154-172 στο Block, Fred και Matthew R. Keller (επ.), *The U.S. Government's Role in Technology Development*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2016 [2011].

³⁶⁵ Mazzucato, Mariana, *The Entrepreneurial State*, Anthem Press, Λονδίνο, 2013.

εξαγωγικά προσανατολισμένη ανάπτυξη.³⁶⁶ Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική επιτυχία δεν προήλθε από μία φιλελεύθερη στρατηγική ανάπτυξης, ούτε όμως και από τον κρατικό παρεμβατισμό αλλά πολύ περισσότερο από την συνέργεια μεταξύ δημόσιου και του ιδιωτικού χώρου και την καθοδηγημένη από το κράτος κατανομή των πόρων μεταξύ των δύο.³⁶⁷

Η αποτελεσματικότητα του αναπτυξιακού κράτους σε αυτές τις περιπτώσεις βασίζεται στους δεσμούς που δημιουργούνται μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου όπου ο τελευταίος περιλαμβάνει τόσο το χώρο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής κοινωνίας χωρίς ωστόσο ο ένας να βαίνει περιοριστικός για τον άλλο. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται μία «ενσωματωμένη αυτονομία» η οποία φυσικά λαμβάνει διαφορετικές μορφές σε κάθε έθνος-κράτος ανάλογα με τη φύση των δεσμών που κυριαρχούν σε αυτά και διάφορους βαθμούς επιτυχίας.³⁶⁸

Οι οπτικές αυτές και οι πραγματικότητες στις οποίες βασίζονταν δεν διέφυγαν ούτε και των διεθνών οργανισμών με ρυθμιστικό ρόλο στις διεθνείς σχέσεις. Έτσι, το φθινόπωρο του 1991 σε μία πρωτοφανή δήλωση για έναν τέτοιο θεσμό, ο Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας, Attila Karaosmanoglu, ανέφερε τα εξής:

*«The East Asian NICs and their successful emulators are a powerful argument that a more activist, positive governmental role can be a decisive factor in rapid industrial growth. . . . What is replicable and transferable must be brought to light and shared with others».*³⁶⁹

³⁶⁶ Luedde-Neurath, Richard, «State Intervention and Export-oriented Development in South Korea», σ. 68-113, στο White, Gordon (επ.), *Developmental States in East Asia*, MacMillan Press, Λονδίνο, 1988.

³⁶⁷ Wade, Robert, *Governing the Market: Economic Theory and the Role of Government in East Asian Industrialization*, Princeton University Press, Πρίνστον, 1990. Ουσιαστικά παρουσιάζει το ρόλο του κράτους ως ενδογενή οικονομικό παράγοντα της καπιταλιστικής διαδικασίας. Η διαφορετική ερμηνεία των Feenstra, Robert και Gary, Hamilton, *Emergent Economies, Divergent Paths. Economic Organization and International Trade in South Korea and Taiwan*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2006, που βασίζεται έντονα σε υψηλή παγκόσμια ζήτηση δεν αλλάζει την ουσία των επιχειρημάτων του Wade.

³⁶⁸ Evans, Peter, *Embedded Autonomy. States and Industrial Transformation*, Princeton University Press, Πρίνστον, 1995, κυρίως τα Κεφάλαια 3 και 4. Για τις μορφές και πηγές της συνέργειας κράτους-κοινωνίας βλ. Evans, Peter, «Government Action, Social Capital and Development: Reviewing the Evidence of Synergy», σ. 178-210 στο Evans, Peter, *State-Society Synergy: Government and Social Capital in Development*, University of California, Μπέρκλι, 1997.

³⁶⁹ Evans, Peter, *Embedded Autonomy*, σ. 21.

Ο Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας αντιλαμβάνεται την ιδιαιτερότητα των χωρών που ακολούθησαν αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης, πιστεύει όμως ότι εκείνα τα χαρακτηριστικά που είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο μιμητικής συμπεριφοράς με την θετική έννοια, πρέπει να εντοπιστούν και να μοιραστούν με τους υπόλοιπους. Συνεπώς πιστεύει ότι είναι δυνατός ένας τρόπος ανάπτυξης διαφορετικός από την κλασική οδό της ελεύθερης αγοράς και μάλιστα το ίδιο αποτελεσματικός ενώ κάνοντας μία τέτοια δήλωση αποδέχεται την χρεοκοπία του νέο-φιλελευθερισμού ως άξονα ανάπτυξης στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, επανεισάγοντας έτσι τον ενεργό ρόλο του κράτους στην οικονομική ζωή.

8.4.3 Το Κράτος ως διαπραγματευτής

Μία ακόμη λειτουργία του κράτους με τη μέγιστη ίσως σημασία για την διαμόρφωση γενικότερων οικονομικών συνθηκών στο χώρο του εμπορίου αποτελεί ο ρόλος του ως διαπραγματευτής στους διεθνείς οργανισμούς, κυρίως στην GATT και αργότερα τον ΠΟΕ. Οι διεθνείς οργανισμοί αποτελούνται από αντιπροσωπίες κρατών αλλά και άλλων διεθνών οργανισμών. Συνεπώς τα κράτη δεν αποτελούν τις μόνες οντότητες που συμμετέχουν στην διαμόρφωση κανόνων, οι οποίοι κανόνες με τη σειρά τους διαμορφώνουν την συμπεριφορά των ίδιων των εθνών-κρατών.

Οι χώρες χρησιμοποιούν τους διεθνείς αυτούς χώρους για την πραγματοποίηση διαπραγματεύσεων που αφορούν συνήθως την ελάττωση των εμπορικών περιορισμών σε εμπορεύματα, μία κύρια λειτουργία της GATT. Εάν η διαπραγματευτική δύναμη της κάθε χώρας ήταν σε αντιστοιχία ένα-προς-ένα με την ψήφο της, τότε θα υπερτερούσαν οι χώρες του Τρίτου Κόσμου και θα μπορούσαν να επιβάλλουν εύκολα τις δικές τους προτάσεις. Επειδή αυτό όμως δεν συμβαίνει παρατηρείται το φαινόμενο της Μεταβολής Διαπραγματευτικού Πεδίου (ΜΔΠ). Σε αυτή την περίπτωση μία χώρα ή οι χώρες με κοινά συμφέροντα συνασπίζονται και μεταφέρουν την διαπραγμάτευση σε έναν άλλον διεθνή οργανισμό όπου είναι πιθανότερη η έκβαση της διαπραγμάτευσης υπέρ τους.³⁷⁰

³⁷⁰ Blaas, Wolfgang και Joachim Becker (επ.), *Strategic Arena Switching in International Trade Negotiations*, Ashgate, Άλντερσοτ, 2007.

Η πρακτική αυτή δεν παρατηρείται μόνο στις χώρες του Τρίτου Κόσμου όπου την δεκαετία του 1970 προσπάθησαν να μεταφέρουν το διαπραγματευτικό πεδίο στα Ηνωμένα Έθνη λόγω σημαντικών πιέσεων που δέχονταν από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη αλλά είναι ακόμα πιο δυναμική και στρατηγικής σημασίας για τις ισχυρές χώρες όπως οι ΗΠΑ ή την Ευρωπαϊκή Ένωση που με την απειλή αποχώρησης από την διαπραγμάτευση μπορούν να κατευθύνουν την ατζέντα των συζητήσεων ή και τις ίδιες τις συζητήσεις εκεί που επιθυμούν.³⁷¹ Υπό αυτή την έννοια οι ισχυρότερες χώρες έχουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα αφού έχουν έτσι την δυνατότητα να ορίζουν την ατζέντα των συζητήσεων σε διαφορετικούς τύπους διεθνών οργανισμών. Ακόμα και από άποψη πόρων έχουν την δυνατότητα να πραγματοποιούν ταυτόχρονα σε πολλά φόρουμ διαπραγματεύσεις ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις οι μικρότερες χώρες δεν έχουν δυνατότητα για στελέχωση προσωπικού ούτε σε έναν μόνο από αυτούς τους οργανισμούς.

Από μία απλή ιστορική αναδρομή στο β' μισό του 20^{ου} αιώνα είναι εμφανές ότι για την συγκεκριμένη χρονική περίοδο οι διεθνείς οργανισμοί έχουν λειτουργήσει προς όφελος κυρίως των ισχυρότερων δυνάμεων. Με εξαίρεση την δεκαετία του 1970 όπου στους κύκλους διαπραγματεύσεων της GATT στο Τόκιο οι χώρες του Τρίτου Κόσμου αρνήθηκαν να συνεχίσουν μία διαπραγμάτευση με επαχθείς όρους για εκείνες και προσπάθησαν να μεταφέρουν το πεδίο στα Ηνωμένα Έθνη, οι υπόλοιποι κύκλοι διαπραγματεύσεων (της Ουρουγουάης, 1986-1994) λειτούργησαν προς όφελος των ΗΠΑ και της Ευρώπης όπου πέτυχαν την απελευθέρωση των αγορών των χωρών του Τρίτου Κόσμου και ταυτόχρονα διαφύλαξαν τα δικά τους συμφέροντα.

Ειδικότερα οι ΗΠΑ όπου είχαν παρατηρήσει την υψηλή επίδοση που είχαν σε εξαγωγές υπηρεσιών, προσπάθησαν να τις εντάξουν στον κύκλο συζητήσεων της Ουρουγουάης χωρίς όμως η GATT να αποτελεί έναν κατάλληλο φορέα αφού η δικαιοδοσία της περιοριζόταν σε εμπορεύματα. Το ίδιο έκαναν και για επενδύσεις που σχετιζόνταν με το εμπόριο (TRIM, Trade Related Investment Measures) αφού οι επιχειρήσεις τους είχαν διεθνοποιηθεί ενώ για να ενισχύσουν την θέση των επιχειρήσεών τους σε τεχνολογικά ανεπτυγμένους υποτομείς προώθησαν μία συμφωνία για πνευματικά δικαιώματα που σχετιζόνταν με το εμπόριο (TRIP, Trade

³⁷¹ Braithwaite, John και Peter Drahos, *Global Business Regulation*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2000.

Related Intellectual Property). Στην τελευταία αυτή κατηγορία όμως υπήρχαν ήδη άλλες ρυθμιστικές διεθνείς συμφωνίες και συνεπώς η κίνηση αυτή των ΗΠΑ αποτελούσε Μεταβολή Διαπραγματευτικού Πεδίου για να εξυπηρετήσουν καλύτερα τα δικά τους συμφέροντα.³⁷²

Ένα ακόμη σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η Κίνα στην εμπορική της σχέση με τις ΗΠΑ. Πριν την είσοδό της στον ΠΟΕ η Κίνα διευθετούσε τα εμπορικά της ζητήματα μέσω διμερών διαπραγματεύσεων. Στην περίπτωση των ΗΠΑ που αποτελούσαν τον κύριο εμπορικό της εταίρο και βασικό εξαγωγικό προορισμό, τα ζητήματα αυτά έκλειναν συνήθως με την υποχώρηση της Κίνας καθώς η διαπραγμάτευση γινόταν σε όρους που επέβαλλαν συνήθως οι ΗΠΑ. Η προσπάθεια της Κίνας για είσοδο στον ΠΟΕ αποτελεί μία περίπτωση ΜΔΠ αφού αποσκοπούσε κυρίως στη μεταφορά επίλυσης των εμπορικών ζητημάτων με τις ΗΠΑ στους κανόνες δικαίου του ΠΟΕ για να αποφύγει τη δυσμενή της θέση στις απευθείας διαπραγματεύσεις (αφού τα προαπαιτούμενα για είσοδο ήταν εμφανώς εις βάρος της).³⁷³ Βέβαια η μετά την είσοδο στον ΠΟΕ επίδοση των εξαγωγών της Κίνας απέκτησε άλλες οικονομικές διαστάσεις.

Είναι εμφανές ότι στις διεθνείς αυτές συζητήσεις οι ισχυρές χώρες έχουν μεγαλύτερη μόχλευση ενώ οι μικρότερες μπορούν να επιτύχουν ένα αποτέλεσμα μόνο από συνεργασία μεταξύ τους όπως έγινε το Σεπτέμβριο του 2003 στο Cancun όπου οι κυβερνήσεις του Τρίτου Κόσμου δημιούργησαν το G20+ και αντιτάχθηκαν επιτυχώς στις προτάσεις περί αγροτικού τομέα των ΗΠΑ-ΕΕ με αποτέλεσμα την παύση των κύκλων διαπραγματεύσεων της Ντόχα του ΠΟΕ.³⁷⁴

Πράγματι, ενώ οι ΗΠΑ προσπάθησαν να αποδεχθούν πολλά από τα μέτρα που πρότειναν οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, ταυτόχρονα εξήγγειλαν μέσω του αντιπροσώπου τους Robert Zoellick ότι εάν δεν ήταν επιτυχής η πολυμερής συμφωνία θα αναζητούσαν θεσμικές εναλλακτικές λύσεις: εναλλακτικές πολυμερείς

³⁷² Blaas, Wolfgang και Joachim Becker, *ό.π.*, σ. 22.

³⁷³ Zeng, Ka, «State, business interests and China's use of legal trade remedies», σ. 118-142, στο Zeng, Ka (επ.), *China's Foreign Trade Policy*, Routledge, Λονδίνο, 2007. Για μετά την είσοδο στον ΠΟΕ βλ. Kunwang Li και Xiaosong Wang, «China's foreign trade: trends and issues after WTO accession», σ. 19-37 στο Chunlai Chen (επ.), *China's Integration with the Global Economy*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 2009.

³⁷⁴ Chorev, Nitsan, «Political and Institutional Manoeuvres in International Trade Negotiations: The United States and the Doha Development Round», σ. 33-66 στο Blaas, Wolfgang και Joachim Becker (επ.), *ό.π.*

διαπραγματεύσεις (OECD), περιφερειακές διαπραγματεύσεις (FTAA, CAFTA, SACU), διμερείς διαπραγματεύσεις (Chile, Singapore, Australia, Morocco), νομιμοποιημένες μονομερείς επιλογές (Section 301), και νομιμοποιημένες πολυμερείς (DSU).³⁷⁵

Οι διαθέσιμες αυτές λύσεις αποτελούν ουσιαστικά μία αγορά θεσμικών λύσεων όπου η κάθε χώρα μπορεί να διαλέξει εκείνη που εξυπηρετεί καλύτερα τα δικά της συμφέροντα. Η κάθε χώρα περιορίζεται από τις θεσμικές ρυθμίσεις του σχετικού οργανισμού αλλά αυτό δεν αλλάζει την πραγματικότητα της χρήσης εναλλακτικών εργαλείων για να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι κυβερνητικοί στόχοι. Το σύνολο όλων αυτών των χώρων διαπραγματεύσεων αποτελεί το δυνατό πεδίο δράσης των εθνών-κρατών με τους ισχύοντες κάθε φορά θεσμικούς περιορισμούς.

Το πολύπλοκο σύστημα εμπορικών διαπραγματεύσεων σε πολυμερές, διμερές, περιφερειακό ή άλλο επίπεδο, αποτελεί ένα χώρο μέσα από τον οποίο τα έθνη-κράτη προσπαθούν να επιτύχουν τις ευνοϊκότερες για εκείνα ρυθμίσεις. Το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την λειτουργία των διεθνώς ανταγωνιστικών επιχειρήσεων της κάθε χώρας και συνεπώς αποτελεί μία διαμόρφωση του εθνικού χώρου του διεθνούς εμπορίου προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση. Στα χέρια του κράτους, η διαπραγματέυση αποτελεί ένα ακόμη εργαλείο το οποίο συνδέεται στενά κυρίως με την εμπορική στρατηγική πολιτική, ενώ εμμέσως επηρεάζει και την συμπεριφορά του ως προς τον ενεργητικό του ρόλο.

8.5 Το Διεθνές Εμπόριο ως Οικονομικό Πεδίο

Οι τρεις αυτές κομβικές λειτουργίες του κράτους μπορούν να συνδυαστούν σε έναν μόνο άξονα σκέψης αρκεί να τοποθετήσουμε το ίδιο το έθνος-κράτος και τις εκάστοτε κυβερνήσεις σε κεντρική θέση ως ερμηνευτικές μεταβλητές. Συνδυάζοντας τους τρεις αυτούς ρόλους και μελετώντας τους για κάθε έθνος-κράτος που μας ενδιαφέρει, μπορούμε να οδηγηθούμε σε μία κρατική θεωρία του διεθνούς εμπορίου προσδιορίζοντας με αυτό τον τρόπο την «βαρύτητα» που έχει το κάθε ένα στο διεθνή χώρο. Φυσικά οι ρόλοι που αναλαμβάνει το κράτος είναι πολύ περισσότεροι και δύναται να επηρεάζουν επίσης το χώρο του διεθνούς εμπορίου, όπως για παράδειγμα

³⁷⁵ Choren, Nitsan, *ό.π.* σ. 34-35.

μέσα από την θεσμική συγκρότηση και λειτουργία του χρηματοοικονομικού τομέα, αν και θα θεωρήσουμε προς το παρόν την επίδραση αυτή περισσότερη έμμεση.

Επιστρέφοντας στο αρχικό μας ερώτημα που είναι η σχετική ακαμψία της δομής του διεθνούς εμπορίου βλέπουμε ότι με βάση τα όσα έχουμε πει έως τώρα μπορούμε να το γενικεύσουμε ως εξής:

Για ποιους λόγους διατηρούνται οι οικονομικές αποστάσεις μεταξύ των κρατών;

Το κράτος έχει σημαντικό ρόλο είτε μέσα από την στρατηγική του πολιτική, είτε μέσα από την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης άμεσα ή έμμεσα, στη διατήρηση της οικονομικής απόστασης μεταξύ των χωρών. Στην περίπτωση του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα δεν τίθεται θέμα παρέμβασης ή μη του κράτους, η οποία είναι δεδομένη, αλλά το πως αυτή πραγματοποιείται. Υπό αυτή την έννοια το κράτος δεν είναι κάποιου είδους θύμα της παγκοσμιοποίησης αλλά πολύ περισσότερο ο παράγοντας που τη θέτει σε λειτουργία και τη στρέφει σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις καθώς το κράτος είναι που διαμορφώνει τις συνθήκες λειτουργίας της οικονομίας μέσα από το δικαιικό πλαίσιο που επιβάλλει, τους όρους δημιουργίας των επιχειρήσεων, τις στρατηγικές ανάπτυξης (οι αναπτυξιακοί νόμοι), τις υποδομές που προσφέρει κλπ. Εάν η παγκοσμιοποίηση ως φαινόμενο είναι αληθινή, τότε η πραγματικότητά της σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνεται από τις κυρίαρχες-ηγεμονικές κυβερνήσεις που είναι ακριβώς προς το συμφέρον τους μία τέτοια κατάσταση.

Εάν λοιπόν υποθέσουμε ότι το κράτος πρωταγωνιστεί σε πολλές από τις οικονομικές εξελίξεις, ακόμα και εάν αυτό δεν είναι άμεσα εμφανές, τότε η ενσωμάτωση της τεχνολογίας σε νεοκλασικά υποδείγματα του διεθνούς εμπορίου, και η στρατηγική πολιτική αν και αναγκαίες, δεν αποτελούν ικανές συνθήκες για την ερμηνεία της σχετικής ακαμψίας της δομής του διεθνούς εμπορίου και την διατήρηση της οικονομικής απόστασης μεταξύ των χωρών. Ειδικότερα στην περίπτωση της στρατηγικής του διεθνούς εμπορίου, η ίδια η μορφή της θεωρίας (θεωρία παιγνίων) υποθέτει την αλληλεπίδραση μεταξύ χωρών, δηλαδή την οπτική των άλλων χωρών ως ανταγωνιστές, για την εφαρμογή της.

Στο χώρο όμως του διεθνούς εμπορίου υπάρχει και το φαινόμενο της από απόστασης επίδρασης, δηλαδή μία χώρα να χάσει μερίδιο αγοράς στην παγκόσμια

αγορά όχι γιατί ακολούθησε λάθος στρατηγική ή γιατί ήρθε σε άμεση αντιπαράθεση με κάποια άλλη δύναμη (η περίφημη περίπτωση ΗΠΑ-Ιαπωνίας ημιαγωγών) αλλά γιατί οι κυρίαρχες δυνάμεις στην δομή του διεθνούς εμπορίου πραγματοποιούν ενέργειες που έχουν αθέλητες συνέπειες στις οικονομικές δομές άλλων εθνών-κρατών (για παράδειγμα η αυξανόμενη ένταση στις εμπορικές συναλλαγές ΗΠΑ-Κίνας πιθανόν προκάλεσαν αναπροσαρμογές σε πολλές χώρες του κόσμου που δεν είχαν κάποια άμεση σχέση είτε με την Κίνα, είτε με τις ΗΠΑ).

Το χαρακτηριστικό αυτό είναι ίδιο της φύσης των διεθνών οικονομικών συναλλαγών αλλά γίνεται πιο έντονο τις περιόδους που ο εξωτερικός τομέας των οικονομιών είναι ολοένα και πιο σημαντικός για την εσωτερική τους οικονομική ανάπτυξη, όπως είναι δηλαδή οι τελευταίες δεκαετίες. Σε μία τέτοια περίπτωση χρειαζόμαστε νέα αναλυτικά εργαλεία που να λαμβάνουν υπόψη τους αυτή την «βαρυτική» επίδραση. Οι χάρτες των εμπορικών εταιρών δεν αποτελούν ένα τέτοιο εργαλείο παρά μόνο αποτυπώνουν τις μεταβολές που έχουν πραγματοποιηθεί. Υπό αυτή την έννοια μπορούν να μας βοηθήσουν να εντοπίσουμε τέτοιου είδους μεταβολές, ηγεμονικές ή όχι, και να εστιάσουμε στην ανάλυσή τους, όπως πολύ καλά αποτυπώνουν την άνοδο της Κίνας και τις συνέπειες που είχε αυτή για τα εμπορικά μερίδια των υπόλοιπων κυρίαρχων και όχι μόνο χωρών.³⁷⁶

Οδηγούμαστε λοιπόν στην ανάγκη δημιουργίας ενός νέου πλαισίου σκέψης που θα έχει τη δυνατότητα να μας προσφέρει βαθύτερη επίγνωση των μηχανισμών του διεθνούς εμπορίου αλλά και της οικονομίας γενικότερα. Η βάση του νέου αυτού υποδείγματος δεν μπορεί παρά να είναι ρεαλιστική και κοινωνική όπως κοινωνικές είναι και οι συνιστώσες που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα τέτοιο υπόδειγμα είναι τα εξής:

- Να εξηγεί πως διατηρείται η ακαμψία στη δομή του διεθνούς εμπορίου
- Να εξηγεί πως είναι δυνατή μία θετική/αρνητική εξέλιξη (ανοδική ή καθοδική κινητικότητα εντός της δομής)

³⁷⁶ Η μεταβολή αυτή είναι ακόμα πιο δραματική για την περίοδο 2006-2014 αλλά δεν την παρουσιάζουμε εδώ καθώς θα αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης.

Σε αυτή την αναζήτηση μπορούμε να στραφούμε στη θεωρία πεδίου όπως εκείνη διαμορφώθηκε κυρίως από τον Πιερ Μπουρντιέ και άλλους διανοητές.³⁷⁷ Για τους περιορισμένους σε οπτική πεδίου σκοπούς μας, η συνδρομή του Μπουρντιέ είναι καθοριστική και μας ανοίγει το δρόμο προς την κατασκευή μέρους μόνο ενός χρονικού-δομικού υποδείγματος το οποίο θα αναγνωρίζει το χώρο του διεθνούς εμπορίου ως υπό-πεδίο δράσης και τις κυβερνήσεις των εθνών-κρατών ως οντότητες που δρουν σε αυτό.

Η γενικότερη λογική της θεωρίας πεδίου όπως την παρουσιάζει ο Μπουρντιέ είναι ότι ο εθνικός οικονομικός χώρος αποτελεί ένα είδος πεδίου (field) όπου πάνω σε αυτόν ασκούνται διάφορες δυνάμεις από όλους εκείνους τους παράγοντες (actors) που έχουν ένα συμφέρον να δρουν πάνω σε αυτό. Ωστόσο δεν αποτελεί μόνο έναν χώρο αλληλεπίδρασης καθώς η ίδια η δομή (structure) του πεδίου λειτουργεί περιοριστικά/ευεργετικά για τον κάθε παράγοντα ανάλογα με τη θέση που έχει εκείνος στο πεδίο. Έτσι το πεδίο διαμορφώνεται από σχέσεις ισχύος και έχει μία βαρυτική ή δεσμευτική λειτουργία, έχει δηλαδή τη δύναμη να δρα από μόνο του πάνω στις επιλογές των παραγόντων χωρίς απαραίτητα να υπάρχει κάποια αλληλεπίδραση. Συνεπώς οι κυρίαρχες δυνάμεις στο πεδίο, οι οποίες ασκούν και την σημαντικότερη επίδραση πάνω σε αυτό, προσπαθούν να το διαμορφώνουν κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτό να δρα υπέρ τους ειδικά όταν βλέπουν ότι η κυριαρχία τους στο χώρο απειλείται από μία ανερχόμενη δύναμη, της οποίας η θετική μεταβολή στο πεδίο είναι δυνατή υπό συγκεκριμένες συνθήκες.

Βλέπουμε από τη συνοπτική αυτή έκθεση ότι η θεωρία πεδίου αποτελεί ένα πολύ ευέλικτο και ουσιώδες πλαίσιο στο οποίο υπάρχει η δυνατότητα να ενταχθούν τα χαρακτηριστικά που έχουμε διακρίνει από την διαχρονική ανάλυση των δομών των εμπορικών εταίρων στο χώρο του διεθνούς εμπορίου. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο χώρος του διεθνούς εμπορίου αποτελεί ένα οικονομικό πεδίο (field) πάνω στο οποίο επενεργούν τα έθνη-κράτη ως δρώντες οντότητες (agents) διαμέσου των κυβερνήσεων, όλες τους δομές που είναι κοινωνικά συγκροτημένες.³⁷⁸ Συνεπώς, εάν

³⁷⁷ Bourdieu, Pierre, «Principles of an Economic Anthropology», σ. 75-89 στο Smelser, Neil J. και Richard Swedberg, *The Handbook of Economic Sociology*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2005² και Fligstein, Neil και Doug Mc Adam, *A Theory of Fields*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2012.

³⁷⁸ Ενώ η θεωρία του Μπουρντιέ αναφέρεται σε επιχειρήσεις κυρίως σε εθνικό επίπεδο όσο και στο παγκόσμιο οικονομικό πεδίο (global economic field), ο ίδιος κάνει μία αναφορά προς το έθνος-

το διεθνές εμπόριο αποτελεί ένα οικονομικό πεδίο δράσης, τότε θα είναι και αυτό κοινωνικά συγκροτημένο.³⁷⁹ Σε ότι ακολουθεί θα αναπτύξουμε ακριβώς αυτή την οπτική υπό το πρίσμα του έθους-κράτους.³⁸⁰

8.5.1 Η Δομή του Πεδίου

Οι δρώντες οντότητες, δηλαδή τα έθνη-κράτη δημιουργούν το χώρο, δηλαδή το οικονομικό πεδίο, το οποίο υπάρχει μόνο μέσω των δρώντων οντοτήτων που ζουν σε αυτό μορφοποιώντας το χώρο και αποδίδοντάς του μία συγκεκριμένη δομή. Με άλλα λόγια είναι η σχέση μεταξύ των διαφόρων «πηγών του πεδίου», δηλαδή μεταξύ των διαφόρων εθνών-κρατών, που γεννούν το πεδίο και τις σχέσεις ισχύος που το χαρακτηρίζουν. Πιο συγκεκριμένα, είναι τα έθνη-κράτη που προσδιορίζουν τη δομή του πεδίου που τα προσδιορίζει, δηλαδή, την κατάσταση των δυνάμεων που ασκούνται σε όλες τις χώρες που εμπλέκονται στην παραγωγή αγαθών (ομοιογενών και διαφοροποιημένων). Οι χώρες αυτές που ασκούν εν δυνάμει επιδράσεις, ποικίλες σε ένταση και κατεύθυνση, ελέγχουν ένα μέρος του πεδίου («μερίδιο αγοράς»), το μέγεθος του οποίου αυξάνεται με το μέγεθος του κοινωνικού κεφαλαίου που διαθέτουν. Το βάρος ή η ενέργεια που σχετίζεται με ένα έθνος-κράτος, το οποίο δέχεται τις επιδράσεις του πεδίου την ίδια στιγμή που το διαμορφώνει, εξαρτάται από

κράτος όταν γράφει: «The relations of force..., are also manifested in the asymmetrical treatment meted out to the various nations by the global institutions, *depending on the position they occupy within the structure of the distribution of capital*» (έμφαση δική μας). Η αναφορά στο Bourdieu, Pierre, *Social Structures of the Economy*, Polity Press, Κέμπριτζ, 2005, σ. 231.

³⁷⁹ Να σημειώσουμε εδώ ότι το πεδίο του διεθνούς εμπορίου αποτελεί μόνο ένα υπό-πεδίο (subfield) ενός γενικότερου οικονομικού υποδείγματος το οποίο στη διεθνή του όψη μπορεί να περιλαμβάνει τόσο το χώρο των διεθνών κεφαλαιακών συναλλαγών όσο και το χώρο των διεθνών μετακινήσεων, ηθελημένων ή μη. Η οπτική αυτή των συνεχών υπό-πεδίων ως μέρη ενός γενικότερου κοινωνιολογικού υποδείγματος τονίζεται ιδιαίτερα από τους Fligstein, Neil και Doug Mc Adam, *ό.π.* και αποτελεί ουσιαστικά μία γενίκευση του υποδείγματος του Μπουρντιέ με αρκετές βέβαια αυθεντικές συνδρομές από τους συγγραφείς.

³⁸⁰ Οι ενότητες 8.2, 8.3 και 8.4 αποτελούν ουσιαστικά ένα είδος *contrafactum* όπου στο κείμενο του Μπουρντιέ αντικαθιστούμε έως ένα βαθμό την έννοια της επιχείρησης με το έθνος-κράτος υιοθετώντας όμως τις παραλλαγές που εμείς θεωρούμε ότι είναι κατάλληλες για μία τέτοια εκδοχή. Συνεπώς δανειζόμαστε βاریά από το Bourdieu, Pierre, «Principles...».

όλα τα υπόλοιπα σημεία και τις σχέσεις μεταξύ όλων των σημείων, δηλαδή ολόκληρου του χώρου.³⁸¹

Η ισχύς που σχετίζεται με ένα έθνος-κράτος εξαρτάται από τα πλεονεκτήματά του, δηλαδή όλους εκείνους τους πόρους που μπορούν να οδηγήσουν σε ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, δηλαδή με τον όγκο και τη δομή των διαφόρων ειδών κεφαλαίου που έχει ένα έθνος-κράτος κάτι που δεν σχετίζεται άμεσα μόνο με τους φυσικούς πόρους μίας χώρας: χρηματοοικονομικό κεφάλαιο, πολιτισμικό κεφάλαιο, τεχνολογικό κεφάλαιο, δικαιοπρακτικό κεφάλαιο, οργανωσιακό κεφάλαιο όπου το τελευταίο περιλαμβάνει και το κεφάλαιο πληροφόρησης για τη λειτουργία του ίδιου του πεδίου, εμπορικό κεφάλαιο, κοινωνικό κεφάλαιο και συμβολικό κεφάλαιο.³⁸²

Η δομή της κατανομής του κεφαλαίου προσδιορίζουν τη δομή του πεδίου, δηλαδή τις σχέσεις ισχύος μεταξύ των εθνών-κρατών. Η κατοχή μεγάλου μέρους του κεφαλαίου (δηλαδή μεριδίου αγοράς) ως αποτέλεσμα ασκεί μία πίεση στο πεδίο και άρα η πίεση αυτή ασκείται και στα έθνη-κράτη που έχουν πολύ λιγότερους κεφαλαιακούς πόρους. Τα διάφορα είδη του κεφαλαίου δεν επενεργούν μόνο έμμεσα μέσω των τιμών αλλά έχουν ένα δομικό αποτέλεσμα καθώς ο έλεγχος μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς, ή η ανάπτυξη μίας επιτυχούς εξωστρεφούς στρατηγικής ή η ανάπτυξη μίας νέας τεχνολογίας στα όρια του έθνους-κράτους μεταβάλλει τις σχετικές θέσεις ταυτόχρονα με τις αποδόσεις όλων των υπόλοιπων μορφών κεφαλαίου που έχουν τα υπόλοιπα έθνη-κράτη.

Σε αντίθεση με τη θεωρία δικτύων αλλά και την κλασική πολιτική οικονομία όπου δεν γνωρίζουν άλλη μορφή επιρροής από την «επίδραση» που ασκεί άμεσα μία χώρα σε μία άλλη μέσα από κάποια «διαδραστικότητα», η δομική οπτική λαμβάνει υπόψη επιδράσεις που λαμβάνουν χώρα έξω από οποιαδήποτε αλληλεπίδραση: η δομή του πεδίου, οριζόμενη από την άνιση κατανομή του κεφαλαίου, δηλαδή τα δυνατά σημεία κάθε χώρας, έχει από μόνη της μία βαρύτητα άσχετη από οποιαδήποτε άμεση επίδραση ή χειρισμούς, πάνω σε όλες τις δρώντες οντότητες του πεδίου, δηλαδή τα

³⁸¹ Δεν παραβλέπουμε ότι το κοινωνικό κεφάλαιο στις διάφορες μορφές του ποικίλλει ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που έχει η κάθε χώρα, την ιστορία της, την πορεία ανάπτυξης, το βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς και την ιδιαιτερότητα των εξαγωγών της.

³⁸² Για τις διάφορες αυτές μορφές κεφαλαίου βλ. Bourdieu Pierre, *ό.π.*, σ. 75-76.

υπόλοιπα έθνη-κράτη. Όσο χειρότερη είναι η τοποθέτηση μίας χώρας σε σχέση με το κεφάλαιο άλλων χωρών, τόσο πιο περιορισμένος είναι ο χώρος των δυνατοτήτων της.

Η κυρίαρχη χώρα είναι εκείνη ή εκείνες που κατέχουν μία θέση στη δομή του πεδίου τέτοια ώστε η δομή να δρα υπέρ τους. Είναι μέσα από τη βαρυτική επίδραση που έχουν σε αυτή τη δομή, παρά τις άμεσες παρεμβάσεις τους, που οι κυρίαρχες χώρες ασκούν πίεση στις κυριαρχούμενες και τις στρατηγικές τους: καθορίζουν τις κανονικότητες και πολλές φορές τους κανόνες του παιχνιδιού επιβάλλοντας τον ορισμό των πλεονεκτημάτων που είναι προς το συμφέρον τους τροποποιώντας με αυτό τον τρόπο ολόκληρο το περιβάλλον των άλλων εθνών-κρατών, τους περιορισμούς τους και τις δυνατότητές τους.

Η τάση της δομής να αναπαράγει τον εαυτό της είναι χαρακτηριστικό της ίδιας της δομής του πεδίου. Η κατανομή των πλεονεκτημάτων κυβερνά την κατανομή των πιθανοτήτων εμπορικής επιτυχίας μέσα από διάφορους μηχανισμούς, όπως οικονομίες κλίμακας, δυσκολίες στην εισαγωγή στην αγορά, υψηλά λειτουργικά κόστη, υψηλά κόστη συναλλαγής, χαμηλές/υψηλές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Συνεπάγεται ότι λόγω των κανονικοτήτων που εγγράφονται στα επαναλαμβανόμενα παίγνια που λαβαίνουν χώρα σε αυτό, το πεδίο προσφέρει ένα μετρήσιμο και προβλέψιμο μέλλον με τις δρώντες οντότητες να κατακτούν ικανότητες που συνιστούν τη βάση πρακτικών προσδοκιών.

Η έννοια του πεδίου διαχωρίζεται από τον μηχανισμό των σχετικών τιμών και του συγκριτικού πλεονεκτήματος των κλασικών θεωριών του εμπορίου σχετικά με την δημιουργία εμπορικών σχέσεων μεταξύ των εθνών-κρατών. Είναι η δομή του πεδίου, δηλαδή η δομή των σχέσεων ισχύος μεταξύ των εθνών-κρατών που προσδιορίζει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες τα έθνη-κράτη πραγματοποιούν εμπόριο όσο και τη δομή του διμερούς αυτού εμπορίου. Η δομή των σχέσεων ισχύος μεταξύ των εθνών-κρατών, τα οποία δεν αλληλεπιδρούν απλώς έμμεσα μέσω των τιμών, συντελεί τις περισσότερες φορές στον προσδιορισμό των όρων του εμπορίου μέσα από τον προσδιορισμό, διαμέσου της θέσης που καταλαμβάνουν εντός της δομής, των διαφορικών πιθανοτήτων διαμόρφωσης των όρων του εμπορίου που έχει η κάθε χώρα. Είναι ακριβώς αυτή η κοινωνική δομή που κυβερνά τις εγγενείς τάσεις του μηχανισμού του πεδίου και άρα τους βαθμούς ελευθερίας για την στρατηγική του κάθε έθνους-κράτους.

8.5.2 Η Δυναμική του Πεδίου

Το δυναμικό αυτό πεδίο είναι ένα κοινωνικά κατασκευασμένο πεδίο δράσης στο οποίο τα έθνη-κράτη με διαφορετικούς πόρους το κάθε ένα αντιμετωπίζουν τα υπόλοιπα έτσι ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στις διεθνείς συναλλαγές και να διατηρήσουν ή να μεταβάλλουν τις τρέχουσες δομές ισχύος. Τα έθνη-κράτη πραγματοποιούν δράσεις που εξαρτώνται από τη θέση που αυτά έχουν στο πεδίο των δυνάμεων, δηλαδή από την κατανομή όλων των ειδών κεφαλαίου που κατέχουν.

Οι στρατηγικές των εθνών-κρατών εξαρτώνται κυρίως από τη συγκεκριμένη ιεραρχία των δυνάμεων η οποία δημιουργεί τη δομή του πεδίου και η οποία κυμαίνεται μεταξύ των δύο πόλων του τέλειου ανταγωνισμού και του μονοπωλίου οριζόμενων από το βαθμό συγκέντρωσης, δηλαδή την κατανομή των εμπορικών μεριδίων μεταξύ των εθνών-κρατών, ιδιαίτερα των κυρίαρχων. Είδαμε από την ανάλυση του Β' Μέρους ότι ο ανταγωνισμός αυτός σε μεγάλο βαθμό περιορίζεται σε ένα μικρό αριθμό εθνών-κρατών τα οποία, μακράν από την προσαρμογή τους σε μία κατάσταση αγοράς όπου πληθώρα νέων δυνάμεων εμφανίζεται στο χώρο, είναι ικανά να την διαμορφώνουν ενεργητικά.

Το πεδίο αυτό είναι οργανωμένο με έναν άκαμπτο τρόπο μεταξύ εκείνων των εθνών-κρατών που είναι κυρίαρχα και κρατών με μικρότερη ισχύ. Οι κυρίαρχες χώρες έχουν την δυνατότητα να δημιουργούν και να επιβάλλουν τους κανόνες του εμπορίου έτσι ώστε η δομή του πεδίου να δρα υπέρ τους και άρα με τον τρόπο αυτό επιβάλλουν τους όρους συμμετοχής σε αυτό αλλά και την διατήρηση της λειτουργίας του. Οι κυρίαρχες χώρες αποτελούν σημείο αναφοράς για τους ανταγωνιστές τους οι οποίοι πρέπει να τοποθετηθούν, ενεργητικά ή παθητικά απέναντί τους.³⁸³ Οι απειλές που αντιμετωπίζουν – ανταγωνισμός σε ομοιογενή αγαθά λόγω συναλλαγματικών

³⁸³ Ένα παράδειγμα αποτελεί ο συναλλαγματικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 μέχρι και σήμερα όπου κάθε φορά που οι ΗΠΑ αυξάνουν την δική τους προσφορά χρήματος η Κίνα εμφανίζεται να αυξάνει τα συναλλαγματικά της αποθέματα σε δολάρια για να κρατήσει χαμηλά την συναλλαγματική της ισοτιμία. Ωστόσο πρόσφατα η νέα αυτή παγκόσμια δύναμη φαίνεται ότι εγκαταλείπει το δολάριο αγοράζοντας χρυσό, μειώνοντας έτσι την σημασία του δολαρίου για την παγκόσμια οικονομία, μία εξέλιξη που είναι σημαντική και συμβολικά, βλ. Nazemroaya, Mahdi Darius, «Washington's Financial Currency War on China: The Eclipsing of the US Dollar by the Yuan», *Strategic Culture Foundation*, 30/08/2015, <http://www.strategic-culture.org/pview/2015/08/30/washington-financial-currency-war-china-eclipsing-us-dollar-yuan.html>, πρόσβαση 1 Νοεμβρίου 2016.

ισοτιμιών ή λόγω ανάπτυξης καινοτομιών από άλλες χώρες – τις αναγκάζουν να είναι σε εγρήγορση ειδικά στις περιπτώσεις όπου η κυριαρχία σε μία αγορά είναι μοιρασμένη μεταξύ δύο ισχυρών ανταγωνιστών.³⁸⁴

Απέναντι σε αυτές τις απειλές, η κυρίαρχη χώρα έχει να επιλέξει ανάμεσα σε δύο στρατηγικές: μπορεί να βελτιώσει ολόκληρη τη θέση του πεδίου μέσα από την αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, για παράδειγμα παροτρύνοντας νέες χώρες να κινηθούν προς το ελεύθερο εμπόριο ελαττώνοντας τους σχετικούς περιορισμούς. Η δεύτερη στρατηγική είναι να υπερασπιστεί ή να βελτιώσει την υπάρχουσα θέση της εντός του πεδίου.³⁸⁵

Τα συμφέροντα των κυρίαρχων χωρών είναι συνδεδεμένα με την συνολική κατάσταση του πεδίου που γενικότερα ορίζεται από τις μέσες ευκαιρίες κερδοφορίας που προσφέρει, οι οποίες ορίζουν ταυτόχρονα και την ελκυστικότητά του πέρα από τον αναγκαίο βαθμό εμπορίου για κάθε χώρα. Είναι προς το συμφέρον τους η αύξηση της ζήτησης μέσα από την μεγέθυνση του χώρου του διεθνούς εμπορίου αφού όπως είδαμε το εμπορικό τους μερίδιο είναι ανάλογο προς το χώρο αυτό. Επίσης με την μεγέθυνση του πεδίου πετυχαίνουν την διασπορά των μεριδίων άλλων χωρών με αποτέλεσμα, λόγω της μεγαλύτερης μόχλευσης που έχουν, να απορροφούν μεγαλύτερα μερίδια αγοράς από τις χώρες που τους ενδιαφέρουν. Τέλος, ακόμα και με πεπερασμένο αριθμό χωρών, επιθυμούν την αυξημένη διεθνή εμπορική δραστηριότητα για κάθε χώρα αφού με τον τρόπο αυτό το πεδίο βαθαινει, ουσιαστικά μεγεθύνεται η παγκόσμια αγορά χωρίς την ανάγκη γεωγραφικής επέκτασης του εμπορίου.

Το κυριότερο όμως είναι ότι πρέπει να υπερασπιστούν τη θέση τους απέναντι στους ανταγωνιστές τους από συνεχείς καινοτομίες και νέα παραγωγικά πεδία, τα

³⁸⁴ Όπως στην περίπτωση παραγωγής ημιαγωγών όπου οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, οι δύο μεγαλύτεροι παραγωγοί έπειτα από έναν πόλεμο τιμών συμφώνησαν το 1986 στον από κοινού καθορισμό των τιμών με κύριους κερδισμένους τις ΗΠΑ, βλ. Irwin, Douglas A., «The U.S.-Japan Semiconductor Trade Conflict», σ. 5-13, στο Krueger, Anne O. (επ.), *The Political Economy of Trade Protection*, University of Chicago Press, Σικάγο, 1996. Αντίθετη άποψη έχει ο Baldwin, Richard E., «The Impact of the 1986 US-Japan Semiconductor Agreement», *Japan and the World Economy*, τ. 6, 1994, σ. 129-152.

³⁸⁵ Δηλαδή τα εμπορικά της μερίδια, όπως ακριβώς έπραξαν οι ΗΠΑ με την εκλογή του Ρόναλντ Ρίγκαν όταν διαπιστώθηκε ότι τα εμπορικά μερίδια των ΗΠΑ προς την περιοχή της Καραϊβικής είχαν μειωθεί δραματικά τη δεκαετία του 1970, Bakan, Abigail, B., Cox David και Leys, Colin, *Imperial Power and Regional Trade. The Caribbean Basin Initiative*, Wilfrid Laurier University Press, Οντάριο, 1993. Βλ. και εδώ Κεφάλαιο 6 για την άνοδο των μεριδίων την περίοδο 1980-1995.

οποία έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν πολύ πιο εύκολα απ' ότι χώρες με χειρότερη θέση στο πεδίο. Μέσω των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που έχουν, κυρίως τις οικονομίες κλίμακας που συνδέονται με το μέγεθός τους, μπορούν να μεταβάλλουν το κόστος συναλλαγών (π.χ. χαμηλή φορολογία ή μη γραφειοκρατικές διαδικασίες δημιουργίας επιχειρήσεων) δημιουργώντας έτσι εμπόδια στον ανταγωνισμό που δεν έχει την ίδια μόχλευση. Επίσης, μέσα από την επιρροή τους στους διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ, μπορούν να επηρεάσουν τους κανόνες επίλυσης εμπορικών διευθετήσεων έτσι ώστε το πεδίο να δρα υπέρ τους. Εν συντομία, λόγω της καθοριστικής επίδρασης που έχουν στη δομή του πεδίου, δομή οι συνέπειες της οποίας αντανakλώνται με τη μορφή εμποδίων εισόδου στην παγκόσμια αγορά ενός κλάδου, οι κυρίαρχες χώρες απολαμβάνουν αποφασιστικά πλεονεκτήματα τόσο ως προς τους ήδη υπάρχοντες ανταγωνιστές τους όσο και προς τους εν δυνάμει.

Η δυναμική του πεδίου προσανατολίζει τις κυρίαρχες χώρες προς στρατηγικές ο σκοπός των οποίων είναι η διατήρηση ή η ενδυνάμωση της κυριαρχίας τους. Η χρήση του συμβολικού τους κεφαλαίου τους δίνει την δυνατότητα να χρησιμοποιούν στρατηγικές που αποθαρρύνουν τους ανταγωνιστές τους ακόμα και εάν δεν τις ακολουθήσουν. Ωστόσο τη στιγμή εκείνη το συμβολικό τους κεφάλαιο τις κάνει αξιόπιστες. Γενικότερα οι κυρίαρχες χώρες έχουν την δυνατότητα να θέτουν το ρυθμό μετασχηματισμού σε διάφορες περιοχές της παραγωγής, της γνώσης, των κανόνων του εμπορίου και η διαφορική χρήση του χρόνου είναι ένας από τους κύριους άξονες της ισχύος τους.

Η εμφάνιση ενός νέου, αποτελεσματικού ανταγωνιστή τροποποιεί τη δομή του πεδίου. Ομοίως, η υιοθέτηση μίας νέας τεχνολογίας από μία χώρα ή η κατάκτηση μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς τροποποιεί το πεδίο μέσα από την τροποποίηση των σχετικών θέσεων όλων των ειδών κεφαλαίων που κατέχουν οι υπόλοιπες χώρες. Οι χώρες με λιγότερο καλή θέση στο πεδίο έχουν τη δυνατότητα να απειλήσουν μία κυρίαρχη χώρα συμπληρώνοντας τον κενό χώρο που αφήνει η παραγωγή των κυρίαρχων, εξειδικευόμενες σε ένα συμπληρωματικό μέρος της παραγωγής. Σε αυτή την περίπτωση η επιτυχία μίας χώρας εξαρτάται από τη σχετική θέση που έχει στη δομή της κεφαλαιακής κατανομής.³⁸⁶

³⁸⁶ Αυτό που ουσιαστικά κάνουν οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου για να αποκτήσουν πρόσβαση και μία καλή θέση στη δομή του πεδίου, προσκολλήθηκαν κυρίως στην Γερμανία και αποτελούν

Δεδομένου ότι η δυναμική του πεδίου τείνει να ενδυναμώνει τις κυρίαρχες θέσεις, μπορεί να αναρωτηθεί κανείς πως είναι δυνατόν σε μία τέτοια κατάσταση να λαμβάνουν χώρα μεταμορφώσεις των δυνάμεων ισχύος. Σε αυτή την περίπτωση έχει μία ιδιαίτερη σημασία το τεχνολογικό κεφάλαιο και εδώ μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι όλες οι χώρες που εμφάνισαν σημαντική ανοδική κινητικότητα στο χώρο του διεθνούς εμπορίου ολόκληρο τον περασμένο αιώνα, έδειξαν σημάδια σημαντικής τεχνολογικής αλλαγής (η Γερμανία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η Ιαπωνία τη δεκαετία του 1960, η Ν. Κορέα τις δεκαετίες 1980-1990, το Ισραήλ τη δεκαετία του 1990). Το τεχνολογικό κεφάλαιο όμως είναι αποτελεσματικό μόνο εάν συνδυαστεί με άλλες μορφές κεφαλαίου. Αυτό εξηγεί και το γεγονός ότι σπάνια οι χώρες αυτές είναι μικρές, αναπτυσσόμενες οικονομίες και όταν είναι όπως στην περίπτωση της Σιγκαπούρης, έχει προηγηθεί ηθελημένη διάχυση – πολλές φορές ξεπερασμένης – τεχνολογίας από μεγαλύτερη χώρα. Έτσι λοιπόν οι αλλαγές σε ένα πεδίο συνδέονται πολλές φορές με αλλαγές εκτός αυτού του πεδίου (στην δι-εθνική συνεργασία).

Σε αυτές τις ενδοπεδικές μεταβολές πρέπει να προσθέσουμε και εκείνες που επαναπροσδιορίζουν το πεδίο. Τα όρια του πεδίου είναι αποτέλεσμα των ανταγωνισμών εντός του. Εάν για παράδειγμα κάποιες χώρες αποφασίσουν να υιοθετήσουν προστατευτικές πολιτικές για την ανάπτυξη και μεγέθυνση ορισμένων κλάδων τους (infant industries), τότε τα μέτρα αυτά μειώνουν το μέγεθος του πεδίου. Εάν τώρα οι πολιτικές αυτές μη κυρίαρχων χωρών έρχονται σε αντίθεση με το επιθυμητό αποτέλεσμα των κυρίαρχων χωρών, που μπορεί να είναι η μεγέθυνση του πεδίου, τότε οι κυρίαρχες χώρες προσπαθούν να δράσουν είτε εντός του πεδίου, είτε έξω από αυτό, έτσι ώστε το πεδίο να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο για να οδηγήσει στο αποτέλεσμα που θέλουν.

Από όλες τις σχέσεις εκτός του πεδίου, οι σημαντικότερες είναι εκείνες που αφορούν τους διεθνείς οργανισμούς στις οποίες συμμετέχουν οι χώρες ή θέλουν να συμμετέχουν, ως σημάδι ανταγωνιστικότητας και αξιοπιστίας, όπως ο ΠΟΕ, το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα που αποτελούν τους κύριους άξονες διαμόρφωσης διεθνούς πολιτικής. Στις προσπάθειές τους να τροποποιήσουν τους κανόνες υπέρ τους, και άρα να εκμεταλλευτούν μερικές από τις ιδιότητες που μπορεί να λειτουργήσουν ως

πλέον συμπληρωματικούς παραγωγικούς της δορυφόρους, βλ. και τις σχετικές μεταβολές των δομών στο χώρο της Ευρώπης στους Χάρτες 9-12.

κεφάλαιο στη νέα μορφή του πεδίου, οι χώρες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το κοινωνικό τους κεφάλαιο για να ασκήσουν πίεση έτσι ώστε το πεδίο να δρα υπέρ τους εάν δεν μπορούν να πετύχουν κάτι τέτοιο στις διμερείς διαπραγματεύσεις ή και το αντίστροφο.³⁸⁷ Έτσι αυτό που αποκαλείται αγορά, είναι στην πραγματικότητα το σύνολο των σχέσεων ανταλλαγής μεταξύ ανταγωνιστικών δυνάμεων, το σύνολο των άμεσων αλληλεπιδράσεων που βασίζονται στην κοινωνικά κατασκευασμένη δομή των σχέσεων ισχύος στην οποία οι δυνάμεις που συνδέονται με αυτή συνεισφέρουν σε διάφορους βαθμούς μέσα από τις τροποποιήσεις που καταφέρνουν να επιβάλλουν στο πεδίο, στηριζόμενες στην δύναμη των οργανισμών αυτών που είναι ικανές να ελέγξουν και να επηρεάσουν. Οι οργανισμοί αυτοί δεν είναι απλά εποπτικοί, τοποθετημένοι εκεί για να επιβάλλουν την τάξη και να προσδιορίζουν την αξιοπιστία αλλά έχουν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν καθοριστικά στην δημιουργία αγορών.

8.5.3 Δομή και Ανταγωνισμός

Λαμβάνοντας υπόψη τη δομή του πεδίου εννοούμε ότι ο ανταγωνισμός για μερίδια αγοράς δεν γίνεται αντιληπτός μόνο αποκλειστικά ως προς τους ανταγωνιστές. Η στρατηγική των εθνών-κρατών δεν σχεδιάζεται μόνο λαμβάνοντας υπόψη την μεγιστοποίηση των εθνικών στόχων ούτε μέσω της μελέτης των δράσεων και αντιδράσεων των ανταγωνιστών, δηλαδή μέσω της πληροφόρησης για τις ενέργειές τους.

Στην πραγματικότητα πρέπει να εντάξουμε αυτή την «διαδραστική» περιγραφή των στρατηγικών σε μία δομική ανάλυση των περιορισμών που περιχαρακώνουν το πεδίο των πιθανών στρατηγικών για κάθε έθνος-κράτος χωρίς να ξεχνάμε ότι ο ανταγωνισμός των εθνών-κρατών μέσω στρατηγικής αλληλεπίδρασης για πρόσβαση σε μία αγορά αποτελεί μία συμπλοκή μεταξύ εθνών-κρατών που κατέχουν διαφορετικές θέσεις εντός μίας δομής συγκεκριμένης κεφαλαιακής κατανομής. Μπορούμε να σημειώσουμε ότι πολλές φορές οι περιορισμοί που επιβάλλουν οι κυρίαρχες χώρες διαμεσολαβούνται κατά κανόνα από το ίδιο το πεδίο και άρα ο ανταγωνισμός αποτελεί ουσιαστικά μία «έμμεση σύγκρουση» και δεν

³⁸⁷ Βλ. εδώ 8.3.3.

στοχεύει άμεσα στους ανταγωνιστές. Συνεπώς οι δράσεις του κάθε έθνους-κράτους μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την καταστροφή του ανταγωνιστή, χωρίς να υπάρχει στο ελάχιστο καταστροφική πρόθεση, ούτε καν ακόμα οποιαδήποτε πρόθεση για στοχευμένο ανταγωνισμό.

Πράγματι, το διεθνές εμπόριο αποτελεί ένα από εκείνα τα πεδία όπου ακριβώς αυτό το χαρακτηριστικό το κάνει αδιάβλητο είτε στη θεωρία συγκριτικού πλεονεκτήματος, είτε στην θεωρία της αλληλεπίδρασης, είτε σε οποιαδήποτε άλλη θεωρία δεν το λάβει υπόψη. Η βαρυτική ενέργεια που ασκεί η κάθε κυρίαρχη χώρα στο πεδίο, η από απόσταση επίδραση θα μπορούσαμε να πούμε, είναι καθοριστική σε τέτοιο βαθμό ώστε δεν χρειάζεται να υπάρχει πρόθεση για μείωση του ανταγωνισμού *per se*, αφού η ίδια η λειτουργία του πεδίου ως πεδίο ενέργειας έχει την δυνατότητα να περιορίσει σημαντικά τους ανταγωνιστές.

8.6 Ένα Νέο Κράτος

Η θεωρία αυτή απέχει πολύ από τις παραδοσιακές θεωρήσεις της πολιτικής οικονομίας όπου ο διεθνής χώρος αντιμετωπίζεται ως χώρος ανταγωνισμού μεταξύ των εθνών-κρατών με τελικό σκοπό την εθνική οικονομική και κοινωνική ευημερία. Τα έθνη-κράτη προσπαθούν να κυριαρχήσουν στο πεδίο όχι γιατί μεγιστοποιούν την οικονομική τους ευημερία αλλά γιατί με τον τρόπο αυτό το πεδίο δρα υπέρ των συμφερόντων τους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το συμφέρον του κάθε κράτους είναι η εθνική οικονομική ευημερία. Μπορεί κάλλιστα να είναι η διατήρηση δεσμών συγκεκριμένων ομάδων που απλά επιθυμούν την εξουσία (*predator state*) και ότι αυτή συνεπάγεται.

Η κάθε χώρα καλείται να πάρει κάποιες αποφάσεις για τις δράσεις της σε αυτό το χώρο είτε είναι χώρα ισχύος είτε όχι. Οι ισχυρές δυνάμεις μπορούν και διαμορφώνουν το πεδίο το οποίο στη συνέχεια ασκεί την βαρυτική του επίδραση πάνω σε άλλες χώρες που δεν μπορούν να αντιδράσουν με άμεσο τρόπο. Για μία μικρή χώρα χωρίς σημαντική ισχύ πολλές φορές η μόνη επιλογή είναι να αποφασίσει εάν θα προσκολληθεί στη μία ή την άλλη ισχυρή δύναμη του χώρου έτσι ώστε να καρπωθεί τα αποτελέσματα που τη συμφέρουν.

Συνεπώς οι χώρες αυτές για να αντιμετωπίσουν την βαρυτική δύναμη του πεδίου, πρέπει να αναπροσαρμόσουν την εσωτερική τους οικονομική δομή και όχι απλά τον εθνικό τους χώρο του διεθνούς εμπορίου. Αυτό σε πολλές περιπτώσεις σημαίνει αναπροσαρμογή ολόκληρης της εθνικής παραγωγικής δομής. Με αυτόν τον τρόπο εξωτερικές πιέσεις που δεν σχετίζονται άμεσα με κάποιο συγκεκριμένο έθνος-κράτος, το οδηγούν στην αλλαγή. Όλες αυτές οι μεταβολές είναι δυναμικές και στο πέρασμα του χρόνου οδηγούν στην μεταμόρφωση του πεδίου.

Τώρα, σε επίπεδο έθνους-κράτους όταν δεν πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες αλλαγές για την αντιμετώπιση της εξωτερικής αυτής πίεσης, δημιουργούνται ακαμψίες εντός των εθνών-κρατών και τα οικονομικά προβλήματα συσσωρεύονται, κυρίως εκείνα που σχετίζονται με τις παραγωγικές μετατοπίσεις (production displacements). Επειδή όμως η κάθε χώρα δεν έχει αυτοομοιότητα, δηλαδή οι παραγωγικές δραστηριότητες που παύουν ή μεταβάλλονται, δεν κατανέμονται ομοιογενώς σε ολόκληρο τον γεωγραφικό χώρο του έθνους-κράτους, διαπιστώνεται το φαινόμενο της οικονομικής εθνικής απόκλισης, δηλαδή κάποιες περιοχές εντός του έθνους-κράτους μπορεί να ωφελούνται από τις βαρυτικές δυνάμεις του πεδίου, ενώ άλλες μπορεί να ζημιώνονται σημαντικά, με τη ζημία να μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όχι μόνο οικονομική, αλλά κυρίως κοινωνική όπως περιθωριοποίηση, εγκληματικότητα, μετανάστευση, ερήμωση περιοχών, με τελικό αποτέλεσμα την αποσάθρωση των κοινωνικών δομών.

Πιστεύουμε ότι οι δυνάμεις του διεθνούς οικονομικού πεδίου σχετίζονται με πολλές από αυτές τις εθνικές οικονομικές αποκλίσεις που αποτελεί ένα γενικευμένο φαινόμενο. Ακόμα και ηγεμονικές χώρες που διαμορφώνουν ουσιαστικά το πεδίο του διεθνούς εμπορίου, έχουν συνέπειες από τη βαρυτική του επίδραση οι οποίες μεταφράζονται συνήθως ως κατάρρευση παραγωγικών τομέων λόγω ανταγωνισμού από άλλες χώρες, ανεργία, χαμηλότεροι μισθοί ανειδίκευτης εργασίας κλπ. Το φαινόμενο λοιπόν είναι γενικό και δεν έχει να κάνει μόνο με μικρές ή αδύναμες οικονομικά χώρες, αλλά σχετίζεται με την παγκόσμια οικονομική δομή, όπως αυτή διαμορφώνεται από τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Ο καπιταλισμός αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα όπου κυριαρχεί η καινοτομία και η τεχνολογική εξέλιξη. Ωστόσο οι διαδικασίες αυτές δεν είναι αφηρημένες, ούτε εξωγενείς, αλλά διαμορφώνονται από συγκεκριμένες θεσμικές ρυθμίσεις. Οι ρυθμίσεις

αυτές δεν είναι δεδομένες και αυτός είναι ο λόγος που η επιτυχία λίγων μόνο χωρών προς την οικονομική σύγκλιση δεν μπορεί να περιοριστεί σε ερωτήματα κατάλληλων πολιτικών και ενός καλού (ή λιγότερου καλού) κράτους. Εκείνο όμως που προκύπτει ως αναγκαία συνθήκη είναι η θεσμική ευελιξία η οποία έχει τη δύναμη να μεταμορφώσει το σύνολο του κεφαλαίου μίας χώρας σε ευρέως αποδεκτό κοινωνικό και οικονομικό αποτέλεσμα.

Επιλογικό Σημείωμα

Ο όρος της παγκοσμιοποίησης χρησιμοποιήθηκε κυρίως για να εκφράσει την πύκνωση των διεθνών οικονομικών σχέσεων από την δεκαετία του 1980 και έπειτα με κύριο πεδίο προσδιορισμού τις διεθνείς εμπορικές και χρηματοοικονομικές σχέσεις. Τα συμπληρωματικά φαινόμενα αυτής της νέας για πολλούς πραγματικότητας ήταν ο αυξανόμενος διεθνισμός των πολυεθνικών επιχειρήσεων και η νέα κατανομή της εργασίας σε παγκόσμια κλίμακα όπου βάσει του συγκριτικού πλεονεκτήματος η κάθε χώρα πρέπει να αναλάβει να πραγματώσει μία οικονομική λειτουργία ωσάν ο κόσμος να αποτελούσε μία μόνο οικουμενική κοινωνία.

Πολύ πριν την αποτυχία του νέου αυτού εγχειρήματος όπως αυτή εκδηλώθηκε από τις αλληπάλληλες οικονομικές κρίσεις από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 με κορύφωση την κρίση στην αγορά ακινήτων των ΗΠΑ το 2007, ήταν πολυπληθείς οι φωνές που δεν έβλεπαν τίποτε άλλο στην παγκοσμιοποίηση από μία ακόμη έκφραση ή καλύτερα μετάλλαξη της παραδοσιακής καπιταλιστικής διαδικασίας. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα μέχρι και την εποχή μας διακρίνονται δύο ιστορικές φάσεις με υπέρογκες διεθνείς εμπορικές ροές οι οποίες εντάσσονται σε αντίστοιχες φάσεις ανόδου της διεθνούς οικονομίας όπως εκείνες έχουν προσδιοριστεί μέσα από την θεωρία μακρών κυμάτων, δηλαδή τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι και τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και από τις αρχές/μέσα της δεκαετίας του 1980 μέχρι και τα μέσα/τέλη της πρώτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα.

Και οι δύο αυτές ανοδικές φάσεις τοποθετούνται έπειτα από μία δομική κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, στο τρίτο τέταρτο του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα αντίστοιχα. Αποτελούν δηλαδή συνέχεια ενός αποπροσανατολισμού ή μάλλον έλλειψη

προσανατολισμού των καπιταλιστικών οικονομιών που διήρκεσε περίπου είκοσι έτη τον κάθε αιώνα. Επιπλέον, πριν από αυτές τις δομικές κρίσεις είχε παρατηρηθεί μία έντονη οικονομική ανάπτυξη στα ίδια έθνη της Δύσης και στους δύο αιώνες, όπου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εθνικού τύπου με την έννοια της πρωτεύουσας σημασίας που είχε η εθνική οικονομική ανάπτυξη. Οι διεθνείς συναλλαγές αποτελούσαν μέρος της εθνικής οικονομικής ανάπτυξης αλλά ο ρυθμός μεγέθυνσης ευνοούσε σίγουρα το εσωτερικό των οικονομιών.

Από αυτή την μακρά και κάπως γενική οπτική βλέπουμε ότι οι δύο φάσεις της παγκοσμιοποίησης δεν αποτελούν τίποτε άλλο παρά διαφορετικούς τρόπους ανάπτυξης του καπιταλιστικού συστήματος ως αντίδραση σε ενδογενή δομικά προβλήματα της ίδιας του της φύσης. Δεν υπονοούμε φυσικά κάποιου είδους περιοδικότητα του φαινομένου, πόσο μάλλον επανάληψη, αλλά είναι χρήσιμο να αντιμετωπίσουμε την επανεμφάνιση αυτή ως τα όρια δράσης και αντίδρασης της ίδιας της καπιταλιστικής διαδικασίας. Η συσχέτιση εθνικού και διεθνικού δεν αποτελούν τίποτε άλλο από τις δυνατότητες ανάκαμψης του καπιταλισμού υπό συγκεκριμένους κάθε φορά περιορισμούς και συνθήκες. Εάν υιοθετήσουμε αυτή την οπτική τότε θα δούμε ότι το σύστημα ταλαντεύεται μεταξύ εθνισμού-διεθνισμού αναζητώντας την καλύτερη κάθε φορά λύση για την ενδογενή του αστάθεια, γι' αυτό και δυναμικότητα.

Η τοποθέτηση της θεωρίας των μακρών κυμάτων προσφέρει μια διαφορετική προοπτική έρευνας καθώς η επανεμφάνιση φαινομένων δεν απαιτεί την έρευνα των οικονομιών σε ένα ιστορικό και χρονικό συνεχές αλλά επιτρέπει την εφαρμογή μιας συγκριτικής οπτικής σε απομακρυσμένα μεταξύ τους χρονικά σημεία που ο κύριος άξονας σύνδεσης δημιουργείται από την ίδια τη θεωρία. Η αποτύπωση όμως αυτής της ταλάντωσης σε ροές και όγκους δεν είναι και πολύ βοηθητική καθώς έτσι απομακρύνονται από την αντίληψή μας δυνάμεις που διαφορετικά θα ήταν υψηλής σπουδαιότητας για τις οικονομίες, όπως ο θεσμικός μετασχηματισμός, ο ρόλος των κυβερνήσεων στην διαμόρφωση των οικονομικών συνθηκών, η γεωγραφία, και η σχέση φυσικά των καπιταλιστικών οικονομιών μεταξύ τους. Συνεπώς πρέπει να προχωρήσουμε σε μία χρονολογική απεικόνιση των οικονομικών δομών και να δούμε πως αυτές μεταβάλλονται στις κάθε φορά διαφορετικές οικονομικές συνθήκες.

Εστιάζοντας στον τομέα του διεθνούς εμπορίου, έναν από τους πυλώνες της παγκοσμιοποίησης, μπορούμε με τους Χάρτες των Εμπορικών Εταίρων ως εργαλείο να

πάρουμε μία διαχρονική εικόνα των διεθνών εμπορικών σχέσεων και της δομής του διεθνούς εμπορίου που προκύπτει. Η εικόνα αυτή παρουσιάζει μεταβολές οι οποίες είναι τόσο αργές και τόσο χαμηλού βεληνεκούς όπου φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι η δομή του διεθνούς εμπορίου είναι ιεραρχική και σχετικά άκαμπτη, δηλαδή στην καλύτερη περίπτωση οι θέσεις των χωρών μεταβάλλονται με τον ίδιο ρυθμό με αποτέλεσμα η σχετική τους τοποθέτηση να παραμένει η ίδια. Είναι πολύ λίγες εκείνες οι περιπτώσεις όπου έχουμε σημαντική ανοδική κινητικότητα, και όταν υπάρχει είναι ηγεμονικού τύπου όπως οι περιπτώσεις της Γερμανίας και των ΗΠΑ στον 19^ο αιώνα ή της Ιαπωνίας και της Κίνας στον 20^ο.

Επίσης, εντοπίσαμε ότι τον κυριότερο ρόλο σε αυτή την δομή έχουν λίγες μόνο χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο ή η Ιαπωνία οι οποίες αποτελούν ταυτόχρονα και ηγετικές δυνάμεις στις σχετικές τους περιφέρειες. Πράγματι όπως είδαμε από την ανάλυση των δομών του διαπεριφερειακού εμπορίου, το τελευταίο διαμορφώνεται συνήθως από την μία ή την άλλη μεγάλη δύναμη που υπάρχει στην κάθε περιφέρεια. Έτσι στις σχέσεις Αμερικής-Ευρώπης κυριαρχεί η σχέση των ΗΠΑ με τις ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης όπως την Γερμανία ή την Γαλλία ενώ οι υπόλοιπες διαπεριφερειακές σχέσεις εντοπίζονται σε στατιστικά ασήμαντο επίπεδο κάτω του 1% των εμπορικών μεριδίων. Η κατάσταση αυτή δεν ισχύει μόνο για τον 19^ο αλλά και για ολόκληρο τον 20^ο αιώνα όπου φαίνεται σαν να μην υπάρχει καμία αλλαγή στην στατιστική σημαντικότητα.

Ταυτόχρονα οι ενδοπεριφερειακές εμπορικές σχέσεις εμφανίζουν ακριβώς την ίδια εικόνα με την παγκόσμια εμπορική δομή. Μία ή δύο ισχυρές χώρες σε κάθε περιφέρεια προσπαθούν να απορροφήσουν εμπορικά μερίδια των υπόλοιπων χωρών δημιουργώντας έτσι σφαίρες εμπορικής επιρροής. Με την εξαίρεση των περιοχών της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας όπου η πυκνότητα των εμπορικών σχέσεων είναι υψηλή και καθολική, δηλαδή όλες οι χώρες έχουν κάποια εμπορική σχέση με όλες τις υπόλοιπες εκτός από τις φτωχότερες χώρες της Μιανμάρ και του Βιετνάμ, σε όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες διαπιστώνεται μία συγκέντρωση του εμπορίου γύρω από ισχυρά έθνη-κράτη. Οι γειτονικές εμπορικές διμερείς σχέσεις τις περισσότερες φορές περιορίζονται σε ένα μερίδιο της τάξης του 1-3% κάτι που δείχνει ότι ο βαθμός εξάρτησης του εμπορίου της κάθε χώρας από τις ισχυρές χώρες είναι ακόμα πολύ υψηλός αν και όχι στα ίδια επίπεδα με εκείνα των αρχών του 20ού αιώνα.

Η εποπτική αυτή εικόνα των δομών του διεθνούς εμπορίου αν και δεν περιλαμβάνει μία περαιτέρω ανάλυση σε κατηγορίες εμπορευμάτων ή παραγωγικών συντελεστών, πιστεύουμε ότι για το επίπεδο που πραγματοποιείται αποτελεί μία ορθή περιγραφή και αντιπροσωπεύει σωστά τις δυνάμεις του διεθνούς εμπορίου. Ειδικότερα, το μέσο-επίπεδο του έθνους-κράτους είναι αποκαλυπτικό και για έναν ακόμη λόγο: δείχνει ότι το εθνικό περιβάλλον έχει ιδιαίτερη σημασία ακόμα και για τις περιόδους όπου οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές εντείνονται, οι οποίες φαινομενικά οδηγούν στην μείωση της ισχύος του έθνους-κράτους ενώ στην πραγματικότητα οι ίδιες οι διεθνικές δυνάμεις έχουν αναπτυχθεί εντός του.

Το γεγονός ότι η αυξανόμενη διεθνοποίηση των συναλλαγών μας επιτρέπει να εντοπίσουμε ίχνη της μέσα από την οπτική του έθνους-κράτους και μάλιστα σε όρους ιστορικής συνέχειας, δεν μπορεί παρά να μας οδηγήσει στο ίδιο το κράτος ως συντελεστή διαμόρφωσης των διεθνών οικονομικών συνθηκών ή τουλάχιστον στην πολιτική και κοινωνική εκείνη μορφή που είναι το έθνος-κράτος, η οποία έχει την δυνατότητα να επιτρέψει να πραγματοποιηθούν οι μεταβολές αυτές. Ο δρόμος της παγκοσμιοποίησης περνά μέσα από τα έθνη-κράτη καθώς στους σημερινούς πολιτικούς σχηματισμούς και τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένοι, πολύ απλά δεν υπάρχει κανένας άλλος τρόπος για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο.

Με βάση τα συμπεράσματα αυτά μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι ο χώρος του διεθνούς εμπορίου αποτελεί ένα οικονομικό πεδίο, όπως αυτό γίνεται αντιληπτό από την έρευνα του Πιερ Μπουρντιέ. Οι ισχυρότερες χώρες μέσα από μία ομάδα θεσμικών εργαλείων μπορούν να επηρεάσουν δραστικά το πεδίο με αποτέλεσμα η δυναμική του πεδίου να δρα υπέρ τους. Δεν αποκλείεται όμως μέσα από το τεχνολογικό κεφάλαιο και τον συνδυασμό του με τις υπόλοιπες μορφές κεφαλαίου μία χώρα να εμφανίσει σημαντική ανοδική κινητικότητα με αποτέλεσμα να αλλάξει η δομή του πεδίου. Σε αυτή την περίπτωση επαναπροσδιορίζεται ολόκληρη η δομή του πεδίου και οι υπόλοιπες χώρες επανατοποθετούνται με βάση τα νέα αυτά δεδομένα.

Ενώ λοιπόν η θεωρία αυτή είναι δομικής φύσης και χρησιμοποιεί τη δομή ως προσδιορισμό της σχετικής θέσης όλων των δρώντων σε αυτή, δεν είναι ντετερμινιστική. Δηλαδή ενώ η κάθε χώρα περιορίζεται ως προς τις επιλογές της από την ίδια την δύναμη που ασκεί το πεδίο, υπάρχουν τα περιθώρια για αλλαγή και είναι στην διαχείριση του συνολικού κεφαλαίου που εστιάζει η υλοποίηση αυτής της

αλλαγής, ανεξάρτητα εάν η χώρα είναι μικρή ή μεγάλη, με λίγους ή πολλούς πόρους. Η θέση που έχει η κάθε χώρα στο πεδίο δεν την οδηγεί υποχρεωτικά σε μία συγκεκριμένη τροχιά ανάπτυξης χωρίς περιθώρια αντίδρασης. Είδαμε ότι έστω και για λίγες χώρες που κάποιος θα θεωρούσαν εξαιρέσεις, η πραγματικότητα αυτή είναι δυνατή, ανεξάρτητα των πόρων και των παραγωγικών συντελεστών που διαθέτει όπως υποστηρίζει η θεωρία συγκριτικού πλεονεκτήματος. Η ανοδική κινητικότητα των χωρών αυτών έγινε πραγματικότητα όχι γιατί ακολούθησαν, αλλά γιατί ακριβώς *απέρριψαν την θεωρία συγκριτικού πλεονεκτήματος.*

Τέλος, η θεωρία πεδίου αποτελεί μία αισιόδοξη εναλλακτική πρόταση απέναντι στο φτωχό, σκοτεινό – και τώρα πια ξεπερασμένο – κόσμο της κλασικής θεωρίας συγκριτικού πλεονεκτήματος όπου η κάθε χώρα εξειδικεύεται σε εκείνο που μπορεί να κάνει καλύτερα βάσει των παραγωγικών συντελεστών που διαθέτει. Μπορεί κάποτε υπό συγκεκριμένες συνθήκες ο τρόπος αυτός να αποτελούσε μία σοβαρή λύση. Όμως αυτή η θεωρία δημιουργήθηκε πριν από δύο αιώνες και σήμερα ο κόσμος είναι πολύ διαφορετικός. Ο κόσμος που θα οδηγούσε μία τέτοια θεωρία και η πραγμάτωσή της μέσα από τις δυνάμεις της «παγκοσμιοποίησης», θα ήταν ασφυκτικός, ανελαστικός και σίγουρα μη ανθρώπινος για τον πολύ απλό λόγο ότι αντιμετωπίζει την ανθρώπινη εργασία σε εθνική κλίμακα, όπου κάθε έθνος αποτελεί μία εξειδικευμένη μονάδα σε μία δραστηριότητα και όχι ένα διαφοροποιημένο σύνολο με τον απαραίτητο βαθμό ομοιογένειας για την συνέχιση της ύπαρξής του, κάτι που έρχεται σε αντίθεση ακόμα και με τις καταβολές και τα *credo* της ίδιας της γενικότερης ιδεολογίας της οποίας αποτελεί μέρος.

Το δικαίωμα στην εργασία δεν είναι οικονομικής φύσης αλλά κοινωνικής και πολιτισμικής, η εργασία αποτελεί πολιτισμικό αγαθό και εάν αυτό δεν ίσχυε για το παρελθόν πρέπει τουλάχιστον να αποτελέσει το μέλλον. Δεν μπορεί το οικονομικό μέλλον του ανθρώπου στον 21^ο αιώνα να είναι αυτό που βλέπουμε σήμερα. Για να δημιουργήσουμε ένα μέλλον πρέπει οι κοινωνίες μας να είναι ελαστικές, πληθωρικές, συναισθητικές και όχι άκαμπτες, μηχανικές και περιθωριοποιητικές. Σε μία τέτοια κοινωνία ο ρόλος της οικονομίας δεν θα είναι να προβλέπει, να διορθώνει και να επιβάλλει αλλά να ερμηνεύει και να έχει την ικανότητα να δημιουργεί κάθε φορά το πλαίσιο εκείνο όπου θα μπορεί ο άνθρωπος να ασκεί, ελεύθερος πια, τις δημιουργικές του δυνάμεις και ικανότητες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγές

British and Foreign State Papers, 1814-1815, James Ridgway and Sons, Λονδίνο, 1839.

GATT. Κατάλογος Εγγράφων (<http://gatt.stanford.edu>.)

BOP/R/27 – 24 September 1968 – Report of the Committee on Balance-of-Payments Restrictions on the Consultation

C/M/225 – 2 November 1988 – Minutes of Meeting – Review of Developments in the Trading System

C/M/233 – 31 August 1989 – Minutes of Meeting – Review of Developments in the Trading System

C/M/250 – 28 June 1991 – Council, 29-30 May 1991 - Minutes of Meeting

C/M/259 – 27 October 1992 – Council, 29 September-10 October 1992 – Minutes of Meeting

C/M/273 – 12 July 1994 – Council, 21 June 1994 – Minutes of Meeting

C/M/274 – 24 August 1994 – Council, 20 July 1994 – Minutes of Meeting

C/RM/G/12 – 18 March 1991 – Council – Trade Policy Review Mechanism – The Republic of Indonesia

C/RM/G/17 – 23 August 1991 – Council – Trade Policy Review Mechanism – Switzerland

C/RM/G/30 – 14 September 1992 – Council – Trade Policy Review Mechanism – Japan

C/RM/G/36 – 26 April 1993 – Council – Trade Policy Review Mechanism – The European Communities

C/RM/G/40 – 17 September 1993 – Council – Trade Policy Review Mechanism – India – Report by the Government

C/RM/G/42 – 20 December 1993 – Trade Policy Review Mechanism – The Republic of Turkey – Report by the Government

C/RM/G/51 – 25 October 1994 – Trade Policy Review Mechanism – Canada – Report by the Government

C/RM/M/10 – 2 July 1991 – Council, 15-16 April 1991 – Trade Policy Review Mechanism – European Communities – Minutes of Meeting

C/RM/M/23 – 12 May 1992 – Council, 11-12 March 1992 – Trade Policy Review Mechanism – United States – Minutes of Meeting

C/RM/M/35 – 8 July 1993 – Council, 19-20 April 1993 – Mexico – Minutes of Meeting

C/RM/M/45 – 5 May 1994 – Council, 16-17 February 1994 – Trade Policy Review Mechanism – United States – Minutes of Meeting

C/RM/M/47 – 8 August 1994 – Council, 22-23 June 1994 – Trade Policy Review Mechanism – Tunisia – Minutes of Meeting

C/RM/M/48 – 2 December 1994 – Council, 27-28 September 1994 – Trade Policy Review Mechanism – Macau – Minutes of Meeting

C/RM/OV/M/3 – 4 May 1992 – Council, 17 March 1992 – Minutes of Meeting – Overview of Developments in International Trade and the Trading System

C/RM/OV/M/4 – 5 August 1993 – Council, 13 May 1993 – Minutes of Meeting – Overview of Developments in International Trade and the Trading System

C/RM/S/8B – 4 July 1990 – Council – Trade Policy Review Mechanism – Report by the Secretariat

COM.AG/W/77 – 20 March 1972 – Agriculture Committee – Working Group on Techniques and Modalities – Working Paper prepared by the Secretariat

COM.AG/W/88 – 4 August 1972 – Agriculture Committee – Working Group on Techniques and Modalities – Report to the Agriculture Committee

COM.TD/W/498 – 23 October 1992 – Committee on Trade and Development, 73rd Session, 11-12 and 19 November 1992 – Notes on Participation of Developing Countries in the Multilateral Trading System [*Οι ημερομηνίες είναι οι καταγεγραμμένες. Το σημείωμα αναφέρεται στην Συνεδρίαση που θα γίνει στις 11-12 και 19 Νοεμβρίου 1992*]

COM.TEX/45 – 16 May 1986 – Textiles Committee – Report of the Committee Meeting held on 3 April 1986

COM.TEX/W/107 – 21 July 1981 – Textiles Committee – Arrangement Regarding International Trade in Textiles – Statement by the Representative of Colombia on behalf of Developing Exporting Countries on 20 July 1981

COM.TEX/W/108 – 6 August 1981 – Textiles Committee – Draft Report of the Committee Meeting held on 21-25 September 1981

COM.TEX/W/117 – 14 October 1981 – Textiles Committee – Draft Report of the Committee Meeting held on 14-20 July 1981

COM.TEX/W/180 – 25 April 1986 – Textiles Committee – Draft Report of the Committee Meeting held on 3 April 1986

CRT/SR.3 – 12 November 1957 – Contracting Parties, 12th Session – Committee on the Treaty Establishing the European Economic Community – Summary Record of the Meetings

GATT/1448 – 25 November 1988 – Market Globalization and Population Trends: A Challenge to Trade Policies

GATT/1463 – 5 September 1989 – International Trade 1988/89-Release Four – Pivotal Role of Services in Expanding Merchandise Trade and the Development of Global Markets, Stressed in GATT Report

GATT/1465 – 19 October 1989 – Address by Mr. Arthur Dunkel, Director-General, to the Wharton Business School, Pennsylvania University

GATT/1474 – 1 February 1990 – Mexico's President Salinas Addresses GATT Meeting

GATT/1477 – 14 March 1990 – World Trade Passes the \$3 Trillion Mark for the First Time – New Report by GATT Secretariat

GATT/1483 – 13 June 1990 – Will the Multilateral Trading System Cope with the Challenges of a Rapidly Changing World?

GATT/1491 – 2 October 1990 – Gulf Situation Makes Multilateral Cooperation in the Trade and Economic Fields more Essential than ever

GATT/1529 – 3 February 1992 – Expanding trade can help solve environmental problems, says report

GATT/1540 – 3 April 1992 – Address by Mr. Arthur Dunkel, Director-General of GATT to the Conference of the International Herald Tribune in Association with the International Chamber of Commerce, Paris.

GATT/1555 – 5 October 1992 – Japan Expands Efforts to Control Mounting Trade Surplus

GATT/1642 – 27 June 1994 – Trade Policy Review of Tunisia, 27 June 1994 – GATT Council's Evaluation

GATT/1651 – 17 November 1994 – Trade Policy Review of Canada

GATT/1659 – 8 December 1994 – Chairman of the Contracting Parties pays Tribute to GATT on the Eve of the WTO – World trade growth is expected to double this year

L/1167 – 14 April 1960 – The European Free Trade Association

L/1349 – 11 November 1960 – Contracting Parties 17th Session – Report of the Committee on Balance-of-Payments Restrictions on the Consultation under Article XII:4(b) with Norway

L/5414/Add.1 – 19 November 1982 – Contracting Parties, 38th Session – Council of Representatives – Report on Work since the Thirty-Seventh Session - Addendum

L/6229 – 27 October 1987 – Twenty-First Annual Report (1986) by the Swiss Government under Paragraph 4 of the Swiss Protocol of Accession

L/6364 – 22 June 1988 – Accession of Bulgaria – Memorandum on Bulgaria's Foreign Trade Regime

L/6419 – 28 October 1988 – Contracting Parties 44th Session – Council of Representatives – Report on Work since the 43d Session

L/6454 – 24 January 1989 – Twenty-Second Annual Report (1987) by the Swiss Government under Paragraph 4 of the Swiss Protocol of Accession

L/6632 – 10 January 1990 – Twenty-Third Annual Report (1988) by the Swiss Government under Paragraph 4 of the Swiss Protocol of Accession

L/6893 – 5 August 1991 – Communication from Mexico

L/7096 – 7 October 1992 - Article XXVIII: 4 Negotiations – Schedule LXXX – European Communities

L/7429/Add.1 – 13 July 1994 – Accession of the Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu

MTN.GNG/NG4/18 – 23 February 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on Textiles and Clothing – Meeting of 5-7 February 1990 – Note by the Secretariat

MTN.GNG/NG4/W/30 – 11 December 1989 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on Textiles and Clothing – Communication from the Nordic Countries

MTN.GNG/NG8/W/59/Add. 1 – 20 December 1989 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on MTN Agreements and Arrangements – Statement of the United States Introducing the United States' Proposal

MTN.GNG/NG8/W/63 – 20 December 1989 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on MTN Agreements and Arrangements – Communication from the European Communities to GATT Uruguay Round Anti-Dumping Code

MTN.GNG/NG13/W/36 – 18 January 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on Dispute Settlement – Communication from Switzerland

MTN.GNG/NG14/W/40 – 13 March 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group [*sic*] Functioning of the GATT System – Communication from the European Community

MTN.GNG/NG14/W/41 – 17 May 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on the Functioning of the GATT System – Communication from Switzerland

MTN.GNG/NG14/W/46 – 22 October 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on the Functioning of the GATT System – Communication by the European Community

MTN.GNG/RM/W/8 – 26 November 1991 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Goods (GATT) – Negotiating Group on Rule Making and Trade-Related Investment Measures – Communication on GATT Rules and Disciplines

MTN.GNS/FIN/1 – 5 July 1990 - Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Services – Working Group on Financial Services Including Insurance

MTN.GNS/TRANS/3 – 8 August 1990 - Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Services – Working Group on Transport Services

MTN.GNS/W/3 – 11 March 1987 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Group of Negotiations on Services - Communication from Brazil

MTN.TNC/40/ST/25 – 21 January 1994 – Trade Negotiations Committee – Turkey – Statement by H.E. Mr. Gündüz Aktan, Ambassador, Permanent Representative

MTN.TNC/MIN(90)/4 – 3 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – Opening Statement by H.E. Dr Hector Gros-Espiell, Chairman of the Trade Negotiations Committee at Ministerial Level, and Minister for Foreign Affairs of Uruguay

MTN.TNC/MIN(90)/ST/7 – 3 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – UNCTAD

MTN.TNC/MIN(90)/ST/12 – 3 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – France

MTN.TNC/MIN(90)/ST/42 – 4 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – The Czech and Slovak Federal Republic

MTN.TNC/MIN(90)/ST/42 – 4 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – Netherlands

MTN.TNC/MIN(90)/ST/60 – 5 December 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Brussels, December 1990 – World Bank

MTN.TNC/MIN(94)/ST/2 – 12 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Canada – Statement by the Honourable Roy MacLaren, Minister of International Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/20 – 12 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Tunisia – Statement by Mr. Habib Ben Yahia, Minister for Foreign Affairs

MTN.TNC/MIN(94)/ST/27 – 12 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – International Monetary Fund – Statement by Mrs. Helen B. Junz – Special Trade Representative and Director of the Office in Geneva (Speaking as an Observer)

MTN.TNC/MIN(94)/ST/32 – 12 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Ecuador

MTN.TNC/MIN(94)/ST/38 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – India – Statement by Mr. Pranab Mukherjee, Minister of Commerce

MTN.TNC/MIN(94)/ST/50 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Algeria – Statement by H.E. Mr. Mustapha Mokroui, Ministerial Delegate for Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/52 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Ireland – Statement by Mr. Charles McCreavy, Minister for Tourism and Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/57 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Venezuela – Statement by Mr. P. Alberto Poletto, Minister of Foreign Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/60 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Bolivia – Statement by Dr. Mario Reves Chavez, National Secretary for International Economic Relations

MTN.TNC/MIN(94)/ST/64 – 13 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Barbados – Statement by the Hon. Warwick Orlando Franklin, Minister of Trade, Industry and Commerce

MTN.TNC/MIN(94)/ST/76 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Spain – Statement by H.E. Mr. Apolonio Ruiz Ligeró, Secretary of State for Foreign Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/79 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Honduras – Statement by H.E. Mr. Delmer Urbizo Panting, Minister of the Economy and Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/83 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level,

Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Colombia – Statement by Dr. Juan Manuel Santos, Vice-President, Minister of Foreign Trade

MTN.TNC/MIN(94)/ST/84 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Paraguay – Statement by H.E. Mr Luis Maria Ramirez-Boettner, Minister for Foreign Affairs

MTN.TNC/MIN(94)/ST/95 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Denmark – Statement by H.E. Mr. Niels Helveg Petersen, Minister for Foreign Affairs

MTN.TNC/MIN(94)/ST/97 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Norway – Statement by Mrs. Grete Knudsen, Minister of Trade and Shipping

MTN.TNC/MIN(94)/ST/102 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – Germany – Statement by Mr. Günter Rexrodt, Federal Minister for the Economy

MTN.TNC/MIN(94)/ST/107 – 14 April 1994 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Meeting at Ministerial Level, Marrakesh (Morocco), 12-15 April 1994 – United States – Statement by the Hon. Michael Kantor, United States Trade Representative

MTN.TNC/W/33 και MTN.GNG/W/25 – 21 November 1990 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee - Group of Negotiations on Goods – Communication from various delegations

MTN.TNC/W/87 – 30 September 1991 – Multilateral Trade Negotiations The Uruguay Round – Trade Negotiations Committee – Communication from Finland

NUR 083 – 22 March 1994 – Consolidating Economic Globalization – Address by Peter D. Sutherland to the Canadian Club

Spec(88)11 – 11 March 1988 – Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Draft Report of the Working Party

Spec(88)11/Rev.1 – 8 April 1988 – Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Draft Report of the Working Party - Revision

Spec(88)11/Rev.2 – 23 August 1988 – Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Draft Report of the Working Party - Revision

Spec(88)11/Rev.3 – 27 October 1988 – Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Draft Report of the Working Party - Revision

Spec(88)11/Rev.4 – 23 November 1989 – Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Draft Report of the Working Party - Revision

Spec(88)27 – 20 May 1988 - Working Party on Paragraph 4 of the Protocol for the Accession of Switzerland – Written Questions to the Swiss Representative

Spec(88)51 – 7 October 1988 – Advance Copy of Text of Section 3 of the Secretariat's Report – International Trade 1987/88

Spec(89)34 – 30 June 1989 – Working Party on Paragraph 4 of the Swiss Protocol of Accession – Comments on Draft Report

Spec(91)32 – 12 June 1991 – Council 29-30 May 1991, Item No. 1 – Trade and Environment – Statement by the Delegation of Switzerland

Spec(91)45 – 17 June 1991 – Council 29-30 May 1991, Item No. 1 – Trade and Environment – Statement by the Delegation of Colombia

Spec(94)19 – 16 May 1994 – Accession of the Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu

SR.27/11 – 22 December 1971 – Contracting Parties, 27th Session – Summary Record of the Eleventh Meeting

SR.42/ST/36 – 22 December 1986 – Contracting Parties 42nd Session - European Communities – Statement by Mr. Paul Luyten

SR.46/ST/3 – 4 January 1991 – Contracting Parties 46th Session – Statement by H.E. Mr. Oswaldo de Rivero, Ambassador, Permanent Representative

SR.47/ST/6 – 20 December 1991 – Contracting Parties 47th Session – Statement by H.E. Mr. Fan Guoxiang, Ambassador, Permanent Representative (Speaking as an Observer)

SR.48/2 – 5 January 1993 – Contracting Parties 48th Session – Summary of the Second Meeting

TBT/W/191 – 27 January 1995 – Committee on Technical Barriers to Trade – Derestriction of Documents – Note by the Secretariat

TE 008 – 28 July 1994 – Report on the GATT Symposium on Trade, Environment and Sustainable Development

TE 009 – 28 July 1994 – Papers presented at the GATT Symposium on Trade, Environment and Sustainable Development

TRE/7 – 30 October 1992 – Group on Environmental Measures and International Trade – Report of the Meeting Held on 1-2 October 1992 – Note by the Secretariat

WT/ST/1 – 14 February 1995 – General Council, 31 January 1995 - Statement by H.E. Mr. Luiz Felipe Lampreia, Minister of External Relations of Brazil, on the Occasion of the First Meeting of the General Council on 31 January 1995

WT/ST/2 – 7 February 1995 – General Council, 31 January 1995 – Statement by Dr. José Bernard Pallais, Vice-Minister of External Relations of Nicaragua, on the Occasion of the First Meeting of the General Council on 31 January 1995.

International Trade Statistics Yearbook 2014, Volume I: Trade by Country, United Nations, Νέα Υόρκη, 2015.

International Trade Statistics Yearbook 2008, Annex I: Country Pages, United Nations, Νέα Υόρκη, 2011.

International Trade Statistics Yearbook 2008, Annex I: Country Pages, United Nations, Νέα Υόρκη, 2009.

International Trade Statistics Yearbook 1999, Vol. 1: Trade by Country, United Nations, Νέα Υόρκη, 2000.

Irvine, Susan, *The Anglo-Saxon Chronicle. A Collaborative Edition*, τ. 7, MS E, D.S. Brewer, Κέμπριτζ, 2004.

Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)
http://www.swift.com/about_swift/company_information/swift_history.page?

Statistical Abstract of Foreign Countries, Parts I-III – Statistics of Foreign Commerce, Department of Commerce and Labor, Government Printing Office, Ουάσιγκτον, 1909.

The General Agreement on Tariffs and Trade, GATT, Γενεύη, 1986.

United Nations, <http://comtrade.un.org/db/>.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Κοσκινάς, Νίκος, «Κράτος και Οικονομία στα Ιόνια Νησιά την περίοδο της Αγγλικής Προστασίας» στο *Πρακτικά του Ι΄ Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Α΄, Κερκυραϊκά Χρονικά, Κέρκυρα, 2015, σ. 235-248

_____, «Εμποροι και Εμπορικό Δίκτυο των Ιόνιων Νησιών, 1815-1864», *Πρακτικά του Θ΄ Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Α΄, Εταιρεία Παξινών Μελετών, Παξοί, 2014, σ. 411-440.

Παπαγιαννάκης, Λευτέρης, *Οι Ελληνικοί Σιδηρόδρομοι, 1882-1910*, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 1990.

Πρόντζας, Ευάγγελος, *Οικονομικός Εθνικισμός*, University Studio Press, Αθήνα, 1999.

_____, *Η Αυθεντία του Νομίσματος στην Νεοελληνική Κοινωνία*, Εταιρεία Μελέτης του Νέου Ελληνισμού, Αθήνα, 1995.

Σίδερης, Δ. Αριστοτέλης «John Bates Clark», *Αρχείον Δ. Καλιτσουνάκι*, 1940, τ.20, Τ. Δ΄, σσ. 265-288.

Ξένη

Abel Wilhelm., *Agricultural Fluctuations in Europe*, Methuen and Co., Λονδίνο 1980, (ανατύπωση Routledge, 2005).

Abrahamson, Sherman R., «The Shifting Geographic Center of Petroleum Production and Its Effect on Pricing Systems», *Economic Geography*, τ. 28-4, 1952, σ. 295-301.

Abramovitz, Moses, «Catching Up, Forging Ahead and Falling Behind», *The Journal of Economic History*, τ. 46-2, 1986.

Aftalion Albert, *Les Crises Périodiques de Surproduction*, (2 τόμοι), Marcel Riviere, Παρίσι, 1913.

_____, «The Theory of Economic Cycles based on the Capitalistic Technique of Production», *The Review of Economics and Statistics*, Οκτώβριος 1927, τ. 9, σ. 165-170.

Aglietta, Michel, «Brunhoff-Etat et Capital», *Revue économique*, τ. 28:4, 1977, σ. 651-655.

_____, «Castells- La crise économique et la société américaine», *Revue économique*, τ. 28:3, 1977, σ. 479-483.

_____, «Panorama sur les théories de l'emploi», *Revue économique*, τ. 29:1, 1978, σ. 80-119.

- Ajami, Fouad, «Corporate Giants: Some Global Social Costs», *International Studies Quarterly*, τ. 16:4, 1972, σ. 511-529.
- Aliber, Robert Z., «The Integration of the Offshore and Domestic Banking System», *Journal of Monetary Economics*, τ. 6, 1980, σ. 509-526.
- Amable, Bruno και Bart Verspagen, «The Role of Technology in Market Shared Dynamics», *Applied Economics*, τ. 27, 1995, σ. 197-204.
- Amendola, Giovanni, Giovanni Dosi και Erasmo Papagni, «The Dynamics of International Competitiveness», *Weltwirtschaftliches Archiv*, τ. 129, 1993, σ. 451-471.
- Amihud, Yakov και Geoffrey Miller (επ.), *Bank Mergers and Acquisitions*, Springer, Νέα Υόρκη, 1998.
- Arrighi, Giovanni και Jessica Drangel, «The Stratification of the World-Economy.» *Review*, τ.10, 1986, σ. 9-74.
- Aspaturian, Vernon V., «Soviet Foreign Policy at the Crossroads: Conflict and/or Collaboration?», *International Organization*, τ. 23:3, 1969, σ. 589-620.
- Augello Massimo M. και Marco Guidi (επ.), *L' Economia Divulgata: Stili e Percorsi Italiani (1840-1922)*, Vol. 2, FrancoAngeli, Μιλάνο, 2007.
- Bairoch, Paul, *Economics and World History. Myths and Paradoxes*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1993.
- _____, «European Trade Policy», σ. 1-160, στο Mathias, Peter και Sidney Pollard, *The Cambridge Economic History of Europe*, τ. 8, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1989.
- _____, «Geographical Structure and trade Balance of European Foreign Trade from 1800 to 1970», *Journal of European Economic History*, τ. 3-3, 1974, σ. 557-608.
- Bairoch, Paul και Richard Kozul-Wright, «Globalization Myths: Some Historical Reflections on Integration, Industrialization and Growth in the World Economy», *UNCTAD Discussion Papers*, No. 113, 1996.
- Bakan, Abigail, B., Cox David και Leys, Colin, *Imperial Power and Regional Trade. The Caribbean Basin Initiative*, Wilfrid Laurier University Press, Οντάριο, 1993.
- Baker, Michael J., «Globalisation versus Differentiation as International Marketing Strategies», *Journal of Marketing Management*, τ. 1:1-2, 1985, σ. 145-155.
- Baldwin, Richard E. και Philippe Martin, «Two Waves of Globalisation: Superficial Similarities, Fundamental Differences», Working Paper 6904, National Bureau of Economic Research, 1999.
- Baldwin, Richard E., «The Impact of the 1986 US-Japan Semiconductor Agreement», *Japan and the World Economy*, τ. 6, 1994, σ. 129-152.
- Barnet, Richard J. και Ronald E. Müller, *Global Reach: The Power of the Multinational Corporations*, Simon and Schuster, Νέα Υόρκη, 1974.

- Barro, Robert J., και Xavier Sala-I-Martin, *Economic Growth*, McGraw Hill, Κέμπριτζ, 1995.
- Bayly, Christopher A., *Birth of the Modern World*, Blackwell, Οξφόρδη, 2004.
- Bell, Daniel, *The Coming of Post-Industrial Society*, Basic Books, Νέα Υόρκη, 1973.
- Berend, Ivan T., *An Economic History of Nineteenth-Century Europe*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2013.
- _____, *From the Soviet Bloc to the European Union. The Economic and Social Transformation of Central and Eastern Europe since 1973*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2009.
- Bertin, Gilles-Y., «Expansion à l'étranger et diversification des firmes plurinationales», *L'Actualité économique*, τ. 46:4, 1971, σ. 637-650.
- Blaas, Wolfgang και Joachim Becker (επ.), *Strategic Arena Switching in International Trade Negotiations*, Ashgate, Άλντερσοτ, 2007.
- Blanton, Robert G., «Structure and Behavior in the World Trading System», *International Interactions*, 1999, τ. 25-2, σ. 119-144.
- Block, Fred και Peter Evans, «The State and the Economy», σ. 505-526 στο Smelser, Neil J. και Richard Swedberg (επ.), *The Handbook of Economic Sociology*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2008²
- Block, Fred και Matthew R. Keller, «Where do Innovations Come From? Transformations in the U.S. Economy, 1970-2006», σ. 154-172 στο Block, Fred και Matthew R. Keller (επ.), *The U.S. Government's Role in Technology Development*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2016 [2011].
- Bonnaud, Jean-Jacques, «Les instruments d'exécution du Plan utilisés par l'Etat à l'égard des entreprises. A la recherche des instruments d'une nouvelle politique industrielle.», *Revue économique*, τ. 21:4, 1970, σ. 554-596
- Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *Globalization in Historical Perspective*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2003.
- Borrus, Michael, Laura D' Andrea Tyson και John Zysman, «Creating Advantage: How Government Policies Shape International Trade in the Semiconductor Industry», σ. 91-114 στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986.
- Boughton, James M., *Silent Revolution. The International Monetary Fund 1979-1989*, International Monetary Fund, Ουάσιγκτον, 2001.
- Bourdieu, Pierre, «Principles of an Economic Anthropology», σ. 75-89 στο Smelser, Neil J. και Richard Swedberg, *The Handbook of Economic Sociology*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2005².
- _____, *Social Structures of the Economy*, Polity Press, Κέμπριτζ, 2005.
- Boyer, Robert, «Régulation des économies capitalistes et inflation», *Revue économique*, τ. 30:3, 1979, σ. 397-441.

- Braithwaite, John και Peter Drahos, *Global Business Regulation*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2000.
- Branch, Jordan, *The Cartographic State*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2014.
- Brander, James A., «Strategic Trade Policy», σ. 1395-1455, στο Grossman, Gene M. και Kenneth Rogoff, *Handbook of International Economics*, Elsevier Science, τ. 7, 1995.
- Brander, James και Barbara J. Spencer, «Export Subsidies and International Market Share Rivalry», *Journal of International Economics*, τ. 18, 1985, σ. 83-100.
- Brecher, Michael, «International Relations and Asian Studies: The Subordinate State System of Southern Asia», *World Politics*, τ. 15:2, 1963, σ. 215-216.
- Breiger, Ronald, «Structures of Economic Interdependence Among Nations», σ. 353-379, στο Blaue, Peter M. και Robert K. Merton (επ.), *Continuities in Structural Inquiry*, Sage, Λονδίνο, 1981.
- Bresciani-Turroni, Costantino, «Movimenti di Lunga Durata dello Sconto e dei Prezzi», *Giornale degli Economisti e Revista di Statistica*, 1917, τ. 55, σ. 1-11.
- Brown, Clarence, «The Globalization of Information Technologies», *The Washington Quarterly*, τ. 11:1, 1988, σ. 89-101.
- Busch, Mark L., *Trade Warriors. States, Firms and Strategic-Trade Policy in High-Technology Competition*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1999.
- Chen, Chunlai (επ.), *China's Integration with the Global Economy*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 2009.
- Chiswick, Barry R. και Timothy J. Hatton, «International Migration and the Integration of Labor Markets» σ. 65-120 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *Globalization in Historical Perspective*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2003.
- Chorev, Nitsan, «Political and Institutional Manoeuvres in International Trade Negotiations: The United States and the Doha Development Round», σ. 33-66 στο Blaas, Wolfgang και Joachim Becker (επ.), *Strategic Arena Switching in International Trade Negotiations*, Ashgate, Άλντερσοτ, 2007.
- Clark, John B., *The Distribution of Wealth: A Theory of Wages, Interest and Profits*, Augustus M. Kelley, Νέα Υόρκη, 1899.
- Clarke, Hyde, «Physical Economy», *The British Railway Register*, Ιανουάριος 1847, σ. 155-169.
- Clark, Rob, «World-System Mobility and Economic Growth, 1980-2000», *Social Forces*, τ. 88-3, 2010, σ. 1123-1151.
- Darby, Michael R., «The Internationalization of American Banking and Finance: Structure, Risk and World Interest Rates», *Journal of International Money and Finance*, τ. 5, 1986, σ. 403-428.

- Delilez, Jean-Pierre, «Accumulation, capital financier, monopolisme», *Revue économique*, τ. 21:5, 1970, σ. 799-827.
- Destler, I.M., *American Trade Politics*, Institute for International Economics, Ουάσινγκτον, 2005⁴.
- Devezas, Tessaleno C. και James T. Corredine, «The Biological Determinants of Long Wave Behavior in Socioeconomic Growth and Development», *Technological Forecasting and Social Change*, 2001, τ. 68, σ. 1-57.
- Dixit, Arthur, «Trade Policy: an agenda for research», στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986.
- Dobbin, Frank, *Forging Industrial Policy: The United States, Britain and France in the Railway Age*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1994.
- Dosi, Giovanni, *Technical Change and Industrial Transformation: The Theory and an Application to the Semiconductor Industry*, MacMillan, Λονδίνο, 1984.
- Dosi, Giovanni, Keith Pavitt και Luc Soete, *The Economics of Technical Change and International Trade*, New York University Press, Νέα Υόρκη, 1990.
- Dowrick, Steve και J. Bradford DeLong, «Globalization and Convergence», σ. 191-226 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson (επ.), *Globalization in Historical Perspective*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2003.
- Drucker, Peter, *The Age of Discontinuity*, Harper & Row, Νέα Υόρκη, 1971.
- van Duijn Jaap J., *The Long Wave in Economic Life*, Allen and Unwin, Λονδίνο, 1983 (ανατύπωση Routledge, Λονδίνο, 2010).
- Durlauf, Steven N. και Paul A. Johnson, «Local versus global convergence across national economies», *National Bureau of Economic Research*, Working Paper No. 3996, 1992.
- Eichengreen, Barry, *Globalizing Capital. A History of the International Monetary System*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2008.
- Escudier J. L., «Long Term Movement of the Economy: Terminology and Theoretical Options», σ. 239-260, στο T. Vasko, R. Ayres και L. Fontvieille (επ.), *Life Cycles and Long Waves*, Springer-Verlag, Βερολίνο, 1990.
- Estevadeordal, Antoni, Brian Frantz και Alan M. Taylor, «The Rise and Fall of World Trade, 1870-1939», *The Quarterly Journal of Economics*, τ. 118-2, 2003, σ. 359-407.
- «European Communities», *International Organization*, τ. 13-1, 1959, σ. 174-178.
- Evans, Peter, «Government Action, Social Capital and Development: Reviewing the Evidence of Synergy», σ. 178-210 στο Evans, Peter, *State-Society Synergy: Government and Social Capital in Development*, University of California, Μπέρκλι, 1997.

- Evans, Peter, *Embedded Autonomy. States and Industrial Transformation*, Princeton University Press, Πρίνστον, 1995.
- van Ewijk Casper, «The Long Wave – A Real Phenomenon», *De Economist*, 1981, τ. 129-3, σ. 324-372.
- _____, «A Spectral Analysis of the Kondratieff Cycle», *Kyklos*, Αύγουστος 1982, τ. 35-3, σ. 469-499.
- Feenstra, Robert C. και Shang-Jin Wei (επ.), *China's Growing Role in Trade*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2010.
- Feenstra, Robert και Gary, Hamilton, *Emergent Economies, Divergent Paths. Economic Organization and International Trade in South Korea and Taiwan*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2006.
- Findlay, Ronald, *Factor Proportions, Trade and Growth*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1995.
- Findlay, Ronald και Kevin O' Rourke, *Power and Plenty. Trade, War and the World Economy in the Second Millenium*, Princeton University Press, Πρίνστον, 2007.
- Findlay, Ronald και Kevin H. O'Rourke, «Commodity Market Integration, 1500–2000», σ. 13-62 στο Bordo, Michael D., Alan M. Taylor και Jeffrey Williamson(επ.), *Globalization in Historical Perspective*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 2003.
- Fishlow, Albert, Carriere, Jean και Sekiguchi Sueo, *Trade in Manufactured Products with Developing Countries: Reinforcing North-South Partnership*, The Triangle Papers, τ. 21, 1981.
- Fligstein, Neil, *The architecture of markets: An economic sociology of twenty-first-century capitalist societies*. Princeton University Press, Πρίνστον, 2001.
- Fligstein, Neil και Doug Mc Adam, *A Theory of Fields*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2012.
- Folker Fröbel, Jürgen Heinrichs, και Otto Kreye, *The New International Division of Labour: Structural Unemployment in Industrialised Countries and Industrialisation in Developing Countries*, Cambridge University Press, Κάιμπριτζ, 1980.
- Forrester Jay, «Growth Cycles», *De Economist*, 1977, τ. 125, σ. 525-543.
- _____, «Innovation and Economic Change», *Futures*, 1981, 13/4, σσ. 323-331.
- Freeman, Christopher (επ.), *The Long Wave in the World Economy*, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar, σ. 3-56, Aldershot, 1996.
- Freeman, Christopher, *Technology Policy and Economic Performance. Lessons from Japan*, Pinter Publishers, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1987.
- Freeman Christopher., J. Clark και L. Soete, *Unemployment and Technical Innovation*, Pinter, Λονδίνο, 1982.

- Freeman, Christopher, Fuller J.K. και A. Young, «The Plastics Industry: A Comparative Study of Research and Innovation», *National Institute Economic Review*, τ. 26, 1963, σ. 22-60.
- Freeman Christopher και Francisco Louca, *As Time Goes By*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2001.
- Freeman, Christopher και Luc Soete, *The Economics of Industrial Innovation*, Pinter, Λονδίνο, 1997³.
- Freeman, Christopher κ.α., «Chemical Process Plant: Innovation and the World Market», *National Institute Economic Review*, τ. 45, 1968, σ. 29-57.
- _____, «Research and Development in Electronic Capital Goods», *National Institute Economic Review*, τ. 34, 1965, σ. 40-91.
- Fukuyama, Francis, *The End of History and the Last Man*, Free Press, Νέα Υόρκη, 1992.
- Fulk, Robert D., Robert E. Bjork και John D. Niles (επ.), *Klaeber's Beowulf*, University of Toronto Press, Τορόντο, 2008.
- Gaillard, Yann και Thuillier, Guy, «Qu'est-ce qu'un investissement ?», *Revue économique*, τ. 19:4, 1968, σ. 607-637.
- Galbraith, Jay R. και Robert K. Kazanjian, «Organizing to implement strategies of diversity and globalization: The role of matrix designs», *Human Resource Management*, τ. 25:1, 1986, σ. 37-54.
- Galbraith, John Kenneth, *The Great Crash 1929*, Penguin, Λονδίνο, 2009 [1954].
- Garvy, George, «Kondratieff's Theory of Long Cycles», *The Review of Economics and Statistics*, Νοέμβριος 1943, 25/4, σ. 203-220.
- le Gall, Philippe, *A History of Econometrics in France*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2007.
- van Gelderen Jacob (ψευδώνυμο J. Fedder), «Springvloed Baschouwingen over industrielle Outwikkalieng en prijsbeweging», *De Nieuwe Tijd*, 1913, τ. 18, Τ. 4, σσ. 253-277, Τ. 5, σσ. 371-394 και Τ. 6, σσ. 445-464. Μεταφρασμένο στο Freeman, Christopher (επ.), *Long Waves*, Edward Elgar, Τσέλτενχαμ, 1994.
- Gerschenkron, Alexander, *Economic Backwardness in Historical Perspective, a Book of Essays*, Frederick A. Praeger, Νέα Υόρκη, 1962.
- Goldstein Joshua S., *Long Cycles. Prosperity and War in the Modern Age*, Yale University Press, Νιου Χέιβεν, 1988.
- Greenhalgh, Christine, «Innovation and Trade Performance in the United Kingdom», *Economic Journal*, τ. 100, 1990, σ. 105-118.
- Greysen, Stephen A., «“The Globalization of Markets” A Retrospective with Theodore Levitt», στο Quelch, A. John και Rohit Deshpandé (επ.), *The Global Market: Developing a Strategy to Manage Across Borders*, Jossey-Bass, Σαν Φρανσίσκο, 2004.
- Grinin, Leonid, Korotayev, Andrey και Arno Tausch, *Economic Cycles, Crises and the Global Periphery*, Springer, Ελβετία, 2016.

- Grubel, Herbert και Peter J. Lloyd, *Intra-industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade in Different Products*, Macmillan, Λονδίνο, 1975.
- Halliburton, Chris και Reinhard Hunerberg, «The Globalisation Dispute in Marketing», *European Management Journal*, τ. 5:4, 1987, σ. 243-249.
- Hallwood, Paul C., «Host Regions and the Globalization of the Offshore Oil Supply Industry: The Case of Aberdeen», *International Regional Science Review*, τ. 11:2, 1988, σ. 155-166.
- Halperin, Jean, «Une économie totale : lucidité et action», *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations*, τ. 16:2, 1961, σ. 364-366.
- Hatton, Timothy J. και Jeffrey G. Williamson, *Global Migration and the World Economy*, MIT Press, Κέμπριτζ, 2005.
- _____, *Migration and the International Labor Market, 1850-1939*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1994.
- Hausmann, Ricardo, Jason Hwang και Dani, Rodrik, «What you export matters», *Journal of Economic Growth*, 2007, τ. 12, σ. 1-25.
- Hawley, Jim, «The Internationalization of Capital: Banks, Eurocurrency and the Instability of the World Monetary System», *Review of Radical Political Economics*, τ. 11:4, 1979, σ. 78-90.
- Helliwell, John F., «From Now Till Then: Globalization and Economic Co-operation», *Canadian Public Policy / Analyse de Politiques*, τ. 15, Παράρτημα, *Macroeconomic Co-ordination and the Summit Le Sommet / Ententes sur les politiques macro-economiques*, 1989, σ. S71-S77.
- Helpman, Elhanan και Paul Krugman (επ.), *Market Structure and Foreign Trade*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1985.
- _____, *Trade Policy and Market Structure*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1989.
- Huff, W.G., *The Economic Growth of Singapore*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1994.
- Hufbauer, Gary C., *Synthetic Materials and the Theory of International Trade*, Harvard University Press, 1966.
- Hummels, David, «Transportation Costs and International Trade in the Second Era of Globalization», *The Journal of Economic Perspectives*, τ. 21-3, 2007, σ. 131-154.
- Jevons, Stanley W., *Investigations in Currency and Finance*, MacMillan, Λονδίνο, 1884.
- le Heron, Richard B., «Exports and Linkage Development in Manufacturing Firms: The Example of Export Promotion in New Zealand», *Economic Geography*, τ. 56-4, 1980, σ. 281-299.
- Ingram, James (μτφ), *The Anglo-Saxon Chronicle*, Everyman Press Edition, Λονδίνο, 1912.
- Inis, Claude L., «Implications and Questions for the Future», *International Organization*, τ. 19:3, 1965, σ. 837-838.

- Irvine, John H., και Ben R. Martin, *Foresight in Science Policy: Picking the Winners*, Frances Pinter, Λονδίνο, 1982.
- Irvine, Susan (επ.), *The Anglo-Saxon Chronicle (MS E). A Collaborative Edition*, τ. 7, D.S. Brewer, Κέμπριτζ, 2004.
- Irwin, Douglas A., «The U.S.-Japan Semiconductor Trade Conflict», σ. 5-13, στο Krueger, Anne O. (επ.), *The Political Economy of Trade Protection*, University of Chicago Press, Σικάγο, 1996.
- Irwin, Douglas A., Petros C. Mavroidis και Alan O. Sykes, *The Genesis of the GATT*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2008.
- Johnson, Chalmers, *MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925-1975*, Stanford University Press, Στάνφορντ, 1982.
- Johnson, Harry, «The State of Theory in Relation to the Empirical Analysis», σ. 9-21 στο Vernon, Raymond (επ.), *The Technology Factor in International Trade*, National Bureau of Economic Research, Νέα Υόρκη, 1970.
- Karpik, Louis, «Multinationales et grandes entreprises technologiques», *Revue économique*, τ. 23:4, 1972, σ. 563-591.
- Keohane, Robert O. και Joseph S. Nye Jr., (επ.), *Transnational Relations and World Politics*, Κάλμπριτζ, 1972.
- Kim, Chai, Stu Westin και Nikhilish Dholakia, «Globalization of the Software Industry: Trends and Strategies», *Information and Management*, τ. 17:4, 1989, σ. 197-206.
- Kleinknecht, Alfred., «Observations on the Schumpeterian Swarming of Innovations», *Futures*, 1981, τ. 13, σ. 293-307.
- _____, Ernest Mandel και Immanuel Wallerstein (επ.), *New Findings in Long Wave Research*, St. Martin's Press, Νέα Υόρκη, 1992.
- Knoepfel, R.W., «Establishing Corporate Objectives at Solvay», *Long Range Planning*, τ. 2-4, 1970, σ. 11-22.
- Kondratieff, Nikolai D., «The Long Waves in Economic Life», *The Review of Economics and Statistics*, 1935, τ. 17, σ. 105-115.
- Korhonen, Pekka, *Japan and the Pacific Free Trade Area*, Routledge, Λονδίνο, 1994.
- Koshiro, Katsutoshi, «Japan's Industrial Policy for New Technologies», *Centre for International Trade Studies*, Yokohama National University, Γιοκοχάμα, 1985.
- Krause, Lawrence, «Private International Finance», *International Organization*, τ. 25:3, 1971, σ. 523 – 540.
- Kravis, Irving B., και Robert E. Lipsey, *Price Competitiveness in World Trade*, NBER, Νέα Υόρκη, 1971.
- Kroeber Alfred, «The ancient Oikoumene as an historical cultural aggregate», *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 1947, τ. 75, σ. 9–20.

- Krosigk, Friedrich Von, «Marx, Universalism, and Contemporary World Business», *International Studies Quarterly*, τ. 16:4, 1972, σ. 530-548.
- Krugman, Paul (επ.), *Trade with Japan*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1992.
- Krugman, Paul, *Rethinking International Trade*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1990.
- _____, «A model of innovation technology transfer and the world distribution of income», *Journal of Political Economy*, τ. 87-2, 1979, σ. 253-266.
- Krugman, Paul και Alastair Smith (επ.), *Empirical Studies of Strategic Trade Policy*, The University of Chicago Press, Σικάγο, 1994.
- Kuczynski, Thomas, «Marx and Engels on Long Waves», σ. 35-45 στο T. Vasko, (επ.), *The Long Wave Debate: Selected Papers*, Springer-Verlag, Βερολίνο, 1987.
- Kunkel, John, *America's Trade Policy towards Japan. Demanding results*, Routledge, Λονδίνο 2003.
- Kunwang Li και Xiaosong Wang, «China's foreign trade: trends and issues after WTO accession», σ. 19-37 στο Chunlai Chen (επ.), *China's Integration with the Global Economy*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 2009.
- Kuznets, Simon S., *Secular Movements in Production and Prices*, Houghton Mifflin, Βοστώνη, 1930 [ανάτυπωση, Augustus M. Kelley, Νέα Υόρκη, 1967].
- Lamy, Paul, «The Globalization of American Sociology: Excellence or Imperialism», *The American Sociologist*, τ. 18:2, 1975, σ. 104-114.
- Landes, David, *Unbound Prometheus: Technological and Industrial Development in Western Europe form 1750 to the Present*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 1969.
- Landry, Albert, «Le marché international et la situation de l'industrie automobile», *Revue économique*, τ. 12:5, 1961, σ. 689-754.
- Lardy, Nicholas R., *Foreign Trade and Economic Reform in China, 1978-1990*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1992.
- Leonard, Pierre, «Les fluctuations cycliques dans les transports maritimes», *Revue économique*, τ. 11:1, 1960, σ. 17-45.
- Leontief, Wassily, «Domestic Production and Foreign Trade; The American Capital Position Re-Examined», *Proceedings of the American Philosophical Society*, τ. 97-4, 1953, σ. 332-349.
- Lescure, Jean, «Hausse et baisse générale des prix», *Revue d' Economie Politique*, 1912, τ. 26, σ. 452-490.
- Levinson, Charles, *Capital Inflation and the Multinationals*, Allen and Unwin, Λονδίνο, 1971.
- Levitt, Theodore, «The Globalization of Markets», *Harvard Business Review*, Μάιος-Ιούνιος 1983, σ. 1-20.

- Lipsey, Robert E., Linda Molinari και Irving B. Kravis, «Measures of Prices and Price Competitiveness in International Trade in Manufactured Goods», σ. 144-199, στο Hooper, Peter και David J. Richardson (επ.), *International Economic Transactions: Issues in Measurement and Empirical Research*, University of Chicago Press, Σικάγο, 1991.
- Louca, Francisco και J. Reijnders (επ.), *The Foundations of Long Wave Theory: Models and Methodology*, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar, Νέα Υόρκη, 1999.
- Luedde-Neurath, Richard, «State Intervention and Export-oriented Development in South Korea», σ. 68-113, στο White, Gordon (επ.), *Developmental States in East Asia*, MacMillan Press, Λονδίνο, 1988.
- Lundvall, Bengt-Ake, *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Pinter, Λονδίνο, 1992.
- Maddison, Angus, «Fluctuations in the Momentum of Growth within the Capitalist Epoch», *Cliometrica*, 2007, τ. 1, σ. 145-175.
- Magnier, Antoine και Joël Toujas-Bernate, «Technology and trade: Empirical evidence for the major five industrialized countries», *Review of World Economics*, τ. 130-3, 1994, σ. 494-520.
- Mahutga, Matthew C., «The Persistence of Structural Inequality? A Network Analysis of International Trade», *Social Forces*, τ. 84-4, 2006, σ. 1863-1889.
- Mandel, Ernest, «L' apogee du neo-capitalisme et ses lendemains», *Temps Modernes*, 1964, σ. 193-210.
- _____, *Long Waves of Capitalist Development*, Cambridge University Press, Κάμπριτζ, 1980 (αναθεωρημένη έκδοση, Verso, Λονδίνο 1995).
- Marchal, André, «De quelques faux dogmes en matière d'organisation européenne», *Revue économique*, τ. 11:5, 1960, σ. 673-704.
- Mazzucato, Mariana, *The Entrepreneurial State*, Anthem Press, Λονδίνο, 2013.
- McLuhan, Marshall, *Understanding Media*, McGraw-Hill, Νέα Υόρκη, 1964.
- Means, Grady, «Globalization of World Markets: The CEO Response», *The Washington Quarterly*, τ. 11:1, 1988, σ. 151-157.
- Mensch, Gerhard., *Stalemate in Technology*, Ballinger, Κάμπριτζ, 1979.
- Merriam-Webster Dictionary* (www.m-w.com/cgi-bin/dictionary)
- Meyerson, Christopher C., *Domestic Politics and International Relations in US-Japan Trade Policymaking. The GATT Uruguay Round Agriculture Negotiations*, Palgrave Macmillan, Νέα Υόρκη, 2004.
- Michalet, Charles-Albert, «États, nations, firmes multinationales et capitalisme mondial», *Sociologie et sociétés*, τ. 11:2, 1979, σ. 39-58.
- Mitchell, Wesley C., *Business Cycles: The Problem and its Settings*, NBER, Νέα Υόρκη, 1927.

- Mizruchi, Mark S. και Gerald F. Davis, «The Globalization of American Banking, 1962-1981», σ. 95-126 στο Dobbin, Frank (επ.), *The Sociology of the Economy*, Russell Sage Foundation, Νέα Υόρκη, 2004.
- Modelski, George, *Long Cycles in World Politics*, MacMillan, Λονδίνο, 1987.
- _____, «The long cycle of global politics and the nation-state», *Comparative Studies in Social History*, 1978, τ. 20, σ. 214-235.
- _____, «The World's Foreign Ministers: A Political Elite», *The Journal of Conflict Resolution*, τ. 14:2, 1970, σ. 135-175.
- _____, «Communism and Globalization of Politics», *International Studies Quarterly*, τ. 12:4, 1968, σ. 380-393.
- Müller, Richard, «Nation-State Instability and the Global Corporation: The Quest of Control and Accountability», *Peace & Change*, τ. 3:4, 1976, σ. 14-23.
- Müller, Ronald E., «Globalization and the Failure of Economic Policy», *Challenge*, τ. 18:2, 1975, σ. 57-61.
- Nakakita, Toru, «The Globalization of Japanese Firms and its Influence on Japan's Trade with Developing Countries», *The Developing Economies*, τ. 26:4, 1988, σ. 306-322.
- Nazemroaya, Mahdi Darius, «Washington's Financial Currency War on China: The Eclipsing of the US Dollar by the Yuan», *Strategic Culture Foundation*, 30/08/2015, <http://www.strategicculture.org/pview/2015/08/30/washington-financial-currency-war-china-eclipsing-us-dollar-yuan.html>, πρόσβαση 1 Νοεμβρίου 2016.
- Nelson, Richard (επ.), *National Innovation Systems*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 1993.
- Nemeth, Roger J. και David A. Smith, «International Trade and World System Structure: A Multiple Network Analysis», *Review*, τ. 8-4, 1985, σ. 517-160.
- Obstfeld, Maurice και Alan Taylor, *Global Capital Markets: Integration, Crisis and Growth*, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2004.
- Ostry, Sylvia, Alan S. Alexandroff και Rafael Gomez (επ.), *China and the Long March to Global Trade*, Routledge, Λονδίνο, 2002.
- Oxford English Dictionary*, <http://oxforddictionaries.com>.
- Niall Ferguson, *The Cash Nexus. Money and Power in the Modern World, 1700-2000*, Penguin, Λονδίνο, 2002
- Pasinetti, Luigi L. (επ.), *Italian Economic Papers*, τ. III, Oxford University Press, Μπολόνια, 1998.
- Peccei, Aurelio, *The Chasm Ahead*, The Macmillan Company, Λονδίνο, 1969.
- Perez, Carlotta, «Structural Change and Assimilation of New Technologies in the Economic and Social Systems», *Futures*, Οκτώβριος 1983, τ. 15, σ. 357-375.

- Perroux, Francois, *La coexistence pacifique*, τ. 1, Presses Universitaires de Grenoble, 1992.
- _____, «Le désarmement et la déstabilisation de l'économie de marché par les industries atomique et spatiale», *Tiers-Monde*, τ. 6:24, 1965, σ. 863-872.
- _____, «L'économie planétaire», *Tiers-Monde*, τ. 5:20, 1964, σ. 843-853.
- _____, «Les investissements multinationaux et l'analyse des pôles de développement et des pôles d'intégration», *Tiers-Monde*, τ. 9:34, 1968, σ. 239-265.
- de Pietri-Tonelli, Alfonso, «Le Onde Economiche», *Rivista Italiana di Sociologia*, 1911, τ. 15, σ. 220-225.
- Polanyi, Karl, *The Great Transformation*, Beacon Press, Βοστώνη, 2001².
- Porter, Michael, *The Competitive Advantage of Nations*, Free Press, Νέα Υόρκη, 1990.
- Posner, Michael V., «International Trade and Technical Change», *Oxford Economic Papers*, τ. 13-3, 1961, σ. 323-341.
- Pritchett, Lant, «Divergence, Big Time», *The Journal of Economic Perspectives*, τ. 11-3, 1997.
- Reijnders, Jan., «Impulse or Propagation? How the Tides turned in Business Cycles Theory», *Tjalling C. Koopmans Research Institute*, Ιανουάριος 2007, Discussion Papers Series 07-07.
- Reiser, Oliver Leslie και Blodwen Davies, *Planetary Democracy: An Introduction to Scientific Humanism*, Creative Age Press, Νέα Υόρκη, 1944.
- Resnick, Bruce G., «The Globalization of World Financial Markets», *Business Horizons*, τ. 32:6, 1989, σ. 34-41.
- Ricardo, David, *The Works and Correspondence of David Ricardo: On the Principles of Political Economy and Taxation*, τ.1, Cambridge University Press, 1951 (ανατύπωση Liberty Fund, Ινδιανάπολη, 2004).
- Richardson, David J., «The New Political Economy of Trade Policy», σ. 259-270 στο Krugman, Paul (επ.), *Strategic Trade Policy and the New International Economics*, MIT Press, Κέμπριτζ, 1986.
- Robertson, Roland, *Globalization: Social Theory and Global Culture*, Sage Publications, Λονδίνο, 1992.
- _____, «Mapping the Global Condition», *Theory, Culture and Society*, τ. 17, 1990, σ. 15-30.
- _____, «Globalization Theory and Civilization Analysis», *Comparative Civilizations Review*, τ. 17-17, 1987, σ. 20-30.
- _____, 'Globality', στο Smelser J. Neil και P. B. Baltes (επ.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, σ. 6254-8, Oxford: Elsevier/Pergamon, 2001.

- Robertson, Roland και Frank Lechner, «Modernization, Globalization and the Problem of Culture in World-Systems», *Theory, Culture and Society*, τ. 2:3, 1985, σ. 103-117.
- Robertson, Roland και Jo Ann Chirico, «Humanity, Globalization and Worldwide Religious Resurgence: A Theoretical Exploration», *Sociological Analysis*, τ. 46:3, 1985, σ. 219-242.
- Rosenau, James N., *The Study of Global Interdependence: Essays on the Transnationalization of World Affairs*, Pinter, Λονδίνο, 1990.
- Rostow, Walter W. και M. Kennedy, «A Simple Model of the Kondratieff Cycle», σ. 1-36 στο Uselding, Paul (επ.), *Research in Economic History*, τ. 4, JAI Press, Κονέκτικατ, 1979.
- Rothwell, Roy, «Innovation in Textile Machinery», σ. 125-141, στο Pavitt, Keith (επ.), *Technical Innovation and British Economic Performance*, The MacMillan Press, Λονδίνο, 1980.
- Sato Ryuzo και Julianne Nelson (επ.), *Beyond Trade Frictions. Japan-U.S. Economic Relations*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 1989.
- Scholte, Jan Aart, «Defining Globalisation», *The World Economy*, 2008, σ. 1471-1502.
- Scholte, Jan Aart, *Globalization. A critical introduction*, Palgrave Macmillan, Λονδίνο, 2000.
- Senghaas, Dieter, «Conflict Formations in Contemporary International Society», *Journal of Peace Research*, τ. 10:3, 1973, σ. 163-184.
- Shinohara, Miyohai, *Industrial Growth, Trade and Dynamic Patterns in the Japanese Economy*, University of Tokyo Press, Τόκιο, 1982.
- Sirol Jean, *Le role de l' agriculture dans les fluctuations economiques*, Sirey, Παρίσι, 1942.
- Smith, David A., και Douglas R. White, «Structure and Dynamics of the Global Economy: Network Analysis of International Trade 1965-1980», *Social Forces*, τ. 70-4, 1992, σ. 857-893.
- Smith, David A., και Roger J. Nemeth, «Research Note: An Empirical Analysis of Commodity Exchange in the International Economy: 1965-1980», *International Studies Quarterly*, τ. 32, 1988, σ. 227-240.
- Snyder, David και Edward L. Kick, «Structural Position in the World System and Economic Growth, 1955-1970: A Multiple-Network Analysis of Transnational Interactions», *American Journal of Sociology*, τ. 84-5, 1979, σ. 1096-1126
- Snyder, Richard C., «International Relations Theory», *World Politics*, τ. 13:2, 1961, σ. 300-312.
- Soete, Luc L.G., «A General Test of Technological Gap Theory», *Weltwirtschaftliches Archiv*, τ. 117-4, 1981, σ. 638-666.

- Spencer, Barbara J. και James Brander, «International R & D Rivalry and Industrial Strategy», *Review of Economic Studies*, τ. 50-4, 1983, σ. 707-725.
- Stevens, George P. Jr., «Saudi Arabia's Petroleum Resources», *Economic Geography*, τ. 25-3, 1949, σ. 216-225.
- Stover, L. Stephen, «The Government as Farmer in New Zealand», *Economic Geography*, τ. 45-4, 1969, σ. 324-338.
- Strandsbjerg, Jeppe, *Territory, Globalization and International Relations*, Palgrave Macmillan, 2010.
- Strange, Susan, *Casino Capitalism*, Blackwell, Νέα Υόρκη, 1985.
- Tarascio Vincent, «Kondratieff's Theory of Long Cycles», *Atlantic Economic Journal*, Δεκέμβριος 1988, 16/4, σσ. 1-10.
- Tedlow, Richard S. και Rawi Abdelal, «Theodore Levitt's "The Globalization of Markets" An Evaluation After Two Decades» σ. 11-30, στο Quelch, A. John και Rohit Deshpandé (επ.), *The Global Market: Developing a Strategy to Manage Across Borders*, Jossey-Bass, Σαν Φρανσίσκο, 2004.
- Teichova, Alice και Herbert Matis (επ.), *Nation, State and the Economy in History*, Cambridge University Press, Νέα Υόρκη, 2003.
- The Parliamentary Debates from the Year 1803 to the Present Time*, τ. 32, Λονδίνο, 1816.
- Thrift, Nigel, *Spatial Formations*, Sage, Λονδίνο, 1996.
- Timberg, Sigmund, «The Corporation as a Technique of International Administration», *The University of Chicago Law Review*, τ. 19:4, 1952, σ. 739-758.
- Togati, Teodoro D., «Analisi dinamica e onde lunghe nei manuali e nel dibattito economico italiano (1840-1930)», σσ. 165-192 στο M. M. AUGELLO, M. GUIDI (εκ.), *L' Economia Divulgata: Stili e Percorsi Italiani (1840-1922)*, Vol. 2, FrancoAngeli, Μιλάνο, 2007.
- Trotsky, Leo D., «Ο Krivoi Kapitalisticheskovo Razvitya», *Vestnik Sotsialisticheskoi Akademii*, Απρίλιος - Ιούνιος 1923, τ. 4, σ. 3-12.
- Tugan-Baranowsky, Mikhail, *Theorie und Geschichte der Handelskrisen in England*, Fisher, Ιένα, 1901.
- Tylecote, Andrew, *The Long Wave in the World Economy: The Present Crisis in Historical Perspective*, Routledge, Λονδίνο, 1992.
- United Nations, *Transnational Banks and the External Indebtedness of Developing Countries*, UN, Νέα Υόρκη, 1992.
- United Nations, *Transnational Banks and the International Debt Crisis*, UN, Νέα Υόρκη, 1991.
- United Nations, *Foreign Direct Investment and Transnational Corporations in Services*, UN, Νέα Υόρκη, 1989.

- United Nations, *Transnational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1988.
- United Nations, *Transnational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1983.
- United Nations, *Transnational Corporations and Transborder Data Flows: A Technical Paper*, UN, Νέα Υόρκη, 1982.
- United Nations, *Transnational Banks: Operations, Strategies and their Effects in Developing Countries*, UN, Νέα Υόρκη, 1981.
- United Nations, *The Impact of Multinational Corporations on Development and on International Relations*, UN, Νέα Υόρκη, 1974.
- United Nations, *Multinational Corporations in World Development*, UN, Νέα Υόρκη, 1973.
- Uri, Pierre, «Planning at the International Level for the Construction of Europe», *Annals of Public and Cooperative Economics*, τ. 34:1, 1963, σ. 57-70.
- Uriu M. Robert, *Clinton and Japan. The Impact of Revisionism on US Trade Policy*, Oxford University Press, Οξφόρδη, 2009.
- Urry, John. *Sociology Beyond Societies: mobilities for the twenty-first century*, Routledge, Λονδίνο, 2000.
- Usha, Haley C.V. και George T. Haley, *Subsidies to Chinese Industry: State Capitalism, Business Strategy and Trade Policy*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, 2013.
- Vasko, Tibor, (επ.), *The Long Wave Debate: Selected Papers*, Springer-Verlag, Βερολίνο, 1987.
- Vernon, Raymond, *Sovereignty at Bay: The Multinational Spread of U.S. Enterprises*, Basic Books, Νέα Υόρκη, 1971.
- Versluysen, Eugene L., «Financial Deregulation and the Globalization of Capital Markets», *World Bank Working Papers*, 1988, σ. 1-55.
- Vogel, Ezra F., *Japan as No. 1*, Tuttle, Τόκιο, 1980.
- Wade, John, *History of the Middle and Working Classes*, Effingham Wilson, Λονδίνο, 1833.
- Wade, Robert, «East Asia's Economic Success. Conflicting Perspectives, Partial Insights, Shaky Evidence», *World Politics*, τ. 44, 1992, σ. 270-320.
- Wade, Robert, *Governing the Market: Economic Theory and the Role of Government in East Asian Industrialization*, Princeton University Press, Πρίνστον, 1990.
- Wakelin, Katherine, *Trade and Innovation*, Edward Elgar, Σέλτενχαμ, 1997.
- Walker, Rob, B. J., *Inside/Outside: international relations as political theory*, Cambridge University Press, Κάιμπριτζ, 1993.
- Warf, Barney, «Telecommunications and the Globalization of Financial Services», *The Professional Geographer*, τ. 41:3, 1989, σ. 257-271.

- Weber, André-Paul, «Entreprise multinationale et pratiques restrictives», *Revue économique*, τ. 23:4, 1972, σ. 669-694.
- Wind, Yoram και Susan Douglas, «Le Mythe de la Globalisation», *Recherché et Applications en Marketing*, τ. 1:3, 1986, σ. 5-26.
- de Wolff, Salomon., «Prosperitäts und Depressionsperioden», στο Jenssen, O. (επ.), *Der Lebendige Marxismus, Festgabe zum 70-en Geburtstag von Karl Kautzky*, Thüringer Verlagsanstalt, Ιένα, 1924, σ. 13-43.
- de Wolff, Salomon., *Het economisch getij*, J. Emmering, Άμστερνταμ, 1929.
- Zeng, Ka (επ.), *China's Foreign Trade Policy*, Routledge, Λονδίνο, 2007.
- Zhang, Xiao-guang, *China's Trade Patterns and International Comparative Advantage*, MacMillan Press, Λονδίνο, 1999.

ΝΙΚΟΣ Π. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος} αι.

Τόμος Β΄
Παράρτημα

Δ Ι Δ Α Κ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Δ Ι Α Τ Ρ Ι Β Η

Επόπτης
Ευάγγελος Πρόντζας, Καθηγητής
Μέλη
Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια
Σπυρίδων Ρουκανάς, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα 2016

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος} αι.

Τόμος Β΄
Παράρτημα

ΝΙΚΟΣ Π. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

Τα Κύματα Παγκοσμιοποίησης
στις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
19^{ος} – 20^{ος}

Τόμος Β΄
Παράρτημα

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Επόπτης
Ευάγγελος Πρόντζας, Καθηγητής
Μέλη
Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια
Σπυρίδων Ρουκανάς, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα 2016

Στη μητέρα μου

Περιεχόμενα Β΄ Τόμου

Παράρτημα

Παράρτημα Κεφαλαίου 1

- Π.1.1. Δεδομένα Swift - *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)* 9
- Π.1.2. Ετήσια (Year-End) Δεδομένα δείκτη Dow-Jones 1896-2009 10

Παράρτημα Κεφαλαίου 2

- Π.2.1. Οι χρονολογικές σειρές δεικτών τιμών του Kondratieff 11

Παράρτημα Κεφαλαίου 3

- Π.3.1. Το Κείμενο του Αγγλο-Σαξονικού Χρονικού για το 1085. 12

Παράρτημα Κεφαλαίου 4

- Π.4.1. Χάρτης 1 – Εισαγωγές 1896 13
- Π.4.2. Χάρτης 2 – Εξαγωγές 1896 14
- Π.4.3. Χάρτης 3 – Εισαγωγές 1906 15
- Π.4.4. Χάρτης 4 – Εξαγωγές 1906 16
- Π.4.5. Κατανομές Εμπορικών Εταίρων σε Τάξεις 17
- Π.4.6. Κατανομές Δεδομένων 18
- Π.4.7. Δείκτης ΗΗΙ 19
- Π.4.8. Κατάταξη Χωρών Βάσει Συχνότητας Εμφάνισης 20
- Π.4.9. Εμπορικό Ισοζύγιο 1896-1906 21
- Π.4.10. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 1896 22
- Π.4.11. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 1896 23
- Π.4.12. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 1906 24
- Π.4.13. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 1906 25
- Π.4.14. Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τους Χάρτες 1-4 (1896-1906) 26

Παράρτημα Κεφαλαίων 5 – 7

Π.5.1. Χάρτης 5 – Εισαγωγές 1965	59
Π.5.2. Χάρτης 6 – Εξαγωγές 1965	60
Π.5.3. Χάρτης 7 – Εισαγωγές 1980	61
Π.5.4. Χάρτης 8 – Εξαγωγές 1980	62
Π.5.5. Χάρτης 9 – Εισαγωγές 1995	63
Π.5.6. Χάρτης 10 – Εξαγωγές 1995	64
Π.5.7. Χάρτης 11 – Εισαγωγές 2006	65
Π.5.8. Χάρτης 12 – Εξαγωγές 2006	66
Π.5.9. Κατανομές Εμπορικών Εταίρων σε Τάξεις	67
Π.5.10. Κατανομές Δεδομένων	68
Π.5.11. Δείκτης ΗΗΙ Εισαγωγών και Μεταβολές	69
Π.5.12. Δείκτης ΗΗΙ Εξαγωγών και Μεταβολές	73
Π.5.13. Ενοποιημένος Πίνακας Κατάταξης Χωρών - Εισαγωγές	76
Π.5.14. Ενοποιημένος Πίνακας Κατάταξης Χωρών - Εξαγωγές	78
Π.5.15. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 1965	80
Π.5.16. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 1965	82
Π.5.17. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 1980	84
Π.5.18. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 1980	86
Π.5.19. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 1995	88
Π.5.20. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 1995	90
Π.5.21. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές 2006	93
Π.5.22. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές 2006	96
Π.5.23. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές – Μεταβολή 1980-1995	99
Π.5.24. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές – Μεταβολή 1980-1995	101
Π.5.25. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εισαγωγές – Μεταβολή 1995-2006	103
Π.5.26. Διαπεριφερειακό Εμπόριο – Εξαγωγές – Μεταβολή 1995-2006	106
Π.5.27. Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τους Χάρτες 5-8 (1965-1980)	109
Π.5.28. Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τους Χάρτες 9-12 (1995-2006)	174

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κεφάλαιο 1

Π.1.1. Δεδομένα Swift - *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication*
(SWIFT) http://www.swift.com/about_swift/company_information/swift_history.page?

Έτος	Μέλη	Χώρες	Μηνύματα
1973	239	15	0
1974	503	17	0
1975	515	17	0
1976	515	17	0
1977	518	22	3.400.000
1978	586	25	21.600.000
1979	683	30	34.500.000
1980	768	36	46.900.000
1981	900	40	62.500.000
1982	1.017	44	79.900.000
1983	1.046	52	104.100.000
1984	1.188	54	129.900.000
1985	1.946	58	157.220.000
1986	2.161	61	192.010.000
1987	2.360	64	222.300.000
1988	2.537	76	255.111.000
1989	2.814	78	296.070.000
1990	3.049	83	332.895.000
1991	3.243	87	365.159.000
1992	3.582	94	405.541.000
1993	3.986	106	457.000.000
1994	4.625	126	518.000.000
1995	5.229	137	603.000.000
1996	5.632	151	688.000.000
1997	6.176	164	812.000.000
1998	6.557	178	937.000.000
1999	6.797	189	1.059.000.000
2000	7.125	192	1.274.000.000
2001	7.457	196	1.534.000.000
2002	7.601	198	1.817.000.000
2003	7.527	200	2.047.000.000
2004	7.667	202	2.299.000.000
2005	7.863	204	2.518.000.000
2006	8.105	207	2.865.000.000
2007	8.332	208	3.501.000.000
2008	8.830	209	3.855.000.000
2009	9.281	209	3.760.000.000
2010	9.705	209	4.032.000.000
2011	10.118	210	4.431.000.000

Κεφάλαιο 1

Π.1.2. Ετήσια (Year-End) Δεδομένα δείκτη Dow-Jones 1896-2009 (σε δις μετοχές)

Έτος	Αρ. Μετοχών	Έτος	Αρ. Μετοχών	Έτος	Αρ. Μετοχών
1896	40	1941	111	1986	1.896
1897	49	1942	119	1987	1.939
1898	61	1943	136	1988	2.169
1899	66	1944	152	1989	2.753
1900	71	1945	193	1990	2.634
1901	65	1946	177	1991	3.169
1902	64	1947	181	1992	3.301
1903	49	1948	177	1993	3.754
1904	70	1949	200	1994	3.834
1905	96	1950	235	1995	5.117
1906	94	1951	269	1996	6.448
1907	59	1952	292	1997	7.908
1908	86	1953	281	1998	9.181
1909	99	1954	404	1999	11.497
1910	81	1955	488	2000	10.787
1911	82	1956	499	2001	10.021
1912	88	1957	436	2002	8.342
1913	79	1958	584	2003	10.454
1914	55	1959	679	2004	10.783
1915	99	1960	616	2005	10.718
1916	95	1961	731	2006	12.463
1917	74	1962	652	2007	13.265
1918	82	1963	763	2008	8.776
1919	107	1964	874	2009	10.428
1920	72	1965	969		
1921	81	1966	786		
1922	99	1967	905		
1923	96	1968	944		
1924	121	1969	800		
1925	157	1970	839		
1926	157	1971	890		
1927	202	1972	1.020		
1928	300	1973	851		
1929	248	1974	616		
1930	165	1975	852		
1931	78	1976	1.005		
1932	60	1977	831		
1933	100	1978	805		
1934	104	1979	839		
1935	144	1980	964		
1936	180	1981	875		
1937	121	1982	1.047		
1938	155	1983	1.259		
1939	150	1984	1.212		
1940	131	1985	1.547		

Πηγή: New York Stock Exchange, Dow-Jones.

Κεφάλαιο 2

Π.2.1: Οι χρονολογικές σειρές δεικτών τιμών του Kondratieff (1901-10 = 100)

Έτος	Αγγλία	Γαλλία	ΗΠΑ	Έτος	Αγγλία	Γαλλία	ΗΠΑ	Έτος	Αγγλία	Γαλλία	ΗΠΑ
1780	142	-	-	1830	122	-	107	1880	120	120	106
1781	154	-	-	1831	125	-	117	1881	116	117	104
1782	155	-	-	1832	124	-	117	1882	115	114	106
1783	135	-	-	1833	127	-	114	1883	112	110	105
1784	130	-	-	1834	127	-	103	1884	104	101	98
1785	126	-	-	1835	131	-	116	1885	98	99	92
1786	129	-	-	1836	147	-	106	1886	94	95	90
1787	134	-	-	1837	134	-	124	1887	93	92	91
1788	129	-	-	1838	137	-	120	1888	96	96	93
1789	125	-	-	1839	146	-	123	1889	98	100	93
1790	131	-	-	1840	142	-	115	1890	98	100	91
1791	130	-	121	1841	135	-	124	1891	98	98	90
1792	134	-	128	1842	124	-	106	1892	93	95	84
1793	143	-	136	1843	113	-	100	1893	93	94	86
1794	141	-	-	1844	114	-	101	1894	86	87	77
1795	166	-	179	1845	116	-	102	1895	85	85	78
1796	179	-	-	1846	122	-	105	1896	83	82	75
1797	185	-	193	1847	130	-	105	1897	85	83	75
1798	196	-	190	1848	107	-	100	1898	87	86	78
1799	205	-	181	1849	101	-	97	1899	93	93	84
1800	191	-	-	1850	105	-	101	1900	102	99	91
1801	202	-	192	1851	102	-	105	1901	96	95	89
1802	176	-	158	1852	107	-	101	1902	94	94	94
1803	199	-	162	1853	130	-	107	1903	94	96	96
1804	195	-	174	1854	139	-	111	1904	96	94	96
1805	204	-	179	1855	138	-	111	1905	98	98	96
1806	-	-	175	1856	138	-	111	1906	105	104	100
1807	-	-	165	1857	143	-	110	1907	109	109	105
1808	-	-	162	1858	124	137	100	1908	100	101	101
1809	199	-	174	1859	128	137	99	1909	101	101	109
1810	199	-	186	1860	135	144	99	1910	107	108	113
1811	169	-	180	1861	132	142	99	1911	109	113	104
1812	175	-	183	1862	138	142	140	1912	116	118	111
1813	187	-	214	1863	141	143	125	1913	116	116	112
1814	203	-	265	1864	143	141	149	1914	116	118	110
1815	190	-	208	1865	138	132	122	1915	144	149	113
1816	170	-	178	1866	139	134	166	1916	182	192	142
1817	184	-	180	1867	137	131	156	1917	234	273	198
1818	191	-	172	1868	135	132	141	1918	256	364	217
1819	175	-	164	1869	134	130	138	1919	259	288	231
1820	163	-	132	1870	131	133	143	1920	258	214	253
1821	154	-	127	1871	137	138	125	1921	167	154	165
1822	150	-	130	1872	149	144	129	1922	163	161	167
1823	148	-	124	1873	152	144	124				
1824	139	-	122	1874	139	132	122				
1825	155	-	124	1875	131	129	115				
1826	135	-	119	1876	130	130	107				
1827	133	-	119	1877	128	131	106				
1828	127	-	116	1878	119	120	102				
1829	124	-	116	1879	113	117	95				

Πηγή: Kondratieff, Nikolai, *The Long-Wave Cycle*, Richardson and Snyder, Νέα Υόρκη, 1984.

Κεφάλαιο 3

Π.3.1. Το Κείμενο του Αγγλο-Σαξονικού Χρονικού για το 1085.

[1085a]...

Æfter þisum hæfde se cyng mycel geþeaht & swiðe de\o/pe spæce wið his witan ymbe þis land, hu hit wære gesett oððe mid hwylcon mannon. Sende þa ofer eall Englaland into ælcere scire his men & lett agan ut hu fela hundred hyda wæron innon þære scire oððe hwet se cyng him sylf hæfde landes & orfes innan þam lande oððe hwilce gerihtæ he ahte to habbanne to .xii. monþum of ðære scire. Eac he lett gewritan hu mycel landes his arcebiscopas hæfdon & his leodbiscopas & his abbotas & his eorlas, & – þeah ic hit lengre telle – hwæt oððe hu mycel ælc mann hæfde þe landsittende wæs innan Englalande on lande oððe on orfe & hu mycel feos hit wære wurð. Swa swyðe nearwelice he hit lett ut aspyrian þet næs an ælpig hide ne an gyrde landes ne furðon – hit is sceame to tellanne, ac hit ne þuhte him nan sceame to donne – an oxe ne an cu ne an swin næs belyfon þet næs gesæt on his gewrite; & ealle þa gewrita wæron gebroht to him syððan.

Πηγή: Irvine, Susan, *The Anglo-Saxon Chronicle. A Collaborative Edition*, τ. 7, MS E, D.S. Brewer, Κέμπριτζ, 2004, σ. 93-94.

Η Μετάφραση του Κειμένου στα νέα Αγγλικά του Αγγλο-Σαξονικού Χρονικού για το 1085.

After this had the king a large meeting, and very deep consultation with his council, about this land; how it was occupied, and by what sort of men. Then sent he [King William] his men over all England into each shire; commissioning them to find out "How many hundreds of hides were in the shire, what land the king himself had, and what stock upon the land; or, what dues he ought to have by the year from the shire." ... So very narrowly, indeed, did he commission them to trace it out, that there was not one single hide, nor a yard of land, nay, moreover (it is shameful to tell, though he thought it no shame to do it), not even an ox, nor a cow, nor a swine was there left, that was not set down in his writ. And all the recorded particulars were afterwards brought to him.

Πηγή: Ingram, James (μτφ), *The Anglo-Saxon Chronicle*, Everyman Press, Λονδίνο, 1912, σ. 140-141.

Χάρτης 3 - Εισαγωγές 1906

Νίκος Κοσκινάς

Χάρτης 3		ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΡΩΣΙΑ												ΑΝ. ΑΣΙΑ			ΑΜΕΡΙΚΗ		ΑΦΡΙΚΗ		Άλλη Ηπειρωτική		Άλλες με ποσοστά > 10%		Κατηγορία Χωρών - Εισαγωγές 1906													
Χώρα	Κατηγορία	Νέα Τη (UK)	Καναδάς (UK)	ΗΠΑ	Μέξικο (UK)	Ολλανδία (UK)	Μία (UK)	Πολωνία (UK)	Πρωσία (UK)	Ουγγαρία (UK)	Αυστρία (UK)	Γαλλία (UK)	Πρωσία (UK)	Ρωσία (UK)	Λατвия (UK)	Κίνα	Χογγ Κονγκ	Κορέα	Νέα Ζηλανδία	Αυστραλία	Φιλippines	Ν. Αμερική	Β. Αμερική	Αρβ. Κ. Εσθλ. (UK)	Νερά (UK)	Τουρκία (UK)	Αργεντινή (UK)	Αυστρία	Καναδάς (UK)	Β. Αμερική	Αρβ. Κ. Εσθλ. (UK)	Νερά (UK)	Χωρίς με ποσοστά > 10%	Χωρίς με ποσοστά > 10%	Κατηγορία Χωρών - Εισαγωγές 1906			
Νέα Τη (UK)	Καναδάς (UK)	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	299	4	1	1	2	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL	
ΗΠΑ	Μέξικο (UK)	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Καναδάς (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Μέξικο (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Ολλανδία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Πολωνία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Πρωσία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αυστρία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Γαλλία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Πρωσία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Ρωσία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Λατвия (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Κίνα	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Χογγ Κονγκ	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Κορέα	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Νέα Ζηλανδία	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αυστραλία	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Φιλippines	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Ν. Αμερική	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Β. Αμερική	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αρβ. Κ. Εσθλ. (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Νερά (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Τουρκία (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αργεντινή (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αυστρία	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Καναδάς (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Β. Αμερική	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL
Αρβ. Κ. Εσθλ. (UK)	ΗΠΑ	35	26	2	2	2	3	2	2	4	1	4	1	4	5	2	1	2	5	1	1	4	4	0.299	4	1	1	1	1	1	1	4	4	0	0	4	0.299	NHL

Κατανομές Εμπορικών Εταιρών

Εισαγωγές 1896					Εξαγωγές 1896				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	15	15	24,59	24,59	0 - 4	22	22	35,48	35,48
5 - 9	27	42	44,26	68,85	5 - 9	22	44	35,48	70,97
10 - 14	14	56	22,95	91,80	10 - 14	14	58	22,58	93,55
15 - 19	4	60	6,56	98,36	15 - 19	3	61	4,84	98,39
20 - 24	1	61	1,64	100,00	20 - 24	1	62	1,61	100,00
25 - 30	0	61	0,00	100,00	25 - 30	0	62	0,00	100,00

Εισαγωγές 1906					Εξαγωγές 1906				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.	Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταιρών	(%) Κατ. Εταιρών	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	12	12	19,67	19,67	0 - 4	19	19	31,15	31,15
5 - 9	28	40	45,90	65,57	5 - 9	19	38	31,15	62,30
10 - 14	16	56	26,23	91,80	10 - 14	17	55	27,87	90,16
15 - 19	4	60	6,56	98,36	15 - 19	4	59	6,56	96,72
20 - 24	1	61	1,64	100,00	20 - 24	2	61	3,28	100,00
25 - 30	0	61	0,00	100,00	25 - 30	0	61	0,00	100,00

Κατανομές Δεδομένων

Εισαγωγές 1896					Εισαγωγές 1906				
Τάξεις (%)	Αριθμός Παρατηρ.	Αρ. Παρ. %	Αθροιστική Κατανομή	Αθροιστική %	Τάξεις (%)	Αριθμός Παρατηρ.	Αρ. Παρ. %	Αθροιστική Κατανομή	Αθροιστική %
1 - 2	102	20,90	102	20,90	1 - 2	117	22,67	117	22,67
2 - 3	64	13,11	166	34,02	2 - 3	63	12,21	180	34,88
3 - 4	45	9,22	211	43,24	3 - 4	51	9,88	231	44,77
4 - 5	24	4,92	235	48,16	4 - 5	32	6,20	263	50,97
5 - 6	30	6,15	265	54,30	5 - 6	28	5,43	291	56,40
6 - 7	18	3,69	283	57,99	6 - 7	23	4,46	314	60,85
7 - 8	16	3,28	299	61,27	7 - 8	14	2,71	328	63,57
8 - 9	15	3,07	314	64,34	8 - 9	15	2,91	343	66,47
9 - 10	11	2,25	325	66,60	9 - 10	19	3,68	362	70,16
10 - 11	17	3,48	342	70,08	10 - 11	16	3,10	378	73,26
11 - 12	12	2,46	354	72,54	11 - 12	9	1,74	387	75,00
12 - 13	14	2,87	368	75,41	12 - 13	9	1,74	396	76,74
13 - 14	7	1,43	375	76,84	13 - 14	8	1,55	404	78,29
14 - 15	9	1,84	384	78,69	14 - 15	10	1,94	414	80,23
15 - 20	21	4,30	405	82,99	15 - 20	25	4,84	439	85,08
20 - 25	15	3,07	420	86,07	20 - 25	15	2,91	454	87,98
25 - 30	17	3,48	437	89,55	25 - 30	17	3,29	471	91,28
30 - 35	14	2,87	451	92,42	30 - 35	11	2,13	482	93,41
35 - 40	10	2,05	461	94,47	35 - 40	9	1,74	491	95,16
40 - 45	8	1,64	469	96,11	40 - 45	3	0,58	494	95,74
45 - 50	3	0,61	472	96,72	45 - 50	3	0,58	497	96,32
50 - 60	7	1,43	479	98,16	50 - 60	11	2,13	508	98,45
60 - 70	5	1,02	484	99,18	60 - 70	4	0,78	512	99,22
70 - 80	3	0,61	487	99,80	70 - 80	2	0,39	514	99,61
80 - 90	1	0,20	488	100,00	80 - 90	2	0,39	516	100,00
90 - 100	0	0,00	488	100,00	90 - 100	0	0,00	516	100,00

Εξαγωγές 1896					Εξαγωγές 1906				
Τάξεις (%)	Αριθμός Παρατηρ.	Αρ. Παρ. %	Αθροιστική Κατανομή	Αθροιστική %	Τάξεις (%)	Αριθμός Παρατηρ.	Αρ. Παρ. %	Αθροιστική Κατανομή	Αθροιστική %
1 - 2	109	24,28	109	24,28	1 - 2	102	20,86	102	20,86
2 - 3	54	12,03	163	36,30	2 - 3	50	10,22	152	31,08
3 - 4	47	10,47	210	46,77	3 - 4	52	10,63	204	41,72
4 - 5	21	4,68	231	51,45	4 - 5	29	5,93	233	47,65
5 - 6	25	5,57	256	57,02	5 - 6	36	7,36	269	55,01
6 - 7	10	2,23	266	59,24	6 - 7	29	5,93	298	60,94
7 - 8	17	3,79	283	63,03	7 - 8	22	4,50	320	65,44
8 - 9	13	2,90	296	65,92	8 - 9	10	2,04	330	67,48
9 - 10	9	2,00	305	67,93	9 - 10	11	2,25	341	69,73
10 - 11	10	2,23	315	70,16	10 - 11	13	2,66	354	72,39
11 - 12	11	2,45	326	72,61	11 - 12	9	1,84	363	74,23
12 - 13	12	2,67	338	75,28	12 - 13	10	2,04	373	76,28
13 - 14	5	1,11	343	76,39	13 - 14	8	1,64	381	77,91
14 - 15	7	1,56	350	77,95	14 - 15	8	1,64	389	79,55
15 - 20	22	4,90	372	82,85	15 - 20	27	5,52	416	85,07
20 - 25	16	3,56	388	86,41	20 - 25	18	3,68	434	88,75
25 - 30	11	2,45	399	88,86	25 - 30	9	1,84	443	90,59
30 - 35	10	2,23	409	91,09	30 - 35	11	2,25	454	92,84
35 - 40	2	0,45	411	91,54	35 - 40	5	1,02	459	93,87
40 - 45	10	2,23	421	93,76	40 - 45	5	1,02	464	94,89
45 - 50	3	0,67	424	94,43	45 - 50	3	0,61	467	95,50
50 - 60	10	2,23	434	96,66	50 - 60	11	2,25	478	97,75
60 - 70	1	0,22	435	96,88	60 - 70	3	0,61	481	98,36
70 - 80	5	1,11	440	98,00	70 - 80	2	0,41	483	98,77
80 - 90	3	0,67	443	98,66	80 - 90	3	0,61	486	99,39
90 - 100	6	1,34	449	100,00	90 - 100	3	0,61	489	100,00

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ						
	Im1896	Im1906	Ex1896	Ex1906	Im Dif	Ex Dif	
Straits Settlem.	0,063	0,046	0,046	0,087	-0,017	0,041	
Αίγυπτος	0,170	0,153	0,266	0,315	-0,017	0,049	
Ακρ. Κ. Ελλίδ. (UK)	0,533	0,393	0,937	0,922	-0,141	-0,015	
Αλγερία (F)	0,668	0,737	0,748	0,554	0,070	-0,194	
Αργεντινή	0,215	0,185	0,092	0,074	-0,030	-0,018	
Αυστραλία	0,481	0,376	0,446	0,247	-0,105	-0,199	
Αυστροουγγαρία	0,162	0,175	0,293	0,250	0,014	-0,043	
Βέλγιο	0,097	0,089	0,134	0,132	-0,007	-0,003	
Βολιβία	0,118	0,099	0,053	0,072	-0,018	0,020	
Βουλγαρία	0,180	0,157	0,191	0,121	-0,023	-0,070	
Βρ. Γουιάνα	0,391	0,377	0,426	0,306	-0,014	-0,120	
Βραζιλία	0,158	0,141	0,242	0,201	-0,017	-0,041	
Γαλ. Γουιάνα	0,505	0,545	0,957	0,661	0,040	-0,297	
Γαλ. Ινδοκίνα	0,244	0,284	0,092	0,104	0,040	0,012	
Γαλλία	0,057	0,060	0,138	0,117	0,003	-0,021	
Γερμανία	0,080	0,075	0,088	0,073	-0,005	-0,016	
Γουατελούπη (F)	0,357	0,482	0,945	0,960	0,126	0,015	
Γρενάδα	0,309	0,293	0,851	0,469	-0,016	-0,382	
Δανία	0,178	0,184	0,406	0,344	0,007	-0,061	
Ελβετία	0,159	0,169	0,143	0,127	0,010	-0,016	
Ελλάδα	0,149	0,113	0,126	0,139	-0,036	0,013	
Η.Π.Α.	0,072	0,071	0,226	0,145	-0,001	-0,081	
Ην. Βασίλειο	0,093	0,079	0,052	0,047	-0,014	-0,005	
Ιαπωνία	0,153	0,137	0,178	0,176	-0,016	-0,002	
Ινδία (UK)	0,496	0,453	0,132	0,114	-0,044	-0,019	
Ισπανία	0,117	0,087	0,184	0,154	-0,030	-0,030	
Ιταλία	0,107	0,099	0,106	0,104	-0,008	-0,002	
Καναδάς (UK)	0,418	0,417	0,534	0,396	-0,002	-0,137	
Κεϋλάνη (UK)	0,464	0,400	0,517	0,295	-0,064	-0,222	
Κίνα	0,253	0,185	0,206	0,164	-0,068	-0,042	
Κορέα	0,542	0,622	0,868	0,731	0,081	-0,137	
Κούβα	0,234	0,258	0,599	0,720	0,024	0,122	
Μαδαγασκάρη (F)	0,126	0,801	0,257	0,516	0,675	0,259	
Μαρτινίκα (F)	0,289	0,426	0,978	0,960	0,137	-0,019	
Μαυρίκιος (UK)	0,276	0,272	0,159	0,354	-0,004	0,195	
Μεξικό	0,296	0,462	0,600	0,502	0,165	-0,098	
Μπαρμπάντος	0,316	0,281	0,333	0,187	-0,034	-0,146	
Νατάλ (UK)	0,480	0,320	0,342	0,328	-0,160	-0,015	
Νέα Γη (UK)	0,310	0,299	0,157	0,114	-0,011	-0,043	
Νέα Ζηλανδία	0,467	0,390	0,675	0,628	-0,077	-0,047	
Νικαράγουα	0,229	0,384	0,301	0,383	0,155	0,082	
Νορβηγία	0,181	0,175	0,201	0,207	-0,006	0,007	
Ολ. Αν. Ινδίες	0,321	0,202	0,173	0,175	-0,119	0,002	
Ολ. Γουιάνα	0,351	0,417	0,364	0,342	0,065	-0,022	
Ολλανδία	0,123	0,129	0,339	0,327	0,006	-0,013	
Ονδούρα (UK)	0,425	0,353	0,382	0,346	-0,072	-0,036	
Ουρουγουάη	0,148	0,151	0,156	0,137	0,003	-0,019	
Περού	0,193	0,163	0,298	0,232	-0,030	-0,066	
Πορτογαλία	0,153	0,140	0,164	0,137	-0,013	-0,027	
Ρουμανία	0,213	0,223	0,259	0,168	0,010	-0,092	
Ρωσία	0,163	0,180	0,151	0,136	0,017	-0,015	
Σερβία	0,354	0,241	0,777	0,221	-0,113	-0,556	
Σιάμ	0,099	0,093	0,191	0,153	-0,006	-0,038	
Σουηδία	0,212	0,211	0,228	0,179	-0,001	-0,049	
Τζαμάικα (UK)	0,411	0,401	0,400	0,382	-0,011	-0,018	
Τουρκία	0,214	0,188	0,278	0,187	-0,026	-0,091	
Τρινιτάδντ	0,194	0,136	0,291	0,191	-0,059	-0,100	
Τυνησία (F)	0,321	0,368	0,385	0,312	0,047	-0,072	
Φιλιππίνες	0,206	0,095	0,278	0,210	-0,111	-0,068	
Φινλανδία	0,244	0,268	0,207	0,206	0,024	-0,001	
Χιλή	0,257	0,223	0,537	0,277	-0,034	-0,261	
Χονγκ Κονγκ							
Διαφοροποιημένο	14	17	12	18	21	12	Αύξηση
Μέση Συγκέντρωση	21	17	16	17	40	49	Μείωση
Υψηλή Συγκέντρωση	26	27	33	26	0	0	Ουδέτερο
Σύνολο	61	61	61	61	61	61	Σύνολο

Παράρτημα

Κατάταξη Χωρών βάσει Συχνότητας Εμφάνισης και Σύνολα Εμπορικών Μεριδίων που Συγκεντρώνουν													
Χώρα	I 1896	SI 1896	I 1906	SI 1906	X 1896	SX 1896	X 1906	SX 1906	I Dif	X Dif	SI Dif	SX Dif	
Ην. Βασίλειο	57	1.573	57	1.375	54	1.739	54	1.405	0	0	-197	-334	
Η.Π.Α.	46	739	48	877	39	672	42	778	2	3	137	106	
Γαλλία	44	645	48	718	45	797	46	821	4	1	73	24	
Γερμανία	44	561	45	640	40	493	44	559	1	4	79	66	
Βέλγιο	29	105	33	104	24	157	29	185	4	5	-1	28	
Ρωσία	23	181	20	153	16	100	19	92	-3	3	-28	-8	
Ιταλία	20	93	22	97	23	75	26	130	2	3	5	55	
Ινδία (UK)	17	180	19	176	12	72	12	118	2	0	-5	45	
Αυστροουγγαρία	13	191	14	166	13	163	14	91	1	1	-25	-72	
Ισπανία	13	92	12	46	15	51	14	50	-1	-1	-46	-1	
Ολλανδία	12	120	19	133	20	141	24	178	7	4	13	37	
Βραζιλία	12	42	12	31	11	93	9	54	0	-2	-10	-40	
Κίνα	11	87	11	102	9	57	13	63	0	4	15	6	
Τουρκία	11	65	9	52	11	52	11	50	-2	0	-13	-2	
Αργεντινή	10	58	14	64	8	32	10	49	4	2	7	18	
Σουηδία	10	52	9	40	6	30	5	22	-1	-1	-12	-8	
Ελβετία	10	21	11	23	6	38	7	53	1	1	2	15	
Ρουμανία	9	22	10	25	4	7	5	10	1	1	3	3	
Χονγκ Κονγκ	7	117	4	59	8	146	9	131	-3	1	-58	-16	
Ιαπωνία	7	90	9	108	7	112	8	117	2	1	19	5	
Αυστραλία	7	31	10	51	5	25	7	29	3	2	21	3	
Straits Settle.	6	70	7	58	6	56	5	42	1	-1	-11	-14	
Δανία	5	24	5	23	8	35	8	30	0	0	-2	-5	
Χιλή	5	16	7	25	4	24	6	44	2	2	9	20	
Αίγυπτος	5	9	8	14	7	19	7	17	3	0	5	-2	
Καναδάς (UK)	4	41	6	59	5	34	9	97	2	4	17	63	
Νορβηγία	4	13	3	7	3	10	3	11	-1	0	-6	1	
Ολ. Αν. Ινδίες	3	19	3	20	1	4	1	3	0	0	1	-1	
Μεξικό	3	10	3	20	2	3	3	13	0	1	11	11	
Κεϋλάνη (UK)	3	3	3	4	3	20	2	9	0	-1	1	-11	
Περου	2	19	2	14	1	2	0	0	0	-1	-4	-2	
Πορτογαλία	2	11	2	11	2	22	3	20	0	1	-0	-1	
Βρ. Γουιάνα	2	10	2	11	2	9	2	16	0	0	1	7	
Αλγερία (F)	2	8	2	11	2	23	2	13	0	0	2	-10	
Ουρουγουάη	2	8	2	6	2	4	3	4	0	1	-3	1	
Νέα Ζηλανδία	2	6	2	10	2	4	2	5	0	0	4	1	
Βουλγαρία	2	6	1	1	3	6	2	6	-1	-1	-4	1	
Κούβα	2	5	1	7	1	16	4	14	-1	3	1	-2	
Φινλανδία	2	5	2	5	2	5	2	6	0	0	0	1	
Φιλιππίνες	2	4	1	2	1	5	1	1	-1	0	-3	-3	
Μαυρίκιος (UK)	2	4	2	4	1	1	0	0	0	-1	-0	-1	
Σερβία	2	4	2	3	1	1	1	1	0	0	-1	-0	
Ελλάδα	2	3	2	3	1	2	2	11	0	1	-0	10	
Ακρ. Κ. Ελπίδο. (UK)	2	2	0	0	3	31	3	19	-2	0	-2	-12	
Μπαρμπάντος	1	18	1	9	0	0	0	0	0	0	-9	0	
Σάμ	1	8	3	16	1	7	1	6	2	0	8	-1	
Τρινιτάντ	1	7	1	7	1	2	1	1	0	0	-0	-0	
Κορέα	1	4	1	3	1	3	1	7	0	0	-1	4	
Γαλ. Γουιάνα	1	4	1	5	1	1	1	4	0	0	2	2	
Τυνησία (F)	1	1	1	1	1	1	2	3	0	1	-0	2	
Μαδαγασκάρη (F)	1	1	1	3	1	3	0	0	0	-1	2	-3	
Νατάλ (UK)	1	1	0	0	1	1	1	1	-1	0	-1	-0	
Ονδούρα (UK)	1	1	0	0	0	0	0	0	-1	0	-1	0	
Ολ. Γουιάνα	1	1	1	2	1	2	1	1	0	0	0	-0	
Νέα Γη (UK)	0	0	1	1	2	4	1	1	1	-1	1	-3	
Γαλ. Ινδοκίνα	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	
Βολιβία	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Γουαδελούπη (F)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Γρενάδα	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Μαρτινίκα (F)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Νικαράγουα	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Τζαμάικα (UK)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
									Αύξηση	20	24	28	27
									Μείωση	12	10	28	27
									Ουδέτερο	30	28	6	8
									Σύνολο	62	62	62	62

Η κατάταξη έχει γίνει βάσει του I1896.

Το SI 1896 είναι το άθροισμα των ποσοστών των εισαγωγών 1896 (Scoring Imports 1896) που συγκεντρώνει η κάθε χώρα.

Το SX 1896 είναι το άθροισμα των ποσοστών των εξαγωγών 1896 (Scoring Exports 1896) κ.ο.κ. που συγκεντρώνει η κάθε χώρα.

Εμπορικό Ισοζύγιο 1896-1906

Χώρες	1896			1906			Τύπος
	Im	Ex	Dif	Im	Ex	Dif	
Γαλ. Γκαϊάνα	1.671	1.706	35	3.157	2.079	-1.078	A
Αλγερία (F)	51.139	54.975	3.836	86.506	65.328	-21.178	A
Ουρουγουάη	26.398	31.437	5.039	35.626	34.538	-1.088	A
Γαλ. Ινδοκίνα	17.019	22.626	5.607	34.196	34.141	-55	A
Καναδάς (UK)	126.307	132.813	6.506	358.429	246.961	-111.468	A
Ισπανία	118.437	132.464	14.027	172.491	152.593	-19.898	A
Κούβα	71.684	45.229	-26.455	104.417	105.199	782	B
Ακρ. Κ. Ελπίδ. (UK)	91.351	82.585	-8.766	88.252	197.083	108.831	B
Ρουμανία	65.219	62.543	-2.676	81.468	94.833	13.365	B
Νέα Γη (UK)	5.938	4.925	-1.013	10.414	12.086	1.672	B
Μαρτινίκα (F)	4.417	3.407	-1.010	2.901	3.251	350	B
Γουαδελούπη (F)	4.191	3.485	-706	2.483	2.913	430	B
Μαυρίκιος (UK)	9.488	9.392	-96	9.731	12.702	2.971	B
Γρενάδα	751	895	144	1.138	1.381	243	Γ
Νικαράγουα	2.571	2.976	405	3.409	4.231	822	Γ
Χιλή	55.562	56.507	945	82.222	99.453	17.231	Γ
Σερβία	8.746	10.796	2.050	13.623	15.728	2.105	Γ
Βρ. Γκαϊάνα	6.529	9.244	2.715	8.228	8.970	742	Γ
Σιάμι	12.297	15.171	2.874	22.345	32.517	10.172	Γ
Αργεντινή	108.238	112.714	4.476	260.522	282.025	21.503	Γ
Βουλγαρία	14.768	20.987	6.219	20.936	22.113	1.177	Γ
Φιλιππίνες	15.891	22.183	6.292	26.404	32.643	6.239	Γ
Περου	8.762	15.099	6.337	24.386	27.720	3.334	Γ
Αίγυπτος	52.414	60.904	8.490	125.577	138.468	12.891	Γ
Βολιβία	5.978	15.975	9.997	8.952	13.024	4.072	Γ
Νέα Ζηλανδία	34.734	45.361	10.627	74.011	88.060	14.049	Γ
Μεξικό	42.254	56.079	13.825	109.562	135.026	25.464	Γ
Αυστραλία	144.331	160.419	16.088	217.751	339.379	121.628	Γ
Ολ. Αν. Ινδίες	64.663	81.592	16.929	85.627	124.129	38.502	Γ
Αυστροουγγαρία	286.550	314.246	27.696	475.265	483.158	7.893	Γ
Ρωσία	304.932	355.991	51.059	412.355	563.866	151.511	Γ
Ινδία (UK)	232.923	324.046	91.123	351.386	561.537	210.151	Γ
Βραζιλία	96.175	197.155	100.980	161.587	257.515	95.928	Γ
Η.Π.Α.	616.050	1.210.292	594.242	1.434.421	1.853.718	419.297	Γ
Ην. Βασίλειο	2.150.063	1.168.669	-981.394	2.958.289	1.827.735	-1.130.554	Δ
Γερμανία	1.025.105	838.981	-186.124	1.909.210	1.513.449	-395.761	Δ
Ολλανδία	657.242	537.661	-119.581	1.014.434	837.746	-176.688	Δ
Γαλλία	733.126	656.378	-76.748	1.086.059	1.016.240	-69.819	Δ
Κίνα	170.145	105.389	-64.756	349.057	192.712	-156.345	Δ
Ελβετία	198.248	133.782	-64.466	325.673	222.517	-103.156	Δ
Βέλγιο	361.491	313.890	-47.601	728.307	549.689	-178.618	Δ
Τουρκία	105.932	60.517	-45.415	138.010	86.558	-51.452	Δ
Ιαπωνία	109.212	80.407	-28.805	246.245	213.395	-32.850	Δ
Νορβηγία	64.378	36.919	-27.459	92.065	57.580	-34.485	Δ
Δανία	102.895	76.080	-26.815	166.837	142.991	-23.846	Δ
Ιταλία	227.773	203.056	-24.717	495.379	372.387	-122.992	Δ
Νατάλ (UK)	27.582	6.420	-21.162	43.433	14.440	-28.993	Δ
Straits Settlem.	106.869	92.208	-14.661	192.645	176.576	-16.069	Δ
Πορτογαλία	42.693	28.230	-14.463	65.223	33.040	-32.183	Δ
Ελλάδα	22.441	13.988	-8.453	27.915	23.841	-4.074	Δ
Σουηδία	95.650	91.179	-4.471	171.076	135.146	-35.930	Δ
Κεϋλάνη (UK)	25.440	22.723	-2.717	37.387	33.251	-4.136	Δ
Φινλανδία	33.320	30.676	-2.644	60.582	54.301	-6.281	Δ
Τυνησία (F)	8.964	6.660	-2.304	17.244	15.565	-1.679	Δ
Μαδαγασκάρη (F)	2.700	696	-2.004	7.050	5.440	-1.610	Δ
Τζαμάικα (UK)	9.034	7.155	-1.879	11.005	9.694	-1.311	Δ
Τρινιτάντ	11.989	10.540	-1.449	15.187	13.978	-1.209	Δ
Μπαρμπάντος	5.104	3.690	-1.414	5.802	4.540	-1.262	Δ
Κορέα	3.442	2.492	-950	14.702	4.050	-10.652	Δ
Ολ. Γκαϊάνα	2.145	1.765	-380	2.522	1.909	-613	Δ
Ονδούρα (UK)	1.463	1.379	-84	1.876	1.836	-40	Δ

Χώρες με ελλειμματικό ισοζύγιο	34	33
Χώρες με πλεονασματικό ισοζύγιο	27	28
Σύνολο	61	61

A. Χώρες με πλεονασματικό ισοζύγιο το 1896 και ελλειμματικό το 1906.	6
B. Χώρες με ελλειμματικό ισοζύγιο το 1896 και πλεονασματικό το 1906.	7
Γ. Χώρες με πλεονασματικό ισοζύγιο το 1896 και το 1906.	21
Δ. Χώρες με ελλειμματικό ισοζύγιο το 1896 και το 1906.	27
Σύνολο Χωρών	61

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1896

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ. Ασία	Ν. Ασία	Αφρική	Σύνολο
Νέα Γη (UK)	63	0	33	0	0	0	0	0	95,81
Καναδάς (UK)	59	0	33	1	0	0	0	0	93,32
Η.Π.Α.	11	10	46	7	0	3	3	0	80,77
Μεξικό	48	0	49	0	0	0	0	0	96,30
Ονδούρα (UK)	56	0	38	0	0	0	0	0	94,12
Νικαράγουα	19	0	67	0	0	0	0	0	86,11
Κούβα	48	2	41	0	0	0	0	0	90,73
Τζαμάικα (UK)	48	0	51	0	0	0	0	0	98,60
Γουαδελούπη (F)	24	0	68	0	0	0	0	0	92,48
Μαρτινίκα (F)	31	0	53	0	0	0	0	0	83,20
Μπαρμπάντος	34	2	45	0	0	0	2	0	82,76
Γρενάδα	48	7	43	0	0	0	0	0	98,54
Τρινιντάντ	19	0	47	0	0	0	0	0	65,22
Βρ. Γουιάνα	22	1	58	0	0	0	0	0	81,93
Ολ. Γουιάνα	21	12	63	0	0	0	0	0	95,38
Γαλ. Γουιάνα	6	0	71	0	0	0	0	0	76,49
Βραζιλία	12	20	63	0	0	0	0	0	95,76
Περου	9	7	65	3	0	0	0	0	84,19
Βολιβία	6	26	54	0	0	0	0	0	85,22
Χιλή	9	11	72	0	2	0	0	0	94,50
Ουρουγουάη	7	19	72	0	0	0	0	0	98,75
Αργεντινή	10	5	83	0	0	0	0	0	97,95
Νορβηγία	5	0	92	0	0	0	0	0	96,90
Σουηδία	3	0	93	0	0	0	0	0	95,60
Φινλανδία	0	0	96	0	0	0	0	0	95,81
Δανία	4	0	83	0	0	0	0	0	87,00
Ην. Βασίλειο	24	2	43	0	7	0	7	3	85,88
Γερμανία	12	7	64	0	0	2	4	0	88,20
Ολλανδία	10	0	65	0	0	15	3	0	92,51
Βέλγιο	12	7	71	0	2	0	2	0	94,59
Γαλλία	8	9	54	4	2	0	4	5	86,81
Ελβετία	5	1	85	2	0	0	0	1	94,84
Αυστροουγγαρία	6	4	77	0	0	0	0	0	86,95
Πορτογαλία	11	4	78	0	0	0	0	0	93,00
Ισπανία	13	1	70	0	0	3	0	1	88,17
Ιταλία	10	2	75	1	0	0	6	0	94,05
Ελλάδα	4	0	91	0	0	0	0	0	94,82
Βουλγαρία	0	0	98	0	0	0	0	0	97,93
Ρουμανία	0	0	98	0	0	0	0	0	98,04
Σερβία	0	0	95	0	0	0	0	0	94,81
Ρωσία	11	0	68	7	0	0	0	2	88,94
Τουρκία	0	0	93	0	0	0	0	2	95,41
Κίνα	6	0	21	51	0	2	11	0	90,50
Χονγκ Κονγκ	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Κορέα	0	0	0	99	0	0	0	0	98,81
Ιαπωνία	12	0	43	23	0	15	0	0	93,05
Νέα Ζηλανδία	7	0	67	0	16	0	3	0	93,47
Αυστραλία	10	0	75	1	4	0	3	0	92,43
Φιλιππίνες	6	0	73	15	0	0	0	0	93,91
Ολ. Αν. Ινδίες	0	0	46	0	2	44	0	0	91,47
Straits Settle.	0	0	12	20	0	8	17	0	56,92
Σιάμ	0	0	17	34	0	0	4	0	54,64
Γαλ. Ινδοκίνα	0	0	44	27	0	7	0	0	78,18
Ινδία (UK)	2	0	83	2	0	3	0	3	91,90
Κεϋλάνη (UK)	0	0	27	0	0	0	64	0	90,46
Αίγυπτος	0	0	87	0	0	0	0	0	86,92
Τυνησία (F)	0	0	73	0	0	0	0	3	75,82
Αλγερία (F)	1	2	88	0	0	0	0	1	92,51
Νατάλ (UK)	12	1	77	0	2	0	4	1	97,73
Ακρ. Κ. Ελπίδ. (UK)	9	2	80	0	0	0	1	3	94,91
Μαδαγασκάρη (F)	0	0	36	0	0	0	0	0	35,52
Μαυρίκιος (UK)	2	0	33	0	0	0	47	1	82,60

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εξαγωγές 1896

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Αφρική	Σύνολο
Νέα Γη (UK)	21	17	51	0	0	0	0	0	88,69
Καναδάς (UK)	22	0	71	0	0	0	0	0	93,24
Η.Π.Α.	8	1	77	2	0	0	0	0	87,55
Μεξικό	76	0	16	0	0	0	0	0	91,53
Ονδούρα (UK)	23	0	71	0	0	0	0	0	93,91
Νικαράγουα	17	0	74	0	0	0	0	0	90,93
Κούβα	77	0	19	0	0	0	0	0	95,61
Τζαμάικα (UK)	58	0	38	0	0	0	0	0	96,23
Γουαδελούπη (F)	0	0	97	0	0	0	0	0	97,19
Μαρτινίκα (F)	0	0	99	0	0	0	0	0	98,91
Μπαρμπάντος	71	4	5	0	0	0	0	0	80,13
Γρενάδα	3	2	93	0	0	0	0	0	98,55
Τρινιντάντ	31	0	53	0	0	0	0	0	83,65
Βρ. Γουιάνα	41	3	51	0	0	0	0	0	94,80
Ολ. Γουιάνα	49	5	41	0	0	0	0	0	95,24
Γαλ. Γουιάνα	2	0	98	0	0	0	0	0	99,71
Βραζιλία	43	3	49	0	0	0	0	0	95,74
Περου	4	19	62	0	0	0	0	0	84,75
Βολιβία	0	11	32	0	0	0	0	0	43,78
Χιλή	3	2	89	0	0	0	0	0	93,58
Ουρουγουάη	6	40	53	0	0	0	0	0	98,31
Αργεντινή	5	13	59	0	0	0	0	0	76,80
Νορβηγία	0	0	94	0	2	0	0	0	95,37
Σουηδία	0	0	95	0	0	0	0	0	95,40
Φινλανδία	0	0	99	0	0	0	0	0	99,44
Δανία	0	0	93	0	0	0	0	0	92,72
Ην. Βασίλειο	11	7	34	5	9	0	13	7	85,75
Γερμανία	11	3	73	2	0	0	1	0	89,77
Ολλανδία	3	0	88	0	0	4	0	0	95,51
Βέλγιο	4	2	79	0	0	0	1	1	87,43
Γαλλία	7	4	69	0	0	0	0	6	85,90
Ελβετία	10	0	77	2	0	0	2	0	90,60
Αυστροουγγαρία	2	0	91	0	0	0	0	1	94,81
Πορτογαλία	2	25	60	0	0	0	0	0	87,23
Ισπανία	18	1	66	0	0	5	0	0	90,28
Ιταλία	8	7	75	0	0	0	2	1	93,44
Ελλάδα	4	0	92	0	0	0	0	4	99,56
Βουλγαρία	0	0	94	0	0	0	0	0	94,24
Ρουμανία	0	0	99	0	0	0	0	0	98,91
Σερβία	0	0	99	0	0	0	0	0	98,94
Ρωσία	0	0	89	0	0	0	0	0	88,91
Τουρκία	2	0	97	0	0	0	0	0	98,89
Κίνα	8	0	20	50	0	1	2	0	81,38
Χονγκ Κονγκ	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Κορέα	0	0	0	99	0	0	0	0	98,56
Ιαπωνία	34	0	25	32	1	3	0	0	94,35
Νέα Ζηλανδία	4	0	81	0	14	0	0	0	98,21
Αυστραλία	7	0	82	0	3	0	4	0	95,09
Φιλιππίνες	14	0	55	23	0	0	0	5	96,68
Ολ. Αν. Ινδίες	0	0	35	13	0	24	1	0	73,82
Straits Settle.	8	0	26	10	0	7	5	0	55,66
Σιάμ	0	0	1	44	0	0	2	0	46,63
Γαλ. Ινδοκίνα	0	0	11	19	0	20	0	0	51,12
Ινδία (UK)	5	0	54	18	1	5	3	6	92,06
Κεϋλάνη (UK)	4	0	75	0	0	1	10	0	89,50
Αίγυπτος	0	0	90	0	0	0	0	0	90,21
Τυνησία (F)	0	0	73	0	0	0	0	17	90,26
Αλγερία (F)	0	0	93	0	0	0	0	1	94,47
Νατάλ (UK)	0	0	61	0	0	0	0	12	72,77
Ακρ. Κ. Ελπίδ. (UK)	0	0	97	0	0	0	0	0	96,78
Μαδαγασκάρη (F)	0	0	81	0	0	0	0	0	81,04
Μαυρίκιος (UK)	5	0	3	1	0	0	48	18	75,05

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1906

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Αφρική	Σύνολο
Νέα Γη (UK)	68	0	27	0	0	0	0	0	95,03
Καναδάς (UK)	59	0	32	0	0	0	0	0	90,30
Η.Π.Α.	16	9	48	7	0	1	4	1	87,24
Μεξικό	66	0	31	0	0	0	0	0	96,66
Ονδούρα (UK)	65	0	30	0	0	0	0	0	94,88
Νικαράγουα	56	0	40	0	0	0	0	0	96,35
Κούβα	50	2	38	0	0	0	0	0	90,09
Τζαμάικα (UK)	46	0	52	0	0	0	0	0	97,97
Γουαδελούπη (F)	24	0	70	0	0	0	0	0	94,04
Μαρτινίκα (F)	32	0	63	0	0	0	0	0	95,00
Μπαρμπάντος	34	3	40	0	0	0	3	0	80,31
Γρενάδα	48	7	43	0	0	0	0	0	97,71
Τρινιτάντ	22	0	36	0	0	0	0	0	57,71
Βρ. Γουιάνα	28	0	56	0	0	0	0	0	84,38
Ολ. Γουιάνα	23	13	63	0	0	0	0	0	98,80
Γαλ. Γουιάνα	6	2	74	0	0	0	0	0	80,74
Βραζιλία	13	14	67	0	0	0	1	0	95,10
Περού	22	5	55	0	0	0	0	0	82,66
Βολιβία	8	29	45	0	0	0	0	0	81,90
Χιλή	11	6	74	0	4	0	2	0	96,49
Ουρουγουάη	10	14	74	0	0	0	0	0	97,90
Αργεντινή	15	0	73	0	0	0	0	0	87,36
Νορβηγία	4	0	90	0	0	0	0	0	94,61
Σουηδία	9	0	84	0	0	0	0	0	93,20
Φινλανδία	0	0	97	0	0	0	0	0	96,50
Δανία	16	0	77	0	0	0	0	0	93,35
Ην. Βασίλειο	22	6	40	0	7	1	6	3	85,92
Γερμανία	15	9	58	0	0	2	4	0	88,24
Ολλανδία	12	1	64	0	0	13	2	0	93,58
Βέλγιο	8	10	64	0	3	0	5	0	90,15
Γαλλία	10	9	50	5	3	1	5	6	88,42
Ελβετία	4	0	83	0	0	0	0	2	89,02
Αυστροουγγαρία	9	2	73	0	0	0	0	1	85,39
Πορτογαλία	8	7	77	0	0	0	0	0	91,62
Ισπανία	14	5	60	0	0	2	0	1	81,68
Ιταλία	12	2	71	3	0	0	5	0	92,84
Ελλάδα	3	0	85	0	0	0	0	0	87,68
Βουλγαρία	0	0	98	0	0	0	0	0	97,71
Ρουμανία	0	0	97	0	0	0	0	0	96,99
Σερβία	0	0	97	0	0	0	0	0	96,52
Ρωσία	6	0	64	15	0	0	0	2	86,39
Τουρκία	0	0	93	0	0	0	0	3	95,97
Κίνα	10	0	18	48	0	0	8	0	84,40
Χονγκ Κονγκ	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Κορέα	9	0	0	91	0	0	0	0	99,73
Ιαπωνία	16	0	37	17	2	20	0	0	91,79
Νέα Ζηλανδία	10	0	61	0	17	0	3	0	92,31
Αυστραλία	10	0	70	0	7	0	5	0	92,40
Φιλιππίνες	17	0	39	15	0	0	0	0	70,58
Ολ. Αν. Ινδίες	0	0	46	1	2	31	0	0	79,70
Straits Settlem.	0	0	12	13	2	10	14	0	50,57
Σιάμ	2	0	24	29	0	0	6	0	60,62
Γαλ. Ινδοκίνα	0	0	49	24	0	11	0	0	84,37
Ινδία (UK)	2	0	81	1	0	3	0	2	89,70
Κεϋλάνη (UK)	0	0	24	3	0	0	59	0	86,24
Αίγυπτος	0	0	85	0	0	0	0	0	84,90
Τυνησία (F)	0	0	75	0	0	0	0	6	81,06
Αλγερία (F)	1	2	89	0	0	0	0	1	92,92
Νατάλ (UK)	8	3	64	0	8	0	5	0	88,14
Ακρ. Κ. Ελπίδ. (UK)	8	5	71	0	5	0	1	2	92,89
Μαδαγασκάρη (F)	0	0	90	0	0	0	0	0	89,50
Μαυρίκιος (UK)	2	0	39	0	0	1	42	3	86,98

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εξαγωγές 1906

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Αφρική	Σύνολο
Νέα Γη (UK)	25	15	48	0	0	0	0	0	88,33
Καναδάς (UK)	38	0	51	0	0	0	0	0	89,17
Η.Π.Α.	15	3	67	3	1	0	0	0	90,34
Μεξικό	70	0	29	0	0	0	0	0	98,66
Ονδούρα (UK)	58	0	27	0	0	0	0	0	85,02
Νικαράγουα	59	0	33	0	0	0	0	0	91,80
Κούβα	85	0	11	0	0	0	0	0	95,76
Τζαμάικα (UK)	65	0	29	0	0	0	0	0	93,57
Γουαδελούπη (F)	0	0	98	0	0	0	0	0	97,97
Μαρτινίκη (F)	0	0	98	0	0	0	0	0	97,97
Μπαρμπάντος	49	5	23	0	0	0	0	0	77,87
Γρενάδα	21	1	76	0	0	0	0	0	98,27
Τρινιτάντ	34	0	44	0	0	0	0	0	77,83
Βρ. Γουιάνα	48	1	44	0	0	0	0	0	93,03
Ολ. Γουιάνα	36	15	47	0	0	0	0	0	98,17
Γαλ. Γουιάνα	0	0	94	0	0	0	0	0	93,50
Βραζιλία	35	5	55	0	0	0	0	0	95,53
Περού	11	17	59	0	0	0	0	0	87,70
Βολιβία	0	23	25	0	0	0	0	0	48,11
Χιλή	18	0	79	0	0	0	0	0	96,83
Ουρουγουάη	9	29	60	0	0	0	0	0	98,54
Αργεντινή	5	6	55	0	0	0	0	0	65,20
Νορβηγία	2	0	92	0	2	0	0	0	96,67
Σουηδία	2	0	91	0	0	0	0	0	93,21
Φινλανδία	0	0	99	0	0	0	0	0	98,50
Δανία	4	0	93	0	0	0	0	0	96,61
Ην. Βασίλειο	11	9	31	7	7	1	12	6	84,38
Γερμανία	10	5	71	2	0	0	2	0	89,82
Ολλανδία	4	0	86	0	0	3	0	0	93,03
Βέλγιο	3	5	77	1	0	0	1	1	88,20
Γαλλία	8	3	68	0	0	1	0	9	89,64
Ελβετία	15	0	70	0	0	0	1	0	87,16
Αυστροουγγαρία	2	0	86	0	0	0	0	2	90,25
Πορτογαλία	1	18	67	0	0	0	0	0	86,14
Ισπανία	14	6	72	0	0	1	0	0	93,28
Ιταλία	12	7	66	0	0	0	1	3	89,70
Ελλάδα	7	0	81	0	0	0	0	7	94,84
Βουλγαρία	1	0	90	0	0	0	0	0	91,02
Ρουμανία	0	0	94	0	0	0	0	0	94,23
Σερβία	0	0	96	0	0	0	0	0	96,40
Ρωσία	0	0	86	5	0	0	0	0	91,45
Τουρκία	3	0	97	0	0	0	0	0	99,38
Κίνα	11	0	14	49	0	0	0	0	73,51
Χονγκ Κονγκ	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Κορέα	0	0	0	94	0	0	0	0	93,68
Ιαπωνία	31	0	21	37	1	3	0	0	93,00
Νέα Ζηλανδία	4	0	78	0	15	0	0	0	96,61
Αυστραλία	7	0	67	3	3	0	10	2	92,74
Φιλιππίνες	36	0	41	16	0	0	0	0	92,68
Ολ. Αν. Ινδίες	0	0	37	15	2	27	7	0	87,32
Straits Settle.	11	0	32	6	0	6	6	0	61,47
Σιάμ	0	0	5	38	0	0	7	0	50,51
Γαλ. Ινδοκίνα	0	0	21	24	0	7	0	0	51,21
Ινδία (UK)	9	0	57	15	2	4	4	1	91,20
Κεϋλάνη (UK)	10	0	69	2	0	0	6	0	86,82
Αίγυπτος	0	0	89	1	0	0	0	0	90,70
Τυνησία (F)	0	0	81	0	0	0	0	6	87,39
Αλγερία (F)	0	0	93	0	0	0	0	2	95,49
Νατάλ (UK)	0	0	67	0	0	0	12	0	79,71
Ακρ. Κ. Ελπίδ. (UK)	0	0	97	0	0	0	0	0	97,48
Μαδαγασκάρη (F)	0	0	92	0	0	0	0	0	92,17
Μαυρίκιος (UK)	2	0	8	0	0	0	57	15	81,55

Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τους Χάρτες 1-4.

Πηγή: *Statistical Abstract of Foreign Countries, Parts I-III – Statistics of Foreign Commerce, Department of Commerce and Labor, Government Printing Office, Ουάσιγκτον, 1909.*

Νέα Γη (UK)			Νέα Γη (UK)		
Εισαγωγές	1897	%	Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	2.135	35,95	Η.Π.Α.	3.609	34,66
Ην. Βασίλειο	1.961	33,02	Καναδάς	3.522	33,82
Καναδάς	1.594	26,84	Ην. Βασίλειο	2.651	25,46
Μερικό σύνολο	5.690	95,82	Ισπανία	114	1,09
Σύνολο εισαγωγών	5.938		Μερικό σύνολο	9.896	95,03
			Σύνολο εισαγωγών	10.414	
Εξαγωγές	1897	%	Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	1.349	27,39	Βραζιλία	1.849	15,30
Πορτογαλία	858	17,42	Πορτογαλία	1.847	15,28
Βραζιλία	838	17,02	Καναδάς	1.777	14,70
Η.Π.Α.	533	10,82	Ην. Βασίλειο	1.663	13,76
Καναδάς	478	9,71	Η.Π.Α.	1.279	10,58
Γιβραλτάρ	264	5,36	Ιταλία	1.227	10,15
Ισπανία	147	2,98	Ισπανία	807	6,68
Ιταλία	107	2,17	Ολλανδία	227	1,88
Γερμανία	58	1,18	Μερικό σύνολο	10.676	88,33
Μερικό σύνολο	4.632	94,05	Σύνολο εξαγωγών	12.086	
Σύνολο εξαγωγών	4.925				
Καναδάς			Καναδάς		
Εισαγωγές	1898	%	Εισαγωγές	1908	%
Η.Π.Α.	74.825	59,24	Η.Π.Α.	210.653	58,77
Ην. Βασίλειο	32.043	25,37	Ην. Βασίλειο	94.959	26,49
Γερμανία	5.584	4,42	Γαλλία	9.902	2,76
Γαλλία	3.975	3,15	Γερμανία	8.163	2,28
Ιαπωνία	1.439	1,14	Μερικό σύνολο	323.677	90,30
Μερικό σύνολο	117.866	93,32	Σύνολο εισαγωγών	358.429	
Σύνολο εισαγωγών	126.307				
Εξαγωγές	1898	%	Εξαγωγές	1908	%
Ην. Βασίλειο	93.060	70,07	Ην. Βασίλειο	126.194	51,10
Η.Π.Α.	27.276	20,54	Η.Π.Α.	90.815	36,77
Νέα Γη	2.067	1,56	Νέα Γη	3.213	1,30
Γερμανία	1.418	1,07	Μερικό σύνολο	220.222	89,17
Μερικό σύνολο	123.821	93,23	Σύνολο εξαγωγών	246.961	
Σύνολο εξαγωγών	132.813				

Η.Π.Α.			Η.Π.Α.		
Εισαγωγές	1898	%	Εισαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	108.945	17,68	Ην. Βασίλειο	246.113	17,16
Γερμανία	69.697	11,31	Γερμανία	161.544	11,26
Βραζιλία	61.750	10,02	Γαλλία	127.803	8,91
Γαλλία	52.731	8,56	Βραζιλία	97.881	6,82
Καναδάς	31.870	5,17	Κούβα	97.442	6,79
Ιαπωνία	25.224	4,09	Καναδάς	73.335	5,11
Ιταλία	20.333	3,30	Ιαπωνία	68.911	4,80
Κίνα	20.326	3,30	Ινδία (UK)	59.007	4,11
Μεξικό	19.007	3,09	Μεξικό	57.234	3,99
Βρετανική Ινδία*	18.522	3,01	Ιταλία	50.455	3,52
Κούβα	15.232	2,47	Κίνα	33.437	2,33
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	14.529	2,36	Ολλανδία	32.456	2,26
Ολλανδία	12.525	2,03	Βέλγιο	30.143	2,10
Ελβετία	11.381	1,85	Ελβετία	26.830	1,87
Βέλγιο	8.742	1,42	Straits Settlements	20.899	1,46
Βενεζουέλα	7.723	1,25	Χιλή	18.287	1,27
Straits Settlements*	6.810	1,11	Αργεντινή	16.715	1,17
Μερικό σύνολο	505.347	82,03	Αίγυπτος	16.616	1,16
Σύνολο εισαγωγών	616.050		Ρωσία	16.559	1,15
			Μερικό σύνολο	1.251.667	87,26
			Σύνολο εισαγωγών	1.434.421	

* Εκτίμηση από αναφερόμενο ποσό στην πηγή για τρεις προορισμούς, βλ. Statistical... σελ. 127.

Εξαγωγές			Εξαγωγές		
Εξαγωγές	1898	%	Εξαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	534.398	44,15	Ην. Βασίλειο	602.135	32,48
Γερμανία	153.171	12,66	Γερμανία	254.329	13,72
Γαλλία	93.791	7,75	Καναδάς	171.732	9,26
Καναδάς	77.449	6,40	Γαλλία	111.339	6,01
Ολλανδία	63.418	5,24	Ολλανδία	104.219	5,62
Βέλγιο	47.467	3,92	Μεξικό	65.549	3,54
Ιταλία	23.068	1,91	Ιταλία	61.137	3,30
Μεξικό	20.406	1,69	Βέλγιο	50.986	2,75
Ιαπωνία	20.355	1,68	Κούβα	48.331	2,61
Βραζιλία	13.263	1,10	Ιαπωνία	38.517	2,08
Δανία	12.681	1,05	Αργεντινή	32.042	1,73
Μερικό σύνολο	1.059.467	87,54	Αυστραλία	25.662	1,38
Σύνολο εξαγωγών	1.210.292		Κίνα	25.575	1,38
			Δανία	23.337	1,26
			Ισπανία	21.284	1,15
			Ρωσία	19.748	1,07
			Βραζιλία	18.595	1,00
			Μερικό σύνολο	1.674.517	90,33
			Σύνολο εξαγωγών	1.853.718	

Μεξικό		
Εισαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	20.146	47,68
Ην. Βασίλειο	7.905	18,71
Γαλλία	6.099	14,43
Γερμανία	4.363	10,33
Ισπανία	2.174	5,15
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>40.687</i>	<i>96,29</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>42.254</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	42.534	75,85
Ην. Βασίλειο	8.793	15,68
Γουατεμάλα	575	1,03
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>51.902</i>	<i>92,55</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>56.079</i>	

Ονδούρα (UK)		
Εισαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	791	54,07
Ην. Βασίλειο	532	36,36
Γερμανία	31	2,12
Μεξικό	23	1,57
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>1.377</i>	<i>94,12</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>1.463</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	761	55,18
Η.Π.Α.	313	22,70
Γαλλία	221	16,03
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>1.295</i>	<i>93,91</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>1.379</i>	

Νικαράγουα		
Εισαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	996	38,74
Η.Π.Α.	488	18,98
Γερμανία	462	17,97
Γαλλία	268	10,42
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>2.214</i>	<i>86,11</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>2.571</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Γερμανία	1.363	45,80
Ην. Βασίλειο	730	24,53
Η.Π.Α.	516	17,34

Μεξικό		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	72.480	66,15
Γερμανία	10.293	9,39
Ην. Βασίλειο	10.051	9,17
Γαλλία	8.053	7,35
Ισπανία	3.781	3,45
Βέλγιο	1.264	1,15
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>105.922</i>	<i>96,68</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>109.562</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	92.633	68,60
Ην. Βασίλειο	20.753	15,37
Γερμανία	10.221	7,57
Γαλλία	3.989	2,95
Βέλγιο	3.619	2,68
Κούβα	2.006	1,49
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>133.221</i>	<i>98,66</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>135.026</i>	

Ονδούρα (UK)		
Εισαγωγές	1905	%
Η.Π.Α.	957	51,01
Ην. Βασίλειο	506	26,97
Μεξικό	265	14,13
Γαλλία	28	1,49
Γερμανία	24	1,28
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>1.780</i>	<i>94,88</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>1.876</i>	

Εξαγωγές	1905	%
Η.Π.Α.	956	52,07
Ην. Βασίλειο	489	26,63
Μεξικό	116	6,32
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>1.561</i>	<i>85,02</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>1.836</i>	

Νικαράγουα		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	1.915	56,17
Ην. Βασίλειο	776	22,76
Γερμανία	400	11,73
Γαλλία	194	5,69
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>3.285</i>	<i>96,36</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>3.409</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	2.492	58,90
Γαλλία	481	11,37
Γερμανία	459	10,85

Γαλλία	97	3,26	Ην. Βασίλειο	452	10,68
Μερικό σύνολο	2.706	90,93	Μερικό σύνολο	3.884	91,80
Σύνολο εξαγωγών	2.976		Σύνολο εξαγωγών	4.231	

Κούβα		
Εισαγωγές	1900	%
Η.Π.Α.	30.087	41,97
Ην. Βασίλειο	11.955	16,68
Ισπανία	11.008	15,36
Γαλλία	3.600	5,02
Μεξικό	3.587	5,00
Γερμανία	2.630	3,67
Κολομβία	2.137	2,98
Πουέρτο Ρίκο	1.611	2,25
Ουρουγουάη	1.309	1,83
Ονδούρα	861	1,20
Μερικό σύνολο	68.785	95,96
Σύνολο εισαγωγών	71.684	

Κούβα		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	48.831	46,77
Ην. Βασίλειο	14.988	14,35
Ισπανία	10.670	10,22
Γερμανία	6.593	6,31
Γαλλία	5.564	5,33
Βενεζουέλα	2.444	2,34
Μεξικό	2.242	2,15
Ουρουγουάη	2.231	2,14
Κολομβία	1.661	1,59
Βέλγιο	1.566	1,50
Πουέρτο Ρίκο	1.410	1,35
Καναδάς	1.378	1,32
Μερικό σύνολο	99.578	95,37
Σύνολο εισαγωγών	104.417	

Εξαγωγές	1900	%
Η.Π.Α.	34.622	76,55
Ην. Βασίλειο	4.345	9,61
Γερμανία	2.298	5,08
Γαλλία	1.156	2,56
Ισπανία	818	1,81
Μερικό σύνολο	43.239	95,60
Σύνολο εξαγωγών	45.229	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	88.981	84,58
Ην. Βασίλειο	5.869	5,58
Γερμανία	4.311	4,10
Γαλλία	1.580	1,50
Μερικό σύνολο	100.741	95,76
Σύνολο εξαγωγών	105.199	

Τζαμάικα (UK)		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	4.513	49,96
Η.Π.Α.	3.557	39,37
Καναδάς	738	8,17
Γερμανία	99	1,10
Μερικό σύνολο	8.907	98,59
Σύνολο εισαγωγών	9.034	

Τζαμάικα (UK)		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	5.478	49,78
Η.Π.Α.	4.204	38,20
Καναδάς	898	8,16
Γερμανία	201	1,83
Μερικό σύνολο	10.781	97,96
Σύνολο εισαγωγών	11.005	

Εξαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	4.050	56,60
Ην. Βασίλειο	1.966	27,48
Γαλλία	349	4,88
Γερμανία	249	3,48
Αυστροουγγαρία	115	1,61
Καναδάς	84	1,17
Ιταλία	72	1,01
Μερικό σύνολο	6.885	96,23
Σύνολο εξαγωγών	7.155	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	5.543	57,18
Ην. Βασίλειο	2.091	21,57
Καναδάς	724	7,47
Γαλλία	536	5,53
Γερμανία	176	1,82
Μερικό σύνολο	9.070	93,56
Σύνολο εξαγωγών	9.694	

Γουαδελούπη (F)		
Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	2.187	52,18
Η.Π.Α.	1.012	24,15
Ην. Βασίλειο	677	16,15
Μερικό σύνολο	3.876	92,48
Σύνολο εισαγωγών	4.191	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	3.387	97,19
Μερικό σύνολο	3.387	97,19
Σύνολο εξαγωγών	3.485	

Μαρτινίκα (F)		
Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	1.907	43,17
Η.Π.Α.	1.351	30,59
Ην. Βασίλειο	417	9,44
Μερικό σύνολο	3.675	83,20
Σύνολο εισαγωγών	4.417	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	3.370	98,91
Μερικό σύνολο	3.370	98,91
Σύνολο εξαγωγών	3.407	

Αγ. Λουτσία		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	496	53,51
Η.Π.Α.	222	23,95
Γαλλία	34	3,67
Μερικό σύνολο	752	81,12
Σύνολο εισαγωγών	927	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	72	15,79
Ην. Βασίλειο	117	25,66
Μερικό σύνολο	189	41,45
Σύνολο εξαγωγών	456	

Μπαρμπάντος (UK)		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	2.276	44,59
Η.Π.Α.	1.738	34,05
Βρ. Ινδία	126	2,47
Βρ. Γκαϊάνα	84	1,65
Μερικό σύνολο	4.224	82,76

Γουαδελούπη (F)		
Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	1.611	64,88
Η.Π.Α.	603	24,29
Ην. Βασίλειο	121	4,87
Μερικό σύνολο	2.335	94,04
Σύνολο εισαγωγών	2.483	

Εξαγωγές	1906	%
Γαλλία	2.854	97,97
Μερικό σύνολο	2.854	97,97
Σύνολο εξαγωγών	2.913	

Μαρτινίκα (F)		
Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	1.637	56,43
Η.Π.Α.	935	32,23
Ην. Βασίλειο	184	6,34
Μερικό σύνολο	2.756	95,00
Σύνολο εισαγωγών	2.901	

Εξαγωγές	1906	%
Γαλλία	3.185	97,97
Μερικό σύνολο	3.185	97,97
Σύνολο εξαγωγών	3.251	

Αγ. Λουτσία		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	551	46,69
Ην. Βασίλειο	427	36,19
Μπαρμπάντος	109	9,24
Καναδάς	38	3,22
Γαλλία	22	1,86
Μερικό σύνολο	1.147	97,20
Σύνολο εισαγωγών	1.180	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	310	55,76
Γαλλία	163	29,32
Καναδάς	48	8,63
Μερικό σύνολο	521	93,71
Σύνολο εξαγωγών	556	

Μπαρμπάντος (UK)		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	2.346	40,43
Η.Π.Α.	1.977	34,07
Βρ. Γκαϊάνα	174	3,00
Βρ. Ινδία	163	2,81
Μερικό σύνολο	4.660	80,32

Σύνολο εισαγωγών	5.104		Σύνολο εισαγωγών	5.802	
Εξαγωγές	1896	%	Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	2.033	55,09	Καναδάς + Νέα Γη	1.415	31,17
Καναδάς + Νέα Γη	583	15,80	Ην. Βασίλειο	1.065	23,46
Ην. Βασίλειο	187	5,07	Η.Π.Α.	828	18,24
Βρ. Γκαϊάνα	153	4,15	Γαλλική Γκαϊάνα	172	3,79
Μερικό σύνολο	2.956	80,11	Βρ. Γκαϊάνα	55	1,21
Σύνολο εξαγωγών	3.690		Μερικό σύνολο	3.535	77,86
			Σύνολο εξαγωγών	4.540	

Γρενάδα (UK)		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	324	43,14
Η.Π.Α.	218	29,03
Μπαρμπάντος	137	18,24
Τρινιντάντ	53	7,06
Καναδάς	8	1,07
Μερικό σύνολο	740	98,54
Σύνολο εισαγωγών	751	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	825	92,18
Η.Π.Α.	31	3,46
Τρινιντάντ	16	1,79
Γαλλία	10	1,12
Μερικό σύνολο	882	98,55
Σύνολο εξαγωγών	895	

Γρενάδα (UK)		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	487	42,79
Η.Π.Α.	338	29,70
Καναδάς	104	9,14
Μπαρμπάντος	104	9,14
Τρινιντάντ	79	6,94
Μερικό σύνολο	1.112	97,72
Σύνολο εισαγωγών	1.138	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	886	64,16
Η.Π.Α.	287	20,78
Γαλλία	164	11,88
Τρινιντάντ	20	1,45
Μερικό σύνολο	1.357	98,26
Σύνολο εξαγωγών	1.381	

Τρινιντάντ (UK)		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	4.762	39,72
Βενεζουέλα	2.550	21,27
Η.Π.Α.	2.231	18,61
Γαλλία	459	3,83
Γερμανία	244	2,04
Ολλανδία	122	1,02
Μερικό σύνολο	10.368	86,48
Σύνολο εισαγωγών	11.989	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	4.593	43,58
Η.Π.Α.	3.261	30,94
Βενεζουέλα	1.021	9,69
Γαλλία	752	7,13
Γερμανία	211	2,00
Μερικό σύνολο	9.838	93,34
Σύνολο εξαγωγών	10.540	

Τρινιντάντ (UK)		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	4.488	29,55
Βενεζουέλα	4.452	29,31
Η.Π.Α.	3.296	21,70
Γερμανία	394	2,59
Γαλλία	345	2,27
Ολλανδία	243	1,60
Μερικό σύνολο	13.218	87,03
Σύνολο εισαγωγών	15.187	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	4.744	33,94
Ην. Βασίλειο	3.416	24,44
Γαλλία	1.566	11,20
Βενεζουέλα	1.535	10,98
Ολλανδία	589	4,21
Γερμανία	565	4,04
Μερικό σύνολο	12.415	88,82
Σύνολο εξαγωγών	13.978	

Βρετανική Γουϊάνα		
Εισαγωγές	1896	%

Βρετανική Γουϊάνα		
Εισαγωγές	1906	%

Ην. Βασίλειο	3.814	58,42
Η.Π.Α.	1.459	22,35
Ολλανδ. Γκαϊάνα	76	1,16
Μερικό σύνολο	5.349	81,93
Σύνολο εισαγωγών	6.529	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	4.692	50,76
Η.Π.Α.	3.791	41,01
Ολλανδ. Γκαϊάνα	145	1,57
Γαλλική Γκαϊάνα	135	1,46
Μερικό σύνολο	8.763	94,80
Σύνολο εξαγωγών	9.244	

Ολλανδική Γουϊάνα (Σουρινάμ)

Εισαγωγές	1896	%
Ολλανδία	1.162	54,17
Η.Π.Α.	441	20,56
Ην. Βασίλειο	188	8,76
Βρ. Γκαϊάνα	175	8,16
Γαλλική Γκαϊάνα	80	3,73
Μερικό σύνολο	2.046	95,38
Σύνολο εισαγωγών	2.145	

Εξαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	866	49,07
Ολλανδία	600	33,99
Ην. Βασίλειο	131	7,42
Βρ. Γκαϊάνα	84	4,76
Μερικό σύνολο	1.681	95,24
Σύνολο εξαγωγών	1.765	

Γαλλική Γουϊάνα

Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	1.183	70,80
Η.Π.Α.	95	5,69
Μερικό σύνολο	1.278	76,48
Σύνολο εισαγωγών	1.671	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	1.669	97,83
Η.Π.Α.	32	1,88
Μερικό σύνολο	1.701	99,71
Σύνολο εξαγωγών	1.706	

Βραζιλία

Εισαγωγές	1901	%
Ην. Βασίλειο	30.180	31,38
Αργεντινή	12.902	13,42
Η.Π.Α.	11.991	12,47
Γερμανία	9.094	9,46

Ην. Βασίλειο	4.480	54,45
Η.Π.Α.	2.332	28,34
Ολλανδία	131	1,59
Μερικό σύνολο	6.943	84,38
Σύνολο εισαγωγών	8.228	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	3.903	43,51
Καναδάς + Νέα Γη	2.310	25,75
Η.Π.Α.	2.019	22,51
Ολλανδ. Γκαϊάνα	113	1,26
Μερικό σύνολο	8.345	93,03
Σύνολο εξαγωγών	8.970	

Ολλανδική Γουϊάνα (Σουρινάμ)

Εισαγωγές	1906	%
Ολλανδία	1.505	59,67
Η.Π.Α.	568	22,52
Βρ. Γκαϊάνα	193	7,65
Γαλλική Γκαϊάνα	136	5,39
Ην. Βασίλειο	90	3,57
Μερικό σύνολο	2.492	98,81
Σύνολο εισαγωγών	2.522	

Εξαγωγές	1906	%
Ολλανδία	825	43,22
Η.Π.Α.	694	36,35
Βρ. Γκαϊάνα	284	14,88
Ην. Βασίλειο	71	3,72
Μερικό σύνολο	1.874	98,17
Σύνολο εξαγωγών	1.909	

Γαλλική Γουϊάνα

Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	2.323	73,58
Η.Π.Α.	177	5,61
Ολλανδ. Γκαϊάνα	49	1,55
Μερικό σύνολο	2.549	80,74
Σύνολο εισαγωγών	3.157	

Εξαγωγές	1906	%
Γαλλία	1.667	80,18
Ελβετία	277	13,32
Μερικό σύνολο	1.944	93,51
Σύνολο εξαγωγών	2.079	

Βραζιλία

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	45.233	27,99
Γερμανία	23.715	14,68
Η.Π.Α.	18.518	11,46
Αργεντινή	17.076	10,57

Γαλλία	7.736	8,04
Ουρουγουάη	6.273	6,52
Πορτογαλία	6.240	6,49
Ιταλία	3.686	3,83
Βέλγιο	2.221	2,31
Αυστροουγγαρία	1.765	1,84
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>92.088</i>	<i>95,75</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>96.175</i>	

Γαλλία	14.878	9,21
Πορτογαλία	10.583	6,55
Βέλγιο	6.259	3,87
Ουρουγουάη	5.423	3,36
Ιταλία	5.328	3,30
Αυστροουγγαρία	2.494	1,54
Ινδία	2.078	1,29
Νέα Γη	2.061	1,28
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>153.646</i>	<i>95,09</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>161.587</i>	

Εξαγωγές	1901	%
Η.Π.Α.	84.753	42,99
Γερμανία	29.192	14,81
Ην. Βασίλειο	25.527	12,95
Γαλλία	23.111	11,72
Ολλανδία	9.603	4,87
Αυστροουγγαρία	5.507	2,79
Αργεντινή	4.406	2,23
Βέλγιο	4.338	2,20
Ουρουγουάη	2.317	1,18
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>188.754</i>	<i>95,74</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>197.155</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	90.650	35,20
Γερμανία	45.460	17,65
Ην. Βασίλειο	41.584	16,15
Γαλλία	31.669	12,30
Αργεντινή	9.362	3,64
Ολλανδία	8.969	3,48
Αυστροουγγαρία	8.867	3,44
Βέλγιο	5.382	2,09
Ουρουγουάη	4.068	1,58
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>246.011</i>	<i>95,53</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>257.515</i>	

Περού

Εισαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	3.325	37,95
Γερμανία	1.489	16,99
Η.Π.Α.	802	9,15
Γαλλία	636	7,26
Χιλή	588	6,71
Κίνα	276	3,15
Βέλγιο	261	2,98
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>7.377</i>	<i>84,19</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>8.762</i>	

Περού

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	6.560	26,90
Η.Π.Α.	5.390	22,10
Γερμανία	4.450	18,25
Γαλλία	1.530	6,27
Χιλή	1.330	5,45
Βέλγιο	900	3,69
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>20.160</i>	<i>82,67</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>24.386</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	7.615	50,43
Χιλή	2.800	18,54
Γερμανία	1.130	7,48
Η.Π.Α.	678	4,49
Γαλλία	575	3,81
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>12.798</i>	<i>84,76</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>15.099</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	11.600	41,85
Χιλή	4.710	16,99
Η.Π.Α.	3.120	11,26
Γερμανία	2.520	9,09
Γαλλία	2.360	8,51
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>24.310</i>	<i>87,70</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>27.720</i>	

Βολιβία

Εισαγωγές	1900	%
Γερμανία	1.393	23,30
Ην. Βασίλειο	1.015	16,98
Περού	766	12,81
Αργεντινή	461	7,71
Η.Π.Α.	365	6,11

Βολιβία

Εισαγωγές	1905	%
Γερμανία	1.568	17,52
Ην. Βασίλειο	1.474	16,47
Χιλή	1.103	12,32
Περού	1.017	11,36
Η.Π.Α.	756	8,45

Γαλλία	348	5,82
Χιλή	299	5,00
Βέλγιο	247	4,13
Ιταλία	201	3,36
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>5.095</i>	<i>85,23</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>5.978</i>	

Εξαγωγές	1900	%
Ην. Βασίλειο	2.774	17,36
Γερμανία	1.778	11,13
Βραζιλία	1.430	8,95
Γαλλία	610	3,82
Χιλή	402	2,52
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>6.994</i>	<i>43,78</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>15.975</i>	

Αργεντινή	465	5,19
Γαλλία	330	3,69
Ιταλία	320	3,57
Βέλγιο	298	3,33
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>7.331</i>	<i>81,89</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>8.952</i>	

Εξαγωγές	1905	%
Χιλή	2.799	21,49
Γαλλία	1.681	12,91
Ην. Βασίλειο	1.183	9,08
Γερμανία	454	3,49
Αργεντινή	148	1,14
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>6.265</i>	<i>48,10</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>13.024</i>	

Χιλή

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	22.687	40,83
Γερμανία	15.061	27,11
Η.Π.Α.	5.105	9,19
Περού	3.298	5,94
Αργεντινή	3.079	5,54
Γαλλία	2.126	3,83
Αυστραλία	1.142	2,06
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>52.498</i>	<i>94,49</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>55.562</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	40.636	71,91
Γερμανία	7.511	13,29
Γαλλία	2.034	3,60
Η.Π.Α.	1.613	2,85
Περού	1.091	1,93
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>52.885</i>	<i>93,59</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>56.507</i>	

Χιλή

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	30.893	37,57
Γερμανία	20.305	24,70
Η.Π.Α.	8.775	10,67
Γαλλία	5.246	6,38
Αυστραλία	3.462	4,21
Περού	2.521	3,07
Αργεντινή	2.269	2,76
Ινδία	1.690	2,06
Ιταλία	1.912	2,33
Βέλγιο	2.256	2,74
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>79.329</i>	<i>96,48</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>82.222</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	44.779	45,03
Γερμανία	18.867	18,97
Η.Π.Α.	17.547	17,64
Γαλλία	6.395	6,43
Ολλανδία	4.574	4,60
Βέλγιο	1.831	1,84
Ιταλία	1.199	1,21
Ισπανία	1.100	1,11
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>96.292</i>	<i>96,82</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>99.453</i>	

Ουρουγουάη

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	7.524	28,50
Αργεντινή	3.644	13,80
Γερμανία	2.844	10,77
Γαλλία	2.575	9,75
Ιταλία	2.361	8,94
Ισπανία	2.026	7,67
Η.Π.Α.	1.836	6,96

Ουρουγουάη

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	10.087	28,31
Γερμανία	5.581	15,67
Γαλλία	4.152	11,65
Η.Π.Α.	3.472	9,75
Αργεντινή	3.275	9,19
Ιταλία	2.880	8,08
Βέλγιο	1.966	5,52

Βέλγιο	1.769	6,70	Βραζιλία	1.846	5,18
Βραζιλία	1.494	5,66	Ισπανία	1.621	4,55
Μερικό σύνολο	26.073	98,77	Μερικό σύνολο	34.880	97,91
Σύνολο εισαγωγών	26.398		Σύνολο εισαγωγών	35.626	

Εξαγωγές	1896	%	Εξαγωγές	1906	%
Βραζιλία	7.489	23,82	Γαλλία	7.532	21,81
Βέλγιο	5.561	17,69	Αργεντινή	6.300	18,24
Γαλλία	5.211	16,58	Βέλγιο	4.966	14,38
Αργεντινή	5.061	16,10	Γερμανία	4.439	12,85
Γερμανία	2.564	8,16	Βραζιλία	3.411	9,88
Ην. Βασίλειο	2.050	6,52	Η.Π.Α.	2.064	5,98
Η.Π.Α.	1.772	5,64	Ην. Βασίλειο	1.870	5,41
Ισπανία	701	2,23	Κούβα	1.120	3,24
Ιταλία	493	1,57	Ιταλία	1.043	3,02
Μερικό σύνολο	30.902	98,30	Ισπανία	832	2,41
Σύνολο εξαγωγών	31.437		Χιλή	456	1,32
			Μερικό σύνολο	34.033	98,54
			Σύνολο εξαγωγών	34.538	

Αργεντινή		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	43.164	39,88
Γερμανία	13.409	12,39
Γαλλία	11.608	10,72
Ιταλία	10.996	10,16
Η.Π.Α.	10.818	9,99
Βέλγιο	8.157	7,54
Βραζιλία	4.973	4,59
Ισπανία	2.902	2,68
Μερικό σύνολο	106.027	97,96
Σύνολο εισαγωγών	108.238	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	22.827	20,25
Ην. Βασίλειο	13.885	12,32
Γερμανία	12.866	11,41
Βέλγιο	11.640	10,33
Βραζιλία	9.497	8,43
Η.Π.Α.	6.177	5,48
Ιταλία	3.761	3,34
Ουρουγουάη	2.688	2,38
Χιλή	2.095	1,86
Ισπανία	1.125	1,00
Μερικό σύνολο	86.561	76,80
Σύνολο εξαγωγών	112.714	

Αργεντινή		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	91.511	35,13
Η.Π.Α.	38.093	14,62
Γερμανία	37.072	14,23
Γαλλία	25.809	9,91
Ιταλία	23.279	8,94
Βέλγιο	11.800	4,53
Μερικό σύνολο	227.564	87,35
Σύνολο εισαγωγών	260.522	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	47.850	16,97
Γερμανία	38.038	13,49
Γαλλία	34.512	12,24
Βέλγιο	24.725	8,77
Η.Π.Α.	12.865	4,56
Βραζιλία	11.475	4,07
Ιταλία	6.664	2,36
Ουρουγουάη	4.858	1,72
Ολλανδία	2.871	1,02
Μερικό σύνολο	183.858	65,19
Σύνολο εξαγωγών	282.025	

Νορβηγία		
Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	17.134	26,61
Ην. Βασίλειο	16.889	26,23
Σουηδία	10.262	15,94
Ρωσία	5.708	8,87
Η.Π.Α.	3.020	4,69
Δανία	2.946	4,58
Ολλανδία	2.662	4,13
Βέλγιο	2.370	3,68
Γαλλία	1.399	2,17
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>62.390</i>	<i>96,91</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>64.378</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	14.455	39,15
Σουηδία	4.852	13,14
Γερμανία	4.647	12,59
Ισπανία	2.644	7,16
Ολλανδία	2.007	5,44
Γαλλία	1.840	4,98
Βέλγιο	1.344	3,64
Δανία	1.233	3,34
Ρωσία	1.004	2,72
Ιταλία	623	1,69
Αυστραλία	560	1,52
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>35.209</i>	<i>95,37</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>36.919</i>	

Σουηδία		
Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	31.384	32,81
Ην. Βασίλειο	26.487	27,69
Δανία	12.124	12,68
Νορβηγία	7.706	8,06
Ρωσία	4.644	4,86
Βέλγιο	3.133	3,28
Η.Π.Α.	2.437	2,55
Γαλλία	1.922	2,01
Φινλανδία	1.591	1,66
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>91.428</i>	<i>95,59</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>95.650</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	38.606	42,34
Γερμανία	11.730	12,86

Νορβηγία		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	25.640	27,85
Γερμανία	23.628	25,66
Σουηδία	10.970	11,92
Ρωσία	8.347	9,07
Δανία	5.345	5,81
Ολλανδία	4.052	4,40
Η.Π.Α.	3.847	4,18
Βέλγιο	3.656	3,97
Γαλλία	1.611	1,75
Ισλανδία	1.508	1,64
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>88.604</i>	<i>96,24</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>92.065</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	23.479	40,78
Γερμανία	8.475	14,72
Ολλανδία	4.230	7,35
Σουηδία	3.256	5,65
Ισπανία	3.207	5,57
Δανία	2.801	4,86
Γαλλία	2.349	4,08
Βέλγιο	2.184	3,79
Η.Π.Α.	1.411	2,45
Ρωσία	1.370	2,38
Ιταλία	1.228	2,13
Αυστραλία	1.029	1,79
Πορτογαλία	647	1,12
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>55.666</i>	<i>96,68</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>57.580</i>	

Σουηδία		
Εισαγωγές	1906	%
Γερμανία	61.917	36,19
Ην. Βασίλειο	42.509	24,85
Η.Π.Α.	16.083	9,40
Δανία (+Ισλανδία)	11.244	6,57
Ρωσία	6.796	3,97
Νορβηγία	6.635	3,88
Γαλλία	5.473	3,20
Ολλανδία	4.055	2,37
Βέλγιο	2.754	1,61
Φινλανδία	1.990	1,16
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>159.456</i>	<i>93,21</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>171.076</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	45.818	33,90
Γερμανία	25.886	19,15

Δανία	11.337	12,43
Γαλλία	7.870	8,63
Ολλανδία	5.398	5,92
Νορβηγία	5.239	5,75
Βέλγιο	3.236	3,55
Φινλανδία	2.177	2,39
Ρωσία	1.397	1,53
Μερικό σύνολο	86.990	95,41
Σύνολο εξαγωγών	91.179	

Δανία	14.751	10,91
Γαλλία	9.929	7,35
Νορβηγία	9.487	7,02
Ολλανδία	7.056	5,22
Βέλγιο	3.673	2,72
Η.Π.Α.	3.124	2,31
Φινλανδία	2.767	2,05
Ρωσία	2.005	1,48
Ισπανία	1.488	1,10
Μερικό σύνολο	125.984	93,22
Σύνολο εξαγωγών	135.146	

Φινλανδία (R)

Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	11.311	33,95
Ρωσία	10.702	32,12
Ην. Βασίλειο	4.699	14,10
Σουηδία	1.974	5,92
Δανία	1.136	3,41
Βέλγιο	940	2,82
Γαλλία	740	2,22
Ισπανία	423	1,27
Μερικό σύνολο	31.925	95,81
Σύνολο εισαγωγών	33.320	

Φινλανδία (R)

Εισαγωγές	1906	%
Γερμανία	23.872	39,40
Ρωσία	18.431	30,42
Ην. Βασίλειο	6.963	11,49
Δανία	3.664	6,05
Σουηδία	3.144	5,19
Βέλγιο	1.538	2,54
Γαλλία	854	1,41
Μερικό σύνολο	58.466	96,51
Σύνολο εισαγωγών	60.582	

Εξαγωγές	1896	%
Ρωσία	9.246	30,14
Ην. Βασίλειο	9.046	29,49
Δανία	3.604	11,75
Γαλλία	2.451	7,99
Γερμανία	2.038	6,64
Σουηδία	1.053	3,43
Ολλανδία	1.049	3,42
Ισπανία	1.035	3,37
Βέλγιο	985	3,21
Μερικό σύνολο	30.507	99,45
Σύνολο εξαγωγών	30.676	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	16.558	30,49
Ρωσία	15.962	29,40
Γερμανία	5.580	10,28
Γαλλία	4.433	8,16
Ολλανδία	3.154	5,81
Βέλγιο	2.630	4,84
Δανία	2.438	4,49
Σουηδία	1.571	2,89
Ισπανία	1.160	2,14
Μερικό σύνολο	53.486	98,50
Σύνολο εξαγωγών	54.301	

Δανία

Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	33.789	32,84
Ην. Βασίλειο	20.975	20,38
Σουηδία	13.590	13,21
Ρωσία	8.801	8,55
Η.Π.Α.	4.562	4,43
Ολλανδία	2.362	2,30
Γαλλία	2.137	2,08
Βέλγιο	1.757	1,71
Νορβηγία	1.543	1,50
Μερικό σύνολο	89.516	87,00
Σύνολο εισαγωγών	102.895	

Δανία

Εισαγωγές	1905	%
Γερμανία	55.566	33,31
Ην. Βασίλειο	26.838	16,09
Η.Π.Α.	26.832	16,08
Ρωσία	17.243	10,34
Σουηδία	15.809	9,48
Ολλανδία	4.394	2,63
Γαλλία	3.816	2,29
Νορβηγία	2.652	1,59
Βέλγιο	2.573	1,54
Μερικό σύνολο	155.723	93,34
Σύνολο εισαγωγών	166.837	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	45.475	59,77
Γερμανία	15.502	20,38
Σουηδία	5.763	7,57
Νορβηγία	2.301	3,02
Ρωσία	1.506	1,98
Ισλανδία	1.193	1,57
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>71.740</i>	<i>94,30</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>76.080</i>	

Εξαγωγές	1905	%
Ην. Βασίλειο	75.025	52,47
Γερμανία	34.318	24,00
Σουηδία	11.142	7,79
Ρωσία	7.983	5,58
Η.Π.Α.	5.529	3,87
Νορβηγία	4.140	2,90
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>138.137</i>	<i>96,61</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>142.991</i>	

Ην. Βασίλειο		
Εισαγωγές	1896	%
Η.Π.Α.	517.539	24,07
Γαλλία	243.836	11,34
Ολλανδία	142.399	6,62
Γερμανία	134.243	6,24
Ινδία (UK)	123.052	5,72
Ρωσία	110.359	5,13
Αυστραλία	103.861	4,83
Βέλγιο	93.541	4,35
Σουηδία-Νορβηγία	67.334	3,13
Ισπανία	58.388	2,72
Δανία	51.782	2,41
Αίγυπτος	47.007	2,19
Αργεντινή	43.673	2,03
Νέα Ζηλανδία	39.226	1,82
Τουρκία	25.874	1,20
Κεϋλάνη	22.987	1,07
Ακρ. Καλ. Ελπίδας	21.706	1,01
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>1.846.807</i>	<i>85,90</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>2.150.063</i>	

Ην. Βασίλειο		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	638.006	21,57
Γαλλία	262.166	8,86
Γερμανία	185.033	6,25
Ινδία (UK)	184.116	6,22
Ολλανδία	178.374	6,03
Ρωσία	146.245	4,94
Αυστραλία	141.800	4,79
Βέλγιο	141.291	4,78
Αργεντινή	115.837	3,92
Σουηδία-Νορβηγία	85.823	2,90
Αίγυπτος	82.041	2,77
Δανία	80.742	2,73
Ισπανία	77.026	2,60
Νέα Ζηλανδία	75.955	2,57
Βραζιλία	44.345	1,50
Straits Settlements	43.328	1,46
Χιλή	30.525	1,03
Τουρκία	29.567	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>2.542.220</i>	<i>85,94</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>2.958.289</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ινδία (UK)	146.471	12,53
Γερμανία	108.252	9,26
Η.Π.Α.	99.394	8,50
Αυστραλία	87.077	7,45
Γαλλία	68.868	5,89
Ακ. Καλής Ελπίδας	52.009	4,45
Ολλανδία	40.557	3,47
Βέλγιο	38.038	3,25
Ρωσία	34.967	2,99
Κίνα	32.690	2,80
Βραζιλία	32.430	2,77
Αργεντινή	32.221	2,76
Ιαπωνία	29.361	2,51
Καναδάς + Νέα Γη	28.010	2,40
Ιταλία	26.071	2,23
Σουηδία+Νορβηγία	25.280	2,16
Τουρκία	24.497	2,10
Νέα Ζηλανδία	19.442	1,66

Εξαγωγές	1906	%
Ινδία (UK)	219.875	12,03
Γερμανία	163.315	8,94
Η.Π.Α.	135.118	7,39
Γαλλία	99.494	5,44
Αυστραλία	98.444	5,39
Αργεντινή	94.549	5,17
Καναδάς	69.132	3,78
Ιαπωνία	62.815	3,44
Κίνα	59.371	3,25
Ολλανδία	56.494	3,09
Βέλγιο	56.427	3,09
Ιταλία	54.333	2,97
Ακρ. Καλ. Ελπίδας	51.083	2,79
Σουηδία-Νορβηγία	45.304	2,48
Αίγυπτος	43.486	2,38
Ρωσία	42.235	2,31
Βραζιλία	37.197	2,04
Νέα Ζηλανδία	36.013	1,97

Αίγυπτος	18.386	1,57	Χιλή	29.577	1,62
Ισπανία	16.817	1,44	Δανία	23.689	1,30
Νατάλ	15.253	1,31	Νατάλ	23.127	1,27
Δανία	13.945	1,19	Ισπανία	22.512	1,23
Χιλή	12.426	1,06	Straits Settlements	18.452	1,01
Μερικό σύνολο	1.002.462	85,78	Μερικό σύνολο	1.542.042	84,37
Σύνολο εξαγωγών	1.168.669		Σύνολο εξαγωγών	1.827.735	

Γερμανία		
Εισαγωγές	1896	%
Ρωσία	149.512	14,59
Ην. Βασίλειο	131.212	12,80
Αυστροουγγαρία	130.151	12,70
Η.Π.Α.	125.736	12,27
Γαλλία	54.629	5,33
Βέλγιο	41.223	4,02
Ολλανδία	37.827	3,69
Ινδία (UK)*	36.663	3,58
Ελβετία	32.975	3,22
Ιταλία	31.416	3,06
Αργεντινή	25.656	2,50
Βραζιλία	23.709	2,31
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	18.349	1,79
Χιλή	18.039	1,76
Σουηδία	17.533	1,71
Ρουμανία	16.361	1,60
Δανία	13.017	1,27
Μερικό σύνολο	904.008	88,19
Σύνολο εισαγωγών	1.025.105	

Γερμανία		
Εισαγωγές	1906	%
Η.Π.Α.	294.252	15,41
Ρωσία	254.271	13,32
Ην. Βασίλειο	196.196	10,28
Αυστροουγγαρία	192.727	10,09
Γαλλία	103.134	5,40
Αργεντινή	88.592	4,64
Ινδία (UK)	76.686	4,02
Βέλγιο	69.292	3,63
Ολλανδία	57.429	3,01
Ιταλία	57.365	3,00
Ελβετία	51.599	2,70
Βραζιλία	44.757	2,34
Ισπανία	35.870	1,88
Σουηδία	35.622	1,87
Χιλή	34.519	1,81
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	33.897	1,78
Δανία	30.504	1,60
Ρουμανία	27.948	1,46
Μερικό σύνολο	1.684.660	88,24
Σύνολο εισαγωγών	1.909.210	

* Εκτίμηση από αναφερόμενο ποσό στην πηγή για τρεις προορισμούς, βλ. *Statistical...* σελ. 95.

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	169.645	20,22
Αυστροουγγαρία	95.125	11,34
Η.Π.Α.	91.214	10,87
Ολλανδία	62.270	7,42
Ελβετία	56.774	6,77
Ρωσία	55.119	6,57
Γαλλία	47.917	5,71
Βέλγιο	39.969	4,76
Δανία	23.052	2,75
Ιταλία	19.893	2,37
Σουηδία	18.660	2,22
Βραζιλία	14.360	1,71
Νορβηγία	11.459	1,37
Αργεντινή	10.490	1,25
Ινδία (UK)*	9.949	1,19
Ισπανία	9.384	1,12
Κίνα*	9.364	1,12
Ιαπωνία	8.475	1,01
Μερικό σύνολο	753.119	89,77

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	254.003	16,78
Αυστροουγγαρία	154.542	10,21
Η.Π.Α.	151.423	10,01
Ολλανδία	105.523	6,97
Ρωσία	96.631	6,38
Γαλλία	91.079	6,02
Ελβετία	88.907	5,87
Βέλγιο	84.757	5,60
Ιταλία	54.961	3,63
Δανία	46.948	3,10
Σουηδία	41.993	2,77
Αργεντινή	40.503	2,68
Ινδία (UK)	24.258	1,60
Βραζιλία	21.125	1,40
Ιαπωνία	20.949	1,38
Νορβηγία	17.296	1,14
Χιλή	17.238	1,14
Τουρκία	16.252	1,07
Κίνα	16.125	1,07

Σύνολο εξαγωγών	838.981	Ρουμανία	15.198	1,00
		Μερικό σύνολο	1.359.711	89,84
		Σύνολο εξαγωγών	1.513.449	

* Εκτίμηση από αναφερόμενο ποσό στην πηγή για τρεις προορισμούς, βλ. *Statistical...* σελ. 97.

Ολλανδία		
Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	121.630	18,51
Ην. Βασίλειο	102.772	15,64
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	96.147	14,63
Ρωσία	89.793	13,66
Βέλγιο	70.048	10,66
Η.Π.Α.	67.053	10,20
Ρουμανία	19.706	3,00
Ινδία (UK)	16.691	2,54
Ισπανία	14.628	2,23
Γαλλία	9.477	1,44
Μερικό σύνολο	607.945	92,50
Σύνολο εισαγωγών	657.242	

Εξαγωγές		
	1896	%
Γερμανία	281.587	52,37
Ην. Βασίλειο	116.650	21,70
Βέλγιο	65.912	12,26
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	21.212	3,95
Η.Π.Α.	18.698	3,48
Γαλλία	9.414	1,75
Μερικό σύνολο	513.473	95,50
Σύνολο εξαγωγών	537.661	

Βέλγιο		
Εισαγωγές	1897	%
Γαλλία	57.241	15,83
Ην. Βασίλειο	53.184	14,71
Γερμανία	45.157	12,49
Η.Π.Α.	44.726	12,37
Ολλανδία	29.856	8,26
Ρωσία	26.859	7,43
Ρουμανία	19.045	5,27
Αργεντινή	13.164	3,64
Ινδία (UK)	9.019	2,49
Βραζιλία	7.404	2,05
Σουηδία	6.665	1,84
Ισπανία	6.492	1,80
Αυστραλία	5.722	1,58
Τουρκία	4.970	1,37
Ιταλία	4.642	1,28
Χιλή	4.014	1,11
Νορβηγία	3.882	1,07
Μερικό σύνολο	342.042	94,62

Ολλανδία		
Εισαγωγές	1906	%
Γερμανία	247.446	24,39
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	135.578	13,36
Η.Π.Α.	126.624	12,48
Ην. Βασίλειο	124.005	12,22
Βέλγιο	106.166	10,47
Ρωσία	86.908	8,57
Ισπανία	28.678	2,83
Ρουμανία	28.400	2,80
Ινδία (UK)	23.632	2,33
Σουηδία	16.906	1,67
Γαλλία	14.257	1,41
Βραζιλία	10.603	1,05
Μερικό σύνολο	949.203	93,57
Σύνολο εισαγωγών	1.014.434	

Εξαγωγές		
	1906	%
Γερμανία	425.695	50,81
Ην. Βασίλειο	187.291	22,36
Βέλγιο	104.545	12,48
Η.Π.Α.	34.645	4,14
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	27.168	3,24
Μερικό σύνολο	779.344	93,03
Σύνολο εξαγωγών	837.746	

Βέλγιο		
Εισαγωγές	1907	%
Γαλλία	125.839	17,28
Ην. Βασίλειο	94.121	12,92
Γερμανία	88.813	12,19
Η.Π.Α.	61.432	8,43
Ολλανδία	57.777	7,93
Αργεντινή	46.925	6,44
Ρωσία	40.692	5,59
Ρουμανία	39.843	5,47
Ινδία (UK)	33.824	4,64
Αυστραλία	21.956	3,01
Βραζιλία	15.575	2,14
Ισπανία	11.732	1,61
Κονγκό	11.331	1,56
Χιλή	9.314	1,28
Ιταλία	8.908	1,22
Μερικό σύνολο	668.082	91,73
Σύνολο εισαγωγών	728.307	

Σύνολο εισαγωγών 361.491

Εξαγωγές	1897	%
Γερμανία	70.108	22,34
Ην. Βασίλειο	58.302	18,57
Γαλλία	57.502	18,32
Ολλανδία	35.528	11,32
Η.Π.Α.	11.664	3,72
Ρωσία	7.912	2,52
Ελβετία	6.206	1,98
Ιταλία	5.496	1,75
Ισπανία	4.673	1,49
Αίγυπτος	3.961	1,26
Βραζιλία	3.282	1,05
Τουρκία	3.262	1,04
Ινδία (UK)	3.251	1,04
Αργεντινή	3.245	1,03
Κονγκό	3.226	1,03
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>277.618</i>	<i>88,44</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>313.890</i>	

Εξαγωγές	1907	%
Γερμανία	135.345	24,62
Γαλλία	102.385	18,63
Ην. Βασίλειο	79.270	14,42
Ολλανδία	58.660	10,67
Ιταλία	19.124	3,48
Η.Π.Α.	15.511	2,82
Αργεντινή	13.987	2,54
Ελβετία	7.847	1,43
Κίνα	7.829	1,42
Ρωσία	7.422	1,35
Χιλή	7.186	1,31
Βραζιλία	6.510	1,18
Αίγυπτος	6.212	1,13
Τουρκία	6.066	1,10
Ισπανία	6.008	1,09
Ινδία (UK)	5.565	1,01
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>484.927</i>	<i>88,22</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>549.689</i>	

Γαλλία

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	98.546	13,44
Η.Π.Α.	60.563	8,26
Γερμανία	59.425	8,11
Ισπανία	55.562	7,58
Βέλγιο	54.426	7,42
Αργεντινή	41.032	5,60
Αλγερία	37.982	5,18
Ρωσία	34.894	4,76
Ινδία (UK)	32.385	4,42
Ιταλία	24.492	3,34
Τουρκία	17.409	2,37
Βραζιλία	17.177	2,34
Κίνα	15.363	2,10
Αυστραλία	14.842	2,02
Ελβετία	14.552	1,98
Αυστροουγγαρία	14.089	1,92
Σουηδία	12.198	1,66
Ιαπωνία	12.043	1,64
Χιλή	11.020	1,50
Ολλανδία	8.608	1,17
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>636.608</i>	<i>86,83</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>733.126</i>	

Γαλλία

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	144.847	13,34
Η.Π.Α.	113.465	10,45
Γερμανία	112.596	10,37
Βέλγιο	72.761	6,70
Ρωσία	58.460	5,38
Ινδία (UK)	58.054	5,35
Αργεντινή	54.387	5,01
Αλγερία	47.034	4,33
Ιταλία	35.107	3,23
Κίνα	34.412	3,17
Ισπανία	33.042	3,04
Αυστραλία	29.066	2,68
Βραζιλία	24.029	2,21
Τουρκία	22.195	2,04
Ελβετία	21.134	1,95
Χιλή	16.521	1,52
Ιαπωνία	15.401	1,42
Αυστροουγγαρία	14.803	1,36
Ολλανδία	14.417	1,33
Σουηδία	14.147	1,30
Αίγυπτος	12.912	1,19
Γαλλική Ινδοκίνα	11.445	1,05
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>960.235</i>	<i>88,41</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>1.086.059</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	198.906	30,30

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	249.781	24,58

Βέλγιο	96.770	14,74
Γερμανία	65.562	9,99
Η.Π.Α.	43.367	6,61
Αλγερία	42.035	6,40
Ελβετία	34.721	5,29
Ιταλία	22.234	3,39
Ισπανία	19.358	2,95
Βραζιλία	13.240	2,02
Αργεντινή	10.866	1,66
Ολλανδία	8.897	1,36
Τουρκία	7.836	1,19
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>563.792</i>	<i>85,89</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>656.378</i>	

Βέλγιο	155.095	15,26
Γερμανία	123.578	12,16
Η.Π.Α.	77.605	7,64
Αλγερία	68.592	6,75
Ελβετία	59.098	5,82
Ιταλία	47.690	4,69
Ισπανία	25.283	2,49
Αργεντινή	22.002	2,17
Τυνησία	13.394	1,32
Ρωσία	12.922	1,27
Αίγυπτος	12.005	1,18
Γαλλική Ινδοκίνα	11.715	1,15
Τουρκία	11.406	1,12
Βραζιλία	10.538	1,04
Ολλανδία	10.171	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>910.875</i>	<i>89,63</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>1.016.240</i>	

Ελβετία

Εισαγωγές	1897	%
Γερμανία	59.130	29,83
Γαλλία	36.359	18,34
Ιταλία	28.919	14,59
Ρωσία	12.915	6,51
Αυστροουγγαρία	12.902	6,51
Ην. Βασίλειο	10.430	5,26
Η.Π.Α.	9.976	5,03
Βέλγιο	4.740	2,39
Κίνα	4.694	2,37
Ισπανία	3.147	1,59
Βραζιλία	2.523	1,27
Αίγυπτος	2.274	1,15
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>188.009</i>	<i>94,84</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>198.248</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Γερμανία	33.884	25,33
Ην. Βασίλειο	28.192	21,07
Γαλλία	16.144	12,07
Η.Π.Α.	13.701	10,24
Αυστροουγγαρία	7.966	5,95
Ιταλία	7.522	5,62
Ρωσία	4.719	3,53
Βέλγιο	2.578	1,93
Ισπανία	2.235	1,67
Κίνα	2.190	1,64
Ινδία (UK)	2.077	1,55
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>121.208</i>	<i>90,60</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>133.782</i>	

Αυστροουγγαρία

Εισαγωγές	1896	%
------------------	-------------	----------

Ελβετία

Εισαγωγές	1907	%
Γερμανία	106.406	32,67
Γαλλία	57.469	17,65
Ιταλία	44.446	13,65
Ην. Βασίλειο	22.759	6,99
Αυστροουγγαρία	19.878	6,10
Ρωσία	13.640	4,19
Η.Π.Α.	13.538	4,16
Βέλγιο	6.551	2,01
Αίγυπτος	5.216	1,60
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>289.903</i>	<i>89,02</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>325.673</i>	

Εξαγωγές	1907	%
Γερμανία	54.401	24,45
Ην. Βασίλειο	36.385	16,35
Η.Π.Α.	30.795	13,84
Γαλλία	23.407	10,52
Ιταλία	16.048	7,21
Αυστροουγγαρία	12.704	5,71
Ρωσία	6.447	2,90
Βέλγιο	3.926	1,76
Ισπανία	3.520	1,58
Καναδάς	3.263	1,47
Ινδία (UK)	3.041	1,37
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>193.937</i>	<i>87,16</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>222.517</i>	

Αυστροουγγαρία

Εισαγωγές	1906	%
------------------	-------------	----------

Γερμανία	104.523	36,48
Ην. Βασίλειο	29.837	10,41
Ιταλία	19.154	6,68
Ρωσία	17.914	6,25
Η.Π.Α.	17.216	6,01
Βραζιλία	11.308	3,95
Γαλλία	10.016	3,50
Ελβετία	8.983	3,13
Τουρκία	6.563	2,29
Σερβία	6.232	2,17
Βέλγιο	5.203	1,82
Ρουμανία	4.291	1,50
Ολλανδία	4.141	1,45
Ελλάδα	3.752	1,31
Μερικό σύνολο	249.133	86,94
Σύνολο εισαγωγών	286.550	

Γερμανία	183.819	38,68
Η.Π.Α.	43.722	9,20
Ην. Βασίλειο	38.429	8,09
Ρωσία	30.718	6,46
Ιταλία	23.635	4,97
Γαλλία	16.063	3,38
Ελβετία	15.099	3,18
Βραζιλία	10.692	2,25
Βέλγιο	9.466	1,99
Τουρκία	9.250	1,95
Ρουμανία	7.175	1,51
Αίγυπτος	6.542	1,38
Σερβία	6.154	1,29
Ελλάδα	5.023	1,06
Μερικό σύνολο	405.787	85,38
Σύνολο εισαγωγών	475.265	

Εξαγωγές	1896	%
Γερμανία	163.168	51,92
Ην. Βασίλειο	30.078	9,57
Ιταλία	24.407	7,77
Ελβετία	14.229	4,53
Γαλλία	12.014	3,82
Ρωσία	11.219	3,57
Ρουμανία	10.666	3,39
Τουρκία	10.087	3,21
Η.Π.Α.	7.021	2,23
Σερβία	4.098	1,30
Ολλανδία	3.925	1,25
Αίγυπτος	3.851	1,23
Βέλγιο	3.213	1,02
Μερικό σύνολο	297.976	94,82
Σύνολο εξαγωγών	314.246	

Εξαγωγές	1906	%
Γερμανία	229.917	47,59
Ην. Βασίλειο	46.959	9,72
Ιταλία	36.220	7,50
Τουρκία	23.101	4,78
Ρουμανία	20.512	4,25
Ελβετία	17.013	3,52
Γαλλία	15.567	3,22
Ρωσία	14.089	2,92
Η.Π.Α.	12.040	2,49
Αίγυπτος	8.846	1,83
Ολλανδία	6.871	1,42
Βέλγιο	4.863	1,01
Μερικό σύνολο	435.998	90,24
Σύνολο εξαγωγών	483.158	

Πορτογαλία

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	13.151	30,80
Γερμανία	6.074	14,23
Η.Π.Α.	4.774	11,18
Γαλλία	4.167	9,76
Ισπανία	4.152	9,73
Ρωσία	2.144	5,02
Βραζιλία	1.754	4,11
Βέλγιο	1.459	3,42
Σουηδία-Νορβηγία	1.101	2,58
Ιταλία	926	2,17
Μερικό σύνολο	39.702	92,99
Σύνολο εισαγωγών	42.693	

Πορτογαλία

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	18.825	28,86
Γερμανία	11.108	17,03
Γαλλία	6.945	10,65
Η.Π.Α.	5.056	7,75
Ισπανία	4.644	7,12
Βέλγιο	2.536	3,89
Αργεντινή	2.196	3,37
Βραζιλία	2.122	3,25
Σουηδία-Νορβηγία	1.826	2,80
Ρωσία	1.404	2,15
Ιταλία	1.086	1,67
Αυστροουγγαρία	1.028	1,58
Ολλανδία	977	1,50
Μερικό σύνολο	59.753	91,61
Σύνολο εισαγωγών	65.223	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	7.828	27,73
Βραζιλία	7.105	25,17
Ισπανία	3.419	12,11
Γερμανία	2.185	7,74
Ανγκόλα	1.873	6,63
Βέλγιο	800	2,83
Ρωσία	702	2,49
Γαλλία	661	2,34
Ολλανδία	632	2,24
Η.Π.Α.	547	1,94
Μοζαμβίκη	526	1,86
Δανία	385	1,36
Σουηδία-Νορβηγία	360	1,28
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>27.023</i>	<i>95,72</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>28.230</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	8.496	25,71
Βραζιλία	5.823	17,62
Ισπανία	5.423	16,41
Γερμανία	2.706	8,19
Ανγκόλα	2.368	7,17
Γαλλία	1.637	4,95
Ρωσία	1.604	4,85
Μαρόκο	1.238	3,75
Βέλγιο	1.009	3,05
Ιταλία	563	1,70
Η.Π.Α.	452	1,37
Ολλανδία	425	1,29
Δανία	330	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>32.074</i>	<i>97,08</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>33.040</i>	

Ισπανία		
Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	26.359	22,26
Ην. Βασίλειο	24.374	20,58
Η.Π.Α.	11.744	9,92
Γερμανία	6.979	5,89
Ρωσία	6.953	5,87
Βέλγιο	6.473	5,47
Πορτογαλία	5.600	4,73
Πουέρτο Ρίκο	4.455	3,76
Φιλιππίνες	3.676	3,10
Κούβα	3.493	2,95
Ιταλία	3.346	2,83
Νορβηγία	2.764	2,33
Αργεντινή	1.393	1,18
Αίγυπτος	1.261	1,06
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>108.870</i>	<i>91,92</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>118.437</i>	

Ισπανία		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	29.739	17,24
Γαλλία	24.586	14,25
Η.Π.Α.	24.072	13,96
Γερμανία	15.808	9,16
Ρωσία	11.148	6,46
Πορτογαλία	7.523	4,36
Αργεντινή	6.104	3,54
Βέλγιο	4.777	2,77
Νορβηγία	2.855	1,66
Ελβετία	2.793	1,62
Ιταλία	2.724	1,58
Φιλιππίνες	2.640	1,53
Ολλανδία	2.153	1,25
Βραζιλία	2.143	1,24
Αίγυπτος	1.824	1,06
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>140.889</i>	<i>81,68</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>172.491</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	37.324	28,18
Ην. Βασίλειο	35.741	26,98
Κούβα	21.348	16,12
Φιλιππίνες	6.128	4,63
Πορτογαλία	5.546	4,19
Ολλανδία	2.941	2,22
Βέλγιο	2.810	2,12
Η.Π.Α.	1.734	1,31
Αργεντινή	1.600	1,21
Ιταλία	1.534	1,16
Γερμανία	1.487	1,12
Μεξικό	1.382	1,04
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>119.575</i>	<i>90,27</i>

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	49.567	32,48
Γαλλία	25.215	16,52
Κούβα	10.196	6,68
Ολλανδία	8.801	5,77
Γερμανία	8.087	5,30
Αργεντινή	7.476	4,90
Ιταλία	6.891	4,52
Η.Π.Α.	6.013	3,94
Πορτογαλία	5.967	3,91
Μεξικό	5.303	3,48
Βέλγιο	5.186	3,40
Κανάρια Νησιά	2.033	1,33
Φιλιππίνες	1.820	1,19

Σύνολο εξαγωγών 132.464

Ουρουγουάη 1.818 1,19
Μερικό σύνολο 144.373 94,61
Σύνολο εξαγωγών 152.593

Ιταλία		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	44.369	19,48
Γερμανία	27.938	12,27
Γαλλία	25.806	11,33
Αυστροουγγαρία	25.455	11,18
Ρωσία	24.093	10,58
Η.Π.Α.	23.463	10,30
Ινδία (UK)	12.867	5,65
Ελβετία	8.618	3,78
Βέλγιο	5.385	2,36
Αργεντινή	5.284	2,32
Τουρκία	4.360	1,91
Ρουμανία	3.853	1,69
Κίνα	2.730	1,20
Μερικό σύνολο	214.221	94,05
Σύνολο εισαγωγών	227.773	

Ιταλία		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	86.984	17,56
Γερμανία	76.820	15,51
Η.Π.Α.	60.072	12,13
Γαλλία	47.166	9,52
Αυστροουγγαρία	43.940	8,87
Ρωσία	37.338	7,54
Ινδία (UK)	22.985	4,64
Ρουμανία	16.684	3,37
Ελβετία	16.415	3,31
Κίνα	15.538	3,14
Βέλγιο	13.381	2,70
Αργεντινή	9.158	1,85
Τουρκία	7.413	1,50
Ισπανία	5.958	1,20
Μερικό σύνολο	459.852	92,83
Σύνολο εισαγωγών	495.379	

Εξαγωγές	1896	%
Ελβετία	32.873	16,19
Γερμανία	30.839	15,19
Γαλλία	29.554	14,55
Αυστροουγγαρία	23.421	11,53
Ην. Βασίλειο	21.150	10,42
Η.Π.Α.	16.686	8,22
Αργεντινή	11.073	5,45
Ινδία (UK)	4.923	2,42
Βέλγιο	3.600	1,77
Τουρκία	3.192	1,57
Αίγυπτος	2.740	1,35
Βραζιλία	2.604	1,28
Ισπανία	2.486	1,22
Ρωσία	2.467	1,21
Ολλανδία	2.163	1,07
Μερικό σύνολο	189.771	93,46
Σύνολο εξαγωγών	203.056	

Εξαγωγές	1906	%
Ελβετία	73.626	19,77
Γερμανία	49.528	13,30
Η.Π.Α.	46.447	12,47
Γαλλία	42.188	11,33
Αυστροουγγαρία	26.911	7,23
Αργεντινή	26.395	7,09
Ην. Βασίλειο	25.488	6,84
Βέλγιο	13.734	3,69
Τουρκία	13.459	3,61
Αίγυπτος	11.921	3,20
Ινδία (UK)	4.353	1,17
Μερικό σύνολο	334.050	89,71
Σύνολο εξαγωγών	372.387	

Ελλάδα		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	5.683	25,32
Ρωσία	4.659	20,76
Τουρκία	2.784	12,41
Αυστροουγγαρία	2.286	10,19
Γερμανία	1.970	8,78
Γαλλία	1.645	7,33
Η.Π.Α.	869	3,87
Ιταλία	561	2,50

Ελλάδα		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	5.380	19,27
Ρωσία	5.142	18,42
Αυστροουγγαρία	3.266	11,70
Γερμανία	2.815	10,08
Τουρκία	2.704	9,69
Γαλλία	1.968	7,05
Ιταλία	1.308	4,69
Η.Π.Α.	778	2,79

Βέλγιο	530	2,36
Ρουμανία	292	1,30
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>21.279</i>	<i>94,82</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>22.441</i>	

Βέλγιο	430	1,54
Ρουμανία	399	1,43
Ολλανδία	286	1,02
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>24.476</i>	<i>87,68</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>27.915</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	3.512	25,11
Βέλγιο	1.588	11,35
Τουρκία	1.530	10,94
Ρωσία	1.470	10,51
Αυστροουγγαρία	1.340	9,58
Γαλλία	1.255	8,97
Ιταλία	766	5,48
Γερμανία	643	4,60
Ολλανδία	623	4,45
Αίγυπτος	523	3,74
Η.Π.Α.	517	3,70
Ρουμανία	158	1,13
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>13.925</i>	<i>99,55</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>13.988</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	7.260	30,45
Ολλανδία	2.275	9,54
Αυστροουγγαρία	2.210	9,27
Γερμανία	2.102	8,82
Η.Π.Α.	1.694	7,11
Αίγυπτος	1.580	6,63
Γαλλία	1.568	6,58
Τουρκία	1.373	5,76
Ιταλία	979	4,11
Ρωσία	943	3,96
Βέλγιο	622	2,61
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>22.606</i>	<i>94,82</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>23.841</i>	

Βουλγαρία

Εισαγωγές	1896	%
Αυστροουγγαρία	4.321	29,26
Ην. Βασίλειο	3.515	23,80
Τουρκία	1.915	12,97
Γερμανία	1.658	11,23
Ρωσία	830	5,62
Γαλλία	648	4,39
Ιταλία	510	3,45
Ρουμανία	434	2,94
Βέλγιο	430	2,91
Σερβία	201	1,36
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>14.462</i>	<i>97,93</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>14.768</i>	

Βουλγαρία

Εισαγωγές	1906	%
Αυστροουγγαρία	5.365	25,63
Ην. Βασίλειο	3.783	18,07
Τουρκία	3.484	16,64
Γερμανία	3.092	14,77
Ιταλία	1.069	5,11
Γαλλία	1.036	4,95
Ρωσία	897	4,28
Ρουμανία	650	3,10
Βέλγιο	594	2,84
Σερβία	272	1,30
Ελβετία	214	1,02
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>20.456</i>	<i>97,71</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>20.936</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	6.336	30,19
Τουρκία	4.263	20,31
Γερμανία	3.947	18,81
Γαλλία	2.698	12,86
Βέλγιο	1.644	7,83
Αυστροουγγαρία	525	2,50
Ιταλία	365	1,74
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>19.778</i>	<i>94,24</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>20.987</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Τουρκία	4.188	18,94
Βέλγιο	3.863	17,47
Γερμανία	2.974	13,45
Ην. Βασίλειο	2.893	13,08
Ελλάδα	1.876	8,48
Γαλλία	1.733	7,84
Αυστροουγγαρία	1.583	7,16
Ιταλία	755	3,41
Η.Π.Α.	264	1,19
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>20.129</i>	<i>91,03</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>22.113</i>	

Ρουμανία			Ρουμανία		
Εισαγωγές	1896	%	Εισαγωγές	1906	%
Γερμανία	18.491	28,35	Γερμανία	27.457	33,70
Αυστροουγγαρία	17.921	27,48	Αυστροουγγαρία	23.042	28,28
Ην. Βασίλειο	14.160	21,71	Ην. Βασίλειο	12.097	14,85
Γαλλία	4.995	7,66	Γαλλία	3.747	4,60
Τουρκία	2.520	3,86	Ιταλία	3.515	4,31
Βέλγιο	1.909	2,93	Τουρκία	3.059	3,75
Ρωσία	1.567	2,40	Βέλγιο	2.671	3,28
Ιταλία	1.482	2,27	Ρωσία	1.995	2,45
Ελβετία	897	1,38	Ελβετία	1.446	1,77
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>63.942</i>	<i>98,04</i>	<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>79.029</i>	<i>97,01</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>65.219</i>		<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>81.468</i>	
Εξαγωγές	1896	%	Εξαγωγές	1906	%
Βέλγιο	21.973	35,13	Βέλγιο	29.432	31,04
Ην. Βασίλειο	21.603	34,54	Ιταλία	17.616	18,58
Αυστροουγγαρία	6.310	10,09	Ολλανδία	10.584	11,16
Γερμανία	3.281	5,25	Ην. Βασίλειο	10.143	10,70
Τουρκία	2.237	3,58	Αυστροουγγαρία	6.152	6,49
Ιταλία	1.996	3,19	Γαλλία	5.438	5,73
Γαλλία	1.696	2,71	Τουρκία	5.399	5,69
Ρωσία	1.189	1,90	Γερμανία	4.589	4,84
Ολλανδία	823	1,32	<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>89.353</i>	<i>94,22</i>
Βουλγαρία	753	1,20	<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>94.833</i>	
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>61.861</i>	<i>98,91</i>			
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>62.543</i>				
Σερβία			Σερβία		
Εισαγωγές	1897	%	Εισαγωγές	1907	%
Αυστροουγγαρία	4.922	56,28	Αυστροουγγαρία	4.941	36,27
Ην. Βασίλειο	1.251	14,30	Γερμανία	3.922	28,79
Γερμανία	928	10,61	Ην. Βασίλειο	1.972	14,48
Τουρκία	569	6,51	Τουρκία	642	4,71
Γαλλία	151	1,73	Γαλλία	469	3,44
Βουλγαρία	125	1,43	Ιταλία	444	3,26
Ελβετία	121	1,38	Ρουμανία	338	2,48
Ρουμανία	119	1,36	Ελβετία	275	2,02
Ιταλία	106	1,21	Βέλγιο	146	1,07
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>8.292</i>	<i>94,81</i>	<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>13.149</i>	<i>96,52</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>8.746</i>		<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>13.623</i>	
Εξαγωγές	1897	%	Εξαγωγές	1907	%
Αυστροουγγαρία	9.485	87,86	Γερμανία	6.355	40,41
Γερμανία	721	6,68	Βέλγιο	2.500	15,90
Τουρκία	287	2,66	Αυστροουγγαρία	2.322	14,76
Βουλγαρία	188	1,74	Ιταλία	946	6,01
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>10.681</i>	<i>98,93</i>	Τουρκία	845	5,37
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>10.796</i>		Ρωσία	605	3,85

Γαλλία	522	3,32
Ην. Βασίλειο	451	2,87
Βουλγαρία	385	2,45
Ρουμανία	229	1,46
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>15.160</i>	<i>96,39</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>15.728</i>	

Ρωσία		
Εισαγωγές	1896	%
Γερμανία	98.318	32,24
Ην. Βασίλειο	57.547	18,87
Η.Π.Α.	33.952	11,13
Κίνα	21.433	7,03
Γαλλία	12.104	3,97
Αυστροουγγαρία	11.840	3,88
Φινλανδία	10.573	3,47
Βέλγιο	10.093	3,31
Περσία	9.043	2,97
Αίγυπτος	7.031	2,31
Ιταλία	5.173	1,70
Τουρκία	3.154	1,03
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>280.261</i>	<i>91,91</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>304.932</i>	

Ρωσία		
Εισαγωγές	1906	%
Γερμανία	153.687	37,27
Ην. Βασίλειο	54.449	13,20
Κίνα	50.175	12,17
Η.Π.Α.	24.437	5,93
Φινλανδία	16.471	3,99
Γαλλία	14.789	3,59
Περσία	12.619	3,06
Ιαπωνία	12.492	3,03
Αυστροουγγαρία	10.999	2,67
Ολλανδία	6.815	1,65
Αίγυπτος	6.293	1,53
Ιταλία	5.611	1,36
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>368.837</i>	<i>89,45</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>412.355</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Γερμανία	95.131	26,72
Ην. Βασίλειο	83.187	23,37
Ολλανδία	36.629	10,29
Γαλλία	30.091	8,45
Ιταλία	18.825	5,29
Αυστροουγγαρία	15.480	4,35
Βέλγιο	11.965	3,36
Φινλανδία	9.128	2,56
Περσία	7.497	2,11
Τουρκία	7.414	2,08
Δανία	4.704	1,32
Ρουμανία	3.976	1,12
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>324.027</i>	<i>91,02</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>355.991</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Γερμανία	146.608	26,00
Ην. Βασίλειο	116.105	20,59
Ολλανδία	55.599	9,86
Γαλλία	39.401	6,99
Κίνα	29.628	5,25
Ιταλία	26.759	4,75
Φινλανδία	24.348	4,32
Αυστροουγγαρία	23.198	4,11
Βέλγιο	21.285	3,77
Περσία	16.354	2,90
Δανία	15.848	2,81
Ρουμανία	9.055	1,61
Τουρκία	7.850	1,39
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>532.038</i>	<i>94,36</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>563.866</i>	

Τουρκία		
Εισαγωγές	1895	%
Ην. Βασίλειο	40.987	38,69
Αυστροουγγαρία	21.398	20,20
Γαλλία	12.066	11,39
Ρωσία	7.266	6,86
Βουλγαρία	4.547	4,29
Ρουμανία	3.315	3,13
Περσία	3.097	2,92
Βέλγιο	2.922	2,76

Τουρκία		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	48.366	35,05
Αυστροουγγαρία	28.671	20,77
Γαλλία	11.743	8,51
Ιταλία	10.763	7,80
Ρωσία	8.009	5,80
Γερμανία	5.831	4,23
Βέλγιο	4.339	3,14
Αίγυπτος	4.075	2,95

Ιταλία	2.886	2,72
Αίγυπτος	2.374	2,24
Ελλάδα	1.955	1,85
Γερμανία	1.351	1,28
Μερικό σύνολο	104.164	98,33
Σύνολο εισαγωγών	105.932	

Ρουμανία	3.499	2,54
Περσία	3.229	2,34
Ολλανδία	2.628	1,90
Ελλάδα	2.468	1,79
Βουλγαρία	2.055	1,49
Μερικό σύνολο	135.676	98,31
Σύνολο εισαγωγών	138.010	

Εξαγωγές	1895	%
Ην. Βασίλειο	26.197	43,29
Γαλλία	16.819	27,79
Αυστροουγγαρία	5.795	9,58
Ιταλία	2.093	3,46
Ρωσία	1.762	2,91
Βουλγαρία	1.676	2,77
Ολλανδία	1.455	2,40
Γερμανία	1.221	2,02
Η.Π.Α.	984	1,63
Ελλάδα	960	1,59
Ρουμανία	876	1,45
Μερικό σύνολο	59.838	98,88
Σύνολο εξαγωγών	60.517	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	27.851	32,18
Γαλλία	21.168	24,46
Αυστροουγγαρία	9.404	10,86
Γερμανία	5.402	6,24
Ιταλία	4.382	5,06
Βουλγαρία	3.326	3,84
Ρωσία	2.613	3,02
Ολλανδία	2.557	2,95
Ελλάδα	2.392	2,76
Η.Π.Α.	2.165	2,50
Βέλγιο	2.147	2,48
Ρουμανία	1.760	2,03
Σερβία	864	1,00
Μερικό σύνολο	86.031	99,39
Σύνολο εξαγωγών	86.558	

Κίνα

Εισαγωγές	1896	%
Χονγκ Κονγκ	73.451	43,17
Ην. Βασίλειο	35.835	21,06
Ινδία (UK)	18.514	10,88
Ιαπωνία	13.982	8,22
Η.Π.Α.	9.592	5,64
Straits Settlements	2.605	1,53
Μερικό σύνολο	153.979	90,50
Σύνολο εισαγωγών	170.145	

Εξαγωγές	1896	%
Χονγκ Κονγκ	43.459	41,24
Ρωσία	11.984	11,37
Ιαπωνία	9.149	8,68
Ην. Βασίλειο	9.071	8,61
Η.Π.Α.	8.944	8,49
Ινδία (UK)	1.750	1,66
Straits Settlements	1.398	1,33
Μερικό σύνολο	85.755	81,37
Σύνολο εξαγωγών	105.389	

Κορέα

Εισαγωγές	1896	%
Ιαπωνία	2.263	65,75
Κίνα	1.138	33,06
Μερικό σύνολο	3.401	98,81

Κίνα

Εισαγωγές	1906	%
Χονγκ Κονγκ	118.124	33,84
Ην. Βασίλειο	64.172	18,38
Ιαπωνία	49.758	14,25
Η.Π.Α.	36.216	10,38
Ινδία (UK)	26.340	7,55
Μερικό σύνολο	294.610	84,40
Σύνολο εισαγωγών	349.057	

Εξαγωγές	1906	%
Χονγκ Κονγκ	67.433	34,99
Ιαπωνία	27.144	14,09
Η.Π.Α.	20.922	10,86
Ρωσία	15.312	7,95
Ην. Βασίλειο	10.838	5,62
Μερικό σύνολο	141.649	73,50
Σύνολο εξαγωγών	192.712	

Κορέα

Εισαγωγές	1906	%
Ιαπωνία	11.344	77,16
Κίνα	2.044	13,90
Η.Π.Α.	1.274	8,67

Σύνολο εισαγωγών	3.442		Μερικό σύνολο	14.662	99,73
			Σύνολο εισαγωγών	14.702	
Εξαγωγές	1896	%	Εξαγωγές	1906	%
Ιαπωνία	2.317	92,98	Ιαπωνία	3.445	85,06
Κίνα	139	5,58	Κίνα	349	8,62
Μερικό σύνολο	2.456	98,56	Μερικό σύνολο	3.794	93,68
Σύνολο εξαγωγών	2.492		Σύνολο εξαγωγών	4.050	

Ιαπωνία		
Εισαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	32.572	29,82
Straits Settlements	14.828	13,58
Κίνα	14.574	13,34
Η.Π.Α.	13.461	12,33
Γερμανία	9.035	8,27
Χονγκ Κονγκ	5.989	5,48
Κορέα	4.414	4,04
Γαλλία	2.564	2,35
Βέλγιο	1.580	1,45
Φιλιππίνες	1.332	1,22
Ελβετία	1.273	1,17
Μερικό σύνολο	101.622	93,05
Σύνολο εισαγωγών	109.212	

Εξαγωγές	1897	%
Η.Π.Α.	26.077	32,43
Γαλλία	13.048	16,23
Χονγκ Κονγκ	12.514	15,56
Κίνα	10.488	13,04
Ην. Βασίλειο	4.187	5,21
Straits Settlements	2.748	3,42
Κορέα	2.331	2,90
Ιταλία	1.484	1,85
Γερμανία	1.034	1,29
Καναδάς	1.023	1,27
Αυστραλία	926	1,15
Μερικό σύνολο	75.860	94,35
Σύνολο εξαγωγών	80.407	

Νέα Ζηλανδία		
Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	22.943	66,05
Αυστραλία	5.306	15,28
Η.Π.Α.	2.398	6,90
Φίτζι	1.143	3,29
Ινδία (UK)	611	1,76
Γερμανία	493	1,42
Κεϋλάνη	467	1,34
Μερικό σύνολο	33.361	96,05
Σύνολο εισαγωγών	34.734	

Ιαπωνία		
Εισαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	57.890	23,51
Η.Π.Α.	40.187	16,32
Straits Settlements	37.147	15,09
Κίνα	33.860	13,75
Γερμανία	23.739	9,64
Ολλανδ. Αν. Ινδίες	10.976	4,46
Κορέα	8.153	3,31
Βέλγιο	6.672	2,71
Αυστραλία	3.894	1,58
Γαλλία	3.498	1,42
Μερικό σύνολο	226.016	91,79
Σύνολο εισαγωγών	246.245	

Εξαγωγές	1907	%
Η.Π.Α.	65.153	30,53
Κίνα	51.905	24,32
Γαλλία	21.177	9,92
Κορέα	15.777	7,39
Χονγκ Κονγκ	12.070	5,66
Ην. Βασίλειο	11.089	5,20
Ιταλία	6.855	3,21
Straits Settlements	6.488	3,04
Γερμανία	5.564	2,61
Αυστραλία	2.384	1,12
Μερικό σύνολο	198.462	93,00
Σύνολο εξαγωγών	213.395	

Νέα Ζηλανδία		
Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	43.814	59,20
Αυστραλία	12.854	17,37
Η.Π.Α.	6.841	9,24
Φίτζι	1.840	2,49
Γερμανία	1.640	2,22
Ινδία (UK)	1.490	2,01
Κεϋλάνη	921	1,24
Καναδάς	764	1,03
Μερικό σύνολο	70.164	94,80
Σύνολο εισαγωγών	74.011	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	36.703	80,91
Αυστραλία	6.262	13,80
Η.Π.Α.	1.589	3,50
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>44.554</i>	<i>98,22</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>45.361</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	68.361	77,63
Αυστραλία	14.027	15,93
Η.Π.Α.	3.128	3,55
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>85.516</i>	<i>97,11</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>88.060</i>	

Αυστραλία

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	98.559	68,29
Η.Π.Α.	13.850	9,60
Γερμανία	7.663	5,31
Νέα Ζηλανδία	5.825	4,04
Ινδία (UK)	2.720	1,88
Γαλλία	1.704	1,18
Χονγκ Κονγκ	1.615	1,12
Κεϋλάνη	1.452	1,01
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>133.388</i>	<i>92,42</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>144.331</i>	

Αυστραλία

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	129.331	59,39
Η.Π.Α.	22.549	10,36
Γερμανία	15.596	7,16
Νέα Ζηλανδία	15.361	7,05
Ινδία (UK)	8.570	3,94
Βέλγιο	4.427	2,03
Κεϋλάνη	3.134	1,44
Γαλλία	2.251	1,03
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>201.219</i>	<i>92,41</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>217.751</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	105.267	65,62
Γαλλία	11.802	7,36
Η.Π.Α.	11.485	7,16
Γερμανία	7.476	4,66
Βέλγιο	6.435	4,01
Νέα Ζηλανδία	4.166	2,60
Κεϋλάνη	3.708	2,31
Ινδία (UK)	2.190	1,37
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>152.529</i>	<i>95,08</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>160.419</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	159.884	47,11
Γαλλία	27.024	7,96
Βέλγιο	23.370	6,89
Η.Π.Α.	21.114	6,22
Γερμανία	18.133	5,34
Κεϋλάνη	17.758	5,23
Ινδία	17.155	5,05
Νέα Ζηλανδία	11.639	3,43
Ιαπωνία	5.888	1,73
Ακρ. Καλ. Ελπίδας	5.743	1,69
Καναδάς	3.565	1,05
Χονγκ Κονγκ	3.533	1,04
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>314.806</i>	<i>92,76</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>339.379</i>	

Φιλιππίνες

Εισαγωγές	1893	%
Ισπανία	5.105	32,13
Ην. Βασίλειο	4.248	26,73
Κίνα	2.237	14,08
Γερμανία	1.246	7,84
Η.Π.Α.	957	6,02
Γαλλική Κίνα	518	3,26
Γαλλία	477	3,00
Ρωσία	263	1,66
Ελβετία	207	1,30

Φιλιππίνες

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	5.555	21,04
Η.Π.Α.	4.478	16,96
Γαλλική Κίνα	3.791	14,36
Κίνα	2.989	11,32
Ισπανία	1.643	6,22
Γερμανία	1.404	5,32
Ιαπωνία	896	3,39
Γαλλία	794	3,01
Ελβετία	588	2,23

Ιαπωνία	183	1,15	Βέλγιο	288	1,09
Μερικό σύνολο	15.441	97,17	Μερικό σύνολο	22.426	84,93
Σύνολο εισαγωγών	15.891		Σύνολο εισαγωγών	26.404	

Εξαγωγές	1893	%	Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	9.960	44,90	Η.Π.Α.	11.869	36,36
Χονγκ Κονγκ	4.867	21,94	Ην. Βασίλειο	7.599	23,28
Η.Π.Α.	2.995	13,50	Χονγκ Κονγκ	3.039	9,31
Ισπανία	1.919	8,65	Γαλλία	2.783	8,53
Αίγυπτος	1.157	5,22	Κίνα	2.092	6,41
Ιαπωνία	306	1,38	Ισπανία	1.765	5,41
Γαλλία	242	1,09	Γερμανία	775	2,37
Μερικό σύνολο	21.446	96,68	Βέλγιο	331	1,01
Σύνολο εξαγωγών	22.183		Μερικό σύνολο	30.253	92,68
			Σύνολο εξαγωγών	32.643	

Ολλανδικές Αν. Ινδίες

Εισαγωγές	1898	%
Straits Settlements*	28.316	43,79
Ολλανδία	21.904	33,87
Ην. Βασίλειο	7.763	12,01
Αυστραλία	1.165	1,80
Μερικό σύνολο	59.148	91,47
Σύνολο εισαγωγών	64.663	

Ολλανδικές Αν. Ινδίες

Εισαγωγές	1906	%
Ολλανδία	26.269	30,68
Straits Settlements*	24.749	28,90
Ην. Βασίλειο	13.096	15,29
Αυστραλία	1.713	2,00
Σιάμ	1.475	1,72
Κίνα	948	1,11
Μερικό σύνολο	68.250	79,71
Σύνολο εισαγωγών	85.627	

Εξαγωγές	1898	%
Ολλανδία	25.821	31,65
Straits Settlements*	19.896	24,38
Χονγκ Κονγκ	9.035	11,07
Κίνα	1.786	2,19
Ην. Βασίλειο	1.385	1,70
Γαλλία	1.290	1,58
Ινδία (UK)	1.020	1,25
Μερικό σύνολο	60.233	73,82
Σύνολο εξαγωγών	81.592	

Εξαγωγές	1906	%
Ολλανδία	36.412	29,33
Straits Settlements*	33.648	27,11
Χονγκ Κονγκ	8.478	6,83
Ινδία (UK)	8.071	6,50
Ιαπωνία	6.958	5,61
Γαλλία	4.322	3,48
Κίνα	3.300	2,66
Ην. Βασίλειο	2.811	2,26
Αυστραλία	2.294	1,85
Γερμανία	2.098	1,69
Μερικό σύνολο	108.392	87,32
Σύνολο εξαγωγών	124.129	

* Συγκεντρωτική εγγραφή που περιλαμβάνει τις περιοχές Σιγκαπούρη, Πένανγκ και Μαλάκα που αποτελούν τα Straits Settlements υπό Βρετανική κυριαρχία.

Straits Settlements

Εισαγωγές	1896	%
Ινδία (UK)	17.848	16,70
Ην. Βασίλειο	11.508	10,77
Χονγκ Κονγκ	11.003	10,30
Ιαπωνία	8.474	7,93
Σιάμ	8.059	7,54
Κίνα	2.119	1,98

Straits Settlements

Εισαγωγές	1906	%
Ινδία (UK)	23.814	12,36
Ην. Βασίλειο	19.992	10,38
Σιάμ	19.451	10,10
Χονγκ Κονγκ	17.552	9,11
Αυστραλία	4.364	2,27
Κίνα	3.658	1,90

Γερμανία	1.822	1,70
Μερικό σύνολο	60.833	56,92
Σύνολο εισαγωγών	106.869	

Γερμανία	3.172	1,65
Ιαπωνία	2.865	1,49
Κεϋλάνη	2.523	1,31
Μερικό σύνολο	97.391	50,55
Σύνολο εισαγωγών	192.645	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	13.807	14,97
Η.Π.Α.	7.123	7,72
Σιάμ	6.897	7,48
Χονγκ Κονγκ	5.861	6,36
Γαλλία	5.489	5,95
Ινδία (UK)	4.610	5,00
Κίνα	2.915	3,16
Γερμανία	2.767	3,00
Ολλανδία	1.867	2,02
Μερικό σύνολο	51.336	55,67
Σύνολο εξαγωγών	92.208	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	44.418	25,16
Η.Π.Α.	19.661	11,13
Ινδία (UK)	10.875	6,16
Σιάμ	10.677	6,05
Χονγκ Κονγκ	8.018	4,54
Γαλλία	6.151	3,48
Γερμανία	3.801	2,15
Κίνα	2.609	1,48
Ιταλία	2.327	1,32
Μερικό σύνολο	108.537	61,47
Σύνολο εξαγωγών	176.576	

Σιάμ		
Εισαγωγές	1899	%
Σιγκαπούρη	4.589	37,32
Χονγκ Κονγκ	3.493	28,41
Ην. Βασίλειο	1.324	10,77
Κίνα	661	5,38
Γερμανία	523	4,25
Ινδία (UK)	483	3,93
Ελβετία	234	1,90
Μερικό σύνολο	11.307	91,95
Σύνολο εισαγωγών	12.297	

Σιάμ		
Εισαγωγές	1906	%
Σιγκαπούρη	7.269	32,53
Χονγκ Κονγκ	5.372	24,04
Ην. Βασίλειο	3.550	15,89
Γερμανία	1.379	6,17
Ινδία (UK)	1.260	5,64
Κίνα	1.112	4,98
Η.Π.Α.	336	1,50
Ελβετία	302	1,35
Γαλλία	235	1,05
Μερικό σύνολο	20.815	93,15
Σύνολο εισαγωγών	22.345	

Εξαγωγές	1899	%
Χονγκ Κονγκ	6.622	43,65
Σιγκαπούρη	6.291	41,47
Ινδία (UK)	237	1,56
Ην. Βασίλειο	216	1,42
Μερικό σύνολο	13.366	88,10
Σύνολο εξαγωγών	15.171	

Εξαγωγές	1906	%
Χονγκ Κονγκ	12.425	38,21
Σιγκαπούρη	12.210	37,55
Ινδία (UK)	2.347	7,22
Γερμανία	1.219	3,75
Ην. Βασίλειο	432	1,33
Μερικό σύνολο	28.633	88,06
Σύνολο εξαγωγών	32.517	

Γαλλική Ινδοκίνα		
Εισαγωγές	1897	%
Γαλλία	6.906	40,58
Χονγκ Κονγκ	4.587	26,95
Straits Settlements	1.198	7,04
Ην. Βασίλειο	614	3,61
Μερικό σύνολο	13.305	78,18
Σύνολο εισαγωγών	17.019	

Γαλλική Ινδοκίνα		
Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	15.916	46,54
Χονγκ Κονγκ	8.365	24,46
Straits Settlements	2.579	7,54
Σιάμ	1.290	3,77
Ην. Βασίλειο	705	2,06
Μερικό σύνολο	28.855	84,38
Σύνολο εισαγωγών	34.196	

Εξαγωγές	1897	%
Straits Settlements	4.623	20,43
Χονγκ Κονγκ	4.378	19,35
Γαλλία	2.565	11,34
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>11.566</i>	<i>51,12</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>22.626</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Χονγκ Κονγκ	8.102	23,73
Γαλλία	7.136	20,90
Straits Settlements	2.248	6,58
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>17.486</i>	<i>51,22</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>34.141</i>	

Ινδία (UK)

Εισαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	163.179	70,06
Βέλγιο	7.798	3,35
Γερμανία	7.487	3,21
Ρωσία	6.552	2,81
Straits Settlements	5.976	2,57
Μαυρίκιος	5.865	2,52
Αυστροουγγαρία	4.827	2,07
Η.Π.Α.	4.768	2,05
Χονγκ Κονγκ	4.608	1,98
Γαλλία	2.985	1,28
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>214.045</i>	<i>91,90</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>232.923</i>	

Ινδία (UK)

Εισαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	234.559	66,75
Γερμανία	18.788	5,35
Βέλγιο	14.130	4,02
Αυστροουγγαρία	9.955	2,83
Straits Settlements	8.982	2,56
Η.Π.Α.	8.263	2,35
Μαυρίκιος	7.032	2,00
Ιαπωνία	5.224	1,49
Γαλλία	4.746	1,35
Ιταλία	3.507	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>315.186</i>	<i>89,70</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>351.386</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	102.671	31,68
Χονγκ Κονγκ	26.771	8,26
Γερμανία	24.448	7,54
Γαλλία	20.619	6,36
Κίνα	17.618	5,44
Straits Settlements	16.248	5,01
Αίγυπτος	15.747	4,86
Η.Π.Α.	15.617	4,82
Ιαπωνία	13.224	4,08
Κεϋλάνη	10.090	3,11
Βέλγιο	9.905	3,06
Ιταλία	9.824	3,03
Αυστροουγγαρία	8.100	2,50
Αυστραλία	3.825	1,18
Μαυρίκιος	3.653	1,13
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>298.360</i>	<i>92,07</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>324.046</i>	

Εξαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	152.270	27,12
Γερμανία	63.993	11,40
Η.Π.Α.	50.688	9,03
Γαλλία	36.353	6,47
Χονγκ Κονγκ	35.280	6,28
Κίνα	25.883	4,61
Βέλγιο	23.352	4,16
Ιαπωνία	23.018	4,10
Straits Settlements	21.182	3,77
Κεϋλάνη	20.705	3,69
Αυστροουγγαρία	19.526	3,48
Ιταλία	18.510	3,30
Αυστραλία	9.013	1,61
Αίγυπτος	6.408	1,14
Ολλανδία	5.849	1,04
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>512.030</i>	<i>91,18</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>561.537</i>	

Κεϋλάνη (UK)

Εισαγωγές	1896	%
Ινδία (UK)	16.185	63,62
Ην. Βασίλειο	6.202	24,38
Γερμανία	325	1,28
Ρωσία	301	1,18
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>23.013</i>	<i>90,46</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>25.440</i>	

Κεϋλάνη (UK)

Εισαγωγές	1905	%
Ινδία (UK)	22.162	59,28
Ην. Βασίλειο	8.170	21,85
Γερμανία	874	2,34
Ιαπωνία	527	1,41
Χονγκ Κονγκ	508	1,36
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>32.241</i>	<i>86,24</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>37.387</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	16.164	71,13
Ινδία (UK)	2.168	9,54
Η.Π.Α.	849	3,74
Γερμανία	619	2,72
Βέλγιο	276	1,21
Straits Settlements	264	1,16
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>20.340</i>	<i>89,51</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>22.723</i>	

Εξαγωγές	1905	%
Ην. Βασίλειο	17.512	52,67
Η.Π.Α.	2.646	7,96
Γερμανία	2.136	6,42
Ινδία (UK)	2.008	6,04
Ρωσία	1.263	3,80
Αυστροουγγαρία	961	2,89
Καναδάς	747	2,25
Βέλγιο	648	1,95
Κίνα	499	1,50
Γαλλία	445	1,34
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>28.865</i>	<i>86,81</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>33.251</i>	

Αίγυπτος

Εισαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	17.493	33,37
Τουρκία	9.783	18,66
Γαλλία	5.961	11,37
Αυστροουγγαρία	3.742	7,14
Βέλγιο	2.476	4,72
Ιταλία	2.066	3,94
Ρωσία	1.868	3,56
Γερμανία	1.483	2,83
Σουηδία	697	1,33
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>45.569</i>	<i>86,94</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>52.414</i>	

Αίγυπτος

Εισαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	41.951	33,41
Γαλλία	15.654	12,47
Τουρκία	12.936	10,30
Αυστροουγγαρία	9.842	7,84
Γερμανία	6.876	5,48
Ιταλία	6.708	5,34
Βέλγιο	5.076	4,04
Ρωσία	3.307	2,63
Σουηδία	2.986	2,38
Ρουμανία	1.265	1,01
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>106.601</i>	<i>84,89</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>125.577</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Ην. Βασίλειο	29.322	48,14
Ρωσία	8.566	14,06
Γαλλία	5.520	9,06
Αυστροουγγαρία	2.270	3,73
Γερμανία	2.069	3,40
Ιταλία	2.065	3,39
Ελβετία	1.993	3,27
Τουρκία	1.792	2,94
Ισπανία	1.355	2,22
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>54.952</i>	<i>90,23</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>60.904</i>	

Εξαγωγές	1907	%
Ην. Βασίλειο	75.257	54,35
Γερμανία	11.137	8,04
Γαλλία	10.089	7,29
Ρωσία	7.909	5,71
Αυστροουγγαρία	6.500	4,69
Ελβετία	4.869	3,52
Ιταλία	3.910	2,82
Ισπανία	2.467	1,78
Κίνα	1.804	1,30
Τουρκία	1.666	1,20
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>125.608</i>	<i>90,71</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>138.468</i>	

Τυνησία (F)

Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	4.934	55,04
Ιταλία	1.020	11,38
Ην. Βασίλειο	547	6,10
Μάλτα	479	5,34
Αλγερία	296	3,30
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>7.276</i>	<i>81,17</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>8.964</i>	

Τυνησία (F)

Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	10.213	59,23
Ην. Βασίλειο	1.707	9,90
Αλγερία	1.113	6,45
Ιταλία	945	5,48
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>13.978</i>	<i>81,06</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>17.244</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Γαλλία	3.903	58,60
Αλγερία	1.119	16,80
Ιταλία	706	10,60
Ην. Βασίλειο	284	4,26
Μάλτα	243	3,65
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>6.255</i>	<i>93,92</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>6.660</i>	

Εξαγωγές	1906	%
Γαλλία	7.952	51,09
Ιταλία	2.867	18,42
Ην. Βασίλειο	1.794	11,53
Αλγερία	988	6,35
Μάλτα	340	2,18
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>13.941</i>	<i>89,57</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>15.565</i>	

Αλγερία

Εισαγωγές	1897	%
Γαλλία	41.722	81,59
Μαρόκο	1.485	2,90
Ρωσία	1.195	2,34
Βραζιλία	1.062	2,08
Ην. Βασίλειο	1.002	1,96
Ισπανία	918	1,80
Τυνησία	738	1,44
Η.Π.Α.	664	1,30
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>48.786</i>	<i>95,40</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>51.139</i>	

Αλγερία

Εισαγωγές	1907	%
Γαλλία	74.209	85,78
Ην. Βασίλειο	2.659	3,07
Μαρόκο	1.559	1,80
Βραζιλία	1.392	1,61
Τυνησία	1.112	1,29
Η.Π.Α.	1.008	1,17
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>81.939</i>	<i>94,72</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>86.506</i>	

Εξαγωγές	1897	%
Γαλλία	47.474	86,36
Ην. Βασίλειο	2.488	4,53
Βέλγιο	778	1,42
Ιταλία	594	1,08
Τυνησία	591	1,08
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>51.925</i>	<i>94,45</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>54.975</i>	

Εξαγωγές	1907	%
Γαλλία	48.278	73,90
Ην. Βασίλειο	3.785	5,79
Βέλγιο	2.793	4,28
Γερμανία	2.211	3,38
Τυνησία	1.390	2,13
Ολλανδία	1.171	1,79
Ρωσία	1.042	1,60
Ιταλία	987	1,51
Αυστροουγγαρία	728	1,11
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>62.385</i>	<i>95,50</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>65.328</i>	

Νατάλ (UK)

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	18.715	67,85
Η.Π.Α.	3.273	11,87
Σουηδία	1.192	4,32
Ινδία (UK)	1.145	4,15
Γερμανία	789	2,86
Αυστραλία	610	2,21
Βραζιλία	345	1,25
Ακρ. Καλ. Ελπίδας	327	1,19
Ολλανδία	283	1,03
Βέλγιο	276	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>26.955</i>	<i>97,73</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>27.582</i>	

Νατάλ (UK)

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	23.763	54,71
Η.Π.Α.	3.554	8,18
Αυστραλία	3.547	8,17
Γερμανία	2.679	6,17
Ινδία (UK)	1.973	4,54
Αργεντινή	1.308	3,01
Γαλλία	993	2,29
Ολλανδία	464	1,07
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>38.281</i>	<i>88,14</i>
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	<i>43.433</i>	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	3.669	57,15
Ακ. Καλής Ελπίδας	777	12,10
Γερμανία	226	3,52
Μερικό σύνολο	4.672	72,77
Σύνολο εξαγωγών	6.420	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	7.848	54,35
Γερμανία	1.860	12,88
Ινδία (UK)	1.802	12,48
Μερικό σύνολο	11.510	79,71
Σύνολο εξαγωγών	14.440	

Ακρωτήριο Καλής Ελπίδας

Εισαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	65.878	72,12
Η.Π.Α.	8.463	9,26
Γερμανία	5.363	5,87
Βραζιλία	1.780	1,95
Μαυρίκιος	1.575	1,72
Βέλγιο	1.544	1,69
Νατάλ	1.109	1,21
Ινδία (UK)	999	1,09
Μερικό σύνολο	86.711	94,92
Σύνολο εισαγωγών	91.351	

Ακρωτήριο Καλής Ελπίδας

Εισαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	54.185	61,40
Η.Π.Α.	7.486	8,48
Γερμανία	4.907	5,56
Αυστραλία	4.515	5,12
Αργεντινή	3.165	3,59
Μαυρίκιος	1.718	1,95
Βραζιλία	1.446	1,64
Γαλλία	1.309	1,48
Ινδία (UK)	1.170	1,33
Βέλγιο	1.056	1,20
Ολλανδία	1.009	1,14
Μερικό σύνολο	81.966	92,88
Σύνολο εισαγωγών	88.252	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	79.922	96,78
Μερικό σύνολο	79.922	96,78
Σύνολο εισαγωγών	82.585	

Εξαγωγές	1906	%
Ην. Βασίλειο	189.187	95,99
Γερμανία	2.938	1,49
Μερικό σύνολο	192.125	97,48
Σύνολο εισαγωγών	197.083	

Μαδαγασκάρη (F)

Εισαγωγές	1896	%
Γαλλία	959	35,52
Μερικό σύνολο	959	35,52
Σύνολο εισαγωγών	2.700	

Μαδαγασκάρη (F)

Εισαγωγές	1906	%
Γαλλία	6.310	89,50
Μερικό σύνολο	6.310	89,50
Σύνολο εισαγωγών	7.050	

Εξαγωγές	1896	%
Ην. Βασίλειο	298	42,82
Γαλλία	142	20,40
Γερμανία	124	17,82
Μερικό σύνολο	564	81,03
Σύνολο εξαγωγών	696	

Εξαγωγές	1906	%
Γαλλία	3.785	69,58
Γερμανία	921	16,93
Ην. Βασίλειο	308	5,66
Μερικό σύνολο	5.014	92,17
Σύνολο εξαγωγών	5.440	

Μαυρίκιος (UK)

Εισαγωγές	1896	%
Ινδία (UK)	4.414	46,52
Ην. Βασίλειο	2.031	21,41
Γαλλία	1.095	11,54
Η.Π.Α.	171	1,80
Μαδαγασκάρη	126	1,33
Μερικό σύνολο	7.837	82,60
Σύνολο εισαγωγών	9.488	

Μαυρίκιος (UK)

Εισαγωγές	1906	%
Ινδία (UK)	4.064	41,76
Ην. Βασίλειο	2.911	29,91
Γαλλία	765	7,86
Μαδαγασκάρη	288	2,96
Η.Π.Α.	173	1,78
Γερμανία	149	1,53
Straits Settlements	115	1,18

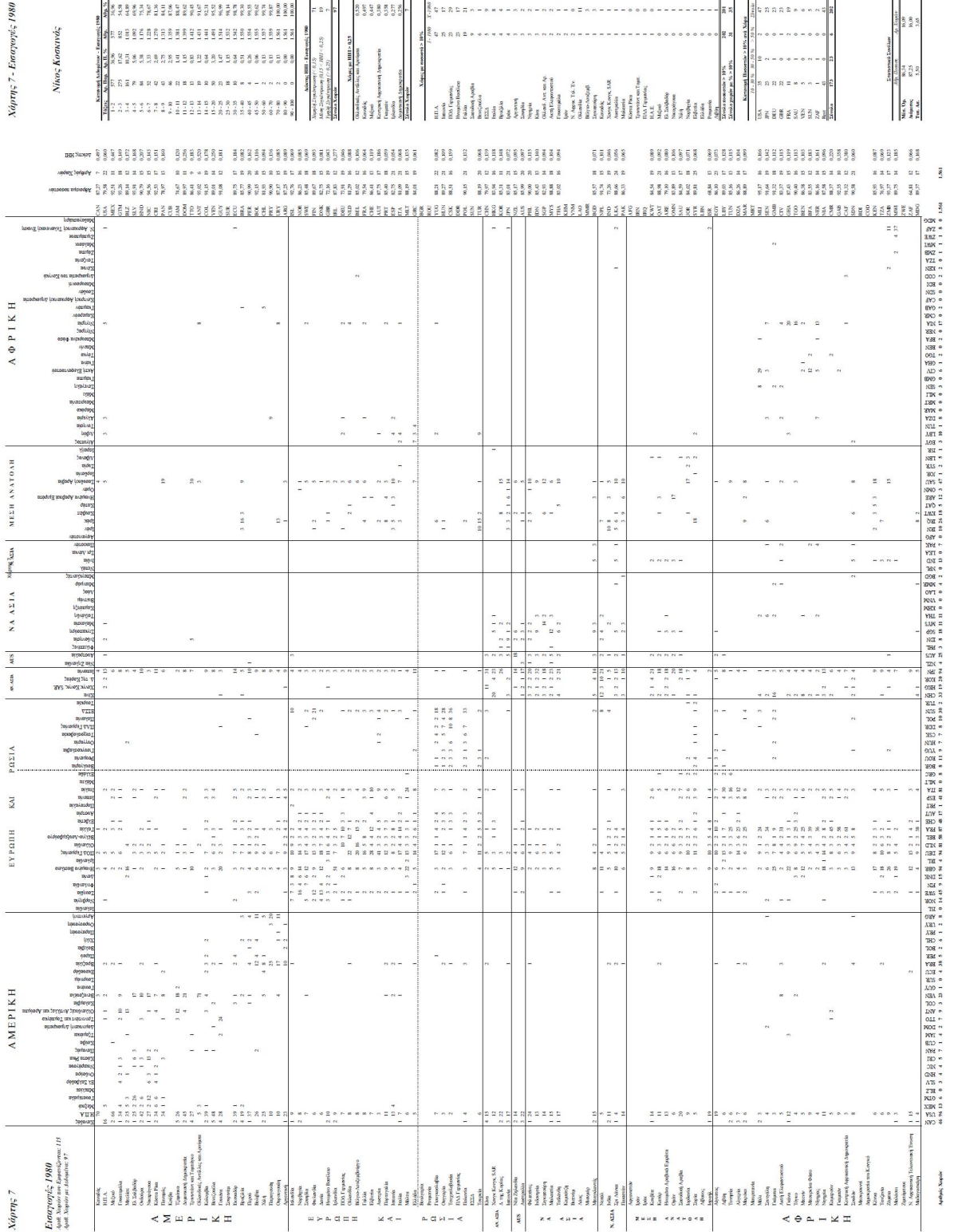
<i>Μερικό σύνολο</i>	8.465	86,99
<i>Σύνολο εισαγωγών</i>	9.731	

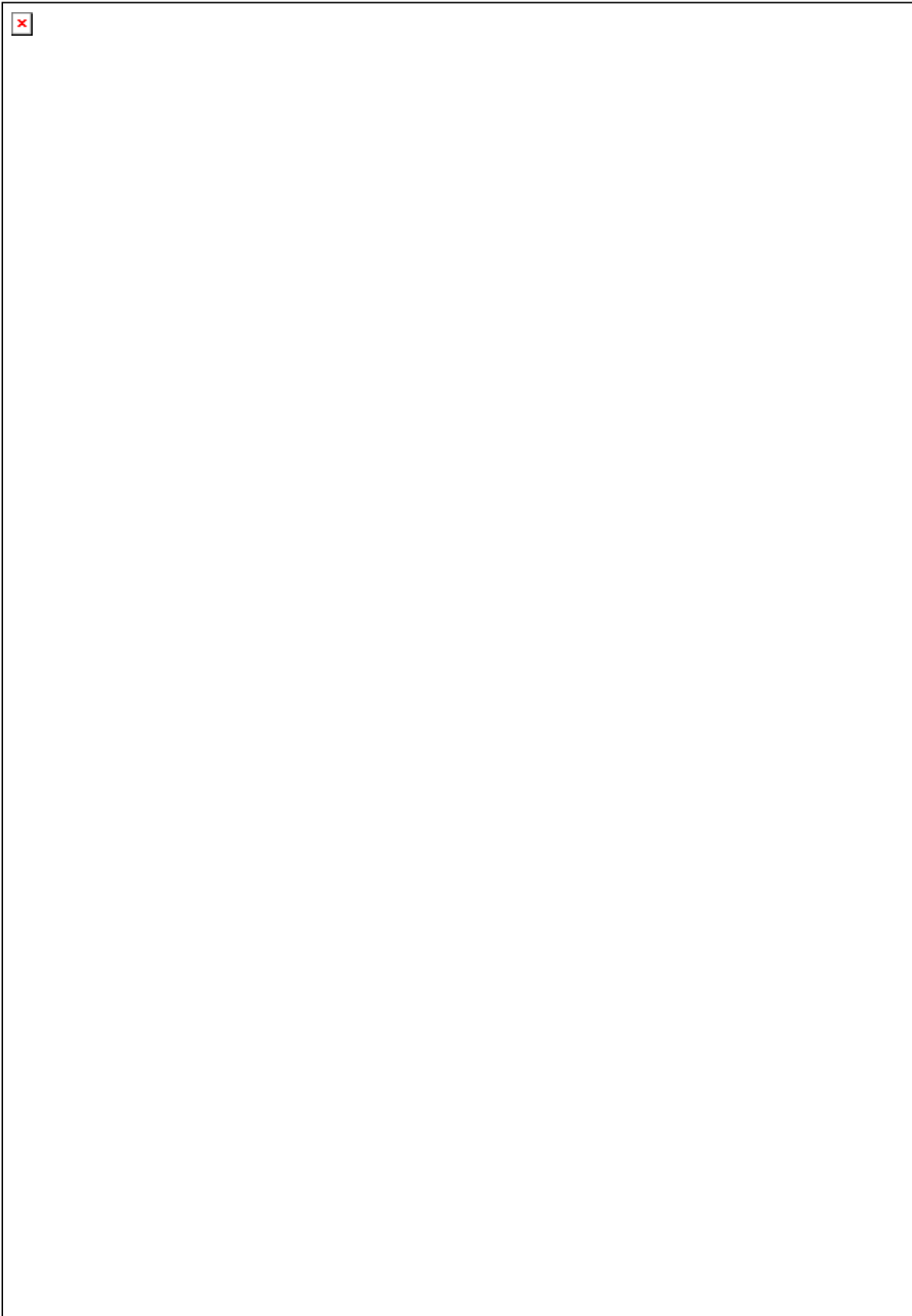
Εξαγωγές	1896	%
Ινδία (UK)	3.135	33,38
Κεϋλάνη	1.399	14,90
Ακ. Καλής Ελπίδας	1.368	14,57
Η.Π.Α.	497	5,29
Μαδαγασκάρη	313	3,33
Γαλλία	141	1,50
Ην. Βασίλειο	108	1,15
Χονγκ Κονγκ	94	1,00
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>7.055</i>	<i>75,12</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>9.392</i>	

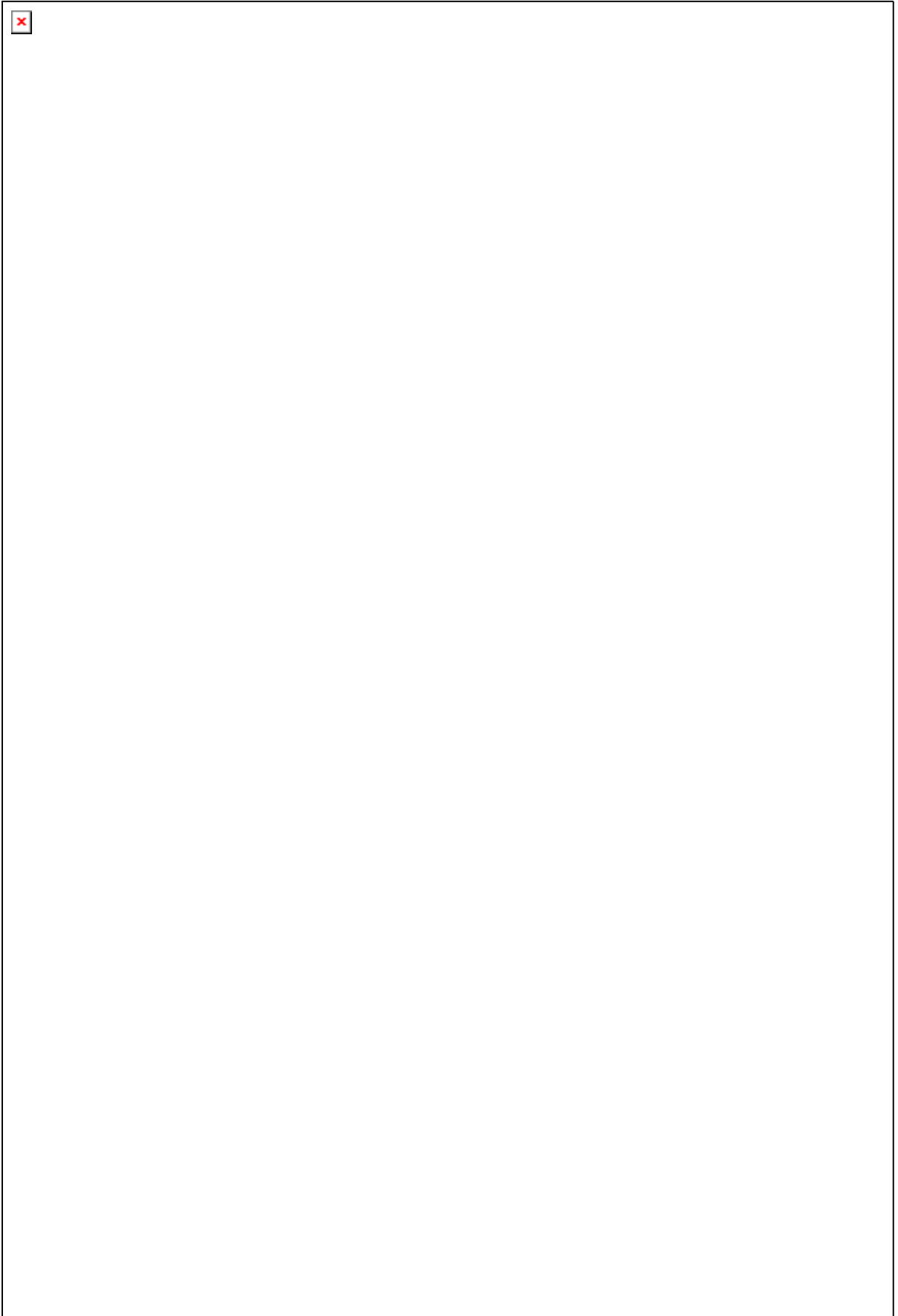
Εξαγωγές	1906	%
Ινδία (UK)	7.242	57,01
Ακ. Καλής Ελπίδας	1.881	14,81
Ην. Βασίλειο	1.005	7,91
Χονγκ Κονγκ	998	7,86
Η.Π.Α.	231	1,82
<i>Μερικό σύνολο</i>	<i>11.357</i>	<i>89,41</i>
<i>Σύνολο εξαγωγών</i>	<i>12.702</i>	

Table with columns for country categories (AMERIKH, YRFPIH, KAI, PΩΣIA, NAΣIA, MEΦANIOTOMI, A Φ P I K H) and various indicators (AM, BA, CA, DA, EA, FA, GA, HA, IA, JA, KA, LA, MA, NA, OA, PA, QA, RA, SA, TA, UA, VA, WA, XA, YA, ZA). It includes data for countries like USA, UK, Germany, France, Italy, Spain, etc.

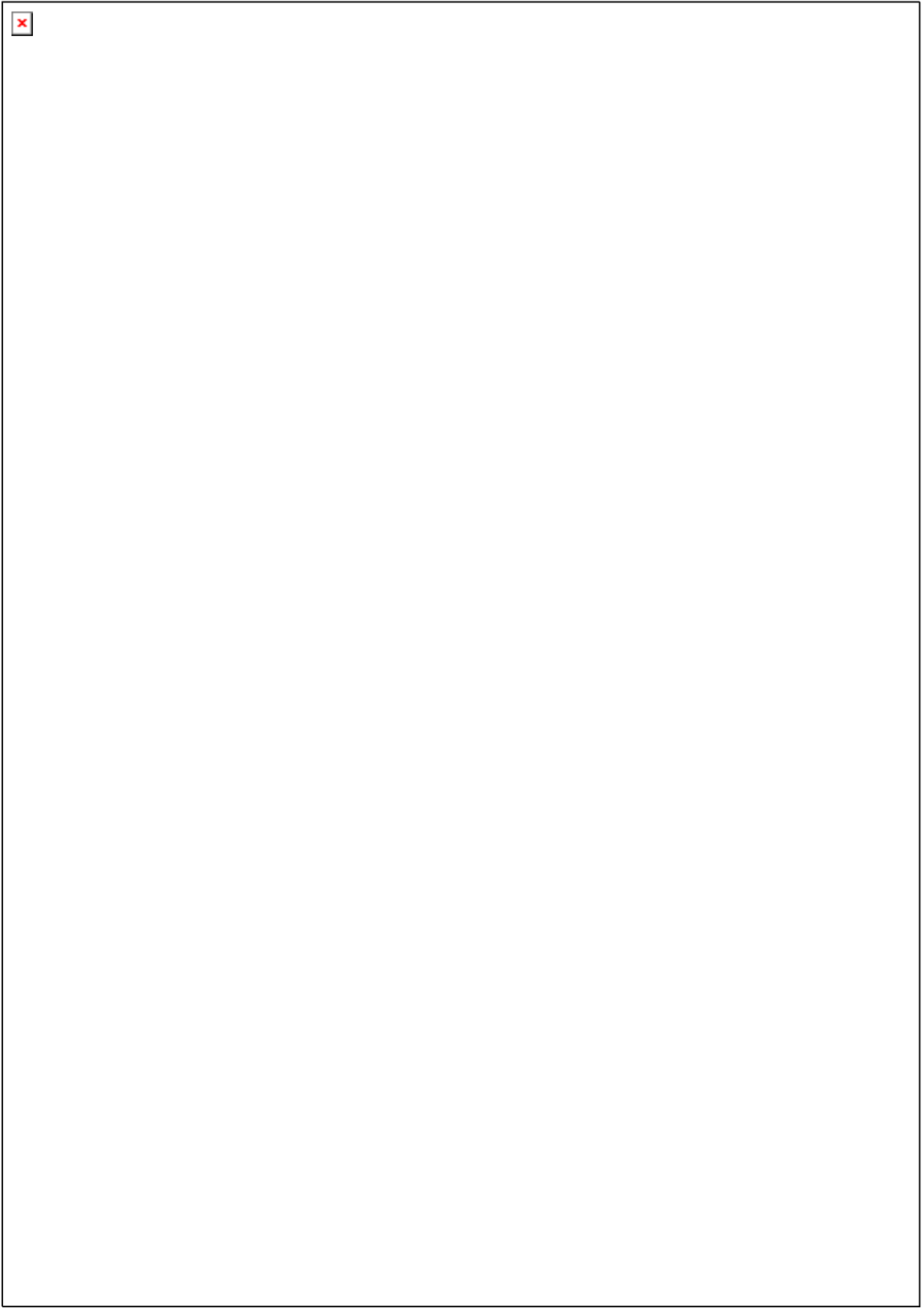
Χάρτης 7 - Εισαγωγές 1980

Κατανομές Εμπορικών Εταίρων

Εισαγωγές 1965				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00
5 - 9	9	9	10,11	10,11
10 - 14	29	38	32,58	42,70
15 - 19	38	76	42,70	85,39
20 - 24	12	88	13,48	98,88
25 - 30	1	89	1,12	100,00

Εξαγωγές 1965				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	1	1	1,14	1,14
5 - 9	14	15	15,91	17,05
10 - 14	32	47	36,36	53,41
15 - 19	30	77	34,09	87,50
20 - 24	10	87	11,36	98,86
25 - 30	1	88	1,14	100,00

Εισαγωγές 1980				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00
5 - 9	3	3	3,09	3,09
10 - 14	28	31	28,87	31,96
15 - 19	50	81	51,55	83,51
20 - 24	15	96	15,46	98,97
25 - 30	1	97	1,03	100,00

Εξαγωγές 1980				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00
5 - 9	9	9	9,38	9,38
10 - 14	31	40	32,29	41,67
15 - 19	28	68	29,17	70,83
20 - 24	26	94	27,08	97,92
25 - 30	2	96	2,08	100,00

Εισαγωγές 1995				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	0	0	0,00	0,00
5 - 9	7	7	5,15	5,15
10 - 14	35	42	25,74	30,88
15 - 19	68	110	50,00	80,88
20 - 24	26	136	19,12	100,00
25 - 30	0	136	0,00	100,00

Εξαγωγές 1995				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	2	2	1,48	1,48
5 - 9	17	19	12,59	14,07
10 - 14	46	65	34,07	48,15
15 - 19	53	118	39,26	87,41
20 - 24	16	134	11,85	99,26
25 - 30	1	135	0,74	100,00

Εισαγωγές 2006				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	4	4	2,88	2,88
5 - 9	6	10	4,32	7,19
10 - 14	24	34	17,27	24,46
15 - 19	64	98	46,04	70,50
20 - 24	41	139	29,50	100,00
25 - 30	0	139	0,00	100,00

Εξαγωγές 2006				
Τάξη	Αριθμός Χωρών	Αθρ. Κατ. Εταίρων	(%) Κατ. Εταίρων	(%) Αθρ. Κατ. Ετ.
0 - 4	5	5	3,60	3,60
5 - 9	21	26	15,11	18,71
10 - 14	33	59	23,74	42,45
15 - 19	54	113	38,85	81,29
20 - 24	26	139	18,71	100,00
25 - 30	0	139	0,00	100,00

Κατανομές Δεδομένων για τα έτη 1965, 1980, 1995, 2006 και 2014

Εισαγωγές 1965				Εισαγωγές 1980				Εισαγωγές 1995				Εισαγωγές 2006							
Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.				
1-2	540	39,76	540	577	36,96	577	36,96	1-2	781	35,56	781	35,56	1-2	873	36,90	873	36,90		
2-3	241	17,75	781	571	17,62	852	54,58	2-3	369	16,80	1.150	52,37	2-3	437	18,47	1.310	55,37		
3-4	146	10,75	927	68,26	3-4	161	10,31	1.013	64,89	3-4	277	12,61	1.427	64,98	3-4	267	11,28	1.577	66,65
4-5	58	4,27	985	72,53	4-5	79	5,06	1.092	69,96	4-5	145	6,60	1.572	71,58	4-5	173	7,31	1.750	73,96
5-6	66	4,86	1.051	77,39	5-6	84	5,38	1.176	75,34	5-6	117	5,33	1.689	76,91	5-6	117	4,95	1.867	78,91
6-7	41	3,02	1.092	80,41	6-7	52	3,33	1.228	78,67	6-7	83	3,78	1.772	80,69	6-7	96	4,06	1.963	82,97
7-8	23	1,69	1.115	82,11	7-8	42	2,69	1.270	81,36	7-8	64	2,91	1.836	83,61	7-8	59	2,49	2.022	85,46
8-9	32	2,36	1.147	84,46	8-9	43	2,75	1.313	84,11	8-9	54	2,46	1.890	86,07	8-9	53	2,24	2.075	87,70
9-10	31	2,28	1.178	86,75	9-10	46	2,95	1.359	87,06	9-10	37	1,68	1.927	87,75	9-10	35	1,48	2.110	89,18
10-11	19	1,40	1.197	88,14	10-11	22	1,41	1.381	88,47	10-11	39	1,78	1.966	89,53	10-11	30	1,27	2.140	90,45
11-12	14	1,03	1.211	89,18	11-12	18	1,15	1.399	89,62	11-12	25	1,14	1.991	90,66	11-12	26	1,10	2.166	91,55
12-13	12	0,88	1.223	90,06	12-13	13	0,83	1.412	90,45	12-13	24	1,09	2.015	91,76	12-13	32	1,35	2.198	92,90
13-14	11	0,81	1.234	90,87	13-14	19	1,22	1.431	91,67	13-14	13	0,59	2.028	92,35	13-14	17	0,72	2.215	93,62
14-15	11	0,81	1.245	91,68	14-15	10	0,64	1.441	92,31	14-15	9	0,41	2.037	92,76	14-15	18	0,76	2.233	94,38
15-20	29	2,14	1.274	93,81	15-20	50	3,20	1.491	95,52	15-20	59	2,69	2.096	95,45	15-20	61	2,58	2.294	96,96
20-25	22	1,62	1.296	95,43	20-25	23	1,47	1.514	96,99	20-25	40	1,82	2.136	97,27	20-25	22	0,93	2.316	97,89
25-30	14	1,03	1.310	96,47	25-30	18	1,15	1.532	98,14	25-30	18	0,82	2.150	98,09	25-30	18	0,76	2.334	98,65
30-35	11	0,81	1.321	97,28	30-35	10	0,64	1.542	98,78	30-35	16	0,73	2.170	98,82	30-35	6	0,23	2.340	98,90
35-40	8	0,59	1.329	97,86	35-40	8	0,51	1.550	99,30	35-40	5	0,23	2.175	99,04	35-40	11	0,46	2.351	99,37
40-45	9	0,66	1.338	98,53	40-45	4	0,26	1.554	99,55	40-45	9	0,41	2.184	99,45	40-45	2	0,08	2.353	99,45
45-50	5	0,37	1.343	98,90	45-50	1	0,06	1.555	99,62	45-50	4	0,18	2.188	99,64	45-50	3	0,13	2.356	99,58
50-60	8	0,59	1.351	99,48	50-60	2	0,13	1.557	99,74	50-60	5	0,23	2.193	99,86	50-60	4	0,17	2.360	99,75
60-70	5	0,37	1.356	99,85	60-70	2	0,13	1.559	99,87	60-70	1	0,05	2.194	99,91	60-70	2	0,08	2.362	99,83
70-80	2	0,15	1.358	100,00	70-80	2	0,13	1.561	100,00	70-80	2	0,09	2.196	100,00	70-80	1	0,04	2.363	99,87
80-90	0	0,00	1.358	100,00	80-90	0	0,00	1.561	100,00	80-90	0	0,00	2.196	100,00	80-90	3	0,13	2.366	100,00
90-100	0	0,00	1.358	100,00	90-100	0	0,00	1.561	100,00	90-100	0	0,00	2.196	100,00	90-100	0	0,00	2.366	100,00

Εισαγωγές 1965				Εισαγωγές 1980				Εισαγωγές 1995				Εισαγωγές 2006							
Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.	Τύπος (%)	Αρ. Πιπ.	ΑΠ. %	ΑΠ. Καρ.				
1-2	448	36,16	448	603	39,72	603	39,72	1-2	710	36,17	710	36,17	1-2	747	36,73	747	36,73		
2-3	200	16,14	648	52,30	2-3	222	14,62	825	54,35	2-3	318	16,20	1.028	52,37	2-3	347	17,06	1.094	53,79
3-4	129	10,41	777	62,71	3-4	153	10,08	978	64,43	3-4	204	10,39	1.232	62,76	3-4	198	9,73	1.292	63,52
4-5	74	5,97	851	68,68	4-5	101	6,65	1.079	71,08	4-5	139	7,08	1.371	69,84	4-5	124	6,10	1.416	69,62
5-6	61	4,92	912	73,61	5-6	89	5,86	1.168	76,94	5-6	99	5,04	1.470	74,89	5-6	94	4,62	1.510	74,24
6-7	46	3,71	958	77,32	6-7	50	3,29	1.218	80,24	6-7	75	3,82	1.545	78,71	6-7	77	3,79	1.587	78,02
7-8	35	2,82	993	80,15	7-8	38	2,50	1.256	82,74	7-8	67	3,41	1.612	82,12	7-8	59	2,90	1.646	80,92
8-9	32	2,58	1.025	82,73	8-9	28	1,84	1.284	84,58	8-9	47	2,39	1.659	84,51	8-9	50	2,46	1.696	83,38
9-10	18	1,45	1.043	84,18	9-10	33	2,17	1.317	86,76	9-10	29	1,48	1.688	85,99	9-10	49	2,41	1.745	85,79
10-11	32	2,58	1.075	86,76	10-11	17	1,12	1.334	87,88	10-11	17	0,87	1.705	86,86	10-11	29	1,43	1.774	87,22
11-12	18	1,45	1.093	88,22	11-12	19	1,25	1.353	89,13	11-12	20	1,02	1.725	87,88	11-12	29	1,43	1.803	88,64
12-13	9	0,73	1.102	88,94	12-13	21	1,38	1.374	90,51	12-13	23	1,18	1.754	89,35	12-13	24	1,18	1.827	89,82
13-14	12	0,97	1.114	89,91	13-14	13	0,86	1.387	91,37	13-14	23	1,17	1.777	90,52	13-14	20	0,98	1.847	90,81
14-15	10	0,81	1.124	90,72	14-15	7	0,46	1.394	91,83	14-15	14	0,71	1.791	91,24	14-15	21	1,03	1.868	91,84
15-20	33	2,66	1.157	93,38	15-20	51	3,36	1.445	95,19	15-20	57	2,90	1.848	94,14	15-20	68	3,34	1.936	95,18
20-25	21	1,69	1.178	95,08	20-25	24	1,58	1.469	96,77	20-25	40	2,04	1.888	96,18	20-25	31	1,52	1.967	96,71
25-30	17	1,37	1.195	96,45	25-30	18	1,19	1.487	97,96	25-30	28	1,43	1.916	97,61	25-30	22	1,08	1.989	97,79
30-35	12	0,97	1.207	97,42	30-35	10	0,66	1.497	98,62	30-35	10	0,51	1.926	98,12	30-35	11	0,54	2.000	98,33
35-40	5	0,40	1.212	97,82	35-40	6	0,40	1.503	99,01	35-40	13	0,66	1.939	98,78	35-40	4	0,20	2.004	98,53
40-45	7	0,56	1.219	98,39	40-45	2	0,13	1.505	99,14	40-45	11	0,56	1.950	99,34	40-45	8	0,39	2.012	98,92
45-50	6	0,48	1.225	98,87	45-50	5	0,33	1.510	99,47	45-50	2	0,10	1.952	99,44	45-50	4	0,20	2.016	99,12
50-60	8	0,65	1.233	99,52	50-60	3	0,20	1.515	99,80	50-60	3	0,15	1.955	99,59	50-60	7	0,34	2.023	99,46
60-70	3	0,24	1.236	99,76	60-70	3	0,20	1.518	100,00	60-70	3	0,15	1.958	99,75	60-70	3	0,15	2.026	99,61
70-80	2	0,16	1.238	99,92	70-80	0	0,00	1.518	100,00	70-80	2	0,10	1.960	99,85	70-80	5	0,25	2.031	99,85
80-90	1	0,08	1.239	100,00	80-90	0	0,00	1.518	100,00	80-90	2	0,10	1.962	99,95	80-90	3	0,15	2.034	100,00
90-100	0	0,00	1.239	100,00	90-100	0	0,00	1.518	100,00	90-100	1	0,05	1.963	100,00	90-100	0	0,00	2.034	100,00

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εισαγωγών				1965-1980	1980-1995	1995-2006
	1965	1980	1995	2006			
Αζερμπαϊτζάν			0,102	0,086			-0,017
Αίγυπτος	0,073	0,073	0,060	0,029	0,000	-0,013	-0,031
Αιθιοπία			0,068	0,070			0,002
Ακτή Ελεφαντοστού	0,399	0,115	0,108	0,149	-0,285	-0,007	0,041
Αλβανία			0,214	0,122			-0,092
Αλγερία	0,484	0,104	0,107	0,073	-0,380	0,003	-0,033
Αντίγκουα και Μπαρμπούντα							
Αργεντινή	0,095	0,089	0,104	0,152	-0,005	0,015	0,047
Αρμενία			0,135	0,051			-0,084
Αρούμπα							
Αυστραλία	0,137	0,097	0,090	0,066	-0,040	-0,007	-0,024
Αυστρία	0,196	0,186	0,204	0,190	-0,010	0,018	-0,013
Αφγανιστάν	0,266			0,118			
Βέλγιο	0,104	0,106	0,095	0,092	0,002	-0,011	-0,003
Βενεζουέλα	0,277	0,250	0,200	0,080	-0,027	-0,050	-0,119
Βιετνάμ	0,222		0,078	0,075			-0,003
Βολιβία	0,229	0,116	0,103	0,106	-0,113	-0,012	0,003
Βοσνία				0,077			
Βουλγαρία			0,114	0,069			-0,045
Βραζιλία	0,123	0,082	0,090	0,057	-0,041	0,008	-0,032
Γαλλία	0,068	0,064	0,075	0,060	-0,005	0,011	-0,015
Γαλλική Πολυνησία							
Γερμανία			0,051	0,042			-0,009
Γεωργία			0,104	0,073			-0,031
Γιουγκοσλαβία	0,063	0,082	0,070		0,018	-0,011	
Γκάμπια		0,112	0,069	0,080		-0,043	0,012
Γκαμπόν	0,364	0,358	0,209	0,191	-0,005	-0,150	-0,017
Γκάνα	0,101	0,119	0,050	0,047	0,018	-0,068	-0,004
Γουατεμάλα	0,209	0,149	0,220	0,169	-0,060	0,071	-0,051
Γουιάνα		0,181		0,194			
Γουινέα			0,084	0,067			-0,017
Δ. της Κορέας	0,304	0,148	0,120	0,078	-0,155	-0,028	-0,042
Δανία	0,096	0,081	0,081	0,086	-0,015	-0,001	0,005
Δημοκρατία του Κονγκό	0,177						
Δομινικανή Δημοκρατία		0,256		0,297			
Εκουαδόρ	0,193	0,184	0,124	0,089	-0,009	-0,060	-0,035
Ελ Σαλβαδόρ	0,136	0,168	0,218	0,149	0,032	0,050	-0,069
Ελβετία	0,139	0,119	0,151	0,134	-0,019	0,032	-0,017
Ελλάδα	0,071	0,061	0,085	0,053	-0,010	0,024	-0,033
Εσθονία			0,153	0,068			-0,086
ΕΣΣΔ							
Ζάμπια	0,159	0,123	0,160	0,242	-0,036	0,037	0,082
Ζιμπάμπουε			0,187	0,234			0,047
Ζουαζιλάνδη				0,643			
Η.Π.Α.	0,080	0,060	0,083	0,075	-0,020	0,022	-0,008
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα		0,080	0,054	0,034		-0,026	-0,020
Ηνωμένο Βασίλειο	0,038	0,043	0,066	0,042	0,005	0,023	-0,024
Ιαπωνία	0,102	0,072	0,077	0,075	-0,030	0,005	-0,002
Ινδία	0,155	0,046	0,037	0,031	-0,109	-0,008	-0,007
Ινδονησία	0,127	0,140	0,085	0,066	0,013	-0,055	-0,018
Ιορδανία	0,064	0,071	0,032	0,094	0,007	-0,039	0,062
Ιράκ							
Ιράν	0,103		0,048	0,075			0,028
Ιρλανδία	0,271	0,277	0,170	0,133	0,006	-0,107	-0,037
Ισλανδία	0,081	0,069	0,066	0,062	-0,012	-0,003	-0,004
Ισπανία	0,080	0,054	0,078	0,056	-0,027	0,024	-0,021
Ισραήλ	0,119	0,069	0,080	0,043	-0,050	0,011	-0,036
Ιταλία	0,062	0,068	0,073	0,050	0,006	0,006	-0,023

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εισαγωγών				1965-1980	1980-1995	1995-2004
	1965	1980	1995	2006			
Καζακστάν			0,264	0,171			-0,094
Καμερούν	0,350	0,220	0,122	0,096	-0,130	-0,099	-0,026
Καμπότζη	0,102		0,086	0,100			0,015
Καναδάς	0,498	0,497	0,452	0,314	-0,002	-0,045	-0,138
Κατάρ		0,092	0,070	0,060		-0,022	-0,010
Κεντρική Αφρικ. Δημοκρατία	0,380	0,380	0,160	0,047	-0,001	-0,220	-0,113
Κένυα		0,087	0,059	0,053		-0,028	-0,006
Κίνα		0,139	0,081	0,056		-0,058	-0,025
Κιργιστάν			0,135	0,186			0,051
Κολομβία	0,241	0,178	0,143	0,101	-0,062	-0,035	-0,042
Κόστα Ρίκα	0,188	0,151	0,221	0,174	-0,037	0,070	-0,047
Κούβα			0,063	0,100			0,038
Κουβέιτ		0,089	0,067			-0,022	
Κουρασάο							
Κροατία			0,099	0,075			-0,024
Κύπρος			0,063	0,071			0,008
Λάος	0,154		0,250				
Λεσότο				0,617			
Λετονία			0,100	0,072			-0,028
Λευκορωσία			0,333	0,355			0,022
Λίβανος	0,057		0,052	0,046			-0,006
Λιβύη	0,132	0,128			-0,004		
Λιθουανία			0,120	0,103			-0,018
Λουξεμβούργο			0,205	0,200			-0,005
Μαδαγασκάρη	0,400	0,168	0,122	0,058	-0,233	-0,046	-0,064
Μαλαισία	0,085	0,104	0,126	0,073	0,020	0,022	-0,053
Μαλάουι	0,167	0,185	0,149	0,160	0,018	-0,036	0,011
Μάλι	0,153	0,166	0,142	0,072	0,013	-0,023	-0,070
Μάλτα	0,170	0,135	0,130	0,117	-0,035	-0,005	-0,014
Μαρόκο	0,174	0,099	0,076	0,064	-0,075	-0,023	-0,012
Μαυρίκιος							
Μαυριτανία	0,268		0,181	0,075			-0,106
Μαυροβούνιο				0,102			
Μεξικό	0,443	0,447	0,560	0,279	0,003	0,113	-0,281
Μιανμάρ	0,120		0,076				
Μογγολία			0,181	0,221			0,040
Μοζαμβίκη			0,112	0,188			0,077
Μολδαβία			0,197	0,096			-0,101
Μοντσεράτ							
Μπαγκλαντές		0,071	0,057	0,064		-0,015	0,008
Μπαρμπάντος							
Μπαχρέιν							
Μπελίσε		0,172	0,312	0,187		0,140	-0,125
Μπενίν	0,309	0,103	0,112	0,063	-0,206	0,009	-0,049
Μποτσουάνα				0,737			
Μπουρκίνα Φάσο	0,324	0,183	0,108	0,094	-0,141	-0,075	-0,014
Μπουρουντί	0,129		0,059	0,046			-0,013
Μπουτάν			0,539	0,481			-0,058
Μπρουνέι Νταρουσαλάμ							
Ναμίμπια				0,681			
Νέα Ζηλανδία	0,180	0,095	0,111	0,087	-0,085	0,016	-0,024
Νέα Καληδονία							
Νεπάλ		0,101	0,168			0,067	
Νίγηρας	0,294	0,161	0,090	0,067	-0,133	-0,071	-0,023
Νιγηρία	0,138	0,096	0,076	0,073	-0,042	-0,019	-0,003
Νικαράγουα	0,222	0,143	0,131	0,095	-0,079	-0,012	-0,036
Νορβηγία	0,100	0,085	0,074	0,065	-0,015	-0,011	-0,009
Νότιος Αφρική (ΝΑΤΕ)		0,066	0,072	0,049		0,006	-0,023

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εισαγωγών				1965-1980	1980-1995	1995-2006
	1965	1980	1995	2006			
Ολλανδ. Αντίλλες και Αρούμπα	0,612	0,520			-0,092		
Ολλανδία	0,113	0,088	0,084	0,074	-0,025	-0,004	-0,010
Ομάν		0,106	0,107	0,109		0,001	0,003
Ονδούρα	0,247	0,207	0,234	0,155	-0,040	0,027	-0,080
Ουγγαρία	0,159	0,109	0,096	0,101	-0,051	-0,013	0,005
Ουγκάντα			0,083	0,066			-0,017
Ουζμπεκιστάν			0,124				
Ουκρανία			0,293	0,119			-0,174
Ουρουγουάη		0,085	0,123	0,130		0,038	0,007
Π.Γ.Δ.Μ.			0,080	0,062			-0,018
Πακιστάν	0,177	0,065	0,050	0,053	-0,112	-0,015	0,003
Παναμάς			0,172	0,094			-0,078
Παναμάς (εκτός Καναλιού)	0,221	0,160			-0,060		
Παραγουάη	0,138	0,136	0,108	0,152	-0,002	-0,028	0,044
Περου	0,194	0,162	0,092	0,070	-0,032	-0,070	-0,022
ΠΛΔ Γερμανίας							
ΠΟΔ Γερμανίας	0,049	0,046			-0,002		
Πολωνία		0,132	0,097	0,086		-0,035	-0,011
Πορτογαλία	0,064	0,059	0,098	0,117	-0,005	0,039	0,018
Ρουάντα			0,119	0,107			-0,012
Ρουμανία			0,074	0,068			-0,007
Ρωσία			0,034	0,050			0,017
Σαμόα							
Σάο Τομέ και Πρίνσιπε				0,421			
Σαουδική Αραβία	0,087	0,097	0,080	0,053	0,010	-0,018	-0,027
Σενεγάλη	0,296	0,142	0,122	0,079	-0,154	-0,020	-0,044
Σερβία				0,054			
Σιγκαπούρη	0,122	0,094	0,102	0,066	-0,028	0,008	-0,036
Σιέρα Λεόνε							
Σλοβακία			0,134	0,076			-0,058
Σλοβενία			0,109	0,103			-0,005
Σουδάν	0,087	0,060	0,047	0,070	-0,027	-0,013	0,024
Σουηδία	0,093	0,069	0,084	0,071	-0,024	0,015	-0,013
Σουρινάμ	0,268		0,231	0,150			-0,081
Σρι Λάνκα	0,070	0,056	0,047	0,071	-0,013	-0,009	0,023
Συρία		0,068	0,043	0,034		-0,025	-0,008
Ταϊλάνδη	0,161	0,094	0,121	0,072	-0,067	0,027	-0,048
Τανζανία		0,069	0,042	0,050		-0,026	0,008
Τατζικιστάν			0,177				
Τζαμάικα		0,120	0,272	0,166		0,152	-0,106
Τόγκο	0,161	0,113	0,073	0,064	-0,049	-0,040	-0,009
Τουρκία	0,121	0,068	0,060	0,049	-0,053	-0,009	-0,011
Τουρκμενιστάν			0,128				
Τρινιτάντ και Τομπάγκο		0,183	0,272	0,110		0,089	-0,161
Τσεχία			0,134	0,106			-0,029
Τσεχοσλοβακία	0,147	0,159					
Τυνησία	0,191	0,115	0,114	0,103	-0,076	-0,001	-0,012
Υεμένη			0,056	0,047			-0,009
Φιλιππίνες	0,185	0,115	0,101	0,073	-0,070	-0,014	-0,028
Φινλανδία	0,099	0,093	0,068	0,066	-0,006	-0,025	-0,002
Φίτζι							
Χιλή	0,184	0,094	0,095	0,076	-0,089	0,001	-0,019
Χονγκ Κονγκ	0,125	0,118	0,162	0,231	-0,008	0,044	0,069

Συγκεντρωτικά Αποτελέσματα								
	1965	1980	1995	2006				
Χαμηλή Συγκέντρωση (<0,15)	43	71	103	110	Αύξηση	15	35	30
Μέση Συγκέντρωση	27	19	24	19	Μείωση	62	55	98
Υψηλή Συγκέντρωση (> 0,25)	21	9	11	12				
Σύνολο	91	99	138	141		77	90	128

Συγκεντρωτικά Αποτελέσματα %								
	1965	1980	1995	2006				
Χαμηλή Συγκέντρωση (<0,15)	47,25	71,72	74,64	78,01	Αύξηση	19,48	38,89	23,44
Μέση Συγκέντρωση	29,67	19,19	17,39	13,48	Μείωση	80,52	61,11	76,56
Υψηλή Συγκέντρωση (> 0,25)	23,08	9,09	7,97	8,51				
	100,00	100,00	100,00	100,00		100,00	100,00	100,00

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εξαγωγών			1965-1980	1980-1995	1995-2006
	1965	1980	2006			
Αζερμπαϊτζάν			0,143	0,227		0,084
Αίγυπτος	0,078	0,105	0,061	0,041	0,026	-0,044
Αιθιοπία			0,126	0,054		-0,072
Ακτή Ελεφαντοστού	0,186	0,083	0,082	0,067	-0,103	-0,001
Αλβανία			0,360	0,541		0,180
Αλγερία	0,468	0,273	0,119	0,135	-0,195	-0,154
Αντίγκουα και Μπαρμπούντα						
Αργεντινή	0,074	0,078	0,092	0,061	0,004	0,014
Αρμενία			0,204	0,089		-0,115
Αρούμπα						
Αυστραλία	0,085	0,083	0,082	0,077	-0,002	-0,001
Αυστρία	0,113	0,121	0,158	0,117	0,009	0,037
Αφγανιστάν	0,151			0,672		
Βέλγιο	0,129	0,120	0,098	0,098	-0,009	-0,023
Βενεζουέλα	0,185	0,141	0,271	0,262	-0,044	0,130
Βιετνάμ	0,177		0,102	0,081		-0,021
Βολιβία	0,382	0,159	0,138	0,179	-0,224	-0,020
Βοσνία				0,110		
Βουλγαρία			0,049	0,055		0,006
Βραζιλία	0,135	0,054	0,061	0,054	-0,080	0,007
Γαλλία	0,068	0,065	0,070	0,061	-0,003	0,005
Γαλλική Πολυνησία						
Γερμανία			0,052	0,045		-0,007
Γεωργία			0,174	0,064		-0,110
Γιουγκοσλαβία	0,076	0,105	0,100		0,029	-0,005
Γκάμπια		0,148	0,095	0,334		-0,053
Γκαμπόν	0,283	0,112	0,419	0,363	-0,171	0,307
Γκάνα	0,091	0,131	0,089	0,110	0,040	-0,042
Γουατεμάλα	0,121	0,111	0,132	0,142	-0,010	0,022
Γουιάνα		0,139		0,112		
Γουινέα	0,108		0,099	0,108		0,009
Δ. της Κορέας	0,202	0,111	0,078	0,078	-0,090	-0,033
Δανία	0,324	0,085	0,070	0,073	-0,238	-0,016
Δημοκρατία του Κονγκό						
Δομινικανή Δημοκρατία		0,423	0,687	0,394		0,264
Εκουαδόρ	0,350	0,190	0,199	0,304	-0,161	0,010
Ελ Σαλβαδόρ	0,163	0,170	0,119	0,315	0,007	-0,051
Ελβετία	0,064	0,070	0,089	0,075	0,006	0,019
Ελλάδα	0,087	0,063	0,084	0,048	-0,024	0,021
Εσθονία			0,109	0,074		-0,035
ΕΣΣΔ						
Ζάμπια	0,165	0,097	0,077	0,187	-0,068	-0,020
Ζιμπάμπουε			0,075	0,123		0,049
Ζουαζιλάνδη				0,215		
Η.Π.Α.	0,063	0,051	0,076	0,081	-0,012	0,025
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα		0,172		0,068		
Ηνωμένο Βασίλειο	0,036	0,042	0,060	0,063	0,006	0,018
Ιαπωνία	0,098	0,074	0,099	0,088	-0,024	0,025
Ινδία	0,089	0,063	0,057	0,049	-0,026	-0,007
Ινδονησία	0,148	0,296	0,111	0,086	0,149	-0,185
Ιορδανία	0,108	0,123	0,019	0,085	0,015	-0,104
Ιράκ			0,059			
Ιράν	0,065			0,098		
Ιρλανδία	0,505	0,208	0,112	0,103	-0,297	-0,096
Ισλανδία	0,098	0,102	0,100	0,097	0,004	-0,002
Ισπανία	0,073	0,059	0,092	0,074	-0,014	0,034
Ισραήλ	0,062	0,065	0,113	0,163	0,003	0,048
Ιταλία	0,075	0,072	0,069	0,052	-0,004	-0,002
Καζακστάν			0,221	0,097		-0,124
Καμερούν	0,276	0,188	0,131	0,143	-0,088	-0,057
Καμπότζη	0,090		0,152	0,317		0,166

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εξαγωγών				1965-1980	1980-1995	1995-2006
	1965	1980	1995	2006			
Καναδάς	0,353	0,405	0,630	0,666	0,052	0,225	0,036
Κατάρ			0,012	0,206			0,194
Κεντρική Αφρικ. Δημοκρατία	0,218	0,320	0,464	0,156	0,102	0,143	-0,307
Κένυα		0,035	0,068	0,051		0,033	-0,016
Κίνα		0,129	0,128	0,087		-0,001	-0,041
Κιργιστάν			0,156	0,163			0,007
Κολομβία	0,241	0,126	0,151	0,187	-0,116	0,026	0,036
Κόστα Ρίκα	0,281	0,163	0,181	0,201	-0,118	0,018	0,020
Κούβα			0,074	0,163			0,089
Κουβέιτ		0,075					
Κουρασάο							
Κροατία			0,132	0,097			-0,035
Κύπρος			0,060	0,052			-0,008
Λάος	0,257		0,156				
Λεσότο				0,511			
Λετονία			0,112	0,074			-0,038
Λευκορωσία			0,226	0,168			-0,058
Λίβανος	0,076		0,112	0,064			-0,048
Λιβύη	0,210	0,183			-0,028		
Λιθουανία			0,093	0,060			-0,033
Λουξεμβούργο			0,138	0,115			-0,023
Μαδαγασκάρη	0,275	0,097	0,111	0,188	-0,178	0,014	0,077
Μαλαισία	0,117	0,124	0,110	0,084	0,007	-0,014	-0,026
Μαλάουι	0,245	0,125	0,076	0,094	-0,120	-0,048	0,018
Μάλι	0,201	0,140	0,292	0,511	-0,060	0,152	0,218
Μάλτα	0,110	0,154	0,152	0,083	0,044	-0,002	-0,068
Μαρόκο	0,214	0,091	0,117	0,136	-0,123	0,026	0,019
Μαυρίκιος							
Μαυριτανία	0,174		0,111	0,130			0,018
Μαυροβούνιο				0,250			
Μεξικό	0,407	0,439	0,697	0,721	0,032	0,258	0,024
Μιανμάρ	0,072		0,088				
Μογγολία			0,446	0,481			0,034
Μοζαμβίκη			0,136	0,386			0,250
Μολδαβία			0,266	0,092			-0,174
Μοντσεράτ							
Μπαγκλαντές		0,044	0,150	0,118		0,106	-0,033
Μπαρμπάντος							
Μπαχρέιν							
Μπελίσε		0,325	0,319	0,219		-0,006	-0,100
Μπενίν	0,330	0,094	0,150	0,090	-0,236	0,056	-0,059
Μποτσουάνα				0,539			
Μπουρκίνα Φάσο	0,321	0,155	0,107	0,226	-0,165	-0,048	0,119
Μπουρουντί			0,101	0,155			0,054
Μπουτάν			0,850	0,621			-0,229
Μπρουνέι Νταρουσαλάμ							
Ναμίμπια				0,140			
Νέα Ζηλανδία	0,256	0,073	0,088	0,080	-0,183	0,015	-0,008
Νέα Καληδονία							
Νεπάλ		0,070	0,253			0,183	
Νίγηρας	0,383	0,215	0,400	0,143	-0,168	0,185	-0,257
Νιγηρία	0,191	0,166	0,174	0,230	-0,025	0,008	0,056
Νικαράγουα	0,198	0,189	0,209	0,234	-0,009	0,020	0,026
Νορβηγία	0,077	0,205	0,090	0,117	0,129	-0,115	0,026
Νότιος Αφρική (NATE)		0,022	0,028	0,052		0,005	0,024
Ολλανδ. Αντίλλες και Αρούμπα	0,197	0,271			0,075		
Ολλανδία	0,108	0,125	0,104	0,100	0,017	-0,021	-0,004
Ομάν		0,268	0,137	0,132		-0,132	-0,004
Ονδούρα	0,373	0,307	0,229	0,201	-0,066	-0,077	-0,028
Ουγγαρία	0,156	0,113	0,112	0,108	-0,043	-0,001	-0,004
Ουγκάντα			0,158	0,072			-0,086
Ουζμπεκιστάν			0,085				

Χώρες	Δείκτης ΗΗΙ Εξαγωγών				1965-1980	1980-1995	1995-2006
	1965	1980	1995	2006			
Ουκρανία			0,199	0,068			-0,132
Ουρουγουάη		0,084	0,143	0,060		0,058	-0,083
Π.Γ.Δ.Μ.			0,087	0,121			0,034
Πακιστάν	0,048	0,042	0,052	0,088	-0,006	0,010	0,036
Παναμάς			0,229	0,087			-0,142
Παναμάς (εκτός Καναλιού)	0,379	0,261			-0,118		
Παραγουάη	0,149	0,113	0,224	0,110	-0,035	0,111	-0,114
Περού	0,157	0,127	0,063	0,091	-0,030	-0,064	0,028
ΠΛΔ Γερμανίας							
ΠΟΔ Γερμανίας	0,050	0,053			0,002		
Πολωνία		0,121	0,165	0,098		0,044	-0,067
Πορτογαλία	0,056	0,068	0,110	0,113	0,012	0,042	0,002
Ρουάντα			0,589	0,140			-0,449
Ρουμανία			0,070	0,079			0,009
Ρωσία			0,035	0,046			0,011
Σαμόα							
Σάο Τομέ και Πρίνσιπε				0,212			
Σαουδική Αραβία	0,078	0,080	0,047	0,073	0,002	-0,033	0,026
Σενεγάλη	0,653	0,122	0,094	0,062	-0,531	-0,028	-0,033
Σερβία				0,068			
Σιγκαπούρη	0,176	0,060	0,092	0,066	-0,116	0,032	-0,026
Σιέρα Λεόνε							
Σλοβακία			0,172	0,097			-0,074
Σλοβενία			0,139	0,083			-0,056
Σουδάν	0,060	0,091	0,064	0,630	0,031	-0,027	0,566
Σουηδία	0,058	0,058	0,059	0,052	0,000	0,000	-0,007
Σουρινάμ	0,542		0,192	0,048			-0,144
Σρι Λάνκα	0,096	0,034	0,149	0,120	-0,062	0,114	-0,029
Συρία		0,327	0,100	0,064		-0,227	-0,036
Ταϊλάνδη	0,081	0,074	0,088	0,062	-0,007	0,014	-0,026
Τανζανία		0,056	0,054	0,083		-0,002	0,029
Τατζικιστάν			0,172				
Τζαμάικα		0,199	0,184	0,160		-0,016	-0,024
Τόγκο	0,229	0,094	0,034	0,102	-0,135	-0,060	0,069
Τουρκία	0,082	0,071	0,076	0,039	-0,011	0,005	-0,036
Τουρκμενιστάν			0,118				
Τρινιδάδ και Τομπάγκο		0,366	0,197	0,347		-0,169	0,150
Τσεχία			0,173	0,128			-0,045
Τσεχοσλοβακία	0,140	0,153			0,013		
Τυνησία	0,126	0,123	0,147	0,167	-0,003	0,024	0,020
Υεμένη			0,134	0,142			0,008
Φιλιππίνες	0,297	0,158	0,171	0,099	-0,139	0,012	-0,071
Φινλανδία	0,097	0,091	0,054	0,049	-0,006	-0,037	-0,005
Φίτζι							
Χιλή	0,154	0,065	0,071	0,066	-0,089	0,006	-0,005
Χονγκ Κονγκ	0,111	0,094	0,167	0,243	-0,017	0,073	0,076

Συγκεντρωτικά Αποτελέσματα Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών

Χαμηλή Συγκέντρωση (<0,15)	45	66	91	53	Αύξηση	26	47	56
Μέση Συγκέντρωση	22	17	29	14	Μείωση	52	41	71
Υψηλή Συγκέντρωση (> 0,25)	23	15	17	15				
Σύνολο	90	98	137	82		78	88	127

Συγκεντρωτικά Αποτελέσματα % Δείκτη ΗΗΙ Εξαγωγών

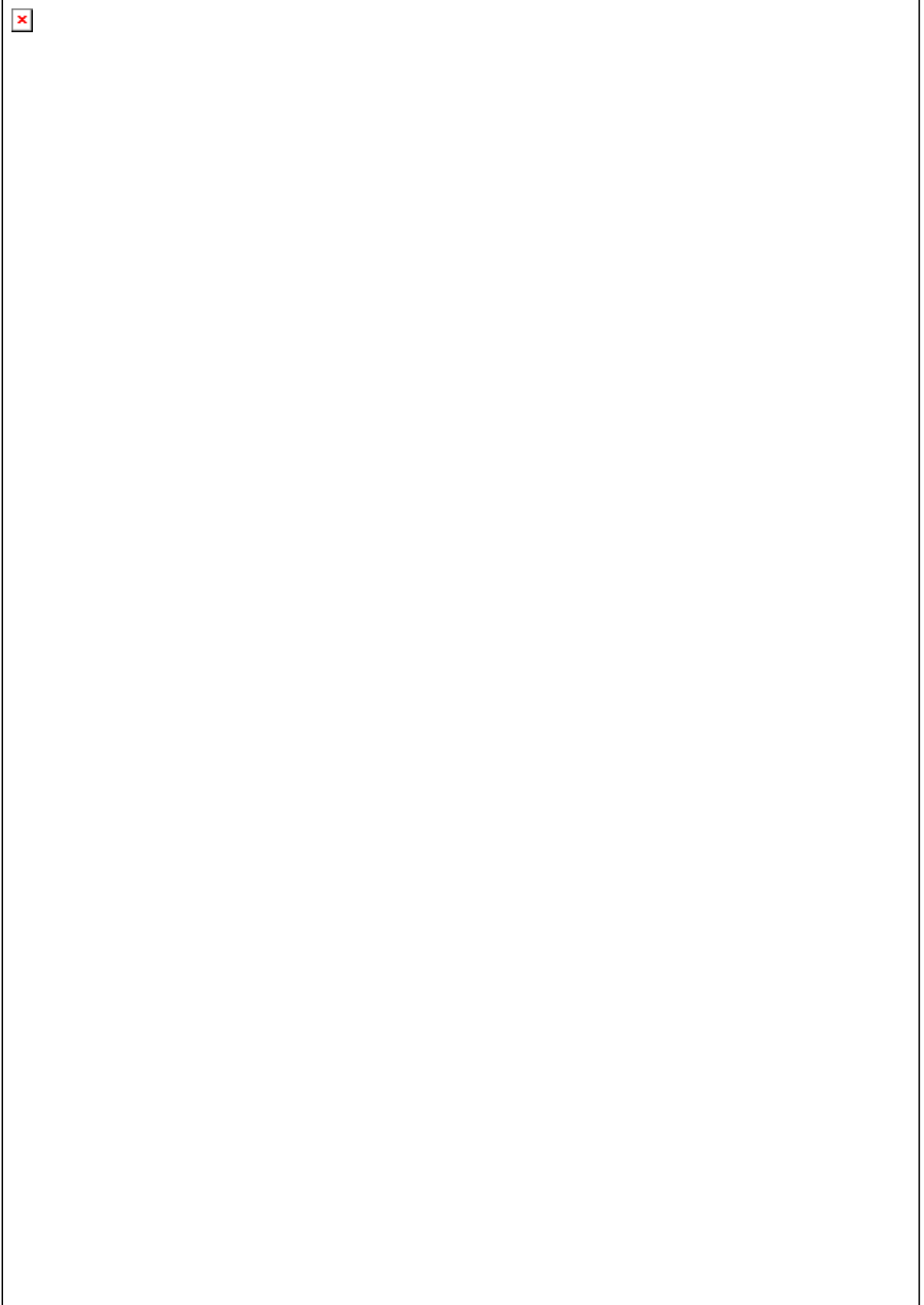
Χαμηλή Συγκέντρωση (<0,15)	50,00	67,35	66,42	64,63	Αύξηση	33,33	53,41	44,09
Μέση Συγκέντρωση	24,44	17,35	21,17	17,07	Μείωση	66,67	46,59	55,91
Υψηλή Συγκέντρωση (> 0,25)	25,56	15,31	12,41	18,29				
	100,00	100,00	100,00	100,00		100,00	100,00	100,00

Ενοποιημένος Πίνακας Κατάταξης Εξαγωγών

Χώρα									1965-1980		1980-1995		1995-2006	
	X 1965	SX 1965	X 1980	SX 1980	X 1995	SX 1995	X 2006	SX 2006	X Dif	SX Dif	X Dif	SX Dif	X Dif	SX Dif
Αζερμπαϊτζάν	9	17	11	24	3	12	2	11	2	7	-8	-12	-1	-2
Αίγυπτος					11	28	9	25					-2	-3
Αιθιοπία					1	3	2	4					1	1
Ακτή Ελεφαντοστού	5	87	6	65	7	82	7	28	1	-22	1	17	0	-54
Αλβανία					3	6	2	4					-1	-2
Αλγερία	6	19	11	21	8	16	8	12	5	2	-3	-5	0	-4
Αργεντινή	13	53	10	80	7	49	5	34	-3	27	-3	-30	-2	-15
Αρμενία					2	19	1	8					-1	-11
Αυστραλία	19	61	21	47	19	46	16	57	2	-14	-2	-1	-3	11
Αυστρία	11	25	11	30	28	73	17	64	0	5	17	43	-11	-9
Αφγανιστάν	1	1	0	0	0	0	2	15	-1	-1	0	0	2	15
Βέλγιο	56	221	56	186	85	368	82	329	0	-35	29	183	-3	-39
Βενεζουέλα	3	5	11	36	7	21	9	65	8	32	-4	-16	2	44
Βιετνάμ	5	17	0	0	4	56	9	15	-5	-17	4	56	5	-41
Βολιβία	0	0	2	4	4	5	1	2	2	4	2	1	-3	-3
Βοσνία					2	10	5	34					3	24
Βουλγαρία	9	17	6	11	9	49	8	28	-3	-6	3	38	-1	-20
Βραζιλία	7	19	23	101	26	180	18	119	16	82	3	79	-8	-61
Γαλλία	70	893	81	619	107	683	94	610	11	-275	26	65	-13	-73
Γερμανία	83	755	87	774	107	1.085	98	794	4	18	20	311	-9	-291
Γεωργία					3	11	3	10					0	-1
Γιουγκοσλαβία	20	53	21	49	3	10			1	-4	-18	-39		
Γκάμπα			1	1	1	2	1	6			0	0	0	4
Γκαμπόν	1	1	0	0	1	2	0	0	-1	-1	1	2	-1	-2
Γκάνα	5	47	5	15	7	20	6	49	0	-32	2	5	-1	29
Γουατεμάλα	4	20	8	45	4	30	6	31	4	25	-4	-16	2	1
Γουιάνα			1	2	1	3	2	8			0	1	1	5
Γουινέα					3	6	1	3					-2	-3
Δανία	24	58	15	37	15	44	14	39	-9	-21	0	7	-1	-6
Δημοκρατία του Κονγκό	2	3	0	0					-2	-3	0	0		
Δομινικανή Δημοκρατία			2	4	3	5	7	16			1	1	4	11
Ε.Σ.Σ.Δ.	36	258	45	313					9	55				
Εκουαδόρ	0	0	3	7	3	7	3	11	3	7	0	-1	0	4
Ελ Σαλβαδόρ	4	26	4	21	5	28	5	32	0	-5	1	8	0	4
Ελβετία	27	75	34	110	58	228	56	300	7	35	24	118	-2	72
Ελλάδα	12	19	20	50	15	53	14	74	8	31	-5	3	-1	21
Εσθονία					3	8	5	26					2	18
Ζάμπια	4	17	3	4	3	8	5	33	-1	-13	0	4	2	26
Ζιμπάμπουε	2	7	1	5	5	16	6	40	-1	-2	4	11	1	24
Ζουαζιλάνδη					0	0	1	3					1	3
Η.Π.Α.	76	1.384	87	1.522	112	1.667	117	1.811	11	138	25	145	5	144
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (Η.Α.Ε.)			11	21	16	78	40	156			5	57	24	78
Ηνωμένο Βασίλειο	79	900	80	613	110	691	99	664	1	-287	30	78	-11	-28
Ιαπωνία	51	390	65	551	77	556	60	408	14	160	12	6	-17	-149
Ινδία	22	81	12	32	27	221	44	242	-10	-49	15	189	17	20
Ινδονησία	7	17	13	32	17	53	12	30	6	15	4	21	-5	-23
Ιορδανία	1	8	6	12	4	9	5	12	5	4	-2	-2	1	3
Ιράκ	4	20	21	55					17	35				
Ιράν	3	5	18	74	10	55	13	28	15	69	-8	-19	3	-27
Ιρλανδία	2	10	4	9	8	26	6	22	2	-1	4	17	-2	-5
Ισλανδία	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ισπανία	41	91	41	115	63	260	81	335	0	24	22	145	18	75
Ισραήλ	6	29	4	20	12	20	16	46	-2	-9	8	0	4	26
Ιταλία	70	320	86	467	99	609	89	674	16	147	13	142	-10	66
Καζακστάν					10	44	8	34					-2	-10
Καμερούν	1	1	3	10	5	10	3	16	2	9	2	-0	-2	6
Καμπότζη	0	0	0	0	1	2	1	2	0	0	1	2	0	0
Καναδάς	28	99	25	74	34	108	45	188	-3	-26	9	34	11	80
Κατάρ			2	10	0	0	1	3			-2	-10	1	3
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Κένυα			0	0	4	88	4	50			4	88	0	-38
Κίνα	16	72	26	94	51	248	81	617	10	22	25	154	30	369
Κιργιστάν					2	4	0	0					-2	-4
Κολομβία	2	7	6	13	9	29	7	31	4	6	3	16	-2	3
Κόστα Ρίκα	4	8	5	32	4	24	6	25	1	24	-1	-8	2	1
Κούβα	5	10	1	2	0	0	1	3	-4	-8	-1	-2	1	3
Κουβέιτ	4	24	9	21	3	7	4	10	5	-3	-6	-14	1	3
Κροατία					3	15	8	43					5	28
Κύπρος					5	26	4	9					-1	-17
Λάος	1	2	0	0	0	0	0	0	-1	-2	0	0	0	0
Λεσότο					0	0	1	2					1	2
Λετονία					4	22	3	22					-1	0
Λευκορωσία					11	35	5	21					-6	-14
Λίβανος	4	32	5	10	8	22	4	9	1	-23	3	12	-4	-13
Λιβύη	4	15	12	41					8	26				
Λιθουανία					8	21	6	26					-2	5
Λουξεμβούργο					1	2	1	2					0	-0
Μαδαγασκάρη	2	3	0	0	0	0	0	0	-2	-3	0	0	0	0
Μαλαισία	11	99	7	27	20	64	20	55	-4	-72	13	37	0	-9
Μαλάσι	0	0	0	0	2	4	3	5	0	0	2	4	1	1
Μάλι	1	4	3	13	2	13	6	37	2	9	-1	-1	4	24
Μάλτα	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Μαρόκο	3	4	3	4	2	6	5	9	0	-0	-1	3	3	2

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1965

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Καναδάς	70	3	11	0	3	0	0	0	0	0	86,38
Η.Π.Α.	26	12	25	0	13	1	3	2	0	1	82,15
Μεξικό	68	0	22	0	3	1	0	0	0	0	93,75
Γουατεμάλα	59	4	24	0	7	0	0	0	0	0	94,30
Ελ Σαλβαδόρ	57	4	25	0	9	0	0	0	0	0	95,06
Ονδούρα	68	4	13	0	5	0	0	0	0	0	90,32
Νικαράγουα	65	3	19	0	7	0	0	0	0	0	93,23
Κόστα Ρίκα	52	6	27	0	9	0	0	0	0	0	94,89
Παναμάς (εκτός Καναλιού)	45	20	11	0	6	0	0	0	0	0	82,33
Κούβα											NDA
Ολλαν. Αντίλλες και Αρούμπα	11	78	5	0	0	0	0	0	0	0	93,75
Κολομβία	52	3	30	1	4	0	0	0	0	0	90,18
Βενεζουέλα	56	0	30	0	6	0	0	0	0	0	92,07
Σουρινάμ	48	1	32	0	6	0	0	0	0	0	86,91
Εκουαδόρ	44	10	32	0	6	0	0	0	0	0	92,36
Βραζιλία	31	24	24	3	3	0	0	0	4	0	90,08
Περού	43	11	30	0	7	0	0	0	0	0	91,03
Βολιβία	45	9	25	1	13	0	0	0	0	0	93,65
Χιλή	44	18	29	0	2	0	0	0	0	0	93,33
Παραγουάη	21	32	34	0	7	0	0	0	0	0	93,84
Αργεντινή	25	22	35	2	4	0	2	1	1	0	92,30
Ισλανδία	17	1	57	15	4	0	0	0	0	0	94,00
Νορβηγία	11	2	69	1	4	0	0	0	0	0	87,60
Σουηδία	10	3	70	2	1	0	0	0	0	0	84,86
Φινλανδία	6	1	64	16	1	0	0	0	0	0	88,78
Δανία	9	2	70	2	1	0	0	0	0	0	84,48
Ηνωμένο Βασίλειο	20	3	34	2	3	7	0	2	3	8	81,38
Ιρλανδία	11	0	70	0	1	1	0	1	3	0	86,70
ΠΟΔ Γερμανίας	12	1	51	1	1	0	0	0	3	4	73,00
Ολλανδία	10	1	64	0	0	0	2	0	3	0	80,35
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10	1	66	0	0	0	0	0	2	4	82,83
Γαλλία	12	0	50	1	0	1	0	0	5	11	79,83
Ελβετία	10	0	76	0	1	0	0	0	0	0	87,00
Αυστρία	4	0	73	12	0	0	0	0	0	0	89,02
Πορτογαλία	8	0	57	2	0	0	0	0	3	2	71,92
Ισπανία	20	4	53	0	1	0	0	0	4	2	84,29
Ιταλία	15	5	43	4	0	2	0	0	9	1	79,17
Μάλτα	5	2	67	0	3	4	0	0	2	0	81,99
Ελλάδα	10	1	59	8	3	1	0	0	3	1	86,63
Βουλγαρία											NDA
Ρουμανία											NDA
Γιουγκοσλαβία	15	1	37	29	2	2	0	2	0	2	88,21
Ουγγαρία	1	0	21	65	0	0	0	1	0	0	89,10
Τσεχοσλοβακία	1	0	16	69	0	0	0	1	0	1	89,57
ΠΛΔ Γερμανίας											NDA
Πολωνία											NDA
ΕΣΣΔ											NDA
Τουρκία	28	0	43	9	2	2	0	0	7	0	90,84

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1965

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Κίνα											NDA
Χονγκ Κονγκ, SAR	12	1	21	0	43	2	6	1	0	1	87,79
Δ. της Κορέας	41	0	4	0	39	0	4	0	0	0	87,00
Ιαπωνία	35	3	5	3	3	7	10	2	11	2	80,17
Νέα Ζηλανδία	16	0	41	0	8	17	1	1	4	0	88,89
Αυστραλία	27	0	40	0	10	1	4	1	4	0	86,67
Φιλιππίνες	37	0	15	0	25	2	9	0	5	0	92,86
Ινδονησία	8	0	25	1	46	2	4	2	0	0	89,68
Σιγκαπούρη	5	0	17	0	20	4	34	2	6	0	88,35
Μαλαισία	6	0	27	0	21	5	19	2	3	0	83,84
Ταϊλάνδη	19	0	27	0	35	2	3	0	2	0	87,67
Καμπότζη	3	0	33	14	32	0	9	3	0	0	95,14
Βιετνάμ	45	0	11	0	14	0	5	2	0	1	78,68
Λάος	25	0	16	0	12	0	37	0	0	0	89,71
Μιανμάρ	7	0	20	9	40	3	2	11	0	0	91,79
Ινδία	36	0	28	9	6	2	1	1	2	1	86,25
Σρι Λάνκα	4	0	30	9	15	6	7	12	1	1	86,21
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	37	0	38	1	12	0	0	2	1	0	90,77
Αφγανιστάν	15	0	17	50	6	0	0	7	0	0	94,55
Ιράν	18	0	53	1	8	2	0	3	1	0	86,50
Ιράκ											NDA
Κουβέιτ											NDA
Σαουδική Αραβία	23	0	27	0	9	1	2	4	15	4	84,87
Ιορδανία	15	0	36	9	7	0	0	1	17	2	87,33
Συρία											NDA
Λίβανος	10	0	44	9	5	3	0	0	18	0	88,27
Ισραήλ	25	1	51	1	2	0	0	0	0	1	82,33
Αίγυπτος	21	0	31	20	4	0	0	6	0	0	82,76
Λιβύη	17	0	61	3	5	0	0	1	1	1	89,72
Τυνησία	16	2	61	5	0	0	0	0	2	3	89,10
Αλγερία	10	0	76	1	2	0	0	0	0	1	90,65
Μαρόκο	20	0	57	4	3	0	0	0	0	2	85,51
Μαυριτανία	23	1	66	0	3	0	0	0	0	0	93,71
Μάλι	3	1	29	23	23	0	0	0	0	13	92,50
Σενεγάλη	4	0	67	0	2	0	10	0	0	9	91,23
Ακτή Ελεφαντοστού	5	3	78	0	0	0	0	0	0	5	91,73
Γκάνα	10	0	46	22	9	0	0	0	1	1	90,31
Τόγκο	3	1	62	2	15	0	0	0	0	2	85,71
Μπενίν	2	0	72	1	3	0	1	1	1	12	93,33
Μπούρκινα Φάσο	2	2	63	0	0	0	0	0	0	27	94,10
Νίγηρας	3	1	67	0	6	0	0	0	2	13	92,88
Νιγηρία	12	2	59	0	12	0	0	3	0	0	88,02
Καμερούν	6	1	76	0	3	0	0	0	0	0	85,70
Γκαμπόν	12	3	74	0	1	0	0	0	0	5	95,47
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατ	5	4	78	0	3	0	0	0	0	4	94,39
Σουδάν	7	0	40	10	13	0	0	9	0	4	81,32
Μπουρουντί	10	0	51	0	16	0	0	1	3	3	84,39
Δημοκρατία του Κονγκό	24	2	54	0	2	0	0	0	0	8	90,26
Ζάμπια	11	0	29	0	4	1	0	0	1	43	89,26
Μαλάουι	3	0	32	2	7	2	0	3	3	40	91,69
Ζιμπάμπουε											NDA
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση											NDA
Μαδαγασκάρη	4	0	73	0	3	0	6	0	3	3	91,17

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1980

	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Καναδάς	70	3	6	0	4	0	0	0	4	0	87,27
Η.Π.Α.	21	6	14	0	17	1	3	0	5	12	79,58
Μεξικό	69	2	15	0	6	0	0	0	0	0	92,51
Γουατεμάλα	49	22	13	0	8	0	0	0	0	0	93,26
Μπελίσε	47	13	21	2	5	0	0	0	0	0	89,14
Ελ. Σαλβαδόρ	64	17	9	0	4	0	0	0	0	0	93,91
Ονδούρα	57	15	9	0	10	0	0	0	0	0	90,79
Νικαράγουα	66	18	7	0	3	0	0	0	0	0	94,56
Κόστα Ρίκα	59	12	11	0	11	0	0	0	0	0	92,53
Παναμάς	38	11	5	0	6	0	0	0	19	0	78,97
Τζαμάικα	31	35	8	0	2	0	0	0	0	0	74,67
Δομινικανή Δημοκρατία	47	25	9	0	8	0	0	0	0	0	89,97
Τρινιτάντ και Τομπάγκο	33	0	12	0	7	0	5	0	30	0	86,41
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	8	71	2	0	0	0	0	0	3	8	93,02
Κολομβία	45	15	22	0	9	0	0	0	0	0	91,15
Βενεζουέλα	54	5	22	0	8	0	0	0	0	0	89,01
Γουιάνα	34	25	27	1	4	0	0	0	0	0	91,08
Εκουαδόρ	42	10	23	0	14	0	0	0	0	1	89,75
Βραζιλία	24	8	16	0	6	0	0	0	31	1	85,77
Περού	38	13	27	1	10	1	0	0	0	0	90,99
Βολιβία	28	30	24	1	9	0	0	0	0	0	92,15
Χιλή	27	24	18	0	8	0	0	0	0	5	81,93
Παραγουάη	10	47	15	0	9	0	0	0	0	9	90,90
Ουρουγουάη	10	35	18	0	4	0	0	0	13	8	87,17
Αργεντινή	24	16	33	0	10	0	0	0	4	0	87,25
Ισλανδία	11	1	64	10	4	3	0	0	0	0	92,76
Νορβηγία	10	0	70	0	4	0	0	0	2	0	86,23
Σουηδία	7	1	64	3	3	0	0	0	5	2	85,48
Φινλανδία	6	0	50	23	3	0	0	0	8	0	89,67
Δανία	6	0	72	2	2	0	0	0	1	0	82,75
Ηνωμένο Βασίλειο	13	0	49	0	5	0	0	0	6	0	72,16
Ιρλανδία	10	0	73	0	3	0	0	0	2	0	87,83
ΠΟΔ Γερμανίας	7	0	54	1	3	0	0	0	4	5	73,91
Ολλανδία	8	1	56	2	2	0	0	0	9	4	81,29
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	8	0	66	2	2	0	0	0	6	2	85,02
Γαλλία	8	0	51	3	2	0	0	0	12	4	79,54
Ελβετία	7	0	73	3	3	0	0	0	1	0	86,41
Αυστρία	3	0	68	8	2	0	0	0	4	1	87,75
Πορτογαλία	11	3	50	2	3	0	0	0	15	2	85,40
Ισπανία	17	4	32	1	2	0	0	0	21	5	82,75
Ιταλία	8	2	50	3	1	0	0	0	10	6	81,09
Μάλτα	6	0	77	1	4	0	0	0	0	0	88,19
Ελλάδα	5	1	44	3	11	0	0	0	7	13	84,01
Γιουγκοσλαβία	7	1	41	29	1	0	0	0	6	3	88,21
Ουγγαρία	3	2	31	50	1	0	0	0	2	0	89,27
Τσεχοσλοβακία	2	1	17	68	0	0	0	0	0	0	88,51
Πολωνία	5	3	25	54	1	0	0	0	2	0	90,15
Τουρκία	6	0	35	9	1	0	0	0	28	9	88,19

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εισαγωγές 1980

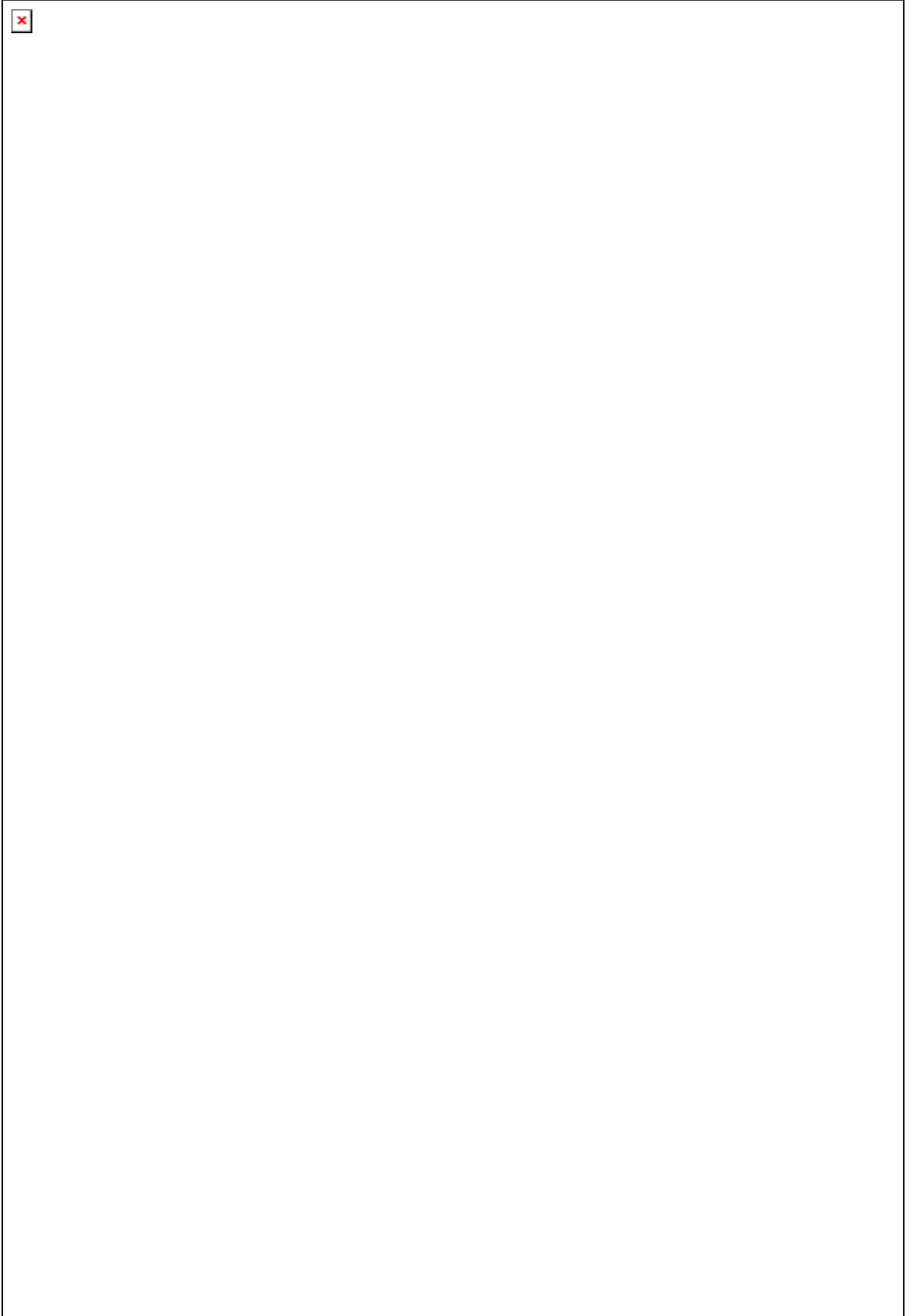
	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Κίνα	19	2	10	4	42	3	0	0	0	0	79,97
Χονγκ Κονγκ, SAR	12	0	14	0	47	2	7	0	1	1	83,94
Δ. της Κορέας	24	0	4	0	26	3	6	0	23	0	85,31
Ιαπωνία	21	1	3	1	5	5	14	0	31	1	83,01
Νέα Ζηλανδία	16	0	20	0	16	18	8	0	8	0	85,17
Αυστραλία	25	0	23	0	21	3	6	0	7	0	85,99
Φιλιππίνες	25	1	9	0	27	4	6	0	19	0	90,00
Ινδονησία	13	0	12	0	37	3	11	0	9	0	85,43
Σιγκαπούρη	14	0	9	0	24	2	16	0	18	0	82,93
Μαλαισία	16	0	15	0	28	6	16	0	7	0	88,88
Ταϊλάνδη	18	0	13	0	27	2	8	0	15	0	83,02
Μπαγκλαντές	17	0	17	2	23	3	12	8	4	0	85,57
Νεπάλ	5	0	16	8	47	2	7	0	8	0	91,74
Ινδία	14	2	19	4	6	1	2	0	25	0	73,26
Σρι Λάνκα	6	2	22	0	19	2	6	6	23	3	88,66
Πακιστάν	14	1	21	0	15	1	6	0	28	0	86,33
Κουβέιτ	16	0	35	0	29	2	0	2	1	0	84,54
Κατάρ	11	2	45	0	20	2	1	2	5	0	88,98
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	13	0	35	0	23	2	4	2	0	0	79,10
Ομάν	6	0	32	0	21	2	3	3	17	0	83,89
Σαουδική Αραβία	20	0	39	0	20	1	1	1	1	0	84,59
Ιορδανία	9	0	40	3	10	0	0	0	23	0	84,02
Συρία	5	0	43	13	5	0	0	0	21	2	89,81
Ισραήλ	20	0	44	1	2	0	0	0	0	2	68,84
Αίγυπτος	19	1	47	9	6	2	1	0	1	0	86,10
Λιβύη	6	0	71	3	8	1	0	0	0	0	89,03
Τυνησία	8	0	68	0	1	0	0	0	9	0	85,16
Αλγερία	10	1	71	0	4	0	0	0	0	0	86,26
Μαρόκο	8	2	54	5	1	0	0	0	19	0	88,89
Μάλι	4	0	40	4	5	0	2	0	0	39	95,17
Σενεγάλη	4	3	53	0	3	0	6	1	7	14	91,64
Γκάμπια	3	0	54	8	19	0	4	0	0	4	91,32
Ακτή Ελεφαντοστού	5	11	49	0	5	0	1	3	2	7	83,37
Γκάνα	16	0	43	0	5	0	0	0	0	23	87,43
Τόγκο	4	2	60	0	6	0	0	0	3	16	90,40
Μπενίν	5	0	62	0	12	0	1	0	0	5	86,38
Μπουρκίνα Φάσο	9	0	54	0	6	0	0	2	0	13	83,55
Νίγηρας	4	0	46	0	4	0	2	4	0	26	86,16
Νιγηρία	11	2	57	0	18	0	0	0	0	0	87,58
Καμερούν	5	3	70	0	7	0	0	0	0	2	88,37
Γκαμπόν	9	0	77	0	4	0	0	0	0	2	92,35
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	3	0	76	0	8	0	0	0	0	4	91,32
Σουδάν	8	5	42	3	10	0	2	6	13	2	90,58
Κένυα	6	0	39	0	9	0	0	1	30	0	85,93
Τανζανία	6	2	50	0	10	0	0	3	7	0	76,97
Ζάμπια	9	0	46	2	5	1	0	2	15	13	93,37
Μαλάουι	5	0	34	0	7	0	0	1	0	43	89,75
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	16	2	38	0	9	0	0	0	0	0	64,81
Μαδαγασκάρη	5	0	62	0	10	0	2	0	10	0	89,37

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εξαγωγές 1980

Χώρες	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Καναδάς	63	1	12	2	7	0	0	0	0	0	85,21
Η.Π.Α.	22	5	26	0	15	2	1	0	3	1	75,25
Μεξικό	65	3	14	0	5	0	0	0	4	0	90,39
Γουατεμάλα	54	0	25	0	7	0	0	0	1	0	87,63
Μπελίσε	70	4	23	0	0	0	0	0	0	0	97,56
Ελ. Σαλβαδόρ	72	0	14	0	5	0	0	0	0	0	91,02
Ονδούρα	63	0	24	1	4	1	0	0	0	0	94,21
Νικαράγουα	58	0	34	2	3	0	0	0	0	0	97,48
Κόστα Ρίκα	66	0	25	0	0	0	0	0	0	0	90,61
Παναμάς	63	2	14	0	0	0	0	0	0	0	78,66
Τζαμάικα	41	5	37	5	0	0	0	0	0	4	92,81
Δομινικανή Δημοκρατία	63	12	12	0	1	0	0	0	0	3	91,41
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	63	7	10	0	0	0	0	0	0	0	79,93
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	62	9	11	0	0	0	0	0	0	1	83,06
Κολομβία	30	12	42	2	4	0	0	0	0	1	91,39
Βενεζουέλα	37	30	17	0	4	0	0	0	0	0	87,80
Γουιάνα	36	12	39	1	4	0	0	0	0	0	91,99
Εκουαδόρ	34	41	5	1	12	0	0	0	0	0	92,20
Βραζιλία	21	12	29	4	6	0	0	1	3	1	78,40
Περού	38	15	20	4	10	0	0	0	0	0	86,92
Βολιβία	29	34	28	4	0	0	0	0	0	0	95,07
Χιλή	13	21	41	1	15	0	0	0	1	0	91,81
Παραγουάη	7	44	40	0	4	0	0	0	0	0	94,07
Ουρουγουάη	8	35	30	6	0	0	0	0	5	5	88,15
Αργεντινή	10	20	29	21	5	0	0	0	1	0	86,31
Ισλανδία	22	0	56	8	1	0	0	0	0	7	94,38
Νορβηγία	3	0	78	0	0	0	0	0	0	1	82,04
Σουηδία	6	0	69	1	1	1	0	0	3	0	82,01
Φινλανδία	3	0	60	18	0	1	0	0	1	0	83,13
Δανία	4	0	72	0	2	0	0	0	0	0	78,23
Ηνωμένο Βασίλειο	10	0	54	0	2	2	0	0	3	4	74,44
Ιρλανδία	7	0	76	0	0	0	0	0	0	2	84,80
ΠΟΔ Γερμανίας	6	0	63	4	1	0	0	0	1	1	76,08
Ολλανδία	2	0	72	0	0	0	0	0	1	1	76,46
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3	0	77	1	0	0	0	0	0	0	81,76
Γαλλία	4	0	59	2	1	0	0	0	2	7	76,26
Ελβετία	7	1	58	2	4	0	0	0	4	2	79,26
Αυστρία	2	0	65	15	0	0	0	0	2	1	85,36
Πορτογαλία	6	1	71	1	0	0	0	1	0	0	80,30
Ισπανία	7	4	54	1	1	0	0	0	4	8	79,18
Ιταλία	5	0	58	3	0	0	0	0	4	5	75,58
Μάλτα	2	0	75	3	0	0	0	0	0	7	87,08
Ελλάδα	6	0	47	12	0	0	0	0	12	8	85,17
Γιουγκοσλαβία	4	0	29	44	1	0	0	0	3	5	87,00
Ουγγαρία	1	0	26	54	0	0	0	0	3	0	85,09
Τσεχοσλοβακία	0	0	17	67	0	0	0	0	2	1	87,52
Πολωνία	3	0	29	54	0	0	0	0	0	1	86,09
Τουρκία	4	0	49	15	1	0	0	0	18	2	90,98

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εξαγωγές 1980

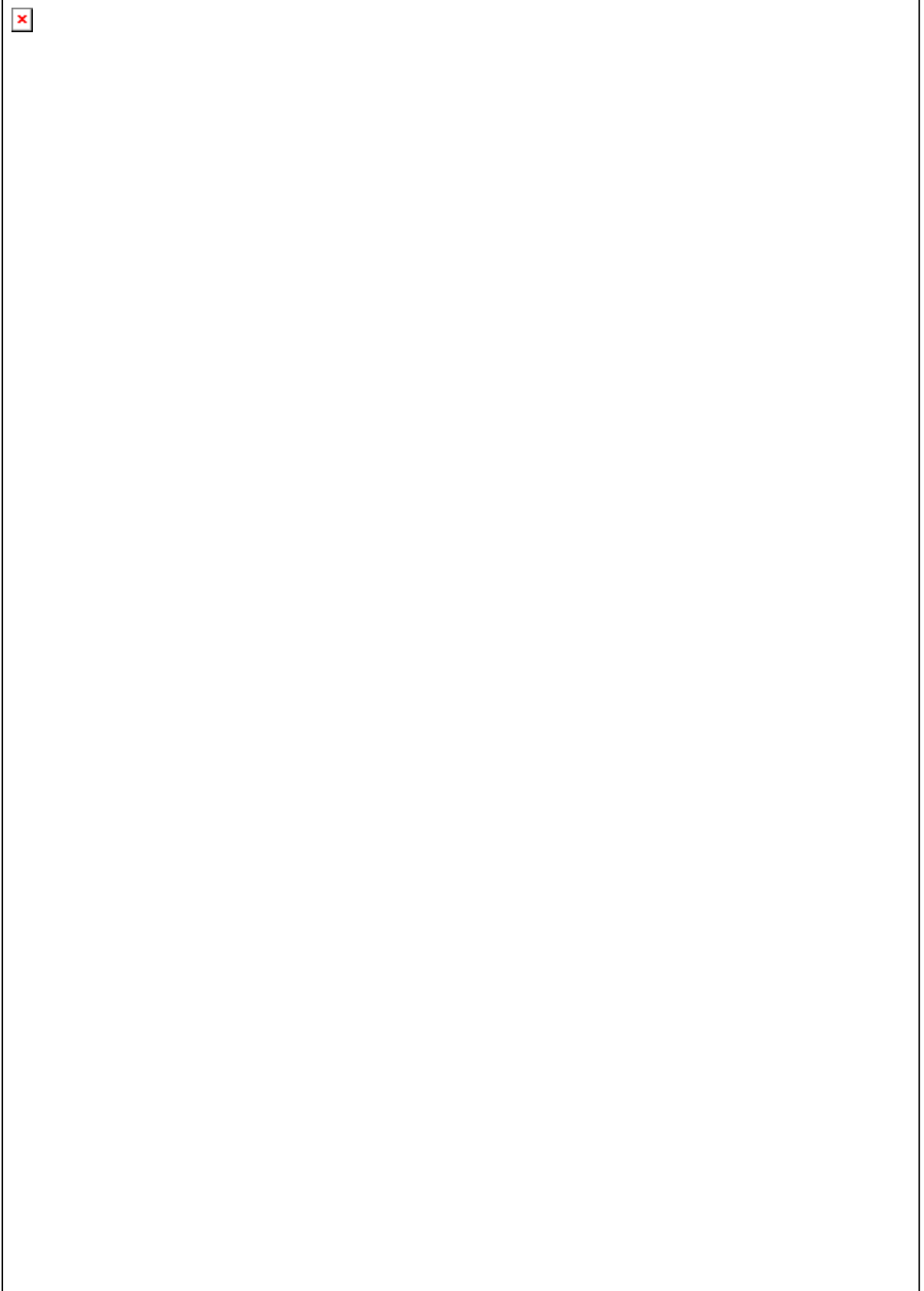
Χώρες	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Αυστραλία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Κίνα	10	2	7	4	47	0	6	1	6	0	82,91
Χονγκ Κονγκ, SAR	29	0	25	0	12	2	10	0	1	2	81,93
Δ. της Κορέας	28	0	13	0	22	1	5	1	8	1	79,56
Ιαπωνία	27	0	12	2	12	3	10	0	9	3	76,64
Νέα Ζηλανδία	15	0	21	4	18	13	6	0	4	0	81,08
Αυστραλία	12	0	12	5	32	5	6	0	3	2	76,99
Φιλιππίνες	29	0	16	3	33	2	7	0	0	0	89,59
Ινδονησία	20	3	5	0	51	2	11	0	0	0	91,31
Σιγκαπούρη	14	0	11	1	19	6	22	3	3	1	81,16
Μαλαισία	16	0	16	2	28	1	22	2	0	0	88,48
Ταϊλάνδη	13	0	27	3	22	1	16	0	5	2	88,86
Μπαγκλαντές	13	2	17	7	8	3	3	10	11	8	81,01
Νεπάλ	14	0	23	21	12	0	9	7	0	10	95,46
Ινδία	11	0	23	18	11	1	3	1	8	1	78,01
Σρι Λάνκα	13	0	19	3	9	1	1	7	14	6	72,77
Πακιστάν	5	0	20	3	23	0	4	4	22	3	82,51
Κουβέιτ	1	4	25	0	28	2	10	3	8	0	80,65
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	0	0	2	0	0	0	0	3	79	0	83,60
Ομάν	3	3	25	0	49	0	11	0	2	0	92,70
Σαουδική Αραβία	17	3	40	0	21	1	5	0	0	0	86,42
Ιορδανία	2	0	1	10	4	0	2	7	65	0	90,21
Συρία	4	0	62	18	2	0	0	0	5	1	92,96
Ισραήλ	18	0	47	0	9	0	1	0	0	1	75,89
Αίγυπτος	9	0	51	11	4	0	0	0	8	0	82,98
Λιβύη	35	0	45	6	1	0	0	0	0	0	88,16
Τυνησία	15	0	71	1	0	0	0	0	0	2	88,82
Αλγερία	48	0	43	0	3	0	0	0	0	0	94,25
Μαρόκο	3	2	63	9	1	0	1	4	1	0	85,46
Μάλι	0	0	56	0	18	0	2	0	0	20	95,71
Σενεγάλη	0	0	49	0	2	0	0	1	0	23	75,71
Γκάμπια	0	1	82	0	0	0	0	0	0	6	89,77
Ακτή Ελεφαντοστού	11	0	58	4	2	0	0	0	0	12	86,74
Γκάνα	10	0	53	18	13	3	0	0	0	0	95,85
Τόγκο	4	0	53	7	0	0	0	0	2	23	89,73
Μπενίν	5	0	55	0	17	0	0	0	0	16	93,12
Μπουρκίνα Φάσο	0	0	34	0	9	0	0	0	3	40	85,99
Νίγηρας	0	0	47	0	18	0	0	0	2	32	98,38
Νιγηρία	36	16	38	1	1	0	0	0	0	2	94,31
Καμερούν	30	0	61	0	3	0	0	0	0	1	95,15
Γκαμπόν	13	24	45	1	0	0	0	0	0	0	82,87
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	4	0	79	4	0	0	0	0	8	0	95,33
Σουδάν	3	0	33	9	17	0	1	0	25	2	89,59
Κένυα	4	0	36	0	0	0	6	3	0	5	54,42
Τανζανία	4	0	43	4	9	0	8	3	0	6	76,87
Ζάμπια	10	1	48	3	24	0	0	6	0	0	91,74
Μαλάουι	17	0	52	0	2	2	0	1	0	10	83,88
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	9	0	24	0	7	0	0	0	0	0	40,65
Μαδαγασκάρη	17	0	45	6	12	0	4	0	0	4	87,29

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Εξαγωγές 1995

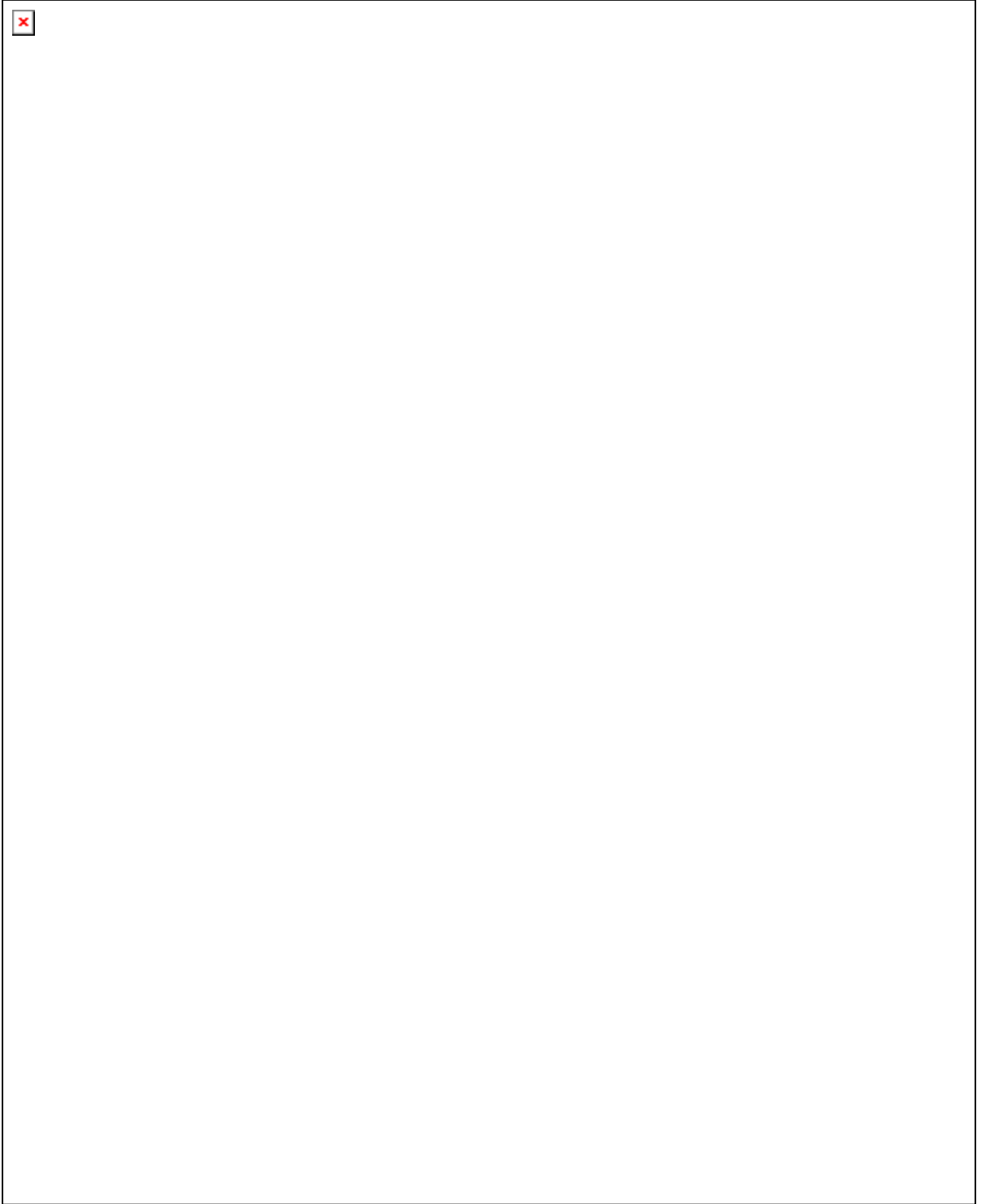
Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική	Σύνολο
Μαυριτανία	1	0	53	4	22	0	0	0	0	10	90,74
Μάλι	0	0	19	0	0	0	1	0	0	74	94,11
Σενεγάλη	0	0	21	0	0	0	2	26	2	22	72,91
Γκάμπια	0	0	52	0	4	0	0	2	0	9	66,82
Γουινέα	25	8	54	4	0	0	0	0	0	4	95,54
Ακτή Ελεφαντοστού	4	0	62	2	0	0	0	0	0	17	85,30
Γκάνα	5	0	70	3	4	0	0	0	0	6	87,20
Τόγκο	9	3	25	0	0	0	9	2	0	20	68,11
Μπενίν	0	10	48	0	1	0	5	3	0	16	82,93
Μπούρκινα Φάσο	0	1	43	0	3	0	14	0	0	27	88,31
Νίγηρας	0	0	0	0	0	0	0	0	0	93	93,49
Νιγηρία	37	2	38	0	5	0	0	1	0	7	91,29
Καμερούν	2	0	76	0	5	0	1	0	0	2	85,64
Γκαμπόν	64	0	10	0	6	0	0	0	1	0	81,49
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	0	0	90	0	0	0	0	0	0	2	91,72
Σουδάν	8	0	34	2	13	0	6	2	24	3	90,97
Αιθιοπία	6	0	50	0	13	0	2	0	9	0	79,73
Κένυα	3	0	33	0	0	0	0	6	0	39	81,06
Ουγκάντα	0	0	72	0	0	0	0	0	0	11	82,85
Ρουάντα	0	0	21	0	0	0	0	0	0	79	99,99
Μπουρουντί	0	0	49	0	0	0	0	0	0	11	60,19
Τανζανία	2	0	37	0	8	0	9	14	0	10	80,17
Ζάμπια	6	0	11	0	16	0	27	13	11	7	89,88
Μαλάουι	13	0	51	0	5	1	0	1	0	17	88,09
Μοζαμβίκη	7	0	39	0	15	0	0	3	0	30	93,51
Ζιμπάμπουε	5	0	39	0	10	0	1	0	1	29	84,70
Νότιος Αφρική	8	1	29	0	11	1	1	0	1	8	60,47
Μαδαγασκάρη	7	0	63	0	6	0	2	0	0	1	79,91

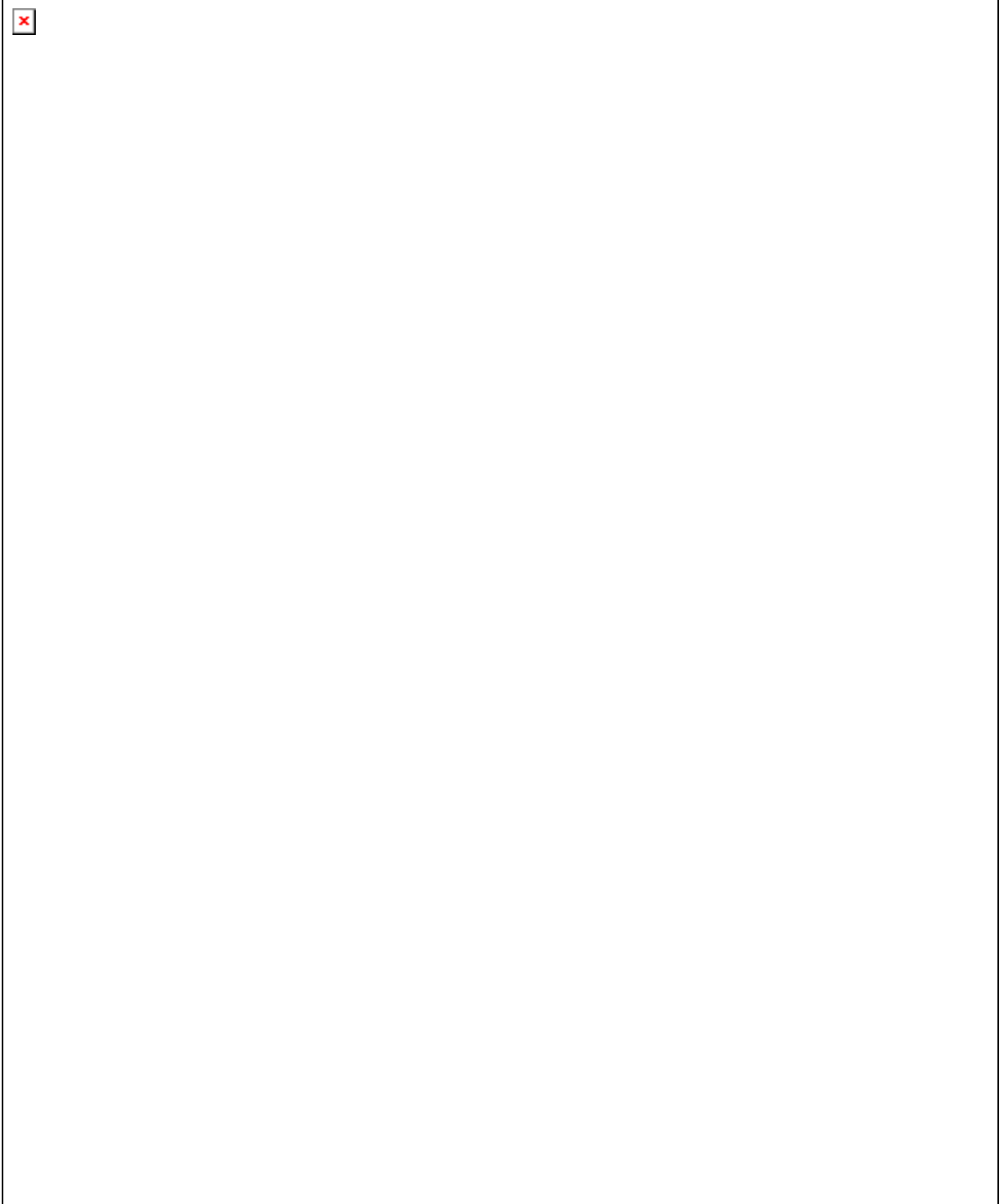

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Μεταβολή Εισαγωγών 2006-1995

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική
Γκάνα	-3,96	0,88	-10,23	0,00	4,16	-0,12	3,86	2,38	-1,62	3,77
Τόγκο	-3,01	2,72	-6,42	1,28	8,51	0,00	0,00	2,36	0,00	-13,24
Μπενίν	-3,61	0,07	-7,14	0,00	1,52	0,00	-3,20	0,15	0,00	10,05
Μπουρκίνα Φάσο	-2,04	1,09	-13,40	0,00	-4,54	0,00	-0,21	1,24	0,00	16,65
Νίγηρας	5,91	3,69	-15,76	0,00	9,10	0,00	2,53	3,23	0,00	-1,55
Νιγηρία	-1,06	-2,47	-13,93	0,00	10,60	1,64	0,32	2,27	1,06	-0,61
Καμερούν	-6,98	1,32	-24,73	0,00	2,53	0,00	1,26	0,68	0,00	18,20
Γκαμπόν	-3,06	1,86	-1,59	0,00	-0,34	0,00	-0,08	0,00	1,10	1,36
Κεντ. Αφρικ. Δημοκρ.	-1,85	0,00	-23,46	0,00	-13,90	0,00	0,00	0,00	0,00	12,96
Σουδάν	-9,15	0,00	-13,78	1,32	16,37	2,74	-2,57	5,17	5,50	0,02
Αιθιοπία	-9,80	1,12	-15,78	2,98	5,37	0,00	1,33	3,24	13,67	-0,37
Κένυα	0,68	-1,33	-18,30	0,00	-0,38	0,00	2,01	1,78	8,45	0,64
Ουγκάντα	-0,70	0,00	-15,20	1,18	-2,36	0,00	0,06	2,25	8,82	-0,63
Ρουάντα	-1,14	0,00	-1,27	0,00	-13,21	0,00	0,00	3,73	7,30	18,22
Μπουροντί	-2,65	0,00	-19,24	4,45	3,91	0,00	0,00	4,47	2,47	3,49
Τανζανία	-1,26	0,00	-8,51	0,00	6,03	-1,80	-0,55	-0,54	4,89	1,90
Ζάμπια	-4,27	0,00	-7,03	0,00	-2,11	0,00	0,00	0,09	-0,94	11,12
Μαλάουι	0,58	0,00	-17,74	0,00	-5,93	0,00	-1,36	0,96	6,02	16,81
Μοζαμβίκη	-5,57	2,48	-10,22	0,00	-1,08	0,00	1,77	0,77	2,88	7,18
Ζιμπάμπουε	4,83	-1,50	-16,30	0,00	-5,56	0,00	0,00	1,22	3,77	22,14
Νότιος Αφρική	-5,23	3,44	-14,28	0,00	3,83	0,37	3,26	2,36	4,71	0,99
Μαδαγασκάρη	-0,24	-1,13	-28,79	0,00	13,23	0,00	0,26	1,77	-11,37	-0,58

Διαπεριφερειακό Εμπόριο - Μεταβολή Εξαγωγών 2006-1995

Χώρα	Β. Αμερική	Ν. Αμερική	Ευρώπη	Ρωσία	Αν. Ασία	Ωκεανία	ΝΑ Ασία	Ν. Ασία	Μ. Ανατολή	Αφρική
Γκάνα	-1,76	0,00	-30,78	-0,96	-1,19	0,00	2,62	1,63	0,00	34,56
Τόγκο	-7,64	-1,28	-20,89	0,00	2,20	0,00	-8,64	5,10	0,00	48,13
Μπενίν	0,00	-9,83	-39,94	0,00	22,53	0,00	2,43	5,51	0,00	21,60
Μπουρκίνα Φάσο	0,00	-1,03	-22,84	0,00	-3,23	0,00	-11,83	0,00	0,00	45,54
Νίγηρας	5,56	0,00	44,19	0,00	15,87	0,00	0,00	0,00	0,00	-69,08
Νιγηρία	11,59	1,87	-17,01	0,00	0,05	0,00	0,00	7,94	0,00	3,01
Καμερούν	4,49	0,00	-3,15	0,00	-1,56	0,00	-1,05	0,00	0,00	-1,59
Γκαμπόν	-5,64	0,00	3,52	0,00	4,14	0,00	7,40	2,13	-1,10	1,96
Κεντρ. Αφρικ. Δημ.	0,00	0,00	-22,24	1,20	2,58	0,00	0,00	0,00	4,99	10,37
Σουδάν	-6,98	0,00	-33,71	-1,77	71,37	0,00	-5,97	-1,72	-15,68	-1,71
Αιθιοπία	-1,52	0,00	-12,18	1,46	5,11	0,00	-0,64	0,00	4,50	3,32
Κένυα	5,60	0,00	-9,60	0,00	0,00	0,00	0,00	1,19	1,98	-7,78
Ουγκάντα	1,48	0,00	-41,37	0,00	1,29	0,00	3,59	0,00	20,41	15,32
Ρουάντα	3,70	0,00	25,61	0,00	12,64	0,00	1,09	0,00	0,00	-51,46
Μπουρουντί	0,00	0,00	-36,02	0,00	7,48	0,00	1,53	16,81	32,04	9,27
Τανζανία	-0,60	0,00	1,23	0,00	4,44	0,00	-8,81	-10,85	2,64	17,04
Ζάμπια	-6,11	0,00	32,79	0,00	-7,60	0,00	-16,90	-7,64	-6,23	10,80
Μαλάουι	-5,00	0,00	-15,66	4,84	-5,03	-0,15	0,00	-1,08	0,00	17,96
Μοζαμβίκη	-6,21	0,00	24,11	0,00	-13,31	0,00	0,00	-1,06	0,00	-8,12
Ζιμπάμπουε	-1,84	0,00	-17,90	0,00	-9,86	0,00	-1,22	0,00	-1,09	24,14
Νότιος Αφρική	3,92	-1,03	6,45	0,00	6,28	1,24	-1,12	1,49	0,95	-0,90
Μαδαγασκάρη	9,44	0,00	-2,86	0,00	-2,80	0,00	1,11	1,19	0,00	-1,43

Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τα έτη 1965 και 1980 (Χάρτες 5-8)

Όλες οι αξίες σε τρέχοντα εκ. δολάρια ΗΠΑ

Καναδάς			Καναδάς		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	5.594.272.768	70,05	ΗΠΑ	40.439.463.936	70,08
Ηνωμένο Βασίλειο	572.839.488	7,17	Ιαπωνία	2.387.251.200	4,14
Βενεζουέλα	235.570.144	2,95	Σαουδική Αραβία	2.091.130.752	3,62
Ιαπωνία	212.935.840	2,67	Βενεζουέλα	1.872.645.632	3,25
ΠΟΔ Γερμανίας	193.799.552	2,43	Ην. Βασίλειο	1.681.567.872	2,91
Γαλλία	88.736.744	1,11	ΠΟΔ Γερμανίας	1.231.598.592	2,13
Μερικό Σύνολο	6.898.154.536	86,38	Γαλλία	658.254.080	1,14
Σύνολο Εισαγωγών	7.985.917.952		Μερικό Σύνολο	50.361.912.064	87,27
			Σύνολο Εισαγωγών	57.707.180.032	
Καναδάς			Καναδάς		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	4.670.091.776	57,60	ΗΠΑ	39.823.118.336	63,11
Ηνωμένο Βασίλειο	1.096.467.328	13,52	Ιαπωνία	3.724.177.664	5,90
Ιαπωνία	293.435.648	3,62	Ην. Βασίλειο	2.506.962.688	3,97
ΕΣΣΔ	182.900.384	2,26	ΕΣΣΔ	1.314.829.568	2,08
ΠΟΔ Γερμανίας	178.710.656	2,20	ΠΟΔ Γερμανίας	1.225.709.056	1,94
Αυστραλία	132.821.384	1,64	Ολλανδία	1.217.529.856	1,93
Ολλανδία	119.759.088	1,48	Γαλλία	871.271.232	1,38
Βέλγιο	119.441.016	1,47	Ιταλία	846.423.424	1,34
Κίνα	97.259.720	1,20	Βραζιλία	764.139.072	1,21
Ιταλία	87.452.168	1,08	Κίνα	742.237.312	1,18
Γαλλία	82.837.568	1,02	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	735.618.496	1,17
Μερικό Σύνολο	7.061.176.736	87,10	Μερικό Σύνολο	53.772.016.704	85,21
Σύνολο Εξαγωγών	8.107.133.440		Σύνολο Εξαγωγών	63.105.052.672	
Η.Π.Α.			Η.Π.Α.		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Καναδάς	4.831.870.541	22,61	Καναδάς	40.775.020.658	16,29
Ιαπωνία	2.414.097.871	11,30	Ιαπωνία	32.856.969.630	13,13
Ηνωμένο Βασίλειο	1.405.252.715	6,58	Σαουδική Αραβία	13.322.900.530	5,32
ΠΟΔ Γερμανίας	1.341.547.804	6,28	Μεξικό	12.771.476.144	5,10
Βενεζουέλα	1.020.635.407	4,78	ΠΟΔ Γερμανίας	12.364.441.536	4,94
Μεξικό	637.911.866	2,99	Νιγηρία	11.316.129.962	4,52
Ιταλία	620.207.363	2,90	Ην. Βασίλειο	9.940.110.134	3,97
Γαλλία	615.344.580	2,88	Λιβύη	7.394.703.178	2,95
Βραζιλία	511.891.242	2,40	Other Asia, nes	7.362.274.307	2,94
Βέλγιο	494.111.235	2,31	Αλγερία	6.881.199.577	2,75
Φιλιππίνες	369.054.174	1,73	Βενεζουέλα	5.546.887.800	2,22
Ινδία	348.094.120	1,63	Γαλλία	5.529.395.272	2,21
Χονγκ Κονγκ, SAR	343.476.250	1,61	Ινδονησία	5.502.540.850	2,20
Ολλανδικές Αντίλλες και					
Αρούμπα	318.958.181	1,49	Χονγκ Κονγκ, SAR	5.019.986.206	2,01
Αυστραλία	311.073.568	1,46	Ιταλία	4.673.321.405	1,87
Ελβετία	305.770.483	1,43	Δ. της Κορέας	4.427.717.119	1,77
Κολομβία	276.732.369	1,30	Βραζιλία	3.967.493.344	1,59
Ολλανδία	251.299.657	1,18	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή	3.548.930.578	1,42

Σουηδία	242.641.957	1,14	Ένωση		
Περου	241.054.794	1,13	Αυστραλία	2.780.746.464	1,11
N. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	225.114.194	1,05	Νορβηγία	2.732.688.882	1,09
Μαλαισία	211.899.674	0,99	Μαλαισία	2.683.136.930	1,07
Χιλή	209.445.514	0,98	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	2.679.015.163	1,07
Μερικό Σύνολο	17.547.485.559	82,13	Τρινιδάντ και Τομπάγκο	2.449.474.272	0,98
Σύνολο Εισαγωγών	21.366.413.646		Μερικό Σύνολο	206.526.559.941	82,52
			Σύνολο Εισαγωγών	250.280.367.408	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Καναδάς	5.586.700.034	20,43	Καναδάς	33.809.966.115	15,59
Ιαπωνία	2.057.463.658	7,52	Ιαπωνία	20.671.842.253	9,53
Ηνωμένο Βασίλειο	1.564.781.168	5,72	Μεξικό	14.912.164.811	6,87
ΠΟΔ Γερμανίας	1.501.753.612	5,49	Ην. Βασίλειο	11.448.969.327	5,28
Μεξικό	1.105.205.542	4,04	ΠΟΔ Γερμανίας	10.662.517.515	4,92
Ειδικές Κατηγορίες	1.100.595.532	4,02	Ολλανδία	8.549.454.415	3,94
Ολλανδία	1.054.730.260	3,86	Γαλλία	7.418.456.711	3,42
Ινδία	928.120.219	3,39	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	6.486.630.939	2,99
Γαλλία	901.792.400	3,30	Ιταλία	5.467.419.187	2,52
Ιταλία	866.632.298	3,17	Σαουδική Αραβία	5.419.713.799	2,50
Αυστραλία	698.675.522	2,55	Βενεζουέλα	4.567.922.746	2,11
Βέλγιο	643.134.396	2,35	Δ. της Κορέας	4.421.248.741	2,04
Βενεζουέλα	623.671.411	2,28	Βραζιλία	4.334.367.898	2,00
Ισπανία	465.734.645	1,70	Other Asia, nes	4.216.590.459	1,94
N. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	437.770.238	1,60	Αυστραλία	4.087.596.059	1,88
Ελβετία	352.393.718	1,29	Κίνα	3.754.353.831	1,73
Φιλιππίνες	336.329.036	1,23	Ισπανία	3.287.247.071	1,52
Πακιστάν	335.905.037	1,23	Ειδικές Κατηγορίες	3.274.411.214	1,51
Σουηδία	330.127.222	1,21	Ελβετία	3.214.801.167	1,48
Βραζιλία	328.539.422	1,20	Σιγκαπούρη	2.971.750.897	1,37
Περου	280.730.405	1,03	Χονγκ Κονγκ, SAR	2.682.457.468	1,24
Αργεντινή	265.973.323	0,97	Αργεντινή	2.580.793.847	1,19
Μερικό Σύνολο	21.766.759.098	79,60	N. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	2.446.203.894	1,13
Σύνολο Εξαγωγών	27.346.159.459		Μερικό Σύνολο	170.686.880.364	78,69
			Σύνολο Εξαγωγών	216.916.388.556	

Μεξικό			Μεξικό		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.025.170.432	65,73	ΗΠΑ	12.957.065.216	66,14
ΠΟΔ Γερμανίας	122.072.008	7,83	Ιαπωνία	1.107.005.568	5,65
Ηνωμένο Βασίλειο	53.563.720	3,43	ΠΟΔ Γερμανίας	1.046.018.176	5,34
Γαλλία	48.464.036	3,11	Γαλλία	516.826.272	2,64
Ιταλία	44.593.568	2,86	Βραζιλία	468.257.824	2,39
Ιαπωνία	39.096.400	2,51	Ην. Βασίλειο	437.675.776	2,23
Καναδάς	37.718.160	2,42	Ιταλία	378.636.288	1,93
Ελβετία	30.192.384	1,94	Ισπανία	376.340.640	1,92
Σουηδία	22.638.334	1,45	Καναδάς	366.085.696	1,87
Αυστραλία	19.903.912	1,28	Κούβα	266.776.576	1,36
Ολλανδία	18.614.672	1,19	Ελβετία	203.100.592	1,04

Μερικό Σύνολο	1.462.027.626	93,74	Μερικό Σύνολο	18.123.788.624	92,51
Σύνολο Εισαγωγών	1.559.638.528		Σύνολο Εισαγωγών	19.591.141.376	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	632.985.088	62,93	ΗΠΑ	10.078.977.024	65,27
Ιαπωνία	66.688.168	6,63	Ισπανία	1.237.726.336	8,02
Πολωνία	58.004.456	5,77	Ιαπωνία	738.212.672	4,78
ΠΟΔ Γερμανίας	34.907.744	3,47	Ισραήλ	641.053.568	4,15
Ελβετία	26.956.458	2,68	Γαλλία	572.965.760	3,71
Αίγυπτος	20.508.840	2,04	Βραζιλία	402.855.680	2,61
Γαλλία	13.622.635	1,35	ΠΟΔ Γερμανίας	285.693.568	1,85
Μπαχάμες	13.542.060	1,35	Μερικό Σύνολο	13.957.484.608	90,39
Χιλή	12.263.160	1,22	Σύνολο Εξαγωγών	15.442.033.664	
Ιταλία	10.041.832	1,00			
Μερικό Σύνολο	889.520.441	88,44			
Σύνολο Εξαγωγών	1.005.785.472				

Γουατεμάλα

Γουατεμάλα

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	96.884.640	42,31	ΗΠΑ	525.237.952	33,69
Ελ Σαλβαδόρ	22.106.112	9,65	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	152.336.912	9,77
ΠΟΔ Γερμανίας	22.006.184	9,61	Βενεζουέλα	146.778.272	9,41
Ιαπωνία	15.276.826	6,67	Ιαπωνία	128.820.344	8,26
Ηνωμένο Βασίλειο	10.494.092	4,58	ΠΟΔ Γερμανίας	89.114.128	5,72
Βενεζουέλα	7.342.843	3,21	Μεξικό	68.187.944	4,37
Βέλγιο	6.198.364	2,71	Ελ Σαλβαδόρ	61.368.772	3,94
Ιταλία	5.303.979	2,32	Κόστα Ρίκα	45.131.688	2,89
Καναδάς	4.633.366	2,02	Ην. Βασίλειο	34.955.032	2,24
Μεξικό	4.361.200	1,90	Τρινιντάντ και Τομπάγκο	34.146.172	2,19
Κόστα Ρίκα	3.877.597	1,69	Ονδούρα	32.119.392	2,06
Ονδούρα	3.772.908	1,65	Γαλλία	30.107.584	1,93
Ολλανδία	3.741.762	1,63	Ιταλία	20.757.208	1,33
Ελβετία	3.671.991	1,60	Ελβετία	19.329.448	1,24
Γαλλία	3.440.236	1,50	Καναδάς	18.943.036	1,22
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	2.871.037	1,25	Νικαράγουα	16.691.892	1,07
Μερικό Σύνολο	215.983.137	94,32	Ισπανία	15.127.952	0,97
Σύνολο Εισαγωγών	228.980.992		Βραζιλία	14.907.415	0,96
			Μερικό Σύνολο	1.454.061.143	93,26
			Σύνολο Εισαγωγών	1.559.080.576	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	68.123.568	29,75	ΗΠΑ	426.230.560	27,34
ΠΟΔ Γερμανίας	25.442.930	11,11	Ελ Σαλβαδόρ	182.081.120	11,68
Ιαπωνία	20.632.558	9,01	ΠΟΔ Γερμανίας	118.928.864	7,63
Ελ Σαλβαδόρ	19.565.386	8,54	Νικαράγουα	83.303.048	5,34
Ονδούρα	9.699.548	4,24	Κόστα Ρίκα	82.805.888	5,31
Ολλανδία	6.404.795	2,80	Ιταλία	75.162.760	4,82
Νικαράγουα	5.155.632	2,25	Ην. Βασίλειο	68.809.200	4,41
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.835.037	2,11	Ολλανδία	68.483.448	4,39
Κόστα Ρίκα	4.266.238	1,86	Κίνα	62.041.368	3,98

Ιταλία	3.327.149	1,45	Ονδούρα	56.444.184	3,62
Ισπανία	2.574.791	1,12	Ιαπωνία	49.415.348	3,17
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	2.429.231	1,06	Φινλανδία	29.608.560	1,90
Μερικό Σύνολο	172.456.863	75,31	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.003.828	1,48
Σύνολο Εξαγωγών	185.793.616		Ιορδανία	21.726.956	1,39
			Μεξικό	18.310.016	1,17
			Μερικό Σύνολο	1.366.355.148	87,64
			Σύνολο Εξαγωγών	1.486.134.784	

Μπελίζ			Μπελίζ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			ΗΠΑ	51.310.000	34,62
			Ην. Βασίλειο	23.371.500	15,77
			Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	19.774.500	13,34
			Ιαπωνία	7.957.000	5,37
			Μεξικό	7.295.000	4,92
			Ολλανδία	5.851.500	3,95
			Γουατεμάλα	3.961.000	2,67
			Καναδάς	3.585.000	2,42
			Ουγγαρία	2.477.000	1,67
			Δανία	2.348.500	1,58
			Ονδούρα	2.207.000	1,49
			Τζαμάικα	1.981.500	1,34
			Other Asia, nes	1.954.500	1,32
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	134.074.000	90,47
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	148.197.504	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
NDA			ΗΠΑ	53.276.000	47,87
			Ην. Βασίλειο	24.378.000	21,90
			Μεξικό	23.783.500	21,37
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	4.760.500	4,28
			ΠΟΔ Γερμανίας	1.245.500	1,12
			Γουατεμάλα	1.140.000	1,02
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	108.583.500	97,57
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	111.291.000	

Ελ Σαλβαδόρ			Ελ Σαλβαδόρ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	62.569.916	31,20	Γουατεμάλα	253.562.096	25,98
Γουατεμάλα	18.490.416	9,22	ΗΠΑ	245.732.384	25,18
Ιαπωνία	17.830.536	8,89	Βενεζουέλα	165.586.720	16,97
ΠΟΔ Γερμανίας	16.853.208	8,40	Κόστα Ρίκα	55.355.712	5,67
Ονδούρα	15.672.949	7,81	Ιαπωνία	42.659.532	4,37
Ολλανδία	8.707.711	4,34	ΠΟΔ Γερμανίας	28.917.014	2,96
Ηνωμένο Βασίλειο	8.203.244	4,09	Παναμάς	26.110.662	2,68
Βενεζουέλα	8.097.708	4,04	Ολλανδία	17.493.600	1,79
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	6.022.801	3,00	Ιταλία	15.469.714	1,59
Κόστα Ρίκα	5.053.951	2,52	Μεξικό	14.962.111	1,53
Ιταλία	4.073.212	2,03	Καναδάς	14.424.866	1,48

Καναδάς	3.864.390	1,93	Ην. Βασίλειο	13.212.207	1,35
Σουηδία	3.591.499	1,79	Ισπανία	11.627.214	1,19
Νικαράγουα	3.139.718	1,57	Νικαράγουα	11.411.361	1,17
Μεξικό	2.985.789	1,49	Μερικό Σύνολο	916.525.193	93,92
Παναμάς	2.948.263	1,47	Σύνολο Εισαγωγών	975.874.240	
Γαλλία	2.550.961	1,27			
Μερικό Σύνολο	190.656.272	95,06			
Σύνολο Εισαγωγών	200.553.616				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	47.002.448	24,91	ΗΠΑ	213.751.632	29,69
ΠΟΔ Γερμανίας	43.895.140	23,26	Γουατεμάλα	173.624.128	24,11
Ιαπωνία	30.962.460	16,41	Κόστα Ρίκα	67.448.632	9,37
Γουατεμάλα	20.274.880	10,74	Νικαράγουα	54.698.972	7,60
Ονδούρα	14.108.792	7,48	ΠΟΔ Γερμανίας	48.513.220	6,74
Νικαράγουα	6.220.576	3,30	Ιαπωνία	34.290.712	4,76
Ολλανδία	4.792.536	2,54	Other Asia, nes	32.609.420	4,53
Κόστα Ρίκα	4.721.507	2,50	Ολλανδία	28.189.848	3,92
Βέλγιο	2.346.783	1,24	Γαλλία	10.455.976	1,45
Κίνα	2.324.300	1,23	Ιταλία	9.767.905	1,36
Μερικό Σύνολο	176.649.422	93,61	Παναμάς	7.287.854	1,01
Σύνολο Εξαγωγών	188.707.632		Ισπανία	7.245.583	1,01
			Μερικό Σύνολο	687.883.882	95,53
			Σύνολο Εξαγωγών	720.039.808	

Ονδούρα

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	57.502.864	47,16
Ελ Σαλβαδόρ	12.245.393	10,04
Γουατεμάλα	8.045.545	6,60
ΠΟΔ Γερμανίας	6.956.321	5,70
Ιαπωνία	6.620.479	5,43
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	4.281.496	3,51
Ηνωμένο Βασίλειο	3.779.847	3,10
Κόστα Ρίκα	3.039.312	2,49
Ολλανδία	2.243.586	1,84
Νικαράγουα	2.098.480	1,72
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.911.809	1,57
Ιταλία	1.415.319	1,16
Μερικό Σύνολο	110.140.451	90,33
Σύνολο Εισαγωγών	121.933.960	

Ονδούρα

Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	426.027.680	42,24
Βενεζουέλα	104.815.368	10,39
Ιαπωνία	99.361.040	9,85
Γουατεμάλα	57.710.976	5,72
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	32.125.004	3,18
Κόστα Ρίκα	31.341.792	3,11
ΠΟΔ Γερμανίας	28.695.312	2,84
Μεξικό	22.574.928	2,24
Ην. Βασίλειο	21.266.124	2,11
Καναδάς	17.863.220	1,77
Βραζιλία	17.823.158	1,77
Ολλανδία	15.950.274	1,58
Γαλλία	15.872.527	1,57
Νικαράγουα	14.451.487	1,43
Ιταλία	9.990.336	0,99
Μερικό Σύνολο	915.869.226	90,80
Σύνολο Εισαγωγών	1.008.686.080	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	74.499.336	58,86	ΗΠΑ	431.534.304	53,05
ΠΟΔ Γερμανίας	13.838.242	10,93	ΠΟΔ Γερμανίας	102.117.872	12,55
Ελ Σαλβαδόρ	12.992.423	10,26	Γουατεμάλα	38.095.528	4,68
Γουατεμάλα	5.064.164	4,00	Ολλανδία	37.744.788	4,64
Ιαπωνία	4.898.855	3,87	Ιαπωνία	33.992.904	4,18

Ολλανδία	3.424.278	2,71	Νικαράγουα	29.249.952	3,60
Τζαμάικα	1.790.019	1,41	Ην. Βασίλειο	21.881.192	2,69
Κόστα Ρίκα	1.377.037	1,09	Κόστα Ρίκα	16.533.724	2,03
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>117.884.354</i>	<i>93,13</i>	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.339.282	1,89
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>126.573.696</i>		Ιταλία	12.816.744	1,58
			Γιουγκοσλαβία	9.978.536	1,23
			Ισπανία	8.611.911	1,06
			Αυστραλία	8.400.286	1,03
			Other Asia, nes	8.204.749	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>774.501.772</i>	<i>95,21</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>813.443.456</i>	

Νικαράγουα

Νικαράγουα

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	71.887.392	44,78	ΗΠΑ	242.096.640	27,45
Ιαπωνία	11.183.121	6,97	Βενεζουέλα	149.138.800	16,91
ΠΟΔ Γερμανίας	10.777.824	6,71	Κόστα Ρίκα	116.262.760	13,18
Κόστα Ρίκα	7.126.403	4,44	Γουατεμάλα	101.993.672	11,57
Ελ Σαλβαδόρ	6.673.442	4,16	Ελ Σαλβαδόρ	50.427.300	5,72
Γουατεμάλα	6.358.786	3,96	Ονδούρα	30.363.750	3,44
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.874.532	3,66	Ιαπωνία	28.594.908	3,24
Ηνωμένο Βασίλειο	5.857.079	3,65	ΠΟΔ Γερμανίας	28.214.992	3,20
Καναδάς	5.552.093	3,46	Μεξικό	17.828.446	2,02
Βενεζουέλα	4.272.548	2,66	Ολλανδία	13.611.604	1,54
Παναμάς	4.249.833	2,65	Παναμάς	13.468.251	1,53
			Ολλανδικές Αντίλλες και		
Ολλανδία	3.940.119	2,45	Αρούμπα	11.803.343	1,34
Ιταλία	3.687.517	2,30	Καναδάς	10.830.959	1,23
Μεξικό	2.221.697	1,38	Γαλλία	10.315.738	1,17
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>149.662.386</i>	<i>93,23</i>	Ελβετία	8.979.600	1,02
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>160.538.704</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>833.930.763</i>	<i>94,56</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>881.878.592</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	47.615.492	34,39	ΗΠΑ	160.251.488	38,72
ΗΠΑ	31.671.018	22,87	ΠΟΔ Γερμανίας	55.738.644	13,47
ΠΟΔ Γερμανίας	20.233.468	14,61	Κόστα Ρίκα	36.646.808	8,86
Πορτογαλία	5.467.231	3,95	Γαλλία	22.867.286	5,53
Κόστα Ρίκα	3.847.005	2,78	Ολλανδία	19.387.412	4,68
Ελ Σαλβαδόρ	3.681.104	2,66	Γουατεμάλα	16.243.077	3,92
Ηνωμένο Βασίλειο	3.369.071	2,43	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.495.282	3,74
Ολλανδία	3.362.297	2,43	Ιταλία	14.077.181	3,40
Χονγκ Κονγκ, SAR	2.697.706	1,95	Ισπανία	13.628.417	3,29
Ονδούρα	2.682.126	1,94	Ιαπωνία	12.761.729	3,08
Ταϊλάνδη	2.418.478	1,75	Ονδούρα	12.535.744	3,03
Ιταλία	1.995.707	1,44	Ελ Σαλβαδόρ	9.970.200	2,41
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.838.649	1,33	ΕΣΣΔ	8.318.711	2,01
Γουατεμάλα	1.815.155	1,31	Παναμάς	5.526.623	1,34
Γαλλία	1.693.964	1,22	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>403.448.602</i>	<i>97,49</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>134.388.471</i>	<i>97,06</i>	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>413.837.856</i>	
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>138.456.816</i>				

Κόστα Ρίκα			Κόστα Ρίκα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	71.121.824	39,91	ΗΠΑ	550.124.928	34,46
ΠΟΔ Γερμανίας	17.268.212	9,69	Ιαπωνία	172.682.288	10,82
Ιαπωνία	16.878.120	9,47	Βενεζουέλα	108.205.856	6,78
Ηνωμένο Βασίλειο	8.319.563	4,67	Γουατεμάλα	100.953.504	6,32
Γαλλία	7.101.625	3,98	Μεξικό	97.330.200	6,10
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	5.650.190	3,17	ΠΟΔ Γερμανίας	74.100.728	4,64
Γουατεμάλα	5.310.193	2,98	Ελ Σαλβαδόρ	67.808.048	4,25
Καναδάς	5.304.645	2,98	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	63.353.184	3,97
Ελ Σαλβαδόρ	4.780.205	2,68	Καναδάς	34.699.268	2,17
Ολλανδία	3.779.462	2,12	Ισπανία	33.379.940	2,09
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.585.535	2,01	Νικαράγουα	33.059.500	2,07
Σουηδία	3.464.974	1,94	Παναμάς	32.798.544	2,05
Κολομβία	3.339.154	1,87	Ην. Βασίλειο	26.202.380	1,64
Ιταλία	3.155.586	1,77	Ιταλία	23.669.060	1,48
Νικαράγουα	3.153.446	1,77	Βραζιλία	21.865.872	1,37
Μεξικό	2.759.887	1,55	Ονδούρα	18.828.524	1,18
Βενεζουέλα	2.076.483	1,17	Γαλλία	18.200.384	1,14
Ελβετία	2.074.992	1,16	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.477.262.208</i>	<i>92,53</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>169.124.096</i>	<i>94,90</i>	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.596.443.008</i>	
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>178.221.488</i>				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	56.408.316	50,44	ΗΠΑ	360.256.288	34,92
ΠΟΔ Γερμανίας	12.895.996	11,53	Νικαράγουα	127.524.784	12,36
Ολλανδία	7.134.066	6,38	ΠΟΔ Γερμανίας	117.314.184	11,37
Νικαράγουα	6.264.459	5,60	Γουατεμάλα	65.964.472	6,39
Ελ Σαλβαδόρ	4.668.758	4,18	Ελ Σαλβαδόρ	52.770.880	5,12
Γουατεμάλα	4.319.951	3,86	Παναμάς	44.479.204	4,31
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.023.531	2,70	Ιταλία	42.495.744	4,12
Ονδούρα	2.959.991	2,65	Ολλανδία	29.605.836	2,87
Σουηδία	2.898.258	2,59	Ονδούρα	28.693.976	2,78
Παναμάς	1.885.571	1,69	Φινλανδία	25.553.030	2,48
Περου	1.649.591	1,48	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	22.618.462	2,19
Γαλλία	1.211.007	1,08	Γαλλία	17.532.130	1,70
Ιταλία	1.097.686	0,98	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>934.808.990</i>	<i>90,62</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>106.417.181</i>	<i>95,16</i>	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.031.522.752</i>	
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>111.823.896</i>				
Παναμάς (εκτός Καναλιού)			Παναμάς		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	88.169.656	42,30	ΗΠΑ	489.272.480	33,80
Βενεζουέλα	39.182.112	18,80	Σαουδική Αραβία	268.705.632	18,56
Ελεύθερες Ζώνες	18.772.768	9,01	Ελεύθερες Ζώνες	134.990.928	9,33
Ιαπωνία	10.827.921	5,19	Βενεζουέλα	109.888.688	7,59
ΠΟΔ Γερμανίας	7.885.181	3,78	Ιαπωνία	86.568.176	5,98
Ηνωμένο Βασίλειο	6.776.637	3,25	Κόστα Ρίκα	36.901.904	2,55
Ολλανδία	3.620.731	1,74	Εκουαδόρ	34.869.168	2,41
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.063.403	1,47	ΠΟΔ Γερμανίας	25.796.004	1,78

Κολομβία	2.877.037	1,38	Τρινιτάντ και Τομπάγκο	17.112.784	1,18
Καναδάς	2.818.434	1,35	Other Asia, nes	15.946.750	1,10
Χονγκ Κονγκ, SAR	2.351.165	1,13	Γουατεμάλα	15.830.064	1,09
Ιταλία	2.031.669	0,97	Ην. Βασίλειο	15.048.800	1,04
Μεξικό	2.023.971	0,97	Ιταλία	14.521.125	1,00
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>190.400.685</i>	<i>91,35</i>	Μεξικό	14.423.227	1,00
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>208.434.224</i>		Ολλανδία	14.356.650	0,99
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.294.232.380</i>	<i>89,41</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.447.451.136</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	42.168.608	60,10	ΗΠΑ	176.307.216	49,89
Καναδάς	8.063.861	11,49	Ελεύθερες Ζώνες	51.784.360	14,65
Παναμάς (Κανάλι)	6.497.754	9,26	Κόστα Ρίκα	22.680.472	6,42
ΠΟΔ Γερμανίας	3.381.459	4,82	Ολλανδία	20.485.988	5,80
Ηνωμένο Βασίλειο	2.820.885	4,02	ΠΟΔ Γερμανίας	18.429.596	5,22
Ιαπωνία	1.780.864	2,54	Νικαράγουα	10.681.111	3,02
Ολλανδία	924.315	1,32	Γουατεμάλα	6.955.349	1,97
Νορβηγία	904.353	1,29	Ιταλία	5.448.948	1,54
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>66.542.099</i>	<i>94,83</i>	Βενεζουέλα	5.121.474	1,45
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>70.169.024</i>		Ελ Σαλβαδόρ	4.630.425	1,31
			Κολομβία	3.681.825	1,04
			Νορβηγία	3.550.989	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>329.757.753</i>	<i>93,32</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>353.376.480</i>	

Τζαμάικα			Τζαμάικα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΗΠΑ	371.445.728	25,66
			Βενεζουέλα	263.449.664	18,20
			Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	169.795.376	11,73
			Ην. Βασίλειο	78.759.168	5,44
			Καναδάς	70.123.368	4,84
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	43.365.160	3,00
			Γκαϊάνα	24.423.376	1,69
			Ιαπωνία	23.857.672	1,65
			Ολλανδία	18.347.480	1,27
			ΠΟΔ Γερμανίας	17.228.296	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.080.795.288</i>	<i>74,67</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.447.451.136</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΗΠΑ	360.249.952	37,35
			Ην. Βασίλειο	186.720.928	19,36
			Νορβηγία	104.811.920	10,87
			ΕΣΣΔ	49.856.304	5,17
			Ισπανία	48.260.572	5,00
			Γκάνα	43.334.464	4,49
			Καναδάς	37.596.872	3,90
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	34.729.516	3,60
			Σουηδία	16.330.867	1,69

Βενεζουέλα	13.290.971	1,38
Μπαρμπάντος	9.807.913	1,02
Μερικό Σύνολο	904.990.279	93,82
Σύνολο Εξαγωγών	964.572.032	

Δομινικανή Δημοκρατία			Δομινικανή Δημοκρατία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΗΠΑ	639.711.168	44,85
			Βενεζουέλα	301.509.568	21,14
			Ιαπωνία	113.644.016	7,97
			Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	58.133.976	4,08
			ΠΟΔ Γερμανίας	37.559.256	2,63
			Καναδάς	34.906.444	2,45
			Ιταλία	24.856.586	1,74
			Ισπανία	22.710.836	1,59
			Other Asia, nes	21.575.184	1,51
			Ην. Βασίλειο	19.161.168	1,34
			Γαλλία	16.247.565	1,14
			Ολλανδία	14.774.521	1,04
			Μερικό Σύνολο	1.304.790.288	91,48
			Σύνολο Εισαγωγών	1.426.297.856	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
			ΗΠΑ	446.503.072	63,43
			Βενεζουέλα	84.298.840	11,98
			Ολλανδία	48.779.848	6,93
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	21.064.448	2,99
			Ισπανία	14.044.626	2,00
			Σενεγάλη	12.933.147	1,84
			Αιτή	9.707.180	1,38
			Ιαπωνία	8.716.614	1,24
			Αλγερία	7.043.384	1,00
			Μερικό Σύνολο	653.091.159	92,78
			Σύνολο Εξαγωγών	703.905.664	
Τρινιδάντ και Τομπάγκο			Τρινιδάντ και Τομπάγκο		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Σαουδική Αραβία	965.155.328	30,37
			ΗΠΑ	850.498.112	26,76
			Ην. Βασίλειο	322.427.264	10,15
			Ιαπωνία	211.756.304	6,66
			Ινδονησία	144.685.840	4,55
			Καναδάς	125.050.496	3,94
			Παναμάς	45.232.868	1,42
			ΠΟΔ Γερμανίας	43.295.828	1,36
			Τζαμάικα	38.208.136	1,20
			Other Asia, nes	30.996.932	0,98
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	2.777.307.108	87,40
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	3.177.684.480	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%

NDA	ΗΠΑ	2.441.117.952	59,88
	Ολλανδία	251.600.464	6,17
	Bunkers	186.584.896	4,58
	Σουρινάμ	140.612.384	3,45
	Ιταλία	112.023.320	2,75
	Γκαϊάνα	90.840.936	2,23
	Μπαρμπάντος	68.836.560	1,69
	Ην. Βασίλειο	63.604.444	1,56
	Τζαμάικα	63.183.820	1,55
	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	47.849.900	1,17
	Γουατεμάλα	47.593.844	1,17
Μερικό Σύνολο	Μερικό Σύνολο	3.513.848.520	86,19
Σύνολο Εξαγωγών	Σύνολο Εξαγωγών	4.077.014.784	

Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα

Εισαγωγές	1965	%
Βενεζουέλα	476.906.656	77,41
ΗΠΑ	65.888.328	10,70
Ολλανδία	16.184.593	2,63
Ηνωμένο Βασίλειο	12.248.469	1,99
Τρινιτάντ και Τομπάγκο	9.485.871	1,54
Κολομβία	6.257.089	1,02
Μερικό Σύνολο	586.971.006	95,28
Σύνολο Εισαγωγών	616.041.088	

Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα

Εισαγωγές	1980	%
Βενεζουέλα	4.042.220.288	71,30
Νιγηρία	462.281.472	8,15
ΗΠΑ	301.471.104	5,32
Σαουδική Αραβία	182.250.704	3,21
Μεξικό	165.301.216	2,92
Ολλανδία	120.029.880	2,12
Μερικό Σύνολο	5.273.554.664	93,02
Σύνολο Εισαγωγών	5.669.543.936	

Εξαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	256.550.176	42,56
Ηνωμένο Βασίλειο	46.035.920	7,64
Καναδάς	40.110.756	6,65
Ολλανδία	23.927.616	3,97
Ιαπωνία	18.560.828	3,08
ΠΟΔ Γερμανίας	13.680.271	2,27
Βραζιλία	11.883.742	1,97
Ισπανία	10.436.121	1,73
Πορτογαλία	9.966.838	1,65
Γαλλία	8.749.884	1,45
Σουηδία	8.510.204	1,41
Περσική	7.896.686	1,31
Δανία	7.050.916	1,17
Νιγηρία	6.990.465	1,16
π. Παναμάς-Κανάλι	6.670.716	1,11
Σιγκαπούρη	6.583.226	1,09
Δομινικανή Δημοκρατία	6.365.277	1,06
Αργεντινή	6.290.519	1,04
Χιλή	5.819.113	0,97
Ινδονησία	5.781.997	0,96
Μερικό Σύνολο	507.861.271	84,25
Σύνολο Εξαγωγών	602.808.512	

Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	2.644.403.712	51,27
Ολλανδία	218.418.480	4,23
Τζαμάικα	195.774.592	3,80
Κολομβία	156.271.200	3,03
Ιταλία	142.437.888	2,76
Εκουαδόρ	127.877.320	2,48
Κούβα	127.411.768	2,47
Ην. Βασίλειο	116.646.192	2,26
Δομινικανή Δημοκρατία	115.795.072	2,25
Γουατεμάλα	98.222.848	1,90
Γαλλία	81.571.168	1,58
Μπαχάμες	80.828.392	1,57
Νιγηρία	76.518.392	1,48
Παναμάς	68.770.032	1,33
Βραζιλία	64.265.048	1,25
Βερμούδα	54.017.260	1,05
Καναδάς	49.807.256	0,97
Μερικό Σύνολο	4.419.036.620	85,68
Σύνολο Εξαγωγών	5.157.611.520	

Κολομβία

Εισαγωγές	1965	%
-----------	------	---

Κολομβία

Εισαγωγές	1980	%
-----------	------	---

ΗΠΑ	211.967.056	46,74	ΗΠΑ	1.839.792.640	39,46
ΠΟΔ Γερμανίας	51.507.800	11,36	Ιαπωνία	434.097.664	9,31
Ηνωμένο Βασίλειο	22.839.562	5,04	ΠΟΔ Γερμανίας	333.994.368	7,16
Καναδάς	19.434.384	4,29	Βενεζουέλα	197.024.320	4,23
Ιαπωνία	15.895.088	3,51	Ισπανία	143.952.096	3,09
Σουηδία	13.192.419	2,91	Ολλανδικές Αντίλλες και		
Ισπανία	11.116.446	2,45	Αρούμπα	132.075.536	2,83
Φινλανδία	10.078.926	2,22	Γαλλία	131.294.624	2,82
Αργεντινή	9.836.894	2,17	Βραζιλία	127.083.296	2,73
Ολλανδία	7.098.404	1,57	Ιταλία	120.869.256	2,59
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	6.953.191	1,53	Ην. Βασίλειο	111.848.728	2,40
Γαλλία	6.756.909	1,49	Καναδάς	109.492.944	2,35
Ιταλία	6.734.784	1,49	Περού	97.031.616	2,08
Εκουαδόρ	6.487.902	1,43	Χιλή	82.482.160	1,77
Μεξικό	5.976.171	1,32	Ελβετία	78.792.416	1,69
Ουρουγουάη	5.846.292	1,29	Εκουαδόρ	77.468.760	1,66
Ελβετία	5.810.430	1,28	Παναμάς	65.396.376	1,40
ΠΛΔ Γερμανίας	5.746.109	1,27	Μεξικό	61.690.092	1,32
Περού	4.670.302	1,03	Σουηδία	54.237.128	1,16
Μερικό Σύνολο	427.949.069	94,37	Δανία	51.519.040	1,10
Σύνολο Εισαγωγών	453.497.440		Βερμούδα	48.763.708	1,05
			Μερικό Σύνολο	4.298.906.768	92,20
			Σύνολο Εισαγωγών	4.662.598.144	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	251.894.352	46,72	ΗΠΑ	1.068.884.160	27,09
ΠΟΔ Γερμανίας	62.846.100	11,66	ΠΟΔ Γερμανίας	740.975.104	18,78
Ολλανδία	29.329.482	5,44	Βενεζουέλα	279.165.056	7,08
Τρινιτάντ και Τομπάγκο	28.219.678	5,23	Ολλανδία	271.886.336	6,89
Ισπανία	24.724.864	4,59	Ισπανία	150.570.864	3,82
Ηνωμένο Βασίλειο	20.911.382	3,88	Ιαπωνία	147.599.536	3,74
Σουηδία	20.438.756	3,79	Σουηδία	118.151.720	2,99
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.057.307	1,87	Γαλλία	91.489.608	2,32
Καναδάς	9.905.997	1,84	Φινλανδία	79.870.512	2,02
Φινλανδία	9.448.943	1,75	Εκουαδόρ	77.331.512	1,96
Ιταλία	7.658.200	1,42	Αργεντινή	68.710.832	1,74
Αργεντινή	5.453.368	1,01	Χιλή	64.314.872	1,63
Περού	5.190.606	0,96	Ιταλία	63.609.192	1,61
Μερικό Σύνολο	486.079.035	90,16	Παναμάς	59.220.536	1,50
Σύνολο Εξαγωγών	539.143.232		Καναδάς	58.248.784	1,48
			Αλγερία	52.073.080	1,32
			Πολωνία	51.284.908	1,30
			Ην. Βασίλειο	42.107.748	1,07
			ΠΔ Γερμανίας	40.551.436	1,03
			Νορβηγία	40.364.300	1,02
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	39.257.816	1,00
			Μερικό Σύνολο	3.605.667.912	91,40
			Σύνολο Εξαγωγών	3.945.044.992	

Βενεζουέλα			Βενεζουέλα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	720.619.456	50,44	ΗΠΑ	5.136.712.704	48,15

ΠΟΔ Γερμανίας	123.802.936	8,67	Ιαπωνία	851.142.016	7,98
Ιαπωνία	87.170.048	6,10	ΠΟΔ Γερμανίας	675.696.320	6,33
Ηνωμένο Βασίλειο	85.063.296	5,95	Καναδάς	495.306.624	4,64
Καναδάς	83.443.968	5,84	Ιταλία	427.691.424	4,01
Ιταλία	73.527.664	5,15	Γαλλία	319.695.616	3,00
Γαλλία	46.122.116	3,23	Ισπανία	314.603.680	2,95
Ολλανδία	27.688.916	1,94	Ην. Βασίλειο	300.333.152	2,81
Ελβετία	27.420.572	1,92	Βραζιλία	223.665.520	2,10
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	26.655.200	1,87	Ολλανδία	182.961.152	1,71
Δανία	13.699.506	0,96	Κολομβία	171.234.944	1,60
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.315.213.678</i>	<i>92,06</i>	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	140.882.160	1,32
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.428.592.256</i>		Δομινικανή Δημοκρατία	135.986.080	1,27
			Παναμάς	121.434.024	1,14
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.497.345.416</i>	<i>89,02</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.669.149.184</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.002.906.752	34,65	ΗΠΑ	5.275.180.032	27,34
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	638.567.552	22,06	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	4.243.148.032	21,99
Καναδάς	256.169.392	8,85	Καναδάς	1.859.648.640	9,64
Ηνωμένο Βασίλειο	213.872.592	7,39	Ιταλία	1.089.499.904	5,65
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	102.784.792	3,55	Ιαπωνία	696.618.368	3,61
Βραζιλία	83.055.696	2,87	Βραζιλία	673.767.872	3,49
Ολλανδία	57.610.692	1,99	Ισπανία	652.152.256	3,38
Σουηδία	57.050.396	1,97	Σουηδία	370.785.184	1,92
Γαλλία	51.373.396	1,77	Γαλλία	327.112.576	1,70
ΠΟΔ Γερμανίας	44.785.592	1,55	Ολλανδία	318.259.840	1,65
Ισπανία	43.023.392	1,49	Κολομβία	288.457.888	1,50
Παναμάς (εκτός Καναλιού)	37.061.088	1,28	Δομινικανή Δημοκρατία	270.352.192	1,40
Νορβηγία	29.512.000	1,02	Χιλή	266.553.424	1,38
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.617.773.332</i>	<i>90,45</i>	ΠΟΔ Γερμανίας	214.355.376	1,11
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.894.305.280</i>		Ην. Βασίλειο	204.009.888	1,06
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	189.794.400	0,98
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>16.939.695.872</i>	<i>87,80</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>19.292.823.552</i>	

Γουιάνα			Γουιάνα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1979	%
<i>NDA</i>			ΗΠΑ	81.351.120	28,03
			Τρινιντάντ και Τομπάγκο	68.884.176	23,74
			Ην. Βασίλειο	58.919.300	20,30
			Καναδάς	10.383.212	3,58
			Ολλανδία	9.346.117	3,22
			Ιαπωνία	7.505.152	2,59
			ΠΟΔ Γερμανίας	7.130.391	2,46
			Τζαμάικα	6.689.377	2,31
			ΠΔ Γερμανίας	3.952.881	1,36
			Γαλλία	3.863.468	1,33
			Κίνα	3.173.629	1,09
			Βραζιλία	3.115.646	1,07
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>264.314.469</i>	<i>91,08</i>

Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών		
			290.192.288		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1979	%
<i>NDA</i>			Ην. Βασίλειο	82.440.328	28,44
			ΗΠΑ	53.368.908	18,41
			Καναδάς	27.053.708	9,33
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	20.265.030	6,99
			Τζαμάικα	17.555.998	6,06
			Βενεζουέλα	13.670.182	4,72
			ΠΟΔ Γερμανίας	11.882.392	4,10
			Ιαπωνία	11.622.594	4,01
			Μεξικό	6.676.029	2,30
			Γαλλία	6.382.053	2,20
			Ιταλία	5.046.198	1,74
			Μπαρμπάντος	4.220.416	1,46
			Ισπανία	4.021.538	1,39
			Νορβηγία	3.891.200	1,34
			ΠΔ Γερμανίας	2.794.015	0,96
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	270.890.589	93,45
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	289.880.928	

Σουρινάμ			Σουρινάμ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	44.473.548	46,78	<i>NDA</i>		
Ολλανδία	19.062.212	20,05			
Ηνωμένο Βασίλειο	5.493.929	5,78			
Τρινιτάντ και Τομπάγκο	5.375.776	5,65			
ΠΟΔ Γερμανίας	5.334.326	5,61			
Ιαπωνία	3.859.180	4,06			
Κίνα	1.413.627	1,49			
Καναδάς	1.062.079	1,12			
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	982.532	1,03			
Βενεζουέλα	943.334	0,99			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	88.000.543	92,56	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	95.075.464		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>		

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	42.601.920	72,56	<i>NDA</i>		
Καναδάς	5.291.503	9,01			
Ολλανδία	4.626.520	7,88			
ΠΟΔ Γερμανίας	1.594.496	2,72			
Καραϊβική, nes	1.392.473	2,37			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	55.506.912	94,54	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	58.713.328		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		

Εκουαδόρ			Εκουαδόρ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	66.163.116	40,11	ΗΠΑ	861.958.976	38,91
ΠΟΔ Γερμανίας	20.124.360	12,20	Ιαπωνία	307.440.416	13,88
Βενεζουέλα	10.492.295	6,36	ΠΟΔ Γερμανίας	163.691.792	7,39
Ιαπωνία	10.323.595	6,26	Ιταλία	114.584.560	5,17
Ηνωμένο Βασίλειο	9.405.721	5,70	Περού	79.045.840	3,57

Καναδάς	6.127.647	3,71	Κολομβία	63.862.684	2,88
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.353.833	3,25	Ην. Βασίλειο	59.272.108	2,68
Σουηδία	4.484.948	2,72	Βραζιλία	55.043.652	2,48
Ιταλία	4.480.672	2,72	Νορβηγία	42.200.888	1,90
Κολομβία	4.465.938	2,71	Καναδάς	42.084.120	1,90
Ολλανδία	3.244.716	1,97	Ισπανία	40.131.788	1,81
Ελβετία	3.199.057	1,94	Ελβετία	37.693.472	1,70
Γαλλία	2.853.200	1,73	Other Asia, nes	32.812.204	1,48
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	1.615.797	0,98	Γαλλία	29.520.344	1,33
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>152.334.895</i>	<i>92,35</i>	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	23.844.514	1,08
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>164.946.848</i>		Ολλανδία	23.327.828	1,05
			Βενεζουέλα	22.358.480	1,01
			Μεξικό	22.357.704	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.021.231.370</i>	<i>91,24</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>2.215.364.096</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	74.915.328	56,83	ΗΠΑ	805.931.200	32,49
ΠΟΔ Γερμανίας	18.135.618	13,76	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	595.645.504	24,01
Κολομβία	6.388.134	4,85	Ιαπωνία	304.106.560	12,26
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	6.318.299	4,79	Χιλή	220.361.664	8,88
Ολλανδία	4.120.147	3,13	Κολομβία	93.272.256	3,76
Ιταλία	4.109.302	3,12	Ιταλία	80.840.368	3,26
Γαλλία	3.259.908	2,47	Βενεζουέλα	40.921.016	1,65
Ιαπωνία	2.758.105	2,09	Βραζιλία	34.711.508	1,40
Αργεντινή	2.723.885	2,07	Αργεντινή	31.046.972	1,25
Περου	1.972.515	1,50	ΠΟΔ Γερμανίας	30.776.968	1,24
Χιλή	1.740.425	1,32	Παναμάς	25.243.352	1,02
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>126.441.666</i>	<i>95,92</i>	Γιουγκοσλαβία	24.194.308	0,98
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>131.814.368</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.287.051.676</i>	<i>92,19</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.480.803.328</i>	

Βραζιλία

Βραζιλία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	325.287.840	29,67	ΗΠΑ	4.626.393.600	18,54
Αργεντινή	131.990.968	12,04	Ιράκ	3.948.101.888	15,82
ΠΟΔ Γερμανίας	96.276.752	8,78	Σαουδική Αραβία	2.176.698.368	8,72
Βενεζουέλα	82.084.952	7,49	ΠΟΔ Γερμανίας	1.734.867.200	6,95
Ιαπωνία	36.719.128	3,35	Ιαπωνία	1.191.455.232	4,78
ΕΣΣΔ	34.969.664	3,19	Καναδάς	985.245.120	3,95
Γαλλία	33.262.812	3,03	Αργεντινή	840.685.120	3,37
Ηνωμένο Βασίλειο	30.434.756	2,78	Κουβέιτ	797.392.576	3,20
Ιράκ	27.200.884	2,48	Ιράν	765.933.184	3,07
Χιλή	27.022.610	2,46	Γαλλία	719.312.768	2,88
Ιταλία	25.525.512	2,33	Βενεζουέλα	597.676.864	2,40
Ολλανδία	18.879.186	1,72	Ην. Βασίλειο	482.692.800	1,93
Σουηδία	18.822.450	1,72	Μεξικό	468.138.784	1,88
Ελβετία	16.817.664	1,53	Χιλή	461.583.264	1,85
Κουβέιτ	15.454.249	1,41	Ιταλία	415.354.752	1,66
Δανία	15.088.953	1,38	Ελβετία	348.484.160	1,40

Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	13.794.777	1,26	Γκαμπόν	310.783.392	1,25
Καναδάς	12.883.621	1,18	Ολλανδία	263.316.800	1,06
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	12.624.324	1,15	Κίνα	263.299.488	1,06
Περού	12.374.006	1,13	Μερικό Σύνολο	21.397.415.360	85,77
Μερικό Σύνολο	987.515.108	90,07	Σύνολο Εισαγωγών	24.948.822.016	
Σύνολο Εισαγωγών	1.096.415.744				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	520.184.320	32,60	ΗΠΑ	3.496.216.320	17,37
ΠΟΔ Γερμανίας	141.452.288	8,87	ΠΟΔ Γερμανίας	1.337.089.920	6,64
Αργεντινή	140.907.056	8,83	Ιαπωνία	1.231.874.944	6,12
Ιταλία	85.109.144	5,33	Ολλανδία	1.149.639.296	5,71
Ολλανδία	81.361.208	5,10	Αργεντινή	1.091.516.800	5,42
Ηνωμένο Βασίλειο	61.702.492	3,87	Ιταλία	979.281.216	4,86
Γαλλία	56.409.240	3,54	Γαλλία	822.384.768	4,08
Σουηδία	55.202.248	3,46	Ην. Βασίλειο	549.674.560	2,73
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	48.034.760	3,01	Πολωνία	523.165.984	2,60
Δανία	38.938.032	2,44	Ισπανία	521.327.392	2,59
Ιαπωνία	29.935.228	1,88	Μεξικό	469.914.560	2,33
ΕΣΣΔ	29.296.708	1,84	Χιλή	450.679.136	2,24
Καναδάς	24.831.022	1,56	Παραγουάη	408.894.688	2,03
Ισπανία	24.544.866	1,54	ΕΣΣΔ	370.209.824	1,84
Νορβηγία	20.153.804	1,26	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	356.144.416	1,77
Χιλή	19.143.868	1,20	Ουρουγουάη	310.685.056	1,54
Φινλανδία	16.118.040	1,01	Ιράκ	288.892.032	1,43
Τσεχοσλοβακία	15.902.548	1,00	Bunkers	272.385.408	1,35
Μερικό Σύνολο	1.409.226.872	88,33	Νιγηρία	271.497.952	1,35
Σύνολο Εξαγωγών	1.595.477.120		Ινδία	246.798.336	1,23
			Καναδάς	242.645.264	1,21
			Ιράν	238.987.808	1,19
			Βενεζουέλα	229.985.344	1,14
			Σουηδία	196.533.536	0,98
			Μερικό Σύνολο	16.056.424.560	79,76
			Σύνολο Εξαγωγών	20.132.055.040	

Περού			Περού		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	290.111.392	40,37	ΗΠΑ	944.828.794	36,72
ΠΟΔ Γερμανίας	85.265.896	11,86	Ιαπωνία	267.573.699	10,40
Ιαπωνία	52.113.808	7,25	ΠΟΔ Γερμανίας	215.401.638	8,37
Αργεντινή	49.259.024	6,85	Αργεντινή	105.704.447	4,11
Ηνωμένο Βασίλειο	37.800.248	5,26	Ην. Βασίλειο	98.047.571	3,81
Καναδάς	20.401.882	2,84	Βραζιλία	94.470.891	3,67
Ιταλία	18.892.900	2,63	Σουηδία	87.289.207	3,39
Ολλανδία	17.587.372	2,45	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	72.340.210	2,81
Ελβετία	15.278.256	2,13	Ιταλία	67.831.724	2,64
Σουηδία	14.889.495	2,07	Χιλή	52.806.383	2,05
Γαλλία	14.203.811	1,98	Γαλλία	49.596.277	1,93
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	12.089.801	1,68	Ισπανία	46.841.591	1,82
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	10.023.896	1,39	Other Asia, nes	44.491.880	1,73

Βραζιλία	9.328.048	1,30	Ελβετία	38.380.265	1,49
Χιλή	6.946.349	0,97	Καναδάς	33.261.822	1,29
Μερικό Σύνολο	654.192.178	91,03	Βενεζουέλα	31.466.382	1,22
Σύνολο Εισαγωγών	718.678.720		Κολομβία	29.693.993	1,15
			Πολωνία	28.166.171	1,09
			Βολιβία	26.839.092	1,04
			Νέα Ζηλανδία	25.814.790	1,00
			Ολλανδία	25.457.051	0,99
			Μερικό Σύνολο	2.386.303.878	92,73
			Σύνολο Εισαγωγών	2.573.341.316	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	225.421.568	33,84	ΗΠΑ	1.059.568.109	32,45
ΠΟΔ Γερμανίας	83.729.176	12,57	Ιαπωνία	287.231.583	8,80
Ιαπωνία	61.307.992	9,20	ΠΟΔ Γερμανίας	180.927.216	5,54
Ολλανδία	60.513.688	9,08	Ιταλία	142.141.638	4,35
Ηνωμένο Βασίλειο	38.718.288	5,81	Ην. Βασίλειο	115.233.372	3,53
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	33.384.982	5,01	Βραζιλία	107.010.594	3,28
Ιταλία	21.445.090	3,22	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	104.580.936	3,20
Αργεντινή	19.616.184	2,94	Παναμάς	101.835.236	3,12
Χιλή	17.395.986	2,61	Ολλανδία	87.347.881	2,67
Γαλλία	14.700.490	2,21	Εκουαδόρ	85.022.708	2,60
Ισπανία	9.537.196	1,43	Μεξικό	83.180.594	2,55
ΠΛΔ Γερμανίας	8.269.199	1,24	Γιουγκοσλαβία	83.017.352	2,54
Βενεζουέλα	6.942.098	1,04	Βολιβία	78.606.201	2,41
Σουηδία	6.696.495	1,01	Κολομβία	60.483.258	1,85
Μερικό Σύνολο	607.678.432	91,22	Χιλή	54.901.629	1,68
Σύνολο Εξαγωγών	666.187.264		Other Asia, nes	54.605.927	1,67
			Βενεζουέλα	52.479.391	1,61
			Ελεύθερες Ζώνες	49.783.331	1,52
			Αργεντινή	42.470.471	1,30
			Πολωνία	37.949.777	1,16
			Δ. της Κορέας	37.918.292	1,16
			Γαλλία	36.725.874	1,12
			Μερικό Σύνολο	2.943.021.370	90,12
			Σύνολο Εξαγωγών	3.265.499.181	

Βολιβία			Βολιβία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	58.482.728	43,70	ΗΠΑ	167.024.384	25,52
Ιαπωνία	17.560.880	13,12	Βραζιλία	75.594.672	11,55
ΠΟΔ Γερμανίας	14.706.449	10,99	Αργεντινή	70.297.416	10,74
Αργεντινή	7.273.091	5,43	ΠΟΔ Γερμανίας	60.644.568	9,26
Ηνωμένο Βασίλειο	7.050.166	5,27	Ιαπωνία	60.202.572	9,20
Ολλανδία	4.443.412	3,32	Ην. Βασίλειο	39.461.688	6,03
Βραζιλία	2.055.417	1,54	Περού	25.466.188	3,89
Ιταλία	2.025.417	1,51	Χιλή	24.424.802	3,73
Ελβετία	1.930.636	1,44	Παναμάς	13.189.547	2,02
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.900.244	1,42	Ολλανδία	12.773.310	1,95
Χιλή	1.771.081	1,32	Σουηδία	11.466.632	1,75
Γαλλία	1.668.744	1,25	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.229.031	1,56
Καναδάς	1.665.054	1,24	Ιταλία	8.567.935	1,31

Τσεχοσλοβακία	1.416.854	1,06	Ισπανία	8.307.797	1,27
Περου	1.387.444	1,04	Γαλλία	7.994.909	1,22
Μερικό Σύνολο	125.337.617	93,66	Τσεχοσλοβακία	7.517.225	1,15
Σύνολο Εισαγωγών	133.826.352		Other Asia, nes	7.478.700	1,14
			Μερικό Σύνολο	610.641.376	93,29
			Σύνολο Εισαγωγών	654.558.272	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	57.854.492	44,89	ΗΠΑ	301.210.208	29,07
ΗΠΑ	54.238.988	42,08	Αργεντινή	245.009.632	23,65
ΠΟΔ Γερμανίας	6.673.294	5,18	Ην. Βασίλειο	73.025.648	7,05
Ιαπωνία	2.668.896	2,07	Ελβετία	47.641.996	4,60
Ολλανδία	2.130.196	1,65	Ολλανδία	45.391.964	4,38
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.791.297	1,39	Γαλλία	44.813.532	4,32
Βραζιλία	1.328.993	1,03	Χιλή	42.437.816	4,10
Μερικό Σύνολο	126.686.156	98,29	ΠΟΔ Γερμανίας	40.519.640	3,91
Σύνολο Εξαγωγών	128.891.720		Βραζιλία	36.094.672	3,48
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	35.934.632	3,47
			ΕΣΣΔ	31.615.224	3,05
			Περου	26.411.428	2,55
			Τσεχοσλοβακία	14.880.260	1,44
			Μερικό Σύνολο	984.986.652	95,06
			Σύνολο Εξαγωγών	1.036.157.120	

Χιλή			Χιλή		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	237.361.632	39,28	ΗΠΑ	1.302.084.992	25,42
ΠΟΔ Γερμανίας	63.039.456	10,43	Βραζιλία	430.028.288	8,39
Αργεντινή	51.657.024	8,55	Ιαπωνία	417.320.160	8,15
Ηνωμένο Βασίλειο	38.582.112	6,39	ΠΟΔ Γερμανίας	288.186.432	5,63
Περου	23.955.776	3,96	Βενεζουέλα	263.911.952	5,15
Βραζιλία	20.708.540	3,43	Γκαμπόν	259.113.776	5,06
Μεξικό	18.938.658	3,13	Αργεντινή	233.503.184	4,56
Γαλλία	15.323.592	2,54	Εκουαδόρ	219.693.856	4,29
Βενεζουέλα	14.649.292	2,42	Γαλλία	197.571.008	3,86
Ιταλία	12.832.213	2,12	Ελεύθερες Ζώνες	156.938.336	3,06
Ολλανδία	10.389.400	1,72	Ισπανία	146.158.384	2,85
Καναδάς	9.965.435	1,65	Ην. Βασίλειο	117.191.800	2,29
Ιαπωνία	9.216.909	1,53	Ιταλία	108.510.448	2,12
Σουηδία	8.983.217	1,49	Καναδάς	88.415.928	1,73
Ισπανία	7.431.841	1,23	Other Asia, nes	66.118.912	1,29
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	7.219.035	1,19	Ολλανδία	65.473.352	1,28
Δανία	6.918.718	1,15	Περου	58.837.612	1,15
Ελβετία	6.795.830	1,12	Μερικό Σύνολο	4.419.058.420	86,26
Μερικό Σύνολο	563.968.680	93,34	Σύνολο Εισαγωγών	5.123.127.808	
Σύνολο Εισαγωγών	604.234.304				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	213.183.552	30,99	Ιαπωνία	507.815.008	11,08
ΠΟΔ Γερμανίας	90.549.784	13,16	Βραζιλία	459.467.872	10,02
Ηνωμένο Βασίλειο	77.298.088	11,24	ΗΠΑ	458.143.552	9,99
Ιαπωνία	74.010.992	10,76	ΠΟΔ Γερμανίας	418.940.864	9,14

Ολλανδία	72.378.184	10,52	Ολλανδία	416.004.928	9,08
Αργεντινή	26.462.174	3,85	Αργεντινή	277.245.888	6,05
Ιταλία	24.949.488	3,63	Ην. Βασίλειο	266.049.568	5,80
Σουηδία	22.285.086	3,24	Ιταλία	259.951.952	5,67
Γαλλία	18.086.888	2,63	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	212.216.272	4,63
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	14.548.585	2,11	Γαλλία	160.638.288	3,50
Βραζιλία	14.109.889	2,05	Κίνα	101.487.376	2,21
Ισπανία	7.609.192	1,11	Ισπανία	91.422.360	1,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>655.471.902</i>	<i>95,29</i>	Κολομβία	74.963.024	1,64
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>687.892.352</i>		Μεξικό	72.967.368	1,59
			Περου	72.126.976	1,57
			Δ. της Κορέας	70.735.712	1,54
			Βενεζουέλα	69.672.744	1,52
			Καναδάς	67.172.648	1,47
			Γιουγκοσλαβία	58.330.004	1,27
			Ελεύθερες Ζώνες	49.783.972	1,09
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	47.883.344	1,04
			Σουηδία	46.151.488	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.259.171.208</i>	<i>92,92</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>4.583.913.472</i>	

Παραγωγή			Παραγωγή		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	11.600.903	21,14	Βραζιλία	153.915.616	25,04
Αργεντινή	11.053.279	20,14	Αργεντινή	120.910.440	19,67
ΠΟΔ Γερμανίας	10.397.585	18,95	ΗΠΑ	59.260.032	9,64
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	4.135.799	7,54	Αλγερία	57.678.732	9,38
Ιαπωνία	3.613.251	6,58	Ιαπωνία	55.439.784	9,02
Ηνωμένο Βασίλειο	3.607.221	6,57	ΠΟΔ Γερμανίας	39.500.760	6,43
Σουηδία	1.816.083	3,31	Ην. Βασίλειο	33.669.896	5,48
Βραζιλία	1.609.848	2,93	Ουρουγουάη	16.477.410	2,68
Γαλλία	952.063	1,73	Γαλλία	15.505.878	2,52
Ιταλία	753.761	1,37	Other Asia, nes	7.771.655	1,26
Βενεζουέλα	727.699	1,33	Ισπανία	6.411.086	1,04
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	624.975	1,14	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>566.541.289</i>	<i>92,17</i>
Ολλανδία	609.571	1,11	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>614.699.008</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>51.502.038</i>	<i>93,84</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>54.881.052</i>				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Αργεντινή	14.751.377	25,77	Αργεντινή	74.180.840	23,91
ΗΠΑ	14.476.995	25,29	Βραζιλία	40.240.352	12,97
Ελεύθερες Ζώνες	6.090.690	10,64	ΠΟΔ Γερμανίας	38.453.904	12,40
Ηνωμένο Βασίλειο	5.747.095	10,04	Ελβετία	31.613.908	10,19
Ισπανία	3.410.098	5,96	Ολλανδία	19.745.728	6,36
Ολλανδία	2.747.487	4,80	ΗΠΑ	17.097.680	5,51
Ουρουγουάη	2.222.197	3,88	Πορτογαλία	12.173.102	3,92
Γαλλία	1.535.894	2,68	Χιλή	11.306.934	3,64
ΠΟΔ Γερμανίας	1.422.691	2,49	Ιαπωνία	11.295.744	3,64
Ιταλία	1.286.193	2,25	Ουρουγουάη	10.158.057	3,27
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	947.098	1,65	Ιταλία	6.045.982	1,95

Ελβετία	682.999	1,19	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.741.474	1,85
Μερικό Σύνολο	55.320.814	96,63	Γαλλία	5.028.267	1,62
Σύνολο Εξαγωγών	57.248.976		Ισπανία	4.796.334	1,55
			Μεξικό	4.016.851	1,29
			Other Asia, nes	3.524.010	1,14
			Μερικό Σύνολο	295.419.167	95,23
			Σύνολο Εξαγωγών	310.229.792	

Ουρουγουάη			Ουρουγουάη		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			Βραζιλία	286.530.752	17,35
			Ιράκ	211.079.920	12,78
			Αργεντινή	174.058.656	10,54
			ΗΠΑ	161.053.424	9,75
			Νιγηρία	134.350.048	8,13
			ΠΟΔ Γερμανίας	111.419.496	6,75
			Βενεζουέλα	72.754.560	4,40
			Ην. Βασίλειο	69.062.672	4,18
			Ιαπωνία	67.916.968	4,11
			Ιταλία	46.643.232	2,82
			Γαλλία	29.720.240	1,80
			Χιλή	19.606.304	1,19
			Παραγουάη	19.472.946	1,18
			Ισπανία	19.119.558	1,16
			Ελβετία	16.944.868	1,03
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	1.439.733.644	87,16
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	1.651.847.424	

Ουρουγουάη			Ουρουγουάη		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
NDA			Βραζιλία	190.977.968	18,03
			Αργεντινή	142.328.688	13,44
			ΠΟΔ Γερμανίας	136.930.848	12,93
			ΗΠΑ	82.611.344	7,80
			ΕΣΣΔ	48.273.964	4,56
			Ιταλία	46.155.544	4,36
			Ολλανδία	45.312.872	4,28
			Ιράν	37.544.828	3,55
			Ην. Βασίλειο	37.390.960	3,53
			Αίγυπτος	27.204.576	2,57
			Χιλή	23.282.618	2,20
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	18.188.516	1,72
			Ελλάδα	16.995.952	1,60
			Νιγηρία	15.119.482	1,43
			Παραγουάη	14.617.260	1,38
			Τσεχοσλοβακία	14.565.558	1,38
			Γαλλία	14.331.054	1,35
			Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	11.294.897	1,07
			Σαουδική Αραβία	10.228.766	0,97
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	933.355.695	88,14
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	1.058.990.400	

Αργεντινή			Αργεντινή		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	271.083.456	22,70	ΗΠΑ	2.379.166.208	22,57
Βραζιλία	162.910.736	13,64	Βραζιλία	1.072.327.552	10,17
ΠΟΔ Γερμανίας	109.479.552	9,17	ΠΟΔ Γερμανίας	984.684.864	9,34
Ιταλία	79.637.696	6,67	Ιαπωνία	977.202.176	9,27
Ηνωμένο Βασίλειο	71.352.216	5,97	Ιταλία	576.864.192	5,47
Γαλλία	46.803.860	3,92	Ισπανία	398.888.736	3,78
Ιαπωνία	44.061.032	3,69	Γαλλία	374.421.280	3,55
Βενεζουέλα	32.360.348	2,71	Ην. Βασίλειο	343.361.344	3,26
Καναδάς	30.559.876	2,56	Σαουδική Αραβία	338.712.224	3,21
Χιλή	29.136.376	2,44	Χιλή	254.124.832	2,41
Σουηδία	28.176.968	2,36	Βολιβία	252.426.368	2,40
Περού	23.246.208	1,95	Ολλανδία	232.605.440	2,21
Ελβετία	21.612.576	1,81	Ελβετία	215.783.664	2,05
Παραγουάη	19.516.178	1,63	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	160.809.296	1,53
ΕΣΣΔ	19.398.828	1,62	Ουρουγουάη	147.859.968	1,40
Μαλαισία	19.322.574	1,62	Σουηδία	139.875.616	1,33
Ολλανδία	18.650.100	1,56	Ιράκ	127.525.504	1,21
Φινλανδία	18.039.124	1,51	Χονγκ Κονγκ, SAR	110.987.912	1,05
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.472.578	1,30	Καναδάς	109.760.240	1,04
Ινδία	14.831.738	1,24	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.197.387.416</i>	<i>87,27</i>
Ιράκ	13.751.510	1,15	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.539.222.016</i>	
Ισπανία	12.902.119	1,08			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.102.305.649</i>	<i>92,30</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.194.321.920</i>				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ιταλία	238.766.688	15,99	ΕΣΣΔ	1.614.142.976	20,13
Ολλανδία	161.119.536	10,79	Βραζιλία	764.968.256	9,54
Ηνωμένο Βασίλειο	153.303.056	10,27	ΗΠΑ	717.245.824	8,94
Βραζιλία	107.048.200	7,17	Ολλανδία	716.277.312	8,93
ΠΟΔ Γερμανίας	99.162.248	6,64	Ιταλία	520.035.744	6,48
ΗΠΑ	95.611.344	6,40	ΠΟΔ Γερμανίας	407.287.072	5,08
ΕΣΣΔ	87.056.384	5,83	Χιλή	217.539.920	2,71
Κίνα	83.726.832	5,61	Ιαπωνία	210.862.848	2,63
Ισπανία	58.910.332	3,94	Ην. Βασίλειο	203.389.104	2,54
Γαλλία	55.440.264	3,71	Παραγουάη	188.978.320	2,36
Χιλή	53.415.116	3,58	Κίνα	188.788.736	2,35
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	49.022.772	3,28	Ισπανία	187.395.024	2,34
Περού	37.616.492	2,52	Γαλλία	186.038.608	2,32
Ιαπωνία	32.356.316	2,17	Ουρουγουάη	182.133.152	2,27
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.312.555.580</i>	<i>87,89</i>	Βολιβία	133.370.232	1,66
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.493.390.208</i>		Μεξικό	121.239.824	1,51
			Περού	116.492.640	1,45
			Ιράν	86.299.304	1,08
			Πολωνία	81.938.808	1,02
			Δανία	77.497.960	0,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.921.921.664</i>	<i>86,32</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>8.019.175.936</i>	
Ισλανδία			Ισλανδία		

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	19.014.860	13,88	ΠΟΔ Γερμανίας	99.672.256	9,97
ΗΠΑ	17.610.728	12,85	ΕΣΣΔ	97.421.672	9,74
ΠΟΔ Γερμανίας	16.969.588	12,38	Ην. Βασίλειο	94.704.688	9,47
Δανία	12.359.128	9,02	ΗΠΑ	93.894.640	9,39
ΕΣΣΔ	11.953.807	8,72	Ολλανδία	91.148.288	9,11
Νορβηγία	8.520.789	6,22	Δανία	81.617.600	8,16
Σουηδία	7.205.145	5,26	Νορβηγία	74.955.296	7,49
Ολλανδία	7.029.301	5,13	Σουηδία	71.417.744	7,14
Καναδάς	5.396.670	3,94	Ιαπωνία	40.256.088	4,03
Ιαπωνία	5.010.991	3,66	Αυστραλία	34.233.828	3,42
Φινλανδία	3.143.511	2,29	Φινλανδία	27.433.824	2,74
Πολωνία	2.948.177	2,15	Γαλλία	24.725.576	2,47
ΠΛΔ Γερμανίας	2.842.809	2,07	Πορτογαλία	24.721.158	2,47
Τσεχοσλοβακία	2.774.278	2,02	Ιταλία	24.406.918	2,44
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2.481.088	1,81	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	21.321.750	2,13
Βραζιλία	1.882.273	1,37	Καναδάς	14.103.314	1,41
Γαλλία	1.691.284	1,23	Βραζιλία	11.751.189	1,18
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>128.834.427</i>	<i>94,02</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>927.785.829</i>	<i>92,77</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>137.034.064</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.000.093.312</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	26.564.404	20,52	ΗΠΑ	200.893.952	21,57
ΗΠΑ	20.825.544	16,09	Ην. Βασίλειο	153.332.144	16,47
ΠΟΔ Γερμανίας	11.032.368	8,52	ΠΟΔ Γερμανίας	91.507.056	9,83
Δανία	9.178.489	7,09	Νιγηρία	65.941.200	7,08
Σουηδία	9.127.956	7,05	ΕΣΣΔ	49.866.096	5,36
Ιταλία	7.174.553	5,54	Ιταλία	44.445.820	4,77
ΕΣΣΔ	6.787.476	5,24	Πορτογαλία	44.218.268	4,75
Νιγηρία	5.695.767	4,40	Ελβετία	32.160.952	3,45
Ολλανδία	4.640.103	3,59	Ισπανία	31.676.268	3,40
Φινλανδία	4.183.549	3,23	Φινλανδία	28.573.770	3,07
Ισπανία	3.122.696	2,41	Γαλλία	23.236.512	2,50
Πολωνία	2.883.189	2,23	Πολωνία	22.646.776	2,43
Τσεχοσλοβακία	2.725.281	2,11	Σουηδία	19.721.976	2,12
Πορτογαλία	2.227.227	1,72	Δανία	19.715.600	2,12
Νορβηγία	2.003.750	1,55	Νορβηγία	15.677.490	1,68
Γαλλία	1.768.833	1,37	Ιαπωνία	13.620.804	1,46
ΠΛΔ Γερμανίας	1.691.205	1,31	Ελλάδα	12.059.590	1,30
Ελλάδα	1.425.112	1,10	Ολλανδία	9.481.623	1,02
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.415.175	1,09	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>878.775.897</i>	<i>94,37</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>124.472.677</i>	<i>96,17</i>	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>931.153.472</i>	
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>129.427.208</i>				

Νορβηγία

Εισαγωγές	1965	%
Σουηδία	463.765.952	21,03
ΠΟΔ Γερμανίας	349.546.688	15,85
Ηνωμένο Βασίλειο	266.363.456	12,08
ΗΠΑ	154.534.160	7,01
Δανία	120.589.520	5,47
Ολλανδία	100.123.560	4,54

Νορβηγία

Εισαγωγές	1980	%
Σουηδία	2.788.550.400	16,45
Ην. Βασίλειο	2.437.633.024	14,38
ΠΟΔ Γερμανίας	2.337.416.448	13,79
ΗΠΑ	1.346.551.936	7,95
Δανία	1.042.546.752	6,15
Φινλανδία	627.340.864	3,70

Γαλλία	96.413.288	4,37	Γαλλία	608.125.824	3,59
Καναδάς	82.746.560	3,75	Ιαπωνία	604.007.424	3,56
Ιαπωνία	82.237.608	3,73	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	570.576.576	3,37
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	53.238.784	2,41	Ολλανδία	566.132.096	3,34
Ιταλία	44.450.660	2,02	Καναδάς	401.316.192	2,37
Ελβετία	37.099.408	1,68	Ιταλία	391.550.336	2,31
Βενεζουέλα	28.755.704	1,30	Ελβετία	275.963.072	1,63
ΕΣΣΔ	28.140.484	1,28	Σαουδική Αραβία	237.664.352	1,40
Βραζιλία	23.796.720	1,08	Ειδικές Κατηγορίες	222.265.536	1,31
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.931.802.552</i>	<i>87,58</i>	Αυστρία	208.358.720	1,23
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>2.205.713.408</i>		Ομάν	171.700.000	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>14.837.699.552</i>	<i>87,55</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>16.947.113.984</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	258.821.408	16,02	Ην. Βασίλειο	7.508.057.600	41,02
Σουηδία	231.040.912	14,30	ΠΟΔ Γερμανίας	2.944.787.968	16,09
ΠΟΔ Γερμανίας	205.920.656	12,74	Σουηδία	1.517.117.696	8,29
Ειδικές Κατηγορίες	147.355.264	9,12	Ειδικές Κατηγορίες	967.723.264	5,29
ΗΠΑ	128.926.040	7,98	Δανία	640.329.600	3,50
Δανία	106.377.584	6,58	Ολλανδία	636.894.336	3,48
Ολλανδία	49.941.076	3,09	ΗΠΑ	475.502.912	2,60
Γαλλία	45.545.928	2,82	Γαλλία	403.353.600	2,20
Ιταλία	41.324.304	2,56	Φινλανδία	266.613.072	1,46
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	28.461.600	1,76	Ιταλία	259.753.584	1,42
Φινλανδία	27.951.952	1,73	Νιγηρία	186.197.456	1,02
Λιβερία	23.227.288	1,44	Λιβερία	177.355.824	0,97
ΕΣΣΔ	18.772.282	1,16	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	176.138.544	0,96
Ισπανία	17.846.692	1,10	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>16.159.825.456</i>	<i>88,29</i>
Ελβετία	16.599.800	1,03	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>18.302.234.624</i>	
Ισραήλ	16.442.980	1,02			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.364.555.766</i>	<i>84,45</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.615.895.936</i>				

Σουηδία

Εισαγωγές	1965	%
ΠΟΔ Γερμανίας	943.029.632	21,55
Ηνωμένο Βασίλειο	642.343.488	14,68
ΗΠΑ	415.537.440	9,50
Δανία	273.763.360	6,26
Νορβηγία	238.286.336	5,45
Ολλανδία	236.142.304	5,40
Γαλλία	181.220.656	4,14
Ιταλία	154.128.704	3,52
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	127.946.936	2,92
Ελβετία	99.037.064	2,26
Φινλανδία	97.510.888	2,23
ΕΣΣΔ	72.311.920	1,65
Βραζιλία	62.301.620	1,42
Ιαπωνία	60.899.840	1,39
Βενεζουέλα	58.114.504	1,33
Αυστρία	50.924.512	1,16

Σουηδία

Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	5.602.268.672	16,76
Ηνωμένο Βασίλειο	3.960.991.488	11,85
ΗΠΑ	2.436.620.032	7,29
Φινλανδία	2.281.203.712	6,82
Δανία	2.047.247.616	6,12
Νορβηγία	1.739.470.592	5,20
Σαουδική Αραβία	1.697.977.728	5,08
Γαλλία	1.446.607.232	4,33
Ολλανδία	1.243.449.856	3,72
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.097.718.400	3,28
Ιαπωνία	953.304.000	2,85
Ιταλία	939.064.256	2,81
ΕΣΣΔ	746.969.216	2,23
Ελβετία	625.606.144	1,87
Νιγηρία	565.632.448	1,69
Αυστρία	470.784.672	1,41

Μερικό Σύνολο	3.713.499.204	84,86	Βενεζουέλα	396.657.664	1,19
Σύνολο Εισαγωγών	4.376.165.888		ΠΔ Γερμανίας	326.398.144	0,98
			Μερικό Σύνολο	28.577.971.872	85,50
			Σύνολο Εισαγωγών	33.425.850.368	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	489.315.648	11,68	ΠΟΔ Γερμανίας	3.742.810.112	12,16
Ηνωμένο Βασίλειο	470.994.144	11,24	Ηνωμένο Βασίλειο	3.067.277.056	9,96
Νορβηγία	465.413.728	11,11	Νορβηγία	3.029.380.608	9,84
Ειδικές Κατηγορίες	434.683.296	10,38	Δανία	2.611.693.824	8,48
Δανία	357.280.448	8,53	Φινλανδία	1.940.170.112	6,30
ΗΠΑ	239.031.696	5,71	Γαλλία	1.802.589.568	5,85
Ολλανδία	200.348.928	4,78	ΗΠΑ	1.658.300.160	5,39
Φινλανδία	194.280.224	4,64	Ολλανδία	1.479.232.000	4,80
Γαλλία	189.015.152	4,51	Ιταλία	1.172.724.992	3,81
Ιταλία	120.746.112	2,88	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.004.777.024	3,26
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	91.926.824	2,19	Ελβετία	666.384.768	2,16
Ελβετία	81.869.016	1,95	Σαουδική Αραβία	485.623.392	1,58
Ισπανία	67.745.392	1,62	Αυστρία	425.667.616	1,38
Αυστραλία	53.032.724	1,27	ΕΣΣΔ	420.226.880	1,36
ΕΣΣΔ	50.230.552	1,20	Ισπανία	372.698.272	1,21
Καναδάς	46.419.428	1,11	Ιράκ	362.337.344	1,18
Μερικό Σύνολο	3.552.333.312	84,79	Ιαπωνία	354.266.624	1,15
Σύνολο Εξαγωγών	4.189.431.040		Καναδάς	338.738.912	1,10
			Αυστραλία	321.227.232	1,04
			Μερικό Σύνολο	25.256.126.496	82,03
			Σύνολο Εξαγωγών	30.787.510.272	

Φινλανδία

Φινλανδία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	304.344.576	18,49	ΕΣΣΔ	3.285.033.472	21,01
ΕΣΣΔ	231.209.392	14,05	ΠΟΔ Γερμανίας	1.967.530.368	12,59
Ηνωμένο Βασίλειο	221.454.176	13,46	Σουηδία	1.883.185.408	12,05
Σουηδία	212.386.496	12,91	Ην. Βασίλειο	1.338.549.632	8,56
ΗΠΑ	101.446.272	6,16	ΗΠΑ	908.904.640	5,81
Γαλλία	69.645.560	4,23	Σαουδική Αραβία	785.590.784	5,03
Ολλανδία	58.021.000	3,53	Ιαπωνία	507.708.512	3,25
Δανία	47.774.076	2,90	Γαλλία	477.133.856	3,05
Ιταλία	42.110.672	2,56	Ολλανδία	395.831.072	2,53
Ελβετία	38.009.344	2,31	Δανία	374.040.768	2,39
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	33.504.498	2,04	Ιταλία	372.486.784	2,38
Πολωνία	31.567.028	1,92	Νορβηγία	327.913.824	2,10
Νορβηγία	27.645.228	1,68	Πολωνία	267.691.136	1,71
Βραζιλία	20.952.068	1,27	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	262.148.192	1,68
Ιαπωνία	20.868.004	1,27	Ιράκ	261.458.704	1,67
Μερικό Σύνολο	1.460.938.390	88,78	Ελβετία	247.657.200	1,58
Σύνολο Εισαγωγών	1.645.651.584		Αυστρία	186.024.336	1,19
			Ιράν	170.486.640	1,09
			Μερικό Σύνολο	14.019.375.328	89,68
			Σύνολο Εισαγωγών	15.632.363.520	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
----------	------	---	----------	------	---

Ηνωμένο Βασίλειο	287.342.624	20,14	ΕΣΣΔ	2.493.556.992	17,63
ΕΣΣΔ	226.589.280	15,88	Σουηδία	2.336.591.616	16,52
ΠΟΔ Γερμανίας	160.698.224	11,26	Ην. Βασίλειο	1.591.887.488	11,26
Σουηδία	100.697.384	7,06	ΠΟΔ Γερμανίας	1.491.613.568	10,55
ΗΠΑ	85.772.288	6,01	Γαλλία	640.428.288	4,53
Ολλανδία	84.141.640	5,90	Ολλανδία	605.537.216	4,28
Γαλλία	63.961.280	4,48	Νορβηγία	591.399.936	4,18
Δανία	54.042.612	3,79	Δανία	493.291.008	3,49
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	47.400.148	3,32	ΗΠΑ	447.394.720	3,16
Ιταλία	43.903.696	3,08	Ιταλία	339.145.312	2,40
Πολωνία	33.390.532	2,34	Ελβετία	225.948.128	1,60
Αυστραλία	16.330.039	1,14	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	205.041.648	1,45
Νορβηγία	16.182.833	1,13	Ιράκ	156.125.008	1,10
Ισπανία	15.262.302	1,07	Αυστραλία	138.802.688	0,98
Αργεντινή	13.956.004	0,98	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>11.756.763.616</i>	<i>83,14</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.249.670.886</i>	<i>87,59</i>	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>14.140.293.120</i>	
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.426.808.064</i>				

Δανία

Δανία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	596.908.480	21,23	ΠΟΔ Γερμανίας	3.548.798.720	18,37
Ηνωμένο Βασίλειο	374.011.584	13,30	Σουηδία	2.477.079.040	12,82
Σουηδία	372.055.616	13,23	Ην. Βασίλειο	2.298.779.904	11,90
ΗΠΑ	240.424.384	8,55	Ολλανδία	1.367.354.496	7,08
Ολλανδία	132.483.536	4,71	ΗΠΑ	1.141.676.160	5,91
Νορβηγία	106.864.560	3,80	Γαλλία	828.517.440	4,29
Γαλλία	104.863.872	3,73	Νορβηγία	794.699.456	4,11
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	82.894.480	2,95	Φινλανδία	735.705.280	3,81
Ιταλία	82.816.672	2,95	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	670.631.680	3,47
Φινλανδία	70.899.648	2,52	Ιταλία	560.052.992	2,90
Ελβετία	57.669.548	2,05	Ειδικές Κατηγορίες	490.160.128	2,54
Βραζιλία	45.906.436	1,63	Ιαπωνία	438.198.784	2,27
Ιαπωνία	40.902.164	1,45	ΕΣΣΔ	399.204.160	2,07
ΕΣΣΔ	34.528.240	1,23	Ελβετία	323.564.128	1,68
Πολωνία	32.328.212	1,15	Αυστρία	209.536.560	1,08
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.375.557.432</i>	<i>84,50</i>	Σαουδική Αραβία	191.272.624	0,99
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>2.811.248.128</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>16.475.231.552</i>	<i>85,30</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>19.314.909.184</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	507.110.336	22,31	ΠΟΔ Γερμανίας	3.075.788.800	18,75
ΠΟΔ Γερμανίας	390.862.112	17,19	Ην. Βασίλειο	2.329.667.072	14,20
Σουηδία	285.381.984	12,55	Σουηδία	2.075.424.512	12,65
ΗΠΑ	158.505.616	6,97	Νορβηγία	1.038.855.872	6,33
Νορβηγία	131.167.600	5,77	Γαλλία	841.056.768	5,13
Ιταλία	85.376.944	3,76	Ιταλία	839.863.360	5,12
Γαλλία	63.192.136	2,78	ΗΠΑ	723.160.320	4,41
Ελβετία	55.286.624	2,43	Ολλανδία	602.924.608	3,67
Ολλανδία	55.042.404	2,42	Ελβετία	360.427.712	2,20
Φινλανδία	48.076.768	2,11	Φινλανδία	348.947.680	2,13
ΕΣΣΔ	30.768.420	1,35	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	312.886.304	1,91
Ισπανία	29.043.420	1,28	Ιαπωνία	283.686.752	1,73

Βέλγιο-Λουξεμβούργο	27.069.114	1,19	Γροιλανδία	230.391.344	1,40
ΠΛΔ Γερμανίας	24.556.884	1,08	Μερικό Σύνολο	13.063.081.104	79,62
Αυστρία	23.382.820	1,03	Σύνολο Εξαγωγών	16.407.260.160	
Λιβερία	21.859.366	0,96			
Μερικό Σύνολο	1.936.682.548	85,19			
Σύνολο Εξαγωγών	2.273.278.720				

Ηνωμένο Βασίλειο

Ηνωμένο Βασίλειο

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.885.837.696	11,69	ΠΟΔ Γερμανίας	12.914.245.632	10,98
Καναδάς	1.284.880.256	7,96	Ειδικές Κατηγορίες	12.679.109.632	10,78
Ολλανδία	759.054.720	4,70	ΗΠΑ	11.879.100.416	10,10
ΠΟΔ Γερμανίας	742.910.336	4,60	Γαλλία	8.401.549.312	7,14
Αυστραλία	615.683.776	3,82	Ολλανδία	7.600.293.888	6,46
Σουηδία	601.045.376	3,72	Ιταλία	5.267.300.864	4,48
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	584.206.912	3,62	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.951.422.464	4,21
Νέα Ζηλανδία	583.214.784	3,61	Σαουδική Αραβία	4.101.668.608	3,49
Δανία	545.811.008	3,38	Ιρλανδία	3.993.857.536	3,40
Γαλλία	534.065.440	3,31	Ιαπωνία	3.947.728.384	3,36
Ιρλανδία	476.905.440	2,96	Σουηδία	3.333.380.352	2,83
Ιταλία	405.468.192	2,51	Νορβηγία	3.150.007.808	2,68
Ινδία	359.512.960	2,23	Καναδάς	2.932.001.024	2,49
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	345.984.160	2,14	Δανία	2.517.630.720	2,14
ΕΣΣΔ	333.017.408	2,06	Ισπανία	1.951.050.368	1,66
Φινλανδία	325.495.840	2,02	Φινλανδία	1.830.361.984	1,56
Νιγηρία	316.020.000	1,96	Χονγκ Κονγκ, SAR	1.739.349.120	1,48
Νορβηγία	295.820.672	1,83	Ελβετία	1.726.905.600	1,47
Κουβέιτ	253.822.016	1,57	Κουβέιτ	1.389.639.296	1,18
Ελβετία	240.448.672	1,49	Ιράκ	1.235.982.080	1,05
Ιαπωνία	218.675.296	1,36	Μερικό Σύνολο	97.542.585.088	82,92
Ζάμπια	213.286.576	1,32	Σύνολο Εισαγωγών	117.632.245.760	
Ισπανία	206.988.416	1,28			
Λιβύη	206.679.808	1,28			
Βενεζουέλα	206.486.512	1,28			
Αργεντινή	200.165.760	1,24			
Χονγκ Κονγκ, SAR	196.556.848	1,22			
Ιράκ	196.467.888	1,22			
Μερικό Σύνολο	13.134.512.768	81,39			
Σύνολο Εισαγωγών	16.137.772.032				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.454.501.888	10,61	ΠΟΔ Γερμανίας	11.461.578.752	10,02
ΠΟΔ Γερμανίας	798.822.400	5,83	ΗΠΑ	9.860.043.776	8,62
Αυστραλία	793.047.168	5,78	Ολλανδία	8.747.190.272	7,64
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	749.089.600	5,46	Γαλλία	8.020.474.368	7,01
Σουηδία	631.563.520	4,61	Ειδικές Κατηγορίες	6.633.691.136	5,80
Καναδάς	582.274.048	4,25	Ελβετία	6.552.212.992	5,73
Ολλανδία	567.908.352	4,14	Ιρλανδία	5.974.682.624	5,22
Γαλλία	541.572.928	3,95	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.659.064.832	4,95
Ιρλανδία	519.679.776	3,79	Ιταλία	4.235.998.464	3,70

Βέλγιο-Λουξεμβούργο	490.400.992	3,58	Σουηδία	3.720.210.176	3,25
Δανία	357.415.264	2,61	Νιγηρία	2.645.187.840	2,31
Νέα Ζηλανδία	352.715.840	2,57	Δανία	2.325.639.680	2,03
Ιταλία	343.441.024	2,50	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	2.200.655.872	1,92
Ινδία	325.937.536	2,38	Σαουδική Αραβία	2.076.498.048	1,81
Ισπανία	272.942.880	1,99	Νορβηγία	1.801.835.136	1,57
Ελβετία	266.879.568	1,95	Αυστραλία	1.767.647.744	1,54
Μαλαισία	263.320.000	1,92	Καναδάς	1.643.235.968	1,44
Νορβηγία	247.056.896	1,80	Ισπανία	1.608.328.448	1,41
Νιγηρία	205.364.912	1,50	Ιαπωνία	1.333.718.272	1,17
Φινλανδία	204.403.392	1,49	Χονγκ Κονγκ, SAR	1.232.148.864	1,08
Χονγκ Κονγκ, SAR	183.546.224	1,34	Φινλανδία	1.187.876.224	1,04
Ισραήλ	151.464.560	1,10	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	1.115.884.416	0,98
Ιαπωνία	147.457.024	1,08	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>91.803.803.904</i>	<i>80,23</i>
Πακιστάν(Αν. και Δυτ.)	144.203.472	1,05	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>114.421.719.040</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.595.009.264</i>	<i>77,28</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>13.710.246.912</i>				

Ιρλανδία

Ιρλανδία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	526.331.776	50,58	Ην. Βασίλειο	5.658.319.872	50,83
ΗΠΑ	83.551.416	8,03	ΗΠΑ	973.714.048	8,75
ΠΟΔ Γερμανίας	66.828.660	6,42	ΠΟΔ Γερμανίας	769.265.984	6,91
Γαλλία	29.837.416	2,87	Γαλλία	581.789.056	5,23
Ολλανδία	28.331.962	2,72	Ολλανδία	314.986.400	2,83
Καναδάς	27.204.072	2,61	Ιαπωνία	281.955.072	2,53
Ειδικές Κατηγορίες	23.093.930	2,22	Ιταλία	268.545.632	2,41
Ιράν	21.910.204	2,11	Σαουδική Αραβία	248.970.960	2,24
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	20.884.764	2,01	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	222.097.488	2,00
Φινλανδία	15.229.808	1,46	Σουηδία	178.463.872	1,60
Σουηδία	15.080.109	1,45	Καναδάς	167.907.808	1,51
Ιταλία	12.824.384	1,23	Φινλανδία	110.566.656	0,99
Ιράκ	12.690.988	1,22	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.776.582.848</i>	<i>87,82</i>
Ιαπωνία	10.722.824	1,03	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>11.132.560.384</i>	
Δανία	10.582.270	1,02			
Ινδία	10.185.614	0,98			
Αυστραλία	9.968.281	0,96			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>925.258.478</i>	<i>88,92</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.040.565.632</i>				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	431.118.624	70,62	Ηνωμένο Βασίλειο	3.616.308.736	42,68
ΠΟΔ Γερμανίας	32.677.680	5,35	ΠΟΔ Γερμανίας	816.684.672	9,64
Ειδικές Κατηγορίες	24.853.046	4,07	Γαλλία	655.867.904	7,74
ΗΠΑ	24.365.360	3,99	Ολλανδία	462.237.696	5,46
Ολλανδία	19.004.924	3,11	ΗΠΑ	454.190.048	5,36
Γαλλία	15.700.201	2,57	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	426.291.296	5,03
Καναδάς	6.538.220	1,07	Ιταλία	263.090.432	3,11
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>554.258.055</i>	<i>90,79</i>	Καναδάς	154.220.512	1,82
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>610.512.960</i>		Λιβύη	131.577.096	1,55
			Σουηδία	103.437.704	1,22

Ισπανία	100.433.680	1,19
Μερικό Σύνολο	7.184.339.776	84,79
Σύνολο Εξαγωγών	8.473.106.432	

ΠΟΔ Γερμανίας (280)

Εισαγωγές	1965	%
Γαλλία	2.105.990.016	10,62
ΗΠΑ	2.063.907.968	10,41
Ολλανδία	1.820.018.048	9,18
Ιταλία	1.604.002.944	8,09
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.330.637.952	6,71
Ειδικές Κατηγορίες	1.000.214.976	5,04
Ηνωμένο Βασίλειο	854.385.984	4,31
Λιβύη	741.545.984	3,74
Σουηδία	625.032.000	3,15
Ελβετία	569.633.984	2,87
Αυστρία	445.238.016	2,25
Δανία	383.922.016	1,94
Σαουδική Αραβία	264.360.000	1,33
Καναδάς	258.341.008	1,30
Ιαπωνία	257.481.008	1,30
ΕΣΣΔ	249.596.992	1,26
Ιράν	246.152.000	1,24
Νορβηγία	232.313.008	1,17
Ισπανία	218.187.008	1,10
Βραζιλία	205.087.008	1,03
Μερικό Σύνολο	15.476.047.920	78,05
Σύνολο Εισαγωγών	19.828.754.432	

ΠΟΔ Γερμανίας (280)

Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	19.346.229.248	10,32
Ολλανδία	18.651.095.040	9,95
Ιταλία	14.672.877.568	7,83
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	13.229.965.312	7,06
ΗΠΑ	13.165.624.320	7,02
Ειδικές Κατηγορίες	11.859.125.248	6,33
Ην. Βασίλειο	11.758.148.608	6,27
Ελβετία	6.285.642.240	3,35
Ιαπωνία	5.692.314.112	3,04
Σαουδική Αραβία	5.410.655.232	2,89
Αυστρία	5.133.058.048	2,74
Λιβύη	4.317.493.248	2,30
Σουηδία	3.882.980.096	2,07
Νιγηρία	3.029.875.968	1,62
Δανία	2.973.719.040	1,59
Ισπανία	2.431.584.000	1,30
Νορβηγία	2.275.812.096	1,21
Αλγερία	2.258.393.088	1,20
ΕΣΣΔ	2.194.565.888	1,17
Ιράν	1.839.618.048	0,98
Μερικό Σύνολο	150.408.776.448	80,23
Σύνολο Εισαγωγών	187.469.660.160	

Εξαγωγές

Εξαγωγές	1965	%
Γαλλία	2.030.461.056	10,49
Ολλανδία	1.937.457.024	10,01
ΗΠΑ	1.481.398.016	7,66
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.442.385.024	7,45
Ελβετία	1.258.684.032	6,50
Ιταλία	1.192.748.032	6,16
Αυστρία	988.299.008	5,11
Σουηδία	981.739.008	5,07
Ηνωμένο Βασίλειο	764.982.976	3,95
Δανία	617.787.008	3,19
Ισπανία	443.902.016	2,29
Νορβηγία	356.972.992	1,84
Ειδικές Κατηγορίες	332.713.984	1,72
Φινλανδία	308.004.992	1,59
Ινδία	275.012.992	1,42
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	271.359.008	1,40
Ιαπωνία	225.188.000	1,16
Καναδάς	199.694.000	1,03
Ελλάδα	193.681.008	1,00
Μερικό Σύνολο	15.302.470.176	79,08

Εξαγωγές

Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	23.999.242.240	12,49
Ολλανδία	17.466.943.488	9,09
Ιταλία	16.169.805.824	8,41
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	14.482.997.248	7,53
Ην. Βασίλειο	11.870.778.368	6,18
ΗΠΑ	11.513.390.080	5,99
Αυστρία	10.339.787.776	5,38
Ελβετία	10.337.505.280	5,38
Ειδικές Κατηγορίες	6.565.450.240	3,42
Σουηδία	5.456.881.152	2,84
ΕΣΣΔ	4.325.977.088	2,25
Δανία	3.572.384.000	1,86
Ισπανία	2.832.743.936	1,47
Γιουγκοσλαβία	2.814.674.944	1,46
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	2.517.603.072	1,31
Σαουδική Αραβία	2.304.947.968	1,20
Νορβηγία	2.156.531.968	1,12
Ιαπωνία	2.123.148.032	1,10
Ελλάδα	1.960.376.960	1,02
Μερικό Σύνολο	152.811.169.664	79,50

Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών		
	19.351.588.864			192.218.349.568	
Ολλανδία			Ολλανδία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	3.403.628.032	23,17	ΠΟΔ Γερμανίας	16.933.519.360	22,17
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2.856.968.192	19,45	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	8.872.274.944	11,62
ΗΠΑ	1.504.365.696	10,24	ΗΠΑ	6.314.081.792	8,27
Ηνωμένο Βασίλειο	924.871.872	6,30	Ηνωμένο Βασίλειο	6.172.998.656	8,08
Γαλλία	849.839.040	5,79	Γαλλία	5.029.676.032	6,59
Ιταλία	582.740.736	3,97	Σαουδική Αραβία	4.359.229.440	5,71
Σουηδία	403.140.640	2,74	Νιγηρία	2.960.801.280	3,88
Ινδονησία	220.761.888	1,50	Ιταλία	2.413.574.656	3,16
Ελβετία	206.945.600	1,41	Ιαπωνία	1.433.776.640	1,88
Ειδικές Κατηγορίες	205.956.064	1,40	Κουβέιτ	1.414.179.584	1,85
Φινλανδία	181.511.232	1,24	Σουηδία	1.402.664.064	1,84
Κουβέιτ	173.431.200	1,18	ΕΣΣΔ	1.229.724.800	1,61
Αργεντινή	172.182.032	1,17	Νορβηγία	1.065.940.736	1,40
Συρία	163.839.856	1,12	Ελβετία	988.002.624	1,29
Ιράν	157.469.184	1,07	Ειδικές Κατηγορίες	811.304.192	1,06
Μερικό Σύνολο	12.007.651.264	81,75	Κατάρ	738.394.496	0,97
Σύνολο Εισαγωγών	14.688.410.624		Βραζιλία	738.257.984	0,97
			Μερικό Σύνολο	62.878.401.280	82,34
			Σύνολο Εισαγωγών	76.366.151.680	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	3.363.604.992	26,62	ΠΟΔ Γερμανίας	21.288.224.768	28,86
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.796.320.000	14,21	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.733.365.248	14,55
Ειδικές Κατηγορίες	1.151.861.376	9,11	Γαλλία	7.466.403.328	10,12
Ηνωμένο Βασίλειο	1.024.019.648	8,10	Ην. Βασίλειο	5.518.124.544	7,48
Γαλλία	1.008.515.840	7,98	Ειδικές Κατηγορίες	4.688.819.200	6,36
Ιταλία	512.348.448	4,05	Ιταλία	4.015.966.464	5,44
ΗΠΑ	409.019.520	3,24	ΗΠΑ	1.616.907.264	2,19
Σουηδία	356.498.208	2,82	Bunkers	1.564.575.232	2,12
Ελβετία	245.302.160	1,94	Ελβετία	1.458.252.288	1,98
Δανία	209.496.272	1,66	Δανία	1.307.873.280	1,77
Ισπανία	204.052.048	1,61	Σουηδία	1.126.315.648	1,53
Νορβηγία	136.680.928	1,08	Σαουδική Αραβία	1.001.651.008	1,36
Bunkers	126.773.328	1,00	Νιγηρία	872.268.864	1,18
Μερικό Σύνολο	10.544.492.768	83,44	Μερικό Σύνολο	62.658.747.136	84,93
Σύνολο Εξαγωγών	12.637.385.728		Σύνολο Εξαγωγών	73.775.071.232	
Βέλγιο - Λουξεμβούργο			Βέλγιο - Λουξεμβούργο		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.263.077.339	19,82	ΠΟΔ Γερμανίας	14.039.942.144	19,72
Γαλλία	994.240.978	15,60	Ολλανδία	11.720.866.816	16,46
Ολλανδία	964.033.893	15,13	Γαλλία	10.357.919.744	14,55
ΗΠΑ	549.949.595	8,63	Ην. Βασίλειο	5.722.917.376	8,04
Ηνωμένο Βασίλειο	485.683.562	7,62	ΗΠΑ	5.479.877.632	7,70
Ιταλία	251.972.739	3,95	Σαουδική Αραβία	4.142.171.392	5,82
Δημ. του Κονγκό	204.318.687	3,21	Ιταλία	2.572.429.056	3,61
Σουηδία	150.065.302	2,35	Ελβετία	1.698.034.176	2,39
Ιράν	101.190.220	1,59	Ιαπωνία	1.432.599.552	2,01

Ελβετία	100.603.626	1,58	Δ. του Κονγκό	1.213.020.800	1,70
Καναδάς	87.407.004	1,37	ΕΣΣΔ	1.103.961.856	1,55
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	63.575.056	1,00	Σουηδία	1.044.263.040	1,47
Αργεντινή	62.539.059	0,98	Μερικό Σύνολο	60.528.003.584	85,02
Μερικό Σύνολο	5.278.657.060	82,82	Σύνολο Εισαγωγών	71.191.977.984	
Σύνολο Εισαγωγών	6.373.554.947				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ολλανδία	1.407.303.000	22,05	ΠΟΔ Γερμανίας	13.669.739.520	21,37
ΠΟΔ Γερμανίας	1.394.227.763	21,85	Γαλλία	12.521.789.440	19,58
Γαλλία	928.037.898	14,54	Ολλανδία	9.795.266.560	15,31
ΗΠΑ	532.095.673	8,34	Ην. Βασίλειο	5.332.706.816	8,34
Ηνωμένο Βασίλειο	306.535.075	4,80	Ιταλία	3.562.662.144	5,57
Ιταλία	217.416.069	3,41	Ελβετία	2.194.168.064	3,43
Ελβετία	142.767.887	2,24	ΗΠΑ	2.159.384.320	3,38
Σουηδία	126.346.649	1,98	Σουηδία	1.050.187.328	1,64
Δανία	86.985.910	1,36	Δανία	768.502.272	1,20
Ισπανία	81.007.258	1,27	ΕΣΣΔ	618.743.104	0,97
Καναδάς	65.611.148	1,03	Ισπανία	618.291.008	0,97
Δημ. του Κονγκό	63.642.432	1,00	Μερικό Σύνολο	52.291.440.576	81,75
Μερικό Σύνολο	5.351.976.762	83,87	Σύνολο Εξαγωγών	63.967.141.888	
Σύνολο Εξαγωγών	6.381.644.153				

Γαλλία

Εισαγωγές	1965	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.911.114.624	18,49
ΗΠΑ	1.087.866.880	10,53
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	858.285.824	8,30
Ιταλία	726.073.792	7,02
Αλγερία	569.456.000	5,51
Ηνωμένο Βασίλειο	521.969.120	5,05
Ολλανδία	519.702.400	5,03
Ελβετία	242.393.056	2,35
Μαρόκο	235.633.664	2,28
Σουηδία	209.349.232	2,03
Ιράκ	184.761.376	1,79
Κουβέιτ	153.546.640	1,49
Αυστραλία	149.568.912	1,45
ΕΣΣΔ	145.987.200	1,41
Ισπανία	142.319.680	1,38
Ιράν	125.786.384	1,22
Ακτή Ελεφαντοστού	123.619.488	1,20
Καναδάς	115.446.664	1,12
Σενεγάλη	115.291.664	1,12
Λιβύη	109.998.456	1,06
Μερικό Σύνολο	8.248.171.056	79,80
Σύνολο Εισαγωγών	10.335.869.952	

Γαλλία

Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	21.803.225.088	16,23
Ιταλία	12.671.297.536	9,43
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	11.275.212.800	8,39
ΗΠΑ	10.582.515.712	7,88
Σαουδική Αραβία	8.716.901.376	6,49
Ην. Βασίλειο	7.275.114.496	5,42
Ολλανδία	7.182.562.304	5,35
Ιράκ	5.563.069.440	4,14
Ισπανία	3.900.233.984	2,90
ΕΣΣΔ	3.566.900.480	2,66
Νιγηρία	3.012.651.264	2,24
Ελβετία	2.840.988.928	2,11
Ιαπωνία	2.772.261.376	2,06
Σουηδία	2.068.162.176	1,54
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	1.908.644.480	1,42
Αλγερία	1.719.916.672	1,28
Μερικό Σύνολο	106.859.658.112	79,55
Σύνολο Εισαγωγών	134.328.221.696	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.940.081.024	19,31	ΠΟΔ Γερμανίας	17.823.102.976	16,08
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	975.889.920	9,71	Ιταλία	13.902.255.104	12,54

Ιταλία	732.921.920	7,29	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.392.412.160	9,37
ΗΠΑ	594.442.624	5,92	Ην. Βασίλειο	7.732.486.144	6,97
Ελβετία	576.452.480	5,74	Ολλανδία	5.330.297.856	4,81
Αλγερία	511.501.280	5,09	Ελβετία	4.978.343.936	4,49
Ολλανδία	465.832.000	4,64	ΗΠΑ	4.918.252.544	4,44
Ηνωμένο Βασίλειο	463.738.688	4,62	Ισπανία	3.163.602.944	2,85
Ισπανία	348.525.376	3,47	Αλγερία	2.624.723.968	2,37
Σουηδία	179.758.432	1,79	ΕΣΣΔ	2.463.796.736	2,22
Μαρόκο	164.636.400	1,64	Σαουδική Αραβία	1.458.967.040	1,32
Ακτή Ελεφαντοστού	126.970.296	1,26	Σουηδία	1.445.950.848	1,30
Σενεγάλη	101.492.984	1,01	Νιγηρία	1.352.180.736	1,22
Ελλάδα	96.989.760	0,97	Αίγυπτος	1.302.633.472	1,17
Δανία	96.937.112	0,96	Μαρόκο	1.187.874.304	1,07
Μερικό Σύνολο	7.376.170.296	73,41	Ελλάδα	1.173.207.552	1,06
Σύνολο Εξαγωγών	10.048.161.792		Ακτή Ελεφαντοστού	1.135.820.672	1,02
			Ιαπωνία	1.096.980.480	0,99
			Ιράκ	1.080.013.824	0,97
			Μερικό Σύνολο	84.562.903.296	76,28
			Σύνολο Εξαγωγών	110.865.424.384	

Ελβετία

Ελβετία

Εισαγωγές	1965	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.102.481.920	30,03
Γαλλία	531.460.608	14,48
Ιταλία	376.259.744	10,25
ΗΠΑ	312.141.856	8,50
Ηνωμένο Βασίλειο	266.795.680	7,27
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	137.190.384	3,74
Ολλανδία	133.030.256	3,62
Αυστρία	108.699.112	2,96
Σουηδία	83.532.608	2,28
Δανία	53.105.264	1,45
Ιαπωνία	49.697.976	1,35
Καναδάς	39.322.260	1,07
Μερικό Σύνολο	3.193.717.668	87,00
Σύνολο Εισαγωγών	3.671.138.816	

Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	9.996.732.416	27,65
Γαλλία	4.440.947.200	12,29
Ιταλία	3.480.480.256	9,63
Ην. Βασίλειο	3.014.405.632	8,34
ΗΠΑ	2.446.411.264	6,77
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.492.376.448	4,13
Ολλανδία	1.470.310.400	4,07
Αυστρία	1.289.570.048	3,57
Ιαπωνία	1.188.288.512	3,29
ΕΣΣΔ	959.356.480	2,65
Σουηδία	706.971.328	1,96
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	395.883.232	1,10
Ισπανία	345.716.384	0,96
Μερικό Σύνολο	31.227.449.600	86,39
Σύνολο Εισαγωγών	36.148.125.696	

Εξαγωγές	1965	%
ΠΟΔ Γερμανίας	492.708.992	16,76
ΗΠΑ	288.787.584	9,83
Γαλλία	240.763.648	8,19
Ιταλία	234.101.872	7,97
Ηνωμένο Βασίλειο	206.228.880	7,02
Αυστρία	122.598.816	4,17
Ολλανδία	105.291.952	3,58
Σουηδία	99.057.448	3,37
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	88.338.664	3,01
Ισπανία	82.050.000	2,79
Ιαπωνία	56.017.720	1,91
Δανία	54.156.632	1,84
Καναδάς	44.437.048	1,51

Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	5.802.997.760	19,69
Γαλλία	2.713.895.936	9,21
Ιταλία	2.327.056.384	7,90
ΗΠΑ	2.151.897.088	7,30
Ην. Βασίλειο	1.870.372.352	6,35
Αυστρία	1.356.309.632	4,60
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	934.006.976	3,17
Ολλανδία	821.678.784	2,79
Ιαπωνία	760.725.952	2,58
Σαουδική Αραβία	622.676.992	2,11
Σουηδία	611.832.768	2,08
Χονγκ Κονγκ, SAR	556.080.384	1,89
Ισραήλ	520.501.888	1,77

Αυστραλία	42.589.980	1,45	Ισπανία	432.149.696	1,47
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	42.448.416	1,44	Γιουγκοσλαβία	330.141.952	1,12
Ινδία	40.976.276	1,39	Δανία	326.586.720	1,11
Μεξικό	38.463.224	1,31	Νιγηρία	316.861.632	1,08
Νορβηγία	35.657.080	1,21	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	300.933.568	1,02
Χονγκ Κονγκ, SAR	35.178.016	1,20	ΕΣΣΔ	298.150.240	1,01
Φινλανδία	34.483.988	1,17	Βραζιλία	296.938.336	1,01
Πορτογαλία	32.830.900	1,12	Μερικό Σύνολο	23.351.795.040	79,24
Μερικό Σύνολο	2.417.167.136	82,24	Σύνολο Εξαγωγών	29.470.769.152	
Σύνολο Εξαγωγών	2.939.000.320				

Αυστρία

Αυστρία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	873.587.328	41,89	ΠΟΔ Γερμανίας	9.960.616.960	40,80
Ιταλία	173.346.256	8,31	Ιταλία	2.218.777.088	9,09
Ελβετία	116.062.408	5,57	Ελβετία	1.217.435.520	4,99
Ηνωμένο Βασίλειο	114.875.528	5,51	ΕΣΣΔ	1.023.543.424	4,19
ΗΠΑ	92.332.856	4,43	Γαλλία	962.735.872	3,94
Γαλλία	82.478.792	3,96	ΗΠΑ	825.923.712	3,38
Ολλανδία	66.713.620	3,20	Ην. Βασίλειο	671.640.576	2,75
ΕΣΣΔ	51.880.968	2,49	Ολλανδία	658.632.256	2,70
Πολωνία	45.436.988	2,18	Ιαπωνία	589.874.944	2,42
Τσεχοσλοβακία	37.982.272	1,82	Ιράκ	543.545.664	2,23
Σουηδία	36.766.176	1,76	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	507.110.240	2,08
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	33.267.342	1,60	Σαουδική Αραβία	458.638.464	1,88
Ουγγαρία	31.280.904	1,50	Τσεχοσλοβακία	452.271.360	1,85
Γιουγκοσλαβία	27.854.832	1,34	Σουηδία	443.219.104	1,82
Δανία	25.908.048	1,24	Ουγγαρία	337.068.736	1,38
ΠΛΔ Γερμανίας	25.666.768	1,23	Λιβύη	310.460.384	1,27
Ρουμανία	20.543.880	0,99	Πολωνία	240.208.864	0,98
Μερικό Σύνολο	1.855.984.966	89,00	Μερικό Σύνολο	21.421.703.168	87,74
Σύνολο Εισαγωγών	2.085.354.240		Σύνολο Εισαγωγών	24.414.783.488	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	456.770.592	29,01	ΠΟΔ Γερμανίας	5.386.061.312	30,82
Ιταλία	171.876.096	10,92	Ιταλία	1.916.613.120	10,97
Ελβετία	118.387.160	7,52	Ελβετία	1.312.012.544	7,51
ΗΠΑ	66.666.304	4,23	Ην. Βασίλειο	641.903.296	3,67
Ηνωμένο Βασίλειο	62.095.416	3,94	Γαλλία	606.063.744	3,47
Ολλανδία	60.823.864	3,86	Γιουγκοσλαβία	569.930.176	3,26
ΕΣΣΔ	57.075.768	3,62	ΕΣΣΔ	477.726.592	2,73
Σουηδία	51.119.848	3,25	Πολωνία	468.201.696	2,68
Γιουγκοσλαβία	35.606.460	2,26	Ολλανδία	455.041.120	2,60
Γαλλία	35.222.764	2,24	Σουηδία	448.371.200	2,57
Ουγγαρία	31.944.920	2,03	ΗΠΑ	381.529.696	2,18
Τσεχοσλοβακία	31.858.432	2,02	Ουγγαρία	381.266.304	2,18
Πολωνία	31.809.170	2,02	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	266.474.912	1,52
ΠΛΔ Γερμανίας	28.216.140	1,79	Τσεχοσλοβακία	236.735.456	1,35
Δανία	26.078.744	1,66	ΠΔ Γερμανίας	229.201.312	1,31
Βουλγαρία	25.250.778	1,60	Ιράν	215.460.848	1,23

Ρουμανία	21.891.248	1,39	Δανία	200.305.088	1,15
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	20.069.438	1,27	Ρουμανία	197.099.088	1,13
Ελλάδα	18.591.984	1,18	Νορβηγία	183.208.096	1,05
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.351.355.126</i>	<i>85,83</i>	Ιράκ	173.483.312	0,99
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.574.525.824</i>		Νιγηρία	172.295.888	0,99
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>14.918.984.800</i>	<i>85,36</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>17.478.154.240</i>	

Πορτογαλία

Πορτογαλία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	150.300.592	16,27	ΠΟΔ Γερμανίας	1.081.834.368	11,64
Ηνωμένο Βασίλειο	119.878.240	12,98	ΗΠΑ	1.015.641.344	10,93
ΗΠΑ	74.797.488	8,10	Ην. Βασίλειο	813.789.760	8,76
Ανγκόλα	71.653.016	7,76	Ιράκ	763.444.992	8,22
Γαλλία	69.459.752	7,52	Γαλλία	671.476.224	7,23
Ιταλία	47.251.416	5,12	Ισπανία	513.324.192	5,52
Μοζαμβίκη	46.151.848	5,00	Ιταλία	483.257.568	5,20
Ελβετία	31.989.966	3,46	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	341.506.880	3,67
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	31.726.160	3,44	Ελβετία	307.846.720	3,31
Ιράκ	27.166.782	2,94	Σαουδική Αραβία	286.822.336	3,09
Ισπανία	25.054.418	2,71	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	285.846.464	3,08
Ολλανδία	23.188.032	2,51	Ιαπωνία	283.242.688	3,05
Σουηδία	22.733.350	2,46	Ολλανδία	266.705.920	2,87
Τουρκία	16.914.198	1,83	Σουηδία	211.873.920	2,28
Νιγηρία	14.827.271	1,61	Νιγηρία	172.892.304	1,86
Δανία	8.912.776	0,97	ΕΣΣΔ	157.271.600	1,69
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>782.005.305</i>	<i>84,68</i>	Βραζιλία	148.934.192	1,60
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>923.515.840</i>		Βενεζουέλα	130.448.424	1,40
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>7.936.159.896</i>	<i>85,40</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>9.292.931.072</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	101.627.328	17,63	Ην. Βασίλειο	684.367.232	14,78
Ανγκόλα	81.451.472	14,13	ΠΟΔ Γερμανίας	626.259.584	13,53
ΗΠΑ	61.017.804	10,59	Γαλλία	484.611.808	10,47
Μοζαμβίκη	47.136.680	8,18	Ιταλία	270.710.240	5,85
ΠΟΔ Γερμανίας	46.537.032	8,07	ΗΠΑ	263.724.272	5,70
Γαλλία	26.546.778	4,61	Ολλανδία	217.952.240	4,71
Σουηδία	19.316.174	3,35	Ελβετία	208.034.000	4,49
Ιταλία	16.948.676	2,94	Σουηδία	207.710.656	4,49
Ισπανία	15.735.735	2,73	Ανγκόλα	177.904.608	3,84
Ολλανδία	15.457.877	2,68	Ισπανία	169.105.552	3,65
Γουινέα-Μπισιάου	14.275.078	2,48	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	143.523.536	3,10
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	13.931.522	2,42	Bunkers	86.221.912	1,86
Δανία	12.026.106	2,09	Νορβηγία	86.157.840	1,86
Ελβετία	10.346.491	1,80	Δανία	82.717.944	1,79
Καναδάς	9.351.865	1,62	Φινλανδία	65.762.720	1,42
Αυστρία	6.318.561	1,10	Αυστρία	53.276.672	1,15
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>498.025.179</i>	<i>86,40</i>	Βραζιλία	52.253.020	1,13
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>576.399.168</i>		ΕΣΣΔ	51.566.980	1,11
			Πακιστάν	49.518.516	1,07
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.981.379.332</i>	<i>86,01</i>

Σύνολο Εξαγωγών

4.628.968.448

Ισπανία

Ισπανία

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	526.671.296	17,54
ΠΟΔ Γερμανίας	422.873.216	14,08
Γαλλία	326.579.552	10,87
Ηνωμένο Βασίλειο	275.317.120	9,17
Ιταλία	182.393.360	6,07
Ολλανδία	114.310.000	3,81
Σαουδική Αραβία	94.299.992	3,14
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	77.527.120	2,58
Σουηδία	74.663.152	2,49
Ελβετία	72.942.864	2,43
Αργεντινή	58.125.600	1,94
Βενεζουέλα	38.731.696	1,29
Καναδάς	36.507.364	1,22
Λιβύη	35.591.120	1,19
Δανία	34.228.720	1,14
Μαρόκο	33.150.112	1,10
Κολομβία	32.021.232	1,07
Ιαπωνία	31.848.080	1,06
Ιράκ	31.793.216	1,06
Κούβα	31.133.342	1,04
Μερικό Σύνολο	2.530.708.154	84,26
Σύνολο Εισαγωγών	3.003.427.584	

Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	4.405.956.608	13,00
Σαουδική Αραβία	3.225.400.064	9,51
ΠΟΔ Γερμανίας	2.796.231.424	8,25
Γαλλία	2.796.098.048	8,25
Ιταλία	1.684.342.400	4,97
Ην. Βασίλειο	1.566.447.744	4,62
Ιράκ	1.565.282.432	4,62
Μεξικό	1.298.328.832	3,83
Λιβύη	1.265.379.328	3,73
Ιράν	1.056.452.096	3,12
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	926.920.064	2,73
Ιαπωνία	842.760.384	2,49
Ολλανδία	732.858.624	2,16
Βενεζουέλα	610.109.632	1,80
Βραζιλία	605.144.192	1,79
Αλγερία	549.469.056	1,62
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	542.351.872	1,60
ΕΣΣΔ	447.015.968	1,32
Ελβετία	414.164.736	1,22
Σουηδία	383.054.208	1,13
Κατάρ	334.431.360	0,99
Μερικό Σύνολο	28.048.199.072	82,74
Σύνολο Εισαγωγών	33.900.593.152	

Εξαγωγές	1965	%
ΠΟΔ Γερμανίας	132.116.152	13,67
Ηνωμένο Βασίλειο	129.904.832	13,44
ΗΠΑ	115.515.600	11,95
Γαλλία	107.125.272	11,08
Ολλανδία	47.400.832	4,90
Κούβα	38.214.800	3,95
Ιταλία	35.041.392	3,63
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	27.852.896	2,88
Ελβετία	24.527.692	2,54
Πορτογαλία	19.915.912	2,06
Σουηδία	19.161.204	1,98
Κολομβία	17.389.874	1,80
Αίγυπτος	16.819.756	1,74
Αργεντινή	14.380.740	1,49
Νορβηγία	14.047.474	1,45
Ιαπωνία	13.231.881	1,37
Βενεζουέλα	11.751.037	1,22
Δανία	11.451.781	1,18
Μεξικό	11.346.940	1,17
Καναδάς	10.155.944	1,05
Μερικό Σύνολο	817.352.011	84,57
Σύνολο Εξαγωγών	966.480.832	

Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	3.437.644.800	16,51
ΠΟΔ Γερμανίας	2.133.256.320	10,24
Ιταλία	1.628.427.520	7,82
Ην. Βασίλειο	1.462.508.800	7,02
ΗΠΑ	1.107.231.104	5,32
Ολλανδία	797.662.336	3,83
Πορτογαλία	568.625.600	2,73
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	557.917.504	2,68
Σαουδική Αραβία	470.552.320	2,26
Αλγερία	463.448.640	2,23
Μεξικό	423.643.200	2,03
Βενεζουέλα	376.474.560	1,81
Αργεντινή	373.597.856	1,79
Μαρόκο	371.179.040	1,78
Λιβύη	360.421.504	1,73
Ελβετία	358.645.664	1,72
Ιράν	332.779.040	1,60
Νιγηρία	275.120.768	1,32
Ιαπωνία	267.522.384	1,28
ΕΣΣΔ	261.742.624	1,26
Αίγυπτος	252.433.744	1,21
Σουηδία	209.854.768	1,01
Μερικό Σύνολο	16.490.690.096	79,18

Σύνολο Εξαγωγών

20.826.669.056

Ιταλία			Ιταλία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.081.347.328	14,72	ΠΟΔ Γερμανίας	16.477.293.568	16,79
ΗΠΑ	988.576.576	13,46	Γαλλία	13.811.034.112	14,08
Γαλλία	718.000.768	9,77	ΗΠΑ	6.904.569.344	7,04
Κουβέιτ	361.124.800	4,92	Σαουδική Αραβία	6.417.223.680	6,54
Ηνωμένο Βασίλειο	340.181.728	4,63	Ην. Βασίλειο	4.394.146.304	4,48
Ολλανδία	284.590.208	3,87	Ολλανδία	4.134.604.032	4,21
Αργεντινή	279.699.776	3,81	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.536.659.200	3,60
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	207.355.808	2,82	Λιβύη	3.473.786.880	3,54
Σαουδική Αραβία	186.447.904	2,54	ΕΣΣΔ	2.987.139.328	3,04
ΕΣΣΔ	181.281.856	2,47	Ιράκ	2.863.859.712	2,92
Ελβετία	172.345.760	2,35	Ελβετία	2.137.533.952	2,18
Αυστρία	161.791.760	2,20	Αυστρία	1.879.990.144	1,92
Γιουγκοσλαβία	142.913.248	1,95	Ισπανία	1.583.261.440	1,61
Σουηδία	127.006.080	1,73	Αίγυπτος	1.573.632.000	1,60
Ιράκ	123.202.864	1,68	Ιαπωνία	1.299.235.584	1,32
Αυστραλία	112.791.216	1,54	Σουηδία	1.230.207.360	1,25
Καναδάς	91.351.496	1,24	Καναδάς	1.012.337.920	1,03
Βραζιλία	88.841.440	1,21	Συρία	983.288.448	1,00
Δανία	86.804.136	1,18	Βραζιλία	975.334.208	0,99
Λιβύη	79.155.016	1,08	Νιγηρία	958.738.496	0,98
Μερικό Σύνολο	5.814.809.768	79,14	Βενεζουέλα	950.056.000	0,97
Σύνολο Εισαγωγών	7.347.242.496		Μερικό Σύνολο	79.583.931.712	81,11
			Σύνολο Εισαγωγών	98.118.549.504	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	1.526.903.936	21,20	ΠΟΔ Γερμανίας	14.212.066.304	18,30
Γαλλία	742.997.888	10,32	Γαλλία	11.757.152.256	15,14
ΗΠΑ	619.853.120	8,61	Ην. Βασίλειο	4.722.770.944	6,08
Ελβετία	390.235.840	5,42	ΗΠΑ	4.123.943.168	5,31
Ολλανδία	341.369.952	4,74	Ελβετία	3.408.899.584	4,39
Ηνωμένο Βασίλειο	337.968.512	4,69	Ολλανδία	2.864.395.776	3,69
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	285.245.568	3,96	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2.583.089.408	3,33
Ισπανία	190.777.776	2,65	Λιβύη	2.555.168.256	3,29
Αυστρία	166.011.200	2,30	Αυστρία	2.081.002.624	2,68
Γιουγκοσλαβία	144.306.608	2,00	Σαουδική Αραβία	2.074.031.360	2,67
Σουηδία	139.338.432	1,93	Ισπανία	1.558.635.776	2,01
Ελλάδα	133.410.904	1,85	Αλγερία	1.291.081.472	1,66
Λιβύη	98.289.824	1,36	ΕΣΣΔ	1.271.059.200	1,64
ΕΣΣΔ	98.093.752	1,36	Γιουγκοσλαβία	1.217.837.440	1,57
Bunkers	97.546.704	1,35	Ελλάδα	1.189.355.776	1,53
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	90.457.744	1,26	Bunkers	1.050.500.800	1,35
Αργεντινή	86.211.664	1,20	Ιράκ	946.766.592	1,22
Δανία	78.571.688	1,09	Σουηδία	828.095.040	1,07
Καναδάς	72.368.392	1,00	Μερικό Σύνολο	59.735.851.776	76,94
Μερικό Σύνολο	5.639.959.504	78,31	Σύνολο Εξαγωγών	77.640.409.088	
Σύνολο Εξαγωγών	7.202.366.976				

Μάλτα			Μάλτα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	37.339.604	38,10	Ιταλία	228.237.795	24,39
Ιταλία	11.676.830	11,92	Ην. Βασίλειο	205.015.016	21,91
Ολλανδία	5.554.000	5,67	ΠΟΔ Γερμανίας	126.261.098	13,49
Γαλλία	4.235.092	4,32	ΗΠΑ	56.699.010	6,06
Αυστραλία	3.877.569	3,96	Ιαπωνία	33.390.134	3,57
ΠΟΔ Γερμανίας	3.429.247	3,50	Γαλλία	28.377.705	3,03
ΗΠΑ	2.366.438	2,41	Δανία	27.317.431	2,92
Καναδάς	2.246.807	2,29	Ολλανδία	27.128.266	2,90
Δανία	2.094.038	2,14	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.516.542	2,51
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	1.857.029	1,89	Ιρλανδία	14.442.325	1,54
Συρία	1.694.299	1,73	Ισπανία	13.480.796	1,44
Ιαπωνία	1.620.011	1,65	Σουηδία	11.720.196	1,25
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.252.359	1,28	Ελβετία	10.542.819	1,13
Χονγκ Κονγκ, SAR	1.111.003	1,13	Πολωνία	10.026.717	1,07
Μερικό Σύνολο	80.354.326	81,99	Ελλάδα	9.153.047	0,98
Σύνολο Εισαγωγών	98.000.880		Μερικό Σύνολο	825.308.897	88,21
			Σύνολο Εισαγωγών	935.650.782	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	7.229.672	29,84	ΠΟΔ Γερμανίας	148.822.817	30,82
Bunkers	3.277.583	13,53	Ην. Βασίλειο	94.692.316	19,61
Ιταλία	2.155.423	8,90	Λιβύη	35.778.550	7,41
Λιβύη	1.529.515	6,31	Ολλανδία	32.571.859	6,74
ΗΠΑ	1.178.175	4,86	Ιταλία	29.417.099	6,09
Ισπανία	1.126.909	4,65	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	28.289.293	5,86
Ολλανδία	932.347	3,85	Bunkers	27.756.374	5,75
Ελβετία	657.362	2,71	Σουηδία	14.960.377	3,10
ΠΟΔ Γερμανίας	606.957	2,51	Γαλλία	14.830.823	3,07
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	531.067	2,19	Πολωνία	12.215.327	2,53
πρώην Δημοκρατία της Υεμένης	438.637	1,81	ΗΠΑ	8.922.310	1,85
Καναδάς	426.269	1,76	Μερικό Σύνολο	448.257.145	92,82
Ελλάδα	416.814	1,72	Σύνολο Εξαγωγών	482.916.955	
Σομαλία	407.172	1,68			
Αυστρία	332.329	1,37			
Πορτογαλία	304.168	1,26			
Μερικό Σύνολο	21.550.399	88,95			
Σύνολο Εξαγωγών	24.227.320				
Ελλάδα			Ελλάδα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	195.496.096	17,24	ΠΟΔ Γερμανίας	1.467.786.624	13,94
ΗΠΑ	112.681.008	9,94	Ιαπωνία	1.164.310.272	11,06
Ηνωμένο Βασίλειο	103.510.584	9,13	Ιταλία	862.269.632	8,19
Ιταλία	103.097.936	9,09	Σαουδική Αραβία	779.231.488	7,40
Γαλλία	96.136.544	8,48	Αίγυπτος	699.816.576	6,65
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	41.187.536	3,63	Γαλλία	652.091.776	6,19
Ιαπωνία	39.042.404	3,44	ΗΠΑ	484.290.688	4,60
Σουηδία	37.619.192	3,32	Ην. Βασίλειο	481.247.680	4,57
ΕΣΣΔ	36.510.624	3,22	Ολλανδία	407.048.608	3,87

Ολλανδία	33.152.160	2,92	Τυνησία	385.228.256	3,66
Γιουγκοσλαβία	24.016.956	2,12	Λιβύη	263.075.808	2,50
Ελβετία	21.253.288	1,87	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	206.723.728	1,96
Αυστρία	20.446.292	1,80	Σουηδία	182.011.376	1,73
Σαουδική Αραβία	19.830.754	1,75	Γιουγκοσλαβία	158.870.960	1,51
Βουλγαρία	17.973.262	1,59	ΕΣΣΔ	149.815.152	1,42
Ιράν	17.085.458	1,51	Βραζιλία	149.368.192	1,42
Αυστραλία	16.906.516	1,49	Ελβετία	136.803.584	1,30
Φινλανδία	13.722.281	1,21	Αυστρία	110.071.984	1,05
Αργεντινή	10.877.372	0,96	Φινλανδία	104.407.136	0,99
Αίγυπτος	10.859.869	0,96	Μερικό Σύνολο	8.844.469.520	83,98
Τσεχοσλοβακία	10.832.299	0,96	Σύνολο Εισαγωγών	10.531.291.136	
Μερικό Σύνολο	982.238.431	86,64			
Σύνολο Εισαγωγών	1.133.733.504				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	74.582.720	22,75	ΠΟΔ Γερμανίας	920.301.696	17,90
ΗΠΑ	31.197.848	9,52	Ιταλία	499.139.744	9,71
ΕΣΣΔ	26.897.724	8,21	Γαλλία	380.021.184	7,39
Ηνωμένο Βασίλειο	25.329.314	7,73	Ολλανδία	292.161.408	5,68
Γαλλία	17.153.064	5,23	ΗΠΑ	290.329.312	5,65
Ιταλία	16.680.017	5,09	Σαουδική Αραβία	280.743.296	5,46
Γιουγκοσλαβία	13.339.355	4,07	Ην. Βασίλειο	212.471.312	4,13
Πολωνία	12.474.501	3,81	Λιβύη	167.989.824	3,27
Ολλανδία	10.099.573	3,08	Αίγυπτος	140.730.800	2,74
ΠΛΔ Γερμανίας	9.503.254	2,90	Ιράν	100.943.752	1,96
Τσεχοσλοβακία	8.432.326	2,57	Γιουγκοσλαβία	94.422.904	1,84
Ιαπωνία	7.736.738	2,36	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	93.224.040	1,81
Βουλγαρία	7.610.316	2,32	Ρουμανία	92.800.128	1,80
Ουγγαρία	6.680.778	2,04	ΕΣΣΔ	90.108.672	1,75
Αίγυπτος	5.181.683	1,58	Πολωνία	89.803.000	1,75
Αυστρία	4.827.437	1,47	Κύπρος	80.100.768	1,56
Κύπρος	3.866.023	1,18	Συρία	76.135.400	1,48
Ελβετία	3.731.584	1,14	Τσεχοσλοβακία	76.090.960	1,48
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.438.915	1,05	Ιράκ	67.370.144	1,31
Ισραήλ	3.407.099	1,04	Τυνησία	66.617.464	1,30
Σουηδία	3.405.875	1,04	Λίβανος	63.034.888	1,23
Ρουμανία	3.259.876	0,99	Βουλγαρία	62.872.656	1,22
Μερικό Σύνολο	298.836.020	91,17	Αλγερία	60.239.544	1,17
Σύνολο Εξαγωγών	327.773.824		Ουγγαρία	58.210.448	1,13
			Ιορδανία	53.520.824	1,04
			ΠΔ Γερμανίας	50.113.544	0,97
			Μερικό Σύνολο	4.459.497.712	86,73
			Σύνολο Εξαγωγών	5.141.659.648	

Γιουγκοσλαβία

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	190.147.520	14,76
Ιταλία	137.101.680	10,64
ΠΟΔ Γερμανίας	116.372.872	9,03
ΕΣΣΔ	107.916.328	8,38
Τσεχοσλοβακία	70.384.488	5,46

Γιουγκοσλαβία

Εισαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	2.697.934.336	17,91
ΠΟΔ Γερμανίας	2.500.254.208	16,60
Ιταλία	1.116.722.432	7,41
ΗΠΑ	1.014.999.680	6,74
Ιράκ	895.075.584	5,94

ΠΛΔ Γερμανίας	63.124.840	4,90	Γαλλία	673.113.600	4,47
Ηνωμένο Βασίλειο	61.549.604	4,78	Αυστρία	539.470.528	3,58
Πολωνία	57.032.580	4,43	Τσεχοσλοβακία	538.751.424	3,58
Γαλλία	46.423.364	3,60	Ην. Βασίλειο	394.657.504	2,62
Αυστρία	34.371.168	2,67	ΠΔ Γερμανίας	348.443.424	2,31
Ουγγαρία	30.778.076	2,39	Ελβετία	324.573.088	2,15
Ινδία	26.175.526	2,03	Σουηδία	276.211.392	1,83
Αίγυπτος	24.185.768	1,88	Πολωνία	275.850.816	1,83
Βουλγαρία	22.246.704	1,73	Λιβύη	256.490.896	1,70
Ιαπωνία	22.080.068	1,71	Ουγγαρία	244.578.544	1,62
Ολλανδία	21.864.472	1,70	Ολλανδία	220.026.496	1,46
Ελβετία	21.192.556	1,64	Νιγηρία	187.292.608	1,24
Αυστραλία	19.505.990	1,51	Ιαπωνία	167.046.864	1,11
Ελλάδα	17.356.990	1,35	Περού	160.608.160	1,07
Βραζιλία	16.323.365	1,27	Βουλγαρία	159.607.856	1,06
Ρουμανία	16.049.398	1,25	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	150.493.504	1,00
Σουηδία	14.180.999	1,10	Ρουμανία	147.021.376	0,98
Μερικό Σύνολο	1.136.364.356	88,19	Μερικό Σύνολο	13.289.224.320	88,22
Σύνολο Εισαγωγών	1.288.498.560		Σύνολο Εισαγωγών	15.064.331.264	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	187.566.832	17,19	ΕΣΣΔ	2.489.198.592	27,73
Ιταλία	144.322.240	13,22	Ιταλία	833.120.064	9,28
ΠΟΔ Γερμανίας	95.744.888	8,77	ΠΟΔ Γερμανίας	778.022.400	8,67
ΠΛΔ Γερμανίας	75.306.968	6,90	Τσεχοσλοβακία	438.052.160	4,88
Τσεχοσλοβακία	70.936.664	6,50	ΗΠΑ	392.692.384	4,37
Πολωνία	64.128.892	5,88	ΠΔ Γερμανίας	329.408.640	3,67
ΗΠΑ	62.323.444	5,71	Ιράκ	306.492.768	3,41
Ηνωμένο Βασίλειο	36.274.072	3,32	Πολωνία	261.570.832	2,91
Ινδία	29.648.392	2,72	Γαλλία	245.139.584	2,73
Αυστρία	28.397.244	2,60	Ουγγαρία	213.312.368	2,38
Ουγγαρία	25.928.306	2,38	Αυστρία	201.158.864	2,24
Ινδονησία	25.675.560	2,35	Ολλανδία	189.689.296	2,11
Ελλάδα	22.430.184	2,06	Λιβύη	164.271.120	1,83
Αίγυπτος	20.428.132	1,87	Ελλάδα	158.399.424	1,76
Βουλγαρία	20.357.272	1,87	Αίγυπτος	157.600.256	1,76
Ελβετία	18.157.852	1,66	Ρουμανία	143.542.160	1,60
Γαλλία	17.506.946	1,60	Ελβετία	106.669.592	1,19
Ρουμανία	12.910.782	1,18	Νιγηρία	106.426.544	1,19
Γκάνα	12.439.044	1,14	Κίνα	103.873.232	1,16
Μερικό Σύνολο	970.483.714	88,93	Βουλγαρία	100.566.048	1,12
Σύνολο Εξαγωγών	1.091.337.472		Ην. Βασίλειο	90.492.416	1,01
			Μερικό Σύνολο	7.809.698.744	86,99
			Σύνολο Εξαγωγών	8.977.487.872	

Ουγγαρία

Εισαγωγές	1965	%
ΕΣΣΔ	553.311.992	36,39
Τσεχοσλοβακία	134.495.199	8,85
ΠΛΔ Γερμανίας	131.173.598	8,63
Πολωνία	88.340.299	5,81
ΠΟΔ Γερμανίας	77.389.199	5,09

Ουγγαρία

Εισαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	2.556.242.800	27,75
ΠΟΔ Γερμανίας	1.080.450.600	11,73
ΠΔ Γερμανίας	639.917.700	6,95
Αυστρία	497.411.200	5,40
Τσεχοσλοβακία	475.059.300	5,16

Αυστρία	51.687.399	3,40	Πολωνία	338.324.000	3,67
Ηνωμένο Βασίλειο	49.494.100	3,26	Ιταλία	287.635.200	3,12
Ιταλία	49.416.800	3,25	ΗΠΑ	252.146.200	2,74
Ρουμανία	38.838.700	2,55	Γιουγκοσλαβία	233.527.600	2,54
Γιουγκοσλαβία	27.262.600	1,79	Ελβετία	232.365.800	2,52
Γαλλία	27.050.600	1,78	Βραζιλία	212.073.000	2,30
Ελβετία	25.542.300	1,68	Γαλλία	203.142.600	2,21
Βουλγαρία	22.132.400	1,46	Ρουμανία	197.879.100	2,15
Ινδία	21.884.100	1,44	Ην. Βασίλειο	189.979.900	2,06
ΗΠΑ	21.086.300	1,39	Ολλανδία	136.930.600	1,49
Ολλανδία	18.373.100	1,21	Ιαπωνία	134.006.500	1,45
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	17.071.000	1,12	Ιράν	120.763.500	1,31
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.354.549.686</i>	<i>89,10</i>	Βουλγαρία	120.492.200	1,31
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.520.316.686</i>		Σουηδία	118.768.700	1,29
			Φινλανδία	99.566.200	1,08
			Ιράκ	95.508.900	1,04
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>8.222.191.600</i>	<i>89,26</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>9.211.543.500</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	525.376.797	34,81	ΕΣΣΔ	2.539.943.600	29,27
Τσεχοσλοβακία	179.298.699	11,88	ΠΟΔ Γερμανίας	850.586.400	9,80
ΠΛΔ Γερμανίας	135.046.998	8,95	ΠΔ Γερμανίας	589.754.700	6,80
Πολωνία	105.044.999	6,96	Τσεχοσλοβακία	527.370.500	6,08
ΠΟΔ Γερμανίας	79.586.199	5,27	Ιταλία	392.076.000	4,52
Ιταλία	54.106.299	3,58	Αυστρία	377.551.700	4,35
Ελβετία	41.180.300	2,73	Πολωνία	371.588.100	4,28
Αυστρία	39.400.100	2,61	Areas, nes	300.667.700	3,47
Γιουγκοσλαβία	29.169.200	1,93	Γιουγκοσλαβία	257.632.300	2,97
Ρουμανία	28.734.800	1,90	Ρουμανία	209.727.400	2,42
Ηνωμένο Βασίλειο	28.511.200	1,89	Γαλλία	148.149.900	1,71
Βουλγαρία	20.319.100	1,35	Ελβετία	137.313.600	1,58
Αίγυπτος	18.506.200	1,23	Ιράν	134.955.200	1,56
Γαλλία	17.768.400	1,18	Βουλγαρία	126.520.700	1,46
Ινδία	16.816.400	1,11	Ιράκ	120.692.500	1,39
Ολλανδία	16.741.800	1,11	Ολλανδία	120.235.300	1,39
Κίνα	14.745.700	0,98	ΗΠΑ	112.694.600	1,30
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.350.353.191</i>	<i>89,46</i>	Ην. Βασίλειο	99.378.600	1,15
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.509.479.287</i>		Τουρκία	96.886.400	1,12
			Σουηδία	84.928.100	0,98
			Ελλάδα	83.024.300	0,96
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>7.681.677.600</i>	<i>88,53</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>8.676.701.000</i>	

Τσεχοσλοβακία

Εισαγωγές	1968	%
ΕΣΣΔ	1.036.083.468	33,67
ΠΛΔ Γερμανίας	399.641.570	12,99
Πολωνία	247.922.004	8,06
Ουγγαρία	181.224.173	5,89
Ρουμανία	109.249.810	3,55
ΠΟΔ Γερμανίας	101.285.220	3,29

Τσεχοσλοβακία

Εισαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	5.458.800.153	36,04
ΠΔ Γερμανίας	1.583.225.452	10,45
Πολωνία	1.149.890.403	7,59
Ουγγαρία	855.962.771	5,65
ΠΟΔ Γερμανίας	839.889.518	5,54
Γιουγκοσλαβία	509.649.933	3,36

Βουλγαρία	90.259.100	2,93	Αυστρία	450.284.603	2,97
Ελβετία	89.835.905	2,92	Ην. Βασίλειο	436.295.931	2,88
Ηνωμένο Βασίλειο	79.815.203	2,59	Ρουμανία	433.818.808	2,86
Ολλανδία	70.259.362	2,28	Ελβετία	390.925.961	2,58
Αυστρία	70.113.250	2,28	Βουλγαρία	323.309.434	2,13
Γιουγκοσλαβία	59.727.270	1,94	ΗΠΑ	307.875.804	2,03
Ιταλία	50.662.818	1,65	Ιταλία	189.843.658	1,25
Κούβα	44.520.452	1,45	Ολλανδία	171.260.957	1,13
Γαλλία	44.017.952	1,43	Βραζιλία	163.579.718	1,08
Ινδία	43.123.229	1,40	Γαλλία	146.791.788	0,97
Αίγυπτος	38.466.836	1,25	Μερικό Σύνολο	13.411.404.892	88,53
Μερικό Σύνολο	2.756.207.622	89,57	Σύνολο Εισαγωγών	15.148.184.158	
Σύνολο Εισαγωγών	3.077.048.434				

Εξαγωγές	1968	%	Εξαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	1.007.979.695	33,54	ΕΣΣΔ	5.287.657.100	35,51
ΠΔ Γερμανίας	327.994.151	10,91	ΠΔ Γερμανίας	1.388.698.106	9,33
Πολωνία	231.614.074	7,71	Πολωνία	1.119.337.561	7,52
Ουγγαρία	167.388.051	5,57	ΠΟΔ Γερμανίας	994.688.143	6,68
ΠΟΔ Γερμανίας	119.599.124	3,98	Ουγγαρία	800.676.684	5,38
Γιουγκοσλαβία	106.641.752	3,55	Γιουγκοσλαβία	563.223.020	3,78
Ρουμανία	99.653.830	3,32	Αυστρία	488.230.593	3,28
Areas, nes	82.886.872	2,76	Ρουμανία	450.920.140	3,03
Βουλγαρία	81.892.010	2,72	Βουλγαρία	381.747.574	2,56
Ηνωμένο Βασίλειο	70.405.890	2,34	Ελβετία	273.352.713	1,84
Ιταλία	60.814.215	2,02	Ην. Βασίλειο	252.082.264	1,69
Αυστρία	53.395.737	1,78	Ιταλία	217.951.279	1,46
Ελβετία	44.522.397	1,48	Ολλανδία	178.103.716	1,20
Κούβα	42.776.006	1,42	Γαλλία	173.336.186	1,16
Ινδία	39.079.198	1,30	Ιράκ	159.923.013	1,07
Γαλλία	37.241.696	1,24	Συρία	156.588.807	1,05
Ολλανδία	32.256.276	1,07	Λιβύη	148.609.300	1,00
Μερικό Σύνολο	2.606.140.974	86,72	Μερικό Σύνολο	13.035.126.199	87,54
Σύνολο Εξαγωγών	3.005.218.238		Σύνολο Εξαγωγών	14.891.078.880	

Πολωνία			Πολωνία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			ΕΣΣΔ	6.327.179.090	33,15
			ΠΟΔ Γερμανίας	1.295.797.490	6,79
			ΠΔ Γερμανίας	1.260.271.775	6,60
			Τσεχοσλοβακία	1.095.554.943	5,74
			Γαλλία	799.997.378	4,19
			ΗΠΑ	769.893.331	4,03
			Ην. Βασίλειο	664.910.794	3,48
			Ουγγαρία	586.626.325	3,07
			Αυστρία	571.891.422	3,00
			Βραζιλία	509.065.159	2,67
			Βουλγαρία	407.380.220	2,13
			Ρουμανία	393.316.232	2,06
			Ιταλία	384.227.618	2,01
			Ελβετία	360.354.660	1,89
			Ιράκ	357.049.859	1,87

	Καναδάς	273.513.987	1,43
	Γιουγκοσλαβία	257.265.679	1,35
	Σουηδία	251.932.418	1,32
	Areas, nes	246.987.167	1,29
	Ιαπωνία	229.339.403	1,20
	Ολλανδία	217.587.106	1,14
	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	197.034.666	1,03
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17.457.176.722</i>	<i>91,45</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>19.088.990.303</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΕΣΣΔ	5.298.064.414	31,17
			ΠΟΔ Γερμανίας	1.462.185.256	8,60
			ΠΔ Γερμανίας	1.169.705.965	6,88
			Τσεχοσλοβακία	1.169.447.612	6,88
			Ην. Βασίλειο	549.616.022	3,23
			Ιταλία	497.709.758	2,93
			Ουγγαρία	496.088.260	2,92
			Γαλλία	495.909.149	2,92
			ΗΠΑ	425.287.225	2,50
			Βουλγαρία	394.308.825	2,32
			Ελβετία	392.057.327	2,31
			Ρουμανία	361.242.976	2,13
			Areas, nes	333.589.760	1,96
			Σουηδία	318.544.737	1,87
			Δανία	287.271.311	1,69
			Γιουγκοσλαβία	277.257.776	1,63
			Αυστρία	273.880.856	1,61
			Φινλανδία	215.188.991	1,27
			Λιβύη	194.579.401	1,14
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	178.539.605	1,05
			Ολλανδία	176.664.012	1,04
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>14.967.139.238</i>	<i>88,06</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>16.997.009.477</i>	

Τουρκία			Τουρκία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	160.620.080	28,08	Ιράκ	1.150.880.384	15,20
ΠΟΔ Γερμανίας	83.955.944	14,68	ΠΟΔ Γερμανίας	800.518.784	10,57
Ηνωμένο Βασίλειο	55.327.448	9,67	Ιράν	770.630.208	10,18
Ιταλία	36.866.276	6,45	Λιβύη	715.963.456	9,45
Γαλλία	21.345.614	3,73	ΗΠΑ	428.913.696	5,66
Σαουδική Αραβία	19.583.688	3,42	Γαλλία	370.108.960	4,89
ΕΣΣΔ	16.504.605	2,89	Ελβετία	345.528.416	4,56
Ιράκ	16.249.724	2,84	Ην. Βασίλειο	303.603.360	4,01
Ολλανδία	13.364.550	2,34	Ιταλία	297.461.440	3,93
Ελβετία	12.361.384	2,16	Ρουμανία	255.220.640	3,37
Μπαχρέιν	12.163.604	2,13	ΕΣΣΔ	181.277.344	2,39
Αυστρία	10.711.586	1,87	Ολλανδία	179.042.912	2,36
Ιαπωνία	9.369.258	1,64	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	154.850.496	2,04
ΠΛΔ Γερμανίας	9.277.519	1,62	Βουλγαρία	135.587.120	1,79
Ουγγαρία	9.171.854	1,60	Αυστρία	127.168.104	1,68

Αυστραλία	9.116.100	1,59	Κουβέιτ	114.436.088	1,51
Τσεχοσλοβακία	8.503.476	1,49	Ιαπωνία	109.842.096	1,45
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	7.656.759	1,34	Ισπανία	85.872.544	1,13
Σουηδία	6.985.046	1,22	Σαουδική Αραβία	76.707.208	1,01
Ισραήλ	6.478.434	1,13	Γιουγκοσλαβία	76.339.264	1,01
Πολωνία	6.149.575	1,08	Μερικό Σύνολο	6.679.952.520	88,21
Μερικό Σύνολο	531.762.524	92,97	Σύνολο Εισαγωγών	7.572.516.352	
Σύνολο Εισαγωγών	571.949.568				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	81.748.240	17,81	ΠΟΔ Γερμανίας	603.837.440	20,75
ΠΟΔ Γερμανίας	71.468.264	15,57	Ιταλία	218.442.320	7,51
Ηνωμένο Βασίλειο	41.235.524	8,99	ΕΣΣΔ	168.962.640	5,81
Ιταλία	29.948.928	6,53	Γαλλία	163.778.048	5,63
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.010.714	5,01	Ιράκ	134.786.416	4,63
Λίβανος	21.065.186	4,59	ΗΠΑ	127.310.152	4,38
Γαλλία	19.711.400	4,30	Ελβετία	125.373.088	4,31
ΕΣΣΔ	18.673.260	4,07	Ην. Βασίλειο	104.531.472	3,59
Ελβετία	14.047.299	3,06	Συρία	102.924.016	3,54
Ολλανδία	11.196.551	2,44	Πολωνία	94.114.840	3,23
Ουγγαρία	10.951.472	2,39	Ιράν	84.820.504	2,92
Τσεχοσλοβακία	10.937.661	2,38	Ολλανδία	84.332.160	2,90
ΠΛΔ Γερμανίας	9.244.011	2,01	Λίβανος	72.939.568	2,51
Πολωνία	9.186.991	2,00	Τσεχοσλοβακία	72.052.272	2,48
Ισραήλ	8.219.901	1,79	Ρουμανία	70.952.712	2,44
Πορτογαλία	8.217.852	1,79	Λιβύη	60.298.840	2,07
Δανία	6.690.300	1,46	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	55.501.092	1,91
Ελλάδα	6.193.140	1,35	Αυστρία	53.830.256	1,85
Γιουγκοσλαβία	5.621.941	1,23	Κουβέιτ	50.116.800	1,72
Βουλγαρία	5.351.277	1,17	Ιορδανία	48.091.320	1,65
Αυστρία	5.288.203	1,15	Σαουδική Αραβία	43.561.372	1,50
Ιαπωνία	5.158.592	1,12	Ουγγαρία	41.122.652	1,41
Σουηδία	5.085.586	1,11	Ιαπωνία	36.686.400	1,26
Ισπανία	4.860.421	1,06	Ισπανία	28.463.768	0,98
Μερικό Σύνολο	433.112.714	94,38	Μερικό Σύνολο	2.646.830.148	90,97
Σύνολο Εξαγωγών	458.920.928		Σύνολο Εξαγωγών	2.909.633.536	

Κίνα			Κίνα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1984	%
NDA			Ιαπωνία	8.194.171.074	31,29
			ΗΠΑ	3.871.107.250	14,78
			Χονγκ Κονγκ, SAR	2.854.949.124	10,90
			ΠΟΔ Γερμανίας	1.253.492.326	4,79
			Καναδάς	1.050.905.670	4,01
			Αυστραλία	895.827.287	3,42
			ΕΣΣΔ	673.800.046	2,57
			Areas, nes	555.488.503	2,12
			Ην. Βασίλειο	502.090.792	1,92
			Ιταλία	444.074.617	1,70
			Ρουμανία	426.793.672	1,63
			Βραζιλία	422.799.653	1,61
			Γαλλία	354.173.409	1,35

Μερικό Σύνολο	Λαϊκή Δ. της Κορέας	271.097.955	1,04
Σύνολο Εισαγωγών	Μερικό Σύνολο	21.770.771.378	83,14
	Σύνολο Εισαγωγών	26.184.641.782	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1984	%
NDA			Χονγκ Κονγκ, SAR	6.592.892.398	26,51
			Ιαπωνία	5.117.742.225	20,58
			ΗΠΑ	2.304.053.726	9,26
			Ιορδανία	1.254.494.070	5,04
			Σιγκαπούρη	1.243.169.891	5,00
			ΠΟΔ Γερμανίας	768.535.024	3,09
			ΕΣΣΔ	590.755.228	2,38
			Βραζιλία	384.170.034	1,54
			Συρία	344.780.343	1,39
			Ην. Βασίλειο	331.011.229	1,33
			Ολλανδία	317.635.102	1,28
			Μακάο, SAR	304.450.019	1,22
			Ρουμανία	302.833.723	1,22
			Ιταλία	302.503.451	1,22
			Πακιστάν	256.303.997	1,03
			Ταϊλάνδη	253.306.682	1,02
			Καναδάς	253.257.577	1,02
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	20.921.894.719	84,12
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	24.871.382.217	

Χονγκ Κονγκ, SAR			Χονγκ Κονγκ, SAR		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Κίνα	406.305.248	25,90	Ιαπωνία	5.142.623.232	23,35
Ιαπωνία	271.387.136	17,30	Κίνα	4.401.495.040	19,98
ΗΠΑ	173.989.024	11,09	ΗΠΑ	2.649.127.936	12,03
Ηνωμένο Βασίλειο	168.267.712	10,73	Other Asia, nes	1.596.524.800	7,25
ΠΟΔ Γερμανίας	48.223.688	3,07	Σιγκαπούρη	1.117.193.984	5,07
Ταϊλάνδη	41.774.556	2,66	Ην. Βασίλειο	1.094.226.688	4,97
Σιγκαπούρη	41.588.416	2,65	Δ. της Κορέας	775.843.712	3,52
Αυστραλία	34.787.828	2,22	Ελβετία	580.919.360	2,64
Ελβετία	32.826.024	2,09	ΠΟΔ Γερμανίας	578.093.696	2,62
Other Asia, nes	26.927.476	1,72	Αυστραλία	340.461.984	1,55
Ιταλία	26.563.472	1,69	Ταϊλάνδη	316.379.168	1,44
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	25.356.624	1,62	Γαλλία	281.531.776	1,28
Ολλανδία	21.458.168	1,37	Ιταλία	274.649.856	1,25
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	20.098.560	1,28	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	252.703.248	1,15
Βραζιλία	17.436.024	1,11	N. Αφρικανική Τελωνειακή		
Καναδάς	16.131.893	1,03	Ένωση	239.717.392	1,09
N. Αφρικανική Τελωνειακή			Ισραήλ	228.286.480	1,04
Ένωση	15.582.975	0,99	Μαλαισία	211.988.736	0,96
Ινδονησία	15.574.362	0,99	Μερικό Σύνολο	20.081.767.088	91,17
Μερικό Σύνολο	1.404.279.186	89,51	Σύνολο Εισαγωγών	22.026.852.352	
Σύνολο Εισαγωγών	1.568.841.344				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	315.811.744	27,64	ΗΠΑ	5.149.367.808	26,14

Ηνωμένο Βασίλειο	158.896.352	13,91	ΠΟΔ Γερμανίας	1.612.093.824	8,18
ΠΟΔ Γερμανίας	68.455.504	5,99	Ην. Βασίλειο	1.526.001.408	7,75
Ιαπωνία	67.959.400	5,95	Κίνα	1.252.814.080	6,36
Σιγκαπούρη	61.035.236	5,34	Ιαπωνία	908.446.592	4,61
Μαλαισία	43.294.968	3,79	Σιγκαπούρη	862.587.136	4,38
Ινδονησία	32.583.512	2,85	Ινδονησία	617.224.512	3,13
Αυστραλία	29.815.020	2,61	Other Asia, nes	614.720.000	3,12
Καναδάς	26.780.196	2,34	Αυστραλία	475.779.776	2,41
Ταϊλάνδη	24.053.552	2,11	Καναδάς	393.752.256	2,00
Ολλανδία	16.436.511	1,44	Ελβετία	381.396.800	1,94
Σουηδία	15.320.942	1,34	Νιγηρία	374.612.000	1,90
Other Asia, nes	15.055.310	1,32	Ολλανδία	349.345.120	1,77
Τιμόρ-Λέστε	14.881.577	1,30	Γαλλία	333.994.272	1,70
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	13.630.384	1,19	Φιλιππίνες	327.606.624	1,66
Νέα Ζηλανδία	13.285.586	1,16	Ιταλία	266.041.824	1,35
Κίνα	12.506.464	1,09	Σαουδική Αραβία	262.003.040	1,33
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	12.271.603	1,07	Μακάο, SAR	229.035.072	1,16
Φιλιππίνες	11.115.389	0,97	Δ. της Κορέας	226.581.776	1,15
Μερικό Σύνολο	953.189.250	83,42	Παναμάς	213.521.280	1,08
Σύνολο Εξαγωγών	1.142.663.296		Ταϊλάνδη	213.192.752	1,08
			Σουηδία	204.353.136	1,04
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	190.570.560	0,97
			Μερικό Σύνολο	16.985.041.648	86,21
			Σύνολο Εξαγωγών	19.702.503.424	

Δημοκρατία της Κορέας

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	182.254.192	40,51
Ιαπωνία	166.598.400	37,03
Other Asia, nes	30.160.508	6,70
ΠΟΔ Γερμανίας	16.029.904	3,56
Φιλιππίνες	11.076.440	2,46
Μαλαισία	7.954.634	1,77
Χονγκ Κονγκ, SAR	7.530.813	1,67
Μερικό Σύνολο	421.604.891	93,70
Σύνολο Εισαγωγών	449.944.064	

Δημοκρατία της Κορέας

Εισαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	5.834.104.832	26,25
ΗΠΑ	4.875.440.128	21,93
Σαουδική Αραβία	3.276.612.096	14,74
Κουβέιτ	1.752.783.232	7,89
Areas, nes	865.996.480	3,90
Αυστραλία	679.976.192	3,06
ΠΟΔ Γερμανίας	634.714.880	2,86
Ινδονησία	484.482.144	2,18
Μαλαισία	471.457.664	2,12
Καναδάς	378.289.280	1,70
Other Asia, nes	312.462.912	1,41
Ην. Βασίλειο	302.845.600	1,36
Φιλιππίνες	271.475.648	1,22
Μερικό Σύνολο	20.140.641.088	90,61
Σύνολο Εισαγωγών	22.228.219.904	

Εξαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	61.684.004	35,23
Ιαπωνία	43.963.908	25,11
π. Δ. του Βιετνάμ	14.778.589	8,44
Χονγκ Κονγκ, SAR	10.826.662	6,18
Σουηδία	5.133.909	2,93
Ταϊλάνδη	4.286.970	2,45
Ολλανδία	3.898.159	2,23

Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	4.620.184.576	26,43
Ιαπωνία	3.030.468.864	17,33
Σαουδική Αραβία	946.091.136	5,41
ΠΟΔ Γερμανίας	875.476.160	5,01
Χονγκ Κονγκ, SAR	823.310.656	4,71
Areas, nes	699.573.632	4,00
Ην. Βασίλειο	572.517.696	3,27

Ηνωμένο Βασίλειο	3.589.357	2,05	Ινδονησία	363.814.112	2,08
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.306.377	1,89	Ολλανδία	349.501.312	2,00
ΠΟΔ Γερμανίας	3.183.902	1,82	Καναδάς	343.438.016	1,96
Other Asia, nes	3.031.908	1,73	Γαλλία	294.012.832	1,68
Καναδάς	2.540.581	1,45	Σιγκαπούρη	266.274.000	1,52
Σιγκαπούρη	2.196.541	1,25	Κουβέιτ	249.136.320	1,42
Ζάμπια	1.861.726	1,06	Αυστραλία	230.361.664	1,32
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>164.282.593</i>	<i>93,83</i>	Ιταλία	229.441.152	1,31
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>175.080.752</i>		Other Asia, nes	212.416.160	1,21
			Λιβερία	198.479.296	1,14
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	189.328.848	1,08
			Μαλαισία	182.670.176	1,04
			Λιβύη	174.100.144	1,00
			Ινδία	172.945.456	0,99
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>15.023.542.208</i>	<i>85,93</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>17.483.319.296</i>	

Ιαπωνία

Ιαπωνία

Ιαπωνία			Ιαπωνία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	2.366.982.656	28,94	ΗΠΑ	24.447.522.816	17,48
Αυστραλία	552.140.032	6,75	Σαουδική Αραβία	19.538.141.184	13,97
Κουβέιτ	450.378.560	5,51	Ινδονησία	13.167.011.840	9,41
Καναδάς	356.932.640	4,36	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	8.190.408.192	5,85
Μαλαισία	262.566.080	3,21	Αυστραλία	6.976.427.520	4,99
Φιλιππίνες	253.699.664	3,10	Καναδάς	4.722.204.160	3,38
Ιράν	246.979.152	3,02	Ιράκ	4.339.065.344	3,10
ΕΣΣΔ	240.260.304	2,94	Κίνα	4.323.370.496	3,09
Σαουδική Αραβία	231.384.480	2,83	Ιράν	4.100.949.504	2,93
Κίνα	225.113.856	2,75	Μαλαισία	3.470.851.840	2,48
ΠΟΔ Γερμανίας	222.802.720	2,72	Κουβέιτ	3.457.570.816	2,47
Ινδία	183.836.192	2,25	Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	3.244.826.624	2,32
Ηνωμένο Βασίλειο	162.899.536	1,99	Δ. της Κορέας	2.994.841.344	2,14
Other Asia, nes	157.457.312	1,92	ΠΟΔ Γερμανίας	2.495.742.464	1,78
Ινδονησία	149.314.480	1,83	Other Asia, nes	2.293.362.176	1,64
Μεξικό	144.794.000	1,77	Φιλιππίνες	1.951.423.488	1,39
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	133.687.024	1,63	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	1.812.959.104	1,30
Χιλή	131.606.048	1,61	ΕΣΣΔ	1.812.373.632	1,30
Ταϊλάνδη	130.796.160	1,60	Κατάρ	1.803.082.880	1,29
Περού	111.584.056	1,36	Ομάν	1.732.763.648	1,24
Ριουκίου	81.876.040	1,00	Ην. Βασίλειο	1.725.378.560	1,23
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.797.090.992</i>	<i>83,09</i>	Βραζιλία	1.560.860.544	1,12
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>8.180.030.464</i>		Σιγκαπούρη	1.492.505.856	1,07
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>121.653.644.032</i>	<i>86,96</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>139.891.556.352</i>	

Ιαπωνία			Ιαπωνία		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	2.511.326.464	29,70	ΗΠΑ	31.648.624.640	24,43
Λιβερία	371.432.480	4,39	ΠΟΔ Γερμανίας	5.756.179.456	4,44
Αυστραλία	313.318.432	3,71	Δ. της Κορέας	5.363.867.136	4,14
Χονγκ Κονγκ, SAR	287.869.472	3,40	Other Asia, nes	5.141.359.616	3,97
Κίνα	245.044.832	2,90	Κίνα	5.078.307.840	3,92

Φιλιππίνες	240.274.400	2,84	Σαουδική Αραβία	4.855.714.816	3,75
Ταϊλάνδη	219.155.584	2,59	Χονγκ Κονγκ, SAR	4.742.927.360	3,66
Other Asia, nes	218.066.048	2,58	Σιγκαπούρη	3.868.918.016	2,99
ΠΟΔ Γερμανίας	215.233.952	2,55	Ην. Βασίλειο	3.688.947.712	2,85
Καναδάς	214.458.288	2,54	Ινδονησία	3.457.601.792	2,67
Ινδονησία	207.194.752	2,45	Αυστραλία	3.388.892.416	2,62
Ηνωμένο Βασίλειο	205.262.896	2,43	ΕΣΣΔ	2.778.226.688	2,14
Ινδία	203.552.672	2,41	Καναδάς	2.436.562.688	1,88
Δ. Κορέας	180.303.600	2,13	Ιράκ	2.169.474.048	1,67
Ριουκίου	171.022.640	2,02	Ολλανδία	2.060.641.792	1,59
ΕΣΣΔ	168.362.800	1,99	Μαλαισία	2.058.507.008	1,59
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	137.876.288	1,63	Γαλλία	2.021.386.752	1,56
Σιγκαπούρη	123.959.384	1,47	Ταϊλάνδη	1.916.545.664	1,48
Ολλανδία	118.873.128	1,41	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	1.808.500.608	1,40
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	103.900.712	1,23	Φιλιππίνες	1.679.101.696	1,30
Μερικό Σύνολο	6.456.488.824	76,37	Ιράν	1.529.527.040	1,18
Σύνολο Εξαγωγών	8.454.522.368		Νιγηρία	1.493.599.232	1,15
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.425.513.472	1,10
			Παναμάς	1.423.615.488	1,10
			Λιβερία	1.415.537.920	1,09
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	1.355.869.824	1,05
			Κουβέιτ	1.272.934.400	0,98
			Μερικό Σύνολο	105.836.885.120	81,70
			Σύνολο Εξαγωγών	129.542.283.264	

Νέα Ζηλανδία

Εισαγωγές	1965	%
Ηνωμένο Βασίλειο	371.472.384	35,56
Αυστραλία	181.261.824	17,35
ΗΠΑ	128.060.520	12,26
Ιαπωνία	67.299.344	6,44
Καναδάς	42.776.616	4,09
ΠΟΔ Γερμανίας	32.164.056	3,08
Κουβέιτ	18.804.824	1,80
Ιράν	18.585.290	1,78
Μαλαισία	15.003.460	1,44
Χονγκ Κονγκ, SAR	14.653.866	1,40
Ολλανδία	14.356.810	1,37
Ινδία	13.949.772	1,34
Ιταλία	10.239.971	0,98
Μερικό Σύνολο	928.628.737	88,88
Σύνολο Εισαγωγών	1.044.760.704	

Νέα Ζηλανδία

Εισαγωγές	1980	%
Αυστραλία	970.874.560	17,61
Ιαπωνία	793.050.624	14,38
ΗΠΑ	759.386.496	13,77
Ην. Βασίλειο	637.689.408	11,56
Σιγκαπούρη	343.445.920	6,23
Σαουδική Αραβία	311.106.176	5,64
ΠΟΔ Γερμανίας	202.146.864	3,67
Καναδάς	134.153.976	2,43
Κουβέιτ	123.799.128	2,24
Ινδονησία	96.950.224	1,76
Ιταλία	76.013.568	1,38
Σουηδία	66.984.396	1,21
Μπαχρέιν	65.553.112	1,19
Χονγκ Κονγκ, SAR	63.747.948	1,16
Ολλανδία	61.445.664	1,11
Γαλλία	56.007.920	1,02
Μερικό Σύνολο	4.762.355.984	86,36
Σύνολο Εισαγωγών	5.514.682.368	

Εξαγωγές	1965	%
Ηνωμένο Βασίλειο	469.704.128	47,96
ΗΠΑ	123.178.408	12,58
Ιαπωνία	49.801.076	5,09

Εξαγωγές	1980	%
Ην. Βασίλειο	712.267.200	13,06
Αυστραλία	709.808.256	13,02
ΗΠΑ	695.931.392	12,76

Γαλλία	45.481.828	4,64	Ιαπωνία	679.773.696	12,46
Αυστραλία	42.601.864	4,35	ΕΣΣΔ	227.863.904	4,18
ΠΟΔ Γερμανίας	40.176.960	4,10	Ιράν	177.039.296	3,25
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	28.282.084	2,89	Κίνα	160.891.360	2,95
Ιταλία	24.109.876	2,46	Areas, nes	159.809.200	2,93
Areas, nes	16.234.612	1,66	ΠΟΔ Γερμανίας	142.625.184	2,62
Ολλανδία	13.945.980	1,42	Καναδάς	117.844.992	2,16
N. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	12.723.446	1,30	Γαλλία	115.173.872	2,11
Καναδάς	11.338.659	1,16	Ολλανδία	90.539.288	1,66
Μερικό Σύνολο	877.578.921	89,61	Ιταλία	89.799.760	1,65
Σύνολο Εξαγωγών	979.279.168		Σιγκαπούρη	84.063.872	1,54
			Χονγκ Κονγκ, SAR	79.160.112	1,45
			Ινδονησία	78.371.784	1,44
			Φίτζι	76.983.168	1,41
			Φιλιππίνες	73.978.816	1,36
			Μαλαισία	72.465.560	1,33
			Δ. της Κορέας	58.150.904	1,07
			Ιράκ	55.066.004	1,01
			Μερικό Σύνολο	4.657.607.620	85,40
			Σύνολο Εξαγωγών	5.453.700.608	

Αυστραλία

Αυστραλία

Εισαγωγές	1965	%
Ηνωμένο Βασίλειο	870.665.280	25,96
ΗΠΑ	770.577.472	22,98
Ιαπωνία	320.105.280	9,55
ΠΟΔ Γερμανίας	181.095.792	5,40
Καναδάς	132.498.904	3,95
Γαλλία	88.712.656	2,65
Ινδονησία	70.838.000	2,11
Σουηδία	58.189.572	1,74
Areas, nes	58.167.096	1,73
Ιταλία	55.180.288	1,65
Σαουδική Αραβία	55.068.632	1,64
Μαλαισία	54.537.800	1,63
Νέα Ζηλανδία	49.468.952	1,48
Ινδία	44.899.588	1,34
Ελβετία	43.705.240	1,30
Ολλανδία	43.475.216	1,30
Ιράν	34.525.348	1,03
Κουβέιτ	32.151.034	0,96
Μερικό Σύνολο	2.963.862.150	88,38
Σύνολο Εισαγωγών	3.353.412.608	

Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	4.323.225.900	21,76
Ιαπωνία	3.376.965.500	17,00
Ην. Βασίλειο	1.854.264.430	9,33
ΠΟΔ Γερμανίας	1.189.596.070	5,99
Σαουδική Αραβία	950.113.184	4,78
Νέα Ζηλανδία	672.719.715	3,39
Σιγκαπούρη	594.578.355	2,99
Καναδάς	543.947.046	2,74
Other Asia, nes	532.994.588	2,68
Ιταλία	502.917.523	2,53
Χονγκ Κονγκ, SAR	439.655.790	2,21
Ινδονησία	384.921.551	1,94
Σουηδία	352.032.617	1,77
Γαλλία	347.537.031	1,75
Κουβέιτ	291.711.838	1,47
Κίνα	239.310.536	1,20
Ολλανδία	222.128.742	1,12
Μαλαισία	216.652.141	1,09
Ιράκ	199.844.369	1,01
Ελβετία	191.091.494	0,96
Δ. της Κορέας	190.192.269	0,96
Μερικό Σύνολο	17.616.400.689	88,66
Σύνολο Εισαγωγών	19.870.325.340	

Εξαγωγές	1965	%
Ηνωμένο Βασίλειο	524.967.072	17,67
Ιαπωνία	494.375.104	16,64
ΗΠΑ	326.377.216	10,99

Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	5.429.289.734	24,70
ΗΠΑ	2.199.795.350	10,01
Ειδικές Κατηγορίες	1.330.536.336	6,05

Νέα Ζηλανδία	187.769.696	6,32	Νέα Ζηλανδία	1.081.077.441	4,92
Κίνα	164.476.240	5,54	ΕΣΣΔ	1.051.504.854	4,78
Γαλλία	127.542.304	4,29	Ην. Βασίλειο	934.529.656	4,25
Ιταλία	105.600.640	3,55	Κίνα	776.615.852	3,53
ΠΟΔ Γερμανίας	99.878.976	3,36	Σιγκαπούρη	566.317.219	2,58
ΕΣΣΔ	90.672.680	3,05	Παπούα Νέα Γουινέα	514.176.670	2,34
Μαλαισία	85.577.008	2,88	Αίγυπτος	498.204.749	2,27
Παπούα Νέα Γουινέα	66.242.688	2,23	ΠΟΔ Γερμανίας	484.386.489	2,20
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	57.643.944	1,94	Μαλαισία	476.331.540	2,17
Ινδία	49.692.572	1,67	Δ. της Κορέας	475.662.364	2,16
Καναδάς	41.559.304	1,40	Ιταλία	436.252.147	1,98
Ολλανδία	39.308.396	1,32	Καναδάς	430.765.223	1,96
Χονγκ Κονγκ, SAR	38.165.400	1,28	Other Asia, nes	394.153.310	1,79
Μερικό Σύνολο	2.499.849.240	84,14	Γαλλία	384.294.609	1,75
Σύνολο Εξαγωγών	2.971.081.472		Ινδονησία	358.130.401	1,63
			Χονγκ Κονγκ, SAR	315.295.198	1,43
			Ιράν	279.376.064	1,27
			Σαουδική Αραβία	273.779.007	1,25
			Ολλανδία	254.017.981	1,16
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	217.425.300	0,99
			Μερικό Σύνολο	19.161.917.494	87,16
			Σύνολο Εξαγωγών	21.984.814.082	

Φιλιππίνες

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	307.954.208	34,51
Ιαπωνία	212.900.848	23,86
ΠΟΔ Γερμανίας	41.091.736	4,60
Ηνωμένο Βασίλειο	35.940.428	4,03
Μιανμάρ	32.405.948	3,63
Καναδάς	26.042.984	2,92
Ολλανδία	23.160.336	2,60
Αυστραλία	19.935.884	2,23
Ινδονησία	19.467.304	2,18
Σαουδική Αραβία	16.373.685	1,83
Ταϊλάνδη	15.523.550	1,74
Ιράκ	15.447.562	1,73
Μαλαισία	12.691.500	1,42
Γαλλία	11.385.032	1,28
Ιράν	10.720.048	1,20
Χονγκ Κονγκ, SAR	9.478.546	1,06
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.435.324	1,06
Ιταλία	8.719.331	0,98
Μερικό Σύνολο	828.674.254	92,87
Σύνολο Εισαγωγών	892.338.432	

Φιλιππίνες

Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.956.534.784	23,59
Ιαπωνία	1.651.293.696	19,91
Σαουδική Αραβία	825.406.848	9,95
Κουβέιτ	426.652.928	5,14
ΠΟΔ Γερμανίας	345.344.480	4,16
Αυστραλία	244.419.616	2,95
Κίνα	221.091.168	2,67
Ιράκ	205.029.488	2,47
Χονγκ Κονγκ, SAR	203.058.880	2,45
Other Asia, nes	191.221.616	2,31
Ην. Βασίλειο	190.469.104	2,30
Ινδονησία	186.955.136	2,25
Μαλαισία	162.102.832	1,95
Δ. της Κορέας	145.364.176	1,75
Σιγκαπούρη	131.930.368	1,59
Ολλανδία	118.914.656	1,43
Βραζιλία	111.315.160	1,34
Μπαχρέιν	109.979.816	1,33
Γαλλία	94.120.656	1,13
Νέα Ζηλανδία	84.688.480	1,02
Ομάν	81.089.344	0,98
Καναδάς	80.179.104	0,97
Μερικό Σύνολο	7.767.162.336	93,64
Σύνολο Εισαγωγών	8.294.592.512	

Εξαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	347.986.720	45,45

Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	1.593.387.520	27,53

Ιαπωνία	216.665.808	28,30	Ιαπωνία	1.540.032.896	26,61
Ολλανδία	59.492.508	7,77	Ολλανδία	365.767.200	6,32
ΠΟΔ Γερμανίας	46.864.976	6,12	ΠΟΔ Γερμανίας	255.059.952	4,41
Other Asia, nes	12.535.514	1,64	Δ. της Κορέας	202.551.632	3,50
Σουηδία	10.590.229	1,38	Χονγκ Κονγκ, SAR	191.648.112	3,31
Δανία	9.478.941	1,24	ΕΣΣΔ	189.291.136	3,27
Δ. της Κορέας	8.956.069	1,17	Ην. Βασίλειο	146.606.704	2,53
Ηνωμένο Βασίλειο	8.426.710	1,10	Σιγκαπούρη	112.607.080	1,95
Ιταλία	8.144.589	1,06	Ινδονησία	107.150.864	1,85
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>729.142.064</i>	<i>95,23</i>	Other Asia, nes	100.551.848	1,74
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>765.651.584</i>		Αυστραλία	97.888.896	1,69
			Γαλλία	94.916.264	1,64
			Μαλαισία	94.286.896	1,63
			Ιταλία	66.662.744	1,15
			Καναδάς	64.138.616	1,11
			Ταϊλάνδη	62.907.960	1,09
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.285.456.320</i>	<i>91,32</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>5.787.784.704</i>	

Ινδονησία

Ινδονησία

Εισαγωγές	1967	%
Ιαπωνία	180.705.920	28,33
ΠΟΔ Γερμανίας	78.384.752	12,29
Χονγκ Κονγκ, SAR	59.908.648	9,39
Κίνα	54.532.960	8,55
ΗΠΑ	52.080.804	8,17
Ολλανδία	47.404.572	7,43
Ηνωμένο Βασίλειο	21.727.300	3,41
Σιγκαπούρη	17.169.748	2,69
Other Asia, nes	14.128.025	2,21
Αυστραλία	13.839.688	2,17
Ταϊλάνδη	8.395.864	1,32
Ινδία	8.275.130	1,30
Ιταλία	7.977.378	1,25
Κένυα	7.937.989	1,24
Γιουγκοσλαβία	7.625.743	1,20
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	7.231.440	1,13
Γαλλία	6.714.985	1,05
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>594.040.946</i>	<i>93,13</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>637.849.728</i>	

Εισαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	3.413.012.992	31,50
ΗΠΑ	1.409.131.392	13,01
Σαουδική Αραβία	964.747.584	8,90
Σιγκαπούρη	936.253.952	8,64
ΠΟΔ Γερμανίας	685.249.536	6,32
Other Asia, nes	432.564.928	3,99
Αυστραλία	377.558.048	3,48
Ταϊλάνδη	288.068.768	2,66
Ην. Βασίλειο	261.210.000	2,41
Γαλλία	235.615.424	2,17
Δ. της Κορέας	234.159.872	2,16
Κίνα	197.265.280	1,82
Χονγκ Κονγκ, SAR	139.390.288	1,29
Ολλανδία	115.496.144	1,07
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.689.724.208</i>	<i>89,43</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.834.385.920</i>	

Εξαγωγές	1967	%
Ιαπωνία	194.511.456	29,23
ΗΠΑ	113.339.448	17,03
Σιγκαπούρη	65.655.796	9,87
Αυστραλία	60.833.108	9,14
ΠΟΔ Γερμανίας	56.616.240	8,51
Ολλανδία	41.557.888	6,25
Ηνωμένο Βασίλειο	24.503.614	3,68
Φιλιππίνες	22.086.744	3,32
ΕΣΣΔ	14.773.296	2,22
Χονγκ Κονγκ, SAR	12.937.404	1,94

Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	10.792.395.776	49,26
ΗΠΑ	4.303.338.496	19,64
Σιγκαπούρη	2.483.544.064	11,34
Τρινιτάντ και Τομπάγκο	734.811.904	3,35
Ολλανδία	414.893.696	1,89
ΠΟΔ Γερμανίας	388.999.584	1,78
Other Asia, nes	356.635.872	1,63
Αυστραλία	339.107.392	1,55
Δ. της Κορέας	293.580.896	1,34
Ιταλία	254.411.216	1,16

Βέλγιο-Λουξεμβούργο	8.814.262	1,32	Μερικό Σύνολο	20.361.718.896	92,94
Γαλλία	7.586.586	1,14	Σύνολο Εξαγωγών	21.908.889.600	
Ταϊλάνδη	6.741.286	1,01			
Ιταλία	6.630.080	1,00			
Πολωνία	6.607.365	0,99			
Μερικό Σύνολο	643.194.573	96,65			
Σύνολο Εξαγωγών	665.456.128				

Σιγκαπούρη

Σιγκαπούρη

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Μαλαισία	360.865.984	29,05	Ιαπωνία	4.283.219.628	17,84
Ιαπωνία	137.571.680	11,07	ΗΠΑ	3.383.219.548	14,10
Ηνωμένο Βασίλειο	135.169.712	10,88	Μαλαισία	3.326.399.687	13,86
Κίνα	73.323.048	5,90	Σαουδική Αραβία	2.997.616.133	12,49
ΗΠΑ	63.170.520	5,08	Κουβέιτ	1.326.991.373	5,53
Αυστραλία	54.205.812	4,36	Ην. Βασίλειο	827.962.148	3,45
Ταϊλάνδη	48.147.184	3,88	ΠΟΔ Γερμανίας	783.976.407	3,27
Κουβέιτ	43.746.128	3,52	Κίνα	622.743.769	2,59
Χονγκ Κονγκ, SAR	35.582.376	2,86	Other Asia, nes	568.575.349	2,37
ΠΟΔ Γερμανίας	34.096.772	2,74	Αυστραλία	543.305.438	2,26
Ιράν	33.548.076	2,70	Χονγκ Κονγκ, SAR	493.235.612	2,05
Ινδία	18.757.304	1,51	Ταϊλάνδη	476.347.500	1,98
Ολλανδία	16.232.567	1,31	Γαλλία	326.761.025	1,36
Ελβετία	15.371.305	1,24	Μπαχρέιν	311.936.566	1,30
Καμπότζη	15.174.448	1,22	Δ. της Κορέας	273.316.538	1,14
Γαλλία	12.761.822	1,03	Ολλανδία	243.463.944	1,01
Other Asia, nes	12.587.548	1,01	Μερικό Σύνολο	20.789.070.665	86,61
Μερικό Σύνολο	1.110.312.286	89,38	Σύνολο Εισαγωγών	24.002.654.535	
Σύνολο Εισαγωγών	1.242.297.088				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Μαλαισία	389.824.992	40,08	Μαλαισία	2.906.368.640	15,00
Ηνωμένο Βασίλειο	62.851.836	6,46	ΗΠΑ	2.464.164.519	12,72
Χονγκ Κονγκ, SAR	43.357.592	4,46	Ιαπωνία	1.560.336.500	8,05
ΕΣΣΔ	41.351.992	4,25	Χονγκ Κονγκ, SAR	1.493.802.272	7,71
ΗΠΑ	40.777.568	4,19	Ταϊλάνδη	845.679.553	4,36
Ιαπωνία	36.651.808	3,77	Αυστραλία	780.913.806	4,03
π. Δ. του Βιετνάμ	36.585.724	3,76	ΠΟΔ Γερμανίας	582.952.695	3,01
Αυστραλία	30.621.062	3,15	Ην. Βασίλειο	499.727.945	2,58
Ταϊλάνδη	22.181.886	2,28	Ινδία	449.484.416	2,32
ΠΟΔ Γερμανίας	18.921.108	1,95	Γαλλία	423.517.409	2,19
Γαλλία	15.010.905	1,54	Σαουδική Αραβία	385.423.190	1,99
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	14.890.325	1,53	Ολλανδία	366.443.786	1,89
Ιταλία	14.256.757	1,47	Νέα Ζηλανδία	350.699.339	1,81
Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	13.715.977	1,41	Other Asia, nes	328.090.234	1,69
Ολλανδία	11.382.541	1,17	Κίνα	307.521.295	1,59
Νέα Ζηλανδία	10.198.640	1,05	Δ. της Κορέας	290.650.681	1,50
Μερικό Σύνολο	802.580.713	82,53	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	283.337.410	1,46
Σύνολο Εξαγωγών	972.518.656		Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	276.594.609	1,43
			Φιλιππίνες	273.933.026	1,41
			Νιγηρία	271.528.546	1,40

Μπαγκλαντές	249.541.558	1,29
Ιταλία	249.108.605	1,29
Παναμάς	245.611.460	1,27
ΕΣΣΔ	236.938.002	1,22
Λιβερία	211.663.598	1,09
Πακιστάν	206.889.374	1,07
Other Africa, nes	192.300.341	0,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>16.733.222.809</i>	<i>86,36</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>19.375.462.889</i>	

Μαλαισία			Μαλαισία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	216.120.176	19,80	Ιαπωνία	2.463.784.192	22,95
Ιαπωνία	112.703.552	10,32	ΗΠΑ	1.611.611.520	15,01
Σιγκαπούρη	112.643.968	10,32	Σιγκαπούρη	1.251.795.328	11,66
Ταϊλάνδη	100.046.896	9,17	Σαουδική Αραβία	664.667.200	6,19
Κίνα	74.724.160	6,85	ΠΟΔ Γερμανίας	584.848.768	5,45
ΗΠΑ	65.262.200	5,98	Ην. Βασίλειο	584.070.208	5,44
Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	63.196.796	5,79	Αυστραλία	576.248.128	5,37
Αυστραλία	59.965.300	5,49	Ταϊλάνδη	319.718.656	2,98
ΠΟΔ Γερμανίας	45.754.656	4,19	Κίνα	253.409.936	2,36
Χονγκ Κονγκ, SAR	45.724.168	4,19	Other Asia, nes	251.082.512	2,34
Ολλανδία	20.730.344	1,90	Γαλλία	195.423.616	1,82
Ινδία	18.534.080	1,70	Δ. της Κορέας	192.022.432	1,79
Σαουδική Αραβία	16.363.027	1,50	Χονγκ Κονγκ, SAR	147.653.088	1,38
Κουβέιτ	13.977.735	1,28	Σουηδία	133.473.280	1,24
Γαλλία	12.579.652	1,15	Ιταλία	127.371.808	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>978.326.710</i>	<i>89,62</i>	Καναδάς	117.333.728	1,09
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.091.585.024</i>		Νέα Ζηλανδία	107.442.864	1,00
			Φιλιππίνες	106.774.520	0,99
			Κουβέιτ	104.588.096	0,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.793.319.880</i>	<i>91,23</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.734.640.128</i>	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Σιγκαπούρη	294.486.112	23,86	Ιαπωνία	2.954.142.976	22,83
Ιαπωνία	193.831.744	15,70	Σιγκαπούρη	2.473.692.672	19,12
ΗΠΑ	182.523.296	14,79	ΗΠΑ	2.113.945.728	16,34
Ηνωμένο Βασίλειο	91.375.496	7,40	Ολλανδία	777.093.696	6,01
ΕΣΣΔ	73.705.776	5,97	ΠΟΔ Γερμανίας	467.388.352	3,61
ΠΟΔ Γερμανίας	37.982.280	3,08	Ηνωμένο Βασίλειο	357.775.584	2,77
Ιταλία	35.710.440	2,89	ΕΣΣΔ	289.841.152	2,24
Αυστραλία	34.697.008	2,81	Ινδία	285.313.408	2,21
Καναδάς	28.556.928	2,31	Δ. της Κορέας	261.592.480	2,02
Γαλλία	27.903.044	2,26	Χονγκ Κονγκ, SAR	243.091.824	1,88
Φιλιππίνες	26.037.174	2,11	Γαλλία	229.168.064	1,77
Ινδία	21.026.488	1,70	Other Asia, nes	229.008.736	1,77
Ολλανδία	20.220.560	1,64	Κίνα	216.540.416	1,67
Χονγκ Κονγκ, SAR	15.128.005	1,23	Ιταλία	208.528.544	1,61
Γιουγκοσλαβία	12.685.053	1,03	Φιλιππίνες	196.401.936	1,52
Πολωνία	12.435.418	1,01	Ταϊλάνδη	188.032.000	1,45
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.108.304.822</i>	<i>89,79</i>	Αυστραλία	185.009.088	1,43

Σύνολο Εξαγωγών	1.234.273.792	Μερικό Σύνολο	11.676.566.656	90,24
		Σύνολο Εξαγωγών	12.939.227.136	

Ταϊλάνδη			Ταϊλάνδη		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	249.494.928	32,41	Ιαπωνία	1.952.462.336	20,66
ΗΠΑ	144.595.024	18,78	ΗΠΑ	1.571.876.096	16,63
ΠΟΔ Γερμανίας	74.047.976	9,62	Σαουδική Αραβία	932.820.672	9,87
Ηνωμένο Βασίλειο	65.686.128	8,53	Σιγκαπούρη	596.653.760	6,31
Ολλανδία	24.011.324	3,12	Κατάρ	504.735.776	5,34
Χονγκ Κονγκ, SAR	19.307.028	2,51	Κίνα	416.767.168	4,41
Other Asia, nes	17.822.958	2,32	ΠΟΔ Γερμανίας	401.464.704	4,25
Ινδονησία	17.297.508	2,25	Ην. Βασίλειο	245.716.784	2,60
Αυστραλία	15.610.171	2,03	Ολλανδία	228.328.976	2,42
Ιταλία	15.523.232	2,02	Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	216.975.296	2,30
Ιράν	15.488.980	2,01	Δ. της Κορέας	197.614.032	2,09
Δανία	9.724.959	1,26	Other Asia, nes	193.118.672	2,04
Ελβετία	8.124.919	1,06	Αυστραλία	173.254.544	1,83
Μαλαισία	8.048.374	1,05	Μαλαισία	165.902.464	1,76
Γαλλία	7.873.570	1,02	Καναδάς	132.164.872	1,40
Ομάν	7.613.563	0,99	Ιταλία	130.091.928	1,38
Μερικό Σύνολο	700.270.642	90,98	Σουηδία	101.732.416	1,08
Σύνολο Εισαγωγών	769.736.768		Γαλλία	93.321.384	0,99
			Μερικό Σύνολο	8.255.001.880	87,35
			Σύνολο Εισαγωγών	9.450.269.696	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	113.183.672	18,23	Ιαπωνία	981.609.536	15,09
Μαλαισία	90.532.224	14,58	Ολλανδία	861.501.248	13,24
Ινδία	42.725.856	6,88	ΗΠΑ	822.996.224	12,65
Χονγκ Κονγκ, SAR	41.081.276	6,62	Σιγκαπούρη	502.665.024	7,73
ΗΠΑ	40.077.464	6,46	Χονγκ Κονγκ, SAR	329.826.016	5,07
Σιγκαπούρη	38.350.640	6,18	Μαλαισία	292.560.672	4,50
ΠΟΔ Γερμανίας	30.553.828	4,92	ΠΟΔ Γερμανίας	269.250.304	4,14
Ηνωμένο Βασίλειο	26.247.154	4,23	Ινδονησία	236.142.048	3,63
Ολλανδία	24.595.912	3,96	ΕΣΣΔ	164.414.544	2,53
Σρι Λάνκα	20.064.400	3,23	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	161.834.080	2,49
Φιλιππίνες	14.551.275	2,34	Ιταλία	127.619.296	1,96
Λάος	13.964.452	2,25	Ελβετία	126.031.584	1,94
Ινδονησία	12.640.988	2,04	Κίνα	123.600.848	1,90
Ιταλία	11.986.316	1,93	Ην. Βασίλειο	121.741.760	1,87
π. Δ. του Βιετνάμ	9.781.421	1,58	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	115.099.832	1,77
Γαλλία	9.319.128	1,50	Σαουδική Αραβία	113.288.240	1,74
Σαουδική Αραβία	8.856.427	1,43	Γαλλία	107.044.240	1,65
Βερμούδα	6.377.470	1,03	Ιράν	104.066.592	1,60
Μερικό Σύνολο	554.889.903	89,38	Other Asia, nes	87.497.800	1,35
Σύνολο Εξαγωγών	620.848.704		Σενεγάλη	76.072.856	1,17
			Νιγηρία	72.645.696	1,12
			Αυστραλία	69.865.160	1,07
			Μερικό Σύνολο	5.867.373.600	90,19
			Σύνολο Εξαγωγών	6.505.297.920	

Καμπότζη			Καμπότζη		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	20.642.764	20,05	<i>NDA</i>		
Ιαπωνία	17.442.822	16,95			
Κίνα	14.045.141	13,65			
Ηνωμένο Βασίλειο	5.298.653	5,15			
Τσεχοσλοβακία	5.156.536	5,01			
ΠΟΔ Γερμανίας	4.472.058	4,34			
Σιγκαπούρη	3.804.263	3,70			
Ινδονησία	3.478.733	3,38			
Ινδία	3.467.614	3,37			
ΗΠΑ	3.104.579	3,02			
ΕΣΣΔ	2.568.975	2,50			
Γιουγκοσλαβία	2.488.569	2,42			
Πολωνία	2.485.814	2,42			
Βουλγαρία	2.076.444	2,02			
ΠΔ Βιετνάμ	1.949.389	1,89			
Χονγκ Κονγκ, SAR	1.943.171	1,89			
Ελβετία	1.197.052	1,16			
Πορτογαλία	1.156.500	1,12			
Ιταλία	1.135.002	1,10			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>97.914.079</i>	<i>95,13</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>102.930.840</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	20.270.182	19,23	<i>NDA</i>		
Σιγκαπούρη	15.463.652	14,67			
Ζάμπια	10.735.603	10,18			
Χονγκ Κονγκ, SAR	7.909.799	7,50			
Κίνα	6.507.099	6,17			
Φιλιππίνες	5.694.395	5,40			
Ιαπωνία	5.485.834	5,20			
Βουλγαρία	3.756.802	3,56			
ΠΟΔ Γερμανίας	3.593.812	3,41			
Ινδία	3.080.637	2,92			
ΗΠΑ	3.035.807	2,88			
Σενεγάλη	2.902.712	2,75			
ΠΔ Βιετνάμ	2.160.724	2,05			
Γιουγκοσλαβία	1.881.273	1,78			
Ηνωμένο Βασίλειο	1.869.487	1,77			
Μαδαγασκάρη	1.413.684	1,34			
Ιταλία	1.214.863	1,15			
ΕΣΣΔ	1.204.849	1,14			
Ισπανία	1.108.511	1,05			
Ολλανδία	1.087.581	1,03			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>100.377.306</i>	<i>95,21</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>105.428.728</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		
π. Δ. του Βιετνάμ (FR Vietnam)			Βιετνάμ (704)		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	161.594.704	45,39	<i>NDA</i>		####
Other Asia, nes	47.014.740	13,20			####

Ιαπωνία	32.860.378	9,23		####
Δ. της Κορέας	18.047.572	5,07		####
Μαλαισία	13.617.616	3,82		####
Γαλλία	11.957.697	3,36		####
ΠΟΔ Γερμανίας	8.106.768	2,28		####
Ινδία	8.013.058	2,25		####
Ιταλία	7.169.289	2,01		####
Πορτογαλία	5.840.387	1,64		####
Ηνωμένο Βασίλειο	5.238.586	1,47		####
Ταϊλάνδη	4.081.497	1,15		####
Τυνησία	3.594.964	1,01		####
Μερικό Σύνολο	327.137.256	91,88	Μερικό Σύνολο	0 ####
Σύνολο Εισαγωγών	356.048.800		Σύνολο Εισαγωγών	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	11.903.770	33,54	NDA		####
ΠΟΔ Γερμανίας	5.590.567	15,75			####
Ηνωμένο Βασίλειο	4.397.336	12,39			####
Ιαπωνία	3.938.305	11,10			####
Σιγκαπούρη	2.402.638	6,77			####
Χονγκ Κονγκ, SAR	1.795.508	5,06			####
Ιταλία	1.693.412	4,77			####
ΗΠΑ	1.414.798	3,99			####
Ολλανδία	631.511	1,78			####
Ισπανία	513.567	1,45			####
Other Asia, nes	473.396	1,33			####
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	418.407	1,18			####
Μερικό Σύνολο	35.173.215	99,12	Μερικό Σύνολο	0	####
Σύνολο Εξαγωγών	35.486.648		Σύνολο Εξαγωγών		

Λάος			Λάος		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ταϊλάνδη	8.496.135	25,83	NDA		####
ΗΠΑ	8.232.112	25,03			####
Ηνωμένο Βασίλειο	2.837.682	8,63			####
Ιαπωνία	2.642.105	8,03			####
Γαλλία	1.822.685	5,54			####
Μαλαισία	1.821.055	5,54			####
Ινδονησία	1.812.787	5,51			####
Other Asia, nes	1.506.645	4,58			####
Χονγκ Κονγκ, SAR	1.229.248	3,74			####
ΠΟΔ Γερμανίας	613.340	1,86			####
Μερικό Σύνολο	31.013.794	94,30	Μερικό Σύνολο	0	####
Σύνολο Εισαγωγών	32.887.022		Σύνολο Εισαγωγών		

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Σιγκαπούρη	316.830	31,66	NDA		####
Ταϊλάνδη	275.532	27,53			####
Μαλαισία	272.703	27,25			####
ΠΟΔ Γερμανίας	74.258	7,42			####
Χονγκ Κονγκ, SAR	38.070	3,80			####
Γαλλία	10.657	1,06			####

Μερικό Σύνολο	988.050	98,74	Μερικό Σύνολο	0	####
Σύνολο Εξαγωγών	1.000.679		Σύνολο Εξαγωγών		

Μιανμάρ			Μιανμάρ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	71.452.320	28,89	NDA		####
Κίνα	27.577.566	11,15			####
Ηνωμένο Βασίλειο	21.806.454	8,82			####
ΗΠΑ	16.583.483	6,71			####
Πακιστάν (Αν και Δυτ.)	13.062.083	5,28			####
Ινδία	12.418.256	5,02			####
Ολλανδία	9.897.742	4,00			####
ΠΟΔ Γερμανίας	8.669.779	3,51			####
Αυστραλία	7.381.411	2,98			####
ΕΣΣΔ	7.131.334	2,88			####
Πολωνία	6.221.394	2,52			####
Ιταλία	5.749.187	2,32			####
Τσεχοσλοβακία	5.538.640	2,24			####
Μαλαισία	4.090.753	1,65			####
Γαλλία	4.077.228	1,65			####
Γιουγκοσλαβία	2.901.465	1,17			####
Σρι Λάνκα	2.471.086	1,00			####
Μερικό Σύνολο	227.030.181	91,80	Μερικό Σύνολο	0	####
Σύνολο Εισαγωγών	247.310.000		Σύνολο Εισαγωγών		

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Φιλιππίνες	30.923.752	13,76	NDA		####
Σρι Λάνκα	25.672.128	11,42			####
Ινδία	23.043.640	10,25			####
Ιαπωνία	22.237.012	9,90			####
Κίνα	18.734.316	8,34			####
ΕΣΣΔ	13.509.101	6,01			####
Ηνωμένο Βασίλειο	12.851.675	5,72			####
Ινδονησία	8.018.334	3,57			####
Μαλαισία	7.194.250	3,20			####
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	7.021.940	3,12			####
Δανία	5.485.316	2,44			####
ΠΟΔ Γερμανίας	5.335.029	2,37			####
Σιγκαπούρη	5.003.274	2,23			####
Ολλανδία	4.669.817	2,08			####
Μαυρίκιος	4.256.009	1,89			####
Ιταλία	3.762.818	1,67			####
Χονγκ Κονγκ, SAR	2.992.692	1,33			####
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2.692.278	1,20			####
Ισπανία	2.507.654	1,12			####
Σουηδία	2.369.435	1,05			####
Μερικό Σύνολο	208.280.470	92,69	Μερικό Σύνολο	0	####
Σύνολο Εξαγωγών	224.711.424		Σύνολο Εξαγωγών		

Μπαγκλαντές			Μπαγκλαντές		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			ΗΠΑ	303.527.456	15,33

	Ιαπωνία	270.323.712	13,66
	Σιγκαπούρη	186.619.456	9,43
	Ην. Βασίλειο	166.595.104	8,42
	Κίνα	100.856.248	5,09
	Ινδία	100.797.304	5,09
	ΠΟΔ Γερμανίας	85.265.664	4,31
	Δ. της Κορέας	80.682.592	4,08
	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	61.640.496	3,11
	Πακιστάν	54.480.632	2,75
	Αυστραλία	53.248.344	2,69
	Μαλαισία	50.881.320	2,57
	Καναδάς	42.319.960	2,14
	Ολλανδία	38.269.592	1,93
	ΕΣΣΔ	30.388.444	1,54
	Γαλλία	24.750.992	1,25
	Ιταλία	22.180.548	1,12
	Σαουδική Αραβία	20.939.462	1,06
Μερικό Σύνολο	Μερικό Σύνολο	1.693.767.326	85,56
Σύνολο Εισαγωγών	Σύνολο Εισαγωγών	1.979.545.600	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
NDA			ΗΠΑ	86.599.912	11,70
			Πακιστάν	70.509.616	9,52
			Ιράν	39.978.552	5,40
			Σουδάν	39.502.400	5,34
			ΕΣΣΔ	37.851.224	5,11
			Κίνα	36.726.164	4,96
			Ιταλία	31.454.164	4,25
			Μοζαμβίκη	30.641.862	4,14
			Ην. Βασίλειο	29.566.752	3,99
			Συρία	25.488.956	3,44
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.914.630	3,23
			Αυστραλία	23.310.708	3,15
			Ιαπωνία	22.692.756	3,07
			Ολλανδία	19.411.404	2,62
			Αίγυπτος	17.116.012	2,31
			Ιράκ	16.877.388	2,28
			ΠΟΔ Γερμανίας	15.377.005	2,08
			Βραζιλία	11.748.724	1,59
			Σιγκαπούρη	11.398.725	1,54
			Μιανμάρ	8.708.519	1,18
			Γαλλία	7.975.592	1,08
			Πολωνία	7.964.522	1,08
			Τουρκία	7.790.408	1,05
			Καναδάς	7.715.869	1,04
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	630.321.864	85,14
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	740.367.488	

Νεπάλ			Νεπάλ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			Ιαπωνία	48.626.117	21,49
			Κίνα	27.658.650	12,22

			Ην. Βασίλειο	25.767.679	11,39
			Δ. της Κορέας	22.246.935	9,83
			ΕΣΣΔ	17.264.816	7,63
			Ιράκ	14.709.399	6,50
			ΗΠΑ	12.396.885	5,48
			ΠΟΔ Γερμανίας	8.308.727	3,67
			Σιγκαπούρη	8.104.756	3,58
			Χονγκ Κονγκ, SAR	6.887.053	3,04
			Αυστραλία	3.634.762	1,61
			Ταϊλάνδη	3.448.085	1,52
			Ινδονησία	3.416.475	1,51
			Σουηδία	2.833.278	1,25
			Σαουδική Αραβία	2.315.608	1,02
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>207.619.225</i>	<i>91,76</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>226.269.931</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΕΣΣΔ	13.266.566	14,16
			ΗΠΑ	11.126.942	11,88
			ΠΟΔ Γερμανίας	8.668.738	9,25
			Ιαπωνία	6.936.667	7,41
			Ην. Βασίλειο	6.710.126	7,16
			Μπαγκλαντές	5.292.209	5,65
			Πακιστάν	5.204.065	5,56
			Μαυριτανία	4.764.503	5,09
			Σιγκαπούρη	3.502.126	3,74
			Αίγυπτος	3.493.809	3,73
			Κίνα	3.067.241	3,27
			Πολωνία	3.040.762	3,25
			Ιταλία	2.934.455	3,13
			Βουλγαρία	1.913.142	2,04
			Καναδάς	1.760.224	1,88
			Χονγκ Κονγκ, SAR	1.629.940	1,74
			Ελβετία	1.564.092	1,67
			Ισπανία	1.369.016	1,46
			Σρι Λάνκα	1.247.372	1,33
			Ρουμανία	999.522	1,07
			Μαρόκο	931.236	0,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>89.422.753</i>	<i>95,46</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>93.672.497</i>	

Ινδία			Ινδία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	973.842.112	34,62	Ειδικές Κατηγορίες	2.238.349.824	16,20
Ηνωμένο Βασίλειο	329.802.240	11,73	ΗΠΑ	1.587.767.552	11,49
ΠΟΔ Γερμανίας	296.340.672	10,54	Ιράν	1.435.953.664	10,39
Ιαπωνία	174.564.144	6,21	Ιράκ	1.061.443.840	7,68
ΕΣΣΔ	169.777.792	6,04	Ην. Βασίλειο	744.262.784	5,39
Ιράν	63.064.608	2,24	ΠΟΔ Γερμανίας	727.445.824	5,26
Αυστραλία	48.966.964	1,74	Ιαπωνία	690.637.376	5,00
Καναδάς	48.212.700	1,71	Σαουδική Αραβία	632.075.904	4,57
Ιταλία	43.851.836	1,56	ΕΣΣΔ	548.880.640	3,97

Τσεχοσλοβακία	41.977.760	1,49	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	393.842.208	2,85
Γαλλία	38.944.436	1,38	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	335.313.984	2,43
Ταϊλάνδη	37.692.376	1,34	Καναδάς	323.062.688	2,34
Ολλανδία	37.411.020	1,33	Μαλαισία	316.798.592	2,29
Αίγυπτος	35.842.104	1,27	Γαλλία	286.179.392	2,07
Ελβετία	29.511.712	1,05	Βραζιλία	236.016.624	1,71
Πολωνία	28.982.984	1,03	Ιταλία	176.616.352	1,28
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	27.396.590	0,97	Αυστραλία	173.343.680	1,25
Μερικό Σύνολο	2.426.182.050	86,26	Ολλανδία	158.807.024	1,15
Σύνολο Εισαγωγών	2.812.611.072		Δ. της Κορέας	156.091.552	1,13
			Ελβετία	140.102.528	1,01
			Μερικό Σύνολο	12.362.992.032	89,47
			Σύνολο Εισαγωγών	13.818.702.848	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	314.042.688	18,57	ΕΣΣΔ	1.267.504.768	16,83
Ηνωμένο Βασίλειο	310.935.488	18,39	ΗΠΑ	849.671.616	11,29
ΕΣΣΔ	183.044.448	10,83	Ιαπωνία	730.182.016	9,70
Ιαπωνία	115.357.392	6,82	Ην. Βασίλειο	459.813.568	6,11
Αίγυπτος	53.523.896	3,17	ΠΟΔ Γερμανίας	427.927.904	5,68
Καναδάς	43.634.696	2,58	Σαουδική Αραβία	205.612.016	2,73
Αυστραλία	39.569.356	2,34	Ιταλία	198.565.552	2,64
ΠΟΔ Γερμανίας	36.875.056	2,18	Ολλανδία	182.418.752	2,42
Τσεχοσλοβακία	33.145.140	1,96	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	177.335.712	2,36
Νεπάλ	31.871.764	1,89	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	177.283.392	2,35
ΠΛΔ Γερμανίας	30.142.036	1,78	Γαλλία	167.650.384	2,23
Γιουγκοσλαβία	25.126.908	1,49	Ελβετία	140.126.608	1,86
Σρι Λάνκα	24.630.854	1,46	Κουβέιτ	131.506.592	1,75
Μαλαισία	22.805.544	1,35	Ιράν	124.069.152	1,65
Γαλλία	22.302.408	1,32	Αυστραλία	106.299.832	1,41
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	20.957.488	1,24	Σιγκαπούρη	97.756.408	1,30
Πολωνία	18.178.276	1,08	Αίγυπτος	93.425.184	1,24
Ιταλία	17.585.122	1,04	Μπαγκλαντές	90.626.792	1,20
Ολλανδία	17.255.844	1,02	Χονγκ Κονγκ, SAR	87.137.888	1,16
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	16.364.064	0,97	Σρι Λάνκα	85.528.464	1,14
Μερικό Σύνολο	1.377.348.468	81,46	Ρουμανία	72.022.512	0,96
Σύνολο Εξαγωγών	1.690.767.360		Μερικό Σύνολο	5.872.465.112	78,00
			Σύνολο Εξαγωγών	7.529.142.272	

Σρι Λάνκα

Σρι Λάνκα

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	55.313.748	17,87	Ιαπωνία	260.341.888	12,79
Ινδία	27.813.952	8,98	Σαουδική Αραβία	213.465.184	10,49
Κίνα	23.890.420	7,72	Ην. Βασίλειο	194.005.248	9,53
Ιαπωνία	23.337.936	7,54	Ιράκ	125.994.776	6,19
ΕΣΣΔ	20.986.154	6,78	Ιράν	109.783.416	5,39
Αυστραλία	19.652.660	6,35	Ινδία	96.469.984	4,74
Μιανμάρ	15.482.051	5,00	Σιγκαπούρη	91.997.048	4,52
ΗΠΑ	11.756.744	3,80	ΗΠΑ	90.313.288	4,44
Ολλανδία	9.887.990	3,19	Γαλλία	79.234.968	3,89
ΠΟΔ Γερμανίας	9.804.280	3,17	ΠΟΔ Γερμανίας	71.262.656	3,50
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	9.655.524	3,12	Κίνα	50.837.048	2,50

Γαλλία	8.613.747	2,78	Ολλανδία	46.728.456	2,30
Πολωνία	7.199.314	2,33	Χονγκ Κονγκ, SAR	41.706.072	2,05
Ταϊλάνδη	6.021.461	1,94	Αυστραλία	39.507.760	1,94
Ιταλία	5.488.039	1,77	Βραζιλία	37.513.036	1,84
Ιράν	4.293.870	1,39	Δ. της Κορέας	35.286.376	1,73
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.975.321	1,28	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	33.411.614	1,64
Αίγυπτος	3.704.036	1,20	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	31.660.592	1,56
Μερικό Σύνολο	266.877.247	86,20	Πακιστάν	30.052.556	1,48
Σύνολο Εισαγωγών	309.599.136		Κένυα	29.533.684	1,45
			Σουηδία	27.111.064	1,33
			Other Asia, nes	24.689.268	1,21
			Καναδάς	24.354.332	1,20
			Μιανμάρ	23.574.852	1,16
			Κουβέιτ	20.300.742	1,00
			Μερικό Σύνολο	1.829.135.908	89,87
			Σύνολο Εισαγωγών	2.035.396.992	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	106.328.168	25,98	Bunkers	121.761.584	11,61
Κίνα	36.287.468	8,87	ΗΠΑ	116.228.600	11,08
ΗΠΑ	30.788.676	7,52	Ην. Βασίλειο	77.285.480	7,37
Αυστραλία	21.135.620	5,17	ΠΟΔ Γερμανίας	55.441.360	5,29
Ιράκ	20.678.296	5,05	Κίνα	51.170.040	4,88
ΕΣΣΔ	20.415.672	4,99	Ιράκ	36.981.352	3,53
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	19.315.552	4,72	Σαουδική Αραβία	36.605.524	3,49
Καναδάς	13.487.789	3,30	Ινδία	34.445.512	3,28
ΠΟΔ Γερμανίας	13.223.789	3,23	Πακιστάν	34.278.408	3,27
Ινδία	9.209.407	2,25	Αίγυπτος	34.206.848	3,26
Ολλανδία	8.879.805	2,17	Ιαπωνία	33.378.612	3,18
Ιράν	8.660.849	2,12	Ιράν	33.139.440	3,16
Νέα Ζηλανδία	8.522.175	2,08	ΕΣΣΔ	31.297.016	2,98
Ιαπωνία	8.241.853	2,01	Ολλανδία	28.540.082	2,72
Ιταλία	7.835.195	1,91	Δ. της Υεμένης	23.003.300	2,19
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	6.882.401	1,68	Ιταλία	21.942.092	2,09
Bunkers	5.422.940	1,33	Other Asia, nes	20.543.644	1,96
Πολωνία	5.299.524	1,30	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	18.854.490	1,80
Ρουμανία	4.463.785	1,09	Κουβέιτ	17.410.892	1,66
ΠΛΔ Γερμανίας	4.108.272	1,00	Καναδάς	15.567.361	1,48
Μερικό Σύνολο	359.187.236	87,78	Γαλλία	15.025.132	1,43
Σύνολο Εξαγωγών	409.202.400		Λιβύη	14.364.398	1,37
			Σιγκαπούρη	12.266.350	1,17
			Ιορδανία	11.619.046	1,11
			Αυστραλία	11.411.331	1,09
			Συρία	11.274.559	1,08
			Χονγκ Κονγκ, SAR	10.476.971	1,00
			Μερικό Σύνολο	928.519.424	88,54
			Σύνολο Εξαγωγών	1.048.707.264	

Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)			Πακιστάν		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%

ΗΠΑ	364.835.616	34,98	ΗΠΑ	751.849.600	14,05
Ηνωμένο Βασίλειο	154.542.128	14,82	Ιαπωνία	548.849.408	10,26
ΠΟΔ Γερμανίας	146.780.464	14,07	Σαουδική Αραβία	513.220.736	9,59
Ιαπωνία	102.600.304	9,84	Κουβέιτ	507.473.888	9,48
Ιταλία	34.846.640	3,34	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	336.012.288	6,28
Καναδάς	21.790.124	2,09	Ην. Βασίλειο	302.630.528	5,66
Ινδία	20.598.856	1,97	ΠΟΔ Γερμανίας	241.836.544	4,52
Κίνα	18.388.714	1,76	Γαλλία	215.912.560	4,04
Γαλλία	17.378.580	1,67	Ιταλία	180.255.200	3,37
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.521.217	1,49	Κίνα	167.843.936	3,14
Ολλανδία	14.429.533	1,38	Μαλαισία	164.574.096	3,08
ΕΣΣΔ	13.771.141	1,32	Ιράκ	156.728.576	2,93
Ελβετία	11.113.550	1,07	Ολλανδία	99.802.448	1,87
Αφγανιστάν	10.130.512	0,97	Σιγκαπούρη	98.139.008	1,83
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>946.727.379</i>	<i>90,76</i>	Μπαγκλαντές	75.920.360	1,42
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.043.063.936</i>		Δ. της Κορέας	73.138.120	1,37
			Βραζιλία	67.873.248	1,27
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	64.341.204	1,20
			Αυστραλία	51.937.756	0,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.618.339.504</i>	<i>86,32</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>5.350.469.120</i>	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	70.881.456	13,42	Κίνα	221.276.336	8,45
ΗΠΑ	47.494.048	8,99	Ιαπωνία	203.591.904	7,78
Κίνα	43.097.900	8,16	Ιράν	199.060.128	7,60
Ινδία	28.921.492	5,48	Χονγκ Κονγκ, SAR	169.815.152	6,49
Ιαπωνία	23.958.832	4,54	ΠΟΔ Γερμανίας	142.851.376	5,46
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.558.440	4,46	Σαουδική Αραβία	141.783.136	5,41
Χονγκ Κονγκ, SAR	18.882.208	3,57	ΗΠΑ	139.287.456	5,32
Γαλλία	17.169.608	3,25	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	134.648.048	5,14
ΠΟΔ Γερμανίας	16.866.156	3,19	Ην. Βασίλειο	111.053.232	4,24
Ινδονησία	14.697.198	2,78	Ιταλία	83.509.792	3,19
Αυστραλία	14.286.716	2,70	Καμερούν	74.506.016	2,85
Μοζαμβίκη	13.010.433	2,46	Ινδία	70.709.816	2,70
Σρι Λάνκα	10.790.097	2,04	Γαλλία	60.294.788	2,30
Μιανμάρ	10.173.643	1,93	Κουβέιτ	58.312.496	2,23
Ιταλία	8.779.330	1,66	Μπαγκλαντές	54.656.972	2,09
Κούβα	8.314.814	1,57	Ελβετία	45.474.816	1,74
Ολλανδία	7.819.563	1,48	ΕΣΣΔ	42.648.624	1,63
Αφγανιστάν	7.042.793	1,33	Ολλανδία	40.163.184	1,53
Κουβέιτ	6.852.356	1,30	Σρι Λάνκα	38.739.792	1,48
Ομάν	6.783.430	1,28	Σιγκαπούρη	36.842.648	1,41
Πολωνία	6.616.099	1,25	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	32.545.692	1,24
Ισπανία	6.073.331	1,15	Ιράκ	32.054.058	1,22
Ζάμπια	6.066.700	1,15	Τουρκία	26.354.358	1,01
Γιουγκοσλαβία	5.872.002	1,11	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.160.179.820</i>	<i>82,50</i>
Αργεντινή	5.785.569	1,10	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.618.424.320</i>	
ΕΣΣΔ	5.572.834	1,06			
Νιγηρία	5.260.102	1,00			
Μαλαισία	5.176.957	0,98			
Κένυα	5.162.760	0,98			

Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	205.892.352	15,80	NDA		0,00
Ηνωμένο Βασίλειο	163.614.176	12,56			0,00
Ολλανδία	108.757.904	8,35			0,00
Γαλλία	80.286.448	6,16			0,00
ΗΠΑ	69.263.200	5,32			0,00
Ινδία	68.394.296	5,25			0,00
π.Δ. της Υεμένης	56.276.360	4,32			0,00
Ιταλία	52.520.800	4,03			0,00
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	51.952.080	3,99			0,00
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	48.973.648	3,76			0,00
ΠΟΔ Γερμανίας	46.061.000	3,54			0,00
Αυστραλία	34.827.424	2,67			0,00
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	22.538.208	1,73			0,00
Καναδάς	20.039.040	1,54			0,00
ΕΣΣΔ	17.353.230	1,33			0,00
Μαλαισία	17.011.922	1,31			0,00
Σιγκαπούρη	14.522.192	1,11			0,00
Ομάν	14.435.890	1,11			0,00
Νέα Ζηλανδία	13.955.407	1,07			0,00
Τζιμπουτί	13.280.839	1,02			0,00
Κουβέιτ	13.226.452	1,02			0,00
Μερικό Σύνολο	1.133.182.868	86,97	Μερικό Σύνολο	0	0,00
Σύνολο Εξαγωγών	1.302.963.584		Σύνολο Εξαγωγών	73.478.258.688	

Κουβέιτ			Κουβέιτ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			Ιαπωνία	1.376.106.752	21,00
			ΗΠΑ	949.835.008	14,49
			Ην. Βασίλειο	564.947.328	8,62
			ΠΟΔ Γερμανίας	562.581.248	8,58
			Ιταλία	367.065.600	5,60
			Δ. της Κορέας	271.982.816	4,15
			Γαλλία	253.846.480	3,87
			Other Asia, nes	222.970.064	3,40
			Αυστραλία	158.017.984	2,41
			Ινδία	153.010.560	2,33
			Κίνα	146.880.960	2,24
			Ισπανία	106.901.600	1,63
			Ολλανδία	100.147.216	1,53
			Δανία	88.352.776	1,35
			Σουηδία	85.116.496	1,30
			Λίβανος	75.997.848	1,16
			Χονγκ Κονγκ, SAR	75.726.176	1,16
			Καναδάς	72.286.896	1,10
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	67.584.184	1,03
			Ελβετία	64.816.100	0,99
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	5.764.174.092	87,95
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	6.554.192.896	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ιαπωνία	4.099.351.040	20,06
			Ολλανδία	2.330.668.032	11,41
			Other Asia, nes	1.805.039.360	8,83
			Δ. της Κορέας	1.548.349.824	7,58
			Ην. Βασίλειο	1.403.305.856	6,87
			Σιγκαπούρη	1.368.403.584	6,70
			Βραζιλία	806.218.304	3,95
			Γαλλία	726.262.720	3,55
			Σαουδική Αραβία	505.341.600	2,47
			Πακιστάν	437.427.232	2,14
			Ιράκ	419.007.200	2,05
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	410.369.440	2,01
			Αυστραλία	347.070.144	1,70
			Φιλιππίνες	314.159.072	1,54
			Ινδονησία	289.026.496	1,41
			Καραϊβική, nes	275.030.944	1,35
			Ιράν	273.337.408	1,34
			Ισπανία	258.580.256	1,27
			Ιταλία	245.098.336	1,20
			ΗΠΑ	240.463.184	1,18
			Ινδία	238.866.048	1,17
			Areas, nes	235.306.336	1,15
			ΠΟΔ Γερμανίας	213.619.344	1,05
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>18.790.301.760</i>	<i>91,95</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>20.434.642.944</i>	

Κατάρ			Κατάρ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ιαπωνία	255.743.584	18,33
			Ην. Βασίλειο	247.590.624	17,75
			ΗΠΑ	157.861.712	11,31
			ΠΟΔ Γερμανίας	85.625.104	6,14
			Γαλλία	75.102.336	5,38
			Ιταλία	73.501.248	5,27
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	40.878.648	2,93
			Ολλανδία	40.854.568	2,93
			Αυστραλία	30.627.360	2,20
			Ινδία	28.989.948	2,08
			Βραζιλία	26.440.250	1,90
			Νορβηγία	24.751.156	1,77
			Κίνα	21.515.770	1,54
			Δανία	21.091.324	1,51
			Ελλάδα	19.700.088	1,41
			Σιγκαπούρη	18.785.504	1,35
			Ελβετία	15.537.144	1,11
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.149.978	1,09
			Other Asia, nes	14.588.730	1,05
			Κουβέιτ	14.057.060	1,01
			Λίβανος	13.763.519	0,99
			Σουηδία	13.712.902	0,98

Μερικό Σύνολο	Μερικό Σύνολο	1.255.868.557	90,01
Σύνολο Εισαγωγών	Σύνολο Εισαγωγών	1.395.184.768	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			<i>NDA</i>		0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
					0,00
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	0	0,00
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	840.357.184	

Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ιαπωνία	1.428.507.208	17,64
			Ην. Βασίλειο	1.159.357.358	14,32
			ΗΠΑ	1.018.886.864	12,58
			ΠΟΔ Γερμανίας	470.542.914	5,81
			Γαλλία	457.713.918	5,65
			Μπαχρέιν	429.571.464	5,30
			Ιταλία	302.579.006	3,74
			Σιγκαπούρη	257.967.736	3,19
			Ολλανδία	199.283.970	2,46
			Δ. της Κορέας	198.390.043	2,45
			Δ. της Υεμένης	189.419.160	2,34
			Ινδία	186.177.677	2,30
			Δυτική Ασία, nes	142.458.171	1,76
			Αυστραλία	138.661.896	1,71
			Χονγκ Κονγκ, SAR	137.746.226	1,70
			Κίνα	133.074.365	1,64
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	114.564.920	1,41
			Ελβετία	110.309.075	1,36
			Ταϊλάνδη	92.233.649	1,14
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	7.167.445.620	88,51
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	8.097.840.077	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ιράν	348.722.807	32,49
			Σαουδική Αραβία	228.296.501	21,27
			Ομάν	107.244.738	9,99
			Κατάρ	99.919.916	9,31
			Αραβ. Δ. της Υεμένης	46.378.176	4,32
			Κουβέιτ	36.555.219	3,41
			Πακιστάν	35.353.547	3,29
			Μπαχρέιν	34.329.121	3,20
			Ιράκ	24.938.443	2,32

Μερικό Σύνολο	Ην. Βασίλειο	16.282.207	1,52
Σύνολο Εξαγωγών	Μερικό Σύνολο	978.020.675	91,12
	Σύνολο Εξαγωγών	1.073.299.236	

Ομάν			Ομάν		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			Ιαπωνία	340.560.416	19,66
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	299.563.840	17,30
			Ην. Βασίλειο	270.210.016	15,60
			ΗΠΑ	98.639.864	5,70
			Ολλανδία	97.012.544	5,60
			ΠΟΔ Γερμανίας	96.799.168	5,59
			Μπαχρέιν	76.935.568	4,44
			Σιγκαπούρη	57.933.340	3,34
			Ινδία	49.897.172	2,88
			Αυστραλία	33.070.840	1,91
			Γαλλία	32.122.124	1,85
			Ιταλία	30.453.780	1,76
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	28.746.472	1,66
			Κίνα	17.949.718	1,04
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	1.529.894.862	88,33
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	1.732.031.104	

Ομάν			Ομάν		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
			Ιαπωνία	1.821.095.680	48,59
			Ολλανδία	404.639.488	10,80
			Σιγκαπούρη	394.213.376	10,52
			ΠΟΔ Γερμανίας	299.323.552	7,99
			ΗΠΑ	108.085.656	2,88
			Other Asia, nes	104.631.800	2,79
			Ολλανδικές Αντίλλες και		
			Αρούμπα	104.516.360	2,79
			Νορβηγία	100.752.608	2,69
			Areas, nes	97.297.184	2,60
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	75.594.384	2,02
			Ην. Βασίλειο	57.174.336	1,53
			Γαλλία	36.288.756	0,97
			Φιλιππίνες	35.920.728	0,96
			Πορτογαλία	35.900.356	0,96
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	3.675.434.264	98,07
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	3.747.695.616	

Σαουδική Αραβία			Σαουδική Αραβία		
Εισαγωγές	1968	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	126.808.896	22,57	ΗΠΑ	6.033.365.504	20,14
Λίβανος	55.740.808	9,92	Ιαπωνία	5.412.486.144	18,07
Ιαπωνία	51.960.112	9,25	ΠΟΔ Γερμανίας	2.739.697.920	9,15
Ηνωμένο Βασίλειο	39.552.692	7,04	Ιταλία	2.207.957.760	7,37
ΠΟΔ Γερμανίας	38.543.536	6,86	Ην. Βασίλειο	1.951.454.464	6,51
Ολλανδία	26.516.388	4,72	Γαλλία	1.635.527.680	5,46
Ιταλία	25.496.910	4,54	Ολλανδία	780.221.504	2,60
Σομαλία	22.849.844	4,07	Δ. της Κορέας	723.957.440	2,42

Σουδάν	15.050.705	2,68	Other Asia, nes	672.813.504	2,25
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	12.620.945	2,25	Ισπανία	542.390.144	1,81
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	12.131.603	2,16	Σουηδία	542.265.728	1,81
Συρία	10.951.805	1,95	Ελβετία	515.689.824	1,72
Ινδία	10.525.620	1,87	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	473.125.024	1,58
Γαλλία	10.333.865	1,84	Ελλάδα	409.596.288	1,37
Ιορδανία	9.682.534	1,72	Λίβανος	374.651.296	1,25
Κουβέιτ	9.146.101	1,63	Αυστραλία	368.070.464	1,23
Ταϊλάνδη	9.136.661	1,63	Σιγκαπούρη	330.848.928	1,10
Other Asia, nes	7.271.055	1,29	Ινδία	298.643.200	1,00
π. Αιθιοπία	6.993.883	1,24	Μερικό Σύνολο	26.012.762.816	86,83
Αυστραλία	6.797.286	1,21	Σύνολο Εισαγωγών	29.957.097.472	
Μπαχρέιν	6.538.022	1,16			
Αίγυπτος	5.800.108	1,03			
Μερικό Σύνολο	520.449.379	92,63			
Σύνολο Εισαγωγών	561.829.632				

Εξαγωγές	1968	%	Εξαγωγές	1980	%
Ιαπωνία	438.626.592	21,64	Ιαπωνία	19.029.166.080	17,44
Ιταλία	207.878.352	10,26	ΗΠΑ	16.881.799.168	15,47
Areas, nes	160.991.888	7,94	Γαλλία	10.082.340.864	9,24
Ισπανία	149.776.320	7,39	Ολλανδία	7.444.572.672	6,82
Ηνωμένο Βασίλειο	131.210.144	6,47	Ιταλία	6.707.868.160	6,15
Ολλανδία	118.598.032	5,85	Σιγκαπούρη	4.243.250.432	3,89
Μπαχρέιν	99.897.216	4,93	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.971.921.152	3,64
Γαλλία	84.852.464	4,19	Ην. Βασίλειο	3.840.578.560	3,52
ΠΟΔ Γερμανίας	84.043.792	4,15	Δ. της Κορέας	3.543.861.248	3,25
ΗΠΑ	65.048.360	3,21	ΠΟΔ Γερμανίας	3.317.358.080	3,04
Αυστραλία	56.410.100	2,78	Ισπανία	3.179.715.328	2,91
Βραζιλία	55.055.792	2,72	Βραζιλία	2.850.693.888	2,61
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	44.401.800	2,19	Ελλάδα	2.444.637.184	2,24
Μαλαισία	36.280.400	1,79	Σουηδία	2.302.793.984	2,11
Ελλάδα	29.946.452	1,48	Καναδάς	2.160.275.456	1,98
Ινδία	26.362.276	1,30	Μπαχρέιν	2.149.930.240	1,97
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	25.974.866	1,28	Other Asia, nes	1.792.586.496	1,64
Σουηδία	24.450.852	1,21	Αυστραλία	1.242.098.432	1,14
Φιλιππίνες	21.892.378	1,08	Areas, nes	1.224.941.312	1,12
Μερικό Σύνολο	1.861.698.076	91,87	Ινδονησία	1.059.581.056	0,97
Σύνολο Εξαγωγών	2.026.489.216		Μερικό Σύνολο	99.469.969.792	91,16
			Σύνολο Εξαγωγών	109.112.639.488	

Ιορδανία

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	23.468.052	14,96
Ηνωμένο Βασίλειο	18.493.152	11,79
ΠΟΔ Γερμανίας	14.209.765	9,06
Λίβανος	12.217.108	7,79
Συρία	8.152.393	5,20
Ιαπωνία	7.084.473	4,51
Ιταλία	6.276.293	4,00
Σαουδική Αραβία	6.139.241	3,91

Ιορδανία

Εισαγωγές	1980	%
Σαουδική Αραβία	407.752.512	17,03
ΠΟΔ Γερμανίας	237.963.312	9,94
ΗΠΑ	205.942.592	8,60
Ην. Βασίλειο	186.202.816	7,78
Γαλλία	172.858.960	7,22
Ιαπωνία	171.719.520	7,17
Ιταλία	152.104.032	6,35
Λίβανος	73.917.088	3,09

Γαλλία	5.028.325	3,20	Ισπανία	51.302.316	2,14
Ολλανδία	4.165.491	2,65	Ελλάδα	50.910.528	2,13
Τσεχοσλοβακία	3.894.831	2,48	Ολλανδία	49.437.484	2,06
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.760.257	2,40	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	47.643.632	1,99
Κίνα	3.672.543	2,34	Ρουμανία	46.292.680	1,93
Αίγυπτος	3.576.963	2,28	Other Asia, nes	42.275.572	1,77
ΕΣΣΔ	3.139.322	2,00	Συρία	40.103.168	1,67
ΠΛΔ Γερμανίας	2.335.593	1,49	Κίνα	33.477.854	1,40
Ινδία	2.191.222	1,40	Δ. της Κορέας	30.844.198	1,29
Τουρκία	1.977.343	1,26	Τουρκία	30.241.604	1,26
Ρουμανία	1.959.194	1,25	Μοζαμβίκη	25.479.212	1,06
Αυστρία	1.922.454	1,23	Κουβέιτ	23.272.612	0,97
Σουηδία	1.836.951	1,17	Μερικό Σύνολο	2.079.741.692	86,86
Πολωνία	1.507.587	0,96	Σύνολο Εισαγωγών	2.394.420.480	
Μερικό Σύνολο	137.008.553	87,31			
Σύνολο Εισαγωγών	156.913.792				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Λίβανος	6.422.700	23,14	Σαουδική Αραβία	145.899.568	25,99
Σαουδική Αραβία	2.993.412	10,79	Ιράκ	105.922.568	18,87
Κουβέιτ	2.973.957	10,72	Συρία	53.413.488	9,51
Συρία	2.511.601	9,05	Κουβέιτ	30.039.844	5,35
Γιουγκοσλαβία	2.007.276	7,23	Ινδία	29.595.552	5,27
Ηνωμένο Βασίλειο	1.950.209	7,03	Τουρκία	18.469.700	3,29
Ινδία	1.712.642	6,17	Ρουμανία	15.886.538	2,83
Ιράκ	1.638.346	5,90	Ιαπωνία	13.536.849	2,41
ΠΟΔ Γερμανίας	1.596.508	5,75	Λίβανος	12.692.858	2,26
Ιταλία	874.922	3,15	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	11.603.812	2,07
Τσεχοσλοβακία	750.444	2,70	Πολωνία	11.470.059	2,04
ΗΠΑ	412.936	1,49	Other Asia, nes	11.200.971	2,00
Ιαπωνία	379.260	1,37	Ινδονησία	11.170.209	1,99
Βουλγαρία	316.859	1,14	Γιουγκοσλαβία	9.754.505	1,74
Μερικό Σύνολο	26.541.072	95,64	ΗΠΑ	8.907.993	1,59
Σύνολο Εξαγωγών	27.749.888		Ιταλία	7.431.409	1,32
			Πακιστάν	7.343.552	1,31
			Κίνα	7.184.880	1,28
			Κατάρ	6.127.832	1,09
			Μερικό Σύνολο	517.652.187	92,21
			Σύνολο Εξαγωγών	561.406.272	

Συρία			Συρία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
NDA			Ιράκ	734.929.536	17,82
			ΠΟΔ Γερμανίας	445.758.720	10,81
			Ιταλία	360.329.248	8,74
			Γαλλία	252.210.704	6,12
			ΗΠΑ	220.119.664	5,34
			Ρουμανία	183.214.304	4,44
			Ιαπωνία	159.243.616	3,86
			Ισπανία	138.645.136	3,36
			Ην. Βασίλειο	136.826.800	3,32
			Λιβύη	93.253.984	2,26

			Ολλανδία	91.131.424	2,21
			Λίβανος	88.710.920	2,15
			Αυστρία	84.116.024	2,04
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	76.364.080	1,85
			Βουλγαρία	73.142.640	1,77
			Τουρκία	72.930.808	1,77
			Ελλάδα	64.018.068	1,55
			Σουηδία	62.689.688	1,52
			Ουγγαρία	57.742.360	1,40
			Κίνα	56.854.280	1,38
			ΠΛΔ Γερμανίας	55.692.660	1,35
			Τσεχοσλοβακία	55.172.332	1,34
			Ιορδανία	49.510.056	1,20
			Ελβετία	45.897.568	1,11
			ΕΣΣΔ	45.397.384	1,10
			Other Asia, nes	41.790.544	1,01
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.745.692.548</i>	<i>90,82</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>4.124.342.528</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ιταλία	1.165.953.408	55,32
			Ρουμανία	237.875.136	11,29
			ΕΣΣΔ	117.436.200	5,57
			ΗΠΑ	90.310.264	4,28
			Γαλλία	64.183.088	3,05
			Κίνα	49.525.068	2,35
			Σαουδική Αραβία	39.232.012	1,86
			Other Asia, nes	36.616.296	1,74
			Ελλάδα	33.664.168	1,60
			Ολλανδία	31.511.404	1,50
			Ιράκ	29.766.628	1,41
			Ιορδανία	28.879.104	1,37
			Αλγερία	27.611.624	1,31
			Τσεχοσλοβακία	23.056.088	1,09
			ΠΟΔ Γερμανίας	20.261.152	0,96
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.995.881.640</i>	<i>94,70</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.107.682.176</i>	

Λίβανος			Λίβανος		
Εισαγωγές	1967	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>					
Συρία	53.313.624	11,32			
ΗΠΑ	48.280.784	10,25			
ΠΟΔ Γερμανίας	41.609.076	8,83			
Γαλλία	40.912.592	8,69			
Ιταλία	36.763.980	7,81			
Ηνωμένο Βασίλειο	29.686.660	6,30			
Ιράκ	17.551.576	3,73			
Ιαπωνία	13.941.277	2,96			
Σαουδική Αραβία	12.995.852	2,76			
Αυστραλία	12.982.761	2,76			
Τουρκία	12.219.278	2,59			
Ολλανδία	11.466.802	2,43			

Βέλγιο-Λουξεμβούργο	11.056.768	2,35		
Τσεχοσλοβακία	9.234.654	1,96		
Ελβετία	8.524.577	1,81		
Κίνα	8.520.410	1,81		
Ρουμανία	7.929.284	1,68		
Δανία	7.862.205	1,67		
Βουλγαρία	7.635.069	1,62		
Σουηδία	7.560.277	1,61		
ΕΣΣΔ	5.855.542	1,24		
Ισπανία	4.978.365	1,06		
Αυστρία	4.856.281	1,03		
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>415.737.694</i>	<i>88,26</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>471.021.088</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	

Εξαγωγές	1967	%	Εξαγωγές	1980	%
Σαουδική Αραβία	23.235.618	19,48	<i>NDA</i>		
Κουβέτ	13.111.707	10,99			
Ιορδανία	9.110.603	7,64			
Ιράκ	8.801.189	7,38			
Συρία	7.397.256	6,20			
ΗΠΑ	5.839.956	4,90			
Ηνωμένο Βασίλειο	5.709.512	4,79			
Λιβύη	5.433.614	4,56			
ΕΣΣΔ	4.036.359	3,38			
Ιταλία	3.051.104	2,56			
Γαλλία	2.983.379	2,50			
Western Asia, nes	2.945.668	2,47			
Bunkers	2.712.794	2,27			
ΠΟΔ Γερμανίας	2.095.148	1,76			
Τσεχοσλοβακία	2.049.938	1,72			
Ιράν	2.049.842	1,72			
Σρι Λάνκα	1.864.596	1,56			
ΠΛΔ Γερμανίας	1.736.202	1,46			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>104.164.485</i>	<i>87,34</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>119.263.496</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		

Ισραήλ			Ισραήλ		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	212.142.896	25,39	Areas, nes	1.863.007.488	23,22
Ηνωμένο Βασίλειο	164.192.992	19,65	ΗΠΑ	1.551.111.680	19,33
ΠΟΔ Γερμανίας	74.868.360	8,96	ΠΟΔ Γερμανίας	790.646.464	9,85
Areas, nes	67.581.680	8,09	Ην. Βασίλειο	690.278.144	8,60
Γαλλία	35.406.940	4,24	Ελβετία	665.346.944	8,29
Ιταλία	31.939.108	3,82	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	404.610.080	5,04
Ολλανδία	31.835.688	3,81	Ιταλία	355.305.984	4,43
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	27.404.644	3,28	Γαλλία	304.504.736	3,80
Ελβετία	25.757.172	3,08	Ολλανδία	225.895.312	2,82
Ιαπωνία	18.181.406	2,18	N. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	124.424.688	1,55
Νορβηγία	17.230.328	2,06	Ιαπωνία	120.362.624	1,50
Σουηδία	11.387.703	1,36	Ισπανία	108.685.072	1,35
Ζάμπια	10.377.838	1,24	Ρουμανία	102.774.688	1,28

Αργεντινή	9.834.641	1,18	Καναδάς	80.330.904	1,00
Φινλανδία	9.164.882	1,10	Μερικό Σύνολο	7.387.284.808	92,07
Τουρκία	8.197.605	0,98	Σύνολο Εισαγωγών	8.023.256.064	
Μερικό Σύνολο	755.503.883	90,43			
Σύνολο Εισαγωγών	835.430.400				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	62.207.256	14,50	ΗΠΑ	969.823.936	17,51
Ηνωμένο Βασίλειο	50.731.952	11,82	ΠΟΔ Γερμανίας	565.410.688	10,21
ΠΟΔ Γερμανίας	40.060.900	9,34	Areas, nes	557.344.384	10,06
Ολλανδία	29.815.814	6,95	Ην. Βασίλειο	466.848.928	8,43
Ελβετία	25.141.182	5,86	Ελβετία	305.559.360	5,52
Areas, nes	21.630.974	5,04	Γαλλία	300.810.752	5,43
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	21.576.688	5,03	Ιταλία	280.678.880	5,07
Χονγκ Κονγκ, SAR	16.714.786	3,89	Χονγκ Κονγκ, SAR	251.147.456	4,53
Γαλλία	15.772.629	3,68	Ολλανδία	250.987.216	4,53
Ιαπωνία	15.450.517	3,60	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	239.162.176	4,32
Σουηδία	9.612.109	2,24	Ιαπωνία	229.952.752	4,15
Γιουγκοσλαβία	8.914.871	2,08	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	80.869.752	1,46
Τουρκία	6.624.532	1,54	Σιγκαπούρη	80.863.440	1,46
Καναδάς	6.575.346	1,53	Ελλάδα	62.897.272	1,14
Ιράν	6.141.498	1,43	Πορτογαλία	62.554.696	1,13
Ιταλία	6.029.020	1,40	Αυστρία	55.430.020	1,00
Ισπανία	6.024.048	1,40	Μερικό Σύνολο	4.760.341.708	85,93
Ελλάδα	5.871.696	1,37	Σύνολο Εξαγωγών	5.540.003.840	
Ουγγαρία	5.612.364	1,31			
Γκάνα	5.343.900	1,25			
Δανία	5.321.382	1,24			
Πολωνία	5.298.259	1,23			
Σιγκαπούρη	4.657.133	1,09			
Φινλανδία	4.639.434	1,08			
Μερικό Σύνολο	385.768.290	89,89			
Σύνολο Εξαγωγών	429.143.584				

Αίγυπτος

Εισαγωγές	1965	%
ΗΠΑ	188.544.048	20,20
ΠΟΔ Γερμανίας	87.941.776	9,42
ΕΣΣΔ	73.914.128	7,92
Areas, nes	59.203.648	6,34
Ινδία	54.642.348	5,85
Ιταλία	54.060.744	5,79
Γαλλία	48.420.740	5,19
Ηνωμένο Βασίλειο	47.494.652	5,09
Τσεχοσλοβακία	31.668.228	3,39
Κίνα	26.737.528	2,86
ΠΛΔ Γερμανίας	23.800.284	2,55
Γιουγκοσλαβία	18.474.344	1,98
Ελβετία	15.620.357	1,67
Ιαπωνία	15.115.582	1,62
Ισπανία	14.669.897	1,57

Αίγυπτος

Εισαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	937.567.680	19,29
Γαλλία	496.958.272	10,23
ΠΟΔ Γερμανίας	468.029.664	9,63
Ιταλία	327.095.104	6,73
Ην. Βασίλειο	296.568.288	6,10
Ιαπωνία	227.521.456	4,68
Ρουμανία	155.087.664	3,19
Ισπανία	119.043.072	2,45
Ελλάδα	108.043.736	2,22
Γιουγκοσλαβία	106.166.728	2,18
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	106.105.264	2,18
Ολλανδία	98.936.368	2,04
Σουηδία	94.430.128	1,94
Areas, nes	93.494.528	1,92
Φινλανδία	87.024.080	1,79

Ρουμανία	14.169.834	1,52	Ειδικές Κατηγορίες	85.407.912	1,76
Ουγγαρία	12.635.148	1,35	Ελβετία	85.406.080	1,76
Ολλανδία	12.104.491	1,30	Αυστραλία	83.061.640	1,71
Μεξικό	11.591.995	1,24	ΕΣΣΔ	76.592.272	1,58
Πολωνία	10.589.314	1,13	Βραζιλία	59.506.080	1,22
Σουηδία	10.421.523	1,12	Βουλγαρία	54.024.112	1,11
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>831.820.609</i>	<i>89,13</i>	Δ.της Κορέας	52.726.688	1,08
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>933.317.504</i>		Τσεχοσλοβακία	50.768.268	1,04
			Σιγκαπούρη	47.585.012	0,98
			Σαουδική Αραβία	47.173.100	0,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.364.323.196</i>	<i>89,80</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>4.859.977.728</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΕΣΣΔ	130.347.120	21,59	Ιταλία	872.406.080	28,64
Τσεχοσλοβακία	62.164.172	10,30	Δ. της Υεμένης	248.927.584	8,17
Κίνα	45.126.424	7,47	ΗΠΑ	234.030.256	7,68
ΠΟΔ Γερμανίας	34.182.336	5,66	Ισραήλ	182.300.096	5,98
Ιταλία	26.716.480	4,43	Ολλανδία	175.177.760	5,75
Ινδία	25.943.354	4,30	Ελβετία	133.016.536	4,37
ΠΛΔ Γερμανίας	23.073.206	3,82	ΕΣΣΔ	127.880.624	4,20
Ιαπωνία	20.583.368	3,41	Ρουμανία	111.143.312	3,65
ΗΠΑ	19.039.800	3,15	Ην. Βασίλειο	96.748.976	3,18
Γιουγκοσλαβία	18.960.104	3,14	Ελλάδα	88.000.304	2,89
Ρουμανία	18.587.604	3,08	ΠΟΔ Γερμανίας	79.100.264	2,60
Ηνωμένο Βασίλειο	16.965.600	2,81	Ιαπωνία	71.722.632	2,35
Πολωνία	16.117.216	2,67	Γιουγκοσλαβία	63.339.140	2,08
Γαλλία	14.769.909	2,45	Κίνα	55.664.176	1,83
Western Asia, nes	9.461.230	1,57	Σαουδική Αραβία	55.525.832	1,82
Κούβα	9.217.574	1,53	Γαλλία	52.773.676	1,73
Ουγγαρία	8.796.044	1,46	Ισπανία	47.359.936	1,55
Ελλάδα	7.714.885	1,28	Παναμάς	46.349.320	1,52
Λίβανος	7.439.189	1,23	Τσεχοσλοβακία	35.225.184	1,16
Ολλανδία	7.277.357	1,21	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.776.691.688</i>	<i>91,16</i>
Ισπανία	6.356.673	1,05	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>3.045.958.400</i>	
Βουλγαρία	6.106.758	1,01			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>534.946.403</i>	<i>88,60</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>603.756.480</i>				

Λιβύη			Λιβύη		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ιταλία	81.235.216	25,36	Ιταλία	2.001.743.459	29,54
ΗΠΑ	54.625.648	17,05	ΠΟΔ Γερμανίας	902.508.309	13,32
Ηνωμένο Βασίλειο	47.505.264	14,83	Ιαπωνία	511.199.768	7,54
ΠΟΔ Γερμανίας	32.809.460	10,24	Ην. Βασίλειο	471.819.690	6,96
Γαλλία	16.746.536	5,23	Γαλλία	458.054.848	6,76
Ιαπωνία	12.025.156	3,75	ΗΠΑ	426.169.149	6,29
Ολλανδία	9.303.454	2,90	Ισπανία	298.438.605	4,40
Κίνα	4.788.399	1,49	Ελλάδα	137.012.104	2,02
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.018.273	1,25	Ολλανδία	126.959.865	1,87
Λίβανος	3.814.322	1,19	Ιρλανδία	123.119.810	1,82
Σρι Λάνκα	3.700.443	1,16	Αυστρία	99.962.856	1,48

Ελλάδα	3.670.218	1,15	Other Asia, nes	87.392.536	1,29
Ρουμανία	3.487.956	1,09	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	86.784.694	1,28
Τσεχοσλοβακία	3.303.842	1,03	Βουλγαρία	84.674.211	1,25
Τυνησία	3.219.396	1,00	Σουηδία	82.591.861	1,22
ΕΣΣΔ	3.200.605	1,00	Γιουγκοσλαβία	81.753.235	1,21
Μερικό Σύνολο	287.454.188	89,73	Αυστραλία	71.942.712	1,06
Σύνολο Εισαγωγών	320.370.432		ΕΣΣΔ	68.686.874	1,01
			Μερικό Σύνολο	6.120.814.586	90,33
			Σύνολο Εισαγωγών	6.776.376.865	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	299.027.968	37,54	ΗΠΑ	7.778.571.422	35,49
Ηνωμένο Βασίλειο	163.393.216	20,51	Ιταλία	4.061.224.944	18,53
Ιταλία	77.865.936	9,78	ΠΟΔ Γερμανίας	2.764.206.342	12,61
Γαλλία	73.299.104	9,20	Μπαχάμες	1.096.571.704	5,00
Ολλανδία	62.032.332	7,79	Ισπανία	1.078.570.753	4,92
ΗΠΑ	25.975.476	3,26	Ελλάδα	721.178.905	3,29
Ισπανία	25.641.076	3,22	Τουρκία	699.184.489	3,19
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	23.551.780	2,96	Γαλλία	603.763.581	2,75
Αίγυπτος	11.741.646	1,47	Ρουμανία	426.630.181	1,95
Δανία	9.095.447	1,14	Other Asia, nes	372.613.525	1,70
Μερικό Σύνολο	771.623.981	96,87	Ολλανδία	370.618.600	1,69
Σύνολο Εξαγωγών	796.516.992		Ιαπωνία	296.624.334	1,35
			Γιουγκοσλαβία	274.624.540	1,25
			Σουηδία	249.182.424	1,14
			Μερικό Σύνολο	20.793.565.744	94,86
			Σύνολο Εξαγωγών	21.919.125.347	

Τυνησία

Τυνησία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	95.617.312	39,02	Γαλλία	885.849.920	25,25
ΗΠΑ	39.826.908	16,25	Ιταλία	555.040.512	15,82
Ιταλία	16.748.140	6,84	ΠΟΔ Γερμανίας	332.842.336	9,49
ΠΟΔ Γερμανίας	13.124.829	5,36	Σαουδική Αραβία	304.581.888	8,68
Ηνωμένο Βασίλειο	10.271.844	4,19	ΗΠΑ	206.106.512	5,87
ΕΣΣΔ	5.739.727	2,34	Ελλάδα	193.695.936	5,52
Βραζιλία	5.605.397	2,29	Ισπανία	116.209.080	3,31
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.047.078	2,06	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	96.640.712	2,75
Σουηδία	4.831.509	1,97	Ολλανδία	87.802.032	2,50
Λιβύη	4.336.065	1,77	Ην. Βασίλειο	69.584.232	1,98
Πολωνία	3.970.486	1,62	Καναδάς	61.110.204	1,74
Ιράν	3.830.131	1,56	Ιαπωνία	41.110.744	1,17
Ολλανδία	3.565.715	1,46	Σουηδία	37.788.744	1,08
Γιουγκοσλαβία	3.427.963	1,40	Μερικό Σύνολο	2.988.362.852	85,17
Αλγερία	2.372.004	0,97	Σύνολο Εισαγωγών	3.508.700.672	
Μερικό Σύνολο	218.315.108	89,10			
Σύνολο Εισαγωγών	245.017.360				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	37.323.304	31,15	Ελλάδα	405.100.704	18,14
Ιταλία	14.379.777	12,00	Ιταλία	353.062.016	15,81
Ηνωμένο Βασίλειο	6.245.154	5,21	Γαλλία	344.407.968	15,42

Γιουγκοσλαβία	5.051.886	4,22	ΗΠΑ	323.916.320	14,50
Ελλάδα	4.569.636	3,81	ΠΟΔ Γερμανίας	287.663.040	12,88
Αλγερία	4.298.003	3,59	Ολλανδία	99.620.648	4,46
Ινδία	4.204.391	3,51	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	66.378.544	2,97
ΠΟΔ Γερμανίας	3.998.413	3,34	Αλγερία	41.770.844	1,87
Τουρκία	3.536.175	2,95	Ην. Βασίλειο	36.313.272	1,63
Λιβύη	3.054.239	2,55	Τουρκία	25.526.472	1,14
Χιλή	2.701.750	2,25	Bunkers	21.432.958	0,96
Ελβετία	2.592.196	2,16	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.005.192.786</i>	<i>89,77</i>
Κίνα	2.470.848	2,06	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.233.740.800</i>	
Ολλανδία	2.463.922	2,06			
Other Asia, nes	2.164.095	1,81			
π.Δ. του Βιετνάμ	1.919.916	1,60			
ΗΠΑ	1.919.107	1,60			
Ισπανία	1.918.517	1,60			
Πολωνία	1.797.054	1,50			
Τσεχοσλοβακία	1.713.168	1,43			
ΕΣΣΔ	1.168.254	0,97			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>109.489.805</i>	<i>91,37</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>119.835.992</i>				

Αλγερία

Αλγερία

Εισαγωγές	1966	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	438.856.672	68,72	Γαλλία	2.438.365.952	23,17
ΗΠΑ	61.248.300	9,59	ΠΟΔ Γερμανίας	1.442.019.968	13,70
Ιταλία	18.485.860	2,89	Ιταλία	1.249.198.464	11,87
Ιαπωνία	15.482.694	2,42	ΗΠΑ	749.100.096	7,12
ΠΟΔ Γερμανίας	14.186.542	2,22	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	651.485.824	6,19
Ηνωμένο Βασίλειο	9.868.344	1,55	Ισπανία	546.844.224	5,20
ΕΣΣΔ	7.963.390	1,25	Ιαπωνία	453.790.464	4,31
Ολλανδία	6.695.561	1,05	Ην. Βασίλειο	375.800.736	3,57
Ακτή Ελεφαντοστού	6.098.896	0,96	Καναδάς	314.888.864	2,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>578.886.259</i>	<i>90,65</i>	Ολλανδία	295.138.528	2,80
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>638.625.984</i>		Ελβετία	190.950.048	1,81
			Αυστρία	141.765.936	1,35
			Σουηδία	122.358.384	1,16
			Κούβα	116.574.936	1,11
			Βραζιλία	107.214.128	1,02
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.195.496.552</i>	<i>87,37</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.524.492.800</i>	
Εξαγωγές	1966	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	419.179.648	67,47	ΗΠΑ	7.509.874.688	48,07
ΠΟΔ Γερμανίας	51.178.560	8,24	Γαλλία	2.092.012.800	13,39
Ηνωμένο Βασίλειο	36.735.076	5,91	ΠΟΔ Γερμανίας	1.942.125.440	12,43
Ιταλία	21.482.002	3,46	Ιταλία	922.588.160	5,91
Ολλανδία	18.425.536	2,97	Ολλανδία	817.523.776	5,23
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.561.578	1,70	Ισπανία	538.882.688	3,45
Ελβετία	7.429.707	1,20	Ιαπωνία	484.377.760	3,10
Σουηδία	7.139.112	1,15	Ην. Βασίλειο	259.831.456	1,66
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>572.131.219</i>	<i>92,09</i>	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	157.726.960	1,01
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>621.258.176</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>14.724.943.728</i>	<i>94,25</i>

Σύνολο Εξαγωγών

15.623.586.816

Μαρόκο			Μαρόκο		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	171.396.426	38,05	Γαλλία	1.038.587.648	24,83
ΗΠΑ	53.522.033	11,88	Ιράκ	395.262.816	9,45
Κούβα	36.687.280	8,14	Ισπανία	348.768.704	8,34
ΠΟΔ Γερμανίας	27.727.378	6,15	Σαουδική Αραβία	318.561.472	7,62
Other Asia, nes	17.503.811	3,89	ΗΠΑ	271.416.448	6,49
Ιταλία	13.871.201	3,08	ΠΟΔ Γερμανίας	244.607.472	5,85
Κίνα	11.939.070	2,65	Ιταλία	238.683.696	5,71
Ολλανδία	11.766.653	2,61	ΕΣΣΔ	149.242.752	3,57
Ηνωμένο Βασίλειο	11.729.769	2,60	Ην. Βασίλειο	121.566.744	2,91
ΕΣΣΔ	9.500.795	2,11	Ολλανδία	100.155.840	2,39
Πολωνία	7.587.088	1,68	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	88.177.016	2,11
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	7.518.373	1,67	Βραζιλία	81.284.032	1,94
Ισπανία	6.174.012	1,37	Καναδάς	79.867.592	1,91
Αλγερία	6.003.131	1,33	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	68.657.864	1,64
Σουηδία	5.482.104	1,22	Σουηδία	65.697.008	1,57
Ακτή Ελεφαντοστού	4.351.616	0,97	Ιαπωνία	54.976.972	1,31
Μερικό Σύνολο	402.760.740	89,41	Πολωνία	52.174.288	1,25
Σύνολο Εισαγωγών	450.486.273		Μερικό Σύνολο	3.717.688.364	88,89
			Σύνολο Εισαγωγών	4.182.370.816	
Εξαγωγές	1966	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	189.343.808	44,03	Γαλλία	604.977.600	25,17
ΠΟΔ Γερμανίας	36.002.194	8,37	ΠΟΔ Γερμανίας	196.410.608	8,17
Ισπανία	27.210.937	6,33	Ολλανδία	141.984.720	5,91
Ηνωμένο Βασίλειο	21.275.180	4,95	Ισπανία	141.760.400	5,90
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	15.572.293	3,62	Ιταλία	135.121.664	5,62
Ολλανδία	14.223.793	3,31	ΕΣΣΔ	121.062.976	5,04
ΕΣΣΔ	11.100.628	2,58	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	116.721.072	4,86
Αλγερία	10.535.749	2,45	Ην. Βασίλειο	99.371.712	4,13
Ιταλία	10.468.331	2,43	Ινδία	98.433.104	4,10
Κίνα	9.247.086	2,15	Ρουμανία	57.280.156	2,38
Ουγγαρία	8.532.813	1,98	Πολωνία	47.532.944	1,98
Κούβα	8.031.795	1,87	Βραζιλία	43.898.924	1,83
ΗΠΑ	6.986.522	1,62	Ινδονησία	35.741.544	1,49
Πολωνία	6.003.313	1,40	Μεξικό	35.655.184	1,48
Τσεχοσλοβακία	5.428.855	1,26	Ιαπωνία	35.150.260	1,46
Σουηδία	4.863.951	1,13	Bunkers	34.930.616	1,45
Ακτή Ελεφαντοστού	4.490.591	1,04	ΗΠΑ	32.706.380	1,36
Πορτογαλία	4.186.380	0,97	Σαουδική Αραβία	31.351.676	1,30
Ιαπωνία	4.125.790	0,96	Ελλάδα	27.021.544	1,12
Μερικό Σύνολο	397.630.009	92,47	Ελβετία	26.899.120	1,12
Σύνολο Εξαγωγών	430.030.548		Πορτογαλία	24.902.036	1,04
			Μερικό Σύνολο	2.088.914.240	86,91
			Σύνολο Εξαγωγών	2.403.416.832	

Μαυριτανία

Μαυριτανία

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	11.019.574	44,31	NDA		

ΗΠΑ	5.431.157	21,84		
ΠΟΔ Γερμανίας	3.422.509	13,76		
Ισπανία	1.428.904	5,75		
Κίνα	777.128	3,12		
Ηνωμένο Βασίλειο	607.993	2,44		
Καναδάς	377.406	1,52		
Areas, nes	338.683	1,36		
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	241.142	0,97		
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>23.644.496</i>	<i>95,07</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>24.871.404</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	14.305.979	24,84	<i>NDA</i>		
Γαλλία	11.797.580	20,48			
ΠΟΔ Γερμανίας	11.019.950	19,13			
Ιταλία	9.022.795	15,66			
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.758.220	8,26			
Ολλανδία	2.756.791	4,79			
Κονγκό	1.430.037	2,48			
ΗΠΑ	1.226.303	2,13			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>56.317.655</i>	<i>97,77</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>57.601.504</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		

Μάλι			Μάλι		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	10.310.035	24,02	Ακτή Ελεφαντοστού	143.813.616	29,26
Κίνα	9.780.444	22,78	Γαλλία	120.063.576	24,43
ΕΣΣΔ	7.981.585	18,59	ΠΟΔ Γερμανίας	43.743.148	8,90
Αίγυπτος	2.729.844	6,36	Σενεγάλη	40.726.856	8,29
ΗΠΑ	1.420.075	3,31	Κίνα	18.626.134	3,79
Ακτή Ελεφαντοστού	1.383.015	3,22	ΕΣΣΔ	14.923.651	3,04
Γιουγκοσλαβία	1.164.787	2,71	ΗΠΑ	13.625.779	2,77
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	966.468	2,25	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	11.355.701	2,31
Αλγερία	948.183	2,21	Ην. Βασίλειο	11.289.357	2,30
Πολωνία	744.520	1,73	Ταϊλάνδη	10.865.516	2,21
Ηνωμένο Βασίλειο	665.046	1,55	Ιταλία	7.489.746	1,52
ΠΟΔ Γερμανίας	604.974	1,41	Καναδάς	7.373.181	1,50
Σενεγάλη	559.663	1,30	ΠΛΔ Γερμανίας	6.764.384	1,38
Βενεζουέλα	453.441	1,06	Ιαπωνία	6.700.485	1,36
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>39.712.080</i>	<i>92,51</i>	Μπουρκίνα Φάσο	5.452.815	1,11
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>42.926.840</i>		Ολλανδία	4.900.378	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>467.714.323</i>	<i>95,17</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>491.458.848</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Ακτή Ελεφαντοστού	4.773.730	30,39	Γαλλία	56.807.488	24,18
Γκάνα	3.842.229	24,46	Ακτή Ελεφαντοστού	45.264.236	19,27
Σενεγάλη	2.629.431	16,74	ΠΟΔ Γερμανίας	29.506.052	12,56
Μπουρκίνα Φάσο	1.918.338	12,21	Κίνα	27.747.860	11,81
Γαλλία	916.934	5,84	Ην. Βασίλειο	21.116.504	8,99
ΕΣΣΔ	611.092	3,89	Ιαπωνία	13.406.283	5,71

Αλγερία	227.543	1,45	Ολλανδία	9.867.462	4,20
Μαυριτανία	191.676	1,22	Πορτογαλία	6.950.214	2,96
Νίγηρας	174.590	1,11	Λιβερία	5.103.543	2,17
Ηνωμένο Βασίλειο	151.429	0,96	Ελβετία	4.480.539	1,91
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>15.436.992</i>	<i>98,29</i>	Ταϊλάνδη	3.582.062	1,52
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>15.706.256</i>		Ιταλία	3.384.519	1,44
			Τυνησία	2.724.144	1,16
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>229.940.906</i>	<i>97,89</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>234.893.280</i>	

Σενεγάλη			Σενεγάλη		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	87.263.072	53,12	Γαλλία	354.400.800	34,15
Καμπότζη	9.345.680	5,69	Νιγηρία	77.288.416	7,45
ΠΟΔ Γερμανίας	7.290.732	4,44	Ην. Βασίλειο	67.288.296	6,48
ΗΠΑ	6.729.504	4,10	Ταϊλάνδη	63.184.188	6,09
Ταϊλάνδη	6.586.650	4,01	Ιράκ	61.473.712	5,92
Ακτή Ελεφαντοστού	6.079.177	3,70	ΗΠΑ	45.433.276	4,38
Ιταλία	5.032.963	3,06	ΠΟΔ Γερμανίας	35.161.544	3,39
Ολλανδία	4.363.462	2,66	Αλγερία	33.804.060	3,26
Αλγερία	4.020.434	2,45	Ιταλία	32.712.368	3,15
Ειδικές Κατηγορίες	3.994.883	2,43	Ακτή Ελεφαντοστού	29.871.224	2,88
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.185.411	1,94	Ολλανδία	25.918.296	2,50
Κίνα	2.991.226	1,82	Δομινικανή Δημοκρατία	19.964.300	1,92
Μαδαγασκάρη	2.503.646	1,52	Κίνα	19.471.398	1,88
Μαρόκο	2.308.617	1,41	Νορβηγία	19.041.232	1,83
Ηνωμένο Βασίλειο	2.153.698	1,31	Ισπανία	14.906.621	1,44
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>153.849.155</i>	<i>93,65</i>	Πακιστάν	14.307.311	1,38
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>164.282.208</i>		Areas, nes	13.378.421	1,29
			Αργεντινή	13.270.802	1,28
			Ιαπωνία	11.780.065	1,14
			Σαουδική Αραβία	11.636.345	1,12
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>964.292.675</i>	<i>92,91</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.037.848.256</i>	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	103.651.920	80,68	Γαλλία	152.662.272	32,03
ΠΟΔ Γερμανίας	3.519.565	2,74	Bunkers	39.360.364	8,26
Μαδαγασκάρη	2.398.283	1,87	Ακτή Ελεφαντοστού	35.836.616	7,52
Ιαπωνία	2.383.701	1,86	Ην. Βασίλειο	28.874.772	6,06
Ιταλία	1.886.236	1,47	Μαυριτανία	28.228.660	5,92
Ηνωμένο Βασίλειο	1.810.877	1,41	Μάλι	28.000.168	5,87
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	1.382.516	1,08	Γουινέα-Μπισιάου	15.655.965	3,28
Νορβηγία	1.243.871	0,97	ΠΟΔ Γερμανίας	11.942.217	2,51
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>118.276.969</i>	<i>92,07</i>	Φινλανδία	11.748.393	2,46
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>128.465.360</i>		Ελλάδα	11.123.828	2,33
			Areas, nes	10.922.600	2,29
			Ιαπωνία	10.884.129	2,28
			Ιταλία	9.206.861	1,93
			Πορτογαλία	7.452.145	1,56
			Νιγηρία	6.781.010	1,42

Καμερούν	6.637.006	1,39
Ινδία	5.924.319	1,24
Γκάμπια	5.678.263	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>426.919.588</i>	<i>89,56</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>476.683.360</i>	

Γκάμπια			Γκάμπια		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ην. Βασίλειο	42.048.352	24,82
			Κίνα	26.852.770	15,85
			Γαλλία	14.768.040	8,72
			Ολλανδία	14.104.204	8,32
			ΠΟΔ Γερμανίας	12.155.507	7,17
			ΗΠΑ	5.070.498	2,99
			Ιαπωνία	4.817.484	2,84
			Μαλάουι	4.106.142	2,42
			Μιανμάρ	3.600.983	2,13
			Ουγγαρία	3.519.752	2,08
			ΕΣΣΔ	3.455.643	2,04
			Ρουμανία	3.375.843	1,99
			Ιταλία	3.360.673	1,98
			Πολωνία	3.122.257	1,84
			Σενεγάλη	3.099.784	1,83
			Ισπανία	2.916.685	1,72
			Ταϊλάνδη	2.736.094	1,61
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.635.358	0,97
			Areas, nes	1.626.414	0,96
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>156.372.483</i>	<i>92,29</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>169.435.232</i>	

Γκάμπια			Γκάμπια		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ολλανδία	9.283.549	23,69
			Ην. Βασίλειο	7.959.009	20,31
			Ιταλία	6.130.706	15,64
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.391.795	13,76
			Γαλλία	2.517.272	6,42
			Γκάνα	1.953.312	4,98
			Γουινέα	1.784.612	4,55
			Γουινέα-Μπισάου	825.855	2,11
			Ελλάδα	596.963	1,52
			Βραζιλία	537.952	1,37
			Ιρλανδία	425.954	1,09
			Σενεγάλη	389.349	0,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>37.796.328</i>	<i>96,44</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>39.190.972</i>	

Ακτή Ελεφαντοστού			Ακτή Ελεφαντοστού		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1981	%
Γαλλία	147.343.696	62,39	Γαλλία	731.699.072	30,58
ΠΟΔ Γερμανίας	13.863.982	5,87	Βενεζουέλα	199.579.232	8,34
ΗΠΑ	12.780.972	5,41	Areas, nes	142.537.584	5,96
Ιταλία	7.606.063	3,22	ΗΠΑ	123.797.600	5,17

Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.179.491	2,19	Ιαπωνία	113.694.168	4,75
Μαρόκο	5.014.740	2,12	ΠΟΔ Γερμανίας	96.406.096	4,03
Ολλανδία	4.755.135	2,01	Νιγηρία	91.240.480	3,81
Ηνωμένο Βασίλειο	4.724.432	2,00	Ολλανδία	87.287.808	3,65
Βραζιλία	4.644.219	1,97	Ιταλία	77.770.168	3,25
Σενεγάλη	3.842.768	1,63	Βραζιλία	74.309.544	3,11
Αλγερία	3.727.107	1,58	Ην. Βασίλειο	56.473.976	2,36
Βενεζουέλα	3.166.299	1,34	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	52.236.644	2,18
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>216.648.904</i>	<i>91,73</i>	Σενεγάλη	48.292.712	2,02
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>236.174.464</i>		Ισπανία	46.788.556	1,96
			Πακιστάν	43.965.176	1,84
			Other Asia, nes	43.787.416	1,83
			Σαουδική Αραβία	38.416.936	1,61
			Αλγερία	36.380.832	1,52
			Ινδία	25.836.218	1,08
			Νορβηγία	25.491.262	1,07
			Μιανμάρ	24.941.478	1,04
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.180.932.958</i>	<i>91,13</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>2.393.110.272</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1981	%
Γαλλία	104.387.800	37,66	Γαλλία	468.517.984	18,48
ΗΠΑ	43.063.080	15,54	Ολλανδία	333.207.264	13,14
Ιταλία	24.323.092	8,78	ΗΠΑ	289.939.072	11,44
Ολλανδία	19.195.524	6,93	Ιταλία	200.495.248	7,91
ΠΟΔ Γερμανίας	18.362.804	6,63	ΠΟΔ Γερμανίας	166.914.752	6,58
Ηνωμένο Βασίλειο	9.404.106	3,39	ΕΣΣΔ	98.068.480	3,87
Αλγερία	7.849.958	2,83	Ην. Βασίλειο	97.839.560	3,86
Σενεγάλη	7.429.866	2,68	Μπουρκίνα Φάσο	92.128.176	3,63
Areas, nes	5.203.628	1,88	Μάλι	86.493.896	3,41
Ισπανία	3.677.696	1,33	Ισπανία	74.883.184	2,95
Μαρόκο	3.592.347	1,30	Ιαπωνία	48.242.872	1,90
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	3.189.840	1,15	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	47.963.916	1,89
ΕΣΣΔ	2.704.766	0,98	Areas, nes	45.361.076	1,79
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>252.384.507</i>	<i>91,06</i>	Ελλάδα	41.714.508	1,65
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>277.161.024</i>		Πορτογαλία	36.275.400	1,43
			Αλγερία	33.338.940	1,32
			Νίγηρας	29.647.524	1,17
			Σενεγάλη	29.110.744	1,15
			Νιγηρία	24.353.142	0,96
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.244.495.738</i>	<i>88,53</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.535.222.528</i>	

Γκάνα			Γκάνα		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	115.845.368	25,94	Ην. Βασίλειο	246.474.720	21,84
ΠΟΔ Γερμανίας	41.430.792	9,28	Νιγηρία	229.162.736	20,31
ΗΠΑ	39.164.048	8,77	ΗΠΑ	136.682.912	12,11
ΕΣΣΔ	30.077.124	6,73	ΠΟΔ Γερμανίας	106.306.448	9,42
Ολλανδία	22.744.588	5,09	Ιαπωνία	42.381.716	3,76
Πολωνία	19.823.040	4,44	Γαλλία	34.561.648	3,06
Ιαπωνία	19.441.986	4,35	Τζαμάικα	33.812.304	3,00

Τσεχοσλοβακία	15.247.503	3,41	Ολλανδία	31.847.334	2,82
Ιταλία	15.153.484	3,39	Λιβύη	31.592.786	2,80
Κίνα	14.727.070	3,30	Ιταλία	26.897.692	2,38
Γιουγκοσλαβία	13.081.839	2,93	Κίνα	17.641.752	1,56
Γαλλία	11.515.183	2,58	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	13.136.249	1,16
ΠΛΔ Γερμανίας	8.626.846	1,93	Ελβετία	13.031.413	1,15
Καναδάς	7.612.076	1,70	Νορβηγία	12.296.285	1,09
Ουγγαρία	7.122.558	1,59	Καναδάς	11.000.197	0,97
Ισραήλ	6.441.765	1,44	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>986.826.192</i>	<i>87,44</i>
Νιγηρία	5.582.724	1,25	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.128.571.904</i>	
Βουλγαρία	5.361.457	1,20			
Χονγκ Κονγκ, SAR	4.442.233	0,99			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>403.441.684</i>	<i>90,33</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>446.649.536</i>				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΗΠΑ	49.810.636	17,07	Ην. Βασίλειο	188.774.976	19,84
Ηνωμένο Βασίλειο	39.488.304	13,53	Ολλανδία	174.698.848	18,36
Ολλανδία	32.454.592	11,12	ΕΣΣΔ	167.834.736	17,64
ΕΣΣΔ	31.561.120	10,82	ΗΠΑ	93.892.960	9,87
ΠΟΔ Γερμανίας	31.465.012	10,78	Ιαπωνία	88.934.280	9,35
Ιταλία	13.022.367	4,46	ΠΟΔ Γερμανίας	72.355.936	7,60
Γιουγκοσλαβία	10.025.255	3,44	Κίνα	32.824.776	3,45
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.794.363	3,36	Ισπανία	19.068.864	2,00
Καναδάς	9.246.928	3,17	Νέα Ζηλανδία	18.069.680	1,90
Ιαπωνία	7.334.820	2,51	Ιρλανδία	12.651.895	1,33
Πολωνία	6.792.863	2,33	Ιταλία	11.730.166	1,23
Νορβηγία	5.997.300	2,06	Νορβηγία	11.009.206	1,16
Κίνα	5.701.828	1,95	Αυστραλία	10.243.799	1,08
Τσεχοσλοβακία	5.179.595	1,78	Γαλλία	9.906.622	1,04
Αυστραλία	4.037.537	1,38	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>911.996.744</i>	<i>95,85</i>
ΠΛΔ Γερμανίας	3.026.281	1,04	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>951.523.968</i>	
Σουηδία	3.012.737	1,03			
Νιγηρία	2.906.746	1,00			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>270.858.284</i>	<i>92,83</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>291.794.048</i>				

Τόγκο			Τόγκο		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	14.037.207	31,21	Γαλλία	137.681.248	25,04
ΠΟΔ Γερμανίας	8.726.190	19,40	Νιγηρία	87.609.816	15,93
Ιαπωνία	6.261.863	13,92	Ολλανδία	49.651.456	9,03
Ηνωμένο Βασίλειο	2.615.930	5,82	Ην. Βασίλειο	42.765.608	7,78
ΗΠΑ	1.466.124	3,26	ΠΟΔ Γερμανίας	31.297.432	5,69
Ολλανδία	1.412.762	3,14	Ιαπωνία	21.390.320	3,89
Γκάνα	999.984	2,22	ΗΠΑ	19.453.288	3,54
Μπενίν	941.671	2,09	Δανία	16.570.037	3,01
ΕΣΣΔ	776.030	1,73	Ελβετία	14.339.268	2,61
Βενεζουέλα	619.687	1,38	Σαουδική Αραβία	13.790.593	2,51
Κίνα	608.641	1,35	Κίνα	12.759.055	2,32
Ιταλία	570.065	1,27	Ιταλία	11.731.181	2,13
Ελβετία	452.731	1,01	Βενεζουέλα	10.879.353	1,98

Μερικό Σύνολο	39.488.885	87,79	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.575.234	1,74
Σύνολο Εισαγωγών	44.981.960		Αυστρία	9.415.514	1,71
			Ισπανία	8.189.707	1,49
			Μερικό Σύνολο	497.099.110	90,41
			Σύνολο Εισαγωγών	549.838.208	
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	11.740.037	43,32	Ολλανδία	67.729.928	20,23
Ολλανδία	3.365.186	12,42	Γαλλία	51.299.396	15,32
ΠΟΔ Γερμανίας	2.446.710	9,03	Νιγηρία	33.925.300	10,13
Ιταλία	2.417.035	8,92	ΠΟΔ Γερμανίας	24.173.600	7,22
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.738.230	6,41	Καμερούν	19.979.728	5,97
Ιαπωνία	1.180.400	4,36	Γιουγκοσλαβία	17.013.302	5,08
Αυστραλία	1.116.187	4,12	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	14.981.761	4,48
ΕΣΣΔ	599.266	2,21	ΗΠΑ	14.504.819	4,33
Ηνωμένο Βασίλειο	537.154	1,98	Ακτή Ελεφαντοστού	10.266.149	3,07
Μπενίν	524.342	1,93	Ιταλία	7.856.036	2,35
Γιουγκοσλαβία	520.869	1,92	Γκάνα	7.207.622	2,15
Μερικό Σύνολο	26.185.416	96,63	Λίβανος	6.761.438	2,02
Σύνολο Εξαγωγών	27.098.776		Ισπανία	6.545.274	1,96
			Ελλάδα	6.288.953	1,88
			Μπουρκίνα Φάσο	6.115.776	1,83
			Πολωνία	5.710.598	1,71
			Γιβραλτάρ	5.643.285	1,69
			Λιβερία	4.261.028	1,27
			Μερικό Σύνολο	310.263.993	92,68
			Σύνολο Εξαγωγών	334.769.728	

Μπενίν

Εισαγωγές	1965	%
Γαλλία	18.784.542	54,64
Ολλανδία	1.548.814	4,51
Σενεγάλη	1.348.787	3,92
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.179.662	3,43
ΠΟΔ Γερμανίας	1.175.882	3,42
Ηνωμένο Βασίλειο	1.175.389	3,42
Τόγκο	840.800	2,45
Νιγηρία	836.782	2,43
ΗΠΑ	830.613	2,42
Ιταλία	762.360	2,22
Κίνα	526.262	1,53
ΕΣΣΔ	437.917	1,27
Ιράκ	435.731	1,27
Ακτή Ελεφαντοστού	406.985	1,18
Καμπότζη	381.632	1,11
Μαρόκο	368.973	1,07
Αλγερία	364.016	1,06
Ινδία	345.563	1,01
Χονγκ Κονγκ, SAR	332.506	0,97
Μερικό Σύνολο	32.083.216	93,33
Σύνολο Εισαγωγών	34.376.404	

Μπενίν

Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	76.189.760	25,20
Ην. Βασίλειο	34.818.172	11,52
Κίνα	25.022.902	8,28
Ολλανδία	21.609.204	7,15
Ιταλία	19.496.400	6,45
ΗΠΑ	16.224.144	5,37
ΠΟΔ Γερμανίας	14.889.518	4,93
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	11.543.574	3,82
Ιαπωνία	11.456.151	3,79
Νιγηρία	7.393.727	2,45
Δανία	5.988.748	1,98
Ακτή Ελεφαντοστού	5.950.682	1,97
Ισπανία	3.820.198	1,26
Ταϊλάνδη	3.457.654	1,14
Γκάνα	3.239.884	1,07
Μερικό Σύνολο	261.100.718	86,37
Σύνολο Εισαγωγών	302.293.920	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	7.468.333	55,11	Γαλλία	8.366.396	17,05
Ολλανδία	1.522.821	11,24	Ιαπωνία	6.501.925	13,25
ΠΟΔ Γερμανίας	1.238.427	9,14	Ολλανδία	5.585.382	11,38
Ιταλία	685.225	5,06	Ην. Βασίλειο	4.850.102	9,88
ΗΠΑ	372.809	2,75	ΠΟΔ Γερμανίας	4.605.879	9,39
Νιγηρία	308.193	2,27	Νίγηρας	3.296.645	6,72
Τόγκο	303.313	2,24	Ιταλία	3.051.649	6,22
Σενεγάλη	201.465	1,49	Καναδάς	2.560.350	5,22
Ηνωμένο Βασίλειο	185.302	1,37	Νιγηρία	2.224.473	4,53
Μαρόκο	181.768	1,34	Κίνα	1.684.306	3,43
Δανία	172.722	1,27	Τόγκο	1.618.425	3,30
Νίγηρας	154.217	1,14	Areas, nes	1.424.936	2,90
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>12.794.595</i>	<i>94,41</i>	Γκάνα	727.687	1,48
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>13.552.182</i>		Σουηδία	621.048	1,27
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>47.119.203</i>	<i>96,03</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>49.069.596</i>	

Μπουρκίνα Φάσο

Εισαγωγές	1965	%
Γαλλία	19.994.002	53,84
Ακτή Ελεφαντοστού	6.083.862	16,38
Μάλι	2.201.220	5,93
Σενεγάλη	1.076.607	2,90
ΠΟΔ Γερμανίας	888.942	2,39
Γκάνα	844.813	2,27
ΗΠΑ	764.627	2,06
Ολλανδία	762.012	2,05
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	684.810	1,84
Βενεζουέλα	611.123	1,65
Ιταλία	569.756	1,53
Ηνωμένο Βασίλειο	466.327	1,26
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>34.948.101</i>	<i>94,11</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>37.136.068</i>	

Μπουρκίνα Φάσο

Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	140.568.656	39,27
Ακτή Ελεφαντοστού	41.215.384	11,51
ΗΠΑ	32.307.342	9,03
Ειδικές Κατηγορίες	25.940.544	7,25
ΠΟΔ Γερμανίας	16.662.904	4,66
Ολλανδία	13.748.796	3,84
Ιαπωνία	13.232.537	3,70
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.631.694	2,97
Κίνα	6.951.566	1,94
Ην. Βασίλειο	6.308.237	1,76
Ιταλία	6.139.561	1,72
Τόγκο	5.801.431	1,62
Πακιστάν	5.492.138	1,53
Other Asia, nes	3.955.577	1,11
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>328.956.367</i>	<i>91,90</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>357.952.032</i>	

Εξαγωγές	1965	%
Ακτή Ελεφαντοστού	7.261.159	52,23
Γκάνα	2.622.441	18,86
Γαλλία	1.103.199	7,94
Μάλι	613.735	4,41
Γιουγκοσλαβία	576.052	4,14
Ιταλία	426.779	3,07
Μπενίν	294.632	2,12
Σουηδία	271.493	1,95
Ιαπωνία	194.374	1,40
Ηνωμένο Βασίλειο	189.537	1,36
Δανία	147.592	1,06
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>13.700.993</i>	<i>98,55</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>13.902.812</i>	

Εξαγωγές	1980	%
Ακτή Ελεφαντοστού	29.661.758	32,87
Γαλλία	16.216.499	17,97
Other Asia, nes	7.532.560	8,35
Ιαπωνία	6.291.432	6,97
ΠΟΔ Γερμανίας	5.656.637	6,27
Δανία	3.690.896	4,09
Μάλι	3.690.264	4,09
Κουβέιτ	2.307.427	2,56
Ην. Βασίλειο	2.178.620	2,41
Ιταλία	1.912.173	2,12
Κίνα	1.912.034	2,12
Νιγηρία	1.787.254	1,98
Νίγηρας	1.376.873	1,53
Πορτογαλία	915.302	1,01

Μερικό Σύνολο 85.129.729 94,35
Σύνολο Εξαγωγών 90.226.288

Νίγηρας			Νίγηρας		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1981	%
Γαλλία	19.975.680	53,06	Γαλλία	182.867.904	35,88
Κίνα	1.826.822	4,85	Νιγηρία	67.575.400	13,26
Ολλανδία	1.785.105	4,74	Αλγερία	36.747.352	7,21
Ακτή Ελεφαντοστού	1.719.760	4,57	Ακτή Ελεφαντοστού	23.730.236	4,66
ΗΠΑ	1.302.445	3,46	Πακιστάν	22.328.436	4,38
Σενεγάλη	1.242.845	3,30	ΗΠΑ	18.853.722	3,70
ΠΟΔ Γερμανίας	1.242.631	3,30	ΠΟΔ Γερμανίας	18.510.432	3,63
Ηνωμένο Βασίλειο	1.121.844	2,98	Areas, nes	16.191.796	3,18
Νιγηρία	644.215	1,71	Ολλανδία	14.281.225	2,80
Ιράκ	627.559	1,67	Ιαπωνία	12.712.718	2,49
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	623.628	1,66	Ιταλία	10.930.030	2,14
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	547.376	1,45	Ην. Βασίλειο	10.066.663	1,97
Χονγκ Κονγκ, SAR	528.327	1,40	Ταϊλάνδη	8.319.622	1,63
Ιταλία	525.359	1,40	Κίνα	6.713.901	1,32
Αλγερία	467.014	1,24	Other Asia, nes	6.660.399	1,31
Μπενίν	412.354	1,10	Μπουρκίνα Φάσο	5.567.975	1,09
Γκάνα	374.345	0,99	Μερικό Σύνολο	462.057.811	90,65
Areas, nes	370.328	0,98	Σύνολο Εισαγωγών	509.720.128	
Μερικό Σύνολο	35.337.637	93,86			
Σύνολο Εισαγωγών	37.649.216				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1981	%
Γαλλία	14.222.995	56,18	Γαλλία	162.169.680	35,66
Νιγηρία	6.424.671	25,38	Ιαπωνία	80.526.224	17,71
Αλγερία	813.426	3,21	Νιγηρία	78.210.504	17,20
Γιουγκοσλαβία	558.057	2,20	Λιβύη	67.646.576	14,87
Ολλανδία	490.884	1,94	Ισπανία	23.190.906	5,10
Μπενίν	460.541	1,82	Ιταλία	17.186.542	3,78
Ακτή Ελεφαντοστού	419.254	1,66	ΠΟΔ Γερμανίας	9.324.914	2,05
Ηνωμένο Βασίλειο	379.001	1,50	Ιράκ	9.128.519	2,01
Areas, nes	284.055	1,12	Μερικό Σύνολο	447.383.865	98,37
Γκάνα	263.207	1,04	Σύνολο Εξαγωγών	454.808.256	
Μερικό Σύνολο	24.316.091	96,04			
Σύνολο Εξαγωγών	25.318.552				
Νιγηρία			Νιγηρία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1981	%
Ηνωμένο Βασίλειο	238.149.536	30,91	Ην. Βασίλειο	3.781.887.488	18,49
ΗΠΑ	92.623.384	12,02	ΠΟΔ Γερμανίας	2.810.072.832	13,74
ΠΟΔ Γερμανίας	82.707.024	10,74	Ιαπωνία	2.732.630.016	13,36
Ιαπωνία	71.706.448	9,31	ΗΠΑ	2.185.344.512	10,68
Ιταλία	35.603.432	4,62	Γαλλία	1.696.791.808	8,30
Γαλλία	33.853.536	4,39	Ιταλία	1.021.913.216	5,00
Ολλανδία	29.179.896	3,79	Ολλανδία	723.735.168	3,54
Νορβηγία	15.994.739	2,08	Κίνα	516.114.688	2,52
Κίνα	13.605.259	1,77	Χονγκ Κονγκ, SAR	502.153.920	2,45

Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	12.217.923	1,59	Other Asia, nes	459.984.128	2,25
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	11.818.879	1,53	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	408.564.480	2,00
Ινδία	11.068.337	1,44	Ισπανία	389.918.816	1,91
Χονγκ Κονγκ, SAR	10.048.294	1,30	Ελβετία	363.487.968	1,78
Σουηδία	9.852.537	1,28	Βραζιλία	357.500.320	1,75
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.597.634	1,25	Areas, nes	304.121.920	1,49
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>678.026.858</i>	<i>88,01</i>	Νορβηγία	211.636.048	1,03
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>770.412.608</i>		Ιρλανδία	211.368.288	1,03
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>18.677.225.616</i>	<i>91,31</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>20.455.217.152</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1981	%
Ηνωμένο Βασίλειο	282.696.064	38,34	ΗΠΑ	6.436.099.072	35,66
Ολλανδία	88.309.152	11,98	Ολλανδία	2.117.250.688	11,73
ΠΟΔ Γερμανίας	77.995.480	10,58	Γαλλία	1.512.551.552	8,38
ΗΠΑ	73.396.008	9,95	Τρινιτάντ και Τομπάγκο	1.424.807.936	7,89
Γαλλία	51.072.272	6,93	ΠΟΔ Γερμανίας	1.148.356.608	6,36
			Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	1.014.642.112	5,62
Ιταλία	30.630.092	4,15	Ιταλία	771.169.600	4,27
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	21.568.988	2,93	Βραζιλία	504.517.184	2,80
Πορτογαλία	12.956.837	1,76	Ισπανία	481.744.224	2,67
Αργεντινή	11.545.336	1,57	Σουηδία	381.647.424	2,11
Ιαπωνία	8.851.891	1,20	Γκάνα	312.290.912	1,73
Ισπανία	8.259.729	1,12	Ιαπωνία	263.202.656	1,46
Δανία	7.851.235	1,06	Areas, nes	240.888.816	1,33
Πολωνία	7.767.570	1,05	Ρουμανία	222.325.312	1,23
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>682.900.654</i>	<i>92,61</i>	Πορτογαλία	221.065.584	1,22
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>737.364.864</i>		Ην. Βασίλειο	213.622.464	1,18
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17.266.182.144</i>	<i>95,66</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>18.048.862.208</i>	

Καμερούν

Καμερούν

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	78.325.960	58,09	Γαλλία	688.284.160	44,74
ΠΟΔ Γερμανίας	9.618.836	7,13	ΠΟΔ Γερμανίας	130.540.248	8,49
ΗΠΑ	8.113.723	6,02	Ιαπωνία	84.857.464	5,52
Γουινέα	6.578.151	4,88	ΗΠΑ	84.379.432	5,49
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.940.099	3,66	Ιταλία	76.482.688	4,97
Ιταλία	4.348.648	3,23	Ολλανδία	51.900.188	3,37
Ιαπωνία	3.509.620	2,60	Ην. Βασίλειο	43.848.540	2,85
Ολλανδία	2.644.683	1,96	Other Asia, nes	40.542.716	2,64
Ηνωμένο Βασίλειο	2.306.801	1,71	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	38.300.404	2,49
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	1.758.594	1,30	Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	36.398.488	2,37
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>122.145.115</i>	<i>90,58</i>	Ισπανία	30.169.822	1,96
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>134.840.736</i>		Κίνα	29.486.104	1,92
			Τόγκο	29.319.452	1,91
			Ελβετία	20.364.528	1,32
			Γουινέα	19.805.394	1,29
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	14.859.484	0,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.419.539.112</i>	<i>92,28</i>

Σύνολο Εισαγωγών 1.538.357.760

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	57.063.896	48,03	ΗΠΑ	398.355.072	30,16
Ολλανδία	18.857.112	15,87	Γαλλία	288.585.248	21,85
ΗΠΑ	12.445.064	10,47	Ολλανδία	253.738.816	19,21
ΠΟΔ Γερμανίας	9.749.027	8,21	Ιταλία	108.042.464	8,18
Ιταλία	3.772.685	3,18	ΠΟΔ Γερμανίας	79.364.712	6,01
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2.284.073	1,92	Ιαπωνία	35.081.012	2,66
Ισπανία	2.090.731	1,76	Ισπανία	28.429.124	2,15
Γκαμπόν	1.741.325	1,47	Ην. Βασίλειο	27.962.800	2,12
Γουινέα	1.479.204	1,24	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	22.494.158	1,70
Ηνωμένο Βασίλειο	1.438.161	1,21	Ακτή Ελεφαντοστού	14.687.683	1,11
Ιαπωνία	1.281.709	1,08	Μερικό Σύνολο	1.256.741.089	95,14
Μερικό Σύνολο	112.202.987	94,44	Σύνολο Εξαγωγών	1.320.870.912	
Σύνολο Εξαγωγών	118.812.752				

Γκαμπόν

Γκαμπόν

Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	36.024.200	58,45	Γαλλία	393.156.096	58,37
ΗΠΑ	7.199.861	11,68	ΗΠΑ	62.654.244	9,30
ΠΟΔ Γερμανίας	4.146.015	6,73	ΠΟΔ Γερμανίας	40.529.080	6,02
Καμερούν	1.893.081	3,07	Ιαπωνία	24.226.712	3,60
Ηνωμένο Βασίλειο	1.883.012	3,06	Ιταλία	24.007.224	3,56
Ολλανδία	1.679.056	2,72	Ολλανδία	20.887.388	3,10
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.112.517	1,81	Ην. Βασίλειο	19.995.984	2,97
Ιταλία	1.050.610	1,70	Ακτή Ελεφαντοστού	13.637.159	2,02
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	1.015.012	1,65	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	13.467.342	2,00
Βενεζουέλα	827.872	1,34	Areas, nes	9.650.266	1,43
Ιαπωνία	721.817	1,17	Ισπανία	9.510.374	1,41
Τυνησία	675.982	1,10	Μερικό Σύνολο	631.721.869	93,79
Μαρόκο	613.168	0,99	Σύνολο Εισαγωγών	673.552.064	
Μερικό Σύνολο	58.842.203	95,48			
Σύνολο Εισαγωγών	61.629.248				

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	46.464.280	48,43	Γαλλία	491.819.584	22,46
ΗΠΑ	17.556.884	18,30	ΗΠΑ	283.520.160	12,95
ΠΟΔ Γερμανίας	10.307.246	10,74	Βραζιλία	270.623.072	12,36
Ηνωμένο Βασίλειο	3.492.216	3,64	Χιλή	261.852.272	11,96
Ισραήλ	2.621.360	2,73	ΠΟΔ Γερμανίας	196.389.216	8,97
Ολλανδία	2.260.373	2,36	Ισπανία	151.903.152	6,94
Σενεγάλη	1.644.266	1,71	Καραϊβική, nes	111.672.296	5,10
Καμερούν	1.398.868	1,46	Ιταλία	98.951.512	4,52
Ισπανία	1.201.125	1,25	Παρθένοι Νήσοι, US	71.239.224	3,25
Μερικό Σύνολο	86.946.618	90,63	Μπαχάμες	51.985.376	2,37
Σύνολο Εξαγωγών	95.940.872		Γιβραλτάρ	36.582.304	1,67
			Ολλανδία	36.582.304	1,67
			Ρουμανία	22.795.528	1,04
			Μερικό Σύνολο	2.085.916.000	95,28
			Σύνολο Εξαγωγών	2.189.291.776	

Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία			Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	16.531.945	60,71	Γαλλία	48.833.360	60,69
ΠΟΔ Γερμανίας	1.549.591	5,69	Ιαπωνία	5.809.518	7,22
ΗΠΑ	1.484.741	5,45	Ολλανδία	2.888.829	3,59
Ηνωμένο Βασίλειο	1.145.905	4,21	ΗΠΑ	2.771.438	3,44
Ολλανδία	835.958	3,07	ΠΟΔ Γερμανίας	2.430.105	3,02
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	622.295	2,29	Ην. Βασίλειο	2.215.341	2,75
Ολλανδικές Αντίλλες και Αρούμπα	601.033	2,21	Δ. του Κονγκό	2.144.915	2,67
Ιταλία	574.275	2,11	Ισπανία	1.828.623	2,27
Βενεζουέλα	533.843	1,96	Ιταλία	1.308.956	1,63
Καμερούν	492.495	1,81	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.293.464	1,61
Ιαπωνία	443.891	1,63	Νιγηρία	1.155.407	1,44
Σενεγάλη	305.706	1,12	Γουινέα-Μπισάου	1.015.257	1,26
Δημ. του Κονγκό	303.854	1,12	Χονγκ Κονγκ, SAR	792.966	0,99
Χονγκ Κονγκ, SAR	276.049	1,01	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>74.488.179</i>	<i>92,58</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>25.701.581</i>	<i>94,38</i>	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>80.459.624</i>	
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>27.231.254</i>				
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
Γαλλία	9.941.085	37,71	Γαλλία	59.433.444	53,43
Ισραήλ	5.705.659	21,64	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	16.549.503	14,88
ΗΠΑ	3.488.676	13,23	Ισραήλ	8.989.993	8,08
Ηνωμένο Βασίλειο	1.861.125	7,06	ΗΠΑ	4.745.480	4,27
Ολλανδία	1.635.256	6,20	Γιουγκοσλαβία	4.727.913	4,25
Ιταλία	1.114.739	4,23	Ισπανία	3.046.341	2,74
Γιουγκοσλαβία	563.125	2,14	Ην. Βασίλειο	2.873.405	2,58
Χονγκ Κονγκ, SAR	391.269	1,48	Ιταλία	2.826.287	2,54
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	311.866	1,18	Δανία	1.740.910	1,57
ΠΛΔ Γερμανίας	291.410	1,11	Ελβετία	1.102.571	0,99
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>25.304.210</i>	<i>95,98</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>106.035.847</i>	<i>95,32</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>26.363.324</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>111.237.304</i>	
Σουδάν			Σουδάν		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	48.567.676	23,40	Ην. Βασίλειο	196.824.704	13,13
Ιαπωνία	19.569.872	9,43	ΠΟΔ Γερμανίας	139.272.704	9,29
Ινδία	18.627.806	8,97	Σαουδική Αραβία	115.386.712	7,70
ΗΠΑ	13.563.014	6,53	ΗΠΑ	114.879.456	7,66
ΠΟΔ Γερμανίας	10.997.422	5,30	Γαλλία	114.197.192	7,62
Areas, nes	9.218.437	4,44	Κουβέιτ	84.526.272	5,64
Αίγυπτος	8.077.383	3,89	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	78.191.888	5,22
ΕΣΣΔ	7.413.800	3,57	Ινδία	76.903.992	5,13
Ιταλία	7.157.280	3,45	Ολλανδία	57.062.396	3,81
Κίνα	6.547.774	3,15	Ιαπωνία	55.424.172	3,70
Ολλανδία	6.361.173	3,06	Βραζιλία	53.075.244	3,54
Ουγκάντα	6.287.825	3,03	Ιταλία	44.062.256	2,94
Γαλλία	4.527.224	2,18	Δ. της Κορέας	36.961.856	2,47
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	4.500.578	2,17	Κίνα	35.162.224	2,35

Πολωνία	3.766.006	1,81	Αίγυπτος	29.733.480	1,98
Τσεχοσλοβακία	3.741.283	1,80	Μπαγκλαντές	27.819.780	1,86
Γιουγκοσλαβία	3.257.246	1,57	Πολωνία	27.183.460	1,81
Ρουμανία	2.160.595	1,04	Αργεντινή	19.770.040	1,32
Κένυα	2.047.771	0,99	Γιουγκοσλαβία	18.160.048	1,21
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>186.390.165</i>	<i>89,79</i>	Χονγκ Κονγκ, SAR	17.855.168	1,19
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>207.578.720</i>		Πακιστάν	15.075.140	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.357.528.184</i>	<i>90,54</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.499.339.648</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
ΠΟΔ Γερμανίας	20.621.614	10,53	Σαουδική Αραβία	130.960.584	22,05
Ιταλία	20.509.568	10,47	Ιταλία	74.703.592	12,58
Ηνωμένο Βασίλειο	18.831.408	9,61	Ιαπωνία	50.859.144	8,56
Κίνα	15.406.125	7,86	Κίνα	48.857.832	8,22
Ολλανδία	12.844.515	6,56	Γαλλία	32.825.604	5,53
ΕΣΣΔ	12.570.836	6,42	Γιουγκοσλαβία	29.390.902	4,95
Ινδία	12.090.653	6,17	ΠΟΔ Γερμανίας	26.698.650	4,49
Γαλλία	8.455.553	4,32	Ολλανδία	18.962.514	3,19
Σαουδική Αραβία	8.369.907	4,27	ΗΠΑ	17.813.254	3,00
Ιαπωνία	7.779.732	3,97	Ην. Βασίλειο	15.221.022	2,56
Αίγυπτος	6.144.828	3,14	Ελλάδα	13.093.800	2,20
ΗΠΑ	6.055.650	3,09	Πορτογαλία	10.526.851	1,77
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	5.688.032	2,90	Αίγυπτος	9.778.351	1,65
Πολωνία	4.568.025	2,33	Αραβ. Δ. της Υεμένης	9.542.626	1,61
Γιουγκοσλαβία	3.877.096	1,98	Λίβανος	9.393.008	1,58
Τσεχοσλοβακία	3.453.490	1,76	ΕΣΣΔ	9.290.442	1,56
Ιράκ	2.834.021	1,45	Ρουμανία	7.424.821	1,25
Ελβετία	2.523.516	1,29	Ταϊλάνδη	7.338.320	1,24
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>172.624.569</i>	<i>88,12</i>	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	6.798.022	1,14
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>195.899.776</i>		Πολωνία	6.260.410	1,05
			Συρία	6.031.997	1,02
			Other Asia, nes	5.876.036	0,99
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>547.647.782</i>	<i>92,19</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>594.016.320</i>	

Μπουρουντί			Μπουρουντί		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.370.467	29,66	<i>NDA</i>		
Ιαπωνία	4.848.258	15,34			
ΗΠΑ	2.434.656	7,71			
ΠΟΔ Γερμανίας	2.120.193	6,71			
Τανζανία	1.941.431	6,14			
Γαλλία	1.428.516	4,52			
Ηνωμένο Βασίλειο	1.183.599	3,75			
Δημ. του Κονγκό	994.277	3,15			
Ιράν	933.664	2,95			
Ολλανδία	866.595	2,74			
Κένυα	844.568	2,67			
Καναδάς	675.407	2,14			
Ιταλία	638.565	2,02			
Σουηδία	495.384	1,57			

			Ηνωμένο Βασίλειο	438.444.416	16,93
			Ιαπωνία	238.741.552	9,22
			ΠΟΔ Γερμανίας	209.703.744	8,10
			ΗΠΑ	164.610.608	6,36
			Κατάρ	118.784.016	4,59
			Ιταλία	101.741.728	3,93
			Γαλλία	88.260.816	3,41
			Κουβέιτ	78.766.736	3,04
			Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	67.020.372	2,59
			Ολλανδία	61.770.656	2,39
			Ιράν	55.572.016	2,15
			Μοζαμβίκη	51.085.072	1,97
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	42.843.084	1,65
			Σουηδία	36.184.344	1,40
			Ινδία	35.095.644	1,36
			Ελβετία	33.065.328	1,28
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.275.766.868</i>	<i>87,87</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>2.589.932.800</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>					
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>					

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ουγκάντα	178.705.056	12,87
			Ην. Βασίλειο	158.488.096	11,41
			Ειδικές Κατηγορίες	156.747.024	11,28
			ΠΟΔ Γερμανίας	150.868.320	10,86
			Σιγκαπούρη	82.660.016	5,95
			Ιταλία	63.921.956	4,60
			Ολλανδία	47.648.224	3,43
			ΗΠΑ	45.586.084	3,28
			Ρουάντα	34.015.616	2,45
			Σουδάν	26.708.416	1,92
			Πακιστάν	21.516.862	1,55
			Σουηδία	20.764.456	1,49
			Σρι Λάνκα	20.733.900	1,49
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	20.087.902	1,45
			Μπουρουντί	19.725.846	1,42
			Φινλανδία	19.354.156	1,39
			Γαλλία	17.102.788	1,23
			Ενωμ. Δ. της Τανζανίας	14.000.387	1,01
			Καναδάς	13.654.467	0,98
			Ζάμπια	13.319.450	0,96
			Τζιμπουτί	13.288.622	0,96
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.138.897.644</i>	<i>81,99</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.388.994.816</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>					
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>					

Ενωμένη Δημοκρατία της Τανζανίας			Ενωμένη Δημοκρατία της Τανζανίας		
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			Ην. Βασίλειο	215.380.160	17,78
			ΠΟΔ Γερμανίας	121.915.472	10,06
			Ιαπωνία	107.559.208	8,88
			Ιράκ	79.556.008	6,57
			Ολλανδία	78.301.728	6,46
			ΗΠΑ	75.495.512	6,23

			Ιταλία	60.948.424	5,03
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	38.904.780	3,21
			Μπαχρέιν	37.964.332	3,13
			Σουηδία	35.733.176	2,95
			Ινδία	35.418.636	2,92
			Areas, nes	34.177.280	2,82
			Δ. της Υεμένης	32.280.954	2,66
			Γαλλία	28.809.030	2,38
			Δανία	21.630.062	1,79
			Βραζιλία	21.009.772	1,73
			Κίνα	11.890.896	0,98
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.036.975.430</i>	<i>85,60</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.211.381.888</i>	

Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%
<i>NDA</i>			ΠΟΔ Γερμανίας	73.862.544	13,77
			Ην. Βασίλειο	70.540.856	13,15
			Ινδονησία	37.355.252	6,96
			Ολλανδία	28.056.584	5,23
			Ιταλία	27.653.994	5,15
			Ιαπωνία	26.107.436	4,87
			ΗΠΑ	20.567.940	3,83
			Χονγκ Κονγκ, SAR	19.549.176	3,64
			Μοζαμβίκη	17.211.620	3,21
			Αλγερία	16.422.408	3,06
			ΕΣΣΔ	15.545.902	2,90
			Ουγκάντα	15.467.806	2,88
			Ελβετία	14.202.267	2,65
			Other Africa, nes	12.666.341	2,36
			Bunkers	11.020.692	2,05
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	10.486.399	1,95
			Μπουρουντί	10.253.402	1,91
			Ινδία	8.831.353	1,65
			Πακιστάν	8.447.560	1,57
			Γιουγκοσλαβία	7.315.091	1,36
			Areas, nes	6.638.577	1,24
			Ζάμπια	6.149.923	1,15
			Σουηδία	5.826.657	1,09
			Σιγκαπούρη	5.249.964	0,98
<i>Μερικό Σύνολο</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>475.429.744</i>	<i>88,60</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>536.593.216</i>	

Ζάμπια			Ζάμπια		
Εισαγωγές	1966	%	Εισαγωγές	1979	%
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	83.919.136	24,36	Ην. Βασίλειο	193.635.344	25,81
Ηνωμένο Βασίλειο	76.194.200	22,11	Σαουδική Αραβία	114.215.808	15,22
Ζιμπάμπουε	64.885.572	18,83	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	84.541.632	11,27
ΗΠΑ	37.990.308	11,03	ΗΠΑ	69.876.880	9,31
Ιαπωνία	12.377.589	3,59	ΠΟΔ Γερμανίας	57.821.192	7,71
ΠΟΔ Γερμανίας	11.315.658	3,28	Ιαπωνία	30.923.784	4,12

Ιταλία	7.072.748	2,05	Ιταλία	25.222.492	3,36
Αυστραλία	4.803.614	1,39	Σουηδία	22.038.578	2,94
Ιράν	4.718.563	1,37	Ολλανδία	14.036.843	1,87
Ολλανδία	4.295.614	1,25	Γιουγκοσλαβία	13.107.205	1,75
Μερικό Σύνολο	307.573.002	89,27	Ινδία	12.908.094	1,72
Σύνολο Εισαγωγών	344.559.040		Κένυα	12.262.493	1,63
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	11.511.859	1,53
			Αυστραλία	11.008.965	1,47
			Γαλλία	10.496.077	1,40
			Ελβετία	9.652.274	1,29
			Χονγκ Κονγκ, SAR	7.285.511	0,97
			Μερικό Σύνολο	700.545.031	93,38
			Σύνολο Εισαγωγών	750.235.648	
Εξαγωγές	1966	%	Εξαγωγές	1979	%
Ηνωμένο Βασίλειο	224.231.552	32,46	Ιαπωνία	254.082.656	18,47
Ιαπωνία	97.266.048	14,08	Ην. Βασίλειο	182.638.496	13,28
ΠΟΔ Γερμανίας	97.177.664	14,07	Γαλλία	158.304.960	11,51
Ιταλία	61.331.896	8,88	ΗΠΑ	140.833.120	10,24
Γαλλία	59.790.812	8,65	ΠΟΔ Γερμανίας	126.577.712	9,20
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	39.336.232	5,69	Ιταλία	110.185.264	8,01
Σουηδία	16.524.869	2,39	Ινδία	77.327.864	5,62
Ελβετία	11.066.920	1,60	Κίνα	43.937.696	3,19
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	9.790.556	1,42	Γιουγκοσλαβία	43.357.916	3,15
Ισπανία	9.477.368	1,37	Σουηδία	32.665.148	2,37
Ζιμπάμπουε	6.995.226	1,01	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	32.335.800	2,35
Μερικό Σύνολο	632.989.143	91,63	Δ. της Κορέας	28.090.126	2,04
Σύνολο Εξαγωγών	690.838.976		Βραζιλία	17.956.598	1,31
			Ελλάδα	13.804.067	1,00
			Μερικό Σύνολο	1.262.097.423	91,76
			Σύνολο Εξαγωγών	1.375.486.720	

Μαλάουι			Μαλάουι		
Εισαγωγές	1966	%	Εισαγωγές	1980	%
Ηνωμένο Βασίλειο	23.473.756	30,89	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	162.611.808	36,94
Ζιμπάμπουε	17.226.722	22,67	Ην. Βασίλειο	82.896.136	18,83
Ζάμπια	7.310.027	9,62	Ιαπωνία	30.810.576	7,00
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	5.475.761	7,21	ΠΟΔ Γερμανίας	22.313.844	5,07
Ιαπωνία	3.731.318	4,91	Ολλανδία	18.459.440	4,19
ΗΠΑ	2.364.562	3,11	Ζιμπάμπουε	15.592.755	3,54
Ιράν	2.001.583	2,63	ΗΠΑ	14.954.054	3,40
ΠΛΔ Γερμανίας	1.772.957	2,33	Γαλλία	10.189.535	2,31
Χονγκ Κονγκ, SAR	1.699.225	2,24	Ζάμπια	9.436.735	2,14
Ινδία	1.335.457	1,76	Σουηδία	6.928.618	1,57
Αυστραλία	1.274.451	1,68	Μπαχρέιν	6.381.298	1,45
Ιταλία	1.019.302	1,34	Καναδάς	6.090.213	1,38
Πακιστάν (Αν. και Δυτ.)	988.087	1,30	Ινδία	4.993.343	1,13
Μοζαμβίκη	878.169	1,16	Ιταλία	4.957.291	1,13
Μερικό Σύνολο	70.551.377	92,83	Δανία	4.931.477	1,12
Σύνολο Εισαγωγών	75.997.288		Μερικό Σύνολο	401.547.123	91,21

			Σύνολο Εισαγωγών		440.227.712	
Εξαγωγές	1966	%	Εξαγωγές	1980	%	
Ηνωμένο Βασίλειο	23.370.740	47,96	Ην. Βασίλειο	78.827.888	27,64	
Ιρλανδία	3.004.802	6,17	ΗΠΑ	48.253.008	16,92	
Ζιμπάμπουε	2.926.093	6,00	Ολλανδία	24.472.452	8,58	
Ζάμπια	2.108.113	4,33	ΠΟΔ Γερμανίας	21.050.364	7,38	
Ολλανδία	2.033.169	4,17	Areas, nes	15.691.642	5,50	
Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	1.696.770	3,48	Ζιμπάμπουε	15.169.921	5,32	
ΠΟΔ Γερμανίας	1.399.302	2,87	Ν. Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση	9.391.077	3,29	
ΗΠΑ	1.197.896	2,46	Βέλγιο-Λουξεμβούργο	8.339.246	2,92	
Δημ. του Κονγκό	1.149.786	2,36	Γαλλία	5.539.031	1,94	
Areas, nes	1.120.220	2,30	Ιαπωνία	5.457.929	1,91	
Γαλλία	994.704	2,04	Αυστραλία	5.372.752	1,88	
Σιέρα Λεόνε	958.369	1,97	Ελβετία	5.224.293	1,83	
Ισπανία	826.492	1,70	Ζάμπια	4.344.469	1,52	
Μοζαμβίκη	497.470	1,02	Ιρλανδία	4.153.931	1,46	
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	480.029	0,99	Πακιστάν	3.672.625	1,29	
Λιβερία	473.911	0,97	Μοζαμβίκη	3.154.168	1,11	
Μερικό Σύνολο	44.237.866	90,78	Μερικό Σύνολο	258.114.796	90,52	
Σύνολο Εξαγωγών	48.732.320		Σύνολο Εξαγωγών	285.147.296		
Νότιος Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση			Νότιος Αφρικανική Τελωνειακή Ένωση			
Εισαγωγές	1965	%	Εισαγωγές	1980	%	
NDA			Areas, nes	5.244.417.236	28,27	
			ΗΠΑ	2.811.792.695	15,16	
			ΠΟΔ Γερμανίας	2.389.863.710	12,88	
			Ην. Βασίλειο	2.246.626.288	12,11	
			Ιαπωνία	1.656.975.500	8,93	
			Γαλλία	695.180.539	3,75	
			Ιταλία	562.669.084	3,03	
			Ολλανδία	440.533.744	2,37	
			Εκουαδόρ	324.757.877	1,75	
			Ελβετία	303.184.897	1,63	
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	224.993.497	1,21	
			Καναδάς	186.257.889	1,00	
			Σουηδία	183.728.994	0,99	
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	17.270.981.950	93,10	
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	18.551.386.566		
Εξαγωγές	1965	%	Εξαγωγές	1980	%	
NDA			Areas, nes	13.765.120.900	53,90	
			ΗΠΑ	2.127.557.290	8,33	
			Ηνωμένο Βασίλειο	1.760.165.110	6,89	
			Ελβετία	1.595.128.010	6,25	
			Ιαπωνία	1.561.171.640	6,11	
			ΠΟΔ Γερμανίας	1.045.840.940	4,10	
			Γαλλία	540.947.656	2,12	
			Ιταλία	497.898.645	1,95	
			Βέλγιο-Λουξεμβούργο	385.910.307	1,51	

	Ολλανδία	317.894.640	1,24
	Χονγκ Κονγκ, SAR	286.995.709	1,12
	Καναδάς	263.577.812	1,03
Μερικό Σύνολο	Μερικό Σύνολο	24.148.208.659	94,55
Σύνολο Εξαγωγών	Σύνολο Εξαγωγών	25.538.899.377	

Μαδαγασκάρη		
Εισαγωγές	1965	%
Γαλλία	86.346.096	62,53
Ταϊλάνδη	7.784.951	5,64
ΗΠΑ	6.084.839	4,41
ΠΟΔ Γερμανίας	5.663.389	4,10
Ιράν	3.446.022	2,50
Ολλανδία	2.945.035	2,13
Σενεγάλη	2.714.484	1,97
Ιταλία	2.597.853	1,88
Ιαπωνία	2.056.964	1,49
Ηνωμένο Βασίλειο	1.612.245	1,17
Κίνα	1.564.047	1,13
Αλγερία	1.544.312	1,12
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	1.517.327	1,10
Μερικό Σύνολο	125.877.564	91,15
Σύνολο Εισαγωγών	138.096.480	

Μαδαγασκάρη		
Εισαγωγές	1980	%
Γαλλία	254.164.032	37,57
ΠΟΔ Γερμανίας	63.767.052	9,43
Ιράκ	56.293.032	8,32
Ιαπωνία	34.393.124	5,08
Ην. Βασίλειο	28.041.426	4,15
ΗΠΑ	26.566.288	3,93
Ιταλία	24.609.596	3,64
Κίνα	23.893.584	3,53
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	20.278.100	3,00
Κουβέιτ	13.335.690	1,97
Ολλανδία	12.092.148	1,79
Μοζαμβίκη	10.091.944	1,49
Ελβετία	9.429.934	1,39
Καναδάς	9.000.109	1,33
Χονγκ Κονγκ, SAR	8.120.543	1,20
Σουηδία	7.004.570	1,04
Μιανμάρ	6.974.017	1,03
Σιγκαπούρη	6.538.509	0,97
Μερικό Σύνολο	614.593.698	90,85
Σύνολο Εισαγωγών	676.464.256	

Εξαγωγές		
	1965	%
Γαλλία	40.990.548	44,71
ΗΠΑ	24.677.220	26,92
Reunion	5.287.479	5,77
ΠΟΔ Γερμανίας	4.195.460	4,58
Ηνωμένο Βασίλειο	2.443.427	2,67
Ιταλία	1.311.323	1,43
Κομόρος	1.021.952	1,11
Ιαπωνία	927.971	1,01
Μερικό Σύνολο	80.855.380	88,19
Σύνολο Εξαγωγών	91.682.824	

Εξαγωγές		
	1980	%
Γαλλία	71.910.704	18,60
ΗΠΑ	67.315.368	17,42
Ιαπωνία	40.534.900	10,49
ΠΟΔ Γερμανίας	36.127.416	9,35
Ισπανία	29.863.032	7,73
Αλγερία	13.921.914	3,60
Reunion	13.843.744	3,58
Ουγγαρία	12.842.917	3,32
Ην. Βασίλειο	12.713.372	3,29
Ολλανδία	12.584.673	3,26
Ινδονησία	11.488.635	2,97
Bunkers	10.798.111	2,79
Ιταλία	10.177.723	2,63
Γιουγκοσλαβία	5.455.803	1,41
Σιγκαπούρη	4.365.987	1,13
Χονγκ Κονγκ, SAR	4.320.991	1,12
ΕΣΣΔ	3.734.024	0,97
Μερικό Σύνολο	361.999.314	93,66
Σύνολο Εξαγωγών	386.516.608	

Δεδομένα Διεθνούς Εμπορίου για τα έτη 1995 και 2006 (Χάρτες 9-12)					
Όλες οι αξίες σε τρέχοντα εκ. δολάρια ΗΠΑ					
Καναδάς			Καναδάς		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	109.809,9	66,81	Η.Π.Α.	192.177,9	54,87
Ιαπωνία	8.813,7	5,36	Κίνα	30.443,3	8,69
Ην. Βασίλειο	3.990,5	2,43	Μεξικό	14.131,5	4,03
Μεξικό	3.900,8	2,37	Ιαπωνία	13.521,4	3,86
Γερμανία	3.497,1	2,13	Γερμανία	9.849,5	2,81
Κίνα	3.380,6	2,06	Ην. Βασίλειο	9.595,0	2,74
Ιταλία	2.383,5	1,45	Ν. Κορέα	5.085,1	1,45
Ν. Κορέα	2.334,8	1,42	Νορβηγία	4.803,7	1,37
Γαλλία	2.277,0	1,39	Γαλλία	4.554,7	1,30
Νορβηγία	1.687,5	1,03	Αλγερία	4.373,3	1,25
Μερικό Σύνολο	142.075,4	86,44	Ιταλία	4.347,0	1,24
Σύνολο Εισαγωγών	164.371,0		Μερικό Σύνολο	292.882,4	83,62
			Σύνολο Εισαγωγών	350.257,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	151.400,3	79,22	Η.Π.Α.	316.556,5	81,55
Ιαπωνία	8.776,0	4,59	Ην. Βασίλειο	8.938,0	2,30
Ην. Βασίλειο	2.835,2	1,48	Ιαπωνία	8.306,2	2,14
Γερμανία	2.417,1	1,26	Κίνα	6.879,5	1,77
Κίνα	2.525,4	1,32	Μερικό Σύνολο	340.680,2	87,76
Ν. Κορέα	1.994,5	1,04	Σύνολο Εξαγωγών	388.178,7	
Μερικό Σύνολο	165.428,6	88,92			
Σύνολο Εξαγωγών	191.117,8				
Η.Π.Α.			Η.Π.Α.		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Καναδάς	148.277,9	19,24	Καναδάς	307.723,1	16,04
Ιαπωνία	127.195,3	16,50	Κίνα	305.778,9	15,93
Μεξικό	62.745,6	8,14	Μεξικό	200.499,7	10,45
Κίνα	48.505,6	6,29	Ιαπωνία	152.244,0	7,93
Γερμανία	38.041,6	4,94	Γερμανία	91.215,2	4,75
Ηνωμένο Βασίλειο	27.663,8	3,59	Ην. Βασίλειο	54.613,0	2,85
Ν. Κορέα	24.890,5	3,23	Ν. Κορέα	47.636,1	2,48
Σιγκαπούρη	18.897,2	2,45	Asia	39.796,9	2,07
Μαλαισία	17.980,8	2,33	Βενεζουέλα	38.386,2	2,00
Γαλλία	17.768,2	2,31	Γαλλία	38.082,6	1,98
Ιταλία	17.304,7	2,24	Μαλαισία	37.521,1	1,96
Ταϊλάνδη	11.854,4	1,54	Ιταλία	34.104,9	1,78
Χονγκ Κονγκ	10.744,7	1,39	Σαουδική Αραβία	33.086,8	1,72
Βενεζουέλα	10.427,9	1,35	Νιγηρία	28.959,2	1,51
Βραζιλία	9.428,3	1,22	Ιρλανδία	28.777,5	1,50
Σαουδική Αραβία	8.897,8	1,15	Βραζιλία	28.031,2	1,46
Ινδονησία	7.954,8	1,03	Ταϊλάνδη	23.684,9	1,23

Ελβετία	7.878,3	1,02	Ινδία	22.992,7	1,20
Μερικό Σύνολο	616.457,4	79,97	Ρωσία	20.730,7	1,08
Σύνολο Εισαγωγών	770.821,5		Ισραήλ	19.399,1	1,01
			Μερικό Σύνολο	1.553.263,8	80,94
			Σύνολο Εισαγωγών	1.918.997,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Καναδάς	126.021,8	21,62	Καναδάς	230.244,1	22,20
Ιαπωνία	64.259,7	11,02	Μεξικό	134.127,5	12,93
Μεξικό	46.309,3	7,94	Ιαπωνία	59.647,6	5,75
Ην. Βασίλειο	28.826,4	4,94	Κίνα	55.224,1	5,33
Ν. Κορέα	25.413,1	4,36	Ην. Βασίλειο	45.391,8	4,38
Γερμανία	22.370,0	3,84	Γερμανία	41.313,1	3,98
Ολλανδία	16.557,3	2,84	Ν. Κορέα	32.455,3	3,13
Σιγκαπούρη	15.318,0	2,63	Ολλανδία	31.101,7	3,00
Γαλλία	14.250,0	2,44	Σιγκαπούρη	24.682,8	2,38
Χονγκ Κονγκ	14.218,9	2,44	Γαλλία	24.385,8	2,35
Βέλγιο	12.832,4	2,20	Ασία	23.023,3	2,22
Κίνα	11.748,1	2,02	Βέλγιο	21.345,5	2,06
Βραζιλία	11.443,6	1,96	Βραζιλία	19.227,5	1,85
Αυστραλία	10.788,4	1,85	Αυστραλία	17.781,6	1,71
Ιταλία	8.867,7	1,52	Χονγκ Κονγκ	17.774,3	1,71
Μαλαισία	8.818,4	1,51	Ελβετία	14.384,5	1,39
Ταϊλάνδη	6.401,9	1,10	Ιταλία	12.587,2	1,21
Ελβετία	6.245,8	1,07	Μαλαισία	12.550,1	1,21
Σαουδική Αραβία	6.085,0	1,04	Η.Α.Ε.	11.920,4	1,15
Μερικό Σύνολο	456.775,8	78,35	Ισραήλ	10.964,4	1,06
Σύνολο Εξαγωγών	582.964,8		Μερικό Σύνολο	840.132,6	81,01
			Σύνολο Εξαγωγών	1.037.029,2	
Μεξικό			Μεξικό		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	53.973,1	74,49	Η.Π.Α.	130.809,8	51,08
Ιαπωνία	3.951,0	5,45	Κίνα	24.438,3	9,54
Γερμανία	2.686,3	3,71	Ιαπωνία	15.295,2	5,97
Καναδάς	1.373,9	1,90	Ν. Κορέα	10.621,4	4,15
Γαλλία	980,5	1,35	Γερμανία	9.437,0	3,69
Ιταλία	771,0	1,06	Καναδάς	7.376,2	2,88
Ν. Κορέα	770,6	1,06	Βραζιλία	5.557,8	2,17
Μερικό Σύνολο	64.506,4	89,03	Ασία	4.973,7	1,94
Σύνολο Εισαγωγών	72.453,0		Μαλαισία	4.474,4	1,75
			Ιταλία	4.110,9	1,61
			Ισπανία	3.638,2	1,42
			Γαλλία	2.667,3	1,04
			Μερικό Σύνολο	223.400,2	87,24
			Σύνολο Εισαγωγών	256.085,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	66.338,8	83,40	Η.Π.Α.	212.131,8	84,87
Καναδάς	1.985,8	2,50	Καναδάς	5.176,2	2,07

Ιαπωνία	979,3	1,23	Γερμανία	2.971,3	1,19
Βραζιλία	800,2	1,01	Ισπανία	3.270,1	1,31
Ισπανία	788,9	0,99	Μερικό Σύνολο	223.549,4	89,43
Μερικό Σύνολο	70.893,0	89,13	Σύνολο Εξαγωγών	249.960,5	
Σύνολο Εξαγωγών	79.540,7				
Γουατεμάλα			Γουατεμάλα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.478,5	44,91	Η.Π.Α.	3.698,2	38,77
Μεξικό	308,2	9,36	Μεξικό	869,0	9,11
Ελ Σαλβαδόρ	161,2	4,90	Κίνα	453,2	4,75
Βενεζουέλα	151,7	4,61	Βραζιλία	375,6	3,94
Ιαπωνία	121,2	3,68	Παναμάς	363,3	3,81
Γερμανία	116,1	3,53	Ιαπωνία	299,9	3,14
Αρούμπα	102,0	3,10	Ελ Σαλβαδόρ	283,6	2,97
Παναμάς	86,4	2,62	Ολλανδικές Αντίλλες	220,0	2,31
Κόστα Ρίκα	69,3	2,10	Ν. Κορέα	217,4	2,28
Ονδούρα	53,3	1,62	Αργεντινή	206,7	2,17
Βραζιλία	50,8	1,54	Κολομβία	182,9	1,92
Καναδάς	50,3	1,53	Κόστα Ρίκα	178,8	1,87
Ην. Βασίλειο	39,5	1,20	Γερμανία	173,3	1,82
Ιταλία	36,9	1,12	Χιλή	160,6	1,68
Ν. Κορέα	34,8	1,06	Εκουαδόρ	146,1	1,53
Μερικό Σύνολο	2.860,2	86,87	Καναδάς	141,3	1,48
Σύνολο Εισαγωγών	3.292,5		Ισπανία	126,0	1,32
			Ασία n.e.s.	110,1	1,15
			Μερικό Σύνολο	8.206,0	86,02
			Σύνολο Εισαγωγών	9.539,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	605,8	31,30	Η.Π.Α.	1.005,0	31,42
Ελ Σαλβαδόρ	268,9	13,89	Ελ Σαλβαδόρ	489,5	15,31
Ονδούρα	124,8	6,45	Ονδούρα	308,7	9,65
Γερμανία	112,5	5,81	Μεξικό	174,1	5,44
Κόστα Ρίκα	101,0	5,22	Νικαράγουα	141,2	4,42
Νικαράγουα	71,0	3,67	Κόστα Ρίκα	120,3	3,76
Ιαπωνία	53,5	2,76	Καναδάς	94,7	2,96
Μεξικό	45,0	2,32	Παναμάς	82,0	2,56
Ολλανδία	38,4	1,98	Ολλανδία	72,7	2,27
Βενεζουέλα	37,8	1,95	Γερμανία	67,9	2,12
Παναμάς	37,0	1,91	Ελβετία	64,2	2,01
Βέλγιο	32,7	1,69	Ν. Κορέα	60,5	1,89
Περου	28,6	1,48	Δομινικανή Δημοκρατία	55,4	1,73
Σουηδία	25,6	1,32	Ιαπωνία	41,8	1,31
Ιταλία	23,3	1,20	Μπελίζε	37,8	1,18
Καναδάς	22,2	1,15	Σαουδική Αραβία	32,6	1,02
Γαλλία	21,50	1,11	Μερικό Σύνολο	2.848,4	89,07
Σαουδική Αραβία	19,80	1,02	Σύνολο Εξαγωγών	3.198,1	
Μερικό Σύνολο	1.669,4	86,25			
Σύνολο Εξαγωγών	1.935,5				

Μπελίσε			Μπελίσε		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	139,9	54,12	Η.Π.Α.	256,4	38,83
Μεξικό	28,5	11,03	Ολλανδία	70,5	10,68
Ην. Βασίλειο	16,2	6,27	Παναμάς	63,5	9,62
Ολλανδικές Αντίλλες	12,6	4,87	Μεξικό	60,5	9,16
Καναδάς	7,9	3,06	Γουατεμάλα	42,8	6,48
Γουατεμάλα	7,0	2,71	Κίνα	28,0	4,24
Τρινιντάτ και Τομπάγκο	5,6	2,17	Ολλανδικές Αντίλλες	12,4	1,88
Κούβα	4,6	1,78	Ελ Σαλβαδόρ	11,6	1,76
Τζαμάικα	4,6	1,78	Ιαπωνία	9,8	1,48
Ιαπωνία	3,4	1,32	Ην. Βασίλειο	9,1	1,38
Γερμανία	2,8	1,08	Ονδούρα	7,4	1,12
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>233,1</i>	<i>90,17</i>	Καναδάς	7,2	1,09
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>258,5</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>579,2</i>	<i>87,72</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>660,3</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	68,5	42,36	Η.Π.Α.	115,3	42,02
Η.Π.Α.	59,1	36,55	Ην. Βασίλειο	44,3	16,14
Γερμανία	8,4	5,19	Κόστα Ρίκα	21,5	7,84
Καναδάς	6,9	4,27	Ολλανδία	16,0	5,83
Μεξικό	4,5	2,78	Τζαμάικα	11,1	4,05
Γαλλία	3,3	2,04	Μεξικό	8,8	3,21
Τρινιντάτ και Τομπάγκο	2,1	1,30	Παναμάς	8,6	3,13
Τζαμάικα	2,0	1,24	Φινλανδία	8,4	3,06
Ιταλία	2,0	1,24	Τρινιντάντ και Τομπάγκο	8,0	2,92
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>156,8</i>	<i>96,97</i>	Πορτογαλία	8,0	2,92
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>161,7</i>		Ισπανία	5,4	1,97
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>255,4</i>	<i>93,08</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>274,4</i>	
Ελ Σαλβαδόρ			Ελ Σαλβαδόρ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.161,5	44,20	Η.Π.Α.	2.762,1	35,58
Γουατεμάλα	284,5	10,83	Γουατεμάλα	648,2	8,35
Μεξικό	150,4	5,72	Μεξικό	573,5	7,39
Ιαπωνία	133,6	5,08	Κίνα	341,4	4,40
Γερμανία	91,9	3,50	Βραζιλία	294,9	3,80
Κόστα Ρίκα	91,1	3,47	Ονδούρα	283,9	3,66
Βενεζουέλα	76,6	2,92	Κόστα Ρίκα	224,5	2,89
Παναμάς	62,7	2,39	Παναμάς	221,8	2,86
Ονδούρα	59,7	2,27	Ιαπωνία	155,2	2,00
Νικαράγουα	34,8	1,32	Χονγκ Κονγκ	153,4	1,98
Ισπανία	31,1	1,18	Νικαράγουα	152,5	1,96
Βραζιλία	30,8	1,17	Εκουαδόρ	152,4	1,96
Ιταλία	28,9	1,10	Βενεζουέλα	142,2	1,83
Ν. Κορέα	28,2	1,07	Χιλή	135,5	1,75

Μερικό Σύνολο	2.265,8	86,23	Αργεντινή	127,6	1,64
Σύνολο	2.627,7		Γερμανία	127,2	1,64
Εισαγωγών					
			N. Κορέα	114,9	1,48
			Ασία π.ε.σ.	93,5	1,20
			Κολομβία	89,4	1,15
			Ισπανία	88,8	1,14
			Μερικό Σύνολο	6.882,9	88,67
			Σύνολο	7.762,7	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γουατεμάλα	204,2	20,73	Η.Π.Α.	1.976,6	52,99
Η.Π.Α.	172,6	17,52	Γουατεμάλα	480,6	12,88
Γερμανία	143,2	14,54	Ονδούρα	414,8	11,12
Κόστα Ρίκα	77,5	7,87	Νικαράγουα	201,2	5,39
Ολλανδία	73,4	7,45	Κόστα Ρίκα	124,7	3,34
Ονδούρα	70,3	7,14	Γερμανία	96,5	2,59
Νικαράγουα	63,9	6,49	Παναμάς	64,9	1,74
Βέλγιο	48,3	4,90	Ισπανία	60,3	1,62
Παναμάς	17,0	1,73	Δομινικανή Δημοκρατία	50,9	1,36
Καναδάς	15,0	1,52	Μεξικό	44,4	1,19
Ιαπωνία	14,6	1,48	Μερικό Σύνολο	3.514,9	94,23
Γαλλία	11,5	1,17	Σύνολο	3.730,0	
			Εξαγωγών		
Βενεζουέλα	10,4	1,06			
Μερικό Σύνολο	921,9	93,57			
Σύνολο	985,2				
Εξαγωγών					
Ονδούρα			Ονδούρα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	804,7	46,58	Η.Π.Α.	1.628,2	36,84
Ολλανδία	129,8	7,51	Γουατεμάλα	346,5	7,84
Γουατεμάλα	118,2	6,84	Μεξικό	253,1	5,73
Μεξικό	72,2	4,18	Κοστα Ρίκα	209,7	4,74
Ελ Σαλβαδόρ	68,3	3,95	Ελ Σαλβαδόρ	203,1	4,60
Ιαπωνία	59,2	3,43	Ολλανδικές Αντίλλες	162,4	3,67
Ολλανδικές Αντίλλες	48,7	2,82	Βραζιλία	138,4	3,13
Κόστα Ρίκα	44,8	2,59	Παναμάς	133,9	3,03
Παναμάς	43,3	2,51	Βενεζουέλα	103,2	2,34
Γερμανία	42,3	2,45	Κίνα	101,9	2,31
Ισπανία	27,0	1,56	Εκουαδόρ	100,0	2,26
Βραζιλία	26,3	1,52	Τρινιτάντ και Ταμπόγκο	95,3	2,16
Βενεζουέλα	21,7	1,26	Ιαπωνία	90,6	2,05
Κολομβία	18,7	1,08	Γερμανία	79,2	1,79
Μερικό Σύνολο	1.525,2	88,28	Νικαράγουα	63,2	1,43
Σύνολο	1.727,6		Χιλή	62,0	1,40
Εισαγωγών					
			Κολομβία	55,4	1,25
			Ισπανία	49,6	1,12
			Μερικό Σύνολο	3.875,7	87,70
			Σύνολο	4.419,4	
			Εισαγωγών		

Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	279,9	42,67	Η.Π.Α.	538,6	41,61
Γερμανία	126,7	19,31	Ελ Σαλβαδόρ	126,4	9,77
Ιαπωνία	44,2	6,74	Γερμανία	108,0	8,34
Ισπανία	25,3	3,86	Γουατεμάλα	92,2	7,12
Βέλγιο	23,2	3,54	Βέλγιο	67,6	5,22
Νικαράγουα	18,4	2,80	Νικαράγουα	52,4	4,05
Β. Κορέα	18,1	2,76	Ολλανδία	34,4	2,66
Ιταλία	15,4	2,35	Μεξικό	26,8	2,07
Γαλλία	11,8	1,80	Ιταλία	22,0	1,70
Ολλανδία	10,9	1,66	Κόστα Ρίκα	21,1	1,63
Ην. Βασίλειο	10,8	1,65	Κίνα	18,1	1,40
Ελ Σαλβαδόρ	9,0	1,37	Ιαπωνία	15,8	1,22
Καναδάς	8,1	1,23	Ισπανία	14,0	1,08
Φινλανδία	7,4	1,13	Γαλλία	13,6	1,05
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>609,2</i>	<i>92,87</i>	Ν. Κορέα	12,9	1,00
<i>Σύνολο</i>	<i>656,0</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.163,9</i>	<i>89,92</i>
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>1.294,4</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Νικαράγουα			Νικαράγουα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	304,4	30,16	Η.Π.Α.	624,7	22,79
Βενεζουέλα	130,8	12,96	Μεξικό	406,9	14,85
Κόστα Ρίκα	82,2	8,15	Κίνα	209,0	7,63
Γουατεμάλα	79,7	7,90	Βενεζουέλα	186,0	6,79
Παναμάς	57,0	5,65	Κόστα Ρίκα	147,8	5,39
Ιαπωνία	50,5	5,00	Ολλανδικές Αντίλλες	113,9	4,16
Ελ Σαλβαδόρ	40,5	4,01	Ιαπωνία	111,0	4,05
Μεξικό	31,6	3,13	Γουατεμάλα	109,5	4,00
Ονδούρα	25,9	2,57	Βραζιλία	91,4	3,33
Ισπανία	23,8	2,36	Εκουαδόρ	81,8	2,98
Γερμανία	22,7	2,25	Αργεντινή	72,0	2,63
Καναδάς	14,0	1,39	Ελ Σαλβαδόρ	62,0	2,26
Δανία	11,5	1,14	Γερμανία	43,4	1,58
Γαλλία	10,7	1,06	Ν. Κορέα	43,2	1,58
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>885,3</i>	<i>87,72</i>	Ισπανία	35,9	1,31
<i>Σύνολο</i>	<i>1.009,2</i>		Χιλή	34,5	1,26
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.373,0</i>	<i>86,58</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>2.740,7</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	214,4	42,11	Η.Π.Α.	353,0	46,53
Γερμανία	58,0	11,39	Μεξικό	46,9	6,18
Ελ Σαλβαδόρ	41,3	8,11	Καναδάς	45,2	5,96
Ισπανία	39,5	7,76	Ισπανία	34,4	4,53
Βέλγιο	17,5	3,44	Ονδούρα	33,7	4,44
Κόστα Ρίκα	17,3	3,40	Γερμανία	30,2	3,98
Ολλανδία	16,8	3,30	Βέλγιο	29,3	3,86
Ονδούρα	14,0	2,75	Κόστα Ρίκα	24,4	3,22
Γουατεμάλα	10,4	2,04	Ελ Σαλβαδόρ	22,4	2,95
Γαλλία	10,0	1,96	Ην. Βασίλειο	22,0	2,90

Ην. Βασίλειο	9,9	1,94	Γουατεμάλα	12,1	1,60
Μεξικό	8,9	1,75	Ιταλία	9,3	1,23
Ιαπωνία	7,0	1,37	Ιαπωνία	9,1	1,20
Ιταλία	6,0	1,18	Παναμάς	8,1	1,07
Καναδάς	5,1	1,00	Ρωσία	7,8	1,03
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>476,1</i>	<i>93,50</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>687,9</i>	<i>90,68</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>509,2</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>758,6</i>	
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Εξαγωγών</i>		
Κόστα Ρίκα			Κόστα Ρίκα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.453,0	45,33	Η.Π.Α.	4.385,9	39,62
Βενεζουέλα	211,3	6,59	Ιαπωνία	587,0	5,30
Μεξικό	176,8	5,52	Βενεζουέλα	581,9	5,26
Ιαπωνία	122,9	3,83	Μεξικό	581,2	5,25
Γουατεμάλα	112,1	3,50	Κίνα	550,7	4,97
Βραζιλία	101,6	3,17	Ιρλανδία	526,1	4,75
Γερμανία	99,9	3,12	Βραζιλία	392,9	3,55
Παναμάς	99,4	3,10	Αρούμπα	280,8	2,54
Κολομβία	98,6	3,08	Κολομβία	253,3	2,29
Ελ Σαλβαδόρ	84,1	2,62	Ν. Κορέα	241,9	2,19
Ιταλία	61,9	1,93	Γαλλία	225,2	2,03
Ισπανία	57,2	1,78	Χιλή	214,1	1,93
Ολλανδία	43,4	1,35	Ασία n.e.s.	169,8	1,53
Β. Κορέα	39,8	1,24	Γερμανία	168,3	1,52
Καναδάς	39,3	1,23	Παναμάς	162,0	1,46
Γαλλία	33,3	1,04	Ολλανδία	139,0	1,26
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.834,6</i>	<i>88,43</i>	Ισπανία	118,2	1,07
<i>Σύνολο</i>	<i>3.205,5</i>		Γουατεμάλα	111,3	1,01
<i>Εισαγωγών</i>					
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.689,6</i>	<i>87,53</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>11.070,5</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.084,7	40,15	Η.Π.Α.	3.080,2	42,46
Βέλγιο	177,6	6,57	Κίνα	556,9	7,68
Γερμανία	172,9	6,40	Χονγκ Κονγκ	523,5	7,22
Ιταλία	132,1	4,89	Ολλανδία	504,0	6,95
Γουατεμάλα	117,0	4,33	Παναμάς	250,7	3,46
Ην. Βασίλειο	101,2	3,75	Γερμανία	173,7	2,39
Ελ Σαλβαδόρ	90,9	3,36	Νικαράγουα	166,7	2,30
Ολλανδία	87,6	3,24	Μεξικό	159,6	2,20
Νικαράγουα	87,3	3,23	Ην. Βασίλειο	146,2	2,02
Παναμάς	84,6	3,13	Γουατεμάλα	141,1	1,94
Ονδούρα	54,6	2,02	Δομινικανή Δημοκρατία	136,6	1,88
Γαλλία	51,1	1,89	Βέλγιο	121,8	1,68
Φινλανδία	35,8	1,33	Ελ Σαλβαδόρ	114,1	1,57
Καναδάς	33,4	1,24	Ονδούρα	105,1	1,45
Ρωσία	33,1	1,23	Ασία n.e.s.	95,5	1,32
Κίνα	33,0	1,22	Μαλαισία	94,6	1,30
Ιαπωνία	28,1	1,04	Ιταλία	89,6	1,24
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.405,0</i>	<i>89,01</i>	Καναδάς	73,0	1,01
<i>Σύνολο</i>	<i>2.701,8</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.532,9</i>	<i>90,05</i>
<i>Εξαγωγών</i>					
			<i>Σύνολο</i>	<i>7.254,9</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		

Παναμάς			Παναμάς		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.009,2	40,20	Κίνα	2.102,2	19,51
Εκουαδόρ	134,0	5,34	Η.Π.Α.	2.030,4	18,84
Ιαπωνία	126,8	5,05	Χονγκ Κονγκ	1.278,2	11,86
Μεξικό	85,8	3,42	Ασία π.ε.σ.	720,0	6,68
Βενεζουέλα	78,0	3,11	Ολλανδικές Αντίλλες	497,0	4,61
Κόστα Ρίκα	75,0	2,99	Ιαπωνία	476,9	4,43
Ν. Κορέα	54,7	2,18	Ν. Κορέα	332,4	3,08
Κολομβία	48,9	1,95	Μεξικό	328,5	3,05
Γερμανία	46,9	1,87	Κολομβία	258,5	2,40
Γουατεμάλα	37,4	1,49	Κόστα Ρίκα	254,6	2,36
Βραζιλία	37,2	1,48	Βραζιλία	213,6	1,98
Ολλανδία	33,9	1,35	Ην. Βασίλειο	186,4	1,73
Καναδάς	32,5	1,29	Γαλλία	160,6	1,49
Ισπανία	31,2	1,24	Ελβετία	141,2	1,31
Μερικό Σύνολο	1.831,5	72,95	Γερμανία	131,9	1,22
Σύνολο Εισαγωγών	2.510,7		Ιταλία	129,9	1,21
			Ταϊλάνδη	117,4	1,09
			Ισπανία	116,4	1,08
			Μερικό Σύνολο	9.476,1	87,95
			Σύνολο Εισαγωγών	10.774,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	257,4	44,59	Βενεζουέλα	1.578,8	19,65
Γερμανία	71,7	12,42	Κολομβία	1.284,8	15,99
Κόστα Ρίκα	41,8	7,24	Η.Π.Α.	719,0	8,95
Σουηδία	28,0	4,85	Γουατεμάλα	444,8	5,54
Βέλγιο	27,5	4,76	Δομινικανή Δημοκρατία	420,3	5,23
Πορτογαλία	26,3	4,56	Κόστα Ρίκα	405,2	5,04
Γουατεμάλα	14,8	2,56	Εκουαδόρ	343,2	4,27
Ισπανία	12,6	2,18	Ονδούρα	253,3	3,15
Ονδούρα	12,4	2,15	Ελ Σαλβαδόρ	219,0	2,73
Ελ Σαλβαδόρ	9,9	1,72	Κούβα	216,5	2,69
Κολομβία	9,0	1,56	Μεξικό	181,0	2,25
Καναδάς	7,2	1,25	Βραζιλία	146,8	1,83
Εκουαδόρ	7,0	1,21	Χιλή	140,9	1,75
Ιταλία	6,2	1,07	Νικαράγουα	139,9	1,74
Μερικό Σύνολο	531,8	92,13	Περου	137,8	1,72
Σύνολο Εξαγωγών	577,2		Αιτή	131,6	1,64
			Τζαμάικα	117,2	1,46
			Τρινιτάν και Τομπάγκο	96,0	1,19
			Ισπανία	87,0	1,08
			Μερικό Σύνολο	7.063,1	87,92
			Σύνολο Εξαγωγών	8.033,9	
Κούβα			Κούβα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Μεξικό	396,5	13,76	Βενεζουέλα	2021,5	25,01

Ισπανία	353,0	12,25	Κίνα	926,2	11,46
Βενεζουέλα	236,7	8,21	Ισπανία	702,9	8,69
Ολλανδικές Αντίλλες	227,4	7,89	Η.Π.Α.	520,7	6,44
Καναδάς	220,3	7,64	Καναδάς	408,9	5,06
Γαλλία	211,5	7,34	Γερμανία	336,2	4,16
Κίνα	170,8	5,93	Βραζιλία	330,6	4,09
Ολλανδία	111,4	3,86	Ιταλία	311	3,85
Παναμάς	108,5	3,76	Μεξικό	288,3	3,57
Ιταλία	103,6	3,59	Βιετνάμ	269,4	3,33
Αργεντινή	77,6	2,69	Ιαπωνία	265,2	3,28
Βιετνάμ	67,9	2,36	Γαλλία	184,5	2,28
Ην. Βασίλειο	59,3	2,06	Αργεντινή	170,5	2,11
Ρωσία	56,8	1,97	Αλγερία	153,5	1,90
Γερμανία	52,0	1,80	Ρωσία	148,3	1,83
Τρινιντάτ και Τομπάγκο	39,2	1,36	Ν. Κορέα	89,3	1,10
Βραζιλία	33,8	1,17	Κολομβία	88,8	1,10
Εκουαδόρ	33,3	1,16	Μερικό Σύνολο	7.215,8	89,26
Ρουμανία	29,0	1,01	Σύνολο Εισαγωγών	8.084,3	
Μερικό Σύνολο	2.588,6	89,80			
Σύνολο Εισαγωγών	2.882,5				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Καναδάς	230,8	15,47	Ολλανδία	645,1	27,82
Ρωσία	194,5	13,04	Καναδάς	471,4	20,33
Κίνα	188,9	12,66	Βενεζουέλα	434,2	18,73
Ισπανία	93,3	6,26	Ισπανία	159,5	6,88
Ιαπωνία	82,7	5,54	Κίνα	113,3	4,89
Ιταλία	61,5	4,12	Γαλλία	57,3	2,47
Γερμανία	53,7	3,60	Ρωσία	56,4	2,43
Ολλανδία	53,2	3,57	Δομινικανή Δημοκρατία	43,7	1,88
Γαλλία	52,9	3,55	Βραζιλία	42,9	1,85
Αίγυπτος	45,3	3,04	Κύπρος	24,2	1,04
Βουλγαρία	36,5	2,45	Μερικό Σύνολο	2.048,0	88,33
Βέλγιο	29,9	2,00	Σύνολο Εξαγωγών	2.318,6	
Αλγερία	29,6	1,98			
Βραζιλία	29,6	1,98			
Ρουμανία	27,1	1,82			
Σουηδία	24,6	1,65			
Μαρόκο	22,8	1,53			
Ην. Βασίλειο	22,7	1,52			
Κολομβία	22,4	1,50			
Δομινικανή Δημοκρατία	16,0	1,07			
Αϊτή	16,0	1,07			
Πορτογαλία	15,6	1,05			
Μερικό Σύνολο	1.349,6	90,48			
Σύνολο Εξαγωγών	1.491,6				
Τζαμάικα			Τζαμάικα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.406,5	50,72	Η.Π.Α.	1.853,9	36,77

Τρινιντάτ και Τομπάγκο	203,4	7,34	Τρινιντάντ και Τομπάγκο	580,6	11,52
Ιαπωνία	184,8	6,66	Βενεζουέλα	539,6	10,70
Ην. Βασίλειο	112,5	4,06	Ιαπωνία	211,5	4,20
Καναδάς	99,2	3,58	Κίνα	206,7	4,10
Μεξικό	71,7	2,59	Βραζιλία	145,9	2,89
Βενεζουέλα	56,7	2,04	Ην. Βασίλειο	131,4	2,61
Βραζιλία	42,5	1,53	Καναδάς	123,5	2,45
Γερμανία	37,7	1,36	Μεξικό	81,8	1,62
Τουρκία	35,5	1,28	Areas n.e.s.	80,0	1,59
Γαλλία	34,3	1,24	Κολομβία	74,7	1,48
Μερικό Σύνολο	2.284,8	82,40	Γερμανία	57,7	1,14
Σύνολο Εισαγωγών	2.772,9		Ελβετία	53,0	1,05
			Κόστα Ρίκα	50,8	1,01
			Μερικό Σύνολο	4.191,1	83,13
			Σύνολο Εισαγωγών	5.041,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	525,50	36,91	Η.Π.Α.	605,3	30,44
Ην. Βασίλειο	191,80	13,47	Καναδάς	309,4	15,56
Καναδάς	153,10	10,75	Κίνα	300,6	15,11
Ολλανδία	107,80	7,57	Ην. Βασίλειο	204,7	10,29
Νορβηγία	107,80	7,57	Ολλανδία	138,8	6,98
Γαλλία	85,10	5,98	Νορβηγία	90,4	4,55
Γκάνα	49,60	3,48	Γερμανία	71,5	3,60
Ρωσία	37,40	2,63	Γαλλία	64,8	3,26
Ιαπωνία	27,30	1,92	Ιαπωνία	28,7	1,44
Τρινιντάτ και Τομπάγκο	21,20	1,49	Ρωσία	24,7	1,24
Βραζιλία	16,60	1,17	Γεωργία	19,9	1,00
Σουηδία	16,00	1,12	Μερικό Σύνολο	1.858,8	93,46
Μερικό Σύνολο	1.339,2	94,06	Σύνολο Εξαγωγών	1.988,8	
Σύνολο Εξαγωγών	1.423,8				
Δομινικανή Δημοκρατία			Δομινικανή Δημοκρατία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
			Η.Π.Α.	4.501,8	53,48
NDA			Κίνα	573,2	6,81
			Βραζιλία	304,3	3,62
			Ιαπωνία	283,9	3,37
			Ισπανία	239,3	2,84
			Παναμάς	214,9	2,55
			Μεξικό	184,4	2,19
			Κολομβία	174,5	2,07
			Γερμανία	162,7	1,93
			Καναδάς	139,2	1,65
			Αργεντινή	136,8	1,63
			Κόστα Ρίκα	118,1	1,40
			Ιταλία	95,7	1,14
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	7.128,8	84,69
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	8.417,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%

Η.Π.Α.	2.152,2	82,68	Η.Π.Α.	4.257,6	62,70
Ολλανδία	139,5	5,36	Areas	1.112,2	16,38
Ν. Κορέα	45,5	1,75	Αϊτή	335,6	4,94
Ιαπωνία	31,9	1,23	Β. Κορέα	182,4	2,69
Βέλγιο	28,2	1,08	Ολλανδία	138,7	2,04
Αϊτή	27,0	1,04	Καναδάς	102,1	1,50
Μερικό Σύνολο	2.424,3	93,13	Κίνα	84,6	1,25
Σύνολο	2.603,0		Μερικό Σύνολο	6.213,2	91,50
Εξαγωγών			Σύνολο	6.790,3	
			Εξαγωγών		
Τρινιντάντ και Τομπάγκο			Τρινιντάντ και Τομπάγκο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	872,1	50,59	Η.Π.Α.	1.787,8	27,60
Ην. Βασίλειο	124,7	7,23	Βραζιλία	899,4	13,88
Γερμανία	101,6	5,89	Κονγκό	387,2	5,98
Καναδάς	88,2	5,12	Κολομβία	384,9	5,94
Βραζιλία	70,0	4,06	Νιγηρία	384,1	5,93
Ιαπωνία	55,7	3,23	Βενεζουέλα	277,9	4,29
Βενεζουέλα	49,9	2,89	Γκαμπόν	249,5	3,85
Ν. Κορέα	33,3	1,93	Κίνα	242,3	3,74
Ολλανδία	24,4	1,42	Ιαπωνία	224,4	3,46
Κίνα	22,4	1,30	Ην. Βασίλειο	169,4	2,62
Τζαμάικα	20,4	1,18	Καναδάς	144,2	2,23
Ιταλία	17,1	0,99	Ιταλία	127,2	1,96
Μερικό Σύνολο	1.479,8	85,85	Γερμανία	101,3	1,56
Σύνολο	1.723,7		Μεξικό	75,3	1,16
Εισαγωγών					
			Ρωσία	65,8	1,02
			Μερικό Σύνολο	5.520,7	85,23
			Σύνολο	6.477,7	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.058,6	42,91	Η.Π.Α.	8.142,8	58,09
Τζαμάικα	207,9	8,43	Τζαμάικα	809,0	5,77
Μπαρμπάντος	85,4	3,46	Ισπανία	744,3	5,31
Γκαϊάνα	80,6	3,27	Μπαρμπάντος	468,1	3,34
Γαλλία	70,6	2,86	Γαλλία	441,9	3,15
Ην. Βασίλειο	61,6	2,50	Γκαϊάνα	338,3	2,41
Κολομβία	58,7	2,38	Σουρινάμ	296,3	2,11
Δομινικανή Δημοκρατία	55,0	2,23	Ουγγαρία	222,7	1,59
Σουρινάμ	49,6	2,01	Μεξικό	222,2	1,59
Γαλλική Γκαϊάνα	47,0	1,91	Κολομβία	185,7	1,32
Καναδάς	46,5	1,88	Καναδάς	170,5	1,22
Μεξικό	44,7	1,81	Areas n.e.s.	163,2	1,16
Ολλανδία	42,2	1,71	Δομινικανή Δημοκρατία	155,3	1,11
Βραζιλία	38,6	1,56	Μερικό Σύνολο	12.360,3	88,17
Ολλανδικές Αντίλλες	38,2	1,55	Σύνολο	14.018,7	
Εξαγωγών			Εξαγωγών		
Σάντα Λουτσία	35,9	1,46			
Γρενάδα	31,7	1,28			
Βενεζουέλα	30,0	1,22			
Ιταλία	26,6	1,08			
Μερικό Σύνολο	2.109,4	85,50			

Σύνολο Εξαγωγών	2.467,0				
Κολομβία			Κολομβία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	4.692,3	33,85	Η.Π.Α.	6.960,6	26,61
Βενεζουέλα	1.382,6	9,97	Μεξικό	2.290,6	8,76
Ιαπωνία	1.230,5	8,88	Κίνα	2.219,3	8,48
Γερμανία	756,8	5,46	Βραζιλία	1.884,9	7,20
Καναδάς	541,5	3,91	Βενεζουέλα	1.497,6	5,72
Μεξικό	505,4	3,65	Ιαπωνία	944,6	3,61
Βραζιλία	452,5	3,26	Γερμανία	933,2	3,57
Ιταλία	391,1	2,82	Ν. Κορέα	760,7	2,91
Γαλλία	329,5	2,38	Εκουαδόρ	696,9	2,66
Ισπανία	282,3	2,04	Αργεντινή	585,8	2,24
Εκουαδόρ	272,2	1,96	Περου	517,4	1,98
Ην. Βασίλειο	248,5	1,79	Χιλή	512,3	1,96
Αργεντινή	241,1	1,74	Καναδάς	500,7	1,91
Ν. Κορέα	229,1	1,65	Γαλλία	429,7	1,64
Χιλή	199,7	1,44	Ιταλία	394,7	1,51
Ελβετία	194,6	1,40	Ισπανία	387,2	1,48
Σουηδία	180,2	1,30	Ινδία	346,4	1,32
Μερικό Σύνολο	12.129,9	87,50	Ολλανδία	290,6	1,11
Σύνολο Εισαγωγών	13.863,1		Ασία n.e.s.	277,1	1,06
			Μερικό Σύνολο	22.430,3	85,73
			Σύνολο Εισαγωγών	26.162,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	3.627,7	35,56	Η.Π.Α.	9.948,2	40,79
Βενεζουέλα	967,0	9,48	Βενεζουέλα	2.701,7	11,08
Γερμανία	734,2	7,20	Εκουαδόρ	1.237,1	5,07
Περου	566,8	5,56	Περου	692,0	2,84
Εκουαδόρ	427,8	4,19	Δομινικανή Δημοκρατία	583,4	2,39
Ιαπωνία	363,7	3,57	Μεξικό	581,6	2,38
Ολλανδία	340,9	3,34	Ελβετία	560,6	2,30
Βέλγιο	294,3	2,88	Ισπανία	515,7	2,11
Γαλλία	261,5	2,56	Ολλανδία	513,3	2,10
Ην. Βασίλειο	194,3	1,90	Ιταλία	478,9	1,96
Ισπανία	186,7	1,83	Free zones	461,2	1,89
Ιταλία	185,4	1,82	Κίνα	452,4	1,85
Καναδάς	163,6	1,60	Ην. Βασίλειο	395,0	1,62
Χιλή	138,5	1,36	Γαλλία	377,8	1,55
Παναμάς	125,0	1,23	Βέλγιο	369,1	1,51
Βραζιλία	104,4	1,02	Γερμανία	360,4	1,48
Μερικό Σύνολο	8.681,8	85,11	Ιαπωνία	323,8	1,33
Σύνολο Εξαγωγών	10.201,1		Καναδάς	275,1	1,13
			Χιλή	258,8	1,06
			Παναμάς	257,5	1,06
			Μερικό Σύνολο	21.343,6	87,51
			Σύνολο Εξαγωγών	24.391,0	

Βενεζουέλα			Βενεζουέλα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	4.594,5	42,58	Η.Π.Α.	7.393,3	24,19
Κολομβία	818,8	7,59	Areas n.e.s.	6.158,6	20,15
Γερμανία	521,3	4,83	Βραζιλία	2.456,6	8,04
Ιαπωνία	473,7	4,39	Κολομβία	2.420,7	7,92
Καναδάς	457,3	4,24	Κίνα	1.652,4	5,41
Βραζιλία	415,5	3,85	Μεξικό	1.638,3	5,36
Μεξικό	351,6	3,26	Ιαπωνία	843,9	2,76
Ιταλία	323,8	3,00	Γερμανία	702,2	2,30
Αργεντινή	292,9	2,71	Ιταλία	587,3	1,92
Ισπανία	250,0	2,32	Παναμάς	548,0	1,79
Γαλλία	249,7	2,31	Ν. Κορέα	512,3	1,68
Ην. Βασίλειο	217,1	2,01	Αργεντινή	505,1	1,65
Παναμάς	201,0	1,86	Ισπανία	465,8	1,52
Περού	154,9	1,44	Καναδάς	430,1	1,41
Ολλανδία	135,3	1,25	Χιλή	405,3	1,33
Χιλή	119,7	1,11	Γαλλία	360,0	1,18
Βέλγιο	111,8	1,04	Μερικό Σύνολο	27.079,9	88,62
Μερικό Σύνολο	9.688,9	89,78	Σύνολο Εισαγωγών	30.559,0	
Σύνολο Εισαγωγών	10.791,3				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	9.645,70	50,52	Η.Π.Α.	31.268,7	50,94
Βραζιλία	1.683,90	8,82	Ν. Αμερική n.e.s.	10.662,0	17,37
Κολομβία	1.423,20	7,45	Ολλανδικές Αντίλλες	3.516,8	5,73
Ολλανδικές Αντίλλες	927,30	4,86	Ασία n.e.s.	2.242,3	3,65
Ην. Βασίλειο	531,80	2,79	Ισπανία	1.914,2	3,12
Σουρινάμ	389,00	2,04	Βραζιλία	1.410,5	2,30
Γερμανία	345,10	1,81	Ευρώπη n.e.s.	1.298,4	2,12
Ολλανδία	317,50	1,66	Ολλανδία	1.211,9	1,97
Ανγκίλα	305,40	1,60	Χιλή	887,3	1,45
Ιαπωνία	292,80	1,53	Γερμανία	791,1	1,29
Δομινικανή Δημοκρατία	242,60	1,27	Ην. Βασίλειο	776,7	1,27
Περού	239,40	1,25	Καναδάς	631,9	1,03
Καναδάς	215,80	1,13	Μερικό Σύνολο	56.611,8	92,22
Εκουαδόρ	215,20	1,13	Σύνολο Εξαγωγών	61.385,2	
Μερικό Σύνολο	16.774,7	87,86			
Σύνολο Εξαγωγών	19.093,0				
Γουιάνα			Γουιάνα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
NDA			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	299,9	33,59
			Η.Π.Α.	242,7	27,18
			Κίνα	45,7	5,12
			Ην. Βασίλειο	39,9	4,47
			Ολλανδικές Αντίλλες	36,0	4,03
			Ιαπωνία	31,4	3,52

			Καναδάς	18,9	2,12
			Ολλανδία	15,6	1,75
			Βραζιλία	15,5	1,74
			Σιγκαπούρη	12,7	1,42
			Ινδία	11,5	1,29
			Γερμανία	10,2	1,14
			Μερικό Σύνολο	780,0	87,36
			Σύνολο Εισαγωγών	892,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
			Ην. Βασίλειο	115,7	20,39
			Καναδάς	101,9	17,96
			Η.Π.Α.	87,7	15,46
			Ολλανδία	35,6	6,27
			Τρινιτάντ και Τομπάγκο	35,4	6,24
			Βέλγιο	27,7	4,88
			Τζαμάικα	27,4	4,83
			Μπαρμπάντος	26,9	4,74
			Κίνα	13,6	2,40
			Πορτογαλία	10,4	1,83
			Ινδία	9,9	1,74
			Ισραήλ	7,5	1,32
			Μερικό Σύνολο	499,7	88,07
			Σύνολο Εξαγωγών	567,4	
Σουρινάμ			Σουρινάμ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2008	%
Η.Π.Α.	247,0	42,38	Τρινιτάντ και Τομπάγκο	268,4	20,58
Ολλανδία	115,6	19,84	Η.Π.Α.	313,1	24,01
Τρινιτάτ και Τομπάγκο	42,9	7,36	Ολλανδία	260,3	19,96
Βραζιλία	36,5	6,26	Κίνα	103,8	7,96
Βενεζουέλα	17,4	2,99	Ιαπωνία	58,2	4,46
Ολλανδικές Αντίλλες	14,8	2,54	Βραζιλία	43,3	3,32
Χονγκ Κονγκ	13,0	2,23	Ολλανδικές Αντίλλες	21,7	1,66
Ιαπωνία	12,4	2,13	Κολομβία	19,1	1,46
Παναμάς	10,3	1,77	Παναμάς	25,9	1,99
Βέλγιο	10,1	1,73	Μερικό Σύνολο	1.113,8	85,39
Μαλαισία	6,4	1,10	Σύνολο Εισαγωγών	1.304,3	
Ην. Βασίλειο	5,8	1,00			
Μερικό Σύνολο	532,2	91,32			
Σύνολο Εισαγωγών	582,8				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2008	%
Ολλανδία	132,8	27,51	Καναδάς	251,3	14,41
Νορβηγία	118,5	24,55	Βέλγιο	204,1	11,71
Η.Π.Α.	106,2	22,00	Ελβετία	158,8	9,11
Ιαπωνία	28,9	5,99	Γκαϊάνα	106,0	6,08
Βραζιλία	24,5	5,08	Μπαρμπάντος	52,1	2,99

Ολλανδικές Αντίλλες	24,1	4,99	Τρινιντάτ και Τομπάγκο	42,3	2,43
Τρινιντάτ και Τομπάγκο	10,8	2,24	Ολλανδικές Αντίλλες	41,4	2,37
Ην. Βασίλειο	10,6	2,20	Ολλανδία	32,1	1,84
Γαλλία	8,2	1,70	Η.Π.Α.	22,3	1,28
Ρωσία	5,8	1,20	Μερικό Σύνολο	910,4	52,22
Μερικό Σύνολο	470,4	97,45	Σύνολο Εξαγωγών	1.743,4	
Σύνολο Εξαγωγών	482,7				
Εκουαδόρ			Εκουαδόρ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.289,8	30,74	Η.Π.Α.	2.738,8	22,61
Κολομβία	399,6	9,53	Κολομβία	1.546,5	12,77
Ιαπωνία	361,2	8,61	Βραζιλία	884,0	7,30
Βενεζουέλα	262,6	6,26	Κίνα	828,2	6,84
Γερμανία	190,5	4,54	Χιλή	490,5	4,05
Βραζιλία	187,8	4,48	Ν. Κορέα	478,0	3,95
Μεξικό	158,5	3,78	Παναμάς	462,5	3,82
Χιλή	111,5	2,66	Ιαπωνία	457,0	3,77
Ιταλία	103,2	2,46	Βενεζουέλα	430,3	3,55
Ν. Κορέα	102,1	2,43	Αργεντινή	415,7	3,43
Ισπανία	93,1	2,22	Μεξικό	357,7	2,95
Καναδάς	84,7	2,02	Περού	347,3	2,87
Αργεντινή	75,7	1,80	Ολλανδία	237,9	1,96
Παναμάς	68,7	1,64	Γερμανία	237,3	1,96
Γαλλία	59,3	1,41	Ιταλία	170,7	1,41
Βέλγιο	59,2	1,41	Ταϊλάνδη	169,0	1,40
Ην. Βασίλειο	51,3	1,22	Ρωσία	161,8	1,34
Ελβετία	42,1	1,00	Καναδάς	153,1	1,26
Μερικό Σύνολο	3.700,9	88,22	Ισπανία	146,9	1,21
Σύνολο Εισαγωγών	4.195,2		Μερικό Σύνολο	10.713,2	88,44
			Σύνολο Εισαγωγών	12.113,6	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1853,4	42,49	Η.Π.Α.	6.824,8	53,62
Ν. Κορέα	290,4	6,66	Περού	1.039,4	8,17
Κολομβία	251,9	5,78	Κολομβία	715,3	5,62
Χιλή	194,4	4,46	Χιλή	554,4	4,36
Ιταλία	173,4	3,98	Ιταλία	426,7	3,35
Γερμανία	167,2	3,83	Ρωσία	338,0	2,66
Παναμάς	161,6	3,71	Παναμάς	337,3	2,65
Ισπανία	150,1	3,44	Βενεζουέλα	318,9	2,51
Ιαπωνία	118,3	2,71	Ισπανία	296,4	2,33
Ην. Βασίλειο	95,7	2,19	Γερμανία	223,2	1,75
Βέλγιο	93,9	2,15	Ολλανδία	203,7	1,60
Αργεντινή	89,9	2,06	Γουατεμάλα	195,4	1,54
Γαλλία	79,1	1,81	Κίνα	194,7	1,53
Περού	69,2	1,59	Μερικό Σύνολο	11.668,2	91,67
Ρωσία	65,1	1,49	Σύνολο Εισαγωγών	12.727,8	
Ολλανδία	57,3	1,31			
Βραζιλία	54,1	1,24			

Μεξικό	54,0	1,24			
Μερικό Σύνολο	4.019,0	92,15			
Σύνολο Εισαγωγών	4.361,5				
Βραζιλία			Βραζιλία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	12.752,1	23,73	Η.Π.Α.	14.856,5	16,26
Αργεντινή	5.749,9	10,70	Αργεντινή	8.053,6	8,82
Γερμανία	5.422,7	10,09	Κίνα	7.989,3	8,75
Ιταλία	3.159,5	5,88	Γερμανία	6.503,2	7,12
Ιαπωνία	2.726,4	5,07	Νιγηρία	3.883,7	4,25
Γαλλία	1.411,7	2,63	Ιαπωνία	3.839,5	4,20
Ν. Κορέα	1.291,4	2,40	Ν. Κορέα	3.106,3	3,40
Σαουδική Αραβία	1.266,7	2,36	Χιλή	2.881,9	3,16
Καναδάς	1.220,0	2,27	Γαλλία	2.844,5	3,11
Χιλή	1.183,3	2,20	Ιταλία	2.572,2	2,82
Ελβετία	1.089,9	2,03	Αλγερία	1.976,4	2,16
Ουρουγουάη	999,6	1,86	Σαουδική Αραβία	1.617,0	1,77
Ην. Βασίλειο	987,6	1,84	Ινδία	1.474,0	1,61
Χονγκ Κονγκ	907,2	1,69	Βολιβία	1.448,4	1,59
Βενεζουέλα	894,9	1,67	Ισπανία	1.431,1	1,57
Μεξικό	840,6	1,56	Ηνωμένο Βασίλειο	1.417,2	1,55
Ολλανδία	822,8	1,53	Ελβετία	1.324,9	1,45
Ισπανία	818,2	1,52	Μεξικό	1.309,9	1,43
Βέλγιο	772,9	1,44	Καναδάς	1.194,0	1,31
Σουηδία	600,5	1,12	Σιγκαπούρη	1.188,1	1,30
Σιγκαπούρη	594,6	1,11	Βέλγιο	957,4	1,05
Νιγηρία	570,6	1,06	Σουηδία	950,7	1,04
Μερικό Σύνολο	46.083,10	85,76	Ρωσία	942,6	1,03
Σύνολο Εισαγωγών	53.736,70		Μερικό Σύνολο	73.762,4	80,75
			Σύνολο Εισαγωγών	91.342,8	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	8.799,2	18,92	Η.Π.Α.	24.774,4	17,98
Αργεντινή	4.041,1	8,69	Αργεντινή	11.739,6	8,52
Ιαπωνία	3.101,6	6,67	Κίνα	8.402,4	6,10
Ολλανδία	2.917,8	6,27	Ολλανδία	5.748,6	4,17
Γερμανία	2.158,2	4,64	Γερμανία	5.690,8	4,13
Ιταλία	1.713,1	3,68	Μεξικό	4.458,2	3,24
Βέλγιο	1.610,3	3,46	Χιλή	3.913,5	2,84
Ην. Βασίλειο	1.325,6	2,85	Ιαπωνία	3.894,5	2,83
Παραγουάη	1.300,7	2,80	Ιταλία	3.836,5	2,78
Χιλή	1.210,5	2,60	Βενεζουέλα	3.565,4	2,59
Κίνα	1.203,8	2,59	Ρωσία	3.443,4	2,50
Γαλλία	1.038,4	2,23	Βέλγιο	2.996,0	2,17
Ισπανία	876,9	1,89	Ηνωμένο Βασίλειο	2.829,6	2,05
Ν. Κορέα	827,5	1,78	Γαλλία	2.747,9	1,99
Ουρουγουάη	811,1	1,74	Ισπανία	2.330,4	1,69
Ρωσία	569,3	1,22	Καναδάς	2.280,7	1,66
Βολιβία	530,1	1,14	Κολομβία	2.139,9	1,55
Μεξικό	496,1	1,07	Ν. Κορέα	1.962,5	1,42

Μερικό Σύνολο	34.531,3	74,25	Ιράν	1.568,2	1,14
Σύνολο Εξαγωγών	46.505,4		Περου	1.509,6	1,10
			Σαουδική Αραβία	1.486,3	1,08
			Πορτογαλία	1.468,6	1,07
			Νότιος Αφρική	1.462,7	1,06
			Μερικό Σύνολο	104.249,7	75,65
			Σύνολο Εξαγωγών	137.806,2	
Περου			Περου		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.911,4	25,20	Η.Π.Α.	2.515,7	16,43
Κολομβία	611,7	8,07	Βραζιλία	1.597,2	10,43
Ιαπωνία	532,6	7,02	Κίνα	1.583,7	10,34
Βραζιλία	426,8	5,63	Εκουαδόρ	1.092,0	7,13
Βενεζουέλα	384,7	5,07	Κολομβία	950,7	6,21
Αργεντινή	347,2	4,58	Χιλή	864,0	5,64
Ισπανία	325,4	4,29	Αργεντινή	802,4	5,24
Χιλή	284,5	3,75	Ιαπωνία	563,7	3,68
Γερμανία	260,4	3,43	Βενεζουέλα	544,9	3,56
Κίνα	242,0	3,19	Μεξικό	518,8	3,39
Μεξικό	241,7	3,19	Γερμανία	506,6	3,31
Ν. Κορέα	229,7	3,03	Ν. Κορέα	391,6	2,56
Ιταλία	180,6	2,38	Καναδάς	292,4	1,91
Καναδάς	152,5	2,01	Νιγηρία	271,5	1,77
Γαλλία	130,8	1,72	Ισπανία	255,8	1,67
Βολιβία	123,4	1,63	Ιταλία	227,5	1,49
Ην. Βασίλειο	98,4	1,30	Γαλλία	172,2	1,12
Σουηδία	130,30	1,72	Μερικό Σύνολο	13.150,7	85,89
Μερικό Σύνολο	6.614,1	87,21	Σύνολο Εισαγωγών	15.311,6	
Σύνολο Εισαγωγών	7.584,1				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	937,6	17,24	Η.Π.Α.	5.707,5	24,02
Ιαπωνία	455,5	8,37	Κίνα	2.268,7	9,55
Ην. Βασίλειο	409,5	7,53	Ελβετία	1.687,6	7,10
Κίνα	349,0	6,42	Καναδάς	1.611,6	6,78
Γερμανία	331,9	6,10	Χιλή	1.429,9	6,02
Ολλανδία	277,6	5,10	Ιαπωνία	1.230,8	5,18
Ιταλία	246,5	4,53	Βραζιλία	814,5	3,43
Βραζιλία	199,9	3,67	Γερμανία	812,3	3,42
Ελβετία	179,8	3,31	Ιταλία	777,9	3,27
Βενεζουέλα	163,2	3,00	Ισπανία	765,8	3,22
Βέλγιο	155,3	2,85	Ολλανδία	737,8	3,10
Χιλή	152,1	2,80	Ν. Κορέα	548,5	2,31
Καναδάς	139,9	2,57	Βέλγιο	509,5	2,14
Ισπανία	121,7	2,24	Κολομβία	505,8	2,13
Κολομβία	118,2	2,17	Βενεζουέλα	412,0	1,73
Ν. Κορέα	111,2	2,04	Μεξικό	390,4	1,64
Μεξικό	96,3	1,77	Παναμάς	337,5	1,42
Βολιβία	76,9	1,41	Ηνωμένο Βασίλειο	331,3	1,39
Γαλλία	71,2	1,31	Εκουαδόρ	327,3	1,38
Μαλαισία	70,3	1,29	Μερικό Σύνολο	21.206,7	89,24

Μερικό Σύνολο	4.663,6	85,73	Σύνολο Εξαγωγών	23.764,9	
Σύνολο Εξαγωγών	5.439,7				
Βολιβία			Βολιβία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	312,6	22,39	Βραζιλία	576,3	20,40
Βραζιλία	174,2	12,48	Αργεντινή	447,3	15,83
Ιαπωνία	171,7	12,30	Η.Π.Α.	342,3	12,12
Αργεντινή	117,4	8,41	Χιλή	235,2	8,33
Χιλή	104,8	7,51	Ιαπωνία	222,5	7,88
Περού	73,0	5,23	Κίνα	192,1	6,80
Γερμανία	69,9	5,01	Περού	189,4	6,70
Βέλγιο	54,7	3,92	Γερμανία	65,4	2,32
Σουηδία	38,8	2,78	Κολομβία	63,9	2,26
Ιταλία	36,9	2,64	Βενεζουέλα	56,6	2,00
Ην. Βασίλειο	26,3	1,88	Μεξικό	49,2	1,74
Κολομβία	22,9	1,64	Σουηδία	41,4	1,47
Καναδάς	22,4	1,60	Ισπανία	39,8	1,41
Μεξικό	19,5	1,40	Γαλλία	31,8	1,13
Ισπανία	19,3	1,38	Μερικό Σύνολο	2.553,2	90,39
Ν. Κορέα	18,1	1,30	Σύνολο Εισαγωγών	2.824,8	
Κίνα	14,5	1,04			
Μερικό Σύνολο	1.297,0	92,89			
Σύνολο Εισαγωγών	1.396,3				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	331,7	28,08	Βραζιλία	1.592,0	37,70
Ην. Βασίλειο	153,3	12,98	Η.Π.Α.	413,8	9,80
Περού	144,4	12,22	Αργεντινή	391,2	9,26
Αργεντινή	142,7	12,08	Ιαπωνία	378,0	8,95
Ελβετία	81,0	6,86	Περού	248,7	5,89
Κολομβία	64,4	5,45	Ελβετία	210,6	4,99
Γερμανία	57,1	4,83	Βενεζουέλα	201,0	4,76
Γαλλία	41,2	3,49	Κολομβία	155,8	3,69
Βέλγιο	40,4	3,42	Ηνωμένο Βασίλειο	80,3	1,90
Χιλή	25,8	2,18	Χιλή	68,1	1,61
Βραζιλία	23,4	1,98	Βέλγιο	60,7	1,44
Μερικό Σύνολο	1.105,4	93,58	Καναδάς	49,5	1,17
Σύνολο Εξαγωγών	1.181,2		Ν. Κορέα	48,8	1,16
			Παναμάς	44,7	1,06
			Μερικό Σύνολο	3.943,2	93,37
			Σύνολο Εξαγωγών	4.223,3	
Χιλή			Χιλή		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	3.792,9	25,45	Η.Π.Α.	5.569,0	16,04
Αργεντινή	1.384,5	9,29	Αργεντινή	4.477,7	12,89
Βραζιλία	1.194,6	8,02	Βραζιλία	4.230,5	12,18
Ιαπωνία	1.012,9	6,80	Κίνα	3.482,8	10,03

Γερμανία	789,7	5,30	N. Κορέα	1.638,0	4,72
Μεξικό	600,6	4,03	Περου	1.426,5	4,11
N. Κορέα	527,4	3,54	Ανγκόλα	1.317,2	3,79
Ιταλία	508,7	3,41	Γερμανία	1.245,2	3,59
Γαλλία	445,9	2,99	Ιαπωνία	1.146,7	3,30
Ισπανία	445,0	2,99	Μεξικό	994,3	2,86
Κίνα	390,3	2,62	Γαλλία	709,8	2,04
Καναδάς	315,1	2,11	Ισπανία	707,9	2,04
Ην. Βασίλειο	247,0	1,66	Ιταλία	629,1	1,81
Βενεζουέλα	226,8	1,52	Εκουαδόρ	606,8	1,75
Εκουαδόρ	209,1	1,40	Καναδάς	481,2	1,39
Σουηδία	193,2	1,30	Νιγηρία	454,1	1,31
Νιγηρία	166,6	1,12	Κολομβία	362,9	1,05
Κολομβία	149,9	1,01	Σουηδία	353,5	1,02
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>12.600,2</i>	<i>84,55</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>29.833,2</i>	<i>85,91</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>14.903,1</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>34.726,4</i>	
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	2.840,2	17,86	Η.Π.Α.	8.947,5	16,01
Η.Π.Α.	2.138,3	13,45	Ιαπωνία	6.038,2	10,81
Βραζιλία	1.063,9	6,69	Κίνα	4.942,5	8,84
Ην. Βασίλειο	1.044,2	6,57	Ολλανδία	3.814,5	6,83
N. Κορέα	891,2	5,60	N. Κορέα	3.405,2	6,09
Γερμανία	808,2	5,08	Ιταλία	2.812,3	5,03
Ιταλία	596,3	3,75	Βραζιλία	2.757,8	4,94
Αργεντινή	584,1	3,67	Γαλλία	2.411,7	4,32
Γαλλία	500,9	3,15	Μεξικό	2.280,6	4,08
Περου	432,3	2,72	Γερμανία	1.758,0	3,15
Βέλγιο	370,3	2,33	Ινδία	1.491,8	2,67
Ολλανδία	358,9	2,26	Ισπανία	1.379,7	2,47
Ισπανία	304,0	1,91	Καναδάς	1.288,7	2,31
Κίνα	287,2	1,81	Περου	931,6	1,67
Βολιβία	196,9	1,24	Αργεντινή	768,5	1,38
Κολομβία	188,4	1,18	Βέλγιο	731,8	1,31
Ινδονησία	158,8	1,00	Ηνωμένο Βασίλειο	663,8	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>12.764,1</i>	<i>80,27</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>46.424,2</i>	<i>83,08</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>15.901,1</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>55.881,0</i>	
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Εξαγωγών</i>		
Παραγωγή			Παραγωγή		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Βραζιλία	681,3	21,73	Κίνα	1.268,5	26,74
Αργεντινή	518,6	16,54	Βραζιλία	1.022,0	21,54
Η.Π.Α.	392,4	12,51	Αργεντινή	730,5	15,40
Ιαπωνία	272,5	8,69	Η.Π.Α.	329,5	6,95
N. Κορέα	207,2	6,61	Ιαπωνία	202,5	4,27
Χονγκ Κονγκ	169,7	5,41	Ελβετία	185,7	3,91
Ην. Βασίλειο	96,1	3,06	Βενεζουέλα	148,2	3,12
Χιλή	85,2	2,72	Νήσοι Κέιμαν	96,2	2,03
Γερμανία	83,3	2,66	N. Κορέα	91,8	1,94
Ιταλία	66,2	2,11	Γερμανία	69,4	1,46
Γαλλία	37,8	1,21	Μαλαισία	65,6	1,38
Ουρουγουάη	36,9	1,18	Χιλή	61,4	1,29
Σιγκαπούρη	36,3	1,16	Ουρουγουάη	56,9	1,20
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.683,5</i>	<i>85,57</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.328,2</i>	<i>91,24</i>

Σύνολο Εισαγωγών	3.135,9		Σύνολο Εισαγωγών	4.743,8	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Βραζιλία	410,8	44,69	Ουρουγουάη	409,1	22,87
Ολλανδία	89,7	9,76	Βραζιλία	302,7	16,92
Αργεντινή	83,3	9,06	Ρωσία	223,9	12,52
Η.Π.Α.	43,9	4,78	Νήσοι Κέιμαν	178,9	10,00
Ουρουγουάη	33,9	3,69	Αργεντινή	134,4	7,51
Χιλή	31,1	3,38	Χιλή	128,3	7,17
Ιταλία	29,1	3,17	Η.Π.Α.	61,2	3,42
Βενεζουέλα	21,6	2,35	Ολλανδία	39,8	2,23
Γαλλία	19,7	2,14	Ελβετία	33,9	1,90
Βερμούδα	11,5	1,25	Βολιβία	28,2	1,58
Γερμανία	10,5	1,14	Περου	26,9	1,50
Ισπανία	9,5	1,03	Ιαπωνία	24,3	1,36
Μερικό Σύνολο	794,6	86,44	Ιταλία	20,8	1,16
Σύνολο Εξαγωγών	919,3		Ανγκόλα	20,1	1,12
			Γερμανία	18,7	1,05
			Μερικό Σύνολο	1.651,2	92,32
			Σύνολο Εξαγωγών	1.788,5	
Ουρουγουάη			Ουρουγουάη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Βραζιλία	698,5	24,37	Αργεντινή	1.078,5	22,59
Αργεντινή	608,6	21,24	Βραζιλία	1.077,9	22,57
Η.Π.Α.	283,9	9,91	Βενεζουέλα	599,5	12,56
Ιταλία	147,8	5,16	Κίνα	350,9	7,35
Ισπανία	106,3	3,71	Η.Π.Α.	327,8	6,87
Γερμανία	104,1	3,63	Ισημερινή Γουινέα	142,3	2,98
Γαλλία	100,3	3,50	Ιράν	130,2	2,73
Ιαπωνία	73,3	2,56	Γερμανία	99,3	2,08
Ν. Κορέα	49,9	1,74	Γαλλία	82,2	1,72
Χιλή	49,3	1,72	Ιταλία	81,9	1,72
Μεξικό	41,5	1,45	Χιλή	71,2	1,49
Ην. Βασίλειο	41,1	1,43	Μεξικό	60,6	1,27
Χονγκ Κονγκ	37,7	1,32	Ισπανία	56,0	1,17
Κίνα	34,6	1,21	Ν. Κορέα	55,8	1,17
Ιράν	33,4	1,17	Ιαπωνία	50,4	1,06
Νιγηρία	30,4	1,06	Μερικό Σύνολο	4.264,5	89,31
Μερικό Σύνολο	2.440,7	85,17	Σύνολο Εισαγωγών	4.774,9	
Σύνολο Εισαγωγών	2.865,7				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Βραζιλία	700,1	33,24	Βραζιλία	582,5	14,74
Αργεντινή	267,1	12,68	Η.Π.Α.	536,6	13,58
Η.Π.Α.	126,3	6,00	Αργεντινή	301,5	7,63
Κίνα	123,5	5,86	Ρωσία	224,2	5,67
Γερμανία	118,0	5,60	Χιλή	165,3	4,18
Ην. Βασίλειο	87,1	4,14	Γερμανία	164,6	4,16
Ιταλία	65,4	3,11	Κίνα	159,5	4,04
Ολλανδία	54,8	2,60	Μεξικό	133,9	3,39

Ισπανία	53,3	2,53	Ισπανία	119,7	3,03
Χονγκ Κονγκ	48,8	2,32	Ιταλία	112,4	2,84
Ισραήλ	48,5	2,30	Ηνωμένο Βασίλειο	95,4	2,41
Χιλή	39,9	1,89	Βενεζουέλα	78,2	1,98
Περου	36,8	1,75	Ολλανδία	67,4	1,71
Παραγουάη	24,9	1,18	Παραγουάη	58,1	1,47
Γαλλία	24,2	1,15	Ταϊλάνδη	56,2	1,42
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.818,7</i>	<i>86,35</i>	Ισραήλ	55,5	1,40
<i>Σύνολο</i>	<i>2.106,2</i>		Ελβετία	54,1	1,37
<i>Εξαγωγών</i>			Ιράν	51,2	1,30
			Καναδάς	44,6	1,13
			Ιαπωνία	42,8	1,08
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.103,7</i>	<i>78,53</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>3.952,3</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Αργεντινή			Αργεντινή		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	4.206,6	20,91	Βραζιλία	11.871,4	34,76
Βραζιλία	4.176,0	20,75	Η.Π.Α.	4.292,1	12,57
Ιταλία	1.259,0	6,26	Κίνα	3.121,7	9,14
Γερμανία	1.250,7	6,22	Γερμανία	1.544,9	4,52
Γαλλία	1.040,0	5,17	Μεξικό	1.110,9	3,25
Ισπανία	929,7	4,62	Ιαπωνία	932,8	2,73
Ιαπωνία	710,8	3,53	Γαλλία	909,1	2,66
Κίνα	607,9	3,02	Ιταλία	908,0	2,66
Χιλή	513,8	2,55	Ισπανία	613,1	1,80
Ην. Βασίλειο	412,9	2,05	Χιλή	599,5	1,76
Μεξικό	376,4	1,87	Παραγουάη	505,2	1,48
Ν. Κορέα	362,1	1,80	Ν. Κορέα	439,3	1,29
Ουρουγουάη	286,9	1,43	Ταϊλάνδη	402,8	1,18
Καναδάς	273,5	1,36	Ηνωμένο Βασίλειο	386,4	1,13
Σουηδία	252,6	1,26	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>27.637,2</i>	<i>80,92</i>
Ελβετία	236,1	1,17	<i>Σύνολο</i>	<i>34.153,5</i>	
Βέλγιο	231,4	1,15	<i>Εισαγωγών</i>		
Ολλανδία	210,8	1,05			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17.337,2</i>	<i>86,16</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>20.121,7</i>				
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Βραζιλία	5.484,1	26,16	Βραζιλία	8.141,0	17,49
Η.Π.Α.	1.803,4	8,60	Χιλή	4.404,6	9,46
Χιλή	1.475,1	7,04	Η.Π.Α.	4.119,1	8,85
Ολλανδία	1.191,3	5,68	Κίνα	3.475,9	7,47
Ιταλία	736,5	3,51	Ισπανία	1.825,8	3,92
Ισπανία	714,0	3,41	Μεξικό	1.519,2	3,26
Ουρουγουάη	662,8	3,16	Ολλανδία	1.444,6	3,10
Γερμανία	649,9	3,10	Ουρουγουάη	1.198,7	2,58
Παραγουάη	631,4	3,01	Γερμανία	1.124,4	2,42
Ιράν	509,6	2,43	Ιταλία	1.095,6	2,35
Ιαπωνία	457,3	2,18	Ν. Αφρική	916,5	1,97
Βενεζουέλα	377,7	1,80	Ινδία	908,6	1,95
Γαλλία	318,5	1,52	Ρωσία	901,4	1,94

Ην. Βασίλειο	310,1	1,48	Βενεζουέλα	809,5	1,74
Χονγκ Κονγκ	289,0	1,38	Περου	728,9	1,57
Κίνα	285,7	1,36	Παραγουάη	622,7	1,34
Περου	275,6	1,31	Γαλλία	553,4	1,19
Μαλαισία	259,3	1,24	Κολομβία	550,9	1,18
Βολιβία	254,0	1,21	Αλγερία	537,7	1,16
Βέλγιο	237,5	1,13	Μαλαισία	531,5	1,14
Κολομβία	233,4	1,11	Ηνωμένο Βασίλειο	490,6	1,05
Αίγυπτος	228,5	1,09	Μερικό Σύνολο	35.900,6	77,13
Μερικό Σύνολο	17.384,7	82,93	Σύνολο Εξαγωγών	46.546,2	
Σύνολο Εξαγωγών	20.962,6				
Ισλανδία			Ισλανδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	200,0	11,42	Η.Π.Α.	787,2	13,14
Νορβηγία	178,3	10,18	Γερμανία	742,1	12,39
Ην. Βασίλειο	168,8	9,64	Νορβηγία	431,3	7,20
Δανία	164,8	9,41	Σουηδία	425,1	7,10
Η.Π.Α.	147,1	8,40	Δανία	372,8	6,22
Σουηδία	122,3	6,98	Ην. Βασίλειο	321,3	5,36
Ολλανδία	119,8	6,84	Ολλανδία	296,6	4,95
Ιαπωνία	76,9	4,39	Κίνα	292,2	4,88
Γαλλία	74,4	4,25	Ιαπωνία	254,4	4,25
Ιταλία	57,2	3,27	Γαλλία	240,6	4,02
Αυστραλία	54,4	3,11	Ιταλία	199,9	3,34
Ρωσία	40,9	2,34	Καναδάς	174,6	2,91
Βέλγιο	35,3	2,02	Ελβετία	131,4	2,19
Φινλανδία	32,3	1,84	Ιρλανδία	120,3	2,01
Ισπανία	28,2	1,61	Λιθουανία	109,5	1,83
Κίνα	23,6	1,35	Βέλγιο	94,4	1,58
Πολωνία	22,5	1,28	Φινλανδία	84,1	1,40
Ελβετία	21,0	1,20	Ισπανία	82,4	1,38
Ν. Κορέα	20,6	1,18	Πολωνία	67,0	1,12
Μερικό Σύνολο	1.588,4	90,69	Μερικό Σύνολο	5.227,2	87,25
Σύνολο Εισαγωγών	1.751,4		Σύνολο Εισαγωγών	5.991,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	347,4	19,27	Ολλανδία	573,5	16,61
Γερμανία	246,1	13,65	Ην. Βασίλειο	539,7	15,63
Η.Π.Α.	223,4	12,39	Γερμανία	517,0	14,97
Ιαπωνία	204,6	11,35	Η.Π.Α.	374,8	10,85
Δανία	141,3	7,84	Ισπανία	219,8	6,37
Γαλλία	122,4	6,79	Νορβηγία	137,0	3,97
Ισπανία	66,0	3,66	Δανία	120,9	3,50
Νορβηγία	59,0	3,27	Ιαπωνία	71,4	2,07
Ολλανδία	53,3	2,96	Γαλλία	117,1	3,39
Ελβετία	39,9	2,21	Πορτογαλία	77,6	2,25
Ιταλία	36,9	2,05	Βέλγιο	67,4	1,95
Πορτογαλία	32,8	1,82	Ελβετία	83,6	2,42
Βέλγιο	32,0	1,78	Νιγηρία	54,6	1,58
Καναδάς	30,3	1,68	Ρωσία	66,2	1,92
Σουηδία	23,5	1,30	Κίνα	39,2	1,14
Μερικό Σύνολο	1.658,9	92,03	Λιθουανία	46,9	1,36

Σύνολο Εξαγωγών	1.802,5		Νησιά Φερόε	41,1	1,19
			Ενωμ. Αραβικά Εμιράτα	39,3	1,14
			Μερικό Σύνολο	3.187,1	92,30
			Σύνολο Εξαγωγών	3.453,1	
Νορβηγία			Νορβηγία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Σουηδία	5.048,3	15,44	Σουηδία	9.634,7	14,99
Γερμανία	4.558,0	13,94	Γερμανία	8.642,4	13,45
Ην. Βασίλειο	3.203,7	9,80	Δανία	4.429,6	6,89
Δανία	2.473,2	7,56	Ην. Βασίλειο	4.116,2	6,40
Η.Π.Α.	2.189,4	6,69	Κίνα	3.662,9	5,70
Ολλανδία	1.457,8	4,46	Η.Π.Α.	3.434,8	5,34
Γαλλία	1.446,1	4,42	Ολλανδία	2.620,7	4,08
Φινλανδία	1.290,6	3,95	Γαλλία	2.529,5	3,94
Ιαπωνία	1.254,4	3,84	Ιταλία	2.182,3	3,40
Ιταλία	1.155,1	3,53	Φινλανδία	2.055,8	3,20
Βέλγιο	947,1	2,90	Καναδάς	1.728,6	2,69
Καναδάς	703,3	2,15	Ιαπωνία	1.728,3	2,69
Κίνα	621,9	1,90	Ρωσία	1.559,8	2,43
Ισπανία	614,8	1,88	Βέλγιο	1.486,5	2,31
Ρωσία	592,7	1,81	Ισπανία	1.449,6	2,26
Ιρλανδία	497,2	1,52	Πολωνία	1.269,8	1,98
Ελβετία	457,5	1,40	Ν. Κορέα	943,5	1,47
Ν. Κορέα	388,9	1,19	Ιρλανδία	897,7	1,40
Αυστρία	328,9	1,01	Ελβετία	714,7	1,11
Μερικό Σύνολο	29.228,9	89,37	Μερικό Σύνολο	55.087,4	85,72
Σύνολο Εισαγωγών	32.705,9		Σύνολο Εισαγωγών	64.265,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	8.362,0	20,03	Ην. Βασίλειο	32.695,7	26,76
Γερμανία	4.981,1	11,93	Γερμανία	15.043,3	12,31
Σουηδία	4.119,1	9,87	Ολλανδία	12.546,2	10,27
Ολλανδία	3.977,4	9,53	Γαλλία	10.097,8	8,26
Γαλλία	3.246,6	7,78	Σουηδία	7.849,5	6,42
Η.Π.Α.	2.569,1	6,15	Η.Π.Α.	6.991,5	5,72
Δανία	2.099,0	5,03	Δανία	4.288,9	3,51
Καναδάς	1.576,6	3,78	Ιταλία	3.852,3	3,15
Βέλγιο	1.300,7	3,12	Καναδάς	3.785,9	3,10
Φινλανδία	1.145,4	2,74	Βέλγιο	3.065,3	2,51
Ιταλία	1.145,1	2,74	Ισπανία	2.644,2	2,16
Ιαπωνία	741,5	1,78	Ιρλανδία	2.158,6	1,77
Ισπανία	702,6	1,68	Φινλανδία	1.901,6	1,56
Σιγκαπούρη	506,0	1,21	Κίνα	1.708,9	1,40
Μερικό Σύνολο	36.472,2	87,38	Μερικό Σύνολο	108.629,7	88,89
Σύνολο Εξαγωγών	41.740,3		Σύνολο Εξαγωγών	122.200,2	
Σουηδία			Σουηδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	12.725,5	20,64	Γερμανία	22.926,8	18,04
Ην. Βασίλειο	6.087,4	9,87	Δανία	12.278,3	9,66
Ολλανδία	4.671,3	7,58	Νορβηγία	10.840,0	8,53

Νορβηγία	4.620,6	7,50	Ολλανδία	8.063,1	6,34
Δανία	4.597,4	7,46	Ην. Βασίλειο	7.965,0	6,27
Φινλανδία	3.821,6	6,20	Φινλανδία	7.518,2	5,92
Η.Π.Α.	3.520,2	5,71	Γαλλία	6.024,0	4,74
Γαλλία	3.414,8	5,54	Βέλγιο	5.326,3	4,19
Βέλγιο	2.409,7	3,91	Ρωσία	4.365,9	3,43
Ιταλία	1.993,0	3,23	Ιταλία	4.312,4	3,39
Ιαπωνία	1.872,8	3,04	Η.Π.Α.	4.278,9	3,37
Ελβετία	1.364,3	2,21	Κίνα	3.938,7	3,10
Χονγκ Κονγκ	863,4	1,40	Πολωνία	3.464,0	2,73
Ιρλανδία	858,2	1,39	Ιαπωνία	2.464,9	1,94
Αυστρία	742,5	1,20	Ισπανία	1.960,2	1,54
Ισπανία	727,5	1,18	Ιρλανδία	1.673,2	1,32
Μερικό Σύνολο	54.290,2	88,07	Τσεχία	1.368,6	1,08
Σύνολο	61.646,7		Αυστρία	1.342,8	1,06
Εισαγωγών			Ελβετία	1.291,9	1,02
			Μερικό Σύνολο	111.403,2	87,65
				0	
			Σύνολο	127.100,9	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	10.249,5	13,24	Γερμανία	14.662,0	9,95
Ην. Βασίλειο	7.559,1	9,76	Η.Π.Α.	13.683,8	9,29
Η.Π.Α.	6.302,5	8,14	Νορβηγία	13.460,1	9,13
Νορβηγία	6.102,6	7,88	Ην. Βασίλειο	10.682,5	7,25
Δανία	5.077,2	6,56	Δανία	10.598,5	7,19
Ολλανδία	4.365,8	5,64	Φινλανδία	9.294,0	6,31
Γαλλία	4.118,6	5,32	Γαλλία	7.326,7	4,97
Φινλανδία	3.966,9	5,12	Ολλανδία	7.120,1	4,83
Βέλγιο	3.352,1	4,33	Βέλγιο	6.775,4	4,60
Ιταλία	2.857,0	3,69	Ιταλία	4.998,2	3,39
Ιαπωνία	2.333,7	3,01	Ισπανία	4.559,9	3,09
Ισπανία	1.631,9	2,11	Πολωνία	3.075,3	2,09
Ελβετία	1.586,0	2,05	Κίνα	2.821,4	1,91
Κίνα	1.158,9	1,50	Ρωσία	2.423,9	1,64
Αυστραλία	1.135,3	1,47	Ιαπωνία	2.289,5	1,55
Αυστρία	967,0	1,25	Αυστραλία	1.953,9	1,33
Πολωνία	928,1	1,20	Καναδάς	1.548,7	1,05
Καναδάς	897,7	1,16	Μερικό Σύνολο	117.273,9	79,58
Μερικό Σύνολο	64.589,9	83,41	Σύνολο	147.370,4	
Σύνολο	77.436,4		Εξαγωγών		
Εξαγωγών					
Φινλανδία			Φινλανδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	4.584,7	15,53	Ρωσία	9.747,9	14,04
Σουηδία	3.415,2	11,57	Γερμανία	9.607,8	13,84
Ην. Βασίλειο	2.420,7	8,20	Σουηδία	6.718,8	9,68
Η.Π.Α.	2.127,8	7,21	Κίνα	5.144,5	7,41
Ρωσία	2.121,4	7,19	Ην. Βασίλειο	3.323,4	4,79
Ιαπωνία	1.876,2	6,36	Ολλανδία	3.060,8	4,41
Νορβηγία	1.216,1	4,12	Η.Π.Α.	2.584,4	3,72
Γαλλία	1.192,6	4,04	Ιταλία	2.348,5	3,38
Ιταλία	1.174,0	3,98	Γαλλία	2.255,1	3,25

Ολλανδία	1.091,1	3,70	Δανία	2.179,0	3,14
Δανία	947,6	3,21	Νορβηγία	2.131,2	3,07
Βέλγιο	862,1	2,92	Ιαπωνία	1.998,0	2,88
Ελβετία	500,9	1,70	Εσθονία	1.591,5	2,29
Κίνα	393,3	1,33	Βέλγιο	1.505,0	2,17
Ισπανία	390,7	1,32	Ν. Κορέα	1.101,7	1,59
Αυστρία	368,4	1,25	Ισπανία	1.010,6	1,46
Εσθονία	358,5	1,21	Αυστραλία	897,7	1,29
Πολωνία	315,5	1,07	Ιρλανδία	827,4	1,19
Μερικό Σύνολο	25.356,8	85,90	Πολωνία	799,0	1,15
Σύνολο	29.519,9		Βραζιλία	732,3	1,05
Εισαγωγών					
			Μερικό Σύνολο	59.564,6	85,79
			Σύνολο	69.427,4	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	5.306,8	13,13	Γερμανία	8.187,6	10,59
Ην. Βασίλειο	4.110,3	10,17	Σουηδία	8.050,4	10,42
Σουηδία	4.036,4	9,99	Ρωσία	7.718,0	9,99
Η.Π.Α.	2.658,2	6,58	Ην. Βασίλειο	4.821,0	6,24
Ρωσία	1.917,4	4,75	Η.Π.Α.	4.763,6	6,16
Γαλλία	1.770,9	4,38	Ολλανδία	3.883,4	5,03
Ολλανδία	1.661,5	4,11	Κίνα	2.469,0	3,19
Δανία	1.271,0	3,15	Γαλλία	2.467,0	3,19
Νορβηγία	1.181,5	2,92	Ιταλία	2.373,8	3,07
Ιταλία	1.169,4	2,89	Εσθονία	2.215,3	2,87
Βέλγιο	1.138,7	2,82	Νορβηγία	1.982,1	2,56
Ιαπωνία	1.022,7	2,53	Ισπανία	1.818,3	2,35
Ισπανία	996,5	2,47	Βέλγιο	1.657,3	2,14
Εσθονία	939,1	2,32	Δανία	1.615,8	2,09
Κίνα	596,1	1,48	Πολωνία	1.469,9	1,90
Χονγκ Κονγκ	557,9	1,38	Ιαπωνία	1.055,5	1,37
Αυστραλία	530,4	1,31	Ενωμ. Αραβ. Εμιράτα	1.027,7	1,33
Ελβετία	513,1	1,27	Σαουδική Αραβία	1.019,3	1,32
Πολωνία	506,9	1,25	Τουρκία	828,6	1,07
Μερικό Σύνολο	31.884,8	78,91	Μερικό Σύνολο	59.423,6	76,89
Σύνολο	40.408,6		Σύνολο	77.279,1	
Εξαγωγών			Εξαγωγών		
Δανία			Δανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	9.185,9	21,29	Γερμανία	18.291,4	21,45
Σουηδία	5.024,6	11,65	Σουηδία	12.054,7	14,13
Ολλανδία	3.023,6	7,01	Ολλανδία	5.338,6	6,26
Ην. Βασίλειο	2.810,5	6,51	Ην. Βασίλειο	4.862,1	5,70
Γαλλία	2.220,7	5,15	Κίνα	4.463,0	5,23
Νορβηγία	2.120,6	4,92	Νορβηγία	3.938,3	4,62
Η.Π.Α.	1.942,6	4,50	Γαλλία	3.750,6	4,40
Ιταλία	1.756,1	4,07	Ιταλία	3.375,5	3,96
Βέλγιο	1.509,0	3,50	Βέλγιο	2.846,4	3,34
Φινλανδία	1.222,0	2,83	Η.Π.Α.	2.808,2	3,29
Ιαπωνία	1.122,3	2,60	Πολωνία	1.977,3	2,32
Κίνα	758,5	1,76	Φινλανδία	1.903,7	2,23
Ελβετία	730,1	1,69	Ισπανία	1.624,0	1,90
Πολωνία	591,5	1,37	Ρωσία	1.384,0	1,62

Ισπανία	488,1	1,13	Ελβετία	1.121,8	1,32
Πορτογαλία	470,3	1,09	Ιρλανδία	999,7	1,17
Ρωσία	431,1	1,00	Αυστρία	935,1	1,10
Μερικό Σύνολο	35.407,5	82,07	Τουρκία	855,9	1,00
Σύνολο Εισαγωγών	43.141,6		Μερικό Σύνολο	72.530,3	85,04
			Σύνολο Εισαγωγών	85.289,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	10.209,0	20,92	Γερμανία	15.432,9	16,85
Σουηδία	4.404,2	9,03	Σουηδία	12.981,5	14,18
Ην. Βασίλειο	3.537,1	7,25	Ην. Βασίλειο	8.029,9	8,77
Νορβηγία	2.771,3	5,68	Η.Π.Α.	6.102,2	6,66
Γαλλία	2.371,0	4,86	Νορβηγία	5.163,3	5,64
Ολλανδία	1.936,2	3,97	Ολλανδία	4.795,9	5,24
Η.Π.Α.	1.727,6	3,54	Γαλλία	4.207,7	4,59
Ιαπωνία	1.675,7	3,43	Ιταλία	3.044,6	3,32
Ιταλία	1.633,6	3,35	Φινλανδία	2.756,2	3,01
Φινλανδία	1.175,5	2,41	Ισπανία	2.626,5	2,87
Βέλγιο	856,8	1,76	Πολωνία	1.860,9	2,03
Ισπανία	840,5	1,72	Ιαπωνία	1.856,8	2,03
Ελβετία	813,5	1,67	Ρωσία	1.647,6	1,80
Πολωνία	634,3	1,30	Βέλγιο	1.367,4	1,49
Ρωσία	624,6	1,28	Ιρλανδία	1.248,5	1,36
Μερικό Σύνολο	35.210,9	72,17	Κίνα	1.166,4	1,27
Σύνολο Εξαγωγών	48.789,2		Χονγκ Κονγκ	1.125,1	1,23
			Μερικό Σύνολο	75.413,4	82,35
			Σύνολο Εξαγωγών	91.573,7	
Ηνωμένο Βασίλειο			Ηνωμένο Βασίλειο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	40.247,3	15,33	Γερμανία	73.556,0	12,13
Η.Π.Α.	32.129,4	12,24	Η.Π.Α.	48.583,2	8,01
Γαλλία	25.038,9	9,54	Γαλλία	39.916,5	6,58
Ολλανδία	17.628,9	6,71	Ολλανδία	37.795,5	6,23
Ιαπωνία	15.178,0	5,78	Κίνα	37.031,1	6,11
Ιταλία	12.962,7	4,94	Βέλγιο	26.090,0	4,30
Βέλγιο	12.338,2	4,70	Νορβηγία	26.534,1	4,38
Ιρλανδία	10.800,8	4,11	Ιταλία	23.276,3	3,84
Ελβετία	8.142,5	3,10	Ιρλανδία	19.076,3	3,15
Ισπανία	6.858,3	2,61	Ισπανία	19.177,0	3,16
Νορβηγία	6.828,9	2,60	Ιαπωνία	14.691,4	2,42
Σουηδία	6.780,5	2,58	Σουηδία	10.465,4	1,73
Χονγκ Κονγκ	5.587,0	2,13	Ρωσία	9.907,5	1,63
Καναδάς	3.756,9	1,43	Καναδάς	7.941,0	1,31
Φινλανδία	3.717,7	1,42	Τουρκία	7.353,4	1,21
Σιγκαπούρη	3.482,4	1,33	Ν. Αφρική	6.727,1	1,11
Δανία	3.398,9	1,29	Δανία	8.053,1	1,33
Κίνα	3.059,4	1,17	Ελβετία	6.162,4	1,02
Μερικό Σύνολο	217.936,7	83,00	Σιγκαπούρη	6.236,8	1,03
Σύνολο Εισαγωγών	262.572,1		Ηνωμένο Βασίλειο	6.757,7	1,11
			Μερικό Σύνολο	435.331,8	71,79
			Σύνολο Εισαγωγών	606.428,3	

Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	31.141,1	12,98	Η.Π.Α.	58.872,6	13,25
Η.Π.Α.	29.071,8	12,12	Γαλλία	52.794,2	11,88
Γαλλία	23.390,2	9,75	Γερμανία	49.321,1	11,10
Ολλανδία	18.867,5	7,86	Ιρλανδία	31.387,3	7,06
Βέλγιο	12.744,8	5,31	Ολλανδία	30.144,2	6,78
Ιρλανδία	12.564,0	5,24	Βέλγιο	23.779,7	5,35
Ιταλία	12.009,9	5,01	Ισπανία	22.706,6	5,11
Ισπανία	9.636,3	4,02	Ιταλία	17.308,6	3,89
Σουηδία	6.148,2	2,56	Σουηδία	9.388,5	2,11
Ιαπωνία	5.970,6	2,49	Ελβετία	7.781,0	1,75
Ελβετία	4.355,0	1,81	Ιαπωνία	7.388,6	1,66
Χονγκ Κονγκ	4.192,9	1,75	Καναδάς	7.110,0	1,60
Αυστραλία	3.348,1	1,40	Δανία	7.031,3	1,58
Δανία	3.324,2	1,39	Ενωμ. Αραβ. Εμιράτα	6.694,1	1,51
Σιγκαπούρη	3.264,8	1,36	Κίνα	6.034,2	1,36
Νορβηγία	3.154,8	1,31	Χονγκ Κονγκ	5.281,7	1,19
Καναδάς	2.859,8	1,19	Πολωνία	5.062,3	1,14
Ινδία	2.655,8	1,11	Ινδία	4.976,0	1,12
Σαουδική Αραβία	2.595,3	1,08	Τουρκία	4.565,8	1,03
Φινλανδία	2.574,1	1,07	Αυστραλία	4.454,2	1,00
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>193.869,2</i>	<i>80,80</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>362.082,0</i>	<i>81,47</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>239.948,0</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>444.439,2</i>	
Ιρλανδία			Ιρλανδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	11.498,3	35,58	Ηνωμένο Βασίλειο	24.455,8	31,92
Η.Π.Α.	5.717,2	17,69	Η.Π.Α.	8.576,0	11,19
Γερμανία	2.256,2	6,98	Γερμανία	6.310,8	8,24
Ιαπωνία	1.705,8	5,28	Κίνα	5.581,8	7,28
Σιγκαπούρη	1.292,7	4,00	Ολλανδία	3.077,9	4,02
Γαλλία	1.200,3	3,71	Γαλλία	2.794,3	3,65
Ολλανδία	871,3	2,70	Ιαπωνία	2.179,4	2,84
Ιταλία	637,7	1,97	Νορβηγία	2.338,2	3,05
Μαλαισία	530,4	1,64	Ιταλία	1.968,5	2,57
Νορβηγία	447,0	1,38	Βέλγιο	1.526,5	1,99
Βέλγιο	405,7	1,26	Σιγκαπούρη	1.533,1	2,00
Κίνα	346,7	1,07	Ισπανία	1.246,8	1,63
Σουηδία	346,1	1,07	Ν. Κορέα	1.137,1	1,48
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>27.255,4</i>	<i>84,33</i>	Δανία	823,7	1,08
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>32.321,0</i>		Σουηδία	838,2	1,09
			Ιρλανδία	807,6	1,05
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>65.195,7</i>	<i>85,09</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>76.620,7</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	11.140,1	25,44	Η.Π.Α.	20.283,9	18,65
Γερμανία	6.328,6	14,45	Ηνωμένο Βασίλειο	19.510,7	17,94
Γαλλία	4.143,4	9,46	Βέλγιο	15.313,1	14,08
Η.Π.Α.	3.641,8	8,32	Γερμανία	8.736,9	8,03

Ολλανδία	3.063,6	7,00	Γαλλία	6.366,3	5,85
Βέλγιο	1.908,6	4,36	Ολλανδία	4.264,1	3,92
Ιταλία	1.658,3	3,79	Ιταλία	4.529,0	4,16
Ιαπωνία	1.307,4	2,99	Ισπανία	4.087,0	3,76
Ισπανία	1.073,6	2,45	Ελβετία	3.153,1	2,90
Σουηδία	809,5	1,85	Ιαπωνία	2.481,8	2,28
Ελβετία	795,4	1,82	Κίνα	1.097,0	1,01
Δανία	546,4	1,25	Σουηδία	1.359,5	1,25
Νορβηγία	472,3	1,08	Μαλαισία	1.194,2	1,10
Μερικό Σύνολο	36.889,0	84,24	Μερικό Σύνολο	92.376,6	84,93
Σύνολο Εξαγωγών	43.789,4		Σύνολο Εξαγωγών	108.762,8	
Γερμανία			Γερμανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	51.076,7	11,00	Γαλλία	78.032,7	8,46
Ολλανδία	40.669,2	8,76	Ολλανδία	76.304,0	8,27
Ιταλία	39.734,8	8,56	Κίνα	62.805,7	6,81
Η.Π.Α.	31.616,5	6,81	Η.Π.Α.	61.792,4	6,70
Βέλγιο	30.734,7	6,62	Ιταλία	52.122,5	5,65
Ην. Βασίλειο	30.453,0	6,56	Ηνωμένο Βασίλειο	51.301,4	5,56
Ιαπωνία	24.758,9	5,33	Βέλγιο	41.977,9	4,55
Ελβετία	19.898,7	4,29	Αυστρία	38.099,1	4,13
Αυστρία	18.195,1	3,92	Ρωσία	37.674,3	4,09
Ισπανία	14.661,8	3,16	Ελβετία	32.076,1	3,48
Κίνα	11.155,8	2,40	Ιαπωνία	30.161,0	3,27
Σουηδία	9.745,1	2,10	Τσεχία	27.477,0	2,98
Ρωσία	9.499,9	2,05	Πολωνία	26.679,8	2,89
Δανία	8.929,3	1,92	Ισπανία	24.902,6	2,70
Πολωνία	8.681,8	1,87	Νορβηγία	24.681,3	2,68
Νορβηγία	7.552,0	1,63	Ιρλανδία	21.057,4	2,28
Τσεχία	7.406,4	1,60	Ουγγαρία	19.749,9	2,14
Ιρλανδία	5.904,2	1,27	Σουηδία	16.210,0	1,76
Τουρκία	5.558,4	1,20	Δανία	13.306,2	1,44
Ν. Κορέα	5.284,2	1,14	Ν. Κορέα	14.415,7	1,56
Φινλανδία	4.997,7	1,08	Τουρκία	11.592,0	1,26
Πορτογαλία	4.895,1	1,05	Σλοβακία	9.260,3	1,00
Ουγγαρία	4.831,5	1,04	Φινλανδία	10.537,9	1,14
Μερικό Σύνολο	396.240,8	85,37	Μερικό Σύνολο	782.217,2	84,82
Σύνολο Εισαγωγών	464.145,3		Σύνολο Εισαγωγών	922.213,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	61.364,3	11,72	Γαλλία	106.705,6	9,51
Ην. Βασίλειο	43.299,1	8,27	Η.Π.Α.	98.011,0	8,74
Ολλανδία	39.894,3	7,62	Ηνωμένο Βασίλειο	81.235,8	7,24
Ιταλία	39.747,8	7,59	Ιταλία	74.568,8	6,65
Η.Π.Α.	38.170,3	7,29	Ολλανδία	71.001,8	6,33
Βέλγιο	34.324,3	6,55	Αυστρία	62.213,5	5,55
Αυστρία	29.110,7	5,56	Βέλγιο	58.649,3	5,23
Ελβετία	27.952,0	5,34	Ισπανία	52.472,2	4,68
Ισπανία	18.262,3	3,49	Ελβετία	44.366,4	3,95
Ιαπωνία	13.163,5	2,51	Πολωνία	36.487,2	3,25
Σουηδία	12.841,5	2,45	Κίνα	34.596,0	3,08
Δανία	10.026,4	1,91	Ρωσία	29.457,6	2,63

Πολωνία	8.877,9	1,70	Τσεχία	28.268,2	2,52
Τσεχία	8.264,7	1,58	Σουηδία	23.611,6	2,10
Κίνα	7.538,5	1,44	Ουγγαρία	20.137,5	1,79
Ρωσία	7.197,1	1,37	Τουρκία	18.076,8	1,61
Τουρκία	6.359,2	1,21	Δανία	18.037,3	1,61
Ν. Κορέα	6.116,8	1,17	Ιαπωνία	17.424,0	1,55
Μερικό Σύνολο	412.510,7	78,77	Φινλανδία	11.588,3	1,03
Σύνολο Εξαγωγών	523.696,8		Μερικό Σύνολο	886.908,9	79,05
			Σύνολο Εξαγωγών	1.121.962,9	
Ολλανδία			Ολλανδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	34.168,2	21,64	Γερμανία	69.729,5	19,45
Βέλγιο	17.247,0	10,92	Βέλγιο	38.989,9	10,88
Ην. Βασίλειο	14.614,3	9,25	Η.Π.Α.	29.846,0	8,33
Η.Π.Α.	13.292,0	8,42	Κίνα	28.903,8	8,06
Γαλλία	10.937,1	6,93	Ηνωμένο Βασίλειο	22.783,6	6,36
Ιαπωνία	5.626,5	3,56	Γαλλία	17.922,4	5,00
Ιταλία	5.323,3	3,37	Ρωσία	13.780,6	3,84
Σουηδία	4.054,7	2,57	Ιταλία	8.945,7	2,50
Ισπανία	3.112,1	1,97	Ιαπωνία	8.138,9	2,27
Νορβηγία	3.086,3	1,95	Ισπανία	6.759,2	1,89
Κίνα	2.168,9	1,37	Σουηδία	6.249,6	1,74
Ελβετία	2.137,1	1,35	Μαλαισία	5.743,0	1,60
Ιρλανδία	2.041,0	1,29	Σαουδική Αραβία	5.513,6	1,54
Χονγκ Κονγκ	1.958,3	1,24	Νορβηγία	4.822,9	1,35
Σαουδική Αραβία	1.936,6	1,23	Ιρλανδία	4.427,7	1,24
Βραζιλία	1.709,7	1,08	Δανία	4.156,4	1,16
Δανία	1.663,6	1,05	Σιγκαπούρη	4.030,9	1,12
Μερικό Σύνολο	125.076,7	79,20	Φινλανδία	3.899,7	1,09
Σύνολο Εισαγωγών	157.929,4		Βραζιλία	3.734,1	1,04
			Μερικό Σύνολο	288.377,5	80,44
			Σύνολο Εισαγωγών	358.509,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	46.123,3	25,97	Γερμανία	99.146,7	24,74
Βέλγιο	21.162,6	11,91	Βέλγιο	49.767,8	12,42
Γαλλία	17.636,6	9,93	Ηνωμένο Βασίλειο	35.714,6	8,91
Ην. Βασίλειο	15.183,0	8,55	Γαλλία	33.023,3	8,24
Ιταλία	8.754,8	4,93	Η.Π.Α.	20.289,2	5,06
Η.Π.Α.	5.680,5	3,20	Ιταλία	20.109,9	5,02
Ισπανία	4.609,3	2,59	Ισπανία	14.285,4	3,57
Σουηδία	3.233,4	1,82	Σουηδία	7.611,6	1,90
Ελβετία	2.887,2	1,63	Ρωσία	6.651,3	1,66
Δανία	2.664,3	1,50	Ελβετία	6.078,2	1,52
Αυστρία	2.376,2	1,34	Πολωνία	6.063,1	1,51
Μερικό Σύνολο	130.311,2	73,36	Αυστρία	5.476,4	1,37
Σύνολο Εξαγωγών	177.626,3		Δανία	5.449,8	1,36
			Τσεχία	5.081,7	1,27
			Φινλανδία	4.563,8	1,14

				Τουρκία	4.159,1	1,04
				Κίνα	4.098,8	1,02
				<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>327.570,7</i>	<i>81,75</i>
				<i>Σύνολο</i> <i>Εξαγωγών</i>	<i>400.685,9</i>	
Βέλγιο			Βέλγιο			
Εισαγωγές	1999	%	Εισαγωγές	2006	%	
Γερμανία	28.422,3	17,69	Ολλανδία	65.058,0	18,39	
Ολλανδία	27.015,7	16,81	Γερμανία	62.005,2	17,53	
Γαλλία	21.711,1	13,51	Γαλλία	39.880,2	11,27	
Ην. Βασίλειο	13.823,2	8,60	Ηνωμένο Βασίλειο	23.416,2	6,62	
Η.Π.Α.	12.060,4	7,50	Ιρλανδία	20.651,2	5,84	
Ιταλία	6.268,5	3,90	Η.Π.Α.	18.633,9	5,27	
Ιαπωνία	4.185,4	2,60	Κίνα	12.647,9	3,57	
Σουηδία	4.108,9	2,56	Ιταλία	12.137,6	3,43	
Ιρλανδία	3.571,4	2,22	Ιαπωνία	8.603,8	2,43	
Ισπανία	3.328,6	2,07	Σουηδία	7.430,4	2,10	
Κίνα	3.126,3	1,95	Ισπανία	6.532,4	1,85	
Ισραήλ	1.698,7	1,06	Ρωσία	5.865,1	1,66	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>129.320,5</i>	<i>80,47</i>	Νορβηγία	5.117,9	1,45	
<i>Σύνολο</i> <i>Εισαγωγών</i>	<i>160.708,4</i>		Ινδία	3.788,1	1,07	
				<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>291.767,9</i>	<i>82,47</i>
				<i>Σύνολο</i> <i>Εισαγωγών</i>	<i>353.790,0</i>	
Εξαγωγές	1999	%	Εξαγωγές	2006	%	
Γερμανία	31.318,4	17,79	Γερμανία	73.365,4	19,87	
Γαλλία	30.931,4	17,57	Γαλλία	62.628,4	16,96	
Ολλανδία	22.063,8	12,53	Ολλανδία	44.379,8	12,02	
Ην. Βασίλειο	17.818,9	10,12	Ην. Βασίλειο	29.374,1	7,95	
Ιταλία	9.887,8	5,62	Η.Π.Α.	22.361,0	6,06	
Η.Π.Α.	9.293,8	5,28	Ιταλία	19.118,6	5,18	
Ισπανία	6.996,6	3,97	Ισπανία	13.662,9	3,70	
Λουξεμβούργο	3.359,5	1,91	Λουξεμβούργο	6.979,2	1,89	
Ινδία	3.261,3	1,85	Ινδία	5.796,0	1,57	
Ισραήλ	3.206,1	1,82	Σουηδία	5.437,4	1,47	
Σουηδία	2.783,8	1,58	Ελβετία	5.005,1	1,36	
Ελβετία	2.569,8	1,46	Πολωνία	4.725,1	1,28	
Ιαπωνία	2.162,9	1,23	Αυστρία	3.805,0	1,03	
Αυστρία	1.965,4	1,12	Τουρκία	3.688,2	1,00	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>147.619,5</i>	<i>83,86</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>300.326,2</i>	<i>81,33</i>	
<i>Σύνολο</i> <i>Εξαγωγών</i>	<i>176.026,2</i>		<i>Σύνολο</i> <i>Εξαγωγών</i>	<i>369.256,0</i>		
Γαλλία			Γαλλία			
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%	
Γερμανία	50.549,4	18,49	Γερμανία	86.144,5	16,26	
Ιταλία	27.283,6	9,98	Ιταλία	44.828,4	8,46	
Βέλγιο	24.506,2	8,96	Βέλγιο	44.145,0	8,33	
Ην. Βασίλειο	21.897,7	8,01	Ισπανία	36.359,2	6,86	
Η.Π.Α.	21.320,2	7,80	Ηνωμένο Βασίλειο	32.478,4	6,13	
Ισπανία	17.811,9	6,52	Η.Π.Α.	31.805,6	6,00	
Ολλανδία	14.493,6	5,30	Κίνα	30.103,0	5,68	

Ιαπωνία	9.589,3	3,51	Ολλανδία	21.641,2	4,08
Ελβετία	7.096,2	2,60	Ιαπωνία	12.909,3	2,44
Κίνα	5.142,2	1,88	Ρωσία	12.588,7	2,38
Σουηδία	4.060,8	1,49	Ελβετία	12.114,8	2,29
Νορβηγία	3.794,8	1,39	Νορβηγία	8.538,2	1,61
Ιρλανδία	3.487,8	1,28	Ιρλανδία	8.123,7	1,53
Ρωσία	3.486,0	1,28	Σουηδία	6.499,9	1,23
Πορτογαλία	3.090,9	1,13	Πολωνία	6.206,8	1,17
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>217.610,6</i>	<i>79,60</i>	Γαλλία	5.344,9	1,01
<i>Σύνολο</i>	<i>273.387,4</i>		Τουρκία	5.292,5	1,00
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>405.124,1</i>	<i>76,45</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>529.902,3</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	50.152,2	17,66	Γερμανία	69.417,3	14,49
Ιταλία	27.405,3	9,65	Ισπανία	47.196,8	9,85
Ην. Βασίλειο	26.292,9	9,26	Ιταλία	43.529,5	9,09
Βέλγιο	24.258,1	8,54	Ηνωμένο Βασίλειο	40.715,5	8,50
Ισπανία	20.880,1	7,35	Βέλγιο	35.250,6	7,36
Η.Π.Α.	16.763,6	5,90	Η.Π.Α.	33.165,3	6,92
Ολλανδία	13.118,5	4,62	Ολλανδία	19.734,3	4,12
Ελβετία	11.044,6	3,89	Ελβετία	13.142,1	2,74
Ιαπωνία	5.590,1	1,97	Κίνα	10.148,9	2,12
Πορτογαλία	3.873,2	1,36	Πολωνία	8.680,1	1,81
Χονγκ Κονγκ	3.783,3	1,33	Ιαπωνία	7.152,5	1,49
Σουηδία	3.656,2	1,29	Τουρκία	6.533,5	1,36
Αυστρία	3.270,7	1,15	Σουηδία	6.264,2	1,31
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>210.088,8</i>	<i>73,96</i>	Πορτογαλία	6.083,0	1,27
<i>Σύνολο</i>	<i>284.045,7</i>		Ρωσία	5.923,0	1,24
<i>Εξαγωγών</i>			Αλγερία	5.057,7	1,06
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>357.994,3</i>	<i>74,74</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>479.012,9</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Λουξεμβούργο			Λουξεμβούργο		
Εισαγωγές	1999	%	Εισαγωγές	2006	%
Βέλγιο	3.361,7	34,00	Βέλγιο	6.668,9	33,95
Γερμανία	2.450,7	24,78	Γερμανία	5.057,9	25,75
Γαλλία	1.195,3	12,09	Γαλλία	2.250,0	11,46
Η.Π.Α.	969,3	9,80	Ολλανδία	1.114,8	5,68
Ολλανδία	482,0	4,87	Η.Π.Α.	612,6	3,12
Ην. Βασίλειο	260,0	2,63	Ιταλία	557,6	2,84
Ιταλία	198,1	2,00	Ηνωμένο Βασίλειο	371,6	1,89
Ελβετία	175,3	1,77	Ελβετία	239,9	1,22
Ιαπωνία	134,9	1,36	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>16.873,3</i>	<i>85,91</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.227,3</i>	<i>93,31</i>	<i>Σύνολο</i>	<i>19.640,5</i>	
<i>Σύνολο</i>	<i>9.888,7</i>		<i>Εισαγωγών</i>		
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1999	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	1.832,4	24,95	Γερμανία	3.490,1	24,61
Γαλλία	1.553,8	21,16	Γαλλία	2.363,5	16,66

Βέλγιο	941,7	12,82	Βέλγιο	1.739,5	12,26
Ην. Βασίλειο	586,1	7,98	Ιταλία	782,8	5,52
Ιταλία	399,2	5,44	Ολλανδία	711,0	5,01
Ολλανδία	359,1	4,89	Ηνωμένο Βασίλειο	651,0	4,59
Η.Π.Α.	292,2	3,98	Ισπανία	457,2	3,22
Ισπανία	184,0	2,51	Η.Π.Α.	456,7	3,22
Αυστρία	108,3	1,47	Αυστρία	407,7	2,87
Ελβετία	108,3	1,47	Κίνα	267,5	1,89
Σουηδία	81,8	1,11	Πολωνία	235,9	1,66
Πολωνία	79,5	1,08	Σουηδία	183,3	1,29
Μερικό Σύνολο	6.526,4	88,87	Ελβετία	174,8	1,23
Σύνολο Εξαγωγών	7.343,5		Δανία	149,7	1,06
			Ρωσία	144,6	1,02
			Μερικό Σύνολο	12.215,3	86,13
			Σύνολο Εξαγωγών	14.183,1	
Ελβετία			Ελβετία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	27.023,3	33,72	Γερμανία	44.843,4	31,71
Γαλλία	9.129,8	11,39	Ιταλία	14.931,6	10,56
Ιταλία	8.121,1	10,13	Γαλλία	14.133,7	10,00
Η.Π.Α.	5.130,4	6,40	Η.Π.Α.	8.732,7	6,18
Ην. Βασίλειο	4.447,6	5,55	Ολλανδία	6.642,9	4,70
Ολλανδία	3.680,3	4,59	Αυστρία	6.075,8	4,30
Αυστρία	3.388,9	4,23	Ηνωμένο Βασίλειο	5.541,7	3,92
Βέλγιο	2.842,0	3,55	Βέλγιο	4.492,9	3,18
Ιαπωνία	2.532,2	3,16	Ιρλανδία	3.723,8	2,63
Σουηδία	1.448,0	1,81	Ισπανία	3.244,3	2,29
Ισπανία	1.157,0	1,44	Κίνα	3.138,0	2,22
Κίνα	912,3	1,14	Ιαπωνία	2.478,3	1,75
Δανία	900,0	1,12	Ρωσία	1.495,0	1,06
Μερικό Σύνολο	70.712,9	88,22	Σουηδία	1.412,8	1,00
Σύνολο Εισαγωγών	80.152,0		Μερικό Σύνολο	120.886,9	85,49
			Σύνολο Εισαγωγών	141.399,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	19.437,6	23,81	Γερμανία	29.054,8	19,65
Γαλλία	7.776,2	9,52	Η.Π.Α.	16.379,4	11,08
Η.Π.Α.	7.073,6	8,66	Ιταλία	13.050,8	8,83
Ιταλία	6.192,6	7,59	Γαλλία	12.700,9	8,59
Ην. Βασίλειο	4.972,1	6,09	Ηνωμένο Βασίλειο	7.148,1	4,83
Ιαπωνία	3.262,1	4,00	Ισπανία	5.570,7	3,77
Αυστρία	2.908,9	3,56	Ιαπωνία	5.369,6	3,63
Χονγκ Κονγκ	2.411,7	2,95	Ολλανδία	4.850,8	3,28
Ολλανδία	2.196,3	2,69	Αυστρία	4.668,3	3,16
Βέλγιο	1.828,2	2,24	Χονγκ Κονγκ	3.746,9	2,53
Ισπανία	1.729,2	2,12	Κίνα	3.277,4	2,22
Σουηδία	1.130,6	1,38	Βέλγιο	2.584,8	1,75
Σιγκαπούρη	1.077,5	1,32	Καναδάς	2.197,9	1,49
Σαουδική Αραβία	1.008,3	1,24	Τουρκία	1.852,6	1,25

Δανία	963,5	1,18	Ρωσία	1.792,4	1,21
Ν. Κορέα	826,9	1,01	Ινδία	1.506,7	1,02
Ισραήλ	822,1	1,01	Σιγκαπούρη	1.474,4	1,00
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>65.617,4</i>	<i>80,37</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>117.226,5</i>	<i>79,28</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>81.641,2</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>147.856,3</i>	
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Εξαγωγών</i>		
Αυστρία			Αυστρία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	28.631,2	43,12	Γερμανία	56.504,4	42,09
Ιταλία	5.786,4	8,71	Ιταλία	8.856,8	6,60
Γαλλία	3.239,3	4,88	Γαλλία	4.977,3	3,71
Η.Π.Α.	2.792,5	4,21	Κίνα	4.663,0	3,47
Ελβετία	2.569,8	3,87	Ελβετία	4.535,5	3,38
Ολλανδία	2.266,8	3,41	Η.Π.Α.	4.430,0	3,30
Ην. Βασίλειο	1.955,6	2,94	Τσεχία	4.175,5	3,11
Βέλγιο	1.755,7	2,64	Ολλανδία	3.782,1	2,82
Ιαπωνία	1.631,8	2,46	Ουγγαρία	3.173,6	2,36
Τσεχία	1.240,5	1,87	Ηνωμένο Βασίλειο	2.513,0	1,87
Ουγγαρία	1.234,8	1,86	Ιαπωνία	2.433,2	1,81
Σουηδία	1.099,6	1,66	Σλοβακία	2.212,5	1,65
Ισπανία	867,5	1,31	Βέλγιο	2.186,7	1,63
Κίνα	806,1	1,21	Ισπανία	1.946,7	1,45
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>55.877,6</i>	<i>84,15</i>	Πολωνία	1.881,5	1,40
<i>Σύνολο</i>	<i>66.405,7</i>		Σουηδία	1.536,5	1,14
<i>Εισαγωγών</i>			Σλοβενία	1.338,8	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>111.147,1</i>	<i>82,79</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>134.248,3</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	21.523,50	37,38	Γερμανία	41.681,0	31,09
Ιταλία	4.939,70	8,58	Ιταλία	10.886,2	8,12
Ελβετία	3.289,50	5,71	Η.Π.Α.	7.629,5	5,69
Γαλλία	2.393,70	4,16	Ελβετία	6.036,5	4,50
Ουγγαρία	2.057,80	3,57	Γαλλία	5.172,1	3,86
Ην. Βασίλειο	1.797,50	3,12	Ηνωμένο Βασίλειο	4.661,8	3,48
Η.Π.Α.	1.598,80	2,78	Ουγγαρία	4.287,2	3,20
Ολλανδία	1.593,20	2,77	Τσεχία	4.043,6	3,02
Τσεχία	1.535,40	2,67	Ισπανία	3.547,1	2,65
Ισπανία	1.142,80	1,98	Πολωνία	2.897,2	2,16
Βέλγιο	948,60	1,65	Ρωσία	2.775,2	2,07
Σλοβενία	939,00	1,63	Σλοβενία	2.347,6	1,75
Ρωσία	822,70	1,43	Ρουμανία	2.343,3	1,75
Σουηδία	772,20	1,34	Ολλανδία	2.243,7	1,67
Πολωνία	744,70	1,29	Σλοβακία	2.147,4	1,60
Ιαπωνία	707,90	1,23	Βέλγιο	2.037,6	1,52
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>46.807,0</i>	<i>81,29</i>	Κροατία	1.597,6	1,19
<i>Σύνολο</i>	<i>57.583,0</i>		Κίνα	1.507,4	1,12
<i>Εξαγωγών</i>			Ιαπωνία	1.369,6	1,02
			Σουηδία	1.349,1	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>110.560,7</i>	<i>82,48</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>134.053,3</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		

Πορτογαλία			Πορτογαλία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ισπανία	7.118,3	21,21	Ισπανία	19.306,8	28,95
Γερμανία	4.952,1	14,75	Γερμανία	8.739,2	13,10
Γαλλία	3.964,8	11,81	Γαλλία	5.398,1	8,09
Ιταλία	2.809,1	8,37	Ιταλία	3.713,7	5,57
Ην. Βασίλειο	2.216,2	6,60	Ολλανδία	2.933,9	4,40
Ολλανδία	1.513,8	4,51	Ηνωμένο Βασίλειο	2.651,5	3,98
Βέλγιο	1.114,5	3,32	Βέλγιο	1.763,4	2,64
Η.Π.Α.	1.099,6	3,28	Βραζιλία	1.543,5	2,31
Ιαπωνία	742,0	2,21	Αλγερία	1.124,6	1,69
Βραζιλία	514,4	1,53	Η.Π.Α.	977,9	1,47
Ελβετία	506,6	1,51	Νιγηρία	967,5	1,45
Νιγηρία	464,1	1,38	Κίνα	966,1	1,45
Ν. Κορέα	446,8	1,33	Νορβηγία	846,0	1,27
Νορβηγία	409,6	1,22	Σαουδική Αραβία	672,7	1,01
Σουηδία	404,5	1,21	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>51.604,9</i>	<i>77,38</i>
Σαουδική Αραβία	356,9	1,06	<i>Σύνολο</i>	<i>66.693,8</i>	
Ιράν	342,6	1,02	<i>Εισαγωγών</i>		
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>28.975,9</i>	<i>86,33</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>33.565,2</i>				
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	5.033,20	21,54	Ισπανία	11.486,9	26,49
Ισπανία	3.559,80	15,23	Γερμανία	5.532,6	12,76
Γαλλία	3.294,60	14,10	Γαλλία	5.176,0	11,94
Ην. Βασίλειο	2.596,80	11,11	Ηνωμένο Βασίλειο	2.859,1	6,59
Ολλανδία	1.232,00	5,27	Η.Π.Α.	2.642,4	6,09
Η.Π.Α.	1.056,10	4,52	Ιταλία	1.679,6	3,87
Ιταλία	796,80	3,41	Ανγκόλα	1.518,5	3,50
Βέλγιο	717,50	3,07	Βέλγιο	1.338,6	3,09
Δανία	512,80	2,19	Ολλανδία	1.282,8	2,96
Σουηδία	507,00	2,17	Σιγκαπούρη	879,5	2,03
Ελβετία	453,60	1,94	Σουηδία	461,8	1,07
Ανγκόλα	347,20	1,49	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>34.857,8</i>	<i>80,39</i>
Αυστρία	237,20	1,01	<i>Σύνολο</i>	<i>43.358,4</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>20.344,6</i>	<i>87,05</i>	<i>Εξαγωγών</i>		
<i>Σύνολο</i>	<i>23.370,0</i>				
<i>Εξαγωγών</i>					
Ισπανία			Ισπανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	19.523,9	17,22	Γερμανία	46.830,4	14,19
Γερμανία	17.286,2	15,24	Γαλλία	42.106,0	12,76
Ιταλία	10.321,4	9,10	Ιταλία	27.296,5	8,27
Ην. Βασίλειο	8.812,3	7,77	Κίνα	18.050,4	5,47
Η.Π.Α.	7.526,6	6,64	Ηνωμένο Βασίλειο	16.688,4	5,06
Ολλανδία	4.889,8	4,31	Ολλανδία	13.200,4	4,00
Βέλγιο	3.886,4	3,43	Η.Π.Α.	10.790,0	3,27
Ιαπωνία	3.793,9	3,35	Πορτογαλία	10.718,5	3,25

Πορτογαλία	3.309,0	2,92	Βέλγιο	9.638,8	2,92
Κίνα	2.241,1	1,98	Ρωσία	9.325,3	2,83
Ελβετία	1.686,1	1,49	Ιαπωνία	7.433,4	2,25
Ρωσία	1.437,9	1,27	Αλγερία	5.766,6	1,75
Σουηδία	1.413,3	1,25	Ιρλανδία	4.994,7	1,51
Σαουδική Αραβία	1.210,2	1,07	Νιγηρία	4.757,6	1,44
Ιρλανδία	1.190,0	1,05	Τουρκία	4.476,2	1,36
Λιβύη	1.168,0	1,03	Ελβετία	4.405,9	1,34
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>89.696,1</i>	<i>79,10</i>	Ν. Κορέα	4.872,2	1,48
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>113.398,6</i>		Σουηδία	4.286,7	1,30
			Σαουδική Αραβία	3.845,2	1,17
			Μεξικό	3.416,6	1,04
			Λιβύη ?	3.756,8	1,14
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>256.656,6</i>	<i>77,78</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>329.975,8</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	18.401,5	20,53	Γαλλία	40.058,2	18,71
Γερμανία	13.809,8	15,41	Γερμανία	23.350,4	10,91
Ιταλία	8.152,6	9,10	Πορτογαλία	19.056,5	8,90
Πορτογαλία	7.485,7	8,35	Ιταλία	18.265,6	8,53
Ην. Βασίλειο	7.160,9	7,99	Ηνωμένο Βασίλειο	17.054,7	7,97
Η.Π.Α.	3.799,7	4,24	Η.Π.Α.	9.453,8	4,42
Ολλανδία	3.296,0	3,68	Ολλανδία	7.079,7	3,31
Βέλγιο	2.774,7	3,10	Βέλγιο	6.253,0	2,92
Ιαπωνία	1.232,9	1,38	Τουρκία	3.498,3	1,63
Ελβετία	998,5	1,11	Μεξικό	3.791,4	1,77
Αργεντινή	956,8	1,07	Μαρόκο	3.269,1	1,53
Ελλάδα	895,9	1,00	Ελβετία	3.313,5	1,55
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>68.965,0</i>	<i>76,96</i>	Ελλάδα	2.396,1	1,12
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>89.616,1</i>		Πολωνία	2.315,3	1,08
			Κίνα	2.163,0	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>161.318,6</i>	<i>75,36</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>214.061,2</i>	
Ιταλία			Ιταλία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	38.962,2	19,09	Γερμανία	72.854,4	16,46
Γαλλία	28.317,3	13,87	Γαλλία	40.855,5	9,23
Ην. Βασίλειο	12.390,7	6,07	Ολλανδία	22.749,5	5,14
Ολλανδία	11.229,2	5,50	Κίνα	22.465,4	5,08
Η.Π.Α.	9.890,9	4,85	Ισπανία	18.783,9	4,24
Βέλγιο	9.761,8	4,78	Βέλγιο	18.571,7	4,20
Ελβετία	9.100,2	4,46	Ηνωμένο Βασίλειο	15.795,7	3,57
Ισπανία	8.018,5	3,93	Λιβύη	13.504,4	3,05
Ρωσία	5.306,8	2,60	Η.Π.Α.	13.311,5	3,01
Αυστρία	4.751,3	2,33	Ελβετία	13.066,1	2,95
Ιαπωνία	4.491,3	2,20	Αυστρία	11.262,7	2,54
Κίνα	3.920,4	1,92	Ρωσία	9.996,7	2,26
Λιβύη	3.742,6	1,83	Πολωνία	7.030,5	1,59
Ν. Αφρική	2.838,1	1,39	Ιαπωνία	6.830,4	1,54

Σουηδία	2.778,3	1,36	Τουρκία	6.790,8	1,53
Αλγερία	2.289,3	1,12	Ρουμανία	5.406,6	1,22
Μερικό Σύνολο	157.788,9	77,31	Σαουδική Αραβία	5.319,4	1,20
Σύνολο Εισαγωγών	204.099,2		Σουηδία	4.979,9	1,13
			Ιράν	4.890,5	1,11
			Ιρλανδία	4.717,9	1,07
			Ν. Κορέα	4.654,8	1,05
			Μερικό Σύνολο	323.838,3	73,17
			Σύνολο Εισαγωγών	442.565,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	43.248,5	18,69	Γερμανία	54.864,0	13,15
Γαλλία	30.018,9	12,98	Γαλλία	48.841,5	11,71
Η.Π.Α.	16.902,4	7,31	Η.Π.Α.	30.751,5	7,37
Ην. Βασίλειο	14.292,8	6,18	Ισπανία	30.443,5	7,30
Ισπανία	11.314,3	4,89	Ηνωμένο Βασίλειο	25.212,7	6,04
Ελβετία	8.771,2	3,79	Ελβετία	15.858,2	3,80
Ολλανδία	6.824,0	2,95	Βέλγιο	11.762,8	2,82
Βέλγιο	6.637,6	2,87	Αυστρία	10.295,7	2,47
Αυστρία	5.487,4	2,37	Ολλανδία	9.968,5	2,39
Ιαπωνία	5.347,5	2,31	Ρωσία	9.554,2	2,29
Ελλάδα	4.356,1	1,88	Πολωνία	8.877,9	2,13
Χονγκ Κονγκ	3.905,4	1,69	Ελλάδα	8.537,9	2,05
Τουρκία	3.233,6	1,40	Τουρκία	8.327,9	2,00
Πορτογαλία	3.211,5	1,39	Κίνα	7.070,8	1,70
Βραζιλία	3.170,6	1,37	Ρουμανία	6.920,4	1,66
Ρωσία	2.869,5	1,24	Ιαπωνία	5.594,9	1,34
Κίνα	2.695,5	1,17	Πορτογαλία	4.668,1	1,12
Πολωνία	2.514,4	1,09	Σουηδία	4.560,6	1,09
Μερικό Σύνολο	174.801,2	75,56	Ηνωμ. Αραβ. Εμιράτα	4.139,3	0,99
Σύνολο Εξαγωγών	231.346,4		Τσεχία	4.136,0	0,99
			Ουγγαρία	4.194,4	1,01
			Μερικό Σύνολο	314.580,8	75,41
			Σύνολο Εξαγωγών	417.153,0	
Μάλτα			Μάλτα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιταλία	807,5	27,45	Ιταλία	1.217,7	27,70
Ην. Βασίλειο	457,8	15,56	Γαλλία	511,6	11,64
Γερμανία	357,9	12,17	Ηνωμένο Βασίλειο	433,4	9,86
Γαλλία	245,6	8,35	Γερμανία	331,6	7,54
Η.Π.Α.	176,9	6,01	Σιγκαπούρη	269,4	6,13
Σιγκαπούρη	166,8	5,67	Η.Π.Α.	226,3	5,15
Λιβύη	88,2	3,00	Ολλανδία	150,3	3,42
Ιαπωνία	74,8	2,54	Ισπανία	136,1	3,10
Ολλανδία	67,5	2,29	Κίνα	131,4	2,99
Ισπανία	59,9	2,04	Ιαπωνία	88,9	2,02
Ν. Κορέα	40,1	1,36	Μαλαισία	83,8	1,91
Βέλγιο	36,5	1,24	Βέλγιο	74,5	1,69
Κίνα	30,2	1,03	Ελβετία	67,9	1,54
Ελβετία	29,6	1,01	Τουρκία	48,0	1,09

Μερικό Σύνολο	2.639,3	89,72	Μερικό Σύνολο	3.770,9	85,79
Σύνολο Εισαγωγών	2.941,8		Σύνολο Εισαγωγών	4.395,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιταλία	581,1	30,37	Γαλλία	412,2	14,48
Γερμανία	287,1	15,01	Γερμανία	357,1	12,54
Γαλλία	233,6	12,21	Σιγκαπούρη	353,3	12,41
Η.Π.Α.	182,8	9,55	Η.Π.Α.	347,6	12,21
Ην. Βασίλειο	143,6	7,51	Ηνωμένο Βασίλειο	269,0	9,45
Σιγκαπούρη	142,9	7,47	Ιαπωνία	153,5	5,39
Βέλγιο	67,2	3,51	Χονγκ Κονγκ	113,0	3,97
Λιβύη	40,7	2,13	Ιταλία	102,7	3,61
Ολλανδία	29,5	1,54	Λιβύη	79,3	2,79
Κίνα	23,1	1,21	Κίνα	67,2	2,36
Μερικό Σύνολο	1.731,6	90,51	Πορτογαλία	57,6	2,02
Σύνολο Εξαγωγών	1.913,2		Φινλανδία	56,2	1,97
			Βέλγιο	30,3	1,06
			Μερικό Σύνολο	2.399,0	84,26
			Σύνολο Εξαγωγών	2.847,3	
Ελλάδα			Ελλάδα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιταλία	4.849,0	18,70	Γερμανία	7.964,5	12,50
Γερμανία	4.289,7	16,55	Ιταλία	7.423,9	11,65
Γαλλία	2.106,3	8,12	Ρωσία	4.494,0	7,05
Ολλανδία	1.796,8	6,93	Γαλλία	3.777,1	5,93
Ην. Βασίλειο	1.683,3	6,49	Ολλανδία	3.285,2	5,15
Βέλγιο	938,3	3,62	Ν. Κορέα	2.668,7	4,19
Ισπανία	876,4	3,38	Σαουδική Αραβία	2.436,3	3,82
Η.Π.Α.	840,4	3,24	Ηνωμένο Βασίλειο	2.382,8	3,74
Ρωσία	703,0	2,71	Κίνα	2.284,9	3,58
Ιαπωνία	682,2	2,63	Ιράν	2.279,9	3,58
Βουλγαρία	483,8	1,87	Ισπανία	2.256,9	3,54
Ιράν	468,0	1,81	Βέλγιο	2.225,2	3,49
Ελβετία	439,8	1,70	Τουρκία	1.665,8	2,61
Σουηδία	379,7	1,46	Ιαπωνία	1.617,3	2,54
Δανία	374,8	1,45	Η.Π.Α.	1.139,7	1,79
Ν. Κορέα	343,1	1,32	Λιβύη	1.035,6	1,62
Κίνα	337,0	1,30	Βουλγαρία	975,7	1,53
Αίγυπτος	323,3	1,25	Ελβετία	754,5	1,18
Σαουδική Αραβία	268,9	1,04	Αυστρία	724,7	1,14
Αυστρία	268,5	1,04	Σουηδία	722,3	1,13
Ιρλανδία	266,0	1,03	Φινλανδία	699,2	1,10
Μερικό Σύνολο	22.718,3	87,62	Καζακστάν	683,1	1,07
Σύνολο Εισαγωγών	25.926,8		Ρουμανία	634,8	1,00
			Μερικό Σύνολο	54.132,1	84,93
			Σύνολο Εισαγωγών	63.739,0	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	2.421,80	22,11	Γερμανία	2.362,3	11,28

Ιταλία	1.544,00	14,09	Ιταλία	2.346,7	11,21
Ην. Βασίλειο	667,50	6,09	Βουλγαρία	1.323,7	6,32
Γαλλία	597,40	5,45	Ηνωμένο Βασίλειο	1.247,4	5,96
Βουλγαρία	447,00	4,08	Κύπρος	1.120,1	5,35
Ισπανία	378,80	3,46	Τουρκία	1.066,5	5,09
Η.Π.Α.	343,70	3,14	Γαλλία	922,3	4,40
Κύπρος	322,40	2,94	Η.Π.Α.	912,9	4,36
Ολλανδία	297,20	2,71	Ισπανία	839,0	4,01
Ρωσία	269,80	2,46	Ρουμανία	749,4	3,58
Αλβανία	261,00	2,38	Ρωσία	554,8	2,65
Τουρκία	221,00	2,02	Αλβανία	469,9	2,24
Βέλγιο	212,30	1,94	Π.Γ.Δ.Μ.	469,5	2,24
Λίβανος	183,80	1,68	Ολλανδία	453,2	2,16
Ρουμανία	180,20	1,64	Ισραήλ	292,1	1,39
Αυστρία	149,30	1,36	Λιβύη	278,6	1,33
Ελβετία	146,10	1,33	Βέλγιο	269,5	1,29
Σουηδία	127,90	1,17	Σερβία	256,5	1,22
Ισραήλ	120,60	1,10	Σλοβενία	252,5	1,21
Μερικό Σύνολο	8.891,8	81,17	Η.Α.Ε.	239,6	1,14
Σύνολο Εξαγωγών	10.954,6		Πολωνία	235,0	1,12
			Μερικό Σύνολο	16.661,5	79,56
			Σύνολο Εξαγωγών	20.942,8	
Κύπρος			Κύπρος		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	480,9	13,02	Ελλάδα	1.222,3	17,35
Ην. Βασίλειο	434,7	11,77	Ιταλία	804,6	11,42
Ιταλία	361,8	9,79	Ηνωμένο Βασίλειο	628,8	8,92
Γερμανία	301,4	8,16	Γερμανία	624,2	8,86
Ελλάδα	265,5	7,19	Ισραήλ	436,8	6,20
Ιαπωνία	246,9	6,68	Γαλλία	298,1	4,23
Γαλλία	151,9	4,11	Ολλανδία	298,0	4,23
Ρωσία	146,9	3,98	Κίνα	293,4	4,16
Ν. Κορέα	101,2	2,74	Ισπανία	204,1	2,90
Ισπανία	78,9	2,14	Βραζιλία	177,1	2,51
Ολλανδία	75,7	2,05	Ιαπωνία	170,5	2,42
Κίνα	69,8	1,89	Βέλγιο	152,6	2,17
Βέλγιο	68,8	1,86	Η.Π.Α.	111,2	1,58
Σουηδία	55,4	1,50	Η.Α.Ε.	99,1	1,41
Συρία	54,5	1,48	Αίγυπτος	95,7	1,36
Ισραήλ	53,8	1,46	Βουλγαρία	77,0	1,09
Ελβετία	46,3	1,25	Ουκρανία	75,0	1,06
Μερικό Σύνολο	2.994,4	81,07	Μερικό Σύνολο	5.768,5	81,87
Σύνολο Εισαγωγών	3.693,8		Σύνολο Εισαγωγών	7.045,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	168,1	13,66	Ηνωμένο Βασίλειο	206,7	14,61
Ην. Βασίλειο	164,1	13,33	Ελλάδα	187,1	13,22
Βουλγαρία	112,4	9,13	Γαλλία	104,3	7,37
Ελλάδα	73,9	6,01	Γερμανία	64,5	4,56
Γερμανία	65,4	5,31	Η.Α.Ε.	64,5	4,56
Ρουμανία	58,8	4,78	Λίβανος	32,3	2,28

Λίβανος	53,1	4,31	Ιταλία	46,8	3,31
Η.Α.Ε.	47,7	3,88	Ρωσία	21,1	1,49
Αίγυπτος	28,0	2,28	Ολλανδία	20,3	1,43
Βέλγιο	23,1	1,88	Ρουμανία	18,4	1,30
Ισραήλ	23,0	1,87	Ιαπωνία	15,9	1,12
Συρία	22,4	1,82	Συρία	20,9	1,48
Ολλανδία	20,6	1,67	Ιορδανία	15,1	1,07
Γαλλία	17,4	1,41	Βέλγιο	18,2	1,29
Ιταλία	15,7	1,28	Ισραήλ	17,0	1,20
Η.Π.Α.	15,3	1,24	Ιρλανδία	15,1	1,07
Αυστρία	14,5	1,18	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>868,2</i>	<i>61,36</i>
Ιορδανία	13,7	1,11	<i>Σύνολο</i>	<i>1.414,9</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Λιβύη	13,6	1,11			
Σαουδική Αραβία	13,5	1,10			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>964,3</i>	<i>78,36</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>1.230,6</i>				
<i>Εξαγωγών</i>					
Αλβανία			Αλβανία		
Εισαγωγές	1996	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιταλία	378,2	40,30	Ιταλία	858,5	28,08
Ελλάδα	190,6	20,31	Ελλάδα	480,7	15,72
Γερμανία	54,6	5,82	Τουρκία	233,0	7,62
Τουρκία	39,5	4,21	Κίνα	182,4	5,97
Βουλγαρία	35,6	3,79	Γερμανία	173,1	5,66
Γαλλία	25,6	2,73	Ρωσία	124,6	4,08
Ρουμανία	22,8	2,43	Ουκρανία	117,2	3,83
Βέλγιο	22,5	2,40	Βουλγαρία	83,3	2,72
Π.Γ.Δ.Μ.	18,8	2,00	Ρουμανία	52,7	1,72
Ελβετία	18,6	1,98	Ισπανία	51,9	1,70
Η.Π.Α.	15,0	1,60	Π.Γ.Δ.Μ.	48,8	1,60
Κροατία	13,3	1,42	Κροατία	43,6	1,43
Ην. Βασίλειο	12,7	1,35	Ηνωμένο Βασίλειο	43,3	1,42
Σλοβενία	11,0	1,17	Σερβία	41,5	1,36
Αυστρία	10,4	1,11	Αυστρία	36,7	1,20
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>869,2</i>	<i>92,62</i>	Ελβετία	33,4	1,09
<i>Σύνολο</i>	<i>938,5</i>		Ν. Κορέα	33,2	1,09
<i>Εισαγωγών</i>					
			Τσεχία	32,6	1,07
			Η.Π.Α.	31,4	1,03
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.701,9</i>	<i>88,37</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>3.057,4</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1996	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιταλία	122,1	57,84	Ιταλία	575,6	72,62
Ελλάδα	27,4	12,98	Ελλάδα	76,1	9,60
Γερμανία	14,6	6,92	Σερβία	40,6	5,12
Τουρκία	6,6	3,13	Γερμανία	25,0	3,15
Π.Γ.Δ.Μ.	6,5	3,08	Π.Γ.Δ.Μ.	12,7	1,60
Ολλανδία	6,2	2,94	Τουρκία	10,0	1,26
Γαλλία	4,3	2,04	Κίνα	9,0	1,14
Νέα Ζηλανδία	3,3	1,56	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>749,0</i>	<i>94,50</i>
Γιουγκοσλαβία	3,1	1,47	<i>Σύνολο</i>	<i>792,6</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		

Βέλγιο	2,8	1,33			
Σλοβενία	2,7	1,28			
Η.Π.Α.	2,5	1,18			
Αυστρία	2,3	1,09			
Μερικό Σύνολο	204,4	96,83			
Σύνολο Εξαγωγών	211,1				
Π.Γ.Δ.Μ.			Π.Γ.Δ.Μ.		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	283,0	16,46	Ρωσία	569,6	15,14
Βουλγαρία	255,9	14,89	Γερμανία	369,3	9,81
Ιταλία	179,3	10,43	Ελλάδα	319,9	8,50
Γιουγκοσλαβία	161,1	9,37	Σερβία	282,8	7,52
Σλοβενία	116,5	6,78	Βουλγαρία	250,2	6,65
Η.Π.Α.	57,8	3,36	Ιταλία	226,9	6,03
Κροατία	56,3	3,28	Κίνα	139,4	3,70
Τουρκία	55,2	3,21	Σλοβενία	129,4	3,44
Αυστρία	45,0	2,62	Τουρκία	123,9	3,29
Ολλανδία	43,4	2,52	Πολωνία	117,7	3,13
Ουκρανία	37,3	2,17	Ουκρανία	105,6	2,81
Γαλλία	36,1	2,10	Ρουμανία	91,9	2,44
Ελλάδα	28,9	1,68	Αυστρία	80,6	2,14
Τσεχία	21,3	1,24	Κροατία	79,0	2,10
Ν. Κορέα	20,4	1,19	Γαλλία	66,3	1,76
Ην. Βασίλειο	20,2	1,18	Ολλανδία	59,8	1,59
Ελβετία	19,7	1,15	Ελβετία	59,3	1,58
Ισπανία	18,0	1,05	Ισπανία	51,7	1,37
Μερικό Σύνολο	1.455,4	84,67	Ν. Κορέα	41,2	1,09
Σύνολο Εισαγωγών	1.718,9		Η.Π.Α.	41,1	1,09
			Βραζιλία	39,6	1,05
			Ινδονησία	39,6	1,05
			Ουγγαρία	38,1	1,01
			Μερικό Σύνολο	3.322,9	88,31
			Σύνολο Εισαγωγών	3.762,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Βουλγαρία	256,0	21,26	Σερβία	557,9	23,24
Γερμανία	153,1	12,72	Γερμανία	375,5	15,64
Ιταλία	119,5	9,93	Ελλάδα	361,2	15,05
Γιουγκοσλαβία	84,8	7,04	Ιταλία	236,8	9,86
Σλοβενία	72,4	6,01	Βουλγαρία	130,1	5,42
Τουρκία	38,3	3,18	Κροατία	124,2	5,17
Ελβετία	36,9	3,06	Βέλγιο	83,1	3,46
Η.Π.Α.	35,6	2,96	Βοσνία	64,7	2,70
Κροατία	32,1	2,67	Ολλανδία	55,4	2,31
Αυστρία	30,3	2,52	Τουρκία	55,2	2,30
Ολλανδία	29,7	2,47	Ισπανία	50,4	2,10
Ουκρανία	29,2	2,43	Σλοβενία	41,2	1,72
Ν. Κορέα	25,0	2,08	Αλβανία	40,6	1,69
Αλβανία	24,7	2,05	Ηνωμένο Βασίλειο	36,5	1,52
Γαλλία	23,5	1,95	Ρωσία	25,5	1,06
Ην. Βασίλειο	21,1	1,75	Μερικό Σύνολο	2.238,3	93,24
Ελλάδα	14,2	1,18	Σύνολο	2.400,7	

			<i>Εξαγωγών</i>		
Ρουμανία	13,4	1,11			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.039,8</i>	<i>86,36</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.204,0</i>				
Βουλγαρία			Βουλγαρία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	1.583,9	28,96	Ρωσία	3.998,2	17,18
Γερμανία	697,0	12,74	Γερμανία	2.898,5	12,46
Ιταλία	326,6	5,97	Ιταλία	2.048,0	8,80
Ελλάδα	248,7	4,55	Τουρκία	1.391,3	5,98
Ουκρανία	188,1	3,44	Ελλάδα	1.217,7	5,23
Π.Γ.Δ.Μ.	176,3	3,22	Κίνα	970,1	4,17
Ιράν	170,1	3,11	Γαλλία	955,3	4,11
Γαλλία	157,3	2,88	Ρουμανία	879,0	3,78
Αυστρία	156,9	2,87	Ουκρανία	729,3	3,13
Ην. Βασίλειο	147,4	2,69	Αυστρία	499,0	2,14
Η.Π.Α.	119,1	2,18	Η.Π.Α.	468,7	2,01
Ολλανδία	111,0	2,03	Βραζιλία	460,4	1,98
Τουρκία	99,8	1,82	Πολωνία	455,6	1,96
Ελβετία	99,6	1,82	Ηνωμένο Βασίλειο	442,9	1,90
Τσεχία	75,5	1,38	Ισπανία	406,5	1,75
Βέλγιο	75,2	1,37	Χιλή	405,8	1,74
Ρουμανία	60,8	1,11	Τσεχία	343,5	1,48
Φινλανδία	56,8	1,04	Ιαπωνία	312,0	1,34
Κούβα	56,2	1,03	Ουγγαρία	298,1	1,28
Βραζιλία	55,1	1,01	Ολλανδία	297,1	1,28
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.661,4</i>	<i>85,23</i>	Βέλγιο	269,9	1,16
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>5.469,5</i>		Ελβετία	246,3	1,06
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>19.993,2</i>	<i>85,92</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>23.268,7</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	536,1	10,27	Τουρκία	1.750,5	11,59
Γερμανία	457,8	8,77	Ιταλία	1.529,7	10,13
Ιταλία	436,5	8,36	Γερμανία	1.461,6	9,68
Π.Γ.Δ.Μ.	436,2	8,36	Ελλάδα	1.348,6	8,93
Τουρκία	385,1	7,38	Βέλγιο	989,8	6,55
Ελλάδα	367,7	7,04	Ρουμανία	635,2	4,21
Ουκρανία	190,7	3,65	Γαλλία	633,4	4,19
Ην. Βασίλειο	167,2	3,20	Σερβία	583,6	3,86
Η.Π.Α.	162,3	3,11	Ισπανία	487,9	3,23
Γαλλία	152,9	2,93	Η.Π.Α.	429,3	2,84
Ισπανία	133,8	2,56	Ηνωμένο Βασίλειο	388,7	2,57
Ολλανδία	102,5	1,96	Π.Γ.Δ.Μ.	331,8	2,20
Ρουμανία	95,6	1,83	Σιγκαπούρη	300,1	1,99
Γιουγκοσλαβία	85,5	1,64	Αυστρία	293,5	1,94
Βέλγιο	83,5	1,60	Κροατία	255,0	1,69
Ελβετία	75,8	1,45	Ρωσία	229,9	1,52
Συρία	69,9	1,34	Πολωνία	223,6	1,48

Αλβανία	60,6	1,16	Μερικό Σύνολο	11.872,2	78,62
Ισραήλ	58,2	1,11	Σύνολο Εξαγωγών	15.101,5	
Λίβανος	53,1	1,02			
Μερικό Σύνολο	4.111,0	78,75			
Σύνολο Εξαγωγών	5.220,4				
Ρουμανία			Ρουμανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	1.766,20	17,18	Γερμανία	7.756,0	15,18
Ιταλία	1.363,70	13,27	Ιταλία	7.471,6	14,62
Ρωσία	1.228,70	11,95	Ρωσία	4.022,0	7,87
Γαλλία	532,00	5,18	Γαλλία	3.342,2	6,54
Η.Π.Α.	407,40	3,96	Τουρκία	2.534,8	4,96
Αίγυπτος	400,60	3,90	Κίνα	2.186,6	4,28
Ν. Κορέα	319,80	3,11	Αυστρία	1.923,2	3,76
Ουγγαρία	314,50	3,06	Ουγγαρία	1.670,1	3,27
Αυστρία	308,80	3,00	Καζακστάν	1.626,2	3,18
Ην. Βασίλειο	299,70	2,92	Πολωνία	1.416,0	2,77
Ολλανδία	270,10	2,63	Ηνωμένο Βασίλειο	1.267,6	2,48
Ιράν	255,80	2,49	Τσεχία	1.263,6	2,47
Τουρκία	250,40	2,44	Η.Π.Α.	1.243,0	2,43
Ελβετία	203,30	1,98	Ισπανία	1.195,4	2,34
Ουκρανία	193,60	1,88	Ολλανδία	928,2	1,82
Ελλάδα	158,10	1,54	Βέλγιο	786,6	1,54
Βέλγιο	158,00	1,54	Ν. Κορέα	759,6	1,49
Ισραήλ	105,30	1,02	Ουκρανία	707,6	1,38
Μολδαβία	104,50	1,02	Ιαπωνία	659,9	1,29
Μερικό Σύνολο	8.640,5	84,07	Ελλάδα	603,8	1,18
Σύνολο Εισαγωγών	10.277,9		Σλοβακία	578,1	1,13
			Βραζιλία	566,7	1,11
			Ελβετία	530,9	1,04
			Σουηδία	527,6	1,03
			Μερικό Σύνολο	45.567,3	89,16
			Σύνολο Εισαγωγών	51.106,0	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	1.434,2	18,13	Ιταλία	5.846,6	18,08
Ιταλία	1.246,6	15,76	Γερμανία	5.078,7	15,71
Γαλλία	456,5	5,77	Γαλλία	2.424,8	7,50
Τουρκία	347,0	4,39	Τουρκία	2.498,5	7,73
Ολλανδία	238,8	3,02	Ουγγαρία	1.596,1	4,94
Ην. Βασίλειο	235,9	2,98	Ηνωμένο Βασίλειο	1.520,9	4,70
Ελλάδα	205,0	2,59	Βουλγαρία	911,2	2,82
Η.Π.Α.	201,2	2,54	Αυστρία	853,8	2,64
Αίγυπτος	199,1	2,52	Ολλανδία	798,4	2,47
Κίνα	179,3	2,27	Η.Π.Α.	827,5	2,56
Ουγγαρία	174,3	2,20	Ισπανία	756,3	2,34
Συρία	164,0	2,07	Ελλάδα	633,7	1,96
Ρωσία	157,9	2,00	Πολωνία	585,9	1,81
Αυστρία	154,8	1,96	Βέλγιο	533,6	1,65
Ουκρανία	137,4	1,74	Ουκρανία	424,3	1,31
Βέλγιο	134,1	1,70	Μολδαβία	427,0	1,32

Σιγκαπούρη	117,7	1,49	Ρωσία	374,1	1,16
Ισραήλ	107,0	1,35	Τσεχία	368,0	1,14
Ισπανία	101,6	1,28	Η.Α.Ε.	483,4	1,49
Αλγερία	95,7	1,21	Σερβία	493,9	1,53
Μολδαβία	81,3	1,03	Νορβηγία	334,9	1,04
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.169,4</i>	<i>77,99</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>27.771,6</i>	<i>85,88</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>7.910,0</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>32.336,0</i>	
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Εξαγωγών</i>		
Μολδαβία			Μολδαβία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	278,0	33,07	Ουκρανία	516,5	19,18
Ουκρανία	228,5	27,18	Ρωσία	417,0	15,48
Ρουμανία	56,0	6,66	Ρουμανία	346,0	12,85
Λευκορωσία	50,7	6,03	Γερμανία	214,1	7,95
Γερμανία	45,6	5,42	Ιταλία	196,3	7,29
Βουλγαρία	31,9	3,79	Κίνα	116,8	4,34
Ιταλία	19,3	2,30	Τουρκία	113,8	4,23
Η.Π.Α.	10,7	1,27	Λευκορωσία	74,6	2,77
Βέλγιο	9,4	1,12	Πολωνία	73,4	2,73
Ελβετία	8,6	1,02	Γαλλία	62,7	2,33
Ουγγαρία	8,5	1,01	Βέλγιο	37,0	1,37
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>747,2</i>	<i>88,88</i>	Η.Π.Α.	35,9	1,33
<i>Σύνολο</i>	<i>840,7</i>		Βουλγαρία	35,1	1,30
<i>Εισαγωγών</i>					
			Ουγγαρία	33,0	1,23
			Ηνωμένο Βασίλειο	32,6	1,21
			Τσεχία	30,9	1,15
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.335,7</i>	<i>86,73</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>2.693,2</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	360,1	48,30	Ρωσία	182,0	17,31
Ρουμανία	103,7	13,91	Ρουμανία	155,6	14,80
Ουκρανία	58,9	7,90	Ουκρανία	128,8	12,25
Γερμανία	45,4	6,09	Ιταλία	116,9	11,12
Λευκορωσία	26,5	3,55	Λευκορωσία	74,0	7,04
Βουλγαρία	21,4	2,87	Γερμανία	51,9	4,94
Ιταλία	15,6	2,09	Πολωνία	39,2	3,73
Τουρκία	11,5	1,54	Τουρκία	28,5	2,71
Αυστρία	9,9	1,33	Ηνωμένο Βασίλειο	27,3	2,60
Λιθουανία	9,8	1,31	Καζακστάν	24,2	2,30
Καζακστάν	8,6	1,15	Γαλλία	23,9	2,27
Η.Π.Α.	7,9	1,06	Σλοβακία	22,7	2,16
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>679,3</i>	<i>91,12</i>	Η.Π.Α.	16,2	1,54
<i>Σύνολο</i>	<i>745,5</i>		Ουγγαρία	14,6	1,39
<i>Εξαγωγών</i>					
			Ελβετία	14,2	1,35
			Βουλγαρία	14,1	1,34
			Βέλγιο	14,1	1,34
			Αυστρία	13,1	1,25
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>961,3</i>	<i>91,41</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>1.051,6</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		

Γιουγκοσλαβία			Σερβία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	580,8	15,05	Ρωσία	2.142,5	16,27
Γερμανία	578,8	15,00	Γερμανία	1.251,1	9,50
Ιταλία	370,3	9,60	Ιταλία	1.099,8	8,35
Ρουμανία	197,1	5,11	Κίνα	781,8	5,94
Βουλγαρία	187,4	4,86	Ρουμανία	436,5	3,31
Αυστρία	164,5	4,26	Βουλγαρία	421,1	3,20
Η.Π.Α.	145,5	3,77	Βοσνία	343,0	2,60
Ελλάδα	140,0	3,63	Γαλλία	342,4	2,60
Γαλλία	125,8	3,26	Κροατία	334,3	2,54
Σλοβακία	122,8	3,18	Σλοβενία	307,7	2,34
Ουγγαρία	114,6	2,97	Ουγγαρία	306,5	2,33
Ην. Βασίλειο	106,5	2,76	Ουκρανία	289,0	2,19
Ελβετία	88,8	2,30	Τουρκία	255,7	1,94
Πολωνία	86,7	2,25	Η.Π.Α.	240,7	1,83
Κίνα	81,8	2,12	Αυστρία	227,3	1,73
Βέλγιο	58,4	1,51	Πολωνία	222,3	1,69
Ιαπωνία	58,3	1,51	Τσεχία	213,9	1,62
Ολλανδία	58,2	1,51	Π.Γ.Δ.Μ.	200,4	1,52
Βραζιλία	56,4	1,46	Ελλάδα	199,7	1,52
Ιράν	42,4	1,10	Σουηδία	165,9	1,26
Λιβύη	40,3	1,04	Σλοβακία	143,9	1,09
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.405,4</i>	<i>88,24</i>	Ηνωμένο Βασίλειο	140,5	1,07
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>3.859,2</i>		Ολλανδία	138,3	1,05
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.204,3</i>	<i>77,47</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>13.172,3</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	538,2	21,20	Ιταλία	926,0	14,41
Γερμανία	417,0	16,43	Βοσνία	749,0	11,65
Ιταλία	302,0	11,90	Γερμανία	637,0	9,91
Ρουμανία	194,0	7,64	Μαυροβούνιο	616,3	9,59
Ελλάδα	103,8	4,09	Ρωσία	311,1	4,84
Η.Π.Α.	100,2	3,95	Π.Γ.Δ.Μ.	300,3	4,67
Αυστρία	68,9	2,71	Σλοβενία	253,4	3,94
Βουλγαρία	65,0	2,56	Κροατία	251,0	3,90
Γαλλία	60,4	2,38	Γαλλία	235,2	3,66
Ολλανδία	53,3	2,10	Ουγγαρία	188,3	2,93
Ην. Βασίλειο	49,7	1,96	Αυστρία	184,9	2,88
Κύπρος	46,8	1,84	Ρουμανία	176,7	2,75
Τουρκία	45,2	1,78	Βουλγαρία	154,2	2,40
Ουγγαρία	45,1	1,78	Ελλάδα	153,0	2,38
Ελβετία	38,9	1,53	Ουκρανία	123,3	1,92
Αίγυπτος	36,5	1,44	Ηνωμένο Βασίλειο	117,3	1,82
Κουβέιτ	35,3	1,39	Ολλανδία	105,8	1,65
Ιράν	31,0	1,22	Τσεχία	92,0	1,43
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.231,3</i>	<i>87,90</i>	Βέλγιο	86,4	1,34
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>2.538,5</i>		Πολωνία	76,0	1,18
			Η.Π.Α.	71,2	1,11
			Ισπανία	64,4	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.872,8</i>	<i>91,36</i>

			Σύνολο Εξαγωγών	6.427,9	
Μαυροβούνιο			Μαυροβούνιο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
NDA			Σερβία	473,6	25,72
			Γερμανία	211,5	11,49
			Ιταλία	178,1	9,67
			Ελλάδα	83,7	4,55
			Κροατία	80,9	4,39
			Ελβετία	75,6	4,11
			Κίνα	71,9	3,90
			Σλοβενία	70,1	3,81
			Αυστρία	63,5	3,45
			Βοσνία	54,1	2,94
			Γαλλία	50,2	2,73
			Ρωσία	43,4	2,36
			Η.Π.Α.	34,2	1,86
			Ρουμανία	33,2	1,80
			Τσεχία	29,2	1,59
			Ιαπωνία	23,0	1,25
			Ουγγαρία	22,0	1,19
			Ηνωμένο Βασίλειο	21,6	1,17
			Ολλανδία	21,3	1,16
			Π.Γ.Δ.Μ.	21,1	1,15
			Ισπανία	18,6	1,01
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	1.680,8	91,27
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	1.841,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
			Ιταλία	226,3	40,66
			Σερβία	138,6	24,91
			Ελλάδα	63,7	11,45
			Ουγγαρία	40,2	7,22
			Σλοβενία	24,3	4,37
			Βοσνία	23,2	4,17
			Κροατία	9,4	1,69
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	525,7	94,47
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	556,5	
Βοσνία			Βοσνία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
NDA			Κροατία	1.292,3	17,10
			Γερμανία	940,7	12,44
			Σερβία	741,0	9,80
			Ιταλία	677,9	8,97
			Σλοβενία	571,3	7,56
			Αυστρία	302,8	4,01
			Ουγγαρία	262,0	3,47
			Κίνα	259,6	3,43
			Ρουμανία	232,6	3,08
			Τουρκία	212,9	2,82
			Τσεχία	204,0	2,70
			Ελβετία	181,5	2,40

			Ρωσία	169,0	2,24
			Βουλγαρία	159,4	2,11
			Η.Π.Α.	146,5	1,94
			Γαλλία	142,5	1,89
			Ουκρανία	114,8	1,52
			Πολωνία	92,4	1,22
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	6.703,2	88,67
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	7.559,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
			Κροατία	640,7	18,69
			Ιταλία	473,5	13,81
			Σερβία	452,5	13,20
			Γερμανία	443,9	12,95
			Σλοβενία	417,9	12,19
			Αυστρία	208,3	6,08
			Η.Π.Α.	122,8	3,58
			Ουγγαρία	109,6	3,20
			Ελβετία	64,6	1,88
			Πολωνία	60,5	1,76
			Γαλλία	57,2	1,67
			Ρουμανία	44,8	1,31
			Τσεχία	38,2	1,11
			Βέλγιο	34,9	1,02
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	3.169,4	92,46
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	3.427,8	
Κροατία			Κροατία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	1.509,0	20,10	Ιταλία	3.600,3	16,74
Ιταλία	1.366,0	18,19	Γερμανία	3.127,1	14,54
Σλοβενία	804,8	10,72	Ρωσία	2.167,8	10,08
Αυστρία	574,1	7,65	Σλοβενία	1.350,8	6,28
Ην. Βασίλειο	455,3	6,06	Αυστρία	1.169,3	5,44
Η.Π.Α.	202,3	2,69	Κίνα	1.146,4	5,33
Λιβύη	189,7	2,53	Γαλλία	849,7	3,95
Γαλλία	188,6	2,51	Ουγγαρία	650,2	3,02
Ελβετία	174,6	2,33	Βοσνία	600,4	2,79
Ολλανδία	174,2	2,32	Τσεχία	484,8	2,25
Ουγγαρία	158,0	2,10	Ηνωμένο Βασίλειο	406,5	1,89
Ρωσία	157,0	2,09	Πολωνία	404,6	1,88
Σουηδία	147,5	1,96	Η.Π.Α.	372,1	1,73
Τσεχία	147,1	1,96	Ολλανδία	364,8	1,70
Ιράν	89,6	1,19	Ισπανία	343,8	1,60
Βέλγιο	88,1	1,17	Ιαπωνία	323,7	1,51
Ιαπωνία	79,8	1,06	Ελβετία	294,0	1,37
Σλοβακία	77,9	1,04	Τουρκία	274,7	1,28
Μερικό Σύνολο	6.583,6	87,67	Σλοβακία	253,8	1,18
Σύνολο Εισαγωγών	7.509,2		Σερβία	243,3	1,13
			Βέλγιο	241,0	1,12
			Σουηδία	227,3	1,06
			Μερικό Σύνολο	18.896,4	87,88
			Σύνολο	21.502,5	

			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιταλία	1.098,2	23,71	Ιταλία	2.397,5	23,10
Γερμανία	996,9	21,52	Βοσνία	1.310,5	12,63
Σλοβενία	607,8	13,12	Γερμανία	1.071,4	10,32
Βοσνία	383,2	8,27	Σλοβενία	851,1	8,20
Αυστρία	200,3	4,32	Αυστρία	626,9	6,04
Ρωσία	152,1	3,28	Σερβία	550,7	5,31
Γαλλία	112,1	2,42	Η.Π.Α.	327,2	3,15
Λιβερία	104,9	2,26	Σουηδία	227,3	2,19
Η.Π.Α.	88,7	1,91	Γαλλία	212,7	2,05
Ολλανδία	80,2	1,73	Ηνωμένο Βασίλειο	193,0	1,86
Ουγγαρία	71,1	1,53	Ουγγαρία	171,9	1,66
Π.Γ.Δ.Μ.	69,7	1,50	Η.Α.Ε.	170,5	1,64
Ην. Βασίλειο	57,3	1,24	Νησιά Μάρσαλ	158,4	1,53
Ελβετία	54,2	1,17	Ελβετία	126,9	1,22
Πολωνία	48,6	1,05	Ρωσία	123,6	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.125,3</i>	<i>89,05</i>	Τσεχία	116,7	1,12
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>4.632,7</i>		Μάλτα	109,9	1,06
			Πολωνία	108,3	1,04
			Λιβερία	107,4	1,03
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>8.961,9</i>	<i>86,36</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>10.377,0</i>	
Σλοβενία			Σλοβενία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	2.206,0	23,24	Γερμανία	4.697,5	20,41
Ιταλία	1.611,2	16,97	Ιταλία	4.283,3	18,61
Αυστρία	918,9	9,68	Αυστρία	2.819,4	12,25
Γαλλία	798,1	8,41	Γαλλία	1.415,6	6,15
Κροατία	575,6	6,06	Κροατία	915,9	3,98
Η.Π.Α.	291,4	3,07	Ολλανδία	858,7	3,73
Ουγγαρία	266,8	2,81	Ουγγαρία	843,0	3,66
Τσεχία	246,9	2,60	Ισπανία	625,1	2,72
Ρωσία	241,4	2,54	Βέλγιο	506,3	2,20
Ισπανία	224,6	2,37	Τσεχία	502,3	2,18
Ολλανδία	206,6	2,18	Ρωσία	443,4	1,93
Ελβετία	202,5	2,13	Βοσνία	389,2	1,69
Ην. Βασίλειο	189,9	2,00	Πολωνία	380,7	1,65
Ιαπωνία	156,7	1,65	Ηνωμένο Βασίλειο	379,5	1,65
Βέλγιο	153,8	1,62	Σλοβακία	325,2	1,41
Σουηδία	100,7	1,06	Ελβετία	320,3	1,39
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>8.391,1</i>	<i>88,40</i>	Κίνα	306,3	1,33
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>9.491,7</i>		Σερβία	304,6	1,32
			Ελλάδα	264,1	1,15
			Η.Π.Α.	247,2	1,07
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>20.827,6</i>	<i>90,50</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>23.013,4</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	2.507,8	30,16	Γερμανία	4.136,3	19,71

Ιταλία	1.211,8	14,57	Ιταλία	2.707,6	12,90
Κροατία	891,1	10,72	Κροατία	1.821,2	8,68
Γαλλία	681,5	8,20	Αυστρία	1.820,2	8,67
Αυστρία	534,6	6,43	Γαλλία	1.421,7	6,78
Ρωσία	305,2	3,67	Ρωσία	745,4	3,55
Η.Π.Α.	261,9	3,15	Σερβία	726,3	3,46
Ην. Βασίλειο	229,1	2,75	Πολωνία	613,3	2,92
Π.Γ.Δ.Μ.	189,3	2,28	Βοσνία	604,7	2,88
Τσεχία	132,0	1,59	Ηνωμένο Βασίλειο	587,5	2,80
Βοσνία	118,9	1,43	Τσεχία	491,0	2,34
Ολλανδία	117,2	1,41	Ουγγαρία	484,6	2,31
Ουγγαρία	114,6	1,38	Η.Π.Α.	479,3	2,28
Πολωνία	104,9	1,26	Ισπανία	401,4	1,91
Μερικό Σύνολο	7.399,9	88,99	Σλοβακία	342,0	1,63
Σύνολο Εξαγωγών	8.315,8		Ολλανδία	295,7	1,41
			Ρουμανία	256,6	1,22
			Βέλγιο	232,6	1,11
			Δανία	221,7	1,06
			Σουηδία	210,0	1,00
			Μερικό Σύνολο	18.599,1	88,64
			Σύνολο Εξαγωγών	20.982,7	
Ουγγαρία			Ουγγαρία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	3.628,2	23,46	Γερμανία	21.052,7	27,35
Ρωσία	1.839,8	11,90	Ρωσία	6.179,2	8,03
Αυστρία	1.663,7	10,76	Αυστρία	4.812,8	6,25
Ιταλία	1.220,4	7,89	Κίνα	3.858,8	5,01
Γαλλία	610,7	3,95	Γαλλία	3.674,3	4,77
Ολλανδία	483,7	3,13	Ιταλία	3.559,4	4,62
Η.Π.Α.	481,7	3,11	Ολλανδία	3.360,0	4,36
Ην. Βασίλειο	476,5	3,08	Πολωνία	3.321,1	4,31
Βέλγιο	391,5	2,53	Τσεχία	2.404,6	3,12
Ελβετία	384,0	2,48	Ιαπωνία	2.208,7	2,87
Σλοβακία	369,7	2,39	Σλοβακία	2.120,8	2,76
Τσεχία	364,0	2,35	Ηνωμένο Βασίλειο	1.885,0	2,45
Ουκρανία	346,8	2,24	Ρουμανία	1.720,8	2,24
Ιαπωνία	339,2	2,19	Βέλγιο	1.607,3	2,09
Σουηδία	311,4	2,01	Ν. Κορέα	1.415,2	1,84
Πολωνία	248,5	1,61	Η.Π.Α.	1.293,2	1,68
Ισπανία	220,6	1,43	Χονγκ Κονγκ	1.129,5	1,47
Φινλανδία	214,6	1,39	Σουηδία	1.113,8	1,45
Μερικό Σύνολο	13.595,0	87,90	Ισπανία	1.086,9	1,41
Σύνολο Εισαγωγών	15.466,2		Ουκρανία	836,9	1,09
			Μερικό Σύνολο	68.641,0	89,17
			Σύνολο Εισαγωγών	76.978,6	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	3.686,8	28,66	Γερμανία	21.843,4	29,50
Αυστρία	1.303,3	10,13	Ιταλία	4.058,4	5,48
Ιταλία	1.096,3	8,52	Αυστρία	3.588,4	4,85
Ρωσία	822,8	6,40	Γαλλία	3.464,5	4,68

Γαλλία	517,9	4,03	Ηνωμένο Βασίλειο	3.325,2	4,49
Η.Π.Α.	413,5	3,21	Πολωνία	3.015,5	4,07
Ην. Βασίλειο	391,5	3,04	Ρουμανία	2.962,4	4,00
Ολλανδία	374,9	2,91	Σλοβακία	2.886,5	3,90
Ρουμανία	357,5	2,78	Τσεχία	2.517,4	3,40
Πολωνία	337,1	2,62	Ισπανία	2.514,9	3,40
Ουκρανία	317,7	2,47	Ολλανδία	2.283,7	3,08
Βέλγιο	273,4	2,13	Η.Π.Α.	2.026,0	2,74
Σλοβενία	255,2	1,98	Ρωσία	1.997,9	2,70
Σλοβακία	213,2	1,66	Βέλγιο	1.438,8	1,94
Τσεχία	207,4	1,61	Ουκρανία	1.288,2	1,74
Ελβετία	178,2	1,39	Τουρκία	1.150,3	1,55
Κροατία	172,2	1,34	Κροατία	1.109,8	1,50
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.918,9</i>	<i>84,87</i>	Σουηδία	822,1	1,11
<i>Σύνολο</i>	<i>12.865,5</i>		Σλοβενία	777,4	1,05
<i>Εξαγωγών</i>			Κίνα	762,0	1,03
			Σερβία	751,5	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>64.584,3</i>	<i>87,21</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>74.055,5</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Σλοβακία			Σλοβακία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Τσεχία	2.433,6	27,75	Γερμανία	8.683,9	19,40
Ρωσία	1.456,0	16,60	Τσεχία	5.105,6	11,41
Γερμανία	1.251,5	14,27	Ρωσία	5.074,6	11,34
Αυστρία	447,6	5,10	Ιταλία	1.982,4	4,43
Ιταλία	405,8	4,63	Ουγγαρία	1.952,6	4,36
Πολωνία	243,3	2,77	Πολωνία	1.900,3	4,25
Η.Π.Α.	215,3	2,45	Ν. Κορέα	1.738,8	3,88
Γαλλία	214,8	2,45	Κίνα	1.670,2	3,73
Ουγγαρία	193,2	2,20	Αυστρία	1.451,3	3,24
Ολλανδία	150,6	1,72	Γαλλία	1.408,9	3,15
Ην. Βασίλειο	148,2	1,69	Ιαπωνία	870,1	1,94
Ελβετία	148,1	1,69	Ισπανία	664,6	1,48
Ιαπωνία	130,7	1,49	Ηνωμένο Βασίλειο	643,5	1,44
Ουκρανία	122,7	1,40	Ολλανδία	578,2	1,29
Βέλγιο	109,1	1,24	Ουκρανία	564,2	1,26
Σουηδία	101,1	1,15	Η.Π.Α.	559,7	1,25
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>7.771,6</i>	<i>88,61</i>	Βέλγιο	535,3	1,20
<i>Σύνολο</i>	<i>8.770,4</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>35.384,2</i>	<i>79,06</i>
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>44.758,6</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Τσεχία	3.024,0	35,26	Γερμανία	9.638,5	23,12
Γερμανία	1.612,5	18,80	Τσεχία	5.952,6	14,28
Αυστρία	425,9	4,97	Ιταλία	2.689,5	6,45
Ιταλία	413,4	4,82	Πολωνία	2.580,5	6,19
Ουγγαρία	390,9	4,56	Αυστρία	2.524,7	6,06
Πολωνία	378,0	4,41	Ουγγαρία	2.486,5	5,96
Ρωσία	330,8	3,86	Γαλλία	1.782,7	4,28
Ουκρανία	190,8	2,22	Ολλανδία	1.749,8	4,20
Γαλλία	171,4	2,00	Ηνωμένο	1.627,0	3,90

			Βασίλειο		
Ολλανδία	150,8	1,76	Η.Π.Α.	1.342,2	3,22
Ην. Βασίλειο	112,4	1,31	Ισπανία	1.189,5	2,85
Η.Π.Α.	107,6	1,25	Βέλγιο	765,0	1,84
Σλοβενία	94,8	1,11	Ρωσία	687,3	1,65
Βέλγιο	93,7	1,09	Ρουμανία	633,8	1,52
Μερικό Σύνολο	7.497,0	87,40	Σουηδία	557,6	1,34
Σύνολο	8.577,5		Ουκρανία	542,7	1,30
Εξαγωγών			Φινλανδία	442,1	1,06
			Μερικό Σύνολο	37.192,0	89,22
			Σύνολο	41.686,2	
			Εξαγωγών		
Τσεχία			Τσεχία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	8.015,7	31,68	Γερμανία	26.583,1	28,45
Σλοβακία	2.988,4	11,81	Κίνα	5.711,4	6,11
Ρωσία	1.879,2	7,43	Ρωσία	5.593,6	5,99
Αυστρία	1.747,5	6,91	Πολωνία	5.270,9	5,64
Ιταλία	1.344,5	5,31	Σλοβακία	5.009,9	5,36
Γαλλία	1.018,5	4,03	Γαλλία	4.463,3	4,78
Ην. Βασίλειο	953,4	3,77	Ιταλία	4.364,1	4,67
Η.Π.Α.	853,2	3,37	Ολλανδία	3.750,9	4,01
Πολωνία	683,1	2,70	Αυστρία	3.488,7	3,73
Ολλανδία	665,5	2,63	Ιαπωνία	2.827,8	3,03
Βέλγιο	507,7	2,01	Ηνωμένο Βασίλειο	2.456,7	2,63
Ελβετία	494,1	1,95	Ουγγαρία	2.267,4	2,43
Ιαπωνία	442,1	1,75	Η.Π.Α.	2.178,2	2,33
Σουηδία	312,9	1,24	Βέλγιο	1.866,3	2,00
Ισπανία	275,6	1,09	Ισπανία	1.790,4	1,92
Μερικό Σύνολο	22.181,4	87,66	Ελβετία	1.283,0	1,37
Σύνολο	25.303,4		Σουηδία	1.018,7	1,09
Εισαγωγών			Αζερμπαϊτζάν	972,9	1,04
			Μερικό Σύνολο	80.897,3	86,59
			Σύνολο	93.429,5	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	8.144,9	37,56	Γερμανία	30.366,4	31,92
Σλοβακία	3.009,4	13,88	Σλοβακία	8.024,0	8,43
Αυστρία	1.426,4	6,58	Πολωνία	5.390,6	5,67
Πολωνία	966,9	4,46	Γαλλία	5.268,1	5,54
Ιταλία	809,2	3,73	Αυστρία	4.856,5	5,10
Ην. Βασίλειο	687,9	3,17	Ηνωμένο Βασίλειο	4.548,9	4,78
Ρωσία	632,0	2,91	Ιταλία	4.390,8	4,62
Γαλλία	570,2	2,63	Ολλανδία	3.457,5	3,63
Ολλανδία	518,0	2,39	Ουγγαρία	2.855,5	3,00
Η.Π.Α.	415,5	1,92	Βέλγιο	2.726,8	2,87
Ουγγαρία	378,3	1,74	Ισπανία	2.561,3	2,69
Βέλγιο	345,6	1,59	Η.Π.Α.	2.183,1	2,29
Ελβετία	290,5	1,34	Ρωσία	1.894,5	1,99
Σλοβενία	244,4	1,13	Σουηδία	1.557,3	1,64
Ουκρανία	223,1	1,03	Ελβετία	1.322,9	1,39
Μερικό Σύνολο	18.662,3	86,06	Ρουμανία	1.159,6	1,22

Σύνολο Εξαγωγών	21.685,6			Ουκρανία	962,1	1,01
				Μερικό Σύνολο	83.525,9	87,79
				Σύνολο Εξαγωγών	95.141,0	
Πολωνία			Πολωνία			
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%	
Γερμανία	7.736,6	26,66	Γερμανία	30.144,5	23,99	
Ιταλία	2.482,6	8,55	Ρωσία	12.145,0	9,67	
Ρωσία	1.959,8	6,75	Ιταλία	8.535,9	6,79	
Ην. Βασίλειο	1.502,7	5,18	Κίνα	7.711,7	6,14	
Γαλλία	1.421,2	4,90	Γαλλία	6.883,6	5,48	
Ολλανδία	1.318,0	4,54	Τσεχία	4.380,8	3,49	
Η.Π.Α.	1.140,4	3,93	Ολλανδία	3.953,8	3,15	
Σουηδία	909,5	3,13	Ηνωμένο Βασίλειο	3.600,4	2,87	
Τσεχία	891,7	3,07	Βέλγιο	3.156,4	2,51	
Βέλγιο	766,9	2,64	Ν. Κορέα	2.895,3	2,30	
Αυστρία	737,8	2,54	Η.Π.Α.	2.772,0	2,21	
Δανία	635,0	2,19	Σουηδία	2.770,0	2,20	
Φινλανδία	540,5	1,86	Ουγγαρία	2.699,9	2,15	
Ελβετία	504,2	1,74	Ισπανία	2.473,3	1,97	
Ιαπωνία	478,7	1,65	Σλοβακία	2.219,1	1,77	
Ισπανία	473,4	1,63	Αυστρία	2.146,3	1,71	
Κίνα	465,1	1,60	Ιαπωνία	2.076,8	1,65	
Νορβηγία	393,2	1,35	Νορβηγία	1.663,3	1,32	
Σλοβακία	380,8	1,31	Δανία	1.634,8	1,30	
Ουγγαρία	352,2	1,21	Φινλανδία	1.618,5	1,29	
Ουκρανία	290,8	1,00	Τουρκία	1.576,0	1,25	
Μερικό Σύνολο	25.381,1	87,46	Ουκρανία	1.319,4	1,05	
Σύνολο Εισαγωγών	29.019,5		Ελβετία	1.282,1	1,02	
				Μερικό Σύνολο	109.658,9	87,28
				Σύνολο Εισαγωγών	125.645,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%	
Γερμανία	8.777,5	38,39	Γερμανία	29.701,3	27,10	
Ολλανδία	1.288,6	5,64	Ιταλία	7.174,7	6,55	
Ρωσία	1.274,2	5,57	Γαλλία	6.823,1	6,23	
Ιταλία	1.124,3	4,92	Ηνωμένο Βασίλειο	6.254,0	5,71	
Ην. Βασίλειο	916,9	4,01	Τσεχία	6.066,9	5,54	
Γαλλία	819,2	3,58	Ρωσία	4.711,1	4,30	
Ουκρανία	742,6	3,25	Ολλανδία	4.209,0	3,84	
Τσεχία	698,2	3,05	Ουκρανία	3.967,8	3,62	
Δανία	688,2	3,01	Σουηδία	3.512,8	3,21	
Η.Π.Α.	622,7	2,72	Ουγγαρία	3.330,7	3,04	
Σουηδία	581,0	2,54	Βέλγιο	3.025,8	2,76	
Βέλγιο	564,1	2,47	Ισπανία	2.721,7	2,48	
Αυστρία	489,0	2,14	Σλοβακία	2.292,9	2,09	
Φινλανδία	352,8	1,54	Δανία	2.155,9	1,97	
Σλοβακία	279,4	1,22	Νορβηγία	2.122,4	1,94	
Ουγγαρία	267,4	1,17	Η.Π.Α.	2.103,7	1,92	
Ισπανία	249,8	1,09	Αυστρία	2.008,2	1,83	
Λευκορωσία	240,6	1,05	Λιθουανία	1.627,5	1,49	
Μερικό Σύνολο	19.976,5	87,38	Τουρκία	1.304,5	1,19	

Σύνολο Εξαγωγών	22.862,1			Ρουμανία	1.292,9	1,18
				Μερικό Σύνολο	96.406,9	87,98
				Σύνολο Εξαγωγών	109.584,1	
Εσθονία			Εσθονία			
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%	
Φινλανδία	829,4	32,58	Ρωσία	2.367,7	16,17	
Ρωσία	410,0	16,11	Γερμανία	1.727,3	11,80	
Γερμανία	243,4	9,56	Φινλανδία	1.543,9	10,55	
Σουηδία	215,5	8,47	Σουηδία	994,2	6,79	
Ολλανδία	79,1	3,11	Κίνα	768,7	5,25	
Δανία	71,0	2,79	Λιθουανία	729,6	4,98	
Ιταλία	66,3	2,60	Ιαπωνία	593,3	4,05	
Η.Π.Α.	62,7	2,46	Πολωνία	414,5	2,83	
Ην. Βασίλειο	56,2	2,21	Λετονία	410,7	2,81	
Λετονία	50,5	1,98	Ιταλία	400,1	2,73	
Ιαπωνία	47,5	1,87	Ηνωμένο Βασίλειο	369,4	2,52	
Λιθουανία	41,1	1,61	Γαλλία	344,1	2,35	
Βέλγιο	39,6	1,56	Ολλανδία	300,0	2,05	
Γαλλία	37,1	1,46	Η.Π.Α.	256,4	1,75	
Ουκρανία	26,8	1,05	Λευκορωσία	251,6	1,72	
Μερικό Σύνολο	2.276,2	89,42	Δανία	232,9	1,59	
Σύνολο Εισαγωγών	2.545,5		Βέλγιο	192,6	1,32	
			Μερικό Σύνολο	11.897,0	81,26	
			Σύνολο Εισαγωγών	14.640,7		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%	
Φινλανδία	395,6	21,51	Φινλανδία	1.749,0	17,42	
Ρωσία	322,7	17,55	Σουηδία	1.189,5	11,85	
Σουηδία	200,0	10,88	Ρωσία	967,7	9,64	
Λετονία	137,4	7,47	Λετονία	879,6	8,76	
Γερμανία	132,9	7,23	Η.Π.Α.	655,2	6,53	
Λιθουανία	86,2	4,69	Γερμανία	484,8	4,83	
Ολλανδία	86,0	4,68	Λιθουανία	473,3	4,71	
Ουκρανία	69,0	3,75	Γιβραλτάρ	465,8	4,64	
Δανία	60,5	3,29	Κίνα	267,7	2,67	
Ην. Βασίλειο	60,4	3,28	Νορβηγία	260,5	2,59	
Λευκορωσία	45,7	2,49	Δανία	249,1	2,48	
Η.Π.Α.	44,0	2,39	Ηνωμένο Βασίλειο	239,9	2,39	
Νορβηγία	34,2	1,86	Ολλανδία	229,7	2,29	
Πολωνία	21,1	1,15	Ουκρανία	175,3	1,75	
Μερικό Σύνολο	1.695,7	92,22	Ουγγαρία	172,5	1,72	
Σύνολο Εξαγωγών	1.838,8		Γαλλία	129,7	1,29	
			Πολωνία	114,7	1,14	
			Τουρκία	107,2	1,07	
			Μερικό Σύνολο	8.811,2	87,77	
			Σύνολο Εξαγωγών	10.039,4		
Λετονία			Λετονία			
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%	

Ρωσία	394,7	21,71	Γερμανία	1.770,9	15,50
Γερμανία	280,1	15,41	Λιθουανία	1.482,9	12,98
Φινλανδία	189,6	10,43	Ρωσία	894,1	7,82
Σουηδία	145,8	8,02	Εσθονία	885,2	7,75
Λιθουανία	100,9	5,55	Πολωνία	823,0	7,20
Εσθονία	91,9	5,06	Φινλανδία	650,4	5,69
Λευκορωσία	57,4	3,16	Σουηδία	575,1	5,03
Ολλανδία	55,4	3,05	Λευκορωσία	533,4	4,67
Δανία	52,6	2,89	Ιταλία	388,6	3,40
Ην. Βασίλειο	49,5	2,72	Ολλανδία	369,3	3,23
Ιταλία	42,1	2,32	Δανία	310,5	2,72
Ουκρανία	41,8	2,30	Γαλλία	280,1	2,45
Η.Π.Α.	35,2	1,94	Νορβηγία	230,2	2,01
Πολωνία	34,5	1,90	Ηνωμένο Βασίλειο	223,2	1,95
Γαλλία	28,3	1,56	Τσεχία	200,7	1,76
Βέλγιο	25,1	1,38	Βέλγιο	194,7	1,70
Αυστρία	21,5	1,18	Κίνα	190,4	1,67
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.646,4</i>	<i>90,56</i>	Αυστρία	176,2	1,54
<i>Σύνολο</i>	<i>1.818,0</i>		Ελβετία	124,9	1,09
<i>Εισαγωγών</i>			Ουκρανία	120,2	1,05
			Ουγγαρία	114,3	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.538,3</i>	<i>92,22</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>11.427,3</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	330,6	25,33	Λιθουανία	864,2	14,67
Γερμανία	177,6	13,61	Εσθονία	749,8	12,73
Σουηδία	121,5	9,31	Γερμανία	594,4	10,09
Ην. Βασίλειο	118,2	9,06	Ρωσία	522,2	8,86
Λιθουανία	72,3	5,54	Ηνωμένο Βασίλειο	460,2	7,81
Ουκρανία	71,5	5,48	Σουηδία	380,9	6,47
Λευκορωσία	56,7	4,34	Δανία	294,8	5,00
Φινλανδία	42,1	3,23	Φινλανδία	172,0	2,92
Εσθονία	40,6	3,11	Πολωνία	142,5	2,42
Πολωνία	32,6	2,50	Νορβηγία	139,5	2,37
Δανία	26,3	2,02	Ολλανδία	138,4	2,35
Ολλανδία	25,7	1,97	Λευκορωσία	135,9	2,31
Νορβηγία	22,5	1,72	Ιταλία	121,1	2,06
Η.Π.Α.	17,0	1,30	Η.Π.Α.	110,6	1,88
Γαλλία	16,8	1,29	Ουκρανία	103,1	1,75
Καζακστάν	15,4	1,18	Γαλλία	102,4	1,74
Ιταλία	14,9	1,14	Ιρλανδία	86,0	1,46
Ιρλανδία	14,0	1,07	Βέλγιο	83,0	1,41
Ουζμπεκιστάν	13,8	1,06	Ελβετία	71,9	1,22
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.230,1</i>	<i>94,26</i>	Ισπανία	68,2	1,16
<i>Σύνολο</i>	<i>1.305,0</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.341,1</i>	<i>90,66</i>
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>5.891,5</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Λιθουανία			Λιθουανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	1.076,3	29,50	Ρωσία	4.700,5	24,24
Γερμανία	521,8	14,30	Γερμανία	2.885,1	14,88

Πολωνία	154,5	4,23	Πολωνία	1.846,8	9,53
Ουκρανία	134,2	3,68	Λετονία	927,2	4,78
Λευκορωσία	133,1	3,65	Ολλανδία	725,1	3,74
Δανία	127,3	3,49	Ιταλία	656,8	3,39
Φινλανδία	120,8	3,31	Σουηδία	646,8	3,34
Λετονία	114,8	3,15	Γαλλία	612,0	3,16
Ην. Βασίλειο	112,8	3,09	Εσθονία	598,0	3,08
Σουηδία	103,0	2,82	Φινλανδία	563,8	2,91
Ολλανδία	94,0	2,58	Δανία	558,4	2,88
Ιταλία	86,3	2,37	Ηνωμένο Βασίλειο	517,4	2,67
Η.Π.Α.	69,8	1,91	Βέλγιο	481,9	2,49
Καζακστάν	65,6	1,80	Κίνα	464,3	2,39
Εσθονία	65,5	1,80	Λευκορωσία	344,7	1,78
Τσεχία	61,1	1,67	Η.Π.Α.	313,4	1,62
Γαλλία	59,6	1,63	Τσεχία	277,3	1,43
Ελβετία	55,8	1,53	Ουκρανία	263,3	1,36
Βέλγιο	54,7	1,50	Ισπανία	228,2	1,18
Ουγγαρία	40,5	1,11	Αυστρία	213,5	1,10
Αυστρία	36,7	1,01	Μερικό Σύνολο	17.824,5	91,93
Μερικό Σύνολο	3.288,2	90,12	Σύνολο Εισαγωγών	19.388,4	
Σύνολο Εισαγωγών	3.648,6				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	551,9	20,40	Ρωσία	1.807,3	12,79
Γερμανία	389,2	14,38	Λετονία	1.569,4	11,10
Λευκορωσία	291,0	10,76	Γερμανία	1.218,7	8,62
Ουκρανία	202,8	7,50	Εσθονία	913,5	6,46
Λετονία	191,2	7,07	Πολωνία	860,1	6,08
Ολλανδία	132,4	4,89	Ολλανδία	683,1	4,83
Πολωνία	104,8	3,87	Σουηδία	635,3	4,49
Ην. Βασίλειο	84,4	3,12	Ηνωμένο Βασίλειο	623,3	4,41
Δανία	72,0	2,66	Η.Π.Α.	604,7	4,28
Σουηδία	68,8	2,54	Δανία	592,8	4,19
Ελβετία	66,4	2,45	Γαλλία	588,1	4,16
Εσθονία	60,4	2,23	Λευκορωσία	536,4	3,79
Ιταλία	52,4	1,94	Ουκρανία	366,3	2,59
Γαλλία	45,8	1,69	Σιγκαπούρη	325,7	2,30
Καζακστάν	34,2	1,26	Ιταλία	299,4	2,12
Ιρλανδία	30,5	1,13	Καναδάς	278,1	1,97
Φινλανδία	29,1	1,08	Ισπανία	267,1	1,89
Βέλγιο	28,4	1,05	Νορβηγία	263,7	1,87
Μερικό Σύνολο	2.435,7	90,02	Καζακστάν	217,0	1,54
Σύνολο Εξαγωγών	2.705,7		Βέλγιο	174,9	1,24
			Μερικό Σύνολο	12.824,9	90,73
			Σύνολο Εξαγωγών	14.135,2	
Λευκορωσία			Λευκορωσία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	3.088,9	56,11	Ρωσία	13.084,3	58,61
Ουκρανία	576,7	10,48	Γερμανία	1.669,9	7,48
Γερμανία	374,3	6,80	Ουκρανία	1.224,7	5,49
Πολωνία	185,3	3,37	Πολωνία	765,0	3,43

Η.Π.Α.	99,4	1,81	Κίνα	548,6	2,46
Ολλανδία	87,7	1,59	Ιταλία	497,0	2,23
Ιταλία	81,7	1,48	Η.Π.Α.	283,9	1,27
Ουγγαρία	58,3	1,06	Γαλλία	270,6	1,21
Ην. Βασίλειο	57,1	1,04	Μερικό Σύνολο	18.344,0	82,17
Καζακστάν	56,1	1,02	Σύνολο	22.323,2	
			Εισαγωγών		
Μερικό Σύνολο	4.552,3	84,75			
Σύνολο	5.504,8				
Εισαγωγών					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	2.061,6	44,42	Ρωσία	6.849,6	34,70
Ουκρανία	607,0	13,08	Ολλανδία	3.494,5	17,70
Πολωνία	271,0	5,84	Ηνωμένο Βασίλειο	1.474,9	7,47
Γερμανία	267,8	5,77	Ουκρανία	1.234,0	6,25
Λετονία	206,9	4,46	Πολωνία	1.032,8	5,23
Λιθουανία	146,4	3,15	Γερμανία	752,6	3,81
Καζακστάν	76,5	1,65	Λετονία	462,0	2,34
Ολλανδία	76,2	1,64	Η.Π.Α.	446,8	2,26
Μολδαβία	71,4	1,54	Λιθουανία	432,7	2,19
Αίγυπτος	70,4	1,52	Κίνα	399,1	2,02
Ιταλία	60,8	1,31	Σουηδία	365,7	1,85
Ουζμπεκιστάν	60,0	1,29	Καζακστάν	261,1	1,32
Η.Π.Α.	57,7	1,24	Βραζιλία	207,4	1,05
Βέλγιο	54,8	1,18	Γαλλία	202,9	1,03
Μερικό Σύνολο	4.088,5	88,09	Μερικό Σύνολο	17.616,1	89,25
Σύνολο	4.641,2		Σύνολο	19.738,5	
Εξαγωγών			Εξαγωγών		
Ουκρανία			Ουκρανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	8.249,1	53,27	Ρωσία	13.787,2	30,62
Γερμανία	958,3	6,19	Γερμανία	4.264,4	9,47
Τουρκμενιστάν	680,5	4,39	Τουρκμενιστάν	3.492,0	7,76
Λευκορωσία	526,4	3,40	Κίνα	2.310,2	5,13
Πολωνία	476,7	3,08	Πολωνία	2.109,1	4,68
Η.Π.Α.	419,3	2,71	Ιταλία	1.465,6	3,26
Καζακστάν	323,3	2,09	Λευκορωσία	1.255,2	2,79
Ιταλία	271,8	1,76	Γαλλία	990,6	2,20
Γαλλία	195,9	1,27	Καζακστάν	965,7	2,14
Ουγγαρία	169,6	1,10	Ν. Κορέα	935,4	2,08
Τσεχία	157,1	1,01	Η.Π.Α.	879,8	1,95
Μερικό Σύνολο	12.428,0	80,26	Ιαπωνία	848,6	1,88
Σύνολο	15.484,0		Τσεχία	825,1	1,83
Εισαγωγών					
			Ουγγαρία	802,2	1,78
			Τουρκία	769,1	1,71
			Ολλανδία	640,4	1,42
			Ηνωμένο Βασίλειο	620,6	1,38
			Σουηδία	565,0	1,25
			Αυστρία	546,9	1,21
			Μερικό Σύνολο	38.073,1	84,57
			Σύνολο	45.021,6	
			Εισαγωγών		

Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	5.697,9	43,40	Ρωσία	8.650,7	22,55
Κίνα	755,4	5,75	Ιταλία	2.505,3	6,53
Λευκορωσία	545,9	4,16	Τουρκία	2.390,0	6,23
Τουρκία	453,0	3,45	Πολωνία	1.344,5	3,50
Ιταλία	424,6	3,23	Γερμανία	1.283,8	3,35
Γερμανία	338,7	2,58	Λευκορωσία	1.222,7	3,19
Ουγγαρία	298,1	2,27	Η.Π.Α.	1.201,8	3,13
Πολωνία	274,5	2,09	Ουγγαρία	946,1	2,47
Η.Π.Α.	273,1	2,08	Ινδία	850,1	2,22
Τουρκμενιστάν	270,2	2,06	Καζακστάν	828,0	2,16
Ινδία	231,4	1,76	Αίγυπτος	748,4	1,95
Σλοβακία	216,4	1,65	Ολλανδία	710,6	1,85
Βουλγαρία	179,2	1,37	Μολδαβία	671,2	1,75
Ην. Βασίλειο	176,0	1,34	Ρουμανία	625,9	1,63
Ρουμανία	167,3	1,27	Συρία	602,2	1,57
Μολδαβία	151,9	1,16	Βουλγαρία	595,7	1,55
Λίβανος	141,6	1,08	Σλοβακία	549,6	1,43
Μερικό Σύνολο	10.595,2	80,71	Κίνα	544,7	1,42
Σύνολο	13.128,2		Σαουδική Αραβία	537,0	1,40
Εξαγωγών					
			Βρεταν. Παρθένες Νήσοι	480,9	1,25
			Αλγερία	466,7	1,22
			Ισπανία	445,1	1,16
			Αζερμπαϊτζάν	422,0	1,10
			Η.Α.Ε.	392,6	1,02
			Μερικό Σύνολο	29.015,6	75,63
			Σύνολο	38.367,6	
			Εξαγωγών		
Ρωσία			Ρωσία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ουκρανία	6.616,6	10,86	Γερμανία	18.464,0	13,40
Γερμανία	6.483,1	10,64	Κίνα	12.910,0	9,37
Καζακστάν	2.675,1	4,39	Ουκρανία	9.238,0	6,70
Η.Π.Α.	2.647,9	4,34	Ιαπωνία	7.787,0	5,65
Λευκορωσία	2.088,9	3,43	Λευκορωσία	6.845,0	4,97
Φινλανδία	2.040,7	3,35	Ν. Κορέα	6.781,0	4,92
Ιταλία	1.850,6	3,04	Η.Π.Α.	6.426,5	4,66
Ολλανδία	1.646,0	2,70	Γαλλία	5.868,3	4,26
Πολωνία	1.321,4	2,17	Ιταλία	5.726,0	4,16
Ην. Βασίλειο	1.099,6	1,80	Φινλανδία	4.003,0	2,90
Γαλλία	1.083,9	1,78	Καζακστάν	3.840,0	2,79
Αυστρία	981,5	1,61	Ηνωμένο Βασίλειο	3.674,0	2,67
Ουζμπεκιστάν	888,7	1,46	Πολωνία	3.410,0	2,47
Βέλγιο	866,5	1,42	Βραζιλία	2.987,0	2,17
Κίνα	865,4	1,42	Τουρκία	2.753,0	2,00
Ουγγαρία	842,1	1,38	Ολλανδία	2.685,0	1,95
Ιαπωνία	762,6	1,25	Βέλγιο	2.178,0	1,58
Ελβετία	667,9	1,10	Σουηδία	2.145,0	1,56
Μολδαβία	636,0	1,04	Ισπανία	1.952,0	1,42
Ινδία	614,1	1,01	Ουγγαρία	1.868,0	1,36
Μερικό Σύνολο	36.678,6	60,18	Αυστρία	1.845,0	1,34
Σύνολο	60.944,0		Τσεχία	1.530,0	1,11
Εισαγωγών					

			Μερικό Σύνολο	114.915,8	83,39
			Σύνολο Εισαγωγών	137.806,8	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ουκρανία	6.980,5	8,61	Ολλανδία	35.884,0	11,91
Γερμανία	6.049,1	7,46	Ιταλία	25.090,0	8,33
Η.Π.Α.	4.537,4	5,60	Γερμανία	24.498,0	8,13
Ελβετία	3.746,5	4,62	Κίνα	15.758,0	5,23
Ιαπωνία	3.622,2	4,47	Ουκρανία	14.983,0	4,97
Κίνα	3.431,8	4,23	Τουρκία	14.290,0	4,74
Ιταλία	3.397,0	4,19	Λευκορωσία	13.099,0	4,35
Ολλανδία	3.201,1	3,95	Ελβετία	12.169,9	4,04
Ην. Βασίλειο	3.187,1	3,93	Πολωνία	11.481,0	3,81
Λευκορωσία	2.940,0	3,63	Ηνωμένο Βασίλειο	10.411,4	3,46
Ιρλανδία	2.511,1	3,10	Φινλανδία	9.192,0	3,05
Καζακστάν	2.458,1	3,03	Καζακστάν	8.967,0	2,98
Φινλανδία	2.364,9	2,92	Η.Π.Α.	8.640,1	2,87
Πολωνία	2.002,9	2,47	Γαλλία	7.687,7	2,55
Τσεχία	1.904,9	2,35	Ουγγαρία	6.245,0	2,07
Ουγγαρία	1.804,4	2,23	Τσεχία	4.665,0	1,55
Σλοβακία	1.754,6	2,16	Σλοβακία	4.587,0	1,52
Τουρκία	1.660,7	2,05	Κύπρος	4.515,0	1,50
Γαλλία	1.543,2	1,90	Ιαπωνία	4.457,0	1,48
Βέλγιο	1.462,3	1,80	Λιθουανία	3.801,2	1,26
Παρθένοι Νήσοι	1.277,8	1,58	Ισπανία	3.343,0	1,11
Λιθουανία	1.080,6	1,33	Ρουμανία	3.272,0	1,09
Ινδία	997,8	1,23	Μερικό Σύνολο	247.036,3	82,01
Ν. Κορέα	918,8	1,13	Σύνολο Εξαγωγών	301.244,0	
Βουλγαρία	885,6	1,09			
Αυστρία	855,2	1,05			
Ουζμπεκιστάν	820,8	1,01			
Μερικό Σύνολο	67.396,4	83,11			
Σύνολο Εξαγωγών	81.096,0				
Τουρκία			Τουρκία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	5.547,6	15,54	Ρωσία	17.806,2	12,76
Η.Π.Α.	3.724,0	10,43	Γερμανία	14.768,2	10,58
Ιταλία	3.193,1	8,94	Κίνα	9.669,1	6,93
Ρωσία	2.082,4	5,83	Ιταλία	8.663,5	6,21
Γαλλία	1.995,8	5,59	Γαλλία	7.240,0	5,19
Ην. Βασίλειο	1.829,8	5,12	Η.Π.Α.	6.260,9	4,49
Ιαπωνία	1.400,0	3,92	Ιράν	5.626,6	4,03
Σαουδική Αραβία	1.383,0	3,87	Ηνωμένο Βασίλειο	5.137,6	3,68
Ολλανδία	1.084,3	3,04	Ελβετία	4.020,7	2,88
Βέλγιο	911,9	2,55	Ισπανία	3.832,6	2,75
Ουκρανία	856,3	2,40	Ν. Κορέα	3.556,3	2,55
Ελβετία	816,3	2,29	Ιαπωνία	3.216,7	2,30
Ιράν	689,5	1,93	Ουκρανία	3.059,1	2,19
Ισπανία	592,6	1,66	Ρουμανία	2.669,0	1,91
Ν. Κορέα	586,1	1,64	Βέλγιο	2.476,9	1,77
Κίνα	539,0	1,51	Λιβύη	2.297,4	1,65

Σουηδία	517,8	1,45	Σαουδική Αραβία	2.252,1	1,61
Αλγερία	448,0	1,25	Ολλανδία	2.160,1	1,55
Βουλγαρία	402,0	1,13	Αλγερία	1.864,5	1,34
Λιβύη	385,2	1,08	Ν. Αφρική	1.793,1	1,28
Ρουμανία	367,9	1,03	Βουλγαρία	1.663,4	1,19
Μερικό Σύνολο	29.352,6	82,20	Ινδία	1.579,4	1,13
Σύνολο Εισαγωγών	35.707,5		Σουηδία	1.488,1	1,07
			Πολωνία	1.436,6	1,03
			Μερικό Σύνολο	114.538,1	82,06
			Σύνολο Εισαγωγών	139.576,2	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	5.033,6	23,31	Γερμανία	9.686,2	11,32
Η.Π.Α.	1.512,6	7,00	Ηνωμένο Βασίλειο	6.814,3	7,97
Ιταλία	1.455,8	6,74	Ιταλία	6.752,3	7,89
Ρωσία	1.232,1	5,70	Η.Π.Α.	5.061,3	5,92
Ην. Βασίλειο	1.134,5	5,25	Γαλλία	4.604,3	5,38
Γαλλία	1.032,6	4,78	Ισπανία	3.721,5	4,35
Ολλανδία	736,4	3,41	Ρωσία	3.237,6	3,79
Σαουδική Αραβία	467,3	2,16	Ιράκ	2.589,4	3,03
Βέλγιο	451,4	2,09	Ολλανδία	2.539,2	2,97
Ισπανία	360,3	1,67	Ρουμανία	2.350,5	2,75
Ρουμανία	301,6	1,40	Η.Α.Ε.	1.985,7	2,32
Αυστρία	275,1	1,27	Ελλάδα	1.602,6	1,87
Πολωνία	272,4	1,26	Βουλγαρία	1.568,0	1,83
Συρία	270,7	1,25	Ισραήλ	1.529,2	1,79
Αλγερία	269,0	1,25	Βέλγιο	1.381,1	1,61
Ιράν	265,6	1,23	Ουκρανία	1.121,4	1,31
Αίγυπτος	245,2	1,14	Ιράν	1.066,9	1,25
Ισραήλ	239,6	1,11	Πολωνία	1.060,1	1,24
Λιβύη	238,2	1,10	Αλγερία	1.020,7	1,19
Ελβετία	237,8	1,10	Σαουδική Αραβία	983,2	1,15
Χονγκ Κονγκ	216,6	1,00	Ελβετία	906,7	1,06
Μερικό Σύνολο	16.248,4	75,23	Μερικό Σύνολο	61.582,2	72,00
Σύνολο Εξαγωγών	21.598,7		Σύνολο Εξαγωγών	85.534,7	
Γεωργία			Γεωργία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Τουρκία	85,6	21,54	Ρωσία	557,6	15,17
Ρωσία	48,5	12,20	Τουρκία	519,4	14,14
Αζερμπαϊτζάν	47,7	12,00	Γερμανία	350,8	9,55
Τουρκμενιστάν	41,2	10,37	Αζερμπαϊτζάν	318,5	8,67
Ρουμανία	30,5	7,67	Ουκρανία	301,9	8,22
Βουλγαρία	28,3	7,12	Η.Π.Α.	129,6	3,53
Νέα Ζηλανδία	15,1	3,80	Η.Α.Ε.	109,0	2,97
Αυστρία	13,3	3,35	Κίνα	103,2	2,81
Ην. Βασίλειο	11,8	2,97	Ιταλία	101,4	2,76
Αρμενία	11,5	2,89	Τουρκμενιστάν	101,1	2,75
Γερμανία	11,0	2,77	Βουλγαρία	83,9	2,28
Ελλάδα	10,7	2,69	Ολλανδία	75,3	2,05
Ουκρανία	7,7	1,94	Γαλλία	68,7	1,87
Ολλανδία	4,8	1,21	Ηνωμένο Βασίλειο	62,9	1,71

Ισραήλ	4,2	1,06	Βραζιλία	52,3	1,42
Μερικό Σύνολο	371,9	93,58	Ρουμανία	40,8	1,11
Σύνολο	397,4		Ιράν	40,3	1,10
Εισαγωγών			Αρμενία	40,1	1,09
			Ιαπωνία	39,5	1,07
			Βέλγιο	37,1	1,01
			Μερικό Σύνολο	3.133,4	85,27
			Σύνολο	3.674,5	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	46,90	30,92	Τουρκία	123,3	13,19
Τουρκία	34,10	22,48	Αζερμπαϊτζάν	88,2	9,43
Αρμενία	17,70	11,67	Ρωσία	75,6	8,08
Αζερμπαϊτσάν	12,70	8,37	Αρμενία	73,5	7,86
Τουρκμενιστάν	6,30	4,15	Τουρκμενιστάν	71,8	7,68
Ελβετία	6,20	4,09	Βουλγαρία	62,3	6,66
Ουκρανία	5,70	3,76	Η.Π.Α.	58,5	6,26
Βουλγαρία	5,70	3,76	Ουκρανία	56,8	6,07
Ιταλία	2,80	1,85	Καναδάς	48,9	5,23
Λευκορωσία	2,10	1,38	Γερμανία	39,5	4,22
Καζακστάν	1,80	1,19	Ιταλία	23,8	2,55
Μερικό Σύνολο	142,0	93,61	Ηνωμένο Βασίλειο	19,5	2,09
Σύνολο	151,7		Ισπανία	15,5	1,66
Εξαγωγών			Καζακστάν	15,4	1,65
			Γαλλία	12,4	1,33
			Βέλγιο	11,0	1,18
			Κίνα	10,4	1,11
			Μερικό Σύνολο	806,4	86,24
			Σύνολο	935,1	
			Εξαγωγών		
Αρμενία			Αρμενία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	135,1	20,05	Ρωσία	299,9	13,67
Τουρκμενιστάν	129,3	19,19	Τουρκμενιστάν	169,0	7,70
Η.Π.Α.	114,4	16,98	Ουκρανία	164,7	7,51
Ιράν	89,8	13,33	Βέλγιο	120,0	5,47
Γεωργία	61,9	9,19	Ιράν	113,0	5,15
Ιταλία	22,4	3,32	Κίνα	109,5	4,99
Γαλλία	16,3	2,42	Η.Π.Α.	98,1	4,47
Βέλγιο	15,6	2,31	Τουρκία	93,8	4,27
Η.Α.Ε.	13,8	2,05	Γερμανία	93,5	4,26
Γερμανία	11,3	1,68	Ισραήλ	87,8	4,00
Μερικό Σύνολο	609,9	90,50	Ιταλία	86,3	3,93
Σύνολο	673,9		Ρουμανία	83,8	3,82
Εισαγωγών			Γαλλία	70,3	3,20
			Ελλάδα	51,3	2,34
			Αυστρία	44,5	2,03
			Βουλγαρία	41,6	1,90
			Γεωργία	34,7	1,58
			Μερικό Σύνολο	1.761,8	80,29
			Σύνολο	2.194,4	
			Εισαγωγών		

Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	88,5	32,67	Γερμανία	147,1	14,65
Τουρκμενιστάν	68,7	25,36	Ολλανδία	126,9	12,64
Ιράν	35,0	12,92	Ρωσία	116,5	11,60
Βέλγιο	30,8	11,37	Βέλγιο	108,8	10,84
Γερμανία	10,1	3,73	Ισραήλ	106,6	10,62
Ν. Αφρική	8,5	3,14	Ελβετία	72,1	7,18
Ολλανδία	5,3	1,96	Η.Π.Α.	64,3	6,40
Ουκρανία	4,5	1,66	Γεωργία	47,5	4,73
Ελβετία	3,1	1,14	Ιράν	29,1	2,90
Γεωργία	2,7	1,00	Ιταλία	28,6	2,85
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>257,2</i>	<i>94,94</i>	Ισπανία	26,7	2,66
<i>Σύνολο</i>	<i>270,9</i>		Ουκρανία	22,4	2,23
<i>Εξαγωγών</i>			Μπελίτζ	12,1	1,21
			Καναδάς	11,1	1,11
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>919,8</i>	<i>91,61</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>1.004,0</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Αζερμπαϊτζάν			Αζερμπαϊτζάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Τουρκία	140,5	21,05	Ρωσία	1.181,6	22,44
Ρωσία	88,3	13,23	Ηνωμένο Βασίλειο	453,8	8,62
Ιράν	80,3	12,03	Γερμανία	403,8	7,67
Η.Α.Ε.	68,7	10,29	Τουρκία	385,0	7,31
Τουρκμενιστάν	51,4	7,70	Τουρκμενιστάν	369,0	7,01
Γερμανία	43,8	6,56	Ουκρανία	317,5	6,03
Ουκρανία	33,5	5,02	Κίνα	222,5	4,22
Γεωργία	18,9	2,83	Η.Π.Α.	198,0	3,76
Καζακστάν	17,5	2,62	Ιαπωνία	188,3	3,58
Η.Π.Α.	13,3	1,99	Φινλανδία	167,7	3,18
Ην. Βασίλειο	9,3	1,39	Καζακστάν	127,3	2,42
Βέλγιο	8,8	1,32	Ιταλία	124,7	2,37
Πολωνία	7,7	1,15	Ολλανδία	90,9	1,73
Ουζμπεκιστάν	7,7	1,15	Ιράν	85,9	1,63
Βουλγαρία	7,0	1,05	Βραζιλία	85,3	1,62
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>596,7</i>	<i>89,38</i>	Σουηδία	84,4	1,60
<i>Σύνολο</i>	<i>667,6</i>		Ινδία	57,4	1,09
<i>Εισαγωγών</i>			Γαλλία	55,8	1,06
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.598,9</i>	<i>87,32</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>5.266,7</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιράν	186,10	29,21	Ιταλία	2.845,4	44,65
Ρωσία	100,20	15,73	Ισραήλ	684,8	10,75
Ιταλία	26,40	4,14	Τουρκία	388,1	6,09
Γεωργία	45,30	7,11	Γαλλία	347,6	5,45
Τουρκία	26,40	4,14	Ρωσία	344,3	5,40
Τουρκμενιστάν	70,60	11,08	Ιράν	295,9	4,64
Ουκρανία	33,60	5,27	Γεωργία	285,3	4,48
Ην. Βασίλειο	48,60	7,63	Ελλάδα	182,0	2,86
Ελβετία	28,30	4,44	Τατζικιστάν	130,9	2,05

Καζακιστάν	20,50	3,22	Καζακιστάν	105,7	1,66
Ελλάδα	10,00	1,57	Η.Π.Α.	98,2	1,54
Λιθουανία	6,40	1,00	Ρουμανία	80,1	1,26
Μερικό Σύνολο	602,4	94,54	Ν. Κορέα	68,4	1,07
Σύνολο Εξαγωγών	637,2		Μερικό Σύνολο	5.856,7	91,91
			Σύνολο Εξαγωγών	6.372,2	
Τουρκμενιστάν			Τουρκμενιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ουκρανία	416,4	30,53	NDA		
Τουρκία	160,4	11,76			
Κύπρος	102,1	7,49			
Ρωσία	95,8	7,02			
Αζερμπαϊτζάν	73,2	5,37			
Αρμενία	62,5	4,58			
Η.Π.Α.	53,5	3,92			
Γερμανία	52,1	3,82			
Ιράν	36,4	2,67			
Καζακιστάν	31,4	2,30			
Αυστρία	31,2	2,29			
Ουζμπεκιστάν	28,5	2,09			
Γεωργία	22,7	1,66			
Ην. Βασίλειο	19,2	1,41			
Γαλλία	16,3	1,20			
Μερικό Σύνολο	1.201,7	88,10	Μερικό Σύνολο		
Σύνολο Εισαγωγών	1.364,0		Σύνολο Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ουκρανία	460,3	24,47	NDA		
Κύπρος	344,1	18,30			
Τουρκία	149,6	7,95			
Αρμενία	132,9	7,07			
Καζακιστάν	127,4	6,77			
Ελβετία	116,8	6,21			
Ρωσία	66,8	3,55			
Γεωργία	53,3	2,83			
Αζερμπαϊτζάν	49,9	2,65			
Ην. Βασίλειο	43,5	2,31			
Πακιστάν	40,9	2,17			
Χονγκ Κονγκ	36,0	1,91			
Γερμανία	32,6	1,73			
Η.Π.Α.	31,9	1,70	Μερικό Σύνολο		
Ουζμπεκιστάν	21,3	1,13	Σύνολο Εξαγωγών		
Μερικό Σύνολο	1.707,3	90,78			
Σύνολο Εξαγωγών	1.880,7				
Ουζμπεκιστάν			Ουζμπεκιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	719,5	26,18	NDA		
Ν. Κορέα	429,1	15,62			
Γερμανία	371,9	13,53			
Καζακιστάν	173,1	6,30			

Ουγγαρία	145,6	5,30			
Ελβετία	118,6	4,32			
Τουρκία	85,6	3,12			
Η.Α.Ε.	70,1	2,55			
Ουκρανία	61,4	2,23			
Λευκορωσία	50,0	1,82			
Ιαπωνία	44,6	1,62			
Τατζικιστάν	43,9	1,60			
Ολλανδία	35,3	1,28			
Κιργιστάν	34,1	1,24			
Τσεχία	33,4	1,22			
Τουρκμενιστάν	31,9	1,16			
Η.Π.Α.	30,4	1,11			
Λιθουανία	28,4	1,03			
Ην. Βασίλειο	27,8	1,01	Μερικό Σύνολο		
Μερικό Σύνολο	2.534,7	92,24	Σύνολο Εισαγωγών		
Σύνολο Εισαγωγών	2.747,9				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	549,1	19,46	NDA		
Ελβετία	422,1	14,96			
Καζακιστάν	227,3	8,06			
Ην. Βασίλειο	222,8	7,90			
Τατζικιστάν	155,8	5,52			
Ν. Κορέα	143,7	5,09			
Ολλανδία	142,3	5,04			
Τουρκία	105,9	3,75			
Ιταλία	71,4	2,53			
Κιργιστάν	67,3	2,39			
Ουκρανία	43,6	1,55			
Αυστρία	41,1	1,46			
Κίνα	33,8	1,20			
Λευκορωσία	31,7	1,12			
Μερικό Σύνολο	2.257,9	80,03			
Σύνολο Εξαγωγών	2.821,3		Μερικό Σύνολο		
			Σύνολο Εξαγωγών		
Τατζικιστάν			Τατζικιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ουζμπεκιστάν	251,4	31,04	NDA		
Ην. Βασίλειο	161,2	19,90			
Ρωσία	136,0	16,79			
Τουρκμενιστάν	57,4	7,09			
Ελβετία	51,6	6,37			
Καζακιστάν	26,5	3,27			
Η.Π.Α.	25,3	3,12			
Βέλγιο	25,1	3,10			
Γερμανία	14,2	1,75			
Μερικό Σύνολο	748,7	92,44	Μερικό Σύνολο		
Σύνολο Εισαγωγών	809,9		Σύνολο Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ολλανδία	255,1	34,08	NDA		
Ουζμπεκιστάν	132,0	17,63			

Ρωσία	95,3	12,73			
Ελβετία	37,2	4,97			
Βέλγιο	32,7	4,37			
Λετονία	21,0	2,81			
Ην. Βασίλειο	20,7	2,77			
Φινλανδία	20,1	2,69			
Η.Π.Α.	14,8	1,98			
Ουγγαρία	13,5	1,80			
Αυστρία	9,7	1,30			
Ουκρανία	9,3	1,24			
Ν. Κορέα	9,3	1,24			
Λιθουανία	9,0	1,20	Μερικό Σύνολο		
Ιαπωνία	8,2	1,10	Σύνολο Εξαγωγών		
Τουρκία	8,1	1,08			
Μερικό Σύνολο	696,0	92,97			
Σύνολο Εξαγωγών	748,6				
Κιργιστάν			Κιργιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	114,3	21,88	Ρωσία	652,3	37,96
Καζακστάν	112,5	21,54	Κίνα	245,6	14,29
Ουζμπεκιστάν	88,9	17,02	Καζακστάν	199,8	11,63
Τουρκία	38,3	7,33	Η.Π.Α.	97,5	5,67
Κούβα	22,7	4,35	Ουζμπεκιστάν	65,0	3,78
Η.Π.Α.	19,1	3,66	Ουκρανία	41,9	2,44
Γερμανία	18,7	3,58	Γερμανία	39,9	2,32
Τουρκμενιστάν	18,6	3,56	Τουρκία	39,5	2,30
Ιαπωνία	7,2	1,38	Καναδάς	32,2	1,87
Κίνα	6,3	1,21	Ν. Κορέα	29,1	1,69
Καναδάς	5,9	1,13	Ολλανδία	27,7	1,61
Μερικό Σύνολο	452,5	86,62	Γαλλία	24,8	1,44
Σύνολο Εισαγωγών	522,4		Φινλανδία	18,9	1,10
			Λευκορωσία	18,7	1,09
			Μερικό Σύνολο	1.532,9	89,22
			Σύνολο Εισαγωγών	1.718,2	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	106,6	25,87	Ελβετία	207,7	26,16
Ουζμπεκιστάν	70,8	17,18	Καζακστάν	162,6	20,48
Καζακστάν	67,2	16,31	Ρωσία	153,8	19,37
Κίνα	68,5	16,63	Αφγανιστάν	74,8	9,42
Ην. Βασίλειο	27,4	6,65	Κίνα	38,1	4,80
Τατζικιστάν	8,3	2,01	Ουζμπεκιστάν	27,9	3,51
Λευκορωσία	5,0	1,21	Τουρκία	27,2	3,43
Ιράν	4,1	1,00	Τατζικιστάν	23,9	3,01
Μερικό Σύνολο	357,9	86,87	Η.Α.Ε.	8,9	1,12
Σύνολο Εξαγωγών	412,0		Μερικό Σύνολο	724,9	91,29
			Σύνολο Εξαγωγών	794,1	
Καζακστάν			Καζακστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	1.898,6	49,88	Ρωσία	9.065,7	38,31

Ουζμπεκιστάν	269,5	7,08	Κίνα	1.924,9	8,13
Τουρκμενιστάν	241,3	6,34	Γερμανία	1.809,2	7,65
Γερμανία	196,6	5,16	Ιταλία	1.430,1	6,04
Τουρκία	123,5	3,24	Η.Π.Α.	1.105,8	4,67
Ουκρανία	85,7	2,25	Ουκρανία	979,7	4,14
Ην. Βασίλειο	83,6	2,20	Ιαπωνία	914,1	3,86
Λευκορωσία	77,7	2,04	Τουρκία	558,3	2,36
Η.Π.Α.	64,4	1,69	Ηνωμένο Βασίλειο	506,2	2,14
Μογγολία	60,7	1,59	Γαλλία	459,7	1,94
Ελβετία	56,0	1,47	Ν. Κορέα	359,3	1,52
Αυστρία	51,5	1,35	Ουζμπεκιστάν	319,1	1,35
Γαλλία	48,6	1,28	Πολωνία	303,4	1,28
Ν. Κορέα	43,2	1,13	Σουηδία	298,1	1,26
Μερικό Σύνολο	3.300,9	86,71	Λευκορωσία	284,4	1,20
Σύνολο Εισαγωγών	3.806,7		Μερικό Σύνολο	20.318,0	85,86
			Σύνολο Εισαγωγών	23.663,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	2.362,0	44,99	Ιταλία	6.891,6	18,02
Ολλανδία	511,5	9,74	Ελβετία	6.721,2	17,57
Κίνα	283,9	5,41	Ρωσία	3.730,0	9,75
Ελβετία	203,5	3,88	Κίνα	3.592,5	9,39
Γερμανία	171,1	3,26	Γαλλία	3.347,0	8,75
Ουζμπεκιστάν	153,1	2,92	Ιράν	2.077,6	5,43
Ιταλία	142,5	2,71	Ολλανδία	1.704,6	4,46
Ουκρανία	121,5	2,31	Ηνωμένο Βασίλειο	1.143,9	2,99
Λιθουανία	121,0	2,30	Ισπανία	968,4	2,53
Ην. Βασίλειο	111,5	2,12	Ρουμανία	747,1	1,95
Ν. Κορέα	91,6	1,74	Ουκρανία	622,8	1,63
Κιργιστάν	74,9	1,43	Ισραήλ	622,4	1,63
Ιρλανδία	71,6	1,36	Γερμανία	551,2	1,44
Τουρκία	70,4	1,34	Η.Π.Α.	462,3	1,21
Λευκορωσία	54,2	1,03	Ουζμπεκιστάν	384,6	1,01
Μερικό Σύνολο	4.544,3	86,55	Ελλάδα	382,9	1,00
Σύνολο Εξαγωγών	5.250,2		Μερικό Σύνολο	33.950,1	88,77
			Σύνολο Εξαγωγών	38.244,4	
Μογγολία			Μογγολία		
Εισαγωγές	1996	%	Εισαγωγές	2006	%
Ρωσία	164,0	36,37	Ρωσία	547,8	36,87
Κίνα	69,5	15,41	Κίνα	403,8	27,18
Ιαπωνία	52,8	11,71	Ιαπωνία	97,6	6,57
Γερμανία	33,4	7,41	Ν. Κορέα	82,5	5,55
Ιταλία	23,2	5,15	Καζακστάν	49,8	3,35
Ν. Κορέα	17,7	3,93	Η.Π.Α.	44,1	2,97
Σιγκαπούρη	13,9	3,08	Γερμανία	43,0	2,89
Η.Π.Α.	10,6	2,35	Ουκρανία	22,8	1,53
Νορβηγία	4,9	1,09	Σιγκαπούρη	20,7	1,39
Μερικό Σύνολο	390,0	86,49	Αυστραλία	17,5	1,18
Σύνολο Εισαγωγών	450,9		Γαλλία	16,8	1,13
			Μερικό Σύνολο	1.346,4	90,63

			Σύνολο Εισαγωγών	1.485,6	
Εξαγωγές	1996	%	Εξαγωγές	2006	%
Ρωσία	267,5	63,05	Κίνα	1.046,1	67,83
Κίνα	76,0	17,91	Καναδάς	171,2	11,10
Ην. Βασίλειο	53,9	12,70	Η.Π.Α.	119,0	7,72
Ν. Κορέα	9,2	2,17	Ρωσία	45,1	2,92
Χονγκ Κονγκ	6,1	1,44	Ιταλία	40,4	2,62
Μερικό Σύνολο	412,7	97,27	Ηνωμένο Βασίλειο	38,6	2,50
Σύνολο Εξαγωγών	424,3		Ν. Κορέα	21,4	1,39
			Μερικό Σύνολο	1.481,8	96,08
			Σύνολο Εξαγωγών	1.542,3	
Κίνα			Κίνα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	29.004,5	21,96	Ιαπωνία	115.672,6	14,62
Η.Π.Α.	16.118,5	12,20	Ν. Κορέα	89.724,1	11,34
Ν. Κορέα	10.293,2	7,79	Κίνα	73.332,8	9,27
Χονγκ Κονγκ	8.590,7	6,50	Η.Π.Α.	59.314,3	7,49
Γερμανία	8.037,9	6,09	Γερμανία	37.879,4	4,79
Ρωσία	3.798,6	2,88	Μαλαισία	23.572,4	2,98
Σιγκαπούρη	3.397,8	2,57	Αυστραλία	19.323,3	2,44
Ιταλία	3.115,0	2,36	Ταϊλάνδη	17.962,4	2,27
Καναδάς	2.681,3	2,03	Φιλιππίνες	17.674,6	2,23
Γαλλία	2.648,4	2,01	Σιγκαπούρη	17.672,6	2,23
Αυστραλία	2.584,5	1,96	Ρωσία	17.554,3	2,22
Μαλαισία	2.070,6	1,57	Σαουδική Αραβία	15.084,5	1,91
Ινδονησία	2.052,2	1,55	Βραζιλία	12.909,5	1,63
Ην. Βασίλειο	1.972,1	1,49	Γαλλία	11.288,7	1,43
Ταϊλάνδη	1.610,8	1,22	Ανγκόλα	10.933,3	1,38
Μερικό Σύνολο	97.976,1	74,18	Χονγκ Κονγκ	10.779,8	1,36
Σύνολο Εισαγωγών	132.083,5		Ινδία	10.277,4	1,30
			Ιράν	9.958,5	1,26
			Ινδονησία	9.605,7	1,21
			Ιταλία	8.600,4	1,09
			Μερικό Σύνολο	589.120,6	74,43
			Σύνολο Εισαγωγών	791.460,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Χονγκ Κονγκ	35.983,4	24,19	Η.Π.Α.	203.801,0	21,03
Ιαπωνία	28.466,7	19,13	Χονγκ Κονγκ	155.309,1	16,03
Η.Π.Α.	24.728,6	16,62	Ιαπωνία	91.622,7	9,46
Ν. Κορέα	6.687,8	4,50	Ν. Κορέα	44.522,2	4,59
Γερμανία	5.671,5	3,81	Γερμανία	40.314,6	4,16
Σιγκαπούρη	3.500,6	2,35	Ολλανδία	30.861,1	3,19
Ολλανδία	3.232,1	2,17	Ηνωμένο Βασίλειο	24.163,2	2,49
Ην. Βασίλειο	2.797,7	1,88	Σιγκαπούρη	23.185,3	2,39
Ιταλία	2.067,6	1,39	Ιταλία	15.977,2	1,65
Γαλλία	1.843,7	1,24	Ρωσία	15.832,5	1,63
Ταϊλάνδη	1.751,8	1,18	Καναδάς	15.516,8	1,60
Ρωσία	1.664,7	1,12	Ινδία	14.581,3	1,50

Αυστραλία	1.626,2	1,09	Γαλλία	13.978,9	1,44
Καναδάς	1.532,5	1,03	Αυστραλία	13.624,9	1,41
Μερικό Σύνολο	121.554,9	81,70	Μαλαισία	13.537,1	1,40
Σύνολο Εξαγωγών	148.779,6		Ισπανία	11.545,4	1,19
			Η.Α.Ε.	11.404,8	1,18
			Βέλγιο	9.906,0	1,02
			Ταϊλάνδη	9.764,1	1,01
			Μερικό Σύνολο	759.448,2	78,38
			Σύνολο Εξαγωγών	968.935,6	
Χονγκ Κονγκ			Χονγκ Κονγκ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Κίνα	69.742,6	35,57	Κίνα	153.659,5	45,77
Ιαπωνία	28.718,5	14,65	Ιαπωνία	34.722,4	10,34
Η.Π.Α.	15.428,6	7,87	Σιγκαπούρη	21.259,3	6,33
Ν. Κορέα	10.147,4	5,18	Η.Π.Α.	16.079,1	4,79
Σιγκαπούρη	10.101,7	5,15	Ν. Κορέα	15.428,8	4,60
Γερμανία	4.147,1	2,12	Μαλαισία	7.769,5	2,31
Ην. Βασίλειο	4.133,9	2,11	Ταϊλάνδη	6.966,2	2,07
Γαλλία	3.739,8	1,91	Γερμανία	5.743,1	1,71
Μαλαισία	3.724,4	1,90	Φιλιππίνες	5.505,7	1,64
Ιταλία	3.572,6	1,82	Ινδία	4.739,9	1,41
Ταϊλάνδη	2.728,9	1,39	Ηνωμένο Βασίλειο	4.066,7	1,21
Ελβετία	2.702,7	1,38	Ιταλία	3.686,6	1,10
Μερικό Σύνολο	158.888,2	81,04	Ελβετία	3.627,2	1,08
Σύνολο Εισαγωγών	196.071,8		Μερικό Σύνολο	283.254,0	84,36
			Σύνολο Εισαγωγών	335.753,8	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Κίνα	57.870,3	33,28	Κίνα	149.510,9	46,34
Η.Π.Α.	37.851,8	21,77	Η.Π.Α.	47.875,4	14,84
Ιαπωνία	10.594,9	6,09	Ιαπωνία	15.534,6	4,81
Γερμανία	7.500,3	4,31	Ηνωμένο Βασίλειο	11.825,7	3,66
Ην. Βασίλειο	5.588,8	3,21	Γερμανία	9.761,0	3,03
Σιγκαπούρη	4.945,3	2,84	Ν. Κορέα	7.069,5	2,19
Ολλανδία	2.825,1	1,62	Σιγκαπούρη	6.353,8	1,97
Ν. Κορέα	2.821,1	1,62	Ολλανδία	5.283,4	1,64
Γαλλία	2.666,5	1,53	Γαλλία	4.293,3	1,33
Καναδάς	2.633,6	1,51	Αυστραλία	3.992,2	1,24
Αυστραλία	2.375,7	1,37	Ιταλία	3.883,3	1,20
Φιλιππίνες	2.009,3	1,16	Καναδάς	3.496,0	1,08
Ιταλία	1.805,1	1,04	Ταϊλάνδη	3.413,8	1,06
Μερικό Σύνολο	141.487,8	81,38	Μερικό Σύνολο	272.292,9	84,39
Σύνολο Εξαγωγών	173.870,8		Σύνολο Εξαγωγών	322.668,8	
Ν. Κορέα			Ν. Κορέα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	32.604,1	24,13	Ιαπωνία	51.926,3	16,78
Η.Π.Α.	30.418,7	22,51	Κίνα	48.556,6	15,69
Κίνα	7.400,9	5,48	Η.Π.Α.	33.796,6	10,92

Γερμανία	6.583,8	4,87	Σαουδική Αραβία	20.552,1	6,64
Σαουδική Αραβία	5.432,1	4,02	Η.Α.Ε.	12.930,9	4,18
Αυστραλία	4.897,1	3,62	Γερμανία	11.362,5	3,67
Ινδονησία	3.325,2	2,46	Αυστραλία	11.309,1	3,66
Καναδάς	2.603,5	1,93	Ινδονησία	8.848,6	2,86
Μαλαισία	2.515,2	1,86	Κουβέιτ	8.133,5	2,63
Ιταλία	2.425,4	1,80	Μαλαισία	7.242,5	2,34
Ην. Βασίλειο	2.387,2	1,77	Κατάρ	6.985,2	2,26
Σιγκαπούρη	2.168,0	1,60	Σιγκαπούρη	5.886,7	1,90
Γαλλία	1.948,6	1,44	Ομάν	5.128,7	1,66
Ρωσία	1.892,9	1,40	Ιράν	5.049,2	1,63
Η.Α.Ε.	1.558,1	1,15	Ρωσία	4.573,0	1,48
Ελβετία	1.474,4	1,09	Χιλή	3.812,9	1,23
Βραζιλία	1.388,2	1,03	Ινδία	3.640,8	1,18
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>111.023,4</i>	<i>82,17</i>	Ταϊλάνδη	3.328,4	1,08
<i>Σύνολο</i>	<i>135.112,9</i>		Γαλλία	3.244,6	1,05
<i>Εισαγωγών</i>					
			Καναδάς	3.091,2	1,00
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>259.399,4</i>	<i>83,85</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>309.379,5</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	24.343,8	19,47	Κίνα	69.459,2	21,34
Ιαπωνία	17.048,8	13,63	Η.Π.Α.	43.320,3	13,31
Χονγκ Κονγκ	10.682,0	8,54	Ιαπωνία	26.533,9	8,15
Κίνα	9.143,6	7,31	Χονγκ Κονγκ	18.978,5	5,83
Σιγκαπούρη	6.689,4	5,35	Γερμανία	10.056,2	3,09
Γερμανία	5.965,2	4,77	Σιγκαπούρη	9.489,3	2,92
Ινδονησία	2.957,9	2,37	Μεξικό	6.284,6	1,93
Μαλαισία	2.950,9	2,36	Ηνωμένο Βασίλειο	5.634,7	1,73
Ην. Βασίλειο	2.874,0	2,30	Ινδία	5.532,8	1,70
Ταϊλάνδη	2.427,5	1,94	Μαλαισία	5.227,2	1,61
Παναμάς	2.246,3	1,80	Ρωσία	5.179,2	1,59
Καναδάς	1.790,4	1,43	Ινδονησία	4.872,3	1,50
Αυστραλία	1.569,3	1,25	Αυστραλία	4.692,1	1,44
Ολλανδία	1.542,3	1,23	Ιταλία	4.286,3	1,32
Βραζιλία	1.518,6	1,21	Ταϊλάνδη	4.244,3	1,30
Φιλιππίνες	1.493,1	1,19	Φιλιππίνες	3.930,5	1,21
Γαλλία	1.469,7	1,18	Βιετνάμ	3.927,5	1,21
Ρωσία	1.415,9	1,13	Καναδάς	3.620,4	1,11
Βιετνάμ	1.351,0	1,08	Ολλανδία	3.609,4	1,11
Η.Α.Ε.	1.321,1	1,06	Γαλλία	3.506,6	1,08
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>100.800,8</i>	<i>80,60</i>	Ισπανία	3.479,2	1,07
<i>Σύνολο</i>	<i>125.056,5</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>245.864,5</i>	<i>75,54</i>
<i>Εξαγωγών</i>					
			<i>Σύνολο</i>	<i>325.457,2</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Ιαπωνία			Ιαπωνία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	75.900,5	22,58	Κίνα	118.525,7	20,47
Κίνα	36.017,1	10,72	Η.Π.Α.	69.384,7	11,98
Ν. Κορέα	17.281,4	5,14	Σαουδική Αραβία	37.191,5	6,42
Αυστραλία	14.558,4	4,33	Η.Α.Ε.	31.575,4	5,45
Ινδονησία	14.225,7	4,23	Αυστραλία	27.927,4	4,82

Γερμανία	13.725,6	4,08		Ν. Κορέα	27.328,4	4,72
Καναδάς	10.777,7	3,21		Ινδονησία	24.135,0	4,17
Μαλαισία	10.564,4	3,14		Γερμανία	18.455,3	3,19
Η.Α.Ε.	10.203,3	3,04		Ταϊλάνδη	16.886,6	2,92
Ταϊλάνδη	10.120,0	3,01		Μαλαισία	15.487,6	2,67
Σαουδική Αραβία	9.730,3	2,90		Κατάρ	14.797,7	2,56
Ην. Βασίλειο	7.133,7	2,12		Ιράν	11.121,1	1,92
Σιγκαπούρη	6.864,3	2,04		Καναδάς	9.616,4	1,66
Γαλλία	6.679,2	1,99		Κουβέιτ	9.098,6	1,57
Ιταλία	6.362,0	1,89		Γαλλία	8.984,7	1,55
Ρωσία	4.738,3	1,41		Φιλιππίνες	7.960,0	1,37
Ελβετία	4.053,7	1,21		Σιγκαπούρη	7.477,5	1,29
Βραζιλία	3.942,1	1,17		Χιλή	7.254,0	1,25
Φιλιππίνες	3.476,1	1,03		Ιταλία	7.031,8	1,21
Μερικό Σύνολο	266.353,8	79,25		Ηνωμένο Βασίλειο	6.712,2	1,16
Σύνολο Εισαγωγών	336.094,2			Ρωσία	6.659,1	1,15
				Ν. Αφρική	6.628,4	1,14
				Μερικό Σύνολο	490.239,1	84,66
				Σύνολο Εισαγωγών	579.063,9	
Εξαγωγές	1995	%		Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	122.024,1	27,55		Η.Π.Α.	147.197,7	22,76
Ν. Κορέα	31.226,0	7,05		Κίνα	92.769,6	14,34
Χονγκ Κονγκ	27.725,1	6,26		Ν. Κορέα	50.270,0	7,77
Σιγκαπούρη	23.011,4	5,20		Χονγκ Κονγκ	36.433,5	5,63
Κίνα	21.991,3	4,96		Ταϊλάνδη	22.902,2	3,54
Γερμανία	20.348,9	4,59		Γερμανία	20.417,6	3,16
Ταϊλάνδη	19.730,0	4,45		Σιγκαπούρη	19.339,9	2,99
Μαλαισία	16.777,0	3,79		Ηνωμένο Βασίλειο	15.211,2	2,35
Ην. Βασίλειο	14.113,5	3,19		Ολλανδία	14.729,8	2,28
Ινδονησία	9.968,2	2,25		Μαλαισία	13.210,5	2,04
Ολλανδία	9.941,7	2,24		Αυστραλία	12.489,1	1,93
Αυστραλία	8.099,2	1,83		Καναδάς	9.956,2	1,54
Παναμάς	7.179,0	1,62		Μεξικό	9.276,3	1,43
Φιλιππίνες	7.118,1	1,61		Φιλιππίνες	9.006,6	1,39
Γαλλία	6.083,9	1,37		Παναμάς	8.099,7	1,25
Καναδάς	5.819,6	1,31		Γαλλία	7.666,5	1,19
Βέλγιο	4.879,4	1,10		Ινδονησία	7.372,3	1,14
Μερικό Σύνολο	356.036,4	80,38		Βέλγιο	7.147,8	1,11
Σύνολο Εξαγωγών	442.937,4			Ρωσία	7.059,4	1,09
				Μερικό Σύνολο	510.555,9	78,94
				Σύνολο Εξαγωγών	646.725,1	
Νέα Ζηλανδία				Νέα Ζηλανδία		
Εισαγωγές	1995	%		Εισαγωγές	2006	%
Αυστραλία	3.010,8	21,57		Αυστραλία	5.319,0	20,13
Η.Π.Α.	2.610,4	18,70		Κίνα	3.222,4	12,19
Ιαπωνία	1.936,0	13,87		Η.Π.Α.	3.210,9	12,15
Ην. Βασίλειο	818,1	5,86		Ιαπωνία	2.407,6	9,11
Γερμανία	664,5	4,76		Σιγκαπούρη	1.200,6	4,54
Κίνα	493,9	3,54		Γερμανία	1.169,0	4,42

Ιταλία	345,9	2,48	Μαλαισία	776,1	2,94
Γαλλία	318,9	2,28	Ν. Κορέα	773,1	2,93
Σιγκαπούρη	270,5	1,94	Ηνωμένο Βασίλειο	722,1	2,73
Μαλαισία	245,6	1,76	Ταϊλάνδη	668,8	2,53
Καναδάς	243,0	1,74	Ιταλία	540,1	2,04
Σουηδία	239,3	1,71	Γαλλία	505,4	1,91
Ν. Κορέα	238,5	1,71	Ινδονησία	437,6	1,66
Σαουδική Αραβία	180,7	1,29	Καναδάς	437,2	1,65
Ινδονησία	171,3	1,23	Η.Α.Ε.	374,1	1,42
Ολλανδία	166,7	1,19	Σαουδική Αραβία	339,7	1,29
Χονγκ Κονγκ	149,6	1,07	Κατάρ	297,0	1,12
Μερικό Σύνολο	12.103,7	86,72	Μπρουνέι	279,2	1,06
Σύνολο Εισαγωγών	13.957,7		Μερικό Σύνολο	22.679,9	85,83
			Σύνολο Εισαγωγών	26.424,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Αυστραλία	2.806,6	20,42	Αυστραλία	4.583,0	20,45
Ιαπωνία	2.229,5	16,22	Η.Π.Α.	2.946,5	13,15
Η.Π.Α.	1.376,1	10,01	Ιαπωνία	2.303,6	10,28
Ην. Βασίλειο	832,3	6,06	Κίνα	1.214,5	5,42
Ν. Κορέα	708,7	5,16	Ηνωμένο Βασίλειο	1.097,2	4,90
Χονγκ Κονγκ	417,1	3,03	Ν. Κορέα	855,2	3,82
Κίνα	348,2	2,53	Γερμανία	571,0	2,55
Γερμανία	329,6	2,40	Βέλγιο	406,2	1,81
Μαλαισία	287,3	2,09	Ινδονησία	397,2	1,77
Καναδάς	223,1	1,62	Χονγκ Κονγκ	362,9	1,62
Ινδονησία	199,3	1,45	Καναδάς	358,4	1,60
Ιταλία	197,2	1,43	Σιγκαπούρη	349,9	1,56
Σιγκαπούρη	192,1	1,40	Ιταλία	332,4	1,48
Ταϊλάνδη	183,9	1,34	Φιλιππίνες	331,8	1,48
Βέλγιο	152,9	1,11	Μαλαισία	322,1	1,44
Γαλλία	145,9	1,06	Ταϊλάνδη	283,6	1,27
Φιλιππίνες	137,7	1,00	Ολλανδία	282,0	1,26
Μερικό Σύνολο	10.767,5	78,34	Μεξικό	274,5	1,22
Σύνολο Εξαγωγών	13.745,4		Γαλλία	266,3	1,19
			Σαουδική Αραβία	266,0	1,19
			Νησιά Φίτζι	240,4	1,07
			Μερικό Σύνολο	18.044,7	80,52
			Σύνολο Εξαγωγών	22.409,2	
Αυστραλία			Αυστραλία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	12.577,2	21,90	Κίνα	19.213,5	14,48
Ιαπωνία	8.869,1	15,45	Η.Π.Α.	18.609,5	14,03
Γερμανία	3.828,9	6,67	Ιαπωνία	13.019,4	9,81
Ην. Βασίλειο	3.451,3	6,01	Σιγκαπούρη	8.102,6	6,11
Κίνα	2.862,4	4,98	Γερμανία	6.779,2	5,11
Νέα Ζηλανδία	2.672,6	4,65	Ν. Κορέα	5.205,6	3,92
Σιγκαπούρη	1.855,0	3,23	Μαλαισία	5.055,3	3,81
Ν. Κορέα	1.672,8	2,91	Ταϊλάνδη	4.718,3	3,56
Ιταλία	1.604,3	2,79	Ηνωμένο	4.694,1	3,54

			Βασίλειο		
Γαλλία	1.403,5	2,44	Νέα Ζηλανδία	4.144,9	3,12
Σουηδία	1.173,6	2,04	Βιετνάμ	3.743,9	2,82
Μαλαισία	1.158,6	2,02	Ινδονησία	3.426,5	2,58
Καναδάς	1.106,2	1,93	Ιταλία	3.381,9	2,55
Ινδονησία	995,9	1,73	Γαλλία	3.112,6	2,35
Παπούα Νέα Γουινέα	865,2	1,51	Σουηδία	1.889,2	1,42
Ελβετία	760,0	1,32	Παπούα Νέα Γουινέα	1.734,4	1,31
Χονγκ Κονγκ	752,9	1,31	Καναδάς	1.654,8	1,25
Ταϊλάνδη	752,0	1,31	Ιρλανδία	1.384,4	1,04
Σαουδική Αραβία	659,6	1,15	Ελβετία	1.365,9	1,03
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>49.021,1</i>	<i>85,37</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>111.236,0</i>	<i>83,86</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>57.422,8</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>132.650,7</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	12.260,8	23,13	Ιαπωνία	24.413,7	19,80
Ν. Κορέα	4.488,8	8,47	Κίνα	15.391,8	12,48
Νέα Ζηλανδία	3.929,5	7,41	Ν. Κορέα	9.299,6	7,54
Η.Π.Α.	3.427,5	6,47	Η.Π.Α.	7.595,0	6,16
Σιγκαπούρη	2.839,6	5,36	Νέα Ζηλανδία	6.746,7	5,47
Κίνα	2.321,0	4,38	Ινδία	6.668,1	5,41
Χονγκ Κονγκ	2.132,5	4,02	Ηνωμένο Βασίλειο	6.116,1	4,96
Ην. Βασίλειο	1.851,1	3,49	Σιγκαπούρη	3.460,8	2,81
Ινδονησία	1.773,6	3,35	Ινδονησία	3.330,6	2,70
Μαλαισία	1.650,6	3,11	Ταϊλάνδη	3.220,7	2,61
Ταϊλάνδη	1.287,4	2,43	Χονγκ Κονγκ	2.364,4	1,92
Ιταλία	966,0	1,82	Μαλαισία	2.146,3	1,74
Καναδάς	898,7	1,70	Ολλανδία	2.135,2	1,73
Ινδία	816,1	1,54	Νότιος Αφρική	1.723,3	1,40
Γερμανία	800,2	1,51	Σαουδική Αραβία	1.659,4	1,35
Φιλιππίνες	740,8	1,40	Η.Α.Ε.	1.473,0	1,19
Παπούα Νέα Γουινέα	688,1	1,30	Ιταλία	1.378,8	1,12
Γαλλία	564,9	1,07	Καναδάς	1.265,5	1,03
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>43.437,2</i>	<i>81,96</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>100.389,0</i>	<i>81,40</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>53.000,6</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>123.322,8</i>	
Φιλιππίνες			Φιλιππίνες		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	6.304,7	22,13	Η.Π.Α.	8.698,7	16,09
Η.Π.Α.	5.386,4	18,91	Ιαπωνία	7.676,9	14,20
Σαουδική Αραβία	1.718,7	6,03	Σιγκαπούρη	4.556,3	8,43
Σιγκαπούρη	1.636,0	5,74	Κίνα	3.869,4	7,16
Ν. Κορέα	1.429,3	5,02	Ν. Κορέα	3.332,3	6,16
Χονγκ Κονγκ	1.385,0	4,86	Σαουδική Αραβία	3.016,8	5,58
Γερμανία	977,1	3,43	Χονγκ Κονγκ	2.197,0	4,06
Αυστραλία	828,5	2,91	Μαλαισία	2.183,0	4,04
Κίνα	660,8	2,32	Ταϊλάνδη	2.179,7	4,03
Μαλαισία	623,7	2,19	Ιράν	1.708,2	3,16
Ινδονησία	620,7	2,18	Γερμανία	1.410,8	2,61
Ην. Βασίλειο	573,4	2,01	Ινδονησία	1.069,0	1,98

Ταϊλάνδη	427,9	1,50	Ιρλανδία	904,7	1,67
Ρωσία	406,8	1,43	Βιετνάμ	723,2	1,34
Ολλανδία	343,5	1,21	Αυστραλία	664,7	1,23
Γαλλία	323,3	1,13	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>44.190,7</i>	<i>81,72</i>
Βραζιλία	290,9	1,02	<i>Σύνολο</i>	<i>54.078,0</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>23.936,7</i>	<i>84,03</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>28.487,4</i>				
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	6.224,0	36,24	Η.Π.Α.	8.697,6	18,35
Ιαπωνία	2.654,9	15,46	Ιαπωνία	7.918,3	16,70
Σιγκαπούρη	975,6	5,68	Ολλανδία	4.769,2	10,06
Ην. Βασίλειο	918,9	5,35	Κίνα	4.627,7	9,76
Ολλανδία	804,8	4,69	Χονγκ Κονγκ	3.706,0	7,82
Χονγκ Κονγκ	802,1	4,67	Σιγκαπούρη	3.505,0	7,39
Ταϊλάνδη	796,7	4,64	Μαλαισία	2.621,4	5,53
Γερμανία	677,8	3,95	Γερμανία	1.781,3	3,76
Ν. Κορέα	424,7	2,47	Ν. Κορέα	1.422,8	3,00
Μαλαισία	297,0	1,73	Ταϊλάνδη	1.324,7	2,79
Κίνα	211,6	1,23	Βέλγιο	734,0	1,55
Καναδάς	201,3	1,17	Αυστραλία	488,2	1,03
Γαλλία	200,9	1,17	Ηνωμένο Βασίλειο	484,1	1,02
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>15.190,3</i>	<i>88,45</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>42.080,3</i>	<i>88,76</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>17.173,8</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>47.410,1</i>	
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Εξαγωγών</i>		
Ινδονησία			Ινδονησία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	9.216,8	22,69	Σιγκαπούρη	10.034,5	16,43
Η.Π.Α.	4.755,9	11,71	Κίνα	6.636,9	10,87
Γερμανία	2.819,2	6,94	Ιαπωνία	5.515,8	9,03
Ν. Κορέα	2.451,3	6,03	Η.Π.Α.	4.066,3	6,66
Σιγκαπούρη	2.367,5	5,83	Σαουδική Αραβία	3.384,4	5,54
Αυστραλία	2.015,5	4,96	Μαλαισία	3.193,3	5,23
Κίνα	1.495,2	3,68	Αυστραλία	2.986,3	4,89
Γαλλία	1.063,6	2,62	Ταϊλάνδη	2.983,5	4,89
Σαουδική Αραβία	943,3	2,32	Ν. Κορέα	2.875,9	4,71
Ην. Βασίλειο	902,5	2,22	Μπρουνέι	1.606,9	2,63
Ολλανδία	842,1	2,07	Κουβέιτ	1.506,4	2,47
Καναδάς	810,7	2,00	Γερμανία	1.456,6	2,39
Ιταλία	791,0	1,95	Ινδία	1.407,4	2,30
Μαλαισία	767,0	1,89	Γαλλία	954,9	1,56
Ταϊλάνδη	737,1	1,81	Καναδάς	666,5	1,09
Ινδία	478,8	1,18	Σουηδία	646,1	1,06
Ρωσία	438,1	1,08	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>49.921,7</i>	<i>81,75</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>32.895,6</i>	<i>80,97</i>	<i>Σύνολο</i>	<i>61.065,5</i>	
<i>Σύνολο</i>	<i>40.628,7</i>		<i>Εισαγωγών</i>		
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	12.288,3	27,06	Ιαπωνία	21.732,1	21,56
Η.Π.Α.	6.321,7	13,92	Η.Π.Α.	11.259,1	11,17
Σιγκαπούρη	3.766,7	8,29	Σιγκαπούρη	8.929,8	8,86

Ν. Κορέα	2.916,7	6,42	Κίνα	8.343,6	8,28
Κίνα	1.741,7	3,83	Ν. Κορέα	7.693,5	7,63
Χονγκ Κονγκ	1.657,1	3,65	Μαλαισία	4.110,8	4,08
Ολλανδία	1.452,4	3,20	Ινδία	3.390,8	3,36
Γερμανία	1.381,6	3,04	Αυστραλία	2.771,3	2,75
Ην. Βασίλειο	1.128,6	2,48	Ταϊλάνδη	2.701,5	2,68
Μαλαισία	986,6	2,17	Ολλανδία	2.518,4	2,50
Αυστραλία	915,2	2,02	Γερμανία	2.025,7	2,01
Ιταλία	783,7	1,73	Χονγκ Κονγκ	1.703,2	1,69
Ταϊλάνδη	702,9	1,55	Ισπανία	1.641,1	1,63
Φιλιππίνες	590,3	1,30	Ηνωμένο Βασίλειο	1.432,4	1,42
Βέλγιο	538,7	1,19	Φιλιππίνες	1.405,7	1,39
Ισπανία	534,6	1,18	Ιταλία	1.213,0	1,20
Γαλλία	519,8	1,14	Βέλγιο	1.136,3	1,13
Η.Α.Ε.	519,1	1,14	Η.Α.Ε.	1.068,3	1,06
Μερικό Σύνολο	38.745,7	85,31	Βιετνάμ	1.052,0	1,04
Σύνολο Εξαγωγών	45.418,0		Μερικό Σύνολο	86.128,6	85,45
			Σύνολο Εξαγωγών	100.798,6	
Σιγκαπούρη			Σιγκαπούρη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	26.330,3	21,15	Μαλαισία	31.171,5	13,06
Μαλαισία	19.267,9	15,48	Η.Π.Α.	30.279,0	12,68
Η.Π.Α.	18.740,3	15,05	Κίνα	27.211,2	11,40
Ταϊλάνδη	6.423,4	5,16	Ιαπωνία	19.932,1	8,35
Ν. Κορέα	5.405,5	4,34	Ινδονησία	14.757,7	6,18
Γερμανία	4.326,5	3,48	Ν. Κορέα	10.480,4	4,39
Χονγκ Κονγκ	4.111,1	3,30	Σαουδική Αραβία	9.303,0	3,90
Κίνα	4.045,8	3,25	Ταϊλάνδη	8.729,1	3,66
Σαουδική Αραβία	3.798,8	3,05	Γερμανία	6.800,0	2,85
Ην. Βασίλειο	3.309,4	2,66	Φιλιππίνες	5.648,7	2,37
Γαλλία	2.798,8	2,25	Γαλλία	5.373,1	2,25
Αυστραλία	1.804,6	1,45	Ινδία	4.885,6	2,05
Ιταλία	1.772,4	1,42	Κουβέιτ	4.512,5	1,89
Ελβετία	1.530,7	1,23	Ηνωμένο Βασίλειο	4.295,5	1,80
Η.Α.Ε.	1.436,8	1,15	Η.Α.Ε.	4.180,5	1,75
Μερικό Σύνολο	105.102,3	84,42	Χονγκ Κονγκ	4.099,3	1,72
Σύνολο Εισαγωγών	124.503,5		Αυστραλία	3.738,5	1,57
			Ιταλία	2.620,6	1,10
			Κατάρ	2.435,5	1,02
			Μερικό Σύνολο	200.453,8	83,97
			Σύνολο Εισαγωγών	238.711,2	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Μαλαισία	22.679,7	19,18	Μαλαισία	35.504,9	13,06
Η.Π.Α.	21.590,0	18,26	Η.Π.Α.	27.635,2	10,17
Χονγκ Κονγκ	10.132,5	8,57	Χονγκ Κονγκ	27.293,9	10,04
Ιαπωνία	9.224,6	7,80	Κίνα	26.491,3	9,75
Ταϊλάνδη	6.828,2	5,77	Ινδονησία	24.881,0	9,15
Γερμανία	4.000,3	3,38	Ιαπωνία	14.857,4	5,47
Ν. Κορέα	3.245,1	2,74	Ταϊλάνδη	11.302,1	4,16

Ολλανδία	3.149,5	2,66	Αυστραλία	10.192,2	3,75
Ην. Βασίλειο	3.072,3	2,60	Ν. Κορέα	8.739,9	3,22
Κίνα	2.760,9	2,33	Ινδία	7.662,3	2,82
Αυστραλία	2.593,8	2,19	Ηνωμένο Βασίλειο	7.268,3	2,67
Γαλλία	2.013,5	1,70	Γερμανία	6.561,3	2,41
Φιλιππίνες	1.929,2	1,63	Βιετνάμ	5.457,8	2,01
Ινδία	1.878,6	1,59	Ολλανδία	5.438,6	2,00
Βιετνάμ	1.791,2	1,51	Φιλιππίνες	5.080,6	1,87
Μπρουνέι Νταρουσαλάμ	1.466,7	1,24	Γαλλία	3.526,3	1,30
Ιρλανδία	1.205,3	1,02	Η.Α.Ε.	3.179,1	1,17
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>99.561,4</i>	<i>84,19</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>231.072,2</i>	<i>85,01</i>
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>118.263,2</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>271.809,2</i>	
Μαλαισία			Μαλαισία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	21.183,2	27,49	Ιαπωνία	17.341,0	13,22
Η.Π.Α.	12.546,3	16,28	Η.Π.Α.	16.434,4	12,53
Σιγκαπούρη	9.607,8	12,47	Κίνα	15.883,6	12,11
Γερμανία	3.434,9	4,46	Σιγκαπούρη	15.313,9	11,68
Ν. Κορέα	3.178,3	4,13	Ταϊλάνδη	7.168,0	5,47
Γαλλία	2.361,2	3,06	Ν. Κορέα	7.062,0	5,39
Ην. Βασίλειο	2.186,4	2,84	Γερμανία	5.744,2	4,38
Αυστραλία	2.109,6	2,74	Ινδονησία	4.955,4	3,78
Ταϊλάνδη	2.047,6	2,66	Χονγκ Κονγκ	3.450,6	2,63
Κίνα	1.715,1	2,23	Φιλιππίνες	2.902,5	2,21
Χονγκ Κονγκ	1.673,3	2,17	Αυστραλία	2.423,3	1,85
Ελβετία	1.392,0	1,81	Σαουδική Αραβία	2.331,0	1,78
Ινδονησία	1.219,9	1,58	Γαλλία	2.101,1	1,60
Ιταλία	982,6	1,28	Ηνωμένο Βασίλειο	1.857,4	1,42
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>65.638,2</i>	<i>85,19</i>	Βιετνάμ	1.413,9	1,08
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>77.045,6</i>		Ινδία	1.331,3	1,02
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>107.713,6</i>	<i>82,14</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>131.127,0</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	15.278,6	20,71	Η.Π.Α.	30.186,5	18,79
Σιγκαπούρη	14.990,0	20,32	Σιγκαπούρη	24.757,8	15,41
Ιαπωνία	9.352,2	12,68	Ιαπωνία	14.244,8	8,87
Χονγκ Κονγκ	3.947,8	5,35	Κίνα	11.638,3	7,24
Ην. Βασίλειο	2.984,7	4,05	Ταϊλάνδη	8.499,3	5,29
Ταϊλάνδη	2.894,7	3,92	Χονγκ Κονγκ	7.950,8	4,95
Γερμανία	2.363,7	3,20	Ολλανδία	5.846,1	3,64
Ν. Κορέα	2.058,8	2,79	Ν. Κορέα	5.808,4	3,62
Κίνα	1.956,0	2,65	Ινδία	5.124,3	3,19
Ολλανδία	1.796,8	2,44	Αυστραλία	4.558,9	2,84
Αυστραλία	1.126,6	1,53	Ινδονησία	4.069,2	2,53
Ινδονησία	973,6	1,32	Γερμανία	3.485,0	2,17
Ινδία	831,2	1,13	Ηνωμένο Βασίλειο	2.922,9	1,82
Βέλγιο	793,3	1,08	Η.Α.Ε.	2.266,6	1,41
Γαλλία	738,9	1,00	Γαλλία	2.191,8	1,36
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>62.086,9</i>	<i>84,15</i>	Φιλιππίνες	2.175,3	1,35

Σύνολο Εξαγωγών	73.778,2		Βιετνάμ	1.760,3	1,10
			Μερικό Σύνολο	137.486,3	85,57
			Σύνολο Εξαγωγών	160.669,2	
Ταϊλάνδη			Ταϊλάνδη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	21.622,2	30,55	Ιαπωνία	25.842,6	20,10
Η.Π.Α.	8.509,8	12,02	Κίνα	13.617,2	10,59
Σιγκαπούρη	4.161,4	5,88	Η.Π.Α.	8.674,6	6,75
Γερμανία	3.749,1	5,30	Μαλαισία	8.462,1	6,58
Μαλαισία	3.234,3	4,57	Η.Α.Ε.	7.190,5	5,59
Ν. Κορέα	2.474,1	3,50	Σιγκαπούρη	5.725,8	4,45
Κίνα	2.094,6	2,96	Ν. Κορέα	5.088,1	3,96
Γαλλία	1.946,6	2,75	Σαουδική Αραβία	4.251,8	3,31
Ην. Βασίλειο	1.455,5	2,06	Ινδονησία	3.463,3	2,69
Αυστραλία	1.321,0	1,87	Αυστραλία	3.437,1	2,67
Ρωσία	1.264,6	1,79	Γερμανία	3.283,5	2,55
Ιταλία	1.086,8	1,54	Ομάν	2.787,4	2,17
Ελβετία	979,2	1,38	Μυανμάρ	2.341,4	1,82
Χονγκ Κονγκ	745,8	1,05	Φιλιππίνες	2.135,7	1,66
Μερικό Σύνολο	54.645,0	77,20	Ινδία	1.622,6	1,26
Σύνολο Εισαγωγών	70.780,8		Κατάρ	1.558,6	1,21
			Χονγκ Κονγκ	1.558,3	1,21
			Ιταλία	1.493,0	1,16
			Γαλλία	1.477,4	1,15
			Ταϊλάνδη	1.453,3	1,13
			Ελβετία	1.324,1	1,03
			Ηνωμένο Βασίλειο	1.308,0	1,02
			Μερικό Σύνολο	108.096,4	84,07
			Σύνολο Εισαγωγών	128.584,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	10.078,3	17,86	Η.Π.Α.	19.647,0	15,05
Ιαπωνία	9.475,4	16,79	Ιαπωνία	16.542,5	12,67
Σιγκαπούρη	7.919,1	14,03	Κίνα	11.774,2	9,02
Χονγκ Κονγκ	2.920,8	5,18	Σιγκαπούρη	8.425,9	6,45
Ολλανδία	1.801,2	3,19	Χονγκ Κονγκ	7.214,6	5,53
Κίνα	1.640,1	2,91	Μαλαισία	6.665,0	5,10
Γερμανία	1.638,1	2,90	Αυστραλία	4.371,2	3,35
Ην. Βασίλειο	1.618,9	2,87	Ηνωμένο Βασίλειο	3.424,8	2,62
Μαλαισία	1.554,1	2,75	Ινδονησία	3.335,2	2,55
Η.Α.Ε.	1.008,6	1,79	Ολλανδία	3.256,9	2,49
Γαλλία	977,9	1,73	Βιετνάμ	3.092,0	2,37
Ινδονησία	811,3	1,44	Ν. Κορέα	2.661,3	2,04
Ν. Κορέα	800,1	1,42	Φιλιππίνες	2.594,4	1,99
Αυστραλία	777,6	1,38	Γερμανία	2.341,6	1,79
Βέλγιο	744,9	1,32	Ινδία	1.810,7	1,39
Καναδάς	613,0	1,09	Ιταλία	1.498,1	1,15
Ιταλία	572,3	1,01	Γαλλία	1.487,3	1,14
Μερικό Σύνολο	44.951,70	79,65	Η.Α.Ε.	1.480,3	1,13
Σύνολο Εξαγωγών	56.439,40		Βέλγιο	1.441,1	1,10

			Μερικό Σύνολο	103.064,1	78,93
			Σύνολο Εξαγωγών	130.580,0	
Καμπότζη			Καμπότζη		
Εισαγωγές	1997	%	Εισαγωγές	2006	%
Ταϊλάνδη	198,1	17,82	Χονγκ Κονγκ	541,2	18,11
Ελβετία	133,3	11,99	Κίνα	524,6	17,55
Σιγκαπούρη	114,9	10,34	Ταϊλάνδη	415,6	13,90
Βιετνάμ	107,8	9,70	Βιετνάμ	270,3	9,04
Ιαπωνία	83,7	7,53	Σιγκαπούρη	157,0	5,25
Χονγκ Κονγκ	67,1	6,04	Ν. Κορέα	146,3	4,89
Μαλαισία	59,7	5,37	Ιαπωνία	129,8	4,34
Κίνα	56,6	5,09	Μαλαισία	89,5	2,99
Ν. Κορέα	50,8	4,57	Ινδονησία	85,5	2,86
Γαλλία	41,4	3,72	Γαλλία	47,5	1,59
Η.Π.Α.	26,8	2,41	Μερικό Σύνολο	2.407,3	80,53
Ινδονησία	14,7	1,32	Σύνολο Εισαγωγών	2.989,2	
Ην. Βασίλειο	14,1	1,27			
Αυστραλία	11,2	1,01			
Μερικό Σύνολο	980,20	88,17			
Σύνολο Εισαγωγών	1.111,70				
Εξαγωγές	1997	%	Εξαγωγές	2006	%
Βιετνάμ	156,90	25,25	Η.Π.Α.	1.901,5	53,32
Ταϊλάνδη	131,50	21,17	Χονγκ Κονγκ	543,3	15,23
Η.Π.Α.	85,70	13,79	Γερμανία	233,8	6,56
Σιγκαπούρη	73,90	11,89	Ηνωμένο Βασίλειο	153,2	4,30
Κίνα	45,60	7,34	Σιγκαπούρη	139,0	3,90
Ην. Βασίλειο	31,30	5,04	Καναδάς	115,3	3,23
Γερμανία	17,90	2,88	Ισπανία	85,7	2,40
Χονγκ Κονγκ	12,70	2,04	Βιετνάμ	75,1	2,11
Μαλαισία	10,90	1,75	Γαλλία	55,3	1,55
Γαλλία	9,70	1,56	Μερικό Σύνολο	3.302,2	92,59
Ιαπωνία	6,30	1,01	Σύνολο Εξαγωγών	3.566,4	
Μερικό Σύνολο	582,40	93,74			
Σύνολο Εξαγωγών	621,30				
Βιετνάμ			Βιετνάμ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Σιγκαπούρη	1.425,2	17,48	Κίνα	7.391,3	16,46
Ν. Κορέα	1.253,5	15,37	Σιγκαπούρη	6.273,9	13,98
Ιαπωνία	915,7	11,23	Ιαπωνία	4.702,1	10,47
Ταϊλάνδη	439,7	5,39	Ν. Κορέα	3.908,4	8,71
Χονγκ Κονγκ	430,6	5,28	Ταϊλάνδη	3.034,4	6,76
Κίνα	329,7	4,04	Μαλαισία	1.482,0	3,30
Γαλλία	276,6	3,39	Χονγκ Κονγκ	1.440,8	3,21
Μαλαισία	190,5	2,34	Ελβετία	1.357,2	3,02
Η.Π.Α.	190,5	2,34	Αυστραλία	1.099,7	2,45
Ινδονησία	190,0	2,33	Ινδονησία	1.012,8	2,26
Γερμανία	175,5	2,15	Η.Π.Α.	987,8	2,20
Ρωσία	144,8	1,78	Γερμανία	914,5	2,04

Αυστραλία	100,6	1,23	Ινδία	880,3	1,96
Λάος	84,0	1,03	Ρωσία	455,8	1,02
Μερικό Σύνολο	6.146,9	75,37	Μερικό Σύνολο	34.941,0	77,84
Σύνολο Εισαγωγών	8.155,4		Σύνολο Εισαγωγών	44.891,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	1.461,0	26,81	Η.Π.Α.	7.850,4	19,71
Σιγκαπούρη	689,8	12,66	Ιαπωνία	5.240,1	13,16
Κίνα	361,9	6,64	Αυστραλία	3.688,9	9,26
Χονγκ Κονγκ	256,7	4,71	Κίνα	3.242,8	8,14
Ν. Κορέα	235,3	4,32	Σιγκαπούρη	1.658,8	4,17
Γερμανία	218,0	4,00	Γερμανία	1.445,3	3,63
Η.Π.Α.	169,7	3,11	Μαλαισία	1.216,6	3,05
Γαλλία	169,1	3,10	Ηνωμένο Βασίλειο	1.179,7	2,96
Μαλαισία	110,5	2,03	Ινδονησία	957,9	2,41
Ταϊλάνδη	101,3	1,86	Ταϊλάνδη	897,6	2,25
Καμπότζη	94,6	1,74	Ολλανδία	857,4	2,15
Ρωσία	80,8	1,48	Ν. Κορέα	842,9	2,12
Ολλανδία	79,7	1,46	Γαλλία	799,0	2,01
Ην. Βασίλειο	74,6	1,37	Φιλιππίνες	782,8	1,97
Ελβετία	61,8	1,13	Καμπότζη	780,6	1,96
Ιταλία	57,1	1,05	Βέλγιο	687,5	1,73
Αυστραλία	55,3	1,01	Ιταλία	653,1	1,64
Μερικό Σύνολο	4.277,2	78,50	Ισπανία	558,0	1,40
Σύνολο Εξαγωγών	5.448,9		Χονγκ Κονγκ	453,0	1,14
			Καναδάς	440,5	1,11
			Ρωσία	413,2	1,04
			Μερικό Σύνολο	34.646,1	86,99
			Σύνολο Εξαγωγών	39.826,2	
Λάος			Λάος		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ταϊλάνδη	287,8	48,88	NDA		
Ιαπωνία	48,8	8,29			
Βιετνάμ	23,9	4,06			
Κίνα	21,5	3,65			
Σιγκαπούρη	15,7	2,67			
Χονγκ Κονγκ	7,50	1,27			
Γαλλία	6,2	1,05			
Μερικό Σύνολο	411,4	69,87			
Σύνολο Εισαγωγών	588,8				
			Μερικό Σύνολο		
			Σύνολο Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Βιετνάμ	87,7	28,18	NDA		
Ταϊλάνδη	83,3	26,77			
Γερμανία	12,70	4,08			
Γαλλία	11,10	3,57			
Κίνα	8,80	2,83			
Ολλανδία	5,40	1,74	Μερικό Σύνολο		

Η.Π.Α.	5,30	1,70	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		
Ιαπωνία	5,30	1,70			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>219,6</i>	<i>70,57</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>311,2</i>				
Μιανμάρ			Μιανμάρ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	346,3	19,05	NDA		
Σιγκαπούρη	214,5	11,80			
Κίνα	179,9	9,90			
Ταϊλάνδη	146,5	8,06			
Μαλαισία	138,0	7,59			
Ν. Κορέα	69,7	3,83			
Ινδονησία	56,5	3,11			
Ινδία	54,5	3,00			
Χονγκ Κονγκ	44,6	2,45			
Γερμανία	23,5	1,29			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.274,0</i>	<i>70,09</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.817,7</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Σιγκαπούρη	155,9	16,35	NDA		
Ινδονησία	148,7	15,59			
Ινδία	122,7	12,86			
Ταϊλάνδη	95,8	10,04			
Κίνα	49,0	5,14			
Η.Π.Α.	48,2	5,05			
Χονγκ Κονγκ	47,5	4,98			
Ιαπωνία	46,2	4,84			
Μαλαισία	18,0	1,89			
Πακιστάν	14,4	1,51			
Σρι Λάνκα	11,8	1,24			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>758,2</i>	<i>79,49</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>953,8</i>		<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		
Μπαγκλαντές			Μπαγκλαντές		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Χονγκ Κονγκ	619,3	11,39	Κίνα	2.570,7	16,39
Ινδία	615,2	11,31	Ινδία	1.875,7	11,96
Κίνα	472,0	8,68	Κουβέιτ	1.457,6	9,29
Ν. Κορέα	462,4	8,50	Ιαπωνία	888,4	5,66
Σιγκαπούρη	423,4	7,79	Ν. Κορέα	664,2	4,23
Ιαπωνία	336,1	6,18	Ινδονησία	631,7	4,03
Η.Π.Α.	291,4	5,36	Μαλαισία	559,6	3,57
Πακιστάν	215,3	3,96	Σιγκαπούρη	503,8	3,21
Γερμανία	133,0	2,45	Η.Π.Α.	484,9	3,09
Ινδονησία	91,7	1,69	Ουζμπεκιστάν	439,8	2,80
Ταϊλάνδη	88,8	1,63	Γερμανία	425,9	2,71
Αυστραλία	82,8	1,52	Ταϊλάνδη	422,7	2,69
Ην. Βασίλειο	82,5	1,52	Ρωσία	324,5	2,07
Ιταλία	77,6	1,43	Ηνωμένο Βασίλειο	275,4	1,76
Γαλλία	68,9	1,27	Αργεντινή	264,8	1,69
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.060,4</i>	<i>74,66</i>	Χονγκ Κονγκ	244,6	1,56

Σύνολο Εισαγωγών	5.438,4		Σουηδία	242,1	1,54
			Βραζιλία	216,7	1,38
			Σαουδική Αραβία	207,6	1,32
			Ιταλία	202,6	1,29
			Η.Α.Ε.	194,9	1,24
			Καναδάς	179,0	1,14
			Αυστραλία	172,5	1,10
			Μερικό Σύνολο	13.449,7	85,73
			Σύνολο Εισαγωγών	15.688,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.204,8	35,36	Η.Π.Α.	3123,2	26,70
Ην. Βασίλειο	279,9	8,21	Γερμανία	1758,1	15,03
Γερμανία	258,5	7,59	Ηνωμένο Βασίλειο	1050,6	8,98
Γαλλία	200,1	5,87	Κίνα	776,7	6,64
Ιταλία	193,1	5,67	Γαλλία	708,8	6,06
Βέλγιο	125,1	3,67	Ιταλία	476,1	4,07
Χονγκ Κονγκ	117,4	3,45	Ισπανία	451,4	3,86
Ολλανδία	115,1	3,38	Καναδάς	420,7	3,60
Ιαπωνία	111,1	3,26	Βέλγιο	399,9	3,42
Καναδάς	64,7	1,90	Ολλανδία	385,2	3,29
Σιγκαπούρη	60,4	1,77	Ινδία	257,9	2,20
Κίνα	47,6	1,40	Σουηδία	165,1	1,41
Ισπανία	43,1	1,26	Τουρκία	138,2	1,18
Σουηδία	39,8	1,17	Ιαπωνία	133,1	1,14
Δανία	37,0	1,09	Χονγκ Κονγκ	128,3	1,10
Πακιστάν	35,3	1,04	Μερικό Σύνολο	10373,3	88,69
Μερικό Σύνολο	2.933,0	86,08	Σύνολο Εξαγωγών	11696,7	
Σύνολο Εξαγωγών	3.407,2				
Μπουτάν			Μπουτάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ινδία	81,6	72,21	Ινδία	287,6	68,66
Ιαπωνία	12,8	11,33	Ινδονησία	29,3	6,99
Σιγκαπούρη	6,0	5,31	Ρωσία	19,3	4,61
Δανία	3,5	3,10	Σιγκαπούρη	11,4	2,72
Γερμανία	2,2	1,95	Ν. Κορέα	10,1	2,41
Ταϊλάνδη	1,9	1,68	Ιαπωνία	8,7	2,08
Ην. Βασίλειο	1,8	1,59	Μαλαισία	7,8	1,86
Μερικό Σύνολο	109,8	97,17	Κίνα	6,2	1,48
Σύνολο Εισαγωγών	113,0		Ταϊλάνδη	5,7	1,36
			Γερμανία	4,4	1,05
			Μερικό Σύνολο	390,5	93,22
			Σύνολο Εισαγωγών	418,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ινδία	95,2	91,98	Ινδία	319,4	77,17
Μπαγκλαντές	6,2	5,99	Κίνα	63,2	15,27
Ιαπωνία	1,1	1,06	Σιγκαπούρη	12,9	3,12
Μερικό Σύνολο	102,5	99,03	Μπαγκλαντές	10,4	2,51
Σύνολο	103,5		Ταϊλάνδη	6,2	1,50

<i>Εξαγωγών</i>					
				<i>Μερικό Σύνολο</i>	412,1 99,57
				<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	413,9
Νεπάλ			Νεπάλ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2009	%
Ινδία	416,4	32,23	NDA		
Χονγκ Κονγκ	218,3	16,90			
Σιγκαπούρη	218,1	16,88			
Κίνα	65,6	5,08			
Ιαπωνία	64,0	4,95			
Γερμανία	35,0	2,71			
Νέα Ζηλανδία	27,9	2,16			
Μπαχρέιν	20,7	1,60			
Η.Α.Ε.	19,7	1,52			
Μπαγκλαντές	17,6	1,36			
Ην. Βασίλειο	16,5	1,28	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
Ν. Κορέα	16,4	1,27	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>		
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.136,2</i>	<i>87,95</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.291,9</i>				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2009	%
Γερμανία	131,2	36,53	NDA		
Η.Π.Α.	103,0	28,67			
Ινδία	67,5	18,79			
Ελβετία	9,3	2,59			
Ιταλία	7,2	2,00			
Ην. Βασίλειο	6,6	1,84	<i>Μερικό Σύνολο</i>		
Βέλγιο	5,5	1,53	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>		
Κίνα	5,4	1,50			
Αυστρία	4,0	1,11			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>339,7</i>	<i>94,57</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>359,2</i>				
Ινδία			Ινδία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	3.829,7	10,47	Κίνα	15.639,1	8,78
Γερμανία	3.137,4	8,57	Η.Π.Α.	11.321,5	6,35
Ιαπωνία	2.462,0	6,73	Σαουδική Αραβία	10.783,1	6,05
Ην. Βασίλειο	1.901,9	5,20	Η.Α.Ε.	7.507,4	4,21
Βέλγιο	1.690,8	4,62	Ελβετία	7.910,2	4,44
Σαουδική Αραβία	1.367,2	3,74	Γερμανία	7.187,5	4,03
Η.Α.Ε.	1.247,2	3,41	Αυστραλία	6.502,2	3,65
Αυστραλία	1.019,6	2,79	Ιράν	5.918,1	3,32
Ελβετία	996,7	2,72	Ν. Κορέα	4.891,8	2,74
Ιταλία	905,5	2,47	Σιγκαπούρη	5.184,6	2,91
Μαλαισία	896,8	2,45	Ιαπωνία	4.743,5	2,66
Σιγκαπούρη	853,4	2,33	Βέλγιο	4.159,8	2,33
Ρωσία	822,8	2,25	Νιγηρία	5.682,2	3,19
Ν. Κορέα	813,4	2,22	Ηνωμένο Βασίλειο	4.030,8	2,26
Κουβέιτ	813,3	2,22	Μαλαισία	4.655,9	2,61
Κίνα	810,1	2,21	Κουβέιτ	4.572,9	2,57

Γαλλία	770,8	2,11	Ινδονησία	3.610,4	2,03
Νιγηρία	768,0	2,10	Ιράκ	4.482,4	2,52
Ιράν	582,1	1,59	Γαλλία	4.388,4	2,46
Ολλανδία	551,7	1,51	Ν. Αφρική	2.507,0	1,41
Ινδονησία	460,1	1,26	Χονγκ Κονγκ	2.472,4	1,39
Χονγκ Κονγκ	387,1	1,06	Ιταλία	2.433,2	1,37
Καναδάς	380,4	1,04	Ρωσία	1.900,9	1,07
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>27.468,0</i>	<i>75,07</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>132.485,3</i>	<i>74,34</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>36.592,1</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>178.212,4</i>	
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	5.505,0	17,37	Η.Π.Α.	18.705,5	15,43
Ιαπωνία	2.208,9	6,97	Η.Α.Ε.	11.451,6	9,45
Ην. Βασίλειο	2.006,7	6,33	Κίνα	7.829,2	6,46
Γερμανία	1.971,4	6,22	Σιγκαπούρη	6.127,2	5,06
Χονγκ Κονγκ	1.815,9	5,73	Ηνωμένο Βασίλειο	5.383,8	4,44
Η.Α.Ε.	1.424,0	4,49	Χονγκ Κονγκ	4.478,3	3,69
Βέλγιο	1.119,6	3,53	Γερμανία	3.851,7	3,18
Μπαγκλαντές	1.045,9	3,30	Ιταλία	3.386,2	2,79
Ρωσία	1.041,8	3,29	Βέλγιο	3.326,6	2,74
Ιταλία	1.010,9	3,19	Ιαπωνία	2.804,2	2,31
Σιγκαπούρη	898,9	2,84	Ολλανδία	2.470,3	2,04
Ολλανδία	766,7	2,42	Σαουδική Αραβία	2.329,9	1,92
Γαλλία	744,7	2,35	Ν. Κορέα	2.322,0	1,92
Ινδονησία	660,4	2,08	Γαλλία	2.158,6	1,78
Σαουδική Αραβία	480,8	1,52	Σρι Λάνκα	2.105,0	1,74
Ταϊλάνδη	471,5	1,49	Ν. Αφρική	2.094,4	1,73
Ν. Κορέα	446,9	1,41	Ισπανία	1.889,1	1,56
Ισπανία	414,9	1,31	Ινδονησία	1.869,8	1,54
Σρι Λάνκα	400,5	1,26	Μπαγκλαντές	1.667,8	1,38
Μαλαισία	392,0	1,24	Ιράν	1.617,3	1,33
Αυστραλία	374,5	1,18	Βραζιλία	1.498,1	1,24
Ν. Αφρική	337,8	1,07	Ταϊλάνδη	1.351,0	1,11
Κίνα	331,7	1,05	Μαλαισία	1.331,4	1,10
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>25.871,4</i>	<i>81,62</i>	Ισραήλ	1.296,3	1,07
<i>Σύνολο</i>	<i>31.698,6</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>93.345,3</i>	<i>77,02</i>
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>121.200,6</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Σρι Λάνκα			Σρι Λάνκα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	499,0	10,47	Ινδία	1.805,1	18,47
Ινδία	469,0	9,84	Σιγκαπούρη	981,9	10,05
Χονγκ Κονγκ	357,0	7,49	Κίνα	779,7	7,98
Ν. Κορέα	348,0	7,30	Ιράν	719,7	7,36
Σιγκαπούρη	250,0	5,24	Χονγκ Κονγκ	659,1	6,74
Ην. Βασίλειο	243,0	5,10	Ιαπωνία	449,6	4,60
Μαλαισία	213,0	4,47	Μαλαισία	432,7	4,43
Η.Π.Α.	173,0	3,63	Ηνωμένο Βασίλειο	300,7	3,08
Γερμανία	167,0	3,50	Βέλγιο	241,1	2,47
Κίνα	161,0	3,38	Ινδονησία	224,8	2,30
Βέλγιο	150,0	3,15	Γερμανία	222,8	2,28
Ταϊλάνδη	114,0	2,39	Καναδάς	210,8	2,16

Ινδονησία	97,0	2,03	Ταϊλάνδη	203,0	2,08
Αυστραλία	89,0	1,87	Η.Π.Α.	200,6	2,05
Ελβετία	88,0	1,85	Η.Α.Ε.	186,4	1,91
Ιράν	86,0	1,80	Ν. Κορέα	186,3	1,91
Ολλανδία	85,0	1,78	Σαουδική Αραβία	163,5	1,67
Βραζιλία	83,0	1,74	Ιταλία	157,6	1,61
Σαουδική Αραβία	82,0	1,72	Πακιστάν	146,6	1,50
Η.Α.Ε.	73,0	1,53	Γαλλία	140,1	1,43
Ιταλία	64,0	1,34	Νέα Ζηλανδία	137,1	1,40
Νέα Ζηλανδία	60,0	1,26	Ελβετία	124,4	1,27
Γαλλία	59,0	1,24	Σουηδία	113,6	1,16
Πακιστάν	52,0	1,09	Αυστραλία	104,2	1,07
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.062,0</i>	<i>85,21</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>8.891,4</i>	<i>90,98</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>4.767,0</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>9.773,1</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.354,0	35,54	Η.Π.Α.	2.002,4	29,62
Ην. Βασίλειο	345,0	9,06	Ηνωμένο Βασίλειο	878,9	13,00
Γερμανία	254,0	6,67	Ινδία	489,0	7,23
Βέλγιο	219,0	5,75	Βέλγιο	334,9	4,95
Ιαπωνία	200,0	5,25	Γερμανία	328,5	4,86
Ολλανδία	140,0	3,67	Ιταλία	257,7	3,81
Ρωσία	91,0	2,39	Ρωσία	188,0	2,78
Γαλλία	86,0	2,26	Η.Α.Ε.	172,6	2,55
Σιγκαπούρη	73,0	1,92	Ιαπωνία	162,6	2,41
Ιταλία	72,0	1,89	Γαλλία	154,2	2,28
Χονγκ Κονγκ	58,0	1,52	Ολλανδία	121,4	1,80
Η.Α.Ε.	55,0	1,44	Ιράν	83,3	1,23
Καναδάς	49,0	1,29	Συρία	82,5	1,22
Πακιστάν	43,0	1,13	Καναδάς	77,0	1,14
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.039,0</i>	<i>79,76</i>	Σιγκαπούρη	73,7	1,09
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>3.810,0</i>		Χονγκ Κονγκ	71,6	1,06
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.478,3</i>	<i>81,04</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>6.760,0</i>	
Πακιστάν			Πακιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	1.254,0	10,71	Η.Α.Ε.	3.408,4	11,43
Η.Π.Α.	1.093,2	9,34	Σαουδική Αραβία	3.033,2	10,17
Μαλαισία	988,2	8,44	Κίνα	2.914,9	9,77
Γερμανία	734,6	6,28	Η.Π.Α.	1.885,8	6,32
Κουβέιτ	668,3	5,71	Κουβέιτ	1.881,2	6,31
Ιταλία	585,1	5,00	Ιαπωνία	1.872,4	6,28
Σαουδική Αραβία	584,0	4,99	Γερμανία	1.190,3	3,99
Η.Α.Ε.	562,1	4,80	Ινδία	1.115,0	3,74
Ην. Βασίλειο	553,9	4,73	Ινδονησία	808,9	2,71
Κίνα	515,3	4,40	Μαλαισία	765,8	2,57
Ελβετία	366,3	3,13	Ηνωμένο Βασίλειο	742,3	2,49
Ν. Κορέα	350,3	2,99	Κατάρ	642,8	2,16
Γαλλία	257,0	2,20	Ταϊλάνδη	625,5	2,10
Σιγκαπούρη	225,0	1,92	Ν. Κορέα	614,1	2,06

Ιράν	191,1	1,63	Ιταλία	547,5	1,84
Αυστραλία	164,8	1,41	Σιγκαπούρη	519,6	1,74
Ολλανδία	153,0	1,31	Σουηδία	499,8	1,68
Καναδάς	130,0	1,11	Ιράν	443,2	1,49
Κένυα	123,9	1,06	Ελβετία	423,1	1,42
Ινδονησία	119,1	1,02	Φινλανδία	409,0	1,37
Βέλγιο	116,8	1,00	Καναδάς	396,0	1,33
Μερικό Σύνολο	9.736,0	83,19	Ρωσία	392,1	1,31
Σύνολο	11.703,6		Γαλλία	369,3	1,24
Εισαγωγών					
			Μερικό Σύνολο	25.500,2	85,50
			Σύνολο	29.825,8	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.230,8	15,09	Η.Π.Α.	4.343,4	25,65
Χονγκ Κονγκ	617,5	7,57	Η.Α.Ε.	1.241,8	7,33
Γερμανία	561,6	6,88	Αφγανιστάν	991,5	5,86
Ιαπωνία	552,4	6,77	Ηνωμένο Βασίλειο	935,9	5,53
Ην. Βασίλειο	529,1	6,49	Γερμανία	697,5	4,12
Η.Α.Ε.	374,0	4,58	Χονγκ Κονγκ	678,7	4,01
Ν. Κορέα	277,4	3,40	Ιταλία	621,6	3,67
Γαλλία	274,6	3,37	Κίνα	506,6	2,99
Ολλανδία	271,9	3,33	Ισπανία	476,3	2,81
Ιταλία	235,9	2,89	Ολλανδία	433,9	2,56
Σαουδική Αραβία	229,6	2,81	Γαλλία	349,0	2,06
Βέλγιο	206,1	2,53	Βέλγιο	340,9	2,01
Μπαγκλαντές	154,7	1,90	Τουρκία	339,2	2,00
Καναδάς	144,4	1,77	Ινδία	326,7	1,93
Τουρκία	136,5	1,67	Σαουδική Αραβία	309,0	1,82
Ισπανία	129,9	1,59	Ν. Αφρική	294,4	1,74
Ιράν	124,7	1,53	Μπαγκλαντές	266,8	1,58
Κίνα	121,2	1,49	Καναδάς	211,6	1,25
Ινδονησία	108,4	1,33	Ιράν	178,8	1,06
Σιγκαπούρη	95,1	1,17	Σρι Λάνκα	177,6	1,05
Αυστραλία	92,4	1,13	Ν. Κορέα	177,5	1,05
Μερικό Σύνολο	6.468,2	79,29	Μερικό Σύνολο	13.898,7	82,08
Σύνολο	8.157,9		Σύνολο	16.932,9	
Εξαγωγών			Εξαγωγών		
Αφγανιστάν			Αφγανιστάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
NDA			Ιαπωνία	414,0	18,67
			Πακιστάν	394,0	17,76
			Κίνα	317,0	14,29
			Ρωσία	227,0	10,23
			Ουζμπεκιστάν	204,0	9,20
			Ιράν	194,0	8,75
			Ινδία	68,0	3,07
			Ν. Κορέα	64,0	2,89
			Γερμανία	61,0	2,75
			Η.Π.Α.	58,0	2,61
			Καζακιστάν	49,0	2,21
			Γαλλία	41,0	1,85
			Κένυα	34,0	1,53

			Τουρκμενιστάν	30,0	1,35
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	2.155,0	97,16
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	2.218,0	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
NDA			Πακιστάν	298,0	81,64
			Ινδία	23,0	6,30
			Ρωσία	13,0	3,56
			Γερμανία	7,0	1,92
			Φινλανδία	5,0	1,37
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	346,0	94,79
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	365,0	
Ιράν			Ιράν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Γερμανία	1.777,4	14,44	Η.Α.Ε.	7.276,2	18,81
Ιαπωνία	886,4	7,20	Γερμανία	5.105,2	13,20
Βέλγιο	662,9	5,38	Γαλλία	2.703,2	6,99
Αργεντινή	543,6	4,41	Κίνα	2.364,5	6,11
Ιταλία	535,1	4,35	Ιταλία	2.351,4	6,08
Ελβετία	509,3	4,14	Ν. Κορέα	2.093,4	5,41
Ην. Βασίλειο	504,9	4,10	Ελβετία	1.217,1	3,15
Γαλλία	497,6	4,04	Σουηδία	1.186,3	3,07
Η.Π.Α.	475,5	3,86	Ιαπωνία	1.174,4	3,04
Καναδάς	457,5	3,72	Ρωσία	1.051,7	2,72
Η.Α.Ε.	441,3	3,58	Ηνωμένο Βασίλειο	1.024,8	2,65
Αυστραλία	412,1	3,35	Ινδία	1.009,5	2,61
Ρωσία	372,0	3,02	Τουρκία	856,1	2,21
Ν. Κορέα	341,8	2,78	Βραζιλία	828,4	2,14
Ολλανδία	281,1	2,28	Ολλανδία	827,8	2,14
Τουρκία	240,1	1,95	Βέλγιο	731,8	1,89
Κίνα	232,4	1,89	Αυστρία	680,4	1,76
Βραζιλία	227,0	1,84	Ουκρανία	555,0	1,44
Ταϊλάνδη	224,6	1,82	Σιγκαπούρη	509,5	1,32
Ινδία	222,2	1,80	Μερικό Σύνολο	33.546,7	86,74
Αζερμπαϊτζάν	212,1	1,72	Σύνολο Εισαγωγών	38.674,7	
Ινδονησία	204,7	1,66			
Αυστρία	189,1	1,54			
Ισπανία	154,2	1,25			
Μερικό Σύνολο	10.604,9	86,13			
Σύνολο Εισαγωγών	12.313,0				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Ιαπωνία	2.774,9	15,11	Ιαπωνία	17.038,1	28,39
Ιταλία	1.586,9	8,64	Ιταλία	6.191,6	10,32
Ην. Βασίλειο	1.439,0	7,84	Γαλλία	4.318,8	7,20
Ν. Κορέα	1.107,8	6,03	Η.Α.Ε.	1.453,4	2,42
Ν. Αφρική	873,3	4,76	Ολλανδία	1.049,8	1,75
Γαλλία	847,8	4,62	Ιράκ	917,6	1,53
Ελλάδα	839,1	4,57	Ινδία	640,1	1,07
Η.Α.Ε.	808,5	4,40	Γερμανία	637,3	1,06
Γερμανία	783,2	4,27	Μερικό Σύνολο	32.246,7	53,73

Ισπανία	781,4	4,26	Σύνολο Εξαγωγών	60.012,0	
Η.Π.Α.	761,7	4,15			
Τουρκία	760,9	4,14			
Ινδία	555,2	3,02			
Βέλγιο	536,0	2,92			
Σιγκαπούρη	392,4	2,14			
Πορτογαλία	304,6	1,66			
Βραζιλία	276,7	1,51			
Σουηδία	243,4	1,33			
Κίνα	216,4	1,18			
Αζερμπαϊτζάν	193,9	1,06			
Μερικό Σύνολο	16.083,1	87,60			
Σύνολο Εξαγωγών	18.360,0				
Κουβέιτ			Κουβέιτ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	1.255,2	16,11	NDA		
Γαλλία	868,0	11,14			
Ιαπωνία	728,7	9,35			
Γερμανία	564,7	7,25			
Σαουδική Αραβία	475,3	6,10			
Ην. Βασίλειο	466,9	5,99			
Ιταλία	459,6	5,90			
Ινδία	225,0	2,89			
Κίνα	179,3	2,30			
Η.Α.Ε.	171,8	2,21			
Ν. Κορέα	152,3	1,96			
Τουρκία	140,7	1,81			
Ολλανδία	115,1	1,48			
Ισπανία	113,8	1,46			
Καναδάς	107,3	1,38			
Ταϊλάνδη	101,9	1,31			
Μαλαισία	101,7	1,31			
Ελβετία	94,8	1,22			
Αυστραλία	89,5	1,15	Μερικό Σύνολο		
Ιράν	82,6	1,06	Σύνολο Εισαγωγών		
Βραζιλία	78,0	1,00			
Μερικό Σύνολο	6.572,2	84,37			
Σύνολο Εισαγωγών	7.789,8				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
		0,00	NDA		
All countries below 1%		0,00			
		0,00			
		0,00			
		0,00			
		0,00			
Μερικό Σύνολο	0,0	0,00			
Σύνολο Εξαγωγών	12.944,4				
			Μερικό Σύνολο		
			Σύνολο Εξαγωγών		

Κατάρ			Κατάρ		
Εισαγωγές	1997	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	470,5	14,16	Ιαπωνία	1.973,3	12,00
Ιαπωνία	394,8	11,89	Η.Π.Α.	1.622,7	9,87
Ην. Βασίλειο	347,3	10,46	Γερμανία	1.533,3	9,33
Γαλλία	267,8	8,06	Ιταλία	1.522,9	9,26
Γερμανία	253,6	7,63	Η.Α.Ε.	990,8	6,03
Ιταλία	214,7	6,46	Κίνα	956,8	5,82
Σαουδική Αραβία	204,4	6,15	Ν. Κορέα	900,7	5,48
Η.Α.Ε.	173,3	5,22	Σαουδική Αραβία	839,3	5,11
Ν. Κορέα	63,4	1,91	Ηνωμένο Βασίλειο	820,1	4,99
Σουηδία	61,4	1,85	Γαλλία	635,1	3,86
Ινδία	61,1	1,84	Ινδία	451,1	2,74
Κίνα	55,9	1,68	Τουρκία	334,4	2,03
Ολλανδία	55,4	1,67	Ταϊλάνδη	257,1	1,56
Αυστραλία	45,8	1,38	Ελβετία	242,6	1,48
Ισπανία	44,6	1,34	Βέλγιο	242,0	1,47
Βραζιλία	43,6	1,31	Μαλαισία	235,6	1,43
Ινδονησία	36,5	1,10	Ολλανδία	214,8	1,31
Μπαχρέιν	35,9	1,08	Αυστραλία	208,2	1,27
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.830,0</i>	<i>85,19</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>13.980,8</i>	<i>85,04</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>3.321,8</i>		<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>16.440,1</i>	
Εξαγωγές	1997	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	287,90	7,47	Ιαπωνία	14.117,6	41,46
Η.Α.Ε.	197,30	5,12	Ν. Κορέα	4.724,9	13,88
Ινδία	147,20	3,82	Σιγκαπούρη	3.218,6	9,45
Κίνα	124,80	3,24	Ινδία	1.658,2	4,87
Σαουδική Αραβία	96,10	2,49	Η.Α.Ε.	1.471,2	4,32
Η.Π.Α.	64,10	1,66	Ταϊλάνδη	931,2	2,73
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>917,4</i>	<i>23,79</i>	Ισπανία	838,2	2,46
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>3.855,9</i>		Κίνα	398,2	1,17
			Πακιστάν	374,7	1,10
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>27.732,8</i>	<i>81,44</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>34.051,3</i>	
Η.Α.Ε.			Η.Α.Ε.		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	2.079,0	9,91	Κίνα	8.502,8	8,69
Κίνα	1.844,0	8,79	Ινδία	8.476,5	8,66
Η.Π.Α.	1.763,0	8,40	Η.Π.Α.	6.376,0	6,52
Ην. Βασίλειο	1.648,0	7,85	Γερμανία	5.945,9	6,08
Γερμανία	1.620,0	7,72	Ιαπωνία	5.833,5	5,96
Ιταλία	1.377,0	6,56	Ηνωμένο Βασίλειο	4.031,0	4,12
Ινδία	1.290,0	6,15	Ιταλία	3.360,7	3,43
Ν. Κορέα	1.256,0	5,99	Σαουδική Αραβία	3.240,2	3,31
Γαλλία	874,0	4,17	Γαλλία	2.408,6	2,46
Σαουδική Αραβία	751,0	3,58	Ελβετία	2.206,3	2,25
Ινδονησία	498,0	2,37	Ν. Κορέα	2.072,1	2,12

Ταϊλάνδη	441,0	2,10	Τουρκία	1.892,2	1,93
Μαλαισία	373,0	1,78	Μαλαισία	1.785,3	1,82
Ολλανδία	372,0	1,77	Βέλγιο	1.615,1	1,65
Ελβετία	291,0	1,39	Αυστραλία	1.431,8	1,46
Αυστραλία	282,0	1,34	Ταϊλάνδη	1.097,0	1,12
Ιράν	269,0	1,28	Βραζιλία	1.060,1	1,08
Βέλγιο	251,0	1,20	Σιγκαπούρη	990,6	1,01
Πακιστάν	217,0	1,03	Ολλανδία	984,5	1,01
Σιγκαπούρη	211,0	1,01	Μερικό Σύνολο	63.310,2	64,69
Μερικό Σύνολο	17.707,0	84,38	Σύνολο Εισαγωγών	97.863,6	
Σύνολο Εισαγωγών	20.984,0				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
NDA			Ιαπωνία	36.380,1	25,53
			Ιράν	5.135,5	3,60
			Ινδία	4.734,7	3,32
			Ιράκ	2.339,4	1,64
			Ελβετία	1.980,4	1,39
Μερικό Σύνολο			Μερικό Σύνολο	50.570,1	35,49
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	142.505,0	
Ομάν			Ομάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
H.A.E.	1.012,8	23,84	H.A.E.	2.819,2	25,54
Ιαπωνία	671,3	15,80	Ιαπωνία	1.883,0	17,06
Ην. Βασίλειο	444,7	10,47	Ινδία	577,8	5,23
H.Π.Α.	276,1	6,50	H.Π.Α.	570,4	5,17
Γερμανία	215,6	5,07	Γερμανία	551,4	5,00
Γαλλία	163,8	3,86	N. Κορέα	384,2	3,48
Σαουδική Αραβία	161,7	3,81	Σαουδική Αραβία	376,6	3,41
Ινδία	141,4	3,33	Ηνωμένο Βασίλειο	369,4	3,35
Αυστραλία	114,4	2,69	Κίνα	368,4	3,34
N. Κορέα	109,0	2,57	Ταϊλάνδη	265,9	2,41
Ολλανδία	105,9	2,49	Ιταλία	225,6	2,04
Ιταλία	82,0	1,93	Ολλανδία	217,3	1,97
Ινδονησία	66,2	1,56	Αυστραλία	216,4	1,96
Μαλαισία	53,1	1,25	Γαλλία	191,3	1,73
Βέλγιο	52,5	1,24	Βέλγιο	140,7	1,27
Μερικό Σύνολο	3.670,5	86,39	Σιγκαπούρη	127,9	1,16
Σύνολο Εισαγωγών	4.248,6		Σουηδία	120,7	1,09
			Ιράν	111,5	1,01
			Μερικό Σύνολο	9.517,7	86,22
			Σύνολο Εισαγωγών	11.038,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	1.688,50	28,53	Κίνα	5.717,4	26,49
N. Κορέα	936,30	15,82	N. Κορέα	3.464,1	16,05
H.A.E.	604,60	10,22	Ταϊλάνδη	2.685,0	12,44
Κίνα	573,50	9,69	H.A.E.	2.057,0	9,53
Ταϊλάνδη	506,60	8,56	Ιαπωνία	2.028,6	9,40
Υεμένη	167,40	2,83	Μαλαισία	745,4	3,45

Η.Π.Α.	163,90	2,77	Η.Π.Α.	701,4	3,25
Σιγκαπούρη	161,20	2,72	Ινδία	366,0	1,70
Χονγκ Κονγκ	129,00	2,18	Σιγκαπούρη	360,5	1,67
Ιράν	124,80	2,11	Ισπανία	237,5	1,10
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.055,8</i>	<i>85,44</i>	Σαουδική Αραβία	222,9	1,03
<i>Σύνολο</i>	<i>5.917,4</i>		Ιράν	216,1	1,00
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>18.801,9</i>	<i>87,10</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>21.585,7</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Υεμένη			Υεμένη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Α.Ε.	183,2	14,19	Η.Α.Ε.	621,4	10,22
Σαουδική Αραβία	124,9	9,68	Ιαπωνία	573,5	9,43
Η.Π.Α.	98,9	7,66	Ελβετία	460,9	7,58
Μαλαισία	83,0	6,43	Κίνα	440,6	7,25
Ην. Βασίλειο	62,0	4,80	Κουβέιτ	356,0	5,85
Γαλλία	54,5	4,22	Η.Π.Α.	353,1	5,81
Ιαπωνία	51,2	3,97	Σαουδική Αραβία	332,5	5,47
Κουβέιτ	47,9	3,71	Ινδία	205,4	3,38
Τουρκία	46,2	3,58	Βραζιλία	189,4	3,11
Κίνα	45,6	3,53	Γερμανία	171,4	2,82
Σιγκαπούρη	44,9	3,48	Γαλλία	150,8	2,48
Βραζιλία	44,0	3,41	Τουρκία	142,2	2,34
Ιταλία	43,8	3,39	Μαλαισία	139,2	2,29
Γερμανία	42,3	3,28	Αυστραλία	120,7	1,98
Βέλγιο	27,9	2,16	Ηνωμένο Βασίλειο	113,5	1,87
Ολλανδία	25,9	2,01	Ταϊλάνδη	108,1	1,78
Ινδία	20,6	1,60	Αίγυπτος	98,2	1,61
Ν. Κορέα	19,0	1,47	Ιταλία	86,0	1,41
Σομαλία	18,9	1,46	Ν. Κορέα	80,2	1,32
Αίγυπτος	17,1	1,32	Σομαλία	70,1	1,15
Ινδονησία	16,9	1,31	Αρμενία	65,2	1,07
Ιορδανία	16,9	1,31	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.878,4</i>	<i>80,22</i>
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.135,6</i>	<i>87,98</i>	<i>Σύνολο</i>	<i>6.080,9</i>	
<i>Σύνολο</i>	<i>1.290,8</i>		<i>Εισαγωγών</i>		
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Κίνα	370,5	23,34	Ινδία	1.599,5	24,04
Ν. Κορέα	303,7	19,13	Κίνα	1.506,3	22,64
Ιαπωνία	194,5	12,25	Ταϊλάνδη	965,4	14,51
Σιγκαπούρη	160,7	10,12	Η.Π.Α.	423,5	6,36
Βραζιλία	137,0	8,63	Ηνωμένο Βασίλειο	401,2	6,03
Ταϊλάνδη	108,2	6,82	Η.Α.Ε.	245,6	3,69
Αίγυπτος	103,3	6,51	Ελβετία	238,0	3,58
Ν. Αφρική	46,9	2,95	Β. Κορέα	215,9	3,24
Μαλαισία	34,0	2,14	Ν. Κορέα	172,8	2,60
Σαουδική Αραβία	27,3	1,72	Κουβέιτ	160,0	2,40
Μπαχρέιν	22,4	1,41	Ιαπωνία	148,5	2,23
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.508,5</i>	<i>95,03</i>	Σαουδική Αραβία	102,0	1,53
<i>Σύνολο</i>	<i>1.587,4</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.178,7</i>	<i>92,86</i>

<i>Εξαγωγών</i>					
			<i>Σύνολο</i>	6.654,1	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Σαουδική Αραβία			Σαουδική Αραβία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	6.043,6	21,52	Η.Π.Α.	10.114,8	14,49
Ιαπωνία	2.486,5	8,85	Κίνα	5.978,9	8,57
Ην. Βασίλειο	2.377,5	8,47	Γερμανία	5.667,1	8,12
Γερμανία	2.209,1	7,87	Ιαπωνία	5.646,4	8,09
Ελβετία	1.388,1	4,94	Ιταλία	2.817,9	4,04
Γαλλία	1.340,2	4,77	Ηνωμένο Βασίλειο	2.755,2	3,95
Ιταλία	1.233,8	4,39	Γαλλία	2.692,1	3,86
Κίνα	1.175,6	4,19	Ν. Κορέα	2.645,7	3,79
Βιετνάμ	1.011,6	3,60	Ινδία	2.633,8	3,77
Ολλανδία	529,5	1,89	Αυστραλία	2.065,2	2,96
Βέλγιο	517,8	1,84	Η.Α.Ε.	1.913,9	2,74
Ινδία	509,7	1,81	Βραζιλία	1.466,0	2,10
Βραζιλία	443,2	1,58	Ταϊλάνδη	1.320,7	1,89
Τουρκία	420,2	1,50	Φινλανδία	1.174,0	1,68
Ισπανία	414,1	1,47	Ελβετία	1.117,5	1,60
Σουηδία	399,0	1,42	Σουηδία	1.069,3	1,53
Ινδονησία	385,3	1,37	Ολλανδία	1.031,9	1,48
Η.Α.Ε.	362,8	1,29	Βέλγιο	901,3	1,29
Καναδάς	314,7	1,12	Τουρκία	850,0	1,22
Δανία	295,1	1,05	Ισπανία	769,1	1,10
Ταϊλάνδη	285,9	1,02	Αίγυπτος	751,4	1,08
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>24.143,3</i>	<i>85,96</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>55.382,2</i>	<i>79,34</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>28.085,1</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>69.800,2</i>	
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	7.980,1	16,28	Ιαπωνία	34.811,5	16,47
Ιαπωνία	6.039,3	12,32	Η.Π.Α.	31.842,2	15,07
Γαλλία	2.401,0	4,90	Ν. Κορέα	19.377,8	9,17
Ολλανδία	1.799,1	3,67	Κίνα	13.232,7	6,26
Ιταλία	1.396,4	2,85	Ινδία	12.956,1	6,13
Ισπανία	1.079,1	2,20	Σιγκαπούρη	9.988,1	4,73
Γερμανία	742,4	1,51	Η.Α.Ε.	6.805,9	3,22
Η.Α.Ε.	672,2	1,37	Ολλανδία	6.497,0	3,07
Ην. Βασίλειο	511,0	1,04	Μπαχρέιν	6.065,9	2,87
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>22.620,6</i>	<i>46,14</i>	Ιταλία	5.169,3	2,45
<i>Σύνολο</i>	<i>49.029,6</i>		Γαλλία	4.117,7	1,95
<i>Εξαγωγών</i>			Ισπανία	3.582,7	1,70
			Ταϊλάνδη	3.541,8	1,68
			Ιορδανία	3.243,7	1,54
			Ν. Αφρική	3.220,3	1,52
			Ινδονησία	3.066,6	1,45
			Πακιστάν	3.034,2	1,44
			Φιλιππίνες	2.870,8	1,36
			Βέλγιο	2.869,5	1,36
			Αίγυπτος	2.755,7	1,30
			Ελλάδα	2.338,6	1,11
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>181.388,1</i>	<i>85,84</i>

			Σύνολο Εξαγωγών	211.305,8	
Ιορδανία			Ιορδανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιράκ	451,3	12,21	Σαουδική Αραβία	2.933,9	25,63
Η.Π.Α.	343,2	9,28	Κίνα	1.196,2	10,45
Γερμανία	311,6	8,43	Γερμανία	890,8	7,78
Ιταλία	198,0	5,36	Η.Π.Α.	543,6	4,75
Ιαπωνία	177,7	4,81	Αίγυπτος	482,3	4,21
Σαουδική Αραβία	170,0	4,60	Ιταλία	420,0	3,67
Γαλλία	130,5	3,53	Ν. Κορέα	360,7	3,15
Τουρκία	130,4	3,53	Ιαπωνία	356,5	3,11
Ολλανδία	127,0	3,44	Τουρκία	304,1	2,66
Μαλαισία	109,6	2,97	Γαλλία	279,5	2,44
Ν. Κορέα	102,1	2,76	Ηνωμένο Βασίλειο	260,5	2,28
Κίνα	84,2	2,28	Ουκρανία	259,8	2,27
Συρία	78,4	2,12	Συρία	251,5	2,20
Βέλγιο	74,2	2,01	Η.Α.Ε.	215,6	1,88
Ινδία	69,5	1,88	Ινδία	176,9	1,55
Ισπανία	58,1	1,57	Φινλανδία	173,3	1,51
Ελβετία	57,7	1,56	Ινδονησία	144,4	1,26
Ουκρανία	55,4	1,50	Ισραήλ	139,4	1,22
Ινδονησία	54,8	1,48	Ολλανδία	114,2	1,00
Βραζιλία	52,6	1,42	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.503,2</i>	<i>83,02</i>
Αργεντινή	48,0	1,30	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>11.446,9</i>	
Αίγυπτος	46,2	1,25			
Ρωσία	43,9	1,19			
Λίβανος	42,5	1,15			
Αυστραλία	40,1	1,08			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.057,0</i>	<i>82,70</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>3.696,4</i>				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιράκ	301,7	17,06	Η.Π.Α.	1.298,9	25,14
Ινδία	162,9	9,21	Ιράκ	633,4	12,26
Σαουδική Αραβία	108,2	6,12	Ινδία	396,7	7,68
Η.Π.Α.	68,3	3,86	Σαουδική Αραβία	367,0	7,10
Η.Α.Ε.	67,2	3,80	Η.Α.Ε.	291,4	5,64
Συρία	63,2	3,57	Ελβετία	273,5	5,29
Ινδονησία	39,2	2,22	Συρία	268,8	5,20
Λίβανος	39,0	2,20	Ισραήλ	132,2	2,56
Τουρκία	30,4	1,72	Κουβέιτ	96,7	1,87
Γαλλία	30,3	1,71	Λίβανος	75,1	1,45
Ιταλία	28,9	1,63	Αλγερία	69,5	1,35
Ιράν	27,9	1,58	Ιράν	65,8	1,27
Ολλανδία	25,9	1,46	Αίγυπτος	56,9	1,10
Μπαχρέιν	21,5	1,22	Σουδάν	54,5	1,05
Μαλαισία	21,2	1,20	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.080,4</i>	<i>78,98</i>
Ην. Βασίλειο	20,6	1,16	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>5.166,6</i>	
Κίνα	19,5	1,10			
Ιαπωνία	19,1	1,08			

Ν. Κορέα	18,6	1,05			
Σουδάν	18,4	1,04			
Μερικό Σύνολο	1.132,0	63,99			
Σύνολο Εξαγωγών	1.768,9				
Συρία			Συρία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	490,6	10,42	Ρωσία	1.175,5	10,23
Ιταλία	355,7	7,55	Κίνα	747,4	6,51
Η.Π.Α.	318,7	6,77	Ουκρανία	605,5	5,27
Ν. Κορέα	287,7	6,11	Αίγυπτος	595,1	5,18
Ουκρανία	274,0	5,82	Σαουδική Αραβία	588,5	5,12
Τουρκία	263,7	5,60	Ιταλία	561,6	4,89
Ιαπωνία	205,6	4,37	Ν. Κορέα	477,7	4,16
Ρουμανία	180,8	3,84	Τουρκία	461,0	4,01
Κίνα	180,5	3,83	Γαλλία	404,4	3,52
Γαλλία	170,7	3,63	Ινδία	360,9	3,14
Ρωσία	148,7	3,16	Ιαπωνία	343,1	2,99
Βέλγιο	145,0	3,08	Γερμανία	333,5	2,90
Ην. Βασίλειο	120,1	2,55	Η.Π.Α.	262,0	2,28
Ολλανδία	106,1	2,25	Μάλτα	225,9	1,97
Τσεχία	91,7	1,95	Η.Α.Ε.	221,0	1,92
Σαουδική Αραβία	78,6	1,67	Λίβανος	156,3	1,36
Ιορδανία	74,0	1,57	Ιορδανία	133,5	1,16
Βραζιλία	71,3	1,51	Μαλαισία	128,6	1,12
Αίγυπτος	69,6	1,48	Μερικό Σύνολο	7.781,5	67,73
Ισπανία	62,9	1,34	Σύνολο Εισαγωγών	11.488,3	
Ταϊλάνδη	61,9	1,31			
Βουλγαρία	57,5	1,22			
Λίβανος	56,8	1,21			
Μερικό Σύνολο	3.872,2	82,23			
Σύνολο Εισαγωγών	4.708,8				
Εξαγωγές			Εξαγωγές		
1995	%		2006	%	
Ιταλία	927,6	23,37	Ιταλία	2.139,8	19,60
Γαλλία	578,6	14,57	Γαλλία	961,8	8,81
Λίβανος	308,9	7,78	Σαουδική Αραβία	955,0	8,75
Ισπανία	303,4	7,64	Ιράκ	698,7	6,40
Τουρκία	230,0	5,79	Ηνωμένο Βασίλειο	473,8	4,34
Σαουδική Αραβία	194,8	4,91	Ιορδανία	431,1	3,95
Ην. Βασίλειο	164,9	4,15	Αίγυπτος	415,1	3,80
Ρωσία	159,9	4,03	Λίβανος	410,7	3,76
Ελλάδα	125,9	3,17	Ισπανία	355,1	3,25
Γερμανία	105,5	2,66	Τουρκία	351,6	3,22
Ιορδανία	92,7	2,34	Κουβέιτ	264,2	2,42
Κύπρος	70,6	1,78	Η.Π.Α.	226,0	2,07
Λιβύη	60,6	1,53	Η.Α.Ε.	220,4	2,02
Κουβέιτ	60,4	1,52	Αλγερία	195,1	1,79
Η.Α.Ε.	51,2	1,29	Λιβύη	181,3	1,66
Ρουμανία	46,4	1,17	Γερμανία	143,2	1,31
Τυνησία	40,5	1,02	Ολλανδία	113,7	1,04
Αλγερία	39,6	1,00	Μερικό Σύνολο	8.536,6	78,18

Μερικό Σύνολο	3.561,5	89,71	Σύνολο Εξαγωγών	10.919,4	
Σύνολο Εξαγωγών	3.969,9				
Λίβανος			Λίβανος		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ιταλία	945,3	12,96	Η.Π.Α.	1.038,6	11,05
Η.Π.Α.	771,3	10,57	Γαλλία	761,9	8,11
Γερμανία	611,0	8,38	Κίνα	750,6	7,99
Γαλλία	555,6	7,62	Ιταλία	709,6	7,55
Ελβετία	333,4	4,57	Γερμανία	659,9	7,02
Ιαπωνία	287,4	3,94	Ηνωμένο Βασίλειο	406,6	4,33
Ην. Βασίλειο	284,7	3,90	Αίγυπτος	379,1	4,04
Κίνα	239,6	3,28	Σαουδική Αραβία	296,4	3,15
Συρία	234,8	3,22	Ιαπωνία	285,0	3,03
Ελλάδα	224,4	3,08	Ρωσία	260,7	2,77
Ουκρανία	184,5	2,53	Τουρκία	257,8	2,74
Ισπανία	144,9	1,99	Βραζιλία	227,1	2,42
Ν. Κορέα	144,8	1,98	Ελβετία	212,0	2,26
Βέλγιο	138,0	1,89	Κουβέιτ	185,7	1,98
Σαουδική Αραβία	126,1	1,73	Συρία	177,9	1,89
Ολλανδία	121,0	1,66	Ρουμανία	160,9	1,71
Ιορδανία	119,1	1,63	Βέλγιο	153,6	1,63
Σουηδία	101,1	1,39	Ολλανδία	149,7	1,59
Βραζιλία	96,5	1,32	Ισπανία	148,8	1,58
Τουρκία	88,1	1,21	Ν. Κορέα	132,3	1,41
Μερικό Σύνολο	5.751,6	78,84	Η.Α.Ε.	132,1	1,41
Σύνολο Εισαγωγών	7.295,3		Ινδία	117,8	1,25
			Ελλάδα	114,1	1,21
			Μερικό Σύνολο	7.718,2	82,15
			Σύνολο Εισαγωγών	9.395,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Α.Ε.	236,9	28,67	Ελβετία	451,0	19,76
Σαουδική Αραβία	91,4	11,06	Η.Α.Ε.	176,2	7,72
Συρία	69,2	8,38	Συρία	175,7	7,70
Γαλλία	49,5	5,99	Σαουδική Αραβία	146,2	6,41
Κουβέιτ	32,5	3,93	Ιράκ	136,3	5,97
Η.Π.Α.	31,0	3,75	Τουρκία	102,3	4,48
Ιορδανία	29,6	3,58	Ιορδανία	84,2	3,69
Γερμανία	18,3	2,21	Κουβέιτ	82,5	3,61
Αίγυπτος	15,9	1,92	Κατάρ	63,8	2,80
Τουρκία	15,4	1,86	Η.Π.Α.	52,9	2,32
Ην. Βασίλειο	13,9	1,68	Αίγυπτος	47,9	2,10
Ρουμανία	12,6	1,53	Βέλγιο	46,8	2,05
Ολλανδία	12,4	1,50	Κίνα	45,6	2,00
Ιταλία	12,2	1,48	Γαλλία	40,5	1,77
Ρωσία	11,7	1,42	Ιράν	36,1	1,58
Λιβύη	11,2	1,36	Νιγηρία	33,8	1,48
Κύπρος	10,8	1,31	Ηνωμένο Βασίλειο	31,5	1,38
Ελβετία	9,3	1,13	Ολλανδία	27,6	1,21

Μερικό Σύνολο	683,8	82,76	Ιταλία	27,1	1,19
Σύνολο Εξαγωγών	826,2		Μερικό Σύνολο	1.808,0	79,21
			Σύνολο Εξαγωγών	2.282,5	
Ισραήλ			Ισραήλ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	5.263,6	18,57	Η.Π.Α.	5.920,4	12,38
Βέλγιο	3.433,4	12,11	Βέλγιο	3.936,8	8,23
Γερμανία	2.745,7	9,69	Γερμανία	3.201,3	6,69
Ην. Βασίλειο	2.324,8	8,20	Ελβετία	2.806,0	5,87
Ιταλία	2.193,9	7,74	Ηνωμένο Βασίλειο	2.458,7	5,14
Ελβετία	1.680,5	5,93	Κίνα	2.427,8	5,08
Γαλλία	1.158,3	4,09	Ιταλία	1.839,5	3,85
Ολλανδία	949,1	3,35	Ολλανδία	1.786,1	3,73
Ιαπωνία	931,4	3,29	Χονγκ Κονγκ	1.527,6	3,19
Ισπανία	520,9	1,84	Ινδία	1.433,8	3,00
Ν. Κορέα	385,3	1,36	Γαλλία	1.301,7	2,72
Σουηδία	380,4	1,34	Ιαπωνία	1.292,2	2,70
Χονγκ Κονγκ	365,1	1,29	Τουρκία	1.272,7	2,66
Ν. Αφρική	295,1	1,04	Ρωσία	1.141,6	2,39
Μερικό Σύνολο	22.627,5	79,83	Ν. Κορέα	890,5	1,86
Σύνολο Εισαγωγών	28.344,3		Ισπανία	749,0	1,57
			Μερικό Σύνολο	33.985,7	71,05
			Σύνολο Εισαγωγών	47.834,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	5.735,2	30,11	Η.Π.Α.	17.957,0	38,38
Ιαπωνία	1.322,5	6,94	Βέλγιο	3.068,3	6,56
Ην. Βασίλειο	1.160,1	6,09	Χονγκ Κονγκ	2.776,1	5,93
Γερμανία	1.039,2	5,46	Γερμανία	1.757,8	3,76
Βέλγιο	1.019,8	5,35	Ηνωμένο Βασίλειο	1.601,8	3,42
Χονγκ Κονγκ	967,7	5,08	Ολλανδία	1.312,2	2,80
Ολλανδία	808,0	4,24	Ινδία	1.289,3	2,76
Γαλλία	704,9	3,70	Γαλλία	1.095,2	2,34
Ιταλία	567,4	2,98	Ιταλία	1.072,6	2,29
Ελβετία	344,1	1,81	Κίνα	958,7	2,05
Ινδία	314,5	1,65	Ισπανία	903,3	1,93
Ισπανία	313,8	1,65	Τουρκία	821,1	1,75
Ν. Κορέα	301,9	1,58	Ελβετία	809,1	1,73
Ταϊλάνδη	275,3	1,45	Ιαπωνία	792,8	1,69
Ρωσία	259,2	1,36	Ν. Κορέα	650,1	1,39
Αυστραλία	218,0	1,14	Καναδάς	578,0	1,24
Ελλάδα	204,4	1,07	Ρωσία	524,3	1,12
Μερικό Σύνολο	15.556,0	81,67	Κύπρος	490,8	1,05
Σύνολο Εξαγωγών	19.047,4		Βραζιλία	465,8	1,00
			Μερικό Σύνολο	38.924,3	83,19
			Σύνολο Εξαγωγών	46.791,9	
Αίγυπτος			Αίγυπτος		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%

Η.Π.Α.	2.211,1	18,84	Η.Π.Α.	1.608,0	7,78
Γερμανία	1.044,6	8,90	Σαουδική Αραβία	1.428,7	6,91
Ιταλία	731,1	6,23	Κίνα	1.199,2	5,80
Γαλλία	685,2	5,84	Κουβέιτ	1.086,9	5,26
Ρωσία	405,3	3,45	Γερμανία	1.086,0	5,25
Ολλανδία	381,4	3,25	Ιταλία	852,0	4,12
Ην. Βασίλειο	379,8	3,24	Ρωσία	779,9	3,77
Ιαπωνία	314,0	2,67	Βραζιλία	769,8	3,72
Ελβετία	311,9	2,66	Γαλλία	623,8	3,02
Κίνα	295,9	2,52	Αλγερία	603,4	2,92
Σουηδία	259,6	2,21	Ιαπωνία	548,9	2,66
Σαουδική Αραβία	248,9	2,12	Ουκρανία	500,5	2,42
Βέλγιο	236,8	2,02	Τουρκία	391,5	1,89
Ν. Κορέα	227,1	1,93	Ινδία	355,8	1,72
Μαλαισία	220,4	1,88	Ηνωμένο Βασίλειο	346,3	1,68
Ιρλανδία	217,9	1,86	Ολλανδία	344,0	1,66
Βραζιλία	189,9	1,62	Ινδονησία	340,8	1,65
Ισπανία	184,5	1,57	Ισπανία	270,4	1,31
Φινλανδία	183,0	1,56	Ν. Κορέα	264,2	1,28
Τουρκία	179,6	1,53	Μαλαισία	233,7	1,13
Ινδία	160,7	1,37	Μερικό Σύνολο	13.633,8	65,97
Ρουμανία	160,4	1,37	Σύνολο Εισαγωγών	20.667,2	
Αυστραλία	123,8	1,05			
Μερικό Σύνολο	9.352,9	79,67			
Σύνολο Εισαγωγών	11.739,0				
Εξαγωγές 1995	1995	%	Εξαγωγές 2006	2006	%
Η.Π.Α.	522,1	15,16	Ινδία	1.396,0	10,15
Ιταλία	458,8	13,32	Ιταλία	1.269,7	9,23
Γερμανία	207,1	6,01	Η.Π.Α.	1.198,5	8,71
Ισραήλ	176,3	5,12	Ισπανία	1.038,4	7,55
Ολλανδία	166,7	4,84	Γαλλία	801,2	5,82
Ισπανία	157,3	4,57	Ηνωμένο Βασίλειο	459,5	3,34
Γαλλία	144,3	4,19	Ολλανδία	396,5	2,88
Ην. Βασίλειο	142,4	4,13	Τουρκία	363,7	2,64
Ελλάδα	137,3	3,99	Σαουδική Αραβία	319,2	2,32
Σαουδική Αραβία	113,1	3,28	Η.Α.Ε.	303,7	2,21
Βέλγιο	110,5	3,21	Συρία	256,2	1,86
Σιγκαπούρη	92,8	2,69	Ιορδανία	249,9	1,82
Τουρκία	82,7	2,40	Ν. Κορέα	229,0	1,66
Συρία	56,1	1,63	Ιαπωνία	223,8	1,63
Ινδία	53,0	1,54	Λίβανος	204,6	1,49
Λιβύη	52,9	1,54	Σουδάν	195,1	1,42
Ν. Κορέα	51,6	1,50	Βέλγιο	191,5	1,39
Ιαπωνία	43,7	1,27	Λιβύη	169,0	1,23
Λίβανος	43,5	1,26	Γερμανία	153,4	1,12
Ρουμανία	41,3	1,20	Μερικό Σύνολο	9.418,9	68,47
Η.Α.Ε.	41,0	1,19	Σύνολο Εξαγωγών	13.756,3	
Μερικό Σύνολο	2.894,5	84,04			
Σύνολο Εξαγωγών	3.444,1				

Τυνησία			Τυνησία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	2.024,6	25,62	Γαλλία	3.391,7	22,60
Ιταλία	1.209,0	15,30	Ιταλία	2.901,3	19,33
Γερμανία	993,7	12,57	Γερμανία	1.182,0	7,88
Η.Π.Α.	400,0	5,06	Λιβύη	726,4	4,84
Βέλγιο	354,3	4,48	Ισπανία	699,1	4,66
Ισπανία	329,4	4,17	Ρωσία	547,7	3,65
Ρωσία	228,5	2,89	Κίνα	492,3	3,28
Ολλανδία	206,2	2,61	Η.Π.Α.	431,4	2,87
Λιβύη	203,9	2,58	Βέλγιο	342,0	2,28
Αλγερία	179,8	2,28	Τουρκία	313,1	2,09
Ην. Βασίλειο	159,2	2,01	Ουκρανία	277,6	1,85
Ιαπωνία	140,9	1,78	Ηνωμένο Βασίλειο	256,3	1,71
Ελβετία	114,4	1,45	Ιαπωνία	250,1	1,67
Τουρκία	105,9	1,34	Ολλανδία	231,4	1,54
Σουηδία	82,7	1,05	Βραζιλία	210,8	1,40
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>6.732,5</i>	<i>85,19</i>	Αλγερία	194,8	1,30
<i>Σύνολο</i>	<i>7.903,0</i>		Ελβετία	171,1	1,14
<i>Εισαγωγών</i>			Σουηδία	151,8	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>12.770,9</i>	<i>85,10</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>15.007,3</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	1.536,4	28,06	Γαλλία	3.776,9	32,30
Ιταλία	1.021,4	18,66	Ιταλία	2.583,4	22,09
Γερμανία	861,0	15,73	Γερμανία	917,2	7,84
Βέλγιο	357,1	6,52	Ισπανία	748,2	6,40
Ισπανία	221,5	4,05	Λιβύη	620,7	5,31
Λιβύη	192,4	3,51	Ηνωμένο Βασίλειο	340,0	2,91
Αλγερία	185,5	3,39	Βέλγιο	276,3	2,36
Ολλανδία	156,1	2,85	Η.Π.Α.	262,7	2,25
Ινδία	98,3	1,80	Ελβετία	258,4	2,21
Ην. Βασίλειο	81,6	1,49	Ολλανδία	233,3	1,99
Η.Π.Α.	69,1	1,26	Αλγερία	188,1	1,61
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.780,4</i>	<i>87,32</i>	Ινδία	131,1	1,12
<i>Σύνολο</i>	<i>5.474,6</i>		Τουρκία	121,3	1,04
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.457,6</i>	<i>89,42</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>11.694,4</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Αλγερία			Αλγερία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	2.686,9	24,92	Γαλλία	4.370,3	20,37
Η.Π.Α.	1.418,0	13,15	Ιταλία	1.881,2	8,77
Ιταλία	1.039,1	9,64	Κίνα	1.707,8	7,96
Ισπανία	923,4	8,56	Γερμανία	1.476,5	6,88
Γερμανία	737,3	6,84	Η.Π.Α.	1.425,7	6,64
Καναδάς	452,7	4,20	Ισπανία	1.026,8	4,79
Ιαπωνία	365,8	3,39	Τουρκία	710,9	3,31
Τουρκία	305,0	2,83	Ιαπωνία	709,7	3,31

Κίνα	252,8	2,34	Αργεντινή	631,0	2,94
Βέλγιο	247,8	2,30	Βέλγιο	528,4	2,46
Αυστρία	219,6	2,04	Βραζιλία	523,9	2,44
Ην. Βασίλειο	155,6	1,44	Ν. Κορέα	445,6	2,08
Ολλανδία	144,6	1,34	Ουκρανία	431,2	2,01
Τυνησία	142,8	1,32	Ινδία	422,9	1,97
Βραζιλία	136,0	1,26	Ηνωμένο Βασίλειο	386,1	1,80
Ινδονησία	116,7	1,08	Καναδάς	272,5	1,27
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>9.344,1</i>	<i>86,66</i>	Ολλανδία	271,1	1,26
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>10.782,4</i>		Σουηδία	262,3	1,22
			Αυστρία	235,8	1,10
			Ελβετία	216,6	1,01
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17.936,3</i>	<i>83,60</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>21.455,9</i>	
Εξαγωγές 1995	1995	%	Εξαγωγές 2006	2006	%
Ιταλία	2.098,7	22,43	Η.Π.Α.	14.856,8	27,20
Η.Π.Α.	1.563,2	16,71	Ιταλία	9.314,4	17,06
Γαλλία	1.315,6	14,06	Ισπανία	5.982,9	10,96
Ολλανδία	972,4	10,39	Γαλλία	4.569,9	8,37
Ισπανία	625,1	6,68	Καναδάς	3.579,1	6,55
Βέλγιο	367,1	3,92	Ολλανδία	2.844,7	5,21
Τουρκία	314,4	3,36	Βέλγιο	1.998,3	3,66
Βραζιλία	225,2	2,41	Βραζιλία	1.892,3	3,46
Καναδάς	220,5	2,36	Τουρκία	1.864,4	3,41
Ην. Βασίλειο	204,0	2,18	Ηνωμένο Βασίλειο	1.623,8	2,97
Γερμανία	171,5	1,83	Πορτογαλία	1.614,6	2,96
Πορτογαλία	142,4	1,52	Ινδία	651,1	1,19
Ρωσία	132,4	1,42	Ν. Κορέα	628,7	1,15
Ν. Κορέα	121,9	1,30	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>51.421,0</i>	<i>94,16</i>
Αυστρία	116,3	1,24	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>54.612,7</i>	
Ελβετία	110,1	1,18			
Τυνησία	108,3	1,16			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>8.809,1</i>	<i>94,15</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>9.356,7</i>				
Μαρόκο			Μαρόκο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	1.865,6	21,84	Γαλλία	3.840,2	16,48
Ισπανία	728,5	8,53	Ισπανία	2.691,7	11,55
Η.Π.Α.	559,1	6,55	Σαουδική Αραβία	1.588,2	6,82
Γερμανία	534,9	6,26	Ιταλία	1.502,6	6,45
Ιταλία	489,3	5,73	Κίνα	1.259,8	5,41
Σαουδική Αραβία	449,0	5,26	Γερμανία	1.089,4	4,68
Ην. Βασίλειο	311,5	3,65	Ρωσία	1.074,9	4,61
Ρωσία	284,8	3,33	Η.Π.Α.	1.040,8	4,47
Βραζιλία	241,6	2,83	Ιράν	944,3	4,05
Βέλγιο	238,3	2,79	Τουρκία	618,5	2,65
Ιράν	207,7	2,43	Ολλανδία	503,9	2,16
Ολλανδία	207,1	2,42	Βέλγιο	498,1	2,14
Σουηδία	175,5	2,05	Ηνωμένο	485,5	2,08

			Βασίλειο		
Κίνα	166,3	1,95	Βραζιλία	458,8	1,97
Καναδάς	162,7	1,91	Αλγερία	445,7	1,91
Πολωνία	134,5	1,57	Ιαπωνία	405,1	1,74
Ιαπωνία	124,3	1,46	Σουηδία	343,0	1,47
Αλγερία	111,3	1,30	Ν. Κορέα	328,1	1,41
Ελβετία	92,8	1,09	Πορτογαλία	291,5	1,25
Μερικό Σύνολο	7.084,8	82,96	Αργεντινή	289,3	1,24
Σύνολο	8.540,5		Ουκρανία	250,1	1,07
Εισαγωγών			Ελβετία	247,5	1,06
			Ν. Αφρική	233,0	1,00
			Μερικό Σύνολο	20.430,0	87,69
			Σύνολο	23.298,5	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	1.400,2	29,67	Γαλλία	3.563,8	28,44
Ισπανία	443,1	9,39	Ισπανία	2.609,5	20,83
Ιαπωνία	361,8	7,67	Ηνωμένο Βασίλειο	752,3	6,00
Ινδία	309,6	6,56	Ιταλία	616,6	4,92
Ιταλία	268,7	5,69	Ινδία	540,1	4,31
Ην. Βασίλειο	211,4	4,48	Βέλγιο	370,7	2,96
Γερμανία	193,9	4,11	Γερμανία	344,2	2,75
Λιβύη	161,5	3,42	Ολλανδία	340,6	2,72
Η.Π.Α.	159,7	3,38	Βραζιλία	286,6	2,29
Βέλγιο	146,6	3,11	Η.Π.Α.	243,9	1,95
Ολλανδία	114,1	2,42	Πορτογαλία	221,3	1,77
Σαουδική Αραβία	60,6	1,28	Ελβετία	158,0	1,26
Αλγερία	56,0	1,19	Ρωσία	151,1	1,21
Τυνησία	53,0	1,12	Μερικό Σύνολο	10.198,7	81,39
Πορτογαλία	49,6	1,05	Σύνολο	12.530,6	
Τουρκία	47,2	1,00	Εξαγωγών		
Μερικό Σύνολο	4.037,0	85,55			
Σύνολο	4.718,9				
Εξαγωγών					
Μαυριτανία			Μαυριτανία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Γαλλία	173,3	38,07	Ηνωμένο Βασίλειο	315,0	23,47
Βέλγιο	64,1	14,08	Γαλλία	137,7	10,26
Κίνα	40,0	8,79	Η.Π.Α.	108,0	8,05
Ισπανία	33,0	7,25	Βέλγιο	37,3	2,78
Αλγερία	15,8	3,47	Γερμανία	32,2	2,40
Γερμανία	12,8	2,81	Βραζιλία	31,8	2,37
Ολλανδία	10,3	2,26	Κίνα	27,7	2,06
Ιταλία	6,2	1,36	Ιαπωνία	23,9	1,78
Ταϊλάνδη	5,6	1,23	Ισπανία	22,6	1,68
Σενεγάλη	5,4	1,19	Μερικό Σύνολο	736,2	54,86
Η.Π.Α.	4,8	1,05	Σύνολο	1.342,0	
Μερικό Σύνολο	371,3	81,57	Εισαγωγών		
Σύνολο	455,2				
Εισαγωγών					

Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Ιαπωνία	112,6	22,10	Γαλλία	97,5	17,52
Ιταλία	75,4	14,80	Ιταλία	90,6	16,28
Γαλλία	67,4	13,23	Γερμανία	81,1	14,58
Ισπανία	55,0	10,80	Ιαπωνία	76,7	13,79
Βέλγιο	32,4	6,36	Βέλγιο	76,5	13,75
Ην. Βασίλειο	22,3	4,38	Ισπανία	59,6	10,71
Ρωσία	21,7	4,26	Αλγερία	14,0	2,52
Ακτή Ελεφαντοστού	20,5	4,02	Ηνωμένο Βασίλειο	10,5	1,89
Νιγηρία	15,2	2,98	Νιγηρία	9,7	1,74
Ελβετία	11,6	2,28	Κίνα	8,2	1,47
Γερμανία	8,0	1,57	Ρωσία	7,3	1,31
Τόγκο	7,4	1,45	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>531,7</i>	<i>95,56</i>
Καμερούν	7,3	1,43	<i>Σύνολο</i>	<i>556,4</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Η.Π.Α.	5,5	1,08			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>462,3</i>	<i>90,75</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>509,4</i>				
<i>Εξαγωγών</i>					
Μάλι			Μάλι		
Εισαγωγές	1996	%	Εισαγωγές	2006	%
Ακτή Ελεφαντοστού	207,7	26,28	Γαλλία	277,3	15,24
Γαλλία	190,9	24,16	Σενεγάλη	220,6	12,12
Σενεγάλη	46,4	5,87	Ακτή Ελεφαντοστού	197,6	10,86
Η.Π.Α.	36,3	4,59	Μπενίν	163,8	9,00
Βέλγιο	31,6	4,00	Κίνα	111,9	6,15
Κίνα	31,2	3,95	Η.Π.Α.	91,7	5,04
Ιαπωνία	29,7	3,76	Τόγκο	90,2	4,96
Ν. Αφρική	29,6	3,75	Ν. Αφρική	67,8	3,73
Γερμανία	24,0	3,04	Γερμανία	53,3	2,93
Βραζιλία	22,7	2,87	Ιαπωνία	48,2	2,65
Ην. Βασίλειο	20,9	2,64	Γκάνα	46,1	2,53
Ολλανδία	15,8	2,00	Βέλγιο	44,6	2,45
Ισπανία	12,4	1,57	Ινδία	39,7	2,18
Ιταλία	12,4	1,57	Βραζιλία	37,8	2,08
Βιετνάμ	8,6	1,09	Ουκρανία	34,5	1,90
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>720,2</i>	<i>91,13</i>	Ιταλία	21,8	1,20
<i>Σύνολο</i>	<i>790,3</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.546,9</i>	<i>85,00</i>
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>1.819,8</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1996	%	Εξαγωγές	2006	%
Ακτή Ελεφαντοστού	195,20	47,67	Ν. Αφρική	1.084,0	71,03
Σενεγάλη	93,10	22,74	Κίνα	94,5	6,19
Ελβετία	34,00	8,30	Σενεγάλη	40,6	2,66
Ην. Βασίλειο	24,00	5,86	Βιετνάμ	34,6	2,27
Γαλλία	18,20	4,44	Ταϊλάνδη	26,2	1,72
Μαυριτανία	10,50	2,56	Ελβετία	22,6	1,48
Μπούρκινα Φάσο	6,10	1,49	Ινδονησία	20,6	1,35
Ταϊλάνδη	4,30	1,05	Ηνωμένο	19,6	1,28

				Βασίλειο		
Μερικό Σύνολο	385,4	94,11		Ακτή Ελεφαντοστού	18,8	1,23
Σύνολο Εξαγωγών	409,5			Γαλλία	16,6	1,09
				Μερικό Σύνολο	1.378,1	90,30
				Σύνολο Εξαγωγών	1.526,1	
Σενεγάλη			Σενεγάλη			
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%	
Γαλλία	386,9	31,60	Γαλλία	894,6	24,37	
Νιγηρία	77,9	6,36	Ηνωμένο Βασίλειο	220,7	6,01	
Η.Π.Α.	70,0	5,72	Κίνα	158,9	4,33	
Ταϊλάνδη	60,5	4,94	Ταϊλάνδη	148,5	4,05	
Γερμανία	59,9	4,89	Ισπανία	138,6	3,78	
Ιαπωνία	45,8	3,74	Ολλανδία	120,3	3,28	
Βραζιλία	44,5	3,63	Ακτή Ελεφαντοστού	119,0	3,24	
Ινδία	43,6	3,56	Νιγηρία	117,4	3,20	
Ιταλία	43,4	3,54	Η.Π.Α.	116,7	3,18	
Ισπανία	41,8	3,41	Ιταλία	114,8	3,13	
Βέλγιο	38,0	3,10	Ινδία	110,5	3,01	
Ολλανδία	33,6	2,74	Ιαπωνία	102,7	2,80	
Ακτή Ελεφαντοστού	32,2	2,63	Βραζιλία	94,9	2,59	
Κίνα	29,3	2,39	Βέλγιο	92,8	2,53	
Ην. Βασίλειο	22,1	1,80	Γερμανία	88,6	2,41	
Ρωσία	16,4	1,34	Αργεντινή	87,5	2,38	
Καναδάς	14,3	1,17	Φινλανδία	62,8	1,71	
Γκαμπόν	13,7	1,12	Μαρόκο	59,0	1,61	
Ουρουγουάη	12,5	1,02	Ουκρανία	58,7	1,60	
Μερικό Σύνολο	1.086,40	88,73	Ν. Αφρική	55,6	1,51	
Σύνολο Εισαγωγών	1.224,40		Ιρλανδία	50,8	1,38	
			Τουρκία	41,3	1,13	
			Μερικό Σύνολο	3.054,7	83,21	
			Σύνολο Εισαγωγών	3.671,0		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%	
Ινδία	136,4	25,70	Μάλι	301,8	20,23	
Γαλλία	58,9	11,10	Γαλλία	113,7	7,62	
Μάλι	45,0	8,48	Γκάμπια	83,3	5,58	
Ιταλία	38,1	7,18	Ινδία	79,2	5,31	
Μπενίν	13,4	2,52	Ισπανία	72,7	4,87	
Νιγηρία	11,8	2,22	Ιταλία	68,6	4,60	
Μαυριτανία	11,6	2,19	Ελβετία	46,4	3,11	
Φιλιππίνες	10,0	1,88	Γουινέα	41,7	2,80	
Ιράν	9,9	1,87	Γουινέα- Μπισάου	41,3	2,77	
Γκάμπια	8,8	1,66	Μαυριτανία	41,3	2,77	
Καμερούν	8,6	1,62	Ακτή Ελεφαντοστού	39,6	2,65	
Ακτή Ελεφαντοστού	8,1	1,53	Μαρόκο	27,4	1,84	
Ολλανδία	8,1	1,53	Ολλανδία	23,0	1,54	

Γουινέα	6,7	1,26	Ελλάδα	22,4	1,50
Πορτογαλία	6,2	1,17	Η.Α.Ε.	20,1	1,35
Τόγκο	5,3	1,00	Μπουρκίνα Φάσο	17,6	1,18
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>386,9</i>	<i>72,89</i>	Τόγκο	16,5	1,11
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>530,8</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.056,6</i>	<i>70,84</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>1.491,6</i>	
Γκάμπια			Γκάμπια		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	28,5	13,28	Δανία	42,9	16,54
Ακτή Ελεφαντοστού	26,9	12,53	Κίνα	24,1	9,29
Ην. Βασίλειο	21,8	10,16	Η.Π.Α.	31,2	12,03
Βέλγιο	14,8	6,90	Γερμανία	21,5	8,29
Ιταλία	13,0	6,06	Ακτή Ελεφαντοστού	22,4	8,64
Γερμανία	11,7	5,45	Ηνωμένο Βασίλειο	18,3	7,06
Σενεγάλη	10,4	4,85	Ολλανδία	7,1	2,74
Ιαπωνία	10,0	4,66	Βραζιλία	10,1	3,90
Κίνα	9,8	4,57	Γαλλία	12,8	4,94
Ισπανία	8,0	3,73	Βέλγιο	9,9	3,82
Ταϊλάνδη	7,4	3,45	Σενεγάλη	10,3	3,97
Ολλανδία	7,2	3,36	Χονγκ Κονγκ	6,6	2,55
Η.Π.Α.	6,5	3,03	Ιαπωνία	8,8	3,39
Ινδία	5,5	2,56	Η.Α.Ε.	4,8	1,85
Χονγκ Κονγκ	5,4	2,52	Ισπανία	3,2	1,23
Πακιστάν	4,3	2,00	Ιταλία	4,2	1,62
Βιετνάμ	4,0	1,86	Μαλαισία	3,1	1,20
Βραζιλία	2,7	1,26	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>241,3</i>	<i>93,06</i>
Μαλάουι	2,4	1,12	<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>259,3</i>	
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>195,2</i>	<i>93,34</i>			
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>214,6</i>				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γουινέα-Μπισάου	5,3	28,34	Ηνωμένο Βασίλειο	5,6	48,70
Βέλγιο	4,5	24,06	Σενεγάλη	3,5	30,43
Ην. Βασίλειο	3,2	17,11	Γαλλία	0,5	4,35
Ισπανία	1,0	5,35	Γερμανία	0,5	4,35
Σενεγάλη	0,6	3,21	Η.Π.Α.	0,2	1,74
Γουινέα	0,6	3,21	Μαρόκο	0,2	1,74
Γερμανία	0,5	2,67	Ταϊλάνδη	0,2	1,74
Γκάνα	0,5	2,67	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10,7</i>	<i>93,04</i>
Χονγκ Κονγκ	0,5	2,67	<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>11,5</i>	
Ολλανδία	0,3	1,60			
Κίνα	0,3	1,60			
Ινδία	0,3	1,60			
Γαλλία	0,2	1,07			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17,8</i>	<i>95,19</i>			
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>18,7</i>				

Γουινέα			Γουινέα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	169,3	20,68	Ολλανδία	61,7	5,58
Ακτή Ελεφαντοστού	87,6	10,70	Ακτή Ελεφαντοστού	176,1	15,91
Βέλγιο	69,1	8,44	Γαλλία	115,2	10,41
Ιαπωνία	68,2	8,33	Βέλγιο	81,2	7,34
Η.Π.Α.	56,3	6,88	Κίνα	83,4	7,54
Ινδία	40,8	4,98	Η.Π.Α.	59,9	5,41
Βραζιλία	36,2	4,42	Ινδία	86,4	7,81
Ολλανδία	29,7	3,63	Ηνωμένο Βασίλειο	35,5	3,21
Χονγκ Κονγκ	28,7	3,51	Ιαπωνία	35,8	3,23
Ιταλία	27,1	3,31	Ν. Αφρική	29,6	2,67
Ισπανία	22,4	2,74	Ισπανία	13,0	1,17
Γερμανία	18,2	2,22	Βραζιλία	17,0	1,54
Πακιστάν	17,2	2,10	Ταϊλάνδη	21,9	1,98
Κίνα	14,5	1,77	Αυστραλία	12,5	1,13
Ην. Βασίλειο	12,7	1,55	Πακιστάν	55,0	4,97
Βιετνάμ	11,4	1,39	Γερμανία	14,0	1,27
Μαρόκο	10,4	1,27	Σουηδία	11,4	1,03
Νιγηρία	9,8	1,20	Ουκρανία	15,6	1,41
Μπαχάμες	8,7	1,06	Ινδονησία	20,6	1,86
Μερικό Σύνολο	738,3	90,20	Μαρόκο	15,1	1,36
Σύνολο Εισαγωγών	818,5		Μερικό Σύνολο	960,9	86,83
			Σύνολο Εισαγωγών	1.106,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	151,1	21,53	Ρωσία	200,3	24,89
Ισπανία	84,5	12,04	Ισπανία	92,7	11,52
Ιρλανδία	82,4	11,74	Η.Π.Α.	83,2	10,34
Βραζιλία	57,9	8,25	Ιρλανδία	72,8	9,05
Γαλλία	53,1	7,57	Γερμανία	64,7	8,04
Ιταλία	33,8	4,82	Γαλλία	53,5	6,65
Ρωσία	30,2	4,30	Καναδάς	25,3	3,14
Καμερούν	27,7	3,95	Ουκρανία	19,6	2,44
Καναδάς	25,2	3,59	Κίνα	14,2	1,76
Γερμανία	24,0	3,42	Ρουμανία	12,5	1,55
Βέλγιο	23,6	3,36	Ελβετία	12,0	1,49
Ην. Βασίλειο	21,5	3,06	Μάλι	10,1	1,25
Ελβετία	19,2	2,74	Βέλγιο	9,1	1,13
Ρουμανία	12,3	1,75	Μερικό Σύνολο	670,0	83,25
Ελλάδα	8,4	1,20	Σύνολο Εξαγωγών	804,8	
Φινλανδία	7,8	1,11			
Ολλανδία	7,8	1,11			
Μερικό Σύνολο	670,5	95,53			
Σύνολο Εξαγωγών	701,9				
Ακτή Ελεφαντοστού			Ακτή Ελεφαντοστού		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	648,0	26,21	Νιγηρία	1.603,6	27,55
Νιγηρία	380,1	15,38	Γαλλία	1.485,4	25,52
Γερμανία	130,3	5,27	Κίνα	251,4	4,32

Ιαπωνία	122,4	4,95	Ταϊλάνδη	135,2	2,32
Η.Π.Α.	118,7	4,80	Βενεζουέλα	163,7	2,81
Ιταλία	113,1	4,58	Γερμανία	145,6	2,50
Ινδία	82,5	3,34	Η.Π.Α.	135,1	2,32
Βέλγιο	76,9	3,11	Ηνωμένο Βασίλειο	135,3	2,32
Ολλανδία	76,0	3,07	Ιταλία	116,3	2,00
Ισπανία	68,1	2,75	Ιαπωνία	106,2	1,82
Ην. Βασίλειο	65,5	2,65	Ολλανδία	138,1	2,37
Κίνα	58,4	2,36	Ινδία	106,8	1,83
Ρωσία	45,2	1,83	Ισπανία	81,8	1,41
Βραζιλία	32,1	1,30	Βέλγιο	79,4	1,36
Ν. Κορέα	31,1	1,26	Μαυριτανία	70,8	1,22
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.048,4</i>	<i>82,86</i>	Βραζιλία	82,6	1,42
<i>Σύνολο</i>	<i>2.472,1</i>		Ν. Κορέα	70,7	1,21
<i>Εισαγωγών</i>			Βιετνάμ	68,3	1,17
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>4.976,3</i>	<i>85,50</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>5.820,4</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	748,5	20,03	Γαλλία	1.494,1	18,34
Ολλανδία	539,0	14,42	Ολλανδία	786,9	9,66
Ιταλία	308,7	8,26	Η.Π.Α.	739,4	9,07
Γερμανία	208,2	5,57	Νιγηρία	588,1	7,22
Η.Π.Α.	162,8	4,36	Γερμανία	338,1	4,15
Ισπανία	162,1	4,34	Ιταλία	317,8	3,90
Μάλι	151,6	4,06	Ηνωμένο Βασίλειο	310,8	3,81
Ην. Βασίλειο	142,0	3,80	Μπουρκίνα Φάσο	297,1	3,65
Βέλγιο	108,5	2,90	Ισπανία	246,8	3,03
Μπούρκινα Φάσο	94,7	2,53	Βέλγιο	225,6	2,77
Γκάνα	92,2	2,47	Μάλι	224,3	2,75
Ρωσία	82,3	2,20	Παναμάς	191,6	2,35
Νιγηρία	79,7	2,13	Γκάνα	158,9	1,95
Γουινέα	60,5	1,62	Εστονία	158,4	1,94
Πολωνία	45,0	1,20	Καναδάς	127,0	1,56
Σενεγάλη	43,8	1,17	Ισημερινή Γουινέα	114,6	1,41
Ελλάδα	41,8	1,12	Μπενίν	110,4	1,35
Ν. Αφρική	40,2	1,08	Ινδία	110,2	1,35
Τόγκο	38,3	1,02	Κίνα	106,6	1,31
Μπενίν	38,3	1,02	Λιβερία	97,2	1,19
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.188,2</i>	<i>85,32</i>	Σενεγάλη	95,8	1,18
<i>Σύνολο</i>	<i>3.736,9</i>		Τόγκο	93,2	1,14
<i>Εξαγωγών</i>			Δημοκρατία του Κονγκό	90,1	1,11
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>7.023,0</i>	<i>86,20</i>
			<i>Σύνολο</i>	<i>8.147,7</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Γκάνα			Γκάνα		
Εισαγωγές	1998	%	Εισαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	348,8	11,98	Νιγηρία	510,0	9,57
Η.Π.Α.	313,5	10,77	Κίνα	504,0	9,46

Γερμανία	237,9	8,17	Ηνωμένο Βασίλειο	474,0	8,90
Ολλανδία	150,0	5,15	Η.Π.Α.	352,3	6,61
Ιταλία	127,4	4,38	Βέλγιο	300,9	5,65
Βέλγιο	124,7	4,28	Γερμανία	288,6	5,42
Ισπανία	123,2	4,23	Ινδία	205,8	3,86
Ιαπωνία	123,0	4,22	Ν. Αφρική	204,8	3,84
Νιγηρία	115,7	3,97	Γαλλία	197,3	3,70
Ν. Αφρική	104,4	3,59	Ολλανδία	193,4	3,63
Ν. Κορέα	97,3	3,34	Ιταλία	170,8	3,21
Γαλλία	93,5	3,21	Ιαπωνία	121,2	2,27
Ακτή Ελεφαντοστού	69,4	2,38	Ν. Κορέα	119,5	2,24
Κίνα	65,6	2,25	Κονγκό	118,4	2,22
Καναδάς	54,4	1,87	Ταϊλάνδη	115,1	2,16
Ισραήλ	47,3	1,62	Βραζιλία	114,2	2,14
Ελβετία	45,7	1,57	Καναδάς	110,4	2,07
Σουηδία	45,5	1,56	Σουηδία	103,7	1,95
Ινδία	43,2	1,48	Ισπανία	98,2	1,84
Αυστραλία	42,0	1,44	Ινδονησία	90,5	1,70
Βραζιλία	36,7	1,26	Αυστραλία	70,2	1,32
Τόγκο	29,2	1,00	Τόγκο	69,2	1,30
Μερικό Σύνολο	2.094,4	83,76	Μερικό Σύνολο	4.532,5	85,06
Σύνολο Εισαγωγών	2.911,3		Σύνολο Εισαγωγών	5.328,8	
Εξαγωγές 1998	1998	%	Εξαγωγές 2006	2006	%
Ην. Βασίλειο	219,5	18,96	Ν. Αφρική	932,8	25,81
Ολλανδία	184,3	15,92	Μπουρκίνα Φάσο	456,0	12,62
Γερμανία	87,4	7,55	Ολλανδία	402,6	11,14
Ισπανία	87,3	7,54	Ελβετία	245,4	6,79
Γαλλία	66,6	5,75	Γαλλία	164,7	4,56
Βέλγιο	60,1	5,19	Βέλγιο	144,9	4,01
Ιταλία	59,5	5,14	Ηνωμένο Βασίλειο	144,8	4,01
Η.Π.Α.	54,4	4,70	Η.Π.Α.	106,3	2,94
Ιαπωνία	49,5	4,27	Γερμανία	96,4	2,67
Ελβετία	43,2	3,73	Μαλαισία	94,7	2,62
Ν. Αφρική	40,2	3,47	Ιταλία	90,7	2,51
Τόγκο	27,0	2,33	Ιαπωνία	72,8	2,01
Ρωσία	19,0	1,64	Νιγηρία	69,8	1,93
Τουρκία	11,7	1,01	Εσθονία	68,8	1,90
Μερικό Σύνολο	1.009,7	87,19	Τουρκία	61,1	1,69
Σύνολο Εξαγωγών	1.158,0		Ινδία	58,9	1,63
			Ισπανία	50,9	1,41
			Κίνα	38,8	1,07
			Μερικό Σύνολο	3.300,4	91,32
			Σύνολο Εξαγωγών	3.614,0	
Τόγκο			Τόγκο		
Εισαγωγές 1995	1995	%	Εισαγωγές 2005	2005	%
Γαλλία	114,4	20,56	Γαλλία	104,3	17,60
Νιγηρία	50,9	9,15	Κίνα	78,0	13,16
Ακτή Ελεφαντοστού	42,6	7,66	Ακτή Ελεφαντοστού	38,3	6,46
Γερμανία	29,7	5,34	Ιταλία	26,4	4,45

Ολλανδία	29,6	5,32	Ισπανία	25,0	4,22
Η.Π.Α.	22,3	4,01	Ολλανδία	23,4	3,95
Μαυριτανία	22,1	3,97	Βέλγιο	23,2	3,91
Ιταλία	20,4	3,67	Γερμανία	17,3	2,92
Ισπανία	19,1	3,43	Βραζιλία	16,1	2,72
Ιαπωνία	18,8	3,38	Ινδία	14,0	2,36
Ην. Βασίλειο	16,7	3,00	Χονγκ Κονγκ	12,1	2,04
Βέλγιο	16,5	2,97	Ηνωμένο Βασίλειο	12,1	2,04
Χονγκ Κονγκ	10,4	1,87	Μπενίν	12,0	2,02
Ν. Κορέα	10,0	1,80	Ν. Αφρική	11,2	1,89
Καναδάς	9,9	1,78	Ιαπωνία	10,8	1,82
Ν. Αφρική	9,8	1,76	Καναδάς	9,6	1,62
Κίνα	8,1	1,46	Γκάνα	8,0	1,35
Καμερούν	6,8	1,22	Ουκρανία	7,6	1,28
Δανία	6,8	1,22	Η.Π.Α.	6,9	1,16
Γκάνα	6,7	1,20	Μερικό Σύνολο	456,3	77,00
Μερικό Σύνολο	471,6	84,77	Σύνολο Εισαγωγών	592,6	
Σύνολο Εισαγωγών	556,3				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Ελβετία	42,7	11,15	Γκάνα	73,0	20,28
Καναδάς	27,3	7,13	Μπούρκινα Φάσο	66,3	18,42
Μπενίν	24,8	6,48	Μπενίν	41,6	11,56
Γκάνα	17,9	4,68	Μάλι	26,5	7,36
Γαλλία	14,1	3,68	Ινδία	21,2	5,89
Ολλανδία	13,5	3,53	Νιγηρία	14,7	4,08
Ν. Αφρική	13,2	3,45	Νίγηρας	10,8	3,00
Βραζιλία	11,6	3,03	Κίνα	7,9	2,20
Ταϊλάνδη	9,7	2,53	Γερμανία	7,5	2,08
Ινδονησία	9,4	2,46	Μαρόκο	6,5	1,81
Βέλγιο	9,3	2,43	Βραζιλία	6,3	1,75
Φιλιππίνες	8,9	2,32	Ακτή Ελεφαντοστού	6,2	1,72
Μπούρκινα Φάσο	8,8	2,30	Γαλλία	5,0	1,39
Ινδία	8,1	2,12	Πακιστάν	4,8	1,33
Γερμανία	6,7	1,75	Η.Π.Α.	4,1	1,14
Νιγηρία	6,4	1,67	Ολλανδία	3,9	1,08
Η.Π.Α.	6,3	1,65	Μερικό Σύνολο	306,3	85,11
Ακτή Ελεφαντοστού	5,8	1,52	Σύνολο Εξαγωγών	359,9	
Ισπανία	5,8	1,52			
Ιταλία	5,3	1,38			
Μαλαισία	5,1	1,33			
Μερικό Σύνολο	232,4	68,10			
Σύνολο Εξαγωγών	382,8				
Μπενίν			Μπενίν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	208,2	28,96	Γαλλία	172,9	17,23
Ταϊλάνδη	71,1	9,89	Κίνα	85,4	8,51
Αλγερία	47,5	6,61	Ακτή Ελεφαντοστού	69,0	6,88
Η.Π.Α.	36,3	5,05	Γκάνα	68,4	6,82

Ολλανδία	31,1	4,33	Ηνωμένο Βασίλειο	63,3	6,31
Ιαπωνία	28,4	3,95	Τόγκο	53,2	5,30
Γερμανία	23,2	3,23	Νιγηρία	41,3	4,12
Ακτή Ελεφαντοστού	23,0	3,20	Ταϊλάνδη	39,1	3,90
Ην. Βασίλειο	22,8	3,17	Βέλγιο	35,7	3,56
Κίνα	21,1	2,93	Ελβετία	35,7	3,56
Σενεγάλη	19,9	2,77	Ιαπωνία	28,2	2,81
Γκάνα	19,7	2,74	Ολλανδία	26,0	2,59
Ισπανία	18,2	2,53	Ινδία	22,9	2,28
Ινδία	15,3	2,13	Ισπανία	17,6	1,75
Ιταλία	14,7	2,04	Μαλαισία	16,8	1,67
Βέλγιο	12,1	1,68	Γερμανία	15,0	1,50
Ν. Κορέα	11,5	1,60	Η.Π.Α.	14,4	1,44
Χονγκ Κονγκ	9,5	1,32	Νορβηγία	12,4	1,24
Βραζιλία	8,0	1,11	Σενεγάλη	12,0	1,20
Μερικό Σύνολο	641,6	89,24	Βραζιλία	11,8	1,18
Σύνολο Εισαγωγών	719,0		Ινδονησία	11,2	1,12
			Ιταλία	10,6	1,06
			Ν. Αφρική	10,5	1,05
			Μερικό Σύνολο	873,4	87,05
			Σύνολο Εισαγωγών	1.003,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	116,8	35,10	Κίνα	53,9	24,00
Βραζιλία	32,7	9,83	Νιγηρία	19,6	8,73
Πορτογαλία	24,3	7,30	Ινδία	19,4	8,64
Νίγηρας	22,7	6,82	Νίγηρας	16,1	7,17
Μαρόκο	16,0	4,81	Ακτή Ελεφαντοστού	12,9	5,74
Νιγηρία	10,8	3,25	Ταϊλάνδη	9,6	4,27
Ινδία	10,4	3,13	Γκάνα	8,7	3,87
Ταϊλάνδη	8,6	2,58	Μπούρκινα Φάσο	8,1	3,61
Ινδονησία	7,2	2,16	Μάλι	7,6	3,38
Ιταλία	7,2	2,16	Γαλλία	7,5	3,34
Τσαντ	6,1	1,83	Τόγκο	5,7	2,54
Ελβετία	5,6	1,68	Πορτογαλία	5,2	2,32
Κίνα	4,9	1,47	Δανία	4,4	1,96
Ισπανία	4,4	1,32	Ινδονησία	3,9	1,74
Ν. Αφρική	4,4	1,32	Μαρόκο	3,7	1,65
Μερικό Σύνολο	282,1	84,77	Τσαντ	3,6	1,60
Σύνολο Εξαγωγών	332,8		Βιετνάμ	2,6	1,16
			Ν. Αφρική	2,5	1,11
			Μερικό Σύνολο	195,0	86,82
			Σύνολο Εξαγωγών	224,6	
Μπούρκινα Φάσο			Μπούρκινα Φάσο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Γαλλία	123,2	25,62	Γαλλία	216,7	18,67
Ακτή Ελεφαντοστού	75,0	15,60	Ακτή Ελεφαντοστού	208,3	17,95
Ιαπωνία	34,1	7,09	Τόγκο	130,1	11,21
Νιγηρία	26,8	5,57	Μπενίν	79,5	6,85

Η.Π.Α.	22,5	4,68	Γκάνα	67,6	5,82
Βέλγιο	20,7	4,31	Βέλγιο	47,2	4,07
Ολλανδία	17,3	3,60	Ισπανία	36,5	3,14
Γερμανία	16,0	3,33	Ινδία	31,0	2,67
Ιταλία	14,1	2,93	Κίνα	30,9	2,66
Ινδία	12,4	2,58	Η.Π.Α.	30,6	2,64
Ισπανία	9,7	2,02	Ιταλία	19,6	1,69
Ην. Βασίλειο	8,5	1,77	Γερμανία	18,7	1,61
Ν. Αφρική	8,4	1,75	Ιαπωνία	16,8	1,45
Κίνα	7,5	1,56	Ταϊλάνδη	15,0	1,29
Βιετνάμ	7,2	1,50	Σενεγάλη	14,9	1,28
Σενεγάλη	5,9	1,23	Πακιστάν	13,4	1,15
Γκάνα	5,8	1,21	Βραζιλία	12,6	1,09
Τόγκο	5,3	1,10	Ολλανδία	11,6	1,00
Μερικό Σύνολο	420,4	87,44	Μερικό Σύνολο	1.001,0	86,24
Σύνολο	480,8		Σύνολο	1.160,7	
Εισαγωγών			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ακτή Ελεφαντοστού	33,9	20,63	Τόγκο	136,1	40,96
Ελβετία	25,9	15,76	Γκάνα	55,2	16,61
Γαλλία	24,6	14,97	Ακτή Ελεφαντοστού	34,7	10,44
Ιταλία	13,8	8,40	Γαλλία	32,5	9,78
Ινδονησία	9,0	5,48	Ελβετία	31,2	9,39
Μαλαισία	7,8	4,75	Νίγηρας	7,6	2,29
Μαυρίκιος	6,8	4,14	Σγκαπούρη	7,4	2,23
Ταϊλάνδη	6,3	3,83	Μάλι	6,1	1,84
Τόγκο	5,4	3,29	Βέλγιο	4,6	1,38
Ιαπωνία	5,3	3,23	Μερικό Σύνολο	315,4	94,91
Γκάνα	4,4	2,68	Σύνολο	332,3	
			Εξαγωγών		
Ισπανία	4,0	2,43			
Πορτογαλία	3,0	1,83			
Βραζιλία	1,7	1,03			
Μερικό Σύνολο	151,9	92,45			
Σύνολο	164,3				
Εξαγωγών					
Νίγηρας			Νίγηρας		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	78,5	22,78	Γαλλία	132,3	15,38
Νιγηρία	42,3	12,28	Κίνα	107,3	12,47
Ακτή Ελεφαντοστού	36,6	10,62	Η.Π.Α.	86,5	10,06
Ην. Βασίλειο	18,8	5,46	Ακτή Ελεφαντοστού	55,4	6,44
Ιαπωνία	15,9	4,61	Νιγηρία	52,3	6,08
Ολλανδία	15,2	4,41	Μπενίν	42,5	4,94
Η.Π.Α.	14,3	4,15	Ινδία	39,8	4,63
Πακιστάν	11,4	3,31	Ιαπωνία	32,6	3,79
Κίνα	8,8	2,55	Βέλγιο	22,4	2,60
Γερμανία	8,8	2,55	Τόγκο	20,2	2,35
Βέλγιο	5,8	1,68	Βραζιλία	19,0	2,21
Μπενίν	5,2	1,51	Πακιστάν	16,4	1,91
Ιταλία	4,5	1,31	Ολλανδία	16,0	1,86
Γκάνα	4,3	1,25	Γκάνα	14,7	1,71

Μερικό Σύνολο	270,4	78,47	Ν. Αφρική	12,9	1,50
Σύνολο	344,6		Μαλαισία	12,9	1,50
Εισαγωγών			Αργεντινή	12,7	1,48
			Γερμανία	12,2	1,42
			Ηνωμένο Βασίλειο	10,1	1,17
			Μπούρκινα Φάσο	9,4	1,09
			Βιετνάμ	8,9	1,03
			Μερικό Σύνολο	736,5	85,62
			Σύνολο	860,2	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Μπενίν	155,1	56,73	Γαλλία	120,3	30,55
Νιγηρία	74,8	27,36	Ιαπωνία	53,2	13,51
Αλγερία	12,3	4,50	Νιγηρία	51,3	13,03
Λιβύη	9,3	3,40	Ελβετία	32,4	8,23
Ακτή Ελεφαντοστού	7,3	2,67	Η.Π.Α.	21,9	5,56
Γκάνα	6,1	2,23	Γκάνα	14,4	3,66
Μερικό Σύνολο	264,9	96,89	Τόγκο	10,4	2,64
Σύνολο	273,4		Ακτή Ελεφαντοστού	10,3	2,62
Εξαγωγών			Μπενίν	9,7	2,46
			Κίνα	9,3	2,36
			Ισπανία	8,2	2,08
			Βέλγιο	7,4	1,88
			Γερμανία	5,7	1,45
			Μερικό Σύνολο	354,5	90,02
			Σύνολο	393,8	
			Εξαγωγών		
Νιγηρία			Νιγηρία		
Εισαγωγές	1996	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	893,2	16,74	Η.Π.Α.	3.590,7	15,68
Ην. Βασίλειο	697,8	13,08	Κίνα	3.161,1	13,80
Γερμανία	562,6	10,54	Ηνωμένο Βασίλειο	2.701,0	11,79
Γαλλία	440,0	8,25	Γερμανία	1.278,0	5,58
Ολλανδία	323,7	6,07	Βέλγιο	1.171,0	5,11
Ιαπωνία	265,0	4,97	Ινδία	1.109,7	4,85
Βραζιλία	238,4	4,47	Γαλλία	1.029,0	4,49
Ιταλία	188,9	3,54	Ιταλία	781,2	3,41
Κίνα	185,2	3,47	Ιαπωνία	757,2	3,31
Βέλγιο	143,1	2,68	Ολλανδία	706,4	3,08
Ινδία	137,6	2,58	Ν. Κορέα	610,9	2,67
Χονγκ Κονγκ	100,8	1,89	Βραζιλία	459,2	2,00
Ισπανία	94,6	1,77	Ν. Αφρική	403,3	1,76
Ελβετία	78,0	1,46	Αυστραλία	374,9	1,64
Μαυριτανία	70,6	1,32	Σιγκαπούρη	359,7	1,57
Ταϊλάνδη	66,6	1,25	Χονγκ Κονγκ	264,1	1,15
Ν. Αφρική	56,0	1,05	Η.Α.Ε.	242,4	1,06
Μερικό Σύνολο	4.542,1	85,13	Μερικό Σύνολο	18.999,8	82,96
Σύνολο	5.335,5		Σύνολο	22.903,3	
Εισαγωγών			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1996	%	Εξαγωγές	2006	%

Η.Π.Α.	4.248,4	37,29	Η.Π.Α.	26.656,5	45,02
Ισπανία	1.330,1	11,67	Ινδία	5.507,5	9,30
Γαλλία	984,2	8,64	Ισπανία	4.725,8	7,98
Ιταλία	779,0	6,84	Γαλλία	3.351,2	5,66
Ολλανδία	752,0	6,60	Βραζιλία	2.503,9	4,23
Ν. Κορέα	465,2	4,08	Καναδάς	2.286,2	3,86
Ακτή Ελεφαντοστού	452,4	3,97	Ακτή Ελεφαντοστού	2.141,8	3,62
Πορτογαλία	325,0	2,85	Ν. Κορέα	2.102,9	3,55
Γκάνα	169,7	1,49	Γκάνα	1.563,1	2,64
Ην. Βασίλειο	165,2	1,45	Ολλανδία	1.528,4	2,58
Καμερούν	158,9	1,39	Ιταλία	1.468,4	2,48
Ινδία	154,5	1,36	Ιαπωνία	1.113,2	1,88
Ιαπωνία	148,0	1,30	Καμερούν	1.068,7	1,80
Βραζιλία	142,3	1,25	Ν. Αφρική	1.064,8	1,80
Χιλή	126,4	1,11	Πορτογαλία	730,6	1,23
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>10.401,3</i>	<i>91,29</i>	Φινλανδία	655,4	1,11
<i>Σύνολο</i>	<i>11.393,9</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>58.468,4</i>	<i>98,74</i>
<i>Εξαγωγών</i>			<i>Σύνολο</i>	<i>59.215,2</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Καμερούν			Καμερούν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	337,1	31,26	Νιγηρία	735,4	23,34
Η.Π.Α.	83,5	7,74	Γαλλία	540,4	17,15
Γερμανία	78,4	7,27	Κίνα	199,8	6,34
Βέλγιο	59,0	5,47	Βέλγιο	127,6	4,05
Ιαπωνία	58,9	5,46	Ισημερινή Γουινέα	108,8	3,45
Γουινέα	40,7	3,77	Γερμανία	108,1	3,43
Ιταλία	38,7	3,59	Η.Π.Α.	90,3	2,87
Ολλανδία	37,1	3,44	Ιαπωνία	86,3	2,74
Ην. Βασίλειο	33,3	3,09	Βραζιλία	86,1	2,73
Καναδάς	22,8	2,11	Ιταλία	83,6	2,65
Μαυριτανία	16,9	1,57	Ακτή Ελεφαντοστού	67,2	2,13
Ισπανία	16,5	1,53	Ινδία	60,7	1,93
Βραζιλία	15,2	1,41	Μαυριτανία	43,9	1,39
Ακτή Ελεφαντοστού	14,1	1,31	Ν. Αφρική	43,4	1,38
Πακιστάν	13,5	1,25	Ολλανδία	42,3	1,34
Τυνησία	13,2	1,22	Ηνωμένο Βασίλειο	41,9	1,33
Φινλανδία	12,7	1,18	Ταϊλάνδη	39,7	1,26
Σενεγάλη	11,9	1,10	Ρουμανία	34,1	1,08
Κίνα	11,8	1,09	Ισπανία	33,8	1,07
Ν. Αφρική	11,5	1,07	Κονγκό	32,9	1,04
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>926,8</i>	<i>85,93</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.606,3</i>	<i>82,73</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>1.078,5</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>3.150,5</i>	
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	407,3	26,47	Ισπανία	927,6	25,94
Ιταλία	237,1	15,41	Ιταλία	825,9	23,09
Ολλανδία	206,8	13,44	Γαλλία	380,9	10,65
Ισπανία	187,2	12,17	Η.Π.Α.	227,8	6,37
Ν. Κορέα	43,6	2,83	Ολλανδία	226,8	6,34

Γερμανία	37,2	2,42	Βέλγιο	122,1	3,41
Πορτογαλία	35,3	2,29	Κίνα	121,5	3,40
Βέλγιο	34,5	2,24	Δημοκρατία του Κονγκό	98,6	2,76
Κίνα	32,8	2,13	Ηνωμένο Βασίλειο	70,2	1,96
Η.Π.Α.	29,0	1,88	Πορτογαλία	57,8	1,62
Ην. Βασίλειο	26,4	1,72	Μερικό Σύνολο	3.059,2	85,54
Ισημερινή Γουινέα	24,6	1,60	Σύνολο Εξαγωγών	3.576,4	
Γκαμπόν	24,5	1,59			
Κονγκό	17,6	1,14			
Ταϊλάνδη	16,1	1,05			
Μερικό Σύνολο	1.360,0	88,39			
Σύνολο Εξαγωγών	1.538,7				
Σάο Τομέ			Σάο Τομέ		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
		#### ##	Πορτογαλία	46,0	64,70
NDA		#### ##	Αγκόλα	14,2	19,97
		#### ##	Βέλγιο	3,1	4,36
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	63,3	89,03
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	71,1	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
		#### ##	Πορτογαλία	1,3	33,33
NDA		#### ##	Ολλανδία	1,0	25,64
		#### ##	Βέλγιο	0,6	15,38
		#### ##	Γαλλία	0,4	10,26
		#### ##	Αγκόλα	0,1	2,56
		#### ##	Μπαχάμες	0,1	2,56
		#### ##	Καμερούν	0,1	2,56
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	3,6	92,31
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	3,9	
Γκαμπόν			Γκαμπόν		
Εισαγωγές	1996	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	384,8	42,85	Γαλλία	688,8	39,93
Η.Π.Α.	93,4	10,40	Βέλγιο	244,5	14,17
Ιαπωνία	53,8	5,99	Η.Π.Α.	126,6	7,34
Ην. Βασίλειο	42,8	4,77	Καμερούν	60,0	3,48
Γερμανία	41,1	4,58	Ιαπωνία	52,2	3,03

Ολλανδία	40,8	4,54	Ολλανδία	48,3	2,80
Βέλγιο	37,1	4,13	Κίνα	45,2	2,62
Ιταλία	31,3	3,49	Ισπανία	41,5	2,41
Ισπανία	21,0	2,34	Γερμανία	34,8	2,02
Ταϊλάνδη	15,3	1,70	Ηνωμένο Βασίλειο	32,8	1,90
Ακτή Ελεφαντοστού	13,7	1,53	Ιταλία	32,5	1,88
Καμερούν	12,1	1,35	Βραζιλία	32,0	1,86
Ν. Αφρική	9,3	1,04	Ν. Αφρική	31,0	1,80
Μερικό Σύνολο	796,5	88,69	Ταϊλάνδη	28,0	1,62
Σύνολο Εισαγωγών	898,1		Η.Α.Ε.	18,9	1,10
			Μερικό Σύνολο	1.517,1	87,95
			Σύνολο Εισαγωγών	1.724,9	
Εξαγωγές	1996	%	Εξαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	2.015,3	64,07	Η.Π.Α.	3.514,6	58,43
Γαλλία	239,8	7,62	Κίνα	635,8	10,57
Κίνα	136,2	4,33	Γαλλία	425,3	7,07
Ολλανδικές Αντίλλες	121,4	3,86	Σιγκαπούρη	318,4	5,29
Ιαπωνία	66,1	2,10	Ελβετία	156,4	2,60
Ισπανία	36,8	1,17	Ινδία	128,4	2,13
Ελβετία	34,7	1,10	Ταϊλάνδη	127,0	2,11
Ισραήλ	34,5	1,10	Ν. Αφρική	117,8	1,96
Μερικό Σύνολο	2.684,8	85,35	Ισπανία	82,4	1,37
Σύνολο Εξαγωγών	3.145,6		Ηνωμένο Βασίλειο	74,3	1,24
			Ιταλία	67,7	1,13
			Μερικό Σύνολο	5.648,1	93,90
			Σύνολο Εξαγωγών	6.015,2	
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία			Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Γαλλία	90,7	34,16	Καμερούν	29,2	15,67
Ιαπωνία	52,3	19,70	Γαλλία	25,8	13,85
Καμερούν	12,9	4,86	Δημοκρατία του Κονγκό	11,4	6,12
Γερμανία	7,6	2,86	Ιαπωνία	7,4	3,97
Βέλγιο	6,6	2,49	Κονγκό	6,7	3,60
Η.Π.Α.	4,9	1,85	Βέλγιο	5,8	3,11
Κονγκό	4,7	1,77	Κίνα	3,4	1,83
Ιταλία	2,9	1,09	Ολλανδία	2,3	1,23
Ολλανδία	2,8	1,05	Γκαμπόν	2,1	1,13
Μερικό Σύνολο	185,4	69,83	Ν. Αφρική	1,9	1,02
Σύνολο Εισαγωγών	265,5		Μερικό Σύνολο	96,0	51,53
			Σύνολο Εισαγωγών	186,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Βέλγιο	75,5	63,18	Βέλγιο	32,9	28,31
Γαλλία	30,2	25,27	Γαλλία	21,7	18,67
Ην. Βασίλειο	2,1	1,76	Ελβετία	15,9	13,68

Δημ. του Κονγκό	1,9	1,59	Καμερούν	13,8	11,88
Καμερούν	1,8	1,51	Ιταλία	8,5	7,31
Κονγκό	1,4	1,17	Ισραήλ	5,8	4,99
Μερικό Σύνολο	112,9	94,48	Χονγκ Κονγκ	3,0	2,58
Σύνολο Εξαγωγών	119,5		Δημοκρατία του Κονγκό	2,7	2,32
			Τουρκία	1,4	1,20
			Μερικό Σύνολο	105,7	90,96
			Σύνολο Εξαγωγών	116,2	
Σουδάν			Σουδάν		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	122,6	10,35	Κίνα	1.662,4	18,80
Ιαπωνία	114,3	9,65	Σαουδική Αραβία	789,5	8,93
Γαλλία	86,7	7,32	Ιαπωνία	712,7	8,06
Ην. Βασίλειο	74,3	6,27	Ινδία	591,2	6,68
Γερμανία	72,3	6,10	Η.Α.Ε.	491,1	5,55
Σαουδική Αραβία	65,7	5,54	Αίγυπτος	476,9	5,39
Αίγυπτος	63,6	5,37	Γερμανία	447,3	5,06
Βέλγιο	52,0	4,39	Ηνωμένο Βασίλειο	420,4	4,75
Ολλανδία	41,5	3,50	Ιταλία	301,9	3,41
Η.Α.Ε.	40,8	3,44	Γαλλία	292,6	3,31
Κίνα	31,1	2,62	Ν. Κορέα	283,9	3,21
Μαλαισία	30,4	2,57	Αυστραλία	242,0	2,74
Ελβετία	30,0	2,53	Τουρκία	200,6	2,27
Λιβύη	25,4	2,14	Ολλανδία	137,2	1,55
Τουρκία	23,5	1,98	Σουηδία	108,0	1,22
Ιταλία	20,6	1,74	Η.Π.Α.	105,8	1,20
Ινδία	17,9	1,51	Ελβετία	98,6	1,11
Ν. Κορέα	16,9	1,43	Ουκρανία	90,7	1,03
Ρουμανία	15,3	1,29	Μερικό Σύνολο	7.452,8	84,26
Ελλάδα	12,5	1,05	Σύνολο Εισαγωγών	8.844,5	
Μερικό Σύνολο	957,4	80,80			
Σύνολο Εισαγωγών	1.184,9				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Σαουδική Αραβία	95,1	13,88	Κίνα	4.324,3	78,93
Η.Π.Α.	56,2	8,20	Ιαπωνία	299,0	5,46
Ιταλία	50,9	7,43	Η.Α.Ε.	280,5	5,12
Γαλλία	50,6	7,38	Σαουδική Αραβία	154,7	2,82
Κίνα	50,2	7,33	Αίγυπτος	68,6	1,25
Βέλγιο	47,4	6,92	Καναδάς	66,8	1,22
Ταϊλάνδη	40,9	5,97	Μερικό Σύνολο	5.193,9	94,80
Ιαπωνία	39,0	5,69	Σύνολο Εξαγωγών	5.478,7	
Ην. Βασίλειο	38,6	5,63			
Γερμανία	27,5	4,01			
Η.Α.Ε.	27,3	3,98			
Αίγυπτος	20,3	2,96			
Ιορδανία	16,0	2,34			
Λίβανος	16,0	2,34			
Ελβετία	16,0	2,34			

Τουρκία	12,1	1,77			
Ινδία	11,8	1,72			
Υεμένη	7,4	1,08			
Μερικό Σύνολο	623,3	90,97			
Σύνολο Εξαγωγών	685,2				
Αιθιοπία			Αιθιοπία		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Η.Π.Α.	147,5	12,93	Σαουδική Αραβία	929,8	17,86
Ιταλία	140,0	12,27	Κίνα	639,5	12,28
Σαουδική Αραβία	134,3	11,77	Ιταλία	399,7	7,68
Ιαπωνία	96,2	8,43	Η.Α.Ε.	394,6	7,58
Γερμανία	87,4	7,66	Ινδία	299,8	5,76
Ην. Βασίλειο	67,7	5,93	Ιαπωνία	231,0	4,44
Βέλγιο	35,2	3,09	Γερμανία	221,4	4,25
Κένυα	34,8	3,05	Τζιμπουτί	176,2	3,38
Σουηδία	32,2	2,82	Η.Π.Α.	162,9	3,13
Ολλανδία	31,5	2,76	Γαλλία	135,1	2,59
Γαλλία	31,4	2,75	Βέλγιο	130,8	2,51
Ινδία	28,7	2,52	Ηνωμένο Βασίλειο	104,6	2,01
Τζιμπουτί	28,2	2,47	Ολλανδία	101,4	1,95
Κίνα	26,2	2,30	Τουρκία	98,7	1,90
Ν. Κορέα	25,2	2,21	Ν. Κορέα	82,6	1,59
Ελβετία	12,2	1,07	Σουηδία	82,4	1,58
Μερικό Σύνολο	958,7	84,02	Σουδάν	75,6	1,45
Σύνολο Εισαγωγών	1.141,0		Ινδονησία	69,2	1,33
			Αίγυπτος	64,0	1,23
			Βραζιλία	58,5	1,12
			Ουκρανία	56,3	1,08
			Μερικό Σύνολο	4.514,1	86,69
			Σύνολο Εισαγωγών	5.207,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	122,7	29,08	Γερμανία	130,9	12,55
Ιαπωνία	54,8	12,99	Κίνα	101,4	9,72
Τζιμπουτί	38,5	9,13	Ιαπωνία	87,4	8,38
Σαουδική Αραβία	38,0	9,01	Ελβετία	66,7	6,40
Ιταλία	36,5	8,65	Σαουδική Αραβία	66,2	6,35
Η.Π.Α.	27,0	6,40	Ιταλία	63,3	6,07
Γαλλία	21,2	5,02	Σομαλία	59,8	5,73
Ην. Βασίλειο	15,3	3,63	Τζιμπουτί	53,7	5,15
Βέλγιο	7,4	1,75	Η.Π.Α.	50,9	4,88
Ταϊλάνδη	6,9	1,64	Ολλανδία	40,6	3,89
Ολλανδία	6,6	1,56	Σουδάν	34,6	3,32
Μερικό Σύνολο	374,9	88,86	Βέλγιο	33,6	3,22
Σύνολο Εξαγωγών	421,9		Ηνωμένο Βασίλειο	29,5	2,83
			Η.Α.Ε.	28,4	2,72
			Γαλλία	26,6	2,55
			Υεμένη	24,8	2,38
			Ισραήλ	21,5	2,06
			Τουρκία	15,2	1,46

			Σιγκαπούρη	10,4	1,00
			Μερικό Σύνολο	945,5	90,65
			Σύνολο Εξαγωγών	1.043,0	
Κένυα			Κένυα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	349,0	12,39	Η.Α.Ε.	1.075,9	14,88
Ιαπωνία	289,5	10,27	Ινδία	524,3	7,25
Η.Α.Ε.	225,5	8,00	Ν. Αφρική	470,9	6,51
Ν. Αφρική	209,8	7,45	Κίνα	412,4	5,70
Γερμανία	191,6	6,80	Ιαπωνία	408,1	5,64
Ινδία	154,1	5,47	Ηνωμένο Βασίλειο	373,1	5,16
Βέλγιο	151,4	5,37	Σαουδική Αραβία	369,1	5,10
Γαλλία	143,7	5,10	Σιγκαπούρη	354,2	4,90
Ιταλία	141,5	5,02	Η.Π.Α.	343,3	4,75
Η.Π.Α.	114,8	4,07	Γερμανία	262,6	3,63
Σαουδική Αραβία	99,6	3,53	Ιρλανδία	218,6	3,02
Ολλανδία	83,7	2,97	Ινδονησία	190,9	2,64
Ινδονησία	70,6	2,51	Ιταλία	168,1	2,32
Κίνα	59,8	2,12	Γαλλία	147,5	2,04
Μαλαισία	54,9	1,95	Ν. Κορέα	126,9	1,75
Αργεντινή	37,5	1,33	Ολλανδία	126,3	1,75
Ελβετία	32,2	1,14	Αίγυπτος	114,0	1,58
Ν. Κορέα	30,4	1,08	Μπαχρέιν	95,9	1,33
Σιγκαπούρη	30,1	1,07	Βέλγιο	94,4	1,31
Μερικό Σύνολο	2.469,7	87,64	Ελβετία	91,0	1,26
Σύνολο Εισαγωγών	2.817,9		Μερικό Σύνολο	5.967,5	82,50
			Σύνολο Εισαγωγών	7.232,9	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ουγκάντα	277,1	15,18	Ουγκάντα	387,0	11,05
Τανζανία	216,1	11,83	Ηνωμένο Βασίλειο	380,4	10,86
Ην. Βασίλειο	197,6	10,82	Η.Π.Α.	291,3	8,32
Γερμανία	155,2	8,50	Ολλανδία	277,2	7,92
Πακιστάν	110,6	6,06	Τανζανία	253,8	7,25
Ολλανδία	86,1	4,72	Πακιστάν	201,7	5,76
Αίγυπτος	58,0	3,18	Σουδάν	140,5	4,01
Αιθιοπία	53,3	2,92	Αίγυπτος	137,1	3,92
Ν. Αφρική	51,1	2,80	Δημοκρατία του Κονγκό	107,0	3,06
Η.Π.Α.	49,6	2,72	Σομαλία	105,6	3,02
Γαλλία	46,4	2,54	Η.Α.Ε.	69,2	1,98
Βέλγιο	43,4	2,38	Ρουάντα	66,1	1,89
Δημ. του Κονγκό	41,0	2,25	Γερμανία	65,1	1,86
Ρουάντα	34,2	1,87	Γαλλία	64,0	1,83
Ιταλία	31,8	1,74	Ζάμπια	56,3	1,61
Σομαλία	31,6	1,73	Ινδία	52,2	1,49
Σουηδία	29,4	1,61	Αιθιοπία	50,9	1,45
Σουδάν	21,5	1,18	Ελβετία	43,6	1,25
Ελβετία	18,5	1,01	Μερικό Σύνολο	2.749,0	78,50
Μερικό Σύνολο	1.552,5	85,02	Σύνολο Εξαγωγών	3.501,7	

Σύνολο Εξαγωγών	1.826,0				
Ουγκάντα			Ουγκάντα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Κένυα	213,4	20,56	Κένυα	401,0	15,68
Ην. Βασίλειο	126,9	12,23	Η.Α.Ε.	325,3	12,72
Ιαπωνία	99,4	9,58	Ινδία	209,0	8,17
Η.Α.Ε.	61,7	5,95	Ιαπωνία	174,5	6,82
Ινδία	61,4	5,92	Ν. Αφρική	156,3	6,11
Ιταλία	46,9	4,52	Κίνα	138,3	5,41
Γερμανία	38,3	3,69	Ηνωμένο Βασίλειο	124,0	4,85
Η.Π.Α.	31,5	3,04	Η.Π.Α.	89,7	3,51
Ν. Αφρική	30,6	2,95	Μπαχρέιν	85,8	3,36
Χονγκ Κονγκ	30,1	2,90	Γερμανία	74,9	2,93
Βέλγιο	27,5	2,65	Σαουδική Αραβία	52,3	2,05
Γαλλία	26,0	2,51	Ολλανδία	51,7	2,02
Κίνα	20,1	1,94	Μαλαισία	48,9	1,91
Ολλανδία	19,8	1,91	Γαλλία	37,4	1,46
Δανία	19,3	1,86	Σιγκαπούρη	37,3	1,46
Σιγκαπούρη	17,3	1,67	Βέλγιο	35,8	1,40
Μαλαισία	17,0	1,64	Ιταλία	33,1	1,29
Ν. Κορέα	12,5	1,20	Σουηδία	31,9	1,25
Καναδάς	12,1	1,17	Ρωσία	30,2	1,18
Τανζανία	11,6	1,12	Τανζανία	28,7	1,12
Αυστρία	10,7	1,03	Ζουαζιλάνδη	27,9	1,09
Μερικό Σύνολο	934,1	90,02	Ν. Κορέα	26,3	1,03
Σύνολο Εισαγωγών	1.037,7		Μερικό Σύνολο	2.220,3	86,82
			Σύνολο Εισαγωγών	2.557,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ελβετία	182,6	31,74	Η.Α.Ε.	186,3	19,36
Ην. Βασίλειο	122,5	21,29	Σουδάν	91,7	9,53
Δημ. του Κονγκό	38,4	6,67	Κένυα	88,0	9,15
Γερμανία	28,6	4,97	Ολλανδία	61,9	6,43
Βέλγιο	28,6	4,97	Ελβετία	45,4	4,72
Ρουάντα	25,0	4,35	Δημοκρατία του Κονγκό	44,8	4,66
Σουδάν	23,4	4,07	Γερμανία	41,9	4,35
Ολλανδία	22,4	3,89	Βέλγιο	39,6	4,12
Γαλλία	16,6	2,89	Γαλλία	38,4	3,99
Κένυα	16,1	2,80	Σιγκαπούρη	34,5	3,59
Πολωνία	10,8	1,88	Ρουάντα	30,5	3,17
Μερικό Σύνολο	515,0	89,52	Ηνωμένο Βασίλειο	30,0	3,12
Σύνολο Εξαγωγών	575,3		Μπουρουντί	20,6	2,14
			Ισπανία	19,3	2,01
			Ιταλία	14,6	1,52
			Η.Π.Α.	14,2	1,48
			Τανζανία	13,7	1,42
			Χονγκ Κονγκ	12,4	1,29
			Ν. Αφρική	10,9	1,13
			Ισραήλ	10,1	1,05
			Μερικό Σύνολο	848,8	88,21

			Σύνολο Εξαγωγών	962,2	
Ρουάντα			Ρουάντα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Κένυα	63,3	25,84	Κένυα	145,2	26,07
Ιαπωνία	46,3	18,90	Ουγκάντα	74,0	13,29
Βέλγιο	19,2	7,84	Η.Α.Ε.	38,7	6,95
Τανζανία	13,7	5,59	Βέλγιο	38,2	6,86
Γερμανία	11,7	4,78	Τανζανία	32,9	5,91
Γαλλία	10,2	4,16	Ινδία	20,8	3,73
Η.Π.Α.	9,3	3,80	Κίνα	20,3	3,64
Η.Α.Ε.	6,1	2,49	Γερμανία	18,4	3,30
Ιταλία	5,4	2,20	Ν. Αφρική	15,2	2,73
Ην. Βασίλειο	3,8	1,55	Η.Π.Α.	14,8	2,66
Μερικό Σύνολο	189,0	77,14	Γαλλία	11,8	2,12
Σύνολο Εισαγωγών	245,0		Ιαπωνία	11,4	2,05
			Δανία	10,6	1,90
			Ολλανδία	10,4	1,87
			Αίγυπτος	9,2	1,65
			Ηνωμένο Βασίλειο	9,1	1,63
			Ελβετία	8,8	1,58
			Ισραήλ	8,5	1,53
			Σαουδική Αραβία	7,3	1,31
			Δημοκρατία του Κονγκό	6,4	1,15
			Μερικό Σύνολο	512,0	91,92
			Σύνολο Εισαγωγών	557,0	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Κένυα	44,9	76,10	Ηνωμένο Βασίλειο	29,5	21,42
Γερμανία	3,7	6,27	Κένυα	29,3	21,28
Ελβετία	3,4	5,76	Βέλγιο	22,3	16,19
Ολλανδία	2,1	3,56	Χονγκ Κονγκ	14,7	10,68
Ιταλία	1,3	2,20	Ελβετία	12,4	9,01
Ην. Βασίλειο	1,1	1,86	Η.Π.Α.	5,1	3,70
Τανζανία	1,0	1,69	Ζουαζιλάνδη	3,6	2,61
Βέλγιο	0,8	1,36	Μπουρουντί	3,3	2,40
Ουγκάντα	0,7	1,19	Δημοκρατία του Κονγκό	2,8	2,03
Μερικό Σύνολο	59,0	100,00	Κίνα	2,7	1,96
Σύνολο Εξαγωγών	59,0		Ουγκάντα	1,7	1,23
			Μαλαισία	1,5	1,09
			Μερικό Σύνολο	128,9	93,61
			Σύνολο Εξαγωγών	137,7	
Μπουρουντί			Μπουρουντί		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Βέλγιο	35,9	15,41	Βέλγιο	49,0	11,30
Γαλλία	23,4	10,04	Ιαπωνία	46,8	10,79
Γερμανία	19,0	8,15	Κένυα	30,9	7,13
Ιαπωνία	13,4	5,75	Ηνωμένο	20,0	4,61

			Βασίλειο		
Ολλανδία	12,5	5,36	Ρωσία	19,3	4,45
Η.Π.Α.	11,4	4,89	Γαλλία	18,9	4,36
Κένυα	9,6	4,12	Κίνα	17,2	3,97
Κίνα	9,4	4,03	Η.Α.Ε.	16,3	3,76
Ιταλία	9,2	3,95	Ουγκάντα	14,4	3,32
Ην. Βασίλειο	9,2	3,95	Ινδία	13,9	3,21
Ζάμπια	7,7	3,30	Ιταλία	13,8	3,18
Τανζανία	6,3	2,70	Πακιστάν	12,2	2,81
Δανία	4,2	1,80	Ζάμπια	11,8	2,72
Ζιμπάμπουε	4,1	1,76	Γερμανία	11,5	2,65
Ινδία	3,6	1,55	Η.Π.Α.	9,7	2,24
Ν. Αφρική	3,3	1,42	Ν. Αφρική	9,3	2,14
Ιράν	3,0	1,29	Δανία	9,2	2,12
Ν. Κορέα	2,5	1,07	Τανζανία	6,4	1,48
Μερικό Σύνολο	187,7	80,56	Ολλανδία	5,2	1,20
Σύνολο	233,0		Μερικό Σύνολο	335,8	77,44
Εισαγωγών					
			Σύνολο	433,6	
			Εισαγωγών		
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	29,6	28,46	Η.Α.Ε.	73,2	32,04
Ελβετία	11,6	11,15	Κένυα	32,3	14,14
Κένυα	5,4	5,19	Πακιστάν	29,9	13,09
Τανζανία	4,5	4,33	Ιαπωνία	17,1	7,48
Γερμανία	4,1	3,94	Ελβετία	15,8	6,91
Βέλγιο	2,2	2,12	Βέλγιο	9,3	4,07
Ρουάντα	2,0	1,92	Νεπάλ	8,5	3,72
Γαλλία	1,9	1,83	Αιθιοπία	6,2	2,71
Ιταλία	1,3	1,25	Μοζαμβίκη	5,2	2,28
Μερικό Σύνολο	62,6	60,19	Ηνωμένο Βασίλειο	4,0	1,75
Σύνολο	104,0		Ρουάντα	3,6	1,58
Εξαγωγών					
			Δημοκρατία του Κονγκό	3,6	1,58
			Ταϊλάνδη	3,5	1,53
			Μερικό Σύνολο	212,2	92,87
			Σύνολο	228,5	
			Εξαγωγών		
Τανζανία			Τανζανία		
Εισαγωγές	1997	%	Εισαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	120,9	9,29	Ν. Αφρική	571,7	12,63
Ν. Αφρική	105,7	8,12	Η.Α.Ε.	497,8	11,00
Κένυα	96,6	7,42	Μπαχρέιν	409,9	9,06
Η.Α.Ε.	92,1	7,07	Κίνα	307,5	6,79
Ιαπωνία	78,5	6,03	Ιαπωνία	260,1	5,75
Ινδία	76,0	5,84	Σαουδική Αραβία	246,4	5,44
Σαουδική Αραβία	58,3	4,48	Ινδία	239,7	5,30
Η.Π.Α.	52,3	4,02	Κένυα	217,8	4,81
Γερμανία	48,7	3,74	Ηνωμένο Βασίλειο	158,9	3,51
Σιγκαπούρη	38,9	2,99	Γερμανία	152,9	3,38
Ιταλία	36,8	2,83	Ινδονησία	141,3	3,12
Ελβετία	29,2	2,24	Η.Π.Α.	125,1	2,76

Ολλανδία	27,0	2,07	Μαλαισία	94,9	2,10
Κίνα	25,5	1,96	Ιταλία	92,2	2,04
Βέλγιο	24,8	1,90	Ολλανδία	86,0	1,90
Αυστραλία	23,4	1,80	Βέλγιο	77,0	1,70
Γαλλία	20,4	1,57	Ελβετία	67,5	1,49
Ταϊλάνδη	19,2	1,47	Ν. Κορέα	66,9	1,48
Σουηδία	17,3	1,33	Γαλλία	56,9	1,26
Μαλαισία	17,0	1,31	Σουηδία	53,2	1,18
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.008,6</i>	<i>77,47</i>	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>3.923,7</i>	<i>86,68</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>1.301,9</i>		<i>Σύνολο</i>	<i>4.526,7</i>	
<i>Εισαγωγών</i>			<i>Εισαγωγών</i>		
Εξαγωγές	1997	%	Εξαγωγές	2006	%
Ινδία	73,6	12,30	Ελβετία	359,8	19,30
Γερμανία	67,1	11,22	Ν. Αφρική	274,6	14,73
Ην. Βασίλειο	51,7	8,64	Κίνα	149,2	8,00
Ιαπωνία	39,1	6,54	Γερμανία	112,8	6,05
Ολλανδία	31,5	5,27	Ολλανδία	104,1	5,58
Ινδονησία	31,4	5,25	Κένυα	103,8	5,57
Βέλγιο	31,1	5,20	Ιαπωνία	82,4	4,42
Κένυα	24,1	4,03	Ηνωμένο Βασίλειο	70,1	3,76
Ζιμπάμπουε	16,7	2,79	Ινδία	63,3	3,39
Ελβετία	16,2	2,71	Δημοκρατία του Κονγκό	58,4	3,13
Πορτογαλία	15,1	2,52	Η.Α.Ε.	49,3	2,64
Ταϊλάνδη	14,1	2,36	Ουγκάντα	44,2	2,37
Γιβραλτάρ	13,3	2,22	Μπουρουντί	38,7	2,08
Πακιστάν	11,6	1,94	Ιταλία	35,1	1,88
Η.Π.Α.	10,8	1,81	Ζάμπια	30,7	1,65
Δημ του Κονγκό	8,7	1,45	Βέλγιο	29,1	1,56
Χονγκ Κονγκ	8,6	1,44	Η.Π.Α.	22,5	1,21
Ν. Αφρική	8,2	1,37	Μαλάουι	20,0	1,07
Ισπανία	8,0	1,34	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.648,1</i>	<i>88,38</i>
Ουγκάντα	7,4	1,24	<i>Σύνολο</i>	<i>1.864,7</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Σιγκαπούρη	7,2	1,20			
Ρουάντα	6,1	1,02			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>501,6</i>	<i>83,85</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>598,2</i>				
<i>Εξαγωγών</i>					
Ζάμπια			Ζάμπια		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ν. Αφρική	253,9	35,85	Ν. Αφρική	1.446,4	47,05
Ην. Βασίλειο	71,1	10,04	Η.Α.Ε.	320,3	10,42
Ζιμπάμπουε	56,6	7,99	Ζιμπάμπουε	175,7	5,72
Σαουδική Αραβία	55,0	7,77	Νορβηγία	123,6	4,02
Ιαπωνία	45,2	6,38	Ηνωμένο Βασίλειο	112,8	3,67
Καναδάς	24,2	3,42	Ινδία	85,9	2,79
Η.Π.Α.	19,5	2,75	Κίνα	83,8	2,73
Ινδία	19,1	2,70	Η.Π.Α.	58,3	1,90
Γερμανία	18,5	2,61	Σουηδία	57,6	1,87
Κουβέιτ	14,3	2,02	Κένυα	56,4	1,83
Ολλανδία	12,5	1,77	Τανζανία	53,3	1,73
Γαλλία	12,1	1,71	Ιαπωνία	47,4	1,54

Ιράν	11,1	1,57	Ολλανδία	45,6	1,48
Τανζανία	9,7	1,37	Γερμανία	43,9	1,43
Φινλανδία	8,6	1,21	Δημοκρατία του Κονγκό	31,4	1,02
Σουηδία	7,9	1,12	Μερικό Σύνολο	2.742,4	89,20
Δανία	7,4	1,04	Σύνολο Εισαγωγών	3.074,3	
Μερικό Σύνολο	646,7	91,32			
Σύνολο Εισαγωγών	708,2				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ιαπωνία	163,5	15,50	Ελβετία	1.502,0	39,84
Ταϊλάνδη	128,9	12,22	Ν. Αφρική	415,2	11,01
Σαουδική Αραβία	114,3	10,83	Ταϊλάνδη	288,8	7,66
Ινδία	86,8	8,23	Κίνα	256,5	6,80
Μαλαισία	68,8	6,52	Αίγυπτος	159,4	4,23
Βέλγιο	64,8	6,14	Δημοκρατία του Κονγκό	134,4	3,56
Η.Π.Α.	64,5	6,11	Ινδία	134,0	3,55
Σιγκαπούρη	60,2	5,71	Ηνωμένο Βασίλειο	102,6	2,72
Πακιστάν	45,4	4,30	Σαουδική Αραβία	87,9	2,33
Ζιμπάμπουε	31,9	3,02	Η.Α.Ε.	85,5	2,27
Δημ του Κονγκό	26,7	2,53	Μαλαισία	78,7	2,09
Ν. Αφρική	23,6	2,24	Μαλάουι	56,3	1,49
Ινδονησία	23,2	2,20	Ζιμπάμπουε	53,4	1,42
Γαλλία	23,0	2,18	Πακιστάν	50,7	1,34
Τανζανία	22,0	2,09	Ολλανδία	43,0	1,14
Ην. Βασίλειο	16,8	1,59	Ν. Κορέα	41,3	1,10
Ιταλία	10,5	1,00	Μερικό Σύνολο	3.489,7	92,56
Μερικό Σύνολο	964,4	92,41	Σύνολο Εξαγωγών	3.770,4	
Σύνολο Εξαγωγών	1.055,0				
Μαλάουι			Μαλάουι		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ν. Αφρική	159,8	31,93	Ν. Αφρική	433,5	35,92
Ην. Βασίλειο	78,9	15,77	Μοζαμβίκη	151,1	12,52
Γερμανία	46,6	9,31	Η.Α.Ε.	72,6	6,02
Ζιμπάμπουε	39,9	7,97	Ηνωμένο Βασίλειο	70,1	5,81
Ιαπωνία	24,9	4,98	Ινδία	49,9	4,14
Ινδία	15,9	3,18	Ζάμπια	43,2	3,58
Κίνα	15,8	3,16	Τανζανία	41,6	3,45
Μοζαμβίκη	15,1	3,02	Ζιμπάμπουε	40,4	3,35
Η.Π.Α.	13,1	2,62	Η.Π.Α.	38,6	3,20
Γαλλία	8,4	1,68	Κίνα	26,7	2,21
Αυστρία	8,0	1,60	Κένυα	25,7	2,13
Μαλαισία	6,8	1,36	Δανία	20,7	1,72
Ζάμπια	6,1	1,22	Γερμανία	18,6	1,54
Ν. Κορέα	5,6	1,12	Ολλανδία	17,7	1,47
Ιταλία	5,0	1,00	Χονγκ Κονγκ	13,5	1,12
Μερικό Σύνολο	449,9	89,91	Γαλλία	13,0	1,08
Σύνολο Εισαγωγών	500,4		Μερικό Σύνολο	1.076,9	89,24

			Σύνολο Εισαγωγών	1.206,7	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γερμανία	58,9	13,59	Ν. Αφρική	147,9	22,20
Η.Π.Α.	57,0	13,15	Ην. Βασίλειο	87,9	13,19
Ν. Αφρική	44,8	10,34	Γερμανία	69,7	10,46
Γαλλία	43,3	9,99	Η.Π.Α.	54,3	8,15
Ολλανδία	39,4	9,09	Αίγυπτος	34,0	5,10
Ην. Βασίλειο	30,0	6,92	Βέλγιο	31,9	4,79
Ιαπωνία	21,8	5,03	Ρωσία	23,3	3,50
Ελβετία	17,5	4,04	Ολλανδία	23,2	3,48
Ισπανία	12,6	2,91	Ζιμπάμπουε	21,2	3,18
Μοζαμβίκη	9,9	2,28	Μοζαμβίκη	15,3	2,30
Ζιμπάμπουε	7,1	1,64	Ζάμπια	14,1	2,12
Βέλγιο	6,5	1,50	Πολωνία	12,7	1,91
Τανζανία	6,5	1,50	Τουρκία	8,9	1,34
Ουγγαρία	6,4	1,48	Αυστραλία	7,6	1,14
Αυστραλία	5,6	1,29	Ελβετία	7,4	1,11
Ζάμπια	5,1	1,18	Μερικό Σύνολο	559,4	83,97
Τσεχία	4,7	1,08	Σύνολο Εξαγωγών	666,2	
Ινδία	4,7	1,08			
Μερικό Σύνολο	381,8	88,11			
Σύνολο Εξαγωγών	433,3				
Μοζαμβίκη			Μοζαμβίκη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2005	%
Ν. Αφρική	213,2	29,33	Ν. Αφρική	980,8	40,73
Πορτογαλία	65,7	9,04	Ολλανδία	300,4	12,47
Η.Π.Α.	49,9	6,86	Ινδία	96,7	4,02
Ιαπωνία	36,8	5,06	Πορτογαλία	85,4	3,55
Ζιμπάμπουε	30,7	4,22	Η.Π.Α.	70,9	2,94
Ην. Βασίλειο	26,5	3,65	Κίνα	68,3	2,84
Ιταλία	24,1	3,31	Ιαπωνία	62,6	2,60
Γερμανία	24,1	3,31	Ταϊλάνδη	42,6	1,77
Γαλλία	23,8	3,27	Η.Α.Ε.	37,9	1,57
Ισπανία	23,7	3,26	Ισπανία	31,8	1,32
Ινδία	23,7	3,26	Σαουδική Αραβία	31,6	1,31
Ολλανδία	17,1	2,35	Βραζιλία	31,2	1,30
Καναδάς	12,0	1,65	Γερμανία	29,9	1,24
Δανία	11,5	1,58	Ιταλία	29,8	1,24
Χονγκ Κονγκ	10,6	1,46	Αργεντινή	28,5	1,18
Σουηδία	9,9	1,36	Πακιστάν	26,7	1,11
Πακιστάν	8,0	1,10	Γαλλία	26,2	1,09
Μερικό Σύνολο	611,3	84,09	Μερικό Σύνολο	1981,3	82,27
Σύνολο Εισαγωγών	727,0		Σύνολο Εισαγωγών	2408,2	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2005	%
Ν. Αφρική	41,2	23,64	Ολλανδία	1.042,9	59,75
Ισπανία	36,4	20,88	Ν. Αφρική	280,4	16,07
Ιαπωνία	24,8	14,23	Μαλάουι	49,4	2,83
Πορτογαλία	14,6	8,38	Ζιμπάμπουε	46,0	2,64
Η.Π.Α.	9,5	5,45	Κίνα	34,1	1,95
Ζιμπάμπουε	7,9	4,53	Ισπανία	32,9	1,89

Γαλλία	7,5	4,30	Ινδία	26,6	1,52
Ινδία	4,5	2,58	Πορτογαλία	21,9	1,25
Ολλανδία	3,2	1,84	Η.Π.Α.	17,8	1,02
Καναδάς	3,1	1,78	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.552,0</i>	<i>88,92</i>
Ιρλανδία	3,0	1,72	<i>Σύνολο</i>	<i>1.745,3</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Βέλγιο	2,9	1,66			
Μαλάουι	2,6	1,49			
Χονγκ Κονγκ	1,8	1,03			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>163,0</i>	<i>93,52</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>174,3</i>				
<i>Εξαγωγών</i>					
Ζιμπάμπουε			Ζιμπάμπουε		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Ν. Αφρική	1.092,2	41,04	Ν. Αφρική	1.172,1	45,49
Ην. Βασίλειο	214,4	8,06	Η.Π.Α.	240,7	9,34
Ιαπωνία	169,2	6,36	Μποτσουάνα	212,1	8,23
Γερμανία	135,1	5,08	Μοζαμβίκη	198,3	7,70
Η.Π.Α.	119,9	4,51	Κίνα	105,5	4,09
Γαλλία	99,9	3,75	Κουβέιτ	97,1	3,77
Ιταλία	49,2	1,85	Ηνωμένο Βασίλειο	91,6	3,56
Ολλανδία	46,0	1,73	Γερμανία	60,7	2,36
Αργεντινή	39,8	1,50	Ελβετία	57,3	2,22
Ελβετία	39,3	1,48	Ζάμπια	45,3	1,76
Βέλγιο	33,2	1,25	Ινδία	31,4	1,22
Σουηδία	33,0	1,24	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.312,1</i>	<i>89,73</i>
Χονγκ Κονγκ	32,8	1,23	<i>Σύνολο</i>	<i>2.576,6</i>	
			<i>Εισαγωγών</i>		
Κίνα	27,8	1,04			
Ν. Κορέα	27,2	1,02			
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>2.159,0</i>	<i>81,13</i>			
<i>Σύνολο</i>	<i>2.661,3</i>				
<i>Εισαγωγών</i>					
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ν. Αφρική	340,6	18,46	Ζάμπια	1.649,0	25,66
Ην. Βασίλειο	237,1	12,85	Ν. Αφρική	1.109,3	17,26
Γερμανία	151,8	8,23	Δημοκρατία του Κονγκό	948,3	14,75
Ιαπωνία	125,4	6,80	Ολλανδία	900,5	14,01
Ζάμπια	92,9	5,04	Μοζαμβίκη	366,5	5,70
Η.Π.Α.	87,6	4,75	Μποτσουάνα	290,4	4,52
Ιταλία	87,6	4,75	Ηνωμένο Βασίλειο	266,4	4,14
Ολλανδία	65,2	3,53	Η.Π.Α.	187,0	2,91
Κίνα	56,4	3,06	Γαλλία	91,5	1,42
Βέλγιο	54,1	2,93	Γερμανία	83,9	1,31
Μοζαμβίκη	51,6	2,80	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>5.892,8</i>	<i>91,68</i>
Μαλάουι	49,8	2,70	<i>Σύνολο</i>	<i>6.427,4</i>	
			<i>Εξαγωγών</i>		
Πορτογαλία	36,4	1,97			
Γαλλία	31,6	1,71			
Ισπανία	31,0	1,68			
Ινδονησία	22,6	1,22			
Ελβετία	20,8	1,13			

Ισραήλ	20,1	1,09			
Μερικό Σύνολο	1.562,6	84,70			
Σύνολο Εξαγωγών	1.844,9				
Μποτσουάνα			Μποτσουάνα		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
		#### ##	N. Αφρική	2.620,3	85,82
NDA		#### ##	Ζιμπάμπουε	47,6	1,56
		#### ##	Κίνα	35,3	1,16
		#### ##	Ηνωμένο Βασίλειο	33,0	1,08
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	2.736,2	89,61
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	3.053,3	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
		#### ##	Ηνωμένο Βασίλειο	3.258,1	72,30
		#### ##	Νορβηγία	425,6	9,44
		#### ##	N. Αφρική	288,3	6,40
		#### ##	Ζιμπάμπουε	253,5	5,63
		#### ##	Η.Π.Α.	83,4	1,85
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	4.308,9	95,62
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	4.506,2	
Ναμίμπια			Ναμίμπια		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
		#### ##	N. Αφρική	2.305,3	82,38
NDA		#### ##	Κίνα	96,8	3,46
		#### ##	Γερμανία	62,4	2,23
		#### ##	Η.Π.Α.	41,6	1,49
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	2.506,1	89,55
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	2.798,5	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
		#### ##	Ηνωμένο Βασίλειο	865,2	25,63
		#### ##	N. Αφρική	829,6	24,57
		#### ##	Ιταλία	243,5	7,21

		#### ##	Ισπανία	202,0	5,98
		#### ##	Αγκόλα	192,9	5,71
		#### ##	Καναδάς	127,6	3,78
		#### ##	Γερμανία	109,0	3,23
		#### ##	Η.Π.Α.	81,7	2,42
		#### ##	Ν. Κορέα	68,2	2,02
		#### ##	Ισραήλ	59,5	1,76
		#### ##	Βιετνάμ	54,1	1,60
		#### ##	Γαλλία	53,7	1,59
		#### ##	Κίνα	49,0	1,45
		#### ##	Δημοκρατία του Κονγκό	45,7	1,35
		#### ##	Μαλαισία	44,3	1,31
		#### ##	Ιαπωνία	42,0	1,24
		#### ##	Η.Α.Ε.	39,5	1,17
		#### ##	Ολλανδία	36,7	1,09
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	3.144,2	93,14
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	3.375,9	
Νότιος Αφρική			Νότιος Αφρική		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γερμανία	4.411,5	16,49	Γερμανία	8.584,5	12,54
Η.Π.Α.	3.158,0	11,81	Κίνα	6.879,5	10,05
Ην. Βασίλειο	2.934,7	10,97	Η.Π.Α.	5.216,1	7,62
Ιαπωνία	2.719,0	10,17	Ιαπωνία	4.458,1	6,51
Ιράν	1.206,9	4,51	Σαουδική Αραβία	3.612,5	5,28
Ιταλία	1.094,8	4,09	Ηνωμένο Βασίλειο	3.396,5	4,96
Γαλλία	1.044,4	3,91	Ιράν	2.697,8	3,94
Ελβετία	648,4	2,42	Γαλλία	2.495,4	3,64
Ολλανδία	628,0	2,35	Ιταλία	2.045,7	2,99
Βέλγιο	609,1	2,28	Ν. Κορέα	1.746,0	2,55
Κίνα	509,1	1,90	Ινδία	1.613,2	2,36
Αυστραλία	450,1	1,68	Αυστραλία	1.404,5	2,05
Χονγκ Κονγκ	447,9	1,67	Βραζιλία	1.381,3	2,02
Ν. Κορέα	411,3	1,54	Νιγηρία	1.366,7	2,00
Σουηδία	408,9	1,53	Ταϊλάνδη	1.174,0	1,71
Σιγκαπούρη	322,8	1,21	Ολλανδία	1.112,8	1,63
Καναδάς	278,3	1,04	Σιγκαπούρη	1.041,1	1,52
Ζιμπάμπουε	268,8	1,01	Ισπανία	1.035,3	1,51
Μερικό Σύνολο	21.552,0	80,58	Αργεντινή	969,3	1,42
Σύνολο	26.744,6		Σουηδία	864,1	1,26

<i>Εισαγωγών</i>					
			Μαλαισία	852,0	1,24
			Βέλγιο	842,3	1,23
			<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>54.788,7</i>	<i>80,02</i>
			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>68.469,1</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Ην. Βασίλειο	2.347,8	8,32	Ιαπωνία	6.227,0	11,84
Η.Π.Α.	2.145,0	7,60	Η.Π.Α.	6.058,2	11,52
Ιαπωνία	1.799,7	6,38	Ηνωμένο Βασίλειο	4.627,7	8,80
Γερμανία	1.402,1	4,97	Γερμανία	3.944,3	7,50
Ζιμπάμπουε	1.254,3	4,44	Ολλανδία	2.723,7	5,18
Ελβετία	1.153,4	4,09	Κίνα	2.108,8	4,01
Βέλγιο	899,7	3,19	Ελβετία	1.707,0	3,25
Ολλανδία	855,6	3,03	Βέλγιο	1.493,5	2,84
Ιταλία	669,4	2,37	Ισπανία	1.477,0	2,81
Μοζαμβίκη	617,6	2,19	Ιταλία	1.347,6	2,56
Ν. Κορέα	577,9	2,05	Γαλλία	1.262,1	2,40
Χονγκ Κονγκ	566,7	2,01	Αυστραλία	1.189,8	2,26
Ισπανία	466,6	1,65	Ζάμπια	1.150,5	2,19
Ισραήλ	387,1	1,37	Ζιμπάμπουε	1.065,2	2,03
Ζάμπια	377,5	1,34	Ν. Κορέα	999,0	1,90
Γαλλία	358,7	1,27	Μοζαμβίκη	908,8	1,73
Σγκαπούρη	315,4	1,12	Ινδία	783,6	1,49
Κίνα	289,5	1,03	Αγκόλα	686,5	1,31
Βραζιλία	289,4	1,03	Ισραήλ	664,7	1,26
Αυστραλία	289,0	1,02	Νιγηρία	590,6	1,12
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>17.062,4</i>	<i>60,45</i>	Η.Α.Ε.	556,5	1,06
<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>28.226,3</i>		<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>41.572,1</i>	<i>79,03</i>
			<i>Σύνολο Εξαγωγών</i>	<i>52.601,8</i>	
Λεσότο			Λεσότο		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2004	%
		#### ##	Ν. Αφρική	1.094,4	78,20
NDA		#### ##	Χονγκ Κονγκ	80,5	5,75
		#### ##	Κίνα	56,0	4,00
		#### ##	Γερμανία	21,7	1,55
<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>0,0</i>	#### ##	<i>Μερικό Σύνολο</i>	<i>1.252,6</i>	<i>89,51</i>
<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>			<i>Σύνολο Εισαγωγών</i>	<i>1.399,4</i>	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2004	%
		#### ##	Η.Π.Α.	663,6	68,53
		#### ##	Ν. Αφρική	170,4	17,60
		#### ##	Βέλγιο	94,6	9,77
		####	Ελβετία	27,1	2,80

		##			
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	955,7	98,69
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	968,4	
Ζουαζιλάνδη			Ζουαζιλάνδη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
		#### ##	N. Αφρική	995,2	80,10
NDA		#### ##	Ιαπωνία	26,1	2,10
		#### ##	Γερμανία	25,4	2,04
		#### ##	Κίνα	24,6	1,98
		#### ##	Χονγκ Κονγκ	19,8	1,59
		#### ##	Ζιμπάμπουε	13,2	1,06
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	1.104,3	88,88
Σύνολο Εισαγωγών			Σύνολο Εισαγωγών	1.242,4	
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
		#### ##	N. Αφρική	446,1	30,50
		#### ##	Ζιμπάμπουε	369,0	25,23
		#### ##	Μοζαμβίκη	247,4	16,91
		#### ##	Ουγκάντα	246,7	16,86
		#### ##	Η.Π.Α.	48,9	3,34
		#### ##	Λεσότο	25,6	1,75
		#### ##	Νέα Ζηλανδία	22,9	1,57
Μερικό Σύνολο	0,0	#### ##	Μερικό Σύνολο	1.406,6	96,16
Σύνολο Εξαγωγών			Σύνολο Εξαγωγών	1.462,8	
Μαδαγασκάρη			Μαδαγασκάρη		
Εισαγωγές	1995	%	Εισαγωγές	2006	%
Γαλλία	163,0	29,66	Κίνα	312,5	17,75
Γερμανία	55,5	10,10	Μπαχρέιν	288,4	16,38
Ιράν	55,3	10,06	Γαλλία	232,8	13,23
N. Αφρική	34,6	6,30	N. Αφρική	100,7	5,72
Ιαπωνία	32,8	5,97	Η.Π.Α.	62,5	3,55
Η.Π.Α.	20,8	3,79	Μαυρίκιος	54,0	3,07
Κίνα	18,1	3,29	Ινδία	51,4	2,92
Ην. Βασίλειο	13,0	2,37	Γερμανία	43,1	2,45
Βέλγιο	13,0	2,37	Ιαπωνία	42,6	2,42
Ιταλία	12,7	2,31	Ινδονησία	34,5	1,96
Σιγκαπούρη	9,0	1,64	Βέλγιο	30,4	1,73

Μαλαισία	8,5	1,55	Ισπανία	29,5	1,68
Πακιστάν	7,8	1,42	Πακιστάν	27,4	1,56
Ελβετία	7,3	1,33	Ιταλία	26,9	1,53
Σαουδική Αραβία	7,2	1,31	Ταϊλάνδη	26,3	1,49
Ινδία	7,1	1,29	Ν. Κορέα	23,3	1,32
Ολλανδία	7,0	1,27	Χονγκ Κονγκ	17,6	1,00
Βραζιλία	6,2	1,13	Μερικό Σύνολο	1.403,9	79,75
Μερικό Σύνολο	478,9	87,15	Σύνολο Εισαγωγών	1.760,3	
Σύνολο Εισαγωγών	549,5				
Εξαγωγές	1995	%	Εξαγωγές	2006	%
Γαλλία	102,2	29,17	Γαλλία	398,7	39,55
Γερμανία	29,9	8,53	Η.Π.Α.	150,8	14,96
Η.Π.Α.	23,7	6,76	Γερμανία	60,4	5,99
Ιαπωνία	22,3	6,36	Ιταλία	42,0	4,17
Ιταλία	18,9	5,39	Ηνωμένο Βασίλειο	30,7	3,05
Βέλγιο	17,6	5,02	Ισπανία	24,2	2,40
Ην. Βασίλειο	13,6	3,88	Κίνα	22,2	2,20
Ισπανία	12,5	3,57	Βέλγιο	22,0	2,18
Μαυρίκιος	9,4	2,68	Σιγκαπούρη	19,6	1,94
Σιγκαπούρη	8,4	2,40	Ολλανδία	16,4	1,63
Σουηδία	8,4	2,40	Ταϊλάνδη	15,8	1,57
Ολλανδία	7,5	2,14	Μαυρίκιος	14,5	1,44
Ελβετία	5,8	1,66	Ιαπωνία	13,7	1,36
Αλγερία	5,0	1,43	Καναδάς	12,5	1,24
Κομόρος	4,5	1,28	Ινδία	12,0	1,19
Πορτογαλία	4,2	1,20	Ελβετία	11,4	1,13
Μερικό Σύνολο	293,9	83,88	Μερικό Σύνολο	866,9	85,98
Σύνολο Εξαγωγών	350,4		Σύνολο Εξαγωγών	1.008,2	